Jesus

8

Fuit substitutio facta in casu si posthumus nascatur et moriatur an extendatur ad casum si non nascatur et quod non extendatur.

Primo dubium facit generale axioma illud quod substitutio facta in unum extendatur ad alium casum ut l. gallus § et quid si tantum ff. de lib. et posth. et l. mulier ad trebell. cum similibus et utrobique per Doct. et per Bart. et alios [illegible]

Secundo dubitatur ex decisione l. fi. C. de impub. et subst. ubi fuit substitutio facta in uno casu si posthumus natus non fuerit et extenditur ad casum si natus fuerit et moriatur ut patet in fi. l. ubi matris existentia non consideratur idem videtur in casu nostro quod substitutio facta in casu si nascatur et moriatur extendatur ad casum si non nascatur cum diversitatis ratio inspici et considerari non possit.

[illegible] facit ratio sumpta ex verisimili mente nam [illegible] testator voluit venientibus [illegible] hereditatem auferre in casu ubi nati sibi fuerint filii et posthumi [illegible] quandocumque et sic proprios filios media hereditate privare in casu [illegible] velit. Multo magis in casu ubi non essent liberi.

Quanto auctoritates doctorum hanc opinionem tenentium faciunt me dubie perdisere [illegible] quando R. j. de fortunis illud tenuit in proprio et figurato casu in suo tractatu substitutionum in materia vulgaris, tenuit guilielmus de cu. in l. 1. ff. de vulg. et pup. per illum textum in dicta l. fi. tenuit Oldradus in consilio clxxvij. incipiente testator in suo ultimo testamento [illegible] Bar.

[illegible] puer [illegible] viridante [illegible] gramine flores
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tempora [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] eis cedo et virtus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ad Galileum

Clara dicit Vates casus quamq; futuros
Ipse divina semina mentis habet.
In me divina sunt quaedam semina mentis
Tu de Parlivess limus, et cinis eris.

Descendant in infernum viventes i. scientes et volentes mala.
Cibus, sementi et no Indiligenti pernicioso r est.

[illegible] e s. le
Sequitur [illegible]
Rhetoricus ornatus
Musicus mol [illegible]
Arithmeticus n[illegible]
Geometrus mensura
Astrologus [illegible]

[illegible] vitia [illegible]

[illegible] se [illegible]

[illegible]

[illegible] calumnia [illegible] sperare

[illegible]

[illegible]

Se [illegible] in servitis —

[illegible] regula generali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Amitu

[illegible] de calumnia

Item [illegible] calumnia [illegible] agere vel respondere [illegible] respondissent ad [illegible] quod [illegible] videat se ad [illegible] non obligari.

Vocabularium iu-
ris ad vtriuſqꝫ legalis ſciētie
cognitioneꝫ q̄ꝫ maxime vti
le: poſt omnes ipꝛeſſio-
nes vbiqꝫ locoꝛūm ex
cuſſas a viro bene
docto optīe reco
gnitū: maioꝛeqꝫ q̄ꝫ vnq̄ꝫ
fuerit diligētia caſtigatū.

¶ Incipit vocabulariū iuris.

Quoniā iuri operā daturi prīꝰ noſſe oꝫ: vñ nomē iuris deſcēdat. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. j. in pn. etiam vt ait pħs primo ethicoꝛuꝫ q̄ vtuies vocabuloꝛuꝫ ignoꝛant de facili paralogizatur. i. decipiunt. Niſi eniꝫ nomē rei ſcieris: cognitio reruꝫ perit. ſcdꝫ Iſi. Turpe etiam videtur patricio ⁊ nobili viro ⁊ cauſas oꝛanti ius in quo verſatur ignorere. ff. de oꝛi. iur. l. ij. §. mutiꝫ auditores. verſi. nam eum dixiſſem. ⁊ de here. cū ex iniūcto. xxxviij. di. ſedulo. Ex qbus oībus habetur ꝙ nemo debet ignoꝛare ſciaꝫ in q̄ verſatur. Qð attendens legiſlatoꝛ vulpianus dicit. Bene eſt pꝰſq̄ ad verboꝝ iterpꝛetationē puenimus: pauca de ipſius ſignificatione tituli referre. ff. ſi cer. pe. l. j. Iccirco quoꝛūdā terminoꝝ qui in iure vtroq̄ maxime frequentanf neceſſarium foꝛe duxi deſcriptiōes ⁊ ſignificationes clarius exponere tā i ſūmis azo. ⁊ goſ. q̄ aliunde collectoꝝ ꝓpter iuuenes maxime iuris vtriuſq̄ alūnos. Et hoc bꝛeui alphabeti oꝛdine: vt eo melius memorie cōmēdenf: ⁊ tāto citiꝰ iueniāf: pſtringendo etiā cū allegatiōibus in locis ſuis: vt in iure modicuꝫ pfecti p ignota minime pꝛocedentes: his cognitis pncipijs ⁊ terminoꝝ ſignificatiōibus acceſſuꝫ facilioꝛē hēant ad vtriuſq̄ iuris notitiā: qꝛ oīuꝫ hēe memoriaꝫ ⁊ in nullo penitus errare potiꝰ eſt diuinitatis q̄ humanitatis. C. de ve. iure. enuc. l. ij. §. ſi quid aūt. verſi. qꝛ oium: ⁊ nōt. ber. de reſcri. c. cū adeo. in glo. j. de ꝯſtr. vti. vel inuti. c. poꝛrecta. in glo. ij. Et ſi lectoꝛi aliq̄ vocabula occurrerint q̄rū expoſitio hic nō iueniaf: de hoc nō miref: qꝛ nec omnium memoria potuit occurrere. Et pmo.

De　　　　A

A Quando facit ſeparationem: ⁊ quando includit ⁊ quādo excludit. no. Io. an. de pben. c. ſtatuti. li. vj. ⁊ arch. de elec. c. j. e. li. Et a. ⁊ ab. in ſili. no. arch. l. xxxj. di. aliter. Et de a. i c. potuit. de do. ꝯ contu. Etiaꝫ a. ⁊ ab denotant ſeparationē. C. de nup. l. a caligato. ⁊ ibi p Cy. in glo. iij. l. oꝛdinata. ff. de duobus re. ⁊ l. ſi ex duobꝰ. vbi tex. cum glo. ff. de act. emp. l. ij. §. ſi. Item a vel ab eſt dictio ſignificatiua pmi termini a q̄. ſicut dictio vſq̄ termini ad quē. Hic āt terminū a quo ſigt excluſiue vel incluſiue. de quo bar. in. l. patronꝰ. ff. de lega. ij. ſvñ a vel ab ſignificat excluſiue dicēdo in ſtatuto. a pulſu cāpane de ſero nullus vadat per vicos ſub pena tali. Nā hoc ſtatutuꝫ intelligif pulſata campana. Iō ſi qs vadat quādo pulſaf nō incidit in penā. icluſiue ſignificat ibi. a pulſu campane de mane q̄ſq̄ pōt domū exire. qꝛ ſtatuēs ſic vī intellexiſſe ⁊c. Et vide plenius de iſtis dictionibus p Io. pe. de ferra. in ſua pꝛactica. in foꝛma capituli qñ teſtes ꝓducunf ad eternā rei memoriā.

¶ Abauus eſt pater pꝛoaui vel pꝛoauie ſicut ꝓauus eſt pater aui vel auie.

¶ Abauia eſt mr̄ ꝓaui vel ꝓauie. ſicut ꝓauia eſt mr̄ aui vel auie. ſm Iſido. ix. li. ethimo. ⁊ pleniꝰ. ff. ð gra. l. iuriſcōſul. §. 4ᵒ gradu. ⁊. §. iiij. gradu.

¶ Abauūculus eſt frater abauie ſm Iſi.

¶ Abamita eſt ſoꝛoꝛ abaui. ff. de gra. l. ꝑaſſ. §. auunculus.

¶ Abmatertera eſt ſoꝛoꝛ abauie. De his terminis vide i ſti. de gra. §. tertio gradu.

¶ Abnepos eſt filius nepotis ſicut nepos filius filij vel filie: ſm Iſido. li. ix. ethi.

¶ Abneptis eſt filia nepotis vel neptis ſicut neptis filij vel filie filia. ſm Iſido. vbi ſupꝛa.

¶ Abigere eſt a ſe expellere vel crimen abigeatus exercere. vt ſequitur.

¶ Abactoꝛ ſꝫ Iſi. li. x. ethi. eſt fur iumētoꝝ vel pecudū: quē vulgo vocamꝰ abigeū. Nā abigeus eſt qui crimen abigeatꝰ ꝯmittit: ⁊ eſt ꝓpꝛie ille q pecoꝛa alicuius a paſcuis ⁊ armētis ſubducit abigēdi ſtudio. ⁊ hanc artem exercēs vt p aliqð ſignū qð facit: ipſa aīalia fugiāt ſeparenf ⁊ diſpganf: ⁊ ea ſic recipiat. ſ. cū pāno rubꝛo: vel alias oues q̄ſdā ad nemoꝛa fugādo vt alius accipiat ⁊ depꝛedef. Et eſt abigeatꝰ crimē capitale. C. ð abigeis. l. vnica. Et maximus oꝛatoꝛ apud grecos demoſthenes diſtā ponit iter furē ⁊ abigeū: dicēs ꝙ ille q vnā ſolā pecudē ſurripit fur eſt: ⁊ vt fur coercebif. ſꝫ q totū gregē ſubtrahit abigeꝰ eſt ⁊ crimie abigeatꝰ tenebif.

¶ Ab inteſtato ideſt ſine teſtamento. inſti. de here. que ab inte. defe. in rubꝛica. ⁊ in nigro.

¶ Abduci eſt a vitate ſeparí. vñ apoſtolus. Nolite abduci doctrinis variis ⁊ exˢtraneis. xj. di. nolite. ⁊ ad hebꝛe. xiij.

¶ Abolitio eſt accuſatiōis inſtitute pemptio vel abſolutio qua qs nomē alicuiꝰ accuſauit cū ei inſcriptiōe iā facta i totū abolef remiſſa neceſſitate accuſādi. ⁊ hꝫ ipetrarí a pncipe vel iudice: ab illo. ſ. q aliq̄ accuſationem iſtituerat ⁊ in ea ſe iſcripſerat. talis n. citra iſamiā deſiſtere nō pt niſi abſolutionē ipetrauerit. Sꝫ qñ tali ipetrat ꝙ deſiſtat ⁊ ꝙ illud qð p accuſationē inchoatū erat deleaf rite fit. Et eſt duplex abolitio. ſ. gnālis ⁊ ſpālis. de gñali hā. C. de aboli. ge. l. vlti. ⁊. ff. ð aboli. l. abolitio. Et p hāc exīmif reus ꝙ nō incidit in turpilianū ſi nō deferat accuſatū. ff. de abo. cri. l. ſi iteruenicte. Et ſi infra. xxx. dies poſt abolitionē generalē cauſa ꝓpoſita nō pōt ꝓbari: ad eaꝫ redire nō pōt. C. de aboli. ge. l. j.

¶ Abortiuꝰ eſt puer vel alter fetꝰ añ debitū tp̄s natꝰ. ⁊ dī tō ſic ꝙ nō oꝛiaf: ſꝫ aboꝛiaf ⁊ excidaf ſm Iſido. li. x. Et mulier q̄ ſic abortif dī homicida occaſionalr. xxxij. q. ij. qð vero. ⁊ ca. moyſes. ⁊. lxxxvij. diſt. ſi expoſitꝰ. Et Paulus. noīat ſe abortiuū. j. thi. j. ⁊. xxiij. q. vj. in pſiti. ð cele. miſ. ca. cū marthe. §. ſane. alias nō eſt homicida q abortiuū ꝑeat añq̄ aīaꝫ accepit coꝛpi īfuſaꝫ: vt eſt embꝛio. xxxij. q. ij. ca. qð vero nō foꝛmatum: ⁊ ð homi. c. ſi aliqs. nec talis ꝯtrahit irregularitatē quo ad ꝓmotiones niſi interficiat hoiem iaꝫ aīatū. ð homi. ca. ſicut ex litterap.

¶ Aboꝛſus. require infra ſub littera. h. c. ſi aliquis.

¶ Abpatruus eſt frater abaui vel abauie.

¶ Abre. ideſt ſine cauſa vt habef in. l. ſi quis ſeruo pſuaſerit. C. de fur. ⁊ de iudi. l. conſentaneū.

¶ Abꝛogare eſt deſtruere vel delere i toto. vñ dī lex abꝛogata qñ in toto eſt ſublata vel ðſtructa. Sed derogatur ei qñ in parte tollif vel ei detrahif. ff. de vbo. ſig. l. derogare. Et ēt abꝛogare interdū eſt addere aliqd. Et ſeptem de cauſis aliqd abꝛogaf: vt no. diſ. liiij. §. hoc ⁊ ſi legibꝰ. Pꝛimo ꝯtraria ꝯſuetudine que nota eſt pnci. diſ. iiij. leges. ⁊. ff. de legi. ⁊ ſena. cō. l. ð qbꝰ. Scðo ꝯtria ꝯſtitutōe. di. xxxj. añ trieniū. Tertio cauſe ceſſatiōe. di. lxj. c. neofitus. Quarto locoꝝ varietate. di. xxxj. alr. Quito nimio rigoꝛe canōis. xxxiiij. di. fraternitatis. Sexto ſi pcibꝰ occaſionē malignādi hēat. xvj. q. j. legi. Septimo ꝓpt malū inde ſequēs diſ. lxiij. veꝝ. Sed an abꝛogata lex poſſit allegari. vide glo. ver. quicūq̄ caꝰ. nouit. de iudi. Et q̄liter populus pōt abꝛogare canonē queꝫ cōdere nō pt: Solutio per expꝛeſſuꝫ cōſenſuꝫ pape. de pꝛebē. c. cū iā dudū. vel dicitur cōſuetudo rōnalis ⁊ pꝛeſcripta etiam

tollit de conſuetudi.c.fi.etiam ſine ſcia pncipis:qꝛ diffi cile eſſet eũ omnes conſuetudines ſcire.vt in gl.ver.ab rogare.ca.in iſtis.diſtin.iiij.

¶ Abſentia eſt quītuplex.ꝛ qñ qs obtẽtu abſentiaꝝ in integrũ reſtituaꝛ.v.de glo.l.fi.ff.de in inte.reſti. Itẽ abſentiaꝝ alia neceſſaria:alia ꝓbabilis:alia honeſta ſiue voluntaria. Neceſſaria vt cã reipublice vel de mandato pncipis ꝓficiſcẽti ſubueniꝛ p in itegrũ reſtitutionẽ.ff.ex q.cau. ma.l.j.ꝛ.l.nec nõ. Abſentia ꝓbabili vt cã ſtudiorũ vel mercature.vel voluntaria vt pegrinationis:ſi ꝓcuratorẽ nõ dimiſit abſens nõ ita facile ſubueniꝛ ei:vt.l.nec nõ. ꝓ talle. Sed abſens ꝯtumaciter nõ auditur.vt.C. quo. ap.non reci.l.j.

¶ Abſens ꝓprie dĩ q eſt ex ꝓuincia.vt.C.de bon.au.iu di.poſſi.l.fi.§.vlti. ꝯ ſi qñqꝫ accip.ꝛ ꝓ eo q pñs nõ eſt eo loco vbi petiꝛ.ff.de ver.ſig.l.abſentẽ. Vñ abſens multis capiꝛ modis. Primo ille dicĩ abſens q aliũ audire ꝛ intelligere nõ põt.ſic capiꝛ ibi cũ dĩ.ſtipulatio nõ põt fieri inter abſentes.inſtitu.de inuti.ſtipu.§.irẽ verboꝝ. Secũdo abñs dĩ q nõ eſt in eadẽ ꝓuincia:vt.C.de lõg.tẽp. ꝓ.l.fi. Tertio abſens dĩ:vt hic ſequiꝛ:teſtiũ ꝓductio nõ põt fieri pꝫte abſente ſi velit adeſſe. Et ſic dĩ abſens q nõ videt producere vel iurare teſtes vt.l.ſi qñ.C.de teſti. Quarto abñs eſt qui nõ eſt in domo:ceu reſpectu cuꝰ nũciãdũ eſt nouũ opus.ff.de no.oper.nũcia.l.de pupillo.§.ſi qs. Quinto dĩ ille abſens q faciliꝛ nõ põt ꝯueniri.vt qꝛ pñte pncipali fideiuſſor nõ põt conueniri:ꝛ ita abſente põt ꝯueniri.C.de fideiuſſo.ꝛ man.auc.preſente. Sic etiã accipiꝛ in.l.preſens.ff.de ꝓcura.vbi dĩ.pñs eſt q in hortis eſt.i.q faciliꝛ põt ꝯueniri. Sexto abſens dĩ q ad lucrãdas diſtributiones mãles pñtiaꝝ abeſt.ſ. qui nõ eſt in choro hora determinata.ꝛ ita licet ſit in eccleſia:tñ extra choꝝ in certis horis dicitur abſens.

¶ Abſolutio differt a reuocatiõe.nam abſolutio fit a ſententia excõicatõis.ſuſpẽſionis.vel iterdicti iuxta formã eccleſie cũ bacculo dicẽdo pſalmũ. Miſerere.ꝛ de ꝓfundis:ꝛ fit cũ ſolẽnitate. Sꝫ reuocatio eſt ſñia ṽbalis ſine ſolẽnitate. Etiã abſolutio fit ſi excõicatio tenuit.ꝛ ſi nõ tenuit fit reuocatio. Itẽ abſolutio reddit qd̃ excõicatio abſtulit pterq̃ꝫ fructꝰ quos excõicatꝰ iuſte pdidit:qꝛ p abſolutionẽ tales nõ recupat:vt in auc.vt cũ.d̃ ap.cog. §.gñalẽ.ṽſi.ſi vero poſt col.viij. Et abſolutio ex falſa cã ſuper nota impetrata nõ tenet ꝛ eſt nulla.vt no.i ca. qd̃ ſup his.de fi.iſtru. Sꝫ lꝫ excõicatio lata ſit ex falſa cã:tñ benetꝫ.rj.q.iij.c.j.de offi.ordi.ex pte.i glo. Et an pecũia poſſit peti vel dari ꝓ abſolutione.de ſimo.c.ad aures ꝛ c.dilectus.ꝛ.j.q.nullus epiſcopus.

¶ Abſqꝫ eſt priuatiuum.vt in.l.minus.C.de acqui.poſ. ꝛ quãdo ponitur excluſiue:ꝛ quãdo icluſiue notat Archi.de procura.qui generaliter.li.vj.

De Ac.

¶ Acceptilatio eſt liberatio p mutuã interrogationeꝫ q̃ vtriſqꝫ ꝯtigit ab eo nexu abſolutio.i.diſſolutio.ff.e.ti.l. pluribꝰ.ꝛ.l.j. Unde acceptifero acceptutuli acceptilatuꝫ eſt ṽbũ ꝯpoſitũ a quo venit acceptilatio.ꝛ eſt imaginaria ſolutio que ſimulat debitorẽ ſuũ ſibi ſoluiſſe:qd̃ nõ ſoluit:idqꝫ facit aio remittẽdi:qꝛ illa verba dicẽdo.quicquid tibi p ſtipulationẽ ꝓmiſi:vel ex ſtipulatu d̃bui habes ne acceptũ:ꝛ tu rñdeas hẽo.acceptũqꝫ fero q̃ſi dicas ꝓinde hẽo ac ſi accepiſſeꝫ a te p verã ſolutioneꝫ. Et ſic ſicẽ ṽa ſolutõe liberatꝰ eſſes:ita hac acceptilatiõe liberaris:vt.C.e.ti.l.j.in glo.ij. Itẽ acceptilatio inutiꝛ dĩ rõne acceptatiõis:vt tractaꝛ.ff.eo.ti.l.an inutilis.in glo.j.

¶ Acceſſio dĩ aliqd adiacẽs alteri:vel oẽ id qd̃ eſt acceſſoriuꝫ ꝛ neceſſariũ pncipali vt capiſtrũ equo vel veſtis ſeruo.vt.ff.depoſi.l.j.§.quel d̃poſuit. Si.n.ſeruũ emerĩ:ꝛ

veſtẽ in qua traditur acqris:ꝛ ſi de ea mẽtio nõ ſit facta. Et acceſſiões ciuiles vt vſure nõ veniũt i ꝯtũ ſtricti iuris.ẽt poſt lit.ꝯte.C.d̃ ꝯdi.ĩde.l.j.in gl.ꝛ.ff.de vſur.l.mora.i glo.verſi.difficilis.ꝛ i ca.venerabiles.de exceptio.

¶ Acceſſoriũ.idem eſt qd̃ acceſſio:ꝛ ſeqꝛ naꝫ ſui pncipalis.inſti.de re.diui.§.ꝙ ſi partim.ff.ſi quis cau.l.fi.§.cũ q iniuriarum.ꝛ in regula.acceſſoriũ.d̃ reg.iur.li.vj.ꝛ qñ acceſſorium venit officio iudicis mercenario:tũc ſublato pncipali tollitur ꝛ acceſſoriũ.C.depo.l.iiij. Secꝰ qñ acceſſoriũ venit offõ iudicis nobili.ff.de ꝯdi.inde.l.fi.§. lutius in glo.alias regulariter nõ tenet acceſſoriuꝫ vbi nõ tꝫ pncipale:cum ſaltẽ nõ accedat pncipali.vt in.c.ſi diligẽti.de fo.cõpe. Fallit tñ in caſibus. Primo in.c.debitores.de iure iur.vbi acceſſoriũ.ſ.iuramẽtũ de ſoluendis vſuris factũ tenet:pncipali tñ.ſ.obligatiõe d̃bitoris ad vſuras ſublato.qꝛ ad vſuras ſoluẽdas nulla eſt obligatio de iure canonico ꝛ ciuili.ꝛ tamẽ iuramẽtũ factuꝫ de his ſoluẽdis eſt ſeruandũ. Sed regulare ꝯ:tũ ĩtelligitur qñ acceſſoriũ ꝛ pncipale regulatur eadẽ rõne eodeꝫ tpe nõ mutato reſpectu perſone. Sed illa nõ ſeruanꝛ in ꝓmiſſione ꝛ iuramẽto.qꝛ ꝓmiſſio fit pti.ſꝫ iuramentũ deo.ꝛ dixit Ludo.de roma ſe conſuluiſſe.ꝙ acceſſoriũ etiam ꝓcioſius pncipali ſibi tñ accedit.ff.de aur.ꝛ argẽ. leg.l.ꝛ ſi non ſic.§.perueniamus.ꝛ.l.cum aurum.vſi. fi.eo.ti. Et facit ad queſtionem Si lego mulieri veſtes q̃s ſibi feci.ꝙ etiaꝫ in legato veniunt ornamenta aurea vel argentea veſtium.

¶ Acor ꝛ mucor.ſunt vitia vini ꝛ panis quando aceſcit ꝛ muceſcit.

¶ Actus eſt q̃dã ſeruitꝰ qualis cui ea d̃beꝛ hꝫ ius ꝙ pt per fundũ in q ſibi hec ſeruitus debeꝛ ducere iumẽtuꝫ vel vehiculũ ſuũ.ſ.vt nõ ſolũ poſſit ambulare per ſe:ſed etiã iumẽtũ ꝛ quadrigã ſecũ ducere.ff.de ſer.ruſ.ꝓdi.l.j. verſi.actus.ꝛ.l.i actu.ꝛ iſti.eo.ti.§.actꝰ. Aliter capiꝛ actꝰ pro operatione cũ dĩ. Actus actiuoꝝ ſũt in patiẽte pre diſpoſito.ſcd̃o de ala.ꝛ.j.q.j.per Iſaiam.ff.ſi quad.pau. fe.dic.l.j.§.cuꝫ arietes.ꝛ.ff.ad.l. acqui.l.ſi ex plagis.§. tabernariꝰ.de pe.diſ.j.qꝛ diuinitatis.ꝛ ca.medicina.

¶ Acta dñr publice ſcripture negocioꝝ q̃ i iudicio aguntur:ordinẽ eoꝝ modũ ꝛ figurã ꝯtinẽtes. Vel etiaꝫ ſunt ꝓceſſus ſiue geſta curie:ꝛ ſunt cõmunia.C.de iudi.l.vl. ff.de re.iudi.l.actoꝝ verba.ꝛ.l.paulus.que perdita pñt ꝓbari per teſtes.C.de fi.iſtru.l.emancipatiõe. nec valẽt niſi teſtiũ ãminiculo fulcianꝛ.c.cũ a nobis.d̃ teſti. d̃bẽt ergo ſcribi per pſonã publicã.aut duos viros idoneos. c.quoniam contra.de ꝓba.vbi acta originalia debẽt remanere apd̃ ſcriptores.ꝛ q ea temere violauerit non põt poſtmodũ ea ipugnare.c.cũ oliꝫ.de offi.dele. Sunt aũt acta triplicia.ff.iudi.ſol.l.ij.naꝫ quedã ſunt acta iudicij ordinatiua q̃ valẽt ad ordinationẽ iudicij:vt eſt libelli oblatio.lit.ꝯte. Quedã valẽt ad ṽitatis ĩdagatõeꝫ:ꝛ dñr ĩdagatiua ṽitatis vt depoſitio teſtiũ:editio iſtroꝝ:ꝛ cõfeſſio partium. Et quedã ſũt deciſiua que valent ad deciſionẽ cauſe. De his dic̃ Ia.d̃ are.in.d.l.ij.ff.iudica.ſol. Et acta a iudice pſumiꝛ oĩa rite celebrata:d̃ elec.bone. el.j.de renũ.ca.in preſentia. Itẽ acta facta corã ſacerdote in foro penitentiali faciũt fidẽ corã iudice ſeculari.vt in auc̃.hoc ius porrectũ.C.de epiſ.ꝛ cle. Et in.l.ſi qs iꝰ genius.C.eo.ti. Et acta que debẽt fieri corã iudice:ſi fiũt coram notario nõ valent.vt no.in glo.l.fi.C.de libe.cã. glo.in.l.hac ꝯſultiſſima.C.de teſt. Itẽ acta etiã qñqꝫ dicimus locum in quo reſidet iudex inſtructus de cauſa cognoſcens:vbi acta deteguntur:vt quilibet factũ ſuũ audiat ſeu videat:ꝛ ſuum ꝯſequatur meritũ:qui locus aliter etiã ius appellatur.ff.de iuſti.ꝛ iu.l.pe.§.fi.

¶ Actor eſt qui agit ꝛ pulſat aliũ:rem aliquaꝫ ab ipſo

petẽs ĩ iudicio. ff. de iudi. l. in trib⁹. ff. ſi. regu. l. iudiciũ. Nam in cõmunibus iudiciis querit̃ q̃s actor ſit. Eſt ergo ille qui ſuo noĩe agit vel ↄſtituit̃ ad agendũ vel defendendũ cauſas vniuerſitatis vel alteri⁹. ff. q̃ cuiuſcꝫ vniuerſi. no. l. item verboꝝ. §. decuriones. Uel dĩ q cõſtituitur a tutore vel curatore ante lit. conteſta. C. de procura. l. neqꝫ tutores. C. de act. ⁊ tuto. ⁊ cura. dan. in rub. ⁊ nig. Et eſt regulare q̃ actore nõ ꝓbante reus abſoluitur in l. q accuſare. C. de eden. vbi dicit tex. Actore eniꝫ nõ ꝓbãte qui cõuenit̃ ⁊ ſi nihil ipſe preſtiterit obtinebit. Glo. accur. i. abſoluatur. vj. q. vlti. actor. vt eccle. bñfi. c. vt noſtrũ ⁊. C. de ꝓbatio. l. actor. Fallit. n. hoc in caſibus ad min⁹ q̃ndecim: q̃bus actore nõ ꝓbante reus nõ abſoluit̃. Hos caſus vide in glo. preal. le. c. vt nr̃ꝫ. ⁊ actor ſe qui debet forũ rei. c. ſi clericus. ⁊. c. cum ſit generale. de foro competenti.

¶ Actio ſignificat tripl'r: ſtricte: late: ⁊ latiſſime. Stricte ſignificat ius ꝓſequẽdi: quod orit̃ ex obligatõe. Late ſignificat dũ ſignificat iuriſdictionẽ iudicis: ⁊ ita nedũ ſignificat pſonales: ſꝫ ẽt reales actões. Latiſſime cũ ẽt ſignificat officiũ iudicis: ⁊ hoc mõ q̃rela ioffi. teſta. dicit̃ actio. ff. de leg. j. l. cũ fili⁹. in pñ. facit. l. actõis v̾bo. de v̾b. ſig. ff. ⁊. l. actõis verbo. de act. ⁊ obli. Et hoc v̾bũ actio ſignificat bñ ſimul ius ⁊ factũ. nec eſt incõueniens.

¶ Actio ergo ſignificat offm̃. i. ius ꝓſequẽdi: lꝫ offm̃ ſit facti. Et ponit̃ dr̃ia inter iuriſdictionem ⁊ offm̃. Eſt. n. actio ius ꝓſeq̃ndi ĩ iudicio qd̃ ſibi debet̃. iſti. de act. ĩ pñ. Et addũt q̃dam: quod ſuũ eſt vel alienũ: ita vt illa diffinitio includat oẽm actionẽ tam in rem q̃ꝫ in pſonã: ſed illa diſfinitio ꝑmiſſa ſolũ ↄprehendit actionẽ pſonalem: illud n. q̃d tuũ eſt tibi nõ debet̃. Si vero qd̃ nõ tuũ ẽ ⁊ quicquid eſt in iudicio: dꝫ ĩcludi diuerſimode qd̃ petit̃ ⁊ ↄcludit̃ in actiõe reali ⁊ perſonali: q: in pſonali peto mihi debitũ. In reali v̾o actõe peto aliq̃d vt meũ. q̃re h̾ verbũ actio ſumitur aliter ⁊ alr̃. vt ꝑmiſſuꝫ eſt. ¶ Et nota q̃ hoc verbũ debet̃. q̃nqꝫ large ſumit̃: vt cũ dĩ: q̃c q̃d in iudicio tibi debet̃. id eſt res quã petis vt rem tuã ſiue rei vẽdicatione actione cõmodati ſiue depoſiti ſm̃ Azo. in ſum. ti. de eden. circa pñci. Oliꝫ dicebat̃ actio cõceptio verboꝝ formata a magiſtratib⁹. l. ij. §. deinde ex his. ff. de ori. iur. vnde dicebatur formula vulgaris. ff. de fur. l. ſi ſeruus nauẽ. Hodie aũt fit ſine ipetratione ⁊ cõceptione verboꝝ ſolẽniũ. C. de formu. ⁊ ipe. acti. ſubla. ꝑ totũ. Nec hodie eſt aliqua dr̃ia inter ĩterdicta ⁊ actiones: cũ interdictum nihil aliud ſit q̃ꝫ actio ꝑtoria. Dr̃ ergo actio ius ciuile vel ꝑtoriũ quo d̾bitũ a te exigere poſſum vel petere rem mihi reſtitui: ſꝫ Azo. ⁊ Gof. de iudi. dilecti. ⁊ eſt actio in iure ciuili. inſti. de iur. na. gẽ. ⁊ ci. §. ius aũt. Et ſm̃ canones actio dicitur cauſa. c. forus. de v̾. ſig. Et ſm̃ leges actio debet poni in cauſa. q: nemo ſine actione experit̃. ff. de nego. ge. ſi pupilli. in ſi. ⁊. c. ex ani mata. de iudi. ꝓhibent̃ tñ attẽtius nimis ſubtiles actionum intentiones. vt in ca. dilecti. de iudi.

¶ Actionũ vero quedã ſunt in rem ⁊ quedam in pſonaꝫ. Actio in rem dĩ vendicatio rei q̃ñ. ſ. dicit aliq̃s reꝫ de q̃ agitur ſuã: ⁊ aduerſarius dicit eam ſuaꝫ. Quando ẽ petis reꝫ aliquã vt tuam rei vẽdicatione: tũc agis actione in reꝫ. Actione vero in pſonã petis ab aduerſario aliq̃d tibi dari vel fieri. Itẽ actiones q̃dam bone fidei dñr. que dã ſtricti iuris. Actiones bone fidei dñr nõ iõ. q: in eis dꝫ ſeruari bona fides: q: ẽt bona fides ſeruat̃ in actionibus ſtricti iuris: ſꝫ dñr bone fidei iõ: q: maxime exuberare dꝫ bona fides inter ↄhẽtes in eis. Et vltra id etiã veniũt oĩa acceſſoria: ⁊ ea de q̃bus nihil eſt excogitatũ: vt ĩ actiõe emp. vel ↄctu vendi. venit ẽt id qd̃ expreſſe nõ eſt actũ. vꝫ. q̃ tẽpore more q alteri nõ reddit illud ad qd̃ tenetur de natura ↄctus veniũt dãna ⁊ ĩtereſſe: que debẽt reſtitui. ⁊ ſic in eis multũ exuberat offm̃ iudicis pinguius q̃ꝫ in actione ſtricti iuris. Sũt aũt actões bone fidei xvij. que enumerant̃. iſti. de acti. §. actionũ. ⁊ ponunt̃ in glo. de excep. c. cum venerabilis. ⁊ cõtinent̃ in his verſibus. Empti: ↄducti: mãdati: d̾poſitiqꝫ: Pigñs ciſcũde: cõmuni: ꝓſocioqꝫ. Dotis: ⁊ hereditatis: tutele: cõmoda: geſtor. Preſcriptis verbis: cũ extimat: atqꝫ permutat. Iſte bone fidei ſunt: ſtricti cetere iuris. Alie vero dicũt̃ actões ſtricti iuris. vt actio ex mutuo: ex ſtipulatu. ex arbitrio: ⁊ ↄſimiles. Et in iſtis nõ venit acceſſoriũ: nec ea d̾ q̃bus nõ eſt cogitatũ. vt no. Ber. in glo. ꝓallegata. Nec in his a tempore more qui alteri nõ reddit illud ad qd̃ tenet̃: de nã ↄtractus veniũt dãna ⁊ intereſſe que debeant reſtitui. Item actionũ realiũ alie ↄpetũt ꝓ reb⁹ corporeis: ⁊ ſic hꝫ locũ rei vendicatio. alie ꝓ incorporalib⁹ ⁊ pro ſeruitutibus acq̃rendis ſeruiendi ⁊ patiendi: ⁊ ſic competũt due actiones. quaꝝ vna vocat̃ cõfeſſoria alia negatoria. Item nota q̃ actiones pſonales vſqꝫ ad metas. xxx. ãnoꝝ extenduntur. vt. C. de ↄſtitu. pecu. l. ij. ⁊ ibi nota tex. q̃ poſſibile eſt oẽs res in pecuniam cõuerti. C. de preſcrip. xxx. ãnoꝝ. l. ſicut in rem. Reales autẽ vſqꝫ ad metas. xl. annorum. vt. C. de ven. pig. l. j. ⁊ in glo. de vtroqꝫ caſu. Eſt ergo vt clarius dicatur actio realis que obligatum ei cõtra quẽ dirigit̃ nõ ſupponit. Sed ideo cõpetit: q: quis ↄtẽdit nõ reſtituere ↄtra quẽ talis actio dirigit̃. v̾bi gratia. Intraſti domum meam violẽter: ego peto poſſeſſionem meã quã occupas: tu nullo iure mihi obligatus es. Nec aliquid mihi promiſiſti nec tecuꝫ contraxi: ſed mĩ te cõuenio. q: res mea apud te eſt. Sed pſonalis actio ꝑſupponit debitorẽ ↄtra quẽ dirigit̃ obligatum ex ↄtractu vel maleficio ſeu ex variis cauſaruꝫ ſiguris. Et iſta datur etiam ad rem: ſed preſupponit obligationẽ perſone: vt vendidiſti mihi librũ vel locaſti domum: tu mihi obligaris ex contractu: licet agaꝫ ad rẽ. ſ. librum vel domum.

¶ Actio ad exhibendũ datur ↄtra poſſeſſoreꝫ vel aduerſus eũ qui dolo malo poſſidet. vt reꝫ exhibeat. i. ĩ publicũ deducat: vt ſiat aduerſario copia vendicãdi ſꝫ Azo. in ſum. ti. ad exhiben. in pñ. Nam exhibere eſt reꝫ in publicũ deducere ⁊ videndi tangendiqꝫ compꝛehẽdẽdi rei ſacultatem ꝑbere ⁊ oſtẽdere: vt aduerſarius copiaꝫ habeat rem ſuaꝫ eſſe ↄtẽdendi: vt cũ quis dicit hec res eſt mea: q: tacta ſeu viſa ab eo ſibi ſua videt̃: vt. ff. ad exhibendũ. l. ij. cũ ibi no. Et ſi erit inſtrumentũ res ipſa exhibenda debet fieri facultas legendi: ⁊ etiã trãſcribẽdi. ff. q̃ead. teſta. ap̾i. l. j. ⁊. iij. §. ſtipulari. Et ſic exhibere dĩ ꝓprie q̃ſi ex ſecretum habere. Et ſm̃ Placẽ. quaſi ex̃ ſe habere: ſicut redhibere quaſi retro habere dĩ. ff. de edili edict. l. redhibere. in ꝑncipio.

¶ Actio arboꝝ furtim ceſaꝝ hꝫ ↄdẽnationẽ in aduerſũ eũ qui arbores furtim ceſit inſcio ⁊ inuito dño. Et cõpetit ↄtra ipꝫ dãnũ dantẽ ad duplũ dãni dati. in quo caſu etiã cõpetit huic actio legis aquilie: ita tamẽ vt deducere poſſit a ↄdẽnatiõe qd̃ actor ↄſecut⁹ eſt altera actiõe. vt. ff. arboꝝ furtim ceſa. l. j. Et appellatõe arboruꝫ etiaꝫ vites ↄtinent̃. ff. de arbo. ceden. l. j. §. arboris. Iteꝫ continetur edera que iꝑꝓprie dĩ arbor ex interꝑtatiõe ⁊ plerũqꝫ arborib⁹ heret. ff. arbo. furtim ceſaꝝ. l. vitẽ. ⁊ in gl. Etiã ⁊ arũdo nõ male dicet̃ arbor: ⁊ ideꝫ de ſalicto quãdo iam radices imiſit vt eadem. l. vitem. iuncta glo.

¶ Actio caluiſiana eſt per quã reuocant̃ ea que ĩ fraudẽ patroni libertus alienauit. vbi etiã locũ hꝫ actio fauiana. ff. de iure patrona. l. ſi libertus. ſm̃ pla.

¶ Actio fauiana ⁊ pauliana ſic dicta ſunt ab auctorib⁹ ⁊ earuꝫ inuentoribus. Et habent locuꝫ quando debitor

Acciões bone fidei sũt xvij

No. Carmina

Cófessoria et Negatoria

Exemplũ Realis et psonalis actionis

Exhibere qd.

Arborũ appellatione veniũt vires et dera Arũdo salix

in fraudem creditoris alienauit ea que alienata fuerũt creditori.vt reuocetur ipſa alienatio. Datur etiã actio fauiana patrono ad reuocãdũ alienata p libertũ vel per debitores in fraudẽ patroni vel creditoris in q̃ veniũt fruct⁹ ẽt poſt lit.conte.percepti:vt notatur.ff.ſi quid in frau.patro.l.ij.ꝛ ibi per totũ. Sed pauliana datur proprie creditori ad reuocanda alienata in fraudem per debitorem.de qua.ff.que in frau.credi.l.j.§.ſi.ꝛ.l.hoc facitũ.in qua etiam veniũt fructus.vt eo.ti.l.pretor ait.§.haũc.ꝛ.§.preterea.quod intellige iuxta.l.ſi.§.nõ ſolũ.eo.ti.õ q̃bus ambabus.ff.de vſuca.l.videamus.§.in fauiana. Et inſti.de actio.item ſi quis in fraudem.

¶ Actiões ciuiles que ſint ꝛ quot regre i ſpe.ti.de actio.ꝛ excep.ꝑponẽ.§.poſtremo. Et nota ꝙ quãdoq; diſtinguitur actio ciuilis cõtra criminalẽ.ꝛ tunc idem eſt qđ actio intẽtata ꝑ aliquo intereſſe. Quãdoq; diſtinguiẽ cõtra pretoriã:tunc idem eſt qđ actio ſaſſina directa in re. Pretoria autẽ dicitur que datur officio iudicis:vt in ſra.actiones pretorie.

¶ Actio cõmodati eſt triplex.ſ.directa:vtilis:ꝛ 2ria. Unde directa cõpetit ei q rem aliq̃ cõmodauit 2tra cõmodatarium ad repetendũ ipſam rem vt ei res ꝛ eius acceſſiones reſtituanẽ facto ꝛ expleto vſu ꝑp quẽ cõmodata eſt.ff.cõmoda.l.j.ſ3 Pla. Actio cõmodati 2traria ei cõpetit q cõmodatũ accepit in eũ q cõmodauit:ad ipẽſas in re cõmodata factas veluti ſi egrũ ſeruũ curauit. qđ nomine cibarioꝝ impẽdit nõ repetit.ff.cõmo.l.in reb⁹.§.poſſum cum.§.ſequenti. Actio cõmodati vtilis ſm Pla.competit vbi nõ eſt vere cõmodatũ.ſed interpretatiue.vt ſi amicus ex 2fidẽtia rem amici ex ꝓpria auctoritate accepit. Et pone melius exemplũ per.l.j.§.ſi.cũ.l.ij.ꝛ.iij.in pri⁹.ff.cõmo.

¶ Actio 2feſſoria eſt que 2petit ei:q dicit ſe hẽre ius vel ſeruitutẽ per fundũ alienũ eũdi vel agẽdi vel alti⁹ edes ſuas leuãdi vel quãcũq; aliã ſeruitutẽ in re ipſius ẽt ſui toto eo.hec aũt actio in rem dĩ vel realis.q2 rẽ tuã corporalẽ.ſ.ius eundi per fundũ petis:q̃uis ipſa ſeruitus ſit incorpalis.vt.ff.ſi ſerui.vẽdi.l.ij.in pri. Et dĩ 2feſſoria:q2 verbis affirmatiuis 2ſtituitur.ꝛ eius 2traria verbis negatiuis ꝑponi:ẽ:q̃ dĩ actio negatoria ſm Pla.ff.ſi ſerui.vẽdi.l.ſi q̃s.§.cũ in domo.ꝛ ibi no. Unde actio negatoria cõpetit ei qui dicit aliquẽ nõ hẽre ius vel ſeruitutẽ ad aliqđ qđ facere volebat alter.ꝛ ipſm per hanc actionem ꝓhibet:vt quãdo dominus fundi itendat aduerſus te ſolitũ ire per fundũ ſuũ dicẽs. Nõ eſt tibi ius ire p fundũ meũ:ꝛ hec actio ſimilr in rem dĩ:q2 dñs fundi vẽdicat libertatẽ dñ ipſam itentat ṽbis negatiuis:dicẽs ꝙ alter nõ h3 ius eũdi vel agendi p fundũ ſuũ:nec alti⁹ edificandi edes:ne luminib⁹ ſuis noceat:ꝛ ſic per hãc dominus fundi ad hoc agit:vt fundus ſuus declaret liber:ꝛ alter deſiſtat ꝛ ꝓhibeaẽ ne eũ de cetero iquietet.ff.ſi ſer.ven.l.ij.ꝛ.l.loci corpus.§.competit.ꝛ inſti.de acti.§.ecõtra. Et actio nõ cõpetit de dñio.ſed de iure prediorũ ſicut ꝛ 2feſſoria:vt in ſall.l.ij.in pri⁹. Et licet ſm Place. dicatur ideo negatoria:q2 verbis negatiuis intentaẽ:tamẽ 2triũ notatur in.l.ij.ꝛ.§.ecõtra.ſupra alle. Nã q̃libet earũ.ſ.actio 2feſſoria ꝛ negatoria poteſt dari per verba affirmatiua:ꝛ etiam p negatiua. Non ergo ſumũt dñiaꝫ per formaꝫ verboꝝ:ſed differũt rõne materie.vnde breuiter 2cludẽdo ſiue per affirmationẽ ſiue p negationeꝫ agaẽ.tamẽ in hoc differunt ꝙ: confeſſoria datur ad tuẽdam ſibi ſeruitutẽ debitã.ꝛ negatoria datur ad tuendã ſibi libertateꝫ ſuaꝫ. Et notant doc.exempla in q̃bus cõfeſſoria intentaẽ verbis negatiuis ꝛ negatoria verbis affirmatiuis in.c.cum eccleſia ſutrina.de cau.poſ.ꝛ ꝓpe.vbi bona glo.de big.ꝛ de iudi.in.c.examinata.ꝛ l bcã.l.

g.ff.ſi ſerui.vendi.

¶ Actio cõi diuidũdo iter eos datur q ſine ſocietate:nec ex cauſa hereditaria aliqđ cõe habẽt vt id diuidaẽ ſm Pla.ꝛ azo.hẽt ergo locũ ꝛ hec actio inter eos ad q̃s res aliqua cõmunis ꝑtinet non per ſocietatẽ nec per hereditatem ad hoc ꝙ res illa diuidatur. Jteꝫ ſi ex contractu ſocietatis res illa ſit cõis h3 locũ hec actio.ff.cõmo.l.j. Et de iſta actione.ff.de iudi.l.in tribus.

¶ Actio cõducti cõpetit ei q conduxit a locante vel locatore fundũ vel prediũ vel domũ:ꝛ cõpetit ei ad hoc ꝙ liceat ſibi inhabitare vel in vſu habere rẽ cõductã. Etiã competit contra locatoreꝫ ſi aliquas expẽſas vtiles vel neceſſarias ibi fecerat.

¶ Actio directa eſt qñ aliqđ directe petiẽ in ius:vt ex cõmodato vel depoſito:ꝛ huiuſmodi.

¶ Actio vtilis eſt que datur non ex iure aliquo directo.ſed vtiliter ꝛ ex equitate competit.vt in publiciana:ꝛ hmõi ſ3 Pla.ꝛ Azo. De iſta actione vtili habetur ꝛ notatur.ff.de nego.geſ.l.actio.ꝛ.ff.ſi quadru.pau.fe.di.l.penul. Et nota ꝙ actio directa ꝛ vtilis eiuſdem ſunt effectus:vt in.l.actio.prealle.ꝛ in.l.differunt.l3 ſcõm quoſdã differant.vt no.in.l.ex legato.C.de legi.ꝛ plene per Cy.l.j.C.de act.ꝛ ob.vnde directa datur ſ3 verba ꝛ mẽtem.ꝛ interdictum vnde vi.directum datur tantũ 2tra ſpoliantẽ vel mãdantem ſeu ratam habenteꝫ ſpoliationem ſuo nomine factam:q2 verba ꝛ intẽtio pretoris ſic volunt in hoc interdicto.ſed idẽ interdictum vtile daẽ ex mẽte tantũ de equitate quadam non virtute ṽboꝝ. Datur etiam contra eum qui alias ex iuſta cã rem poſſidet:nõ tñ ꝑdictis tribus modis:ſed forte:q2 poſſeſſionẽ vacuã intrauit vel rẽ in domo ſua iuenit credẽs eſſe ſuam:de quo in.c.cũ ad ſedẽ.de reſti.ſpo. Et dicit angelus ꝙ hñs ius vtile ꝛ intentans directũ male libellat.ꝛ qñ i ꝑncipio dtecta fuit ineptitudo ſuccũbere debet.

¶ Actio depoſiti eſt duplex.ſ.directa ꝛ cõtraria.actio depoſiti directa competit depoſitori ad repetenduꝫ depoſitum ꝛ acceſſiones eius:ꝛ cõpetit in ſimpluꝫ niſi forte res ſit incendio ruina naufragio depoſite. Hoc enim caſu qui depoſitũ ſic receperit ſi negauerit:ꝛ 2uicietur:ꝛ de hoc 2uincatur in duplo 2dẽnabiẽ:hec ꝓbanẽ.ff.depo.l.j.§.ait ꝑto2. Sed actio depoſiti contraria cõpetit ei penes quem res depoſita eſt ad petenduꝫ impenſas:ſi q̃s circa rẽ impẽderit ꝛ illas repetit vel dãnum datum per ſeruum depoſitum ſm pla. De illa contraria actione habetur.ff.depoſi.l.apud.in pri.ꝛ.l.actione.

¶ Actio de dolo 2petit mihi quãdo damnuꝫ dolo malo alicuius eſt mihi datũ.vel ſi q̃s aduerſus me ṽſatur doloſe conſulendo:vel malicioſe negocia mea adminiſtrãdo.nec ſupereſt aliqua alia actio qua poſſim experi.ff.de dolo.l.j.§.verba.ſed non daẽ niſi duos aureos excedat. Hec aũt non datur liberis 2tra patres:ratio:q2 odioſa eſt ꝛ in ea 2dẽnatus iſamis efficiẽ. Nec daẽ libertis cõtra patronos:ſ3 loco ei⁹ daẽ actio in factũ verbis tẽperãdis in ꝑpõne libelli in quo nulla eſt faciẽda mẽtio doli.ſic probaẽ.ff.de dolo.l.ſi oleum.§.ſi.cũ.l.ſequẽ.

¶ Actio de dolo ꝛ furto eoꝝ q ſunt in miniſterio cauponũ ſtabulorioꝝ vel nauẽ exercẽt aduerſus caupo.ſtabularios ꝛ nautas qui qñ officio maloꝝ hoĩum vtunẽ:in duplo ſeu in duplum tenentur:cũ dolus vel furtũ cõmiſſuꝫ eſt i his rebus q̃s ſaluas fore recepe.ff.ſi aduer.nau.cau.ſtabu.l.j.ꝛ infra.actio in factum.

¶ Actio de 2ſtituta pecunia 2petit aduerſus eũ q ſine ſtipulatiõe 2ſtituit ꝑ ſe vel ꝑ alio ſoluere.C.de 2ſtitu.pe.l.ij.nã 2ſtituere eſt debitorẽ ſe facere ſm Placẽ.

¶ Actio de in rem verſo datur aduerſus dominũ vel patrẽ ſi ſeruus vel filius pecuniã in reꝫ patris vel domini

impendit: quã mutuo accepit. ff. de in rem ver. l. j. in pn.

¶ Actio de tigno iniuncto datur ei cuius tignuz alieno edificio iniunctũ eſt ab eo q eſtimabat ſuum tignũ eſſe. Si vero ſciens alienũ id doloſe fecerit tenet̃ de tigno immiſſo: ⁊ furti ⁊ actione ad exhibẽdũ: nõ ꝙ tignũ cogat̃ eximere. ſʒ qđ intereſt pſtare. Et hec pbant̃. ff. de tig. in iun. l. j. ff. de rei vendica. l. in rem. §. j. cũ ibi not.

¶ Actio de reb⁹ eccliaſticis vẽditis: cuſtodib⁹ cap. datur aduerſus eos qui ſacras res emerũt citra formam: nulla eis actione relicta ↄtra ſacroſanctas eccleſias ꝺ precio qđ dederunt repetẽdo. hec aũt actio datur in factũ cum res in aliã rem eſt mutata: vt ex phiala factus eſt ſciph⁹. Si vero in forma ſua ſit: rei vendicatio locũ hʒ. ſi alienetur actio ex lege datur.

¶ Actio de pauperie competit aduerſus eũ cuius aĩal dãnũ dedit ↄtra nãm ſui generis. verbi gratia. vt ſi equus non ex loci anguſtia vel nõ iſtigatus calce percutiat vel bos cornupetat ex naturali feritate. Secus tñ ſi inſtigatus vel ex loci anguſtia dãnum dederit. in hmõi actionis ↄdẽnatione venit dãni reſartio. aut in ſolutione venit ex. l. xij. ta. noxe deditor. dominus enim noxali iudicio ſerui ſui noie ↄuẽtus ſeruũ actorẽ noxe dedendo liberat̃. inſti. de noxa. act. §. j. ⁊ ſi animalia noxe dedantur ↄficiunt reo ad liberationem. inſti. ſi qua. pau. ſe. di. Et vtrum malit: aut ſoluẽdo damnũ ſufferat: aut alias ꝓ noxia det animal hoc per eum ſtat. Et probãtur hec. ff. ſi qua pau. ſe. di. l. j. in prin. ⁊ inſti. eo. ti. §. j. Et noxia ſignat delictum: ſed delinquens vocat̃ noxa. inſti. de noxa. act. in glo. ver. noxa. vnde verſus. Noxia delictũ delinquẽs noxa vocat̃. Et tamẽ ſepe vnum pro reliquo dicitur ſeu accipit̃. vt ibidem dicit̃.

¶ Actio de appoſito vel ſuſpẽſo quo iter eſt vulgo cui⁹ caſus nocere poterit. dat̃ aduerſus eum q in ſub grũde ↄpectione habet id appoſitũ vel ſuſpẽſuz quod nocere potuit. cuius ↄdemnatio eſt decem ſolidorum. ff. ꝺ his qui deie. vel effu. l. ſi vero. §. ait pretor.

¶ Actio de effuſis ⁊ eiectis datur aduerſus eum ex cui⁹ habitatiõe vel habitaculo aliqđ effuſum vel eiectũ ẽ cõtra iter publicum. vnde damnuz datum alicui tranſeũti reſtaurãdũ eſt in duplum. ⁊ ſi liber homo ide periſſe dicatur in qnquaginta aureos hic datur actio. Si vero nocitum eſt libero homini datur quãtũ videtur iudici ex bono ⁊ equo compenſatis impenſis factis ⁊ operib⁹ quibus eſt cariturus inutiliter. ff. ꝺ his qui deiecerer vel effu. l. i. in prin.

¶ Actio edilicia competit multis modis. Et pmo ſi res vendita ſit redhibita ꝓpter vicium ſiue morbũ: ſʒ tũc a vẽditore reſtituit̃ pciũ emptori cũ acceſſionib⁹ ⁊ aliis q̃ ediles iubent. ⁊ in hoc caſu eſt ꝑpetua. ꝺ hac habet̃. ff. ꝺ edi. edic. l. ediles. in pn. §. j. ⁊ ſi. ⁊ l. iſtud. ĩ. reſpõſo. ⁊ l. redhibitoria. eo. ti. Secũdo competit qñ ſit vt ſi res vẽdita nõ placet vt reddatur. ⁊ tunc eſt tpalis vſqʒ ad. xl. dies vt. ff. e. ti. ꝙ ſi nolit. §. ſiquid ita venerit. Tertio competit ſi venditor nõ vult tradere ſeruũ vel mãcipiũ vel iumentũ cũ ornamẽto cũ quo oſtenderat tempore venditionis ꝓ ipſo ornamẽto vel vt ſiet redhibitio rei pncipalis ꝓpter acceſſoria. ⁊ tũc competit etiã vſqʒ ad. lx. dies. ff. eo. ti. l. ediles. in pn. §. vendendi. Quarto vero competit qñ eo loco quo iter eſt vulgo hʒ quis canez. lupũ. vrſum. aprum. verrẽ. panterã. leonem. ⁊c̃. vel animal aliđ qđ nocere poſſet ſiue ſit ligatũ ſeu ſolutũ. ff. e. ti. l. hi. n. §. deinde aũt. vide de his Guil. in ſpec. in tractatu libel. de emp. ⁊ vendi. §. nunc dõm eſt.

¶ Actio de ſupficie in rẽ ↄpetit ei q ſupficiẽ hʒ in alieno ſolo noie ↄductiua ad repetẽdũ ſupficiẽ ſi poſſederat. ff. ꝺ ſuperfici. l. j. §. q ſuperficiez. in ſi. ⁊ §. ait pretor. v̓. ⁊ ſane.

¶ Actio empti competit emptori ad rem petendam quã emerat in qua venit cõmodum qđ acceſſit. Et ſi qd i ſpeciali pacto cõprehẽditur in hac actione attẽditur ꝓut quiſqʒ ſibi paciſcit̃. ff. ꝺ actio. emp. l. emptor. in pn. ⁊ inſti. de emp. ⁊ ven. §. ſed noſtra. in ſi. hui⁹ ↄtraria eſt actio vẽditi q̃ competit vẽditori ad petẽdũ pciũ ⁊ intereẽ ⁊ vſuras tempore more ꝓut inter partes ↄuẽtum ſeu contractum eſt. De iſta habet̃ in. l. iulian⁹. §. ex vẽdito. eo. titu. ⁊ de emp. ⁊ ven. inſti. in. §. pal. ſʒ noſtra.

¶ Actio ex ſtipulatu naſcit̃ cũ de re certa in gñe: ſʒ incerta in ſpẽ ſit ſtipulatio. vt inſti. ꝺ v̓. ob. in pn. Nã ſi reus eſſet ſimplr̃ incerta ſtipulatio nõ valeret. ff. e. ti. l. ita ſtipulatus. in pn. Et ſtipulatio eſt v̓boꝝ ↄceptio: vt cũ te ſpõdes dare fuiꝛ: vel ſpõdes te facturũ domũ. Et ptinet hec ad actiões in perſonã que oriũtur ex cõtractu verboꝝ: ⁊ hec colligunt̃. ff. ꝺ actio. l. j. §. j. ⁊ l. actionũ genera. §. in pſonam. ⁊ inſti. de ob. §. ſi. ⁊ ꝺ actio. §. j. ⁊ v̓ſi. nãqʒ. cũ ſimilibus. Et nota ꝙ actio deſcẽdẽs ex ſtipulatione nõ habet dilationem anni ſicut actio de dote. l. j. §. exactor. C. de re. vxo. act. ⁊ §. cuʒ autẽ. de hoc Bar. in. l. ſi diuortium. ff. de ver. ob.

¶ Actiones ex contractu ſunt de actionibus in perſonaz inſti. ꝺ actio. §. j. que naſcunt̃ ex pacto ſiue obligatio ſurgit ex re. vt cõditio certi: ꝺ numerata pecunia: ↄditio certi: tritucdinaria. cõditio ob cãm: actio cõmodati: depoſiti: pignoraticia: de qbus oĩbus ſuo loco dicetur. ſiue etiã cõſurgit obligatio ex verbis ſicut in actõe ex ſtipulatu qñ res certa in ſtipulationib⁹ deducta eſt. Siue etiam orit̃ obligatio ex litteris de quib⁹ cõditio odio deſidie datur in euz qui ſpe future numerationis ſcribit ſe debere qđ ei nõ eſt numeratuz: numeratione aũt non ſecuta infra biẽniuz nõ repetit cyrographuz. Et eſt introducta ⁊ excluſa exceptione nõ numerate pecunie cum minime cogatur ſoluere qđ ſcripſit ſe habere. ſiue etiã orit̃ obligatio ex ↄſenſu veluti empti vẽditi: locati ↄducti: ꝓ ſocio: mãdati: pſcriptis verbis: ⁊ actio de ↄſtituta pecũia. Nec nõ actio in factũ: de iu. iu. Et de his actionib⁹ in ꝓprijs locis ſm ordinẽ patebit. Et iſte ſunt ſpẽs actionũ i pſonam q̃ oriunt̃ ex ↄtractu ſiue re: verbis: litteris: aut conſenſu obligatio oritur. de qbus vide. ff. de actio. ⁊ obli ga. l. j. ⁊ ĩ. ⁊ inſtitu. ꝺ obliga. §. j. cũ. §. ⁊ ti. ſe. vſqʒ ad ti. ꝺ obli. q̃ ex qnaſi contrac. naſcũ.

¶ Actiones ex quaſi ↄtractu ſunt de actionib⁹ in pſonã. inſti. de actio. §. j. cũ ibi no. q̃ neqʒ ex pacto neqʒ ex maleficio oriunt̃: ſed tñ maiorẽ hñt ↄuenientiã ⁊ affinitatẽ cum pacto q̃: cum maleficiõ: ⁊ ſunt iſte. l. cõditio indebiti. cõditio liberationis.

¶ Actio negocioꝝ geſtoruz: tutele: ſubſidiaria: cõi diuidundo: finium regũdoꝝ: familie herciſcũde: petitio hereditatis directa: ⁊ vtilis: poſſeſſoria: fideicõmiſſaria: ⁊ actio ex teſtõ. De his oĩbus. ff. de actio. ⁊ obli. l. de maleficiis. §. ſiquis ſequentis. ⁊. §. ſeq. ⁊ inſti. ꝺ obli. que ex q̃ſi cõtra. naſ. cum ibidem no.

¶ Actio de peculio: ⁊ qđ iuſſu: ⁊ de in rez verſo: actio tributoria: inſtitoria: exercitoria: actio funeraria: ad exhibẽdum. de tigno iniuncto: actio in factum: de rei vendicatione: actio de pauperie. interdictũ quoꝝ bonoꝝ: vti poſſidetis. vtrobi. interdictum ſaluianum. De quibus oĩbus regre in loco ſuo.

¶ Actiões vel obligatiões ex maleficio ſunt actões in pſonã. iſti. de actio. §. j. cũ ibi notat̃. Quib⁹ delicta hoĩuz coercent̃ qđ publice vtilitatis ĩtereſt. ff. de fideiuſſo. l. ſi aureo. §. ſi. ⁊. ff. ad. l. aqui. l. ita vul nerat⁹: cũ ſilib⁹: vt eſt ↄditio rei furtiue. actio arboꝝ furtim ceſaꝝ: actio furti: actio vi bonoꝝ raptoꝝ: actio. l. aqlie: actio iniuriaꝝ: qđ met⁹ cã. de dolo. actio ſerui corrupti. actio reꝝ amotaꝝ:

ꝯditio ob turpem cauſam: interdictū vñ vi: interdictuꝫ quod vi: aut clā: interdictū de libero homine exhibendo: de vxore ducenda: de liberis exhibēdis: interdictuꝫ quoꝝ legatoꝝ: interdictū ꝓhibitoriū ne qd in flumine ripaue publica: interdictū de itinere actuq̄ꝫ priuato. De quibus omnibus regre. de. J. loco ſuo.

℄ Actiões vel obligatiões ex quaſi maleficio ſunt actiones in pſonā. inſti. de actio. §. j. q̄ neq̄ꝫ ad pacta accedūt neq̄ꝫ ad maleficia. ſunt tñ ſimiliores maleficijs q̄ꝫ pactis: vt actio in factū aduerſus iudicē qui litem fecit ſuam. ⁊ actio in factū de electis ⁊ effuſis. ⁊ actio in factū de dolo ⁊ furto eoꝝ q miniſteriū cauponiū: aut ſtabularioꝝ: aut nauem exercent. ff. de actioni. ⁊ obliga. l. ex maleficijs. §. ſi iudex vſq̄ꝫ ad finē. ⁊ inſti. de obli. que ex q̄ſi male. naſ. per totum.

℄ Actio exercitoria ſꝫ azonē in ſum. eodē titulo. daſ cō trahentib⁹ cū magiſtro nauis ꝓpter nauigandi neceſſitatem cōtra exercitorem nauis q magr̄m naui prepoſuit quē equū fuit teneri vt teneſ q inſtitoreꝫ taberne vel negocio prepoſuit. ff. de exerci. actio. l. j. Hec ergo actio nō daſ ꝯ magiſtrū nauis: ſꝫ ꝯ eū q magr̄m naui ꝑpoſuit in eā cāꝫ in quā ꝑpoſit⁹ eſt expſſe vel tacite vt in ea. l. j. §. nō aūt: ⁊. §. ꝑpoſitio igiſ. Eſt aūt magiſter cui totius nauis anchora ⁊ cura mādata eſt. l. j. §. magr̄m nauis: q in vulgari lōgobardoꝝ ⁊ ꝓuincialiū comitus diciſ. ⁊ ī theotonico ⁊ ī almanico ſtyermā dī. nec diſtiguiſ an iſte magiſter ſit lib̄ vel ſuus. maior vel minor. Et ſibi iputaſ q eū ꝑpoſuit. vt. l. j. ꝑalle. §. cur⁹ aūt ꝯditiōis. Sꝫ exercitor dī is ad quē obuētiones q̄tidiane: aut redditus q̄ſtus ⁊ vtilitates nauis perueniunt ⁊ pertinent: vt ea. l. §. exercitorē ſiue verus dñs nauis ſit ſiue a dño nauis ꝯduxerit ad tempus vel in perpetuū. vt dicitur ibidem.

Magiſter navis

Exercitor.

℄ Actio eſtimatoria vel extimatoria. ideſt actio ꝑſcriptis v̄bis ſic cognominata. ē actio q̄ de eſtimato ꝓponiſ grā dubitatiōis tollēde q̄ñ res eſtimata vēdēda daſ. Dubitatum eniꝫ eſt: an ex vēdito ſit actio: an ex locato an ex cōducto: an mādati: vt ſi rem meā do tibi: ⁊ eſtimo vt eam vēdas ꝑ decē: ⁊ inde decem reddas mihi: aut reꝫ: vt no. ff. de eſti. act. in rubro. ⁊. l. j. ⁊ inſti. de act. §. actionū.

℄ Actio ex teſtō nō ſolū ſcripto heredi cōpetit ad petendū hereditatē. Sꝫ ēt ꝯtra heredē ſcriptū legatarijs ⁊ fideicōmiſſarijs. C. cōia. de le. ⁊ fideicōmiſ. l. j. Et ſapit naꝫ actiōis bonefidei. l. in minoꝝ. C. ex qua cā in ite. reſ. nō eſt ne. Tñ dīc Bar. q̄ re vera eſt ſtricti iuris cū ſi numeretur inter actiones bonefidei in. §. actionū. inſti. de actī. vt no. ipſe in. l. hmōi. §. edes. ff. de leg. j.

℄ Actio familie herciſcunde inter eos ꝯpetit q cōeꝫ hñt hereditatē diuidendam. ff. fa. herciſ. l. j. ⁊. ij. Et dī familie herciſcūde: ideſt hereditatis diuidūde ſm azo. ī ſum. vt no. ff. eo. ti. in rubro. Nomē aūt familie q̄ñq̄ꝫ poniſ ꝓ cognatiōe vt cū dī illi ſunt de familia ꝑami. ⁊ q̄ñq̄ꝫ pro ſeruitute ⁊ ꝑtāte vt cū dī paterfamilias: filiuſfamilias. hic tñ ꝓ ſuba ⁊ hereditate: vt. C. de verb. ſig. l. fi. Sꝫ hercisco eſt verbū grecū ideꝫ qḋ diuido. inde herciſcūde. i. diuidēde. no. glo. ff. eo. ti. in rubrica. Et vtimur hoc verbo ſicut reperimus apud antiquos: qui gerundia ſua ꝓnunciabant in vndo: vt legūdo: audiūdo: diuidūdo herciſcūdo ſꝫ Azo. in ſum. ſua. Et ita eniꝫ hodie dicere poſſumus familie herciſcunde ꝓ familie herciſcende.

herciſco gṙ.

℄ Actio fauiana ⁊ pauliana habite ſūt ſupra. circa actionem caluſianam.

℄ Actio finiū regūdoꝝ ꝯpetit ꝓ finib⁹ ad diſtiguēdū vl̄ ad iudicādū. ff. e. ti. l. j. §. in. ⁊. l. ſe. īter eos q agros ꝯfines hñt vel predia. inſti. de actio. §. Iteꝫ finiū regundoꝝ. hꝫ locuꝫ in ruſticis predijs tantū. ff. e. ti. l. ij. ⁊ nō ī vrbanis: q̄ꝛ vrbana ꝑdia nō ſunt ꝯfinia: ſꝫ vicina: q̄ꝛ parietib⁹ diſtingui cōſueuere: ſed ꝯfinia dicimus q̄ adeo ſūt ꝓxima vt nullus paries ī medio īterponaſ. ff. eo. ti. l. ſꝫ ⁊ ſi loci. §. in iudicio. cū ibi nota. Urbana ꝑdia dñr oīa ꝑdia que hñt: edificia etiā ſi ſint in villa. q̄ꝛ vrbanū ꝑdiū non facit loc⁹: ſed mā habitādi cā facta. Uñ ſi in vrbe edificiū cauſa nō habitādi: ſed grā reponēdoꝝ fructuū fiat: diceſ ꝑdium ruſticū. Sed ⁊ horti in edificijs ꝯſtructi niſi pſimi ſint redditus vinearū forte: ⁊ ſic aliorū: ꝯtineſ appellatione vrbanoꝝ ꝑdioꝝ. ff. de v̄boꝝ ſigni. l. vrbana. Ruſtica aūt ꝑdia vocanſ agri nō hñtes edificia. Et ſi iter ſe ⁊ me contra quē ago finiuꝫ regundoꝝ via publica vel publicū iter venit nō hꝫ locū hec actio: q̄ꝛ cōfiniū nō intelligitur. ſecus ſi riuus ꝑuatus interuenerit: q̄ꝛ finiū regūdoꝝ agi poteſt ꝯ dñm riui. ff. eo. ti. l. ſed ⁊ loci. §. ſin. cū. l. ſeq. ⁊ ibi. no. Eſt autē hec actio duplex: q̄ꝛ vterq̄ꝫ eſt actor ⁊ reus. de ꝓba. ex lr̄is. ff. eo. ti. l. iudiciū. ſ. cōmuni diuidūdo ⁊ familie herciſcunde. ⁊. l. iter coheredes. §. ſi familie. ff. eo. Itē eſt mixta: q̄ꝛ eſt in rē ⁊ in pſonā. inſti. de actio. §. quedā ꝫ. ⁊. §. itē finiū regundoꝝ.

℄ Actio funeraria ꝯtra heredē vel bonoꝝ poſſeſſorē datur. ff. de reli. ⁊ ſumptu. fune. l. ⁊ ſiqs. §. fi. ⁊ daſ ei q funerauit nō vt heres defuncti: ſꝫ cā pietatis. ff. eo. ti. l. ſꝫ interdū. ⁊. §. ſiquis. cum ibi no. per hanc eniꝫ actionē veniunt reficiende expenſe. ibidē a funeratore facte.

℄ Actio furti manifeſti ſꝫ azo. locū hꝫ q̄ñ fur rē tenēs viſus vel dep̄hēſus fuerit ſiue in publico ſiue in ꝑuato vl̄ a dño vel alio añq̄ꝫ ꝑueniat ad locū quo pferrerē deſtinauit. Si talis dep̄hendaſ vel cū re videaſ: ⁊ ad eū dep̄hēdēdū occurſuꝫ ſit ei: ſꝫ abiecto furto aufugerit furti manifeſti teneſ. l. ſiqs. §. cenſus. ff. eo. ti. niſi furripienti mutet ſtat⁹ vt ti mihi furripuiſti in ſeruitute ⁊ manumiſſus in furto dep̄hēderis cū re furtiua. Sed ſi tu pertuleris q̄ deſtinabas teneris furti nō manifeſti. Si eniꝫ deprehēderis cū re furtiua ꝑus q̄ꝫ eo ptuleris quo deſtinaueras illo die manere cū furto: tūc fur es māifeſt⁹. Hec oīa dicunſ. ff. de fur. ⁊ depe. diſt. j. ca. vulgaris. vtꝫ qui ꝑtem aceruī frumēti furaſ toti⁹ aceruī furtum facit: ⁊ datur actio furti manifeſti in q̄druplū. inſti. de ob. q̄ ex male. §. pena manifeſti.

℄ Actio furti nō māifeſti ꝯpetit q̄ñcūq̄ꝫ ꝑdictis modis furtū nō māifeſtū ꝓbaſ. ff. eo. ti. l. manifeſti. iſti. de obli. q̄ ex ma. naſ. §. nec manifeſtū. Et etiā ſi vidiſti furtū fieri: te tñ abſcōdiſti cū furtū faceret ne te occideret nō eſt manifeſtū. ff. e. ti. l. ſi qs in ſeruitute. §. ceteꝝ. Et daſ hec actio ī duplū: iſti. de obli. que ex ma. naſ. §. pena. preal.

℄ Actiões hereditarie dñr q̄ trāſeūt ad heredes vel contra heredes. ſm Azo. Itē q̄ ab heredibus icipiūt vel cōtra heredes. Ut aūt plene ſciaſ q̄ trāſeūt ad heredes vel nō: diſtiguꝛ aut naſciſ actio ex maleficio vl̄ quaſi: aut ex ꝯtractu vel q̄ſi ꝓut ꝓſeqꝛ Azo ī ſum. eo. ti. ⁊ ſꝫ Pla. in ſum. ſua. eo. ti. bis actionib⁹ ꝯueniūt hi q ſuccedūt ī ius ⁊ nō hi q ſuccedunt in rem vt donatariū vel legatariū.

℄ Actio ī factū aduerſus iudicē q litē fecē ſuā daſ aduerſus iudicē q ꝑ īpitiā male iudicauit ī q̄ꝫ iudicātis religiōi equū videbiſ. ⁊ ex q̄ſi maleficio. iſti. de obli. q̄ ex q̄ſi ma. naſ. ī ꝑn. ⁊. ff. ō va. ⁊ extor. co. l. fi. Si v̄o dolo malo iudicauit v̄e ē ex maleficio obligat⁹ actiōe in factū vl̄ actione de dolo ad omne intereſſe ei queꝫ leſit: ⁊ infamis eſt. Itē teneſ crimine falſi in penam deportationis vel vltimi ſupplicij ꝯtinet ſm Azo. ꝓbanſ hec. C. de pe. iudi. q male iudi. l. fi. ⁊ ibi no. ī glo. ſi. ūcta autē. nouo iu. ibideꝫ poſita. ⁊. l. ſi filiuſfamilias. ff. de iudi. Iudex aūt eccliaſticus male īduct⁹ ꝑ grām vl̄ ꝑ ſordes ab executiōe officij ꝑ āṅnū ē ſuſpēſus: ad eſtimationē ꝑti quā leſit nihilominus ꝯdēnādus. Et ſi durāte ſuſpēſiōe ſe diuinis īgeſſerit irregularis ē nec cū eo niſi ꝑ ſedē aplicā poterit diſpenſari

ri:vt in.c.cum eterni.de re.iudi.li.vi.

¶ Actio in factū de eo qd̄ certo loco.daṫ vbi aliquid ē ꝓmiſſum dari certo loco ſi iudiciū in illo loco cōſtitui nō poſſit.introducta tñ eſt q̄dā actio arbitraria vt poſſit ēt in alio loco agi. Pretoꝛ.n.iniquū eſſe arbitraṫ nō poſſe ꝯueniri debitoꝛ ē in alio loco q̄ȝ in loco deſtinato ſolutiōi:⁊ hec actio arbitraria ex ſui nā eſt ſtricti iuris ī qua habita ꝯſideratōe aliarū actionū ſtricti iuris qcq̄d eſſet omiſſum deberet haberi omiſſum:tñ in illa venit ēt qcq̄d equū ⁊ iuſtū viſum fuerit religioni iudicantis:⁊ ꝓp hoc appellaṫ hec actio arbitraria irregularis:q2 ꝯ naturā aliarū actionū ſtricti iuris eſt:⁊ hoc ē qd̄ dicit glo. rubrice.ff.de eo qd̄ certo loco.quid ſit actio irregularis.

¶ Actio in factum ex edicto p̄toꝛis de alienatiōe iudiciū mutādi cauſa facta:datur ei cuius fraudē ⁊ illuſionē facta eſt alienatio ⁊ ſuis heredibus aduerſus eū q rē alienauit:quē ad itereſſe cōuenit quāti intereſt actoꝛis corā oꝛdinario vel delegato ꝯuenire:ꝺ quā goſſ.i ſum.ꝺ alie.iudi.mu.ca.fac.⁊.c.i.eo.titu.in glo.

¶ Actio in factū de dolo ⁊ furto eoꝛū. quoꝛū miniſterio quis cauponā aut nauē vel ſtabulum exercet:datur aduerſus eos qui preſunt cauponi aut naui vel ſtabulo:q quoniā officio maloꝛū hominū vtuntur in duplo tenetur quod dolo aut furto eorum cōmiſſum eſt in his rebus quas ſaluas foꝛe receperūt.ff.nau.cau.ſta.l.i.in p̄n.⁊.§.idem pomponius.⁊.l.⁊ ita.§.idem.⁊.§.ait pretoꝛ.iuncta.l.fi.§.h̄ actio.eo.tit.⁊.ff.fur.aduer.nau.cau.ſta.l.i.⁊ inſti.de obli.q̄ ex mal.naſ.§.item exercitoꝛ.

¶ Actio in ꝑſonā dr̄ ꝯditio qñ ꝯtēdis aliquē dare aut facere tibi opoꝛtere. Qñ vō agis vt reſtituaṫ tibi res tua:⁊ ſpāle nomē accipit vt l depoſiti:dr̄ ſimplr̄ actio ꝑſonalis ⁊ nō cōditio. Hoc aūt nomē cōditio inde deſcēdebat:q2 olim iudicia erant oꝛdinaria ⁊ certa v̄ba ⁊ q̄ opoꝛtuit cōdici.i.ſimr̄ dici:vt ſi qs caderet a ſyllaba caderet a tota cā. Sȝ poſtea ille ſolēnitates in diſſuetudinē abierūt. attamē nomē remāſit vt adhuc ⁊ ꝑſonales actiōes q̄ ſolēnibus v̄bis interp̄tabanṫ cōditiōes vocētur.⁊ h̄ colliguntṫ inſti.de acti.§.appellamus.cū ibi not.⁊.ff.eo.ti.l.actionū gñā. Et harū actionū gñā quedā naſcunṫ ex cōtractu.quedam ex quaſi cōtractu. quedaȝ ex maleficio ⁊ quaſi male.iſti.de obli.§.ſequēs.⁊ de act.§.oīuȝ. Reqre de oībus his ſupꝛa actiones ex ꝯctu.

¶ Actio in rē dicitur rei vēdicatio.ſ.quando dicis rē de qua agitur tuaȝ eē:⁊ aduerſarius dicit vel oſtēdit ipſaȝ reȝ eē ſuā.ff.de act.⁊ obli.l.actionū gñā.⁊ iſti.eo.ti.§.appellamus.p̄allegato. Et harū actionū alia eſt directa in rem actio:vt rei vēdicatio:actio cōfeſſoꝛia:⁊ negatoꝛia. Alia eſt actio in rē vtilis,q̄les ſunt actiōes de dominio nō directe ſȝ vtiles: q̄ ex eq̄tate danṫ quādoqȝ nō dñis: vt ſunt publiciane que ex diuerſis cauſis competūt. Et actio p quā querıṫ an actoꝛ iurauit:⁊ actio in rē de ſuperficie ⁊ actio fauiana ⁊ pauliana.⁊ calinſiana:⁊ actio l reȝ q̄ ꝯpetit iter dñum tabule ⁊ pictoꝛē. Sūt ⁊ alie in reȝ actiōes in quib⁹ nō de dominio ſed de pignoꝛe agiṫ:ſicut ſeruiana:⁊ quaſi ſeruiana de quib⁹ vide loco ſuo. Et note q actio ꝑſonalis nō ſeqtur fundū.ff.de ꝯtrah.emp.⁊ vēdi.l.mutius.§.lutius ticius.ff.ad trebel.l.i.§.ſi odio.ff.de iudi.l.fideicōmiſſum.§.tractatū.C.de ſer.l.ii.§.ꝑinde.⁊.ff.de ali.iudi.mu.cau.fact.l.iii.§.opus.in glo.ꝑ Dy.in.l.fi.ff.de no.ope.nunci. Itē actio perſonalis ē ita affixa oſſibus creditoꝛis q in aliū transferri non pōt niſi fictione iuris.ff.de pecu.l.ſi quis ergo.

¶ Actio iniuriarū cōpetit ei q iniuriā paſſus ē.vt no.inſti.de iniur.in rubꝛica.cōtra eū q intulit iniuriā:vel iferri ꝓcurauit.inſti.eo.ti.§.nō ſolū.⁊ pulſauit vel v̄berauit: vel famoſum carmē ad alterius cōtumeliā ſcripſit:vel quoquo modo iniuria aliquem affecit.inſti.eo.ti.§.iniuria. In qua iudex condēnabit quanti actoꝛ iurauerit ſe nolle illam iniuriā ſuſtinuiſſe:premiſſa tñ iudicio taxatione.inſti.eo.ti.§.pena.⁊.ff.eo.ti.l.inſtitutionibus. Quidam enim dicunt q iurare debet ſe potius velle de ſuo perdidiſſe tm̄ q̄ȝ talem iniuriā ſuſtinuiſſe. Et hoc videtur approbare Hoſt.in ſum.de iniur.⁊ damno dato.⁊ Spec.eo.ti. Alij dicunt q ſufficiat eum iurare ſic:q nollet lucrari tantū vel tantū pꝛo eo q talē iniuriā ſuſtineret vel ſuſtinuiſſet. Pꝛimū tamē videtur verius. ⁊ actio iniuriarū ex pacto nō naſcitur:ſed ex contumelia.l.ſi vnus.§.ſed ſi pactum.ff.eo.ti.vbi tex.inquit.illa non enim ex pacto iniuriarū naſcitur actio:ſed ex ꝯtumelia ⁊ ex bono ⁊ equo ⁊ diſſimulatione aboleṫ. Nam ſi quis iniuriā reliquerit hoc eſt ſi ſtatim paſſus ad aīum nō reuocauerit poſtea ex penitētia remiſſam iniuriā nō poterit recolere.l.nō ſolū.§.i.ff.de iniu.⁊ neqȝ in heredeȝ neqȝ heredibus datur.l.iniuriarum actio.eo.ti.

¶ Actio inſtitoꝛia ſcḋm Azo.daṫ ei q cuȝ aliquo cōtraxit in illa negociatiōe in q̄ ꝓpoſitus eſt ꝯtra eū q p̄poſuit aliquē ſtatiōi vel negociationi:q2 obligatus ē ꝯtrahentib⁹ cū p̄poſito:ſiue ꝓpoſitus:ſit expꝛeſſus ſiue tacitus.ff.ꝺ inſti.act.l.i.⁊.ii.⁊.l.ait.§.nō tñ cū ibi no.⁊ dr̄ iſtitoꝛia ab inſtitoꝛe ꝓpoſito vt tanq̄ȝ exercitoꝛia nominaṫ a ꝓponēte.iſtitu.qd̄ cū eo.§.exercitoꝛia.⁊.§.ſe. Nā iſtitoꝛ dictus eſt ex eo q negocio gerēdo iſtet.nec refert an tabernis ſit ꝓpoſitus vel cuiqȝ alteri negociatiōi.vt.ff.eo.ti.l.cuiuſqȝ.⁊.l.iuſtitoꝛ.⁊ iſtitoꝛ dr̄ ille qui tabernis vinis vēdēdis vel alicui alteri negociationi ꝓpoſitus eſt.

¶ Actio legis aquilie duo cōtinet capita vel tria.lȝ vnuȝ nō ſit in vſu.vt.ff.eo.ti.l.ſi ſeruus ſeruū.§.huius legis.⁊ inſti.eo.ti. Pꝛimū caput eſt de ſeruis occiſis vel quadrupedibus qui in numero pecudū ꝯtinētur:vt in.l.aquilia.ff.eo.tit.vbi dicıṫ de animalib⁹ que gregatim habentur ⁊ paſcuntur:ſicut oues:capꝛe:⁊ equi:muli:⁊ boues ⁊ aſini. Et ſcḋm labeonē ſues:ſed nō canes. Et longe minus beſtie fere vrſi ⁊ leones ⁊c̄.ſed elephantes ⁊ cameli quaſi mixti ſunt. Et ideo pꝛimo capite eos contineri opoꝛtet.quo caſu tanti ſit condemnatio quanti plurimi ipſa res valuit anno p̄terito:vt in dicta.l. aquilia. ff.eo.titu.⁊ inſti.eo.titu.in p̄ncipio. Secūdū caput quod nō eſt in vſu:hic nō ponitur.vt.ff.eo.l.ſi ſeruus.in.§.hui⁹ p̄allegato.vbi dicitur huius legis ſecūdū quidem caput in deſuetudinem abijt. Sed tertiuȝ caput huius legis.eſt de eis vulneratis ſeruis beſtijs occiſis ceteriſqȝ rebus ruptis:vt veſte vaſe ⁊ ſimilibus. Quo caſu condēnatur qui damnum dedit quanti res fuit triginta dieb⁹ retro rei preciū ⁊ valoꝛem eſtimando:vt dicta.l.ſi ſeru⁹ ſeruū.§.tertio autē capite.⁊ inſti.eo.§.capite tertio.cuȝ.§.ſequenti. Et in hac actione ſi quis damnum ſe dediſſe inficiatur:id eſt negat condemnatur in dupluȝ.ff.eo.l.i.§.i. Dicitur autem lex aquilia ab Aquilio plebis tribuno:ſcḋm Iſidoꝛum.lib.vi.qui ipſam in monte Auentino tempoꝛe diſcoꝛdie populi ⁊ plebis conſtituit.ff.eo.l.i.⁊ poſtmodū concoꝛdia facta vice legis eſt habita.

¶ Actio mandati directa competit mandatoꝛi ⁊ eius hedi.ff.eo.ti.l.ſi vō.§.fi.⁊.l.ſi mādato titū.ꝑimo reſponſo.⁊.§.j. Contra mandatarium vel pꝛocuratoꝛē poſt mandatū ſuſceptū.ff.eo.l.ſi remunerandi.§.j. Et in quantuȝ intereſt id factuȝ eē quod mandauit:puta mandaui vt fundū emeres ſi mea intererat emi:teneberis poſt mandatū ſuſceptū:tñ ſi eundē funduȝ egoipſe emo vł alius mihi neqȝ intereſt aliō:ceſſabit hec actio ſcḋm Azo.ff.eo.ti.l.ſi ꝓcuratoꝛē.§.mandati actio.

¶ Actio mandati cōtraria competit mādatario.ff.eodeȝ titu,ſi vō nō remunerandi.§.cōtrario:vel ꝓcuratoꝛi ad

expenſas aduerſus mandatorē quatenus fines non eſt egreſſus. Si vō aliqd erogauerit vtiliter ī eo nō hꝫ mādati iudiciū: ſꝫ tm̄ negocioꝝ geſtoꝝ: ſm̄ Mar. ⁊ Jo. ⁊ accur. ꝯ. ꝑut legi. ⁊ no. inſti. eo. ti. §. is qui. ⁊ ff. e. l. ſed ꝑculus. cū. l. ſe. ī pricipio. ⁊ C. de nego. geſtis. l. ſi. ī glo. vlt. Si vō mādaueri tibi: vt mihi fundū emeres: ēt ſi nōdū ꝓciū ſolueris ages mecū mādati vt ſuſcipiā obligatiōeꝫ q̄ teneris vēditori. Nā ⁊ ego agere poſſum vt cedas mihi actionē empti. ff. e. ti. l. ſi mandato meo. ꝑ rñſo. Cōpetit ergo breuiter actio mādati directa ꝯ illū qui mandatū ſuſcepit adimplēdū: cū ꝑ cogi nō poſſet ꝙ ſuſciperet mādatū: iqꝫ tū iterfuit mādatoris ſcīn fuiſſe qd̄ mādaſ. Et rurſus ipſi mādatorio qui mandatū ſuſcepit cōpetit actio mādati ꝯtra ad ipēſas ſi q̄s fecit rōne mandati ſuſcepti ſi fines mādati nō exceſſit: ſꝫ ſi mādatū exceſſiſſet in expēſis factis: nō repeteret ipſas ꝑ hm̄ōi actionē.

¶ Actio negatoria. require. ī. actio ꝯfeſſoria.

¶ Actio negocioꝝ geſtoꝝ duplex eſt. ſ. directa ⁊ cōtraria. vñ actio negociorū geſto. directa ē q̄ agit dñs rei geſte ꝯ eum qui negocia ei᷒ geſſit vt adminiſtratōis rationē reddat: vtputa ſi ego fui abſens ⁊ negocia mea ceperūt eē deſerta ⁊ male ſe habebāt: tu hoc videns abſqꝫ mādato a me recepto mei ꝯtēplatiōe ex amicitia quā ad me habes gerebas negocia mea: mihi datur hec actio negocioꝝ geſtoꝝ directa ad hoc vt reddas mihi rationeꝫ adminiſtratōis vt. ff. de nego. geſt. l. ij. ⁊ inſtit. de ob. que ex quaſi con. na. §. primo. ⁊ §. ſicut.

¶ Actio negocioꝝ geſtorū contraria competit illi qui ſine mādato ſe imiſcuit alienis negocijs gerēdis: aduerſus dñm negocioꝝ ad repetendū expenſas in negociorum geſtatiōe factas. Et veniūt oīa que expēdit de ſuo neceſſario vel vtiliter: non tñ voluptuoſe: ⁊ hec colligūtur. ff. eo. titu. l. ij. cum ibi nota.

¶ Actio de peculio peculiotenus cōpetit ei q cū filio familias vel ſeruo peculiū habentibus contraxit. ff. ꝙ cū eo. l. i. cum ſe. Que poſt morteꝫ filij vel ſerui eſt annalis nec non poſt emancipationē manumiſſionē vel alienationeꝫ. ff. quando actio de pe. eſt anna. l. i. §. quādiu. vbi dicitur. Quādiu filius vel ſeruus in poteſtate eſt de peculio actio perpetua eſt. poſt mortē autē eius vel poſtqꝫ emancipatus manumiſſus alienatuſue fuerit tēporalis eſſe incipit. i. annalis: ⁊ cōpetit hec actio aduerſus dñm vel patrē. vt no. ff. de pecu. l. i. §. verba.

¶ Actio noxalis ſꝫ aço. dī actio que naſcit̄ vel oritur ex delictis ſeruoꝝ. ff. eo. ti. l. i. ⁊ inſti. eo. ti. in ꝑn. Et dicitur noxalis a noxia quod ſignificat ipſum delictū: vel a noxa quod dicitur ipſe delinquēs. vnde verſus. Noxia delictum. delinquens noxa vocatur. *Actiones noxales*

¶ Actio pignoraticia directa ꝯpetit debitori ꝯ creditorē. inſti. q. mo. re cōtra. obliga. §. ſi. vel ꝯ ei᷒ tutorē vel curatorē ſi pignora acceperūt. ff. eo. ti. l. ſi ſoluti. §. ſi. ⁊ hꝫ locū ſoluto debito vel aliter ſatiſfacto: quēadmodū voluit creditor: lꝫ nō ſit ſolutū: vt ſi pignora alia data ſūt creditori: vt a ꝑmis recedat: vl̄ fideiuſſores ſiueres aliē: vl̄ ꝓciū: vel etiā nuda ꝯuētio ſine ꝓcio vel pacto. Quoticēs enim vult creditor recedere a pignore videt̄ ſatiſfactū ſi vt ipſe velit vel voluit cautū ē. lꝫ in hoc deceptus ſit ſui facilitate ſm̄ aço. vt. ff. eo. ti. l. ſi rē. §. emēs. ⁊ l. necēarias §. ſi vn᷒. Per hāc ergo actionē debitor repetit expēſas ſi quas fecit ī re pignorata obligata niſi eadē res ſit ampla ⁊ ad modicum etiā fuerit aliū pignorata quaſi in nullo captus ſit qui pignora ſcd̄o loco accepit.

¶ Actio pignoraticia cōtraria datur creditori ꝯ debitorē ⁊ daſ ad multa. Si. n. decipiat̄ a debitore vel ipſa re vel ei᷒ ꝓpoſito: qꝛ obligauit rē alienā vel aliū pignoratā. ff. eo. ti. l. tutor. ⁊ ꝯtra. iuncta. l. ſi qs in pignore. §. ſi. Et ſi debitor malitioſe verſatus ſit obligando es vel ſtannum ꝓ auro vel argēto. ff. eo. ti. l. i. §. ſi quis. ⁊ in. §. ſeq. ⁊ le. l. ſi quis in pignore. ij. rñſo. vel ſi obligauit ſeruuꝫ per quem damnū datū eſt: puta furtū vel aliud huiuſmodi ⁊ hoc ſi ſciuit tenet̄ in ſolidū. i. in totuꝫ. ſecus ſi ignorauit: quia tunc liberabit̄ noxe deditione. ſ. dando ſeruuꝫ ꝓ noxa. In his cōpetit ħ actio ſm̄ Aço. ⁊ alios. Hec ꝓbant̄. ff. eo. ti. l. ſi ſeruus pignori. Itē ſm̄ aço. agit creditor actione pignoraticia ſi ſeruos pignoratos artificijs inſtruxit. ſi īceperūt in breui anteqꝫ pignorarent̄. vl̄ de bitoris volūtate creditor eos inſtruxit. Sed ſi nihil horum interceſſit: ſi quidē artificijs neceſſarijs eos inſtruxit ſm̄ aço. erit actio contraria. ff. eo. ti. l. ſi ſeruus.

¶ Actio autē pignoraticia vtilis ſm̄ pla. daſ ei q īpignorauit rē alienā ſine ꝯſenſu dñi: ⁊ poſtea dñs pignoris factus ē. ff. e. ti. l. rē alienā. ⁊ ff. de pig. l. i. §. i. ⁊ l. ſi ticio. cū ſequēti. ⁊ tā directa qꝫ iſta daṉ ꝑncipali ⁊ ſuis heredib᷒ ⁊ ꝯ heredes creditoris. vt pōt probari iſti. ō ꝑpe. ⁊ temp. act. §. nō aūt. ⁊ iūcta. l. ex ꝯctu. ff. ō acti. ⁊ oblig. ⁊ l. i. §. creditor. ⁊ inſtitu. quib᷒ mo. re contra. obli. §. ſi.

¶ Actio ꝑ quā q̄rit̄ an actor iurauerit: ſꝫ quoſdā daṉ ei qui cū peteret rē ſuā delato ſibi iureiurādo ab aduerſario eā ſuā eē iurauit. Ab eo. n. rē ſuā petit actiōe in factū q iurauit ſuā ēē. ff. de iureiur. l. naꝫ poſtea. §. i. ⁊ §. ſe. Si vō rē ſuā ſibi traditā poſtea amiſit: ⁊ ille q detulit iuramētū eā nact᷒ ſit aduerſus euꝫ publiciana cōpetit actio ex li. ſeu. ō publi. act. l. eū q. §. petēti. vbi dī. Si mihi petēti rē iuramētū detuleris iuraueroqꝫ rē meā eē cōpetit mihi publiciana aduerſus te: tū quomō hoc debeat intelligi ibi no. plene: ⁊ ſolet iuſiurandū referri ei qui detulit. C. de re. cre. l. gn̄aliter. §. oē. ō. ſed iuramēto.

¶ Actiones ꝓiudiciales in rē eē dicitur ꝑ quas q̄ritur: an quis liber ſit: an libertus: ⁊ de partu agnoſcēdo. vt ī §. preiudiciales. inſti. de actio. Sed illa per quam queritur an aliquis ſit liber: partim ciuilē cauſam obtinet: partim pretoriam. Ciuilē aūt ſm̄ formam dominij: quia in ea directe agitur. Et pretoriā ſm̄ formam ⁊ modum petendi: quia tutū a teipſo non ab alio petis poſſeſſore. Cetere vero due formam capiunt ex pretoria iuriſditione: ⁊ in rem dicuntur eſſe ad inſtar actionū de ſeruitutibus: quia in hac de iure patronatus in re: in illis de ꝓprietatis iure agitur ⁊ preiudiciales dicitur: quia quēadmodum exceptiōes actionibus opponunt̄: ⁊ eas ꝑmā qōnē terminant̄. Si aūt quare nō exceptiones: ſed actiōes dicātur quis querat: hanc cauſam accipiat: quia nō eſt exceptio niſi ſit actiōis excluſio. he vero ꝓiudiciales nullam actioneꝫ excludunt: ſed non competere dicuntur. ⁊ ideo actiones dicuntur ⁊ nō exceptiones. verbi gratia. preiudiciales actiōes pro tanto. dici poſſunt ꝙ in ipſis tractatur de magno preiudicio: vel quia queſtiōi mote preiudicāt. vt agis contra me ⁊ aliqd petis. oppono tibi queſtioneꝫ ſtatus dicēdo ꝙ es filius meus vel ſuus in poteſtate mea conſtitutus: aut libertus: ⁊ ſic de cōſimilibus. Et preiudicabit actiōi tue contra me mote. Sūt ⁊ alie in rem actiōes in quibus nō dicitur de dominio ſed de iure pignoris agitur vt ſeruiana: ⁊ quaſi ſeruiana de quibus require in loco ſuo.

¶ Actio preſcriptis verbis ex cōtractibus innominatis deſcendit. vbi ſcilicet ciuilis cauſa ſubeſt ſufficiens ad actionem introducendam: ſꝫ cum negocium nō cadit in certuꝫ ⁊ ſpeciale nomē contractus: nec cauſa huiuſmodi actionis exprimitur: ecetere huiuſmodi actiōes exprimuntur ſic. do vt des. facio vt facias. do vt facias. facio vt des. Ex qb᷒ naſcit̄ actio ꝑſcriptis ṽbis nominata. aſ ciuilis. Quādo mihi aliqd adeſt vel abeſt vel affuturū eſt: nec tibi adeſt nec affuturū eſt: aut mihi nō abeſt nec

tibi adeſt. aut ſi hec tibi adſit nec mihi abſit ⁊ ceſſes ĩple re qȯ conuenit inter nos. ego aũt feci: in ſubſidiũ intentatur actio de dolo. Nam vbi vnus ceſſat implere qȯ in ſe eſt qȯ ꝓmiſit altero implente locum hʒ hec actio.

¶ Actiones ꝑtorie q̄ ſint ⁊ quot regre in ſpe. ti. de act. ſeu peti. ꝑpo. §. poſtremo. Dicunt̃ aũt ꝑtorie ſʒ Azo. q꜠ a ꝑtore ſunt inducte. vt inſtitu. de act. §. in ſũma. ſm eũdē.

¶ Actio pro ſocio que ex vtraqʒ pte directa eſt cõpetit ꝓ vſufructu quē ſolus alter ſociorũ percipit. vel ſi dolus cõmiſit in rebus cõmunibus. Nam locũ habet quãdo duo ineunt cõtractũ ſocietatis: ita ꝙ tam lucrũ q̄ȝ damnum inter eos cõmune eſt. Et ſi aliquis ſocioꝝ male ⁊ doloſe verſet̃. tũc alteri ↄtra eũ datur hec actio. Eſt autē Societas ſm Azo. duoꝝ vel pluriũ cõuentio ↄcta ob cõmodiorē vſum ⁊ vberiorē queſtũ. Que diffinitio ſʒ ꝙ ipſe dicit nõ eſt in legibꝫ: ſʒ in Marco tullio reperitur. Naſcitur aũt hec actio demũ ſocietate finita q̄ finit̃ pluribus modis: put ꝓſequit̃ ipſe azo. in ſũ. eo. ti.

¶ Actio publiciana ex eq̃tate: daẗ ei q rē bona fide emit a nõ dño, ⁊ rē ſibi traditã bona fide cepit, credēs vēdētē tpe vēditiõis ⁊ traditiõis dñm eē. ff. de publi. ſi rem. §. vlti. ⁊ ſufficit emptori habuiſſe bonã fideʒ: lʒ venditor malã fidē habuerit ⁊ callido cõſilio vēdiderit: vt ea. l. §. ꝑto꜠ ait. Huic aũt videt̃ ↄdicere aũt. C. de preſcrip. lõ. tēp. male fidei poſſeſſore alienãte ceſſat longi tpis ꝑſcriptio. So. hʒ ĩ glo. in. c. abbate. d̉ iudi. li. vi. Si ḡ talis emptor nõdū̃ vſucapiat: vel aũ ↄpletã vſucapionē a poſſeſſiõe cadit petat rem a poſſeſſore iure q̄ſi dñiũ. Et appellat̃ actio publiciana a Publicio auctore q eã inenit. iſti. d̉ actio. § alie. Ad h̉ vt actor obtineat oꝫ illũ ꝓbare iuſtũ titulũ ⁊ rē ſibi fuiſſe traditã ⁊ bonã fidē habuiſſe tpe emptiõis ⁊ vēditiõis: qȯ ꝓſumit̃ niſi ↄtrariũ ꝓbet̃. ⁊ ꝙ credat nõ venditorē vel donãtē tpe ↄctus dñm nõ fuiſſe. alias publiciana nõ cõpeteret. Permittit̃ aũt tali vēditiõe ac ſi vſucepiſſet vēdicare niſi forte verꝫ dñs poſſideat vt qdã dicũt: q꜠ exceptio veri dñi publicianã excludit. Si aũt poſt vſucapioneʒ a poſſeſſiõe cadat: tũc nõ cõpetit publiciana: ſʒ ciuilis actio: vel rei vendicatio ſm q̄ſdã vtilis. ſm quoſdã directa. ff. de publi. l. i. de hac mã vide no. p Jo. an. de ſen. ⁊ re. iudi. c. abbate ſane. li. vi. ĩ glo. vbi in fi. dr̃ ꝙ rei vēdicatio ⁊ publiciana nõ ſunt ↄ̄ria ſʒ diuerſa cuʒ ad eũdē finē tēdũt ſecus cũ tendũt ad fines diuerſos.

¶ Actio publiciana reſciſſoria daẗ ei: cuius res quã a nõ dño emit credēs eũ dñm vt ſupra cũ abſens erat cã reipublice: vel ſtudij: vel peregrinatiõis: vel legatiõis ciuitatis: vel cauſa appellatiõis ꝓſequēde: vel teſtimoniũ ferendi: vel q꜠ in captiuitate fuit: vel alia cauſa neceſſaria fuit abſens: ⁊ talis res ſua: cuʒ eſſet abſens: vſucapta eſt: licet ei ꝓpter neceſſariã abſentiã infra annum poſtq̄ꝫ reuerſus ē reſcindere vſucapionē vt dicat aduerſariuʒ nõ vſucepiſſe q vſucepit: ⁊ ꝑ auxiliũ pretoris hoc remediũ ſibi daẗ. Si aũt vere fuit dñs rei. tũc ↄpetit ei vēdicatio reſciſſoria. Si v̉o res talis erat pignori obligata cõpetit ēt hypothecaria reſciſſoria. ⁊ hoc in realibus actionibꝫ. In actiõe aũt ꝑſonali conditio reſciſſoria. De hac mã vide Guil. in ſpe. ti. de in inte. reſt. in tractatu libelloꝝ. ſuper v̉bo ſʒ ſcias. ⁊ ſequẽti. ⁊ glo. optimã in v̉bo dñi. vel quaſi. circa mediũ. in. c. abbate ſane. de reg. iur. li. vi.

¶ Actio quãti minoris: quedã ē pretoria quedã ciuil'is. ꝑtoria locũ hʒ cũ qs emit aĩal vel ſuũ morboſuʒ ſeu vitioſuʒ qui ꝓpter morbũ vel vitiũ minꝫ valʒ q̄ꝫ emptus ſit. ⁊ datur ad petēdũ id quo minꝫ valet. puta ſi res nõ eēt vitioſa vel morboſa valeret. xx. nũc aũt valet. xv. ꝓponitur hec actio ad petēduʒ quãti minoris īterſit emptoris. Hoc auteʒ ſcias ꝙ de vitio nũq̄ꝫ tenet̃ venditor niſi in tribus caſibus. Primus eſt quãdo nominatiʒ ꝓmiſit: ⁊ tũc agetur ex ſtipulatu. Secũdus eſt qñ ſciebat ſeruum habere vitiuʒ: ⁊ emptorē non admonuit: ⁊ tũc tenetur ex empto: vel ꝙ redhibeatur: vl' ꝙ admittere teneatur. Tertius ſi in vitio animi ſit admixtuʒ vitiũ corporis. daẗ aũt infra annum vtilē. Sed ciuilis actio q̄ꝫti minoris competit quãdo librũ vel aliam rem vitioſam vel morboſum emit: ꝓpter quod res minus valet: ⁊ agitur quãti minoris eſſet empturus. de hac actione nihil dicitur in arbore actionum: ſed de pretoria ſoluʒ. Unde ſimiliter de hac materia in ſpe. ti. de empt. ⁊ vēdi. §. nũc dicendum. ver. eſt ⁊ alia actio.

¶ Actio quod iuſſu perpetuo datur contra patrē vel dominum. quoruʒ iuſſu cum filio vel ſeruo aliquis cõtraxit ſiue dirigatur iuſſus ad contrahentē ſiue ad ſeruuʒ. Nec eſt in ea opus v̉bis aut ſcriptura vel vt diſtinguit ſm azo. an videatur iuſſus vel iuſſio ſpecialr̃ in vno cõtractu an gñaliter: ita ꝙ volēs aliquē cuʒ ſeruo meo gerere videor ei omnia iuſſiſſe niſi lex certa. i. conditio vel pactum contrariuʒ ꝓhibebat. Habet ḡ locum actio ꝙ iuſſu. qñ dño viuēte vel pr̃e: ſeruus vel filius cõtraxit: q꜠ hac dñs vel pr̃: eo ꝙ iuſſit tenebitur.

¶ Actio qȯ metus cauſa. datur ei qui probabili vl' iuſto metu coactus rem ſuaʒ vendidit: tradidit: vel promiſit aduerſus eum qui metuʒ fecit: ſed infra annũ erit quadrupli: ꝓpter contumaciam nolētis rem reſtituere iuſſu iudicis añ lit. ↄte. Poſt annuʒ v̉o ſimpli. vt in. l. ſi cuʒ emptore. ꝑmo rñſo. ⁊. §. poſt annũ. ff. qȯ me. cau.

¶ Actio rei vēdicatiõis ē qñ dicis rē corporalē eſſe tuã: vt hunc ſeruuʒ hunc equum hanc veſtem. Alia dicitur vēdicatio quē legiſte nõ habēt que daẗ ꝓ re incorporali. vt no. ꝑ hoc. in. c. examinata. de iudi.

¶ Actio reſciſſoria triplex eſt. vt. ſ. de publiciana reſci.

¶ Actio redhibitoria datur emptori contra vēditorē vt ſeruum vel aĩal morboſum recipiat ⁊ ꝑcium reſtituat. ⁊ datur infra ſex mēſes vtiles: quia hec actio tantuʒ ſex mēſibꝫ durat: vt. ff. de edi. edic. l. i. v̉bi gratia. Si vēdis mihi animal morboſum latentem morbum habens vel aliam rem vitioſam tali vitio quod vitium ſi ſciuiſſem nullo modo emiſſeʒ: mihi datur actio contra te ad hoc ꝙ precium receptum reſtituas: infra ſex mēſes: ⁊ reʒ tuam morbidam vel vitioſam reſſumas. Sed pactuʒ legis cõmiſſorie habet fieri ſi vēdo rem meam tibi ſub illa cõditione. ſi ſoluas decem pro ea infra certum terminuʒ: ⁊ ſi non ſolueris ſit res inempta ⁊ mea: ſicut prius erat. vide infra. lex cõmiſſoria.

¶ Actio reruʒ amotarũ competit marito aduerſus vxorem de rebus cõſtante matrimonio cauſa diuortij ablatis. Datur auteʒ poſt diuortiuʒ ⁊ cõtinet rei perſecutionem. Sed ſi pendēte iudicio reintegretur matrimoniũ ſoluitur iudiciũ rerum amotarum: ⁊ ſi reintegrato matrimonio iterum fiat diuortium: remanebit actio reruʒ amotarũ ob res amotas ꝑoris diuortij cauſa. Et in quo caſu actio furti daretur cõtra extraneum: in eodem caſu actio rerum amotarum locũ habet dũmodo illa cõcurrant. ſ. vt res mariti dolo malo amoueantur ⁊ cõtra. Item ꝙ fiat amotio conſtante matrimonio: vel aliquid quod pro amotiõe habeatur. Itē quod fiat cauſa diuortij. Datur etiã hec actio contra patrem filio vel filie. quatenus ex ea re locupletior ē factus ⁊ dolo malo eius factum eſt quo minus fieret. De hac materia vide notata per Azo. in ſum. eodem titulo.

¶ Actio rei vxo. vel vxoratie ſublata eſt in cuius locuʒ ſubrogata ē actio ex ſtipulatu que datur marito vel eiꝫ patri vt dos tradatur. ſi enim a datiõe dos incipiet hec actio locum non haberet. lʒ quidam dicant cõtrarium. vt dicit Azo. in ſumma. eo. ti.

Ac.

¶ Actio ſeruiana dn̄o fundi vel domus competit ad pſe quēdas res cōductoris ꝓ mercede domus q̄ſi pignoratas: que quāuis nō cōuentione pignorētur: tn̄ iuris ꝯſtitutiōe obligātur tacite ꝓ locatiōe iure pignoris in vrbanis p̄diis inuecta ⁊ illata: in ruſticis vō p̄diis fructus tā tum. De hoc in. §. ſeruiana. inſti. de acti.

¶ Actio quaſi ſeruiana que etiā hypothecaria dr̄: p̄toria eſt ꝑ quā rē mobilē vel immobilē ſibi pignori obligatā quā poſſidet aliqs ſiue ſit debitor ſiue alius poteris ab eo euocare ſeu petere: ⁊ ē actio in rē vtilis: ⁊ daſ creditori ad pſequendū pignus hypothecarie. i. rē mobilē obligatā: vide de hoc inſti. de act. §. quaſi ſeruiana.

¶ Actio ſerui corrupti cōpetit nō ſolū aduerſus eū: cuius hortatu vel cōſilio ſeruus corruptus vel deterioratus eſt: ſed etiā contra eum noua lex datur qui ſollicitauit ſeruū: licet bonos mores eius corrūpere non potuerit. Hec autem actio in duplū habet cōdēnationē. ſ. quāti deterioratus eſt ſeruus quātiue res fuerit a ſeruo ſollicitato ſubrepta: ⁊ tenetur qui corrumpit: ſiue ex bono malū ſiue ex malo deteriorez fecerit: de hoc in. l. ſi quis ſeruo alieno ſuaſerit. C. de fur. vbi caſus de hoc.

¶ Actio ſtricti iuris. re. ſ. actionū vō q̄dā: ⁊ ō excep. ī ca. cū venerabilis: vide inſti. de act. §. ſed ⁊ ſtricti iuris.

¶ Actio ſubſidiaria dr̄: q: in ſubſidiū ⁊ auxiliū alteri⁹ q̄ inefficax facta eſt daſ. vt ſi tutor res pupilli alienauerit vel male adminiſtrauerit: ⁊ ipſe tutor ⁊ ei⁹ heres nō ſūt ſoluēdo. i. nō ſufficiētes ad ſoluendū: pupillo daſ actio contra illum in quē res eius alienate ſunt.

¶ Actio tutele ſubſidiaria cōpetit pupillo quādo nec tutor nec heres ſoluere valz. ꝯ eū cui iura tradita ſūt a pupillo vt cautionē exigat a tutore de idēnitate pupilli; q̄ vel nullā vel parum idoneam admiſit cautionē.

¶ Actio tutele directa datur aduerſus tutorem ipſi pupillo in quantū ꝯuenit ſi tutor in rebus pupillarib⁹ dānum dedit dolo vel culpa ipſi pupillo.

¶ Actio tutele ꝯtrā competit tutori aduerſus pupillū ſi in rem eius aliquid de ſuo ſpēdit vel ꝓ eo fideiuſſit aut rem ꝓpriā impignorauit vel obligauit ꝓ pupillo.

¶ Actio venditi competit venditori ad petēdū p̄cium ⁊ vſuras ex tēpore more. Et ſi aliquid ſpāli pacto cōprehēditur ꝓut is ſibi paciſciſ vel inter ptes ꝯuentū ē. Et huius ꝯtrā eſt actio empti. quā vide ſupra.

¶ Actio vi bonorꝫ raptorꝫ de rebus mobilibus vi ſurreptis daſ ei cui res mobiles ꝑ violētiā ſunt ablate: ⁊ ꝯpetit reſtitutio infra annū ad quadruplū: ita q̄ in quadruplo cōtineaſ rei reſtitutio: ⁊ hec eſt vis ablatiua.

¶ Actio hypothecaria: vide. ſ. actio q̄ſi ſeruiana. Et hec actio aduocat nudā poſſeſſionem. ff. de euic. l. ſi cū venditor. §. i. dr̄ tn̄ iudiciū p̄toriū ⁊c̄. Et tn̄ de actionib⁹.

¶ Accipere ⁊ capere differūt. Nā q capit rē ſuā facit: ſed qui accipit nō facit ſuā. Et qualr̄ intelligaſ verbuz accipit vide de acquirē. re. do. l. in laqueū. in glo. i. ⁊. ii. ⁊. ff. de fur. l. qui vas. in glo. ii. ⁊. l. naturali. §. turbatio: vbi dicitur qui accipit furtum committit.

¶ Accola eſt qui colit terram nō propriā. vn̄. Accola nō propriam: propriā colit incola terraz: ⁊ diciſ ab ad ⁊ colo: quaſi qui adueniens colit terram.

¶ Acephalus. i. ſine capite: ab a quod ē ſine ⁊ cephas caput. xxiiii. di. nulla. in auten. de ap. §. generalem.

¶ Accerſitus eſt collectus vocatus vel circa ſe ſit⁹. lxiii. diſt. quia igitur. xiii. q. ii. q̄m p̄poſterum.

¶ Accoliti grece dicunſ ceroſerarii vel accēdētes latine ⁊ a deportandis cerei q̄n legēdū eſt euāgeliuz aut ſacrificiū offerēdū: tūc enī accēdūt luminaria ⁊ portāt: lz ſol eodē t̄pe rutilet: ad ſignū ſ letitie ad demonſtrādūz vt cypbo luminis corporalis oſidaſ iſta lux: de q̄ Jo. i. c. erat

Ad.

lux vera ⁊c̄. vt inquit tex. in. c. cleros ad ſi. xxi. di.

¶ Acrimonia eſt ꝓprie acerbitas: ſed ſm̄ legiſtas eſt pena q̄ infligiſ ſacrilegis: ſicut incarceratio vel exiliū rdogatio. C. de ſacroſan. ec. l. placet: que eſt canonizata. xvi. q. i. c. placet. ſub. §. nouarum: vbi etiam diciſ de hoc.

¶ Accōmode. i. multū cōmode: de elec. vbi ꝑiculū. li. vi.

¶ Accuſator ē ille q aliquē corā iudice accuſat ⁊ criminalē ſibi mouet q̄ōnē. Et dr̄ accuſator: q: ad cām vocat eū quē appellat: vt in. c. fortis. de verſi. poſt mediū. Et ibidē diciſ etiā delator accuſator denūciator ⁊ inquiſitor pſit eligi ordinari ⁊ eis p̄bēde cōferri. Et accuſatio teſtimonium ⁊ ordo pari paſſu ambulant: vt. ii. q. vii. c. ipſi apoſtoli. in glo. ſuper verbo eſſe. Et admittitur ad accuſandum qui in peccato mortali eſt. Nemo tamē ſine accuſatione damnari debet.

¶ Accurate. i. diligēter ſtudioſe curialiter vl' compoſite.

De Ad.

¶ Ad ponitur ꝓ iuxta. ff. de ſerui. vrba. p̄di. l. quidā hiberius. De hac dictiōe no. archi. de reſcrip. ſi gratioſe. li. vi. ⁊ lxxviii. diſ. presbyter. Et q̄uo differāt ad ⁊ in. vide. ff. de iniu. l. itē apō labeonē. §. cū vicini: qō nota ꝓ ſtatutis dicentib⁹ q̄ aliquid fiat ad domum vel in domo.

¶ Adempta legata dicim⁹ illa q̄ teſtator adimit a legatario cui p̄mo legauerit mutata prima ſua voluntate.

¶ Aderatio dr̄ q̄ſi eris punitio: vel aderata p̄dia dicebātur ex quibus es puniebaſ: vt habeſ ex. l. i. C. de comu. re mili. ⁊. C. de colla. dona. re. aut trāſla. ſeu adera. l. i. li. x.

¶ Admodum eſt idem quod valde. Et ponit glo. cōcordantias de inreiur. c. romani. ꝟ. nos itaqꝫ. in cle. ⁊ de cel. ca. grauis. de corpo. viti. c. i.

¶ Admittere ē recipe. vt. ff. de inoffi. te. l. ꝯ. §. ſi quis ipuberi. vt ſi dicatur: iſte eſt admittēdus. i. recipiēdus: vel ē incitare ad currēdū: vn̄ de admiſſarius. i. velox.

¶ Adoptiuus filius eſt quē aliqs adoptat vel accipit datum a patre. Et ecōtra pater adoptiuus eſt qui filiū adoptat. inſti. de adop. §. i. ⁊. ii. Et fūt dānati heretici qui dixerūt xp̄m non propriū: ſz adoptiuū filium dei. xxiiii. q. iii. quidam ꝟbonoſiani: ⁊ in. c. quadā. de cele. miſ.

¶ Adoptio ē gratuita quedā electio qua quis aliquē ſibi eligit i filiū: ⁊ hoc faciūt plerūqꝫ hi qui filios hr̄e nō poſſunt ad ipſorum ſolatiū. Et talis qui ſic recipitur in filiuz dicitur adoptiuus qui a patre legitimo ſic ei daſ. Et ille qui eū ſic adoptat dicitur adoptiuus pater. Et q̄ ſit differētia inter adoptionē ⁊ arrogationē: vide infra. arrogare. ⁊ inſti. de adop. in principio.

¶ Aduena dicitur eo q̄ aliūde adueniat: ſm̄ Jſido. li. x. ethi. argumen. ff. de iudi. l. heres abſens.

¶ Aduocatus eſt qui alio nomine quaſi legatus ſeu patronus vocaſ qui in forenſibus ſeu extraneis negocijs preeminentibus prebet litigantibus ſuum patrocinium: cuius precium oneraria vocatur ſub antiquo nomine. Et inde venit verbum aduocare quod eſt poſtulare pro opponente: ⁊ deſiderium eius coram iudice exponere patrociniū in cauſa preſtare. Et aduocatus non poteſt eſſe notarius in eadem cauſa. vt notatur in. l. vniuerſas. C. de decurio. libro decimo.

¶ Aduocatus fiſci dicitur qui patrociniū p̄ſtat i cā fiſci.

¶ Aductus. i. conuictus vel ſententiatus.

¶ Adeo. i. intm̄ media correpta: vt de reſcrip. cū adeo.

¶ Adultus dicitur qui. xxv. annos compleuit: vel qui a xiiii. annis vſqꝫ ad. xxv. procedit. Nam adolere in vno ſignificato eſt creſcere in alio cremare vel vrere. Et adoleſcēs dicitur tribus modis: vt notat Archidiaco. xxvi. q̄ō. vi. alligantur.

¶ Adeodatus eſt nomen dauid: qui datus fuit a deo ad liberationem iſrael.

¶ Ad quid. l. quare. de cenſi. peruenit.

¶ Adulter dicitur qui nuptias violat.

¶ Adulteriuꝫ dicitur q̄ſi ad alterius thoꝝ acceſſus: vel q̄ſi ad alteriꝰ: qꝛ ex adulterio ab vno ꝯceptꝰ ve ad alteriꝰ hereditatē naſcit̄. Et ſm̄ Ludo. de roma ꝓ adulterio ſtatute ſunt q̄ttuoꝛ pene de iure hodierno. Prima eſt ſepatio thoꝛi. Sc̄da eſt pena detruſiōis ī monaſteriū: vt ibi lachꝛimis lauet peccatuꝫ qḋ eſt pudoꝛ fateri. Tertia eſt ꝙ ſcidunt̄ ī pānis ⁊ capillis añ ⁊ retro. Quarta ē excōicatio que eſt maioꝛ omni pena in iure canonico. Iꝫ pena adulterij de iure ciuili ſit pena capitis: vt. ff. ad. l. iul. de adulte. l. coercede. ſed Paduę ē pena. lx. ducatoꝝ: ⁊ hoc in viro. ſed in muliere eſt pena detruſionis in clauſtruꝫ: vt no. in. l. mancipia. C. de ſer. fugi.

¶ Adulterinus eſt de adulterio ꝯceptus ſeu genitꝰ: vñ adulterina moneta vel ſigillū dicit̄ falſa moneta vel falſum ſigillum ad inſtar ꝟe vel veri facta vel factum.

De Aff.

¶ Afficere tria ſignificat. vñ afficit infoꝛmat punit cupit hec tria ſignat. Item dicit̄ affectus non ſufficit niſi ſeq̄tur effectus: vbi ex neceſſitate opus eſt facto: vt. c. vlti. ꝺ ſpō. ⁊ de eo qui mit. in poſ. ca. i.

¶ Affatim. id eſt gnāliter vel abūdanter: ⁊ ſic eſt media breuis ſed media lōga. i. facūde. vñ. Si dicas affari tu ſignificabis abūde. Affati dicēs facūde ſignificabis vt hẽ bet ī. c. vnico. de reli. do. li. vi. ī glo. ⁊. xxiij. diſt. p̄terea.

¶ Affinis. eſt qui hꝫ ꝯſanguineā alterius ī vxoꝛē: vel eſt que habet ꝯſanguineum alterius in maritum.

¶ Affinitas eſt ꝓximitas ꝑſonaꝝ ex coitu ꝓueniens oī carēs parētela: ⁊ hoc ꝺ iure canonico: ⁊ ſic ꝯbitur affinitas tā ꝑ coitū legitimū q̄ꝫ ꝑ foꝛnicariuꝫ. Similiter dicit Hoſ. Affinitas eſt attinētia ꝑſonaꝝ ex copula ꝓueniēs Nam q̄ñ vir carnaliter cōiungit̄ vxoꝛi: oēs ꝯſanguinei vxoꝛis efficiunt̄ affines viro: ⁊ ecōtra. Sed inter cognatos vtriuſq̄ꝫ nulla naſcit̄ attinētia. de ꝯſan. ⁊ affi. c. qḋ ſuper his: ⁊ impedit matrimoniū contrahendū: ⁊ dirimit iam cōtractū. Dicuntur aūt affines quaſi ad alterius fines accedētes: vl̄ ex eo ꝙ due cognationes que inter ſe diuerſe ſunt ꝓpter nuptias vel coituꝫ copulantur: ⁊ alter ad alterius cognationis finem accedit ſm̄ hoſti. Sꝫ ſm̄ leges affinitas eſt regularitas perſonarū ex nuptijs cōiunctarū omni carens parētela: vt. C. de nup. l. liberi. ⁊ tñ ſm̄ glo. l. cōtrahit̄ ⁊ affinitas ꝑ cōcubinā: vt. xxxv. q. iij. c. de inceſtu. ⁊ ibi no. ⁊. ff. de cōcu. l. i. Etiā per coitū inceſtuoſuꝫ vel foꝛnicariū: vt ih. c. diſcretiōi. ⁊. c. tue. de eo q cog. ꝯſan. vxo. ſue. ⁊. xxxv. q. ij. nec eā. Alij tñ reputāt abſurdū ꝙ tale vinculū legitimū oꝛiat̄ ex coitu dānato: cuꝫ ex nuptijs ꝓueniat. ff. de gra. l. nō facile. §. affines. ⁊. §. ſciendū. Oꝛit̄ tñ publice honeſtatis iuſtitia ſm̄ Hoſ. in ti. de eo q cog. ꝯſang. vx. ſue. Ubi dicit ēt ꝙ affinitas ꝑ foꝛnicariū coitū ꝯcta nō dirimit matrimoniuꝫ: ſed exactiōem debiti interdicit: vt dicto. ca. diſcretioni.

¶ Affidare eſt fidem dare.

¶ Affirmatio exponit̄ q̄ñq̄ꝫ ꝑ negatiuā: vt in. c. veniēs. ꝺ teſti. vbi dī. ī oꝛe duoꝝ vel triū. ī. ⁊ nō paucoꝝ: q̄ñq̄ꝫ ecōuerſo: vt dī. ī. iūs nāle: vbi dī trāſire ꝑ agrū alienū ñ tuū ꝓhībī eſt: iure aūt nāli oīa ſunt cōia. c. quo iure. viij. di.

¶ Affictꝰ penes vulgare lōbardoꝝ ⁊ tuſchanoꝝ ſꝫ Pe. de ramp. ⁊ abbatē dī cēſus q dat̄ rōne ꝑdioꝝ ꝓut vī vel le ī ſpe. de lo. ⁊ ꝯdu. §. ſequit̄ in ꝓn. ide afficta re. ⁊ ē locare ad fictū ⁊ ad firmū: vt in. c. piſanis. de reſti. ſpo.

De Ag.

¶ Agaço dī cuſtos equoꝝ: ⁊ idē dī equiſtus: ꝓꝑe tñ agaço dī cuſtos vel paſtoꝛ aſinoꝝ: iuxta illud greciſte: aſinoꝝ paſtoꝛ agaço: ⁊ hī in. l. agaço. ff. ſi q̄. pau. ſc. di.

¶ Agentes in rebus ſūt illi qbꝰ cura euictionū mādat̄. ⁊ erāt olim plures diuerſe diuiſi per diuerſos numeros: ⁊ quilibet numerus habebat ꝓpꝛiū. C. de offi. magi. of. li. ⁊ tales dicebantur pꝛincipes.

¶ Agere eſt gn̄ale ad oīa que ſiūt tā re q̄ꝫ v̄bis. tā inter viuos q̄ꝫ in vl̄tia volūtate. vñ faciēs teſtm̄ dī agere: ſicut ⁊ emēs vēdēs locās ⁊c̄. Sed gerere cōpꝛehēdit tm̄ illud qḋ fit re ⁊ nō v̄bis: ⁊ ſic faciēs teſtamentū nō dicit̄ gerere. ff. v̄bo. ob. l. v̄ba contraxerunt.

¶ Ager appellat̄ area vel cāpus in rure vel locꝰ. ſ. vacuꝰ qui ſine villa ē: vt in. l. ager. ff. de v̄b. ſig. ſed ager. cū edificio appellat̄ fūdus vel ꝑdiū vrbanū: ⁊ ager nudus vel area nuda ſine edificio dī ruſticū ꝑdiū vel ager ruſticus

¶ Ager vectigalis: reſpice infra. vectigalis.

¶ Ager emphiteoticus: reſpice infra. emphiteoſis.

¶ Agon eſt certamē: ide agoniſta ⁊ agoniculus: ⁊ ē ille q ꝓpugnat vel certat: vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. fi. §. magiſtrati.

¶ Agonete ſunt pꝛincipes ludi: vt. ff. de alea. l. i. §. in eū. vbi notat accur. in glo.

¶ Agricola dī q̄ſi agrū vl̄ agros colēs: ⁊ eſt nomē cōe ad oēs agricolas. Sꝫ noīa ſpālia agricolaꝝ ſūt illa: qꝛ agricolaꝝ qdā ſunt aſcripticij. quidā cēſiti. aliū ꝑpetui. aliq coloni ꝯditōales. aliꝫ inquilini. aliꝫ oꝛiginarij. alij ſimplr coloni nūcupant̄: de quibꝰ oībus infra locis ſuis dicet̄.

¶ Agricole ⁊ cēſiti ꝓut quidā dicunt ſunt duo nomina ſubſtātiua per endiadim talē figurā copulata: vt ſit ſenſus de agricolis ⁊ cenſitis. i. de agricolis cenſitis: quaſi cenſualibꝰ. ⁊ habetur ſimile. ff. de tutelis. l. i. vbi dicit̄ ꝙ tutela eſt vis ⁊ poteſtas: ⁊ exponit̄. i. violenta poteſtas: ita exponatur agricole ⁊ cēſiti. i. agricole cenſuales: vide verſus. Ueteris endiade ſi dixeris arma virumq̄ꝫ. i. armatū virū ſm̄ Uirgi. ⁊ greciſtam. Dicunt̄ autem cenſiti quaſi cenſibꝰ aſcripti: ⁊ cōſtituunt̄ eo modo quo aſcripticij. Uerūtñ inter cēſitū ⁊ aſcripticiuꝫ eſt differētia ſed nō certa. Quidā dicunt ꝙ cenſitus ſit ille qui naſcit̄ ex aſcripticio. Alij dicunt ꝙ illa ſit differētia: qꝛ cenſitꝰ eſt ille qui rei certe annuatim ꝓſtāde obligatus eſt: aſcripticius aūt eſt obligatus ad rē incertā: puta ad tertiaꝫ vel ad quartā partē fructuū ex fundo ꝓuenientiū: aliq tñ etiā cenſitus capitur large: vt etiā aſcripticiuꝫ cōpꝛehēdat: q̄ñq̄ꝫ ꝓpꝛie ⁊ ſtricte: quidā tñ dicūt ꝙ hi nō poſſūt teſtari inter ſuos: cum alienis tñ dimittunt̄. Io. an. autem dicit ꝙ pſſūt teſtari inter ſuos ſed non inter alienos: pſſūt enī inter eos q ſunt de familia. ſm̄ Io. ⁊ accur.

¶ Agricole perpetui vocabantur illi qui validi erant in coꝛpoꝛe miſeraq̄ꝫ inertiam ſimulātes: ⁊ ea que verris miſeris erāt aſſignata ad ſuſtentationeꝫ ex publico percipiēda diminuentes: quos pꝛoditoꝛ ſtudioſius etiaꝫ diligens detegens ad perpetuum colonatū redigit: ſi erant liberi. Si v̄o ſerui qui talia fingebāt dominus eis carebat ⁊ pꝛoditoꝛi aſſignabantur: lꝫ quidā dicāt ꝙ hoc ſit coꝛrectum per autenticum de queſtoꝛe: aliꝫ tamē dicūt ꝙ nō. De alijs ſpeciebus ⁊ differētijs agricolarum inuenies loco ſuo infra. aſcripticius ⁊ colonus.

¶ Agrimenſoꝛ eſt qui agros mēſurat ⁊ metit̄ ⁊ fines per debitam menſuraꝫ diſtinguit. Dictus quaſi agros metēs ⁊ alibi vocanur libꝛipens. Qui ſi doloſe falſum fecerit vel fines male diſtinxerit tenetur actione in factū: vide de hoc de ꝓſcrip. c. qꝛ iudicante. in glo.

¶ Aggeribꝰ nili nō rumpēdis cauetur: quia in Egypto nō pluit: ſed nilus egreditur ⁊ inūdat agros. vnde qui rumpit ibi aggeres īcurrit crimē quaſi leſe maieſtatis. Et pena eius eſt vt in eodeꝫ loco vbi ruperat aggeres ⁊ vſurpauerit valles nili fluētis fluminis ꝺ pꝛopꝛijs ⁊ veteris vſibus in duodecim cubitoꝛuꝫ flāma combirat̄: ⁊ conſocij ⁊ participes ſceleris depoꝛtentur: ⁊ coꝛuꝫ bona publicentur. C. de nili agge. non rumpen. l. vnica.

¶ Agapē.i.ſtipa.vt di.xlij.ſi quis. Etiā agapa dr̄ ꝯuiuiū pauperū in codē ſignificato.vt in.c.ſi quis.pal.
¶ Ago agonis grece ē labor latine:q2 q laborat agit vñ xp̄s dr̄ fuiſſe i agone.inde agri ⁊ ſtudi agonetici qui da/bant certātib⁹ i agone vel cū agone.i.labore ad fertilitatem ſunt ꝑducti.vt.C.de fun.patrimo.l.ſi.li.xi.
¶ Agnati dicunt̄ qui p virilis ſexus lineā ꝯiūcti ſunt in ꝯſanguinitate:iō ſic dicti ꝙ accedūt ⁊ q̄ſi agnaſcunt̄.ꝑ agnatis:dū.ſ.deſūt admittunt̄ cognati.Uñ cognati cōi/ter vocant̄ oēs q p virilē ſexū vel femineū in cognatiōe ſūt ꝯiūcti.h̄ de veteri iure.Hodie v̄o inter agnatos ⁊ co/gnatos paritas eſt data per iura autenticoꝝ.
¶ Agnominatio idem eſt qḋ agnomen:quādoq3 etiam dicitur ſedus coniugale.

De Al.

¶ Album pretoris.eſt q̄dā tabula dealbata q̄ ponebat̄ in curia vel turri pretoris in loco cōi in q̄ ſcribebant̄ ⁊ po/nebant̄ noīa vocatoꝝ ad iudiciū:⁊ ad cuius inſtantias quilibet citatus eēt.⁊ ibi etiā ꝓponebant̄ ſtatuta ⁊ edi/cta p̄toris in groſſa l̄ra:ita ꝙ ab oīb⁹ legi poſſent. Et erat certa pena ꝯ illū qui delebat iſtud albū:qḋ mō eſt ſubla/tum.de h̄ in cle.i.de iudi.in autē.de litigioſis.§.oēs.col. viij.in ſpe.de do.⁊ ꝯtu.§.reſtat.in pri. de citato.§.ſequit̄ ver.⁊ nō. Et dicit ꝙ loco hı⁹ ſūt mō q̄terni.⁊ qui corrū/pebat vel delebat puniebat̄ in q̄nquaginta aureis.ꝑ edi/ctū ō albo corrūpe.C.li.xi. Eſt albū p̄toris triplex. Unū in q̄ ſcribunt̄ edicta p̄toris vel lex ciuilis:vt in.l.ſi quis ff.de iuriſ.om.iu.aliud ē in q̄ ſcribunt̄ citatiōes.vt in.§. ſed.in autē.de liti.col.viij. Tertiū eſt in quo ſcribuntur noīa decurionū.vt.ff.de albo ſcribē.per totū ti.
¶ Albergarie ſunt cēſus ſeu pactiones q̄ debentur ꝑ co/meſtionib⁹.de hoc per glo.in.c.preterea.de iure.pa.
¶ Allegare eſt argumētari ad ꝓbatiōes vel cōclones ad cōes iudicē ꝑ ꝯmodo ſue cāe.⁊ ꝓpe ptīet ad aduocatos.
¶ Allodium eſt curia vel predium vrbanum.
¶ Albagarie ſūt ꝓcuratiōes quas certe ville debēt dn̄is ſuis ad eas venientibus.de reſcrip.ad audientiā.
¶ Alimentoꝝ appellatiōe ꝯtinētur calciamenta ⁊ veſti/mēta ⁊ hitatio.vt in.l.legatis.⁊.l.ſi.ff.de ali.⁊ ciba.leg.
¶ Alba eſt veſtis ſacra vel nomen oppidi in lombardia. vnde Uirgi. Albaniq3 patres ⁊c̄.primo enei.⁊ dicitur. Urbs alba:veſtitur preſbyter alba.ſecundum Jo.an.in cle.ne in agro.de ſta.mona.
¶ Alluuio eſt latēs incremētū veluti cū paulatim aquis abluendo arenā ex fundo meo vel vicini mei in fundū3 tuū aliqd ita accreſcit vt facile nō poſſit apphendi q̄ bora ſit ablatū vel hec augmētatio facta. S3 intruſatio ē patens incrementū.vide inſti.de re.di.§.preterea.
¶ Aleator eſt qui ludit in alea. Etiā ille qui q̄ſi ſcholā il/lā tenet.⁊ ſi talis cleric⁹ fuerit repelletur a ꝓmotiōe: vt de exceſ.prela.c.inter delectos.
¶ Alienigena quaſi aliene regiōis vel aliena gēte natus vel genitus ſm̄ Jſido.lib.x.ethimo.
¶ Allibrati dicūtur qui deſcripti ſunt in libro ciuiū: vel cōmunitatis alicuius ciuitatis.
¶ Altercatiōes ſūt certamia v̄boꝝ ſm̄ Jo.an. i ꝓhe.cle.
¶ Alias hec dictio ſignificat ꝯditionalr̄.qñq3 alteratio/nē vt ꝓmittis dare fundū.alr̄.x.noīe pene.ff.de iureiu.l.alr̄.vbi re ꝑempta inuat̄.alias nō.i.ſi nō ſit perempta. Scḋo alias ponit̄ ꝑ alio loco.l.adeo.§.inſula.v̄.ꝙ ſi to/to alueo naīli derelicto flumē alr̄ fluere ceperit.i.in loco alio.ff.ō acq.re.do. Tertio.i.alia vice vl̄ alio tp̄e vt in.l. dic̄.ff.de arbi.vbi dī.alias ē agitatum.i.alia vice vel alia q̄ōne. Quarto.i.alio caſu vt in.l.qteſtō.§.mulier.ff.de teſt.vbi mulier i teſtō teſtis eē nō pōt alias pōt.i.in alio caſu q̄ teſtamēti.5⁹.alias.i.alio mō.l.i.§.illō tm̄.ff.de aq̄ plu.arcē. Et breuiter h̄ dictio alias ſignificat alteratio/nē diuerſimode:ſed in caſu particulari eo modo tm̄ ſm̄ quem ſubiecta mā declarat alias applicata caſui ſignificat alterationem eius qḋ eſt in oīone precedenti.
¶ Alueus dicitur venter fluuioꝝ vel vas in quo lauan/tur pedes ſm̄ glo.in cap.dudum.de ſepul.in ꝯe.
¶ Alius alis aliud denotāt diuerſitatē ⁊ ſplicāt.l. quidā relegat⁹.ff.de re.du. Etiā ali⁹.i.ꝯtr⁹.xi.q.iij.c.q̄.xi.di.q̄s neſciat.vbi dī.nullus ali⁹ q̄ petr⁹ p̄dicaſſe in italia gal/lia hiſpania ⁊ ceteris ꝓuincijs. Jtē ali⁹ ⁊ aliter ſunt im/plicatiue qualitatis precedentiū.vt.l.ſi donationē.C.de his que vi.me.cau.l.ſi.l3 glo.ibi velit ꝙ ſplicet q̄litates ꝯctus. Aliter eſt denoīatiuū q̄litatis:nō autē ſubſtantie ff.de v̄bo.ob.l.ſi quis cū3 alr̄.C.de teſti.l.ēt.⁊ qḋ ibi no. glo.⁊ ēt denotat diuerſitatē nō in ſubā:ſed in q̄litate.vt no.do.fran.in.l.ſi certos nūmos.ff.de v̄bo.ob.
¶ Alioquin dī vel ſignificat ꝯditiōaliter ꝯiunctiue ⁊ ad/uerſatiue. Cōditiōaliter vt ꝓmitto fundū i dare:alioqn cētū3 noīe pene.ff.de dā.infec.l.ſi finita.§.de dāno ifec. Aduerſatiue in.l.fluminū.§.idē3 ſuus.c.n.ſignificat g ſimpliciter ſm̄ ꝙ ſubiecta mā declarat.
¶ Alumnus eſt qui alit aliquē vel qui alit̄ ab eo:vel ē fi/lius ex ꝯcubina:vt i.l.alūn⁹.C.que res pig.obli.poſſit ⁊ ibi glo. Et ſunt q̄nq3 noīa que ſignificāt indifferēter a/ctionē ⁊ paſſionē.ſ.hoſpes.celotipus.cōiuus.vector. alūnus. Actum ſiue pati ſub eodē noīe ſignant.
¶ Alienare eſt ꝓpē rē aliq̄3 in dn̄ū alteri⁹ trāſferre. inde alienatio eſt oīs pactio p quā trāſfertur dn̄iū3.de rebus ec.nō alie.c.nulli.C.ō fur.l.i. Jtē alienatio ſumit̄ dupliciter. Uno mō ꝑ dictiōe ſignificāte tranſlationē rei vel iuris. vt in.l.alienatiōis.ff.de v̄bo.ſig. Alio mō ſumit̄ aliena/tio ꝑ ipſo facto q̄ rei vel iuris ſit trāſlatio. Tale eni3 fa/ctū q̄ ſit trāſlatio eſt alienatio. Et hoc factū alienationē ſignificat. Nā factis q̄nq3 ſic v̄bis declarat̄ voluntas vt in.l.de qb⁹.ff.de legi. Diuerſimode ḡ ſignificat ꝑut ex eius medio ⁊ circūſtātijs adiacētib⁹ iſert. Uerbi gratia: teſtator legauit ſtichū quē ſi alienauit neceſſitate legatū nō extinguit̄.ſi alienauit volūtate:legatū3 extinguitur l.fideicōmiſſa.§.ſi rem.ff.de le.iij. Ratio q2 quādo teſta/tor ex neceſſitate alienauit:nō videt̄ per hoc voluntate3 mutaſſe. Secus q̄ſi ex voluntate alienauit legatū.tunc eni velle videtur ꝙ alius q̄ legatari⁹ illud habeat.fina/liter v̄bū alienatio vel alienare ſignificat qḋ eius impo/ſitio vel aliud ꝓbabile mediū declarat ſignificare. Et fa/ctum alienatiōis reuocationē3 diſpoſitiōis ſignificat: ſi voluntate alienātis eſt reuocabilis ⁊ ipſū3 factum ex ſe vel ex qualis circūſtantia hoc probat.
¶ Alienare cā mutādi iudiciū dicitur qui credēs ſe ab ali/quo cōueniendū reali actione vel perſonali que in iure ſcripta ſit:alienat rē dolo malo cauſa iudicij futuri mu/tandi.i.vitādi:in qua actione alienator tenet̄ actione in factū ex hoc edicto cōtra ipſum propoſita: vt intentiōe ꝓbata ad intereſſe ꝯdēnetur:ſaluis nihilominus priſti/nis actiōib⁹ aduerſus nouos poſſeſſores:q2 ſolā poſſeſ/ſionem alienās tenet̄ hac actiōe. Quicūq3 ergo metuēs ꝯtrouerſia3 rem dolo in aliū transfert vt iudicium mu/tet ⁊ euitet:dicit̄ alienare cauſa iudicij mutādi.vt in ti.ō alie.iudi.mu.cau.fac. Et nota ꝙ noīe alienationis cōti/nent̄ q̄ōnes ſeruitutū predialiū ⁊ vſucapio. Uix eſt enī vt nō videatur alienare qui patit̄ vſucapionem.l.aliena/tionis v̄bo.ff.de v̄bo.ſignificatione.
¶ Alternatiua eſt cōiūctio alternatiue ſignificans.ſ.q̄ſi ſignificat alterū de ꝯiūctis eſſe ſeu oīonem facta3 p hāc ꝯiunctionē in altero v̄ificari. Et q̄nq3 variatur ſignifica/tum vel ex ꝯiūctiōis natura ſubiecta materia ſeu q̄uis alia circūſtātia. Uerbi gratia.lego ſtichū vel pamphilū

ſignificat vtrūq; eſſe in obligatione: ſed alterū tm̄ in ſolutõe: vt alterū ſoluēdo debitoꝛ liberet. ff. de vb. ob. l. ſi duo. in fine. ⁊ effect⁹ alternatiue eſt: ꝙ vterq; ē in obligatõe: q2 vno moꝛtuo alter q̄ ſupeſt remanet in obligatione. Eſt aūt̄ alternatiua quadruplex. Quedā rerū in qua electio ē debitoꝛis. l. plerūq;. §. ſi. ff. de iur. doti. ⁊ l. arbitraria. §. ſceuola. ff. de eo qḋ cer. lo. fac. ⁊ c. in alternatiuis de reg. iur. li. vi. Scḋa ē locoꝝ reſpe. ctu ſolutõis ſiende: q2 ⁊ in illa iterū debitoꝛis eſt electio aā lit. ↄteſt. vt in. §. ſceuola. ſꝑal. Tertia locoꝝ quātū ad iudiciū inchoandū in quo loco debeat ↄueniri. in qua electio ē actoꝛis. §. ꝑdicto. Quarta alternatiua ē pſonarū qñ ſtipulatio eſt appoſita de ſoluēdo. in illa iterū ē electio debitoꝛis. vt in. §. itē iulian⁹. l. arbitraria. ſꝑal. Aliq̄ dñt ꝙ alternatiua legis ſignificat vt eā lex rõ vel ſubſtā mā ſignificare declarat. Sꝫ alternatiua hominis ſignificat vt ꝓſerētē ſignificare verba velle vel ſubſtā mā vel queuis cõiectura ꝓbabilis ↄcludēs declarat. Et de iſtis alternatiuis: ſeu: aut: vel: require loco ſuo.

De Am.

¶ Amita eſt ſoroꝛ patris.

¶ Amita magna eſt ſoroꝛ aui.

¶ Amitinus eſt qui ex ea gñatur. ſ. amite filius: vt. xxxv. q. v. capitulo vltimo.

¶ Ambages eſt dubia locutio vel effugatio ſermõis extra ꝓpoſitum.

¶ Ambiguū eſt vbi opiõnes ſunt ⁊ iura varia videnť de ſen. exc. inť alia. de iudi. c. i. li. vi. Et tūc ambiguū ē per ſūmū põtificē declarādū. c. ꝑ venerabilē. §. rõnib⁹. q̄ fi. ſint legi. ⁊ de reſcrip. ſup lrīs. de offi. dele. ſup. de cā poſſ. paſtoꝛalis. de ꝑben. c. q2 ſepe. li. vi. ſm archi. Et de triplici ambiguitate. i. iuris. facti. ⁊ pſone. nota. xxxiij. di. c. ſi. ſꝫ Joan. an. in ꝓhemio cle. ſup vbo ambiguitatis.

¶ Ambaſiatoꝛ ē legat⁹ ꝑncipis i ardnis negociis. ⁊ ābaſiata eſt hu⁹ legatio ↄciliū vel ꝑncipū in cauſis ſuis.

¶ Amminiſtratoꝛ ſiue adminiſtratoꝛ rerū publicarū ē qui tēpoꝛalia gerit: ſed magiſtratus: qui iuriſditionem exercet ſm Azo. C. de admi. reip. li. xi. in rubꝛo.

De An.

¶ Anathema vno mõ eſt ſubſtātiuū: ⁊ ē dānatio eterne moꝛtis: ⁊ nõ niſi ꝓ moꝛtali crimie dꝫ imponi. Et i illis qui aliter nõ patiunť coꝛrigi. xi. q. iii. Nemo epoꝝ. in fi. Vel eſt excõicatio ſeu ſupma maledictio. Et dī ab ana. i. ſurſum ⁊ thema figura: q2 olim iprimebať figura frõtibus dānatoꝝ. De hoc no. Jo. an. de iudi. cū nõ ab homine. vbi poſt excõicationē incoꝛrigibilis anathematis mucrone ferit. i. punitur. i. ſolēni excõicatiõe cū. xij. epiſ candelas in terrā ꝓiicientib⁹ ⁊ cõculcantib⁹: vt in. c. dꝫ. xi. q. iij. Et anathema tale vel maledictio ſolebat fieri per p̄elatos. Vel dī ab ana qḋ ē rectū ⁊ themus diuiſio q̄ſi recta diuiſio dānatoꝝ a deo ⁊ a plebe. Alio mõ anathema eſt adiectiuū oīs generis indeclinabile ⁊ dī excõicatus maledictus ſeparatus vel dānatus. vñ. Qui frāgit rapit vꝛit ferit ē anathema. Frāgit. i. eccleſias. rapit res eccleſiaſticas: vꝛit etiā eccleſias. ferit perſonas eccleſiaſticas. Jnde eſt anathematiçare. i. dānare vel excõicare maledicere vel ſeparare vt ſupꝛa.

¶ Anathematiçatus dī q̄ tāq; impius a deo ſepatus ē: ⁊ ponitur ꝓ excõicato. vt. xxiiij. q. iij. certum eſt.

¶ Annalis actio eſt que certo tēpoꝛe finiēda eſt: puta anno vt iniuriarum vel minoꝛum.

¶ Annona ſm aço. dī ſalariū qḋ cuiq; ꝓ capite ſuo remuneratiõis cā dať. vñ ē titulus. C. de anno. ⁊ capi. admini. l. capite. ſm aço. i. captiõe. Sic. n. ſm eū captio dī tributū qḋ dať ꝓ capite. iō hic captio de capite poniť ꝓ eo qḋ datur magiſtratibus cauſa ſalarij ꝓ remunerādo labore. Et diciť captio de capite: q2 ē ꝑciū debitū capiti. i. dignitati. Et erāt hec ꝑcia que ſinguloꝝ magiſtratuū deſcriptionibus certis legabantur.

¶ Annone militares dicunť quas milites ſingulis diebus ↄſequebanť. vt. C. de anno. mili. l. viii. vbi dī ꝙ ipſi annonas ⁊ capita ſingulis cõſequebanť dieb⁹.

¶ Annone ciuiles ſunt que publice dabantur iudicantibus ciuitatib⁹ vel omnibus tempoꝛe neceſſitatis ꝑ ſingulos dies. vt. C. de anno. ⁊ tribu. l. ij. li. x. Etiā annona eſt ſeges vel frumentum vnius anni.

¶ Annotatio ſacra eſt ↄſcriptio bonoꝝ vel eoꝝ cõuocatio ſeu cõſignatio. veluti cum aliquis cuiuſcūq; criminis reus ſi abſentat ſe vocatus ad iudiciū: patietur bonoꝝ annotationē: ⁊ ſi īfra ānū venerit ⁊ ſe purgauerit bona ſua recupet. Si aūt nõ venerit tunc fiſco applicētur. Et qualr̄ fiat annotatio ponit Spe. in ti. de acti. §. ſi. ver. ſꝫ quaſi. Dicēs. ꝙ p̄ſes ſiue iudex veniet cū tabellione ad domū accuſati. ⁊ inquiret quot domus quot ꝑdia ruſtica quot iugera terre habeat in bonis ⁊c⁹. Et oīa bona illius qui nõ venit citatus ponit in bāno fiſci. niſi venerit īfra annū. ff. de requi. reis. l. i. §. i. Ab hac tamē ſententia cõditionali poterit appellari. ō appel. p̄terea. Et deſcribūtur bona que tñ fiſcus de facto nõ occupat niſi poſt annū. Poſt hoc iterū per edicta requireť accuſatus ⁊ citās mittit litteras ſuas iudici vel rectoꝛi loci in quo deget accuſat⁹ vt ꝑ illū citato innoteſcat ſe accuſatū vel citatū ⁊ bona eius eē annotata. Jnde venit verbū annotare: vel econtra ab hoc verbo ipſum nomē.

¶ Annotatio ſacra diciť reſcriptū illud qḋ impatoꝛ ꝓꝑo motu mētis īdulget alicui conſtituens ſm p̄ces eius ſeu illi⁹ aliqḋ fieri vel nõ fieri. C. ō diuer. reſcri. l. ſi. ⁊ ibi i glo. Et notat cardinalis çaba. in. c. ſup lrīs. ō reſcri. diſſerentiā inter annotationē ⁊ pragmaticā ſanctoꝝ.

¶ Anima. no. Jo. an. in. c. vnico. §. ſcire. de ſacra vn.

¶ Ante ſignificat ante rē factā: ſꝫ bene inchoatā. ff. ſi cer. pe. l. ij. §. item mutuū. vbi de hoc. ⁊. ff. de ver. obli. l. qui ante. ⁊ l. cum qui ita. §. queſitam.

¶ Annus quot dies ⁊ mēſes hēat: no. glo. in. ca. ſi ꝓpter de reſcrip. li. 6. ⁊ ca. cum ſit. ō elec. Nam annus cõtinet. ccclxv. dies. vt in. l. cū heres. §. ſtichus. ff. ō ſta. libe. ⁊ qñ annus iceptus ꝓ cõpleto habeť: vide Inno. in. c. gñalē de eta. ⁊ quali. ⁊ archi. in. c. ſi annū. ō iudi. li. 6. ⁊ in. l. cū biſextus. ff. de ver. ſig. Jtem quidā cõputant annū ab incarnatiõe domini. vt. xxxiij. diſtin. in nomine dñi. i ꝑnc. Aliī a natiuitate dñi. de hoc glo. in. §. foꝛma. ij. 6. vi. ⁊ in ſpe. de inſtru. edi. in p̄in. in pꝛima colum.

¶ Annus iubileus dī annus remiſſiõis: q2 eo anno debita remittebantur. Serui hebꝛei dimittebantur liberi: ⁊ oīa reuertebanť in p̄ſtinū ſtatū. ⁊ eſt annus quinquageſimus. vt in. c. iubileo. de pe. di. i.

¶ Annu⁹ vel annuatiꝫ ex ꝓꝑo ſignificato ſignificat multiplicationē ſimplr ſiue indeterminate: ſꝫ quādo applicať caſib⁹ ſignificat diuerſimode: put ex diuerſificatione materie ↄcludiť ꝓferētē intellexiſſe. vt ſi pacto ſeu ſtipulatiõe ꝓmittis. x. ticio annua vel annuatiꝫ ſignificat multiplicationē ꝑpetuā: q2 ſignificat ꝓmiſſā ſummā deberi ei cui ꝓmittiť ⁊ ei⁹ heredi ⁊ heredis heredi: ⁊ ſic in īfinitū. Jō dī i. l. ſtipulatio. ff. ō ver. obli. ꝙ ſtipulatio ānua ē ꝑpetua. Et nota ꝙ ānuū legatū ꝓ ꝑ āno ē purū ⁊ ꝓ aliīs ānis ē ↄditiõale: q2 ꝓ quolibet āno debeť legatario ſi tūc viuit. Si vō moꝛtu⁹ eſt tunc nõ debeť. nec ſi deportatus eſt: q2 talis ciuiliter moꝛtuus ē: ⁊ nõ hꝫ ius capiēdi ex teſtamēto qḋ eſt ciuile. l. cū i ſingulos de an. lega. vbi dī ꝙ per ſingulos ſus inſpiciť. Sꝫ ibi ꝓmitto tibi. x. annua: vt ſis procuratoꝛ meus in parlamento ſignificať multiplicatio tempoꝛalis ex cā que apponiť ō

tēndo ꝓcuratorē:qꝛ morte finiẜ.ſic ⁊ obligatio q̄ ex h inducẜ. De hoc vide.l.ānua.§.fi.⁊ totū ti.ff.de an.le.

¶ Angaria penultima lōga:eſt iniuſta exactio vel cōpulſio. Nã angaria dicunẜ pſonalia obſequia ꝓpꝛ̄s ſum ptib⁹ pꝛeſtita.c.non minus.de imu.ec. Sunt ergo q̄dā perſonales pꝛeſtatiōes q̄ a vulgo dicunẜ captiōes:Sed pangarie penultima longa.vide infra.de per.

¶ Anſa eſt nodus curſilis ⁊ facilis ad ſoluēdū: ita fact⁹ ꝙ ſi recte trahitur caput fili omnino ſolut⁹ ē:vt no.ber. i.c.cū olim.de ver.ſig.vbi dicẜ in tex.dum anſaꝫ ſoluimus nondum dicimus ligauiſſe.

¶ Antapoca ſiue antipoca ſiue antepoca quod idē eſt ſecundū aliquos:⁊ ſm Azo.in ſum.de fi.iſtru.v̄.de antapocis.vocaẜ cirographū qḋ facit debitoꝛ creditoꝛi.in q̄ ꝯfiteẜ ſe ſoluiſſe tātū:⁊ ſic ē de ſolutis. Et fit a debitore in hūc modū.ꝯfiteoꝛ me tātū vſurarū noīe vel penſiōis ſoluiſſe ⁊ daẜ creditoꝛi.Et ſic nō dī ab anti qḋ ē ꝯtra ſed ab ante:ſm Joā.qꝛ ſimile apocā.vel ab anti qḋ ē ad.qꝛ eſt inducta ad ſecuritatē creditoꝛis:⁊ fit etiā āte apocā.

Antipoca de solutis

qui.n.alieno noīe poſſedit.⁊ pēſionē ſoluit.vel q creditoꝛi vſuras repſitauit:ſi qñ dicat ſe ſuo noīe poſſediſſe:⁊ ita dñm factū vel pſcriptiōe libertatū cōtēdit:ius agētis facit vacillare niſi dñs vel creditoꝛ vſuras vel pēſiones pteriti tpis ſibi ſolutas cōpꝛobat.ꝓbat aūt p antipocaꝫ debitoꝛis.C.de fi.iſtru.vbi glo.dat tres modos dicēdi. Uel vt alij dicūt antapoca eſt ſcriptura quam facit debitoꝛ obligādo ſe:⁊ in qua fateẜ ſe debere: ⁊ fit ꝯtra apocā dicēdo.ꝯfiteoꝛ me debere ⁊c̄.⁊ ſic dī ab anti qḋ eſt ꝯtra.

Apoca de receptis

Apoca aūt ſm oēs eſt ſcriptura creditoꝛis ꝯfitētis ſibi a debitoꝛe ſolutū:⁊ ſic apoca eſt de receptis ⁊ fit a creditore.puta.cōfiteoꝛ me recepiſſe tantū.ff.de cōdi.indebi.l. fi.§.ticius.ff.de fur.l.qui tabulas.§.apoca.⁊ de accep.l. acceptilatio.§.i.Plane autē cōſuliẜ creditoꝛi vel dñō vt dando apocā debitoꝛi vel colono:exemplar retineat cū ſubſcriptione debitoꝛis vel coloni.vel creditoꝛ det colono apocā:⁊ recipiat ab eo antipocā ſm Azo.Dicūt ergo tertij vt Jaco.de arena.ꝙ creditoꝛ ſcribat duas apocas ⁊ det eas debitoꝛi:vt vnā ſibi retineat ⁊ in alia ſe ſubſcribat:⁊ reddat eā creditoꝛi. Qḋ nō placet Accur.vt in gloſa.ꝑalle.l.plures.Jdē Hoſtien.de fi.inſtru.§.quid ſit antipoca.vbi addit verſum.Apoca ſit dantis.antipoca ſuſcipiētis.Alij tamē dicūt ꝙ apocas ⁊ antipocas hodie gñalr vocamus oīa documēta ⁊ ſigna que ſolēt fieri ſiue in ſcriptis ſint ꝯfecta:ſiue in trūculis ꝟgarū:q̄s quidā dicas vocāt. Hodie frequēter fieri ſolēt īter ſupioꝛes ⁊ īferioꝛes diſpēſatoꝛes ī domib⁹ dñoꝝ ſiue diuitū. Et ēt īter creditoꝛes q retinēt ſibi ſamā:⁊ debitoꝛes q recipiunt ibi minorē q̄titatē ꝟge vel dicei ſignū ſolonis ſecīede.Dīt tñ cyrographū ab antipoca vel apoca:qꝛ cyrographuꝫ dī cū duo paciſcētes faciūt duas ſcripturas:⁊ ſub eadē forma ꝟboꝝ cōficiūt ⁊ mutuo tradūt.

¶ Aiaduerſio dī pena.qꝛ aiaduertere eſt punire.vñ dicẜ Aniaduertēdū ē in facinoꝛoſos hoīes. item aiaduerſio dicẜ cuiuſlibet opis determinatio:ſm quā quis ꝓ mercede ſua ſuſcipit certū opus ⁊ determinatū ſuis impenſis faciēdū:vt terrā colēdā vel domū cōſtruendā.etiam aiaduerſio eſt cōſideratio q̄ quis puniendus ſit.⁊ q̄ pena.qualr ⁊ q̄ūo in pꝛochijs ⁊ circūſtātijs cōuerſeẜ.hinc etiā ſigñō ꝟbi aiaduertere ꝯſiderari ꝑt ſuo mō.

¶ Anceps eſt aliqḋ ſeu aliquis huc ⁊ illuc fluctuans ⁊ dubius an iſtud vel illud rapiat.⁊ anxius in quam partem declinet:ſm Jſi.li.x.eth.

¶ Anthidotū ponit ꝓ ꝯtra dono vl ꝓ ꝯtra dato.Et ſolꝫ dici ꝙ datur ꝯtra venenū: ⁊ ſic ponitur ꝓ medicina: vt in ca.ceterum.de iura.calū.inde anthidotarius.⁊ eſt liber in medicina,de iureiuran.c.i.in clemen.vbi glo.

¶ Anthidotū eſt ēt ꝯtria donatio:ita exponit glo.ſup.v̄. anthidora.in.l.ſꝫ ⁊ ſi lege.§.cōſuluit.in fi.ff.de peti.here.⁊.viij.q.ij.illud.⁊ de teſta.cum in officijs.

¶ Antiſtes dict⁹ eſt ſacerdos: eo ꝙ añ ſtat.c.cleros.xxi. diſ.cōiter tñ ſumiẜ ꝓ epō ſm glo.in cle.dudū.de ſepul.

¶ Anthitheſis ē figura q̄ ponit caſuꝫ ꝓ caſu ⁊c̄.di.ix.c. ego ſolus eis ſcriptoꝝ.i.ſcriptoꝛib⁹:vbi poniẜ genitiu⁹ ꝓ datiuo.De figuris vide.c.ſorus.de ꝟbo.ſig.in glo.

De Ap.

¶ Appitores dñr qui citāt ptes ⁊ eas appere faciūt in iudicio:h nomē īde trahētes. Uel dñr iō appitoꝛes q̄ſi appatoꝛes:qꝛ ipſi apparēt ī iudicio. Jtē dñr catholicāt: q̄ſi cōiter ⁊ vulgariter ſeruiētes:vt pedelli ad iudiciū. Jteꝫ dñr officiales ſm Azo.Uel ſꝫ Jſid.appitoꝛ dī: eo ꝙ appareat ⁊ videaẜ vt pſto ſit ad obſequiū vel aliquid audiens teneat. Et no.ꝙ regulariter ſꝫ leges añ lit.ꝯte. ꝯ abſentē nō ꝓcediẜ ad diffinitiua ſniaꝫ niſi excepto vno caſu ꝯ appitoꝛes.i.nūcios gñales:dū ipſi deliquerūt ī officio ſuo. Sec⁹ ſi aliter delinquerēt.vt no.i glo.ſum.iij.q. ix. Et de appāritoꝛe habeẜ in.c.tua.de homi.⁊ glo. magna in ca.veritatis.de dolo.⁊ contu.

¶ Apes vel apis ē auis volatilis.ḋ ꝯſe.di.v.nūq̄.ḋ deci. nūcius. Et hꝫ apiū in genitiuo plurali.vt iſti. ḋ re.di.§. apiū nã.⁊ hoc qñ in nominatiuo hꝫ apes:lꝫ ſm Alex. hꝫ vm in genitiuo qñ apis hꝫ in noīatiuo.vñ ꝟſus.Um tibi da apis.ſed apes dat ium in genitiuo.

¶ Apex eſt ſummitas honoꝛis vel diſtinctiōis nota. Nā qḋ ī ſūma ē diſtat a pedib⁹ vel īfimis. Et h ſūmitas reſpicit tpalia vt in.c.ſolite.de maio.⁊ obe. Etiā ſumiẜ ꝓ lra. dixit xp̄s:minimus apex nō p̄ibit. Jtē ſumiẜ ꝓ ſubtilitate dum dicimus.de apicibus iuris nō diſputandū.ff. manda.l.ſi fideiuſſoꝛ.§.quedam.

¶ Appellatio ſm Azo.eſt a minoꝛe iudice p inuocationē maioꝛis iudicis pretextu iniq̄tatis ꝑme late ſnie reſciſſio.ff.de mino.l.ꝑfecti. Jtē eſt ḋ minoꝛe iudice ad maiorē ꝓuocatio ſꝫ ſūmiſtas.de ꝯſue.c.ij.li.vi. in glo.iiij. Ul aliter ſm Hoſti. Appellatio eſt iuriſditiōis pꝛioꝛis iudicio p inuocationē ſupioꝛis iudicis rite facta ſuſpēſio.⁊ hec diffinitio ſm eū cōpetit tā ſm leges q̄ꝫ ſm canones. ⁊ h de offi.dele.§.ꝑterea.Uel ſic. Appellatio eſt ab audientia minoꝛis iudicis ad maioꝛē pp grauamē illatuꝫ vel cōminatū ꝓuocatio.de appel.vt debit⁹.⁊.c.cū ceſſāte.⁊ ſi extra iudiciū appellaẜ:tūc eſt ſupioꝛis inuocatio ſeu ꝓtectio ab iniuria vel grauamine irrogādo.c. cū ſit romana.eo.ti.de appel.rela.⁊ recu. Et appellatio ⁊ recuſatio ſunt paria.de appel.ſup eo.ij.rñſo.⁊ h quo ad moduꝫ.qꝛ ſicut nō admittiẜ fruſtratoꝛia appellatio ita nec recuſatio. Dñt tñ:qꝛ recuſo ēt ſi nō grauoꝛ:nō tñ appello a iudice in quē ꝯſenſi niſi grauet ⁊c̄.vt de offi. dele.c. ſi ꝯtra.in glo.fi.li.vi. Et nota aliquos caſus in qb⁹ non appellaẜ.Uñ Appellare vetant ſcelus. excellētia.pacta. Contēptus ptis:⁊ īterdictio ſcil. Arbitriū.reſ q̄ pit.ſi ē longi⁹ acta. Scelus qꝛ ī notoꝛio delicto nō appellaẜ.c. cū ſit romana.§.ꝑterea.de appel.⁊.c.cōſuluit.eo.ti. Jteꝫ excellētia iudicis vetat appellari:qꝛ a papa.ꝑncipe.ſenatuſcōſulto.ꝑfecto ꝑtoꝛio nō appellaẜ ſm Hoſ.in ſū. Pacta.qꝛ ſi paciſcanẜ ptes ne appellēt nō poterūt appellare ff.a qb⁹ app.nō li.l.i.Cōtēptus ptis:qꝛ ꝯtumax nō audiẜ appellās.xxiij.q.iij.de illicita niſi veniat adhuc iudice ſedēte ꝓ tribunali.ff.ḋ ī īte.reſti.l.vlt.Uel niſi eſſet cōtumax in exhibēdo.l.creditoꝛ.§.miſſus.ff.eo.ti.Jnterdictio facta:qꝛ qñ inhibeẜ a papa appellatio appellari ñ pōt niſi expꝛeſſa cā ꝓbabili ⁊ ꝓbata corā eodē iudice a quo appellaẜ. Arbitriū qꝛ ab arbitro nō appellaẜ. C.de arbi.l.i.Sꝫ petiẜ reductio.l.penul.C.eo.ti.⁊ in ſū. Hoſ. Res q̄ pit.nā ſi reſ ex dilatione pateretur detrimentum

ſic q̄ eſſet peritura non admitteref appellatio in cl. Si longinqua eſt q. Nam annus datur a iure ad proſequendum appellationem ⁊ decendium ad appellandum a tēpore ſentētie vel monitionis de app. romana. li. vj. de teſti. ſignificauerunt. ij. q. vj. anteriorum.

ℭ Appellare eſt a minore iudice ad maiorē ꝓuocare. Et lz ſcd̄m leges regulariter ſolūmō appellef a ſnīa: ⁊ ſic ī iudicio; tamen ſcd̄m can. appellatur ēt extra iudicium ij. q. vj. oīs oppreſſus. ⁊ tunc paſſim. i. ſine aſſignatione grauaminis admittif ſeu pmittif qs appellare. c. cū ſō ma. §. ſi vo. e. ti. Secus ſi appellaf in iudicio. c. vt debi ius. e. ti. ⁊ eſt inductū appellare ſm leges: vt iniqtas vel imperitia iudicātiū corrigaf. lz nōnunq̄ bene latas ſentētias ſuperior in peius reformet. de app. cū ſpālis. §. porro. vbi dī appellatōis remediū nō ad defenſionē iniquitatis: ſz ad p̄ſidiū inocētie iſtitutū. vel iō vt hoīes oppreſſi releuentf. ij. q. vj. ad romanos. ij. ⁊ quis poſſit appellare a quo ad quē. qñ. qualr. quotiēs. infra qd̄ tēpus ⁊ a qua ſnīa. vide. ij. q. vj. per totum. ⁊ Hoſ. in ſumma.

ℭ Apoſtoli ſm Hoſti. dicūr līe teſtimoniales: q: teſtificantur de appellatione. ⁊ ſm eūdē ⁊ ſpecu. in. iiij. parte. in tracta. libel. §. ſequitur. ver. apli. Ibi vide quid ſint apoſtoli. vnde dicanf. ⁊ de quadruplici eoꝝ ſpē ⁊ eorū formis. nā alij ſunt apoſtoli cōuētionales. ſcz quādo pars admittit appellationē ſiue in iudicio iudice refutāte ſiue tacēte vel extra iudicium: vt. c. ſepe. ij. de re. ⁊ oblate. de app. Alij ſunt teſtimoniales teſtificantes de appellatione facta vt ſupra. Alij dimiſſorū p quos appet q̄ iudex detulit appellandi. Alij refutatorij p q̄s appet q̄ iudex nō defert appellationi. Alij reuerēdi vel reuerētiales: ſcz qñ ob reuerētiā ſuperioris appellationi defertur vt. c. j. de ap. lib. vj. in glo. Et cuius expenſis apli ſint tradendi: de obius ſeruatur q̄ expenſis appellantis: lz in contrarium faciat cle. quāuis. de ap. vbi dicit oblatos. ⁊ ibi bona glo. de hoc. Sed de apoſtolis chriſti qñ fuerūt cōſecrati. vide di. xxj. c. in nouo teſtamento in glo. ij. in fi. ⁊. c. vnico. de reliqui. ⁊ vene. ſancto. li. vj.

ℭ Apolides dicuntur qui ſunt ſine ciuitate ab a quod ē ſine ⁊ polis ciuitas.

ℭ Apoſtata ſm Hoſti. temerarie cedēs ſtatu fidei obedientie vel religionis quā quis profeſſus eſt. xxvj. q. vij. nō obſeruetis. vbi ō apoſtaſia. Et dī q̄ſi retro ſtās. ab apos qd̄ ē retro ⁊ ſtatus. Vel dī ab apos qd̄ eſt aptus ⁊ ſtās. q̄ſi apte ſtās ad regnū dei p antifraſim: q: nō eſt apt⁹ regno mittēs manū ad aratrū dei ⁊ reſpiciēs retro. ca. magne. de vo. ⁊ voti redem. Et monachus non apoſtatat cū de vno ordine trāſfert ſe ad aliū: ſed qui ad ſeculū redit poſt profeſſionē. c. ex parte. de tem. ⁊ qua. or. in glo.

ℭ Apocriſarij ſunt nuncij domini pape quaſi ſecretarij: vt di. xvj. c. ſeptuaginta. Nā criſis dī ſecretū aurium vel iudicium. ca. ſignificaſti. de elec. in glo. j. vnde Aurium ſecretum dat iudicium tibi criſis.

ℭ Apocriſa vel apocriſū dī occultū vel ſecretū ab apos i. de. ⁊ criſis ſecretū. inde dī apocriſus. i. liber ſecretus ⁊ occultus cuius auctor ignoratur: vel de cuius veritate dubitaf. nō tñ in eccleſia recipif: ſed reprobaf: quaſi diceres nō in eccleſia ſed remote ⁊ lōge ab eccleſia ſit legēdus. Vñ dī apocriſa grece. i. ſecreta latine. ⁊ q: in cameris ſolent virgines abſcondi ⁊ includi ſm Hoſ. Hinc eſt q̄ virgo in hebreo alma. in greco apocriſa. in latino dī ſecreta. de apocriſis. xvj. di. canones q. vbi glo. dicit q̄ ſapiētia ſalomonis. liber Jeſu filij ſyrach q dī eccliaſtes liber thobie. machabeoꝝ. ⁊ iob. ⁊c̄. apocriſi. dicūtur ⁊ tamen leguntur: ſed forte generaliter non.

ℭ Apotheca ē archa vel locus in quo aliqd ponif cuſtodiendi cā. vel in quo publice ⁊ cōiter merces vēdunf: ⁊ ſpecialiter medicinales. Qui locus ⁊ alio nomine ſtatio vocaf: inde apothecarius. i. ſtationarius qui ſtat ad vendendum maxime medicinas.

ℭ Applūbatio eſt diuerſarū materiarum cōſolidatio: vt auri argenti auricalchi plumbi ſtanni ⁊c̄. ⁊ earū mūtua coniunctio dicitur applumbatura.

ℭ Appulſus pecoris ad aq̄: ē ius adducēdi pec⁹ vł gregē ad aquā fontis alienū vel ad riuum alienum.

De Aq

ℭ Aq̄ quottidiana ⁊ eſtiua. ⁊ aq̄ pluuiali arcē. ⁊ aqua de caſtello educenda. Regre infra. interdictum de illis.

ℭ Aqueductus ē ius ducēdi aquā p fundū vł agrū alienū ad irrigādū agrū meū vel alterius iure ſeruitutis cōſtitute. Aliter dī p̄uilegiū qd̄ daf illis q p̄ficiuntur ad cuſtodiā formarū p quas ducif vel p quoꝝ fines formarū meatus trāſeūt: ⁊ quo purgāt formā vel ductus aquarū vide. l. j. C. de aq̄duc. lib. xj. ⁊. l. decernim⁹. e. ti. ⁊. l. ij.

ℭ Aquehauſtus eſt ius haurīēdi aquam: ⁊ portādi per agrum. aqueductus fit in fiſtulis ⁊ meatib⁹ terraneis. Sz aq̄hauſtus fit p vaſa portādo. vt. l. ſi p̄ino. §. j. ⁊. ij. ff. de aq̄ plu. arcē. vbi dī q̄ nō dz ille cui debef ſeruitus aq̄ductus lapidibus: ſed fiſtulis ordinare: q: vſus dñi plus incōmodaf. ff. de contrahen. emp. l. ſi aqueduct⁹.

ℭ Aquilie actio. Re. ſ. actio legis aquilie.

ℭ Aqliana ſtipulatio eſt ꝓmiſſio que nouat oēm ꝯctuz. Di aūt hoc noīe ab inuētore hoc ſtatuēte q vocabaf aqlius. Et hz fieri. hoc mō. Si dicā ſic debitori meo. Quecuiq̄ mihi debes ex q̄cūq̄ cā illa mihi ꝓmittis aio nouādi. ⁊ dicat mihi: ꝓmitto: tūc poſtea p acceptilationē tollef obligatio: Ad cui⁹ euidētiā nota q̄ ſic hz fieri acceptilatio ⁊ aqliana ſtipulatio: ⁊ eſt qdā circuitus ſicut q̄nq̄ qd̄ qs p ſe imediate facere nō pōt facit p aliū: ita ⁊ hic. Vñ ſupponēdū ē q̄ ſi mihi tenearis ī cētū libris q̄s tibi mutuaui: hec ē obligatio nālis ⁊ re cōtracta. modo imediate p ciuilē obligationē q̄ vbis cōtrahitur tolli nō pōt q: ciuilis nō ciuilia iura tollere pōt: nālia vō nō. tūc ſi fiet q̄ illa nālis re cōtracta in ciuilē mutef p nouationē: vt dicendo ſic. Iſtud qd̄ ego mutaui tibi ꝓmittis. ſi tu dicas ꝓmitto: tūc obligatio illa p̄ma efficif ciuilis ⁊ vbis cōtrahif p aqlianā ſtipulationē ⁊ nouationē. poſt ſi te dicēte mihi ſic. id qd̄ ego ꝓmiſi tibi acceptū ne hēs acceptūq̄ fers. Reſpōdeā acceptū habeo acceptūq̄ fero. i. teneo me p pagato. Iſto. n. mō tollif obligatio per acceptilationē. Et ſic pz qualr hz fieri aquiliana ſtipulatio ⁊ acceptilatio. De qua viſum eſt ſupra acceptilatio.

De Ar

ℭ Ara ē altare p̄ma ꝓducta: vel ſtabulū porcorū ſi p̄ma corripif: vñ verſus. Eſt ara porcoꝝ breuis ⁊ nō ara deoꝝ.

ℭ Artauū eſt idē qd̄ arator: ⁊ a ſcindendo dī ſciſſum.

ℭ Ars q̄nq̄ dī cura aiarū: vt in ca. q: ep̄i de eta. ⁊ quali. cū ſit ars artiū cura aiarū: ⁊ rōnē dat ibi glo. i. Item ſm archi. ars dī actus oīnatus: vt in. c. vnico. de vi. ⁊ honeſta. cle. lib. vj. ibi. ſi p annum artē iſtā ignominioſam: facit ad h̄ quod de vſu dī. xlvij. di. ſicut hi. Interdū etiaz vſure arte iniquiſſima ex auro aurū naſcitur. Etiā baliſtarij dr̄r exercere artē. de ſagit. c. j. ⁊ magi dr̄r exercere artem. de conſe. di. v. ne tales. Et qualr nimiū inherentes artibus ſophiſticis ēt liberalibus redarguitur. habes in. c. nōne. ⁊ legimus. xxxvij. di. vbi q̄ttuor gñā hominū redarguuntur vel reprehēdunf. Primo dyaletici q quotidie in ſua garrulitate torquenf. Scd̄o phyſici qui oculos trās celū leuāt. Tertio v̄ſificatores. Quarto cupidi auri q diuitias p phas ⁊ nephas acqrūt. Etiā ibi rep̄hēdūf a btō Hieronymo q filios ⁊ nepotes faciūt legere comedias ⁊ poetica carmina per que ad turpia cōuertiſtur. qui puniēdi ſunt ſicut heli. q cecidit de ſella ſupin⁹

⁊ mortuus eſt: q: filios nõ correxit: vt in.c.ƺ bell.ð ſim.
Sũt ãt quatuor artes paupertatis: ſcƺ grãmatica que ẽ
principium: ſed cẽ ſuo claudit hoſtiũ. Dyaletica q̃ verũ
⁊ falſum illuit ſed ſepe ſeu ſepius in pſona rediculum
facit. Ariſmetrica q̃ docet nũerũ ſƺ numoꝝ neſcit cõpu
tũ. Et geometria q̃ meſurã terre narrat: ſƺ nũmo puaſ
exulat. Et ſũt q̃tuor ſcie pre ceteris diſcẽde.ſ. theologia
q̃ ẽ aie pabulũ: leges q̃ ſunt egenis remediũ. Decreta ſu
blimatio humiliũ. Et phyſica morbi ſubſidiũ: vñ. Eſu
rit ars: decreta tumẽt: lex lucra miniſtrat. Põtifex moy
ſes thalamos medicusq; ſubintrat. Dat galienus opes: ⁊
ſectio iuſtiniana. Ex aliis palleas: ex iſtis collige grana.

¶ Arbiter ẽ q ẽt cõpromiſſarius appellaſ. Et eſt ille q ex
cõpromiſſo.i. ex cõſenſu ptiũ: ⁊ ex litigãtiũ electione de
cã cognoſcit. q nullã hƺ iuriſdictionẽ ꝓpriã ſeu delega
tã. ff. de arbi.l.j. Sed electus ẽ ptibus diſcordãtibus ad
earũ litẽ ſua ſnia dirimẽdã. Et ergo ab ipſo nõ appellaſ
cũ ipſo iure nõ teneat ſnia eiꝰ: ſed metu pene ſtatur ei. Et
qḋ non tenet reſcindi nõ põt. hoc verũ in arbitrio com
promiſſario: ſecus in arbitro iuris. xj.q.j. peruenit. C.
de iudi.l. vlti. de offi. dele. ſuſpitionis. de app. cũ ſpẽli: ⁊
cle.j. co.ti. in glo.ſ. ⁊.c. ab arbitro. de offi. dele. lib. vj. vbi
glo. Itẽ arbiter poniſ q̃nq; pro teſte. vt in geñ.c.iij. Ac
cidit vt Joſeph operis q̃ppiã abſq; arbitro nõ faceret.
Et eſt dĩa inter arbitrũ ⁊ arbitratorẽ ⁊ amicabilẽ cõpo
ſitorẽ. Nã arbiter ⁊ arbitrator poſſunt eligi cũ pena: ſƺ
differẽter. Q: arbiter dr̃ iudex ꝑ cõſenſum litigantium
electus q iudicis partes ſuſcipit ⁊ finẽ cõtrouerſiis ſua
ſnia ſe pollicetſ impoſiturũ. ff. de arbi.l. ſi de meis. §. rece
piſſe. Et a ſnia talis nõ põt appellari. ff. de arbi.l. diẽ pro
ferre. §. ſtati. ⁊.l.j. C. eo.ti. Sed arbitrator eſt in quẽ aliq
cõpromittũt tali forma vt poſſit cognoſcere: ⁊ ẽt iudica
re alte ⁊ baſſe: ⁊ qui ẽt dici poſſit amicabilis cõpoſitor: ⁊
a ſnia talis etiã nõ appellatur: ſed ſi fuerit lata cõtra iu
ris cõſtitutionis irrita eſt ipſo iure. C. quando ꝓuo. non eſt
ne.l.ij. Sed ſi lata eſt contra ius litigatoris valet: redigi
tur tamen ad arbitriũ boni viri.l. ſi ſocietatẽ arbitrorũ
ff. pro ſocio: debet eñi arbiter obſeruare iuris ordinem
tanq̃ iudex ordinarius ⁊ ſnia eius ſiue iuſta ſiue iniu
ſta ſemꝑ eſt tenẽda ſi pena fuerit appoſita. ij.q. vij. a iu
dicibus. Sed arbitrator nõ teneſ ſeruare iudiciariũ or
dinẽ. Sed ſi profert iniuſtã ſniam remittiſ ad audiẽtiã
ſuperioris vel ad arbitriũ boni viri. Et amicabilis com
poſitor eſt ſine pena q tẽtat ⁊ experiſ an litigatores pa
cẽtur cõtrouerſiaƺ ſuo cõſilio vel auctoritate dirimi. §.
qḋ ſi q̃s in ꝑalle.l. ſi de meis. Alias dĩas multas vide
ꝑ doc. plene in.c. quia vallis. de iureiur. ⁊ arbiter eſſe põt
q nõ ꝓhibetſ a iure: vt liber homo paterfamilias: etiam
filiusfamilias: ⁊ libertus. ſƺ non ſeruus. Arbitroꝝ duo
ſunt genera: ſcƺ cõpromiſſarũ q ꝓpe dicunſ arbitri q eli
guntſ vt iudices: vt. vƺ. ꝓcedãt ſeruato in ſubſtãtialibus
ordine iudiciario. Et datur ad cognoſcẽdũ ⁊ diffinien
dũ: vt ſi petis a me domũ: ⁊ ego denego: ⁊ fiat compro
miſſio in aliquẽ: ille ẽ verus arbiter: q: eligiſ vt cogno
ſcat: ⁊ diffiniat cuius ſit domꝰ. Scḋi ſũt arbitratores q
nõ eliguntur vt iudices a ptibꝰ vel ſup re litigioſa: ſed vt
cõponẽdo vel diuidẽdo iter ptes tñ diffiniãt: vt ſi duo
ſocij res ſocietatis diuidere velint ad arbitriũ petri: pe
trus erit arbitrator. ar. ff. pro ſocio.l. ſi ſocietatem.

¶ Arbitrium eſt actus certarũ perſonarũ exequẽtiũ cõ
promiſſum ſƺ Azo. Nã arbiter exequitur veritatẽ iugrẽ
do vt iudex. xxx.q.v. iudicantẽ. Nã actor vult vt obti
neat ⁊ reus vt abſoluaſ vel actor ad amplificãdã cãƺ re
us ad diminuẽdã eã. Sunt ergo in actu arbitrij tres ꝑ
ſone.ſ. arbiter actor ⁊ reus. Jõ aliꝗ dicũt. Arbitrium eſt
actus triũ pſonaꝝ ſup ciuili q̃one q̃ſi in iudicio contẽ
dentiũ. Uel ſm Hoſt. Arbitriũ eſt poteſtas aliena volũ
tate tradita ⁊ recepta ad ꝓnũciãdũ in lite. put arbitrio
ſuo viſuƺ fuerit: aliquãdo certa pena vallata: ⁊ certis ter
minis limitata. Sed cõpromiſſum ẽ poteſtas arbitrij
data: quoꝝ arbitrũ eſt ſnia arbitralis: que ẽt laudũ dr̃.
Et arbitriũ ſeu arbitratus ſuo ꝓprio ſignificato ſignifi
cat libertatẽ arbitrãdi ⁊ voluntatẽ rõne regulatã. Et vbi
actus poniſ in arbitrio ſeu arbitratu ſignificat ꝑ modũ
cõditionis: vt q actio valeat ſi arbitrio decernaſ. Et ꝑ
diuerſimode ſm diuerſitatẽ mãe ſubiecte. vbi grã. Pro
mitto tibi equũ arbitratu titij. ſi is nõ arbitratur: q: non
vult vel nõ põt arbitrare nulla eſt ꝓmiſſio nec recurriſ
ad arbitriũ boni viri.l. ſi q̃s arbitratu. ff. de ver. obli. Rõ
q: ꝯhẽs de arbitrio illius tñ intellexit: q: ita verba im
portãt. vbi aũt ſtat ꝑ illi cui ꝓmittiſ: cõditio ſtatim defi
cit: nec ꝓmiſſor decetero ex illa ꝓmiſſione põt obligari
vt.l. ſi q̃s preall. Ecõtrario ſi ꝑ ꝓmiſſorẽ ſteterit: cõditio
ſtatim habebiſ pro ipleta. ar.l. iure ciuili. ff. de cõdi. ⁊ de
mon. vt ꝓmiſſio ſit efficax ſiue ille arbitretur ſiue nõ ſƺ
boni viri arbitriũ ad qḋ tunc recurritur: ⁊ hoc ideo ne
ſit in poteſtate debitoris ſe liberare a promiſſione.

¶ Arbitriũ tutele.i. actio tutele. ẽ q̃ daſ pupillo ⁊ eiꝰ he
redi ꝯ tutorẽ ⁊ eiꝰ heredẽ finita tutela: vt rõnes ſui acꝰ
efficiat ⁊ pupillo reddat. de hoc. ſ. actio tutele.

¶ Arbores furtim cedere eſt ſcindere vel incidere arbo
res inſcio ⁊ inuito dño. Et cõpetit cõtra ipſum dãnum
datẽ ad duplũ dãni dati. Etiam competit huic actio le
gis aquilie de quibus ſupra loco ſuo.

¶ Archicãcellarius. Requi. infra cãcellarius.

¶ Archiepũs eſt princeps epoꝝ. xxj. diſt. cleros.

¶ Archiſynagogus eſt princeps ſynagoge.

¶ Archidyaconus ẽ pnceps dyaconoꝝ q iperat ſubdya
conibꝰ ⁊ leuitis: ⁊ vl̃ ẽ oculꝰ epi ad ꝯſpiciẽdũ: corrigẽdũ
⁊ emẽdãdũ ꝑ epatũ exceptis arduis. Et dƺ audire iurgia
ſingulorũ: ⁊ hẽre curã ⁊ ſollicitudinẽ i eccleſiis ⁊ de cleri
cis: vt in.c. ad hoc. de offi. archi. ide venit archidyacõa
tꝰ: ⁊ q̃ñ ſit ꝑ electionẽ tũc ẽ dignitas. Si võ habetꝰ ſit ꝑ
collocationẽ: nõ ẽ dignitas: vt notaſ i.c. dcernimꝰ. ð iu.

¶ Archipreſbyter q̃ſi pnceps pſbyteroꝝ. q tñ ſubeſt ar
chidyacono: cuꝰ miniſteriũ ⁊ offm cũ officio archidya
coni poniſ. xxv. di. perlectis.

¶ Archimãdrita ẽ paſtõ oviũ: vñ. archimãdrita ſit oviũ
ſibi paſtor. Et põit ꝑ epõ. j.q. vij. diſpẽſatõem: q̃ſi pnceps
ouiũ. ab archi.i. pnceps. ⁊ mãdros grece qḋ ẽ ouis latiẽ.

¶ Archiuũ publicũ.i. armarium publicũ.ſ. vbi libri po
nunſ ſeu iſtra ſeu acta. Et hr̃. C. ð ſi. inſtru.l. euẽ. ad h. ⁊
no. xxx.q.j. puenit. Et deriuaſ ab archa: dic̃.n. hie. in ꝓ
logo heſter. ſeipm librũ leuaſſe de archiuis hebreorũ.

¶ Archariꝰ ẽ q ſuſcipit auꝝ ⁊ argẽtũ publicũ a poſſeſſio
nibꝰ ſƺ Accur. i gl. C. de põ. auri.l.j. li. x. vl̃ dr̃ cuſtos ar
che vl̃ q facit archas. Et fuerũt tres archei tribꝰ tpibꝰ: vñ.
Tpibꝰ tres ẽtãtibꝰ cognouimꝰ archas. Pria noe. moy
ſi fuit altera. tertia xpi. Lege carẽs. ſub lege manẽs. a le
ge ſoluta. Hãc pelagꝰ tulit. hãc moyſes. hãc ſpũs ſcũs.

¶ Archiatri dr̃ ſũmi medici ab archos.i. pnceps ſƺ Ac
cur. C. de comi. ⁊ archi. li. xij. in rubrica.

¶ Archa eſt fundus nudus vbi non eſt edificiũ. C. de ſo
lu. ⁊ liber.l. q res. §. archa.

¶ Arcus eſt pons lapideꝰ. nec appellatione arcus venit
pons ligneꝰ. ff. de aqua pln. arcẽ.l. ſupra iter.

¶ Architectus ſeu architector ẽ pnceps artificũ: vt fuit
Zorobabel: vel pncipalis edificioꝝ vel domoꝝ tector.

¶ Arẽga eſt apta ⁊ cõcors vboꝝ ſnia q̃ poniſ poſt ſaluta
tionẽ in pˀuilegiis arduoꝝ negocioꝝ.

¶ Ariopagus eſt villa virtutis: vel eſt vicus in athenis.
vbi fuit olim ſummum ſtudium.

¶ Arreptitius.i.poſſeſſus a demone.

¶ Argētarij ſunt q̄ſi campſores vel argētarie mēſe exercitores: q ſingulorū ſolebāt rōnes.i.calculos ⁊ ultra pſiccere ſcribētes accepta ⁊ data: ita q̄ ex ſcriptio eorū q̄ erāt cōmunis doceat ⁊ ſciaſ quātū datū ſit: ⁊ quātū acceptū qui alias dr̄ nūmularij: vt infra de. N.

¶ Argentifodine: aurifodine: ſulfurifodine: lapifodine: eraciſodine: ſūt loca i qb⁹ hmōi res ⁊ metalla fodiunt.

¶ Argut⁹ eſt ſeu dr̄ ſꝫ Jſido. q cito inuenit argumentū in loquēdo.i.ſubtilis ⁊ aſtutus.

¶ Argumētū ē rō rei dubie faciēs fidē.de here.cū ex iniūcto. Et dr̄ q̄ſi arguēs mētē vl' q̄ſi argute iuētū vt no. Ber.i.c.fortis.de v.ſi. Et notat pbatonē ualē. Nā argumētis res plerūq; noſciſ ⁊ cōprobaſ.fac.l.j.§.idē cornelio.ff.de q̄ſt. ⁊ argumētis ē pbādum qd̄ ligdo pbari nō pōt.ff.de re milí.l.nō oēs.§.ab arboris. Et ſunt multiplicia arg⁹ i iure. Unū a ꝯrio ſenſu: qd̄ valet.ff.de offi. e.cui mā.eſt iuri.l.j.§.hui⁹.xxv.di.q̄lis. Aliud ar.ab alluſiōe vocabuli: ⁊ valet hoc negatiue.ff.ſi cer.pe.l.ij.§. appellata.⁊.ff.de teſta.tu.qd̄ ſi nepotes.§.j. Tertiū ar. ab auctē.ff.ſi cer.pe.l.ij. Quartum ar.ab abſurdo.C.de tēp.i ite.reſti.l.fi.ff.de bo.lib.l.nā abſurdū. de iureiurā. quēadmodū.ō hom.c.ij.li.vj. Quitū ar.a fortiori.ſ.ſic. Si id qd̄ magis vr̄ ieſſe nō ieſt: nec id qd̄ min⁹: ⁊ eꝯ.C.ō ſa.ſan.ec.auc̄.multomagis.⁊.c.cū marthe.§.ceterū.de ce.miſ. Sextū ar.a minori: vt ſi id qd̄ min⁹ vr̄ ineſſe ieſt: ⁊ id qd̄ magis.c.ſi i laicis.xxxviij.di. Septimū ar.a ſufficiēti ptiū enūeratiōe.ff.de li.⁊ poſt.l.filí⁹ a pr̄e.§.j.i gl. ff.de his q ſunt ſui vel ali.iur.pr̄e furioſo. Sext ar.a ſufficiēti diuiſiōe valet.c.ſi vir ⁊ mu.de co.ſpi. Octauū ar. a ſupiori ad iferi⁹ valet affirmatiue nō loquēdo tñ i genere ⁊ ſpē. Nonū ar.a priuatione ad habitū valet.l.qui pōt.ff.de re.iudi.l.manumiſſiōes.de iu. ⁊ iur.⁊.l.decē. ff.de v.ob.vbi.p Bar. Decimū a toto ad ptē valet negatiue de offi.delega.prudētiā.in glo.vbi.circa formā ⁊c̄.

¶ Armētū ē magnoꝝ aialiū: vt equoꝝ ⁊ bouū. Grex vero minoꝝ: vt porcorū caprarum ⁊ ouium: lꝫ etiā large ſumaſ pro maioribus.ff.de abigeis.l.j.in fi.⁊ cle.j.ō deci. Nā armenta proprie dicuntur pecora gregis. Jde armentarius.i.armentorum cuſtos.

¶ Armamētariū vl' armamētoriū ē loc⁹ vbi arma ponūſ.

¶ Arma ſunt defenſoria. Et noīe armoꝝ veniunt fuſtes lapides ferꝝ: ⁊ oē illud qd̄ manu ⁊ arcu mittiſ: prout no. Ber.iii.c.ſic̄ digniū.de homi. ⁊ ſic tela cōprehēduntꝫ arma ppriē ſunt qbus defendimur: ⁊ tela qb⁹ impugnam⁹.inſti.de pub.iu.§.lex cornelia. ⁊ no.in cle. ne in agro.ō ſta.mo.i gl.ſup v.arma.⁊.l.armoꝝ.ff.de v.ſi. Et no.q̄ iſult⁹ armoꝝ pōiſ: lꝫ arma nō exhāiſ: ac ſi exēcta fuiſſent.l.iij.§.armis.v.q accuſari.ff.de vi.⁊ vi.ar. Jtem expilans aliquem capillis vel trahens barbā: ne tamē ſanguis exeat tenetur pena.x.librarꝫ pti applicandarꝫ: ⁊.xx.fiſco: vt eſt tex.in.c.j.ſi quis aliunde pa.te.in vſu feu.hoc ſm Lu.de ro.in ſingularibus ſuis.

¶ Arma clericoꝝ ſūt lachrymē ⁊ orōnes.xxiij.q.viij.clerici.⁊.c.quibuſcūq;.⁊.c.conuenior.

¶ Arenatores dr̄ q i arenis deiecta ⁊ collapſa ſolēt exhere: ⁊ dr̄ hūiles pſone: vt.C.de inceſt.nup.l.humilē.

¶ Arra dr̄ i emptione ⁊ vēditiōe id qd̄ daſ i teſtimoniū vel ſigniū vēditionis: ⁊ ē ita de iure q̄ ſi ille q dedit arrā peniteat de ꝯtū inito amittit arrā. ſi vo vēditor peniteat duplicatā arrā dꝫ refundere: ſcꝫ reſtituere qd̄ recepit ⁊ tātūdē de ſuo. Eſt aūt arrarꝫ datio arg⁹ emptionis et vēditionis ꝯtē: ⁊ qd̄ datū eſt ſub noīe arrarꝫ pcio daſ: vide de hoc.l.ij.C.q̄n li.ab emp.rece.tex.⁊ do.

¶ Arre ſpōſalie vl' ſpōſalitie ſꝫ Hoſti.i ſum.ō ſpō.⁊ ma. §.vñ dr̄.v.lꝫ q̄ arre dr̄ donaria data iter ſpōſū ⁊ ſpōſā in ſignū mr̄imonij ꝯhēdi ⁊ remunerādi ꝯſentiētes: ⁊ fit hoc p vba affirmatiua: ſcꝫ do tibi arras iſtas vt cū filio meo ꝯhas. Et he arre dr̄ ſubārruli: q: fuit p imiſſionē annuli: iuxta illud. Annulo ſuo ſubarrauit me: vt pꝫ p eūdē in.§.quot ſunt ſpecies.

¶ Arreſtare eſt aliquē vl' bona ſua p mādatū iudicis impedire ne moueanſ a loco donec cōquerēti r̄ndeat: vt.c. ij.de cri.ſal.⁊.l.relegatoꝝ.ff.de interdic.⁊ rele.

¶ Arrogare ē aliquē q ſuis iuris ē i filiū recipere: ide arrogat⁹ fili⁹ dr̄ ille q ſic aſſumiſ i filiū: ⁊ ſic arrogator eſt pr̄ q accipit aliquē h mō i filiū. Et ē dr̄a iter arrogatiōe ⁊ adoptionē: q: ille adoptaſ q nō ē ſui iuris: ſꝫ alteri⁹ ptāti ſubiect⁹: vt ſupra viſū ē adoptatio. Sꝫ arrogaſ ille q ꝑ ſui iuris ē ⁊ p arrogationē trāſit i ptātē pris: ſcꝫ arrogatoris. Uñ arrogo q ſu⁹ ē: ſꝫ hꝫ me⁹ eē nece. Prius adoptoſui: ſꝫ pr̄is pmāct idē. De h ō cog.le.c.vnico i glo.j. Jtē arrogare i alia ſignificatiōe.i.aſcribē. Uñ dr̄ arrogās q̄ſi oia ſibi aſcribēs: ide arrogātia.i.ſupbia. Differūt tñ q: ſupbia ē inanis glīa de eo q̄ qs hꝫ: vt ſūt pbi: legiſte: ⁊ alij ſufficiētes i arte ſua. Sed arrogāna ē inanis glīa de eo qd̄ qs nō hꝫ: vt cū qs credit ea ſe ſcire: q̄ tñ neſcit.

Superbia et Arrogantia

¶ Articulus ē ps itētiōis ꝯtinēs illō qd̄ actor pbare itēdit.ſac̄.c.veniēs.ij.de te.⁊ glo.i.c.pñtiū.§.teſtes.e.ti.li. vj. Et articuli dr̄ capl'a i iudicio pbanda.e.ti.p tuas: ⁊ q̄nq; dr̄ itētiōes: ⁊ q̄nq; aſſertiōes.c.ex pte A.i ſi.de teſti.⁊.vj.q.vi.actor.⁊ no.Pau.in.c.cū dilect⁹.de fi.iſtru.

De — Aſ

¶ As dr̄ tota hr̄ditas vel q̄cq̄d i duodeci ptes diuidi pt̄. Jn aſſe aūt ꝯtinēſ certe ptes.i.xij.q̄ꝝ q̄lꝫ hꝫ ppriū vocabulū. Sūt.n.iſta noīa.xij.ptiū aſſis: vncia: q̄ e ſcunis: ⁊ eſt vncia cū ſemiuncia: ſextās: q: ſextā ptē ſignificat.i.duas vncias: q̄drās tres vncias ſignificat. Triēs ſt q̄tuor vncie: Quincūs q̄nq;: ſemis: ſeptūs: bes: dodrās: dextās: deuns as. De qb⁹ oīb⁹ req.loco ſuo.⁊ inſti.ō her.inſti.§. hr̄ditas.⁊ i gl.vbi triēs. As tñ als i pōderib⁹ idē eſt qd̄ vncia. Etiā pōiſ p obolo.vñ.as obol⁹: pōd⁹: as ē poſſeſſio tota.

¶ Aſſolat⁹.i.ad terrā redact⁹: ⁊ iueniſ i Naū pphetā.

¶ Aſſertio ſm Azo.in ſum.de aſſertiōe tollēda erat qddā vanū ⁊ friuolū iudiciū quorūdā q dicebāt aſſertores eo q̄ aſſerebāt eū liberū qui erat ſeruus.

¶ Aſta fiſcalis ē vēditio q̄ fit a fiſco ſub aſtatione. Q̄nq; aūt fiebat aſtatio cū dicebaſ p pcone q plus dederit infra mēſeꝫ ille rē hebit: lꝫ ḡ iſra mēſem alr̄ vēdereſ: tamē admittebaſ adiectio ifra certū tps: vt.C.de fi.iſtr. Juriſdictiōe aſte fiſcalis: ⁊ de adiectiōib⁹.l.j.⁊.l.epo.lib.xij. Si aūt cū ipō ēptore cōductū eēt vt poſſet dari plus offerēti eēt pactū in diē adiectiōis: vt ibidē in glo.l.ſi tēpora.

¶ Aſtruere ē affirmare aſſerere vel aſſilare: de cā poſſeſ. ⁊ ppeta.cū eccliā: ⁊ ēt ē pbare: de here.cū ex iniūcto.

¶ Aſſiſteriū ē loc⁹ vl' dom⁹ ſcīmonialiū: ſic̄ mōaſterium monachoꝝ i q̄ ſuuit deo: vt ē tex.i autē.nouo iure.C.de cuſto.reo. Jtē aſſiſteria ē illa q̄ pēſt aſſiſterio: q: ipa curē aliaꝝ aſſiſtit pncipalr̄. Et ſꝫ q̄dā azo.vr̄ expōere aſſiſterias.i.feminaꝝ debiliū iſtatrices: i ſū.C.ō epi.⁊ cle.§.nūc de orphanotrofis. Ul' aſſiſteria.i.recluſa ab aſſiſtēdo: q: q̄tidie aſſiſtit orōni. Jtē aſſiſteriū apō grecos ē loc⁹ in q̄ viri⁹ ſacerdos q̄nq; acolyti q̄nq; mulieres q̄ aſſiſterie dr̄ ſunt manētes: vt.xxvij.q.ij.ſi quis rapuerit.in glo.

¶ Aſſiſtrix.i.ancilla dn̄o aſſiſtens ad ſeruiendum.

¶ Aſcriptici⁹ glebe dr̄ ille q aſcript⁹ ē glebe ſiido: ſiue ſolo tre: ⁊ aſtrict⁹ p ſcripturā.i q̄ pmittit dn̄o ſoli ſe nūq; a ſolo diſcedē. Et ex illa ſcriptura aſcriptiti⁹ ꝯſtituiſ: ſed tñ p eā ſo⁹ ſi pbaſ: imo ſꝫ azo.⁊ hoſti.alſi ſcriptura ē nec̄ia i q̄ ꝯfiteaſ ſe eē aſcriptitiū. Et a gleba quā colit nec volēs recedere pmittiſ: nec inuit⁹ pōt ꝯpelli ad recedēdū: nec ſine gleba pōt alienari. Et ſic idē ſūt aſcriptiti⁹ ⁊ pſtari⁹.

Inter aſcripticios glebe ꝛ originarios colonos qdā hāc dicūt eſſe differētiam: qꝛ aſcriptitij inherēt glebe vt ſine gleba nō trāſferant. Sed coloni originarij nō ſic iherēt pdijs qn quāqꝫ ſine pdijs dñs fūdi poſſit eos mutare: et trāſferre abvno pdio i aliō. Itē iter ſeruos ꝛ aſcriptitios ſ3 azo. ꝛ Doſt. pene nulla eſt dr̃ia. C. de agrico. ꝛ cenſi. l. ne diuti⁹. li. xj. Jō aūt dr̃ notāter pene. qꝛ ſuus pōt vēdi ſine peculio: ſ3 aſcripticī⁹ nūqꝫ ſine ſolo. Itē aſcriptitij i pdijs qb⁹ aſcripti ſūt ꝯ dñi volūtatē ordīari pñt ꝛ matrimoniū ꝯhē: vt i auc. d ſā. epis. §. aſcriptiti⁹ coll. ix. Serui vō nō. C. d epi. ꝛ cle. l. iubem⁹. iſti. d iur. pſonaꝝ. §. j. ꝛ ibi gl. i vbo aut ſuo: lȝ ſ3 canones ſi ꝯhāt: mr̃imoniū tȝ. Et aſcriptitij qꝛ tenent colere trā dn̄r coloni. Et qꝛ aſcripti ꝛ deputati ſūt ad hec faciēda ex ꝯditiōe ſua dn̄r aſcriptitij. Et qꝛ ex ſui origine vel patruȝ vl̄ auoꝝ ſuoꝝ: ita adherēt glebe vt ſine gleba vēdi ñ poſſūt: nec gleba ſine illis: iō dn̄r origiarij. Require agricola: ꝛ ifra. colon⁹.

℄ Aſſignare fit nudis vbis teſtō vel codicillis. ff. de v. ſi. l. aſſignare. ꝛ. ff. de aſſigna. li. l. j. §. aſſignare. Et no. Joā. an. in. c. appellatio. de app. li. vj. in glo. ſi.

℄ Aſſignatiuus liber. Require infra libertus.

℄ Aſſecla. i. ſeruus eo ꝙ ſequatur aliquem cauſa lucri ſm̄ Iſido. li. x. ethimo.

℄ Aſſeſſor dr̃ q̄ſi aſſidēs iudici i cognitōe cāꝝ ſuū pbēs ꝯſiliū iudici. q alio noīe dr̃ officialis iudicis ꝛ ꝯſiliari⁹. Itē dr̃ domeſtic⁹ iudicis. De h̄ vide Azo. i ſū. C. eo. ti. q vr̃ ponere dr̃iaȝ iter aſſeſſorē ꝛ domeſticū iudicis ꝛ cauſidicū. ꝛ Accur. C. de dome. ꝛ ꝓtec. in rubꝛ. li. xij.

℄ Aſſidei ſunt iudei qui ſemp cultui diuino inſidebant.

℄ Aſſellare eſt opus nature facere: vt dicit. Dum aſſellaret emiſit inteſtina.

De At

℄ Athlethe ſm̄ Accur. dn̄r q ſine mercede grā vtutis pugnabāt. vt. ff. de iſa. l. athlethas. ꝛ. C. de athle. in pn̄. li. x.

℄ Attauus eſt pr̄ abaui: ꝛ attauia eſt mater abauie.

℄ Atnepos ꝛ atneptis ē fili⁹ vl̄ filia abnepotis vel abneptis vl̄ ... Eſt auus ē ꝓauus: abauus attauus tritauuſqꝫ. Et ſic ide venit nepos. ꝓ. ab. at. tri. ſuſcipit hec vox.

℄ Attritus eſt afflictus conſumptus exhauſtus imbecillis vel feſſus.

℄ Attilianus tutor dr̃ ſm̄ Azo. i ſum. inſti. e. ti. qꝛ olim ex lege attilia Rome cōmittebat dario tutoris ꝓtori vrbano ꝛ maiori pti tribunoꝝ plebis. in prouincijs autē ꝓſidētibus eaꝝ ex lege iulia ꝛ titia: vt ibi vide.

℄ Atornati dn̄r procuratores apud acta cōſtituti. in. c. vnico. de ſtatu mona. li. vj. in. §. porro.

℄ Atrox. i. immiſericors. vel crudelis quaſi acris ſit moribus ſm̄ Iſido. lib. x.

℄ Atriarij ſt ſui ſiue cuſtodes atrij: ꝛ idē dn̄r ēt atrienſes.

℄ Atteſtationes ſunt dicta teſtium vel teſtimonia ordine iuris in ſcriptis redacta.

℄ Attollitus media breui eſt eleuatus: vel quaſi quodā pauore concuſſus.

℄ Atq ponit ꝓ certe: vl̄ atq ꝓ ſ3 certe. iſti. de fidu. tu. circa mediū. ff. de offi. ꝓtoꝛ. l. barbarius. vl̄ſi. atqn veꝝ eſt.

De Au

℄ Auarus appellat cecus ꝛ ambitioſus. c. quorūdam. d elec. lib. vj. qꝛ excecat ei⁹ aīus: vt agēda nō videat: ꝛ a ꝓhibitis nō declinet. lvj. di. viꝝ. ꝛ. c. ſicut hi. ꝛ dr̃ia inter auaꝝ largū ꝛ ꝓdigū habet de conſue. ex parte.

℄ Auctoritas ꝛ conſenſus tutorum ꝛ curatorum. Re. infra. tutor ꝛ curator.

℄ Auctas pſtāda. no. ſ3 azo. i ſū. C. de auctē pſtā. Auctē pſtare ē. eū qs dicat ſe approbare id qō agit: h̄ ē auctorē fieri. Preſtat auctē pōt qlȝ tutor i reb⁹ minoris ad quē ſpectat piculū admiſtratiōis. Et ſic auctas vr̃ idē qō ꝓſeſſio legitimoꝝ tutoꝝ ꝛ curatoꝝ. Et dr̃ia iter auctē ꝛ poteſtatē vide ꝑ hoſtiā ſū. de ſacra vnc. §. refert aūt. Itē de auctē doctoꝝ ſcrōꝝ hr̃. di. xv. c. vl. ꝛ gl. i. c. ſic veteꝝ. di. ix. vbi dr̃ ꝙ iter iſtos ti es. Augu⁹ Dieronymū ꝛ Gregoriū: al ugu⁹ magis credēdū ē in diſpōnibus. Diero⁹ i hiſtorijs ꝛ trāſlatōib⁹. Et Grego⁹ i moralib⁹: qꝛ nō oēs in oib⁹: ſ3 certi ꝑ certa ꝛc. C. de ve. iur. enuc. l. j. v. qꝛ non.

℄ Auctorizare eſt cingulo militem aut ordinibus clericum decorare vel ordinare.

℄ Audax dr̃ q meruit ꝛ ſumit ꝓprie ꝓ arrogāte. Et ita dn̄r audaces tacētes ꝯ ius. in aut. de admi. tu. circa ꝓn. coll. viij. Qñqꝫ ſumit in bona pte. viij. qō. j. audacter. in prin. xxxij. q. v. ſi paulus. ver. caue queſo.

℄ Audacia idē ē quod temeritas: ꝛ accipit i malo. c. ij. d cē. li. vj. di. uij. facte ſūt. Et no. archid. c. q. palle. in glo. q.

℄ Auditoriū ē forus cāꝝ vl̄ loc⁹ i q cāe audiūt. Sȝ tñ recte pt dici auditoriū magroꝝ vbi diſputāt: ꝛ nō magiſtroꝝ tȝ iudicis cū ſic i curia pape vocet: ꝛ dr̃ ab audiēdo.

℄ Audiētia lȝ ēt alr̃ capiat: ꝓpe tñ magis dr̃ eē facultas ꝛ ptās loquēdi corā ſupiore alicui ꝯceſſa prout dicim⁹: data ē illi audiētia vel denegata ē ei cōis audiētia. Et denegat audiētia in quatuor caſibus: vt eſt glo. in ver. audientia. xxiij. diſtin. in nomine dñi.

℄ Auditor in curia pape vocat q vice iudicis alicuius cām vel cās auditam cle. auditor. de reſcrip.

℄ Auditor camere pape dr̃ q audit negocia ſup theſauro pape ꝛ ſup his que ad cameram pape pertinent.

℄ Auditor ꝯdictoriaꝝ dr̃ in curia pape q audit ipetrantes reſcripta ad lites vel alr̃ ad ius cōe ptinētes gras.

℄ Aucupiū dr̃ loc⁹ apt⁹ ad capiēdū aues vl̄ retibe vel virga viſcata vl̄ tiguriū ad h̄ ꝑpatū. An aucupari liceat i fūdo alieo. ff. d ſer. ruſti. ꝑ. l. diui⁹. ꝛ iſti. de re. diui. §. fere.

Auſcultare eſt obedire attendere ꝛ audire mandatuȝ cū effectu: vt in. c. cum illud. de ma. ꝛ obe. in glo.

℄ Auſpiciū mris. idē ē qō exordiū litis: ſ3 Ber. i. c. paſtoralis. de cā poſ. ꝛ ꝓpe. i glo. j. Sȝ ſ3 alber. ꝛ alios: auſpiciū. i. auguriū q̄ſi auis garrit: vt. xxvj. q. iij. c. j. Qꝛ ſic ille q ſe ꝯmittit augurio. i. diuinatōi q ſit garritu auiū dubi⁹ ēitū ille dubi⁹ ē q ſe ꝯmittit liti. Quāi dixit dñs Leo. i. l. ſi. C. d bo. poſſi. ſ3 tabu. ꝙ melior lex q ſit i corpe iuris ē illa cauete a litigādo ſaltē ꝓ vob: qꝛ dubi⁹ ē litis euēt⁹. ꝓ aliis aūt litigare ſepe iocūdū ꝛ lucroſum eſt.

℄ Auꝝ coronātiū dicebat qō ꝯferebat ad corōnatōes principū vl̄ qō corōaꝝ faciēdaꝝ noie pſtabat: q i tēplo pēdētes a tito ꝛ veſpeſiāo ſublate ſūt. Alij dicūt coronaꝝ ē illō qō dabat athletis: put no. azo. d auro corōa. C. li. x.

℄ Auꝝ publicū ē qō ptinet ad erarium fiſci. C. de auro pub. per ſe: ideſt detectoribus. li. x.

℄ Auia eſt mater parentum. Et auus eſt pr̄ parentum.

℄ Auūcul⁹ ē frater mr̃is: ꝛ auūculus magn⁹ ē fr auie: i. de ꝓauūculus frater ꝓauie: ꝛ abauūcul⁹ frater abauie.

℄ Auruſpex eſt iſpector momētoꝝ vel horaꝝ q pūcto aliqd ſit inchoādū. Et dr̃ ab aura ꝛ in ſpicio: ita dic glo. in. l. nullus auruſpex. C. de male. ꝛ math. Sȝ veri⁹ ē auruſpex inſpector ab aura ꝛ inſpicio. Nā augur dī qui garritu auiū ꝓnoſticare ꝓſumit. Et ariolus qui aris. i. altaribus demoniū deſeruit: vt eſt glo. in. l. nemo. e. tit. vbi de incātatorib⁹ vatibus caldeis ꝛ magicis oibuſqꝫ maleficis dr̃: Sileat ꝑpetuo diuinandi curioſitas etenī ſupplicium capitis feret gladio vltore ꝓſtratus. Et dicit ibi gl. ꝙ cremabit: vel dētibus ferreis dabit dilacerādus. Sȝ iniuriaꝝ nō tenet qui aliquē dixit furē in diuinando. ff. de iniur. l. item apud labeonē. §. ſi quis aſtrolog⁹. Nā dicit ibi tex. ſi quis aſtrolog⁹ vl̄ q aliq̄ illicitā diuinatōnē pollicet ꝯſult⁹ aliquē furē dixiſſet qui non erat iniuriaꝝ agi cum eo nō poteſt. Ratio glo. ibidem. quia nō

dolo.ſed actio ſue cauſa facit.
¶ Autēticū eſt liber iuris ciuilis excerptus q̄ſi q̄dā ſūmula ex alijs legalib⁹ libris ↄtinēs.ix.collationes:⁊ nouē partes ꝑncipales. Sed autētica autētice ē lex vel.§. īcorporatus i libro.C.⁊ ꝗ ſemꝑ allegaẜ autētica.C.titu. tali vel tali:vt.C.de epi.⁊ cle.autētica.generaliter: ⁊ ſic additur ti.ſed non additur numerus col.
¶ Aut q̄nq̧ ponitẜ diſiūctiue vt q̄ñ altero poſito neceē eſt alterꝫ tolli:vt cū dr̄ dies aut nox. Quādoq̧ ēt ponitẜ copulatiue.ꝓ ⁊. Nā quādoq̧ ſumus in mā in qua reqritẜ vtrūq̧ extremoꝝ per talē diſiūctiuā cōiūctoꝝ: vt in.c. ſi poſt preſtitū.de cōfeſ.lib.vj.de hac dictione habes in autē.ſi q̄ñ.C.de ↄſti. pecu.⁊.l.cū q̄dā.ff.de ver.ſi.⁊ cle. ſepe.e.ti.ij.q.v.olī⁹.in glo.ij.xx.q.j.monach⁹.⁊.c.cū virū.de regu.l.vl.ff.de verb.ſig.ſed aūt aduerſaẜ in facto ⁊ iure.ff.de ne.ge.ſi aūt.⁊ qualr̄ accipiaẜ aūt:vide ꝑ Bart. ⁊ doc.i.l.hoc amplius.§.ð his.ff.de dā.infec.Et q̄lr̄ capiatur aut.vide archi.xlvij.di.ca.j.
¶ Auellere eſt auferre violēter vel extirpare.vt.ff. de incē.rui.nau.l.iij.§.non ſolum.
¶ Aurifodina eſt locus vbi fodiẜ aurū. Sed aurificina eſt locus in quo fabricatur aurum.
¶ Aurifer eſt q operatur aliquid de auro ſicut aurifaber.
¶ Auricularius eſt conſiliarius vel ſecretarius cui ſolēt ſecreta domini committi.
¶ Auraria ſecreta nemoris dicta ſunt eo q̄ ibi frequētāt aues ſm Jſido.xvij.li.ethi.c.vj.Jnde venit impenſatio auraria.C.de ſun.patri.l.ij.li.xj.
¶ Auxiliū iuris ē ſuffragiū ⁊ bñficiū iuris ꝓut dr̄:cōtra hec ꝓdita ſūt iuris auxilia:vide ð h.ff.ad ſille.l.cū dñs: Fruſtra auxiliū legis inuocat q cōmittit i legē.ff.de mio. l.auxiliū.de vſu.c.qz fruſtra. Et hec tātū de lr̄a.A.

De Ba

B Aburt⁹ vl̄ baboſus idē ē qd̄ ſtult⁹. vel hebes:⁊ babigoꝝ idem.
¶ Baiulare idem eſt quod portare.
¶ Ballista eſt publica vtilitas vel ē vas luteū.C.de metal.li.ix.ſm Accurſium.
¶ Ballin⁹ eſt officiū dñi tēporalis:vt ð ſen. excō. ex dilecto.vin cle.j.de pe.
¶ Balbus dr̄ balbutiēs vl̄ titubās q̄ vba nō explicat: ſꝫ frāgit a balbādo dcūs. Sꝫ bleſus dr̄ q̄ lr̄as iꝑfcē ꝓfert.
¶ Bānū ſꝫ vulgare gallicoꝝ ⁊ lōbardoꝝ vr̄ eſſe edictū publicū iuxta illud qd̄ dicit Ray.c.qd̄ clericis.de ſo.cōpe.q̄ ꝑco.pariſieñ nūciat bānū noīe epi a rege ⁊c̄.
¶ Bānire ſm dicta vulgariū vr̄ idē ē qd̄ ꝓſcribere:⁊ dr̄ bānitus q̄ſi ꝓſcript⁹ de ciuitate:vt in prohemio.ffo⁹.
¶ Bānitoriū eſt locus circum aleas p̄daſorium.
¶ Baſtāgarij ſm q̄noſdā dūr q̄ſi beſtie angarie:eo q̄ ruſticos angariabāt.i.āgebāt ad quintā beſtiā p̄ſtandam: vt.C.ð muri.l.qd̄ ad p̄ñs.li.xj.⁊ ſm Accur. baſtāgarij ſunt de domo ꝑncipis q̄ſi beſtiarij p̄mo mō vel quaſi ſe ſtatores aialiū ſcd̄o modo.alſ.beſtatores.
¶ Bariona.i.filius colūbe:ita dictus fuit ſanctus petrus diſt.ix.ita dominus:⁊ mathei.xvj.
¶ Barileꝰ dicūr vaſa ſicut in alpibus ſolēt haberi.

De Be

¶ Bellū iuſtū qd̄ ſit iniuſẜ.xxiij.q.ij.ꝑ Archi.i ſū.⁊.c.iuſtū bellū. Juſtū.vꝫ.illō qd̄ fit p̄cepto ꝑncipis ð reb⁹ repetēdis vel pp̄ iniuriā repellēdā ſunt aūt ſeptē genera bellorꝫ. Primū eſt bellum romanoꝝ cōtra infideles.ð here.excōmunicamus.ij. Et dr̄ romanū q: romana eccleſia eſt caput fidei.xxiiij.q.j.hec eſt fides. Secūdū ē iudiciale quod fit ancte iudicis habētis merū imperium.de ſen.ex.c.dilecto.li.vj.ff.de rei vēdi.l.qui reſtituere. Tertium eſt preſumptuoſum quod faciūt inobedientes iudici.de peni. di.vj.ad ſi. Quartum eſt licitū quod fit auctoritate iuris:quo ad illū cui cōcediẜ.de reſti.ſpoli.ol i.de ſen.excō.ſi vo.C.vnde vi.l.j. Quintū temerariū contra illos q ſe iuſte defendūt. Sextum volūtarium quo moderni principes vtuntẜ.c.noli.xxiij.q.j. Septimum eſt iuſtū ⁊ neceſſariū qd̄ fit ſe ⁊ ſua defendēdo. Et in iuſto bello moriētes ſaluātur ceteris paribus.xxxiij.q.v. oīum rerū.rex homicidiū:⁊.c.q.viij.oī timore. Sed q ſine iuſſu ꝑncipis bellū dicit tenetur.l.iulia.maie.ff.ad.l. iul.maie.l.iij.⁊ in autē.de armis.coll.vj.⁊ i autē.de mā.ꝑn.coll.iij. Neceſſitate tñ imminēte ſufficit licētia magiſtratuū ſm Doſt.C.de fab.l.ſi.li.xj.de bello vide archi.in roſario.xxiij.q.ij.c.iuſtū:vbi ponit hec ſeptē genera.
¶ Bñficiū ſumiẜ latiſſime ꝓ oī libertate. Minus late ꝓ libertate ꝑncipis. Et ſic ſūptū ſignificat large ⁊ ſtricte. Large vt cōtineat bñficiū ſtricte ſūptū:⁊ cū hoc reſcriptū ⁊ ꝓuilegiū. Stricte dr̄ bñficiū ꝑncipis ↄceſſio facta a ꝑncipe de aliq̄ re vel iure qd̄ eſt ꝑncipis ↄcedētis. Et ꝑ hoc differt a reſcripto vl̄ ꝓuilegio. Et lꝫ ita ſtricte ſumaẜ tñ eius iterp̄tatio latiſſima eſt.l.ſi.ff.de ↄſti.ꝑn.c.cū dilecti.i ſi.de dona.⁊ de v̄.ſi.oī ſignificato ſūpto ex nā ꝑncipis cur⁹ eſt eſſe liberalē in his q̄ ſua ſūt.vbi gr̄a.ꝑnceps alicui cōcedit domū aliquā delatā ipſi ꝑncipi cū itegro ei⁹ ſtatu. Hec vba ſumūẜ latiſſime.l.cū his q̄ iſunt ⁊ adiacēntibus:⁊ oī iure ſuo.l.ſi q̄ñ.cū ibi no.C. de bo.vacā. li.x. Sꝫ pone.ꝑnceps cōcedit domū nō apponēdo cū integro ei⁹ ſtatu:certe ſola dom⁹ ↄceſſa vr̄:q: vbū domus ad illa nō pōt extēdi.vꝫ.curiā viridariū ⁊ adiacētia.facit.l.ſi q̄ñ.ꝑall.niſi aliūde ſumeretur ſcia q̄ ꝑnceps ð illis itellexerit. Nā ſola liberalitas nō eſt ſufficiēs ſignificatū:niſi aliud ſignificatū ↄcurrat:q: alſ.ſequeretur q̄ concedēdo vnam rem videretur aliā concedere.
¶ Bñficiū iuris ē id qd̄ a iure ↄcediẜ vel idulgeẜ. Et horū bñficioꝝ iuris q̄dam ſunt ordinaria q̄dā extraordinaria:vt illa q̄ ex ſpāli ꝓuilegio q̄buſdā ſpālr̄ idulgentẜ ſicut bñficiū reſtitutiōis i itegrū eccl̄ie vel minoꝝ.xxv.annoꝝ cōceſſum:facit de i ite.reſti.c.j.⁊.ff.de ↄſti.ꝑn.l.vlt.
¶ Bñficiū eple diui adriani. Re.īfra in epl̄a.
¶ Bñficiū noue ↄſtitutionis de fideiuſſore. Require infra fideiuſſor.
¶ Bñficiū noue ↄſtōnis de duob⁹ reis ſtipulādi vel promittēdi ē ꝑ qd̄ ſubueniẜ duob⁹ reis debēdi vel ꝓmittēdi.ꝑ ipm̄ poſtulare pōt ſe nō i ſolidū:ſꝫ ꝓ pte poſſe ↄueniri niſi ſe obligauerit:⁊ huic bñficio renūcieẜ:⁊ h̄ adiecta noua lſtōne i actione de duob⁹ reis ꝓmittēdi ⁊ ſtipulādi:q: vt dicit Azo.i ſū.C.e.ti.olī effect⁹ duoꝝ reoꝝ ꝓmiſſiōis fuit vt ſi duo vel plures eādē pecuniā ꝓmiſerūt aut ſtipulati fuerūt ipſo iure i ſingulis i ſolidū debebaẜ ⁊ ſinguli debebāt. Poterat ꝗ ab vno eoꝝ inſolidūꝫ peti:q: vnuſq̄ſq̧ eoꝝ inſolidū erat obligatus.
¶ Bñfi^m cedēdaꝝ actionū. Re.īfra cedēdaꝝ actio. Q̄ñ vo uult renūcieẜ his iſtis ⁊ bñficijs. Re.īfra renūciatio.⁊ ð hoc in ſpe.ti.de renū.§.fintis partiū.v̄.ſed nota.
¶ Beneficium feudoꝝ federici ⁊ beneficium feminę.hec duo. Re.in li.feu.
¶ Beneficium eccleſiaſticum daẜ rōne officij. de ꝑbē.cū ſm aplm̄.lxxxj.diſt. Si quis ammodo. Et ergo beneficium tale non ↄfertur excōmunicato.cum bone.de eta. ⁊ quali.q: officiari nō poteſt; nec fructus percipit ſm Hoſ.de cleri.excō.miniſ.§.ſi tamen queris.
¶ Bephotran⁹ ſꝫ Azo.i ſū.C.de epiſ.⁊ cle.§.nūc orphāotrātis ē idē qd̄ gubernator īfātiū pauperꝫ ⁊ orphanoꝝ.
¶ Bepotrophiū eſt domus in qua aluntẜ pauperes īfantes.de hoc vide.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ orphano.⁊ po.
¶ Begardus ⁊ begina vl̄ begutta ſūt viri ⁊ mulieres tertij ordīs. Et dicẜ Jo.an.q̄ beginaꝝ gen⁹ ꝑnicioſuꝫ ē.nec

de facili alios q̄ religioſos admittūt: a q̄b⁹ oīb⁹ modis ē cauēdū. xviij. q. ij. diffinim⁹. ⁊ c. pniciosā. ō bis vide cle. ſ. de reli. domi. vbi Hoſt. idē dic̄. Et vide cle. ad nr̄am. de here. vbi dānaſ ſecta taliū begardoꝝ ⁊ beginaꝝ. Itē c. cū ex ea. de exceſ. p̄la. li. vj. ⁊ cle. cū ex eo. de ſen. excom.

De Bi

Biarcha vel biarchas dr̄ p̄nceps. xl. militū a biſ. xx. ⁊ archos p̄nceps dictus: vt colligiſ. C. de offi. queſto. vbi apparet q̄ biarcha eſt minoꝛ dignitate q̄ cētarcha cui ē p̄ēs centenarij: q: dux centum militum.

Bigamus ſm Hoſti. dr̄ qui diuerſis tēpoꝛibus ⁊ ſucceſſiue duas legitimas habuit vxoꝛes. Sed large ⁊ interpꝛetatiue dr̄ qui ꝯtraxit cū coꝛrupta vel vidua vel q duas vxoꝛes habuit añ baptiſmū: vel vnā añ baptiſmū ⁊ aliā poſt: vel q caſtitatē ꝓmiſſam violauit: vt ſubdyaconus vel monachus q ꝯtrahit de facto cū de iure non poſſit: vel q vnā de iure alterā de facto: vel q de facto duas ducit vxoꝛes: vel q vxoꝛē adulterā poſtea ſciēter cognoſcit. Nā nō pōt pꝛomoueri ad ſacros oꝛ. cuius vxoꝛ adulterata eſt ēt ſi eā v̄ginē duxerit: dū poſt adulteriuꝫ eā cognouit. ars ſecus. xxx. q. iiij. di. ſi cuius vxoꝛē. Secūdū quoſdā aūt indiſtincte bigam⁹ cēſeſ ēt ſi ignoꝛanter cognoſcat eā ſicut q publicā pniam egit. Dr̄ aūt bigamus ſm Inno. iuxta vulgare ꝓuiciale qſi bis gam⁹ .i. ſtult⁹ vel fatu⁹: q: ibi ſtult⁹ dr̄ gram⁹. Uel dr̄ bigam⁹ a bis qd̄ eſt binū ⁊ gama qd̄ eſt mulier. qſi hō bine mulieris vel bini ꝯiugij. Et lꝫ bigam⁹ ad ſacerdotiū ꝓmoueri nō poſſit. c. j. ō biga. q: ꝓhibenſ bigami nō pp culpā: ſed pp ſacr̄i defectū. c. ſup. ⁊ c. ōbitū. e. ti. tñ ō neceſſitate bigam⁹ oꝛdinaſ i ſubdyaconū. xxxiiij. diſt. ſubdyaconus ⁊ bigam⁹ nō eſt ille q ꝯtrahit cū vidua ſi eſt incognita. c. ōbitū ꝑalleg. Nec eſt bigamus ꝯtrahēs cū vnica ⁊ virgine. de cle. coniu. ca. ſane.

Bigamia triplex eſt. vna. vꝫ. qñ qs duas vel plures hꝫ vxoꝛes. alia cū qs ꝯhit cū coꝛrupta. tertia cū qs caſtitatē ꝓmiſſaꝫ p votū ſolēne violat: vel q ſciēter cognoſcit vxoꝛē adulterā: ⁊ cū talibus nō diſpēſaſ: ⁊ q tales oꝛdinat ꝑuaſ offō ⁊ ptāte oꝛdinādi: ⁊ ſūt oꝛdinatus tali oꝛdine ꝑuaſ: vt no. eo. ti. c. ij.

Biſaria. i. bis nupta.

Biſſe ſūt due partes aſſis: ⁊ ꝯtinēt octo vncias: nec dicitur ad reſpectū totius eē: nec duplicatus reddit ſumꝫ totū ⁊ alias dr̄ bes: vide ſupꝛa as.

Biſextus habet dies. ccclxvj. vt no. in. l. cū biſextus. ff. de v̄. ſi. vbi glo. de nonis. kalendis ⁊c̄. Et vnde dicatur not. Ber. in. c. que ſunt de v̄b. ſign. ⁊ nota. ff. de ſtatu. liber. in. l. cum heres. §. ſtichus.

De Bo

Boetꝰ legiſtarū adiutores coꝝ ſunt q rōnes publicas diſcutiūt. Et ide Boetius nomē accepit. Boete. n. grece latine dr̄ adiutoꝛ ſm Accur. C. de tab. ſcrip. ⁊ poe. li. x.

Bolida vel bolidis eſt maſſa plūbi quaꝫ mittūt naute ad mare ad exploꝛiendū ꝓfunditatē: vñ. Per bolidā plumbi dic maſſam ſignificari. Per quam naute ſolent maris exploꝛare pꝛofundum.

Bōa coꝝ q ſibi ipſis moꝛtē ꝯſtituūt ſeu īfligūt ſꝫ azo. i ſū. C. de bo. eo. q moꝛ. ſibi ꝯſci. ſi h̄ faciūt ex impatiētia doloꝛis vel ob pudoꝛeꝫ eris alieni: tūc nō auferunſ bona heredib⁹. Si aūt faciūt ex ꝯſcia delicti. i. ſi qs īfligit ſibi moꝛtē: iō q: erat delictū vel crimē ob qd̄ nō erāt bōa publicāda: puta furtū homicidiū vel h̄mōi: tūc auferūſ bona heredib⁹. Itē ſi erat crimē cuius accuſatio poterat inchoari poſt moꝛtē vt repetūdarū: peculiatus ⁊ leſe maieſtatis: tūc etiā auferūtur bona heredibus. Si autē accuſatio non poterat inchoari poſt moꝛtē nō auferunſ ſibi bona: niſi adiudicauerit ſibi moꝛtē poſtq̄ fuerit in ſcelere dep̄hēſus. ff. de bo. eo. q ante ſen. moꝛ. ſibi ꝯſci.

Bona libertoꝝ. ꝓſon⁹ ſuccedit i bonis liberti in tertia pte addita locupleta hereditate liberti vel ab vno ex heredibus ⁊ nō relictis filijs a liberto: vel ēt relictis: ſed īgratis vt nō poſſint arguere teſtamēta ſuoꝝ parētū inofficioſa. Locuples aūt hereditas vocatur q̄ ſit maioꝛ cētū aureis: vt dicit Azo. in ſum. C. de bo. li. ⁊ iu. pa.

Bona materna ⁊ materni generis ſunt illa que ex mr̄e vel auia debētur filijſfamilias vel emācipatis deferūtſ. Et q̄nq̄ pꝛogenitoꝛibus: puta res auie ipſoꝛum.

Bona ciuitatis abuſiue publica dicta ſunt. Sola eniꝫ publica ſunt q̄ ppl̄i romani ſunt. vt. l. bona. ff. de ver. ſi.

Bona dr̄r a beādo eo q̄ beāt. i. beōs faciūt vel ꝓſunt. Nā beare idē ē qd̄ ꝓdeſſe: ⁊ qd̄ ꝓdeſt beat. l. bonoꝝ. ff. d̄ v̄b. ſi. Sumiſ aūt hec dictio ꝑ oī bono vtili delectabili vel honeſto ſpūali vel tpali: vt. ſ. de aīa. In iure autem hec dictio bōa i pl̄ali ⁊ nāliter ſignificat res nr̄as q̄ ſunt i dn̄io nr̄o vl̄ q̄ſi dcā. l. bonoꝝ: ⁊ ipas res ex ſuo ꝓpꝛio ſignificato cōiter accepto ſignificat deducto ere alieno. Q̄nq̄ aūt nō deducto ſignificare ꝯcludiſ. v̄bi gr̄a. Teſtatoꝛ legat alicui certā pꝛtē bonoꝝ: ⁊ ibi bona dr̄r ere deducto alieno. l. cū aūt. ff. de le. ij. Nā ſenſus eſt q̄ p herede deducto oī ere alieno de h̄reditate legatari⁹ hēat q̄rtā i bonis q̄ ſupſunt: id eſt q̄rtā ſibi legatā: ⁊ ſine onere creditoꝛis: vt. i. l. ꝑalle. Sꝫ vbi teſtatoꝛ herede iſtituto legat tīto oīa bōa vl̄ p fideicōmiſſū vult reſtitui: ſignificat eo alienū nō deduci: imo trāſire ad legatariū vel fideicōmiſſariū. Et ita idē ſignificat qd̄ hereditas. l. nāq̄. §. fin. cū. l. ſe. ff. ad tr. be. fin. ar. q̄ hec dictio bona ſignificat latiſſime oē qd̄ quis mō pōt ꝓdeſſe. Et ꝓut i iure recipiſ i cōi ſignificato: ſignificat q̄ ſūt i nr̄o dn̄io vl̄ q̄ſi deducto ere alieno. Etiā ſignificat h̄reditatē q̄ñ ꝓbabile mediū cōmodi⁹ h̄ declarat. Et ſic bonoꝝ appellatio aut eſt ciuilis aut nālis. Ciuiliter eni ſignificat ſicut lex ⁊ ei⁹ ſignificatū ſe adaptat ⁊ i bonis annumeraſ ſi qd ē i actionib⁹ petitionib⁹ ꝑſecutionibus. l. bonoꝝ. ff. de ver. ſig.

Bonoꝝ poſſeſſoꝛ dr̄ ille q de iure p̄toꝛio alteri ſuccedit q: bonoꝝ poſſeſſiōes a p̄toꝛe ſūt inuētē: ⁊ ē dr̄ia inter bonoꝝ poſſeſſoꝛē ⁊ heredē: q: bonoꝝ poſſeſſoꝛ d̄ iure p̄toꝛio ſuccedit. iſti. ō bo. poſ. §. j. ⁊. ff. eo. ti. p to. ⁊ eſt nomē iuris. vt no. Ber. de cau. poſ. ⁊ ꝓpꝛie. in glo. iiij. ⁊ ff. de ver. ſi. l. hereditas. Aliud eſt poſſeſſoꝛ bonoꝝū due dictiones non nomen compoſitum ſignificans factuꝫ ⁊ non ius ſed heres ſuccedit de iure ciuili.

Bonoꝝ poſſeſſio pōiſ ꝑ vna dictiōe ſm Azo. ⁊ ſignificat ius recipiēdi ꝓſequēdiq̄ ⁊ retinēdi illud qd̄ in bonis illi⁹ erat cui ſuccedit de iure p̄toꝛio: ⁊ differt a petitiōe h̄reditatis q̄ ē d̄ iure ciuili: vt iſti. ⁊. ff. ꝑalle. Itē ē ius qd̄ ꝓſequitur ⁊ i h̄ differt ab actiōe h̄reditatis vtili. i. poſſeſſorie h̄reditatis petitiōe. Et q̄ñ pōiſ ꝑ vna dictiōe vt bonoꝝ poſſeſſio ſignificat h̄ ius. Si aūt dr̄ poſſeſſio bonorū tūc ſignificat fcm̄. Diuidiſ aūt bonoꝝ poſſeſſio q: alia ē oꝛdiaria: alia ē extraoꝛdiaria. Alij dīdūt bonoꝝ poſſeſſionē i has duas ſpēs. ſ. bonoꝝ poſſeſſionē ſꝫ tabulas teſtī quā p̄toꝛ dat liberis a pr̄e i teſtō iniuſte p̄teritis: ⁊ bonorū poſſeſſionē ꝯ tabulas teſtamēti: vt infra dicetur.

Bonoꝝ poſſeſſiōes extraoꝛdiarie ſūt due ex teſtō. ſ. ſm tabulas ⁊ ꝯ tabulas. Et q̄ttuoꝛ ab iteſtato. ſ. bonoꝝ poſſeſſio vñ liberi: bonoꝝ poſſeſſio vñ cognati: ⁊ bonoꝝ poſſeſſio: vñ vir ⁊ vxoꝛ. Quaꝝ deſcriptiōes ſubijcientur.

Bonoꝝ poſſeſſio extraoꝛdiaria dr̄ duob⁹ modis. Uel q: ſi ē ſtabilita certa pte edicti. ſ. ex teſtō tm̄ vel ab iteſtato tm̄: ſꝫ vt vaga: q̄nq̄ ex teſtō q̄nq̄ ab iteſtato deferſ: ⁊ ꝯpetit tm̄ his ꝯuocāſ ex nouis legib⁹ vt ecce mr̄ alicis i teſtō iſtitutis: poſtea i puerpio deceſſit ⁊ filiū quē geſtabat i vtero p̄terijt. Preſumiſ. n. ſūr⁹ h̄ iſtitut⁹ ⁊ hꝫ bonoꝝ poſſeſſio

nē ꝭꝫ tabulas ⁊ ſeptimā ptē ex̄ordinariā. Cui⁹ bo⁹ ē ex̄ē plū ꝭꝫ legē cōneliā tā ex teſtō quā ab iteſtato q̄ fingit eū q̄ morꝫ i captiuitate ōceſſiſſe ipſa hora captiuitatis. Et iō qlꝫ p̄t ei noua lege cornelia ex teſtō ⁊ ab īteſtato ſucce dere: vt iſti. de bo. poſ. §. ſunt et. Dr̄ aūt ex̄ordinaria poſ ſeſſio: qꝛ ius nō tribuit: vt carboniana ⁊ q̄ daꝫ vētri ⁊ q̄ daꝫ grā litis agnoſcēde: vn̄ ⁊ ex̄ordiaria daꝫ ſine cogni tiōe q̄ l ordinariā: qꝛ oē ius tribuūt ne cīa ē. Itē bonoꝝ poſſeſ. alr̄ diuidiꝫ: qꝛ alia dr̄ bonoꝝ poſſeſſio edictalis: vt q̄ ex edicto p̄toris mortui ōcerniꝫ. Alia vō bonoꝝ poſ ſeſſio ōcretalis q̄ a viuo p̄tore ōcerniꝫ. Uel qꝛ hodie ſi ē neceū ei ōcerni vl̄ dari. Dr̄. n. ōcretalis a iudicio p̄tōis q̄ i ei⁹ cognitiōe exigiꝫ: qꝛ ꝭꝫ Azo. poſſet ⁊ illō dici: vnā eē bonoꝝ poſſeſſionē edictalē ⁊ eādē appellari decretalē vel iudicialē ex eo ꝙ accipit efficaciam ex p̄tōis iudicio. Nec ē dr̄ ialiter ōcretū ⁊ ōcretalē: lꝫ qdā dicāt ꝯᷓ um.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio ꝭꝫ tabulas ē ordiaria ex teſtō. Et dr̄ eē ex teſtō ꝭꝫ Azo. nō qꝛ iuuaꝫ ex volūtate defūcti: lꝫ qꝛ nō hꝫ locū niſi exſtite teſtō: ⁊ daꝫ ſcriptis hr̄dib⁹. ⁊ eis de ficiētib⁹ vocanꝫ ſubſtituti. Et ide ſubſtitutis deficienti bus vocanꝫ ſubſtituti eis. Petit āt ex originalib⁹ tabu lis tm̄ nō exēplo. Itē ſi fiat qō ō tabulis dꝫ ꝓbari cuiuſ cūq̄ itēno p ſeptē teſtes ⁊ nō p duos tm̄ ſm̄ Azo. lꝫ q̄ dā dixerūt ꝯᷓi. Si aūt teſtator nō facit teſtm̄ i ſcriptis: ſed in voce vel nūcupatione reꝝ vel ſolum daꝫ bonoꝝ poſſeſſio ſm̄ nūcupationē teſtamēti.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio ꝯᷓ tabulas ē quā p̄tor liberis polliceꝫ ſm̄ ſpe. in trac. de libello. ti. de teſta. §. ſeqꝫ videre: vbi di cit. Eſt ⁊ alia bonoꝝ poſſeſſio ꝯᷓ tabulas q̄ daꝫ filio vel nepoti p̄terito ꝯᷓ teſtm̄ p̄ris vel aui q filiū vel nepotē i te ſtō ſuo p̄terijt: ⁊ talis daꝫ ēt i tabulis ſi filio vel nepoti le gauit: ipſe tn̄ legatū nō agnouit: ⁊ ſm̄ Azo. i ſum. eo. ti. defeꝫ liberis naꝉalibus ⁊ legitimis tm̄: puta adoptiuis. Itē natis ⁊ naſcituris. Itē emācipatis p̄cipue: ⁊ his q erāt in poteſtate defuncti: ⁊ daꝫ illis ex qbus potuit aut hereditas aut bonoꝝ poſſeſſio peti de iure cōi. Daꝫ au tē a p̄re naꝉli ⁊ in adoptione nō hꝫ locū hec bonoꝝ poſ ſeſſio niſi iſtituanꝫ ab eo heredes ⁊ aliꝫ ꝫ eius cōmittat edictū. Itē alia ē bonoꝝ poſſeſſio ꝯᷓ tabulas ſm̄ Spec. ibidē. q̄ daꝫ p̄ri vel m̄ri auo vel ꝓauo ſi fuit p̄teriti ex te ſtō filij vel nepotis emācipati gratis ⁊ ſine pecunia: cuꝫ q̄ nō ē ſcm̄ pactuꝫ ne p̄r vel auus ingetaret ſua iudicia: nec receptū ē ab eo quātū ſatis eſt: q ēt nec miles nec in militia ōceſſit. Itē ſm̄ eūdē ibidē ē ⁊ alia bonoꝝ poſſeſ ſio ꝯᷓ tabulas q̄ daꝫ patrono p̄terito ꝯᷓ teſtm̄ liberti ſi ſit maior cētenario ad recipiēdū p p̄ronū tertiā ptē ſibi de bitā de iure: ⁊ daꝫ p̄rono ſi ſit p̄teritus oino: vl̄ ēt ſi ſit ſibi mi⁹ tertia pte legatū: ⁊ tūc daꝫ ꝓ ſupplemēto vſq̄ ad itiā ptē. Et dr̄ i b ꝭꝫ Azo. a bonoꝝ poſſeſſiōe q̄ daꝫ liberis. qꝛ tūc b demū daꝫ ſi hr̄ditas liberti ſit adita ſal tē ab vno de hr̄dibus. Sꝫ illa q̄ daꝫ liberis ſatis ē ꝙ qs potuit eē heres: lꝫ nō potuit petere ſm̄ tabulas bonoꝝ poſſeſſionē. Itē notādū ꝙ q̄rela ioſſicioſi teſti ſere hoc idē opaꝫ qō bonoꝝ poſſeſſio ꝯᷓ tabulas: qꝛ tm̄ reſcindit de ſcō. Sed ſpe. dicit ꝙ de iure ſciſſum ⁊ irritū ē. Sed i hoc differūt: qꝛ bonoꝝ poſſeſſiones ocs p̄toriē actiōes ſunt vel edicta p̄toria: q̄rela aūt inoſſicioſi teſti ciuilis ē. Et p̄miſſe bonoꝝ poſſeſſiones ordinarie ſūt ⁊ cōpetūt ex teſtō. Alie bonoꝝ poſſeſſiōes cōpetūt ab iteſtato.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio vn̄ liberi ꝭꝫ Spe. vbi. ſ. §. viſo. daꝫ fi lio emācipato, qn̄ p̄r decedit ab iteſtato; ⁊ ē ordiaria: ⁊ ei nō hn̄t liberi i linea m̄rna. l. q̄ncē. ff. de ſuis ⁊ legi. here.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio vn̄ agnati vl̄ vn̄ legitimi ordiaria eſt. Et ꝭꝫ ſpe. ibidē daꝫ primis cognatꝫ ꝯiūctis p virilē ſexū poſt libos ab iteſtato. Et nō ꝙ bonoꝝ poſſeſſio vn̄ legi timi nō ē caput ſpāle ſꝫ gn̄ale ꝯcurrēs cū alijs ſpālibus bonoꝝ poſſeſſionib⁹. ſ. cuꝫ vn̄ liberi: vnde agnati: vnde cognati: ex lege ⁊ ſenatuſconſulto.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio vn̄ cognati ſūt ordiaria ē: ⁊ ꝭꝫ ſpe. da tur his ab iteſtato q p ſemineū ſexū ꝯiūcti ſūt: vt ſi neq̄ liberi neq̄ legitimi exſtāt ꝓximi cognati ſuccedāt.

❡ Boꝝ poſſeſſio vn̄ vir ⁊ vxor ſūt ordiaria eſt. Et daꝫ vi ro mlier ab iteſtato ōcedēte agnis vl̄ cognatꝫ ſi exſtīt⁹. vl̄ ꝯᷓ daꝫ mlieri viro ab iteſtato ōcedēte agnatꝫ ⁊ cogna tis ſi exſtīt⁹. Et he ocs ordiarie q̄tuor bonoꝝ poſſeſſio nes ꝯpetūt ab iteſtato. Alie vō q̄ ſequūꝫ ſūt ex̄ordiarie.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio ex̄ordinaria eſt q̄ nōie caret ꝭꝫ Spe. ibidē. ⁊ ꝯpetit his q ex lege ⁊ ſenatuſcōſulto ⁊ ꝯſtitutio nib⁹ p̄ncipū tā ex teſtō quā ab iteſtato veniūt. ſ. vt cū ali qs vult ſuccedere p̄ri ſuo quē ab iteſtato deceſſiſſe inue nit cū ab hoſtib⁹ redit vel cū a captiuitate fuerit emāci pat⁹: ⁊ ſic iure ciuili cū cognatis in ſucceſſiōe iure poſt liminij petit ſibi hāc bonoꝝ poſſeſſionē cōcedi.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio ex lege cornelia eodē modo daꝫ filio emācipato ō iure ciuili incognito cū vult ſuccedere p̄ri decedēti ab inteſtato apud hoſtes in captiuitate.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio ex̄ordiaria ſeptīa daꝫ vno mō p̄rono volēti ſuccedere liberto ab iteſtato decedēti ſine liberis Alio mō filio volēti ſuccedere i bonis m̄ris vl̄ eꝯ. Et da tur alio mō iſanti vl̄ curatori ei⁹ volēti ſuccedere ex te ſtamēto m̄ris q̄ teſtm̄ narrare non potuit p̄uēta morte: cum in puerperio deceſſit: ⁊ alios filios coheredes inſti tuit. Daꝫ āt hec bonoꝝ poſſeſſio filio adoptiuo vel arro gato volēti ſuccedere p̄ri adoptiuo vel arrogato ab ite ſtato decedēti. Ocs aūt bonoꝝ poſſeſſiones p̄miſſe ius tribuūt: ſed q̄ ſequūꝫ ius nō tribuūt lꝫ facti ſunt.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio carboniana ē illa p quā ſiius impu bes volēs ſuccedere in bonis p̄ris ab inteſtato tāq̄ ꝓxi mior vel rūpere teſtm̄ p cōtra tabulas vel dicere ipſum nullū ipſo iure cū fuerit p̄teritus: ⁊ cū obiciaꝫ ſibi con trouerſia bonoꝝ ⁊ filiationis vel moueꝫ ſibi qō ſtatus: puta ꝙ ſit ſeruus: petit p carbonianā poſſeſſio: iſtitui p ꝯtrouerſiā motā de bonis: ⁊ filiationē ⁊ qōnē ſtat⁹ vſq̄ ad tēpora pubtatis ſue deferri. Et daꝫ ſolū cognitione extraordiaria. Require infra carbonianum.

❡ Bonoꝝ poſſeſ. nōie vētris daꝫ mlieri p̄gnāti i bōis mariti i qb⁹ ꝭꝫ dignitatē ſuā ſibi ⁊ familie ſue aliīta ꝯſtituiꝫ

❡ Bonoꝝ poſſeſſio ex edicto diui adriani tollēdo datur alicui volēti ſuccedē i bōis alic⁹ ex teſtō. i. q̄ iſtitut⁹ vl̄ in ſcript⁹ ē ex eo ꝙ oſidit teſtm̄ ſi cācellatū nec abolitū nec i aliq̄ pte ſua abraſū. ꝭꝫ Alb. Et daꝫ volenti ſuccedere ab iteſtato ꝭꝫ Hoſ. qō ꝓbaꝫ ſcōa ps rubr. q̄ dicit. de ſcripto herede. Sꝫ rō Hoſ. dic ꝯᷓriū. Hoc tn̄ nō n̄ ꝭꝫ ſpe. ō bono rū poſ. ꝙ bonoꝝ poſſeſſiones oli fuerūt vtiles: ſꝫ hodie ſūt inutiles p̄terq̄ in qnq̄ caſib⁹. Primus qn̄ viuo teſta tore poſthumus p̄terit⁹ ōceſſit qn̄ videaꝫ teſtm̄ ruptuꝫ iuris ſolēnitate: cū nihilominu⁹ heres ſcript⁹ ex ipo teſtō petit bonoꝝ poſſeſſionē: vt i. l. poſthumus. ff. de iniuſ. rup. ⁊ irri. teſta. Scōs ē i. l. fili⁹. e. ti. Terti⁹ iſti. q mo. te ſta. infir. §. ij. Quart⁹ i. l. heres. ff. de decre. abor. fa. Qui tus in. l. eqſſimū. §. ij. eo. ti. ⁊. l. filius. C. de inoffi. teſta.

❡ Bonoꝝ poſſeſſio ex teſtō militis i militia decedētis ſi datur patri vel auo vel ꝓauo vel eꝯ ꝯtra tabulas: vt. C. de teſta. mili. l. ne quidem. ⁊. l. milites.

❡ Bona vacare eſt ipſa dominum non hēre.

❡ Bonefidei poſſeſſor ē q credit ſe aliq̄ rē iuſte retinere. ſꝫ malefidei poſſeſſor ē, q iniuſte ſcit ſe aliq̄ rē poſſidere: vt i reg. poſſeſſor. de re. iur. li. vj. ⁊ inſti. de vſuca. p totū.

❡ Bonefidei emptor dr̄ qui ignorauit rē alienā eē vl̄ pu tauit vēditorē habere ius vēdēdi. ſ. eē procuratorē vl̄ tutorē. ff. de v. ſigni. l. bonefidei.

❡ Bos cōnupeta ē bos q facile cōnupetit. i. cōnib⁹ pūgit

¶ Boues nō ptinēt ſb appellatiōe iumētoꝝ: ſʒ pecuduʒ vl' armētoꝝ. ff. de v. ſi. l. boues: vn̄ ſi lego armētū ptinētur boues. ff. de le. iij. l. ſi uſus. §. armēto. ſʒ ſi lego iumēta ſi ptinēt. l. legatꝭ. §. iumētis. e. ti. ⁊ ff. de edi. edic. l. ediles.

De Br. Bu.

¶ Breuiter no. Jo. cal. in cōmēto ſuo ſup decreta. cū dilectus de cau. poſ. ⁊ pprie. ⁊ Jo. an. de teſta. c. j. li. vj.

¶ Breuiloq̄. h dictio ſignificat ſubſtitutionē q̄ breuib' v̄bis ptinet ſbſtitutionū cumulationē ſeu mltiplicationē: et breuiloq̄ ē illa ſbſtitutio q̄ ſbſtitutiōis vni' pſone ad aliā ſit repetitio: itē breuiloq̄ illas tot ⁊ eodem mō ſignificat ſbſtitutiōes: vt ſigant ei' v̄ba. vl' quis aliūde ſūpta ſignificata. Et dr̄ breuiloq̄ q: breuib' v̄bis ſit ⁊ breuib' v̄bis ↄphēdit plēs ſbſtitutōes: vt no. Accur. ⁊ bar. ff. de vul. ⁊ pu. ſbſti. de h vide iſra. Sbſtitutio breuiloq̄.

¶ Brocardica mā dr̄ q̄ ē ↄtriaꝝ opiōnū rōnib' iuoluta.

¶ Brut' dr̄ q̄ſi obrutus q: ſenſu caret. Et eſt ſine rōne ⁊ prudētia ſʒ Jſido. vn̄ brutire. i. infatuare.

¶ Bubulus ē magn' ⁊ ſiluestris bos: buculus v̄o puus.

¶ Bucus eſt garrulus q ceteros oris loq̄citate nō ſenſu ſuperat ſm Jſidorum.

¶ Bulla eſt ſigillū pape vel littera quam dat papa vl' ornamentum regule.

De Ca.

Caducum legatū ſʒ Azo. i ſū. C. de cadu. tollē. eſt qd̄ ōcecit poſt mortē teſtatoris q̄cūq3 rōne. Et q: quibuſdā modis ⁊ rōnibus inīqs olim legata fiebāt q̄ſi caduca: iō lex ponit vnā rubr. de cadu. tollē. Et differūt pnōſcriptū: q̄ſi caducū: ⁊ vere caducū: vn̄ legatū pnōſcriptū eſt q̄ſi legaſ alicui dānato in metallū vel nō exiſti in rerū nā. puta nō noto. q̄ſi caducū eſt q̄ſi nō oīno cadit. Sed vere caducū ē ſeu dr̄ q̄ſi legatarius vixit poſt mortez teſtatoris ⁊ ſupuenit ei ↄditio pp quā efficiſ incapax legati. Sed i alio caſu legaſ illi q ē in rerū nā: ſed moriſ ante mortē teſtatoris. Pmū accreſcit ſine onere: ſcōm vero cum onere.

¶ Calcitroſus equus ē qui ſolet calce ferire. i. pedib' retrorſum percutere.

¶ Calculator ſʒ Jſi. dr̄ a calculis. i. lapillis minutis quos antiqui in manibus habuerūt cōponēdo numeros.

¶ Calculus. i. cōputus. C. de erro. cal. l. vna. Jtē eſt cauſe cognitio ⁊ enumeratio: vt. C. de iudi. l. rē nō nouā. Jtez. i. ſentētia diffinitiua. C. de ap. ſi auctor. vide aliqd ō calculo de fi. inſtru. cum dilectus.

¶ Calūnia ſʒ Hoſt. l ſū. ē cū qs ex certa ſcīa iniuſte agit vl' reſiſtit. ff. ad turpi. l. j. §. calūniari. Uel eſt petitio iniuſta ex certa ſcīa i iudicio fcā: ⁊ iuſte petitiōi iniuſta rñſio: vl' ē falſi crimīs ipoſitio. ff. de v. ſi. l. j. i pn. ⁊ l. ſi qs calūniet.

¶ Calamitas ē infelicitas vel miſeria q̄ euacuatur oī bono vel ē pena vel labor immēſus.

¶ Calūniator ē qui ſcienter alicui falſa crimina imponit verādi occaſione. Ul' ſm Jſi. calūniator a calūniādo. i. fruſtrādo vel decipiēdo dictus ē. Et inde dr̄ iuramētuz calūnie. ſ. vitāde. Et ē aſſertio v̄e petitiōis vl' repulſiōis ſm Hoſ. cū qs iurat ſe bonafide ⁊ nō calūniādi aīo cām mouiſſe: vel q venerit ad reluctādū putās ſe bona iuſtitia vti. C. de iura. calū. l. ij. §. j. ⁊ hʒ q̄ıq3 capl'a: vt. c. j. e. ti. vbi v̄ſus dic̄: de h in gl. Et q calūnioſe accuſat dʒ officio ⁊ bñficio puari: ⁊ in exiliū deportari. c. j. p̄alle. Jdem no. Cy. in. l. ſcinerit. de excu. tu.

¶ Calūniari ſm Azo. i ſum. C. de calū. ē falſa crimina ſcienter itētare ⁊ alicui opponere vl' ipōere. Et ex eo q qs nō pbauit crimē calūniari v̄r: lʒ tex. videaſ ſonare m̄. q talis nō ſit calūniat'. ij. q. iij. §. nōn". vbi dr̄. calūniari eſt falſa crimina intētare ſeu intendere. Preuaricari v̄o crimina abſcōdere. Tergiuerſari in vniuerſum ab accuſatiōe deſiſtere. Sʒ nō vtiq3 q nō pbat qd̄ intēdit calūniari ptin' vr̄. ſilis tex. in. l. j. ff. ad ſenatuſcon. tur.

¶ Cācellari' dr̄ a cācellādo. Cācellare. n. ē lineā ducere vl' dānare: vn̄ ſcriptura q̄ dānaſ cū linea p mediū ducta dr̄ cācellata. Et idē dr̄ cācellari': cuius offm̄ ē reſcripta vl' miſſa impatoris ⁊ mādata inſpicere ⁊ male ſcripta cācellare: ⁊ bn̄ ſcripta cū ſignaculo ſuo ſignare: ⁊ ſigilluz eis ipmere. Jnde ēt venit archicācellarius q̄ſi pnceps cācellarie ſm Azo. i ſū. Differūt tn̄ cācellare: ⁊ ſuppūctare: q: cācellare ē lrām linea p mediū ducta dānare. Sed ſuppunctare eſt litteras punctis ſuppoſitis dānare.

¶ Calliditas. Req. iſra. dol' malus. Eſt. n. calliditas dolus adhibitus tacēdo: vt no. ff. de do. ma. l. j. in glo. Jnde callidus. i. fallax vel aſtutus.

¶ Caligatus. i. miſerrimus. Jnde caligatus miles dr̄ q hʒ ferreas ocreas vl' caligas ō corio. Etiā idē ē qd̄ iſim' vl' obſcur'. Has expōnes fac gl. i. l. a caligato. C. ō nup.

¶ Canonia ē ius qd̄ pueniit ex electiōe ⁊ receptiōe in fratrē. vel eſt ius percipiēdi fructū prebēde ſiue redditus c. relatum. de preben.

¶ Canonica monitio eſt q̄ſi interuenit citatio cū tribus monitionibus: vel vna peremptoria tres continēs: de q̄ in ca. cōſtitutionē. de ſentē. excō. li. vj.

¶ Canonica portio ē a canone deputata eccleſie prochiali de relictis a defūcto prochiano illi' eccl'ie vbi elegit ſepulturā cū alibi q̄; i prochiali elegerit eā. Et ſʒ varias cōſuetudines alia ⁊ alia. Nā alicui medietas: ⁊ alicui tertia: alicui quarta datur de ſepul. c. certificari.

¶ Canon grece ē regula latine. iiij. di. canon. Et in vna ſignificatiōe ē id qd̄ in cōcilio gnāli vel puinciali ſtatuiſ: ⁊ ſic capiſ de ↄſti. c. canonum ſtatuta. Jn alia ſignificatiōe v̄r ee id qd̄ ab emphiteota de re emphiteotica ſoluitur: ⁊ ſic v̄r ſumi ab Azo. i ſū. C. de iu. emphi. v̄. ex h ↄtractu. Etiā dr̄ illō qd̄ ſumiſ p pedagio vel vectigali ff. de publi. ⁊ vecti. Et nō q q̄ſi papa vult ↄcedere canones pſit epi ↄdicere q nō pueniūt ↄſuetudini regionis eoꝝ. di. iiij. Erit aūt lex. ⁊ no. in. c. ſe. in v̄ſi. iudicem: vbi q̄riſ an ſnīa pape pualeat ſnīe epoꝝ. Et dr̄ q ſi q: orbis maior ē vrbe. xciij. di. legimus poſt mediū: et ibi gl. q ſtatutū ↄcilij p̄iudicat ſtatuto pape. ar. ↄtra ibidē.

¶ Canon largitionaliū titulorꝝ ē ſūma tributi: ⁊ pſtaſ ō regulari preſtatione a prouincialibus fiſco. Et dicitur tituli ex ſpecialibus titulis: idest litteris breuibus caute leguntur: vt. C. de iure fiſci. l. pe. ⁊ C. de annō. ⁊ tribu. l. iij. §. acceptationes. ⁊ l. j. de canone largi. ti. libro. x. ſm Accurſium.

¶ Canō frumētarius vrbis romane ē certus numerus mēſurarū frumēti q̄ ſingulis annis metebātur rome. l. j. ⁊ ij. c. ti. li. xj. qd̄ erat ēt de oleo. Et ↄ hoc nō licebat alicui bñficiū vl' idulgētiā aut puilegiū ipetrare ⁊ ipetratū nō valuit: vt ibidē dr̄. Jtē canonū qdā ē late ſnīe: qdā ferēde. Et pm' ex pmiſ p v̄ba inodat' vl' eo ipſo. Scda p v̄ba inodet: vt ē glo. in. c. qcūq3 debere. lib. vj. Jtē canō habet ſub ſe q̄tuor ſpēs. ⁊ xxv. q. iij. ſi qs dogmata.

¶ Canonia eſt nomē tituli ⁊ iuris. prebēda vero nomē facti ⁊ cadit in extraneum: vt no. Jnno. in. c. cū m. de cōſti. Quere infra. prebēda.

¶ Capere ē ita accipere q id qd̄ capis tuū fiat. Uñ aliud ē capere: ⁊ aliud accipere: q: cape ē cum effectu qd̄ ſecū remāſurū ē: iō nō videtur quis capere qd̄ erit reſtituturus. Sed accipe eſt ſi qs non ſic accipiat vt habeat: ⁊ ſic accipe potes illud quod non ſit tuū accipiēdo. ff. de verbo. ſigni. l. aliud eſt capere.

¶ Capiēdis idest diſtrahēdis pignoribus tributorum. Requi infra. pignus tributa.

¶ Captio.i.deceptio.inde captioſum:⁊ eſt deceptoriū vl deceptioſuȝ aut doloſum:vt no.Jo.an.de offi.dele.ga.ſi duo.li.vj.in glo.j.in fine.

¶ Captio cā mortis alias capio ſȝ Aço. eſt qñ p̄ mortez alicui⁹ occaſio capiēdi obuenit alicui exceptis his capiē di figuris ⁊ cauſis q̄ certis ⁊ p̄prijs noib⁹ nuncupāſ: vt hr̄ditas legatū ⁊ fideicō.q:.ſ.tal' captio vl' capio nō inci dit in nāȝ acceptiōis hr̄ditatis legati vl' fideicōmiſſi. Et cā mortis capio ſȝ aço.in ſū.C.de dona.cā mor.eſt cum poſt mortē alicui⁹ aliqd daſ alicui cā ↄditiōis iplēde vel aliqd p̄uenit ad aliquē mortis occaſiōe: nec tñ aliq̄ cer to trāſlationis vl' acceptiōis noie nūcupaſ.vbi gr̄a.Fun dū tibi cōmiſi:vt Titio dares:cū tu poſt mortē meam nō hēres fundū dare Titio dediſti Sticho.q forte ē he res:⁊ ſtichus tūc cā mortis capit cū fundus ei donaſ cā mortis:q: donatio merā obtinet voluntatē vl' liberalita tem ⁊ non emptā vel conditionatā.

¶ Capitio. Regre ſupra. Annona.

¶ Capitatio ciuiū cēſib⁹ eximēda capitatio.i.cenſus capi tis:vñ dicebanſ ciues romani p excellētiā exēpti ⁊ q̄dā orientales p̄uicie.l.vnica.C.eo.ti.li.xj.Quidā tñ dicūt q loqtur illa lex in plebe cuiuſlibet vrbis captioſe per hoc qd dicit ⁊ excipitur.

¶ Capite cenſure dī q dat cēſum p capite.C.in q.cau.co lo.cen.domi.accu.poſſunt li.xj.

¶ Capitalis inimic⁹ q dicaſ vide Accurſiū.ff. ō arbi.l.iȝ autem.in glo.iij.⁊.ff.de teſti.l.iij.§.ij.in glo. ⁊ bar.ff. de qō.l.j.§.dicatur.

¶ Capl'm vno mō ē loc⁹:vbi reos capitales firmāſ. Scdo ſignificat lectionē. Tertio diſtinctionē:vt ille hȝ qnq3 ca pitula. Quarto ſignificat ↄgregationē multoꝝ: ⁊ preci pue viroꝝ eccliaſticoꝝ:⁊ no. Jo.an.i.c.caplȝ.de reſcrip.

¶ Captiui ⁊ poſtliminio reuerſi:regre iſra.poſtliminiuȝ.

¶ Capitis diminutio eſt ſtat⁹ cōmutatio;vt qñ liber efficiſ ſeru⁹. Et eſt triplex diminutio capitis.ſ.maxia.media ⁊ minima. Minima capitl diminutio ē qñ qs nec ciuitateȝ in q̄ moraſ,nec libertatē amittit:ſȝ tñ patiſ ↄ ſe ſtat⁹ cō mutationē vl' mutationē circa familiā: vt q iuris ſui eſt alieno iuri icipit eē ſbe:veluti p arrogationē aut cuȝ qs emācipaſ q p̄ erat i aliena ptāte. Et dȝ ītelligi p̄dcā p̄ſcri ptio cū p̄mutaſ ſtatus hoīs facto eius īteruenīēte vl' in ↄdēnādo vl' in emāc pādo;vel arrogādo vel adoptādo vel ēt in reuocādo ex igratitudine:vñ lȝ p̄re alicui⁹ mor tuo muteſ eius ſtatus:q: ſui iuris ē fact⁹ nō iō capite di minutus eſt. Et ſtatus hic poniſ ſȝ Aço. p ciuitate ⁊ li bertate:vel ciuitate tñ vl' pria ptāte:ſeu p̄pria ptāte:aut aliena. Tria.n.ſunt que hȝ hō.ſ.ciuitas:libertas ⁊ fami lia:⁊ ſm hec tria ſūt tres capitis diminutiōes. Media ca pitis diminutio ē cū ſalua libertate ciuitas amittiſ vt cū qs dportaſ ſeu relegaſ ad exiliū p̄petuū;vel bāniſ. Maxia capitis diminutio ē: cū ciuitas amittiſ:nec liber tas retineſ:vt cū deportaſ qs in inſulaȝ:⁊ ſeru⁹ efficiſ:aut in metallū dānaſ:⁊ ſic ēt bāniſ i op⁹ metalli: vl' ſi maior xx.ānis patiſ ſe venūdari ad p̄ciū p̄ticipādū: vl' ſi manu miſſus in ſuitutē ex igratitudine reuoceſ. Pena autem dānādi in metallū hodie locū nō hȝ.vide iſti. ō capi.dimi nu.per totū.⁊ Spe.ti.de tuto.§.tutela.

¶ Capſarij dr̄ q in balneis veſtimēta ſuſcipiūt cuſtodiē da. Ul' alr̄ ſūt illi q portāt alioꝝ libros ad ſcholas.

¶ Carbonianū. Regre ſup̄.bono.poſſeſſio. carboniana. Uñ ſȝ Aço.dī a Carbonio inuētore vl' auctore. Et daſ ſo lū nato ⁊ nō naſcituro in q̄ differt ab edicto de ventre in poſſeſſionē mittēdo:qd ſubuenit naſcituro.

¶ Carbonū appellatiōe qd ↄtineaſ.vide.ff.de vb.ſi.l. car bonū.vbi appellatiōe māti nō ↄtineſ mā:vt appellatiōe libroꝝ nō carte.ff.de leg.iij.l.libroꝝ.§.q tñ. Nec ēn ap pellatiōe māe ↄtineſ māti.l.ſeru⁹.eo.ti.⁊ ſic nō ↄtinent ligna ad coquēdū:vl' calefaciēdū:q: nō ſūt carbones.

¶ Cartularij iudices dicebāſ olī illi q ab iperatore habe bāt ptātē iudicādi.ſ.īter illos ſolū q coꝝ eis eligebāt liti gare ⁊ poterāt eligere ſine ↄſenſu p̄poꝝ iudicū: ſic tra diſ in gl.l.j.ff.de iudicijs.

¶ Cartophilacia eſt armariū vl' loc⁹ in quo carte reſuanſ Et dī a carta qd eſt iſtrm̄ vl' ſcriptura ⁊ philax ↄſeruare q̄ſi ⁊c.vt no.c.j.de pba.⁊.c.ij.ex.di.

¶ Carta ſeu iſtrm̄ ſeu reſcriptū dī falſa ſeu ſm̄ hñ q̄tuor deci modis:vt nō.i.c.in memoria.di.xix.in gl.vbi falſe. Primo ex dicto vel tacito. Scdo ſcripto. Tertio facto. Quarto teſtib⁹. Quinto p ſubſcriptiōes varijs manib⁹ nōtas. Sexto p alienū ſigillū dū p̄priū hēat vt ibi.

¶ Caracter p̄prie eſt ſignaculū qddā quo aliqd īſigniſ vt ordineſ in aliquē finē:ſicut caractere inſigniſ denarius ad vſum cōmutatiōe. Et milites caractere iſigniunſ q̄ſi ad militiam deputati. Homo autēȝ fidelis ad duo depu tatur:ad fruitionē glorie:⁊ ad hoc inſignitur ſignaculo grē. Apoc. vij. Nolite nocere terre ⁊ mari quoaduſq3 ſi gnemus. Secūdo anima fidelis deputatur ad recipien dum vel tradēdum alia que ptinent ad cultū dei.⁊ ad hoc inſignitur caractere ſacramētali.ideſt ſigno īdelebi li animo impreſſo.

¶ Carena dī a carētia boīuȝ vl' cibarioꝝ.nā p q̄dragīta dies ieiunauit i pāe ⁊ aq̄:⁊ icludiſ in aliq̄ ſecreto loco iu xta eccliaȝ vbi nō hñt ↄſortiū boīuȝ:vt no.ber.in.c.accu ſaſti.de accu. Et ſic nō. glo.in.c.ij.de ſpon.

¶ Carrucarij ſciſſorij ⁊ atriarij idem ſunt: videlicet ſerui vel cuſtodes atrij.

¶ Cardinales dicti ſunt a cardine:q: ſic oſtiū regiſ a car dine ſic per eos regitur eccleſia vt ſ.lxxiiij.di.pſbyteri. Dicunſ et ī quādoq3 cardinales.i.principales:q: p eos dȝ officium in eccleſia regi.

¶ Carnificare eſt carnes facere:ſcȝ mactare. Inde carnifex qui carnes facit ⁊ vendit.de appellati.ſignificante. Etiā homicide ſolent dici carnifices:vt glo.iiij. in cle.j.de vi. ⁊ honeſta.cleri. Carnifex

¶ Caſelle ſunt granaria in qb⁹ fruct⁹ ↄponunſ.ff. ō iudi. l.j.⁊ dr̄ q̄ſi cellule granarioꝝ.alꝭ granoꝝ.

¶ Caſtellus ſȝ alberi.vl' caſtellū ſȝ alios dī ſȝ Spe.rece ptaculū qd aquā publicā ſuſcipit q̄ duciſ ad aliqd p̄diū irrigandum. Regre infra.interdictuȝ.de aq̄ cot. edu.vt ff.de aq̄ quoti.⁊ eſti.l.j.§.equiſſimū. Alias ideſt caſtruȝ ff.de leg.ij.l.titia.§.fi.

¶ Caſtꝝ ſi vēdaſ:ius patronat⁹ ei āñexū accedit.ſecus ſi vēdo palatiū.vbi eſt eccleſia.vbi habeo ius patro. de h vide Inno.in.c.ex litteris.de iure patro.⁊ hoſt.in ſū.de iu.patrona.§.q̄r.ij.q.vij.accuſatio.

¶ Caſſitare eſt minutatiȝ vel minime ſtillare.

¶ Caſtrēſe peculiū. Regre iſra peculiū.

¶ Cathedra ſȝ hug.eſt grecū:⁊ poniſ p excelſa ſede iudi cis p̄ſidētis:⁊ dī a cathos.i.ſedes:⁊ edra ſpōda:q̄ſi ſpō data ſedes. Et poniſ ēt p ſede doctoris:ita dic gl.in cle. dudū de ſepul.⁊ alle.ibi grecīſmū:vñ. Rex ſoliū.doctor cathedram.iudexq3 tribunal. Verſus.

¶ Cathedraticū ē qd ſoluiſ ānuatiȝ epo a ſuis clericis ſue dyoceſis i ſignū ſubiectiōis vl' obediētie:⁊ ēt ſuſtētatiōis ⁊ eſt duoꝝ ſolidoꝝ:vt.x.q.iij.placuit:⁊ ō offi.ordi.cōq̄ rēte. Et dī cathedraticū:q: ſoluiſ ad honoreȝ cathedre ep̄alis.x.q.iij.c.j.⁊ ſi dȝ exigi vltra āt iquū morem.ea.q. nec nūer⁹. Per qd colligiſ q p̄ecurrere p̄ſcripto in q̄ti tate cathedratici.c.olī.ō cēſi.ſȝ totalr̄ nō p̄ſcribiſ qn ſol uaſ ſm qd no.Jo.theuto.xj.q.vij.q.iiij3. Et vide archi. c.j.ō p̄bē.li.vj.vbi ↄtra alle.gof.⁊ hug.xvj.q.ij.in pn.

¶ Catheſiȝare ē ībuere:docere:ſeu inſtruere.vl' bñdicere.

Inde catheciſm⁹.nā añ baptiſmū iſtrui debēt baptiçandi in fide:⁊ ꝑcipue adulti.de cōſe.diſti.iiij.añ.xx.ita nōt gl. in.c.ꝑ cathecīſmū de cogna.ſpūi.li.vj.

¶ Cathecumin⁹ inſtructus dr̄:vl' q baptiçari ꝑponit medio tpe ſimbolū dei diſcēs.xlviij.diſt.§.j.⁊.c. qm̄ multa. vl' dr̄ audiēs eo ꝙ doctrinā añ valuas eccl'ie audiat cuꝫ ſuſcipere velit baptiſmum.

¶ Cathologus eſt ſuperior pars molēdini.ff. ď fun.iſtr. l.cum de lanionis.

¶ Caſtrametor.i.pono ſigo: vl' diuido caſtra.

¶ Cathomus ē flagellū ex vgis factuꝫ in modū ſcope:⁊ tali vtunť religioſi in caplīs.

¶ Cautio.hec dictio ex ꝓpo ſignificato ſignificat nudaꝫ ꝓmiſſionē ex q̄ iducit̃ firma obligatio.C. ď vb.ſig.l.ſancim⁹:vt qs teneť cauere ď euictiōe ď vitiis ⁊ morbis. Et ītelligē nudā a fideiuſſorib⁹ ⁊ pignorib⁹:ſꝫ nō a ſtipulatiōe.nā aſtrict⁹ cauere dꝫ ſtipulatiōe cauere vt obligatio ſit firma.l.penul.§.docere.ff.ne qs i ius vocat⁹ ſe vi eximat:vt de cle.n̄ reſidē.relatū. Qñqꝫ ſignificat cū pignorib⁹ vl' fideiuſſorib⁹ qñ ħ aliud vbū ei adiūctū declarat: vt mādati ꝓcuratori vt recipiat ydoneā cautiōēꝫ a debitore:alſ nō daret dilationē.ibi cautio intelligiť cū fideiuſſorib⁹ vl' pignorib⁹.l.ſi mādato.§.fi.ff.manda. Rō ſignificati ſumiť ex vbo ydoneam.qḋ apponiť vt addat ⁊ fortiorē cautionē exp̄mat:q̄lis nō cēt p ſtipulatiōēꝫ ſolā Itē ꝑtor vbi iubet ꝑ collatiōe bonoꝝ faciēda recte caueri:vt.l.j.§.iubet.ff.de colla. bono.ſignificat cū fideiuſſorib⁹ vl' pignorib⁹:vt.§.cauen.ea.l.⁊ ħ rōne vbi recte. Qñqꝫ ſignificat cū fideiuſſorib⁹ ⁊ nō pignorib⁹ qñ cautio ď ꝓcuratore exigiť.l.j.ff.de ꝓcur.ꝑ.l.ꝑtorie.ff. de ꝑto.ſtipulati. Et hec ē cautio ꝑtoria regrens fideiuſſores ex lege poſitiua ꝑtoris ꝑal.q̄ eſt facta pp honeſtateꝫ iudicij: vt.n.ꝓuiſio legis aliqd opereť ⁊ nō inutilis ſit.l.ſi qñ. ff.de leg.j.tūc ex iuſta cauſa qñ debitor bona dilapidat iudex facere dꝫ ꝙ caueat creditori.

¶ Cautio ē gn̄ale nomē oīuꝫ ſecuritatū q̄tiēs qs ſecurus reddiť ď eo qḋ ſibi ꝓmittiť:vñ Cautio ꝑuata cū trino teſte nōta. Hoc ius ē iacta qḋ cautio publice fctā. Et diuidiť in multas ſpēs:q2 alia ē cautio hypothecaria.alia cyrographaria:⁊ p̄nt dici ſatiſdatiōēs:et cautio dr̄ carta in q̄ ſcribiť ꝯputatio:vt Luce.xvj. Accipe cautiōēꝫ tuā ⁊c̄.

¶ Cautio rati dāda ē cū de mādato dubitať.C.ď ꝓcur.l. j. Et dr̄ illa ſecuritas q̄ reqriť a ꝓcuratore actoris ꝓ dn̄o cui⁹ noīe agit ꝙ ratū hēbit oē illō qḋ in iudicio ꝑ illū factū fuerit:vñ cauere de rato vl' ſatiſdare eſt ꝓcuratorem actoris ꝓmittere velle ꝑſeuerare vſqꝫ ad finē litis.

¶ Cautio fideiuſſoria ē qñ īteruenit fideiuſſor principali obligatiōi ⁊ dr̄ ſatiſdatio. Et he ſūt multe vt de lite ꝓſeq̄nda:iudicio ſiſti:iudicatū ſolui:⁊ de rato.

¶ Cautio fidei ꝓp̄e īteruētu:dr̄ q̄ fit ꝑ fidē ꝑſtitā ſine ſolēnitate iuramēti.

¶ Cautio iuratoria eſt qñ ꝓmiſſio iuramēto firmať vt qñ iuro ſolēniter me debere aliqd vl' ipleturū ꝓmitto.

¶ Cautio nudo pacto ē.cū aliqs fidē iātā hꝫ de me ꝙ cōtētus ſit nuda ꝓmiſſione mea. Et ħ ꝓp̄e dr̄ pollicitatio vl' pollicita cōuētio. Vñ ve ⁊ ꝓp̄e dr̄ ſatiſdatio:⁊ ſatiſfactio dici pōt. Sꝫ ſatiſdatio ꝓp̄e eſt cū duo paciſcētes duas ſcripturas ſb eadē forma verboꝝ inter ſe cōficiunt ⁊ mutuo tradunt: ⁊ pollicitatio ⁊ ſatiſdatio cautele dici poſſunt proprie loquēdo.

¶ Cautio pignoraticia ſiue hypothecaria:ē cū pign⁹ traditť aut hypotheca ſupportať: ⁊ dr̄ ēt ſatiſdatio.

¶ Cautio de euictiōe dr̄ qñ ſecuritas ꝑſtāda vl' ꝑſtita emptori a vēditore ſit ea ꝯditione vt ſi ab eo euincať venditor ei reſtituat extimationē rei in duplū vel in ſimpluꝫ ꝓut inter eos prius cōuētum eſt.

¶ Cautionum aūt alie multe p̄nt eē ſpēs ꝓut in diuerſas mās applicanť:vñ ſpe.in tracta.libel.ti.de pig.§.ſeqtur. q̄ſdā alias ſpēs cautionū ꝑſeqtur.

¶ Cautio de dā.infec.eſt q̄ ꝑſtatur cū tua domus ruinoſa ruinā minať domui mee:vl' ēt ꝑſtať ſm quoſdā cū ti meo ꝙ aliqs mihi inſidieť poſſum agere vt mihi ꝑſtet cautionē ne me offendat.

¶ Cautio de ope moliēdo eſt quā ꝑſtat ille cui nunciať opus noui.ſ.ꝙ ipm opus demoliať ſi cōſtiterit eū iniuſte edificaſſe.

¶ Cautio de vſufructu ē in qua de duob⁹ caueť.ſ.ꝙ vſufructuarius re nō male vtať ⁊ ꝙ etiam vſufructu finito reſtituat qḋ ex re ipſa ſuperrat.

¶ Cautio q̄ heres cauet ipſi legatario eſt cū heres dat fideiuſſores legatario de legato ꝑſtando.

¶ Cautio q̄ legatari⁹ cauet heredi eſt illa q̄ legatari⁹ ſatiſdat hr̄di:vt ſi falcidie locuꝫ hēat:qḋ āpli⁹ noīe legati recepit:quā rō legis falcidie patiť id hr̄di reſtituat.

¶ Cautio arrogatoꝝ eſt q̄ arrogator ſtipulať ſuo publico ꝙ reſtituat arrogato q̄ ab eo habuit:vl' eis ad q̄s peruētura ſunt:⁊ ꝙ dabit ſibi q̄rtaꝫ ptē de bonis ſuis ſi euꝫ ſine cā emācipauerit ſeu exheredauerit.

¶ Cautio q̄ caueť ei cui reſtitutio fieri dꝫ ē ꝑ quā rogat⁹ reſtituere bōa alicui⁹ ſi ſine liberis deceſſerit qcqd poſt morteꝫ de hr̄ditate extrahit cogiť cauere illi cui dꝫ fieri reſtitutio ꝙ ſeruabit ei quartā ptem.

¶ Cautio mutiana a mutio iuriſconſulto dicta ē. Et hꝫ fieri in vltimis volūtatib⁹. Et cōiter ħꝫ loc.nō l ꝯctib⁹:⁊ fit in ꝯdi iōib⁹ negatiuis.puta ſic dicēdo. Si titius capitoliū nō aſcēderit.ſi ſuum nō manumiſerit lego ei.x. l.mutiane cautiōis.ff.de cōdi.⁊ demon.

¶ Cautela ē diminutiuū a cautiōe:⁊ tñ qñqꝫ ſupabūdātiā iportat:vt cū dr̄ abūdās cautela nō nocet.l.teſtā.ſi.C.ď teſt.qnqꝫ q̄ pp cautelā ſiūt no.archi.l.di.ꝑſbyteros. Inde cautelosus.i.ꝓuidus:circūſpectus:vl' plen⁹ cautelis.

¶ Caupo qd ſit pꝫ infra in dictiōe ſtabularij.in fine.

¶ Catulus.i.ſapiens media ꝓducta. Sꝫ media breui eſt aial:vñ. Eſt aial catulus.fruiť rōne catulus.

¶ Cauillatio eſt qñ ab euidēter veris tranſiť ad euidēter falſa ꝑ quādam vboꝝ inuolutioneꝫ vel ſophyſtriam.c. venerabilis.de iudi.

¶ Cā eſt ex q̄ aliqd ꝓduciť: vt p̄ē cā filij ꝯct⁹ cā obligationis.l.⁊ ſi ei.§.actiões.ff.de excep.rei iudi. Itē cā eſt finis ex q̄ ipulſio dať faciēde diſpōnis:⁊ ita ſumiť i ti. ď cōdi.⁊ demō.⁊ cauſis ⁊ modis eaꝝ. Ubi pꝫ ꝙ cā differt a mō q ē de futuro:⁊ a ꝯditiōe q̄ ē ď futuro ⁊ ſuſpēdit ēt a demſ̄ratiōe q̄ tñ ďclarat rē vl' pſonā. vbi grā. Pꝛīcip⁹ pt ꝯpellere libertū vt nubat vt ciuitates repleať. Iſte finis vt ciuitates repleanť ē cā ꝯdende legis: īō dr̄ ꝙ ceſſante cā ceſſat lex.vt.l.adigere.§.quis.ff. de iure pa. Et vtimur ꝓmiſcue illis vbis ceſſāte cā legis:vl' ceſſante rōne legis. Differūt tñ cā ⁊ rō:q2 rō eſt oculus cordis diſcernēs rē ꝑ mediū. Sꝫ cā ē qḋ in facto accidit per qḋ rō diſcernit qd iuris. Dr̄ ēt cā efficiēs.i. ꝯditor legis i ꝯctib⁹ ꝯhendis. Cā mālis in legib⁹ eſt mā de qua in illis diſponiť. Et cauſa formalis eſt modus tractandi ⁊ forma cōtrahendi vel diſponēdi que additur cōtractui vel diſpoſitionī. Diciť etiā cauſa inſtrumētalis vt eſt inſtrumētū artificis. Et breuiter qcqd ad eſſe alicuius rei cōcurrit cā dicitur:alr ⁊ aliter tñ. Et ſignificať cā per dictionē ſi. vt dicēdo dono vel lego illi ſi negocia mea geſſerit.l. de monſtratio.§.j.ff.de ꝯditio.⁊ demon. Iteꝫ per dictionē quia.inſti.de leg.§.lōge magis. Et per dictionē qn̄.nā exponitur per qa. Itē ſignificať cā in dictiōib⁹ illatiuis vt dicendo. Titius negocia mea geſſit:ideo vel iccirco ſibi lego. Item in dictione cum:vt dicendo. Cuꝫ titius

2a causa

Causa finalis.

Causa efficiens.

Ca materialis.

Causa formalis.

ideo ut icciro illatiue dictiones

negocia mea gesserit lego sibi ꝛc. Etiā in dictiōe siue vt siue titius negocia mea gesserit siue aduocat⁹ fuerit ꝛc. Itē in ꝓpōne ꝓ. vt ibi: lego vineas ꝓ alimētis. l. si. §. j. ff. de ali. ꝛ ciba. lega. vñ sensus ē q̄ ex cā alimētoꝝ lego vineas. Itē significat cā per dictiōem noie: vt dicēdo lego vxori q̄dragīta noie dotis. l. cū qdā vxori. ff. de leg. ij.

ℭ Causa dī a casu q̄uenit. nā cā est mā ꝛ origo negocij nedū discussionis examie patefacta: q̄ dū ꝓponit cā est. cū discutit iudiciū. cū diffinit iusticia. c. forus. ꝺ vb. sig. vbi Ber. dicit in gl. Cā est res in dicēdo posita cū interpōne certaꝝ ꝑsonaꝝ. s. actoris rei iudicis: ꝛ testis: ꝛ dī a casu q: casualr occurrit ꝓter hoīum volūtatē. Et differūt cā: ꝛ actio. nā cā est negociū vl' ꝯctus ex q̄ qs mouet ad petēdū vl' litigādū vt ē vēditio vl' locatio rei ex q̄ orit obligatio: ꝛ est cā prima obligatiōis q̄ obligatio parit actionē: cū obligatio mater sit actiōis. Et est duplex cā. s. prima ꝛ remota q̄ differūt in actione reali ꝛ ꝑsonali: nā in ꝑsonali remota est ipm factū: prima est ipa obligatio: ꝛ in ꝑsonali nō sufficit exꝓmere cām ꝓximā. dicendo. ago ꝯtra te: q: obligatus mihi in decē: sȝ oꝫ exꝓmere cām remotā: vt dicēdo ꝯuenio te: q: mutuaui tibi decē. In reali ꝓxia cā est dñiuȝ. Sed remota est ex q̄ ꝯsegtur qs dñium: ꝛ nō est necesse exꝓmere remotā: vt dicēdo. ago cōtra te: q: emi domū a bernardo: sȝ sufficit exꝓmere ꝓximā cāȝ: dicēdo. ago ꝯ te: q: suȝ dñs domus illius: ꝛ hec no. in glo. ꝛ per doc. in. c. dilecti filij. de iudi. De diuersis spēb⁹ cāꝝ vide bonā glo. x. q. j. in sum. Est. n. q̄dā causa spūalis vl' annexa spūali vt in illa q̄ fit de iure patro. q̄dā ciuilis: vt cū agit sup rei vendicatione in cā pecuniaria: q̄dā crimīalis: vt cū agit directe ꝺ crimine: q̄daȝ mixta cū agitur de crimine ciuiliter: vt de adulte. ad sepationeȝ thori. In his trib⁹ vltimis casib⁹ iurat de calumnia: in prio nō iurat de caluīnia: sȝ tm̄ de vitate dicenda.

ℭ Cause criminales dicunt in qb⁹ agit ad vindictaȝ siue ad penā: ꝛ hic ēt dī quādoqȝ agi criminaliter qñ agitur ad vindictā publicaȝ: qñqȝ dī agi ciuilr qñ agitur ad penā per modū inq̄sitionis denūciationis: vl' ad interesse partis per viam accusationis.

ℭ Cā minima ē duoꝝ aureoꝝ: vel decē aureoꝝ: vl' q̄nq̄ginta solidoꝝ: vl' illa q̄ nō sufficit ad sūpt⁹ iudiciales.

ℭ Cā nāt argumēto. s. nālis rōnis ꝯstat aut ꝓbatiōe testiū vl' tabulaꝝ ꝛ istroꝝ. c. forus. de vb. sig. Facit. n. ꝓbationē ꝯfessio: vt ibidē no. in glo. j.

ℭ Cāe fauorabiles sunt. vt. s. de libertate: mr̄imōio: dote: ꝛ testō. c. duob⁹. de re. iudi. ꝛ de cā no. pau. in cle. dudū ꝺ sepul. sup vbo causis. ꝛ Jo. an. in. c. cū dilecti. de accu.

ℭ Causor causaris. i. ꝯqueror.

De Ce.

ℭ Cedēdaꝝ actionū bñficiū est per qḋ postulare pñt fideiussores ꝛ alij q obligati sunt in vna obligatione sibi cedi in alia ꝯtra fideiussores: ꝛ alios q sūt obligati. aliogn nisi cedat eis pñt recusare solones: vt isti. de satisda. §. si aūt. ꝛ C. de solu. l. stichuȝ vel pāphilum. §. pe. De h̄ vide in spe. ti. de renūc. §. finitis. v̄. postremo dicēdum. De beneficijs ꝛ alijs require ibidem. §. parū autē. v̄. ꝛ no. ꝛ vide. infra renun.

ℭ Ceda idē est qḋ carta. inde cedula. i. pua carta.

ℭ Cedere bonis ē ab vniuersitate bonoꝝ suoꝝ recedere ꝛ eis abrenūciare: veluti qñ aliqs onerat⁹ debitis vl' obligatus est plib⁹ nō hñs vñ soluat: vt satisfaciat oīb⁹ creditorib⁹ abrenūciat bonis suis vniuersis cedēs illis: vide infra. cessio. Etiā cedere ē vēdere. l. si dubitāter. ff. ꝺ si. instru. Et h̄ nō ꝓ statutis. Et cedens bonis non liberat ēt a ciuili obligatiōe. l. qui bōis. ff. de cessi. bo. vbi nōt Accur. lȝ ꝯtrariȝ tenuerit glo. ꝛ male. in. l. vbicūqȝ. ff. de fideius. Itē nō audit debitor fisci. vl' reipu. volēs cedere bonis fm̄ Bar. in. l. is q bonis. ff. de cessi. bo. q̄uis videat tenere oppositū in. l. ij. iuncta glo. C. de cessi. bo. Et bñficio cessiōis renūciari nō pōt fȝ bar. l. alia. §. eleganter. ff. solu. mat. lȝ. Cy. videat tenere ꝯtriuȝ. l. l. j. C. qui bo. cede. pos. Et bonis cedi pt̄ nō tm̄ in iure: sȝ ēt ꝯ iuris: ꝛ sufficit per nūciū ꝛ per eplam id declarari. l. si. ff. de cessi. bo.

ℭ Cedere actiōē ē ius actiōis mihi ꝯpetētis in aliū trāsferre: ꝛ ipȝ q̄si in locū meū ponere: ita vt dicta actiōe possit vti aduersus eos ꝯ quos talis actio poterat intētari.

ℭ Cedere diē ē incipe diē debiti: vt si mihi ꝓmiseris cētū si Titi⁹ fact⁹ fuerit ꝯsul vl' epūs: vl' si nauis ex Asia venerit cū he ꝯditiōes extiterit: tūc dī dies obligationis cedere: vl' diē cedere debiti ē pecuniā incipere deberi: vt si debeas mihi cētū in festo Joānis baptiste. adueniēte festo dī venire dies debiti. l. cedere diē. ff. de vb. sig.

ℭ Celicole dñr illi q celū vl' planetas celi. i. solē ꝛ lunaȝ ꝛ stellas q̄si deū colūt. Et hi lȝ xp̄iani sint vl' nō: tn̄ si sunt tenēdi in plena veneratiōe xp̄ianoꝝ: sȝ nec ceteroꝝ hr̄tiroꝝ penas pati debēt fm̄ leges: vt. C. de iude. ꝛ celi. l. celicolarū: ꝛ quasi per totū ti.

ℭ Cella a celādo. i. occultādo dicitur. c. ꝓuilegiū. de vbo. significa. in glo. v.

ℭ Celebs dī cē ille q nō vult ꝯhere mr̄imoniū. Et hic fȝ Azo. forte orbus dicebat: q: sine mr̄imōio ꝛ sine liberis erat. Et illi oliȝ non poterāt cā mortis donare: qḋ hodie per leges corrigit: vt pȝ. C. de infirmādis penis celibatus ꝛ orbitatus. Dī autē celebs q̄si celo btūs: q: talis est fm̄ Isi. q̄lia sunt lumīa in celo: q̄ absqȝ ꝯnubijs sunt.

ℭ Celibat⁹ venit idē: ꝛ est stat⁹ vl' modus ꝑmanēdi seu viuēdi sine ꝯiugio. Vñ ꝓut dicūt theologi: celibat⁹ Joannis. i. v̄ginitas vl' castitas nō ꝓferebat ꝯiugio Abrahe.

ℭ Cemētarij dñr opatores muroꝝ idē qḋ lathomi: q: cemēto calcis ꝛ arene vtunt.

ℭ Cenaculū est loc⁹ apt⁹ ad cenādū vl' comedēdū quo qs magis de die q̄ȝ de nocte solet residere cā refrigerij.

ℭ Cenotaphiū ē inane sepulcꝝ. i. monumētū sine corpe: qḋ ꝯstat ad mēoriā defūcti. h̄ūc ēt locū placet eē religiosū fici ea re testis ē Virgili⁹. Sȝ duo fr̄es Antoni⁹ ꝛ Seuer⁹ contrariuȝ scripsert: q̄ꝝ snīa ꝓualȝ: vt. ff. de re. du. l. in tantum. §. si.

ℭ Cenobiū ē locus religiosoꝝ: ꝛ dī a cenon. i. cōe: q: ibi oīa debēt eē cōia. c. cū dilectus. de ꝯsue.

ℭ Cēsere ē iudicare: iudiciū ꝯstituere: precipe vt nōt Jo. an. in gl. vbi cēsem⁹. i cle. j. ꝺ ꝯcess. ꝑbē. ff. de vb. sig. l. censeri. inde nomē cēsoris sūptū ē. ꝑdia ēt dñr censeri: q: cēsuȝ ꝑbent. Etiaȝ censeri est in cēsura cōscribi: vt. C. in q. cau. pign. contra. l. j.

ℭ Censores a cēso eris. i. pecūie sūt dcī: q: cēsuȝ ēt tollūt. Cū. n. auctus eēt cēsus i vrbe romana adeo vt cōsules n̄ sufficerēt: ꝯstituti sūt cēsores: ꝛ cēsoris nomen vl' eē tractū: q: senatū aliqd cēsuisse dicim⁹ ide cēsores. Itē cēsor est iudex. ide cēsura. i. iudiciū: ꝛ per cēsuraȝ ecclīasticā significat īterdictū: suspēsio ꝛ excōicatio. c. q̄rētū. ꝺ vbo. signi. Etiā cēsores romanos ꝓcuratores dicimus.

ℭ Censite dñr q cēsent. i. cēsuȝ ꝑbēt. Require supra agricole ꝛ cēsiti. ꝛ infra colonus.

ℭ Cēsus tributū ꝛ pēsio publica idē sūt: vt. C. q cau. pig. ꝯtra. l. j. ꝛ C. si ꝓp pēsionē publicā. l. si accipit. Vñ cēsus idē est qḋ pēsio q̄ soluit de ꝓuētibus.

ℭ Cēsitor ē q recipit ꝓstatiōes collectoꝝ coloni ꝛ pignoris iure vēditi si ꝑdia si cēsus nō soluit: vt. ff. de cēsi. l. forma. §. illa. ꝛ. l. cū possessor. §. cū ꝓ pecunia.

ℭ Cenodora est vana ꝛ mūdi gloria.

ℭ Centenarij dñr duces vel magistri centū militū quoꝝ potestas dicitur centena.

ℭ Centurio idem.

¶ Ceſſio eſt iuris ⁊ actiõis trãſlatio. nã ꝑ ceſſionẽ iura ⁊ actiões in eũ cui ceſſi trãſferunt: qꝛ ſicut in vẽditiõe vl̃ q̃lʒ titulo alienationis rei corpalis neceẽ traditio q̄tũ ad dñij trãſlationẽ: ita ad trãſlationẽ rei icorpalis: ſcʒ iuris ⁊ actiõis vtimur ceſſiõe q̄ reputat̃ ꝓ traditiõe. Itẽ ceſſio ſm̃ Iſi. vi. li. ethi. ꝓꝓe ẽ rei ↄceſſio: ſic ẽ illõ Ruth. Cedere iure ꝓpinquitatis. Nã cedere dicim⁹ q̄ſi cõcedere. Et ea q̄ ꝓpa ſunt: nã aliena nõ ↄcedimus: ſʒ reſtituim⁹. Cedere ẽt ꝓꝓe dĩ q̄ ↄ vitatẽ alteri ↄſentit: vt Cicero ceſſit emi liſſe aucte viri. i. potr⁹ paruit. Et ẽ ſciẽdũ q̄ in inſtr̃is ceſſionis dĩ q̄ cedẽs eũ cui cedit ↄſtituit ꝓcuratorẽ in rẽ ſuã. Ad cui⁹ euidẽtiã notãdũ. Si cũ titio ex mutuo ↄtraxiſti tibi ↄpetit ↄ eũ actio directa ⁊ ꝑſonalis: qꝛ cũ eo i tua ꝑſona ↄtraxiſti. Tibi ẽt ↄpetit actio vtilis q̄ vtilr ⁊ cuʒ effectu debitũ ipm̃ tãq̃ rẽ tuã ꝑſequeris. Si aũt mihi iura ⁊ actiões ↄ debitorẽ tuũ ex cã vẽditiõis vel ex alia cõmiſſeris trãſfert̃ in me vtilis actio q̄ vti poſſuʒ ad ipm̃ debitũ tuũ tãq̃ meũ exeq̃ndũ. Directa võ ⁊ ꝑſonalis remanet apõ te cũ a te ꝑ ceſſionẽ non poterit ſeparari: ẽt ſi velis adeo tibi adheret. ff. de ſocio. l. iij. Et ſic pʒ q̄ in directa actiõe ⁊ ꝑſonali ſuʒ ꝓcurator tuus: qꝛ alr̃ nõ poterã vti: lʒ cuĩ directa nõ poſſit cedi: põt tñ mãdari ei⁹ exercitiuʒ. Et nota q̄ ceſſio actionũ ꝓſumit̃ ſimulata ex trib⁹: que no. accur. in. l. j. ⁊ pe. C. mãda. ⁊ ibi doc. ⁊. c. ſi. õ alie. mu. iudi. cau. fa. Itẽ ſex ſunt cãe ꝓp̃ q̄s ep̃s põt cedẽdi licẽtiã poſtulare. ſ. ↄſcia criminis: debilitas corpis: defectus ſciẽ: malitia plebis: graue ſcãdalũ ⁊ irregularitas ꝑſone: de crimĩe de renũti. ſi cũ ꝓdẽ. circa ꝑn. ⁊ per totũ ti. Uñ crimẽ debilitas defect⁹ plebs mala cogit. Cedere ꝑlatũ: ſiml̃ addas ſcãdala fratrũ. Adde ꝑdictis ſi q̄s ſit irregularis. c. de renũc. glo. ij.

¶ Ceſſionari⁹ dĩ ille in quẽ trãſfuſa ẽ obligatio vl̃ nomẽ ⁊ dʒ certiorare debitorẽ q̄ nomẽ ei⁹ in ipm̃ trãſfuſuʒ ſit ipm̃ notificãdo vl̃ oñdẽdo inſtr̃m ⁊ legẽdo ⁊ copiã ſiue lr̃ hr̃e dãdo: vt. l. nomẽ: q̄ res pig. obli. poſ. C. alias alter ſoluere poſſʒ debitor non credẽs ſe obligatũ ceſſionario. l. j. §. j. ff. de no. ope. nũ. ⁊. l. j. C. de obli. ⁊ act. ꝑ Bar.

¶ Ceſo. nis ẽ puer ſciſſus ab vtero mr̃is. Inde ceſar q̄ ceſus ex vẽtre mr̃is: vt ꝑ gl. ĩ rubꝛ. iſti. in v̄bo ceſar.

¶ Cerimõia eſt rit⁹ ſacrificãdi. Dicunt̃. n. cerimõie ſacrificia ⁊ ſolẽnitates iudeoꝝ q̄ cereis exercebant̃: ⁊ ſic in veteri teſtõ pctã purgabant̃.

¶ Cerimonialia ꝓcepta ſũt q̄ ad cultuʒ dei ptinẽt: de q̄b⁹ rõ reddi nõ pt̃ ſʒ Io. theo. di. vj. §. ĩs ita r̃ndet̃: qꝛ ad lr̃aʒ fuerũt mãdata. Ut ſi arabis in boue ⁊ aſino. Nõ idues veſtẽ lino lanaq̃ ↄtextã. Et nõ ſeres agrũ diuerſo ſemĩe. Sũt. n. tres duplicitates ꝓhibite. ſ. i corde ⁊ i ore ⁊ i ope.

¶ Ceſar ꝓ ſuit nomẽ ꝓpꝛiũ Iulij iperatoris q̄ poſtea oẽs iperatores dicti ſunt ceſares.

¶ Certũ dĩ nõ dubiũ vñ ꝓcurator dʒ eẽ cert⁹. ff. õ ꝓcu. l. ij. Itẽ arbiter cert⁹ dʒ eẽ. ff. õ arbi. l. itẽ ſi vn⁹. §. ſi duos. Silr̃ tutor dʒ eẽ cert⁹. ff. de teſt. tute. l. tutor icertus. ⁊. l. duo ſũt titij: vt tʒ vbert⁹ de bobio. c. j. õ ꝓcu. li. vj. in glo.

¶ Certi cõditio ↄpetit ex oĩ obligatione ⁊ ex oĩ cã ex q̄ aliq̄d certũ ⁊ determiatũ petit̃ ſiue ex ↄctu ſiue ex cã legati ſiue ex ſuo noĩe obliget̃ ſiue hereditario: ſʒ ſũt due certi ↄditiões: vna gñalis i oĩ ↄctu vbi certũ petit̃: alia ſpãlis in ↄctu mutui. Et lʒ nulla lex h̄ maĩfeſte dicat: pt̃ tñ dici ex tex. iſti. q̄b. mo. re ↄ. ob. §. j. in ſi. ibi. ex eo ↄctu. ſ. mutui naſcit̃ certi ↄditio: q̄ſi ꝓ nomẽ. eo. õ mõſtret ſpãlitatẽ in mutuo. Etiã in ſili lʒ ſolũ vna bonoꝝ poſſeſſio noĩet̃ cõiter: tñ ſũt due: vna gñalis: alia ſpãl: poſſʒ ẽt ꝓbari ex rub. ff. de re. cre. ⁊ ſi cer. pe. ⁊ de condi. Que rubrica hʒ tres ptes. vbi i 2ª tãgit̃ certi ↄditio ſpãliter ẽ gl. iſti. §. ſi. al. ſilis gl. i. l. certi ↄditio. l. ꝑn. ff. ſi cer. pe. ⁊. l. j. in ꝑn. de triticaria ⁊c̃. ↄtrariũ notauit Cato de ſaxis. l. j. C. q̄ admit. ad bono. poſ. ſup rub. Nã bñ dat̃ aliq̄ bonoꝝ poſſeſſio in gñali: ſʒ nulla gñalis: ⁊ ſic õ certi ↄditiõe ſic ꝑ oĩa. Sicut dat̃ aial in gñe: nullũ tñ repit̃ aial gñale q̄d oĩb⁹ ꝑcipet aialib⁹. Et nota q̄ i libello non ꝓcedit certi ↄditio gñalis: qꝛ ñ inſtruit̃ aduerſari⁹ an debeat ↄtendere: an liti cedere: vt dicẽdo te ↄuenio: qꝛ ad certũ mihi teneris.

¶ Ceterũ no. Io. cal. i ↄmẽto decre. veſtra. de coha. cle. ⁊ mu. ⁊ pau. in ↄmẽto. decre. nobis de iure patro.

¶ Cetera. hec dictio hʒ iportare in ↄctu ea q̄ veniũt q̄ ſũt de nã ipſi⁹ ↄct⁹ h̄ eſt de cõſuetudine vt not. in. l. ſi duo patroni. §. ſi q̄s iurauerit. de iureiu. ⁊ ꝓ h̄ iſerũt doc. q̄ ſi in ꝓtocollis alic⁹ notarij inueniãt̃ hec v̄ba ⁊c̃. q̄ itelligãt̃ ea veniſſe in ↄctu q̄ de nã vl̃ de ↄſuetudĩe ei⁹ ſũt: vt dĩc bal. q̄ ꝑ v̄bũ cetera nũq̃ itelligit̃ vt veniat ꝓmiſſio cũ pena. Rõ qꝛ pena dĩ eẽ q̄d extrĩſecũ ab ipo ↄctu: nõ ſi intelligitur venire niſi expſſe appeat. ar. ex his q̄ no. i. l. ſciẽdũ. ff. de v̄b. ob. ⁊. l. ij. C. de ſal. ſi tñ ſʒ bal. ↄct⁹ eẽt ↄcept⁹ ad ↄſiliũ ſapiẽtis: ⁊ i ipſo v̄bũ repiret̃ ⁊ cetera. tũc bñ poſſʒ apponi pena i h̄ ↄctu: ⁊ h̄ opat̃ appoſitio illa: vt ↄſiliũ ſapiẽtis dicte iſtũ ↄctũ ſuꝝ no. in. l. apte. ff. de v̄b. ob. Et nõ q̄ dictio ⁊c̃. duplici mõ ſcripta repit̃ ⁊ ſm̃ h̄ duplr̃ ꝓfert̃. Uno mõ ponit̃ indetermiate in fine oĩonis ſic q̄ ñ regitur ab aliq̄ v̄bo: ⁊ tũc dʒ ſcribi breuiter: vt ſic ⁊c̃. Scdo mõ ponit̃ determiate ſic q̄ refert̃ ad v̄bũ in oĩone poſitũ a quo regit̃: ⁊ dʒ ſcribi lõge ꝑ duab⁹ dictiõib⁹: vt ſic ⁊ cetera. Sic ẽt ꝓfert̃ breuiter ⁊ lõgius vt vtroq̃ mõ ſignificat ꝑut v̄ba ꝑcedẽtia vl̃ aliud mediũ ſignificare declarat. Nã breuiter ⁊c̃. ſignificat illõ q̄d deficit ⁊ ſupplet v̄ba deficientia: vt in. l. gallus. v̄. credẽdũ. ff. de li. ⁊ poſth. vbi teſtator dicẽs. Si me viuo nepos decedat tunc q̄ nepos ⁊c̃. credendũ ẽ galluʒ denotaſſe idẽ de ꝓnepote. Et ſic dictio ⁊c̃. ſupplet ibi v̄ba ſʒ q̄ ꝓnepos ꝑi ſubſtitui q̄ ſunt in ꝑn. illi⁹. l. vt gallus itroduxit. Itẽ ſi ꝑcedit iſtr̃m extẽſuʒ locatiõis viui⁹ dom⁹ facte vni ⁊ ſeq̄t̃ iſtr̃m abbreuiatũ emptiõis alteri⁹ dom⁹ facte eidẽ: dictio ⁊c̃. ſignificat clauſulas in ꝑcedẽti poſitas q̄ huic locatiõi ſunt applicabiles: qꝛ ꝑcedẽtia declarãt ſequẽtia. l. ſi ſu⁹ plurium. ff. de le. j. Itẽ qꝛ i hñtib⁹ ſimboliũ facilior ẽ trãſit⁹. l. in rẽ. §. itẽ q̄cũq̃. ff. de rei vẽ. Cõtract⁹ aũt emptiõis ⁊ locationis ſũt ſiſes. l. j. ff. locati. Et eſt ſciẽdũ q̄ notari⁹ q̄ſi notã poſitã breuiter i ꝓtocollo redigere vult ad inſtr̃m publicũ: tũc ſignificata ꝑ dictionẽ ⁊c̃. dʒ extẽſe ſcribere: qꝛ ſcit q̄d actũ ẽ: ⁊ q̄d ꝑ hãc dictionẽ itellexerit tanq̃ teſtis ibi ↄtẽtoꝝ: qꝛ diſpõnẽ ↄhẽtiũ recepit. ꝗ mortuo ꝑ notario poſt ꝓtocollũ añq̃ redigeret illõ i publicũ iſtrʒ. ſcõs notarius nõ dʒ ſignificata ꝑ dictionẽ ⁊c̃. in ꝓtocollo poſitã extẽdere niſi q̄tũ ibi ſunt extẽſa. l. ↄctus. C. de fide inſtru. Sʒ talis nota ꝓtocolli legẽda eſt ptib⁹ corã teſtib⁹: ⁊ illis exponẽtib⁹ v̄bũ ⁊c̃. dʒ notari⁹ ſcõs ſup h̄ reqſitus expoſitionẽ illoꝝ redigere in publicũ iſtrumẽtũ extenſum. alĩs iudex dʒ arbitrari ex ꝑcedentib⁹ ⁊ ſeq̄ntib⁹ ⁊ cõiecturari: q̄d per v̄bum ⁊c̃. ſignificet̃. ar. l. ſi ſeruus pluriũ. §. j. ff. de le. j. ⁊. l. volũtatis. C. de fideicõmiſ. Secũdo ſumit̃ ⁊c̃. ꝓut lõge ponit̃ ⁊ ſignificata alia ꝑter ea q̄ enumerata ſunt. l. itẽ queritur. §. exercitu. l. locati. vbi dĩ q̄ ſi quis ex domo feneſtras ⁊ cetera ſuſtulerit. Itẽ ibi heres qui cõpulſus adit ſicut ceteris commodis caret: ita hoc cõmodo q̄d nõ põt detrahere quartã. l. nãq̃. §. q̄ cõpulſus. ff. ad tre. vbi dictio ⁊ cetera regitur a verbis ſuſtulerunt. ⁊ caret.

De Ci.

¶ Circuitores dicunt̃ q̄ circuierũt vl̃ circuĩdãt patrias ⁊ nundinas ad nũdinas deferẽtes res venales. Et dicunt̃ alio nomine circumentores.

¶ Circuiſeran⁹ ſʒ Iſi. li. x. dĩ q̄ ad modũ rote circuĩfert̃.

¶ Circuĩſcept⁹ ẽ circũdat⁹ vl̃ vndiq̃ eiect⁹ vt no. i ꝓhe. de.

Circūducere litterā eſt eā circūducta linea dānare: ⁊ ſic differt a cācellare ⁊ ſupplicare.

Cymiteriū ē loc⁹ ſolēniter p epm̄ bñdict⁹. ð ꝯſe.di.j.nemo. ⁊ dī a cymos.i.dulce: ⁊ fteron ſtatio qſi dulcis ſtatio.

Cirographū ē cū duo paciſcētes duas ſcripturas ſub eadē forma vboꝝ īter ſe ꝯficiūt ⁊ mutuo ſibi tradūt. vel dī līfrā ſeu illa līa in q̄ debitoꝛ ꝯfitet ſe eē obligatū creditoꝛi idē qd̄ antapoca: ⁊ cirographa dū veniunt nomē ſiue corp⁹ vēiſſe vī.l.ſuū filij.§.cū q cirographū.ff.ð le.j.

Circūſtātia alicui⁹ loci itelligitur p.xxx.pedes: vt dicit Bar.in.l.itē apud labeonē.§.ꝯuiciū.ff.de iniurijs.

Ciliarcha eſt pnceps ſup mille hoīes.

Ciliū eſt pua pellicula in oculo q̄ dī lachrymale.

Cimiliarcha ē cuſtos ſacroꝝ vaſoꝝ ⁊ aliaꝝ reꝝ ſacre eccle. vt dicit gl.in.l.iubem⁹.de ſacroſan.eccle.

Circa eſt ſignificatiōis reſtrictiue: nō autē āpliatiue: vt in.l.rutilia polla.ff.de ꝯbē.emp. Et h̄ nō p ſtatutis. Et qd dictio circa opeꝛ in teſte. vide Bar.i.l.celſus.ff.ð vſuca. Et circa ptinet ad tp̄s. circū ad locū. circit ad nūeꝝ.

Citatio ē in ius vocatio vl' inuitatio cū quis de aliq̄ ꝯq̄rit: ⁊ q̄rimonia ſua coꝛā iudice depoſita: iudex emiſſo citationis edicto ad eī⁹ inſtātiā vocat vel inuitat illū ad ſe in quē agere deſiderat q ꝯq̄ſtus eſt. Si vo in edicto iudex vel ptoꝛ adijciat hāc clauſulā: ſi in die pſcripto non veneris q̄ſi ꝯtumax ꝯdēnaberis: vl' reputaberis ⁊ tūc, edictū oliʒ dicebaꝛ peremptoꝛiū. Hodie at̄ ſufficit ꝙ dicaꝛ, Citam⁹ talem pemptoꝛie. Et eſt q̄druplex modus citādi ſm̄ Guil.demon.lau. Prim⁹ per nunciuʒ litteris citatoꝛijs. Scd̄s p pcone. Tertius p edictum.cle.i.de iudi. Quart⁹ fit ex iuris diſpōne. Itē q̄dā citatio fit ad monitione iudicis.ca.ꝯſuluit.de offi.deleg. Itē q̄daʒ eſt vbalis: q̄dā realis vel actualis ducēdo ad iudicē. Itē citationis ſunt tres actus. Prim⁹ eſt ipoſitio cuʒ iudex ipōnit nūcio vt citeꝛ reus. Scd̄s manifeſtatio cū nūcius denūciat citato vt veniat. Tertius relatio cum nūcius refert iudici talē in tali loco citaſſe. Addiꝛ et̄ q̄rtus.ſ.ꝯparitio citati. Et qſi citat⁹ teneaꝛ ꝯparere ⁊ ſi nō cōparet mulcteꝛ: not.p doc.i.c.pterea.de dila. Et de ill' actib⁹ in.c.ſi.de ſe ruͥs. Et nō.ꝙ citatio ē de iure nāli: vt in cle.paſtoꝛalis.ð re.iudi. Et citatus ad locū moꝛboſuʒ ſeu vbi aer eſt peſtilēciaꝛ vl' coꝛrupt⁹ nō teneꝛ ire cū ſaluti hoīuʒ ſit ro adhibēda.l.recuſare.§.ſi qs in vno loco.ff. ad trebel. ⁊ ibi per doc. Nec citat⁹ pemptoꝛie pōt dici ꝯtumax añ libelli oblationē.l.ſi finita.§.ſi pſes.ff.de dā.infec.

Ciuitas dī q̄ſi ciuiū vnitas: ⁊ muroꝝ ābitu termiatur de ſen.exc.ſi ciuitas: cui⁹ appellatiōe et̄ ꝯphendunꝛ burgēſes.ff.de vb.ſig.l.ij. Itē ciuitatis appellatiōe cōphēdunꝛ mille paſſus a muro ciuitatis: vt.ff.eo.ti.l.mille: ⁊ ff.de pe.l.ꝙ ligde.§.ſi ita legiꝛ. Itē cōpꝛehēdunꝛ hoꝛti. ar.ff.de pcu.l.pꝛeſes. Itē ciuitatis noīe nō cōphendunꝛ dioceſes: nec ecōtra. vocaꝛ autē ppꝛie ciuitas que habet epiſcopum: vt.lxxxv.diſt.in illis.

Ciuilis actio. Re.ō.actio.

Ciuile debitū vide in gl.j.ca.ff.de ſolu. Et q̄nq3 ciuile idē ē qd̄ vrbanū ⁊ elegās: vt i glo.ſ.l.ciuile eſt.C.de fur. Sic in ciuile.i.ſurbanū vl' indecēs.l.in ciuile.ff.de legi. vbi dī.īciuile eſt rñdere lege tota nō iſpecta.

Ciui⁹ eſt nat⁹ i ciuitate.l.ciues.ff.de appel. vbi glo. Sed qd ð natis in comitatu: dī ī autēnico qb⁹ mo.na.effi.ſui.§.ſi vo neq3 ciues.coll.vij. ⁊ ibi p Ja.ð bel. mouetur qd̄ de rege ꝯcedēte pūilegiū ciuitatib⁹ ⁊ ciuib⁹ regni.

Ciſterna ē loc⁹ in quo ꝯgregaꝛ aq̄ pluuiales: ⁊ ibi collecte vſui reſeruanꝛ: alij pōnūt caſtella p eodē.

De Cl.

Clam poſſidere.i.occulte poſſidere.

Clamis ē veſtis militū: purpura regū: ſtola ſacerdotū: toga aduocatoꝝ: birr⁹ ruſticoꝝ vl' cuſtodū: cuculle monachoꝛum: vt.C.de veſti. clo. ⁊ aura.li.xj. ⁊ .C.q mili.nō poſ.l.ſi clariſſimi: ꝑut no. Azo.in ſum.C.de offi.pfec.p to. Apud iperatoꝛē erāt in triplici gradu: qꝛ alij erāt maioꝛes ⁊ hi vocabanꝛ illuſtres ſicut pfectus ptoꝛio orientis. Itē affrice. Itē vꝛbis romane. Alij erāt mioꝛes: ⁊ hi vocabanꝛ clariſſimi: puta pꝛeſides. Alij medij: ⁊ inter illos erant ſpectabiles: ⁊ pconſules ⁊ pfectus egypti: qui etiā dicuntur auguſtales.

Clandeſtinū ꝯiugiū eſt deſpecta pſonaꝝ pñtia vl' iuris ſolēnitate vl' deniciatiōe nō pmiſſa ſiue ſacerdotis bñdictione occultū matrimonium.

Clandeſtina electio dī q̄ in camerīs p occulta ꝯuēticula fit vel illa quā canonici iter ſe ſecretā tenēt.

Claſſis.i.nauis: ide claſſit⁹.i.nūerus claſſatoꝝ.i.nauiū ad bellādū. Et q cēſeꝛ vl' voluerit ſe huic miſterio deputare dicebaꝛ incenſitus: vt.C.de claſſi.li.xj.

Cliens dī ille cui⁹ cām aduocat⁹ tueꝛ ⁊ defendit. Inde clientulus diminutiuū: ⁊ idē eſt ſm̄ Iſi. Ul' dī q̄ſi colēs a colēdis patronis. Uñ ſolēt ꝑuerſi aduocati dicere ſuis clētulis ſi veꝝ rñdebis cām pdes. Sʒ nō dicūt ſi falſum rñdes regnū dei pdis: ⁊ cū iniuſta ſiſa dānationeʒ acqres vt eſt glo.magiſtra.in.c.j.de ꝯfeſ.

Clerica dicꝛ coꝛona clericoꝝ raſa: vt no.Jo.an. de vi. ⁊ hone.cle.ca.clerici.

Cleros grece eſt ſoꝛs latine vl' hereditas: ſūt ḡ dicti clerici: qꝛ de ſoꝛte dñi ſunt.xxj.di. cleros: vbi ponūꝛ noīa oīuʒ graduū in eccłia xp̄i deſeruiētiū: ⁊ appellatiōe clericoꝝ etiā intelliguꝛ monachi: lʒ non ecꝯ: qꝛ ſunt et̄ electi in ſoꝛtē dñi qd̄ clericus ſignificat.xij.q.j. Duo ſūt genera: ⁊ h̄ maxime in cauſis fauoꝛabilib⁹: ſʒ in odioſis ſecus vt no.in.c.j.de iura.calū. vbi et̄ appellatiōe clerici ſ venit monachus: qꝛ ibi poſtea ſpecificat: vide.c. cuʒ ſm̄ apl̄m.de pbē. ⁊ .c.cleros.pal.

Clerimonia idē eſt qd̄ hereditas diuina.

Cloaca dī locus ꝯcauus vbi ſoꝛdes fluūt ex quocūq3 vili loco vl' effluūt de vijs ⁊ plateis: vl' vbi ſtercoꝛa recipiūtur.ſ.latrina.ff.de clo. vbi tex.l.j.§.cloaca. Cloaca eſt locus cauus p quē colluies q̄dā fluit. Et ponit ptoꝛ ibi duo iterdicta de cloacis. Primū eſt phibitoꝛiū quo phibeꝛ vicinis facere viʒ q̄ minus cloaca purgeꝛ ⁊ reficiaꝛ. Scd̄ʒ eſt reſtitutoꝛiū: vñ flaui⁹ mela ſcribit cōpetere interdictuʒ hoc: vt in vicini edes veniat ⁊ reſcindat pauimēta purgāde cloace grā. Et ſi qs velit puatā cloacam facere vꝛ exitū habeat in publicā cloacā nō eſſe ipediendū pōponius putat. Et vtriuſq3 iterdictoꝝ eſt ad ſalubꝛitatē ciuitatū. Nā celū peſtilēs ⁊ imundicie cloacarū ruinas minanꝛ: vt ibi dicitur. Eſt ergo duplex cloaca puata ⁊ publica. Et appellatione cloace tube ⁊ fiſtula continentur hec ex.l.j.pꝛealle.ff.de cloacis.

De Co.

Coactio eſt duplex.abſoluta ⁊ ꝯditiōalis. Coactio abſoluta eſt cui reſiſti nō poteſt cum quis violenter trahiꝛ ad aliquid faciēdum quo caſu quis omnino excuſaꝛ.l. diſt.pꝛeſbyteros.j.q.j.conſtat. Coactio cōditionalis eſt que metum cruciatus vel aliquid graue minaꝛ que ſi excuſat a tāto: non tamen a toto.c.ſacris.de his que vi. me.ve cau.fi.in gl.verbi attenuet ſm̄ goſ. in ſum.codeʒ ti. ⁊ etiam in.c.cum dilectus.eo.ti.vi. ber.bꝛix.in gl. vbi muīta dī.v.verbo ad eius vbi bñ diſtinguit. Et coacta volūtas etiam voluntas eſt.xv.q.i.merito.ff. qd̄ metus cau.l.ſi mulier.§.ſi metu.

Coc⁹ venit appellatōe artificis: qꝛ cocū eē ē ars.l.ſi qs vēditoꝛ.§.i. ⁊ .ij.ff.de edi.edic. Imo coc⁹ iperatoꝛis hʒ dignitatē ad qd̄ bal.alleg.tex.i.l.i. Quis cocoꝝ in vſibus ſcu.hec Ludo.de ro.in ſingularib⁹ ſuis.

¶ Codicilli dr̄ codices pui .i. libelli in qb⁹ cū aliqs ipe dit aliq̄ neceitate ne faciat teſtm̄ de reb⁹ ſuis diſponit i vl tima voluntate. Et ſm Azo. in ſum. C. de codicillis. In hoc differūt a teſtō eo q̄ codicillis directa hr̄ditas nec dari nec adimi pōt ne ɔſundaf ius teſtōꝝ ⁊ codicilloꝝ. Nec in his pōt hr̄ditas ſcribi. Nec ɔditio heredi inſtituto pōt adıci: nec ſubſtitui in eis directe pōt: ſʒ p fideicōmiſſum cū in eis hereditas directe nō relinquır. Et plura alia que notant azo. ⁊ ho. in ſum. ti. de teſt. Et ſpe. ti. de inſtrumētoꝝ editione. §. viſo.

¶ Codicillus dr̄ ab auctore q̄ ſʒ gen⁹ ſcripture iſtituit. Et eſt ſcriptura vl lr̄a in q̄ teſtator voluntatē figurat ſuā: nılla idigēs ſolēnitate: ſʒ ſoli teſtatoris volūtate q̄licūqȝ pnūciatiōe expſſa cui⁹ bn̄ficio ſubueniſ volūtatib⁹ defunctoꝝ ꝑ deficiēte ſolēnitatē vboꝝ legaliū vl necitatē vboꝝ ſolēniū. Et ſic codicillus fit vice teſti ſic ꝑ ſla ſit vice codicilloꝝ. Et nō q̄ illa clauſula. ſi non valet iure teſti. valeat tn̄ iure codicilloꝝ. ſm Accur. in autē. ex cā. C. de libe. ꝑte. vl exher. nō hʒ locū qn̄ teſtm̄ deficit vitio teſtatoris: vt q̄ exheredauit vl ꝑterit filiū: ſʒ bn̄ opatur qn̄ teſtamētū nō hʒ vitiū intrinſecū. ſ. ꝑteritiōe vl exheredatione: ſʒ hʒ defectū extrinſecū puta minorē numerū teſtium ⁊c̄. Et ex modernis doc. guil. de cunio tʒ cū glo. in. l. ſi. C. de codicillis: lʒ Dy. ⁊ alij teneant ɔ̄trıū in. l. patron⁹. §. ſi pagan⁹. ff. de iniuſto rupto teſtamēto. Hec ponit Baldus de peruſio in quodā cōſilio.

¶ Codex eſt glibʒ liber q ɔtinet in ſe diuerſos lib⁹ os partiales: ⁊ ſʒ gn̄alr. Sʒ ꝓꝑe ē liber q ɔtinet diuerſa ꝑcepta iperatoꝝ. Un̄ añ tp̄e iuſtiniani erāt tres codices. ſ. gregorianus hermogenian⁹ ⁊ theodoſian⁹ ⁊ mlte ɔſtitutiōes extra illos deuagātes. preterea duo pene milia librorū ⁊ trecies centena milia verſuū. Uidēs ergo iuſtinian⁹ tantā legū mltitudinē voluit circa hoc adhibere remedium ſalubre. Primo direxit animū ſuū ad iperiales cōſtitutiōes: ⁊ de iſtis trib⁹ codicib⁹ extrauagātib⁹ fecit fieri vnū codicē quē ſuo felici noīe nūcupauit codicē iuſtiniani. Deīde direxit animū ad imēſa veteris iuris volumīa: ⁊ de illis duob⁹ pene milibus libroꝝ ⁊ trecies cētenis milib⁹ verſuū fecit fieri librū digeſtoꝝ ſeu pandectarū quē diuiſit in qnq̄ginta libros partiales ⁊ in tres integrales. ſ. ff. vetus. inforciatū. ff. nouū. Poſtea p inuenib⁹ ⁊ legū tyronib⁹ fecit librū inſtitutionū. ſ. mediocrē eruditionē per quē quaſi per pontem iuuenes ad legū ſubtiliora ⁊ altiora peruenirent.

¶ Coetanei ſunt hoīes paris etatis ſm Iſido.

¶ Cognatio legalis ſʒ Hoſti. eo. ti. eſt q̄dā primitas ꝓueniēs ex adoptiōe vl arrogatiōe: vt no. in rub. eiuſdē ti.

¶ Cognatio ſpūalis ē ꝓpinqtas vl attinētia q̄ ꝓuenit ex ſacramēti datiōe vl ad ſacrm̄ recipiēdū atteſtatiōe vl attactione. Un̄ ex cognitiōe ſpūali que in baptiſmo ɔ̄hitur nouē ꝓpinqtates naſcunſ. Pria filiatio iter ſacerdotē baptiʒātē ⁊ baptiʒatū. Scd̄a ɔpaternitas iter ſacerdotē ⁊ patrē baptiʒati. Tertia cōmaternitas iter eūdē ⁊ matrem baptiʒati. Quarta inter filios ſacerdotis ⁊ baptiʒati. ſ. fraternitas. xxx. q. j. hoīes. ⁊ q. iij. ita diligere. Quīta filiatio iter baptiʒatū ⁊ ſuſcipiētē ō baptiſmo. Sexta filiatio iter eūdē ⁊ vxorē ſuſcipientis. Septima fraternitas iter baptiʒatū ⁊ filios ſuſcipiētis. Octaua ɔpaternitas iter ſuſcipiētē ⁊ patrē ſuſcepti. Nona mr̄nitas inter eūdē ⁊ matrē pueri: vt. xxx. q. iij. per totū.

¶ Cognatio conſanguinee vxoris eſt coitus cū ɔſanguīnea vxoris.

¶ Cognati. Regre. ſ̄. Agnati. ⁊ hr̄ poſt agnatos: q ̄ cognati p femīneū ſexū: ſʒ agnati p maſculinū ɔiūcti ſūt: ſʒ tn̄ hodie modicū curaſ. Sed an agnatus ꝑſumaſ ſcire factū cognati: vide. l. octaui gradus. ff. vn̄ cognati: ⁊ c.

quoſdam de preſump. per doctores.

¶ Cognoſcere inſtrumēta: eſt ea relegere diſtiguere ⁊ cōferre accepta ⁊ data.

¶ Cohortalis ē apparitor q obnoxius eſt cohorti. l. ſi cohortalis. C. eodē titu. lib. xij.

¶ Colonus eſt q ꝑdiū hʒ agri colēdi cā. Differt aūt colonus ab aglino: q̄ hic in rure: iſte āt i ciuitate moraſ. Et hr̄ ples ſpēs agricolaꝝ ſʒ azo. q̄ alij vocāſ coloni ɔditiōales. alij coloni inglini. alij originarij: alij coloni ſimplr nūcupati ⁊c̄. de q̄bus infra patebit.

¶ Coloni ɔditionales dr̄ q̄ſi ex ſua ɔditione ꝑdium vl agꝛ colere debentes: ⁊ ſm Io. ſic ɔſtituunſ q̄ p̄ in ſcriptis vl ſine ſcriptis ꝑpetuo iure colonos ſe eē in ſundo ꝑmittant vt poſtea p. xxx. ānos in fundo ꝑmaneant. Et lʒ q̄dā putāt hos eē aſcripticios ɔditionales: tn̄ ſm Io. male putāt: q̄ colonus tēporis tranſcurſu pōt liberari: aſcriptici⁹ vero minime: vt. C. de agri. ⁊ cenſi. l. cū ſancimus. li. xj. Regre ſupra aſcripticius.

¶ Coloni dn̄ici dicebanſ q colebāt agros iperatoris: vt C. de predi. ⁊ oībus re. li. xj.

¶ Coloni illiricein. als. ⁊ melius illiriciani de illirico. i. ō ſchalaphonia dr̄: ⁊ habenſ in. l. cū q̄rebaſ. C. vn̄ vi. vbi dī iter illiricianā aduocationē glo. i. iter aduocatos de illirico. C. de colo. illiri. li. xj.

¶ Colonus inglin⁹: lʒ ſm q̄ſdā iter colonos ɔditionales ⁊ inglinos nulla ſit dr̄ia. p q̄b⁹ vī facere. l. diſſimum⁹. C. ō agri. ⁊ cēſi. li. xj. tn̄ ſm Io. hec ē dr̄ia: q̄ inglinus minus aſtrictus eſt q̄ȝ colon⁹ ɔditiōalis: ⁊ vn̄ inglin⁹ bn̄ pōt i aliq̄ pte cuiuſlibʒ ſuburbij domū ɔducere ⁊ inhitare: ſed cōditionalis colon⁹ non audet cum ſua familia recedere a fundo quē colit nec alibi habitare.

¶ Colon⁹ originari⁹ ſm Io. dī coloni ɔditiōalis filius ex eo q̄ originalr ɔditioni colonarie ſubiect⁹ eſt nec refert ſm Io. ſiue i ſolo fuerit nat⁹ ſiue ex̄ ſolū: q̄ tā q̄ȝ originarius ad terrā reducēdus quā pr̄ ſuſcepit colēdā.

¶ Coloni baleſtini ſunt de baleſtina ꝓuicia dicti.

¶ Coloni partiarij ſʒ q̄ſdā dr̄ illi q terrā colunt p pte dimidia vl tertia ſm ſterilitatē terraꝝ. Et ſm Io. nullum ius hn̄t ſtati fructib⁹ a ſolo ſepatis. Et ille dī ꝓꝑe partiarius q cōducit rē ruſticam p cōi dāno ⁊ commodo. Et cōpetit ɔtra eum actio pro ſocio.

¶ Colonus ſimplr ſʒ Io. dī q ſub certa ānua mercede in pecunia numerata ꝑdia colēda accipit. nā ſm eū non eſſet locatio ſine pecunia. ff. depo. l. j. §. ſi q̄s ſeruū.

¶ Colonus ꝓꝑie dī q ruſticā rē ɔducit nūmis ⁊ ɔpetit ɔtra eū actio ꝑſcriptis vbis ſiue in factū. vbi. ſ̄.

¶ Colon⁹ ad nūmū ɔduct⁹ ē ille q ſtati cū fruct⁹ fuerit a ſolo ſepati: vt vſufruc. itelligiſ ſm Io. ff. de fur. l. ſi apes.

¶ Colon⁹ ſuꝑficiari⁹ eſt q arē ɔducit ea ɔditiōe: vt ſibi liceat in ea edificare: ⁊ domū tollere cū voluerit.

¶ Coloni ꝑtionarij ſūt q totū agꝝ ſuis expēſis colunt ⁊ ex fructib⁹ ꝑſtant dn̄o fundi q̄ntū ɔuenit.

¶ Coloni palatini. hr̄. C. eo. ti. li. xi.

¶ Collatores dr̄ a ɔferēdo: q̄ ɔferunt in fiſcū ſiue ordinaria ſit collatio ſiue ex̄ordinaria.

¶ Collatio ſm azo. in ſum. C. de col. dī quaſi in cōi latio. Nā q̄d erat ꝓꝑrium dī ibi medium: ⁊ ɔfert. i. ɔiunctioni ſubiciſ. Et ſm eū nō eſt aliud q̄ȝ cōicatio qua res quondā non ſua vel nō hereditaria iam eſt ſua vl hereditaria: vel eſt ɔfuſio ſiue coadunatio reꝝ ɔferentis in res cōes ſeu cū rebus cōibus diuidēdis: vt no. in. l. ſi ſoror. C. de col. Itē ſm Fulgoſiū in rub. C. eo. ti. Collatio ē triplex vna quā faciunt ſcholares diſputādo ⁊ de iu. diſceptando: vt in autē. ⁊ ſi ɔtracti. C. de ſi. inſtr. Alia quā facimus bibendo ⁊ comedēdo. Tertia que fit res coadunando. Et iſta hic deſcripta eſt: ⁊ in ti. de collatio.

¶ Collatio iſtrumētoꝝ eſt qñ duo inſtrumēta inſpiciunt ⁊ examinant ſi vtꝝ in vno ita ſit ſicut in altero: vl' vt videat per modū ⁊ formā ſcripture effect⁹ eius.

¶ Collactane⁹ idē eſt qḋ ꝯſugēs: ſꝫ collactane⁹ .i. ꝯdormiens. a lacte ꝑmus. ſcḋo mit a lecto nomē hꝫ.

¶ Collega ſm Iſi. dī a collegatione ſocietatis vl' cōplexu amicitie: ⁊ ēſt idē qḋ ſodalis in offō alteri⁹ paris ꝑſtās.

¶ Collegarius ēt eſt vn⁹ ex talib⁹ ſocijs.

¶ Collegiati dñt alīq q ſūt de aliquo corꝑe .i. ꝯgregatiōe vl' artificio hoīuꝫ veluti piſtoꝝ: fabroꝝ: monachoꝝ: et qꝛuidā alioꝝ collegiū hñtiū: q ēt dñr carthopatri: qꝛ eorū noīa ſcribebāt in charthā. vl' mricula patrie: vt .C. de colle. li. xj. in rubrica. Scribebant aūt p eo vt pñie fierēt incorꝑati: vl' dicebant corꝑoralr emētes carthā .i. locuꝫ cuiqꝫ p carthā aſſignatū: vt in eī⁹ locuꝫ ſurrogent ⁊ pñie ſiāt incorꝑati ſm Accur. ibidē. in .l. vnica.

Collegiū ē ꝯgregatio quā ad min⁹ tres facere pñt. Nā duo faciūt ꝯgregationē: collegiū tres: ꝑplm decē: turbā xxv. gregem qnqꝫ porci. vl' .x. oues: vt no. Ber. de elec. c. j. Et collegia licita ⁊ approbata i his i qb⁹ hñt iuriſdictionē ⁊ quoad ea q̄ ad ipos collegiatos ꝑtinent pñt facere ſtatuta: vt no. i gl. l. ſi .C. de iuriſdi. om. iudi. Et expſſi⁹ .C. de ꝯſti. pecu. l. ij. in ſi. p Bar. in .l. oēs ꝑpli. ff. de iuſti. ⁊ iur. Itē collegio ñ approbato nō relīqt in teſtō .l. collegiū .C. de hr̄. inſti. Et de licito vl' illicito in .l. j. de ſacroſā. ec. de excel. pla. c. cū dilecto. ⁊ p Bar. ff. de colle. illi.

¶ Collaterales dñr q ſe attingūt vl' ſibi attinēt trāſuerſaliter p lineā collateralē nō p lineā rectā aſcendentē vl' deſcendentē: vt ꝯſanguinei ⁊ ꝯfines: dñr ēt collaterales generalr oēs eqlr q̄ſi laterib⁹ ꝯſidētes.

¶ Collobiū eſt toga vl' veſtis ſine manicis.

¶ Collectiua dictio dī q̄ ſignificat collectiue ex ſua ipoſitiōe: qñqꝫ ēt ex ſignificato ſūpto aliūde ex q̄uis aliena terie ſbe ſignificatiōe. vbi gr̄a ibi. oēs ferūt lapidē vl' trabē. ſignificat collectiue .l. ita vulnerat⁹. ff. ad .l. aq. Sꝫ ibi. oēs ſtudent auaritie. ſignificat diſtributiue. Rō: qꝛ in p exēplo ex vnitate lapidis ſumit ſignificatū ſbi: ſꝫ i ſcḋo exēplo ſenſus eſt ꝙ qlibet hō ſtudet auaritie. Silr hic. oēs hoīes aut ſūt liberi: aut ſerui. Iſti. de iur. pſo. ſꝫ mīaꝫ ſubiectā nō patit ſenſuꝫ collectiuū: qꝛ falſum eſt ꝙ oēs hoīes ſint liberi vl' ſerui: qꝛ aliq liberi ſunt: ⁊ aliq ſerui. Sꝫ in .l. ſi necīa. §. ſi ānua. ff. de pigno. act. ſumit dictio vnaquaqꝫ collectiue: vbi ſi ſtipulatio ſum triginta ſolui ānua bima trima die .i. quolibꝫ āno in trib⁹ mihi ſolui decē ⁊ pignus accepi. Deīde pactū eſt appoſitū ꝙ mihi vnaquaqꝫ die pecunia nō ſoluta eſſet mihi vēdere pign⁹ liceret. Dicit tex. ꝙ pecunia nō ſoluta vno termio. l. p vl' 2⁹ nō licꝫ vēdere pign⁹: ſꝫ oīb⁹ terminis ꝑteritꝭ. Et ſic illa verba vnaquaqꝫ die ſignificant collectiue. Loīum terminoꝝ ſumi. Dicit ergo collectiua dictio que ſignificat collectiue per moduꝫ eiuſdem corꝑoris: vt ſunt turba: domus: grex: peculiū: collegium: hereditas: ciuitas: vniuerſitas: cōmune ⁊c̄. Itēꝫ dictio qlqꝫ eſt collectiua. ibi. Titius ⁊ ſeyus pro quota parte qlqꝫ eoꝝ me heredem fecerit heredes mihi ſūto .l. hoc articlo. ff. de here. inſti. qꝛ refertur ad vtrūqꝫ: collectiue dicit tamen ex ſubiecta materia .ſ. inſtitutionis. ſumitur qñqꝫ ſignificatū diſtributionis. De hoc in .l. ſi .C. de impu. ⁊ alijs ſubſti. ⁊ .l. ſi filialib⁹. §. j. ff. de le. i. ⁊ .l. ſi fuerit. ff. de re. du. hoc ponit Bar. in .l. hoc articlo. ꝑal.

¶ Colluctatio fit dū aliq ſil' luctant pugnis vl' calcib⁹ vl' veri⁹ qñ pugnāt eo nō ſtāt certo loco. ff. ad .l. aq. l. q̄ actōne. §. ſi qs in colluctatiōe. in glo.

¶ Colluſio ſꝫ Ber. i glo. i. c. audim⁹. ō collu. detegē. ⁊ c. cū clerici. de cēſi. eſt inter actorē ⁊ reū latēs ⁊ fraudulenta ꝯuētio p quaꝫ alter in iudicio ſe ſupari ꝑmittit. Que interueniēte ſꝫ Hoſti. in ſū. aliqñ delicta remanēt ipunita: vl' ēt ꝯmittunt. Et ſm Azo. fit p ꝑcuratores ⁊ aduocatū cāꝝ q ſe in lite ſupari patiunt: ⁊ fit p ꝑncipales ꝑſonas in litib⁹ tā in ciuili cā q̄ in ſpūali: vt in. d. c. audiuimus. In ciuilib⁹ aūt ſꝫ Azo. fit ipune: vt qñ qs p colluſionē patit ſuū vl' libertū ingenuū ꝑnūciari. Et h̄ iō ne p tales degeneres ingnaret ampliſſim⁹ ordo ſenatoꝝ.

¶ Cōmētarius eſt ille q cās cōmētabat: vl' ſcripſit.

¶ Cōmētor: ꝯmētaris ē ꝯponere vl' fingere ſeu gloſare.

¶ Cōmētū ſignificat deceptionem vl' occultum ſeu maliciosum tractatuꝫ de teſti. in inte. c. j. lib. vj. xxxvij. di. c. ij. de teſti. cogen. caplo. ij.

¶ Comes oriētis ſm Azo. in ſum. e. ti. forte erat ꝑcurator reꝝ ceſaris q̄s habebat in oriēte.

¶ Comes palatin⁹ dī q curā gerebat ꝑcipuā vt miſſorū notarioꝝ ⁊ iudiciū negligētiā argueret: ⁊ a ꝑuincialib⁹ tributa exigeret ⁊ ꝯſueta depoſceret: ita ꝙ nō in ꝑuincialib⁹: ſꝫ ꝑcipue iuſſus eſt: vt iudicib⁹ ⁊ eoꝝ officialib⁹ ꝑcepto immineret ⁊ ſupereſſet .C. de offi. cōi. ſacraꝝ largitionum. ⁊ de offi. rect. ꝑouin.

¶ Comes reꝝ ꝑuataꝝ ſꝫ Azo. erat forte ꝑcurator ceſaris i ꝑuatꝭ reb⁹. ⁊ ſꝫ eū ēt fuit illuſtris. Alij dicūt ꝙ ꝑuati cōmodi ⁊ fiſcaliū reꝝ habuit admiſtrationē vt eas cōſeruaret: ⁊ in eis negociaretur.

¶ Comes ſacraꝝ largitionū ſꝫ azo. erat ille per quē ꝑnceps ſua ſtipēdia largiebat. ⁊ h̄ forte erat ꝑcurator reip. qui grece legiſta nuncupat: ⁊ illuſtris erat. Alij dicunt ꝙ per hūc imperator liberalitatē ſuā ⁊ magnificentiam exercebat. ⁊ largitudinē agebat.

¶ Comes ſacri patrimonij erat q imperatoris ꝑcurabat patrimoniū. q l hoc differt a comite reꝝ ꝑuataꝝ: qꝛ hic tꝫ cuſtodiā reꝝ ꝑuataꝝ: ⁊ exercet negociationeꝫ circa mobilia: ſꝫ ille patrimoniū ⁊ imobilia ꝑcurat. ⁊ hec dña ꝑſumit ex vbis .C. de offi. comi. re. ꝑua. ⁊ ff. de ꝑcu. ceſa. l. j.

¶ Comites ꝯſiſtoriā ſūt q ꝯſiſto.ij milites dici meruerūt q ſpectabilib⁹ ꝑcōſulib⁹ eqparabāt .C. de co. conſiſto. li. xij. l. j. Ul' ēt ꝯſiſtoriā dicebāt q ſerant caſtris ꝑncipū ordinādis ⁊ erāt plēs ⁊ eligebāt decani de ꝯſiſtorianis et miſterianis: vt. e. ti. ꝑal. Alio mō ꝯſiſtoriani dicebātur caſtrēſianꝫ: ⁊ apō nos hodie caſtellani vocant: ſꝫ apud alios vocent oēs qb⁹ ꝑuiſuꝫ ē de ceteris reddītib⁹ vt in caſtro aliquo p ꝯſenſiōe ⁊ cuſtodia cōmorent. de cō. rei mili. ⁊ q ꝑuincias regūt ⁊c̄. vide .C. li. xij. cū ſuis ti.

¶ Comitanēſes milites: al's comitatēſes dñr milites ſtipēdiarij a comitatu dcī: qꝛ militāt ñ ſolū ſꝫ in comitatu.

¶ Cometariēſis dī cuſtos i carcerē poſitoꝝ. ff. de cu. re. ⁊ .C. de cuſt. reo. l. ad cōmētarienſem. vbi tal' punit tali pena cū ſocio ſuo qua punitus fuiſſꝫ aufugiēs ex negligētia eoꝝ niſi ex neceſſitate ꝑocul ab offō egerit tūc adiutor eius pari pena ꝯſtringit.

¶ Commenda. eſt cuſtodia eccle alicui cōmiſſa. c. nemo deinceps. de elec. li. vj. vbi bona gl. De cōmēdis cū multis qōnibus in. c. dudū. de elec.

¶ Commēdare eſt deponere. ff. de vb. ſig. l. cōmēdare. ff. depo. l. ſtius. ⁊ xxij. q. ij. ne qs arbitret. Etiā capit ꝑ locare: vt in glo. preallegata.

¶ Cōmodatū ē alic⁹ vl' certe rei ad aliquē ſpālē vſum gratuita ſcā ꝯceſſio. ⁊ differt a ꝑcario p vſū ſpālē. Itē ꝑcariū nō pt reuocari niſi tpe expleto: ſꝫ ꝯmodatū nō pōt reuocari niſi expleto vſu ad quē dat. Itē ꝯmodatū ſolū i mobilib⁹ repit. ꝑcariū vo ēt in imobilib⁹. Iſti. q. mo. re. ꝯtra. ob. §. itē is cui res. ꝟ. ꝯmodata āt res. Et dī ſcā ꝯceſſio. ñ āt trāſlatio: qꝛ is q ꝯmodat dñiū poſſidet ⁊ ꝑpetatē retinet. ff. eo. l. rei ꝯmodate. dī gratuita: qꝛ nlla merces interuenire dꝫ: alr ſi merces iteruēiret ⁊c̄ res trāſiret i locationē vl' i ꝯtractū innoiatū. do vt facias. Iſti. loca. §. j. ⁊ mādati. §. vl.

¶ Cõmodare ẽ rẽ ad vſum alicui⁹ q̃diu velit concedere.

¶ Commodatarius eſt ille cui res aliqua daſ vtẽda. vʒ. ſcḋm commodatum.

¶ Commodati actio. Req. ſ. actio commodati.

¶ Commodũ ſm Jſi. li. v. eſt illud qḋ ẽ ufi iuris: ⁊ ẽt ad alios tẽporaliter trãſlatũ ẽ cõmodo tp̄is q̃diu apḋ eos ẽ: vñ comodũ: dr̄ ẽt alio noĩe cõmodatũ.

¶ Cõmerciũ ſm Jſi. li. v. ẽ deriuatuʒ a mercib⁹ q̃s res venales mĩcupam⁹: vñ mercatus dr̄ cetus multorũ q res emere vl' vẽdere ſolẽt. ⁊ eſt cõmerciũ q̄ſi cõmutatio merciũ. Etiã dr̄ copula dicẽdo carnale cõmerciũ.

¶ Comeſtoꝛ. vl' comeſſoꝛ idẽ eſt qḋ guloſus.

¶ Cõminatiões ſunt mine per iudicẽ ĩpoſite: nec tamẽ hñt auctoritatẽ rei iudicate. ſm Aʒo.

¶ Cõmuni diuidũdo. ſʒ Jſi. li. v. eſt iter eos qb⁹ res cõis eſt quoꝝ actiõib⁹ vl' poſtulationib⁹ dʒ arbiter dari. cui⁹ arbitratu res diuidaſ. Re. ſ. actio cõi diuidũdo.

¶ Cõmunis p̄dioꝝ. Regre infra prediũ.

¶ Cõia de vſucapionib⁹. Regre infra. vſucapio.

¶ Cõia de ſucceſſionib⁹. Re. infra. ſucceſſio. ⁊ inuenies.

¶ Cõmeatus dr̄ licẽtiatus. vel recõmẽdatio ſeu remuneratio ipſis licẽtiatis tp̄e licẽtiature ſcã vt in ep̄la Alexãdri magni ⁊ Ariſtotelis legiſ. Et eſt qḋ vulgo dr̄ cõductus liber. i. trãſitus a cõmeãdo deſcẽdens vt ibi dr̄. optime nos ſuſceperit cõmeantibus.

¶ Comedia. i. villana locutio: vt in glo. C. non lu. hi. metrolo. ſua ad dextrã trãſferre. in Rubrica. li. vj. Jtẽ eſt diguitas Sʒ ſʒ donatũ eſt ruſticana laus ſiue cantilena a camos. i. villa ⁊ odos cantus.

¶ Cõmẽdatitie lr̄e ſunt dimiſſoꝛie qb⁹ cleric⁹ dimittiſ ⁊ abſoluiſ a poteſtate ſui ep̄i in qb⁹ perhibeſ de vita ⁊ ordinibus illius teſtimonium.

¶ Cõparatiuus capiſ interdũ p̄ poſitiuo. vt latius. i. late c. autrite. de elec. li. vj. ſilr̄. c. iʒ. ppe finẽ. de accu. ibi potiꝰ. ⁊. c. ⁊ ſi pignorationes. de iniur. ibi diſtricti⁹. i. diſtricte. Sicut interdũ poſitiu⁹ capiſ p̄ cõparatiuo: vt in p̄s. crvij. Bonũ eſt ɔfidere in dñõ q̃ʒ hoĩe. Bonũ eſt ſperare in dñõ ⁊c. ibi bonũ ideſt melius.

¶ Cõpẽdioſa. hec dictiõ ſignificat ſubſtitutionem q̃ ſub cõditione mortis alia multa cõplectiſ tẽpora ſeu longiſſima qḋ dr̄ poſt puberẽ etateʒ. Et dr̄ iõ cõpẽdioſa: qꝛ ſub vboꝝ cõpẽdio plura cõplectiſ tp̄a: ⁊ q̃nq; plures ſubſtitutiones facit. l. iuerit⁹. §. duoꝝ. ibi. oĩomis cõpẽdio. ff. de lega. ij. ⁊. l. precib⁹. C. de impu. ⁊ ali. ſubſtitu. Et hoc put adaptaſ illud ſignificatum: qꝛ põt ad alia adaptari vt aliter ſignificet. put vbũ cui adaptareſ ſignificare dictaret. Uide infra. ſubſtitutio cõpẽdioſa.

¶ Compilatoꝛ ſm Jſi. li. x. eſt ille qui aliena dcã ſuis permiſcet. Et ſic ſolẽt pigmẽtarij in pictura diuerſa mixta cõfudere. Uñ illud Ora. Pictorib⁹ atq; poetis. Q̃d libʒ audẽdi ſẽp fuit equa poteſtas. hoc ſcelere quondã accuſabaſ herculeꝰ mantuanus. Jſte cũ voces quaſdam vſus homerici transfferẽs ſuis p̄miſcuiſſet. ⁊ compilatoꝛ ab emulis diceretur ille rñdit magnarũ virium eſſe clauam e manu herculis extorquere.

¶ Concubina ſumitur duob⁹ modis. Primo dicitur quã q̄s cognoſcit fornicario affectu. Et talis nõ impedit ordinis promotionem. Scḋo dicit illa quã aliq̄s cognoſcit vxorio affectu ſine maritali affectu: ⁊ talis ĩpedit p̄mouendũ ad ſacros ordines. xxxiij. di. ſi q̄s de laicis. de preſum. c. illud. de clan. deſpon. per totũ. Jtem concubina ſm aʒo. in ſum. eo. ti. cõſtituitur ſola intentione animi. Et ab eo q̃nq; q non põteſt vxorem ducere vt ecce preſes mulierẽ oriũdã de prouincia non duceret vxorẽ: tñ poteſt hr̄e concubinam. Poteſt aũt ſm leges vt ipſe Aʒo. dicit eas ſolas hr̄e mulieres ſine metu criminis in

qb⁹ ſtuprũ non cõmittiſ: ſicut in v̄gine vidua ⁊ mĩnoꝛe xxv. annis in qb⁹ ſtuprũ cõmittiſ.

¶ Cõclaue dr̄ cella vel thalamus ſecretus ad quẽ p̄ multas claues veniſ. vide glo. in vbo ɔclaue. l. qḋ ɔclaue. ff. de dã. iſec. ⁊ iõ in dec. pape cardinales intrãt cõclaue.

¶ Cõceſſio ſcã alicui de aliq̃ re reſpiciẽt pſonã cui fit: non aũt ipſã rẽ adeo q̄ finiſ morte ipſi⁹ cui ſcã ẽ: nec ad heredes eius trãſmittiſ niſi in ipſa cõceſſiõe fiat mẽtio de heredib⁹. l. cũ ſeruus. §. ſigs. ff. de leg. j.

¶ Cõfinia dñr que adeo ſũt proxima vt nullus ſit paries in eis: vñ predia vrbana q̃ conſueuerũt parietibus diſtingui: proprie non dicunſ confinia: ſed potius dicunſ vicina. Predia vero ruſtica poſſunt dici confinia: qꝛ ſolo partis ſinali s termino ſunt diſtincta.

¶ Confirmatio eſt iuris p̄us habiti corroboratio: vt colligiſ de ſi. inſtru. c. inter dilectos. Alio mõ ẽ ſacramẽtorũ miniſtratio. ſ. in frõte criſmatis aſſignatio. Et fit ɔfirmatio p̄ mõ dcã lrĩs vbis. Confirmamus re ſic rite poſſides: vl' ſic ſine prauitate ſcã ẽ electio. vl' ſic p̄uide ſcã eſt.

¶ Cõfirmare eſt alicui iuri vl' facto firmitatẽ p̄ſtare.

¶ Coniectura eſt veriſimiliorũ ſuſpitionem inducẽs nõ de neceſſitate perſonã vincens.

¶ Coniunctio quãdoq; poniſ p̄ diſiunctione: vt cũ dr̄ mihi heredibuſq; meis. ff. de vb. ſig. l. coniunctio: ⁊ diſiunctio q̄ſi q̃s pro coniunctione: vt. ff. eo. ti. l. ſepe.

¶ Cõditio eſt diſpõnis ſuſpẽſio ex euẽtu incerto futuro, ei appoſito in quẽ euentũ ei⁹ diſpõnis facta eſt collatio. ff. ſi cer. pe. l. itaq;. vbi gña. p̄mitto vl' lego ſi titi⁹ fuerit ɔſul. hec diſpõ eſt ɔditionalis: ex icerto appoſito ſi titi⁹. Et p̄ h̄ diſpõnis vl' legati fit ſuſpenſio ⁊ eueniẽte caſu q̃ titius ſit ɔſul purificaſ ⁊ nõ plus ſuſpendiſ. ĩſti. de vbo. ob. §. ex ɔditionali. ⁊. ff. de con. ⁊ de. p̄ totũ. Põt aũt ẽ capi ɔditio duplr̄. vno mõ p̄ tp̄is ſuſpẽſiõe qḋ ſolet apponi in ɔctib⁹ aut vltimis volũtatib⁹ de quo in ti. p̄alle. de ɔdi. ⁊ de. ⁊ in ti. ⁊ de ɔdi. iſtitutionũ. Scḋo mõ q̄ſi aliqḋ ſolutũ ẽ ⁊ illḋ ſecũdũ repetẽ: ⁊ appellaſ ɔditio q̄ſi ſolũti repetitio. de iſta tractaſ i ti. ɔ̄ ɔdi. ob. cau. data. ⁊ ti. ſe. ɔ̄ ſui nã nõ ſolet dari dñõ: qꝛ repetitio p̄ſupponit dñiuʒ eẽ trãſlatũ. l. ſi. ff. de vſufru. ⁊ quẽadmodũ capiaſ aliãs amittiſ. Et hec ɔditio p̄ncipalr̄ eſt duplex. Una gñalis ɔcurrẽs cuiq̃cũq; actiõi ex q̃ certũ petiſ. l. certi ɔditio. ff. ſi cer. pe. Alia eſt q̃ diuidiſ in multa mẽbra. ſ. in cõditionẽ ob cãm. ob turpẽ cãʒ. idebiti. ſine cã. furtiua ⁊c. de qb⁹ oĩb⁹ infra diceſ. Et nõ. q̄ cõditio differt a mõ ⁊ a cã ⁊ demõſtratiõe: ⁊ ſm gl. in rub. ff. de condi. ⁊ de.

¶ Conditio eſt legati cuius de futuro defectus ſeu cõfirmatio pendet ſuſpenſio. ⁊ ibi legati poniſ exẽplariter: ⁊ ſic non reſtringit q̄n cõueniat aliis a legato. qꝛ exempla non reſtringũt regulã. l. dãni infecti ſtipulatio. ff. de dã. infec. Bar. ſic diffinit. Cõditio eſt q̄daʒ euẽtus futurus in quẽ diſpoſitio ſuſpẽdiſ: ⁊ intelligiſ de euẽtu in facto vel in iure. l. multum intereſt. de condi. ⁊ demon. ſiue cõditionis affirmatiue vl' negatiue. l. in teſtõ. eo. ti. Et dicẽ futurus qꝛ de preterito ⁊ p̄ñti proprie nõ eſt cõditio: qꝛ non ſuſpẽdit. l. cũ ad preſens cũ duab⁹ ſequen. ff. ſi cer. peta. Bal. vo ſic diffinit. Eſt adiectio q̃dam per quã diſpoſitũ hʒ in ſui eẽ pẽdẽtiã exitiũ vl' defectũ. Et hec gñalis eſt ad oẽm ɔditionẽ inductiuã ⁊ extinctiuã: de preterito p̄ñti vl' futuro. Petrus de peruſio ſic dicit. Conditio eſt vboꝝ adiectio in futuꝝ ſuſpẽdẽtiũ ſʒ quã diſponẽs vult diſpoſitũ regulari. Significaſ aũt ɔditio p̄ dictionẽ ſi vt in exẽplo. lego ſi titius fuerit ɔſul. Jtẽ p̄ aduerbiuʒ cũ: vt dicẽdo. cui titius ɔſul fuerit. Sʒ eſt dr̄ia iter ſi ⁊ cũ nõ quo ad ɔditionẽ faciẽdã: ſʒ quo ad modũ ſignificandi. qꝛ dictio ſi ſignificat p̄ncipalr̄ ɔditionẽ vl' ſuſpenſionẽ: ⁊ p̄ ɔñs tp̄s dilationis diſponentis in euentũ futurũ:

q qꝛ ille eſt incertus: ideo cõſecutiue ſuſpenſionẽ ſignificat. l. ſi titio. ff. q̃ñ dies le. ce. ⁊ l. q pmiſit. ff. de condi. ⁊ demon. Itẽ dictio niſi ſignificat ꝯditionẽ: vt vẽdo tibi librũ ꝓ decẽ: ita ꝙ venditio valeat ⁊ pficiaſ niſi alius ꝯditionẽ meliorẽ infra mẽſez faciat. l. ij. cũ ibi nõ. ff. de in diẽ adic. Itẽ dictio alioqn ꝯditionẽ facit. vt ꝓmitto mihi ſcribere libꝝ infra mẽſem: alioqn decez noie pene dabis. nã ſenſus eſt ſi non ſcripſeris ⁊c. l. ſi finito. §. ex ħ edicto. ff. de dam. infecto. Idẽ in dictiõe alias: qꝛ eodez mõ exponiſ. l. ſi nõ ſcripſeris. Idẽ in dictione ſiue. dicẽdo. ꝓmitto ſi nauis ex aſia venerit ſiue titi⁹ conſul fuerit. Et q̃ illaꝝ ꝯditionũ diſiunctiuaꝝ pᷓoꝛ fuerit purificat diſpõnẽ. l. ſi ita qs ſtipuleſ. ff. de v̄. ob. Itẽ in alternatiua aut. vt dicẽdo. relinquo p̄dia ꝓpinqs: aut libertis. l. cuz pater. §. penul. ff. de lega. ij. nã ſenſus eſt ſi nõ ſunt ꝓpinqui veniant liberti. ⁊ hoc ſignificato ſumpto ex maioꝛi affectione ꝓpinquoꝝ qbus teſtatoꝛ p̄ relinquere voluit. vt patet ex ordine ſcripture. Idem in aduerbijs q̃ꝺdiu: vt ibi ꝓmitto vel lego ſingulis annis decẽ q̃ꝺdiu reꝫ meas vel heredis mei geſſeris. nã ſenſus eſt. ſi geſſeris hẽas decẽ. l. pater. §. fi. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. Itẽ i dictionib⁹ quoad: donec: quouſqꝫ: qꝛ idẽ ſignt. Itẽ in dictione dũ: dicẽdo. lego vxoꝛi dũ cũ filio meo erit. l. qui ꝯcubinã. §. vxoꝛi. ff. de lega. iij. Idẽ in dictione qñcũqꝫ. vt ſi vir legat vxoꝛi qñcũqꝫ filios habuerit. l. cũ vir. ff. õ ꝯdi. ⁊ demõ. Idẽ de qñ. vt lego pupillo qñ nupſerit. l. pupillo. ff. de lega. ij. Idẽ de vbi dicendo lego filio vbi nupſerit. l. ſi ita ſcriptũ. §. p̄. ff. de lega. ij. Idẽ de q̃tenus. vt lego q̃tenus heres me⁹ erit: qꝛ ſenſus eſt ſi in toto vel in pte. l. ſtichũ. ff. de leg. j. Idẽ poſtq̃ꝫ ⁊ ad: vt lego ad tpᷓs liberoꝝ. l. ſi vir vxoꝛi. de ꝯdi. ⁊ demõ. Idẽ de ꝓpõne cũ. vt ancilla cũ liberis libera eſto. intelligẽdo ꝙ ancilla libera nõ ſit niſi cũ liberis. ſi ita fuerit. ff. de manumiſ. teſta. Idẽ de in. vt lego titio in diſciplina. l. nec ſolũ. §. ſi ħbitatione. ff. q̃ñ di. le. ce. Idẽ in noie. vt ꝓmitto tibi partũ agẽtis vel fruct⁹ fundi talis. l. iterdũ. ff. de verbo. ob. ⁊ l. j. in fi. de ꝯdi. ⁊ demõ. ⁊ dependet diſpõ ex incerto futuro euẽtu. ſ. ſi pariat vel fruct⁹ creſcat. Idẽ ꝓmitto centũ noie dotis. ſ. ſi m̃rimoniũ ſequeſ. l. ſi ſtipulationẽ. ff. de iure do. qꝛ dos ſine m̃rimõio eẽ nõ põt. g̃ ſic itelligiſ. Idem de dona. cã mortis. l. ſi mortis cã. ff. de dona. cau. mor. ⁊ hoc ex nã huiꝰ ꝯctus q ꝓcedit ex cõi mõ ſic agendi. Idẽ in ꝓnomine: vt veſtẽ q mea erit lego. l. nuper. de leg. iij. Idez de quiſqs: vt qſqs mihi heres erit ſit heres filio meo. l. q liberis. §. hec verba. ff. de vulg. ſubſti. Idẽ de qſqꝫ vt titiũ ⁊ ſeiũ ꝓ quãta pte qſqꝫ heredez me fecit ipm inſtituo. l. hec articulo. ff. de here. inſti. Idẽ de qui: vt q pri⁹ aſcẽdent capitolium. l. ſi. fuerit. ff. de reb. dub. Idẽ de qcũqꝫ: vt qcũqꝫ ꝓfeſſus fuerit ⁊c. l. hoc edicto. ff. de iur. fiſ. ⁊ hoc ex ſignificato: nõ tñ ꝓnomis: ſꝫ verbi futuri tpis. l. ij. de here. inſtitu. Simil'r ibi. emo piſces q capienſ. emptio eſt ꝯditionalis. Idẽ in pticipio: vt acceptis centũ a titio iſtituo eũ heredem. l. a teſtatoꝛe. ff. õ con. ⁊ de. Nam lꝫ acceptis ſit p̄teriti tẽpis: tñ ſignificat ibi futuꝝ. ſ. ſi accepo cẽtũ ⁊c. Idẽ ibi. lego ſtichũ futurũ meum ar. l. ſtichũ. ff. de le. j. Idem in gerundio vt ſuꝫ inſtitutus adeundo repudiante titio. l. ſi tu ex pte. ff. de acqui. here. Idem in ſupino. vt lego vel promitto cuntibus ſpaciatum in die dominico. ⁊ ſic de ſimilibus.

¶ Cõditio multiplx eſt. Nam quedã eſt ꝯditio certi q̃ cõpetit ex oĩcã, ⁊ oĩ obligatione ex q̃ aliqd certũ petiſ ſiue ex certo ꝯctu ſiue ex. l. aqui. agatur. ſiue ſuo noie ſiue hereditario obligeſ. Uñ manĩ᷑ eſt ꝙ iſta ꝯditio ꝯcurrit cũ actione mãdati depoſiti ⁊ ceteris vbi quid certuz petiſ. Et ideo ſm diuerſitatẽ cauſaꝝ nũc re nunc verbis nũc litteris nũc conſenſu cõtrahiſ. Nunc etiaz ex contractu nunc ex quaſi cõtractu: nũc ex delicto competit. in mutuata tamẽ pecunia ſola illa competit.

¶ Conditio ex lege ſm Azo. co. ti. locũ hꝫ qñ ſeu quotiens ex noua lege ſurgit obligatio. nec in eadez lege cautum eſt quo gñe actionis expiaſ: que ꝓ varietate cauſarũ nũc ex ꝯctu: nunc ex delicto naſciſ: ⁊ ſic nõ ſtatuitur vel caueſ lege: qua actione agatur.

¶ Conditio furtiua competit dño rei cõtra furez eiuſqꝫ ſucceſſores ad ipſam rem ꝓſequendam vel eſtimationẽ eius quanti plurimi fuerit poſtq̃ꝫ ablata fuit: eo ꝙ fur ſemper eſt ⁊ fuit in moꝛa.

¶ Conditio indebiti competit ei qui per erroꝛem indebitam pecuniam ſoluit alicui credens ei teneri cum nõ teneatur vel cum a ꝓcuratoꝛe ſuo ſoluta eſſet ipſo ignorante. Eſt ergo conditio indebiti ſꝫ Azo. in ſum. eo. ti. poſtq̃: ſoluta indebita repetunſ ſiue per ignoꝛantiam facti etiã nõ ꝓbabilem: vt qꝛ errauit quis in facto ſuo. ſiue per ignoꝛantiã iuris talia indebita ſoluanſ: qꝛ ignorãtia iuris non dꝫ alicui nocere in dãno vitãdo. vt. ff. de iu. ⁊ facti. igno. l. iuris ignoꝛantia.

¶ Conditio liberationis competit ei qui quod omnino non debuit promiſit.

¶ Conditio ob cãm datoꝛum ſm Azo. eo. ti. competit ⁊ locũ hꝫ vbicũqꝫ duo ꝯctus inoiati interuenerũt. ſ. do vt des. facio vt facias. In illo aũt ꝯctu inoiato. ſ. do vt des datur actio de dolo. Et ꝓut alĳ dñt tũc ꝯpetit ad rez petendam q̃ ob cãm honeſtã vtpote in cãm futuram vel p̄teritã data eſt: cã nõ ſecuta. põt. n. ꝯdici cã nõ ſecuta. ſi penituerit dãtem re integra. Si vero dediſti decẽ vt bononiã irẽ ⁊ aliqd erogaui ad ꝓfectionẽ p̄parandã: hẽs ꝯditionez: ita tñ vt p̄ſteſ mihi indẽnitas: qꝛ aut ex obligatiõe que trahiſ: aut nõ ꝯſenſu perficiſ: hec ꝯditio oriri diciſ. qꝛ res ad aliquem ꝓfecta ſine conſenſu vtriuſqꝫ cõtra eundem aſcenſum petitur ⁊ repetitur.

¶ Conditio ob turpem cãm eſt per quam repetim⁹ ea q̃ dedimus alteri cã nõ ſecuta: ob quã data ſunt: ſi turpitudo tñ ex pte accipiẽtis verſeſ. Alioqn ſi ex pte dantis ⁊ accipiẽtis repeti nõ põt: qꝛ in pari cã turpitudinis potioꝛ eſt ꝯditio poſſidentis. c. in pari. de reg. iu. li. vj. Et ſm Azo. eo. ti. poniſ exemplũ. Ego dedi tibi vt ſacrilegiuz nõ faceres. Ab hoc. n. debuiſti abſtinere nullo tibi dato. Et ideo etiã cã ſecuta poſſum repetere qõ tibi dedi.

¶ Conditio ob cãm. hanc ꝯditionẽ parit res apud aliuz cõſtituta ſiue ab initio ſiue iam ſiue poſtea prouenit ad eũ ex iuſta cã. poſtea ad iniuſtaz redijt vt q cyrographũ apud creditoꝛẽ poſt debiti ſolutionẽ reperit. Sed hanc ꝯditionẽ ob cãm putãt qdã ex ꝯctu ꝓueniſſe: qꝛ nõ cõpetit niſi alĳ ꝯctus p̄cedit. alĳ ex quaſi ꝯctu credũt eã deſcẽdere ad ſimilitudinẽ cõditionis indebiti: qꝛ ſi ob cauſam condicit actoꝛ p̄mũ contractũ diſſoluit.

¶ Cõditio ſine cã cõpetit qñ aliqd p̄ ex iuſta cã eſt apud alteꝝ: ſꝫ poſtea p aliquẽ effectũ eẽ nõ dꝫ. verbi grã. mutuaſti mihi centũ. feci tibi inſtrm̃ in quo ꝯfeſſus ſuꝫ me tibi teneri. ſoluo tibi. mõ inſtrm̃ obligatoꝛiũ eſt apud te ſine cauſa. per quã repetam ipm. Competit g̃ ꝯditio ſine cã finita cã ex qua res ad aliquẽ ꝓuenit ex ꝯctu qui iaꝫ finit⁹ eſt. vñ vꝫ deſcẽdere. Nec inde qõ ſuſpirant adhuc cãm ſubſiſtẽdi hꝫ. Itez ſi ſine cauſa penes te res eſt quã nõ habes per ꝯtractũ. Et ita nec ex cõtractu nec ex maleficio es obligatus mihi. Etiã locũ hꝫ vbicũqꝫ ſine cã aliqd eſt apud te qõ mea intereſt me habere.

¶ Cõditio triticaria gñalis eſt de alĳs rebus oĩbus cõpetens p̄terqꝫ de pecunia numerata ſiue ſoli mobiles ſiue im̃obiles ſint. Ideoqꝫ fundus ⁊ vſuſfructus ⁊ cetere ſeruitutes p̄ꝺioꝝ per ipſam recte petunſ. Rem ' aũt ſuaz nemo petit hac actione niſi ex certis cauſis vt ex cã fur

ti vel rapine.cum itaqꝫ ſit generalis hec ꝯditio ⁊ ꝯditio certi in multis aliis computatur.

¶ Cōditiōes generales ſemꝑ in pactionib⁹ icludunť ⁊ in telligunť:vtpote ſi deus voluerit.ſi res in eodē ſtatu ꝑmāſerit:⁊ ſimilia.vt no.in glo.ibi intelligenda. de reſcrip.ca.ij.⁊ ca.quēadmodū.de iureiurā.cūꝫ ſimilib⁹. Et nō ꝙ ꝯdino in legatis nō retrotrahiť ſm Bar.i.l.j.§.ſerui.ff.ad ſyllem.⁊ ꝓ ſua opinione facit tex.in.l.ſi fi/liuſfamilias.ff.ex qui.cau.in poſſeſſio.ea.Bal.tñ ꝯtra:⁊ dicit ꝙ ille caſus.§.ſerui.eſt ſpālis:ğ in ꝯtrꝫ eſt ius cō mune.⁊ ꝓ iſta opinione facit.l.ſi filius.ff.de verbo.ob. Sed iſti legi poſſet reſponderi ꝙ loquať in ꝯtcibus:ſecus in vltimis volūtatibus:vt in.d.l.ſi filiuſfamilias.

¶ Cōditionalis ſtipulatio.Require īfra.ſtipulatio.Et ponunť tales verſus de ꝯditiōe.Si ius diceť.ſi res pietate timeť.Si ꝑ trans detur.ſi ſoluēs certus hī.Si res furetur ſiue res duplādo legeť.Si nō debeť:ſꝫ ꝓ debito numeretur.Siqd ſolueť nō caſibus his repeteť.

¶ Cōdicere eſt rem ſuam in iudicio petere perſonā pulſando vel inquietādo:⁊ ipſam dicendo obligatā ſibi eē ad aliquid dandū vel faciendū.Vñ diciť indebiti ꝯditio:⁊ tractū eſt hoc verbū a veteri ob ſeruatiōe:q: olim erāt in vſu ſolēnia verba q̄ oportebat actorem cū litigabat corā iudice ꝯdicere.i.ſimul dicere qſi litigaret. vt ſi caderet a ſyllaba caderet a tota cā. Et q: in ꝑſonalibus actionibus hoc obſeruať:iō perſonales actiōes dicebātur ꝯditiones.Deinde ꝑfata ſolēnitas in deſuetudinē tranſijt.hoc tñ nomen adhuc remāſit vt ꝑſonales actiones adhuc dicanť ꝯditiones:quāuis nō ſit neceſſe hanc ſolēnitatē obſeruare:⁊ hec verba ꝯdicere.Et ex hoc datur intelligi ꝙ ꝯditio non eſt aliud niſi ꝑſonalis actio. Et ꝯdicere apud antiquos erat talē formā verboꝝ:vt ꝯditionē indebiti:vel ꝯditionē ob cāꝫ datoꝝ vel ſimilē formā verboꝝ tanqꝫ nomē actiōis exprimere:qḋ hodie ſublatū eſt.Vꝫ eſt ꝙ hodie res ꝓpria nō ꝯdiciť:niſi a fure.q: nemo ꝯdicit rem ſuam niſi a fure.§.idem iulianus.in.l.ſi duo patroni.ff.de iureiurā.Aliter etiā ſumitur ꝯditio in ti.de condi.appo.Et differunt conditio facti.⁊ conditio iuris in teſtamentis.vñ cōditiones facti dr̄ que apponunť a teſtatore ſiue ſint conditionales ſiue poteſtatiue.Et vocanť facti.q: habēt volūtatē teſtatoris que eſt facti.q: oēs potētie anime.ſcꝫ volitiua.appetitiua.ꝯcupiſcibilis ſunt facti.vt in.l.bonefidei.ff.de acqui.re.do.⁊ de his nota.in.l.multū intereſt.ff.de condi.⁊ demon.vbi illa dr̄ facti.ſi nauis ex aſia venerit.ſi titius ꝯſul factus fuerit.Et illa eſt iuris.ſi qs ſe filiumfamilias exiſtimet cū paterfamilias ſit.⁊ ibi hoc itereſt.q: i ꝯditiōe facti nō ſufficit vera exiſtētia niſi ꝯcurrāt opinio ⁊ ſcientia heredis vt adire poſſit.ſecus in ꝯditionib⁹ iuris vbi ſufficit exiſtētia ⁊ purificatio ſine opinione ⁊ ſcientia.Ex quo inferť ꝙ minus agiť cū lege q̄ꝫ cūꝫ hoīe.lege celſus.ff.de arbi.l.multū intereſt.ꝑalle.

¶ Cōducere diciť ille qui rem aliquā ab aliquo data mercede vel ꝓmiſſa accipit vtendā.vnde ꝯducit qui dat qui locat accipit illud.

¶ Cōducti actio competit ei qui ꝯduxit a locāte vel locatore fundū vel ꝑdiū:aut domū.⁊ ꝯpetit ei ad hoc ꝙ liceat ſibi vti vel habitare in re ꝯducta.Itē eidem cōpetit etiā ꝯtra locatorē actio ꝯtra ſi aliqs expenſas neceſſarias ibidem fecit:aut vtiles.Require.ſ.Actio.

¶ Confeſtim intelligiť cūꝫ prius vel q̄ꝫ prius poterit.l.ij.§.penul.ff.ad trebel.

¶ Cōfeſſio eſt duplex.ſ.iudicialis.⁊ penitentionalis.Et ad hoc ꝙ ꝯfeſſio iudicialis ꝑiudicet dꝫ habere hec ſex.vñ.Maior ſpōte.ſciens.ꝯtra ſe.ius ſit ⁊ hoſtis. Nec natura neget fauor:aut lis iuſſue repugnet.Vide hoc cum allega.ſingulorum in glo.c.nos in quēqꝫ.ij.q.j.i verbo cōfeſſuꝫ.⁊ de cōfeſſione.ca.ex parte.in glo.j.⁊ in ſum.hoſtien.eodem titulo.§.qualiter.Et cōfeſſio iudicialis eſt certa ⁊ clara aſſertio.ideſt reſponſio eius de quo queritur in iure corā legitimo iudice facta. Et fit in iure tripliciter.ſ.ore:facti euidētia:⁊ iterpretatiue.ſ.ꝯtumacia.ca.nullus dubitet.de ꝑſumpti.Et preiudicat dūꝫ fit in iure.i.iudicio corā iudice cōpetēte ⁊ aduerſario ꝑſente.qḋ intelligiť per dictionē hoſtis.ſupra poſitam. Itē fit per lit.cōte.nec fit ꝯtra nām vt ei occidiſſe qui viuit.nec ꝯ religioſa nec in cā fauorabili ſm Ber.in glo.p̄allē.Et cōfeſſio facta in p̄nīa ſacerdoti nō facit fidē corā iudice ſeculari.C.de epi.audi.l.archigerētie.⁊ ibi per doct. Sicut nec preiudicat cōfeſſio ex̄ iudicium facta niſi cā adijciatur.vt confiteor me debere tibi centum ex cauſa mutui.C.de non numc.pecu.l.gñalr.glo.notabilis.iij.q.ix.ca.teſtes.§.de his.

¶ Confeſſoria actio.Require ſupra actio cōfeſſoria.

¶ Cōfiſcari eſt fiſco applicari vel in fiſcū iduci.vñ Fiſcus eſt regius ſaccus in quē reducunť bona dānatoꝝ ⁊ ꝓſcriptoꝝ.vñ dr̄.Facta eſt oiūꝫ bonoꝝ cōfiſcatio.Et caſus in qbus poſſunt bona alicuius ꝯfiſcari poſt mortē ſuā:vide glo.⁊ docto.in.l.ſi.C.ad.l.iul.maieſtatis.Et q̄liter formabiť ſententia:eſt glo.iſti.de here.que ab inteſtato.de:ſe.§.per ꝯtrū.Caſus aūt in qbus poſſit quis incarcerari not.Bar.in.l.i.de cuſto.⁊ exhi.reo.C.

¶ Cōniuere eſt oculos claudere.⁊ īterdū poniť ꝓ diſſimulare vel ꝓ paꝝ dormire.vt cū dī ꝯniuētib⁹ oculis. Q̄ ſiqꝫ cōſentire:vt conniuens ꝯſentiens diciť.vñ. Qui mihi cōniuet oculis ſignum mihi prebet.

¶ Compenſatio ſm azo.in ſum.eo.ti.eſt debiti ⁊ crediti adinuicē.i.ab vtraqꝫ parte īter ꝯhētes ꝯtributio. Dr̄.n. cōpēſatio qſi cōis penſatio.ac ſi apte dicat lex nō eſt iuſti in pōderib⁹ ⁊ q̄titatib⁹ compenſandis:vel eſt debiti ad debitū hīc īde facta ꝯductio.vt debeo tibi.lx.tu mihi centum.dū peto a te cētum:tu deducis.lx.⁊ nō recipit functionem ſpēi ad q̄tātatē.ff.de leg.i.l.ſed ſi certus:⁊.l.ſi cōuenerit.ij.in ꝑn.ff.de pigno.act.vt depoſui pecuniaꝫ in ſacculo in cētū ducatis.depoſitarius mihi totidē cōmodauit ⁊ non pōt tenere ſacculū me petētē lꝫ Bar. Pe.⁊ Cy.contra.facit.C.depoſi.⁊.C.cōmo.l.ſi.

¶ Comparare ⁊ emere differunt:vt no.in.l.illaꝫ.ff.de cōtrahen.emp.⁊ vendi.l.illi.C.de rerum permu.

¶ Compilare leges ſiue cōponere:eſt leges ab alijs ſcriptas in vnum volumen redigere.

¶ Compita dicuntur loca vbi plures vie ꝯueniūt ſimul vt.xij.queſtione.ij.de viro.in princi.ibi per arrupta itinera ⁊ compita.

¶ Cōpetēter.no.glo.xxiij.q.iiij.votū.⁊ vide qḋ no.de ṽ.ſi.ca.ſi.li.vj.ſuper verbo contempſerit.

¶ Cōpromiſſarius dr̄ cui ſimplr̄ vel ad tꝑs cōmittiť vt eligat vice eorum qui compromittunt.vt de electi.q: ꝓpter.Nec eſt per omnia idē arbiter ⁊ compromiſſarius ad eligendum datus:vt ibidem.ca.ſicut cūꝫ per formā.ibidem.de re iudi.cum ab vno.li.vj.

¶ Compromiſſum.ideſt arbitrium.

¶ Compromittere eſt cauſaꝫ executoriā vel executiuam ad dictamē arbitroꝝ dare.Et ſm dictamen recte rōnis pro vtraqꝫ parte appoſita explicari ab ipſis.

¶ Cōchilia a cōcha dr̄ inde conchilaris legens cōchas vel conchilia.C.de murile.l.ſi accipitur.li.xj.

¶ Conijcere eſt perpēdere vel preſumere.

¶ Cōſequēs.i.ꝯforme.inſti.de dona.§.eſt ⁊ aliud.

¶ Conſequentia litterarūꝫ dr̄ conſequēs ordo ſcripture ſcꝫ qſi ſcribitur ſine titelle vel titellis:ideſt ſine omni abbreuiatione.Et dr̄ tenor litterarūꝫ ſeu tenorē dicimus

Condicere ꝑſonalis actio.

Res propria nō condiciť niſi a fure

Omnes potētie aīe ſ. volitiua/appetitiua/cōcupiſcibilis ſūt facti.

Conductor pro co accipitur qui dat … qui accipit conducit Calepin.

Commercium eſt facultas vel vendendi, aut emere licite ut hae res non habet commercium i. non põt emi neque vendi

textum litterarum: q̄uis titellis ſcribatur.

¶ Conſenſus ⁊ auctoritas tutorū. Req̄re ſupra. Auctoritas p̄ſtanda. Et conſenſus eſt q̄druplex. ſ. negligentie: conſilij: cooperationis: ⁊ auctoritatis: aut palea tionis vel defenſionis. Et p̄mo ⁊ ſcd'o cōſentiens minus punitur q̄ faciens. tertio equaliter. 4°. vero plus. vn̄. Conſequens ſpernit: ſuadet: iubet: atq̄ tuet. Hic min⁹. ille minus. iuſt hic equaliter. hic plus. De hoc glo. optima in capitulo p̄ de offi. dele. ſuper verbo. pari pena.

¶ Conſiliarij dicuntur eo q̄ alter alteri ſuum prebeat cōſilium.

¶ Conſilium eſt tractatus conſulum. Et cōſilium a grauibus ⁊ expertis eſt requirendū. j. q. i. cẽtote. Et qui fraudulenter dat conſilium tenet̄ de dolo. ⁊ contra eum agi pōt. Et dicit̄ a con. id eſt ſimul. ⁊ ſales ſalui: q̄ nō eſt precipitandū ꝯſilium. l. diſt. ponderet. ibi. Nos. n. tempore indigemus vt aliq̄d matur⁹ agamus. non ſpcipitemus cōſilia ⁊ opera noſtra neq̄ eoꝝ ordinē corrumpamus.

¶ Cōcilium eſt ꝯuentus aliquoꝝ tractātiū arduas cauſas totam xp̄ianitatē ꝯcernētes. Et dicit̄ a verbo ꝯcilior cōciliaris. i. cōuocare. vel a cōmuni intētione dictū eſt: eo q̄ cūcti in cōcilio in vnū dirigant oēm mentis intuitū. vel dicit̄ quaſi concidium in. l. tranſacte. xv. di. c. i. vbi etiā ſinodus cetus ⁊ ꝯuentus exponit̄. Et ibi de q̄tuor ꝯcilijs. Et in quibus damnati ſunt heretici. de fide catho. li. ⁊ ſum. trini. perperam ſentientes.

¶ Conſiſtorium. Re. ſ. comites.

¶ Conſiſtorium idem eſt qd' pretoriū vel tribunal. ſ. locus in quo ius redditur ex more. Et eſt vulgare italoꝝ ſeu lombardoꝝ. cle. paſtoralis. de re iudi. ij. q. vj. anteriorum. de appel. ⁊ inſinuatione. Et d̄r a ꝯſiſto cōſiſtis. De ſer. v. ca. in princi. Sedebat ſuper ſolio id eſt in conſiſtorio palatij.

¶ Conſtitutio ſpāli vocabulo d̄r imperatoris vel alteri⁹ p̄ncipis qui ꝯſtitutiones facere pōt. Et deſcribit̄ ſic. Eſt ius relatū in ſcriptis redactum. Uel ſm̄ Hoſ. eſt ius ſcriptum. di. j. §. cū itaq̄. Dicit̄ aūt conſtitutio quaſi cōe ſtatutū. Nam papa cū fratribus ſuis cardinalibus: ⁊ ceteri p̄lati cū capitulis ⁊ canonicis ſuis ꝯſtitutiōes faciūt. de ſentē. excō. inter alia. ⁊ de his que fiunt a p̄la. p totū. Itē legatus: ſinodus ꝓuincialis: ſinodus ep̄alis: p̄nceps cū ꝓceribus: p̄fectus p̄torio: populus romanus: collegiū approbatū: capitulum facere poſſunt. Hoſ. in ſum. eo. ti. §. nāq̄ papa. Et ſunt q̄tuor virtutes ꝯſtitutionum. vn̄. Quattuor ex verbis virtutes collige legis. Permittit punit imperat atq̄ vetat. naꝫ p̄mittit vt vir fortis petat p̄miuꝫ. punit ſcelera ⁊ delicta. imperat ⁊ p̄cipit vt ſtatuta canonica ſeruent̄: vt clerici regulare ꝓpoſitū ⁊ honeſtum habitū deferentes cōtinenter ⁊ caſte ſtudeant viuere. Prohibet clericos ſecularibus immiſceri negocijs. Et ꝯſtitutio conſulit. que virtus pōt cōprehēdi ſub p̄mis. nam qui conſulit ſatis p̄mittit.

¶ Conſtitutor dicitur qui pro alio ſe ſoluturum ꝓmittit: vel aliquid facturum: ⁊ alterius in ſe transfert: vel ſuſcipit obligationem.

¶ Conſtituere pōt quilꝫ qui ſe ꝓ alio ſatiſfacturū ꝓmittit vel obligat: ſm̄ Azo. in ſum. de conſti. pe.

¶ Conſpiratio eſt quedā fraudulēta ꝯfederatio facta in p̄iudiciū alicuius perſone vel dignitatis. xxij. q. ij. ſi q̄s laicus: ⁊ eſt palea. ⁊ d̄r a ſimul ſpirando: q̄ſi. ſ. plures ſpirant ſtant ⁊ tendunt in vnum. ⁊ fit ſine iuramēto a ſpū ſuperbie ⁊ elationis. ⁊ oīs talis eſt illicita ſm̄ glo. in. c. exhibita. de iudi. eſt tn̄ q̄nq̄ licita iuſta ⁊ approbata: vt ſi canonici conſpirent de non obediendo prelato excōicato: vel de non eligēdo indignū. in dubio tn̄ preſumitur illicita. vide. xj. q. ij. ca. coniurationē. ⁊. ca. ſe. ꝯſpirationem. Nam ꝯiuratio eſt pluriū in vnum iuratio.

¶ Cōſobrini d̄nr duarū ſororū filij: q̄ſi cōſororini dicti. l. conſobrinoꝝ. C. vn̄ legit. in glo. ſ. etiam poſſunt dici ex duobus fratribus nati. l'ꝫ ꝓprie dicunt̄ fratres ꝯſanguinei vel patrueles. inſti. de gra. §. iiij. ⁊. §. pleruq̄.

¶ Conſortes eiuſdeꝫ litis dicunt̄ illi qui ſimul agere vel conuenire poſſunt.

¶ Conſul olim dicebat̄ ſenatus magiſtratus. vt. ff. de ſena. ⁊ inſti. de iu. na. gen. ⁊ ciui. Hodie tamē conſul ſumitur a conſulendo. q̄ reipublice conſulit. Exactis enīꝫ a romana ciuitate regibus conſtituti ſunt cōſules vt reipublice conſulerent dicti.

¶ Conſularis d̄r vxor conſulis: q̄ femine nupte p̄clariſſimis viris p̄clariſſimarū pſonarū numero ⁊ noīe cēſent̄ ſeu cōtinent̄: vt. ff. de ſena. l. femine nupte. vbi dicit glo. Femine coruſcant radijs maritoꝝ. ⁊ in auctētico. de cōſulibus. §. hoc itaq̄. colla. iiij.

¶ Cōſultus id eſt interrogatus. ſic. ff. de pac. l. iteꝫ q̄. vnde Conſulo te quero. tibi conſulo conſilium do. Cōſultor poſcit qd' cōſultus bene noſcit.

¶ Cōſultatio d̄r in qua alicui papa de iure r̄ſidet. Et notaq̄ cōſultus pōt vendere conſiliū ſuū: ⁊ aduocatus ſuum patrocinium. non tamen ideo iudex ſententiā vēdere pōt. c. nō ſane. xiiij. q. v. licet ꝯtrariū videt̄ dicere glo. in ca. nō licet. xj. q. iij. dicēs. Si doctor ſine reuolutione decretaliū pōt cōſulere tunc gratis debet facere. Sꝫ iſta glo. non recipitur hodie a doctoribus. q̄ ſic doctor ſubtilis ⁊ memorioſus minoris eſſet reputationis q̄ groſſus ⁊ obliuioſus vt patet: ſed hoc eſſet inconueniens: vt nota. in. c. in nomine domini. de teſti.

¶ Conteſtatio litis ſm̄ hoſti. eo. ti. eſt fundamentū iudicij per petitionē in iure ꝓpoſitā ⁊ ꝯgruā r̄ſionē ad eaꝫ ſecutā ⁊ animo ꝯteſtandi liteꝫ facta narratio. quo omiſſo inanibus vexant̄ laborib⁹ ⁊ expenſis litigantes. Uel eſt actoris narratio ⁊ rei reſponſio in iudicio facta. Uel ſm̄ Hoſ. eſt hinc inde apud iudicem negocij p̄ncipalis facta narratio. per p̄ncipales vero pſonas nō per aduocatos. niſi forte p̄ncipales adeo fuerint indiſcreti vt eorū defectus de licētia iudicis per alios ſuppleatur. ⁊ iſta conteſtatio perpetuat iuriſdictionem. de offi. dele. relatum. ⁊ debet precedere receptionem teſtiuꝫ niſi ⁊c. ca. quoniam. vt lite non conte.

¶ Conteſtari litem p3 ex dictis.

¶ Cōſumptū vel ꝯſumptio eſt raſio. videlicet. q̄ñ dictio vel ſyllaba abraditur: ⁊ alia ſcribitur.

¶ Cōtignatio d̄r lignoꝝ vel tignoꝝ vel aliaꝝ reꝝ ꝯiunctio. Et q̄nq̄ d̄r tegmē. vn̄ due edes d̄nr eſſe ſub vna ꝯtignatione: hoc eſt ſub vno ⁊ eodem tegmine.

¶ Conſuetudo d̄r ius qd'dā morib⁹ id eſt aſſiduis actib⁹ inſtitutū: qd' ꝓ lege ſuſcipit̄ cū lex deficit. vt. j. diſtin. cōſuetudo. que. n. in ſcriptis redacta eſt vocat̄ lex ſiue ꝯſtitutio. que aūt in ſcriptis nō eſt retinet nomē ſuū ꝯſuetudo di. j. §. cum ergo. Uel eſt vſus rōnalis cōpetenti tp̄e ꝯfirmatus. nullo actu ꝯrio interruptus. freq̄nti actu ſeu ꝯdictorio iudicio vel cui⁹ nō extat memoria introduct⁹. vſuq̄ cōi vtentiū approbatus. c. fi. de conſue. ⁊ ſi debet p̄iudicare iuri cōi vel ſpāli: requirit̄ q̄ ſit nō erronea. nō ꝯ ius diuinū. rōnabilis. p̄ſcriptibilis. p̄ſcripta. ſciēte populo introducta. q̄ maior pars populi vtit̄: ⁊ que vtēs intēdit ſibi ius acq̄rere. quā ēt rō ⁊ v̄itas ſemp excludūt. di. viij. c. veritate vbi d̄r. Nemo ꝯſuetudinē rōni ⁊ veritati p̄ponat. Nam d̄ns dixit. Ego ſum v̄itas: nō ego cōſuetudo. eadem. di. c. ſi ꝯſuetudinē. ⁊. c. qui ꝯtempta.

¶ Cōſanguinitas eſt attinētia pſonarū ex eo ꝓueniēs q̄ vna deſcēdit ab alia: vel ambe ab eadeꝫ. Uel eſt vinculū pſonarū ab eodē ſtipite deſcēdentiū carnali ꝓpagine cō-

tractū. Uel eſt ↄuentio vnius pſone ad aliā ꝓueniēs ex parētela. ⁊ dī ↄſanguinitas quaſi ſanguinis vnitas.

¶ Cōſeruator eſt iudex datus ad defendēdū aliquos cōtra manifeſtas iniurias: iudiciali indagine nō vtens: de offi. deleg. cap. ſtatuim⁹. libro. vj. Et ſunt niſi epiſcopi. vel eorum ſuperiores: abbates: vel dignitates: aut perſonatus in cathedralibus eccleſijs obtinentes. de offi. deleg. cap. vltimo. libro. vj. vbi ponitur differētia inter conſeruatorem ⁊ delegatum.

¶ Cōſenſu dicit̄ obligatio ↄtrahi velut in emptiōe: locatione: ↄductiōe: pmutatiōe: mādati: p ſocio ⁊ ſilib⁹. In quib⁹ dicit̄ ꝙ ideo obligatio ↄtrahit̄ ↄſenſu: q: abſqꝫ eo ꝙ res in pñti dat̄ hinc inde naſcit̄ obligatio ⁊ erit actio vtilis ⁊ efficax ad agendum.

¶ Complexus vel copulatio dī pluriū in idē in vnitate ſmoīs ↄiunctio. Et fit ab homine vel a lege. Ab homine fit tripl'r. vt. l. triplici. ff. de ver. ſigni. Nam aut eſt ↄplexus vel copulatio nominū tm̄. ſ. verbis: qñ vnū nomē ſequit̄ aliud imediate cū copula vel ſine. verbi gratia. Dicendo. Titio ⁊ Seio lego fundū pro equis porcionibus. l. re ↄiuncti. pmo reſponſo. ff. de leg. iij. ibi. iſti nō ſunt re ↄiūcti: ſed verbis tm̄: q: vnū ſequit̄ aliud imediate cum copula: ⁊ idem eſſet ſi ſine copula: q: tūc intelligitur. l. triplici preallega. in. §. ſi de. Aut ſm rem tm̄ quādo p rem tñ fit complexus: vt Titio lego fundū: ⁊ eūdem fundū Meuio lego. l. pallegata. re ↄiūcti. in pncipio. Aut tertio re ⁊ verbis ſimul complectēdo res ⁊ nomina. vt Titio ⁊ Seio lego fundū Sempronij vbi titius ⁊ ſeius ſunt coniuncti verbis ꝓpter verbum complexū. ⁊ re: q: eadem re copulant̄. Et ſic ꝙ teſtator cenſet̄ cuilꝫ in ſolidū legaſſe eam rem. ꝓbat̄ in. §. ſi eadem res. in inſti. de lega. Et ex complexu ꝑdictis modis facto habet̄ hec differentia. q: ex cōplexu re tm̄ vel re ⁊ verbis ſi vnus ↄiūctoꝝ deficit: vel q: repudiat: vel alias nō admittit̄ in perpetuū: vel interim. alter in totū admittit̄ iure ſuo nō accreſcēdi. l. ſi ſeparatim. ff. de cond. ⁊ de. Nam nō pōt partē agnoſcere ⁊ partē repudiare. l. neminē. ff. de lega. ij. ⁊ l. vnica. §. ſin aūt ad deficientis pſonā. C. de cadu. tol. ⁊ res in ſolidū cuiqꝫ aſſignat̄. d. l. vnica. §. ſi vero. Sed in ↄiunctis verbis tm̄ ſi vnus coniunctoꝝ repudiat vel alias deficit alter admittit̄ ad partem deficientis iure accreſcendi. Et cum onere impoſito ſocio deficiēti. vt. l. planc. §. ſi ↄiūctis. ff. de lega. j. ⁊ l. vnica. §. ne aūt hoc. de cadu. tol. ꝑal. Itē ſi ſocius interim non admittit̄: ſꝫ ſpes eſt ꝙ admittit̄: alter interim ad partem nō admittit̄. l. ſi duobus. in pꝛin. ff. de leg. j. Sunt ⁊ alie differentie ex complexu vel ↄiunctiōe prouenientes de quibus in tractatu. de verbo. ſig. qui icipit. Verbū. Final'r ergo complexus vel ↄiunctio ſignificat diuerſimode ſm quod ſunt cōiungēdi modi vel ꝙ ius aliud ſignificatū ſignificare declarat.

¶ Coniūctio aūt legalis dicit̄ que lege inducit̄ ⁊ ſignificat id qđ ipſa lex vel alia ex ſuis vel alteri⁹ legis: aut verbis: aut aliter quocūqꝫ mō ſignificare debeat.

¶ Cōtract⁹ eſt duoꝝ vel pluriū in idem ↄſenſus. Et ponitur qñqꝫ p omni pacto ↄuētione vel quaſi ↄtractu: vt ſi quis geſſit alteri⁹ negocia vel tutelam. De hoc vide Archi. in. §. ↄtrahente. e. c. romana. de foro cōpetenti. li. vj. in glo. vbi mitis. Jōqꝫ dicim⁹ ꝙ paciſcendo diuerſas in vnū trahimus volūtates: vñ emptiōes. ↄductiones: ⁊ ſimilia ↄtctus dicimus que nois obligationis ex ↄtctu naſcunt̄. Et nota ꝙ etiā aliq̄ obligationes dicunt̄ oriri ex quaſi ↄtctu: in quibus fingitur tacite conſenſus interceſſiſſe: dato ꝙ nō īterceſſerit expreſſe: vtpote heres adeundo hereditatē obligat̄ creditoribus hereditarijs: ⁊ legatarijs. ⁊ in pluribus alijs caſibus de qbus infra.

Sūt aliquę obligationes q̄ oriūt ex quasi cōtractu i quib' fingitur tacite cōsensus intercessisse

¶ Cōtrahēda emptio ſm azo. e. ti. ↄtrahit̄ ſolo ↄſenſu.

¶ Cōtractus etiā eſt nomen iuris qñ naſcit̄ obligatio: ⁊ eſt nomē facti qñ nō naſcit̄ obligatio. l. labeo. §. ↄtctū. ff. de ver. ſigni. ⁊ ibi per Bartolū: ſicut in ſilī dicimus de teſtamento. l. tabulaꝝ. ff. quēadmodū teſta. aper. Et ſm alios in auctentica. ſacramēta puberꝝ. C. ſi aduerſus vēdi. Et in ſuo generali noie cōtractus ꝑlatus ↄtinet tā innominatos ꝙꝫ noiatos ↄtractus: vt eſt glo. ſuper verbo. in ſuo nomine in. l. intelligētur. ff. de pactis. Et hoc valet p ſtatutis. Bal. notat triplicē eſſe contractū. ſ. proprium: improprium. ⁊ impropriſſimū. Primus eſt quādo vltro citroqꝫ id eſt hinc inde ex vtraqꝫ parte oritur obligatio. §. cōtractū in. l. labeo. ꝑal. vt in emptione: locatione. Secundus. ſ. improprius eſt qñ ſolū vna pars obligat̄: vt in donatione ſolū donās ad tradendū: ⁊ aliquādo de euictione: vt nota. l. Ariſto. ff. de dona. cau. mor. ⁊ in mutuo ſolūmō recipiens obligat̄ ad tātūdē reſtituendū. ff. ſi cer. pe. l. ij. Et in ſtipulatione qñ ſolūmodo vna pars obligatur. nam tūc nō eſt ꝓprie ↄtractus. ⁊ ita intelligit̄ glo. inſti. de diui. ſtipu. §. conuentionales que eſt ſuper verbo ↄtrahēdaꝝ. Tertius. ſ. impropriſſim⁹. eſt quādo ex nulla parte orit̄ obligatio: ſed poti⁹ diſſoluit̄ obligatio facta. vt eſt trāſactio facta nudo pacto ex q̄ nō agit̄ ante cōplemētum ↄditionis. de hoc ſalicetus in. l. ſiue apud acta. C. de tranſac. vt etiā eſt liberatio per acceptilationem. in inſti. qui. mo. tol. obli. §. i. ⁊ in. l. vbi pactū. C. de tranſac. per Bar. Et ergo ſi ſtatutū facit mentionē de cōtractu. intelligit̄ de ꝓprio tm̄: q: verba ſtatutoꝝ ſunt ꝓprie itelligenda. l. j. §. ſi igit̄ qui naue3. ff. de exerci. acti. niſi diceret oēm ↄtctum vt in glo. §. ↄtractū. ꝑalle. Item ↄtractus appellatione intelligit̄ de validis nō de inualidis: vt in auc. ſacra puberꝝ ꝑalle. ⁊ continetur inſtrumentum. ff. de duo. re. l. eadem. Item cōtinet̄ donatio. C. qđ me. cau. l. ſi donationem. Et generaliter omne illud ex quo naſcitur obligatio appellatione cōtractus intelligitur. l. ſi ab eo. ff. de lega. ij.

¶ Cōtumax. a ↄtēnēdo dī. Et ſm Jñ. eſt q ↄparere dꝫ in iudicio ⁊ nō ↄparet. Et dī qñqꝫ vere qñqꝫ ficte vel ꝑſumptiue. Vere ↄtumax dī q expꝛſſe dicit iudici vel eius ſeruiēti. ſ. nūcio ipꝫ citāti ꝙ nō comparebit corā ipſo: vel q dū cōparet illicentiatus recedit. Ficte vº ↄtumax ē q citat̄: nō tñ venit vel latitat: aut facit ꝙ citatio ad ipſuꝫ nō veniat aut eū nō apphēdat: vel q vocē iudicis audire negligit. Sꝫ iſto vltimo caſu poti⁹ dī vere ↄtumax.

¶ Cōtumacia eſt erga iudicē vel ꝑlatū cōmiſſa inobediētia. Et eſt multiplex. Aliqñ. n. cōmittit̄ in nō veniēdo. Aliqñ in nō rñdēdo. Aliqñ in latēdo: abſentādo: vel pcurādo ne ad citatū veniat citatio. Aliqñ in nō reſtituēdo. Aliqñ in nō emēdādo delictū. Aliqñ in nō exhibēdo vide Goffre. de ſen. excō. §. excōicatio fieri hꝫ. i ſum. ⁊ Guil. in ſpe. titu. de ↄtuma. §. i. verſ. ⁊ nota. vbi diſtinguit duplicē ↄtumaciā. Primo. ſ. verā ⁊ ꝑſumptā. Secūdo triplicē. ſ. veram: euidētem ⁊ ꝑſumptā. vt in glo. ⁊ nota. in clemē. vnica. ð do. ⁊ ↄtu. q̄ eſt glo. ſi. ⁊ p Inno. in. c. querela. de ꝓcura. Bar. in. l. ſi. ff. de in integ. reſti. ⁊ in. l. ex conſenſu. §. ij. ff. de appe. Cy. ⁊ Pe. poſt Jaco. de butri. in. l. properandum. §. ſi aūt reus. C. de iudi.

¶ Cōtinue ⁊ ↄtinuo nō ſemp notat id qđ ſtatim: ſed recipit interuallū. ff. ð vbo. obli. l. ſtipulat⁹ ſum. ff. de ſolu. l. ticia. xvj. q. volum⁹. ⁊ p Bar. in. l. celſus. ff. ð vſucapi. vbi ꝓbatis extremis ꝓbat̄ mediū. Etiā qual'r ↄtinue itelligit̄ ponit Bar. in. l. ſi qs in. ff. de ↄdi. ⁊ demō. nā q tenet̄ cū aliq̄ ↄtinue morari non tenet̄ qlꝫ momento cum eo morari. Facit hoc ad qōnē ſi teſtes debeāt ꝓbare ꝙ tit⁹ decē annis continue poſſedit fundū: ſufficit deponere ꝙ viderunt eū oī anno colligere fructus vel arare ⁊c.

licet nõ cõtinue ſteterit in cõſpectu tituli: ꝛ ſimiliter intelligit continue p.x.annos vidiſſe.

¶ Cõtradictor quãdo dicit̃ legitim⁹ ad ꝯdicendũ alicui actui de mittendo aliquẽ in poſſeſſionẽ. vide Bart. in.l. a diuo pio.§.ſuper reb⁹.ff.de re iudi. ꝛ inno.in.c.cũ ſup. de re iudi. ꝛ ſpe.in ti.de act.§.ſupereſt.

¶ Copulatiua oratio dicit̃ in qua plura copulãtur vt in oibus verificetur. ꝛ ideo ad verificationẽ ipſius omniũ ꝯcurſus exigitur ex ꝓprio ſignificato. Sed hunc ꝯcurſuʒ quãdoqꝫ diuerſimode ſigt ꝓut diuerſa materia vel alius quiuis modus ſignificandi ſignificare declarat. verbi gratia ibi. lego ſtichum vel pamphilũ ſigt vtrũqꝫ eſſe in ſtipulatione vel in diſpoſitione.l.inter ſtipulãtẽ. §.ſed ſtipulante.ff.de verbo.obli.l.ſcire debemus.in principio eo.ti. ꝛ.l.qꝛotiẽs.ff.de lega.ij.

¶ Copulatiua etiã quãqꝫ ſignificat ꝯcurſum alterius tñ: ꝓut ex ſignificãdi mõ ꝯcludit. Et ad veritatem copulatiue requirit̃ vtrãqꝫ partẽ eſſe veram.ff.de cõdi.inſti.l.ſi heres. ꝛ.l.ſi is qui.ff.de re.dubi.

¶ Conuiciũ dicitur quaſi ꝯuociũ a ꝯcitatione vel ꝯcentu.i.collectione vocum.ſ.quando in vnum plures voces conferuntur. ꝛ iniuriam eſſe labeo ait.ff.de iniur.l. apud labeonem.§.conuicium.

¶ Cõuenire eſt ſimul in vnũ locũ venire. Etiã dicit̃ ꝯuenire qꝺ alicui competit ſm ꝯditionẽ ſuã vt iſtud cõuenit illi. Item ꝯuenire capit̃ qñqꝫ ꝓ ꝯuẽtione.i.pacto et ꝯſenſu de aliq̃ faciẽdo. Cõuenire etiã qñqꝫ ſumit̃ ꝓ aliquẽ in iudiciũ vocare vel facere euocare. Iteʒ eſt placere. vñ ꝯuenire inter aliquos eſt cõplacere inter illos: ꝛ ꝯuenit inter te ꝛ me: vt des mihi hoc. Cõuenire mihi eſt ꝯgruere mihi vel adeſſe mihi: qꝺ me decet ꝛ honeſtum eſt.

¶ Cõuenire me eſt alloqui me ſup aliquo facto.

¶ Cõtubernium eſt matrimoniũ ꝯctũ ꝛ ꝓprie ſeruoꝝ. inſti. de nup. in glo. ſuper verbo. ciues.

¶ Corãm: no.pan.in ꝯmento de ꝯſel.ca.ex parte.de elec. vt circa.li.diſt. Et intelligit̃ ita vt p̃ſentes intelligãt.ff. de arbi.l.diem.§.ſocium.

¶ Corniculariȷ̃ dicũt̃ illi qui gerebãt cornua vel aciẽ i bello vel qui in aures iudicium vota ꝓtulerunt ſua.

¶ Cornupeta. Re. ſupra. bos.

¶ Corona que etiã clerica dicit̃ eſt ſignum regni ꝛ perfectionis: cũ ſit circularis carens angulo ſi ſignũ carẽtie ſorditiꝫ: qꝛ vbi angulus ibi ſordes. Se igit̃ ꝛ alios virtutibus regere ꝛ a ſordibus mũdare debent qui coronas gerũt: ꝛ ſic in deo regnabunt.xij.queſtione.ij.duo ſunt. ꝛ quõ raſura tõſura corona differant. ꝛ quid ſignificẽt. vide glo. in verbo tonſuram. in cle.ij.de vi. ꝛ hone.cleri. Et differẽtiã inter dyadema coronã ꝛ ſertũ vide in cle. vnica. de iureiur. Et nõ qꝫ rex romanoꝝ coronat̃ triplici corona. Prima ferrea. ab archiepo colonienſi Aquiſgrani: ꝛ ſignificat fortitudinẽ qua vincere debet rebelles: ꝛ infideles ꝯculcare. Secũdo argentea ab archiepo mediolanenſi in villa Modoetieſi. que ſignificat mũdiciã ꝛ claritateʒ quã talis ꝓnceps habere debet. Et hodie vt plurimũ dat̃ in Mediolano in eccleſia ſcti Ambroſij. vbi Henricus de quo loquit̃ cle. ꝛ Sigiſmũdus nouiſſime fuit coronatus. Tertio coronat̃ corona de puro auro a papa in eccleſia ſancti Petri ad altare ſancti Mauricij. Et qꝛ auꝝ eſt metallũ oĩbus excellentius ſignificat impatorẽ alijs regibus ꝛ ꝓncipibus in potẽtia ꝛ iuſticia excellentioreʒ eſſe debere: vt in glo. cle. vnice. de iureiu. ꝛ per Io. de pla. in ꝓhemio. inſti.

¶ Corpore viciati dicũt̃ qui ſunt mutilati in mẽbris vel debilitati ꝓprie: ſic qꝫ mẽbrũ hñt: ſed ineſſicax: vt oculum ceciꝫ manũ aridã: crus contractũ ꝛc̃. ſic mutilatus ꝓprie dicitur qui caret aliquo membro.

¶ Corporati.i.collegiati. Require ſupra. collegiati.

¶ Corporatus vrbis romane dicit̃ qui in aliquo corpore ꝛ ꝓcipue vrbis ſcribit̃: ſicut quodlꝫ mẽbꝝ hominis dicitur corporatum vt ciuis factus vel incola. vt.C.li. xj.de ꝓuile.corp.vrb.ro.

¶ Corrogare eſt quaſi ſimul rogare vel ſimul colligere vel adunare.

¶ Corpus quãdoqꝫ dicitur collegiũ ſiue vniuerſitas cuius caput eſt p̃latus.c.nouit.de his que fi.a prela. Et tale corpus põt habere vnũ ſigillũ. de exceſ. prela. dilecta. dicit̃ ꝛ congregatio cuiuſqꝫ ciuitatis vel ville vel caſtri habere corpus. Itẽ quelꝫ ꝯgregatio ꝓ iuſticia faciẽda: vt congregatio ſcabinoꝝ vel totius vniuerſitatis. Iteʒ ſocietas cauſa religionis: cui ꝑmiſſum eſt vnũ corpus habere dꝫ inſtar reipublice. ꝛ res cõmunes ideſt actorẽ. ſiue ſindicũ cõmunẽ per quẽ agere põt.ff.qꝺ cuiuſ.vni. no. agitur.l.j. Item epũs cũ capitulo ſuo facit vnum corpus: cuius ipſe caput eſt. ſed cũ clero ciuitatis vel dioceſis non dicitur facere vnũ corpus. ſic nec abbatiſſa cuꝫ clericis ſuis licet ſit caput vnũ corpus facit.

¶ Chorepĩ: hi remoti ſunt ab eccleſia. vt.lxviij.di.§.preſbyteri vero. Et poterant conſtitui in villis vel caſtris. epiſcopi vero nõ niſi in ciuitatibus conferebant tamen minores ordines.

¶ Corpus etiam vnum dicitur quod vno claudit̃ ſpiritu vt animal. Etiam dicitur quod habet partes integrales ſiue ſibi coherentes vt domus: vel quod habet partes diſtantes: vt grex populus collegium. ſꝫ Berna. de excel. prela. li. vj.

¶ Corruptela eſt peruerſa conſuetudo ſacris canonib⁹ inimica. de conſue. ca. cum venerabilis. ꝛ de vi. ꝛ hone. cle. cum decorem. ꝛc̃.

¶ Corcimia dicit̃ morſus freni. vel ſm alios illud qꝺ come equi imponit̃ vt curuet̃.C. nulli licere in fre. ꝛ eqs ꝛ ſellis. ꝛc̃.l.j.li.xj. ſm Accur.

De Cr

¶ Craſſature dicunt̃ q̃ fiunt a latronibus in itinere dum crudeliter ꝯtra trãſeuntes craſſant̃. de pe. di. j. a craſſaturis. Et craſſatores ſunt qui prede cauſa aliquid faciunt ꝛ ꝓximi latronibus habent̃: ꝛ ſunt ad malũ intẽtos. vt eſt tex. iuncta gloſa in.l. capitalium.§. craſſatores.ff.de pe. ꝛ dicitur a craſſor. aris. alias graſſor.

¶ Creditor eſt qui alienam fidem ſequit̃ mutuatã pecuniam numerãdo. Gñaliter vero creditor dicit̃ qui ex cã quacũqꝫ alienaꝫ fidem ſequit̃. Et dicitur ideo creditor: qꝛ credit debitori.

¶ Creta eſt limus vel gleba.l. ſi crete.ff. de fur. ꝛ in gloſa magna.l.j.C. de ſer. fugi.

¶ Craſſari eſt quaſi crudeliter gradi. ſcꝺo regũ vltimo. Ceſſet indignatio que craſſatur in populo. facit.xxiij.q. ij. militare.ff. de pen.l. capitalium. ad mediũ. Et notat Io. an. in cle. ꝓmo. de peni. in verbo craſſantibus.

¶ Crimẽ eſt peccatum querela ideſt accuſatione ꝛ dãnatione digniſſimum.

¶ Criminũ capitales erãt carceris cuſtodes: qui etiam ſtratores dicũt̃ a ſternẽdo: qꝛ dãnatos pũgebãt.

¶ Crimẽ eccleſiaſticũ eſt qꝺ ptinet ad iuriſdictionẽ eccleſie: vt hereſis. ſacrilegiũ. ſymonia. periuriũ. vſura. adulterium.xij.q.ij. in ſum.lxxvij. diſtin.c.i. de ſo. cõpe. cum ſit generale. vbi de hoc per doctores.

¶ Crimẽ mere eccleſiaſticum eſt qꝺ ꝓncipaliter ortum a canonibus ſumpſit. ꝛ ſolum coram iudicibus eccleſiaſticis cognoſci habeat. de cui⁹ cognitione iudices ſeculares ſe nullatenus itromittere pñt: vt eſt crimen hereſis. Sed crimẽ mere ciuile per oppoſitũ eſt delictuꝫ legib⁹ ciuilibus prohibitũ: alias in ſe nõ peccatuꝫ vt in ciuita

Quot modis accipitur Corpus.

quare Creditor

te ire de nocte post sonū campane:vel cōsimile. Crimē vero mixtū est qd̄ spectat ad foꝝ vtrūqꝫ:vt est sacrilegium quod spectat ad forum ecclesiasticum:⁊ pōt etiā iudex secularis de pena eius cognoscere ⁊ sacrilegium punire:fm glo.in verbo audiuimus.in ca.felicis.de pe.li.vj.⁊ de hoc est glo.sum.xj.q.j.

¶ Crimē lese maiestatis est vbicūqꝫ quis ꝯtra v:bez aliquid molif:aut qui ꝓfugit ad hostes vel hostes iuuat qlicūqꝫ cā.s.armis:ꝯsilio:vel pecunia:vel qui subtras ꝓuincias nitif facere rebelles.vel seditiōes:aut bella mouet in ciuitate:vel qui ꝑletti magr̄atū vel ꝑncipez occidit:vel qui ꝯ latus ei᷒ militat:vel arma fert ⁊ occupat ꝯ rē publicā. Et idem dī crimē ꝑduellionis.i.hostile.naꝫ ꝑduelliones dr̄ hostes:secus si cōmittif hoc crimē nō ꝯtra rempublicam:qꝛ tūc nō dī ꝑduellionis:sed simpliciter lese maiestatis. Et nota ꝙ nō subditus crimē lese maiestatis nō ꝯmittit.vt in.§.rursus.in cle.pastoralis.de re iudi.vbi rex sicilie robertus nō eo mō subfuit henrico impatori ꝙ crimē lese maiestatis in euꝫ cōmiserit.

¶ Crimē heresis in multis ꝯuenit cū crimine lese maiestatis:⁊ hi᷒ fm cano.est ꝓprie lese maiestatis:qꝛ ledit rē pu.impatorem etiā diuinū ⁊ celestem.

¶ Crimē sacrilegij fm Azo.⁊ fꝫ ca.fit ꝓprie qn̄ sacrū de sacro auferf. Ac etiā fm euꝫ siquis nō sacrū de sacro recipit.vel sacrū de non sacro. Sed fm le.tunc sacrilegiuꝫ nō est:qꝛ qn̄ res ꝑuate auferunf de sacro:tūc actio furti locū habet. Hosti.tn̄ dicit ꝙ si accipiam sacrū de sacro:vel sacrum de non sacro semꝑ sacrilegium fit.vt.xvij.q.iiij.quisquis.versic.simplr̄. Et sic fm le.requirunf duo vt fiat sacrilegiuꝫ. Primo vt auferaf res sacra. Scd̄o de loco sacro quoꝝ alteꝝ sufficit fm can. Sed pone statutū est vt faciens sacrilegiū sic puniaf:quero an itelligaf fm ius ciuile vel can. Solutio si statutū sit a ciuitate intelligif fm leges.l.oēs populi.ff.de iusti.⁊ iur. Si sit per episcopū intelligitur fm canones. Dñs catho putat ꝙ etiā in ꝑmo casu intelligitur fm cano.qꝛ disponit de rebus ecclesiasticis.ergo debet intelligi fm materiā subiā.l.j.C.de edic.succe.vbi est casus a ꝯtrario ꝙ gradus cōputanf fm leges exceptis causis matrimonialibus. Querit idem dominus catho.sacerdos dixit missam in domo laici:dimisit ibi calicē qui subtractus est:an cōpetit actio furti an sacrilegij. Non sacrilegij.qꝛ de iure ciuili non est sacrilegiū reꝫ sacrā de loco non sacro asportare. Nec actio furti:qꝛ calix est res sacra que in nullius bonis est. Dicit Ra.fulgo.cōpetere actionē furti:qꝛ talis est in dominio dei:cuius loco dñs domus intentare pōt actionē furti:⁊ forte quilꝫ hoc posset.ff.de iusti.⁊ iur.l.j.§.huius studij:⁊ etiaꝫ in verbo sacerdotes. Sed de iure cano.intentaf crimē sacrilegij.

¶ Crimē peculatus fm Azo.eo.ti.locū hēt ꝓ pecunia publice recepta vel intercepta:vel quocūqꝫ modo cōtaminata.vt si in auꝝ vel in argētū vel in eo publicū aliqs ferrum.vel simile aliquid inducat:idest adiiciat. Idem est in sacra re.vt in vasis ecclesie. Idem est in religiosis:vt in ornamētis sepulchris ⁊c̄.

¶ Crimē stellionatus fm Azo.eo.ti.dī a quodā aīali reptili qd̄ dī stellio:⁊ est quasi simile serpēti.stellionatum quasi diuersis coloribus pictū sicut celū stellis. Et cōmittit hoc crimē qui in varietate animi rem aliquā alteri pignori obligatā siue pignoratā aliā postea obligat.⁊ dī a stellione qꝛ sicut ille vermis est varius in colorib᷒ sic ille qui ꝯmittit hoc crimē est varius in ore ⁊ inconstans in mente. Deinde tamen illud crimē locuꝫ habet generaliter quādo deficiente in criminibus alia speciali actione equum est aliter subuenire contra delinquentē. Sicut.n.in peculiarijs actio daf de dolo in subsidiū:

ita in criminibus quibuscūqꝫ vbi titulus deficit criminis crimen stellionatus obijcitur.vt siquis vendidit tibi massam electri pro argento:vel simile.aut auricalcum pro auro.

¶ Crimē fraudati census cōmittitur cuꝫ quis furaf publicam pecuniaꝫ sibi accōmodatam.

¶ Crimē fraudate ānone ē cū portitores furanf victualia a republica ad exercitum missa.

¶ Crimen piaculare est quod morte expiaf.

¶ Crimē ꝯcussionis cōmittit qui pretextu officij sibi cōcessi extorquet cōminādo aliquid ab inuito.⁊ tali crimine punitur quis pena quadrupli.i.q.vij.scimus.in fi.taꝫ laicus ꝙ̄ clericus punif pena cōcussionis.xxiij.questione.i.militare. Cuius cōtrarium tenet glo.i verbo quadruplum.distin.xviij.§.porro.

¶ Criminuꝫ alia sunt ꝑuata vt illa quoꝝ executio.idest accusatio vel denūciatio ꝑtinet tantū ad illos qb᷒ iferūtur vt furta.damna illata:⁊ iniurie. Alia sūt publica.quorū executio daf cuilibet de populo.quoniā ad publicaꝫ vtilitatē spectat ne maleficia maneant impunita:vt sūt homicidia:parricidia:adulteria:post quadragesimū tm̄ diem.vt.l.iure mariti.C.de adul. Itē crimē lese maiestatis. Iteꝫ sunt quedā crimina excepta.scꝫ ad quoꝝ accusationē ⁊ testificationē etiā laici contra clericos admittunf si bono zelo ꝓcedāt.⁊ sunt ista crimē simōie:heresis:⁊ lese maiestatis:⁊ sacrilegij.de qb᷒ vide ꝯcor.in glo.sum.ij.q.vij.vbi addif crimē dilapidatiōis.⁊.c.cum.p.manconella.de accu. Et nota ꝙ crimē dī qnqꝫ modis. Primo sumif pro qlibet peccato siue mortale siue veniale sit. Scd̄o pro crimine irrogāte ifamiā qd̄ est accusatione ⁊ damnatione dignū. Tertio ꝓ peccato qd̄ euenit ex deliberatione siue mortale siue veniale sit qd̄ non delef nisi per penitētiā. Quarto qd̄ semel cōmissuꝫ sufficit ad condēnationem:non tamen ifamat. Quinto qd̄ irrogat perpetuā ifamiā.vt no.xxv.dis.ca.vnū orarū.§.nunc aūt.⁊.lxxxj.di.apostol᷒.vnde. Si qlibet est peccator:non tamen quilibet est criminosus.

¶ Crisma fit ex duobus liquoribus.s.oleo per qd̄ puritas mētis ⁊ nitor ꝯsciē. Et ex balsamo per queꝫ odor fame figuratur:vt est tex.in.ca.vnico.de sacra vnc.

De Cu

¶ Cuniculus est riuus direct᷒ coopt᷒:vt est glo.in.l.supra iter.ff.de aqua plu.arcē.vbi dī ꝙ ille cui debef seruitus aque ducende per riuū potest facere cuniculū:idest de aperto riuo coopertum.

¶ Cubicularij dicunf serui qui cubiculū dñi sui ꝓcurāt.

¶ Curator dicitur qui curaꝫ alicuius gerit defendendo ipsum:a pretore fm leges legitime datus. Uel fm alios est ille qui res adolescentis administrat. Datur aūt fm eos curator principaliter rebus:⁊ secūdario ꝑsone. Tutor vero ꝑmo ⁊ principaliter datur persone.⁊ secūdario rebus vel patrimonio. Et hec est differētia vna inter tutorē ⁊ curatoreꝫ. Alia est differentia:qꝛ tutor daf pupillis:infra.xiiij.annum existentibus. Sed curator daf eisdeꝫ vlterius ad.xxv.annū.idest masculis ab etate.xiiij. Et in feminis ab etate duodecim.

¶ Curia media breui est locus vbi redditur ius:vel habitatio principis. Sed media longa est meretrix.vnde. Curia ius cura.meretrix est dicta curia.

¶ Curialis dicitur ille qui est de officio curie vel iudicio obnoxi᷒:idest obligatus:⁊ adulaf ꝑncipib᷒.dis.xxxvij.nōne. Unde curiale. Inde curiales dicimus omnes qui quacūqꝫ cōditiōe obligati sunt curie alicui᷒ publice potestatis siue milites:siue aduocati sint:siue iudices:siue officiales:siue histriones:⁊ breuiter quoscūqꝫ siue habētes officium honestum siue inhonestum.

Culpa lata eſt ignorare quod omnes ſciunt ergo ſi quis ignorat eſt in culpa lata. lata culpa equiparatur dolo ſed non ſemper

¶ Curioſitas ſumitur pro ſubtilitate nimia cura exquiſita. de renun. c. j. li. vj. Nam curioſi de his que nõ multũ expediunt ſepe diſceptant. de re iudi. abbate ſane. li. vj. Q̃ ẽt faciendũ nõ eſt. vt in. c. preal. ⁊ c. ij. de here. li. vj. ⁊ C. de ſum. tri. ⁊ fi. catho. l. nemo.

¶ Cuſtodia ⁊ exhibitio reoꝝ vt dicit Azo. ſ3 legiſtas eſt cuſtodia que fit in carceribus publicis: ⁊ ẽt ꝓhibet carceres ꝓuatos. vt pȝ. ff. ⁊ C. de ꝓua. carce.

¶ Cupe ſunt vaſa facta cauſa portãdi fructus.

¶ Culleus vel culcipenus eſt idẽ qḋ ſaccus in quo portatur triticũ: ⁊ maxime de corio q ſup͛ ponitur equo. Uel dr̃ ſaccus corius in quo ponuntur īterficiẽtes parẽtes. l. vnica. C. de his qui pa. vel li. occi. vbi dr̃. inſutus culleo cum cane ⁊ gallo gallinacio vipera ⁊ ſimia.

¶ Cũ accipitur interdũ ꝓ ⁊. ff. de le. j. l. titio. §. nihil. Et de v̄. obli. l. quodcũqȝ. §. nõ ſolũ. Etiã interdum accipitur pro ſi. ⁊ ꝓncipaliter notat tempus ⁊ nõ ꝯditionẽ niſi in conſequẽtia. l. centeſimis. in ſi. ff. de ver. obli. Etiam facit adiũctum videri acceſſoriũ nõ ꝓncipale ſicut coniũctio: vt. l. ſi fundũ. ff. de ſun. inſtru. ⁊ nõ ꝙ dictio cũ inuenitur in duabus partibus orationis. Uno͂ eſt ꝓpoſitio ⁊ conſtruitur cum ablatiuo. Alio͂ eſt aduerbiũ temporis. Primo͂ ſignificat dupliciter. ſ. acceſſorie ⁊ principaliter. acceſſorie vbi lego ſtichũ cũ veſte. equũ cũ capiſtro fundũ cũ eius inſtrumẽto. l. j. ff. de pecu. l. ſi cui. fundũ. ff. de ſun. inſtru. ⁊ in lega. Idẽ in ꝯtractu vt depono ſeruũ cũ veſte. l. j. §. ſ͛ depoſita. ff. depoſiti. Et ibi nota. per glo. ⁊ doc. eſt ⁊ effectus ꝙ nõ dȝ depoſitarius reſtituere acceſſoriũ ſine ꝓncipali. ⁊ ſi ſeruus moritur ſine culpa depoſitarij veſtis ꝑ ſe peti põt: alias locupletaretur depoſitarius ſine cauſa cum iactura aliena: qḋ eſſet iniquũ. de regulis iuris. locupletari. lib. vj. Principaliter autẽ ſcḋo͂ ꝯiungit qñ res ꝯiungit quaꝝ vna nõ eſt alteri acceſſoria. vel cum ꝑſonas ꝯiungit ⁊ patrem aut matrẽ. l. iij. ⁊. iiij. ff. de pecunia. §. ſiquis. inſti. de lega. ⁊ lȝ inter filiũ ⁊ matrẽ: aut patrẽ nõ ſit equa ꝓncipalitas quo ad honorẽ ⁊ debitũ ⁊ reuerẽtiã que debentur parẽtibus a liberis: ⁊ nõ ecõtra. eſt tamẽ ꝓncipalitas equalis inter eos quo ad effectũ iuris. nam extincto legato in patre vel matre. non ſequitur ḡ ꝙ in liberis extinctũ ſit. q2 aĩa que ꝓncipalis eſt in ꝑſona eſt a deo: ⁊ nõ a pr̃e vel matre. Item ex cõmuni mõ loquẽdi dictio cũ ſignat acceſſionẽ honoris inter ꝑſonas. vt dicẽdo veni mecũ ſignat te mihi accedere aſſociando acceſſorie. ſecus in dictiõe ⁊. vt dicẽdo ego ⁊ tu eam᷑: q2 ſignat vtrũqȝ ꝓncipalẽ. Sed ibi. dñs vobiſcũ. nõ põt ſignificare ꝙ dñs accedat vobis. q2 hoc nõ patitur ſumma ⁊ immutabilis maieſtas. Et nõ refert ſi ꝓponatur acceſſorium ſic dicẽdo. depono capiſtrũ cũ equo. lego inſtrumẽtum cũ fundo. argu. l. ꝓpoſteri. C. de teſta. niſi eſſent alie ꝯiecture ex qͥbus ꝯcluderetur volũtas teſtãtis: legantis: vel ꝯhentis. Item dictio ꝯpoſita circa numeꝝ nõ includit. verbi gratia. Teſtator depoſuit apud Seiũ. cc. ⁊ legando bona dicit. Seio. ccc. cũ. cc. que apḋ eũ depoſui lego: nõ includuntur cũ. ccc. l. ſi is qui ducenta. in ꝓn. ff. de re. du. Sed cũ ꝓut eſt aduerbium ſignificat tempus ⁊ dilationẽ. qñqȝ ex ꝯditione. qñqȝ etiaȝ accelerationẽ temporis ⁊ dilationem ſignat. ibi. ꝓmitto cum titius morietur. l. nam ⁊ ſi. ff. de cõdi. ⁊ demon. tempus ⁊ ꝯditionẽ ſignat. ibi lego titio impuberi cũ q̃tuordecim annoꝝ erit. l. ſi titio. ff. qñ di. lega. ce. ſa. l. qui ꝓmiſit de condi. ⁊ demon. Item ſignat tẽpus ⁊ nõ cõditionẽ. ibi. lego titio cũ ipſe morietur. l. heres meus. in ꝓn. ff. de cõdi. ⁊ demõ. idẽ in. l. ex his verbis. C. qñ di. le. ce. Q̃nqȝ nec tempus nec dilationẽ ſignificat. vt ibi. ꝓmitto decem cum petiero. vbi ſtatim cum petit ſoluere tenetur. Quandoqȝ etiaȝ nihil ſignificat ⁊ fruſtratorie ponitur vt ibi. lego cum heres adierit hereditatem. l. iij. ff. de ver. ſignifica. Bar. ꝓdicta ponit in. l. gall᷒. §. j. ff. de libe. ⁊ poſthu. vbi ponit differentiã inter ⁊. ⁊ cum. vt nota. in. l. ſtichũ qui meus. ff. de lega. j. An inducat conditionem vel demonſtrationẽ. de hoc tex. ſingularis in. l. ſi ita fuerit. §. ſi. ff. de manumiſ. teſta. ⁊ qñ inducit copulã. in. l. illi cũ illo. ff. de vſufru. legato. ⁊ quãdo eſt coniunctio nõ faciens cõditionẽ. in. l. demõſtratio. ff. de cõditio. ⁊ demonſtratio. ⁊ qñ eſt aduerbiũ tunc iungitur v̄bo futuri tẽporis. ⁊ ꝓncipaliter notat tempus. ⁊ incõſequẽtiã cõditionẽ. vt not. Bar. in. l. j. ff. de condi. ⁊ demon.

De Da.

Dalmatica eſt veſtis qua mõ vtuntur oẽs dyacoui ex ꝯſuetudine in ſolẽnibus: vt. lxxvj. diſt. de ieiunio. Antiquitus tamen ſine conceſſione pape epiſcopis nec dyaconis licebat hac veſtis: diſtin. xxiij. ca. omnis filius.

¶ Damnũ eſt diminutio vel ademptio patrimonij. ⁊ dicitur a demo vel diminuo. ſm hoſti. ff. de dam. infec. l. iij. Etiã qñqȝ damnũ eſt lucrum ceſſans: de quo an veniat in condemnationẽ no. in ca. conqueſtus. de vſuris. Et diuiditur damnũ ſicut actio: q2 alia eſt de dãno dato: alia de damno infecto. ⁊ actio de damno dato cõpetit ex. l. aqui. Require. ſ͂. actio legis aquilie. Duo autem in hac actione exquiruntur. ſ. ꝙ damnum datum ſit: ⁊ ꝙ culpa damnũ preceſſerit. Et aliud eſt damnorum reſtauratio ⁊ expenſarum ſatiſfactio vt de iniur. ⁊ dam. da. ca. in noſtra. datur autem alicui damnuȝ in perſona hominis. puta ſi ſeruus caſtretur: vel ſimile. ⁊ etiã in beſtijs vel alijs rebus. de qua materia vide hoſtien. de iniur. ⁊ dam. dato. Nec quelibet actio iniuriarum eſt pretoria. quia actio damni dati ciuilis eſt ꝓut patet per legiſtas ⁊ hoſtien. vbi ſupra.

¶ Damnũ infectum ſm ſpe. de no. ope. nunci. in tractatu libelloꝝ. §. nũc dicamus. dicitur. ſi edificiũ alicuius ruinaȝ minatur edificio vel predio alterius vicini. tunc enim edificij illius vel predij dominus a domino edificij ruinam minantis petere poteſt ꝙ ſibi caueatur nõie damni infecti. que ſtipulatio continebit totuȝ intereſſe illius vicini. ff eo. ti. l. ſtipulatione. ⁊. l. ſed ⁊ ſi ꝯditione. ⁊. l. damni infecti. Et damnum pateris quãdo reb᷒ tuis aliquid decreſcit. nõ quãdo accreſcit. qñ aũt lucꝝ amittis damnũ nõ pateris. Etiam quoddaȝ damnũ ſiue intereſſe eſt circa reȝ vt ſi ſubtraxiſti mihi inſtrumẽta quibus poſſeſſio firmatur teneris mihi ad damnum: quod cõtingit ꝓpter ablationem inſtrumentoꝝ: ⁊ quoddã dãnum eſt extra rem. Differunt etiam damnũ ⁊ iactura vt no. io. an. in nouella de ele. q2 ſepe. li. vj. Et nota ꝙ occaſioneȝ damni dat damnũ dediſſe videtur. ff. de re iud. l. is qui damnũ. ⁊. C. ſi culpa. ḋ iniu. ⁊ dam. da. ⁊ ideo tenetur ſi dat operam rei illicite. ⁊ etiã ſi licite dum nõ adhibet diligentiam quam põt.

¶ Damnas in iure ciuili quandoqȝ eſt nomen adiectiuũ omnis generis idẽ valẽs ꝙ damnatus: vt in. l. damnas eſto. de vſu. ⁊ vſufru. ⁊. l. ſi pluribus. ff. de lega. ij. ꝓmo reſponſo. §. ⁊ ſi ita legatũ. Alias capiẽdo in multis legibus non eſſet ſtructa congruitas.

¶ Dapifer dicitur ferẽs dapes. ⁊ eſt nomẽ officij magne dignitatis in curia imꝑatoris. vnde inter proceres eligentes imꝑatorem computatur.

¶ Dapſilis eſt ille qui liberaliter ſm menſurã cõicat.

¶ Dare in arte notariat᷒ dupliciter capitur. ſ. proprie ⁊ improprie. Proprie qñ res data trãſit in dominiũ accipientis: vt iſtrumẽtis in quibus agitur de re. alie. ⁊ domi. trãſ. in quibus trãſfertur dominiuȝ ſi tradens erat dominus

alios non. vnde dare proprie eſt accipientis facere. aliter enim non datur niſi ſic detur q̄ in ipſum cui datur ſtatim dominiũ trãſferat. Jmproprie capit̃ in inſtrumẽtis emphiteoſis ⁊ feudi: ⁊ locationis. vbi ille qui locat vel cõcedit: lʒ dare dicatur: nõ tamẽ dominiũ trãſferre. Et eſt differentia inter dare: donare ⁊ tradere. Nam tradere dicitur qui ſolum poſſeſſionẽ transfert ⁊ nõ dominiũ. De hoc not. xxiiij. q. vj. §. vltimo.

❡ Data vel datũ eſt caracterizatio in fine ↄſtitutionum vel litterarũ inſcripta ex qua cognoſci põt q̄ anno mẽſe vel die inſtrumẽtũ vel q̄lʒ littera emanauit. ⁊ a quo tpe obliget ↄſtitutio. vel proſit gr̃a in ſcriptis facta. vide de hoc. Jo. an. in fi. li. vj. ſup data.

❡ Datio in ſolutũ eſt datio pro ſolutione ⁊ ſatiſfactiõe. ⁊ eſt vna ſpẽs contractus inominati. ſ. do vt facias. v̄bi gratia. Cum petrus debet Joãni centum agitur inter ipſos vt petrus det ei in ſolutũ. id eſt pro ſolutione ⁊ ſatiſfactione eiuſdem vnam domum.

De De.

❡ Debet ⁊ oportet aliq̃n dicũt neceſſitatẽ. aliquando honeſtatẽ. vide Joã. an. in ca. fi. de iura. calũ. ſup v̄bo partẽ illã. ⁊ not. in capitulo intelleximus in verbo debet. de iudi. Et nota q̄ verbũ debet. in ꝓpria ſignificatione importat neceſſitatẽ. vt eſt glo. in cle. attẽdẽtes. in v̄bo debeant. de ſtatu regu. ſed honeſtatẽ ſignificat. xxv. q. vij. c. j. vbi equitate ſuadẽte verba pñt īpropriari. C. d̄ pig. l. iij. ca. intelleximꝰ. hall. ff. locati. l. ſi vno. 2° reſponſo. ⁊ l. qui rome. §. fi. ff. de ver. obli. d̄ bap. ca. maiores. ver. certũ. Jtem debere eſt de alio hẽ. ergo qd̄ nõ eſt: nec eſſe p̄t nulli debet̃. Et ſic nec obligationẽ nec actionẽ parit: cuʒ actio ſit ius ꝑſequẽdi in iudicio qd̄ nobis debet̃ ſʒ glo. in regula nemo. de regulis iuris. libro. vj.

❡ Debitũ eſt qd̄ aliquis alteri ex naturali vel ciuili obligatione tenet̃. Et debitũ intelligit̃ remitti in redditiõe cyrographi vel inſtrumẽti: non aũt ſic in redditione pignoris. Jtem debitũ eſt qd̄ exigit̃ ab inuito. xiiij. q. j. qd̄ debetur. ff. de ver. ſigni. l. debitor. ⁊ eſt glo. in cle. j. de deci. Et debituʒ ciuile põt capi dupl̃r. Uno mõ efficaciter ⁊ ꝓprie ꝑut eſt in cyrographo poſt biẽniũ. vel in obligatione ciuili reſultante ex ſententia. l. Julianus. §. j. de ↄditio. inde. Sc̄do mõ improprie ⁊ efficaciter ꝑut eſt in omni debito regulariter cui obſtat exceptio: vel etiã pone exẽplũ ſm glo. in. l. j. ff. de cõdi. inde. ſ. in cyrographo ante biennium.

❡ Debitor eſt qui accipit pecuniam a creditore. Jteʒ ſm marcellũ dicit̃ qui nactus eſt exceptionẽ iuſtã nec a naturali equitate abhorrentẽ. i. diſcrepantẽ ſm accurſiuʒ in. l. marcellus. ff. de reg. iuris.

❡ Debitores ciuitatũ ſunt qui tenent̃ ciuitati. ſʒ in actione debiti fiſcus p̄cedit. vt. C. eo. ti. l. q̃. li. xj.

❡ Debiti diem venire eſt debitũ poſſe petere.

❡ Decanus nomẽ dignitatis eſt. Et dicit̃ a decas. i. decẽ. ⁊ canos canonicus quaſi ad minus ſupra decẽ canonicos ↄſtitutus ſʒ greciſtã: licet quãdoqʒ ſit ſine ſumma. Etiam decanatus eſt ſocietas. x. viroꝝ ſm hugo. ⁊ accur. ibidem in rubrica de deca. C. li. xii.

❡ Decima ſm hoſtiẽ. in ſum. de deci. §. j. eſt oium bonorũ mobiliũ licite queſitoꝝ pars decima deo data. diuina ↄſtitutiõe debita vt colligit̃ de deci. ca. j. ⁊ ca. parrochia. c. nõ eſt. c. tua nobis. §. veꝝ. c. cũ nõ ſit ab hoie. Et eſt dãda de oibus bonis iuſte acq̃ſitis. e. ti. c. cũ ex tranſmiſſa ⁊. c. commiſſuʒ. ſ. de lana: feno: ⁊ piſcarijs: nullis deductis expẽſis. ca. paſtoralis. eo. ti. ⁊. c. cũ hoies: etiã de molẽdino ad ventũ. ex trãſmiſſa. hall. Jtem de apibus ⁊ oi fructu. ca. nũciũs. e. ti. ⁊ tenent̃ decime in ſignũ vniuerſalis dominij: nec ſunt retinẽde: q: forte clerici mali: ſed

ſoluere compelli debent p ecclesiam app. re. c. tua nob. ij. in fine. De hoc vide gl. in v̄bo p̄moniti. in cle. ij. de iudi. que dicit. vt expediẽs eccleſijs q̄ faciãt monitiones gñalẽ. fulminãtẽ excõicationis ſentẽtiaʒ in nõ ſoluẽtes decimas. immo ↄ̃ ptinaces inuocari põt brachiũ ſeculare. ca. poſtulaſti. de homici. Et notat Lodo. de roma in ſingularibus ſuis q̄ ſacerdoti petẽti decimas nõ põt obijci cõpenſatio. ⁊ dicit q̄ glo. ſingularis eſt quã legiſte ignorãt. xvj. q. j. ca. decime. Et eſt rõ q: fiſco petẽti tributa nõ põt obijci cõpẽſatio. l. iij. ⁊. iiij. C. de cõpẽ. ⁊. l. aufert̃. §. qui ↄpẽſationẽ. ff. de iure fiſci. ergo multo magis nec in decimis que deo debent̃. vt ſupra.

❡ Decimaꝝ tres ſũt ſpẽs ſʒ hoſtiẽ. in ſum. ſ. quedã pſonales que debent̃ ex ope pſonali vt ex artificio ſcĩa militia negociatiõe ⁊c̃. quedã p̄diales que ꝓueniunt ex prediis: vt vinum: blada: fructus arboꝝ ⁊c̃. Tales. n. dande ſunt illi eccleſie in cuius parrochia ſita ſunt p̄dia. de deci. ad apoſtolice. etiã decimas p̄diales tenent̃ ſoluere iudei. ca. de terris. e. ti. Jtẽ debẽt ſolui de diuerſis ſeminibus vnius agri: nõ tantũ de vno ſi fuerint ſucceſſiue ſeminata. c. ex parte canonicoꝝ. eo. ti. Etiã ciſtercienſes: ⁊ alij qui ſi nullo gaudent p̄uilegio dare tenent̃ decimas de terris de nouo acquiſitis: licet eas ꝓprijs manibꝰ excolant. c. nuper. eo. ti. Quedã ſunt decime mixte ſm hoſti. ibidem. ⁊ poſſunt dici he de q̄bus dubitat̃ vtrũ ſint prediales vel perſonales: vt de agnis ⁊ fetibus aliorum animalium que ſunt in paſcuis ⁊ gregatiʒ paſcuntur.

❡ Declinare ſñiaʒ eſt paulatiʒ illã infirmare. ⁊ idõ niſi ſententia declinetur rebus iudicatis ſtabitur.

❡ Decretũ ſm ſpecu. dr̃ multis modis. vt in ti. de p̄mo ⁊ ſecũdo decreto. §. di ergo. Quãdoqʒ dicit̃ ſentẽtia diffinitiua. vt. ff. de re iu. l. d̄creta. vel interlocutoria. vt. ff. de aſſeſſo. l. j. in fi. Qñqʒ dr̃ id qd̄ papa ↄſtituit ſeu ſtatuit de ↄſi. cardinaliũ nulla facta ↄſultatione: ⁊ tunc in ſcriptis redigitur: vt de reſcri. pñti. xx. diſtin. decreta. ⁊. c. ſe. Qñqʒ eſt ↄſequẽs cõſenſus eligẽtium in ſcriptis redactus: vt. ij. q. j. legũ. de elec. innotuit. Qñqʒ eſt illud qd̄ capl̃ʒ vel ordo: vel vniuerſitas: vel maior pars ordinauit: vt. ff. qd̄ cuiuſ. vni. no. l. plane. ⁊ q̄ſi per totũ. Qñqʒ eſt iudicis auctoritas in alienatiõibꝰ reꝝ p̄cipue minoꝝ īterpoſita. vt. C. de p̄di. minoꝝ. l. interpoſita. ⁊ per totũ. Quãdoqʒ decretũ dr̃ auctoritas p̄ncipis in reſcriptis b̄nficialibus interpoſita: vt de reſcrip. c. gr̃a. lib. vj. ⁊ ſm Azo. illud decretũ eſt cõfirmatoriũ gratie: quia ex hoc p̄nceps īſinuat ſuã volũtatẽ: q̄ ſeruanda eſt. Etiam ſm eum ligat ignorãtes. Eſt etiã qdd̄ã decretũ decurionuʒ qd̄ in inuitos ſuper munerib̄ꝰ reꝝ tribui põt: exceptis q liberaliũ ſtudioꝝ laboribꝰ iſtunt: ⁊ q medẽdi cã funguntur. C. de d̄cre. decuri. l. exceptis. li. x. Qñqʒ decretuʒ eſt iuſſus iudicis quo mãdat bona alicuius ꝓpter ↄtumaciam eius poſſideri: ⁊ illud diuidit̃ in primũ ⁊ ſecũduʒ decretũ: decretũ p̄mũ eſt p̄mus iuſſus iudicis quo mãdat bona ꝓpter ↄtumaciã in pena ↄtumacis detineri. Uel ſic deſcribit̃. Primũ decretũ eſt alicuiꝰ rei ꝓhibite regulariter vel p̄miſſe regulariter in certo caſu facta prima ꝓhibitio vel permiſſio: referendo ſingula ſingulis. Scd̄m decretũ eodẽ mõ deſcribit̃ niſi q̄ ibi ponit̃ ſcd̄a ꝓhibitio vel p̄miſſio. ⁊ taliter dr̃ p̄mũ reſcriptũ ſecũdi. Qñqʒ iterponit̃ primũ decretũ ⁊ nõ ſcd̄m: q: in aliq̄bꝰ nõ eſt opus ſcd̄o. vt no. in. c. qm̃ frequẽter. §. in alijs: vt lit. nõ ↄte. in glo. ſuper verbo ↄſtituet̃: ⁊ illud decretum hʒ locũ in actione reali vel perſonali lʒ diuerſimode: vt dicto. §. ⁊. §. ſe. ⁊ imponit̃ ante litẽ ⁊ poſt q̄rieſcũqʒ aliquo ↄtumace exiſtente adhuc nõ ita liquet de cã q̄ diffinitiua ſentẽtia valeat terminari: vt in. d. c. qñqʒ hall. Decretũ ſecundũ eſt ſecundus iuſſus iudicis q̄ licet bona

alicuius propter cōtumaciā poſſideri que ꝑus de ꝑmo decreto detinebātur. vt de eo q mit. in poſ. c. i. in glo. vl. ⁊ hʒ locū ſʒ quoſdā in actōibus ꝑſonalibus tm̄: qꝛ ſm Bar. in glo. vbi. ſ. in realib⁹ ſolum lapſus anni cōſtituit miſſum ex ꝑ decreto verū poſſeſſorē: nec eſt opus ſcđo. ſm alios tn̄ hʒ locū tam in realib⁹ ꝙ̄ in ꝑſonalibus. de hoc plene no. Bar. in. c. cōtingit. de do. ⁊ ꝯtu. in glo. vl. Uel ſic ſm Lod. de roma. Eſt ꝑna iudicio aggrauatio punitiua ꝯtumacie. ⁊ ſic ſuo modo diffinit 2ᵐ decretū. ⁊ 2ᵐ nō pōt interponi niſi ꝯ̄ latitantē. ⁊ latitatio eſt debitoris abſcōſio fraudulēta in dānū creditoris. l. fulcini⁹. §. ſi quis poſſidet. ff. ex. q. cau. in poſ. eatur. qđ eſt verū niſi piculū ſit in mora. tūc. n. interponit 2ᵐ decretū cōtra nō latitantē debitorē. ⁊ no. Jo. an. in. c. cōſultationibus. de offi. dele. in nouella. ⁊ Bal. dicit in. c. i. de mi. va. q ꝯtu. eſt in vſib⁹ feu. Sed vtrū 2ᵐ decretū ſit ſnīa interlocutoria vel diffinitiua: effectus eſt magnus vt in. c. cū ceſſante. de appel. ⁊ l. qđ iuſſit. ff. de appel. vbi ꝑ Bar. ⁊ C. de epiſ. audie. l. ij. ꝑ Bal. ⁊ l. ſi finita. §. ſi forte. ff. đ dā. infec. vbi ꝑ dy. ⁊ varie loquunt. Sed Lodo. de ro. dicit ꝙ 2ᵐ decretū eſt ſnīa interlocutoria. alle. glo. ſingularē in. l. pñti. §. cū autē. in verbo. admodū. C. de his q ad ecclē. cōſu. ⁊ ꝓbat rōnib⁹. nā ſnīa diffinitiua non pōt dari ꝯ̄ minorē. vt in. l. cū ⁊ minores. C. ſi aduer. rē iudi. Sed 2ᵐ decretuʒ patitur minor. l. ſi minor. C. de bo. au. iudi. poſ. ḡ nō eſt diffinitiua ſʒ interlocutoria. Preterea diffinitiua nō fert lite nō ꝯte. l. ſi. §. illud. C. de tēp. ap. ⁊ l. ꝓbat. ⁊ cū ſimilib⁹. Sʒ 2ᵐ decretū fit. in. l. cū ꝓponas. C. de bo. auc. iudi. poſ. Et hoc ḡ iuſtificat dictū ſingulare Inno. cap. dilecto. de vbo. ſig. vbi vult ꝙ qñcūqʒ iudici cōſtaret decretū interpoſitū eſſe iniuſtū pōt illud reuocare. Qđ ēt tenet Bar. in. l. nō videt. ff. de iudi. lʒ canoniſte cōiter reprobēt ꝑfatū dcm̄ Inno. ⁊ male. Hec Lodo. de roma in ſuis ſingularib⁹. Et nota ꝙ ſm Inno. ⁊ Hoſt. differūt decretū auctoritas cōſenſus iudiciuʒ vel collaudatio. Nā decretū eſt ſnīa qua iudex cōtractū iuſtū futurū fore decernit auctoritatē ſuā īterponēdo vel limitādo declarādo ⁊c̄. Sed auctoritas eſt aſſenſus auctorizabilis q cōpetit ſibi ex publico officio iudicis vel legitima adminiſtratiōe: vt tutori ⁊ curatori. Cōſenſus aūt ſiue collaudatio eſt multoꝝ volūtas ad quos res ꝑtinet ſimul iuncta. no. Joā. an. in glo. magna in ſi. c. i. de re. ec. non alie. lib. vj. ⁊ ibi vide iura de hoc.

¶ Decretalis epiſtola eſt in q̄ papa ad ꝯſultationē alicui⁹ rñdit. de reſcrip. c. i. ſiue ſolus ſiue de ꝯſilio fratrū. vt de elec. bone memorie. i. vñ Decretū ſtatuit decretaliſqʒ rñdit: ſed canon eſt cōſtitutio eccleſiaſtica: vel ſtatutum in cōcilio gn̄ali editū. vñ cōſtitutionū alia ciuilis que dicitur decretū forenſe vel ciuile. Alia eccleſiaſtica que dicitur canon. Et cōſtitutio dicit dupl'r. Uno modo cōmuniter: ⁊ cōprehēdit oēs decretales. l. ⁊ decreta. Alio modo ſtricte. ⁊ ſic ꝯſtitutionis dicunt ꝑncipiū leges populi romani: edicta ꝑdictorū: vel etiā iudicuʒ. Quia dicit iudex citare tribus edictis. Et de differētia horū nominū decretalis ep̄la: decretū: canon: dogma: mādatū: interdictū ⁊ ſāctio eſt glo. ſum. di. i. iij. Itē not. Archi. xix. diſtī. ſuper glo. ſum. in ſi. ꝙ decretalis ep̄la aut diffinit aut imperat. aut ꝓhibet: aut precatur: aut indulget: Et ſic quo illoꝝ modoꝝ neceſſitatē inferat ponit ibi.

Decurio dī q decimā partē de bonis ducit: vel q eſt ſup x. milites ꝯſtitutus in curia dñoꝝ vel ꝑncipū: ſicꝫ cēturio ſup cētū. q alias ēt vocat⁹ eſt cētenari⁹. Et vtunt illo vocabulo theologi: qꝛ dī i Machabe. ꝙ Judas ꝯſtituit duces ꝑꝑ tribunos ⁊ cēturiōes. Beda tn̄ dic̄ ſup illud Luc. 23. ⁊ Matt. 15. Joſeph nobilis decurio: ꝙ decurio vocat iđ: qꝛ ē de ordine curie ⁊ officia curie adminiſtrat. Qui ēt ſʒ eū dī curialis a ꝓcurādo: qꝛ ꝓcurat munera ciuilia ⁊ curialia. Uñ de hoc. ff. de decu. ⁊ fili. eo. Quidā aūt dicūt decuriones appellari ex eo ꝙ cū ciuitates ⁊ mācipia ꝯſtruebant cuiuſqʒ loci. gr̄a ꝯſilij. decima pars bonorum pia colligebāt. vt. ff. de vb. ſig. l. ſi pupillus. Etiā qdā dicūt decuriōes eē ex eo ꝙ cū colōie ducerēt decies paruos coꝝ q ducebant ꝯſilium publicū ꝯſtituebāt: ⁊ decuriōes vrbis romāe a munerib⁹ excuſant: vt. C. e. ti. li. xj.

¶ Decuſare. i. ornare: vnde dicitur ille decuſate loquitur: idest ornate.

¶ Dedititia libertas ſm Azo. in ſum. e. ti. hodie ſublata ē. Sʒ olim eoꝝ dicebat dedititia libertas q ſic ſequebant vt toto tp̄e vite ſue ſeruili iugo detinerent. poſt mortē vō eripent i libertatē. colligit in. l. vnica. C. de la. li. toll. ⁊ inſti. de ſucceſ. liber. §. vlt. ⁊ l. vnica. C. de dedi. li. toll.

¶ Dedititij liberti olim erāt ⁊ dicebantur hi qui ſe dedebant timore rōne ⁊ deſtructiōe ſua talem libertatē cōſequebant. ⁊ dicebant liberti forte ꝑꝑ ſpē libertatis. vnde verius liberti vocabantur: qꝛ fere liberi erant: lʒ ſeruire cogerent. Hodie vō nō ſunt: ⁊ ſic hoc nomē dedititij nihil ſignificat per ſe vel adiuncte ſicut chymera: nec illa libertas eſt vnqʒ in vſu frequētata: ꝑut hec omnia ponit Azo. in ſum. C. de dedi. li. toll. Erant autē hi peſſime cōditiōis: qꝛ toto tēpore vite ſue erant ſerui: ⁊ in morte liberi: vt dictū eſt: vt inſti. de liber. §. libertinoꝝ autem. Et dicūt doc. ꝙ tales nō erant ſerui: ſed coacti erant ad ſeruiendū: ⁊ erant inducti ex. l. helia ſentia: que ēt multa alia. ſ. mala induxit: vt in glo. inſti. ti. preal.

¶ Defalcare eſt aliqđ ab aliquo iure debito in ſolutū cōputare. Uel de iure aliter dicit defalcare ad modū legis falcidie iuxta no. inſti. e. ti. ſup rubrica.

¶ Deductio ē defalcatio: vl' ſeꝑatio: qꝛ deducere ſeparare dī.

¶ Defenſor ē ille q ſine mādato cautōe ꝑſtita đ iudicato ſolui aliū defendit vel ei⁹ defenſiōi ſe offert: vt. ff. de procu. l. ſi ꝓcurator. §. ſi. ⁊ l. defenſor. cū ibi no. ⁊ inſti. đ his ꝑ quos ag. po. §. ſi ꝓcurator. ⁊ §. aliās. Et vide ibi ſpe. in quib⁹ cauſis īteruē. ꝓcu. vel nō. Defenſores ciuitatū ſʒ Azo. in ſum. eo. titu. ſunt hi qui in oīb⁹ tanqʒ patres potius ꝙ̄ vt iudices ſe hēre dicūt vt ita nois ſui vtant officio. C. eo. ti. l. iij. ⁊ in auc̄. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. §. eos. Cōſtituit aūt defenſor ciuitatis decreto. cū remunerādo ſiue electiōe poſſeſſionū in illa ciuitate ꝯſiſtētiū vt in auc̄. eo. ti. §. nos ergo. in decreto. colla. ij. Ineſt aūt officio defenſoris hi⁹ ꝓbere auc̄ rē qñ agitur apud eum ex volūtate partiū vt adoptio. emācipatio: manumiſſio apitio teſtōꝝ: vt i auc̄. eo. ti. §. ſed neqʒ ꝓbos. Itē donatiōis inſinuatio: in cōtētioſa aūt iuriſdictiōe hʒ cognitionem vſqʒ ad. ccc. aureos: vt in auc̄. preal.

¶ Defendere eſt vicē dñi ſubire: vel illud facere quod faceret dñs in. l. preal. §. iudicare: ⁊ oliʒ vſqʒ ad. xl. annos potuit: vt. C. eodem titu. l. prima.

¶ Deferre aliquē ē eū accuſare. Sʒ deferre alicui eſt grāres ⁊ reuerētias ſibi facere: vt. §. de accu. l. libellis. Et ſic dicimus. plus deo deferēdū eſt ꝙ̄ homini: de ſen. exco. cap'lo relatū. xi. q. iij. quiſquis metu. ⁊. c. iulianus. Differūt tn̄ deferre: ⁊ accuſare in hoc: qꝛ deferre fit reo abſente: ſed accuſare fit reo pñte.

¶ Deferre iuramentū eſt aliquē artare vel aſtringere ad iurandū: ⁊ qñqʒ defert a iure: qñqʒ a iudice: qñqʒ a parte: qñqʒ ēt delatū a pte pti refert. de oīb⁹ his nota. C. de iureiur. l. i. Pōt aūt ipſuʒ deferre maior. xv. annis: etiā minor ipſuʒ deferre nō ꝓhibet: dum ſaltē conditio ſua nō peior fiat: ſʒ ſi ledatur reſtituitur. de iureiurādo. l. nā poſtea. §. ſed ſi minor. Etiāʒ paterfamilias non filiuſfamilias. C. đ iureiur. l. nec filius. Itē liber nō ſeruus. ff. e. ti. l. miltomagis: alias quāto magis. i ſi. Itē cōpos mētis nō

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

prodigus nec cōſimiles.vt.l.tutor.§.ꝓdigus.eo.ti.l.ij.de in reb⁹ que ad nup.ꝑ. Si aūt adminiſtrationē adūc tāq̄ ꝓcurator licet ei iuramētū deferri in tribus caſib⁹ .ſ.ſi ſpālē habeat adminiſtrationē:ſi in rē ſuā ſit datus. ſi generalem ⁊ liberā habeat adminiſtrationē.vt.ff.de iureiur.l.iuſiurandū.§.ſi tibi.⁊.l.ſe. Et epiſcop⁹ hꝫ hāc adminiſtrationē quo ad ea que alienari poſſūt.cui autē deferatur dicendū eſt ſm Hoſtiē.ꝙ a parte parti defertur:quod vocatur ſecundum eundem iuramentū volūtarium.vel extraiudiciale. Uerum aliud eſt neceſſariuꝫ ⁊ iudiciale.ſ.quando iudex parti defert.vt.C.ꝺ iureiur.l.iij.§.bonefidei.vide de hac materia Hoſtiē.in ti.de iureiurā.§.i.de iuramento aſſertorio.quaſi per totum.

¶ Defectus.huius dictiōis ſignificatū clarū ē.⁊ ſignificat quod impoſitio ſignificare dictat.ſ. defectum realē. ſed defectus modi vel cōditiōis ꝓ complemento habeē ꝑut ex natura ꝯditiōis vel modi vel quouis alio ſignificandi modo inſertur vel ſignificare concludiē.vt dicēdo ꝓmitto.inſtituo.vel lego tibi decē ſi capitoliuꝫ aſcēderis infra mēſem:⁊ ꝑ te ſtat quo minus aſcendas parēdo conditiōi ⁊ nō vis immo recuſas expreſſe. ſi menſis labitur:cōditio ipſa eſt defectiua. ⁊ hic defectus ſignat diſpoſitionem defectiuā.l.qui heres.§.fi. ⁊ per totū.ff. de condi.⁊ demō. Si autē legatario volente implere heres impedit.tunc defectus iſte ſignificat implemētū cōditiōis:⁊ per hoc purificationē diſpoſitionis.l.iure ciui li.ff.de cōdi.⁊ demon. Si autē tertius impedit impleri. tunc ſi iuſte ſignificat impletā.l.titius eo.ti.ſi tertius iniuſte impedit ⁊ eſt ſoluēdo:habetur ꝓ defectiua.l.inde neratius.ff.ad.l.aquil. Si iſte tertius nō eſt ſoluēdo habeē ꝓ ipleta.argu.l.fi.ff.de eo ꝑ quē factū eſt.in prin.

¶ Defunctio ē a debito liberatio.īde defunctus.i. liberatus. Scd̄o idē ē qd̄ mortu⁹.vt capiē.C.ne de ſta. defun. l.poſtq̄.⁊ ꝑ totū ti. Et ſorte dicē.iō mortu⁹ defunctus:ꝗꝛ liberatus eſt a miſeria conditionis humane,

¶ Defunctorie ⁊ perſunctorie idem ſonant quod tranſitorie.vel curſorie.

¶ Degradare eſt deponere de ordine.vt.lxxxj.di.dictuꝫ. Qualiter autē habeat fieri degradatio no.de pe. ca.degradatio.li.vj.nam deponere fit ſimplici verbo:ſicut ſuſpendere.degradare autē cū ſolennitate.

¶ Deierare eſt falſe iurare.cap.in litteris.de teſti.⁊.c. litteris.de preſumptio.

¶ Delator eſt idē qd̄ accuſator. vel q bona aliqua tanq̄ vacantia fiſco denūciat.i.manifeſtat.vt.v.q.vi.delatori. ibi hēs ꝙ lingua capulē:aut cōuicto caput amputeē.⁊ ſequitur. Delatores autē ſunt qui inuidia ꝓdunt alios.

¶ Delegatus eſt cui cauſa cōmittitur terminād̄a vel exequenda.vices delegantis repreſentans. ⁊ in iuriſdictiōe nihil ꝓpriū habens.vt.ff.de offi.eius cui man.eſt iur.l.i.in fi.⁊.l.iij.de offi.delega.ſane:ꝗꝛ.⁊.c.cū olī.⁊ Hoſtiē. in ſum.eo.ti.vel ſic. Delegatus eſt is cui a ſūmo pontifice vel ordinario vel delegato pricipis cauſa cōmittitur. Inde etiā venit ſubdelegatus qui dicitur reſpectu delegati. Item is cui principiū cauſe vel mediū cōmittitur. ⁊ ſic iudex ꝓprie dici non pōt vt.c.ſuper q̄onum.§.porro.de legatis.eo.ti. Delegatus tn̄ ꝓprie delegare pōt principiū.mediū ⁊ finē.in.§ intentiōis.c.ſuper q̄onum.ꝑalle. Uel ſm ſpecu.eo.ti.in prin.eſt is qui ex alterius commiſſione recipit alicuius cauſe iudicialē cognitionē.nā ⁊ ſubdelegatus eſt cui per aliquē habentē iuriſditionē demandaē in iudicio aliqd̄ vel extra iudiciū faciēdū nō iure ꝓprio:ſed de iure mādantis. Et differt a ſurrogato ⁊ cōſeruatore. Nam ſurrogatus hꝫ iuriſditionē iure ꝓprio ⁊ merū iperiū:ſicut iudex ꝑncipalis cui ſurrogaē. Sꝫ ꝯſeruator nullā hꝫ iudicialē cognitionē:ſꝫ tn̄ poteſtatē ſup notoriis ⁊ manifeſtis.c.ſtatuimus.de offi.dele. lib.vi.iudex aūt delegatus hꝫ iuriſdictionē in eccleſiaſticas ꝑſonis nō propriā:ſꝫ a ſupiore cōmiſſam.vide Hoſt. in ſum.eo.ti. Et delegat⁹ in cā ſibi delegata maior eſt ordinario.ꝺ offi.dele.ſane.ij.ꝺ offi.ordi.paſtoralis:ꝗꝛ talis vices gerit delegātis ⁊ pōt cōpellere epm̄ rebellē ꝑ ſententiā ſuſpenſionis vel interdicti.vt.c.ſane.ꝑalle.

¶ Delegare plura ſignificat.ꝑ̄ ē aliquē iudicē loco ſui ⁊ auctoritate ſui iudicaturū ꝯſtituere vl' ſubſtituere. vt.l. ꝑcipimus.C.ꝺ appel.circa mediū.⁊.l.ſe.in fi. Q̄nq̄ aūt eſt in locū ſuū vl' vice ſui aliū reū creditorē dare vel cui iuſſeris creditor.⁊ hoc modo inter delegatū ⁊ eū cui fit delegatio opꝫ itervenire ſtipulationē vl' litis ꝯteſta. bis n.modis fit hec delegatio.vide.l.delegare.ff.de noua.⁊ Azo.i ſum.eo.ti.ꝺ noua. Delegare.n. poſſū.i.vice mea debitorē meū dare creditori:⁊ ex delegatiōe liberor ego a creditore meo.⁊ extīguiē ipſa obligatio qua tenebar. vt qā tibi ſuꝫ obligat⁹.⁊ aliū hēo debitorē mihi obligatum ⁊ iſtum tibi aſſigno: vt debituꝫ ab eo recipias te ⁊ ipſo volentibus.hec eſt delegatio quedam.

¶ Deliberare eſt factū diligenter tractare vel in mēte reuoluere vl' cū amicis ſuis explorare.an expediat ſibi illō admittere de quo querië.puta hereditatē agnoſcere vel adire.vt.l.ſi Ariſt.in ꝑn.ff.ꝺ iure deli. Daē aūt deliberādi tēpus heredib⁹ inſtitutis.vt.l.ſi plures.ff. ꝺ iur.deli. Itē tutoribus.vt.l.ait ꝑtor.ff.eo.ti. Et curatorib⁹ eoꝝ. Itē heredibus ab inteſtato veniētibus. vt.l. ſi qs heres ſuus.ff.eo.ti. Datur aūt ad hoc tēpus ab imperatore vſq; ad annū. Sꝫ ab aliis iudicib⁹ vſq; ad octo vel ad nouem mēſes ⁊ non vltra.vt.C.de iure delibe.l.fina.§.ſed quia. Sed nō minus trib⁹ dieb⁹.ff.eo.titu.l.i. in fi. Eſt autem effectus deliberationis.ꝗꝛ interiꝫ bona non debēt minui niſi cauſa cognita.vt.ff.eo.l.ait pretor. hi⁹ aūt ꝺliberatio hodie nō eſt neceſſaria ſiqs inuētariū ſm leges facere voluerit.vt.d.l.fi.§.ſꝫ quia. De hac mā vide azo.in ſum.ti.de iure deliberandi.

¶ Deliberatio eſt ꝓuida cauſe circūſpectio: cum qua ratio totum agit.⁊ furor ſibi nō vēdicat.xi.q.illa ꝑpoſitorum.⁊.c.ſe.qua ēt indiſcuſſi hominū calores poſſūt refrenari.⁊ in ſentētiis ferēdis maxime ē neceſſaria.ij.q.vi.anteriorum.xj.q.iij.cum apud.

¶ Delictū dꝛ q̄ſi derelictū. Et nota ꝓut.ō. tetigi in vbo ꝯtractus:ꝙ ſicut actionū quedā ꝓueniūt ex ꝯtractu vl' q̄ſi cōtractu. Ita actionū q̄dā ꝓueniūt ex delicto.alie vō ex q̄ſi delicto. Ex delicto ꝓueniūt actiōes vbi delictū ꝑſone vere ⁊ directe comprehēditur:vt ē videre in furto rapina homicidio. Ex quaſi delicto vbi ꝑſone delictum vere ⁊ directe nō cōprehēdiē:ſꝫ interꝑtatiue vl' iuriſditione.vt ſi iudex ꝑ impitiā ſuā male iudicauit:teneē parti quā lefit ex quaſi delicto. Itē ſi teneo i domo vl' officio aliquē prauū hominē qui dānū dedit mihi:teneris ex quaſi delicto:eo ꝙ in culpa ſis vtēdo malorū hominū ope. Et eſt delictū deſertio boni. Pctm̄ vō prauus act⁹. Sꝫ crimen eſt pctm̄ graue accuſatiōe ⁊ dānatiōe digniſſimū. Hec ē differētia ſm Aug.lxxxj.diſtin.cap.i. Et nota.de peni.diſt.i.ſi pctm̄.⁊ per Joannē an.in regula peccatū. Et pro differētia inter delictum ⁊ peccatū eſt bona glo. in.l.i.C.ſi aduer.del.vbi dicit Accur. Delictū eſt genus ḡnaliſſimū ſiue veniat ex animo ſiue nō. Crimē vō gen⁹ ſubalternum. Cōtinet.n.ſub ſe furtum.adulteriū.⁊ alia que ex animo proueniunt.i.ex cōſcientia.

¶ Demēs eſt qui neſcit vel nō pōt exprimere quid velit aut nolit.caplō paſtoralis. ꝺ cleri.egro.lib.vi. vbi bonīter.⁊ glo.ibi ſup ver.remittit.

¶ Demoliri eſt diſſipare vel deſtruere. Mat.6. Theſaurizate vobis theſauros in celo vbi tinea nō demoliē,

¶ Demonſtratio idem ſignificat qꝺ oſtenſio. Nã omne
verbum vel factum per quod aliquid oſtēditur demon
ſtratio dr̄. Ideo dicit tex. in .l. certum. ff. ſi cer. pe. Certuꝫ
eſt qꝺ nomine ꝓprio vel alia demonſtratione que vice
nominis ꝓprij fungitur. oſtenditur. ⁊ ſequitꝰ. nō refert
an ꝓprio nomine res appelletꝰ vel digito oſtēdatur. Et
licet falſa demonſtratio nō ſit demonſtratio: tamē ex ea
quandoqꝫ ſumitur ſignificatū ad inualidandū actum
qui alias ea non expreſſa eſſet validus. verbi grā. teſta⸗
tor dicit lego vxori mee veſtem que cauſa eius parata ē
hec verba que cauſa eius ſunt demonſtratiua. Sed po
ne ꝙ nihil eſt paratum cauſa eius: tunc demonſtratio ē
falſa. Et dicit tex. in .l. qntus mutius. ff. de au. ⁊ ar. leg.
ꝙ nullū eſt legatū. Secus ſi diceret. veſtem meā purpu
ream que cauſa eius facta eſt: qꝛ licet demōſtratio ſit fal
ſa: tñ apparet de re legata per verba precedentia. vt in .l.
qntus mutius ꝑall. Itēꝫ ſi dicat. lego dotē. ſi nihil ſit in
dote nullūꝫ eſt legatū: quia ſi demonſtratio eſt falſa nō
demonſtrat ⁊ nō apparet de legato niſi per demonſtra⸗
tionē .l. iij. C. de fal. cau. adiec. Secus ſi dicat lego centū
que in dotē accepi. nam tunc valet legatum licet demō⸗
ſtratio ſit falſa: quia apparet de re legata. Item dicendo
ticium filium meum heredē inſtituo. in caſu quo nō eſt
filius mihi: nō valet inſtitutio. l3. n. conſtet de perſona
tamen voluntas teſtatoris fuit inſtituere filiū: ⁊ ſic illū
ticium non filium inſtituere nō voluit. ergo nam valet.
vt in .l. ſi pater. C. de here. inſti. Similiter ibi. Inſtituo ti
cium fratrem meū. ſi ſcio non eſſe fratrē. licet vt fratres
fraterna dilectione diligā eum: non valet inſtitutio .l. ne
mo. §. i. ff. de heredibus inſti. Item ibi. lego decem que
ſunt in archa. ſi ſunt in ea tñ quinqꝫ valet legatum ad
illa quinqꝫ .l. ſi ſeruus. §. qui quinqꝫ. ff. de lega. i. ⁊ ſi ni⸗
hil eſt in archa legatum non valet. Sed ibi. Lego decē
que debeo. ſi nihil debeo adhuc valet legatū .l. ſi ſic. ff. ꝺ
le. i. qꝛ licet demonſtratio ſit falſa: cōſtat tñ de re legata.
nam falſa demonſtratio nūqꝫ impedit legatum vbi cō⸗
ſtat de re ⁊ voluntate. Itē ibi. Lego ſcio decē que ticius
mihi debet: ſi ticius mihi nihil debet nō valet legatuꝫ .l.
ſi ſic. ꝺ. alle. ratio: qꝛ ex hoc legato ſignificatꝰ ceſſio actio
nis legate. nō enim voluit decē legare ſcio: ſꝫ cedi actio
neꝫ ſibi cōtra ticiū. modo ſi nihil dꝫ ticius nō pōt actio
cedi cū nihil ſit in legato. Idem digito demōſtrādo. Le
go hūc equū. ⁊ eſt bos nō equus: valet legatū. ſimiliter
et valeret ꝓmiſſio talis. vt no. in .l. que extrinſecus. ff. ꝺ
vbo. obliga. qꝛ per demōſtrationē cum digito conſtat ꝺ
corpore: niſi et aliunde appareat: niſi crediniſſem equū
fuiſſe: ⁊ bouē nō fuiſſem legaturus. Sꝫ ibi. Lego bouē
meū: ⁊ nō eſt bos: ſꝫ equus nō valꝫ legatū .l. ſi quis i fū⸗
di vocabulo. ff. de leg. i. ſi tamē appareret de voluntate:
vel qꝛ iſtum equum ſolebam vocare bouē: forte qꝛ ibat
lente: vel quia habebat groſſum ventrē. tunc valeret le
gatū. vt .l. ſi quis in fundi vocabu. Item quidam habe
bat duos ſeruos ſtichū fulonē ⁊ pāphiluꝫ piſtorē. ⁊ ſic
legauit. Lego vxori ſtichū ſeruū meū piſtorē. qs eoꝝ ꝺ
bebitꝰ an ſtichus vt ſic falſa demonſtratio ꝑ nomē piſto
ris nō noceat. an pāphilus piſtor vt demōſtratio ꝑ no⸗
mē ſtichus nō noceat. Dicꝫ tex. ꝙ ſi teſtator vere ſciebat
nomē ꝓpriū cuiuſqꝫ ſerui. tūc ille ſeruus debetꝰ cuiꝰ no
mē ꝓpriū expſſit. ⁊ dicetꝰ in artificio erraſſe. Si autē nō
vere ſciebat nomē cuiuſqꝫ. tūc debebitꝰ piſtor. ⁊ dicetꝰ in
noīe ꝓpo erraſſe. vt i .l. qui habebat. ff. de reb. dubi. Itēꝫ
ibi ſi ſuꝰ cōis ticij ⁊ meuij. ſtipuletꝰ dñis ſuis. Dicit tex.
ꝙ refert an dicat dñis ſuis ſimplr. an ticio ⁊ meuio ſim⸗
pliciter. an apponat vtriqꝫ noīa ꝓpa ⁊ appellatiua. Itēꝫ
ſi tñ pōit noīa appellatiua dicēdo dñis meis. videtꝰ eis
ſtipulare vt dñis. iō ſi ſūt dñi ꝓ inequalibus portiōibꝰ:
ita eis inequalr acqritꝰ. ſi ꝓpa noīa: tūc lꝫ ſint ineqlr dñi
eis acqritꝰ equalr: ſicut ſi vni in ſolidū nominatiꝫ ſtipu⸗
laretꝰ. ſi ꝑ vtrūqꝫ. ſ. noia ꝓpria ⁊ appellatiua refert qꝺ no
men precedat an ꝓpriū vel appellatiuū. nā ſi ꝓpriū ꝓce
dit eis equalr acqritꝰ. ſi appellatiuū precedit. tūc acqritꝰ
eis prout ſunt dñi .l. ſi ſeruus cōmunis. ff. de ſtip. ſer. Itē
ibi iudex ꝓcepit ſeruiēti vt citet Petrū Ioānis. ip̄e ci⸗
tat Petrum Martini ſub nomine Petri Ioannis. dici⸗
tur ꝙ ſi hic citatus ſub noīe Petri litigabat corām illo
iudice: ⁊ in illo litigio iudex fecit eū citari valet citatio:
qꝛ ꝯſtat de corpore: ⁊ ꝙ de illo tāꝫ iudex qꝫ pars litigās
egit. Idē eſt ſi nō litigabat corā illo ſꝫ cōmuniter ſic vo
cabatꝰ: qꝛ tā iudex qꝫ pars litigās ſe retulit ad illud cor⸗
pus. qꝛ ſic cōmuniter vocabatꝰ: lꝫ in rei ꝟitate alio nomi
ne vocetꝰ. Idē ſi nō cōmuniter ſic vocetꝰ: ſꝫ eſt de illo ma
leficio vel debito de quo queritꝰ reputatus obnoxius: qꝛ
tā iudex qꝫ pars aduerſa de tali ſentit. Nō obſtat ꝺ Iſa⸗
ac q bñdixit Iacob. ⁊ animus referebatꝰ ſup Eſau. nam
animus ſuus ferebatꝰ ſuper illo corpore qꝺ erat Iacob
lꝫ crederet ꝙ eſſet Eſau. ⁊ ideo tenuit benedictio in Ia
cob que ꝓcedebat ex animo ⁊ facto ipſius Iſaac bene⸗
dicētis. ſecus in citatione que fit ꝑ ſeruiētē ⁊ non ꝓce⸗
dit niſi ex animo iudicis .l. ſi. C. de exhi. re.

¶ Denūciare eſt crimē alicuiꝰ ſuꝑiori nūciare: ita ꝙ pre
poſitio de. augeat denūciationē. vt in ſi. ff. depoſiti .l. i. in
pn. Hoſti. aūt in ſum. ti. de accu. ⁊ rubri. de denū. §. i. dic̄
decime facta dilatio ad penitētiā agēdā vel aliam legiti
mam penā imponēdā: vel ēt ad vtrūqꝫ. ⁊ in. §. ſe. ip̄e di
ſtinguit quidē denūciationē dicēs: ꝙ quedam eſt denū
ciatio penitētialis ⁊ euāgelica. ⁊ ad illā quilibet admit⸗
titur. quedā ꝟo iudicialis ⁊ canonica: ⁊ ad illam nō qui
libet admittitꝰ. vide ibi de illa. ⁊ in reportatiōibus. Io.
an. c. nouit. ꝺ iudi. ⁊ Hoſt. in ſum. ti. de accu. dicit ꝙ mā
datum euāgelicū ſi peccauerit .ij. q. i. extēditur ſoluꝫ ad
illos qi magiſtratu ſūt poſiti ſiue clerici ſiue laici. argu.
xxiij. q. iiij. duo iſta noia. xviij. q. iiij. de p̄ſby. q̄d ad alios
aūt ē cōſiliū. ⁊ hoc ē verū in peccato cōmiſſo. nā in com
mittēdo omnibꝰ eſt ꝓceptū. xxij. q. v. hoc videtur. Et di
cit Hoſt. ſe approbare dcm̄ Io. an. ⁊ ꝙ qlibet admitta
tur ad denunciandū dum bono zelo denunciet. ꝺ ſen. ⁊
re iudi. cum. i. a. ſed lꝫ infames ⁊ irregulares. non tamē
admittūtur criminoſi q ſua crimina nō correxerint: qꝛ
preſumitur ꝙ malo zelo denunciēt aliena. Diſtīguit ta
men dicēs. denunciationē de peccato cōmiſſo eſſe euan
gelicā. ſed de cōmittendo canonicam: ad quam quilibꝫ
admittitꝰ. vt de cogn. ſpi. tua. Et ſufficit qualiſcūqꝫ noti
cia. vt in. c. hoc videtur preallег. Nec turpitudo ꝓpria
obſiſtit in ſponſalibꝰ. Preterea nec impedit iuramētuꝫ
precedēs. xiij. di. nerui. Et nota ꝙ nō ſequitur. iſte denū
ciatus eſt excōmunicatus publice. ⁊ ne duꝫ in iudiciali
bus: ſed etiaꝫ in extraiudicialibus euitari ⁊ a legitimis
actibus remoueri debet. ergo eſt excōmunicatus: qꝛ for
te excōmunicatio nō eſt. vt ſi poſt appellationeꝫ legiti
maꝫ ſnīa lata ſit in eū: nō tñ fuit vt debuit ꝓſecutus ap⸗
pellationē eandē infra tēpus ab homine vel iure ſtatu⸗
tum ad ipſam proſequendā. c. licet de ſen. excō. lib. vi.

¶ Deniqꝫ. no. Archi. xiiij. diſt. deniqꝫ.

¶ De plano aliquid dicitur fieri quod iudex ſine figura
⁊ ſtrepitu iudiciario facit: de cuiꝰ vbi ſignificato habes
hodie plene de vb. ſig. in cle. ſepe. Arch. de elect. c. indē
nitatibꝰ li. vi. ſuper vbo ſtrepitu ⁊ figura. Et de accu. c.
ſicut olim. vbi ſtatuuntꝰ perſone idonee ſimpliciter ⁊ de
plano abſqꝫ vlla iuriſdictiōe ſollicite inueſtigantes. Di
citur ergo iudex aliquid facere de plano. quādo. ſ. nō eſt
in conſiſtorio: vt ſcilicet reſidens in loco in quo iudica⸗
re cōſueuit aliqualiter inſtructus ſine iuris ſolennitate

aliquid facit conſtituit aut determinat.

¶ Deportare eſt aliquē ppetuo exilio dānare. ſed relegare eſt ad tps. vt. ff. de interdi. l. relegatoꝝ. §. ſ'tia.

¶ Depoſitū ſm̄ Hoſti. eo. ti. eſt quid cuſtodiēdum alicui vel alicuius fidei datū vel creditū. in quo debet qui recipit maximā diligentiā habere: quia in depoſito contrahitur re obligatio inſti. qui. mo. re cōtra. ob. §. pe. Et dī depoſitum inter clericos. cōmodatū vero inter vulgares. Rei autē depoſite ſicut ꝛ cōmodate dñium retinemus. vt. ff. commodati. l. rei cōmodate. Et dicitur ſm̄ Hoſt. a de ꝛ poſitū ſic ꝙ ꝓpoſitio de augeat: vel dicit a de. i. deorſum poſitū alias ſeorſum poſitū. ſ. a deponēte. vt oñdatur totū fidei eius cōmiſſū apud quē ponitur quo ad cuſtodiam. ꝛ videt ſeparata cuſtodia a deponēte. Eſt ergo aliud pono: aliud depono. vt. ff. eo. l. i. quid ſit actio depoſiti directa ꝛ contraria. re. ſ̄. actio depoſiti.

¶ Depoſitarius eſt apud quē res aliqua deponit cuſtodienda. ita ſumitur in auc. ſed iam. C. depoſi. Et differt a ſequeſtro: qꝛ depoſitarius ad hoc preciſe tenet vt depoſitori rem reſtituat. Tenetur ēt maximā diligentiā adhibere: ſed ſequeſter neutri litigantium tenetur preciſe rem reſtituere: ſed indeterminate illi qui vicerit.

¶ Derelictū dicitur illud quod caret poſſeſſore: vel qđ in nullius eſt poſſeſſione. vt inſti. de re. diui. §. hoc amplius. circa finem.

¶ Derogare eſt diminuere vel in partē tollere vel detrahere. vt. ff. de verbo. ſig. l. derogator. Et differt ab abrogatore ibidem. Re. ſ̄. abrogare.

¶ Deſidere eſt diſcordare.

¶ Deſertores dicuntur clerici qui proprie eccleſie miniſterijs deſtitutis ad alia vitio fuge ſe tranſtulerunt vel confugerunt. vt. xxj. q. ij. placuit. ꝛ hoc ſ3 canones. S3 ſm̄ leges deſertores dicuntur milites vitio fuge ſuam militiam deſerentes. vt. C. eo. ti. l. i. ꝛ. ij. li. xij.

¶ Deſertū eſt locus non habitatus penitus neq3 cultus vltra memoriam hominum. vt. c. de verb. ſig. li. vj.

¶ Deſuetudo ꝛ cōſuetudo differūt ſm̄ Bar. in. l. de quibus. ff. de legi. ſup. ver. deſuetudinē. Nam cōſuetudo ē qñ fit contra legē per ipſā conſuetudinē. Sed deſuetudo quando non vtimur aliqua lege in iure poſita. De ſi no. in prohemio inſti. in fi. ꝛ in glo. l. preallega.

¶ Deteſtari eſt abſenti denunciare teſtib' adhibitis. vt. l. ſubſignatum. §. i. ꝛ. l. ſe. ff. de verbo. ſig. Aliter aūt deteſtari eſt facta alicuius abrenunciare ſpernere vel abhominari ſeu non approbare. vel eſt execrare vel deſcribi res aliquas ꝛ eas que quales ꝛ quante ſunt ſcripto cōprehendere. vt. ff. l. preallega.

¶ Deteſtatio eſt cum teſtibus facta denunciatio.

¶ Deunx ē vna pars aſſis que ex. xj. vncijs perficitur. in. ſ. de here. inſti. §. hereditas.

¶ Deuſdedit eſt proprium nomē. c. tanta. de ſimo. ſimiliter deodatus. eo. ti. c. iij. ꝛ ſic nomen proprium diuerſimode cōponit. Quādoq3 ex nomine ꝛ pticipio. Quādoq3 ex noie ꝛ v'bo. Quādoq3 ex ꝓnomie v'bo ꝛ noie. vt dequo vult deus. vt. c. i. ð iudi. Nec val3 ar. ab ethimologia nominis ꝓprij: qꝛ ad placitū ponit. S3 nominis appellatiui quādoq3 ſic. ſ. negatiue. vt. l. ſi qs in fundi vocabulo. ff. de le. i. p3 in nominibus. mutuum. teſtamētū.

¶ Dextans eſt pars aſſis que ex. x. vncijs perficitur: nec reſpicit totum vt in. §. preallega. Re. ſ̄. as.

De. Di.

¶ Diaconus grece dicit miniſter latine: qꝛ ſicut in ſacerdote cōſecratio: ita in dyacono miniſterij diſpēſatio habetur. Et hypodiacones grece dicuntur ſubdiaconi latine: qꝛ ſubiacēt ꝓceptis leuitarū. Et apud hebreos nathinei vocantur. vt habetur. xxj. diſt. cleros.

¶ Diaſcoli vel diaſcoles dicitur iaſij. ideſt dictatores vel diſtinctores legis: hoc eſt publice rationis. Et ſm̄ hoc accipitur in glo. de tab. ſcri. vel pic. C. li. x.

¶ Diadema proprie eſt corona imperialis. Et eſt ſolum de auro ꝛ lapidibus precioſis: a dys. i. duo ꝛ demo. quia ex ſui rotunditate principiū demit ꝛ finē. ſm̄ Jo. an. in clementi. romani. de iureiurando.

¶ Diabolus idem eſt quod demon. a dya quod eſt duo. ꝛ bolus morſus quaſi mordens corpus ꝛ animā. ꝛ creatus eſt bonus. ſed ex libero arbitrio factus eſt malus: immo adhuc habet liberum arbitrium: ſed illud eſt tantum ad malum alioquin non demereretur: ꝛ quottidie peior efficeret. Simuliter angelus habet liberū arbitriū quo quottidie meretur ꝛ melior fit. hoc ergo ad bonū tantum. Homo vero h3 liberū arbitriū eque ad bonum ꝛ ad malum. ſm̄ glo. xxiij. di. in nomine dñi. vbi tex. dicit ꝙ in cōſecratiōe epiſcopi querendū eſt poſt multa ſi credat ꝙ diabolus non per ordinationem: ſed per arbitrium factus eſt malus: qꝛ hoc quilibet credere tenetur.

¶ Dictatores olim dici fuerunt qui ſummū magiſtratū gerebāt. quorū erat in maioribus cauſis ſniās ferre vel dictare. vt. ff. de ori. iur. l. ij. Et a populo dicūt auctores. quorum creati fuerunt tres a romanis poſt ceſares.

¶ Ditio eſt idem quod poteſtas. vt. ff. ð ori. iur. l. ij. ff. capta. ꝛ. ij. q. vi. cap. a iudicibus. ad fi. inde iuriſditio. ꝛ cōponitur ab hoc nomine.

¶ Dieta in vna ſignificatione eſt cenaculum. quo die magis ꝙ̄ nocte ſolēt hoies reſidere. vt. ff. de dona. l. lutius. vel domicula conſtructa in hortis pro colligendis fructib' ſeu oblectatiōis grā: ita capitur in. l. ſenat'. §. marcellus. ff. ð le. i. in alia vero ſignificatione dicitur ſpaciū vnius diei vel lapſus. tertio eſt vni' diei operatio. quarto eſt vnius diei certa ꝛ determinata comeſtio. Cōtinet aūt dieta legalis. xx. miliaria italica. Dieta vulgaris dicitur illa que habetur ſecundū conſuetudinē regionis.

¶ Dietarij dicunt qui in cenaculo alieno ſe dirigunt animo furādi a dieta ſm̄ ꝑmā ſignificationē ſic dicti. ꝛ ſic exponitur in. l. ſaccularius. in prin. ff. de edi. edi.

¶ Diffinitiua ſententia. Require infra. ſententia.

¶ Difficile dicitur quandoq3 quod nullo modo fit. ij. q. vj. biduum. ver. ſed aduerſus. ꝛ glo. ſi. de teſti. ca. preſentium interponit de facili non. ideſt nullo modo.

¶ Digeſtū ſm̄ azo. in ſum. de ve. iur. enu. dicitur legalis liber qui alio nomine vocatur pandecta ſeu liber pādectarum ex eo: quia omnes diſputationes ꝛ deciſiones legitimas in ſe habet: ꝛ qđ vndiq3 collectiones in ſummis recepit in centū quinquaginta pene milia verſuum totum opus perficiens. ꝛ in quinquaginta libros partiales digeſſit imperator. Collectus autē fuit iſte liber ex veteri iure quod ab vrbe romana conditum ꝛ a romuli temporibus vſq3 ad tempora iuſtiniani fere per mille ꝛ cccc. annos confuſe ſtatutū obtinuit. Et extendebatur in duo milia pene librorum ꝛ trecies centena milia verſuum vel reſponſorum. vt patet de ve. iur. enu. l. ij. §. cū omnia. Quare autem pandecta diuiſa fuerit in tres libros vel volumina. quorū primū vocatur digeſtum vetus. ſm̄ inforciatum. tertium digeſtum nouum: Rō qꝛ a duobus imparatoribus nuncupatis hoc nomine Fredericus. poſtea maturius ruminatū eſt. ergo ſcribitur per duplex. ff. ſecundum quoſdā. Dicitur aūt pandecta a pan. quod eſt totū ꝛ decta doctrina: qꝛ ibi eſt tota doctrina oīum iuriſcōſultoꝝ. vt in. §. pali. cū oīa. ꝛ in ꝓhemio inſti. S3 vocat digeſtus. id eſt qꝛ oia decidēda ibi digerunt ꝛ ſoluunt ſm̄ Azo. accur. dy. in ꝓncipio inſti. ꝛ no. Jo. an. in ꝓhe. clemēti. ꝙ digeſtus capitur alibi ꝓ decocto. xxxv. q. ix. apoſtolice. ð ꝓſe. diſt. v. ne tales. ꝛ capitulo

prece. Quidã dicũt q̄ iſte liber olim per duplex dd. ſcri bebat̃ vel per d. ⁊ g. ſed poſtea per vitiũ ſcriptoꝝ corru ptũ ſit. Sed ꝓma rõ apparet melior. ſ. q̄ digeſtus ſcriba tur contra morem omniũ legaliũ libroꝝ per duplex. ff. q̄uis. ille due littere nec in prin. nec in fine huius noĩs digeſtũ ponant. iõ quia ille liber fuit digeſtus ſecunda rio per duos federicos impatores a quoꝝ cuiuſlibet noĩe ſumpta eſt prima lr̃a f. ⁊ ſic erunt duo. ff. licet illa rõ aliq̄s nõ placeat: q2 neutter illoꝝ impatoꝝ aliqd fe cit exceptis paucis ꝯſtitutiõ. duos poſitis in vſibus feu doꝝ. Dicũt ergo eſſe vitiũ ſcriptoꝝ. Et vnus libroꝝ noĩatus eſt inforciatũ: q2 cũ rome eēt ſtudiũ amiſſũ: ⁊ bononie inoleret: ⁊ eius recuperatione facta inuenĩ cum eſſet amiſſum ius eſt redditũ forte cum multa adſint q̄ deerant. ⁊ ſic ſumit̃ im pro valde. Aliĩ dicũt q̄ fortes le ges in eo ſunt. ſ3 certe ⁊ in veteri. aliĩ ab inuentore ſeu a ctore ſic nominatũ dicũt. Uel dicit̃ q̄ noĩa magiſtralia ſunt. quare nõ eſt de eis diſputãdũ. q2 relinquit̃ gramaci bus ſm Tul. Et q2 plura ſunt negocia q̄ vocabula. ff. de ꝓſcrip. v. l. natura enĩ. Aliĩ ab inforciaſtim caldeo vo cabulo qḋ eſt diſpõ: q2 vltime diſpoſitiões in eo ſunt. v̇ſu. Sum liber fortis diſponens ſpolia mortis. Et clauſo portis me diſcat lector i hoꝝ). hec ĩ glo. ꝓma hui⁹ libri. Et dĩ q̄ vnus fredericus de ꝓdictis q̄ fecit auc̃. oẽs pe regrini. C. cõmunia. de ſuc. natus fuit in ciuitate panor mitana ex antiquiſſima muliere: que ne crederetur par tum eſſe ſuppoſitũ publice in medio pallatũ peperit.

Versus

¶ Dignitas qḋ ſit ſm archi. patet de ꝯſue. c. i. li. vi. i glo. ⁊ hec erat ꝓ. que eſt notabilis. Dignitas q̄nq3 idẽ ē quod poteſtas vel cõditio vel ꝓrogatiua ſecularis. vt. xxiii. q. v. adminiſtratores. ⁊ C. de digni. li. xij. Et ſic iudex dicit̃ hr̃e dignitatẽ. vt. ff. de albo ſcri. l. vlti. De hoc etiam not. iij. q. iij. in prin. Item dignitas eſt quedã ꝓeminẽtia ec cleſie vel in eccleſia. c. quãuis. de verbo. ſig. vide no. per Jo. an. xxiij. diſ. denicq3. ⁊ Uin. ⁊ Ber. de cleri. nõre. c. iij. de prebẽ. de multa. Et quot modis firmat̃ dignitas no. etiã de reſcrip. ſedes apoſtolica. in glo. ſup verbo maio res. que incipit. ſed quas pſonas. Quãdoq3 aũt ſumit̃ ſtrictius pro eminẽtia prerogatiue pſone eccleſiaſtice q̄ prerogatiua etiã dĩ perſonatus. q cognoſcitur quando aliquis h3 prerogatiuã in choro vel in capitulo in electi onibus. in ꝓceſſionibus. in vocibus dandis ⁊ ſimilib⁹ plusq3 alij canonici ſui ordinis. vt in. d. c. i. de cõſue. pre alle. cũ ſi. Et illa cognoſcit̃ his modis. Primo qñ quis h3 adminiſtrationẽ rerũ eccleſie cũ iuriſditione. Scdo qñ habet nomẽ dignitatis ⁊ ꝓlationẽ ſeu ꝓrogatiuã tã in choro q̄3 ĩ caplo. Tertio qñ ex cõſuetudĩe eccleſie ha bet aliq̄s ĩ dignitate. vide archi. vbi. ſ. Sciã dignitas ſi gnificat lati⁹ ⁊ ſtricti⁹ ſm vſum eccleſiarũ. nã qḋ in vna eccleſia cõtinetur ſub noĩe dignitatis in alia ꝯtinet̃ no mine officij: ⁊ ecõtra. ꝓut cuiuſlibz eccl'ie vſus h3. Repi tur ēt latiſſima ſignificatio ꝓ quauis excellẽtia. vbi gr̃a. Cũ aliqd relinquit̃ ꝓncipi. ſi ꝓnceps morit̃ ante diez le gati cedẽtẽ debetur ſucceſſori. rõ q2 videtur legatũ eſſe dignitati ſignificato ſumpto ex hoc q̄ relictũ ē ſub no mine dignitatis. Dignitas aũt nõ morit̃. xij. q. ij. liberti. ſed vbi relinqtur auguſte. ſi ipſa moritur añ diem legati cedentẽ legatũ perit. l. cũ ꝓncipi. cũ. l. ſe. ff. de lega. ij. Rõ q2 cum dignitatẽ nõ ex ſe: ſ3 ex auguſto habeat nõ vide tur ei relinq ſub noĩe dignitatis ſed ſub nomie ꝓꝓo. Et perinde eſt ac ſi noĩe ꝓꝓo relictũ eſſet ei. Jdeo nõ debet̃ auguſte ſuccedẽti niſi q̄cunq3 alio medio ꝓbabili cõclu deret̃ volũtas teſtatoris. Ex his Bar. talem decidit q̄õ nem. Si relinqtur ep̄o. eo mortuo ante diẽ debetur ſuc ceſſori cu3 vicarius nõ habeat dignitatẽ ex ſe ſ3 ab ep̄o. Et breuiter volũtas diſponẽtis debet ĩſpici. Jtẽ ibi. cũ

cedo domino Jo͞ani. videtur cõceſſus pſonẽ ſignificato ſumpto a nomine proprio. Si v̇o ponitur nomẽ appel latiuũ tñ: videtur relictũ dignitati. Si v̇o ponit̃ vtrũq3 propriũ ⁊ appellatiuũ dignitatis: tũc diſtinguit̃. ſi eñi propriũ ꝓcedit videtur ꝯcedere pſone. ſi appellatiuũ di gnitatis vel eccleſie ꝓcedit: tunc dignitati conceſſum vi detur. De hoc per Bar. in. l. omnibus. ff. de re. du.

¶ Dilatio eſt tẽporis in cauſa prorogatio. Et dilationũ ſm Hoſt. in ſum. ti. de dila. §. i. alie ſunt citatorie q̄ dant̃ vocato ad cauſaz ad veniẽdũ ad iudicẽ añ lit. conteſt. in fra quas citatus ſe ꝓparabit vt veniat ſ termino. ⁊ mbi lomini⁹ poſt mortẽ. vt. ff. de offi. de le. cõſulut. de qb⁹. ff. de iudi. l. ad peremptoriũ. cu3 ſe. vſq3 ad. l. de qua re. Et alie ſunt reſtitutorie q̄ dãtur his qui ſpoliati fuerit ſeu ſunt vel q̄ dantur ad appellandũ: que ſunt decẽ dierũ. vel ad reſtitutionẽ in integrum petendã que olim infra annu3 vtilẽ: hodie quadriẽnium continuum dantur vt C. de in inte. reſti. l. ſi. Alie ſunt deliberatorie que dãtur reis ad deliberandu3. de quibus. C. de litis con. in auc̃. offeratur. hodie canonizata. iij. q. iij. §. offerat̃. Alie ſũt peremptorie que dantur volenti ꝓbare. de quib⁹ in. d. l. C. de dila. Alie ſunt executorie que dantur ꝯdẽnato ad hoc q̄ ſatiſfaciat de his. l. ij. C. de vſu. Alie ſũt reuocato rie que dantur habẽtibus iuſ reuocãdi domũ. de qbus habetur. l. ij. §. legatis. ff. de iudi. Alie ſũt võcatorie ſiue ferialles: vt in. l. i. C. de fer. ⁊. ff. eo. ti. ⁊ xxv. q. i. iiij. ꝓ tonis. Alie pſecutorie quẽ dantur ad appellationes proſequẽ das. de quib⁹ in auc̃. ei qui appellat. C. de temp. ap. Alie ſũt ſaluatorie vt penitẽtiales. Alie ꝓceptorie. de ap. cap. ꝓterea. Alie electorie. vt de cõuer. coni. c. ex publico. ff. ꝗ ado. l. mancipioꝝ. ⁊ de elec. ne ꝓ defectu. Alie expecta torie vt de ſrig. ⁊ male. laudabilẽ. Alie exemptorie vt q̄ ma. accu. poſ. c. ſi. ⁊ C. de inge. ma. l. giſſamari. Alie reſu tatorie. vt de ap. pſonas. ⁊ c. regris. ij. ⁊ c. ſepe. de ele. diu dũ. de renũ. veniẽs. Alie exceptorie. ſ. ad ꝓponẽdas ex ceptiones cõceſſas a iure de exce. paſtoral. Hos modos ⁊ ſpẽs lati⁹ pſequit̃ Hoſti. ibidẽ. ⁊ in ſpe. eo. ti. ⁊ plures addit ſpe. vide ibidẽ. ⁊ glo. ſum. iij. q. ij. declarat notabi liter q̄nq3 ſpecies induciarũ vel dilationum. Spe. autẽ enumerat. xx. in ti. de dila. §. i. Et Hoſtiẽ. in ſum. eo. titu. §. i. Nam reſtitutorie inducie debant̃ oli3 ſpoliatis vel abiectis ⁊ tandem reſtitutis: infra quas a iudicioꝝ ſtre pitu quieſcebãt ⁊ erant non minores ſex menſium nec maiores anno. iij. q. ij. eiectis. Uel verius erãt arbitrarie c. ſi epiſcopus eadem. q. ⁊ deliberatorie dantur ante lit. conteſt. Cum enim citatus venit ad iudice3 porrigit̃ ei libellus. quo oblato dantur a iudice inducie. xx. dieru3 in quibus deliberat reus vt cedat vel contẽdat ſiue iu dicẽ recuſet. Et talis exceptio eſt dilatoria. iõ ante lit. cõ te. proponẽda de re iudi. cum inter monaſteriu3. Et ex ceptio recuſatoria iudicis debet prima eẽ inter dilatori as qua commiſſa ſi alie proponantur ad ipſa3 rediri nõ poteſt niſi ex noua cauſa. Dantur etiam lite conteſt. que paternales adiectiones induciarum dicuntur. vt. v. q. ij. pſti. Preparatorie vero dantur poſt lit. conteſt. probare volẽtibus: infra quas preparent ſuas probationes. qua rum ſpacium moderandum eſt. vt dicit lex. iij. q. iij. ſpa cium. Et dantur tam actori q̄3 reo ⁊ tantum ſemel. vt in §. ſpacium prealegato. niſi cauſis emergat inopinatus. Judicatorie aũt dantur condẽnatis. ⁊ ſũt quattuor mẽ ſium. de re iudi. ca. ad conſtationẽ. Nec habent locu3 in cauſis criminalibus in quibus executio non differtur niſi in quattuor caſibus. vt notat Hoſt. de iudi. §. para tibus. Et nota q̄ in ciuilibus cauſis ꝓ qualibet cauſa neceſſaria datur vnica dilatio. Jn criminalibus v̇o tres ſunt dãde reo ⁊ due actori. hec ex Hoſt. in ſumma. eo. ti.

¶ Dilatio pōt etiā ſic deſcribi ſm bal. eſt tempus qḋ hꝫ certum pncipium ⁊ certum finē. Ul' ſic. eſt tempus datum a lege vel a iudice partibus ad veniendū. Et talis eſt duplex. ſ. prima que daſ ab hoīe vel a iudice. ſecūda que datur a iure vel a lege. vt patet in rub. de ferijs.

¶ Dilapidare eſt res vel bona prodigaliter ⁊ indifferenter erogare ſm ꝙ no. archi. de reſcrip. ſtatutū. li. vj. ⁊ de elec. q2 ſepe. eo. libro. ⁊ ſic ſumitur in. l. ſi pro ea. C. mādati. ⁊. ff. de mi. l. verum. circa finem.

¶ Dilitere eſt latere. ide dilitēſcere inchoatiuū. quo vtuntur multiꝫ oratores dicentes. vnde tibi ſcribendi capeſcant exordia meas ſanc rōnes dilitēſcit. ⁊ habetur in. l. dies feſtos. C. de feri. vbi dī. Taceat aperitio. aduocatio diletēſcat ⁊ venit verbum dilitere. a dis ⁊ latere.

¶ Diminutio capitis. Reqre ſupra capitis diminutio.

¶ Diocefis ſm archi. de reſcrip. ſtatutū. libro ſexto. dī diſtinctio vel diuiſio ſiue gubernatio: q2 diuiſa ⁊ diuerſa eſt ab eccl'ia alterius epiſcopatus ⁊ cōmiſſa gubernatiōni priuus. vt pꝫ. vi. q. i. epm. ⁊. xvi. q. iij. qcūqꝫ. ⁊. c. hꝫ. ⁊. c. inter. ⁊ ibidē no. de tēp. ordi. c. eos. libro. 6. Aliquando ſumiſ p regiōe vel puincia. ⁊ ſic ſorte capiſ in. l. ꝓſides. C. de offi. re. prouin. Aliqñ ſumiſ p puincia. ⁊ ēt interdū ſumiſ p parrochia. vide dicꝫ archi. ibidē. ⁊. vi. q. i. epm. ⁊ dī a dya qḋ eſt duo ⁊ ceſis. i. ſepatio: q2 ſepat duas iuriſdictiōes. Et nota ꝙ appellatiōe dyoceſis nō comprehēdiſ ciuitas: q2 dignitas ſub minori cōprehēdi nō debet. ſed ciuitas dignior eſt dyoceſi. ſed appellatione ciuitatis bñ dyoceſis cōprehēdiſ. vt nota. l. c. rodulphus. de reſcrip. Et ꝙ nomē ordinarius plura cōprehēdat qꝫ nomē dyoceſanus. vide glo. in cle. i. de vi. ⁊ hone. cle. ⁊ melius glo. in ver. dyoceſanus. in cle. i. de iur. patro.

¶ Dyopondeu eſt genus ponderis leuiſſimi ex duobꝰ aſſibus cōpoſiti. vt dicit Beda ſup illud. Luce. xij. Nonne quinqꝫ paſſeres veneunt dypondio. vel eſt as duplicatus. vꝫ. xxiiij. vncie. ⁊ no. inſti. de here. inſti. §. ⁊ ſi plures vncie. Et qḋ in numeris eſt vnū: in pōderibus ē as. quod duo hꝫ dypondia. ⁊ dicitur a dya qḋ eſt duo. ⁊ pōdus: qꝫ aſi duplex pondus leuiſſimi ponderis.

¶ Directū verbū eſt quod ſignificat ꝙ ille cui relinquiſ vel in quē dīſponitur ſua manu recipiat. Sed obliquū verbum eſt quod ſignificat vt de manu alterius accipiatur. Et commune verbum eſt quod vtrāqꝫ ſignificationem habet. verbi gratia. directū verbum eſt inſtituo: q2 ſignificat ꝙ inſtitutus ſua ⁊ nō alterius manu accipiat. ff. de here. inſti. per totū. Idem in verbo heres eſto. eo. ti. ⁊ in ver. accreſcat. vt in ti. C. quando non pe. ps. pe. ac. Idem in verbis accipiat lego capiat: quia ſunt directe ſignificantia. Obliquū verbū eſt. vt reſtituo. l. reſtituta. ⁊ per totum ti. ff. ad tre. Item ibi. volo ꝙ talem heredē recipias: quia tunc per fideicōmiſſum pars hereditatis eſt illi reſtituenda. l. pater filium. §. fi. ff. de lega. iij. Idē ibi. rogo vt ticium heredem facias. l. ex facto. in principio. ff. ad trebel. nam per hoc videtur velle ⁊ intelligere ꝙ hereditatem ſuā ſibi reſtituat. ⁊ ſic non directe heredem illum faciat. Item in verbo detur. l. fundi trebatiani. ff. de vſu fru. lega. ⁊ breuiter omne verbū ſignificās ꝙ quis de manu alterius accipiat eſt obliquum. De cōmuni verbo. vt ſubſtituo. nam ſi paganus ſubſtituit filio impuberi quandocūqꝫ deceſſerit per verbum ſubſtituo. hec ſubſtitutio eſt fideicōmiſſaria. vt nota. in. l. centurio. ff. de vul. ſubſti. Si autem ſubſtituit filio ſi heres non erit: ſubſtitutus admittitur a directo ſuo iure. Eſt ergo cōmune: quia habet vtrāqꝫ ſignificationem. Et rationem quare non eſt directum: ſicut illud verbū inſtituo. de hoc per bart. in prealle. l. centurio: q2 magis generale eſt. Nā in loco alterius qualitercūqꝫ poſitus dicitur ſubſtitutus. etiam in ſingularibus legatis. ſecus eſt de verbo inſtituo. Idem in his verbis perueniat. pertineat. habeat. retineat. remaneat. reuertatur. deuoluatur. peruertatur. ſuccedat. ⁊ breuiter quodcunqꝫ verbum ſignificat ſic vtroqꝫ modo ꝙ quis ſua manu habeat vel ab alio: dicitur commune. vt notat Bartolus in. l. centurio. preallegata.

verbū obliquū

¶ Diſpoſitum in vno an vtrūqꝫ ſignificet. vel tantum illa vel etiam diſpoſita in alio. Diſtingue aut factum eſt denegando in vno ⁊ queritur an ſignificet conceſſionē in alio: vel econtra factum eſt de concedendo in vno ⁊ queritur an ſignificet denegationem in alio. Secundo ſi diſpoſitum in vno habet caſum ſignificatū a contrario ſenſu: an ſignificet diſpoſitionem contrariam in illo caſu. Tertio ſi eſt diſpoſitum in fauorem an ſignificet diſpoſitū in odium: vel econtra. Quartō an diſpoſitum in vno ſimpliciter ſignificet extenſionem in alio. Pro quo notandū. licet regula ſit ꝙ diſpoſitū in vno ſignificet tantū in illo: quia illud continet quod ſignificat. Quandoqꝫ tantum ſignificatum extenditur prout ex quouis modo ſignificandi probabili concludiſ. Uſqꝫ ad primū queſitum dicendo reſpondetur ꝙ diſpoſitū denegando in vno ſignificat conceſſionē in alio ⁊c. verbi grā. Teſtator dicit lego domū excepto tali inſtrumēto. per hoc denegatum ſignificatur in alijs inſtrumētis cōceſſum. l. queſitum. §. idem reſpōdit. ver. deniqꝫ. ff. de heredi. inſti. Itē ibi. minto denegatur eſſe pcuratorē ⁊ pupillo teſtem: ſignificatur ꝙ alijs conceditur. Idē dic in omnibꝰ edictis prohibitorijs. l. cū pretor. ff. de iudi. nā quod de vno negatur de alio conceditur. xxv. diſtin. qualis. xv. q. iij. cap. ex eo. Similiter cōceſſum in vno ſignificat denegatum in alio: q2 econtra quod de vno cōcediſ de alio negari videtur. l. cū ita legatū. ff. de condi. ⁊ demonſt. Et nota. in c. nonne. de preſum. ⁊. l. queſitū. §. i. ff. de defun. inſtruc. inſtrumē. q2 le. verbi gratia. Teſtator dicit ſic. Lego duas ſtatuas marmoreas ⁊ omne marmor. p hoc ꝙ dicit duas ſtatuas marmoreas videtur denegare de alijs ſtatuis: nec comprehēduntur ſub illis vbis generalibꝰ ⁊ omne marmor. vt. l. cum heres. §. i. ff. de lega. iij. Item vbi collegium cōceditur aliquibus: alijs videtur denegatum vt in ti. de colle. illi. C. Idē vbi mulier p bonis parafrenalibus: id eſt bonis que tradit marito ſupra dotē ⁊ non pro dote ſi ſibi puidet ꝙ alique res ſint pignori obligate: tunc alie res mariti nō ſunt ſibi pignori obligate. ⁊ tamē ſi ſibi non prouideret oēs eſſent ſibi pignori obligate. Et ſic diſpoſitio in vno opatur denegationem in alio. vt. l. fi. C. de pac. Item ibi in ſecundo caſu reſpondetur ꝙ diſpoſitum in vno ſi hꝫ caſum ſignatū a cōtrario ſenſu: tunc ſignificat diſpoſitionem contrariam in illo caſu. vbi grā. Debes mihi pecuniam pure. iuſſu meo promiſiſti eā. Ticio ſub conditiōe ſi ex aſia venerit. diſpoſitum videtur id qḋ ſub ꝯria diſpōne eſt ſi nō venerit eā mihi debeas. Et iſta diſpoſitio contraria contrario non tollitur caſu ex iſtis verbis diſpōnis ſeu ex coꝝ ſignato expreſſo ſed aliūde. vt. l. pecuniam. ff. ſi cer. pe. Idē legatum pure ad ꝯpatū ſub cōditiōe: ſub cōtraria conditiōe datū eſſe intelligiſ. vt. l. aliquādo in fi. ff. de cōdi. ⁊ demō. vbi tex. nō dicit. datū eſt. ſed datū intelligitur. facit quod notat glo. in. l. apud āntiquos. ſup vbo coniecturā. C. de fur. Itē ibi dando dotē mulieri ſtipulor mihi reddi ſi p diuortiū matrimoniū fuerit ſolutū. hoc caſu in caſu cōtrario. ſ. ſi fuerit ſolutū non per diuortiū ſꝫ per mortem nihil videor diſponere. l. ſi cum dotem. ff. ſolu. matri. Item ibi conuēticulaꝫ diſſenti fieri phibemus extra eccl'iā. l. conuenticulā. C. de epiſco. ⁊ cleri. nō ideo ſequiſ ꝙ in eccl'ia pmittatur fieri:

quia contra rõnem naturalẽ ⁊ ciuilem eſt:⁊ ſic hec ver/
ba extra eccleſiã ibi nihil operanẽ:ſed ibi ponunẽ:quia
de facto nõ ſiebat in eccleſijs:ſed extra in priuatis domi
bus. Et ſic lex ꝓhibet morbũ vrẽtẽ:qꝫ quod medica/
menta morbis hoc exhibẽt iura negocijs.in auẽ.hec cõ
ſtitutio.in no.ↄſtitu.in pn.col.8.facit.c. vt ↄſtituerenẽ.
l.di.Jdẽ in tertio mẽbro rñdeẽ ꝙ in diſpoſito in fauorẽ
ſignificatur etiam diſpoſitũ in leſionez.vt ſi cõtrahẽdo
tecũ ſocietatẽ dico paciſcendo ꝙ habeo duas partes lu
cri ⁊ tu tertiã:quia ſignificatur alia diſpoſitio ꝙ etiã ha
beo duas partes dãni ⁊ tu tertiaz.inſti. ꝑ ſocio.§.illud.
⁊ ſic ſignificaẽ diſpoſitio retorſiua diſpoſiti in leſionem
diſponẽtis ſeu paciſcentis ſui fauore. Ex hoc deſcendiẽ
qd talis ꝙ qui impetrauit grãm ad prebẽdas integras
nõ hꝫ grãz ad ſemiprebendas:qꝫ in ſemiprebẽdio nihil
eſt diſpoſitũ. Jtẽ iudei non poſſunt ↄueniri die ſabbati.
⁊ nõ poſſunt cõuenire.C.de iudeis.l. die ſabbato. vtrũ/
qꝫ.ſ.nõ poſſe ↄuenire nec poſſe ↄueniri diſponiẽ expreſ
ſe.⁊ ſignificaẽ ex verbis depoſitis. Nec hoc diſpoſitũ ꝙ
non pñt ↄueniri retorquet in eoꝝ leſionẽ ꝙ nõ poſſint
conuenire.qꝫ diſpoſitio vtrũqꝫ continet.ꝰ nihil ſignifi
caẽ aliunde. Jdez dicendũ in diſpoſito in odiũ.ſ.ꝙ etiã
ſignificet fauorem.vt aliquis eſt infamis.ecce odium.⁊
ſequiẽ fauor ꝙ nõ compellitur eſſe teſtis. Jdem in rele/
gato qui etiã nõ teſtificaẽ. Ad quartũ membrũ rñdetur
affirmatiue ꝙ diſpoſitũ in vno ſimplr etiã ſignificat ex
tenſionẽ in alio.vt qui cõcedit alteri in fundo ſuo aque
hauſtuz etiã intelligitur concedere ſeruitutem itineris
ad aque hauſtum.l.item.§.i.ff.de ſerui.ruſti.predio.

ℭ Diſtributiuũ diciẽ qd diſtributiones ſignificat. ⁊ hoc
diuerſimode ꝑut diuerſitas ſubiecte mãe vel aliud me
diũ ꝓbabile habet diuerſificare.verbi grã.ſic dicendo.
quilibet fert lapidẽ.ſenſus eſt ꝙ vnuſquiſqꝫ per ſe ⁊ in/
ſolidũ fert lapidem. Jdeo ſi teſtator dicit.quilibet here/
dum meoꝝ det ticio decẽ.tunc quot ſunt heredes toti
ens ticius habebit.l.ſi pluribus.⁊ ibi no.glo.ff.de leg.
ij. Jtem ibi. ſi teſtator oſtendens duos vel tres cũ digi/
to dicat quilibet veſtrũ heres mihi eſto.ſenſus eſt ꝙ q̄/
libet ſit heres in parte nõ in ſolidũ.l.hoc articulo.in fi.
ff.de heredi.inſti.nã materia ſubiecta nõ patitur de plu
ribus quẽlibet inſolidũ heredẽ eſſe:cum impoſſibile ſit
cuilibet eandẽ hereditatẽ inſolidũ attribui. Jtẽ ibi.quiſ
quis mihi heres erit det ticio centũ.ſiue vnus ſolus he
res ſit ſiue plures ticio debeẽ centũ ſolũ.l.ab oĩbus.in
prin.ff.de leg.i.⁊.l.ſi quis in fundi vocabulo.in fi.eo.ti.
Et ſi in eodẽ caſu teſtator poſtea ꝓhibet vnũ heredem
dare ticio.vel eximit eũ a dando adhuc centũ debẽtur ti
cio ab aliĩs.l.ab oĩbus.in prin.ꝟalle. Jtẽ ibi quicũqꝫ ꝑ/
mo ingreſſus fuerit caſtrũ habebit centũ.duo ſiẽ ingre
diunẽ quilibꝫ admittitur:qꝫ hec diſtributiua verificaẽ
in vno ſolo ⁊ etiã in pluribꝰ vel oĩbus concurrentibus:
qꝫ primus ẽ qui aliũ ante ſe non habet.⁊ actus ꝑmi ibi
diſtribuuntur cuilibꝫ in ſolidũ.ideo etiã actus ſecũdi ver/
bi.ergo quilibet qui primo ingreditur habet centuz.l.
qui filiũ.§.i.ff.de lega.i. Sed ſi dicatur.quicũqꝫ ingreſ
ſus fuerit ꝑmo habebit illũ equũ vel hunc fundũ tũc
pluribus ſimul ingrediẽtibus nullus debet habere ex
ꝓprio ſignificato verbi.qꝫ vnũ tantũ requirit. Jtez ibi.
quicũqꝫ cepit vexillum bohemoꝝ habeat centuz. duo
ſimul ceperũt.hi duo ſimul centũ tantũ habebũt. Ratio
bar.quia actus primi verbi.ſ.capiendi vexillũ nõ cõpe/
tit cuilibet inſolidũ.ideo nec actus ſecũdi verbi.ſ.habẽ
di centũ. Et eſt ſimile.ſicut duo ſimul portant trabez ⁊
nullus eorũ per ſe.l.ita vulneratus.§.i.ff.ad.l.aquiẽ.

ℭ Diſcuſſor.require infra.in ſpector.

ℭ Diſertus vel diſertor eſt idem qd facundus:⁊ inde di
citur diſertatio.⁊ eſt ciuilis ſapientie.vt.C.de or.cog.l.q̃
lis.inde venit ſuperlatiuus diſertiſſimus.vt.C.ꝺ aduo.
diuer.iudi.l.petitionem in iudicio.

ℭ Diſiungere.vel diſtinguere.eſt conferre data vel acce
pta.vt in.l.cognoſcere.§.i.de verbo.ſigni.

ℭ Diſpendium dicitur dãnum ſiue detrimentum. Ali/
ter dicitur longum ⁊ inutile. compendium vero breue
⁊ vtile.de accu.qualiter ⁊ quando.ij.ad fi.⁊.c.diſpẽdia.
de reſcrip.lib.vi.in glo.ij.⁊ cle.diſpẽdioſam. de iudi.fa.
re.qd ob gratiã.de regu.iur.li.vi.ide diſpẽdioſus ideſt
dãnoſus.clemen.ꝟalle.de iudi.vbi cõcord.in glo. Quã
doqꝫ diſpẽdium dicitur idẽ quod tedioſuz abſqꝫ tamẽ
vtilitate.vt in iur.preալleg.diſpendia ⁊ qualiter.

ℭ Diſpenſare.eſt idem quod diſponere. vnde diſpenſato
res dicuntur:eo ꝙ domum alicuius vel res diſponunt.
⁊ ita accipitur in.l.diſpenſatores.ff.de ſolu. ⁊ dicitur di
ſpenſare quaſi diuerſa penſare.videlicet rigorez iuris re
laxare per eum qui hoc facere poteſt. ⁊ ſi aliter ſit nõ eſt
diſpenſare ſed diſſipare.

ℭ Diſpẽſatio eſt iuris cõmunis prouida relaxatio vtili/
tate ſeu neceſſitate penſata.ſm Guil.in ſpec.ti.de diſpẽ.
Uel ſic.eſt rigoris iuris per eũ ad quẽ ſpectat canonice
facta relaxatio.i.q.vij.niſi rigor.⁊.ca.ſe. Quandoqꝫ enẽ
diſpẽſatio ſumitur improprie:ſcilicet pro iuris declara
tione.vt in.c.quintauallis.ꝺ iureiur.prout poniẽ i ſpe.
titu.ꝺ lega.rubri.ꝺ diſpe.§.i. Jtẽ ſm Joã.an.quẽ ſequiẽ
do.anto.de but.diſpenſatio eſt quedã cõmunis menſura
tio ad ſingula.⁊ eſt de iure conceſſa ꝓpter impoſſibilita
tẽ prouidẽdi de omnibus particularibus:ſicut nauigã
tes quedã proijciunt vt alia ſalua ſint.i.q.vij. diſpenſa/
tiões. Et traxit originem a deo qui ex ſola miſericordia
⁊ diſpẽſatiõe vniuerſa creauit ⁊ ea ſubiecit homini iſti.
de re.diui.§.in pecude. Et diſpẽſatio ẽ quadruplex. ſcꝫ
ſemiplena ad minores.vt in queſtiõe.i. ſi quis heretice.
Plena ad ſacerdotium.i.q.ij.conuenientibus. Plenior
ad epiſcopũ.xij.di.nos cõſuetudines. Et pleniſſima ad
primatũ oĩaſqꝫ ordines ⁊ dignitates.xxxiij.q.ij.ipſa pie/
tas.vt notat Jo.an.in glo.c.preալle.nos cõſuetudines.
Jtem nota ꝙ diſpenſans debet habere intuitũ boni vni/
uerſi.cuꝫ omnis lex pro bono publico ſit inuẽta.4.di.
Erit autẽ lex ⁊ intuitus rationis ⁊ cauſe:hinc eſt ꝙ ſi di
ſpẽſatio fiat abſqꝫ intuitu rõis diſſipatio diciẽ vt note.
in cap.quia in tantum.de preben.in glo.vlti. etiaz non
tutus eſt quo ad deum cum quo ſine cauſa diſpenſaẽ.vt
notat Bar.in ca.nõ eſt.ꝺ vo.⁊ vo.redẽ.⁊a.xj.q.iij. is qui
preeſt.⁊.24.q.i.manet. Et debẽt tria mouere diſpẽſan/
tẽ:neceſſitas:vtilitas.⁊ euidẽs prerogatiua meritoꝝ.i.
q.vij.tali cõiugio.⁊.c.exiguuz. Jtem diſpenſatio nõ cõ/
ceditur cuiqꝫ niſi habenti legem condere ⁊ tollere:⁊ ſic
per principez ⁊ papam vel eorũ auctoritate fieri poteſt.
Et dicitur notãter ꝙ diſpenſans debet reſpicere cõmo/
dum vniuerſi:quia alias videretur diſpenſatio impoſſi
bilis cũ ius cõmune introductuz ſit pro bono publico.
4ª.diſt.c.ẽ.alle. Et ꝙ diſpẽſatio ius ꝑuatuz dicatur.iij.
diſt.ꝑuilegia.⁊ ꝙ ius publicũ preferenduz ſit ꝑuato.c.
bone.el.i.de poſtulatiõe ꝑlatoꝝ.ſic enim diſpenſatio ſit
etiam pro bono cõmuni. Jtez nõ dicitur acceptio perſo
naruz que prohibetur.c.nouit.de iudi.⁊ de regu.iur.in
iudicijs.libro ſexto.quãdo circa equales equaliẽ:⁊ inequa/
les ſeruantur inequalia.cũ bonos nõ ſolum metu pena
rum:verũ etiam premiorum exhortatione afficere de/
beamus.ff.ꝺ iuſti.⁊ iur.l.i. Jdeo bene cõceditur vni qd
aliĩ denegaẽ. Jtem lꝫ contra ius naturale non admittaẽ
diſpẽſatio.ca.diſpẽſatio.xiij.di.i ꝑn.⁊ ius cõe fundetur
ſup naturali rõne.di.i.cõſuetudo. Tamẽ diſpẽſans mo
uetur rõne particulari cõtra ius cõmune:qd non poteſt

omnibus particularibus prouidere. ergo diſpēſatur ſ₃ naturalē equitatē ⁊ rōnabiliter. Nam qui pro alijs labo rat premiatur ⁊ plura ſentiat cōmoda q̄ habuit onera. vt in regu. qui ſentit onus ⁊c̄. de regu. iu. li. vj.

¶ Diſputare eſt allegare vt. v₃. intentionē ſuā per ꝓbatio nē in iudiciū deductā oſtēderet. ⁊ ei virib⁹ aſſeuerare ⁊ roborare. vt. ix. q. iij. alioꝝ. ⁊. xxiij. q. viij. conuenior. ⁊ de fide inſtru. inter dilectos. ⁊ de re. iu. abbate ſane. lib. vj. cū ſimilibus. Q₃ autem hu⁹ allegatiōes ⁊ diſputationes fieri debeant ſuper teſtibus ⁊ alijs actibus. p₃. c. cā᷑s. de teſti. ⁊ in auc̄. eo. ti. §. quia. cum ſimilibus. De hac mate ria vide. Spe. ti. de diſputa. §. allegare.

¶ Diſtrahere ē vēdere. vt. ff. de ꝯtrah. emp. ⁊ ve. l. ſi ita di ſtrahit. ⁊. l. rē alienā. ⁊. l. quotiēs. eo. ti. cū multis ſilib⁹.

¶ Diuertere eſt diſcedere diuortio. i. ꝯtactum matrimonij ſeparare. Unde dicitur mlier diuertit ſe a viro ſuo. vt. l. iij. ff. de diuor. ⁊. l. ſi ita filia. ff. eo. ti.

¶ Diuinatio accipitur tripliciter. Primo p̄ ſciētia theo logie a qua theologi dicuntur diuini. Sc̄ido p̄ ſcien tia infuſa a deo. Et ſic accipitur ꝓuer. lxij. c. Diuinatio in labijs regis. nā in iudicio nō errauit os eius ⁊c̄. T er tio pro ſciētia magica vel fallaci ꝓphanatione vel pro phetiſatione: quia falſi ꝓph̄e ⁊ magi fingunt ſe preui dere vel preſcire futura: ita capitur in. l. nemo. C. de ma le. ⁊ matthe. ⁊c̄. ⁊ ſic dī diuinatio a diuino. as. are. i. vati cinari vel futura p̄dicere. Genus aūt diuinatiōis a Per ſis ferī eē ablatū: ⁊ diuini dicti ſunt. q̄ſi deo pleni. Sūt aūt duo gn̄a diuinatiōis cui⁹ qdā q̄tuor dixerūt eſſe ge nera. Et hētur hec oīa. xxvj. q. iij. c. i. in principio.

¶ Diuortiū ſ₃ Hoſ. ⁊ ho. l ſum. e. ti. §. i. eſt inter virū ⁊ mu lierē legitime facta ſepatio. Et dī legitime. i. quos deus ꝯiūxerit hō nō ſepat. l. violēter ⁊ abſq₃ rōne. Nō eni₃ hō ſeparat quos pena dānat. quos reat⁹ accuſat: quos ma leficiū coartat. xxxiij. q. ii. c. ſolet. ⁊ de ꝯſan. ⁊ affi. c. de iſ deleb⁹. Et dī a diuerſitate mētiū: q₂ ibi q̄ mr̄imoniū di ſtrahunt in diuerſas ptes eunt. vt. ff. eo. ti. l. i. ⁊. ij. ⁊. ff. de v̄bo. ſig. l. iter ſtuprū. §. diuortiū. ⁊. l. inter diuortiū. Sic ꝯ dcm̄ eſt a diuortiādo: q₂ in v̄itate diuerſe ſunt mentes diuortiātorū q̄ ꝓus erāt cōiuncte vnitorū. quare etiam repudium dici ſolet. ff. eo. ti. per totum. ⁊. C. de repu.

¶ Diuus idem eſt quod ſacer. vel diuinus.

¶ Diuales accipe. i. epl̄am īperialē p̄ quā reuelata eſt ꝯſti tas que ſoluta erat dari in ordinatione pontificis.

Naturalis. ¶ Dies eſt duplex nālis ⁊ artificialis: nālis eſt que more romano incipit a media nocte. ⁊ altera ſequēti media no cte finit. l. more. ff. de fer. Et ſignificat ꝓut quis ſignifi cādi modus declarat. nā ibi. heredē inſtituo a die tali vſ q₃ ad diē talē: dies nihil facit: q₂ tollit dies ⁊ diſpō rema net pura. l. hereditas. ff. de here. iſti. Similiter ibi. cōſti tuo p̄dio tuo ſuitutē a tali die vſq₃ ad talē diē. ff. de ſer. l. iiij. Rō q₂ h̄ caſu ⁊ p̄cedenti ſic ciuiliter diſponit vt ni hil ſignificet ipſo iure: ſed i effectu. Itē ibi. ꝓmitto tibi aſcēdere capitoliū p̄ma die q̄ mortuus ero. nihil ſignifi cat: q₂ ſubtra mā ſignificare nō dat. S₃ ibi. Lego tibi fū du₃ poſt decēdiū. p̄ hāc diei appōnē īpedit trāſlatio do minij. vt i. l. ſempronius. ff. d̄ vſufruc. lega. ⁊ tn̄ ibi ꝓmit to tibi decē poſt decēdiū nō impedit obligatio. l. cētēſi mis. ff. d̄ v̄bo. obli. ⁊ ita dies appoſita ſigfiat ibi dn̄ij ipe diri. hic aūt nō ſignificat obligationē īpedi⁊i: ſed tātum executionē: ſed que ſit rō diuerſitatis doc. ſe. multū iuol uūt. pōt tn̄ dici iſta rō: q₂ ſi īpediret obligatio nulla eēt ꝓmiſſio vel legatū. nā ad id tp̄s trahi nō pōt. Secus in cōditione que de ſui nā retrotrahitur: ſed dies certa nō poteſt ſic retrotrahi i dn̄io: ⁊ ſic dies optime īpedit dn̄ij trāſlationē. Ite₃ ibi. ꝓmitto tibi qua die mihi placebit. valet diſpoſitio: q₂ dies ſeu tempus poteſt poni in volū

tate obligādi: l₃ nō ipſe actus. Etiam dies incertus pro conditiōe hētur. vt in. l. dies īcertus. ff. de ꝯdi. ⁊ demon.

¶ Dictice ſunt colūne eccleſie in quibus imagines patrū in ſuo cathalogo ponuntur. Uel ſunt tabule ſcribendi vel pingendi a dicto dicte.

De Do.

¶ Docibilis ꝓp̄e dī liber. ſ₃ docilis eſt hō doctrīalis. po nitur tn̄ vnū₃ p̄ reliquo. xxiij. di. q̄ ep̄s. in p̄n. Et petrus in epl̄a. Erunt oēs dociles deo. xxxvj. di. §. ecce.

¶ Dolus malus ſm̄ hoſti. eo. ti. in ſum. ⁊ goſ. eſt callidi tas fallacia aut machinatio ad circūueniendū decipien du₃ ſeu fallēdū alterū adhibita. vt. ff. eo. ti. l. i. §. i. Et cō mittitur calliditas talis in tacēdo vel diſſimulādo. Un̄ Salomō. Qui diſſimulat iniuria₃ callidiſſimus eſt. Et pōt poni exemplū in venditore. ſi ſciebat ſeruitutē debe ri vel rem aliena₃ vel alij obligatam eſſe nec certificauit emptorē tenet ex: quia dolo malo verſatus eſt. De hoc d̄ reſcrip. c. ſuper litteris. ⁊. xv. q. ij. preſcriptū. ſed fallacia cōmittit in mentiēdo ⁊ falſum aſſerendo ꝯ cōſciētiā. vn̄ Auguſtinus. Mendaciū eſt falſa vocis ſignificatio cū intentiōe fallendi. xxij. q. ij. §. ille ergo. Machinatio cō mittitur ex parte verboꝝ. xxij. q. v. queq₃ arte verborū. nam machinatio eſt occulta inſidiatio. Dicit aūt dolus malus ad differentiā doli boni. nam dolus bonus ē qn̄ aduerſus latronē vel inimicū quis machinatur. multo fortius in hoſte₃ publicū. xxij. q. ij. vtilem. ⁊. c. querit. ⁊ xxiij. q. viij. vt p̄ridē. ff. de le. ij. l. cu₃ pater. §. ticia. ad fi. ⁊ talis dolus fraudem excludit. ff. de le. ij. l. prealle. Eſt tn̄ hoſti fides ſeruāda fidē ſeruanti. 23. q. i. noli exiſtimare. ſ₃ frangēti fidē fides frāgit eidē. vt. C. de pac. l. cū ꝓpo nas. i glo. accur. vnde veteres dolū bonū vocabant ſoler tiā. ff. eo. ti. l. i. §. nō ſuit. vnde dicimus. iſte eſt bone ſdo lis. quaſi bonū dolū intus habens. i. ingeniū ⁊ ſolertiā. vn̄ ⁊ Salo. in iudicādo meretrices bonu₃ dolum adhi buit. i. ingeniū. d̄ p̄ſump. c. afferte. Itē dolus bon⁹ frau dem excludit. p̄al. l. cū pater. Ite₃ dolus fraus ⁊ ſimula tio ſūt noīa reatuū q̄ nūq₃ ꝓmittunt a canōe. ⁊ q̄ peccat nō peccat d̄ legis auctoritate. 23. q. 4. q̄ peccat. ⁊ vtilis ſi mulatio ē de his que vi. me. ve. cau. ſi. vn̄. Nil refert ar mis ꝯtigat palma dolus. Nā dolus eſt v̄i⁹ quā qs i ho ſte reqrit: ſ₃ nedū q̄s alienā p̄ſidiā arguat ꝓpriā fidē ſol uat. 22. q. 4. innocēs. Et qn̄o ex dolo datur actio doli q̄ dī ſubſidiaria cū nullū aliud remediū ſupeſt: de hoc vi de Hoſ. Et nota drām inter iſta q̄nq₃ noīa dolus. lata cul pa. leuis culpa. leuiſſima culpa. ⁊ caſus fortuitus. nā do lus ē inſidioſa vl̄ ſtudioſa machinatio ad aliquē decipiē dū: vt ſup̄ dcm̄ eſt de dolo malo verbi grā. depoſuiſti pe nes me librū. ⁊ ego doloſe ad finē q̄ ticiū quē ſcio furē eē: ⁊ q̄ vult furari libꝝ tuū in domo mea itrare faciā: vl̄ mitto oſtiū aptū vt itret ⁊ furet. ego teneor de depoſito ſubtracto: q₂ cōmiſi dolū. S₃ lata culpa ē nō intelligere qd̄ oēs itelligūt, vel neſcire qd̄ oēs ſciūt, vl̄ qd̄ maior pa ſcit. Leuis culpa ē deſidia vl̄ negligentia. S₃ leuiſſima culpa eſt q̄ aliquo mō potuit p̄uideri. Et caſus fortuit⁹ eſt inopinat⁹ rei euētus q̄ a nullo diligēti potuit p̄caue ri. vt inūdatio. naufragiū. ruina. icēdiū. tēpeſtas. incur ſus latronū. de qb⁹ iſti. qui. mo. ꝯtra. ob. §. item is cui. ⁊ ibi meli⁹ q̄ alīq alia lex. ⁊. C. de pig. act. l. que fortuitis. Et qn̄ dolū adhibet reus itelligēda ſūt v̄ba ſ₃ qd̄ actor itelligit. alias debēt itelligi v̄ba ꝓ ꝓ ſēſu. d̄ ſpon. ex lit teris. i tex. ⁊ i glo. Itē qui dolū obijcit dolū ꝓbabit. l. q̄ tiēs. ff. de ꝓba. hoc tn̄ fallit in paſtore: qui negat ſub do lo vl̄ negligētia ouē periſſe ⁊ i cuſtode carceris. ar. ff. de edē. ſi quis. §. vlti. Itē dolus eſt fraus: ⁊ nō ecōuerſo. ff. d̄ pac. l. iure gē. §. dolo. Sed cōtra. ff. d̄ re. iudi. l. fraudē vbi dicit q̄ fra⁹ nō fit ſine dolo. Solu. fraus fit dupli

Diuiſio ē innumerabilis materie breuis coreſino · Glo · ī verbo diuiſio ī fine · ⁊ obligatio · ē primario ·
Diui fratris · duo fratres legend… … in … dictione diuus …
Intellige … ⁊ anto ninū … in titulo de codicillis lib. 2. …
ſeu diui fratris … ⁊ antoninus …

vno modo de re cū conſilio: ⁊ ſic nūq̃ ſit ſine dolo. alio mō de re ſine conſilio. vt quādo aliq̄s decipit aliquē re ipſa ignoranter. ⁊ ſic ſit ſine dolo.

¶ Doli capax eſt pximus pubertati. ſ. quādo mas hʒ. xj. ānos ⁊ dimidiū. tunc. n. pōt delinquere p̄terq̄ in adulterio ſm accur. Femina vero qñ hʒ. ix. ⁊ dimidiuʒ ānos. vt no. ff. de reg. iur. in. l. pupil. Auguſtinus vero dīc in epla ad reuatū. q̄ puer dī doli capax cū eſt. vij. ānorum: q2 tūc mentiri ⁊ veruʒ loqui pōt. de hoc no. in. c. omnis vtriuſq3 ſexus. de peni. ⁊ remiſſi.

¶ Domiciliū alicuiꝰ eſt ibi vbi maiorē partē fortune ſue ꝯſtituit. vl̄ magnā partē bonoꝝ ſuoꝝ. vel ſi ibi habet lareʒ. i. familiā. vt. C. de inco. ⁊ cenſi. l. ſi ciues. li. x. vel ſi nihil ibi hr̄et: aſſidue tñ ibi ꝯuerſaſ. Sola tñ domꝰ nō conſtituit domiciliū. ſʒ magis ibi erit vbi q̄s ſummā rerum ſuarū cōſtituit. vñ rurſus diſceſſurus nō ſit. vñ cuʒ pſecutꝰ fuerit peregrinari videſ. ⁊ ad quē locū cū redierit pegrinari deſinit. de hoc Innocen. de ſo. ꝯpe. ex pte. Abbas tñ non pōt hr̄e domiciliū niſi in ſuo monaſterio: ſʒ aliȷ̄ ſeculares clerici ſic̄ ⁊ laici bñ poſſint plura hēre domicilia cū diuerſis locis ſe ita inſtruxerint. vt nō minus in vno q̄ȝ in alio ſe collocaſſe videanſ. Pōt ēt quis eē ſyne domicilio: ſm Hoſ. de ſo. compe. Et q̄ȝuis Hoſ. ſcripſit q̄ clericus ibi habeat domiciliū: vbi larē conſtituit: nō ſemꝑ vbi eccleſiam hʒ. Archi. tñ. no. q̄ locus vbi clerici ſeu loca in qbus clerici teneſ ad reſidentiam ſemper debent p̄o domiciliȷ̄s reputari. ſʒ etiam aliqui contradicant. ⁊ ſic etiā no. Inno. ⁊ hoſt. de pui. ca. ex ore. vide de hoc archi. de reſcrip. ſtatutuʒ. li. vj. in glo. ſup verbo actor ⁊ reus.

¶ Dñium directū ſm Aço. in ſum. de iur. emphit. circa fi. dī habere ille qui poſſidet ciuiliter tanq̄ȝ dñs: ⁊ illud dī dñium directū. q2 ſolus dñs directus habet ciuilem poſſeſſionē. vt no. in. l. iij. §. ex ꝯtrario. ff. de acq. poſ. vel ideo dicitur habere dñium directum: q2 ſine omni alia obligatiōe liberā poteſtatē hʒ rei: qualr̄ non eſt in illo q habet dñium vtile vel mixtū.

¶ Dñium merum forte idem eſt quod directum ſʒ de illo dñio ⁊ ſequenti raro legatur. Diciſ tamen q̄ illa duo dñia merum ⁊ mixtum ſunt potius due differentie que diuidunt hoc genus imperium. vt ſic omne imperiuʒ aut eſt merum: aut mixtum. vt in. l. imperium. ff. de iuriſ. omni. iudi.

¶ Dñium mixtum eſt illud quod partim cōuenit cū directo dñio: ⁊ partim cum vtili.

¶ Dñm vtile ſm Aço. dī habere ille qui ſolum naturaliter poſſidet ⁊ non ciuiliter: vt emphiteota. ⁊ vſufruc. ⁊ feuda. quod Jo. nō placʒ. vt. l. iij. §. ex ꝯtrario. ff. de acq. poſ. Sed qdam vt Aço. refert in ſum. C. de iure emphi. dicūt emphi. hr̄e quādam ciuilem poſ. ⁊ vtilem rei vendicationeʒ. ff. ſi ag. vec. l. j. Et differt dñium a poſ. vt. l. ſi quis. ff. de acq. poſ. in. §. differētia. Et ibi no. Bar. quid ſit dñium ⁊ quotuplex. Et quamuis cōmuniter dñiuʒ tradatur rei traditione. datur tamen caſus quo dñium traditur ſine rei traditione ſaltem noua: qñ videlʒ quiſ ꝑus hʒ rem aliquo titulo. ſ. pignori obligataʒ locati vel conducti. ⁊ creditor dicet debitori placet q̄ habeam pignus in ſolutum: ⁊ reſpondeſ placet. vt nota. in. l. cū dominia. C. de pign.

¶ Domini recti erant quidam officiales defenſores ciuitatum vel mancipiorum.

¶ Dñi minoris magiſtratus dicti ſunt dñi recti: q2 ſuffragio duorum eligebanſ. vnus conſtituebaſ a plebe. alter a maioribus. vt. C. de iu.

¶ Domus ſumiſ quādoq3 p agnatiōe. l. cū vnus. in pn. ff. de ali. ⁊ cib. leg. ⁊ ad ſille. l. j. in pn. Iteʒ p oibꝰ cohabitantibꝰ in domo. C. ne li. po. ll. pa. p̄e. l. j. in fi. Recipiſ ēt p omnibus gerētibꝰ eadem ſigna vel arma. Etiā cōmuniter domus eſt que ꝯſtat ex parietibꝰ tecto ⁊ fundamento p̄tegens nos a caumatibus ⁊ imbribꝰ. Si oēs de domo nobiliū dñr: an baſtardus ꝯp̄chendaſ. Et rñdeſ capiendo p agnatione. tūc nō cadit. Si p deſcēdentibꝰ ex eodem ſanguine: tūc cōp̄chendiſ. vt in. l. pnū. in fi. ff. d̄ verbo. ſigni. Si capiſ p habitatione: tūc attendiſ an ſit habitās vel ne. Simili̇r recipiēdo p portātibꝰ idē ſignū ⁊ eſt videndū an portet vel ne. Et dīc Bar. q̄ ſʒ ꝯmunē modū lombardie dicēdo oēs de domo intelliguntſ oēs de eodem ſanguine deſcēdentes. ſʒ quādo ſimpl̄r ſit mētio de domo. tūc capiſ p loco. De hoc vide Bar. in. l. tutele. ff. de ca. dimi. Nam appellatiōe domus ſm Bar. nō cōp̄chendiſ porticus. niſi fiat extenſio vocabuli. Et ſic ſtatuta d̄ domo nō cōp̄chendūt porticū. Aliȷ̄ ꝯtra in. l. certa. ff. de leg. j. in. §. ſed ſi q̄s ad opus. Stante ergo ſtatuto q̄ puniaſ repertus ſine lumine in nocte ex̄ domū ſm illos nō puniēſ reptus ſub porticu domus ſue.

¶ Domū reuocare eſt dicere te nō debere liteʒ pati eo loco quo cōueniris: ſed ibi vbi domū habes: vñ legatus q mittiſ romā vel vocaſ a pncipe p neceſſitate vel vtilitate reipu. nō teneſ tunc ibi rñdere: ſʒ hʒ ius reuocādi domū. De hoc vide q̄ legiſ ⁊ nō. de ſo. ꝯpe. c. vlti. ⁊ de dila. expoſuit. ⁊. ff. de iudi. l. ij. §. legatis.

¶ Donatio ſm Aço. in ſum. C. de dona. ⁊ ſm hoſt. in ſū. e. ti. §. j. eſt rei licite nullo iure cogente mera liberalitate facta collatio. vt. ff. e. ti. l. donari. Nā illicita rei donatio nō tenet. vt. d. l. §. ſeʒ. Et dī donatio q̄ſi donis gratis cōtracta datio. vt. ff. d̄ do. cau. mor. l. ſenatꝰ. §. donatio. Donatiōis aūt diuerſe ſūt ſpēs put no. Aço. ⁊ hoſti. ibidē: q2 alia eſt inter viuos: alia eſt cā mortis. Et hec ſūt duo gña donationū. vt inſti. e. t. in pn. Itē donationū iter viuos alia eſt ob cām interpoſitā. alia ſimpl̄r. Et illaꝝ ſimpliciū alia eſt ſimplex pura ⁊ pfecta. alia impfecta ſeu cōditionalis. Et ſub hac ſpecie donatiōis ob cām forte cadūt donatiōes iter virū ⁊ vxorē. imo q̄ſq3 ſūt ſimplices ⁊ tūc regulariter ſūt p̄hibite ppter cās q̄ no. C. de dona. añ nup. l. fi. añ mediū. l. ibi. ſimplices. Interduʒ. n. donationes ille ſūt ob cām honeſtā ⁊ licitā. ⁊ ſunt pmiſſe: vt in caſibꝰ qui ſunt. ff. de dona. iter vi. ⁊ vxo. l. ſi ſpōſus. §. ꝯceſſa vſq3. ad. §. ſi maritus. ⁊ que in illo. §. etiaʒ ꝯſueuerunt notari. per doc. ſ. caſus plures inter q̄s caſus ſunt aliqui: in qbus ēt ſimplex donatio valet. Ideo dcm̄ ē ſupra regulariter ⁊ ſponſalia dona. q2 ſemper in dubiū ob cauſam futuri mr̄imonȷ̄ p̄ſumiſ facta. vt no. in. l. cū veterē. C. de dona. añ nup. Donationum ēt cā mortis tres ſunt ſpēs nō ſolū ſm ordinē regularē: ſʒ etiā ſm ordinē alphabeti. vt in ti. de dona. ppter nup.

¶ Donatio añ nuptias vel ppter nuptias ſm aço. i ſum. C. e. t. eſt illa quā facit ſponſus vel aliq̄s eius noīe ſponſe vel alteri noīe ſponſe. Et hec donatio eſt ob cauſam. Forte tamen ſic dī. l. fi. C. eo. ti. vbi hoc expreſſe habetur q̄ nō ſit donatio ſimplex: q2 ſicut ſine matrimonio dos eſt nulla: ita hec donatio ſine mr̄imonio nulla eſt. Hinc eſt q̄ illa donatio vocatur antiferna quaſi contraria donatio. Et dī ab anti q̄d eſt contra ⁊ ferna donatio. vt p̄ al. l. fi. C. eo. t. Maritus. n. ab vxore accipit dotem. i. donationē ob mr̄imoniū. Sic econtrario ipſe donat vxori ppter nuptias. Et iō licet olim diceref donatio ante nuptias. tñ q2 hodie concediſ fieri poſt nuptias: tūc hodie vocatur donatio ppter nuptias. vt inſti. de dona. §. eſt ⁊ aliud genus. ⁊ dicta. l. fi.

¶ Donatio cā mortis ſm Aço. in ſum. e. t. eſt cū q̄s vult magis ſe hr̄e q̄ȝ eū cui donat ſubaudi: tradēdo vl̄ ſe obligādo. nec ꝟ diffinitio legatū ꝯtineat p ꝟba ibi poſita. Di

Vocabu. D

Nota de baſtardo.

Maritus et Vxor [illegible] emebant ut refert Noni[us] [illegible] ex auctoritate [illegible] ait [illegible] veteri lege Romana [illegible] asses ad [illegible] solere [illegible] atque unum quem in [illegible] tanquam emendi

causa Marito dabant. Unde Virg. [illegible] dixit teque sibi generum [illegible] emat [illegible] quasi dicat non modo [illegible], sed [illegible] ditione [illegible] et. Unde Vxor domina [illegible] [illegible] Hinc Catullus [illegible]

cui tradēdo vel ſe obligādo vt nō referant ad teſtatorē. Differt aūt hec donatio.ſ. cā mortis a legato iuxta ea q̄ no.C.de dona.§.j.in fi. Hoſt.aūt eo.ti.in ſum.§.j. eā ſic diffinit. Donatio cā mortis eſt timore mortis imminētis vel future alicuius rei ꝓuide ⁊ liberalr̄ facta collatio. ⁊ huius tres ſunt ſpēs ſ3 hoſt.e.t.in ſum.q̄s ponit ſub.§.q̄ eius.ſub v̄.ſpēs.nā donationū cā mortis p̄ ſpēs eſt cū q̄s donat metu mortalitat̄ future ⁊ nō inſtant̄. Scḋa ē cū quis donat metu mortal.tat̄ inſtātis deſpano de ꝯualeſcētia: ⁊ hec donatio ꝯparat ei q̄ ē iter viuos. Tertia qñ mag is vult ſe hr̄e q̄ȝ cui cui donat. ⁊ magis donatariuȝ q̄ȝ ſuū heredē. Predicte ſpēs pn̄t colligi.ex.l.ſenatus.§. mortis.iuncta.l.j.ff.eo.ti.⁊ ſunt expſſe.in.l.ij.eo.ti.

¶ Donatio inter virū ⁊ vxorē ſm Azo. in ſum.C.e.ti.eſt q̄ fit ꝯſtante mr̄imonio q̄ ſm leges eſt ꝓhibita: ideo ne mutuo amore inuicē ſpoliarent donationē nō facientes: ſ3 ꝓfuſa erga ſe facilitate abutētes.nec eēt eis ſtudiū liberos potius educādi.⁊ eſt illa rō ſ3 Azo.q2 ſepe futur eſſet vt mr̄imonia ſeparent ſi nō donarēt hi qui poſſent ⁊ mr̄imonia venalia cēnt.oia p̄dicta hn̄t.e.t.l.j.⁊.ij. et lʒ tn̄ accipit.de hoc vide hoſt.in ſum.

¶ Donatio inter viuos ſm Azo. in ſū. eſt qñ rē quā dono: malo hr̄e illum cui dono q̄ȝ me. Hec diffinitio colligi pōt ex.l.j.in pn̄.ff.de dona.

¶ Donatio iter parentes ⁊ liberos ſm Azo.in ſum.C.de dona.iter vi.⁊ vxo.vbi dr̄ q̄ oia illa q̄ dn̄r de dona.inter vi.⁊ vxo.dn̄r ēt de dona.iter parētes ⁊ liberos. De.n.vt no.C.e.t.l.donatiōes.iuris ipoſſibilitate ꝓhibite ſūt: cū vna ⁊ eadē ꝑſona iuris artificio exiſtimet pr̄ ⁊ filius.genitor ⁊ genitus.vt.C.de ipu.⁊ aliis ſubſti.l. fi.ad fi. Si alter alteri donat ſibiipſi donare vr̄.⁊ iō nulla eſt donatio niſi in caſibus.puta in dote ⁊ dona.pp nuptias.vt.ff.famil. hercis.l.ſi pōponius philadelphus.⁊.ff.ḋ colla.bo.⁊ ḋ coll. do.p to.q̄ equis paſſib⁹ ambulāt vt.l.C.ſi.de dona. ante nup. Itē cū donat mobilia filiofamilias cūti in caſtris vt.C.fami.hercis.l.iiij. Itē valet remiſſio vſuſfruct⁹ i reb⁹ aduēticijs.vt.C.ḋ bo.li.l.cū oȝ.§. ſin aūt res. Et de oīb⁹ p̄dictis caſib⁹.ſ.in qb⁹ tȝ ĥ donatio eſt glo.nota.C.de in offi.donat.l.j.in v̄bo duab⁹. Itē donatio facta in alimentū.alias nō tenet donatio.ſ3 tn̄ ſi facta eſt in filiū tāq̄ȝ in extraneū vel collocata in eū ſupmo iudicio ꝯfirmat eodeȝ mō ⁊ cū eadē determinatiōe q̄ ꝯfirmat donatio facta inter ꝯiuges.vt.l.donationē.pall.C.ḋ dona.iter vi. ⁊ vxo.

¶ Donatio mera eſt eadē cū ſimplici.ſ.qñ inter viuos donatio fit. Q̄ñq̄ ēt dr̄ pura liberalitate nō ob cām ſecutā. Sī vō fit ex cā p̄cedēte:tūc dr̄ remuneratio potius q̄ȝ donatio.vt.C.de bo.li.l.cū oȝ.§.cū aūt.

¶ Donatio facta ob cām iterpoſitā ſ3 hoſt.in ſum.e.ti.§. quot ei⁹ ſpēs: Eſt q̄dā donatio iter viuos q̄ fit ob cām interpoſitā. ⁊ denotat vt aliqd fiat vl̄ nō fiat.vel pp qd fit donatio ſecuta ꝑpter finē. iuxta ea q̄ habētur.l.j.§.j.ff.ḋ dona.vt etiā.ſ.dictum eſt.

¶ Donatio ꝑfecta ⁊ pura eſt ſpēs donatōis ſimplicis.⁊ ē qñ ſtatiȝ pura libalitate trāſfert dn̄iuȝ rei date.de iſta.C. de dona.⁊.ff.e.t.gn̄alr̄ p totū.⁊ marie.ff.eo.l.j.

¶ Donatio aūt impfecta ſiue ꝯditionalis.vel ſub mō eſt ēt ſpēs donatiōis ſimplicis.ſ3 hoſt.ibidē. ⁊ eſt qñ ſtatī trāſfert dn̄iuȝ rei date. ⁊ nō niſi ſub ꝯditione vl̄ mō vel in diē.vt dono tibi ſi rex itrauerit. Italiā.vl̄ dono nō q̄tuū ſit hinc ad ānuȝ.vel aliqd hi⁹. De iſta mā tegre.C.ḋ dona.que fit ſub mo.⁊ condi.

¶ Donatio ſimplex eſt que cauſaȝ nō habet. ⁊ cuȝ donās nullo caſu velit ad ſe redire quod dedit vl̄ ꝯtrup ſe promiſit.vt.ff.de dona.l.j.

¶ Donatio ſub mō comprehēdit ſupra. ſub donatione perfecta vel imperfecta.

¶ Donatio ſpōſalitia ſm Azo.in ſum.C.ḋ dōa. añ nup.§. ſponſalitia dr̄ illa que a ſpōſo ſpōſe fit.vl̄ eō.lȝ raro accidit.C.t.pall.l.ſi a ſpōſo.§.q̄ ſi ſpōſa iteruenīete. vbi dr̄ ſi ſponſa interueniēte vel nō iteruenīete oſculo donationis titulo: qḋ raro accidit: fuerit aliqd ſpōſo largita. Rō q2 femininū gen⁹ auariſſimū eſt donādo.ff.ad velleia.l. ſed ſi ego.in fine.vbi dr̄. Facilius ſe mulier obligat q̄ȝ alteri donat. Et ibi not.accur. Hec donatio fit ſtatim mulier.⁊ iō nō pōt dici vere ꝑpter nuptias donatio. ſ3 ſimpliciter. Cōditio aūt ineſt ſi ſteterit per datē. vt.C. de donatio.ante nup.l.cum veterū ſententia.

¶ Donec.notat Ioan.calderi.in commēto decreta.poſt ceſſionē.ḋ ꝓbatio.⁊ ſignificat diuerſimode ꝑut quoduis mediuȝ ꝓbabile ſignificare declarat.verbi gratia.lego filie decem donec nubat.ſignificat legatū eē annuū. l.legatū.ff.de annu.le. Ratio.q2 hec dictio ſignificat limitationē. Et ex hoc ſequit̄ q̄ teſtator voluit facere multiplicationē cuius fit limitatio ad tempus nubēdi.vt ex tūc nō debeat. Item ibi.lego filie fundū cornelianū donec nubat vel donec capitoliuȝ aſcendat. non ſignificat legatū annuū: quia ſubiecta mā nō patit̄ que nō ē multiplicabilis. Sed tn̄ ſignificat extinctionē adueniēte tēpore nuptus vel aſcenſiōis capitolij. Itē ibi.donec inuētariū ſcribit̄ nō licet creditorib⁹ ⁊ legatarijs heredē ꝯuenire.l.fi.§.done: C.ḋ iure.deli.q2 ſubiecta mā hoc dclarat. Nā inuētariū dȝ incipi ⁊ finiri iuſta certū tp̄s. vt in eadē.l.dr̄. Item ibi.creditor facit debitori pactū de non petendo: donec titius fiat ꝯſul.ſignificat limitationē exceptiōis per euētū: ⁊ ſic ēt ꝯditionē.vt ſi titius fiat conſul finiat exceptio pacti.ſi nō ſed morit̄ añq̄ȝ fiat conſul fiat perpetua exceptio.l.ſufficit.ff.de ꝯditio.⁊ de. Nam ex euētu incerto futuro ſignificat̄ conditio.l.itaq̄ȝ.ff.ſi cer.peta. Itē ibi loc⁹ ē ꝯditiōe furtiue donec dn̄ū a dn̄o recedat ſignificat limitationē: ⁊ q̄ ipſo iure dn̄o recedēte nō eſt locus ꝯditioni.l.fine.§.tādiu.ff.de cōditio.furti. Itē ꝓmitto decē ſingulis annis donec ticius ꝯſul fiat titio exn̄te ꝯſule adhuc obligatus ſuȝ ipſo iure. ſ3 petentē repellā.l.cum q ita.§.q ita.ff.ḋ v̄.ob. Ratio q2 nō eſt in poteſtate diſponētiū obligationē limitare tp̄e. vt ipſo iure finiat tp̄e. Itē lego fundū donec titius fiat conſul: ipſo exiſtēte conſule finit̄ legatum ⁊ dn̄ium ipſo iure ad heredē reuertit̄.l.fi.C. ḋ leg.q2 in poteſtate teſtatoris eſt facere legatum tēpore ⁊ finire tēpore ipſo iure: vt ibideȝ Item ibi.dono tibi ꝯrediū donec titius fiat conſul titio exn̄te conſule non finit̄ donatio ipſo iure.nec reuertitur dn̄iū ad donantē.ar.l.ea lege.C.ḋ conditio.ob cām. Rō. q2 nō eſt in ptāte ꝯhentiū facere contractū finiri tp̄e vel dn̄ium transferri: ⁊ ſic de cōſimilib⁹.

¶ Dos ſm Azo.in ſū.C.ḋ iur.dotiuȝ.ē qḋ daf a muliere marito.vt.l.ſi rē eſtimatā.ff.ḋ iure dotiū.vel ab eius pr̄e vel extraneo.vt in.§.accedit.l.vnica.ḋ iure dotiū.cū infinitis alijs.in qb⁹ dos ſp marito daf vl̄ ei⁹ pr̄i. vt.l.fundus.ff.fa.her.l.ſi maritus.⁊.l.ſi filia.§.hec aūt.eo.ti. Et hoc pp onera mr̄imonij.vt.l.p onerib⁹.C.ḋ iu.do.vt ꝑpetuo ſit penes eū.vt.l.j.ff.ḋ iur.dotiuȝ. Et durat q̄diu durat mr̄imoniū: niſi maritus v̄gat ad iopiā. ĥ iō dr̄: q2 dos ſoluto mr̄imonio dȝ redire ad vxorē vl̄ ei⁹ heredes: ſic donatio pp nuptias ad marituȝ vel ei⁹ heredes.C. de pac.ꝯuē.ſup do.l.pe.⁊ auē.eq̄litas: vbi dr̄ q̄ bonuȝ eſt ar.ḋ dote ad dona.ꝑpter nup. Fallit ĥ i caſib⁹ in gl.vnica.circa mediū in.c. pn̄cit.de emp.⁊ vē. Dr̄ aūt ſerua vt canit gl.C.de dona.añ nup.l.fi.que pp mr̄imoniū cōcedit.⁊ ſine eo nō pōt eē.vt pal.l.fi.C. de dona.ante nup.⁊ ff.ḋ iure dot.l.iij.cū ſiſib⁹. nec pp mr̄imoniū ꝓhibet ſic ꝓhibent ſimplices donatiōes. Et oȝ q̄ dos qd mr̄imonij ſit nō vādo defectū: ſed de iure ꝯctū.vt.C.de cōdi.ob

cauſa3.l.j.ꝛ repetif qñ mr̃imoniũ ſtare non pōt.c.ꝛ ſi ne ceſſe.de dona.inter vi.ꝛ vxo. Etiã reddit mulieri ſeparate ppter ꝯſanguinitatē.c.nup.ꝛ.c.j.eo.t. Diuidit ãt ſm Azo.vbi.ſ.dos in pfectitiã de qua habet.i.l. pfectitia. ff.de iur.do.ꝛ in aduētitiã. Que diuiſio colligit ex.l.ſi lie dotē.ibi nec dubiũ.C.de coll.

¶ Dos aductitia ſm Azo.eſt q̃ non pficiſcit a parēte vl' tãq̃ a parēte vt ſi extraneus dederit patri vt daret in dotem.l.pfectitia.§.ſi qs certam. ff.de iur.do.Uel ſi pr̃ nō tãq̃ pater.ſ3 vt extraneus dedit:puta q2 debebat filie ꝛ eius voluntate dedit in dotem viro.vt dicta.l.profectitia.§.ſi.ꝟ.ceterum.

¶ Dos pfectitia eſt q̃ a pr̃e vel tãq̃ a patre vel ab auo vel pauo pfecta eſt.ſ.de bonis ei⁹ vel facto ei⁹ p filio vel nepote eius vel quã ali⁹ de mādato eorũ ꝯſtituit.vel p̃ſes. aut curator dedit de bonis alicui⁹ eorũ.ſi erat parens p digus vel furioſus.nec refert an filia vel neptis ſit i poteſtate ꝯſtituta vl' emãcipata. Non eni3 ius poteſtatis: ſ3 nomē parētis facit pfectitiã.a parēte ergo videt data. ſi ipſe dicit vel iubet aliũ dare.vel preſes vl' curator eius dedit.vt dictũ ē. Idē eſt ſi negocioꝝ geſtor ei⁹ dederit.ꝛ ipſe ratum habuerit.que omnia habetur in dicta.l. pfectitia.in pn.iuncto.§.j.ꝛ ſi.

¶ Dotis p̃uilegia ſunt multa. Re.ꝺ hoc. Azo.in ſum.C. de p̃ui.do. Et Spe.in tractatu libelloꝝ.ti.de dona.īter vi.ꝛ vxo.§.formatis.vbi notat.

¶ Dotis pmiſſio ſm Hoſt.vel nuda pollicitatio ſm azo. eo.ti.ſit per ſtipulationē.ꝛ ēt qñq3 ſine p̃cedēti interrogatione. Nã pollicitatio nihil aliud ē q̃3 offerētis pmiſſio.vt nota.C.eo.ſup Rubrica.

De Dr.

¶ Dromones dicunt qui p̃erant nauibus ad ſeruandu3 traiectu3 maris in hoc reipublice militãtes.ꝛ maris trãſitum tenentes vl' tuentes.C.de offi.p̃fec.pretorio affri. l.ij.vnde etiam adhuc eorundem naues nomine vulgari dromones appellantur.

De Du.

¶ Dubiũ ſiue obſcurũ v̓bũ interp̃tandu3 eſt p reo niſi in quattuor caſibus.ſc3 quando agitur de cauſa liberali ꝺ ĩnoffi.teſta.de mr̃imonio ꝛ ꝺ dote. vt de fide inſtrumē. ca.īter dilectos.in glo.vlti.ꝺ re.iudi.ca.vlti. Ite3 dubia ſunt in meliorē ptē īterp̃tãda.ꝺ regu.iur.eſtote. In qb⁹ ad cōmunē intelligētiã v̓boꝝ recurrendum eſt.c.ex litteris.ꝺ ſpon.ꝛ tutior via in dubijs eſt eligenda ꝺ homi. ad audiētiam.ꝛ de ſpon.iuuenis.

¶ Dubius in fide ē infidelis.ꝺ here.ca.j.

¶ Ducētarij dicunt duces vl' magiſtri ducētoꝝ militu3. quoꝝ dignitatē dicim⁹ ſubſtãtiuo noīe ducenã.

¶ Dumodo.vide glo.in.c.nō pōt.de p̃bē.lib.vj.

¶ Duellũ dr̃ ſingularis pugna q̃ ſit ppter pbationē alicuius.ita vt q vicerit pbaſſe credat ꝛ vict⁹ i pbatiōe ꝺfeciſſe.ꝛ dr̃ q̃ſi duoꝝ bellum factũ ad pbationē veritatis ac ſi per teſtes qs intentionē ſua3 fundaſſet.vt.ca.ij. de pur.vul. Qñ aūt ſit licitum vel nō.not.glo.in.l.q̃ actione.§.ſi qs.ff.ad.l.acqli.vbi dr̃. Si qs in collucatiōe vl' pãcratio vl' dum pugiles inter ſe certãt alius aliũ occiderit:ꝛ in publico certamie ceſſat acqlia.q2 glē cã ꝛ non iniurie grã videt̃ datũ vr̃. Et duellu3 nō d3 fieri p ecclia. vt in.c.j.de cleri.pug.i duel. Si tñ cleric⁹ faceret duellũ ꝛ nō ſeq̃ret mors vl' mēbri detruncatio poſſet ex epi diſpenſatione in ſuſceptis miniſtrare:ꝛ ēt pmoueri.vt i.c. p̃all. Etiã ꝺ iure ciuili duellũ nō pmittit.l.cũ fili⁹.§.j.ff. ꝺ leg.ij.ꝛ ibi.no.glo.fina. Et dic̄ ibi. Bar.ſe audiuiſſe ab impatore q̄ nñq̃ duellu3 pmittat qneq3 regrunt. Pri⁹ q̄ ille qui pnocat ſit ſuſpectus vl' diffamatus. Scōz vero q̄ nō poſſit vera pbatio haberi de eo ꝺ quo iculpat. Tertiũ q̄ pnocat⁹ ſit par vl' minor pnocãti:q2 minori vl' inferiori nō l3 aſcēdere ad ſupiorē. Quartũ q̄ cauſa ſit pſonalis.ꝛ nō pecuniaria. Quintum q̄ electa ſit p duellu3 via armoꝝ:ꝛ nō via ſtrepit⁹ iudicialis. S3 Jo. de imo.dicit q̄ repperit ſm leges feudoꝝ in tribus caſibus pmiſſum eē duellum. Primus in ti.de pace tenen. §.ſi quis hominē.in.c.j.coll.x. Scōs in eadē inſtitutione.§.ſi quis aliu3. Terti⁹ ēt eadē inſtitutione.in.§.ſi qs miles.vbi vr̃ iueniri q̄ in q̃l3 cã capitali pōt fieri duellũ l3 glo.cōtra teneat.ꝺ iure lombardoꝝ:q̃ glo.remittit ad ſum.Goffre.bononiēſis.qui fecit tractatu3 de pugna.ꝛ duello. Et dr̃ ēt duellũ mōomachia.a monos qꝺ ē vnũ ꝛ chia pugna quaſi pugna vnica ꝛ ſingularis.ꝛ iō inter laicos phibet:q2 in eo de⁹ tentat.ij.q.v.c.monomachia.

Quãdo ſit licitum.

¶ Nec obſtat exēplũ dauid pugnantis cũ golia:q2 p̃uilegia paucoꝝ nō faciũt cōem legē.xxvj.q.ij.c.nō exēplo. Et in his q rero ſiunt miraculũ eſt. in auc. de cōſulib⁹. §.j.circa mediũ.colla.viij.

¶ Duplicatio eſt allegatio que datur reo ad infirmandũ replicationē actoris.vt iſti.ꝺ repli.§.rurſũ.ꝛ no. i Spe. de excep.§.nũc ꝺ replicatiōe. Uel ſm alios eſt eliſio vel annihilatio replicatiōis:ꝛ habet fieri a reo cōtra replicationem actoris.

¶ Duplicitas phibet in ſex caſibus.vt notat archi.xviij. q.ij.ca.in nullo.

¶ Duploma.vt.ff.ꝺ v̓.ob.l.ꝯtinuus.§. cũ ita. Eſt iter duplicatu3 vl' ſterilitas ſm glo.ibidē.nam tex. ibi exponit dicēs. Neq3 duplomate in dieb⁹ nec in noctib⁹ ꝛ oī tempeſtate ꝯtēpta iter ꝯtinuare cogat.quaſi dicat. ſ duploma facit.nã tex.ibi phib3 eũ qui ephēſi datuꝝ pmiſerit nec cũ duplomate cogi iturũ ne tam delicate pgredi vt rep̃henſione dignus appereat.vl' q̄ duploma dr̃ ille qui dupliata v̓it dieta.vl' eſt ille qui fortuito temporis euētu de duabus dietis facit vnam.

¶ Dũtaxat:ꝺ hoc vide archi.de reſcrip.ſtatutũ.§. in nullis.li.vj.ꝛ de iureiur.c.j.eo.li.

¶ Duplois vel diplois eſt dupla veſtis.

De Ec.

Ecleſia ſm archi.de elec.fundamenta.li.vj.in pn. multis modis dr̃. Qñq3 dr̃ collectio ſanctoru3.vt.xxij.q.j. nuptiaꝝ.xxxij.q.iiij. recurrat.in ſi. Scōo ē catholicoꝝ vel fideliũ collectio ꝺ cōſe.di.j. eccl'ia.ꝛ ſic ſumit.iij.q.iiij. engeldrudes. Et nota q̄ ſicut ex decre. Julij pape.c.ij.ſumitur: eccl'ia eſt nomē grecum:ꝛ dr̃ in latino conuocatio ppter hoc q̄ oēs ad ſe vocat. Et de expōne huius noīs eccl'ia.vide.c. q̃relã.ne p̃la.vi.ſu.ſui.ancē.ꝯce.in glo.vbi nota. Na3 ſynagoga eſt cōgregatio q̃ ppꝛie eſt iudeoꝝ. S3 conuocare ppꝛie eſt vtentiũ rōne. Congregari aūt ſolent pecora: vt dicit Ugo. Et dr̃ catholica.i.vl'is. q2 p vniuerſu3 mundũ eſt cōſtituta.ita exponit glo.C.de ſum.tri.ꝛ ſi.ca.ſup Rubrica. vl' vl'is dr̃.i.gñalis in eadē doctrina ad inſtructionē vl' adminiſtrationem:vt in p̃alle.c. Julij pape.vel dr̃ eccl'ia ſm grecos ab eccleis qꝺ eſt miſerãs: q2 ipſa plena miſericordia eſt. Nã nunq̃ claudit gremiũ ſuũ redeũtib⁹.C.de ſum.tri.in epiſtola.inter claras. q̃ eſt Joannis ſciſſimi archiepi vrbis romane ad Juſtinianu3 impatorē.ꝛ incipit. Uictor iuſtinianus pius ꝛ hēbit ſex calumnias. Et de here.ſup.eo.li.vj. Tertio eſt collectio malignantiũ.pſal. Odiui eccl'iam malignãtium. Quarto eſt muroꝝ ambit⁹. Et vide glo.in v̓.mr̃ices.in cle.j.de ſen. exco.ibi.cōcordãtie.ꝛ qñq3 ſumit p mālī eccl'ia ꝛ eccl'ie parietib⁹. Quinto eſt corpus xp̄i. Sexto p̃lature eccleſie. Septimo obuētiones eccl'iaſtice pueniētes rōne eccleſie. Octauo ep̄alis eccleſia. Et hanc deſponſat ep̄s qñ

conſecratur. Nono viri eccleſiaſtici.lxiij.diſ.c.j. Decimo canonici mīcis eccl'ie.xiij.q.j.§.vlt. Undecimo maior ps capli. lvj.di.ap'lica. Duodecimo ſigt ep̄s tm̄.vij.q.j. ſcire. Tredecimo ē q̄lʒ eccl'ia p̄uīcie cathedral': nō romana. Nam appellatiōe eccl'ie mīcis itelligit eccl'ia cathedralis: ſʒ nō romana. vt i.c.cū ſup.de vſu pallij. vide gl. ij.i.c.cū clerici.ō v.ſig.ɻ.x.q.j. Antiq̄s. Eccl'ie cathedralis noīe ēt intelligit ep̄s ɻ capl'z illius eccleſie: ɻ non alij clerici. Et eccl'iarū bona ſunt dei: lʒ enim oīa ſint eius: h̄ tn̄ ſpecial'r. Et earū res ɻ pſone diuino ɻ hūano iure ab exactionib' ſecularium pſonaꝝ ſunt imunes.c.q̄q̄.de cē. li.vj. ɻ eccl'ia nō dʒ ditari cū aliena iactura.liij.diſti.gñalis.de pe.ſuā.ff.de cōdi.inde.l.nā hec natura.

ℭ Ecce.not.paulus in ↄmēto.c.tertio loco.de pbs.

ℭ Etiā illa dictio implicat.C.ſi tu.vel cur.l.etiā.ɻ.l.ſi.

ℭ Eculeꝰ eſt genꝰ tormēti ad modū crucis diſpoſitū.C.ō male.ɻ mathe.l.ɻ ſi excepta.i ſi.ō h̄.xxiij.q.j.c.j.p archi.

De Ed.

ℭ Edes ſm Aço.dr̄ edificia vrbana.ſicut ville ruſticane.ita exponit.ff.de ver.ſig.l.fundum.

ℭ Edere actionē ſm Aço.in ſum.C.de edē.eſt exp̄mere vl deſignare ius quo quis petit aliqd ab aliq̄ in iudicio Eſt aūt editio actionū vel p libellū iudici oblatū.ſ.vt p eū reo det: ɻ ipſe deliberet.vel in alio que ʒ ipſe deſcripſit. vl ſine libello dictāte auctore vel ſapiēte ſuo: quid tūc ē dicturꝰ: aut quo iure eſt vſurus.ff.eo.ti.l.j.§.edere.

ℭ Editio inſtrumētoꝝ vide Hoſti.in ſum.ō ſi.iſtru.§.an inſtrumētū edi poſſit ɻ qualr̄ ſiat. Et editio inſtrumētorū pōt dici copiatio vl cōicatio facta coraʒ iudice vel eo p̄ſite ſiue aduerſariꝰ ſit p̄ſs ſiue nō ſaltē cuʒ ↄſule. vt.l.j. §.editiōes.ff.ō edē.vbi de editiōe iſtrumētoꝝ.in gl.ibidem. Nam edere eſt oſ̄dere ɻ copiam deſcribēdi facere. vt notat.in.c.j.de probati.

ℭ Edictū quādoq̄ʒ idē eſt qd̄ mandatū p̄ncipis ſʒ illud Luc.ij. Exijt edictū a Ceſare auguſto. Quādoq̄ʒ idē eſt qd̄ gñale ſtatutum p̄ncipis vnde Edicūt reges indicit feſta ſacerdos. Et differt a conſtitutione: q: ↄſtitutio pōt eē generalis vel ſpecialis. vt.l. .ff.de cōſti.princ. ɻ ſic accipitur.C.ō edicto diui adri.tol. ɻ ſimilibus. Quādoq̄ʒ idē eſt qd̄ ſtatutum vel mandatum p̄toris ſicut oīa p̄toria edicta: vt edictū de albo ſcribēdo: ɻ de in ius vocādo ɻ de hiꝰ.ō quibus vide Specu.ō acti.ſeu pe.ꝓponēdis §.poſtremo.ver.nunc dicamus de edi. Et quedam alia differētia edictorū eſt: ɻ diuiſio.q: quedam ſunt p̄hibitoria: vt edictū de teſti. ɻ matrimonio quedā pmiſſoria. vt de iureiur.

ℭ Edictū p̄hibitoriū ē illud in quo regulariter oīs pmittitur qui nō p̄hibet.vt in pcuratorib' ɻ in teſtibus.ff.ō teſti.l.j. ɻ de tranſla.p̄la.c.inter corporalia.

ℭ Edictum permiſſorium ſm Joan.calde.ō ſupplen.ne. p̄la romana.lib.vj.eſt illud qd̄ regulariter eſt p̄hibitorium. ɻ tamē in certis caſibus permittitur. vt in cap.romana.p̄cal.

ℭ Edictū carbonianū. Re.ō.carbonianū.

ℭ Edictuʒ diui adriani ſm Aço. in ſum.C.de edicto diui adriani toll.continebat q̄ ſi ſcriptus heres poſtularet ſe mitti in poſſeſſionē: non aliter fieret miſſio niſi viceſima pars daretur reipublice. Et q: multe erant interpretationes ɻ diſtinctiones circa hoc edictum facte. idō hodie ſublato hoc edicto ſit miſſio in poſſeſſionem rerum hereditariarum iuxta diſpoſitionem. quam ibi diſponit ſeu ponit Aço. Et ideo ponit vna rubrica ō edicto diui adri.tol.in vi.li.C.

ℭ Edictū edilicium dr̄ idē qd̄ actio edilicia. Nam actio edilicia ab edicto edilicio ōſcēdit.vt.l.cū āt.§.he actōes.§. edilicia.in.l.ſi.ff.ō edi.edi.de hoc regre.ō.actio edilicia.

ℭ Edictū p̄toriū ē qd̄ p̄tor edixit iubēdo: mādando: vel cōſtituēdo.vt fecit in edicto de dā.iſec.vt.ff.ō dā.infec. l.p̄tor ait. ɻ in alijs pluribus. forte p eodē ſumit hic mādare ɻ iubere: lʒ alias differāt.vt nota.ff.qd̄ iuſſu.l.j.vſi. neq̄ʒ putet quiſq̄ hoc grauiter ɻ aduerſus eos ↄſtitutū ff.nau.cau.ſta.vt ſupra dictum eſt.

ℭ Edictū ſucceſſoriū ſʒ aço.in ſum.C.e.ti.ē quo p̄uidet creditorib'. Et dicit ibi glo.q̄ eſt q̄ priorib' nō petētib' ſeq̄ntib' petētibus pmittat. ɻ eſt in ea.l.ō gradu in gradū ō capite in caput.C.de ſuc.edic.l.j.nā illud edictum ꝓpter creditores iductū eſt.ff.e.l.j.vbi illa ſcripta q̄ſi de vbo ad vbū poſita ſunt: ɻ h̄ idō ne creditorib' logior mora fieret dū bona hr̄ditaria vacua ſine dn̄o diutius iacerēt. Bn̄ igit putauit p̄tor p̄ſtituere tp̄a his qb' bonoꝝ poſſeſſiōes detulit ɻ dare ſucceſſorē inter eos: vt citius poſſent creditores ſcire vtꝝ hēant cū qb' ↄgrediant. an bona vacantia fiſco delata ſint. an potiꝰ ad bonoꝝ poſſeſſionē pcedant q̄ſi ſine ſucceſſore defuncti.

ℭ Edilis olim dicebat q nō ſolū conſtituebat a plebe ad hoc vt p̄eſſet edibus.vt.ff.de ori.iur.l.ij.§.item vt eē.ſʒ etiam p̄fuit plebiſcitis. qui etiā edituus dicebat a noīe edes. ɻ a verbo tueor.ris.q: tuebant edes: vt iſti.ō tute. §.tutores aūt.ne in ciuitate eēnt domꝰ ruinoſe vel inordinate poſite in p̄iudiciū reipublice. deīde plebs ſibi patres creauit qui ēt plebē excederēt de numero patrū.vt ff.de ori.iur.l.ij.§.deinde.v.ɻ.vj.

ℭ Ediles curules ſunt ↄſtituti poſtq̄ placuiſſet plebi.q ēt curāt ō edibꝰ patrū ɻ negociationibꝰ. vel ēt ō edēdis curā habebāt.vt no.ff.ō offi.p̄fec. vigi.l.j.

ℭ Edilis cerealis dr̄ a cerere.q: p̄fuit ānone.i.frumēto diſtribuēdo. Itē ēt dr̄ p̄fectꝰ ānone.ō qbus edilibꝰ in p̄al. l.j. ɻ.l.ij.§.deinde.ff.de ori.iur.hic tn̄ p̄prie vl iproprie ō edo.dis. ɻ nō de edibꝰ edilis dr̄: nec.n. ſpectat ad eum cura ediū ſʒ ediliū. Q̄nq̄ʒ ē alterꝰ admiſtratiōis nomē alij ſpoſitū p vſurpationē eiꝰ: ɻ q̄dam credūt vocari ↄtinue ānone p̄fcm̄. Aço.tn̄ i ſu.C.ō offi.p̄fec.āno.dic q̄ annone ɻ publice fūctiōes a q̄lʒ ōbēt p̄ſtari. ſʒ tūc q̄ſi aliqs p̄uilegio vl p̄ſcriptiōe p̄tēdebat excuſatiōeʒ p̄fectꝰ ānone de h̄ cognouit ɻ aliq̄n iponebat ei pena.xxx.libraꝝ auri

De Ef.

ℭ Effuſiōis vbū abūdātiā ſignificat.xvj.q.j.reuertimini. xlij.diſ.ſepe.vide gl.ō ſen.ex.c.cū illo.i v.ſīgulis effuſiōe.

ℭ Effuſio ɻ eiectio. Re.ō.actio de effuſis.

ℭ Effeminati dr̄ qbꝰ virilia excidunt.vl ſodomite.

ℭ Effractores dr̄ q ſiue diurni vl nocturni furādi cā ſolent domos effringere: vt.ff.ō effra. ɻ expila.l.j. ɻ.ij.vl q carcerē ſeu aliō frāgūt vt euadant. Et alr̄ puniēdi ſūt diurni: ɻ alr̄ nocturni: q: attrociores ſūt ɻ acerbiꝰ puniuntur: vt ca.ſi pſodiens.de homici. ɻ.ff.ad.l.aqi.l.j.

De El.

ℭ Electio ſm Jo.ēt alicuius perſone idonee ad dignitatē vel fraternitatē ſiue ſocietatēʒ ſuat a forma canonica facta vocatio. ɻ h̄ mō electio ſumit ſtricte q̄uis eligere ad multa ſe hēat.vt ēt no.Hoſ.in ſum.eo.ti.§.j.in prin. Un̄ ad electionē tria reqrūt.ſ.auctas: numerus: ɻ ʒelus auctoritas cōſiderat in dignitatibꝰ ɻ meritis vite. ʒelus cōſiſtit in aīo vt ſine carnali aīo fiat: ſʒ ſm meritū pſone eligēde.viij.q.j.ſi g.lʒ ↄtra iſtā ↄditionē ſepius ↄmittat electio ō facto non de iure. Un̄ quadruplr̄ eligi ſolēt: vl q̄tuor portis intrare viri eccl'iaſtici.vñ poeta. Quatuor eccl'ias portis intrat ad oēs. Ceſaris ɻ ſimonis ſanguis atq̄ʒ dei. p̄ma pʒ magnis: nummo ſʒ altera. charis Tertia. ſʒ paucis quarta patere ſolet. De numero patʒ. Dʒ ḡ electio ſm iſta tria habito reſpcū meriti ad meritum. ʒeli ad ʒelum: numeri ad nūeri. Si tn̄ ex vna parte ſit dignitas ɻ ʒelus melior tā reſpectu eligētiū q̄ electi; ɻ ex

dia parte nūerus maioꝛ. certe euallebit dignitas cū ꝫelo ipſi numero. vt. ff. ꝺ elec. c. eccleſia veſtra. Jtē differunt electio. collatio. ⁊ pñtatio. nam electio fit ꝑ collegium ad dignitates ⁊ papa ꝯfirmat. ⁊ quibus collegium dꝫ eligere ꝑlatū ſuū: niſi aliud ſit ꝺ cōſuetudine. vel ꝑuilegio vt ꝺ elec. ptāte. c. j. Collatio fit ad bñficium ſimplex. ⁊ ptinet ꝺ iure cōi ad epm̄ ꝑ totā dyoceſim cū ꝯſenſu capituli: niſi aliud hēat ꝯſuetudo vl ꝑuilegiū: ⁊ dat plenū ius. nec indiget ꝯfirmatiōe. Sꝫ pñtatio ptinet ad pꝛonū. nec dat plenū ius pñtatio: ſꝫ requirit inſtitutio ⁊ inueſtitura epi: vt per to. ti. de iur. patro.

¶ Elemēta ꝓ' ſunt 4^{or} ex quibus oīa corpora ꝯſtituuntur. quoꝝ viribus totus mūdus gubernat. Terra frigida. ⁊ ſicciſſima. aqua humida ⁊ frigidiſſima: aer calidus ⁊ humidiſſimus: ignis ſiccus ⁊ calidiſſimus. ꝓ^{m} melācoliū. 2^{m} flegmaticū vl fleumaticū. 3^{m} ſanguineū. ⁊ 4^{m} colericuꝫ. vt no. glo. in ꝓhe. inſti. ſup ver. ꝑma elemēta.

¶ Elogiuꝫ idē ē qḋ teſtm̄. Uel dr̄ ēt eulogiū. vt īfra dicet.

De Em.

¶ Emācipatio ſcḋm aço. e. t. ē relaxatio pr̄ie ptātis corā iudice facta: ⁊ dr̄ q̄ſi ex manu. i. ptāte pr̄is poſitio: qꝛ qñ filius ex manu pr̄is ponit: tūc emācipat. vt. C. ꝺ emā. libe.

¶ Emācipat' dr̄ filius vel nepos: q a iugo ⁊ ptāte vl manu pr̄is vel aui eſt relaxat' ⁊ ſui iuris effect' ē: qꝛ emācipare ē a ptāte. manu. ⁊ a iure pr̄ie ptātis dimittere vl liberare. Sꝫ manumittere eſt ſuuꝫ a ſuitute eripere vl emittere ſeu ſinere. Et ſic emancipatio ptinet ad liberos. ⁊ manumiſſio ad ſuos. Et no q deus emācipauit homine dū dedit ei liberū arbitriū. ⁊ ſic ſumus filij dei emancipati. c. niſi cū pdē. ꝺ renūc. §. verū. vbi ꝺ hoc glo.

¶ Emanſoꝛ dr̄ qui diu vagus fuit ex caſtra tandē rediēs ad caſtra. vt. ff. de re. mili. l. iij. §. emanſoꝛ. Et ponit ꝺ pe. diſ. j. §. pene. vl dr̄ qui īminēte lite fugit ex caſtra ⁊ pace reformata redit.

¶ Embola ſelix appellat vl romanoꝝ iuuēt' excreſcēs vñ annus biſextilis dr̄ embolismus vl embolismalis: qꝛ creſcit in vno die. ꝺ hoc. C. ꝺ ſac. ſanc. ec. l. iubem'. in gl.

¶ Emergere ē aliqḋ ſubito euenire vel accidere: ⁊ ſic forte accipit. C. ꝺ admini. tu. l. cū q̄dā. ꝟ. ſiue hr'. Et nō dūaliter illa q̄ ſit qḋ emergēs ⁊ incidēs. ⁊ quō differāt ē glo. opti'. in. c. j. ꝺ ordi. cogni. Et dñt ibi do. q incidēs reſpic negociū ꝑncipale ⁊ tāgit merita ei' ſiue ſit acq̄ſitū añ ſiue poſt lit. cōte. Emergēs vō tm̄ pceſſuꝫ reſpicit. ⁊ tēdit ad ipm impediēdū ſiue ēt añ ſiue poſt lit. ꝯteſt. oriat. Et dr̄ emergēs q̄ſi extriſec' euenīēs: ⁊ nihil cōe hꝫ cū negocio ꝑn^{li}. ſꝫ incidēs itrinſeca reſpic ⁊ negociū ꝑn^{le}. Quāuis. n. vtraqꝫ oriat ex circunſtātijs. tñ in h̄ intereſt. qꝛ incidēs ex circūſtātijs negocij ꝑn^{lis} ⁊ emergēs ex circūſtātijs iudicij vl pceſſus. Uñ Incidēs ꝑimit. emergēs iurgia differt. Et ad ſaluanduꝫ gl. palle. q̄ vr̄ deficere in dña quā ponit. qꝛ incidēs ēt in iudicio pōt oriri. ſ. opponēdo pacti ꝺ nō petēdo. ⁊ emergēs q̄qꝫ añ lit. ꝯteſt. ⁊ ſi excipiatur ꝺ excōicatiōe añ lit. ꝯteſt. Dicas qḋ incidēs dr̄ hēre ꝯſm vetuſtiorē ad negocium ꝑncipale. Sꝫ emergēs dr̄ ꝺ nouo oriri. qꝛ tēdit ad ipugnādū ⁊ añ pceſſuꝫ ꝺ nouo factū eē nō poterat. cū nō poſſꝫ ipugnare nō ens. facit. c. ad diſſoluēdū ꝺ ſpon. impu. ⁊ ē glo. bona in. l. qḋ iuſſit. ff. ꝺ re. iudi. q̄ dat exēplum incidens vt ſi actoꝛ dr̄ ſuus emergēs. vt teſtē nō admittēdo. Et ibi doc. plene notāt ꝺ hoc an ꝑtoꝛ vl iudex poſſet reuocare inter locutoriaꝫ per quā qḋ incidēs vl emergēs decidatur.

¶ Emiola. i. ſeptula ꝯpoſitū ab emi. i. dimidiū ⁊ olon totum quaſi contingēs totū. ⁊ dimidiuꝫ. Et ē vſura q̄ cōtinet totum. ⁊ alterā eius partē. vt ſi ꝺ quattuoꝛ ſolidis accipiant in fine anni vi.

¶ Emeriti dñr milites veteres q iam ſunt a militia ſoluti vt. ff. de vetera. mili. ſuc.

¶ Emptio. Re. ꝺ ꝯhēda emptio ⁊ ꝯhitur poſtq̄ꝫ de ꝑcio ꝯuenit ea mēte vt ꝑciuꝫ ſoluat. Nam ſi imaginarie ⁊ ꝑ ſimilitudinē ꝺ ꝑcio ꝯuenirēt emptio nulla eēt. ⁊ ꝯhit ſolo ꝯſenſu ſiue inter pñtes ſiue inter abſentes ꝑ nūciū vl epl̄am. vt ꝓbat inſti. eo. ti. in ꝑn'. ⁊. ff. e. l. j. §. vi. ⁊. l. ij. §. j. ⁊ arre datio eſt argumētum emptionis.

¶ Emptoꝛ bonefidei dr̄ eē q aut ignorauit rem alienā aut putauit eū q vēdidit hr̄e ptātē vēdēdi.

¶ Emphiteoſis ſcḋm aço. i ſū. C. ꝺ iur. emphi. ⁊ ſꝫ Hoſ. in ſū. rubꝛi. ꝺ loca. ⁊ ꝯdu. §. qḋ ſit emphiteoſis. Dr̄ q emphiteoſis grece ē melioꝛatio latine. Ab initio. n. ſterilia tm̄ ꝑ huc ꝯctū ꝯcedebant. vt ille qui accipet rē in meliorē ſtatuꝫ ꝺduceret. ⁊ ſterilē fertilē redderet. poſtea tñ ꝑmiſſum ē ꝺ reb' fertilib' ⁊ fructuoſiſſimis emphiteoticari poſſe. vt. C. ꝺ iure emphi. l. j. in ꝑn. Et dr̄ emphithbeoſis vl emphithbeoticus ꝯctus ille q in melioꝛatiōib' ⁊ in reb' ſoli tm̄ ꝯſiſtit. Eccliaſtica aūt emphiteoſis ꝯſiſtit in his: ⁊ ēt in ipſis mobilib' q̄ ad h̄ ꝯgrua videt iconomo. vt. C. ꝺ ſac. ſan. eccle. in auē. ꝑpetua. ⁊ auē. leges quas. ⁊ alijs gubernationib'. ⁊ ꝑut cōter dr̄. tūc emphiteoſis ē media inter locationē ⁊ vēditionem. Et ita diffinit ꝫeno imꝑatoꝛ. imo dicit deniꝫ ꝯctū eē qḋdā 3^{m} gen' ab emptione ⁊ locatione ſeꝑatū. vt. l. j. C. ꝺ iur. emphi. q̄ lex ē ꝫenonis. Sꝫ hoſt. ſuaꝫ diffinitionē ſcḋm hāc intellexit. vꝫ puta quēadmodū Hoſti. dicit. ⁊ ē hoc iō qꝛ decretalis potuit emphiteoſim ponere ſub ti. ꝺ loca. ⁊ condu. qꝛ magis ſimilis ē emphiteoſis locato q̄ꝫ veditioni cuꝫ dñium retineat ⁊ aliqḋ certū ānuatim recipiat. vide Spec. ꝺ loca. ⁊ ꝯduc. §. nūc aliq̄. Jnde emphithbeotic'. ca. cuꝫ. adiectiuū. vñ dr̄ emphiteoticus ꝯctus. emphiteotica ꝯceſſio. ⁊ emphiteoticū inſtrm̄. Jnde ēt v̄bum emphiteotico. cas. i. in emphiteoſim cōcedere. Et ē na huiꝰ cōtractus vt ſoluat pēſio ſicut cōuētum ē niſi res ex toto peat. Jtē q lꝫ dño auctoꝛitate ſua emphiteotā ⁊ ei' ſucceſſorē expellere ſi ꝑ triēniū ceſſarit ſoluere pēſionē. ſꝫ ēphiteota eccliē ꝑ bieniū repellit ꝑt ſi nō ſoluerit pēſionē.

¶ Emphiteota vl emphiteoticari' dr̄ ille q agrū cōduxit vl accepit ad tp̄s colēdū ſub certo ꝑcio. Cui' ꝯtruꝫ dño vuilrad' tenuit. vꝫ. q nūquam ad tp̄s: ſꝫ hn̄ ꝑpetuo tp̄e ꝯducit quādiu viuet h̄rditario iure tenēdū ⁊ colēdum ſub certo ꝑcio ⁊ certis ꝯditionib' ꝑut īter ipſos ꝯctuꝫ ē p. l. j. C. ꝺ iure emphite. ibi ꝑpetua ſtabilitate. ff. ſi ag. vecti. vl emphi. pe. l. j. §. q in ꝑpetuū. Et dixit hoc expſſum eē in. l. j. §. qcuqꝫ. C. ꝺ fun. patri. vl ꝑpetua ſcriptura īteruenīēte. ⁊ ꝯſenſu vtriuſqꝫ. i. dñi ⁊ emphiteote adhibito in hoc ſtatim. ſ. vt dñs aliqḋ pꝛo re accipiat ſcḋm q inter eos ꝯueniret vl pecuniā vl aliā rē. puta ꝑdiū aliqḋ vl ſimile vt ꝑpriū ſit dñi. Jtē vt hic ēphiteota ꝺ ceteris ānis ſingulis vl duos venetos vl ſimile ſoluat in ſpē redditus ꝑut ait aço. in ſum. C. ꝺ iu. emphi.

¶ Emphiteomata vl emphineumata ſcḋm Aço. eo. ti. ſunt res melioꝛate. ⁊ ita exponit text'. l. iij. C. eo. ti. vl melioꝛationes quib' ager laboꝛe ſic retinētis melioꝛ efficit.

¶ Empleumata dñr impoſitiones. vñ emple grece ē impoſitio latine vl ſunt ſupſtitiones ſiue ſupabundantie. Jtē empleuma ē eminēs ſcriptura. Et dicit Accur. in. l. tigni. ff. ad exhi. q empleumata ſunt oꝛnamenta vaſoꝛum vl oꝛnatus: aut varietates coloꝛum. vt. ff. ꝺ vi. tri. ⁊ ole. lega. l. iij. §. j.

¶ Emolumētū capitur ꝑ ſubſtētamēto in diſpoſitione ꝯtēto ⁊ onere ſibi ānexo. qꝛ ex emolumēto regulat on' ⁊ onere vl quolꝫ alio medio diſponente concluſum videtur vt materia ſubiecta patit. Ubi grā. lego titio decē ⁊ volo q dētur ſcio quindecim: non tꝫ onus in quinqꝫ ⁊ ſic in excedenti quātitate. l. imperatoꝛ. §. j. ff. ꝺ lega. ij.

Ratio qꝛ lȝ hec ſit volūtas teſtatoꝛis tñ mā ſubiecta nō patiť ꝯ ſignificatuȝ.ſ.onus eē ſine emolumēto vľ citra emolumētū.qꝛ quē nō honoꝛo eūdē nec onerare debeo Jtē ibi.lego decē tibi vt des ticio libꝝ tuū qui valet qndecȝ.ſi acceptas decē teneris ad onus libꝛi valētis qndecim.l.impatoꝛ.§.enimuero ꝺ le.ij. Ratio qꝛ ſignificatū ſumiť ex ꝟbis teſtatoꝛis ⁊ acceptatione legati. naȝ ꝑ acceptationē videris rē tuam tñ eſtimaſſe in qua oneratus es. Jtē ibi.teſtatoꝛ legat tibi decē ⁊ rogat vt ſtichuȝ ſuū alienū qui valet qndecȝ ticio des.ſi acceptas legatū nō teneris ticio vltra emolumētū.l.gñaliter.§.q alienū.ff.de fideicōmiſ.here. Rō.qꝛ acceptās veriſiľr ignoꝛat valoꝛē rei aliene. Jtē ibi.teſtatoꝛ legat tibi fundū valentē cētū.ſi cētum dederis hꝰdi alieno.ſi onerarıs reſtituere fundū nō teneris vltra emolumētū.l.ciuitatibus.§.j.ff.ꝺ leg.j. Siľr ſi fundus legatꝰ eſt ticio.⁊ oneratꝰ ē in dādo aliū fundū q ē maioꝛis valoꝛis non tȝ onus vltra emolumētū.ꝑalľ.l.impatoꝛ. Jtē ibi teſtatoꝛ legat mēſaȝ q̄ eſt debitoꝛis ⁊ creditoꝛis. legatariꝰ acceptat.⁊ onus debitoꝛis eſt vltra emolumētū.tȝ onus. vt in.l.cum pꝛ.§.mēſe negocıū.ff.ꝺ le.ij.qꝛ ex vniuerſitate ꝯcurrit voluntas teſtātis ⁊ acceptantis. Uñ nota ꝙ minus emolumētū non patiť maius onus.ſȝ tñ onus ſi cēſetur minꝰ qñ ꝟe vľ ficte eſt equale.⁊ ſic diminuto emolumento diminuiť onus inquātū eēt emolumēto maius.⁊ hoc veruȝ niſi vbi pōt culpa imputari hñti emolumentū. Sȝ tunc nec onus videť maius:qꝛ equiꝑaſſe videť et finaliť poſt multa dicta Bar.⁊ docto.in.l.plautius.ff.ꝺ condi.⁊ de mō.ꝯcludiť ꝙ emolumētū onus ſibi iniunctū regulat vt volūtas diſponētis vľ acceptātis declarat.

¶ Emologari alꝯ omologari ē confirmari vt dicimus ꝙ arbitriū emologať.i.cōfirmať ſilētio decē dierū tacite vľ expꝛſſe ſm Hoſ.in ſum.ꝺ arbi.§.effectus.

¶ Emunitas ſm Hoſ.in ſum.eo.ti.ē libertas conceſſa eccleſiis vľ eccleſiaſticis pſonis ⁊ rebus aliis ad eas ſpectātibus.vel eſt pꝛiuilegium eccleſiaſtice libertatis vľ pſonarum vľ rerum ad eam ptinētium. Dicitur aūt emunitas quaſi extra emunia.i.officia vľ onera a quibus eccľie ſunt immunes.vt eo.ti.c.eccľie.vñ locus conſecratos.ſ. eccľia hȝ emunitatē.i.libertatē vt nullus inde trahatur ꝑ vim niſi in caſibus.ſ.ſi fugiē ad eccleſiam ſit publicus latro vľ nocturnus depopulatoꝛ agroꝝ.i. deuaſtatoꝛ fructuum in agris. Etiaȝ ſi in ipſa eccľia cōmiſit homicidiū furtū vľ maleficiū.qꝛ fruſtra auxiliū legis implorat q committit in legē.ꝺ vſu.qꝛ fruſtra.ꝺ appel.c.an ſit C.ꝺ iure deli.l.ſancimꝰ.§.ſi ꝟo. Uľ diciť quaſi extra munia.i.munera.nō eni eccľia ſubit ſoꝛdida munera vt calcis coquēde.arene fodiēde ⁊ ſimilia. ꝺ quibus vide hoſti.in ſum.codē titu.

¶ Emiſſarius vero dicitur qui faciliter fallit ſuꝑ aquas vel per aquas ⁊ foſſata.

De En.

¶ Enucleare vetus ius.i.extra nucleum obſcuritatis ponere. Nam ꝑut aċo.dicit.C.ꝺ vete.iure enu. Jn iure inueniť qđ ē amarū.ita ⁊ in veteri iure erāt tot multitudines ꝙ nemo eas hēre vľ legere poterat. Naȝ ſicut in nucleo dura teſta inueniť.ita ibi.dure ⁊ iniq̄ ſnie erāt. Jtē ſicut nucleus cum inutili pellicula tegitur ⁊ latet: ita ⁊ in illa tanta multitudine ſublata ſuꝑfluitate antiqua ⁊ neceſſariis ⁊ vtilibus collectis pꝛout melius fieri potuit ius vetus enucleatum eſt. Naȝ melius ē pauca ⁊ idonea effundere q̄ȝ multis inutilibus ꝑgrauari.vt.C.eo.titu.l.ij.§.⁊ ſi aliquid.

¶ Enunciatiuū ꝟbum ꝺ ſe tñ ſignificat quantū ſonat.ſ. enūciationē eius quod eſt vľ quod nō ē:ſicut nuncius dicitur: qꝛ refert volūtatē domini ſui.ſ.quid velit ⁊ qđ non velit.vt in.l.⁊ licȝ.ff.ꝺ cōſti. pecu. Quādoqȝ tamē ꝟbis enunciatiuis ſignificatur diſpoſitio:quādo hoc ſignificari ꝯcluditur ex quouis probabili ſignificato.ꝟbi gratia. Creditoꝛ dicit debitoꝛi ſuo quē ſcit eē debitoꝛē. pꝛofiteoꝛ te non teneri vľ debere. Hec ſunt ꝟba enunciatiua tātū ⁊ falſum enūciant.qꝛ verū ē ipꝫ teneri. ⁊ tamē hec ꝟba verā liberationē inducūt.l.tale pactū ff.de pac. Ratio ē voluntas ꝓferētis ex fauoꝛe liberationis.ſecus ſi ignoꝛāter ꝓferret. Jtē ibi. teſtatoꝛ legauit multa vxoꝛi.⁊ dixit ſe non dubitare q̄cqꝫ acceperit vxoꝛ liberis cōibus reſtituturam. Hec ꝟba non dubitare nō ſunt diſpoſitiua ſȝ enūciatiua.quia enūciant voluntatē mulieris ⁊ eius factum futuruȝ in rebus ſibi legatis: ⁊ tamē accipiunť pro fideicōmiſſo.⁊ ſic ſignificarēt diſpoſitionē:vt in.l.vnum ex familia.§.fi.ff.ꝺ leg.ij. Ratio qꝛ voluntas teſtatoꝛis ex ſignificato amoꝛis ad liberos ex firmitate enūciationis dicit ſe nō dubitare. Jtē ibi in iudicio. Cōfiteoꝛ me tibi debere.x. ſignificatur diſpoſitio. quia per hoc verbum obligoꝛ ſoluere lȝ añ non eēm obligatus. l.vnica.C.ꝺ confeſ. Ratio quia hoc importat ꝓceptū iudicis de ſoluēdo expꝛſſum vľ tacitum.lȝ enim expꝛſſe nō ꝓcipiat.habetur tamē pro ꝓcepto.⁊ ex confeſſione ſufficiēter probatur debitum:⁊ ſic lex hoc diſponit etiam ꝓter voluntatē obligati propter neceſſitatē iudicij. Jtem ibi extra iudiciū. Cōfiteoꝛ me tibi debere.x. ex cā mutui per hec verba nō ſignificatur diſpoſitio.ſȝ eſt tñ enūciatio ex qua oꝛitur ſufficiens ꝓbatio debiti.ff.depoſi.in.l. publico.§.fi. Ratio.quia hoc tantū ſignificant ꝟba:nec pōt aliunde cōcludi diſpoſitio. Nam obligatio faciliter inferťur ſicut liberatio. Jtem ibi extra iudiciū. Cōfiteoꝛ me tibi debere cētum.nō expꝛimēdo cām.hic tñ ē enūciatio.ſȝ ex ea non inferť ſufficiēs ꝓbatio debiti.l.cuȝ de indebito.§.fi.j.ff.ꝺ ꝓba.qꝛ non ſufficiēter cōcluditur cum non appareat ꝺ quo debito.

De Ep.

¶ Epidometici dicuntur qui habebant ſub ſe mēſuratores qui mēſurabant hoſpitia ⁊ in eminēte loco deſcribebant nomina eoꝝ qui ibi habebāt hoſpitari.

¶ Epitogium eſt veſtis vľ tapardus ſupioꝛ clericī. Et dř ab epi.i.ſupꝛa.⁊ tego quaſi ſuperius tegēs.no. in glo.in cle.ij.de vi.⁊ hone.cleri.

¶ Epithinium eſt ſuſpenſio vnius ſeptimane:vľ eſt q̄dā increpatio.vel genus pene ſm Joan. an.in glo. xiij.q. iiij.omnis iactura.

¶ Epiſcopus diciť ab epi.qđ eſt ſupꝛa.⁊ ſcopus vľ ſcopi intēdere.quaſi ſupꝛa intēdēs:qꝛ habet curam ſuper intēdēdo ſuꝑ omnes laycos ⁊ clericos ſibi commiſſos:vt viij.queſtione.j.qui epiſcopatum.x.diſ.cleros.vbi etiaȝ interpꝛetatur ſpeculatoꝛe:eo ꝙ ſpeculetur ſubiectoꝛuȝ moꝛes ⁊ vitam.cuius officium conſiſtit in confectione chꝛiſmatis.chꝛiſmatione frontis:collatione oꝛdinis:cōſecratione eccleſiarum ⁊ altarium:vt de ſen.ex.c.qꝛ periculoꝛum.li.vj.in glo.j. Sȝ quare papa nominat ſe epm: nota q̄ȝuis in eccleſia dei ſint dignitates epiſcopatu maioꝛes:tñ qꝛ in eccleſia ſunt noueȝ oꝛdines.ꝑalľ.c.cleros. ⁊.xxiij.di.epiſcopus.⁊.c.ſe.lȝ ſm theologos ſolum ſunt ſeptē oꝛdines qui epatū ⁊ pſalmiſtatuȝ omittūt:⁊ inter iſtos nouē:epiſcopatus eſt maioꝛ:iō papa nō a dignitate:ſed ab oꝛdine nominari volēs vocat ſe epm ſm Joā. an.in ꝓn.li.vj. Et eps eligēdus dȝ habere has conditiones.vȝ. Anni triginta.ſacer oꝛdo.pura volūtas. Et moꝛum grauitas:ſapiētia ſponſa parentis. Concurrens fama.decus.hec dant pontificatum.vt de elec.cum in cūctis.⁊ vide Hoſ.ꝺ tē.oꝛdi.qui ꝑ longū declarat regulas apoſtolicas.⁊ eps eſt pꝛ eccleſie.xcv.di.eſto.⁊ etiam pcuratoꝛ.de do.c.ij.x.q.ij.caſellas.xij.q.ij.ſine except. Et te-

netur reddere rationẽ pro animab' ſi cõmiſſis ſi male cuſtodierit oues ſuas de re.iudi.c.penultimo.

¶ Epiſtola decretalis. Reg.ĩ.decretalis epla.

¶ Epiſtola diui adriani ſm Guil.in ſpecu.ĩ renũci.ẽ. in ꝑncis ergo ſub.§.finitis.locũ hꝫ inter fideiuſſores mandatores ⁊ ꝯſtitutores. Jtẽ iter tutores.⁊ ẽ illi' eple offm ꝙ ꝗuis aliq̃ ſint iſolidũ obligati. tñ p ei' bñficiũ ſi oẽs pares ſunt in ſoluẽdo tpe litis poſſint poſtulare: vt diuidaẽ actio iter eos.vt vnuſq̇ſq; p virili portiõe.aſs. actione ꝯueniaẽ.alioqn niſi dicto bñficio iuuareẽ poſſet creditor quẽ mallet inſolidũ ꝯuenire.vt.C.ĩ cõſti.pe.l.ſi.⁊ iuſti.ĩ fideiuſſo.§.ſi plcs te.ff.ĩ fideiuſſo.l.inter fideiuſſores.⁊.l.ſi dubiteẽ. Si ẽ huic bñficio fuerit renũciatũ poterit creditor quẽ maluerit ꝯuenire. Q̃ũo ẽt renũcieẽ in inſtrumẽto huic bñficio vide ibidẽ.

¶ Epitaphiũ eſt ſcriptura ſiue titulus in lapidib' ſepulchrorum ſculptus.

De Eq.

¶ Equeſtris dignitas erat in his qui romã cuſtodiebãt. nam ⁊ hi hñt p abſentibus reipublice cauſa. Et dic Accur.ꝙ aliqui erant ꝑſidẽtes.q2 ſimplr militia non ẽ dignitas.ĩ hoc vide Accur.eo.ti.in rub.C.li.xij.

¶ Equinus dĩ cuſtos equorum.

¶ Equitiũ.aſs.equitiũ ẽ grex equoꝝ.ſm Accur.in.l.qđ ergo.ff.vſufruct.quẽadmodũ qs vtatur.

¶ Equitas eſt ꝯuenientia rerum q̃ cũcta coequiparat.⁊ in parib' rõnib' paria iura vel iudicia deſiderat.vt.C.ad.l.falci.l.ſi.verbi gratia.dediſti mihi centum aureos mutuo.modo equũ ẽ ꝙ iſti numeration i cõueniat ſolutio ſm eãdẽ qualitatẽ ⁊ q̃ntitatẽ.vt.ff.ſi cer.peta.l.mutuũ. Jtẽ dedi tibi dãnũ cẽtum aureorũ.dignũ iuſtũ ⁊ equũ eſt vt ſm eandẽ quãtitatẽ dãmnũ tibi reſarciã. Equitas etiã diciẽ q̃dam mitigatio temperans iuris ſcripti rigorẽ. Et in quib' caſibus talis eqtas ꝑferaẽ rigori iuris. no. Jo.an.de tranſac.c.ſi.

¶ Equanimiter.i.equo animo.

¶ Equus calcitroſus diciẽ q ſolitus eſt calce ferire.

De Er.

¶ Errariũ eſt repoſitoriũ pecunie ab ere dictũ.

¶ Ergagabi dĩr opariũ laborãtes in ſtationib' ſuis. ⁊ dĩ ab erga qđ eſt opa.⁊ gabor qđ eſt labor.

¶ Ergaſtaria ſunt ſtationes operariorũ. ⁊ dĩ ab erga.i. opa vel opus.⁊ ſterion ſtatio:quaſi opis ſtatio.vt nota. C.de opera.l.ij.

¶ Ergaſcula dicunẽ carceres vel ꝑſſiones.⁊ dĩ ab er. qđ eſt lis.⁊ ſcolon miſſio.

¶ Ergo.no.Jo.an.ĩ ſum.tri.damnam'.in ꝑn.

¶ Ermofroditus ẽ quilꝫ qui hꝫ vtrũq; ſexum. An autẽ ad teſtificandũ exhiberi poſſit q̃litas ſexus inualeſcẽtis demõſtrabit.ſi enim calore durante p viro ſe geſſerit recipiẽ in teſtẽ.aſs nõ.iiij.q.iij.c.j.poſt mediũ.§.j. Jtem talis poniẽ inter infames:⁊ nõ poteſt eẽ aduocatus.iij. q.vij.infamis.

¶ Erro eſt puſillus fugitiuus qui non quidẽ fugit.ſꝫ ex cõſuetudine quadã aberrare ſolet.⁊ freq̃nter ſine cauſa vagatur.tẽporibuſq; in rebus nugatorijs conſumptis tandẽ licꝫ ſero redit ad domuꝫ.vt.l.quis ſit fugitiuus. §.errorẽ.ff.de edi.edic. Sꝫ vtrum erro faciat furtuꝫ ſui ſicut ſeruus fugitiu'.⁊ an ſit vſucaptibilis. Primũ dubiũ ẽ diſputabile.vt in glo.l.j.C.ĩ ſer.fugi.que dicit i ſi. ꝙ aliq̃ ſunt contra vt ſunt Francis. Accur. Marti. Sil. ⁊c. Sꝫ cato factus eſt ibi.ꝙ ſic. Ratio prima. q2 erro hꝫ animum lucrandi vſum ſui. Scđa ratio ſua. q2 lꝫ nõ ſit furtum odioſum vel penale.eſt tamẽ furtuꝫ fauorabile ⁊ rationabile ne ꝑiudicetur dño. Ad 2m dubiuꝫ ſtlr rñdetur ꝙ ſic.vt not.plenius per doc.in.d.l.j. ſup glo.ij.

¶ Errare eſt aliud p alio putare.xxxviij.di.quãuis.xxij. q.ij.in qb'.in ſi. Et no. Jo.an.in cle.j.ĩ iudi.ſup ver.certa ſcia. Et nõ ꝙ errans nõ ſemp decipiẽ vt ſi ſu' ducit liberam quã credit ancillã:cũ eius cõditio melior ẽ.g̃ rõne talis erroris nõ poſſet diuortiũ petere vxore ꝯſentiẽte ſm Hoſ.ĩ ꝯiug.ſeruo.§.ſi liber.vbi aliq̃ aliter dicũt. ⁊ forte iđ q2 ſicut ignorantia opponiẽ ſcie.ſic error ꝯſcũi. vt in glo.j.clemẽti.p2ealle.

¶ Error eſt qñ aliquid aliter cõtingit. vel aliud eſt q̃ꝫ creditur vl putaẽ.in gbus.c.ꝑalle.in ſi.vbi dic Aug.ex enchiri.ꝙ non ẽ arbitrandũ petiñ.aut ſi ẽ.minimuꝫ eẽ atq; leuiſſimũ. Etiam error ꝯmunis excuſat ⁊ facit ius.vt in.l.barbarius.ff.ĩ officio.ꝑſi.

¶ Error aduocati in facto põt redargui adviſq; ſñiam.

¶ Error calculi ſm Azo.in ſum.e.t.eſt error cõputationis.veteres enĩ cõputabant per lapillos q calculi vocabanẽ pro eo ꝙ pedib' q̃nq; calcanẽ.lꝫ non ſpũte.vñ ꝑſius. Hũc macrine diẽ numera meliore lapillo.q2 pro bono die ponebant albũ lapillũ. Q̃nq; ẽt calculus poniẽ pro cognitione cauſe.vt.C.ĩ iudi.l.rẽ non nouã. Etiam q̃nq; pro ſententia.C.ĩ appella.l.ſi actor.ibi. deterioreꝫ calculũ.q2 cũ calcaẽ.i.determinaẽ p ſen.eſt glo.in.l. vnica.C.de errore calculi.

¶ Error intolerabilis eſt error a iure reprobat'. Et nõ ꝙ error ſumiẽ p facto ſiue ſit error iuris ſiue facti. q2 lꝫ ſit iuris inq̃ntũ ẽ error.facti tñ eſt cũ ſit in alio q̃ꝫ in vitate.vbi gr̃a. Titius vir honeſtus petijt a me pecuniã ſibi mutuari: dixi ꝙ mutuarẽ aſſignãdo ſibi diẽ.illa die venit alter titius vilis qui aſſimilabaẽ illi in facie dicẽs ſe eẽ illũ:⁊ p hoc ſibi trado ⁊ mutuo.ibi ẽ error quo impeditur dominij tranſlatio.l.ſi qs vxori.§.cum titio.ff. de fur.q2 ſignificatũ ſumptuꝫ eſt ex errore in perſona.nec tradẽs conſentit in iſtũ cui tradit ſaltem ſcienter.g̃ ſibi nõ tradet iure. Jtẽ ibi.titio amico meo trado rẽ ex cã donationis.quẽ credo ſane mẽtis eẽ cũ ſit furioſus: impediẽ trãſlatio dominij.l.ꝙ meo.§.ſi furioſo.ff.de acquir. poſ.q2 furioſus nõ acq̃rit dominiũ cũ nõ habeat cõſenſum.⁊ ſic error tradẽtis hic nihil operaẽ. q2 q̃ãtũcũq; vellet ⁊ ꝯſentiret transferre. non tñ trãſferreẽ. Jtẽ ibi.filiuſfamilias aſſerẽs ſe patrẽfamilias. vl ſerui' liberũ petit a me ſibi mutuari.⁊ mutuo:nõ ipediẽ trãſlatio dñij.l.ſi qs vxori.ꝑal.§.ſeruus.⁊.l.falſus.§.ſi qs.ff.de fur. q2 error eſt in q̃litate nõ ſignificante ꝯſenſum trãſferendi: lꝫ aliq̃ contra.ſꝫ ſi trado.ff.vetus credẽs.C. nõ trãſferẽ dominiũ.l.ſi me in vacuuꝫ.in ꝑn.ff. de acqui.poſ.q2 res q̃ tradiẽ nõ intendiẽ.g̃ nõ trãſferẽ. Et res q̃ trãſferri intẽditur.nõ tradiẽ ſecus ſi in noie error ſit: vt trado tibi fundũ cornelianũ ſub noie ſempronij credẽs ſic vocari:certe nõ impediẽ trãſlatio dñij:q2 conſenſus eſt in re ⁊ dñij eius tranſlatione.⁊ ſic de alijs ſuo mõ.

¶ Erupta ceſſa dĩr olla illa q̃ ceduntẽ ⁊ eruunẽ.

De Eſ.

¶ Eſtiualia ſunt ocree.ſ. calciamẽta ĩ corio. quib' ẽt alii qui vtunẽ iterdũ in eſtate. Et ſiũt opti' apud ſcm̃ ſeuerinũ vt dicit Jo.an.in cle.ne in agro.de ſta.mo.

¶ Eſtimatio ſignificat taxationẽ put ſubſtantiã vl qđ vis aliđ medium ſignificare declarat.vbi gr̃a.res tradiẽ eſtimata hoc addito ꝙ reddaẽ eſtimatio ⁊ nõ res. Ex hoc ſignificaẽ emptio ⁊ vẽditio.vt in.l.quotiens.ff.ĩ iure do. vbi dĩ res eſtimata data viro in dotẽ ſi ẽ empta vir ageẽ põt ex ẽpto ꝯ vxorẽ.ĩ ſiſti.de empti.⁊ vẽ.in ꝑn.⁊.l. eſtimate.ff.ſolu.ma.⁊.l.pleruq;.i ꝑn.ff.ĩ iure do.iũcta.l.neceſſarias.l ꝑn.ff.ĩ peri.⁊ ꝯmo.rei vẽ. Sꝫ ibi.res daẽ eſtimata ſb pacto ꝙ res reddaẽ ⁊ ſi eſtimatio. tũc nõ ẽ ẽptio ſꝫ ſignificaẽ ꝙ reꝑcẽpta vl diminuta attẽdaẽ eſtimatio facta.l.ſi iter.C.ĩ iure do. Nec picului diminutiõis perẽ

ptionis ſit recipiētis niſi ſit in culpa. qꝛ cū rem traditā teneat reddere piculū debet eſſe dñi. Sed in caſu ꝑcedenti periculū vel deterioratio rei trāſit in recipientem. vt. l. eſtimate. ꝑalle. Itē vbi res dat eſtimata in dotē hoc pacto ꝙ reddat res vl' eſtimatio: tūc ſigt trāſire periculū pemptiōis: ſꝫ nō deteriorationis. l. plerūqꝫ. §. ſi. cū. l. ſe. ff. ō iure do. Et hoc ex nā ꝯctus ꝛ alternatiue. nā nā dotis eſt ꝙ dñiū trāſit in maritū. ꝛ ſic piculū ē ſuū. ſꝫ ex nā alternatiue alterꝫ hoꝝ ſufficit. aut rem reddi. aut eſtimationē iuxta regulā in alternatiuis. ō reg. iu. li. vj. Sꝫ res pempta reddi nō pōt. ergo eſtimatio. Res aūt deterior reddi pōt ꝗ ſi reddit nō eſt reddēda eſtimatio.

De Et.

¶ Etas legitima ſemp itelligit de nāli nō de ea ꝗ ꝑ ꝑncipis bñficiū implet. vt. C. ō his q ve. eta. imple. l. vlt.

¶ Etas pupillaris eſt minor quatuordecī ānis in maſcula. ꝛ in femina duodecī. ff. ō vbo. ſig. l. pupillus.

¶ Etas pubertatis diuerſimode accipit. nā i nuptijs cōtrahēdis etas pubertatis eſt in maſculo. xiiij. annis. ꝛ in femina. xij. ānis. vt inſti. ō nup. in ꝑn. cū ibi. no. Nō autē idē tp̄s requirit ſi alimēta regrunt vſqꝫ ad pubertatē ꝗ debent maſculo ad. xviij. ānū femine aūt vſqꝫ ad. xiiij. ff. de ali. ꝛ ciba. lega. l. mela ait. in ꝑn.

¶ Etatis venia ē puilegiū qd impetrat minor a ꝑncipe vt hēat ꝑ maiore. ipetrat āt eā maſculus maior. xx. annoꝝ femia āt maior. xviij. vt. l. ij. C. ō his q ve. eta. impe. Maturior. n. eſt ſexus feminaꝝ hac rōne. vt notat Accur. i glo. vij. l. ij. ꝑalle. qꝛ mala herba cito creſcit. ꝛ citi eſt ſubdola mulier ꝛ auara. ff. ad velleya. l. ſi ego. in ſi. Nā regula nālis eſt. quāto longius res habꝫ eē: tanto tardius ad perfectionē deuenit. ꝛ ecōtra quāto breuius hꝫ eē: tanto maturi ad ꝑfectionē deuenit. pꝫ hoc in plātis ꝛ brutis. Sꝫ vir lōgius hꝫ eē ꝙ mulier iō tardius deuenit ad perfectionem ꝙ mulier. Et ideo mulier citius ſubdola ꝛ ſagacior efficitur.

¶ Etſi idē eſt qd ꝙuis. de ſimo. c. ꝛ ſi qōnes. de oſ. iu. or. c. ꝛ ſi ab aplice. in cle. de iureiu. etſi xp̄s.

¶ Etiā. Regre. ō. ec.

¶ Et. hec ꝯiūctiua lꝫ ꝓprie copulet. ff. de ꝯdi. inſti. l. ſi heredi. tñ aliqñ ſumit ꝑ vl'. ff. ō v. ſig. ſepe. cū ſilib. Aliqñ repetit ꝗlitates ꝑcedētes. ff. ō ſun. inſtru. ꝛ inſtru. lega. l. ſcio. §. gaio. Aliqñ ꝑ. i. vt. c. ij. ō ſpon. Etiā no. in. c. ij. de reſcri. vbi ō hoc. vñ hec dictio. ꝛ ꝯiūgit ꝑncipalr ſimul ꝛ ſucceſſiue. put inſert ex ſignificato tūc hoc dictāre. ꝛ ſcꝫ ꝙ volūtas diſponētis quouis medio ſignificat ꝺclarat nā qñqꝫ eſt ꝯiūctiua rerū ꝑncipalr: quarū tñ vna ē alteri acceſſoria. vt dicēdo lego fundū ꝛ ei inſtrm̄. ꝑncipaliter ēt ſignificat inſtrm̄ legatū: lꝫ ſit acceſſoriū ad fundū. ꝛ extincto fundo legato nō extinguit legatū inſtrumēti. ſecus ē in ꝑpoſitiōe cū. ꝗ ꝯiūgit acceſſorie. facit. l. cū fundus. ff. ō ſun. inſtru. lega. poſſet tñ ēt facilr trahi ad cōiūgēdū acceſſorie ꝑ volūtate diſponētis q exꝑmit ꝑ cū. Significat ēt ibi. ſucceſſiue. filiū meū ꝛ nepotē heredes īſtituo. nā itelligit ꝙ fili admittat. ꝛ eo deficiēte nepos. l. gall. §. ſi. ff. ō libe. ꝛ poſthu. Rō. qꝛ nepos ſi ſiml admittit cū filio. ꝛ hoc ex ordinata caritate ſeu nāli affectiōe. ar. l. nālr. C. ō inſtitu. ꝛ ſubſti. ſub ꝯdiōe ſcis. l. lucius. ff. ō her. īſti. vbi diſiūctiua reſoluit in ꝯiūctiuā ꝑp volūtatē ꝗ ꝯcludit ex caritate. fac. l. cū fr. §. cū pa. ff. de leg. ij. Idē in ꝯtractib ſi ego emit redditū vl' fundū ꝑ ſe liberis ꝛ nepotibus. ibi. ꝛ coniungit ſucceſſiue. ſ. ꝙ ꝑmo pater ſolus admittatur poſt liberi: deinde his deficientibus nepotes.

¶ Etates ſunt ſex quib ꝗſtio ꝛ ſtatus hois ſinit. xxxv. q. iiij. c. ſ. ꝛ Io. an. in ꝑn. li. vj. Alij ponūt ſeptē etates hominis. Similr ſeptē mundi. vñ. Infans inde puer adoleſcēs poſt iuuenis. vir. Dī īde ſenex. poſtea decrepit ſit. Annos ꝑma tꝫ ſeptē. tꝫ altera bis tot. Terna ꝗter ſeptē ſꝫ quadraginta quaterna. Annos exultat ad qnqginta iuuētus. Sꝫ ſi porrigit ad ſeptuaginta ſenect. Eſt tūc decrepitus incerto tp̄e durās. Itē nota v'ſus de etatib mūdi. Prim adā. iuſtuſque noe. magn pr abraaꝫ. Et p hūc moyſes dauid: natuſque redēptor. Septima ſine caret. locat in requ emque beatos.

¶ Et cetera. qñqꝫ ſcribit extenſe ꝑ duab dictionib. ꝛ ſic diſponit ſcꝫ ꝙ relatiuū ſequit ſi ſaltē aliqd ſequit vt dicēdo. ꝛ cetera ꝗ ſunt ſcribēda. alias reſpicit oia ꝗ ꝑmiſſa ſunt. Qñqꝫ ſcribit abbreuiate. vt ꝛc. ſic oēs cōprehēdit clauſulas conſuetas apponi in tali ꝯtractu. De hoc tradit in. l. gallus. in ꝑnc. ff. ō libe. ꝛ poſthu. ꝛ no. in. c. qm̄ cōtra falſa. de proba. vide. ō. de. C.

De Eu.

¶ Eueſtigio. i. ſtatim vl' continuo. vt in. c. vnico. de ſtatu mona. libro ſex.

¶ Eulogiū idē ē qd teſtm̄. vt in. c. nos qdē. ō teſta. ꝛ in. l. iubem. C. ō teſta. ꝛ. l. qdā eulogio. C. de iur. ōli. ita exponit Ber. ō teſta. Apud nos aūt aliter accipit. vt. ff. de re. mili. l. deſertorē. circa ꝑn. ꝛ dī ab eu qd eſt bonū ꝛ logos ſmo. ꝗſi ꝛc. Uel ſcꝫ Hoſti. ab eu qd ē flebile. ꝛ logos ſermo. qꝛ vt pl'm ſit in extremis. ꝛ ē nota doloris. Etiā eulogia dr̄ exenia ꝗ olī portabant metropolitanis ad ꝯcilū ꝓuinciale. vt. xviij. di. c. de eulogijs. vbi ſcꝫ glo. eulogia dr̄ munera ꝗ deferūt ſubditi ſuis ꝑlatis.

¶ Euidens eſt qd ſemp palā ē ꝛ euidēter apparet. ſ. q. ſ. vt euidēter. de accuſa.

¶ Euidētia. ff. ō ꝯhen. emp. l. ea ꝗ. ꝛ qd eſt in euidēti nulla pōt tergiuerſatiōe celari. de cohabi. cle. ꝛ muli. c. vlti. de offi. ordi. ſi canonici. §. cetꝫ. li. vj.

¶ Eunuchi ſꝫ aço. i ſum. C. eo. ti. dr̄ ſpadones tm̄ ꝛ ſi caſtrati. hoies ārbarbari eē ſolū romani imperij ꝑhi. eunuchi fieri. Alias faciētes penā capitis ſubeunt.

¶ Euincere eſt aliquid ab aliquo extorquere vl' eripere. vel per ſententiam iudicio acquirere. Res etiam euicta dicitur cum eſt amiſſa.

¶ Euictio ſcꝫ Aço. in ſum. C. ō euic. ſcꝫ quoſdā ita diffinit. Euictio eſt rei empte. vel ex alia iuſta cā accepte per ſniaꝫ iudicis abductio. vel vt petat alio euicēte omiſſio: nec. n. ſemp ē neciū rē abduci vt videat euicta. vt. ff. e. ti. l. euicta. §. j. Euictiōis cautio ſolet ꝑſtari a vēditore ipſi emptori ad h vt ſi aliqs ab emptore rē emptā iāꝙ ſuā petat dicēs eā ſibi eē obligatā aut aliqd iuris i ea hr̄e emptor recurſū ꝛ regreſſū hēat ad vēditorē cui denūciare h tenet: ꝛ vēditor dꝫ aſſiſtere ꝛ ꝺfendere emptorē in cā euictionis. Et dī euictio alicuius rei in cāꝫ alteri abducte ꝑ iudicē acqſitio. vide. ō. cautio. de euic. [illegible]

De Ex

¶ Exactio. i. petitio. nā exigere eſt rē ab alio petere.

¶ Exauctoriçare ē militē cīgulo: vl' clericū ordib ſpoliare. vt in. l. q cū vno. §. nō oēs. ff. de re mili. Uel eſt ſtatū alicui vl' auctoritatē ei auferre. ꝛ qñqꝫ hꝫ fieri exꝑſſe qñqꝫ tacite: vt ſi ꝑnceps vl' dux belli militi i exercitu delīquēti calcaria abſciderit talis dī tacite exauctoriçat dato ꝙ nil exꝑmat: ꝛ exꝑſſe vt ſi dux exercit militē ſugitiuum exauctoriçauerit. Idem pōt hr̄e locum in clerico qꝛ exauctoriçare ēt idem ſonat qd degradare.

¶ Excādeſcere eſt ſubito iraſci habēdo ſimilitudinē inter furorem ꝛ eſtuātis ferri candorem.

¶ Exceptio ē rei deſenſio per quā ſe defendit ꝛ tuet ab actore ſꝫ Aço. in ſumma. C. e. titu. Quandoqꝫ ponitur large ꝛ improprie pro omni deſenſione: prout reo competit etiam ſi nulla actori competit actio. Et nunc quidam vocant eam exceptionem facti. Ut quando ſunt

Exceptio dicta e quasi quedam ex[illegible] [illegible] quod interponi actioni [illegible] solet ad excludendum id, quod in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] excepti [illegible]

actione quis calũnioſe petit. Sed Azo vocat eam exceptionẽ intẽtionis.⁊ de excep. intẽtionis que ſunt no. ff. eo. ti. l. j. in pnc. ⁊ l. ij. §. illud. C. de tranſac. ⁊ talis nõ põt de iure expiri: q2 nemo põt expiri ſine actione: vt cũ nũc nulla ſit actio: nulla põt dici actionis excluſio: ſed dicit͛ ↄtra itẽtionẽ actoris defenſio: vt qñ quis ſe in aliquo inſtrumẽto obligat ad aliquid ſine exceptione iuris vl͛ facti. Senſus eſt ꝙ ↄ̃ hoc nullã faciet defenſionẽ de iure vel de facto. Differũt tñ exceptio ⁊ defenſio. Nã defenſio ꝑprie dicit͛ que ipſo iure actionẽ tollit. vt ſolutio q̃ fit eius qd̃ debet͛ reddi: ⁊ acceptilatione omnis obligatio tollitur. inſti. qui. mo. obli. tollitur. in pn. ⁊ §. itẽ ꝑ acceptilationem. Itẽ renunciatio dicitur defenſio. c. ſup hoc. de renun. cõcordat glo. in c. j. de lit. cõte. li. vj. vbi no. ex glo. pen. ꝙ oĩs exceptio peremptoria que perimit lr̃as ⁊ gram appõit͛ añ ⁊ poſt lit. ↄte. C. de excep. l. vlt. Et no. Hoſt. ⁊ Inno. in c. ↄſtitutus. de reſcrip. Itẽ large dĩ etiã exceptio eſſe replicatio q̃ datur actori. oĩs enim replicatio ẽ exceptio: vt. ff. eo. tit. l. ij. §. replicationis. Et ſicut ſe habet exceptio ad actionem ſic replicatio ad exceptiones: ſm Hoſt. de ꝓba. in ſum. Stricte ſo ⁊ ꝑprie exceptio ponit͛ pro illa defenſione q̃ cõpetit reo contra actionẽ cõpetẽte in eũ: ⁊ ſic dicitur actionis excluſio: ⁊ hec eſt exceptio iuris. vt ſi petis a me debitũ ⁊ ego excipio ꝙ remiſiſti mihi: vel ꝙ feciſti mecũ pactũ de nõ petẽdo: vel ꝙ nõ venit dies ꝓfixus: vt ſumit͛ vtraqꝫ exceptio. ff. eo. ti. l. ij. pmo rñſo. ⁊ §. replicationis: ⁊ ꝙ exceptio ſit actionis excluſio habet͛ de elec. dudũ. ſuper vbo irritari. in glo. Exceptio diuiditur in plura gña: q2 alie ſunt tẽporales ⁊ dilatorie: alie ꝑpetue ⁊ ꝑemptorie: vt. ff. eo. ti. l. j. §. exceptiones. alie ſunt odioſe. vt macedoniane. alie fauorabiles. vt velleyane. hec diuiſio colligit͛ ex. l. ſi exceptionẽ. ff. de ↄdi. inde. Itẽ alie ſunt in rẽ. alie in perſonã. vt. ff. eo. ti. l. j. §. exceptiones. ꝑalle. Item ſm Hoſt. ⁊ Spe. alie ſunt anormale. alie mixte. ⁊ multas alias diuiſiones dicti doc. proſequuntur. vide eas.

Exceptio dilatoria ẽ q̃ cauſam differt. vt inſti. eo. §. appellantur. Et iſtarum ẽ multiplex diuiſio. de qua aliqñ tulum notat͛ in l. exceptionẽ. C. de ꝓba. Eſt enim q̃dam dilatoria ſolutionis q̃ ſapit iſtã naturã ꝙ reſpicit actionẽ nimis tẽpeſtiue intẽtatam: ⁊ dꝫ opponi añ lit. conte. ſꝫ probatio eius fit poſt lit ↄteſt. c. inter mona. de reiudi. q̃dam ẽ dilatoria iudicij q̃ opponit͛ proprie ad impediẽdum iudicium ante lit. ↄteſt. ⁊ probatur tanq̃ꝫ ꝑiudicialis: ⁊ expediẽda venit ante lit. ↄte. Et idẽ dõm ẽ de replicatione eiuſdẽ. Quedam ẽ declinatoria fori. vt ibidẽ notatur. Itẽ colligitur hec diuiſio ex. l. iij. in fi. ff. e. ti. Vide de hoc Spe. eo. titu. Et no. ꝙ declinatorie iudicij ſunt in initio proponẽde. Et ſunt iſte q̃ ↄtra iuriſdictionẽ iudicis opponuntur. Rõne q2 ſi eis ſciẽter omiſſis ad alia procedatur videtur quis in iudicẽ ↄſentire. C. de excep. l. vlti. no. Goffre. de dila. §. ſunt ⁊ alie. in fi. Sunt ẽt iſte probande in initio vt prius ſciatur de iuriſdictione iudicis añq̃ꝫ procedatur ad vlteriora. habẽt tñ ẽt locum poſt ſñiam ſi ex ignorantia omittantur de ſen. ⁊ re iudi. ad probandum. C. ſi a non competẽti iudi. l. vlti. Etiam dilatorie proponẽde ⁊ probãde ſunt ante lit. conteſta. c. inter mona. ꝑalleg. ⁊ c. paſtoralis de excep. C. de ꝓba. l. penul. Dilatorie ſolutiõis ſunt proponẽde ſimiliter in initio cauſe. id eſt ante litẽ ↄteſtatã: ⁊ probande poſtq̃ꝫ actor ſuam intẽtionẽ fundauerit: ſed peremptorias probabit reus poſtq̃ꝫ actor ſuã intẽtionẽ probauerit. de hoc vide Hoſt. de proba. §. reſtat.

Exceptio peremptoria ſm Specula. vocatur ſic: quia actionem vel intentionẽ agentis perimit ſm Ioan. an. cap. j. de lit. cõteſta. li. vj. ſeu ius ledit. vt inſti. de perpe. ⁊ tempo. actio. §. perpetue. vt pactum de non petendo i perpetuum: ⁊ iuſiurandum de non agẽdo vel accuſando: videlicet petebam a te cẽtum: ⁊ excepiſti ꝙ pepigi tecum de non petẽdo in perpetuum: vel iuraui nõ agere vel accuſare: que ipſo iure tollunt naturalem obligationem: vt. ff. de iureiurando. l. fina. circa pnc. quod doctores intelligunt eſſe verum de voluntaria ⁊ conuentionali. ſecus autẽ de neceſſaria. ciuilẽ autem non tollunt ipſo iure: ſed ope exceptionis eliduñt. Et ſm Azonem. ſemper obſtant he agenti: etiam ſi ceſſauerit agere per mille annos.

Exceptio perpetua eſt que perpetuum hꝫ effectum vt cum petis a me debitum. excipio ꝙ tu remiſiſti mihi. hec exceptio perpetua dici poteſt. ⁊ perpetuo competit: qñcunq̃ꝫ actor agit: quia exceptio non competit niſi quis agit. ff. de excep. l. exceptio.

Exceptio tẽporalis eſt que ad tempus vtilis eſt: vt cũ petis debitum: excipio ꝙ feciſti pactum mecuꝫ de non petẽdo vſq̃ꝫ ad annum. hec exceptio vſq̃ꝫ ad annuꝫ vtilis eſt: poſtea vero non. de qua de reſcrip. capi. plerũq̃ꝫ. de offi. ordina. capitulo paſtoralis. in fine. ⁊ ff. eo. titu. l. exceptione. §. temporalis. Et hec ẽt dilatoria dicitur: q2 differt ⁊ prolongat cauſã. non ãt aufert. Aliud exẽplũ conuenio te coram iudice non tuo: ⁊ tu excipis te nõ eẽ de foro eius. vide gloſam in verbo excuſari. cap. ſi autẽ. de reſcriptis.

Exceptio anormala ẽ que non ſequitur normam aliarum: quia põt opponi añ litẽ ↄteſta. ⁊ poſt. ⁊ in lit. conteſta. vt exceptio excõmunicationis: ⁊ alie ſcꝫ de quibus dubitatur an ſint ꝑpetue an tẽporales: vt exceptio matrimonij ⁊ exceptio non numerate pecunie. non numerate dotis. vt nota. inſtitu. de exceptio. §. appellantur: ⁊ plures alie ſm Hoſt. ⁊ Specula. eodẽ titu. vt exceptio q̃ competit fideiuſſoribus ex epiſtola diui adriani contra creditores: vt nota. inſtitu. de fideiuſſo. §. ſi plures.

Exceptio rei iudicate nõ põt opponi qñ ſit ſuper eadẽ re: ⁊ qñ eſt ex eadem cauſa ⁊ eadem perſona.

Exceptio doli eſt quadruplex: vt no. accur. in glo. l. q ſe debere. ff. de ↄdi. ob cau. da. cau. non ſe.

Exemptio proprie eſt vbi aliqua conuentualis eccleſia canonicorum ſecularium vel regularium monachorum vel monialiũ immediate ſubeſt pape. Harũ exemptionũ alia eſt vniuerſalis: alia particularis: vniuerſalis eſt que cum vniuerſitate iuris ſpectat ad papam: ita ꝙ metropolitano aut dyoceſano nihil iuris maneat i eadẽ. Particularis eſt que pro parte in certis caſibus ab eorũ iuriſdictiõe eximitur: ⁊ alias ꝑtinet ad eoſdẽ. vbi gratia. ſi forte aliqua eccleſia quãtũ ad hoc eſt exẽpta: vt nullus archiepiſcopus vel epiſcopus poſſit in ea diuina ſuſpendere: ſicut in ſua dyoceſi: ⁊ alias ei exhibeat reuerẽtiam ⁊ honorẽ. Itẽ exẽptionis monaſteriorũ due ſunt ſpecies. quedam non recognoſcunt ſuperiorem niſi papam. alia ſunt ordinum exẽptorum vt monaſteria ciſtercienſium ⁊c̃. que non corrigit ordinarius loci: ſed abbas vel prior eorũ. glo. eſt in cle. attẽdentes. de ſta. mona. Item exẽptionum alia eſt perſonalis. alia localis. Perſonalis eſt vbi archiepiſcopus vel epiſcopus eximitur vt a nullo: nec ẽt legato ſedis apoſtolice: nec ẽt a iudice delegato excõicari vel interdici valeat aut ſuſpẽdi: ſed localis eſt que loco hoc eſt eccleſie datur.

Exemplaris dicitur illa ſubſtitutio que fit filio furioſo ſeu montecapto in euẽtuꝫ mortis in furore ſeu nõ ſana mẽte. Et dicitur exemplaris: quia ad imitationem fieri ꝓdictis ſicut pupillaris pupillis fit: qui propter etatem ſibi per teſtamentum prouidere nequeunt. ſic enim predicti propter furorem. dementiam: ſeu defectum mẽtis.

vt inſti. de pupil. ſubſti. §. j. in pnc. In multis tñ differt a pupillari: vt infra dicet. de ſubſtitu. Significat aũt hec ſubſtitutio diuerſimode: vt ſignificati ex eius v̾bis. vel alis vndecunq; ſũptũ ſignificare pbat. ſignificat. n. pmo vl' eius v̾ba ſignificãt ſeipſam. ſ. q̄ filio cui facta ẽ ſubſtitutio mortuo in furore vl' demẽtia ſubſtitutus admittat: vt. §. j. inſti. de pupil. ſubſti. Significat vlterius tacitã vulgarẽ. ar. l. iã hoc iure. ff. de vulga. ⁊ pupil. iũcto. §. j. iſti. eo. ti. pall. Rõ. ſicut in pmo ſignificato ↄſideraſ ꝓprietas v̾boꝝ ei⁹: ſic i ſcdo ſignificato ↄſideraſ idẽtitas pſonaꝝ: vt q̄ p ſubſtitutionẽ teſtatoꝛ filio ꝓuidet ſic nĩſi aliud appeat. Significat ẽt hec ſubſtitutio pupillarẽ. vbi gr̃a facta ẽ furioſo ipuberi. ſi i furoꝛe deceſſerit. ſenſus ẽ q̄ ſi decedat i etate pupillari. tũc ſignificet exẽplarẽ: q: fcã ipuberi lȝ furioſo. ⁊ valet vt pupillaris tm̃. verba. n. hoc ſignificãt. Et q: defectus nãlis potius extẽditur q̄ȝ accñtalis. l. iiij. §. j. ff. de tute. ⁊ hoc qñ illa ↄcurrũt q̄ regruũſ i pupillari: q: fili⁹ ẽ in ptãte pri's ⁊ ſic de aliis Si aũt nõ ↄcurrũt: tũc ĩfra tempus pubertatis valet vt exẽplaris: poſtea nõ: propter limitationẽ illã. ſi in etate pupillari deceſſerit. Si ãt factũ ẽ ſine tẽporis limitatione tũc valet ſimplr̃ ſeu pro omni tẽpore vt exẽplaris. Significãt vlterius hec v̾ba filio furioſo ſubſtituo. ſubaudi. i. ſi filius furioſus in furore d̾ceſſerit. Et regritur q̄ ſi furoꝛ tẽpore mortis: vt in. §. j. inſti. de pupil. ſubſti. paſ. ⁊. l. ex facto. §. j. ff. eo. ti. lȝ alias p iſta v̾ba. ticio furioſo lego talẽ q̄litatẽ. ſufficit adeſſe tẽpore diſpoſitiõis: vt l. l. mela. in pn. ff. de alimẽ. ⁊ ciba. legatis: q: apponiſ cã demõſtrationis. ratio vtriuſq;: q: ſignificatus ſumiſ ex affectione qua ſignificaſ ei ꝓuideri cui ꝓuideſ cum eo mõ q̄ põt. mõ i p caſu meli⁹ ꝓuideſ ei recipiendo ea v̾ba i illo ſenſu. Sed ſcdo caſu melius ꝓuideſ furioſo recipiẽdo v̾ba demõſtratiua tm̃. qḋ ẽ ꝓpriũ eoꝝ ſignificatũ ſignificat vlterius q̄ exiſtẽte ↄditione ſubſtitutiõis ſubſtitutus admittaſ volẽs vel iniuus ſm q̄litatẽ pſone ſubſtituti. Si enim eſt ſubſtitutus filius furioſus q erat in eius ptãte tẽpore mortis eſt neceſſarius vel voluntarius: vt in. §. j. inſti. de heredum qualita. ⁊ differ.

¶ Excõicatio eſt ex̄ cõione ecclie ſeparatio vel cẽſura eccleſiaſtica excludẽs a cõione fideliũ. xj. q. iij. c. nihil: ⁊. §. euidẽter: vel eſt eterne mortis d̄natio. xj. q. iij. nemo epiſcopoꝝ: ⁊. c. nullã. ergo feſtinare debemus vt mortuus a chriſto ſepatatus p excõicationẽ: reintegretur ⁊ reconcilietur xp̄o p abſolutionẽ. Maioribus eni malis dȝ ſincera charitas ſubuenire. l. di. vt ↄſtitueref: ⁊ glo. in. c. p̃ſenti. eo. ti. li. vj. Uel ſic gñalr̃. Eſt a qualibet licita cõione vel legitimo actu ſeparatio vel a ſacramẽtis excluſio. Spẽs excõicationis infinite poſſunt ẽẽ: q: tot quot ſũt ſpẽs cõionis: due tñ ſpẽs eius p̃cipue ſ̃ȝ cano. cõiter vſitãtur. ſ. maioꝛ ⁊ minoꝛ. de vtraq; illaꝝ hr̃. iij. q. iiij. engeldrudã. Nã vna excõicatio q̄ maioꝛ ẽ d̾r anathema: ⁊ excludit ab ingreſſu eccleſie ⁊ a cõione fideliũ: ⁊ a ſacris. hec vocaſ maioꝛ ⁊ ferſ cũ ſolẽnitate de qua ẽt daſ precedẽs deſcriptio cũ dicebaſ. Eſt a q̄libet licita cõione hominũ vel legitimo actu ⁊ ſacroꝝ ſeparatio. vñ ⁊ adã excõicatus ſuit ab eſu ligni. in. §. euidẽter. pall. xj. q. iij. ⁊ d̾ ſen. ex. ſi quẽ in glo. iij. Alia d̾r minoꝛ: ⁊ illa tm̃ ſeparat a ſacramẽtis. Et hec eſt duplex. vna p p̃ceptũ a iure vel p ſniam ab hoie. alia ſeparat a cõione fideliũ non ſacroꝝ. v. q. ij. p̃ſenti. ſm Hoſ. de cle. excõ. miniſtrante. §. itẽ ſciẽdũ. Eſt enim q̄dam excõicatio iuris a qua abſoluit ep̄s niſi abſolutio ſit ſummo põtifici obſeruata. de ſen. excõ. nup. Alia hominis vt ep̄i vl' ſui vicarij vel delegati. de offi. oꝛdi. cũ ab eccleſiarũ. de maio. ⁊ obe. c. vnico. li. vj. in glo. Et no. q̄ excõicatio ẽ medicinalis ñ mortalis diſciplinam nõ eradicans. dum is in quem lata fuerit non ↄtẽnat eã. c. j. eo. tit. li. vj. Etiã excõicatio d̾r mucro ep̄i. xvj. q. j. c. viſis. in fi. vbi d̾r felici mucrone ep̄i ſacerdotũ piacula reſecẽtur. ⁊. xxiiij. q. iij. coꝛripiãtur. Itẽ d̾r anathema iꝑpꝛie. ab ana. i. ſurſum: ⁊ theca figura. oli in frontibus d̄natoꝝ impſſa: ⁊ ſic quaſi anathema d̾r. Et hec maioꝛ q̄ duplex ẽ. Quedã ſine ſolẽnitate. Alia ſolẽnis qñ duodecim ep̄i vel p̃sbyteri candelas in terrã pꝛoijciunt ⁊ pedibus calcãt. Et non differt ab alia niſi in ſubſtãtia q̄ maioꝛ ẽ terroꝛ ⁊ ↄfuſio: de his duobus i c. cũ non ab homine. de iudi. Et excõicatus amplius ⁊ ſepi⁹ excõicari põt de treug. ⁊ pac. c. j. Itẽ excõicato poſſunt pticipare ⁊ cõicare familia ⁊ vxoꝛ ⁊ liberi: q: ſunt a canone excepti. de ſen. excõ. q̄ in dubijs: ⁊ participans i loquela quo ad correctionẽ nõ eſt excõicatus. eo. ti. poꝛro. nec p̃dicatores vel alij recipiẽdo elemoſynas. eo. tit. Cũ pro voluntate vel p̃dicãdo ſeu monẽdo. eo. ti. ſideo. Et nota caſum in quo quis eſt excõicatus vel excõicaſ ſine peccato mortali. i. c. lr̃as. de reſti. ſpo. vbi mulier nolẽs reddere debitũ pp ↄſciẽtiã conſanguinitatis in quo bñ facit. excõicatur. Et ſic excludiſ ab eccliã militãte: nõ tñ triũphãte. c. inquiſitioni. de ſen. excõ. quãuis alias nũſi pro pctõ mortali ſit qs excõicãdus. c. nemo ep̄o. xj. q. iij. Et nõ per. xviij. ↄſtitutiones. cle. cõpꝛehẽſi ſunt. l. caſus. Quoꝝ. xvj. reſeruati ſunt pape qbus quis ipſo iure excõicationẽ incurrit expreſſe: ⁊ p duas duo tacite vide glo. in v̾. excõicationis in cle. j. de ſen. excõi. vbi enumeranſ loca iſtoꝝ caſuum. Itẽ excõicatio maioꝛ ↄtrahitur xviij. caſib⁹ ſm Hoſ. in ſum. de ſen. excõi. §. Quot. Itẽ excõicatus nihil dare debet pro ſua abſolutione. c. ad aures. d̾ ſimo. Si tñ pro manifeſta offenſa eſt excõicatus. p̃ dȝ ſatiſfacere ⁊ poſtea abſolui. de ver. ſig. ex parte. Sȝ pone. ſtatutũ ep̄i eſt q̄ quilibet excõicat⁹ añq; abſoluaſ dȝ ſoluẽ decẽ p quolibet mẽſe. vtrũ valeat ſtatutũ. Rñdeſ q̄ nõ. in. c. ad noſtrã. ⁊. c. nemo. de ſimo. lȝ in cõtrariũ determinet hoſti. ⁊ Joan. an. in. c. ad aures. p̃alle.

¶ Excõſul eſt qui deſiuit eſſe ↄſul. ſic̄ notaſ de queſtore: ⁊ ex queſtoꝛe inſti. in ꝓhe. §. cum hoc.

¶ Excuſatio ẽ alicui⁹ iuſte cauſe allegatio in defenſionẽ vel ſuppoꝛtationẽ alicui⁹ ne cogaſ cõparere in iudicio d̾ quo i. l. ij. ff. ſi qs cautionibus. ⁊ i ti. de va. ⁊ excu. mũcp̃.

¶ Excuſatio tutoꝝ fit ex varijs cauſis. Et q̄dã nituſ egrati. Quidã. n. excuſanſ ad tẽpus. ſ. qui cauſa reipublice abeſſe ceperint: ⁊ reuerſi ad nouã tutelã infra annũ reuocãtur: ſed veterẽ coguntſ ſtatim recipere: vt iſti. de excu. tu. vel cura. §. q ſe. ⁊. C. e. ti. l. j. ⁊. ff. eo. ti. l. j. §. itẽ q reipublice. Eſt ⁊ alia excuſatio a tutela q̄ d̾r excuſatio veteranoꝝ q excuſanſ a tutela ſi ſint a militia dimiſſi. honeſta cã interueniẽte ⁊ iuſta. puta pp infirmitatẽ vel aliã cãm. Sed illa q̄ alio mõ fit nõ vocaſ honeſta: ſed cauſaria. vt ff. de his qui no. infa. l. ij. §. cognomine. Et ꝑpetuo quĩ ſoluunſ a militia poſt. xx. ãnos. Sȝ ad tp̄s q iſra. xx. annos. ⁊ hoc diuerſimode teneſ: q: ſi ifra. v. ãnos nullã ſibi vẽdicat imunitatẽ. ſi v̾o poſt q̄nq; ãnos ſolutus fuerit hȝ imunitatẽ vni⁹ ãni. Poſt octo ãnos hȝ imunitatẽ bieñij. poſt duodecĩ trieñij. poſt decẽ ⁊ ſeptẽ q̄drieñij poſt viginti ãnos hȝ excuſationẽ ꝑpetuã. Eſt ⁊ alia tutele excuſatio eoꝝ q numero liberoꝝ ſe excuſant vt rome liberoꝝ triũ. C. e. ti. l. j. cũ ↄcoꝛ. i italia q̄tuoꝛ. i ꝓuicis. v. Eſt ⁊ excuſatio eoꝝ q mõbo excuſanſ. vt ceci. ſurdi. muti. furioſi. ⁊ ꝑpetua valitudine detẽti. C. eo. ti. l. vnica.

¶ Excuſatio eoꝝ q etate excuſanſ: vt minoꝛ. xxv. ãnis. l. vnica p̃al. ⁊ inſti. de excu. tu. vel cur. §. itẽ maioꝛ.

¶ Excuſatio eoꝝ qui numero tutelarum excuſanſ. ſ. qui habẽt tria onera tutele. i. tres honoꝛes tutele: ſm Azo. q̄ oia habẽtur. C. ſub his titulis. in rubꝛo ⁊ in nigro: vide d̾ hoc Azo. ibidem in ſumma.

Exinanio modo ē euacuo / uel attenuo modo ad nihilum redigo. Exinanitio defectio.

¶ Excuſator: ſm Azo. & ſpe. eo. ti. ē q venit ad ꝓponēdū cāꝫ abſentie alicuiꝰ q nō poterat vl rōne ſui vel cāe ꝓcuratorē ↄſtituere: vt in cauſis criminalibꝰ i qbꝰ lꝫ ꝓcurator nō īterueniat vt i. l. j. ff. ō publi. iudi. §. rei excuſator. tñ allegatio cauſis abſentie bñ admittit. vt i. l. abſens. ff. de ꝓcura. ēt ſi vocatꝰ erat vt ꝑſonalr compareret.

¶ Executor ſm Spec. eo. ti. ē officialis ꝑ quē litis executio vel ipſius cāe ꝑparatio iubēte iudice ſuo expeditur. Uel ſꝫ Azo. ꝓprie eſt ille q diſcuſſa cā ſniam executioni mādat vocat ēt i iure apparitor. Regre ſupra apparitores. alſ ēt vocātur in iure diuerſimode. de iſtis modis ē glo. no. C. de execu. rei iudi. l. ſi vt ꝓponis. quā ꝓſequit Spec. in ti. de citatione. §. ſequitur. ꝓpe ſin. Itē appellatione executoris intelligit delegatus. ca. ſuſcitatus. ō reſcrip. & c. ſi qs ↄ̄. de fo. cōpe. vñ executores ſunt illi ꝑ quos iudex ſniam ſuā exequtur: & rē iudicatā mācipat effectui & mādat executioni. Et duplex ē executor. ſ. merꝰ & mixtus. executor merus dr qñ ꝑ nūciū nō ē demādata aliq̄ cognitio: ſꝫ tm̄ cāe executio: & talis nō dꝫ audire exceptiōis: vt. C. de execu. re. iud. l. ſi vt ꝓponis. ꝑſ. & c. de cetero. de re iudi. & ff. de iudi. l. ſi ꝑtor. & de tali loquitur. c. paſtoralis. §. qꝛ vo. de offi. dele. vbi bona gl. ō executione duplici. ſm Hoſt. tñ tenet admittere exceptionē excōicationis. alſ appellari pōt. de h vide archi. de exce. pia. li. vj. Uel ſic. Executor merus eſt q nō pōt de fraude interpoſita cognoſcere. & ab illo nō appellat niſi modū executionis excedat. ff. quoꝝ ap. nō reci. l. ab executore: & de re iu. q ad ↄſultationē. in ſi. & ij. q. vj. ſub illo. §. ſunt quoꝝ. & §. ab executore. & c. ſi veꝝ. & §. ſeq. Sed a mixto executore bñ appellat ſi nō admittit legitimā exceptionē: vl alias partes grauauerit. de appel. dilecto & . c. vt debitus. Sed executor mixtus eſt q hꝫ cognitiōeꝫ cauſe annexā. vt in. c. nouit. de appel. & de re iudi. c. de cetero. ſal. de offi. dele. paſtoralis. in glo. vt cū papa mandat alicui reſtitui rē ſuā: vel alicui dari bñficiū &c. & talis dꝫ recipe legitimas exceptiones quātūcūqꝫ ſcribat ſibi abſolute a papa: vt de offic. dele. ex parte. de reſcrip. ca. ſi qñ. & c. cum adeo. xxv. q. ij. & ſi non.

¶ Exēptus dicitur qui a ſuo iudice ſiue a iuriſditione ordinariū ſubductus eſt &c.

¶ Execrare eſt abhominari vl deteſtari. & ꝓprie attribuit delictis: dicēdo hoc delictum ē execrabile.

¶ Exēpla nō ſunt ſemp imitāda: ſꝫ exēplū pape ē nobis ſequēdū. xvi. q. iij. lꝫ. di. ix. c. ſane. vbi glo. x. c. ō quibꝰ. di. xx. qꝛ ꝑ exēpla ſit iudicādū cū ius deficit: vel ītelligit de exēplis publice vl autētice ꝑſone. vt ꝑncipis vl apoſtoloꝝ: & de exēplis pluriū & nō paucoꝝ vide ibidē.

¶ Exercitor dr is ad quē quottidianus q̄ſtus & vtilitas nauis ꝑtinet: magiſter vo nauis dr cui tota nauis & anchora cōmiſſa eſt. Regre ſupra actio exercitoria. vbi ō h

¶ Exheredatio eſt alicuius a ſua ſubſtantia vel hr̄ditate excluſio: & alterius ſeu alieni inſtitutio: veluti cuꝫ parētes exheredāt filios & ſcribunt alienos hr̄des in teſtō: ita accipit in ſti. de exhere. li. ꝑ to. Et ſic exheredare ē filium ↄſtituere alienum a ſubſtātia vel hr̄ditate paterna. Et dꝫ fieri cā inſerta & probata; & propter quas & quot cās pr̄ filiuꝫ: & ecōtra filius patrē poſſit exheredare. no. glo. in. c. quintauallis. de iureiurando.

¶ Exero. i. peto. ſic ponitur exeratur. i. petatur. l. vtiboꝝ q̄ ē ſi. C. qui admit. ad bo. poſ. vbi glo. penul. vl ē idē qd̄ ſpiatur via petēti.

¶ Exeſtuare ē feruerē. bullire. vl caleſacere. vt ē glo. i cle. dudum. de ſepulturis.

¶ Exhibere ē rē in publicū deducē ſeu oſtēdere vt copiā hēat aduerſarius rē ſuā tangēdi: & eam ſic viſam ſi ſibi ſua videt vēdicādi. de hoc. ff. ad exhibēdū. l. iij. & de libero hoīe exhi. l. iij. §. & ait. ꝑtor. Reg. ſ. actio ad exhibē.

¶ Exilium triplex no. Archi. xlv. di. cū bētus. in fine.

¶ Expēſe ſunt ſumptus voluntarij & nō neceſſarij: & dicitur expēſa quaſi extra pēſas & debitū facta. Sed impēſe ſunt vtiles & neceſſarie a vbo impēdere dicte. vnū tñ ml totiēs pro alio ponit: vt. l. iulianꝰ. in ſi. ff. de minoribus. vbi expenſe ꝓ necarijs & vtilibus dūtarat ponunt ꝓut ibi no. Etiā ipēſe ꝓ voluntarijs ponunt nō ſolū vtilibꝰ & neceſſarijs. ff. de vbo. ſig. l. impēſe. Quāuis dūs ꝑdicta ↄtrariū dicat. Et expēſe differūt a dānis. vñ iuramentū factū ſup vnū nō extēdit ad alterū. nam expēſe ſiunt cū litis dāna vo ex diſcordia ꝓueniunt: vt deſtructio domus & ſimilia. de iniur. cap. in noſtra. in textu. & glo.

¶ Expilatores ſꝫ aço. in ſu. C. & ff. de cri. expi. here. hi ſūt qui ex rebus vacātis hereditatis aliquid ſurripiūt & expilant. de pe. di. i. aut facta. Re. ſ. actio expi. he.

¶ Experiri qñqꝫ ponitur ꝓ reſpondere ſeu defendere. vt de iud. c. i. de procu. c. qui gñaliter. li. vi. Qñqꝫ ꝓ agere, vt de cauſa. poſ. & proprie. c. paſtoralis.

¶ Explicatio ē allegatio q̄ ſupplicationē infirmat. vñ replicatio eſt allegatio cōtra exceptionem. & adiuuat actorē. Et ſupplicatio eſt allegatio q̄ replicationē infirmat: & reum adiuuat. Sed explicatio eſt allegatio īfirmans ſupplicationē: & ſic pro actore contra reum.

¶ Exponer. i. contra ſe ponere. Exponi aūt dicuntur infantes ſerui liberti & languidi ſi ſine cura dimittuntur: vel eis alimēta negantur a parētibus a dominis vl a patronis: vt in. c. vnico. de infan. & langui. Exponere enīꝫ aliqui ſolent relegato pietatis officio infantes vel lāguidos. i. ante eccleſias ponere: vt eos alij miſeratione moti colligant. lxxvij. di. ſi expoſitus.

¶ Expſſuꝫ qūo dupl'r ſumat. no. ff. de vul. & pupil. l. j. §. in parte. & de ꝑbē. ſi epiſcopus. in glo. certas. li. vj.

¶ Exp̄ſſa pupillaris ſubſtitu io. Regre ifra. ſubſtitutio.

¶ Exorciſte grece latine dr̄ adiurantes. xxj. di. cleros.

¶ Extimare eſt alicuius rei certū ꝑciū dare. & eſt idē qd̄ taxare vel certū ꝑciū diffinire & determinare.

¶ Extraordinarium remediū ē qd̄ ob aliquā cām cē vel vltra curſum ſolitum alicui datur vt reſtitutio minori leſo, vel abſenti cauſa iuſta neceſſaria vel probabili. ad q̄ remedia nūq̄ꝫ recurrēdū ē q̄ꝫdiu remedio ordinario locus eſt: ad quod poteſt haberi recurſus.

¶ Extraordinarium iudicium eſt coram delegato vl qñ non proceditur in figura iudicij: ſꝫ ex officio iudicis in modum inquiſitionis vel denunciationis: vide tex. iūcta glo. in. c. quoniam contra. de proba.

¶ Extra no. archi. de ꝑſcrip. ſtatutum. li. vj. §. iij.

¶ Extermiare ē q̄ſi ex terminos vite vel iuriſditionis ſue poner. cle. vnica. de iureiu. de here. excōicamꝰ. §. moueātur. & §. ſe. ponit ēt ꝓ ōponere. deſolari. i exiliū mittere.

¶ Extunc tempus extremum ſignificat. ff. de cōdi. & demon. l. ſi is. §. ſi ita.

¶ Ex no. archi. iij. q. v. qſqꝫ: & plenius Jo. Cal. in. c. vr̄a. de coha. cle. & mu. Jo. mo. de here. excuſamus. li. vj. Etiam Archi. de ꝑbē. cū i illis eo. li. & pau. l. c. ſi ris. ō reſtit. ſpo. ēt no. C. ō legi. l. nō dubiū: & qñqꝫ i cōpōne ſtat augmētatiue ꝓ valde. vt exequare. i. valde equare: vt. l. j. ff. de leg. j. vbi dr̄ ꝑ oīa exequata ſunt legata fideicōmiſ.

¶ Exploſa. i. excluſa. c. inquiſitioni. de ſen. excom.

¶ Extorres. i. imunes vl inſontes. de ſen. exc. ↄtigit & dixix. nulli phas eſt: vbi dr̄: ſꝫ extorris a ſancto ſiat miniſterio. & ea. di. c. ita dñs. §. in oēꝫ terrā. vbi dicit. vt extorrē. i. alienū ſe miniſterij intelligeret eē diuini: & habet. C. de cuſto. reo. in. l. de his. que eſt. l. ſi. & de pe. di. ij. c. Item proinde. vbi dicitur nudari facultatibus proprijs & patrie ſue extorres fieri. ēt. xj. q. j. conſpiratione.

¶ Exqueſtor eſt qui publice pecūie ꝯgregāde ꝯſeruāde ⁊ q̄rēde offm̄ hebat hāc adminiſtratione depoſuit: vel dr̄ ille q̄ſtoris depoſuit adminiſtratione: vt no. iſti. i. ꝓhēio §. cūqꝫ. hoc in glo. vide ſupra excōſul. ⁊ l. queſtores.

De Fa

Faber lignarius a dr̄ nō ſolum q ligna dolat: ſed generalr̄ ois q edificat. ff. de vb. ſig. l. fere. §. fabros.

¶ Fabricēſes dicebātur ſm̄. l. C. e. ti. lib. xi. Qui erāt deputati armis faciendis. reparādis ⁊ vēdēdis: ſꝫ Jo. an. de ſen. ex cō. ſi iudex. li. vi. dicit ꝙ fabricēſis dicitur q publica arma facit ⁊ in publicis fabricis ⁊ non alibi: ⁊ dat primicerio: vt reponat in publicis armamentis. quorum brachia ſtigmate ſignabātur. Require infra. ſtigmate.

¶ Facere dr̄ ille cuius auctoritate fit. de ſen. ex. ca. mulieres ⁊ facere dr̄ qui ſtatim confeſtim incontinēti: mox ilico quid facit ſine interuallo nullo actu' contrario aut īpertinēte intermedio. de elec. q: pp. vbi dr̄ ꝙ poſt collationē mox dꝫ electio celebrari. ſilr cū vis infert pſone i continēti repelli dꝫ. id eſt ſine interuallo quaſi bello cōtinuato. Itē idē qꝺ facit in triduo. C. de erro. aduo. l. vi. vbi dr̄ ꝙ aduocatus pōt reuocare errorē ſuū ſtatim. i. infra triduū. Et hoc intelligit placē. ſicut ſonat. Sed Accur. hoc itelligit qn̄ cā durat poſt errorē tn̄ p tres dies Itē qꝺ facit in decē dieb⁹. ff. de ꝯſti. pe. l. ꝓmiſſor. vbi dꝫ ꝙ ſi quis ſine die ꝯſtituerit ſe ſoluturū pecuniaꝫ alicui ꝯ eū agi pōt ſi ſtatim nō ſoluerit īfra. x. dies. Itē qꝺ fac in vno anno. xx. q. i. puelle: vbi dꝫ ꝙ ſi inſcijs parētibus īfra duodecimū annū velū acceperit parētes vl' tutores poſſūt hoc ſtatim irritare infra annū. Itē qꝺ facit cū quodā tēperamēto tēporis: ita ꝙ nec minimū vel maximū tēpus aſſumit qꝺ magis pōt itellectu ꝯcipi q̄ꝫ dici. ff. de ſolu. l. ratū. ⁊ l. de codicib⁹. vbi dꝫ ꝙ heres fideiuſſori teſtatoris hoc qꝺ adita hereditate ſoluit ꝓ defuncto ſtatī ſoluere dꝫ. i. cū quodā tēperamēto tēporis. nec. n. ſtatiꝫ cū ſacco parat⁹ venire dꝫ. Itē qꝺ facit cū ꝓmū pōt. de reſti. ſpo. olim cā. vbi dr̄ ꝙ vim illatā reb⁹ pōt qs repelle in cōtinēti. i. q̄ꝫ cito poterit collectis amicis: ita tn̄ ꝙ illud i ꝯtinēti nō extēdat vltra annū. hec ber. ꝺ elec. q: pp Itē qꝺ facit in vno mēſe. i. q. i. ꝯſtat. vbi dr̄. ꝙ ſi aliq ordinati ſunt ab hereticis p vim ſi ſtatim renūciauerint cōciliabulo hereticoꝝ. i. infra mēſem: tūc excuſant. Iteꝫ q̄ꝫ cito ſcit. vt. xxxij. q. ij. mulierē. Iteꝫ qꝺ facit q̄ñqꝫ. vt. ff. ſi cer. peta. l. i. vbi dꝫ. Cuiciūqꝫ rei aſſentimus alienā fideꝫ ſecuti mox recepturi ex eo ꝯtractu credere dicimur.

¶ Factitare eſt frequēter facere. l. fulcinius. §. latitare autem. ff. qui. ex cau. in poſ. ea.

¶ Factio eſt ꝯſpiratio. l. qſqs. C. ad. l. iul. maie. vbi glo.

¶ Falcidia dr̄ lex a falcidio tribuno plebis q ipſam adinuenit ad hoc ꝙ qs extraneo teſtō ſuo legare nō poſſet qu ad minus q̄rta remaneret heredi. ꝙ ſi ꝯtrafaceret locū nō haberet: ⁊ ſic dr̄ falcidia a falce ad defalcādū de ſingulis legatis: p quā ꝓmittit heres hēre q̄rtā ptē legationis vel hereditatis: qn̄ etiā tota hereditas vel maior pars ē legatis exhauſta. Et eſt triplex falcidia ſm̄ Jo. an. in gl. di. q. rn̄ſa prudentium. Require infra. l. falcidia.

¶ Fcm̄ fieri ꝯtētū i diſpōne ſignificat ipm̄ ad heredē vel aliū trāſire ſeu trāſire poſſe vel nō. put. n. ipm̄ factū vl' qꝺ vis aliud mediū ꝓbat ſignificat vel ꝺclarat. vbi grā. in ꝯuētione deducit hoc factū licere ire agere p fundūꝫ ꝓmittētis ad fundū ei⁹ cui ꝓmittit: hec ꝯuētio nō trāſit ad heredes ſiue ſit appoſitū vbū pſonale tibi vel mihi ſiue nō: imo ſi ſimplr̄ dcm̄ eſt ꝯueniu⁹ licere ſuo agere. h fcm̄ nō trāſit ad dn̄m. §. ſꝫ cū fcm̄. iſti. de ſtip. ſuo. Sed ubi debitor ꝯuenit cū creditore ꝙ ei nō liceat debitū petere: ⁊ ita fuit pactum de non petēdo ſimpliciter. hoc factum ſeu pactum tranſit ad heredes.

¶ Facē qꝺ pōt q̄lr qs ꝯueniat ⁊ quo itelligat hr̄ i. l. ſunt q cū noue legib⁹ ſeq. ff. de re. iud. nā pſon⁹ pſona libi ⁊ pentes eoꝝ miles armate militie: vel doctor ꝓpter ⁊c. Si ꝯdēnant ad id qꝺ facē pūt nō totū qꝺ hn̄t extorquēdū ē: ſꝫ rō hn̄da ē ne egeāt. vt. l. i ꝯdēnatiōe. ff. de reg. iu. Nā itelligit qs facē debē qꝺ cōmode ⁊ honeſte pōt: nec. n. vr̄ poſſe qꝺ nō pt̄ fieri honeſte. ff. de v. ſi. l. nepos, pculo. ⁊ qn̄ fcm̄ ꝓ nō fcō hēri pt̄. ꝺ cap. ⁊ poſtli. reuerſis. l. i vllo. §. facti. Itē p fcm̄ ꝓbat voluntas. ff. de legi. l. qb⁹. c. dilecti. de appel'. c. ſi. de cōiug. ſeruo. Et factum vel ꝺ facto ꝯſtat q̄tuor modis. c. queſiui. de coha. cle. ⁊ mulie.

¶ Fallonia eſt culpa iniuria pp quā vaſallus amittit feudū. Et ē q̄dā culpa q̄ reſpicit dn̄m. ſ. qn̄ trib⁹ vicib⁹ citatus legitime fidelitatē pſtare noluerit: vt i vſib⁹ feudorū: q̄ ſit puata cā bn̄ficij amit. c. i. Eſt ⁊ alia cā qn̄ iſeudauit alia lege q̄ꝫ ipe hꝫ vl' talē vaſallū q feudū deſeruire ſi pōt. Quedā vō ē culpa vel fallonia q nō reſpicit dn̄m. ſ. qn̄ vaſallus iterfecit fratrē vel filiū ſuū vl' filiū fratris vl' aliud crimē cōmiſit qꝺ patricide appellatione ꝯtinet: ⁊ ples alias fallonias tā reſpiciētes dn̄os q̄ꝫ alios pp q̄s feudū amittit. no. Hoſt. i ſū. de feu. §. q. mo. feu. amit.

¶ Falſarij ſunt q crimine falſi tenētur: vel q crimen falſarioꝝ admittunt: vt de cri. fal. ad falſariorum.

¶ Falſitas ē mutatio v̄itatis. ꝺ cri. fal. c. i. ꝫ. ⁊ p to. ti. no. de reſcri. ſup l'ris p doc. eo ꝙ falſatores ſemp ſtudēt mutare ea q̄ v̄a ſūt vt falſa videāt v̄iſilia. vt i auc. iſtru. cau. i ꝓn. colla. vi. ⁊ ſm̄ ea q̄ no. Azo. i ſū. C. ad. l. corne. ꝺ fal.

¶ Falſum eſt qꝺ caret v̄itate. vt reſcriptū falſum qꝺ non hꝫ aliqꝺ ꝓmordiū ſeu ſubam v̄itatis. ſ. qꝺ nō emanauit a papa: ⁊ tn̄ appet emanaſſe. c. ſua nobis. ꝺ offi. vica. vbi de h. Et no. i. c. ſup l'ris. de reſcrip. p Fran. de zabel. Unde falſa. i. iniuſta. ⁊ v̄a. i. iuſta. iſti. qui ⁊ ex qui. cau. manumit. nō poſ. §. eadē. l. diſcētia. vbi dr̄ ꝙ cā ſemel approbata ſiue vera vel falſa non retractatur.

¶ Fallacia ſm̄ Hoſti. in ſum. de do. ⁊ ꝯtu. §. i. cōmittit in decipiēdo in hꝫs q̄ aſſerit aliquis falſe in certa ſcientia.

¶ Fama ſm̄ ſpe, ti. de no. cri. §. fama. eſt ille dignitatis ſtatus vita ⁊ morib⁹ cōprobatus ⁊ i nullo diminutus ſm̄ glo. C. ex q. cau. iſa. irro. l. i. ⁊ glo. iij. i. c. v̄a. de coha. cle. ⁊ mu. Et loqt̄ de fama hois. Sed fama de aliquo negocio q̄ ē mediū v̄itatis elicie de deſcribit ſic. Eſt cōis ⁊ clamoſa iſinuatio inſurgēs apud totā vel maiorē partē ppli. ex icerto auctore prouenieñs. ⁊ dr̄ a for. faris. ⁊ dicitur ab opinione q̄ vltra cōem opinionē reqrit cōem locutionē. ⁊ ſic duo exigit. Et in ꝺſcriptione fame p Spe. nomē dignitatis nō ponit ꝓ honore publico ſm̄ Azo. ſꝫ ꝓ potētia a nā cūctis attributa. Et h deſcriptio locū hꝫ i bona fama. Qñqꝫ ēt fama ſumit ꝓ iſamia ſiue mala fama. vt i. c. tua. de coha. cle. ⁊ mu. ⁊ iō ſꝫ ſpe. fama pt̄ alr̄ deſcribi vt cōprehēdat vtrāqꝫ. ſ. bonā ⁊ malā. ſic. Fama ē vehemens vulgi ⁊ maioris ptis opinio rei de qua q̄rit ꝯſentiēs vel ꝯſonās. Fama ab hoies ſic ꝯſueuit deſcribi. Eſt dignitas ſtatus vita ⁊ moribus cōprobata. vt ff. de va. ⁊ extra. cog. l. cognitionis: ⁊ q talē famā negligit crudel' ē. xij. q. i. nolo. ⁊ fama opio ⁊ eſtimatio idē ſūt.

¶ Fama inter homines eſt publica ⁊ cōis iſinuatio ex ſola ſuſpitione. ⁊ ex certo auctore prouenieñs.

¶ Familia ſm̄ Azo. i ſū. C. de edi. ac. appellatiōe familie ꝯtinētur oēs q ſunt i ſuitio alicu⁹ ēt liberi hoies q ſeruiūt ei bona fide vl' ēt alieni ſui ⁊ ēt q ſūt i ptāte eius. ſimilr̄ oēs ꝓpinqui liberi ⁊ pſoni. ſic gn̄alr̄ ſumit. C. de vb. ſig. l. ſi. Unicus vō ſuus familie noie nō ꝯtinet: nec duo faciūt familiā. ibidē. Et dicit a femore q̄ ē pars hominis genitiua. vt dicta. l. fina. C. de vbo. ſig.

¶ Familie herciſcūde. i. hr̄ditatis diuidēde. no. in rubro ff. fa. her. Req. ſupra actio fa. her. Et dr̄ iam iter famulū mancipatū. ⁊ ſeruū. no. Archi. xxxij. q. iiij. in. c. patrē.

¶ Famoſū carmē ſʒ Azo. i ſū. C. d̄ iniur. ē dictamē vl̄ hiſtoria cōpoſita ad alicui⁹ īfamiā ꝑut ibi notare vr̄ azo.

¶ Famoſus libellus pōt ꝓprie dici liber ꝯſcript⁹ ob alicuius īfamiā. vt. ff. de iniur. l. lex cornelia. §. ſi quis librū. Et īponit ei pena capitis q famoſū libellū inuētū nō corrupit: ſʒ aliꝭ māifeſtauit: ⁊ q eū dictauerit ſi nō ꝓbauerit d̄ calūnia capitalr̄ punief ſʒ azo. i ſū. C. eo. ti. h̄ ⁊ pl̄a ibi vide p eū. Et hoc eſt verū ſi reo cōuicto capitalis pena eſſet īpoſita. alr̄ nō. Et notaf in. l. vnica. C. eo. ti.

¶ Fatum eſt genus diuinationis cui qui īntēdit damnationē anime ſue incurrit. xxvi. q. vlti. non obſeruetis.

¶ Fatalis dies ſʒ azo. i ſū. C. de tēp. ⁊ repa. ap. dr̄ ſpacium tpis īfra qd̄ appellās dʒ appellationē ꝓſeq. Et qdē oliʒ q̄ttuor dies fatales ꝯcedebanf. quoꝝ pm̄us erat ſpaciū ſex mēſiū. ⁊ hoc ſi appellatū fuit a ſn̄ia clariſſimi viri vl̄ ſpectabilis viri vl̄ d̄legati a pn̄cipe. Scd̄i aūt dies fatales ſūt ſpaciū. xxx. dieꝝ. Tertij ⁊ q̄rti ſunt ſilr̄ totidē ſi ſalte facta fuerit appellatio a delegato vel ſpectabili vel clariſſimo viro. ꝑut h̄ hr̄ in. l. ij. C. de tē. ap. Hodie autē ex ordie vn⁹ tm̄ fatalis dies ē. i. vnic⁹. ſʒ ſi iuſta cā īterceſſerit alius ānus īdulgef: ⁊ ita erit ſcd̄s dies fatalis q̄ trāſacto lite nō ꝯpleta rata māet ſn̄ia. vt ī auc. ei q appellat. i. o. ti. de tē. ap. Dicebanf āt fatales dies. q2 eis fatuʒ .i. terminus cauſe imponif vl̄ quibus mors accidit cāe.

De Fe

¶ Femina ſʒ aliquos dr̄ a feditate: eo ꝙ fedas ⁊ enormes ſupfluitates mēſtruales emittit. ſola. n. femina eſt aial mēſtruale: cuius cruoris contactu fruges nō germināt. areſcunt herbe. arbores amittunt fructus. ferrum rubigine corrūpitur: ⁊ ſi quidē canes comedunt rabieſcunt. Uerificanf hec in adamante.

¶ Ferie ſm̄ azo. i ſū. C. e. ti. dn̄r a foro. q̄ſi foerie: q2 ꝑſtant vacationē ab his q̄ ꝯſueuerūt agi ī foro. Hoſt. tn̄ ī ſū. eo. ti. dicit ꝙ ferie dn̄r p ꝯtrariū. Cū. n. ferie colēde non ſint: hec tn̄ colūtur: vl̄ dn̄r ferie dies q̄ſi dies feſtiuādi ſm̄ papiā: q2 iſtis feriarū. a malis opibus abſtinē dbemus ⁊ nihil ominus ꝑſtant īmunitatē a mercantiis cū difficile ſit īter emētes ⁊ vēdētes pctm̄ non interuenire. lxxxiij. diſt. eijciēs. d̄ pe. di. v. c. qualitas ⁊ negocium. Ea q̄ tn̄ ptinēt ad diſciplinā militarē vl̄ ſcolaſticā vt artes liberales vel ius ciuile in diebus feriatis pagi pñt ſm̄ azo. ff. e. ti. l. j. vide not. p doc. in. c. cōqueſtus d̄ fe. vbi cū q̄rif an liceat ſtudere leges vl̄ pro ꝓcio ſcribē ī diebus feriatis vl̄ feſtiuis vl̄ dn̄icis. Dicit Jo. an. q̄n ſtudiū ſit ſine ſolēnitate ſi pp lucrū: ꝙ tunc lʒ cum non ſit opus ſeruile: ſʒ cū ſolēnitate. ſ. in publicis ſcholis nō licet. Dn̄s anto. de bu. dicit ꝙ cā ꝯſiliū dādi vbi nec̄itas ſuadet. ſ. q2 cā piitura ē tēpore. vl̄ d̄ loco lōginq ⁊c̄. tūc lʒ ſtudē ēt ad lucrū. alr̄ ſi. nec ī ſciētijs poſitiuis q̄ ad lucrū vl̄ honores tēdūt. ſʒ ī theologia ⁊ ī ſpeculatiuis licet. Et addit pa. ēt ī iure canonico. q2 talis laborat in vinea dn̄i ⁊ efficif hō ſpeculatiu⁹ ⁊ abſtrahif a vicijs. ſi aūt cultus diuin⁹ vl̄ offm̄ ꝑtermittaf: q2 ſanius ē maioribus ſtudē ⁊ mentes occupare q̄ꝫ ociū inſequi vl̄ in laruis vagari: immo melius ē domi manē q̄ꝫ feſta eccleſiarū pp dn̄as viſitare. xxiij. q. j. odi. proiec. vbi glo. ⁊. l. pe. ff. d̄ fer. De ſcribētibus ⁊ legētib⁹ vide in ti. d̄ fe. p doc. Et ſic ferie ſunt q̄dā ſolēnitates tēpoꝝ in qbus cauſe tractari non d̄bēt. Et ſm̄ Hoſt. dicūtur ferie: q2 forēſibus negocijs īmunitatē ꝑſtāt. l. diu⁹. ff. e. ti. Uñ feria vno mō capif p q̄libet die ī hebdōa. ⁊ ita ſuat eccl̄ia dicēdo. Feria pm̄a. feria ſcd̄a. ⁊ dr̄ a for. ris. ſ. a fando. i. loquēdo: q2 ſingulis ferijs ſolo v̄bo loquēdo deus creauit hoīeʒ ⁊ oīa. Alio mō capif pro die ſolēni feſtiuādo: ⁊ ſic dr̄ a feriēdis victimis que offerebanf in ferijs. vel a feriēdo ſm̄ papiā: q2 ⁊ ſi oib⁹ dieb⁹ abſtinēdū ſit a malis: tn̄ iſtis precipue: vt. c. i. de fer. Sūt g̃ ſic ferie cārū. ferie feſtiuādi: ⁊ ſic ferie nuptiarū. de quib⁹ in. c. capellanus de fe. xxiij. q. iiij. nō opʒ. xv. q. iiij. placita. lxxv. di. ꝙ die dn̄ico. Feriarū alie ſunt repētine qs imperator vel pnceps inducit repēte pp victoriā vel vxorē ductaʒ vel filiū natū: vel pp publicā ꝯgratulatiōeʒ ob diē natalis ip̄atoris. vt. C. e. ti. l. i. ⁊ dn̄r repētine: q2 ſūt certe ſimo q2 repēte ⁊ ſubito īducunf: ⁊ a nullo iudice induci pñt niſi a pn̄cipe. vt l ti. C. de fe. a nullo. n. iudice ꝓſumi dʒ vt auc̄te ſua aliq̄s ꝯdat ferias. nā feriales ferias nouari opʒ q̄s admiſtrator edixerit. Alie ſūt ſolēnes ⁊ q̄rū q̄dā inducūf ob reuerētiā dei: vt dies dn̄ic⁹: vt. l. ij. e. ti. ⁊. l. oēs dies: ⁊ ꝓcipue oēs dies ⁊ oēs feſtiuitates glīoſiſſime virginis marie. ſcōꝝ apl̄oꝝ ⁊ alioꝝ q̄ numeranf. c. vlti. e. ti. ⁊ de ꝯſe. di. iij. c. j. Alie ob honorē pn̄cipis. vt dies natalis vel coronationis eius. C. e. l. fina. ⁊ in. d. l. oēs dies. Alie ſūt ob honorē ciuitatū vt dies natalicij maximarū vrbiū. vt rome ⁊ ꝯſtātinopolis. l. oēs. pal. Alie ob neceſſitates hoīum vel publicē vtilitatē: vt ſūt duo mēſes vn⁹ grā meſſiū. ali⁹ cā vindemie. de qbus etiā ī palle. l. oēs dies. vbi dr̄. Oēs dies iubemus eſſe iuridicos illos tn̄ manere feriaꝝ dies pbas eſt geminis mēſibus quos ad requiē laboris indulgētior ānus excipit. Eſtiuis q̄s feruorib⁹ mitigādis: ⁊ ēt autūni fructibus decerpēdis Has v̄o ferias ſpe. eo. ti. nō vocat ſolēnes: ſʒ iudicat ruſticas vel publicas. q2 ꝓpter r̄publicā vel vtilitatē ruſticā inducūtur. Et forte ſpecula. mouef ex. l. j. in princ. ff. eo. ti. ⁊ ſtatuūtur he ferie ſm̄ cōſuetudinē loci ⁊ ſʒ varios terrarum ritus: vt. ff. de feri. l. preſides.

¶ Ferri ꝓprie dicimus ea q̄ qs in corpore baiulat. Portari v̄o ea q̄ quis in mente ſecum ducit. agi v̄o vel duci dn̄r aialia: vt. ff. de v̄bo. ſigni. l. ferri.

¶ Ferriminatio ē eiuſdē gn̄is materiarū ſolidatio ⁊ coniunctio: ⁊ ſi ſcipho argēteo fundus ferreus apponaf de h no. l. i rē. de rei vēdi. Sed applūbario. Re. ſupra. de A.

¶ Feudū ſm̄ Hoſt. ⁊ Azo. eo. ti. in ſum. §. j. Eſt bñficium alicuius rei inueſtitura interueniēte ſic conceſſe ſeu date alicui vt dn̄ium penes concedētē remaneat cuius occaſione recipiens: ⁊ ſucceſſor eius concedēte dn̄o ad id de quo ⁊ vſq3 conuenit aut feudi natura requirit tenetur directo dn̄o. Utile aūt trāſit ad feudatariū. arg. eoꝝ que no. de emphiteota. ff. ſi ag. vec. peta. l. vnica. §. q me. ⁊ fuit hoc dictū. ſ. vtile ſm̄ diuerſarū regionū ꝯſuetudines. qbus obligaf: ⁊ ipſis cōſuetudinibus obligaf qbus deficiēnbus iuri ſcripto obligaf. Pro diffōne feudi ⁊ donatione eius vide in gl. in vſibus. feu. qui mo. feu. acq. l pn. ⁊ ſummā ad quā ibi remittif. Dicif aūt feudū a fidelitate vel a fide quaʒ vaſallus dn̄o ꝑſtare tenetur. Neq3 enim debet aliqua inueſtitura fieri ei qui fidelitatē facere recuſat, niſi feudū eo pacto ſit acquiſitum vt de eo fidelitas non ꝑſtetur vt in conſtitutionibus feu. Per q̄s fiat inueſti. ⁊ p quos recipitur ibidē ī quibus cau. feu. amit. in ver. ij. de cſi. feu. not. Item feudum ē res cōceſſa alicui ad vtēdum pro ſeruitio: ſm̄ Hoſ. Eſt conceſſio rei pro homagio facta: ⁊ additur conceſſio beniuola: q2 ſit ex gratia ⁊ beniuolētia. ergo beneficium dicitur etiā: ideo conceſſio dicitur. q2 apud dominum remanet proprietas ⁊ dominium directum. Sed vaſallus acquirit vſufructum ⁊ vtile dominiū. Poteſt ēt ſic deſcribi. Feudum eſt beniuola actio tribuens gaudium capienti cuʒ ſeruitio retribuēdo per quam transfertur vtile dominium de domino in vaſallum. Et ſic dicitur a fidelitate: quā vaſallus tenetur domino de quo. in. c. ex diligenti. de ſimo. ⁊ in ti. de feu. per totum.

utile dominium transit ad feudatarium. Nam Sabos [illegible] proprietatem Sabet [illegible] redditum.

+ dare comandam [illegible] dare in feudum. apud dominum remanet proprietas et dominium directum sed vasallus acquirit usufructum et utile dominium. Vasallus autem dicitur feudatarius. Proprietarius [illegible] et investire vasallos. laudimia autem [illegible] ad usufructuarium [illegible] ad usufructuarios.

¶ Feudū legiū ſm Spe.ti.de feu.in tractatu libellor.§.qm̄ ſup homagiū.v.porro. Eſt qn̄ cā ⁊ occaſio homagij ceperit a dn̄o:vt q: baro dixit alicui paupi militi ꝙ aliquā rē imobilē ſibi daret ſi ei faceret homagiū ⁊ illā dedit talis res vocat feudū legiū ⁊ talis vaſallus homo legius. Et hec pbāt in li.feu. Si de feudo cōtrouerſia fuerit.vide infra.homagium.

¶ Feudatarius eſt qui feudū recipit:q etiā vaſallus dr̄.

De Fi

¶ Fictio iuris differt a pſūptiōe:q: fictio iuris ſemper ē ꝯ ritatē.vt in iure poſtliminij ⁊c. Preſūptio aūt freq̄nter intelligit ſtare cū veritate:ſicut ⁊ ſepe ſtat.ius enim fingit aliud q̄ʒ eſt.vt fingit mulierē ſtipulatā que nō ē.l.vnica.in pn̄.C.de rei vxo.actio.fingit natū qd̄ nō eſt.ff.de ſta.homi.l.qui in vtero.fingit nō eē natū:qd̄ ē natū.ff.de libe.⁊ poſth.l.tici⁹ teſtō.§.lunius.fingit viuere qd̄ nō viuit.inſti.de excu.tuto.§.fingi aūt fingit nō conceptū eū q mortu⁹ naſcit.ff.de vb.ſi.l.q mortui.no.Azo.in pn̄.ſu.circa.x.predicamēta.⁊ Hoſt.i ſum.de preſūp.

¶ Fides eſt fundamētū rerū ſperādarū.nō apparētium argumētū. Et ſm Ari. Eſt rō rei dubie faciēs fidem. Et fides ſm aplm in epla ad Gal.vt ſumit de ſum.tri.c.firmiter. Et ſubſtātia rez ſperādaz.argumentū.pmū dr̄:q: ſpare debem⁹ qd̄ dictū eſt a pphis futurū. Scōz dr̄:q: pphias iā cōpletas debem⁹ hr̄e argumētū.i.pbatione nō apparētiū de futuris cōplēdis. Sz illa ē q̄dā notificatio:⁊ nō vā diffinitio.q̄re magr̄alr ſic diffinit. Fides ē volūtaria certitudo abſentiū infra ſciētiā ⁊ ſupra opinionē ꝯſtituta. Augu.dic. Fides ē credere qd̄ nō vides. Et due ſūt ſpēs ei⁹.ſ.formata ⁊ iformis:⁊ capit multis modis.d̄ q̄ vide gl.bonā i.c.firmiter.d̄ ſū.tri.⁊ fi.catho.

¶ Fideicōmiſſum ē illud legatū vel relictū qd̄ cōmittit fidei heredis alicui dādū ab eo,cui teſtator dicit.heres fidei tue cōmitto vt des legata ⁊ cōmiſſa.vt ſm Azo.i ſū.C.eo.ti.§.ſeqtur. Hodie tn̄ nō eſt differētia iter fideicōmiſſa ⁊ legata:ſed olim multe erant drīe. Omne enim legatū fideicōmiſſum dici poterat:⁊ ꝯ.pro quo eſt tex.i.inſti.de le.§.ſed nō vſqʒ. Nā ipſoz eadē ē cura.ff.de le.j.vbi dr̄.p oia equata ſunt legata fideicōmiſſis.

¶ Fideicōmiſſarius eſt ille cuius fidei legatū vel relictus committitur.

¶ Fideicōmiſſaria libertas. Require infra libertas.

¶ Fideicōmiſſaria hereditatis petitio ē q̄ cōpetit ei cui fideicōmiſſaria hereditas reſtituitur ex ſenatuſcō.tre.vt q hn̄t agros cōfines ꝙ p ipſam diuidant agri vl fundi.

¶ Fideiuſſor eſt q alienā obligationē in ſuā recipit vl ſuſcipit fidē:pncipali nihilominus manēte obligato.vʒ.q ſe pro alio obligat:vt eo.ſ.principali debitore nō ſatiſfaciente ipſe ſatiſfaciat. Et dr̄ quaſi iuſſu alteri⁹ ponens fidem ſuā.vt inſti.eo.ti.in prin.⁊ ff.eo.l.j.⁊ ij. Eſt autem fideiuſſor magnū nomē gn̄ale:q: cōprehēdit ſub ſe mādatorē ⁊ cōſtitutorē:n eū q ex toto in ſe alienā obligationē trāſſert:qui ⁊ pmiſſor vocat. Sed hi differūt inter ſe:q: ꝯſtitutor nō obligat niſi precedat obligatio q̄ in iuribus data ſit:vt in.l.j.⁊.l.iij.§.j.cū alijs.ff.de ꝯſti.pe.⁊.l.ij.C.eo.ti. Fideiuſſor vero obligationē pcedit ⁊ ſeqtur:inſti.eo.ti.§.fideiuſſor. Mādator aūt nunq̄ʒ ſeqtur:ſed ſemp pcedit obligationē.vt.ff.mādati.l.ſi vo nō remunerādi cā.§.ſi poſt creditā.niſi in caſu q hr̄ in eo.§.v.plane. Et drīam hic poſitā no.glo.i.l.pālle.§.ſi poſt.in pn̄.cui eſt ſimilis glo.C.eo.ti.ſuper rubrica. Et ꝙ precedat obligationē:vide Hoſt.in ſum.C.eo.ti.§.j.

¶ Fideiuſſor in rē ſuā dr̄ q fideiubet p aliq rei ea cā qua res futura ē ei⁹.vbi grā.dedi pcuratorē ad defendēdū in cā mea:⁊ fideiuſſi p eo iudicatū ſolui.hoc caſu fideiuſſor in rē meā dicor:vt.l.ſi defunctus.ff.de pcur.

¶ Fideiuſſio ita ſit. Si iterroget fideiuſſor ſic.fide tua iubes qd̄ iſte debet:⁊ ille rn̄deat fideiubeo:vt inſti.eo.tit.§.in ſtipulationib⁹. Hodie tn̄ ſm Hoſti.in ſum.eo.tit.§.quali.vulgares vtunt hoc mō.es fideiuſſor pro tali.⁊ promittis mihi p eo.⁊ iſte rn̄det ſic vel promitto.

¶ Fidelitas ſm Hoſti.in ſum.de feu.§.qd ſit fidelitas.nihil aliud eſt niſi iuſiurādum qd̄ a vaſallis pſtat dn̄o. Et ibidē habet plena forma fidelitatis.vt.xxij.q.v.de forma.de iureiurā.c.ego.N. Et i quo differt ab homagio.no.in cle.paſtoralis.§.rurſus.de re iudi.

¶ Figuline dicuntur loca in quibus figuli exercēt officia ſua vel artem.

¶ Filius arrogatus. Require ſupra.arrogatio.

¶ Filius adoptiuus. Require ſupra.adoptio.

¶ Filius eſt is quē nuptie dmōſtrāt.vt.ff.de in ius vo.l.q: mr̄:vel p cōfeſſionē patris ⁊ matris.c.tranſmiſſe.q filij ſint legi.vel p affectū.C.de pſump.affecte.ij.q.vij.ad romanā.⁊ ſtat his coniecturis donec probet ꝯtrium ſʒ Hoſt.in ſum.ti.de na.ex li.ven.

¶ Filiuſfamilias dr̄ q eſt in ptāte pr̄is vel parētis.vt accipit in.l.ſi.ff.de his qui ſui vel alie.iur.ſunt.ſicut filius emancipatus dr̄ qui extra ptātem patris eſt.

¶ Filij nāles ſʒ azo.i ſum.C.eo.ti.ſunt multiplices. Aliq ſunt nāles ⁊ legitimi vt q naſcunt p legitimū thorum. Alij ſūt legitimi tm̄ vt adoptiui. Alij nāles tm̄.vt nati ex ꝯcubina vnica:⁊ i domo idubitato affectu ꝯtinēta. Alij neqʒ nāles nʒ legitimi vt q ex illicito ⁊ dānato coitu nati ſūt.de his oīb⁹ ē gl.inſti.de adop.i pn̄.⁊ gl.i.c.pvenerabilē.q fil.ſint legi. Et q̄t modis nāles de ſoluta cū ſoluta efficiant legitimi pʒ i.c.tāta.q fil.ſint leg.vbi etiā dr̄ ꝙ filij vulgo nati ⁊ ꝯcepti ſūt q ñ hn̄t pr̄ez determinatū. Sʒ vt azo.dic hec diſtinctio ſʒ iura ciuilia ipatoz dat ⁊ nō ſʒ iura nālia:q: forte ſʒ theologos nō ē vſqʒq̄ʒ verū ſʒ q̄ mrīmonia ſeu idiuidua maris ⁊ femie ꝯiūctio ē de lege nāe:q: ſʒ Ariſ.⁊ phos.p politicoz. Nā alis videt ꝯiūctio vnius ad vnā:⁊ vagus ꝯcubit⁹ eſt ꝯ nām.

¶ Filij ſpurij dn̄r qui de adulterio ex ſoluta cū nō ſoluta vel econuerſo concepti ſunt.cap.tranſmiſſe.pallega.⁊ l.vulgo.ff.de ſta.ho.

¶ Filiaſter filiaſtra eſt filius vel filia ex alio coniuge genitus vel genita non ex eo quem modo habet mulier.xxx.q.j.ſi quis filiaſtrum.

¶ Finium regūdoz. Requi.ſ.actio finium regundorū.

¶ Finitimus.i.vicinus.c.per tuas.de ſen.exco.

¶ Fit ⁊ fiūt.hec vba nō tm̄ reſpiciunt preſens:ſed etiā futurum.xxv.q.j.gn̄ali.in tex.⁊ in glo.

¶ Fieri i ꝯtinenti dr̄ hoc qd̄ pōt cōmitti iudicis arbitrio.vt dicit Alanus.de ap.c.an ſit.i glo.vlt.i.in actu ſe tenēte hoc ē anq̄ʒ ꝯhētes ſe ad extneū actū ⁊ negocia diuertāt.ff.de vb.ob.l.ꝯtinuus.vide ſupra facē.vbi de hoc.

¶ Fiſcus eſt ſaccus regius in quē reducunt vel cui applicātur bona bānitoz vel pſcriptoz.talr accipitur.ff.loca.l.ſʒ edes.§.fiſcus:vl ē regij vl impialis theſauri ꝯgregatio:vl imperialium bonorum collectio vel priuilegium:q: fiſcus multa hʒ priuilegia.vt no.Azo.in ſum.C.de priui.fiſ.ad quod vide no.C.de iu.fiſ.in rub. Et no.ꝙ drīa ē inter fiſcum ⁊ rēpublicā:ſicut inter ſpēm ⁊ genus. Fiſcus enim eſt burſa ſolum de cōmodo pecuniario:ſʒ reſpublica pecunias.honores.premia.⁊ alia conſiderat.no.in.l.mancipia.C.de ſer.fugi.

De Fl Fo

¶ Flamines dicebantur ſacerdotes gētiliū:a filo quo in capite vtebātur a quo dicebantur flamines quaſi filamines.nā nudis eos capitibus penitus incedere nephas erat.diſ.xxj.cleros.poſt mediū. Inde archiflamines dicebātur.⁊ prothoflamines:vt ea.di.§.j.

¶ Floci nomine intelligiť habit⁹ hñs manicas longas ⁊ amplas. Luculle ꝟo noīe habitus lōgus ⁊ amplus ſine manicis: vt in cle. ne in agro. §. verū. de ſta. mo.

¶ Fodine dr̄ loca vel fouee vbi aliqͣd ſodiť: diſ. xxj. cleros. Jnde dicitur ferrifodine fouee vbi foditur ferruꝫ: ⁊ aurifodine vbi ſodiť aurū.

¶ Formula. Require ſupra actio.

¶ Forus eſt exercēdaꝝ liniū locus a fando dictus vł a foronio rege q̄ pmo grecis lr̄is legē dedit: vt de ꝟb. ſigni. ca. forus. ⁊ vij. di. moyſes: ⁊ ꝯſtat ex trib⁹. ſ. cā. lege. ⁊ iudicio. Jtē forus idē eſt qᷝ tribunal. Et vt Azo. dicit: forus ponit pro burſa: ⁊ alio modo dr̄ formariū vt ait placen. de quibus ſedilia iudicātiū ꝯficiūtur. ideoqꝫ appellatur ꝑtoriū. Tribunal aūt dr̄ maioꝝ iudicū. ſ. q̄ hn̄t merū imperiū. Pape aūt ꝓprie dr̄ ꝯſiſtoriū. Jtē eſt planicies in naui. Jtem eſt locus vbi merces reponūtur. Jtē foramē remi iunno. Jtē ſcriptoriū foraminoſum ꝓ imponendis pennis ⁊ cornib⁹ vel calamis ad ſcribēdū deputatis. Et hec ſignificata hꝫ forus vt plurimū i maſculino genere ſm Hoſt. in ſū. de fo. cōpe. §. j.

¶ Forū aūt in neutro genere ſm Hoſt. ibidem poniť pro loco deputato ad emendū vel vendendū res. Aliter aūt ſm Azo. dr̄ diſtrictus ciuitatis vł territoriuꝫ iudicis in quo animaduertere ⁊ punire habet delinquētes. l. ſi pupillus. §. territoriū. ff. de ꝟbo. ſigni. Et veniūt ibi que ſūt iuriſditioni: ⁊ non que ſunt ordinis: ⁊ diciť quaſi fodiū: eo q̄ q̄ ſunt in diſtrictu ad ſodia vel munera ſeu angarias compellūtur: vel diciť a ferendo: eo q̄ munera ſubeūt ⁊ īferūt. Alr̄ ſed Gof. Hoſt. ibidē ꝯuenietes. foꝝ ē idē qᷝ tribunal: q꞉ tribunal forte hꝫ aliquā ſīlitudinē cū foro: q꞉ ſicͭ i foro venali qᷝ nos noīamus foꝝ: ꝯueniunt mlt̄i vēdētes ⁊ emētes ſiue res venales īferētes: ſic ēt i foro iudiciali. ſ. i tribunali ꝯueniūt multi litigātes ſiue ꝯtētiōes ⁊ lites īferētes ⁊ exīde diſſēnes deportātes.

¶ Fornicatio eſt cuiuſlibet illiciti coit⁹ genus q̄ fit extra vxorē legitimā: ſpālr̄ in vſu viduarū: meretricū vel concubinarū. Sed ſtupꝛuꝫ raptus īceſtus regre locis ſuis. Et q̄libet fornicatio ſimplex ē pctm̄ mortale: vt cle. ad noſtrā. de here. q̄ de iure canonico hodie prohibitus eſt cōcubinatus: ſed tn̄ pmittebať tanqꝫ licit⁹ de iure ciuili. l. in ꝯcubinatu. ff. de ꝯcubi. inſti. de pa. po. in glo.

¶ Foreſta ē loc⁹ vbi fere inhabitāt vel includūtur: ⁊ vbi q̄ hꝫ vſum venādi ſm Bar. de dona. cū dilect⁹ in gl. ſ.

¶ Foraneus dicitur q̄ forum tenet vel de foro venit. iij. q. vj. peregrina.

¶ Forte qͣſi ſit dubitatiuū facti: ⁊ qͣſi iuris no. Archi. xj. q. iij. nolite. ēt qñqꝫ capiť certitudinaliter pro expſſiuo ꝟitatis: ⁊ nō ꝓ nota dubitationis: vt in multis iuribus.

¶ Forſitan etiā qñqꝫ capiť non dubitatiue. de vo. ⁊ vo. redē. c. magne: ⁊ ſic eſt expſſiuū ꝟitatis. de pcu. tue. xxxiij. q. ij. admouere. circa mediū. ⁊ de pe. diſt. j. quāobrem. de ſupplē. negli. ꝑla. c. j. li. vj. qñqꝫ eſt nota dubitationis: ꝯ teſta. c. ij. cle. paſtorales. ꝟ. nūqꝫ etiaꝫ. de re iudi. vide gl. in ꝑealle. c. ij. de teſta.

De Fr

¶ Frater dicitur quaſi fere alter.

¶ Fratres conſanguinei ſunt fratres ex eodem pr̄e ⁊ eodē ſanguine geniti: ita exponit tex. in. §. ſunt aūt cognationes. inſti. de legi. ag. ſuc. ⁊ l. itaqꝫ. C. eo. ti.

¶ Fratres patrueles ſūt duoꝝ fratrū filij vt dicto. §. ſūt aūt. ꝟ. eo numero. Et inſti. de gra. §. iiij. gradu.

¶ Fratres vterini ſunt filij eiuſdeꝫ mr̄is: vt exponit glo. inſti. de legi. ag. ſuc. §. hoc habendum.

¶ Fratres cōiter dicuť omnes chriſtiani tam laici qꝫ clerici ꝑ lauacrū regenerationis in baptiſmo. c. ad menſaꝫ xij. q. iij. ⁊ c. ioānes. de regu. per Joā. an. ij. q. j. ſi peccauerit. Sed an denūciatio euāgelica hēat ſolū locū i fratrib⁹ iſtis: vel ēt in fidelib⁹: videlicet ſi chriſtianus denūciaret paganū: videť q̄ nō: q꞉ diciť ibi frater tu⁹. Pōt dici ſm Panor. q̄ ſic ſaltē aliquo modo. ſ. qͣñ peccat contra precepta naturalia. c. quod ſuper his. de vo. ⁊ vo. redē. Sunt enim proximi noſtri. quoꝝ animas lucrifacere debemus ſm glo. in. c. primus. de pe. di. ij. Et ſic cōcluditur denūciationē euāgelicā aliquo modo locū habere ꝯ infideles. Jtem ante concilia apoſtolorū in primitiua eccleſia oēs appellabāť fratres diſcipuli chriſti. xxij. diſt. ſacroſancta: tn̄ proprie religioſi mēdicātes non habētes bona i cōi fratres dr̄. Et alij habētes bona in cōmuni: vt ordinis ſancti benedicti: bernardi ⁊c̄. q̄ monachi dicūtur. cle. dudū. de ſepul. ⁊ cle. exiuit de paradiſo. de verbo. ſigni. Et ſm panor. monachi non appellātur fratres proprie: lꝫ large loquēdo ſic. Sic ēt de monialibus que de ordinibus mēdicantiū dicūtur ſorores: ⁊ alie monache moniales vel ſancti moniales.

¶ Fraternitas quot modis ſumitur in iure no. Jo. an. in cōmento decre. Jo. de regu. ⁊ trāſeū. ad reli.

¶ Fraus idem ēſt qᷝ dolus. Nota tamen quandā differentiam in. l. iuriſgen. §. ait pretor. ff. de pac. vbi vide. Hꝫ tamen fraus capitur prout fit legi quando quis facit contra ſignificatuꝫ legis queſita palleatione. qua videatur non agere in fraudem legis. ff. de legi. l. fraus. verbi gratia. filiusfa. indiget pecunia. petit a me ſibi mutuari. video q̄ per hoc inciderē in ſenatuſcōſul. macedonianum. pecuniam non mutuo. ſed frumentum vt vendat ⁊ pecuniā hēat ne videar incidere in macedonianū. certo eo nihilominus incido: vt. l. ſed iulia. §. mutui. ff. ad mac. q꞉ frumētū nō trado nec recipit niſi ad palleationē: pꝫ hoc: q꞉ frumēto nullatenus indigebat ⁊ pecuniā habebā ad mutuādū: ſed nolui ne inciderē. ⁊ tn̄ incido mutuādo frumētū. Nā attēto animo meo ⁊ recipiētis nō mutuo frumētū: ſed pecuniā. Et idē ſi trado libruꝫ vt vēdat. Jdeꝫ ſi vir donat ticio vt ticius donet vxori. l. ſponſus. in prin. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. q꞉ in aīo donātis ē ſimplr̄ donare vxori nō ticio. Jdeo facit fraudeꝫ legi. Fit aūt fraus legi qͣñ fit ꝯ ſignificatū legis palleatione q̄ſita: ſꝫ fit ꝯ l. gͤ qͣñ fit ꝯ id qᷝ ꝑ legē ſignificatur: tn̄ nulla palleatiōe q̄ſita. ff. de legi. l. ꝯ legē. Ex his pꝫ q̄ ſi bona fide mutuo filiofa. frumentū credēs ipſum indigere nō incido i macedonianū. q꞉ nec facto nec aīo facio ꝯ eī⁹ ſignificatū. Et hoc ēt ſi ſit error itollerabilis. q꞉ fraus requirit aīum. ſec⁹ ſi pecuniā mutuo errās i re. q꞉ talis error nō excuſaret: eo q̄ ſcm̄ ē ꝯ ſignificatū legis. ar. l. ij. C. ad mace. pꝫ in ſtatuto pedagū i ꝑtāte aurelianēſi q̄ caueť: vt q̄libet nauis trāſiēs onerata ſubtus pontē ſoluat certū qd. ſi hn̄s duas naues oneratas exonerat vnā ⁊ ponit in aliā vt ſoluat tm̄ ꝓ vna certe talis nō incidit i legē nec facit ꝯ legē: nec fraudē legi. q꞉ lex nō ꝓhibet hoc facere. Et iſte pōt ſibi ꝓuidere de meliori ſuo ſeruādo ſignificatū legis. Et idē eſt ſi ſtatuto caueť q̄ ducēs q̄drigā oneratā ꝑ pōtē ſoluat tm̄: q꞉ pōt exonerare eā vt nil ſoluat ⁊ facere trāſire ꝑ flumē vel portare ꝑ hoīes: q꞉ licite pōt ſeruato termīo legis: ſicut pōt nō ducere merces ꝑ terras ne pedagia ſoluat. Sed ſi ducerē nauim vel quadrigā oneratā: ⁊ nō ſoluerē. vel ſoluerē pecunias: tn̄ ſciēter inutiles: tūc facerē ꝯ legē vel in fraudē legis. no. Jo. an. ⁊ facit ad hoc. §. penul. inſti. de adoptio.

¶ Fructus dicitur q̄ ſuperſunt deductis expēſis q̄ ſiūt gratia fructuū querēdoꝝ colligēdoꝝ ⁊ cōſeruādoruꝫ: qᷝ locū hꝫ tā in bone qꝫ in male fidei poſſeſſoribus: ⁊ i ꝑdonibus: vt. ff. de peti. here. l. ſi a te. §. fructus. ⁊ l. placet. in fi. C. de fruc. ⁊ lit. expen.

¶ Fructuū aūt alij ſunt induſtriales: vt frumentū vinuꝫ

olei: ⁊ ſimilia. ſ. lac ⁊ lana: que ſine induſtria hoīs nō ꝓuenīūt. Alij ſunt fructus nāles q ex ipſa nā ꝓueniūt. ſ. ſine magna induſtria hominis: vt poma. pira. ficus. ⁊ hmōi. Utraqʒ diffinitio pōt colligi ex. l. j. §. fructus. ff. ō vſuris. ⁊ de reſti. ſpo. c. grauius. i glo. fi. Sūt ergo nāles fruct⁹ i qb⁹ factū nāe ꝑcedit factum hoīs: ⁊ ex ſolo rudi vſu poſſumus illis vti: ſed īduſtrialibus nō ſic ſolo vſu rudi: ſed cura adhibita: lʒ etiā nā cooperetur: cura tamē maior requiritur non modica: ⁊ ꝑfunctoria: ſicut i nālibus. vide glo. in. l. ſequitur. §. fructus. C. de vſucapio.

Fructus ꝑcepti dicuntur qui aliquo modo ſunt a ſolo ſeparati: ⁊ in horreis reconditi.

Fructus ꝑcipiēdi dicunt̄ qui immaturi ſunt: quos verus dñs poſſidet: ō his in ſpe. eo. ti. de fructi. ⁊ lit. expē. ⁊ Azo. in ſuʒ. C. de rei vē. vñ fruct⁹ diuerſimode ſignificat acceſſionē vſufructuū ſeu ius vtēdi fruēdi: ⁊ ius fruendi dēpto vſu ꝑmo ſignificat acceſſionē. Et hāc dupliciter. ſ. ſtrictius pro eo qd ex ꝑdijs ꝑcipit̄. vt nō cōprehēdat fetus animalium vel vſuras pecuniarū: ſicut ſumit̄ in rubꝛ. de vſu. ⁊ vſu. le. nā ibi fructus ſumit̄ prout diſtiguitur ab vſura ⁊ a pecudibus. q2 in his ēt fructus eſt. l. in pecu. ff. de vſufru. non aūt cōprehēdit partū ancille. Magis late aūt ſignificat: vt etiā cōprehēdat vſuras vt. l. vſur. ff. de vſu. Itē ⁊ pēſiones ꝑdioꝝ. l. ꝑdioꝝ. e. ti. Scdo ſignificat vſumfru. nā legato fructu fundi videt̄ legat⁹ vſufructus: q2 dicit tex. vſufructui ineſt: nō econtra. l. ſerui. §. ſi vſufructus. ff. de vſu. ⁊ ha. Ex hoc ſequitur ꝙ ſi legato fructu fundi vſus adimat̄ inutile fit legatū vſufructus: ſed vtile manet in eo qd ſupeſt vſui. Et idem intelligo vſufructu legato: vt. §. ꝑalleg. nō obſtāte illo tex. q in fine dicit inutilis eſt adēptio: q2 verū ē in fructu q ſupeſt vſui: vel qſi teſtator voluit adimere vſum legatū qſi perſone legatū: q2 cū nō legauerit ꝓut continetur in vſufructu nulla eſt ademptio.

Frui dicitur q fructus percipit.

Fructuarius eſt q rei dñs nō eſt: vt i. l. vtifrui. ff. ſi vſu. pe. Tñ in qbuſdam caſibus pro dño habet̄. ſ. in percipiendis fructibus. ff. de vſufru. l. ſi titij. §. j. ad hoc facit ꝙ vſufructuarius nō ſit dñs. nā ad id qd dictū eſt ad eum oēs fruct⁹ gñalr ſpectāt ſcḋm placē. ff. de vſufru. l. vſufructus. ꝑcalle. in prin. in ſum C. de vſufruc. Et quomodo differat ab vſuario. Require infra vſuarius.

Fruſtra. no. archi. de accu. c. j. li. vj.

De Fu.

Fugitiuus eſt q ea mente recedit ne redeat ad dñm: lʒ poſtea redeat: vt. ff. de edi. edic. l. qd ſit fugitiuus. de ꝟ vide Azo. in ſum. C. de ſer. fugi.

Fulminare dr̄ iudex iniuſte vel indeliberate ſniam ꝓferēs ſine maturitate. de ſen. excō. c. j. li. vj. Non ergo leuiter dicat̄ fulminare: ſed cōiter ferre ſniam: ēt ꝯ abſentem promere ſentētiam non ceſſet. C. de iudi. l. properādū circa medium legis.

Fullones dicuntur mūdatores ⁊ dealbatores veſtium: ⁊ earūdem decoratores ſeu coloratores.

Fūctio ē vſus ꝯſuet⁹ funct⁹ ab eo q fungebat̄ honore aliq̄ aut officio. Hic dr̄. Qui iā expleuit offm̄ vite. vnde dr̄ ꝙ mutue pecunie magis functionē in genere ſuo recipiunt ꝑ ſolonē q̄ʒ ꝑ ſpēm. i. ſoluēdo mutuā pecuniā magis vtimur gñe. i. rei manerie q̄ʒ ſpē. i. eodē corꝑe. alr̄ ſi eēt mutuū vl̄ mutatū. ſ. de meo tuū. ſed cōmodatū. ſ. ad cōmodū vtētis datū. ff. de re. credi. ſi cer. pe. l. mutuuʒ.

Functio publica. Require. ff. de pu. ⁊ vecti. l. j. §. hic titulus ſuper ver. impendatur.

Funeraria actio. Require ſupra actio funeraria.

Fūdat̄ itētio ꝑ teſtes: vl̄ iſtra: vl̄ ꝯfeſſionē vel euidētiā facti vl̄ ꝑſūptiue: vt ē. l. l. ō. fūdauerit. c. finē. de do. ⁊ ꝯtu.

Fūdus ē māſio alicuius cū acceſſionib⁹. Aliter diffinitur: vt in. l. qm̄. ff. de ver. ſi. Et nō. ꝙ fundus ē nomen hōgeniū: q2 q̄libet ps fundi dr̄ fundus. Sunt. n. hōgenia i qb⁹ ē idē ꝑdicatū in parte qd in toto: vt aq̄. terra. lignū. pānus ⁊c̄. Alia dr̄r eutrogenia. in qbus pars ſi capit eādē denoīationē cū toto: vt domus cathedra. tunica. man⁹. pēs. vñ nō valʒ legatū fundi: ⁊ ē de riſo: ui. l. legato. ff. de le. i. nā legādo ſpaciū palme de fundo: diceretur fūdū legaſſe. Sʒ ibi bona glo. ꝙ nō valʒ legatū gñale legādo rē ſubam vel aial. q2 muſcā dādo liberaret̄.

Fundus dotalis eſt q mr̄imonio ꝯcto datus eſt ſpōſo.

Fundus qſi dotalis dr̄ q traditus eſt ſpōſo nōdū ſecuto mr̄imonio. ꝑ q̄ ⁊ ſupiori dicto facit. l. j. §. j. de fū. dota.

Fundus inſtructus eſt edificatus vel cultus.

Fūdus iugeus eſt terra q̄ mō nō arat̄: lʒ oli fuerit fertilis. alſ. q̄ mō arat̄: lʒ olim fuerit ſterilis.

Fūdus limitatroph⁹. alſ. limitatrophus dr̄ a troph⁹ i. deſcriptio ⁊ militie qſi deſcript⁹ ad vſū militū q limites iperij cuſtodiūt: vt. C. ō fū. limitato. l. j. ⁊. l. ſi accipit̄. li. xj. Alr̄ dr̄ fūd⁹ limitoſus: vt ibidē ō fūdo. limi. ⁊ pati.

Fundus agometicus. Re. Azo. in ſum. C. eo. ti.

Fundus ſaltuenſis eſt fundus in quo eſt ſaltus. C. de fun. palu. l. fina. li. xj.

Fūdus releuat⁹ dr̄ q olim erat paluſtris. Nūc autē factus eſt ſerenus. alſ. terrenus. C. de fun. palu. l. ſi. li. xj.

Fundū diuidi in certas regiones eſt ipſum diuidi i determinatas partes.

Furtū eſt ꝯtrectatio vl̄ ꝯtrectatio fraudulenta ſeu fraudulosa rei aliene mobilis corporalis q̄ fit inuito dño cuius res ſuit: animo lucrādi. ſ. grā rei vel poſſeſſionis vel vſus: vt. ff. e. ti. l. j. dr̄ aūt furtū ſcḋm Azo. a furuo. i. nigro. eo ꝙ clam ⁊ obſcure: ⁊ plerūqʒ de nocte fiat: ⁊ dr̄ a fraude vl̄ ab auferēdo: vt. l. j. i ꝑn. ff. e. t. ⁊ i inſti. de obli. q̄ ex delic. naſ. in ꝑn. §. furtū aūt. ⁊. §. placuit. Et ꝓhibet̄ in decalogo. xiiij. q. v. penale. ⁊ no. xxxij. q. xij. ꝙ loib⁹. Et nota ꝙ pro furto nō dʒ qs mori: nec mēbrūʒ ꝑdere ſed fuſtigari. ſcopari. vel alr̄ caſtigari. C. de ſer. fugi. auc. ſʒ nouo iure. Sed ꝯ qs ſuſpēdi dʒ pro. v. ſolidis. §. ſi qnqʒ ſolidos: vt in auc. de pa. te. coll. x. dicit Ja. colūbi bononienſis nō ſeruari. §. ꝑal. ğ ſcḋm Saly. nō ē curādū: ⁊ dic̄ Fulgo. ꝙ ille. §. ꝓcedit ex ꝯſue. quē Richar. de Saly. itelligit i caſu ſingulari. ſ. qñ ꝑꝑ furtū tale. v. ſolidoꝝ pax violat̄. Dñs cato dicit ꝙ. v. ſolidi ſunt. v. aurei: qi ēt ita capitur ſolidus ꝓ aureo. C. de ſer. fu. l. quicūqʒ ibi: vel. xx. ſolidos reddat: vbi glo. dicit. Talē ſolidū accipe q valeat vnū aureū: q̄ꝝ. lxxij. faciūt vnā librā auri. ſic inſtitu. de pe. te. li. §. ſi. Jure. ffo⁹ fur. ꝑūiebat̄ exordiarie: nec moriebat̄ niſi famoſus latro. Jure aūt auc̄. hr̄ ne moriat̄ nec mēbrū ꝑdat: vt. ō. auc̄. ſʒ nouo iure. poſtea i ti. de pa. te. ꝓ. v. ſolidis: deinde ti. de pa. iur. fir. dʒ legitime puniri. qd multiplr̄ itelligit̄. Tādem iura municipalia puniūt alr̄. Nā ꝑnceps pōt ſtatuere ꝙ nemo moriatur niſi ipſe diſpoſuerit: vt gl. i. §. furtū. ō pa. iu. fir. coll. x. q̄ ē magis furtoꝝ: nā q̄dā ſunt furta domeſtica nō publice coercēda. l. reſpiciēdū. §. furta. ff. de pe. dicūt enim doc. ꝙ nullus famulus ꝓ furto in domo cōmiſſo mori dʒ. Alia ſunt furta nō domeſtica: ⁊ tūc fures balnearij vel ſacculari fuſtigant̄. glo. ē i. l. ſi ſe alias cū te. ff. de his q no. iſa. Alij diurni: ⁊ hi remittūt̄ ad iudicē. Et nō. ꝙ furti emptor dʒ ipm̄ reſtituere ſine ꝑcio: nec pōt ipm̄ ꝓ ꝑcio retinere. l. in ciuilē. C. de fur. imo eſt modicū ꝙ reſtituat: nec i ſuſpitionē furti cadat: ⁊ ſic ad furcas euadat.

Furtū cōceptū eſt cū qs ꝑntibus teſtib⁹ apud aliquas rem furtiuā querit ⁊ inuenit: vt inſti. de obli. que ex de. naſ. §. conceptum furtum.

Furtū oblatuʒ eſt cū quis rē furtiuā alicui obtulit vt

potitio penes eum q̄ȝ penes ſe inueniretur. ſed illa nomina nunc non ſunt vſitata.

¶ Furti ꝓhibiti dı̄ cū qs volētē rē furtiuā q̄rere ꝓhibuit. vt. d. ti. ḋ ob. ex ḋlic. §. ē ēt. vbi dı̄ ꝙ he actōes furti cōcepti oblati ꝓhibiti ⁊ ñ exhibiti i deſuetudinē abierūt.

¶ Fur eſt q clā obſcure ⁊ plerūqȝ de nocte rē alienā amouet inuito dño grā lucrādi. ⁊ ſubaudi ſine arm]. vt i auē. ſȝ nouo iure. C. ḋ fur. ⁊ ſer. cor. Et dı̄ fur a furuo. qḋ idē eſt qḋ nigruȝ. q2 vtplurimū i obſcuro furaſ. vnde. Qui male agit odit lucem. de of. dele. conſuluit.

¶ Fur manifeſtus dı̄ qui in ipſo maleficio eſt deprehenſus vel i loco in q̄ ꝯmiſſuȝ eſt furtū. vel poſt furtū diu tñ cū furto deprehendaſ anteq̄ȝ deportauerit ad locuȝ ad quem deſtinauerat, inſti. eo. ti. §. manifeſtus.

¶ Fur nō manifeſtus dı̄ q rem detulit quo deſtinauit. ti. ꝑal. §. ſȝ ſi ꝓtulit. vel ſic dı̄ q cū re furtiua in ipſo actu furādi nō dephēdiſ. ſed iā deportauerat rē furtiuā in locū in quē deſtinauerat: nihilominꝰ ꝯuinciſ poſtea ḋ furto.

¶ Furti actio. Require ſupra actio furti.

¶ Furti conditio. Require ſupra. cōditio.

De Ga.

Gaſtaldus eſt maior dñs q hȝ curā exteriorꝫ rerū ep̄i.

De Ge.

¶ Gener meus ē maritus filie mee: vt in. l. facile. ff. de gra. affi.

¶ Generalis abolitio. Require. ſ. abolitio. Et vide de hoc Azo. in ſum. C. eo. ti.

¶ Gñali ſmōe pſona loquēs ītelligiſ excepta. de iureiur. petitio: vbi ꝯcor. in gl. Et ītelligiſ ħ regulr: q2 fallit iterdū vbi obligatio vł pactū ꝓcedit: qḋ iducit eq̄tatē quādā includētē ēt pſonā loquētis: vt ſi recepiſſem. x. a te ⁊ ꝓmiſiſſem tibi dare turri ꝯ oēs hoies: tūc teneor ēt dare ꝯ me ex pacto. de hoc in. c. de forma. xxij. q. v. qñqȝ ēt gñali ſermone: nec familia loquētis intelligiſ.

¶ Gñalis locutio gñalr eſt intelligenda. ff. de of. pref. l. prefes. xix. di. c. i. ff. qḋ me. cau. l. metū aūt. §. aīaduertendum: ſȝ generale verbū nō eſt ſemp gñaliter intelligendum. de iureiur. ca. ad noſtrā. in glo. vlti.

¶ Generalr dı̄ qḋ immo ēt indefinite intelligēdū eſt. de coniu. lepro. c. qm̄. in glo. ſuper verbo indefinita: ⁊. xix. di. ſi romanorū. ff. de pub. l. de precio.

¶ Generalia verba ſunt ad ciuilem modum referēda. ff. de ſerui. vrba. pred. l. ſi tui.

¶ Gñalis allegatio qñ ſufficiat ⁊ qñ nō no. i. c. vña. de coꝰ ba. cle. nā qñqȝ ſufficit: vt. xlij. di. c. ſi qs ḋſpicit. §. hic ē: vbi allegaſ Jo. euāgeliſta i ep̄la ſua ſine q̄ta. ſilr hı̄ in. c. vña. ꝑal. Alr dı̄ ꝙ alibi legiſ: ſȝ ꝙ nō ſufficit gñalis allegatio. fac cle. ꝯſtitutiōeȝ. ḋ elec. ⁊. ij. q. i. in ꝑmis. iſti. ḋ pe. te. liti. in ſi. Finalr dı̄ ꝙ ſufficit gñalr allegare corā ꝑncipe: q2 ꝑnceps cēſeſ oīa iura hr̄e in ſcrinio pectoris ſui. l. oīuȝ teſtōꝝ. ꝯ. ſic igiſ. i ſi. C. de te. da. ſecꝰ ſo corā aliīs vł ſi ꝑnceps allegat deciſiua ꝓmulgādo tūc ſufficit ei gñaliter allegare de cau. poſ. c. i. de no. ope. nū. c. i. Si āt allegat ſup v̄bo i iudiciū deducto: tūc ſpālr dȝ allegar̄ ⁊ ſpecificare leges ſi ē peregrina: q2 lȝ ꝑnceps v̄tualr oīa iura in mēte habeat: nō tñ formalr: vt no. i. c. i. de ꝯſti. li. Qñ eñi cōſtat de lege ſufficit gñalis allegatio. alias eſt necīa ſpālis. Dȝ eñi ſic allegari ꝙ iudex reddaſ clarus: ⁊ nihil obſcurū remaneat. xxviij. q. i. ſicut enim in ſi.

¶ Gñalis clauſula ſignificat qḋ eiꝰ ſignificatū ꝓbare vel ſignificare ꝓbat: ⁊ tūc ſi ꝑtinet expſſe noiata. ff. de v̄. ſi. l. doli. v̄bi grā. Teſtator filios iſtituit: ⁊ iuicē ſubſtituit: ⁊ poſt filiū exheredauit: q̄ exheredatio vel clauſula nō reuertiſ ad iſtitutionē: imo ad ſubſtitutionē: vt i. l. i. i ſi. C. de li. ꝑte. ⁊ exhere. Idē ibi. Pī vnā filiā iſtituit ⁊ filiā exheredauit. deīde aliū filiū ſubſtituit. exheredatio refertſ ad ſolum gradū inſtitutiōis: vt. l. ij. §. filius. ff. eo. ti.

¶ Genus eſt qḋ ꝑdicaſ de pluribꝰ differētibꝰ ſpē. inſti. de iur. na. gen. ⁊ ciui. §. ꝯſtat. v̄. plebiſcitū. Et qñ iuriſcon. dat doctrinā tūc capit genus vt logici: ⁊ ibi ponunſ exēpla no. l. ij. §. i. ff. ſi cer. pe. vbi capiſ ſpēs ꝓ gñe: vñ vocabulū genus nō ſumiſ ꝓ ipſa dictiōe: ſed ꝓ ſignificato ꝑ ipſaȝ: ⁊ ſignificat diuerſimode ꝓut ſignificatū ex ea ſūptū ⁊ qḋlibet aliud mediū ſignificare declarat. v̄bi grā. ſi teſtator legat vel qs ꝓmittat eis ſubaȝ vel rē ſiue animal: nullū eſt legatū vel nulla ꝓmiſſio. l. cū poſt. §. gñali. ff. de iur. do. ⁊ no. in. l. legato gñalr. ff. de leg. i. ro. quia eis ⁊ ſuba ſignificāt gñaliſſime. Et hec dictio aīal lȝ nō ſignificet ita gñalr: tñ adhuc ſignificat multuȝ gñalr: ⁊ in tm̄ ꝙ dicere totū genus cōphēdi in legato vel ꝓmiſſione eſt dicere legatū vel ꝓmiſſionē ꝯtinere ipoſſibile: ⁊ eciā dādo muſcā vel vermē liberareſ heres vel ꝓmiſſor: qḋ tñ nullius ē validitatis: vñ dı̄ gñis obligatio perire nō pōt. l. in rōne. §. ij. ff. ad. l. fal. Sȝ tñ ſi diues ruralis diceret in teſtō vel donatione inter viuos: ego dono bubulco meo vnū aīal: intelligereſ de vno boue ad arāduȝ vel de vno aſino. ſi hec erat q̄litas pſone cui donaſ. nā q̄litas pſonarū: ⁊ ꝑcipue illarū qbꝰ relinquiſ dat intellectū v̄bis: ⁊ ſic ſumiſ cōis modus intelligēdi v̄ba ꝑdicta. ſecus in gñe gñaliſſimo: q2 ibi nō eſt modus ītelligēdi q ſignificet aliqḋ vtile: ⁊ idē in alio gñe ſubalterno in quo nō eēt modus cōis aliqḋ vtile ſignificādo: vt dicēdo. lego rē corporalē: q2 nihil ꝯprehēdiſ: ſicut nec in gñaliſſimo. Itē ibi. teſtator legat: vel qs ꝓmittit domū in gñe: ⁊ nullā hȝ domū: nō tenet legatū vel ꝓmiſſuȝ: ſecus ſi hȝ in pr̄imonio. l. ſi domus. ff. de le. ij. Rō ꝓmi. q2 genꝰ ita gñalr ſignificat ꝙ nō apparet de q̄ re voluit ītelligere. Rō ſcḋa. q2 de rebꝰ ꝓprijs qs ſolet diſponere: ⁊ ſic ſignificatū gñis reſtringiſ ꝑ ſignificatū ħ qḋ hȝ in pr̄imonio. Silr ſi qs legat vel ꝓmittit fundū in gñe nulla ē ꝓmiſſio vel legatū. l. ꝑal. ſiue habeat in pr̄imonio ſiue nō ſm̄ Bar. Itē vbi teſtator legat rē in gñe ſignificat ꝙ heres ſoluēdo faciat rē accipientis. l. ſi domus. §. de euictis. ff. de leg. i. Rō. q2 nā legati eſt ꝙ res transferaſ in legatariū ⁊ efficiaſ ſua ꝓpria. niſi alias reſtringaſ. Itē ibi. teſtator legat vnū de ſeruis q cū eo cōmoraſ: ⁊ ſunt alieni. heres vnū tradendo liberaſ nec teneſ de euictiōe. Rō. q2 ſignificatū ſūptū ex huiꝰ gñe ſubalterno hȝ iſtar ſpēi. l. in rōne. §. diligēter. ff. ad. l. falci. l. cū decē. §. ſtichū. in ſi. ff. de ſolu. Itē ibi. qs ꝓmittit vł legat hoiem ſignificat ꝙ nullus certus eſt in obligatione: ſȝ hō in gñe ꝓut quelibȝ reſpicit. l. meuius. §. duobus teſtamētis ibi. ordinis ꝯpēdio. de lega. ij. vnde iſte ſtāt ſimul. ꝓmitto tibi hoieȝ: ⁊ nullū hoiem tibi ꝓmitto: ſicut ⁊ iſte ſtāt. ſemꝑ fuit hō. ſ. a tpe adā: ⁊ nullus hō fuit ſemꝑ: q2 nullus determinatus ſꝑ vixit: nā dicēdo. ꝓmitto tibi hoieȝ. dictio hoieȝ ſupponit ꝯfuſe tm̄: ⁊ dicēdo. nullū hoieȝ tibi ꝓmitto. ſupponit ḋterminate. i. illū ⁊ illū: ⁊ ſic ḋ aliīs nō ꝓmitto. Finalr q̄ genꝰ ḋductū i legato vel i obligatiōe ſignificat nil ibi eē vł eē ꝓut ipſo gñe medio vel alia q̄uis ſignificatiōe ꝯcluditur: ⁊ gñe deducto in obligatiōe vel legato electio eſt eius cui datur.

¶ Gerundiū ſumiſ ꝓ eo qḋ per hanc dictionē ſignificatur: ⁊ ſignificat cōditionē: declarat modū vel quod ſuum ſignificatū vel aliud aliunde ſumptū ſignificare ꝓbat. v̄. g. duo ſunt inſtituti ⁊ vnus alteri ſubſtitutus. Si vnus repudiat partē ſuā adeundo partē alterius deficientis ex ſubſtitutiōe pars per ipſum repudiata ſibi q̄ritur: hoc gerūdiū adeūdo. exponitur cōditionalr. ſ. ſi adierit. l. ſi tu ex pte: ⁊ ibi no. ff. de acq. vel ami. here. Item ibi vim facit qui poſſidentē nō ꝑmittit vti arbitrio ſuo

ſiue edificādo ſiue arando: vel ſerēdo: vel quicquid aliud faciēdo. l. vim facit. ff. de vi. ⁊ vi. ar. ſignificat declarationē illoꝝ verboꝝ: ⁊ nō pōt ſignificare cōditionē: q2 refert ad verbū pñtis tp̄is qđ eſt facit. Nec ē ibi aliq̄ diſpō q̄ poſſit ſuſpēdi p̄ hec gerūdia edificādo arādo ⁊c. Sed ibi lego ad monumētū faciēdū ſignificat modū: l. qb⁹ dieb⁹. §. fi. ff. de ꝯdi. ⁊ de. Et driaꝫ inter ꝯditionē ⁊ modū vide glo. ū. ca. verū. de cōdi. appo. Un̄ ſcito ꝙ vt modus eſt: ſi cōditio: q2 cauſa. Itē ibi lego ꝓ docēdo talem diſcipulū: ſignificat conditionē: q2 mortis eſt prius docere q̄ꝫ ſalariū ſolui. l. nec ſemel. ff. quando di. le. ce.

De Gi. Gl.

ℭ Gineciarij ſunt qui pannos imperiales texunt inſerēdo ſericum ⁊ aurum.

ℭ Gineciū ē locus vbi hec fiūt: ⁊ dī a gynos qđ ē mūdū: q2 mūdo pāno veſtit aurū: vt. C. de muri. ⁊ gyne. li. xi.

ℭ Glādis noīe oēs fruct⁹ ꝯtinent. ff. de glan. legē. l. vna.

ℭ Gleba ē q̄dā ſpēs terre. Gñalr cuꝫ ſumitur ꝓ ſolo vel ꝓ terra culta. Requir. ſupra aſcriptitius glo.

ℭ Glos dī vxor fratris. l. nō facile. §. affinitatis. ff. ð gra.

De Gn. Go.

ℭ Gnarus. i. ſapiēs vel ꝓuidus: cui opponitur ignarus quod inde venit. i. inſipiens.

ℭ Goliardi buſones ⁊ ioculatores idem ſunt.

De Gr. Gu.

ℭ Gradus ſm goſ. ⁊ hoſt. in ſum. de ꝯſan. ⁊ affi. Eſt q̄dā habitudo ſiue diſtātia pſonarū adinuicē cōſanguinitate ⁊ affinite ſibi ꝯiūctarū. facta collatiōe ad cōem parentem. Uel eſt vni⁹ pſone diſtātia ad aliā in linea ꝯſanguinitatis: vt. l. i. cū ſe. §. vſqꝫ ad. §. affinitatis: ⁊. l. nō facile. co. ti. ff. q2 diuerſimode ꝯtingit diuerſos eſſe gradus: vt pꝫ in ti. pal. ⁊ in. §. affinitatis. in. l. nō facile. pal.

ℭ Gra duplex ē operās ⁊ cooperās: vt ē glo. in verbo cooperāte grā. cle. i. de magi. Et grā ē habit⁹ q fundat in voluntate in eſſentia aīe. glo. in cle. i. de ſum. tri.

ℭ Granaria ſunt loca in quibus grana ſeu fructus cōponuntur. ſic accipit. ff. de ac. emp. in. l. granaria.

ℭ Grangia hī in. c. fi. de cenſi.

ℭ Granis hī de teſti. c. licet ex quadā. in glo. iij.

ℭ Graſſatores idē ſunt quod dietarij. de huius dictiōis expoſitione vide qđ no. ff. de pe. l. capitalū. §. graſſatores. Requir. ſupra dietarij.

ℭ Graſſari dī latrocinari: vel crudeliter agere.

ℭ Grex. eſt collectio pluriū aīalū. ſ. x. ouiū. vl. v. porcorū. vt no. inſti. de re. di. §. ſed ſi gregis. ~~Re. ō. ꝯgregatio~~

ℭ Guidagia dr̄ q̄ dant ꝓ ducatu vel cōductu per terrā alicuius: vt ſecurius vadat. Sed gabelle dant de cōtractib⁹: vt de emptione p emptorē. Et tāgit bal. in Rubrica. C. de re. cre. ⁊ eſt caſus in. l. dꝫ. in fi. ff. de edi. edic. Et pñt abradi vel deleri de ciuitate. tex. eſt nō alibi in. l. eorū. ff. de pe. Statuitur cōiter per italiā ꝙ de quolꝫ ꝯtcu dꝫ ſolui gabella. Sed pone duo forēſes ꝯhūt ſenis an debeāt ſoluere gabellā ſm ſtatutū vbi ꝯhūt. Regula eſt ꝙ nō: q2 ſtatutū nō ligat forēſes: q2 ex territoriū ius dicēti ⁊c. c. vt aīarū. de ꝯſti. li. vi. c. cū a nobis. de ſen. excō. l. fi. ff. de iuriſdi. om. iu. Sed ꝯtrū eſt verū ſm Bal. l. i. de cōtra. em. Rōnē allegat. q2 gabella venit in cōtinētia cōtractus. g̃ ſicut rōne ꝯtcus pñt cōueniri in loco vbi cōtraxerūt. ita ad id qđ in ꝯtcu deuenit. l. heres abſens. ff. de iudi. Et ita ꝯſir ad gabellā ⁊ hypothecā glo. ſing. in auctē. vt diffe. iudi. §. hoc ꝯſiderātes. in ver. hypotheca. coll. xi. ⁊. l. ij. ad fi. ff. mandati. Et dicit Ludo. de roma i ſingularibus ſuis ꝙ didicit ea a bal.

ℭ Guardia feuda ſunt que cōſtituunt aliquib⁹ ꝓpter cuſtodiā rei dñi conſtituentis.

ℭ Guardio dī ille cui talis cuſtodia eſt commiſſa: vel dicitur guardianus qui eſt ſuperior inter fratres minores cuſtodiens conuentum.

De Ha.

Habere ſignificat diuerſimode prout ſuū ꝓpriū ſignificatū vl ſignatū aliud qđuis mediū ſignificare declarat v. g. Res tua ē penes me ⁊ ꝓmittis mihi ſtipulāti eandē hēre licere: ſignat ꝙ dñiū iſtius rei trāſfert in me. l. ſti. iſta. §. hēe. ff. ð verbo. obli. Et ſic rei poſſeſſe ſine alia traditiōe dominiū queritur poſſidēti. §. interdū. inſti. de re. di. Itē vbi res tua nō eſt penes me. ſi promittis habere licere: ſignificat ꝙ dñiū trāſferes per traditionē. l. traditionibus. C. de pac. Item vbi ꝓmittis rem alienā hēe licere re perſeuerante aliena nulla ē ſtipulatio. l. ſtipulatio. §. queſitū. ff. eo. ti. q2 in re aliena promiſſor nō poteſt conſtituere ius dñij. Si aūt efficiat ꝓmiſſoris valet ſtipulatio vt ibidē quia tunc pōt facere vel cōſtituere ius dñij. Item vbi vendo tibi rem alienā ⁊ ꝓmitto tibi hēe licere ſignificat habere iure poſſeſſiōis. l. habere. ff. de verbo. ſig. ⁊ hoc ex nā ꝯtcus emptiōis de cui⁹ nā eſt ꝙ ſufficit rem tradere q̄ñ res aliena eſt vēdita. l. ex empto. ff. de act. emp.

ℭ Hēe actionē ē min⁹ q̄ꝫ hēe rē. Et hoc eſt qđ dī. Mein⁹ ē pignori incūbere q̄ꝫ in pſonā agere. ff. de re iudi. l. min⁹.

ℭ Hēe tenere poſſidere: q̄ñ hec tria v̄ba ponunt i aliquo inſtrō ſic debēt exponi. ſ. ꝙ recipiēs hēat de iure: teneat nāliter: ⁊ ð facto poſſideat ciuilr ⁊ de iure: q2 ciuilis poſſeſſio eſt cū q̄rēdi dñiuꝫ: licet aliq̄ñ poſſeſſio ſit tm̄ nālis nō ciuilis: vt illa quam habet vaſallus.

ℭ Habitatio eſt ſeruitus perſonalis in habitādo cōſiſtēs ⁊ cōſtituitur in domo aliena: vt not. ff. de vſu. ⁊ habi. in rubr. l. i. §. pe. ff. de his qui dare vel ſeud. cū pactiōibus ⁊ ſtipulationibus: vt. ff. de vſu fruc. iuncta. l. i. de vſu. ⁊ habi. vel in vltima voluntate: differt tamē ab vſu ⁊ vſufructu: q2 illa amittuntur non vtendo vel capitis diminutione: vt. ff. ſi vſu fru. peta. l. penulti. §. ſicut. habitatio autem non niſi morte finitur: vt. l. ſi habitare. ff. de vſu. ⁊ habi. Item poteſt inhabitator aliīs vendere vel locare ius qđ habet: vt. l. quod antiquitus. C. de vſufructu. ſicut ⁊ fructuarius: ⁊ nō vſuarius: vt. ff. de vſu. ⁊ habi. l. ſed neqꝫ: vide ſup hoc aço. in ſū. C. de vſu. ⁊ habi.

ℭ Hac q̄nqꝫ denotat nō excluſionē ſꝫ incluſionē: vt in. c. ego eni epš. de iureiurā. ⁊ ſic ſumit in iuramētis dicendo. Ab hac hora. ſignificat. n. pñs tp̄s cuꝫ futuro. de h̄ per Jo. an. in. c. i. de ordi. ab epiſ. q reſig. epi.

ℭ Haſtarij dr̄ q rē ꝓponunt venalē haſta ſuppoſita. Et dr̄ a noīe haſta: qđ idē eſt qđ vēditio. vt not. C. de fide l ſtru. ⁊ de iure haſte fiſcalis in rubro. lib. x.

ℭ Haſtari eſt rem proponi venalem haſta ſuppoſita. Ita olim fuit conſuetudo.

ℭ Hauſtus eſt ius hauriēdi aquā de puteo vicini: eo inuito cui iure ſeruitutis aſcribitur.

De He.

ℭ Hereditas ē ſucceſſio i vniuerſū ius qđ defunct⁹ habuit: vt. ff. de v̄. ſi. l. nihil aliō eſt hr̄ditas: ⁊. l. bonoꝝ. eo. ti.

ℭ Hereditas adita ē illa de q̄ heres ſe itromiſit auctē ꝑtoris: imo auctoritas ꝑtoris nō ē nec̄ia: ſꝫ ſola volūtas ſufficit: vt inſti. de here. qua. ⁊ dif. §. itē extrane⁹. ſecus i petitione bonoꝝ poſſeſſiōis: vt ibi no. Et de additione ⁊ repudiatiōe hr̄ditatis no. i. l. q ſe pris. C. vñ liberi. vbi dñs catho ſaccus ſic ꝯcludit: aut ōbēs ſuccedere ꝓtulis v̄ba pñtis tp̄is idicatiui modi: aut futuri tp̄is. ſi pñtis tp̄is aut ſine iſinitiuo: aut cū iſinitiuo. ſi ſine: aut affirmatiue vt adeo: ⁊ iducit additionē hr̄ditatis. ⁊ repudio iducit repudiationē. Aut negatiue. ſ. nō adeo. nō ſū hr̄s. Et ſꝫ gloſ. ⁊ falice. ſi iducit repudiatio niſi iterrogatio ꝑceſſe

rit vel terminus pfixus ſit:tūc enī inducit. Si cū īfiniti uo. aut affirmatiue. ſ. volo adire: volo eē heres: ⁊ īducit aditio. aut negatiue: ⁊ tūc aut volūtas ꝑponit negatōi: vt volo nō eē heres: ⁊ inducit repudiatio. Siſr ſi dicit. nolo amplı⁹ nolo vnquā adire. ꝑponēdo negationē vo lūtati adiūctis talib⁹ aduerbijs tpis īducit repudiatio. Sec⁹ ſi dicat nolo nūc adire hereditatē. nā ſic nō īduci tur: q: ītelligit ꝫ nāꝫ aduerbij. De his ī glo. in. l. ij. §. ob ſeruari. C. de iuram. calū. l. plurimū. ff. d acq̄rē. heredit. l. ꝓ hereditate. §. i. eo. ti. ⁊. l. i. glo. in. l. ſi eāꝫ. C. q accuſa. nō poſ. Aut nulliū aduerbiū ē. ſ. nolo adire: tūc ſi termi nus ē ꝑfixus inducit repudiatio. l. oēs. ff. ad trebel. Si nō eſt pfix⁹ tūc tm̄ cadit cōiectura deliberatiōis vel pre ſumptio ꝓꝑ mētis āmbiguitatē: cū vſqꝫ ad annum poſſit deliberare. Si futuri tpis: aut negatiue: vt nō adibo: ⁊ ē repudiatio: q: ſubſtātia aditionis negat ex nūc ꝓut ali as ⁊ ſemꝑ in ſcta ſciōꝝ. Aut affirmatiue vt adibo: ⁊ nō inducit aditio de pñti ſm catho. nō ob. q: vi q̄ ſtati ad eat: eo q: ꝯtrioꝝ eadē ē diſciplina. ff. de ꝓcu. l. pōponi⁹. §. ſi ſtipuler. nā adibo ⁊ nō adibo. nō ſūt oppoſita vel ꝯ tria: q: nō adibo negat totū tpꝰ: ſꝫ adibo ſolū tpꝰ futuꝝ dicit: ⁊ excludit pñs. Et ſic ē plus in negatiōe q̄ꝫ in affir matiōe. Et eſt dare mediū inter iſta. hec catho. Idē ad ꝓ bādū hereditatis aditionē poſt lōgā diſtictionē ꝯcluſit quādā no. doctrinā ī iſta ſingulari qōne. Pōe ago ꝯ he redē debitoris mei. ipſe negat ſe heredē corā iudice. Cō uinco eū hēre annulū ſignatoriū defūcti. ille vidēs ſe de ꝓhēſuꝫ dicit. Furat⁹ ſū annulū de manib⁹ dñi: dū eēt in agone. Querit an ſit ꝯuict⁹ vt heres vel an debeat puni ri vt fur. Catho rñdet. Si ille erat ſuus heres. ſ. fili⁹ ⁊c̄. tūc ꝯuict⁹ ē heres. Si erat extrane⁹: tūc vt fur. l. ſi ſeruū. §. ꝓtor. ⁊. l. ſi ex̄neū. ff. de acq. here. Rō. q: ipſo iure fili⁹ eſt heres: ſed extraneus nō anteq̄ꝫ adeat hereditatē.

¶ Hereditaria actio. Re. ſ. actio hereditaria.

¶ Hereditas decurionū nauiculanoꝝ coartaliū militūꝫ ⁊ fabricēſiū ꝫ aço. in ſū. C. eo. ti. i rubrica. ⁊. l. vltima. dī in qua qddā ſpāle ius obſeruat. de quo no. ibidē.

¶ Heres ē ille q ſuccedit in vniuerſū ius defūcti. l. cū he res. ff. de diuer. ⁊ tpa. ꝓſcrip. vel eſt dñs hereditatis q ſit aditiōe in volūtarijs. §. ſi. iſti. de here. qual. ⁊ diffe. Sed in neceſſarijs defert ipſo iure hereditas.

¶ Heredē inſtituere ē aliquē poſt mortē ſuā loco ſui ī oī bus bonis dñm ꝯſtituere. Nā dī heres ab heros. i. dñs: ſibi enī ſuccedūt vniuerſa bona defūcti: ⁊ ad eū ꝯmoda ⁊ īcōmoda hereditaria redeūt. Et pñt inſtitui heredes gñalr oēs ⁊ accipe qcqd a teſtatore eis relinquitur ſiue ſint filij: ſiue ex̄nei: ſiue liberi: ſiue ſerui teſtatoris vel ali eni: ſiue pr̄eſfamilias: ſiue īpuberes: ſiue ꝑſona p̄uata ſiue eccleſia: ſiue vniuerſitas: bis exceptis qui nō pñt in ſtitui heredes. ſ. deportatus ꝓpter delictū in inſulā: ſiue bānitus ꝑpetuo. dānatus in metallū fodiendū: vt. C. de hered. inſti. l. i. collegiū illicitū nō approbatū: vt. l. colle giū. ti. alle. Inceſtuoſus. nat⁹ ex dānato coytu. i. ſpurius teſtatoris: ſeruus accuſatus de adulterio cū dña ſua cō miſſo: ab illa dña inſtitui non pōt. hereticus: apoſtata. mulier cōuolās ad ſecūdas nuptias infra tēpus luctus ſ. infra annū poſt mortē primi viri: vt. C. de ſecū. nup. l. i. ⁊ hoc de iure ciuili. Qui ſciēter cōtraxit cū aliq̄ mulie re ignorāte ſcōas nuptias eē illicitas nō pōt ab iſta inſti tui ⁊c̄. ⁊ ſunt diuerſi heredes. Nā heredes alij ſui ⁊ ne ceſſarij: alij neceſſarij tantū: alij volūtarij: alij legitimi: a lij legatarij: alij teſtamētarij: alij fideicommiſſarij.

¶ Heres ab inteſtato ē ille q ſuccedit in ius defuncti ſine ol teſtō: vt inſti. de here. q ab inteſta. deferunt.

¶ Heres fideicōmiſſarius ē cui ex fideicōmiſſo relicta ē hereditas danda illi cui teſtator diſpoſuit dicēdo ſic. Fi dei tue cōmitto: vt hoc des illi. Et nota q̄ illa ſūt deſpe rata: ſed forte ꝓ tanto dī heres fideicōmiſſarius: q: fi cōmiſſarius loco heredis hꝫ: vt inſti. de fideicō. here. §. reſtituta: vt q directe ⁊ imediate ex teſtō nihil cape pōt q̄lis eſt ſpuri⁹: ſaltē capiat ex fideicōmiſſo: ſed ipſe ve nō eſt heres. cū ſit rogatus a teſtatore hereditatem adire: ⁊ poſtea reſtituere. licet reſtitutione facta poſt ſemꝑ heres maneat: vt dicto. §. reſtituta. Duo ḡ heredes īſolidū eē nō pñt: vt. ff. cōmo. l. ſi. ⁊. l. ſi vt certo. §. ſi duobus: ſꝫ alij dicant ꝯtriū: videlicet q̄ ille cui teſtator dari vel reſtitui hereditatē diſpoſuit: vt manifeſte colligitur. ex. §. ſꝫ etiā id. inſtitu. de fideicōmiſ. here. licet verba ibi poſita vide antur innuere oppoſitum ſi bene inſpiciantur.

¶ Heres legatarius eſt qui legatū accepit vel cui legatū factū eſt: vt. l. quotiens. ff. de here. inſti.

¶ Heres legitim⁹ ē q ex lege duodecī tabularū aut ex iu ris ꝯſtitutiōe et ſine teſtō ſuccedit defūcto: vt ſunt agna ti ꝓximi inſtitu. de legit. ac. ſuc. in principio.

¶ Heres neceſſarius eſt ſeruus heres inſtitut⁹ in teſtō dñi ſui ab eo q facultates ſuas hꝫ ſuſpectas ne poſſit ex ipſis ſa tiſfieri creditorib⁹ quib⁹ eſt obligat⁹: adeo q̄ nō credit alienū hereditatē ſuā adire: ſi heredē eū īſtituerit: q ſu⁹ heres fact⁹: iō neceſſari⁹ dī heres: q: ſiue velit ſiue nolit cogit ſuā hereditatē adire vt ſatiſfaciat creditoribus: vt inſtitu. de heredū q̄lit. ⁊ differē. §. primo. Et hoc veruꝫ niſi illi ſuo debeat fideicōmiſſaria libertas. l. is q ſoluen do. ff. de heredi. inſtitué. aut hoc eo nō faciēte. ſ. nō adeū te hereditatē: eius noīe potius q̄ꝫ dñi defūcti res heredi tarie vendant: ne defunctus cōtumelia quadā vel iniu ria facta efficiat dicēdo q̄ res eius vēderētur.

¶ Heres ſuus dicitur filius qui ē in ptāte patris tēpore mortis ipſius patris.

¶ Heres domeſticus dī qui eſt in ptāte moriētis tēpore mortis dū eū alius nō ꝓcedit. Filio. n. ſupſtite ⁊ in ptāte patris exiſtēte nepos ex eo q in ptāte aui eſt ſuus heres nō eſt. inſti. de here. quali. ⁊ diffe. §. ſui.

¶ Heres ſubſtitutus dī q alij heredi inſtituto ſubſtituit: verbi grā. Si teſtator ita dicat. Ille heres eſto. qui ſi nō velit vel nō poſſit eē heres. iſte eſto ei ſubſtitut⁹. Et ꝫ ſiue ſcōo ſiue tertio vel q̄rto loco alio in locū inſtituto de ficiente: ſubſtituat. Nā ſcōs dī ōis qui poſt ꝑmū ſequit etiā ſi decim⁹ ſit. ff. de vul. ſub. in ꝓn. prout no. hoſti. in ſum. de teſta. §. qd ſi ſit ꝑfectus. vbi dī inſtitutio.

¶ Heredes ſui ⁊ legitimi ſm aço. de ſuis ⁊ legitimis he redibus. appellantur qui in ptāte morientis fuerunt: vt filius filia: nepos neptis: ex nepote natus: ex filio ꝓna tus. ꝓnata ſeu ꝓnepos: proneptis: legitimi ⁊ nāles: vel etiam legitimi tm̄ vt adoptiui.

¶ Heredes teſtamētarij dñr q ex teſtō heredes ſcripti ſūt.

¶ Heredes tutoꝝ lꝫ ſi ſint tutores tenēt tm̄ in qbuſdā q̄ſi tutores ichoatōis. ſ. ꝓ ōfectū omiſſū: vt. ff. ō here. iſti. l. i.

¶ Herciſco. i. diuido. īde dī familie herciſcūde. i. iudiciū hereditatis diuidēde. Re. ſ. actio familie herciſ.

¶ Hereſiarcha ē q falſaꝫ ō fide opinionē gignit vel pri⁹ inuenit ſicut arianus vuicheleſ. ⁊ alij ꝯſiles.

¶ Hereſis grece ab electiōe dī eo q̄ qcūqꝫ vnā opionem hereticā: vel diſciplinā ſibi elegerit putat eā eē meliorē: vt. xxiiij. q. iij. hereſis. aſs dī q̄ſi diuiſio.

¶ Hereticus dicitur errans in fide: vnde quicūqꝫ in fide dubitauerit friuola adheſione hereticus cenſet: vt. i. c. ō hereti. Etiā pro heretico hꝫ qui ſcienter hereticū non re uocat: vt eo. ti. c. ij. Et ſm Aug. dī qui certā opinionem nouā ⁊ ꝑuerſaꝫ gignit: vel ſequit gratia alicuius tpalis cōmodi vel alicui⁹ glīe vel pricipat⁹. Dī gignit vt aliqs hereſiarcha: vt arrius: ſabellius ⁊c̄. Dicit ſequit. q: erro rē illuꝫ imitat ꝓut hec legunt. xxiiij. q. iij. hereticus qꝑ

uertit sacramēta eccl'ie: sic simoniac⁹.i.q.i.eos. Itē sacre scripture puersus itellector.xxiiij.q.iij.heresis: vbi dī.q̄cūq3 scripturā aliṫ itelligit q̄3 sensus spūssci flagitat: a q̄ scripta ē: l3 ab eccl'ia nō recesserit tñ hereticus appellari potest ⁊c̄. Itē oīs excōicatus.iiij.q.i.qđ aūt. Itē romane eccl'ie public⁹ iniuriator.xxij.di.oīs. Itē q aliṫ sentit ð articulis fidei q̄3 romana eccl'ia.xxiiij.q.i.hec est fides.

Herus vel heros grece idē est quod dñs latine.

De Hi.

Himnus angelicus est Gloria in excelsis.de cele. miſ. ca.consiliū.⁊ de elec.qđ sicut.

Hircosus dicitur cui os olet.vt.l.qui clauu3.§.is. cui ff.de edi.edic.

De Ho.

Differentia inter homagium et fidelitatem

Homagiū ē idē qđ fidelitas: tñ spe.e.ti.i li.de feu. pōit illā dīīā q̄ homagiū ē de his q̄ ad tpalia ptinēt.⁊ i spūalib⁹ idignū ē vt qs homagiū facere ɔpellaf. fidelitas tñ p spūalib⁹ pstaf: q: plati bñ pstāt fidelitatē: vt in.c.āti q̄. de puī. Uel sic pōt describi. Homagiū ē q̄dā ɔstrictio seruitutis liberi hoīs fcā dño suo p pactionē vel petitionē siue stipulationē pmittēte libero hoīe dño suo fidelitatē ⁊ ɔstituēte se hoīe3 vl' vasallū suū: ⁊ sic in aliqb⁹ ptib⁹ b mō ille q facit homagiū corā dño suo flectit genua sua tenēs man⁹ suas ɔiūctas simplr īter man⁹ dñi iusiurādū de fidelitate pstās: ⁊ mutuo se in signū fidelitatis osculanf. Cuius fcīa ponif in lib.feu.de no.fi.for.c. ē ⁊ alia.f.post rubri.illā ð for.fi. Ad idē facit de iureiur. ca. ego eni.⁊.lxiij.di.cū dño.⁊ hosti.ponit eā in sum.de feu. §.qđ fi fidelitas: ⁊ qualr sit faciēda. Ex dictis homagiū describi pōt s3 formā.est qñ aliqs flexis genibus iūctis manib⁹ in man⁹ dñi positis aliqđ pmittit qđ pro spūalib⁹ fieri nō d3.de quo de ac.veniēs.de simo.ex diligēti. de exce.pla.graue.de te iudi.c.fi. Est aūt homagiū multiplex sm spe.vbi.s̄.quoddā est legiū.qđdā nō est legiū quoddā edictale qđdā decretale ⁊c̄.de quib⁹ infra.

Homagiū decretale ē.nā heres hoīs mei q cū de ɔsuetudine possit infeudari: ⁊ p ɔñs in homagiū succedere d3 īfra certū tps me in dñm agnoscere ⁊ fidelitatē mihi pstare: ⁊ ego teneor eū rōne talis feudi in hoīe3 recipe: ⁊ in recipiēdo videor sibi ius feudi decernere. pp qđ dici pōt homagiū decretale: sic̄ ē bonoꝝ possessio decretalis: ⁊ qđ ius mihi tribuit: sic̄ ⁊ talis bonoru3 possessio si nullus sit ꝓximior. Et iō in curia frācie semp recipiunf fidelitates ⁊ homagia alteri⁹ saluo iure. Qđ aūt in italia ⁊ alibi vocaf vasaligiū: i frācia vocaf homagiū ⁊c̄. Unā dī homagiū.c.vītatl.ð iureiu. Differūt tñ. q: homagiū ē qñ iuraf alicui fidelitas nemine excepto: sed vasaligiū supiore excepto.f.iperatore.de hoc optima glo.in vbo. homoq3 ligius.clc.pastoralis.de re iudi.vbi ēt dī q̄ qs nō pōt ēē ligi⁹ duoꝝ: s3 bñ ligi⁹ vni⁹: ⁊ vasallus alteri⁹: vel vasallus plurium: ⁊ sic homagiū pōt dici hoīs ligiu3.

vasaligium

Homagiū edictale est sicut bonoꝝ possessio edictalis: vñ sm spe.ibidē. Homagiū edictale siue hereditariū est qđ aliqs h3 eo ipso q̄ ē heres. nā eo ipso q̄ adit hereditatē hoīs mei psonā ei⁹ repñtat ⁊ vī hoīs homagiū subgsse: ⁊ tale homagiū pōt finiri tpe si dño placebit: q: si dño nō placere nō finiref ēt si vasallus vellet bonis feudalibus cedere: imo ageret ɔ̄ ipm: vt eū in dñm agnosceret: ⁊ hoc ex ɔtumelia sua: vñ punire d3 ne inuitus ɔsequaf immunitatē: qđ esse nō d3: p quo.ff.de nego.ge.§.hereditaria: ⁊ iō possum eū cogere vt subeat homagiū decretale: qđ etiā plus tribuit ei in effectu q̄3 edictale.

Homagiū legiū est sm spe.ibidē qđ fit impatori vel regi nulli⁹ alteri⁹ fidelitate salua. Illđ aūt qđ fit aliīs non dī legiū: q: fit vel iuraf salua impatoria vel regia fidelitate. multi.n.putāt homagiū legiū ēē qñ vasallus mittit man⁹ suas īter man⁹ dñi ⁊ sibi homagiū fac̄ ⁊ fidelitatē pmittit: ⁊ ab eo ad osculū recipif: qđ nō est verum: vt ēt ibidē dicit spe.s3 vt ipse dic̄ hic alij ponūt q̄ duplx est homagiū. homagiū legiū: in q̄ null⁹ recipif q̄tū ad vba: s3 q̄tū ad mētē.⁊ aliq q supmā ⁊ gñalē hñt auctē ⁊ iurisdictionē. puta imperator vel rex intelligunf excepti ⁊c̄. Itē vbi ponif legiū.s̄.⁊ infra habēt aliqui legiū.

Homagiū nō legiū est qñ aliqđ excipif. puta facio tibi homagiū excepta fidelitate quā dño meo tali legio teneor: vel saluo q̄ possim cū voluero dñm legiū mihi cōstituere vel saluo: q: nolo tibi ɔ̄ talē iurare. Sed dictū primū ē verius sm spe.l3 hoc vltimū designatū cōis vsus approbet. Et sm vltimū modū sequif p totū: ⁊ illo vtif spec.de homagio legio vide.s̄.feudū legium.

Homo legius: vel ligius sm spe.ibidem dicitur quasi dño suo ligatus vel quasi legalitatē continens. Uñ rex sicilie est hō ligius romani iudicis: vt in cle. pastoralis de re iud.pal.post mediū.in.§.rursus.vbi glo. nōbilis. Et omnis hō ligius est vasallus.⁊ nō ec̄.

Homicidiū dī hoīs occisio ab hoīe facta.⁊ dī q̄si hoīs cediū ab hō ⁊ cedo.sm gof.in sū.eo.ti.⁊ hosti.⁊ iō nō est imputādū ad ordinū susceptionē: ⁊ si oēs casus nō preuidit ⁊ operā rei licite dedit.c.quidā.c.ioānes.c. sicut.e. ti. Etiā cōmittif homicidiū facto.cōsilio.pcepto: ⁊ defēsiōe.c.sic̄ dignū.e.ti.vbi glo.nō.⁊ homicidij cām dans ⁊ homicida pari pena sunt feriendi.eo.ti.suscepim⁹ ⁊ tua nos. Ille.n.ē homicida q ɔsiliū pbet: ⁊ qui fratrē odit vel ei detrahit.de pe.di.i.piculose.⁊ ca.homicidioꝝ. Fit ēt homicidiū spūale ex q̄dā iuris fictiōe spūalr octo modis. Prio p detrectatores ⁊ odiētes.iniqtatē oppressionē ⁊ iniustitiā faciētes fratrib⁹ male psuadētes ⁊c̄.c.homicidioꝝ.pal.c.oīs iniqtas: ⁊.c.noli.ea.di. Et gñalr omnis iniquus mot⁹ ad nocēdū fratri i homicidij gñe ð putaf. Itē homicida cēsef q tpe necītatis ꝓximis alimēta negat.lxxxvi.di.pasce. Corpale homicidiū ē hoīs pemptio corpalr. Et fit duplr.f.lingua ⁊ fcō. Lingua triplr.pcepto ɔsilio defensiōe.l.di.si qs viduā.⁊.c.piculose. pal. Facto q̄druplr: iustitia: necītate: casu: ⁊ volūtate.

Honestas iustitie publice.i. ɔstitutiōes eccl'ie facte pp publicā honestatē. Judicauit.n.eccl'ia eē honestū vt nūq̄3 ɔsanguine⁹ duceret spōsa3 ɔsāguinei sui viui vel mortui sm archi.de spō.c.i.li.vi.de hac honestatē vide in.c. audiētiā.⁊.c.spōsa3.de spōsa.⁊ ma.vbi per doc.

Honoraria dñr pmia legatoꝝ seu aduocatoꝝ.l.i.§.in honorariīs.ff.de va.⁊ ēxor.cogni. Req.infra.le.

Hortamur aliqñ importat mādatū necītatis. Et sic p ips3 ɔferf iurisdictio.c.q: iudicāte.ð rescrip.⁊.c.i.ð testa. ⁊ ca.hortamur.iij.q.ix. Idē de v.rogam⁹.xi.q.iij.rogo.

Hostiari⁹ olī i ve.te.iō erat qđ ianitor.vt.xxij.di.cleros.

Hospitaliū rectores qui pficiunt quō se tenere debeāt no.bñ.in cle.q: cōtingit.de reli.do.

De Hu

Humanus.i.secularis.j.di.c.j.xij.q.ij.q diuinis ⁊ hūanis.ð testa.cū eēs. Itē idē ē qđ humilis.l.dist.eos.xxiij. q.j.si qs dederit.⁊ hr̄ i regula fel'deo: ēt de reg.iur.li.vj.

Humilitas seu humiliatio.no.archi.xxij.q.ii.cū hūilitatis: vñ hūilitas ē vtus q̄ hō vilissima cogne sibi vilescit. de quo glo.optīa i vbo hūilitatis: ⁊ ē glo.fi.i cle.j.de reli.do.q̄ multa ppulchra ponit de humilitate: vñ melior ē in malis factis hūilis ɔfessio q̄3 in bonis supba gloriatio.xj.q.iij.c.iniustū i fi. Itē hūilitas humilib⁹ nō pdesset si ɔtumacibus nō noceret.de postu.pla.c.j.in.fi.

Humiliati sunt qdā religiosi q fuerūt ɔdēnati ab ecclesia p luciū papā: q: noluerunt iurare: ⁊ postea tpe clemētis recepti sunt ab ecclesia: q: se correxerūt ⁊ iurāt qđ expedit.no.in.c.olim cām.de restitu.spo.

De Ja.

Jactus Re. infra. lex rhodia de iactu. ¶ Jactura eſt dānū vel periculum qđ quis patiť qñ imminēte tēpeſtate ꝓijciunť bona in mare ad exonerādū naues: ⁊ ita capitur ꝓprie: ſ3 large pōt capi ꝓ quocūqꝫ dāno alicui per violētiā3 illato vñcūqꝫ ꝓueniat. vel dicitur leſio facta cū lapide vel ligno. Require. etiam infra. lex rhodia.

De Jb.

¶ Jbrida eſt de ſcorto natus. alijs noīs illegitimorū. require infra. manſer. ſpurius. anſer. nothus.

De Jc.

¶ Jconomus dť ille cui eccleſiaſtica res gubernāda mādatur: vt. C. de ſac. ſanc. ec. l. iubemus. circa prin. xc. di. qm̄ quibuſdā. ⁊ glo. iij. c. imperatorū. de iura. ca. vbi no. diuā3 per do. inter iconomū: ſcindicū: ⁊ ꝓcuratorē ⁊ actorē: que ibi ſm glo. in lata ſignificatiōe idē ſignificāt. De quo due glo. notabiles: vna in. c. ſi quis erga. ij. q. vij alia in. c. qm̄. xvi. q. vij. ⁊ hť. x. q. ij. ſi iconomus.

De Jd.

¶ Jdeſt. eſt dictio expoſitiua. ff. ad. l. aquil. l. ite3 mela. §. legis. ⁊ de ſponſa. c. i.

¶ Jdiota eſt grecū: ⁊ eſt idē qđ imperit⁹ ſm Jſid. li. x.

¶ Jdonei ꝓprie dňr q poſſunt ⁊ volunt in eccleſijs deſeruire. de pbē. ſup inordinata. Et dňr idonei q ſūt moribus honeſtate: ⁊ litterarū ſcia decorati. de inſti. c. in eccleſia. in glo. iij. etiam ſunt ꝓuidi ⁊ circūſpecti.

De Je.

¶ Jerocinium. eſt locus vbi aluntur pauperes ſm ꝙ accipitur. C. de ſac. ſan. eccle. l. illud.

De Jg.

¶ Jgnarus ē q ignorat vľ q ignorať ſm Jſi. li. x. vñ ignorās ignorabiť. xxxviij. di. q ea. vbi dť. Qui ea que dei ſūt neſciunt: a deo neſciuntur.

¶ Jgnaphus eſt idē qđ ignarus vie: id eſt rationis ⁊ vite ſm Jſidorum ibidem.

¶ Jgnorātia eſt cū de ſcō vel de iure nihil ſcio. nec mihi aliquid ſuſpicor. ſm Azo. in ſū. C. de iuris ⁊ fac. ignorā.

¶ Jgnorare ꝓpe eſt neſcire qđ aliqs d3 ſcire. Neſcire aūt eſt cōius ꝙ ignorare: vnde ꝓprie ols q ignorat neſcit. ⁊ nō cōtra: vt no. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ſup rubri. Et ignorātia diuidiť ex pte mãe circa quā ē: q2 alia eſt ignorantia iuris: alia facti: ⁊ harū vna ꝓbabilis alia nō. Jgnorātia facti eſt vt ſi neſciā illū deceſſiſſe q mihi cognatus ē. vel aliqđ ſimile: ⁊ ignorātia facti alia eſt facti differētis ad ſalutem vel ad officiū. hec excuſat: vt pma corīthi. x. Omne qđ in macello vēdiť mādūcate nihil īterrogātes ipſam cōſciētiam. Alia eſt facti neceſſariū ad officiū: vt ī pſbytero ꝙ ſit facta manuū ipoſitio: ⁊ hec ēt ſi excuſat. Alia eſt necū facti ad ſalutē: vt ꝙ xp̄s paſſus ē: hec etiā nō excuſat in hñtib⁹ vſu3 rōnis. Jtē ignorātia facti alia ē ꝓprij fci. alia alieñ. Si ꝓprij. aut ergo qs dat opa3 rei illicite ⁊ tūc nō excuſat: aut rei licite: ⁊ tūc aut hūit idebitā diligētiā: ⁊ ſic nō excuſat a toto ſ3 a tāto. Si vero ōbitā habuit excuſat a toto. Si vero ſit facti alieni: aut eſt ignorātia ꝓbabilis. ſ. ad quā nō requiritur ꝙ ſit nimis negligēs aut curioſus ingrēdo: vel ēt ꝙ ſit nimis negligēs: ⁊ hec excuſat: aut ē craſſa ⁊ ſupina: vt cū qs ignorat ea que ſunt publice facta corā populo: ⁊ tunc non excuſat: vt no. ber. in. c. reqſiuit. de ordi. ab epiſ. qui deſig. epiſ. ⁊. c. i. de poſtu. ⁊ cle. apoſtolice. de exco. mi. ⁊ de conſti. vt animarum. lib. vi.

¶ Jtē ignorātia alia ē ſimplex: vt cū qs teneť ſcire qđ neſcit: ⁊ facit ad hoc ꝙ ſciat: ſ3 nō ꝗcqd pōt. Uel ſm aliqs pōt dici ſimplex ignorātia que puat ſciā: nec ponit ōbitum ſciēdi: nec cōtēptum ſciēdi: ⁊ hec ē in his qnō hñt vſum rōnis. alia eſt craſſa: vt cū qs negligit ſcire qđ teneť ſcire: nec tñ vult ſe ſcire. Alia ē affectata: vt cū quis negligit illud qđ teneť ſcire ⁊ placet ei neſcire. ibi p⁹ excuſat a tāto: ſ3 nō a toto: ſcđa adhuc excuſat: ſ3 mi⁹ ꝙ̄ pma tertia vō nō excuſat ſ3 accuſat. Jtē ignorātia alia ē vincibilis: alia iuicibilis: iuicibilis aut ē itroducta ꝑter oēm culpā: aut ꝑ culpā ꝑambulā. Si pmo mō aut ſimplr ꝑuat cognitionē vt ī his q carēt oī vſu rōnis: ⁊ hec excuſat a toto: aut nō tollit oīno rōnis vſu3: ⁊ tūc nō excuſat a toto: vt ī his qui nō ſunt plene furioſi: ſ3 hñt aliqua lucida iterualla: ⁊ in pueris qui ſūt capaces aliquo modo ꝑcepti licet nō plene. Si ꝑ ꝓpriā culpā vt ī ebrio ⁊ furioſo: quoꝝ vterqꝫ precipitauit ſe ī hoc per ſuā culpā nō excuſatur: q2 ſm Ariſto. in ethi. ebrio debetur duplex pena: ſ3 furioſus excuſeť ſaltē a tanto. Si autem ſit vincibilis tūc diſtinguiť vt ſupra in craſſa3 ſupinā. ⁊ affectatā. S3 ꝙ duplex ſit ignorātia tex. ē optim⁹. i. q. iiij. §. his ita rñdetur. Jtē vt ait Ambro. Turbať nauicula petri. ibi in vbo ignorātia glo. optima oīo vidēda. Alia ergo ē ignorātia iuris: vt ſi neſcio me illi poſſe ſuccedere q mihi cognat⁹ ē ⁊ deceſſit: vt. ff. de iur. ⁊ fac. igno. l. i. ⁊ hec nō excuſat. regula ignorātia. de re. iur. li. vi. Eſt ēt ꝗdā ignorantia ꝓbabilis: vt ſi qs errat in facto alieno: ⁊ ignorātia nō ꝓbabilis: vt ſi qs errat in facto ꝓprio vľ reb⁹ ſuis: vt. ff. pro ſo. l. vlt. vel ſi ignorat aliqd qđ oēs ī ciuitate ſciūt: vel maior pars ciuiū ſcit. l. regula. §. ſ3 facti. ff. de iu. ⁊ fa. igno. Turpe. n. ē patritio ⁊ nobili viro ⁊ cās oranti ius ī quo verſatur ignorare. l. ij. §. ff. de ori. iur. Et differētiam īter ignorātiā errorē titubationē ⁊ neſciētiā notat archydiaconus. xxxiij. q. iij. Jte3 ignorantia dť ēē triplex. Prima negationis qua. ſ. ſcia negatur nec debitū ſciendi ponitur: ⁊ ſimplr hec excuſat. Secūda eſt ignorantia ꝑuationis qua ēt ſcia negať: ſ3 aptitudo ſiue debitū ſciēdi poniť: ⁊ hec in eis q ptinēt ad ſalutē excuſat a tāto ſed nō a toto. Tertia ē ignorātia diſpōnis que ponit errorē ſine ꝯceptionē ꝯtraria3 recte ſcie: ⁊ hec in his q ptinēt ad ſalutē accuſat: nō excuſat. Et ſic p3 ꝙ ignorātiarū ꝗdā excuſat: ꝗdā nō: ꝗdā magis: ⁊ ꝗdā mi⁹: ⁊ ꝗdā oīo nil excuſat: ſ3 icuſat vel accuſat. Nā ignorātia iuris ſi aliquid excuſat: mi⁹ tñ ꝙ̄ ignorātia facti. Et ignorātia iuris alia eſt iuris nālis: alia iuris diuini: alia iuris canonici: alia iuris ciuilis. Jgnorātia iuris nālis nullū habētē vſū rōnis excuſat: q2 hoc ius ē ī corde hoīs ſcriptū. i. q. iiij. §. his ita deno/tādū. Jgnorātia vō iuris diuini ꝗ̄tu3 ad aliqua ſimplr excuſat laicos: ⁊ ꝗ̄tū ad aliqua excuſat eos a tāto: nō a toto. Legere. n. ꝓphetias ⁊ euāgeliū ⁊ doctrina3 aplice ſcie, teneť epi ⁊ plati maiores q debēt dño oipotēti ſeruire ⁊ reddere rōnē de ea q in eis ē fide ⁊ ſpe. vñ ab eis reqritur ſcia veteris ⁊ noui teſtamenti: ſed laici ad hoc nō tenētur niſi ad notitiā decalogi ⁊ articuloꝝ fidei ꝗ ut ī apoſtoloꝝ ſimbolo ꝯtineť. Jgnorātia aūt iuris canonici aliquos excuſat ⁊ aliquos nō. Cōtinet enī ius canonicū ꝯſtōnes ꝑ quas diſcernuť peccata: ⁊ has tenētur ſcire pſbyteri curā aiarū habētes. ſ. ꝯfeſſores. nō aūt ita tenētur alij: ⁊ multo mi⁹ laici: ſ3 ipſi pſbyteri ⁊ alij clerici ſm ꝙ ſūt ī maiori gradu ꝯſtituti ſ3 hoc ēt plura ſcire tenētur. Jgnorātia vō coꝝ q publice ꝓmulgāť ad laicos ptinētiū nō excuſat coꝝ peccatū: qđ ꝑ ignorātiā ꝑpetrāt. xvi. di. qđ dicitis. Jgnorātia vō iuris ciuilis aliqbus ꝓdeſſe pōt vt militib⁹. ruſticis: mulieribus: ⁊ minoribus ānis: ⁊ maxime in damno euitādo. nō aūt ī maleficiis: vñ. Leges ciuiles ſi neſcit femia miles. Clericus ⁊ cultoꝝ: parcet ſibi iudex ⁊ viroꝝ. Nam ruſticitati ſuccurriť in ignorantia iuris: vt l. i. quecūqꝫ. C. q admit. ad

bo.po.po.glo.i.que allegat ad hoc iura. Sed ibi catho de ſaxis cõcludit cum ſali.quē dicit ruſtice loqui.ꝙ ruſtico ius ignoranti nõ debet ſuccurri:qꝛ debet cõſulere peritiores.Si enī non parcit mulieribus ⁊ nobilibus ad indulgētias euntib⁹ cū oporteat conſulere peritos:nec ruſtico eunti ad ſiluas parci debet: ſed tamē ruſticitati parcendū eſt:vt.C.de teſta.⁊ quēad.teſ.or.l.fi.Itē ignorantia dr̄ craſſa ⁊ ſupina per metaphorā hoīs craſſi ⁊ ſupini qui nõ videt etiam ea que ad pedes eius ſunt.

¶ Ignominia eſt verbalis leſio ꝯ honorē:vel etiā turpitudo.Et ſic dr̄ ꝙ ignominioſum eſt ep̄o ſi ḡrat ab aliis doceri.cū ipſe alios docere debeat:vt in auc.de ſan.epi. §.damus.col.ix.⁊.xxxvi.di.c.ecce.i.q.i.viliſſimis.viij.q. i.licet.⁊ ar.in.l.argentarius.§.ꝓhibet.ff.de eden.

¶ Itē dr̄ ignominia ⁊ ꝯfuſio ē xp̄m crucifixū pauperē ⁊ eſuriētē falſis p̄dicare corpib⁹:⁊ ieiūiorū doctrinā rubētes buccas tumētiaq; ora ꝓferre.xv.di.eccłie p̄nceps.

De Jl.

¶ Illuſtris ē nomē notitie eo ꝙ multis clareat ſplēdore generis vel ſapie vel ṽtutis:q̄uis ſit obſcure natus ſm Iſi.Et nota ꝙ.iiij.ſunt nōia dignitatū.ſ.maximi:vt ſūt ſuper illuſtres:magni vt illuſtres:mediĳ vt ſpectabiles: minimi vt clariſſimi.in auc̄.de ap.§.i.⁊ trib⁹ ſe.inſti.in ꝓhe.§.cūq;.vbi glo.Illuſtres etiā dr̄r qui ſūt de ꝯſilio ⁊ cōſiſtorio iperatoris.l.quiſquis.C.ad.l.iul.maie.

¶ Ilico dicit̄ fieri quod fit anteq̄; diuertat ſe ad alia faciēda.l.litigatoribus.C.de ap.vbi cōceditur ilico appellare viua voce in criminalib⁹ ⁊ ciuilib⁹ cauſis etiā ſine ſcriptis.ff.eo.ti.l.i.§.fi.⁊.l.a ſentētia.§.fi.

¶ Illata.i.oppoſita de preſum.nõne.

¶ Illuſio eſt deceptio vel deriſio cle.vnica.cum illuſio. de renun.vbi cōcordātie multe in glo.

¶ Illiricus.i.ſchlauus.ſ.aliq̄s de ſchlauonia:vide.ĩ.colon̄ illiriciani.⁊.C.de colo.illir.li.xi.

De Jm.

¶ Imbecillis ē fragilis ⁊ īconſtās:⁊ dr̄ q̄ſi ſine bacculo.

¶ Impetere eſt accuſare:vt de iureiu.quēadmodū.

¶ Imperitia.i.ignorantia.de preſcrip.ſicut graue.

¶ Immo ſtat quandoq; correctiue.c.accidens: vt li.nõ cont.de hoc tex.iūcta glo.xvi.q.i.p̄dicator.⁊.l.ſtichus. ff.de manumiſ.teſta.

¶ Imperpetuū.¶ Impenſe.¶ Implementum.

¶ Impoſſibile.¶ Impubes.Re.infra.de Jn.

De Jn.

¶ Incapacitas capitur ꝓ ipſa reali incapacitate ꝓut natura rei dictat:vł diſpō legis admittit aut quodlibꝫ medium operari vel ſignificare declarat.verbi grā.ꝓmittitur vel legatur res ſacra.incapacitas rei hui⁹ operatur ꝙ nõ valet nec in re nec in eſtimatiōe:qꝛ nõ eſt cōmerciū rei ſacre.l.inter ſtipulantē.§.ſacrā.ff.de ṽ.ob.Rō.qꝛ res deo dicata eſt extra cōmerciū hominū:ſed vbi legat̄ columna aurea vel marmor pictū ad conſtructionē domus de alia domo:nõ valet legatū in re:licet valeat in eſtimatiōe.l.cetera.§.ſi duob⁹.de le.i.qꝛ res de ſe eſt in cōmercio hoīuꝫ:ſꝫ ne deſtruat̄ vł deterioret̄ nõ tollit̄ de domo ſed debet̄ eſtimatio rei.Itē ſi legat̄ p̄diū qđ eſt incorporatuꝫ p̄imonio ceſaris ſignificat ꝙ nulla eſt diſpō in re vel eſtimatione.l.apud iulianū.§.ſi.de lega.i.qꝛ res eſt ſimplr̄ exempta a cōmercio hoīuꝫ niſi de licentia p̄ncipis.Item ſi legatur vel ꝓmittitur res aliena: nõ pōt ſolui:quia nõ dn̄s vel nimis magno precio vult vendere.l. nõ dubiū.§.ſi.de leg.iij.quia lꝫ res in cōmercio ſit:eſt tn̄ difficultas in habēdo ⁊ ſoluēdo.Itē ſi legat̄ iudeo mācipiū xp̄ianū non valet diſpoſitio nec debet̄ res vel eſtimatio rōne incapacitatis:vt.l.multū intereſt.ff.đ ṽ.ob. Et ſumitur ſignificatū ex re ⁊ pſona.nā mancipiū xp̄ianū iudeo queri nõ pōt.C.ne xp̄i.manci.l.vnica.⁊.c.i.de iudeis.Igitur ꝯtractus ſuper illa re nullus eſt ipſo iure:⁊ legatum nullū.Sed ſi iudeus legat chriſtiano mācipiū chriſtianū valet diſpoſitio in re.l.multuꝫ intereſt. ꝑ alle.qꝛ nil ipedit.Et ſi diceres obſtare:qꝛ legans debet transferre dn̄iū.l.vbi autē.§.ſi.ff.de ṽbo.ob.Sed iude⁹ nõ habet cōmerciū mancipiī xp̄iani.ergo non transfert dn̄iū.Rn̄det̄ ꝙ lꝫ nõ habeat cōmerciū:vt apud ſe retineat:hꝫ tn̄ vt ad aliū trāſferat̄.⁊ ſic de aliĳs exēplis.

¶ In capita ſuccedere ſꝫ Hoſti.in ſū.de ſuc.ab inte.§.viſo.verſi.qđ ſit factū.eſt qn̄ filĳ premortuorū fratrū ſuccedunt in tot portionib⁹ quot ſunt capita.verbi gratia. Tres ſūt filĳ ex premortuo fratre ⁊ vnus ex alio fratre ſi tātū capiat filius ex vno fratre genitus q̄tum tres ex alio geniti:ſuccedūt in ſtirpes ſuas:qꝛ quilibꝫ capit certā portionē ſtirpis ſue.Si ṽo fratres tot portiōes capiant quot capita ſūt:tūc ſuccedūt in capita:vide infra.in ſtirpes ſuccedere:⁊ azo.in ſum.C.đ heredi.inſti.⁊ hoſtie. ⁊ ſpe.eo.ti.in tractatu libellorū.ṽſi.nūc đ collateralib⁹.

¶ Incōcuſſa.i.inuiolata:ſed incōcuſſe.i.q̄te ſine interpretatiōe.c.illud.⁊.c.audiuis.de p̄ſcrip.

¶ Incēdiarius eſt q ob inimicitiā aut p̄ter grāꝫ edes:arbores ſiue ſegetes incendit:vt.ff.de pe.l.capitaliū.§.incēdiariis.Et incēdiarii p ſentētiā ab eccłia denotati tn̄ a papa abſoluunt̄.de ſen.ex.tua nos.Alias incēdēs domū vel areā alterius punit̄.de iniur.c.ſi quis domū.

¶ Incidēs ⁊ emergēs qūo differāt.not.i.c.i.de ordi.cog. ⁊ ca.a nobis.de excep.vide hoc ſupra emergēs.

¶ Incētor dr̄ iō qꝛ ipſe alios praua ſuggeſtiōe ſuccēdit ad vitia:⁊ perſuadēdo inflāmat ſm Iſido.

¶ Incētiuū idē eſt qđ appetitus:vł audacia ſeu volūtas. de vi.⁊ hoſte.cle.c.vt clericorū.

¶ Inceſtus eſt abuſus ꝯſanguinearū vł affiniū:vt.§.cū ergo.xxxvi.q.i.⁊.xxxv.cā.q̄ſi per totū.

¶ Inceſtuoſus dr̄ q cognatā vel affinē:vł etiā ſctimonialē nefario amore vel coitu violat ſeu maculat:ſiue i matrimonio ſiue ſine mr̄imonio:vt in.§.preallega.⁊.xxvij. diſtin.virgines.Et de monialib⁹ eſt pena capitalis.l.ſi quis non dicā rapere.C.de epi.⁊ cle.⁊.l.vnica.de rap.ṽgi.C.in p̄n.q ſic incipit.Raptores ṽginū honeſtarū vel igenuarū ſiue iā deſpōſate fuerint ſiue nõ:vel quarūlibꝫ viduarū ⁊c̄.capitis ſupplicio plectendos decernimus.

¶ Incola dr̄ q in aliquā regionē domiciliū cōtulit vel cōtrahit q̄ſi ſedē ibi poſiturus vel māſionē:ita ꝙ trāſactis decē annis domiciliū retinuit:licet etiā cauſa ſtudiĳ ibidem ſteterit:vt.ff.de verbo.ſig.l.pupillus.⁊.l.incole:vł qui propriā terrā colit.Re.ſ.agricola.

¶ Incolumis dr̄ a noie colūna:qꝛ ſicut columna eſt erecta fortis ⁊ ſtabilis:ita incolumis cōſiſtit.Et iſta rōne forte filius dr̄ habere in bonis patris quartā incolumē.i. fortē ⁊ ſtabilē:quia fideicōmiſſa ⁊ legata minuere eam nõ poſſunt:vt.l.ij.cum ibi no.C.de inof.do.

¶ Incuria eſt negligētia.clemē.qꝛ ꝯtingit.de re.do.⁊ ca. queſitum.de peni.⁊ remiſſio.

¶ Incertitudo nihil vel minus ſigñat:qꝛ nihil vel min⁹ oſtēdit:iō actus ſub incertitudine poſit⁹ effectū nõ hꝫ vel hꝫ qn̄ quouis ꝓbabili medio incerti fit declaratio vł ſignificatio.verbi grā.Teſtator inſtituit heredem ⁊ ab eo legat titio magnā partē hereditatis p modū quote. vel ſingularis rei.deinde legat ſeio certā ſummā:⁊ non dicit a quo an ab herede an a legatario.intelligit̄ ab herede:qꝛ hoc ſignificatū ſumitur ex cōi mō agendi quo heres ſoluit onera:⁊ ſic ex cōi mō intelligēdi vī heres onerari:facit.l.ſi ſeruus legatus.§.qui margaritā.ff.de le.i. Itē vbi teſtator legat ſuo libertatē ſi dederit decē.⁊ nõ dicit cui:certe intelligit̄ ꝙ det heredi.l.q pecuniā.ff.de

ſta.libe.q̄z heres hꝫ omnia:ideo ⁊ recōpēſationē. Itē vbi teſtator heredē inſtituit:⁊ rogauit eū reſtituere oēm hereditatē titio. deinde teſtator relinquit.xv.ſeio.⁊ nō dicit a quo: itelligit̃ a fideicōmiſſario vlt.l.ſi.C. ad trebel. vbi teſtator heredē inſtituit:⁊ vult eū dare decem:⁊ nō dicit cui:nō valꝫ.l.paulus rn̄det.ff.de re.du. Rō.q̄z nullū eſt ſignificatū ex quo ꝯcludi poſſit cui debeat̃: iō nulli debetur. Itē ibi. Teſtator legauit titio:⁊ duo ſunt huius nois amici teſtatoris:legatuꝫ valet:⁊ pōt heres vni ſoluere cui voluerit:nec tenebit̃ alteri niſi ꝓbet teſtatorē de ipſo ⁊ nō de alio ſenſiſſe. Si aūt heres vlt nō tenet̃ ſoluere vni vel alteri niſi ꝓbet teſtatorem de ſe ſenſiſſe:⁊ ſm̄ hoc neutro ꝓbāte nō valet legatū ſeu nō hēbit effectū.l.ſi quis ſeruū.§.ſi inter duos.ff.de le.ij. Rō.q̄z licet nomē ꝓpriū eius cui relinquit̃ ſit expreſſuꝫ:tñ ꝑ ꝯueniētiā nois ⁊ circūſtātiā in altero remanet incertitudo. Nec pōt dici deberi vtriq̄z:q̄z teſtator legat vni tm̄: vt pꝫ ex numero ſingulari:iō niſi hec incertitudo declaret̃ nō debet̃:q̄z nō apparet cui. Itē ibi.teſtator legauit titio albo.x.deinde titio nigro.x.deinde dixit titio.x. ſibi legata adimo.nō declarādo de q̄ intellexerit nō valet adēptio niſi doceat de q̄ teſtator ſenſerit.l.iij.§.ſi duob᷒.ff. de adi.le. Rō eſt eadē:vt.ſ.in legato facto titio. nō ꝺclarādo de quo:ſꝫ vbi teſtator titio albo ⁊ titio nigro legat domū.deinde dicit titio adimo domū nō declarādo de quo.valꝫ adēptio in vtroq̄z.l.ſi fuerint.ff.de re.du. Rō q̄z ſignificatū illud ſumit̃ ex domo q̄ tota adimit̃: ⁊ tota in legato facto vtriq̄z ꝯtinebat̃. Iō legatū factū vtriq̄z adimit̃. Et hoc adēptiōe toti᷒ legati declarāte illud. Itē ibi.lego pauperib᷒.valꝫ.l.idē qd̄ pauꝑib᷒.C.de epi. ⁊ cle. Ratio.q̄z ſignificatū ſumit̃ ex paupere declarāte. quibus relictū eſt. Et licet aliqui ſint pauperiores alijs: declaratio tamen ſupplet̃ arbitrio boni viri.

¶ In qñ priuat vel auget no.Jo.an.de ꝯſue. ad noſtraꝫ. Et dat remiſſionē ad Specu.de iur.pa.nobis antē. Sꝫ plenius notat archi.xl.di.ſi papa. Et q̄nq̄z not.intrinſitatem.q̄nq̄z extrinſitatē:iuxta alex. In cāpo curro ⁊c̄.⁊ habet̃ in.l.ſi cui.in prin.ff.de le.i. Quādoq̄z ponit̃ pro valde in compoſitiōe: vt inuigilare.i. valde vigilare cle. paſtoralis.de re iudi.c.i.de fideiuſ. Spe.de diſ.⁊ allega. §.poſt pec.v̄.alibi ponitur.ibi etiam imperſonale ſignificat valde.interdum ponitur pro nō in compoſitione vt iniuſtus:iniquus:ideſt non iuſtus non equus.

¶ Incorrigibilis ſm̄ Bal.dr̄ qui nō paret iudici in extremo iuriſditōis qd̄ eſt ſn̄ia. Sed cōtumax dr̄ qui nō paret in primo iuriſditiōis:qd̄ eſt citatio vel in ius vocatio.ſꝫ Anto.de Butrio dr̄ incorrigibilis q poſtq̄̄ꝫ penitus eſt cōdēnatus iterū refertur ad idē crimē.c.vt fame.de ſentē.exc.idē patior.lꝫ.non facit pn̄iam non dicit̃ ꝓpterea incorrigibilis niſi reuertatur ad ſile vel ad peius delictū:nec faciat ſui ꝑſentiaꝫ iudici.c.quoniā frequēter.§. i.vt lit.nō ꝯteſta.dū enī facit ſui pn̄tiam:vt iudex eū apprehēdere poſſit nō eſt incorrigibilis:q̄z eccleſia habet adhuc quid vltra faciat.caplo cū nō ab hoīe.de iudi.

¶ Indefinita capit̃ ꝓ orōne cui nō ꝑponit̃ ſignū vniuerſale vel ꝑticulare. Et orō indefinita ſignificat indifferēter. Q̄nq̄z ēt vlr̄ diſtributiue ſeu collectiue:ſeu alr̄ prout eius ſignificatū vel mā ſubiecta vel queuis circūſtantia ſeu aliquod mediū ꝓbabile concludit.verbi grā. ibi lex loquitur indefinite dicēdo.vēditor tenet̃ rē tradere: vel tenet̃ de euictiōe:vel homicida vl' fur eſt puniēdus: ſignificat vlr̄ q̄z ſenſus eſt ꝙ oīs hō q eſt venditor tenetur tradere rē:⁊ oīs hō q eſt homicida vel fur eſt puniēdus. Et hoc pꝫ ex oīb᷒ legib᷒ ſic loquētib᷒ cū earū itellectu. Nam nā legis eſt oīa in quib᷒ eſt mediū ſua eadē regula cōcludere:cū vbi ſit eadē ratio:ibi ⁊ ideꝫ ius eſſe debeat.l.illud.ff.ad.l. aqui. Item quia rōne de iſta lege detraheret̃ vnus eadē ⁊ alius ⁊ ſic remaneret deluſoria: ⁊ ſic dicit:ſeu ideo dicit vniuerſalr̄. Differt tñ indefinita ab vlī ſm̄ Bar.q̄z vlīs oīa ſignificat ex ſuo ꝓprio ſignificato.indefinita vero nō cōprehēdit oīa ex ſua ſignificatione ꝓpria:ſed ex idētitate rationis interpretatione iuris:vel diſpoſitiōe legis.verbi gratia. lex dicit homicidā puniēdū morte. Nō tamē ſub hac lege cōprehendit̃ homicida iuſte occidēs.ſ.ad ſui defenſionē: vel ꝑ ſn̄iaꝫ: vt in.l.i.C.ad.l.cor.de ſic.ſecus ſi lex loqueret̃ vniuerſaliter tūc ex ꝓprio ſignificato cōtineret oīa:⁊ nō interꝑtatiōe iuris ſicut indefinita. Idē cū ꝓfert̃ ab hoīe in mā nāli dicēdo homo ē aīal ſignificat vniuerſalr̄:q̄z ſenſus eſt ꝙ oīs homo eſt aīal:q̄z ſignificatū ſumptuꝫ ex mā neccio ineſt oī homini. Idē cū ꝓfertur a lege dicēdo.obligatio eſt iuris vinculū:vel actio eſt ius ꝓſequendi ⁊c̄. q̄z cuilibꝫ obligationi ⁊ actiōi necio cōuenit diffinitio. Itē vbi in iudicio interrogat᷒ de ꝑlib᷒ criminib᷒ an fecerit.rn̄det quid eoꝝ nō feci:equipollet vlī: puta ſenſus ē nihil hoꝝ feci.l.ſi is qui ducēta.ff.vltiū.ff.de re.du. q̄z ſignificatū ſumit̃ ex interrogatiōe ⁊ reſpōſiōe facta in iudicio:nā rn̄ſio facta ibi dꝫ certiorare ibi interrogātē.alr̄ nō dr̄ rn̄ſio.modo recipiēdo vlr̄ interrogās certiorat̃:q̄z rn̄dēs oīa negat. Si aūt nō reciperet̃ vlr̄ nō certioraret̃ aliq̄ mō:q̄z non appereret qd negaret ⁊ quid ꝯfiteret̃. Et ſumit̃ hic ſignificatū ex eq̄pollētia:q̄z negatio prepoſita ſigno facit orōnē eq̄pollere ſuo ꝯ̄dictorio. nā lꝫ ibi negatio poſtponat̃ in ordine ſcripture ꝑponit̃ tñ in ordine cōſtructiōis dicēdo:qd eoꝝ nō feci.i.nō feci qd eoꝝ: ⁊ ſic eq̄pollet iſti:nihil eoꝝ feci:iura tñ parū intedūt ſignificatū eq̄pollētiarū. Itē ibi ꝓmitto ꝑ heredē meum nō fieri quo minus tibi iure agere liceat.hec verba ꝑ heredē meū ſignificāt vlr̄:q̄z ſenſus eſt ꝑ nullū heredē meum.l.ij.§.ſi.ff.de vbo.ob.q̄z nomē heredis:lꝫ ꝓferat̃ in ſingularitate:tñ ſignificat oēs heredes. alr̄ ſtipulatio ſi hēret hereditatē:nec eēt certitudo de quo intelligeret̃ ⁊ de quo ſi. Itē ibi.teſtator dic̄ lego ſuos meos textores ⁊ oēs ſunt textores:ſignificat vlr̄:q̄z ſenſus eſt:ego oēs ſeruos meos.l.ſeruus vrban᷒.§.ſi.ff.de le.iij.ſignificatū hoc ſumit̃ ex accidētia facti ꝙ oēs ſūt textores. Si aūt aliqui ſunt textores ⁊ aliqui non:ſignificat vlr̄ oēs textores:⁊ nō vlr̄ oēs ſeruos.l.preal.q̄z verbū textores ponit̃ ad reſtrictionē vt alij nō ꝯtineant̃ in legato. Itē ibi. teſtator dicit.lego lanā:argētū:ſignificat vlr̄ vt oīs lana oē argentū videatur legatū.l.ſi cui lana.ff.de le.iij.quia qn a rōne vnū ibi cōprehendit̃ eadē rōne ⁊ aliud. ⁊ qua rōne vnū excludit̃ eadē ⁊ aliud:⁊ ſic nihil ſignificatur. Itē ibi.obligo bona mea.ſi ſignificat vlr̄:q̄z ſuppellex: ſiliū nālex:⁊ cōcubina non cōtinent̃.l.obligatione.ff.de pig.q̄z ex natura iſtarū rerūꝫ quis ad iſtas ita afficit̃ ꝙ nūq̄z vel raro obligat:ergo in obligatiōe eas noluit cōprehēdere:ſꝫ cōprehēdunt̃ alia q̄ quis ſolet obligare ꝓ debito:q̄z ſignificatū ſumitur ex verbis ⁊ cōi mō agēdi ſeu obligādi:debēt.n.vba deſeruire intētioni:⁊ nō intētio verbis.nā per verba exprimitur intētio.xxij.q.v. humane aures.xxviij.diſt.ſedulo.i.q.i.marchiō.de vb.ſig. intelliātia.⁊.c.ꝑterea. Idē ſi dicit vniuerſalr̄. obligo oīa bona mea:q̄z adhuc predicta nō cōprehēduntur. Item ibi.teſtator dicit.heres meus damnatus eſto dare:ſignificat vniuerſalr̄:q̄z ſenſus eſt ꝙ omnes heredes teneantur.l.ſi ꝑlib᷒.ff.de lega.ij. Finalr̄ ergo indefinita eq̄pollet vniuerſali.ō prtule.quia circa.xix.diſtin.ſi romanorū.ff.de ſerui.l.ſi cui:⁊ hoc verū eſt de indefinita legis vel canonis ⁊ ius tradere intēdentis.talis eniꝫ indefinita equipollet vniuerſali.ſi lege vel canone nō definitur xxxj.q.i.ꝙ ſi dormierit. Jo.An.no.ꝙ ſi non eſt eadē ra

nis ⁊ conditis propter aliquod accidens omnium par-ticularium in vniuerſo comprehenſorum tunc indefi-nita nõ equipollet vniuerſali. verbi gratia. ſi legatur la-na indefinite non continetur tincta in legato. l. ſi cũ. in prin. ff. de lega. iij. ſed ſi legatur omnis lana. tincta etiaȝ cedit legato. l. pediculis. §. labeo. ff. de aur. ⁊ ar. le. i glo. ſuper. v. aliorum eccleſiaſticorum. in. c. vt circa. de elec. li. vi. vbi de hoc plene notatur.

¶ Ineptie ſunt fatuitates. c. ꝗ traditiões. xxij. diſtin.

¶ Indulgentia notat archidya. ij. q. iij. c. ſi. ⁊ de peniten. ⁊ remiſſio. c. ij. li. vi.

¶ Indoles eſt quedam imago future virtutis ſm Iſido-rum proprie dicendo.

¶ Indignari ⁊ dedignari differunt: vt patet in. c. vera iu-ſtitia. diſt. xlv. vnde. indignari ſapit virtutem: ſed dedi-gnari arrogantiam.

¶ Indigena dicitur quaſi inde genitus vel quaſi in eo lo-co natus. ſm Iſidorum.

¶ Inditio eſt numerus annorũ cõſiſtẽs ex trib⁹ luſtris. Eſt aũt luſtrũ ꝗnquẽniũ: ⁊ qualr poſſit inueniri inditio hẽ in glo. iditiõis. c. iter dilectos. de fi. iſtr. Sic. n. facien-dũ eſt. ãnis dñi addas tres: ⁊ diuide totũ ꝑ qndecim: ⁊ id qđ remanet completa diuiſione in numero diuiden-do hoc oſtẽdit inditionẽ in iſto ſeu ꝓ iſto anno.

¶ Inducie ſm glo. ſum. iij. q. ij. ſunt quintuplices. ſ. reſti-tutorie: preparatorie: citatorie: deliberatorie: idicatorie ſiue executorie. Et ibi ponitur tempus omnium: quaȝ glo. vide ſupra. dilatio.

¶ Index eſt proditor dictus ab indicando ſm Iſi.

¶ Indictum eſt quod indicitur. i. notificatur vt ſciatur ⁊ fiat: ab in ⁊ dicendo dictum: ⁊ ſic fit indictum. ſuper iudicium ne procedatur.

¶ Indiciũ eſt mediũ intellectuale ḋitatis eliciẽde ex aliꝗ ſingulari circũſtãtia iſurgẽs. C. ⁊. ff. de rei vendi. l. indu-cia. ⁊ dr̃ ab indicãdo: qꝛ dr̃. i. notificatur.

¶ In diẽ adiectio eſt qñ quis ita vendit rẽ vt ſi quis cir-ca certũ diem meliorẽ partẽ obtulerit cõditionis. ſ. pluſ ꝗ̃ prior emptor: res venditori tradaſ: vt aliꝗ vẽdere poſ-ſit cuicũꝗ velit. l. i. ff. eo. ti.

¶ Inexpiabilis dr̃ eo ꝙ nunꝗ̃ expieſ. i. purgeſ. ſm Iſi.

¶ Inficiator. i. negator: quia nõ fatetur: ſed cõtra verita-tem mendacio innititur.

¶ Inficiatio. i. negatio. l. ea que. C. de neg. geſ. Et inficiari i. negare. Hinc eſt ꝙ dr̃ aliqñ de aliqb⁹ actiõibus ꝙ cre-ſcũt ꝑ inficiationẽ: qꝛ ab initio cõpetũt ad ſimpluũ: hoc eſt ad rẽ vel extimationẽ ſeu dãnũ datũ. Et ſi ille hoc nega-uerit ⁊ de hoc ꝯuincatur: cõdemnabitur ad duplum: vt in actione depoſiti in eo qđ depoſitũ eſt timore ruine in cẽdiꝗ vel naufragiꝗ: vide. ſ̃. de actio. actio in factũ.

¶ Infans eſt paruulus circa ſeptem annos: vt. l. ſi infan-ti. C. de iure deli.

¶ Infamia eſt fame priuatio ſiue diminutio. Fama nãꝗ qñꝗ conſumitur vt ex toto ꝓ extincta habeatur. ſ. cuȝ maxima vel media capitis diminutio interuenerit. vel ſic. Infamia eſt cõis opinio verbis ꝓmulgata ex ſuſpitio-nib⁹ orta. Item infamia eſt aliud ꝗ̃ ſcandalũ ⁊ plus im-portat: qꝛ hoc ꝑ purgationẽ tollitur: ſed in illo purga-tio non indicitur. de homi. ex litteris. in glo. Itẽ ifamia eſt illeſe dignitatis ſtatus vita ⁊ moribus reprobatus. Per oppoſitũ fama deſcribitur. Require. ſ̃. fama. ⁊ de coha. cle. ⁊ mu. ca. vẽa. in glo. notoriũ. Uñ duplex ẽ ifa-mia. ſcȝ iuris ⁊ facti. Infamia iuris ẽ qñ ius dicit aliquẽ eſſe infamẽ: ſȝ iſamia facti eſt qñ apud bonos ⁊ graues viros ẽ opĩo de crimine alicui⁹. de hoc. l. i. ex qb⁹ cauſis infamia irrogaſ. Infamia iuris duplex eſt. ſ. ciuilis ⁊ ca-nonica. Et iſamia iuris ciuis cõtrahiſ ex ſententia crimi-nis publici. ſ. diffinitiua: nõ aũt ex ſentẽtia interlocuto-ria nec arbitri. Etiã quãdoꝗ ex ſentẽtia criminis priua-ti: vt furti vel iniuriarũ. Etiã quãdoꝗ facto abſqȝ ſentẽ-tia qs incidit in iſamiã. Infamia canonica ꝯtrahitur ex quolibȝ peccato mortali. Et qñ infamia ⁊ ꝗ̃ repellat te-ſtẽ a teſtificando in cã criminali vel ciuili criminalr ſeu ciuilr intentata not. in. c. teſtimoniũ. de teſtibus.

¶ Infra. no. per Inno. de fide inſtru. iter dilectos. ⁊ Ioã. mona. de excep. pia. ſuꝑ ver. octo. lib. vi. vbi habes qñ in-cludit vel excludit: ⁊ Io. an. de cle. ꝯiuga.

¶ Infinitas in multis iuris regulis ꝓhibeſ. de reſcrip. cum in multis. li. vi. Et exẽplificaſ de reli. domi. c. vlt. ⁊ eo. t. c. religionẽ. li. vi. de teſti. cum cãm. ⁊. c. ſignificaue-runt. ff. de teſti. l. i. in fi. Idẽ in relictis pro redemptione captiuorum vbi etiam reſtringitur infinitas. Item cuȝ multitudo peccauit. Item non oneratur heres in infi-nitum fideicõmiſſum ſoluere. Item in ſtipulatione dã-ni infecti nõ debet quis in infinitũ eſſe obligatus: ⁊ ſic de aliꝭ. ⁊ merito reprobatur infinitas: quia multitudo eſt canonibus inimica. de prebẽ. quia intantuȝ: ⁊ one-roſa multitudo nihil habet honeſti. in auẽ. de referẽ. pa la. §. propterea igitur. coll. ij. ⁊ de hoc habes plures con-cordantias. de eta. ⁊ qua. ca. pe. vide de hoc per Ioã. an. in gloſa. ca. cum in multis. preal.

¶ Inſula ſumitur interdũ pro corona iperiali. C. de qua. preſcrip. l. fi. in fi. Quandoꝗ pro alba faſciola ſacerdo-talis capitis ſȝ glo. in cle. ij. de vi. ⁊ hone. cle. Capitur ẽt pro mitra epĩ vel abbatis. ⁊ ſignificat altitudinẽ ſapiẽ-tie qua precellere debet epiſcopus. i. q. vij. cõtrauenien-tibus. i. q. i. viliſſimus. xxv. di. §. nunc autẽ. lxi. diſt. in ſa-cerdotib⁹: ⁊ duo cornua eius ſignificãt duo teſtamen-ta. ſ. vetus ⁊ nouũ: que epiſcopus debȝ memoraliter te-nere. xxiij. di. q epiſcopus. Et due pẽdule que ſũt in po-ſteriori parte ſignificãt memoriam duplicem. ſ. manda-torꝫ diuinorꝫ. xliij. di. ſit rector. ⁊ peccatorꝫ ſuorꝫ ad cõ-punctionem. de peni. di. iij. iudas. in fi.

¶ Ingenioſus dr̃ quaſi intus habẽs vim gignẽdi quali-bet artem ſm Iſidorum.

¶ Ingenuus eſt cui ex natiuitate competit libertas: qui nõ ẽ factus liber ſed nat⁹. iſti. de igenuis. in ꝓn. Unde de hoc ciuil aꝯonẽ in fi. C. de igenu. vel ẽ q ſtatim quando naſcitur liber ẽ. de ſer. nõ ordi. c. iſtituẽdi. l glo. i. Et ige-nuitas dr̃ libertas de purga. cano. c. i. in glo.

¶ Inita. i. cõtracta. de pac. c. anthigenus.

¶ In itegrũ reſtitutio ẽ prioris ſtatus vel iuris prioris rein-tegratio: per quã ſubueniſ minorib⁹ ⁊ eccleſijs: vt in. l. i. C. de ſen. paſ. ẽt eſt audiẽtie reintegratio ſm Spe. eo. ti. ⁊. l. ꝙ ſi minor. §. ſi reſtitutio. ff. de mino.

¶ In integrũ reſtituere eſt reducere in eum ſtatũ in quo erat ante leſionem. de in inte. reſti. ca. auditis. in glo. fi. ⁊ per hunc modum ſubuenitur minoribus ⁊ eccleſijs. C. de repudia. l. i. ⁊. C. de in ite. reſtitu. l. poſtulata. Et qñ-ꝗ ex legitima ⁊ iuſta cauſa ſubuenitur etiaȝ maiorib⁹: vt. ff. ex quibus cau. maio. per totum. Et ſic intelligun-tur. c. ex litteris. eo. ti. ⁊ ca. cum Bertoldus. de re iudi. ⁊ ca. ſignificante. de pigno.

¶ Iniuria vno mõ generaliter dicitur eſſe illud quod nõ fit iure: ⁊ dicitur quaſi non iure factũ. Secũdo iniuria ſpecialiter dr̃ culpa: vt in. l. aquil. Tertio diciſ iniquitas vl' iniuſtitia iudicãtis: vt inſti. eo. ti. in ꝓn. Quarto diciſ cõtumelia: vt. ff. de iniur. l. i. in ꝓn. ⁊. l. apud labeonẽ. eo. ti. Diciſ ergo iniuria ꝗ̃ſi ius iniquũ. ex eo ſic dicta ꝙ iu-re ⁊ iuſtitia caret. Fit aũt iniuria tribus modis. ſ. re vbis ⁊ litteris. Re vt cuȝ manus inferuntur: vt dicta. l. i. §. i. Uerbis vt cuȝ fit conuicium: vt in. §. i. iam allega. quod fit concitatione vel conuentu. hoc eſt a collatõe vocis.

Cum enim in vnū plures voces ꝯferunt̄ ꝯuicium dicit̄ quaſi conuētum. Et fit ꝯuiciū non tantū preſenti: ſed etiā abſenti: vt vociferando vel alios ad vociferandū cōcitādo cōtra certā perſonā: vt.l.j.⁊.l.apud labeonē.§.cōuiciū.cū.§.feciſſe.ff.de iniu. Iniuria ſcris fit cū qs ad infamiā alicuius libellum vel famoſum carmē vel hiſtoriā ꝯſcribit vt.ff.de iniur.l.lex cornelia.§.ſi qs ꝟboꝝ. Re.ſ. famoſuȝ carmē. Item iniuria triplex eſt. vna leuis: vt ſi modico ictu qs a pāe vel ſupiori ꝑcutiat̄: alia atrox: vt ſi aliqs a minore ſe fortiter vel etiam modice ꝟberet̄: vel ī ꝯſpectu iudicis: vel oculo aut mēbro ꝓuetur. Et ſic dicitur pluribus modis: vt premiſſum eſt.

¶ Iniuriaꝝ actio. Require ſupra actio iniuriaꝝ.

¶ In ius vocare eſt in ius cauſa iuris experiendi vocare apud euȝ qui ius dictur⁹ eſt: vt experiatur actor an ius ſibi competat an nō. vide ſ hoc Azo.in ſum.C.eo.titu. ⁊ habetur.C.⁊.ff.eo.ti.l.j.

¶ Inibi eſt aduerbiū cōpoſitū. Etiam qnqȝ eſt nomē libri quē ꝯpoſuit ouidius ꝯ ibidē aduerſarium ⁊ corriualē ſuū. quē vituperās ibim noīabat: qꝛ ibis eſt ciconia q̄ eſt auis vituperabilis ⁊ imūda. adeo ꝙ eius imundiciā exprimere noluit ſm Io.and.in cle.j.ſ re iudi.in glo. ꝟbi in ibi: vbi hec ponit.

¶ Inhiatio eſt frequēs reqſitio.C.ſ pe.bo.ſubla.li.j.li.x.

¶ In litē iurare ē ſuo arbitrio ꝑſtito iuramēto declarare ꝓ tāto nolle carere re vel rei eſtimatiōe ⁊ ſuū īteree ſingulare facere: ⁊ h̄ finita taxatiōe ſcā p iudicē: vt.l.videamus.§.iurare.ff.de in lit.iurā.⁊.l.arbitrio.ff.de dolo. ⁊ ita hoc iuramētū ſuit affirmationis: in quo opi.fuit gl.ff.de in lit.iur.ſup rubrica: lȝ ꝯtrariū teneat dn̄s Iaco.ſ rauē.in eo.ti.l.iij.per hoc de eo no.plene vel rei eſtimatione: ⁊ ſuū ſingulare intereſſe facere.

¶ Innoxius eſt q nō nocet. ſicut noxius nocēs dī.

¶ Innocuus dī cui nocuū nō fit ſm Iſido.li.x.

¶ Inofficioſuȝ teſtm̄ dī qđ factū eſt ꝯ offm̄ pietatis: vt.l.ij.de ioffi.te.q.ſ.extneus heres iſcribit̄. aſs iſtituit̄. Idem ſi nō extrane⁹: vt.l.lȝ m.§.j.ff.eo.ti. fili⁹ ꝟo ꝓpri⁹ aut pterit̄ aut inique exheredat̄. hoc eſt qn̄ pr̄ vel mr̄ fecit teſtamētū. Idē vbi filius in teſtamēto patrē ſine cā exheredat. Etiam ſi frater fratrē exheredat tribus ꝑſonis inſtitutis in duobus caſibus ⁊ dī teſtm̄ inofficioſuȝ vt in ſu.eo.ti.§.j.⁊.ij. Officiū enim inter patrē ⁊ filiuȝ dicitur pietas.ff.de obſe.preſtan.l.pen. īter patronū ⁊ libertum dī obſequiū.C.de nego.ge.l.fi. īter deū ⁊ hominē dī religio. īter hoīeȝ ⁊ hoīeȝ ſtat in noīe gnāli: vt qđ dȝ hō hoī ex nā.ff.de ſer.expor.l.ſeruus: vide accur.p ordīneȝ hoc notantem in.l.j.in glo.ff.eo.ti.

¶ Inofficioſa donatio dī q̄ ꝯ offm̄ pietatis facta eſt: ⁊ fit ad ſilitudinē inofficioſi teſti. vt.C.e.ti.l.j.⁊ p totū ti.ſe.qꝛ per eā liberi vel parētes excluduntur a bonoꝝ ſubſidio. vel ex ꝓpoſito donātis vel re ipſa: qđ p ſe ſufficit ad reuocationē donationis: lȝ ꝓpoſitū vel ꝯſiliū donātis nō interueniat: iuxta nota.in.l.ſi liqueat in glo.C.eo.titu. vide de hoc ibidem.

¶ In pſtiaꝝ hr̄ in.l.de eta.§.ex cā.ff.de interro.acti.

¶ In ꝑpetuū qnqȝ ſignificat donec viuo.ff.ꝓ ſocio.l.j. qnqȝ ſignificat p infinita ſecula etiā poſt mortē ſȝ glo.in ꝟbo.ꝑpetuat̄.in.§.at ſi ita.inſti.de ꝟbo.ob.

¶ Impenſe ſm Azo.in ſum.de reſcin.ven. dicte ſunt ab īpēdēdo. Et ſunt triplices: quedā neceſſarie: quedā vtiles: quedā voluntarie. Neceſſarie dicuntur quibus nō factis res erat peritura: vel que ſi facte nō eſſent res longe deterior effecta fuiſſet: vt in.l.impēſe.ff.de verb.ſig. verbi gratia. Conduxi a te domū que ita ruinoſa erat ꝙ niſi refeciſſem eam: erat caſura: he impēſe dicuntur neceſſarie: ⁊ ipſas repetam per cōtrariam actioneȝ ꝯducti.

Utiles dicuntur quibus non factis res nō erat peritura: ſed ipſis factis melior efficitur: vt pote ſi faciaȝ feneſtras vtiles in domo vel ſimilia: faciunt ergo vtiles impenſe rem deteriorem eſſe meliorem. Voluntarie dicitur qbus nō factis res nō erat peritura: nec ipſis factis res efficit̄ melior: ſȝ hn̄ amenior: vtpote ſi facio picturas in domo mea: he nō repetunt̄ nec deducitur: q̄uis ſecus ſit de neceſſariis: ⁊ vtilibus. Sed has licituȝ eſt mihi abradere ſine leſione prioris ſtatus: ſi abraſe poſſunt mihi aliquā vtilitatem afferre: alioquin non eſſet mihi licitum: quia malitiis hominum: qui nihil aliud querunt niſi vt noceant: non eſt indulgendum: ſed obuiādū: ⁊ ſibi imputet qui eas fecit: qꝛ donare videtur iuris fictione: vide.ſ.expenſe.

¶ Implementuȝ ſumitur pro implemēto conditionis. hoc modo ſignificat actum nedum eſſe purificatū: immo ⁊ hereditatē eſſe acqſitā vel legatū.l.iam dubitari.ff.de here.iſti. Sed vbi iſtituo vel lego ſi capitoliū aſcēderis ſiipletur ꝯditio. hoc iplemētū ſignificat purificationē actus ⁊ nō acqſitionem.l.antepenul.ff.de cōdi.iſti. Si autē conditio eſſet grauis. puta ſi Alexādriā ierit. ſi centum dederit: tunc implementum ſignificat etiam acquiſitionem: quia ſignificatū ſumit̄ ex onere magne ꝯditionis quā nullus cōmuniter impleret niſi poſt deliberationem acquirendi. Item dic ꝙ in legato lȝ implementū ꝯditionis tantū ſignificet purificationē. Tamē per hoc etiam importat acqſitionem cōmutabilē. ſ. trāſmiſſionē legati: ſi decedit: qꝛ cōditione purificata legatū trāſmittit̄.l.vnica.§.ſnia.C.de cadu.tol. Sec⁹ ī hereditate: qꝛ illa nō adita non trāſmittit̄.l.qm̄.C.de iure deli. Itē vbi pupillus eſt iſtitut⁹ ſub ꝯditiōe ſi ierit Alexandriā que diſtabat p.xx.vel.xxx.dietas: lȝ ꝯditio ſit grauis: attā hoc iplemētū ſignificat tm̄ purificationem: qꝛ nō plus pōt ſignificare: lȝ enȝ pupillus hoc fecerit aīo acqrēdi hereditatē: nō tn̄ ſibi acqrit̄: qꝛ nō pōt adire ſine tutoris auc̄te. Sȝ ī legato ſec⁹. nā ſibi acqreret̄.l.pupil.ff.de ꝯdi.iſti.iūcta.l.ꝯditionib⁹.ff.de ꝯdi.⁊ demon. Sȝ vbi pupillus filiusfamilias vl' ſeru⁹ eſt inſtitut⁹ a pāe vel a dn̄o ſub ꝯditiōe. adiplet ꝯditionē. h̄ iplemētū trahit acqſitionē: qꝛ purificata iſtitutiōe nō ē i ei⁹ volūtate vel ptāte acqrere vel nō acqrere: vn̄ neceſſari⁹ eſt heres: vt inſti.de heredū q.⁊ differē.§.j. Nec obſtat ꝙ nō poteſt acqrere ſine tutoris auc̄te. Sȝ h̄ veꝝ eſt vbi p ſe ſibi acqrit. Sȝ hic iure ciuili ſibi q̄rit̄ etiā eo inuito: ⁊ ſic ſ alqs. Finalr̄ ergo iplemētū cōditionis vel modi ſignificat qđ ipſum factū ipſa ꝯditio vel modus ſeu ſignificatū alias vndecūqȝ ſumptum ſignificare dictat.

¶ Impoſſibile notat̄.lxj.di.catulēſis eccl'ie: vn̄ ipoſſibilitas ꝓpe ē triplex. vȝ. iuris facti: ⁊ nāe: ſm Io.an.ī regla. nemo.de reg.iur.li.vj. Et nō ꝙ ipoſitas appoſita actui diuerſimode ſignificat vt ex ſignificato ex ea ſūpto vel alias vn̄cūqȝ ꝯcludit̄ diſponētē voluiſſe: vbi grā. Uēdo vl' pmitto tibi ſi celū digito tetigeris ſignificat deriſionē ⁊ ſi ꝯſcīū.l.ſi ſolū.ff.de act.⁊ ob. Rō. qꝛ ſignificatū h̄ ſumitur ex ipoſſibilitate adiecta q̄ exiſtere nō pōt. Et iō nec valet actus ſub eo celebratus. Etiaȝ qꝛ ſic apponēs impoſſibilitatē ſcienter per hoc intēdit nihil agere. Itē ibi. Stichus ſeruus meus ſi mille dederit liber eſto: lȝ hec conditio nō ſit ipoſſibilis: ſed difficilis: qꝛ mille dari p ſeruū poſſunt cū maxia difficultate: imo qſi ipoſſibile eſt: quare nō ſignificat ꝯſenſū.l.cū heres.§.j.ff.de ſta.libe. Et ſumit̄ hoc ſignificatū ex quaſi ipoſſibilitate q̄ ſignificat ꝙ nō fuit animus libertatē dare. Itē ibi. heres meus digito celum tangat: ⁊ ſi nō tetigerit: centuȝ titio loco pene ſoluat. Titio centum nō debent̄. inſti.de lega.§.j.qꝛ ipoſſibile precipit̄ heredi. ideo ꝑceptū nulli cui

pareri nõ põt. Ideo pena appoſita locuꝫ nõ hꝫ. Itẽ vbi filius ꝯſtituiꝛ ſeu iſtituiꝛ ſub ꝯditione impoſſi. ſi digito celum tetigerit iſtitutio nulla eſt. l. ſi filius. ff. de cõdi. iſti. Et hoc rõne impoſſitatis: vt ſupra. Itẽ ibi ꝑmitto hodie centũ dare Rome. ⁊ ſum Erfordie nõ valet ꝑmiſſio. iſti. de vb. ob. §. loca. Itẽ ibi exñs Erfordie dicit: volo ꝑſtari titio ſeruos meos q̃s hẽo rome infra decẽdium mortis mee ſi teſtator ſtatiꝫ moritur: ita ꝙ impoſſe ſit ꝑſtare infra decendiũ. nihilominꝰ valꝫ legatũ. l. ſi mihi ⁊ tibi. §. j. ff. ð leg. j. qꝛ lꝫ ex euẽtu feſtine mortis teſtatoris ſit ipoſſitas: ab initio tñ nõ eſt impoſſe: qꝛ dũ dixit hoc viuere potuit per tm̃ tp̃s quo erat poſſe ſeruos illos ꝑſtari īfra decẽdium mortis: dꝫ ergo itelligi ipoſſitas vel difficultas talis per quã ꝯcludi poſſit animꝰ nõ legãdi ꝓbabilr. Ideo ſi quis locauit vel ꝯduxit opus fieri: ⁊ appoſuit tp̃s īfra quod fieri ipoſſe ſit ipoſſitas nõ vitiat ⁊ itelligitur tẽpus īfra qḋ fieri eſt poſſe. l. iſulaꝫ. §. in operis. ff. de loca. ⁊ ꝯduc. Iteꝫ vbi cõtraho tecũ matrimoniũ ſi digito celũ tetigeris valet matrimoniũ: ⁊ ꝯditio hr̃ ꝓ nõ adiecta rõne ipoſſitatis. c. fi. de cõditionibus appoſitis: niſi. n. euidẽter cõſtet ð diſſenſu iudicãdũ eſt pro matrimonio: nã licet ipoſſibilitas ſignificat nõ ꝯſenſuꝫ: nõ tñ ita euidẽter ſignificat ꝙ ꝓ h̃ ꝯtra matrimoniũ iudiceꝛ: ſꝫ vbi ꝯtraho tecũ mr̃imoniũ ſi ꝓlẽ euitaueris: ſi adulteraꝫ te ꝑſtiteris ⁊c̃. nõ tenet matrimoniũ: vt in ca. ſi ꝯditiones. ꝑalle. Ratio eſt diſſenſus ſeu nõ ꝯſenſus ſignificatus ex ipoſſibilitate iuris. Nam matrimoniũ fit ꝓpter ꝓlẽ ⁊ fornicationẽ euitãdam: ideo lex canonica ad hoc ſe adaptat. Sed vbi cõtraho tecũ ſi furtũ feceris vel homicidium tenet matrimoniũ: niſi vbi per hoc euidẽter appareret de diſſenſu: nã vbi tenet matrimoniũ ois turpitudo de iure eiſciꝛ: qꝛ reſiſtit: ergo in obligatione nullatenꝰ ſubſiſtit: ⁊ valet matrimonium propter conſenſum: ⁊ ſic de alijs exẽplis de impoſſibilitate.

Impubes eſt q ex habitu corporis ſui ipubertatẽ oſtẽdit: ⁊ ꝙ generare vel ꝯcipe nõdũ poſſit: ſicut maſculus ante decimũquartũ annũ. mulier añ duodecimum: ⁊ h̃ vt plurimũ: pleruꝙ tñ pubertas anticipat annos: ita. n. oliꝫ ex habitu corꝑis pubertas vel ipubertas vt hic capiebaꝛ ſicut hodie ad ſolos annos hic poſitos requiritur: vt inſti. qui. mo. tute. fi. in principio.

Inquilinus dr̃ q ꝯducit rẽ vrbanã. l. errorem in glo. ſun ca. l. licet. C. locati. An aũt detrahat de fructibꝰ expẽſas quas fecit in re quã ꝯduxit vel colit. vide plene ꝑ Bar. ff. ſolu. mat. l. fructus: vbi facit bonã diſtinctionẽ nota dignã. Vñ inquilinꝰ reſidet in ciuitate: colonꝰ vo in villa: vt. ff. ð acq. poſ. l. q pignoris: ⁊. l. ſi id qḋ. §. etiam ꝑ colonos. c. ti. vbi glo. ⁊. l. q apes. ff. de fun. inquilinꝰ tñ ꝓprie dr̃ colẽs ꝑdiũ vrbanũ: ſꝫ colonꝰ ꝑdiũ ruſticũ. Re. ſ. colonꝰ.

Inq̃ſitio eſt alicuiꝰ criminis ꝑ ſuperiorẽ reſpectu iferiorũ ſuorꝫ iueſtigatio: vt in ti. de accu. ⁊ inq̃ſi. ⁊ denũcia.

In rem verti eſt in alicuius vtilitatẽ verti: vide ſupra. actio de in rem verſo.

Inſpector dr̃ q ad ꝑdia ꝓuincialium accedere hꝫ ſorte vt referat vel reformet ſi aliq̃ eẽnt deſerta vel male eq̃ta: vt hec tollãꝛ. C. de ãno. ⁊ tribu. l. fi. ⁊ etiã dr̃ diſcuſſor. C. de cẽſi. ſõſi. ⁊ ꝑeq̃tor. l. ꝑeq̃uatores. li. xj.

Inſcriptio eſt qdam libellus quẽ accuſator offert iudici ſub hac forma ſcriptꝰ. Ego. n. corã vel apud. N. ꝑtorẽ vel iudicẽ refero talẽ reuꝫ legis iulie de adulterijs: de adulterio qḋ cõmiſit cũ. B. dũ eẽt cũ ea mẽſe tali. in domo tali. ꝯſule tali regnãte. Et opatur iſcriptio ꝙ accuſator ſi crimen nõ ꝓbauerit qḋ ipoſuit ad talionẽ obligatur. Habet autẽ iſcriptio locũ ſolũ in criminibus vbi ꝑ modũ accuſationis iſtituunꝛ: non ſi ꝑ modũ exceptiõis opponanꝛ: vel vt de eis ſine accuſatore cognoſcaꝛ: vt. l. q crimẽ. cũ ibi no. C. de his q accuſa. ꝓſſt. Qualiter aũt talis libellus debeat formari: ⁊ que cõtinere. nota in. l. penul. C. de accuſa.

Inſcribere eſt ſe obligare ſi nõ ꝓbauerit ad eã penam quã reꝰ dꝫ pati: vel quã accuſando iferre intẽdit ſi ꝓbauerit accuſator: vt in ca. ſuper his de accuſa. in glo. ⁊. ij. q. viij. quiſq̃s. nam calumniantes ſe ad vindictã poſcat ſimilitudo ſupplicij: vt ibi dicitur.

In ſtirpes ſuccedere ſꝫ Hoſti. de ſuc. ab iteſta. ſub. §. q̃ ꝯſt. in ſtirpes ſuccedere. eſt ſuccedere filios ꝑmortuorũ in eã partẽ quã corꝫ parẽtes erãt habituri ſi viuerẽt: vñ ſi q̃s ex vno filio vnũ nepotẽ ſuſcepit: ⁊ ex alio decẽ vel plures: tñ capiet vnus ex ꝑte vna q̃tũ decẽ ex parte altera: ⁊ hoc ſi tractetꝛ de ſucceſſione deſcẽdẽtiũ. Collaterales nãq̃ ſemꝑ viriliter ſuccedũt: ⁊ hi qui ſunt in eodẽ gradu ſuccedunt viriliter. i. ꝑ equis portionibus: vt in auc̃. de heredi. ab inteſta. §. ſi vo. col. ix. ſiue in capita. C. de legiti. heredi. l. fi. ⁊ auc̃. ceſſante. Licet qdã dixerit ꝙ in capita ſemꝑ ſuccedãt. vide Hoſti. ibidẽ ſub. §. viſo. ⁊. fi. ꝙ ſi factũ filij. Re. ſ. in capita ſuccedere.

Inſeruire frequẽtiũ notat de fi. iſtru. c. j. in glo.

Inſolidũ. i. in totũ. ⁊ poniꝛ in inſtrumẽtis maxime in ꝓcuratorijs: vt in. c. ſi dño. de ꝓcu. li. vj. vbi de hoc.

Inſolutũ. i. in ſolutionem.

Inſcitia. i. ignorãtia. xxxviij. di. ſi in laicis vix itolerabilis iſcitia: q̃to magis in his q ꝑſunt.

Inſtituere ⁊ iueſtire idẽ ſonãt: ſꝫ iſtituere ſm̃ ꝓpetates vocabuli eſt i poſſeſſionẽ ponere: q̃ſi intus ſtatuere. Et in hoc differũt: qꝛ iſtitui dr̃ q̃s ꝑſitialr. Inueſtiri autẽ in ꝑſñtia. Hoſti. ſꝫ Ber. ver. de inſti. c. auctoritate. Inſtituere eſt ſpũalis iuris bñficij vel dignitatis corporalem tradere poſſeſſionẽ. Inueſtire aũt eſt ius canonie vel dignitatis tribuere qḋ põt fieri ꝑ annulũ vel librũ. idifferenter tñ vnũ pro alio ſumiꝛ: vide. c. auc̃te. ꝑal. in glo.

Inſtitutio eſt ꝑmus gradus oĩuꝫ iſtitutorꝫ: vt no. C. ð lib. ꝑte. l. j. etiã ſi nulle eſſent ſꝫ leges. Sed ſꝫ canones iſtitutio eſt eccl̃ie vel eccl̃iaſtici bñficij collocatio q̃ſi ius bñtẽ ad bñfiũ ꝑ ꝓñtationẽ intus vel in bñficiũ ſtatuẽs. Et ſm̃ Hoſ. inſtitutio ꝓprie eſt ꝑlatorꝫ ꝑſonarꝫ: ⁊ clericorꝫ. collatio vo bñficiorꝫ ⁊ ꝑbendarꝫ. Inueſtitura aũt eſt traditio vel q̃ſi traditio qḋ addiꝛ: qꝛ cõiter fit ꝑ annulũ vel librũ. vñ iueſtitura eſt in corporalẽ poſſeſſionem vel q̃ſi poſſeſſionem iductio ſeu traditio. Inſtituti dñr heredes ab aliq̃ i hereditate ducti. Et h̃ in ꝑ gradu: vt. ff. de vulg. ſubſtitu. l. j. in ꝑn. Subſtituti vo dñr q in locũ iſtitutorꝫ deficiẽtiũ. i. moriẽtiũ ad hereditatẽ iſtituunꝛ: vt in ſubſtitutiõe pupillari. iſti. de pupilla. ſubſti. in ꝑn. Dr̃ aũt ſcḋs gradus ois q ſeq̃tur poſt ꝑm̃. Et in ſiſi notatur. C. de ſecũ. nup. ſup rub. ff. de vulg. ſubſti. ſup rub.

Inſtitutionũ dr̃ q̃ſi iſtructionũ: qꝛ in hoc ꝑmis legũ ꝑceptis iſtruimur: vel qꝛ in ſtatum humani vel romani iuris nos erigit: vt Accur. dicit in glo. i ꝑn. iſtitutionũ vel iſtitutorꝫ: vñ liber iſtitutionũ eſt collectus ex volumine iuris ⁊ autẽtico: ⁊ Codice Iuſtiniani: q nunc non eſt in vſu ſm̃ Accur. ibidẽ: qꝛ poſt digeſtũ ⁊ primã cõpoſitionẽ Codicis factus eſt iſte liber qui inſtituta intitulatur. Sed tamẽ ante ꝯpoſitionẽ Codicis qui nũc eſt vſu: vnde eſt ꝙ quãdoq̃ per codicẽ corrigitur qḋ in inſtitutis dr̃. Et etiam in ſecunda compoſitione Codicis Iuſtinianꝰ facit mẽtionẽ de inſtitutis: vt. C. de emẽ. iuſti. co. l. viij. circa medium. ibi nõ ſolum inſtitutorꝫ vel digeſtorꝫ hec Accur. vbi ſupra.

Inſolentia eſt moruꝫ inconuenientia fatuitas ſupbia vel prauus vſus quaſi contra ſolitum ⁊ debituꝫ nature curſum de accuſa. ca. qualiter ⁊ quando. ſecundo. §. verum. ⁊ de offi. ordi. c. j. in clemen.

¶ Inſtātia eſt tēpus quo iudiciū diſcutit̄ ⁊ finiri d₃: vt i ca. venerabilis. de iudi.

¶ Inſtitor eſt ille q̄ tabernis vinis vēdēdis vel alicui alteri negocio eſt ꝑpoſit⁹. l. iſtitor. ꝑma. ff. de iſti. acti. vbi dr̄. inſtitor appellatus eſt ex eo ꝙ negocio gerēdo iſtat ſiue taberne ſiue alij negociationi ſit ꝑpoſitus. Itē. e. ti. in. l. iſtitor. ij. dr̄ lo q̄ taberne loco ue alij ad emēdē vēdēdū ne ꝑponit̄. qꝫ ſine loco ad eādē acti ꝑponit̄.

¶ Inſtitoria actio. Re. ſ. actio inſtitoria.

¶ Impotētia coeūdi eſt vitiū vel defectus nālis vel accidētalis quo quis ipedit̄ alteri carnaliter cōmiſceri.

¶ Inſtruct⁹: hoc adiectiuū ſignificat adiectionem. ⁊ hoc dupliciter. ſ. acceſſorie ⁊ ꝑncipalr̄. Acceſſorie cū res adijcit que ↄſueuerūt accedere. vbi gr̄a. dicēdo fundū iſtructū. Nā inſtr̄ꝫ fundi adijcit̄ acceſſorie. Principaliter cū res adijcit que nō ↄſueuerūt accedere. vbi gr̄a. fundū inſtructo inſtr̄ꝫ patriſfamilias qr̄ nō eſt inſtr̄ꝫ fundi adijcitur ꝑncipalit̄. ↄcordat. l. ſi cui fundus. ff. de fundo iſtruc. vbi dr̄ ꝙ extīcto legato fundi nō extinguit̄ legatū iſtrumēti. Et ad. §. ſi quis ancillas. inſti. de le. vbi dr̄ ꝙ extinguitur: dic ꝙ ītelligit̄ de iſtr̄o acceſſorio fundi. ⁊. l. ſi cui fundus ꝑal. in non acceſſorio. Et rō huius duplicis ſignificati eſt volūtas ꝓferētis declarata ex q̄litate rei adiecte. ſ. an ſit acceſſoria vel nō: qr̄ adiectiuū inſtructus vt p̄mittitur dupliciter accipitur.

¶ Inſtr̄m ſm Hoſti. in ſūma. ti. de fide iſtru. ⁊ ſꝫ Spec. ti. de edi. iſtrumen. in ꝑn. eſt ſcriptura ad aſſertiones ſeu ꝓbationē alicuius rei facta. Eſt autē inſtrumēti appellatio gn̄alis qua ↄtinentur ea oīa qbus cauſa iſtrui pōt. Et ſic teſtamētū: codicillus: teſtimoniū: ⁊ pſone teſtes. q̄bus cauſe iſtrui debēt. loco iſtrumētoꝝ habētur. l. j. ff. de fi. iſtru. ⁊ eſt glo. in. c. cum dilectus. de fi. inſtru. Dicitur autē iſtrumentū: qr̄ iſtruit. ⁊ documētum qr̄ docet: vt. l. j. ꝑalle. Tamē iſtrumētum ꝓprie dicitur ſcriptura ad memoriam alicuius confecta ſiue carta: ⁊ ita ſumit̄ in auc̄. de inſtru. cau. col. vj. Nam inſtrumenta fiunt ad memoriā ꝑpetuam. ij. q. vj. ſaluberrimum. xxvij. q. caſ. omnes ſemine: ⁊ inſtr̄m eſt actus volūtarie iuriſdictionis. Et cōmuniter ſm doctores pōt fieri diebus feriatis: etiā ob honorē dei ⁊ ſanctoꝝ. licꝫ dn̄s Anto. de bu. dicat cōtrariū ꝙ tabellio ſine peccato nō pōt conficere iſtrumētū die ſic feriato: vt dominica vel diebus apoſtoloꝝ: ſi tamē faciat lꝫ peccet. actus propterea nō redditur nullus. Rō. qr̄ pena nullitatis eſt odioſa. ergo reſtringēda. de peni. di. pene. ⁊ regula odia. de reg. iur. li. vj. vide notata p doctores in. c. ↄqueſtus. de ferijs. Et p quot teſtes reprobet̄ iſtrumētū. notat̄ in. l. in exercendis. C. de fide/iuſſo. ⁊ in. c. cū Joānes. de fi. inſtru. vide Hoſ. de pba. §. ſꝫ q̄ritur. Et dicit Ludouicus de roma in ſingularibus ſuis ꝙ hec dubitatio ceſſat̄ cum inſtrumento aſſerit̄ p notariū de ſpontanea volūtate. nā tūc idiſtincte pōt reprobari p duos teſtes ſm Bal. in diſputatione ſua. allegat Inno. in. c. ſup hoc. de renū. ⁊. l. obſuare. ff. de offi. ꝓcōſul. nec iſtr̄m ꝓbat niſi ſit in eo dies ⁊ loc⁹. ca. inter dilectos. de fi. inſtru. ⁊. c. abbate ſane. in glo. de re iudi. li. vj. hoc veꝝ niſi ꝓbet̄ dies ⁊ loc⁹ eſſe in originali: licꝫ ſit omiſſus in iſtrumēto ſm Spec. in ti. de iſtrumen. edic. §. iſtrumētū. ver. quid ergo. Etiaꝫ iſtrumētum de falſo ſuſpectuꝫ reddit diuerſitas ſcripturaꝝ vel manuū caſus ſingularis ⁊ vnicus in auc̄. de trien. ⁊ ſemiſ. §. qḋ ⁊ ſepe. ſm Bal. in. l. ↄtractus. C. de fi. iſtru. ⁊ ſimil̄. in. c. īter dilectos de fi. inſtrumē. Et dicit glo. in auc̄. vt ꝑponat̄ nomē imperatoris. ſi notarius omittit hec v̄ba. In noīe dn̄i in iſtrumēto ꝙ illud iſtrumētū nō valet. Que glo. pōt eſſe vera in arduis ⁊ perpetuis: ſꝫ in minorib⁹ ⁊ breui tēpore duraturis nō tenet. Et contrarius poteſt tenere ſm Spec. in ti. de inſtrumen. edi. §. j. circa prin. Sed vtrum valeat iſtrumentū per tabellionē excōicatū ↄfectum: videtur ꝙ ſic. de here. excōmunicamus. §. credētes. vbi dicitur. Si excōicatus ſatiſfacere contēpſerit infra annū: ex tūc inſtrumēta p eū ↄfecta non tenet: ergo a contrario ſenſu prius: id eſt ante ānū facta valēt: lꝫ ſit excōmunicatus. Sed in cōtrariū ꝙ nō valeant. iij. q. iiij. nullus. de ſentē. excō. nouerit. Dicunt Hoſt. ⁊ Guil. ꝙ dū eius excōmunicatio eſt occulta valēt iſtr̄a ab eo cōfecta: vel ſi ſit manifeſta nec pōt ꝓbari. iij. q. vij. §. tria. de re iudi. ad ꝓbādum. de excep. pia. §. ſi vō. li. vj. ſec⁹ ſi notoria. c. exceptionē. de excep. ⁊. c. vr̄a. de cohabita. cleri. ⁊ mulie. Et vtrū p iſtr̄ꝫ ꝓbet̄ crimē. Iſtā q̄ōnē Jo. And. in. c. cū in pōnib⁹. de iureiur. li. vj. in glo. vbi. datis. dicit ſe diſputaſſe: quē vide ibidē: ⁊ etiā Gemminianum. Sed alr̄ dr̄ iſtr̄m apparatus fundi q̄ exercet̄ poſſeſſio: ⁊ ita accipit̄ in. l. q̄ſitū. ff. de fi. iſtru. Vn̄ iſtr̄oꝝ q̄dā ſunt agroꝝ colēdoꝝ: vt aratrū: raſtrū: traha. que equādis ceſpitib⁹ trahunt̄. Alia colligēdoꝝ fructuū vt ſarculus quo cardones ⁊ herbe inutiles excidūtur: ⁊ ſilia: vt falces ſenarie: falces meſſorie: ⁊ falces putatorie. ligones: torcular: corbes. Alia videmiatoꝝ qb⁹ videmia portat̄ cā ſeruādi fruct⁹: vt dolia: granaria: caſſelle: in qbus fructus reponunt̄. ſ. cellule granarioꝝ. Vn̄ iſtr̄ꝫ capit̄ triplr̄. vno⁹ latiſſime: ⁊ ſic oē vas vel ſuſceptibile in ↄſtructione domus vel fundi vſitatū dr̄ iſtr̄m. Scḋo late pro oī eo qḋ cām iſtruit: vt ſcripture teſtes. facit. c. ꝑueniēt. iſra. de teſti. cogē. facit. l. notionē. §. iſtr̄oꝝ. ff de v̄bo. ſig. Tertio ſtricte ſolū p ſcripturis: vt in ti. de fi. iſtru. Et ſic differūt teſtes ab iſtr̄is: qr̄ ꝓbatio teſtiū fit viua voce: ſꝫ iſtrumētoꝝ voce mortua. Ex quo ſeq̄t ꝙ ſtatutuꝫ diſponēs ꝙ ꝓducēs falſum iſtrumētū puniat̄ in decē. nō hēt locus in ꝓducēte falſū teſtē: qr̄ ſtatuta ſunt ſtricte ītelligēda. facit. c. ex litteris. de ſponſa. Sunt aūt inſtr̄oꝝ due ſpēs. Nā aliud publicū aliud ꝑuatū. Inſtrumētum publicū eſt ſolēnis ⁊ rite ordinata ſcriptura p autēnce pſone manū publice ſcā cā memorie. c. ſcriptura. de fi. iſtr. Et ſūt iſta de ſolēnitate q̄ faciūt iſtr̄ꝫ publicū ⁊ autēnticū regulr̄: vt. ſ. ꝑponat̄ nomē ipatoris: ⁊ ānus ipeꝛij. nomē cōſulis ⁊ ann⁹ ↄſulat⁹. Hodie vō ponit̄ nomē ſūmi pōtificis cū alijs ſeptē. vt ſūt ann⁹ dn̄i. īdictio: mēſis: dies: loc⁹: teſtes: cū noīe notarij ⁊c. de qb⁹ no. glo. i. l. gn̄ali. C. de tabu. li. x. Et dr̄ publicū iſtr̄ꝫ: qr̄ iudicio auēte eſt exēplificatū ⁊ autēticatū: vt in. c. cū dilecta. de ↄfir. vti. vel inu. Itē publicū iſtr̄ꝫ: qr̄ autētico ſigillo eſt ſigillatū: vt. c. j. de fi. inſtru. Itē dr̄ publicuꝫ inſtr̄m qḋ in iudicio dr̄ ſeu ſcribit̄ apud acta publica. Et valet etiam per quēcūqꝫ ſcriptū ſit: vt de ꝓba. q̄ñ. Item dr̄ publicū inſtr̄ꝫ qḋ hꝫ ſubſcriptionē trium teſtium viuētium: vt. c. ſcripta. ꝑalle. Itē dr̄ publicū qḋ de archiuio publico: vel de armario ꝓducitur: vel liber cenſualis in quo ſcribuntur cēſus: vel liber annotationum: ⁊ ei creditur ſi habet publicū teſtimoniū. ſ. ſi iudex ↄfitet̄ illud de archiuio publico eſſe ꝓductū. c. ad audiētiā. de ꝑſcrip. vbi dr̄ ꝙ papa credidit cuidā libro cēſuali: ⁊ cuilibꝫ alij inſtrumēto fides adhibetur: vt pꝫ p iam dicta: ⁊ p multa alia iura. Inſtrumentū ꝑuatū eſt qḋ p manū priuatā ↄfectū eſt vel a tabellione: nō tamē in forma publica ſcriptū: vt qr̄ nec nomē imꝑatoris: nec cōſulis: nec pape. de qbus ſupra ꝓxime dictū eſt appoſuit: vt. C. qui pot. in pigno. hēan. l. ſcriptura. vt ibi notat̄. Et tale inſtr̄m debet habere trium teſtium ſubſcriptionem: vt dicta. l. ſi. Et priuatum iſtrumētum a quocūqꝫ ſit ſcriptum niſi aliquo dictoꝝ modoꝝ ſit roboratū: nō valet. Inſtrumentoꝝ priuatoꝝ tres ſunt ſpēs. Nam aliquādo facit qs ſcripturā ſibi tantuꝫ: ⁊ aliquādo ſibi ⁊ alijs: aliquādo alijs tantū. Illi ſcripture quā

quis facit ſibi vel ꝑ ſe.nulla fides adhibeť:vt.C.de pro ba.l.j.Si aūt facis ſcriptura ꝯ̄ te.puta creditori tuo de eo qḋ accepiſti ab ipſo creditur ei ꝯ̄ te.vt.j.q.vlt.ſalubeɼrimū.Si aūt tibi ⁊ alij facis ſcripturā ſicut ē codex rōnuꝫ tuoꝝ ei iter ditū credit:vt.x.q.ij.Eſt āt aliqḋ iſtrꝫ guarēti gie.vel guarēngiati.vꝫ.qḋ hꝫ execution̄e paratā:vt ſi cātat aliquē eſſe debitorē alteri⁹.ſtati eo exhibito i iudi cio iudex execution̄e facit:vt fit cōiter papie.De his no taṫ i.l.a diuo pio.ff.de re iudi.De inſtrumentoꝝ raſura. vide i.c.ex litteris.i glo.ij.de fide iſtru.⁊ i.c.cū venerabilis.i glo.fi.de re.do.Et.c.licet.in glo.iij.de cri.fal. Naꝫ iſtru mentum raſum de falſitate ſuſpectū habeť. ergo dī ab iſtruo:q꞉ eo mediāte cauſe iſtruuntur.

❡ Inſula dicitur quaſi in ſalo.ideſt in mari poſita.Etiaꝫ inſula domus dicta eſt:vide quod notatur circa.§.inſu la.inſtitu.de rerum diui.

❡ Inſularij ſerui ſunt qui in inſula retinentur:vt.l.in le ge.ff.de verbo.ſigni.

❡ Interceſſor dī q ꝑ alio ꝓces facit vel fundit.Itē dici mus interceſſorē illum q itercedit ⁊ iterponit ſe iter de bitorem ⁊ creditorem ad hoc ꝙ ei pecunia mutuetur: ⁊ eſt q̄ſi fideiuſſor ⁊ conſtitutor.

❡ Intercedere ꝓprie idē eſt qḋ ꝑ alio ꝓces fundere.Su mitur tñ cōiter in iure ꝓ interuenire.

❡ Interemptor.i.mediator in emptionibus.

❡ Intruſi dr̄ q nō ꝑ electionē canonicā:ſꝫ ꝑ violētiam occupāt honores officia vel eccliaſtica bñficia.

❡ Intētio ſiue capitulum in iure dicif illud qḋ itendit ꝓba re per teſtes is qui inducit eos.

❡ Intelligentia dictoꝝ eſt ex cauſis aſſumēda dicēdi.ꝯ̄ v̄bo.ſigni.ca.itelligentia:⁊ non ex opinionibus homi nū:ſed ex cōmuni vſu ſunt itelligēda nomina.ff.de ſup pel.lega.l.labeo.

❡ Interrogatoria ſunt que facit pars teſtibus ꝓductis ꝯ̄ ſe.Et dantur ſup articulis de quibus premiſſum eſt:⁊ formantur per circūſtātias cauſe ⁊ ꝑſonaꝝ:vt eſt glo.i ca.p̄ſētiam.de teſti.li.vj.

❡ Intereſſe mea eſt mihi expedire:vel me dānū vel lucꝝ facere vel cape qḋ potui nō feciſſe:vel non recepiſſe:vn de hoc v̄bū itereſt iperſonaliter pōt poni in cōſtructiōe. Et qñqꝫ ꝯſtruiť cū ꝓnoīb⁹ poſſeſſiuis:⁊ tūc exigit abla tiuos feminini generis.hoc mō.mea itereſt debitum ſol uere die ſtatuto.Silr dī tua ſua nr̄a vr̄a itereſt.Et illoꝝ ꝓnominū ablatiuos regit captū pro ptinet.Cū v̄o con ſtruiť cū ceteris dictionib⁹:tūc exigit genitiuū ſingula rē vel pluralē.v̄bi grā.Illius itereſt rē ſuā nō ꝑire.regis itereſt regnū ſuū gubernare:reipublice itereſt ne crimi na maneāt ipunita. litigatoꝝ itereſt iuſtū hr̄e iudicem vel fauorabilē.Itē intereſſe hoc v̄bū cū ꝓnoīe neutrali pōiť:⁊ qñqꝫ ſignificat dānū qḋ euenit:qñqꝫ lucrū amiſ ſuꝫ.dānū qḋ accidit.v̄bi grā.Perſuaſiſti familie mee ꝙ de domo vel poſſeſſiōe cederet.quo facto dānum mihi euenit.tu teneris ad itereſſe mihi p̄ſtandū.i.dānū quod paſſus ſum reſarciēdum.Itē de lucro amiſſo poniť exē pl̄m.Debuiſti mihi ſoluere cētū aureos rome.tu ſoluere deſideras baſilee.eſtimādū eſt q̄ꝫ mi iterfuerit mea pecu niā ſuo loco mihi ſolutā fuiſſe.i.lucrū qḋ ex mea nego ciatiōe ex eo loco facere potuiſſes.Et h̄ actio ꝑ quā hoc fit dī arbitraria loci.Sed notādū q̄ꝫuis lucrum amiſe ris:nō ideo dānuꝫ paſſus es:q꞉ dānū dī a demēdo.ſ.qñ ex facultatib⁹ aliqḋ demitur:aut ex ꝓpa ſubſtātia dimi nuiť:ita ꝙ dānū pateris qñ in reb⁹ tuis aliqḋ decreſcit nō qñ nō accreſcit rebus tuis.Unde itereſſe eſt dānū emergēs vel lucrū ceſſans ſup eo qḋ dari vel fieri ꝓmiſ ſum eſt.v̄bi grā.in papia dare mihi pecuniam ꝓmiſiſti tali die ⁊ nō feciſti:hic dānū ⁊ lucri ratio eſt habēda.dā ni:q꞉ in mora fuiſti ⁊ nō ſoluiſti die tali ſicut ꝓmiſiſti. nō habui vt ſoluerem quare penā icurri:⁊ dānū quod nō icurriſſem ſi mihi loco ⁊ termino p̄fixo ſoluiſſes.nec dānum hoc paſſus eſſem.Lucri etiā ꝯſideratio habēda eſt.q꞉ ſi mihi loco ⁊ termio debitis ſoluiſſes mercimo nia cōparaſſē ⁊ multa lucrat⁹ fuiſſem.Eſt ḡ intereſſe eſti matio dāni qḋ taliť euenit:vel lucri qḋ ceſſat ex eo ꝙ ali qd tibi nō deť:vel nō fiat vt debet.

❡ Intereſſe ꝯuētū eſt.ſ.cū nō facio qḋ ꝓmiſiſti mihi:vel cū nō fecero qḋ ꝓmiſi tibi.aliud itereſſe cōe.ſ.eſtimatio cōis damni vel lucri qḋ euenit vel ceſſat.aliud ſingula re.ſ.eſtimatio q̄ euenit ex ſpāli caſu vel vtilitate:vide de hoc Spe.in ti.de fruc.⁊ intereſſe.

❡ Interdū dī fieri qḋ fit iter diē.i.de die in diē.

❡ Interpellari qñqꝫ idē ſonat qḋ interrumpi:vñ dī ꝙ ꝑ li.ꝯte.iterpellatur.i.iterrumpitur actio.poſſeſſio vel pre ſcriptio.Itē iterpellare idē eſt qḋ monere:vt dicendo di es ipellat pro domino.ideſt monet ca.potuit.in fine.de locatione ⁊ conductione.

❡ Interdictū olī erat q̄dam formata ⁊ ſolēnis cōceptio v̄boꝝ qbus p̄tor aliqḋ fieri iubebat.vel prohibebat:qḋ tūc maxime faciebat cū de poſſeſſione vel quaſi poſſeſ ſione iter aliquos ꝯtēdebaſ:vt inſti.de iterdic.circa ꝓn. ⁊.ff.eo.ti.Et dī iterdictū quaſi iter duos dictum vel red ditū:vt iſti.eo.ti.§.exhibitoria.alias.§.ſunt.ꝯ̄.in ſi.Uel ſꝫ aliquos dī ab iterdicēdo.i.ꝓhibēdo:qḋ nō placet cū ꝑ interdicta nō ſemꝑ ꝓhibeať:imo aliquādo aliqḋ fieri iubeat iudex.vt inſti.eo.ti.§.j.Differebat autē iterdictū ab actione:q꞉ ſolēnitas actionum erat iducta de iure ci uili.Interdictum autē a iure pretorio:vel ſm̄ Azo.q꞉ i actione verborum ſolēnitas nō formabatur in ſingulo rū perſonis:ſed erant generaliter in omnibus perſonis formata ſolēniter v̄ba.In interdictis aūt quot erāt ho mines deſiderantes ea ꝓponi tot eis petentibus forma bantur verboꝝ ſolēnitates vel cōceptiones quibus cō tra ſuos aduerſarios in cauſis ſuis vtebanť:quas inter dicta vocabāt.de hoc no.inſti.eo.ti.in ꝓn.⁊.ff.eo.ſuper rub.Hodie aūt iter actiones ⁊ iterdicta nulla eſt drīa:vt inſti.eo.ti.§.fi.Eſt ergo interdictū actio in factuꝫ preto ria.ſ.a p̄tore iuenta:⁊ aliquod nomē ſortitur ab iuentore vt ſaluianū.Aliquod a ꝓncipio forme v̄boꝝ:vt quo rum bonorum:quorum legatorum:vti poſſidetis.Ali ud a materia de qua tractat nomen accipit:vt ne qd in loco ſacro fiat.de locis ⁊ itineribus publicis:vt ne qd i loco publico vel itinere publico fiat.ꝯ̄ loco publico fru endo ⁊c̄.Unde iterdictoꝝ aliud petitoriū:aliud poſſeſ ſoriū:⁊ aliud mixtū.ꝯ̄ petitorio.ff.eo.ti.l.iterdictoꝝ.§. q̄dā.de mixto.ſi.de aq̄ quoti.⁊ eſti.l.j.⁊.§.ſi.de poſſeſſo rio.inſti.eo.ti.§.ſequēs diuiſio.Et huius interdicti tria ſunt mēbra.Quia aliud iterdictuꝫ poſſeſſoriū dať pro adipiſcēda poſſeſſione:aliud pro recuperanda.⁊ tertiū pro retinēda.Primum cōpetit ei qui non fuit aā nact⁹ poſſeſſionem.Et illud eſt triplex:ſcilꝫ quorum bonoꝝ. quorum legatorum:⁊ ſaluianum.Primū cōpetit here di vel ſilio emancipato pro poſſeſſione hereditatis a p̄ tore petita.nā filius emancipat⁹ de iure ciuili nō admit tebatur ad hereditatem paternam.Sed quia emancipa tus ita eſt fili⁹ ſicut in patria poteſtate exiſtens:ideo pre tores:ideſt magiſtratus a populo romano creati.gratia emendandi defectus legis duodecim tabularum ſm̄ eq tatē.dum tamē nō tollerent diſpoſitionem iuris ciuilis ſtatuerunt iure p̄torio emancipatū admittendū ad res vniuerſas ⁊ corporales:nec nō iura incorporalia:⁊ dať directū de iure p̄torio:vtile vero de iure ciuili.Et ē effe ctus hui⁹ iterdicti ꝙ ex eo filius emācipatus agere pōt contra poſſeſſorem rerum paternarum ſic concludēdo.

Dannū un.

Interesse qd.

Hic autem verbo dicit stans, nec ut prohibens, aut ut iubens quod fieri. Porro Interdictio vel proxime locus est. In possessioni, ideo autem dici maxime quoniam interdicti de possessioni questio non movet, et interdicti tamen competi.

ꝑeto talē ꝯdēnari ad vādū mihi talē rē cuius heres fa ctus ſum de iure ꝑtorio. Scdm̄.ſ.quoꝝ legatoꝝ cōpe tit heredi ꝯ legatarios q ꝓpria aucte legata appꝛehen dūt quoꝝ ipſe d3 eſſe diſtributor: poſtq̄ falcidiā dedu xit. Vñ quis h3 tres filios ⁊ domū ⁊ vineā. domū legat ꝑmo filio. ſcd̄o vineā: ⁊ tertiū heredē vniuerſalē iſtituit qui nihil repperit in hereditate. Debet ergo tertius hr̄e facidiā.i.q̄rtā partē hereditatis. Et ſic deducta q̄rta pte a domo ⁊ a vinea: ille tertius diſtribuit aliis filiis ꝑmo ⁊ ſcd̄o legata reſidua de manu ſua que ipſi ꝓpria aucto ritate nō debēt appꝛehendere. Eſt g̃ effectus huius in terdicti q̄ petat legatarios ꝯdēnari in oībus legatis re ſtituēdis quoꝝ ipſe heres eſt. Tertiū.ſ.ſaluianū ꝯpetit locatori ꝯtra inq̄linū qui deportat bona ſua ō hoſpitio ſibi locato: nec reducit ad ꝑſtinū ſtatū: q2 oia obligata ſunt hoſpiti tacite ꝓ ꝯcēſu. Scd̄3.ſ.ꝓ recuperāda cōpe tit eiecto de poſſeſſione. Et hoc tripl'r.ſ.vñ vi. de poſſeſ ſione imobili: vi bonoꝝ raptoꝝ. ſpoliato de mobili. Et qd̄ vi aut clā ꝯ eū qui i ſolo alicui⁹ edificauit. Tertiu3.ſ. ꝓ retinēda poſſeſſione iterdictū poſſeſſoꝛiū cōpetit con tra moleſtantē aliquē in poſſeſſione. Et eſt duplex.ſ.vti poſſidetis: qd̄ cōpetit iter duos qui eādē rem imobilem ꝯtēdunt poſſidere: ⁊ vtrobi. qd̄ gr̄a poſſeſſionis eſt iter duos ſup re mobili. De his vide glo. quartā ⁊ ſeptima3 in ca. paſtoralis. de cau. poſ. ⁊ ꝓprie. vbi plene. Et nota optimā glo. ⁊ magr̄alē in.l.ſi qs in tātā.C.vñ vi. vbi po nuntur multi caſus in qbus qs nō icidit in penam hu ius noue ꝯſtitutionis.ſi qs. nō enī dr̄ agi vñ vi: ſ3 ex illa ꝯſtitutione. Interdictoꝝ ēt q̄dā ſunt publica: q̄dā p̄ua ta: q̄dā ſimplicia. in qb⁹ alter ē actor ⁊ alter reus: vt ſunt reſtitutoꝛia vel exhibitoꝛia. Queda3 duplicia in qbus per vtruſq3 litigatoris ꝯditio eſt. Nec q̄ſq3 actor vel re us ꝑcipue itelligit: ſ3 q̄lib3 tā rei q̄3 actoris partes ſuſti net. uiſti. de iterdic. §. tertia. ⁊ §. duplicia: ⁊ . ff. eo. ti.l. ij. vbi de hoc. ⁊ in.l. iij. eo. ti. he ⁊ alie diuiſiōes iterdictoꝝ plures ponunt̄ q̄ ſunt de libero hoīe exhibēdo: ne qd̄ fi at in loco ſacro ſcō ⁊ religioſo. in flumine ripaue. Et in flumie publico. de cloacis publicis ⁊c̄. vt ifra de ſingu lis dicet̄ in locis ſuis. Sūt aūt iterdicta publica neue3 i vniuerſo ſc̄m ſpec. in tractatu libelloꝝ. ti. de cau. poſ. ⁊ ꝓprie. §. q2 vō. Alia oia ſūt iterdicta ꝑuata: q2 pp vtili tatē ꝑuatā iducta. Et ſūt i toto. xxviij. ſ3 ſpe. ibidē. §. pri uata. Itē iterdictū gn̄ale dr̄ qñ regnū terra aut villa iter dicitur. particulare vō quādo vna eccleſia iterdicit̄. Et hoc mō.ſ. ſumēdo interdictū ꝓ cēſura eccliaſtica.

℄ Interdictu3 de aqua quotidiana ⁊ eſtiua dat̄ habenti ius aq̄ q̄tidiane vel ēt eſtiue ducēde ad pꝛedia ſua: cū ali qs ducē ꝓhibet: vt. ff. e. ti.l. j. in ꝑn. Et q̄ iterdictū aliqñ ſit ꝓhibitoꝛiū aliqñ reſtitutoꝛiū: vt ſeq̄t̄ de h̄ eſt caſus in dicta.l. j. §. j. ⁊ eſt ꝓhibitoꝛiū ⁊ retinēde poſſeſſionis: qñq3 aūt eſt reſtitutoꝛiū ſ3 ſpec. ibidē. v̄. alio mō. ⁊ §. ꝑ alle. vbi ſubdit ꝑtor. Quotidiana aūt aq̄ nō tm̄ illa eſt q̄ q̄tidie ducit̄: ſ3 illa qua qs q̄tidie pōt vti ſi vellet. Duo aūt ſūt gn̄a aquaꝝ q̄ differūt: q̄tidiana q̄ duci ſolet aſſi due: ⁊ ſi aliqñ ducta non eſt: eī⁹ tñ ſuitus intermiſſione tēpoꝛis dimiſſa nō eſt. Sed aq̄ eſtiua ea ē q̄ eſtate vti ex pedit: ſicut dicunt̄ veſtimēta eſtiua: ſaltus eſtiui. caſtra eſtiua. Quib⁹ interdū hyeme: plerūq3 tñ eſtate vtimur: vt habet̄ in.l. ſ. ꝑalle. in ꝑn.

℄ Interdictum de aqua de caſtello ducēda. dat̄ hñti ius ducēdi de canali vel caſtello qd̄ eſt diminutiuu3 a caſtra ad irrigādū. vide ſpe. vbi. ſ̄. Qui dicit h̄ interdictū hñ ⁊ hñ. ff. de aq̄ q̄tidiana: ⁊ eſt.l. j. ⁊.l. ait ꝑtor. ij. de q̄ dic vt ibi. ⁊ in. iij §. ⁊ ſe. vſq3 ad fi.l. vbi dr̄: h̄ iterdictū nectio ꝓ poſitū eſt. Nā ſupioꝛa iterdicta ad eos ptinēt qs a capite ducūt ⁊c̄. Eq̄ſſimū ei viſum eſt quoq3 q ex caſtello du cit interdictū dari.l. ex eo receptaculo qd̄ aquā publicā ſuſcipit idq3 a ꝑncipe ꝯcedit̄: alij nulli ꝯpetit aq̄ guſtan de. vide ibi pulchꝛū tex.

℄ Interdictū de arboꝛib⁹ cedēdis dat̄ ꝯ hos q hñt arbo res q2 folia pēdēt ſup edificia vicinoꝝ vel agri: ita q̄ eis dānū iferāt: ⁊ ꝯſulit̄ eis q̄ hr̄⁹ arboꝛes ſuccidant: ⁊ li gna tollāt ⁊ eas deglobēt a terra vſq3 ad. xv. pedes. Idē eſt ſi ꝑ radices minat̄ piculū: vt.l. j. C. de iterdic. et h̄ in terdictū ꝓhibitoꝛiū ē. Si aūt arboꝛes edib⁹ alterius ipē deāt. vtrū totas iubeat ꝑtor ad imi. an vō id ſolu3 qd̄ ſu pra exiterit. Rutili⁹ ait a ſtipite excidēdas: idq3 pleriſq3 vē veri⁹: ⁊ niſi adimeret dño arboꝛē. Labeo ait ꝑmitti ei cui arboꝛ officit ſi velit ſuccidere eā lignaq3 poꝛtare: vt eſt tex.i.l. j. §. h̄ iterdictū. ff. eo. ti. vbi ſubdit̄ i. §. ſe. Arbo ris appellatōe etiā vites ꝯtinent̄. Nō ſolū aūt dño edit̄: ſ3 ēt q vſufructū h3 cōpetit hoc iterdictū: vt ibidē.

℄ Interdictū de cloacis ꝑuatis reficiēdis. Si volens qs ſuā cloacā ꝑuatā vel ēt publicā vel fiſtulas vel meat⁹ re ficere vel purgare vel de nouo: ⁊ ab alio ꝓhibet̄: tūc ꝓ uiſu3 ē ei ō iterdicto ō cloacis qd̄ ē iterdictū publice ō putatū: ⁊ ꝑuatū de ꝑuatis cloacis: ⁊ ē ꝓhibitoꝛiū. Etiā eſt aliō reſtitutoꝛiū ſc3 qd̄ dat̄ ꝯ mittēt ei cloacā meā vel publicā vel qd̄ imiſſū in cloacā ipedit: vel q iubet auſer ri qd̄ imiſſu3 eſt: vt. ff. de cloacis.l. j. §. j. ⁊ §. deinde. ⁊ §. cloace. e.l. ſi. e. ti. ⁊ ſpec. ibidē vſ. poꝛro vid ſupꝛa. cloaca.

℄ Interdictū de aq̄ pluuiali arcēda: vel de aq̄ pluuia. im mo nō ē iterdcm̄: ſ3 actio ciuilis deſcēdēs ex lege. xij. ta bulaꝝ: vt. ff. de aq̄ plu. arce.l. ſi vſufruct⁹: ⁊ ibi notat̄ ſu ꝑ vſ. legitia: vbi allegat̄.l. labeo. ff. de teſta. lib. Et dicit ibi tex. ſ3 ⁊ ſi fructuari⁹ opus fecerit ꝑ qd̄ aq̄ pluuia. ali cui noceat erit qdē actio legitia cū dño ꝓprietati: an vō ēt vtilis in fructuariū actio aq̄ pluui. arcēde ſit dāda q̄ ſitū ē ⁊ magis ē vt det̄ ſupple dicēdu3. Si g̃ facio aliqd̄ opus in fundo tuo pp qd̄ aq̄ pluuialis nocere pōt fun do vicini tui dat̄ ꝯ te actio pluuie arcēde ꝑ quā tuis ex pēſis opus teneris deſtruere ⁊ dānū ꝯtingēs emēdare. Si vō poſſideas opus ab alio factū teneris patiētiā ꝑ ſtare: vt deſtruat̄. ar.l. ſ. ⁊. ḡ. §. iij. in fi. ⁊.l. ſi tertius colo nus. §. celſus ſcribit. vſ. ſi qdē alius. ff. eo. ti. ⁊ Spe. ibi dē. Et dicit vulpianus. in.l. ſ. in ꝑn. ff. eo. aquā pluuiā di cimus q̄ de celo cadit: ⁊ q̄ ibꝛe excreſcit ſiue ꝑ ſe hec aq̄ celeſtis noceat ſiue cu3 alia mixta ſit. Et ſeq̄t ibi ſtatim. Hec aūt actio locū h3 i dāno nōdū facto. ope tñ iā facto ex q̄ dānū timet̄. Totiēs locū h3 q̄tiēs manu facto ope agro aq̄ nocitura ē cum qs manu fecerit q̄ alr̄ flueret q̄3 na ſolet: ſi foꝛte mittēdo eā aut maioꝛē fecerit: aut citio rē: vel rapidioꝛē: aut vehemētioꝛē: aut ſi ꝯpꝛimendo re dūdare fecerit eā. nā ſi nā aqua nocet ea actione non ꝯti net̄: ⁊ in ea.l. dicit̄ de eo ope qd̄ agri colēdi cā aratro ſit. Quintus mutius ait nō cōpetere hanc actionē.

℄ Interdictū de fonte ē qd̄ dat̄ ei q duxit aquā de fōte h̄ āno nec vi nec clā nec ꝑcario de alteri⁹ fonte: vt. ff. e. ti.l. j. i ꝑn. vel lacu. puteo. piſcia. foſſa. ſtagno. Hoc iterdictū ꝓponit̄ ei q fontanea aqua vti ꝓhibet̄: ſiue haurire: ſiue pecus ad ea3 ꝓpulſare: vt.l. vnica. ꝑal. in ꝑn. Et ō iſtis omnibus ſeruitutib⁹ dat̄ hoc interdictu3. Si tñ ꝑpetua ſit cauſa: vt colligit̄ ex. §. j. d.l. vnice. ⁊ §. hoc iterdictū. de ciſterna. in v̄. deniq3 a contrario ſenſu. Non autē dat̄ ſciſſoꝛia actio: vt. §. hoc interdictū: vbi dr̄ q̄ de ciſterna nō competit. nam ciſterna non hab3 ꝑpetuā cauſa3: nec viuā h3 aquā ex quo apparet in his exigēdū vt viua aq̄ ſit. Ciſterne aūt ibꝛibus cōcipiunt̄. Cetera vide. d.l. vni ca. ff. de fonte: vbi dr̄ in fi.l. de lacu. puteo. piſcina reficiē dis. purgandis. iterdictum competit: ⁊ omnibus pſo nis dat̄ qbus illud de aqua eſtiua.

℄ Interdictum fraudatoꝛiū eſt quo tutoꝛis creditoꝛ pu

pilleetenet vt ſi eũ ꝯſilio fraudis pticipaſſe conſtabit: vt fraudaret. de h iterdicto habet. ff. de ſolu. l. pupillꝰ: circa pncipiũ. Hoc interdicto tenetur qui fraudẽ participando emit a creditore qui non ſit ſoluendo. melius forte diceretur a debitore.

¶ Interdictũ de glande legẽda: vel alios fructus datur ei cuiꝰ glans vel alius fructus in fundũ alienum deciderit vt. l. vnica. ff. eo. ti. vt ſingulo tertio die legere ⁊ exportare liceat. Et glandis noĩe oẽs fructus continẽtur: vt dicitur in ſi. eiuſdem. l. vnica.

¶ Interdictũ de itinere actuq; puato reſtituendo ꝓhibitoriũ ad tuẽdas tñmodo ruſticas ſeruitutes daf ꝯ ꝓhibẽtes aliquẽ vti ſeruitute ſua: vt. ff. eo. ti. l. j. §. j. ⁊ daf cõfeſſoria ꝯ negãtẽ ſuitutẽ: vt. l. ſi forte. §. ſciẽduz. ff. ſi ſer. vẽ. Et etiã aduerſus eũ q aliũ iniuſte ꝓhibet ſua vti ſeruitute. imo etiã tũc daf ꝯfeſſoria: vt. d. §. ſciẽdũ. l. pallegata: vñ datur mihi: q2 itinere actu vel via priuata vſus ſum hoc anno triginta diebus nõ vi. nõ claz. nõ pcario: vt. ff. eo. ti. l. j. §. h iterdicto: ⁊ hoc ſi fuerit vſus iure ſuitu. alˀs ſecꝰ: vt. ff. de aq̃ plu. arcen. l. j. l ſi. ⁊ iõ a te nõ debeo ꝓhiberi q̃ minus vtar iteriz vel tãto tpe q̃adusq; de ſeruitute ꝯſtet. Ait. n. ptor. quo itinere actu puato de quo agif hoc anno ⁊ nec vi. nec clã. ne pcario ab aduerſario vſus eſt q̃ minꝰ: ita vtaf viz fieri veto. ff. eo. ti. l. j. in pn.

¶ Interdictũ de libero hoĩe exhibẽdo ꝯpetit vnicuiq; d populo ad petẽdũ in publicũ hoĩem liberꝫ contra ⁊ aduerſus eũ qui liberꝫ hominẽ inuitũ captum dolo malo detinet i ſeruitute: ⁊ ꝓponif hoc iterdictũ tuẽde libertatis cã. vz. ne hoĩes liberi retineanf a quoq; ꝓ exhibitione faciẽda vt homo ꝓducaf in publicũ. Et tangẽdi ⁊ videndi oĩs facultas pbeaf. Et exhibere eſt ex ſecretuz habere: vt. ff. eo. ti. l. iij. §. ait ptor. Hoc ẽt interdictũ cõpetit aduerſus abſentẽ: vt. l. pal. §. j. ⁊ a quocũq; h interdictũ ꝓponi põt: q2 cuilibz de populo ꝯpetit: ⁊ cuiuſlibet intereſt ne hoc fiat. Nemo etiam ꝓhibendus eſt libertati fauere: vt ea. l. §. hoc interdictum ⁊ nihilominus lex facit accuſari: vt eo. ti. l. j. in pn. vbi tex. inquit Quẽ liberꝫ dolo malo retines exhibeas: ⁊. ff. ad. l. faui. de pla. l. non ſtatim. §. ſi. ⁊. C. de eden. l. ſi fratrem.

¶ Interdictũ de liberis exhibẽdis ſeu deducẽdis datur pñbus vel parẽtibus ꝯ eos qui liberos vel nepotes in ptãte eoꝫ exñtes ſine eoꝫ volũtate detinẽt: vñ. l. j. ff. eo. ti. ait ptor. Qui queue in ptãte lutũ ticq; eſt. Si is eaue apud te eſt. Doloue malo tuo factũ eſt quo minꝰ apud te eſſet: ita eũ eãue exhibeas. Hoc interdictuz ⁊ illud de vxore deducenda nõ ſolũ ſunt exhibitoria: ſz etiã deductoria ſeu deductiua: q2 p ea vxor ⁊ liberi non tñ exhibenf: ſed etiã deducunf: vt. ff. eo. ti. l. iij. §. j. Et de interdicto de vxore poſtea dicef.

¶ Interdictũ de migrãdo daf inqlino: vt ipſe libere cuz rebꝰ ſuis poſſit de habitatiõe migrare: ſi locatori ſatiſfaciat: ⁊ de pẽſione totiꝰ tpis: vt. ff. eo. ti. l. j. §. ſi penſio. Et de dãno ſi qð in domo ꝯducta dederit. Sz ẽt gratuito inqlino daf. colono autẽ non daf: vt. ff. eo. ti. l. j. §. i. ſz alias ei iuxta ordinẽ iudicis ſubuenif ſi velit nõ dico migrare: ſed colonariã poſt tps exactũ derelinquere. Dicif eniz ibi in tex. Hoc interdictũ ꝓponif inqlino q ſoluta pẽſione vult migrare. nã colono nõ competit cui etiam extra ordinẽ ſubueniri põt: ergo in frequẽs eſt hoc interdictũ: ſi tamẽ gratuitam habet quis habitationẽ: habet hoc interdictum. ⁊ vtile ei competit.

¶ Interdictũ de mortuo iferẽdo hz locũ vt qs non ꝓhibeaf mortuũ iferre ⁊ ſepelire q̃ licz ei iferre ⁊ ſepelire: vt ff. e. ti. l. j. in pn. vt ſi via ꝓhibeaf vel ſepulchrũ edificare vel lapides ad edificãdũ p fundũ ducere: vt. ff. eo. ti. l. j. §. pretor ait. ⁊. §. ſi iter mihi: ⁊. §. vim pãc. ⁊. §. ſi. ⁊c.

¶ Interdictũ momẽtanee poſſeſſionis eſt quo agitur d poſſeſſione retinẽda: ſicut vti poſſidetis: vt. ff. vti poſſi. l. j. §. j. ⁊ vtrobi. de qbus ifra dicef: vel quo agif de poſſeſſione adipiſcẽda: vt. ff. quoꝫ bonoꝫ. l. j. §. j. vt eſt quorũ bonoꝫ quoꝫ legatoꝫ: vel quo agif de poſſeſſiõe recuperanda: vt vñ vi. ff. eo. ti. l. j. Et dicunf momentanee poſſeſſiones: q2 licet obtineat aliquis in poſſeſſione tñ ꝯtinuo elapſo momẽto ſuccũbere poterit in iudicio ꝓprietatis: vt. C. ſi de momẽ. poſſeſ. fuerit appel. l. j. Et q hec ſint iterdicta momẽtanee poſſeſſionis dic: vt no. C. q legit. pſo. habẽt in iudicio ſtãdi. l. momẽtanee. Et naturã illoꝫ predictorum ꝓſequere: vt no. in cap. paſtoralis: de cau. poſ. ⁊ proprie. ⁊ in ſti. de interdic. per to. put etiã ſupradictũ eſt in pn. de interdic. Hoc aũt interdicto poteſt qlibet minor: ⁊ ſi ipubes ſit etiaz ſine tutore vti. ff. vñ vi. l. j. §. ſi filius.

¶ Interdictũ ne qd in loco ſacro fiat. Et ſequẽtia oĩa huiuſmodi daf cuilibz ex ppſo ad exhibẽdũ ne fiat: ꝯ qui ꝓhibitionẽ ſi quid factũ fuerit iterdicto qð vi aut clam ſuis ſumptibꝰ vel deſtruere cogef oẽ qð factũ fuerit: aut in priſtinũ ſtatũ reducere vel reddere tenef: vt. ff. ne qd in loco pub. l. ij. §. ait ptor q in via. Hoc autẽ verꝫ eſt de hoc qð ipſe fecit vel fieri mãdauit: alˀs ſecus: vt. ff. qð vi aut clã. l. alios: vbi hec interdicta locũ habeant ſignificatio nominũ ipſoꝫ denotat: vt pupillaris actio eſt que ius pupilli tuef: vt. ff. de pupilla. acti. l. j. Et dic vt ibi in rubri. Et. ff. de iuriſd. om. iudi. l. ſi qs illud. Et danf etiam ad itereſſe: vt. ff. ne quid in loco publico. l. j. §. j.

¶ Interdictũ ne qd fiat in loco ſacro pz. Et qð ait ptor. Ne qd in loco ſacro fiat nõ de h ptinet qð ornamenti cã fit ſz deformitatis cauſa vel incõmodi eſt: vt. l. j. §. quod ait. ff. eo. ti. vbi etiã. l. ij. dicit in muris ideoq; portis ⁊ aliis ſacris locis aliquid facere ex quo dãnuz aut incõmodũ irrogetur nõ permittitur.

¶ Interdictũ ne qd fiat in loco religioſo. pz ſilr.

¶ Interdictũ ne qd fiat in loco publico vel itinere. Hoc iterdictũ ꝓhibitoriũ eſt. Et tã publicis vtilitatibꝰ q̃ priuatoꝫ p h ꝓſpicif. Loca. n. publice vtiq; puatoꝫ vſibꝰ deſuiunt iure ſcripto ciuitatis: vt. l. j. §. j. ff. eo. ti. vbi ſequitur: publicũ locũ labeo diffinit vt ad areas: ad inſulas ad agros: vias publicas: itineraq; publica. Hoc aũt interdictũ ad ea loca q̃ ſũt in fiſci pñimonio nõ ptinet. In his. n. neq; facere qcq̃ nec ꝓhibere priuatꝰ poteſt. Res eniz fiſcales q̃ſi ꝓprie ⁊ puate pncipis ſunt. Si qs g in his aliquid faciat neq̃q; h interdictũ locũ hz: ſz in hac ꝯtrouerſia pfecti eoꝫ iudices ſunt: q2 hoc interdictum ad ea loca ptinet q̃ publico vſui deſtinata ſunt: vt. l. j. pallega. §. ij. ⁊. iij. De h vide ibidẽ plura. ea. l. ⁊ eo. ti.

¶ Interdictũ ne qd fiat in mari vel flumine publico ripaue eius quo peius nauigef aut in via publica q̃ peiꝰ eaf. Hoc iterdictũ daf ꝑpetuo oĩbꝰ ⁊ in oẽs hz ꝯdẽnationẽ in id qð actoris itererat: vt. l. j. ff. d via publica ⁊ itinere publico reficiẽdo. Et ſi qd in ea factũ eẽ dicaf vbi lex ſecũda ponit q viã publicã ppſa nõ vtẽdo amittere nõ põt. Et. l. ſi. di. Qui viam publicã exarauerit ad minutionẽ eius ſolus compellitur. Itẽ flumẽ a riuo in magnitudine eſt diſcernẽdũ aut exiſtimatione circũcolẽtiuz. Item fluminũ q̃dã ſunt pẽnia: q̃dã torrẽtia: pẽnia ſunt q̃ ſemper fluũt torrẽs eſt qð ex hyeme fluit: ⁊ ſi aliqñ in eſtate. Et eſt flumẽ publicũ ⁊ flumẽ priuatum: ⁊ ripa: q̃ oĩa deſcribunf in tex. ⁊ glo. in. l. j. ff. de flumi. ⁊ ne aliqd in flumine ripaue eiꝰ fiat quo peius nauigetur.

¶ Interdictuz ne qd fiat in flumine publico vt aliter fluat q̃s priori eſtate fluxit. i. vt aq̃ fiat altior depreſſior. rapidior. cũ incõmodo eucllẽtiũ: vt. ff. ne qd in flumine publico. l. j. in pn. ibi. non autẽ omne.

¶ Interdictū de nouī ope. nū. daf ei q ꝓhibef edificare poſtq̄ȝ ſatiſdederit: vt. ff. eo. ti. l. ꝑtor ait. §. hoc aūt interdictū. Nā hoc interdictuȝ ꝯpetit ſi in ſolo ſuo edificat. aliter locū hȝ remiſſio: vt. ff. eo. ti. l. nō ſoluȝ. §. ſciendū: ⁊ tūc nō pōt vltra edificare niſi ꝯſtet eū hr̄e ius edificādi: vt in. §. ꝑalle. Hoc interdictū etiā daf in eū q nō ſatiſdedit vt edificet. vt. ff. eo. ti. l. de pupil. §. ſi pluriuȝ. ⁊. §. meminiſſe. Et tenef denūciare etiā ſi ius edificādi hēt: vt ea. l. §. j. ⁊. §. ſi is cui. Et ſi poſt edificauerit totū ſuis ſumptibus tenef demolire: vt. ff. eo. tit. l. ſtipulatio. §. ſiue aūt. Et interdictū de no. ope. nū. iperator noīat edictū. l. j. ff. eo. ti. vbi dicit. Hoc edictū remediūq̄ȝ opis noui nūciationis aduerſus futura opa inductū eſt. nō aduerſus ꝑterita. h̄ eſt aduerſus ea q̄ nōdū ſunt. nā ſi quid opis factū fuerit qd̄ fieri nō debuit ceſſat edictū de no. ope. nū. ⁊ erit trāſeūdū ad iterdictū qd̄ vi aut clā factuȝ erat vt reſtituaf. Et hec nūciatio nō hȝ neceſſariam aditionē ꝑtoris. pōt eniȝ qs nūciare nouū opus ⁊ ſi ꝑtoreȝ nō adierit. Itē pōt fieri ꝓprio ⁊ alieno noīe ⁊ oīb⁹ dieb⁹ etiā aduerſus abſentes iuitos ⁊ ignorātes: vt hec clare ponit tex. l. j. poſt ꝑn. ff. eo. ti. vbi ſubdif. Opus nouū facere videf: ꝑp qd̄ locū habet nūciatio: q aut edificādo ꝺ nouo aut detrahēdo aliqd priſtinā faciē opis mutat: ⁊ hoc iterdictū nō oīa opa complectif: ſed ea ſola que ſolo ꝯiuncta ſunt: quoꝝ edificatio vel demolitio vr̄ opus nouū ꝯtinere ergo nō ꝑtinet ad hoc edictū ſi qs in fundo alteri⁹ meteret vel arborē ſucciderei: vel vineam putaret: lȝ opus faceret: q2 ſolū ad ea opa que in ſolo fiunt ꝑtinet. Nec locū hȝ ſi qs vetus edificiū fulciat: q2 non opus nouū facit: ſȝ veteri ſuſtinēdo remediuȝ adhibet: vt. l. j. ꝑal. §. opus nouū. cū ſequētibus. Subdit. Nunc videam⁹ qbus ex cauſis fiat hec enūciatio: ⁊ que ꝑſone nūcient: ⁊ qbus nūcief: ⁊ ſic qb⁹ locis nūciatio fiat: ⁊ qs ſit effectus nūciationis q̄ ꝑ ordinē vide ibidē in. d. l. j.

¶ Interdictū de loco publico fruēdo eſt publice vtilitatis cā ꝓpoſituȝ: q2 tuef vectigalia publica: quo ꝓhibet quis vim facere ei ſociove eius q ꝯduxit locū publicuȝ fruēdū ab eo q locādi ius habuit: quo minus loco publico ſibi frui liceat ex. l. locationis vel cōductionis: vt hec habenf in. l. j. §. j. ⁊ in ꝑn. ff. de lo. pu. fru.

¶ Interdictū de ꝑcario qd̄ reſtitutoriuȝ eſt: vt. ff. eo. ti. l. ij. §. j. daf ei q ꝑcario rogauit: ⁊ ꝑcario hȝ: imo ēt ſi nō rogauit: dū tn̄ poſſidet: vt. ff. eo. ti. l. in reb⁹. §. j. ⁊ ꝑ totū ti. ꝑcariū vr̄ rogare ⁊ hr̄e ſi rogauit ꝓ ſe ⁊ hȝ ꝓ ſuo: vel rogauit ꝓcurator ſuus: vel negocioꝝ geſtoꝝ ⁊ ipſe ratū hȝ: vt. ff. eo. ti. l. certe. §. j. dū tn̄ accipiat ꝑſonā ſuaȝ ꝯct⁹: aliter nō: vt. ff. de acq. poſ. l. poſſeſſio. §. ſi. Datur etiaȝ ꝯ eū q dolo fecit: vt. ff. de acq. poſ. l. ſi infinitū. §. i. Et illud eſt regulare vt dolo deſinēs poſſidere ꝓ poſſeſſore habeatur: vt. ff. de peti. here. l. ēt. §. iteȝ ſi quis dolo. ⁊. ff. de re vēdi. l. qui reſtituere: ⁊ ſic ꝓ poſſeſſore hr̄i. de reg. iu. in rub. li. vj. ſi non ſit ꝓximus pubertati: q2 tūc ſicut qlibet maior tenef de dolo ⁊ lata culpa: vt. ff. comod. l. iij. in ꝑn. alias ſecus: vt. ff. de re vēdi. l. quod infans: ⁊ in pupillū qui rogauit precariū ſine tutoris auctoritate. Et qd ſit ꝑcariū Regre loco ſuo: imo dic vt legitur. ff. de ꝑca. l. j. vbi ſtricte accipitur ſȝ Accur. ⁊. C. de preſcriptio. xxx. an. l. iij. vbi large capitur.

¶ Interdictuȝ qd̄ vi aut clam datur aduerſus eū q in loco alterius aliquod opus conſtruxit vel deſtruxit: duȝ tn̄ ſit factum in ſolo. ff. eo. ti. li. j. §. hoc interdictū: Et ēt ſi vi. i. ꝑ violētiā. aut clam. i. occulte ſine notificatiōe alteri facta fecit cum timeret ne ſi ſciret ſibi ꝓhiberef: vt ff. eo. ti. Compellif aūt per hoc iterdictū qd̄ ꝺſtruit ſuis ſumptib⁹ reponere in priſtinū ſtatū: vel qd̄ ꝯſtruxit deponere. Idē ſi alteri mandaſſem opus fieri: q2 ego teneor ad opus deſtruendū ⁊ ad impēſas. ff. eo. ti. l. aut qui aliter. §. hec v̄ba. Si tn̄ alius fecit ⁊ ego poſſideo tūc teneor patiētiā ꝑſtādā vt opus tollaf. ff. eo. l. ſi. §. alius. in ꝑn. Et eſt hoc interdictū reſtitutoriū: ꝑ qd̄ occurſuȝ eſt caliditati eoꝝ q vi aut clam q̄dam moliunf ⁊ deſtruūt. Iubētur enim reſtituere ea: ⁊ paꝝ refert vtrū ius faciēdi habuerit. aut nō. Siue. n. ius habuerit ſiue nō: tn̄ tenetur interdicto hoc qui vi aut clam fecit. Tueri. n. ius ſuum debuit nō iniuriā cōmittere: vt. l. j. §. j. ff. quod vi aut clam. ⁊ ſequēti. §. Hoc interdictū ad ea ſola opa ꝑtinet q̄cūq̄ȝ in ſolo vi aut clam fiunt: ⁊ infra. vi factum. Quintus mutius ſcripſit: ſi cōtra quē qs ꝓhibef fecerit. Et placet hec diffinitio Ulpiano Pedio ⁊ Pōponio vt ibidē. Sed Ariſto. ait eum vim facere qui ſciēs ſe ꝓhibitum per vim molitus eſt ne ꝓhiberi poſſit. Et idē ſentit Labeo ibidē: ſed. l. iij. §. ſi. eo. ti. claȝ facere. Caſſianus ſcripſit eum qui celauit aduerſario: nec ei denūciauit: ſi modo timuit eius ꝯtrouerſiā aut debuit timere. Item Ariſto. putat eū quoq̄ȝ clam facere qui celādi animum habet ei quē ꝓhibiturum ſe intellexit ⁊ id eſtimare dȝ ſe ꝓhibiturum iri.

¶ Interdictū quoꝝ bonoꝝ a ꝑtore īuētū eſt: ⁊ daf filio emācipato aduerſus heredē vel poſſeſſorē vel ꝯ illuȝ q ꝓ herede vel poſſeſſore poſſidet. ad vniuerſa bona adipiſcēda nō ad ſingulas res. Et cū ſit quoddā directū: ⁊ qddā vtile. Directū daf ei qui eſt bonoꝝ poſſeſſor. Utile daf ei qui ſuccedit iure ciuili ex teſtō vel ab inteſtato. Et hoc eſt iterdictū reſtitutorium ⁊ adipiſcēde poſſeſſionis. ff. quo bono. l. j. §. hoc iterdictū. Sūt ꝗ iterdictorū q̄dā recuꝑande poſſeſſionis: q̄dā retinēde: ⁊ q̄dā adipiſcēde: vt ſupra. in ꝑn. ꝑmiſſuȝ eſt. ⁊ hic deſcribunf.

¶ Interdictū quoꝝ legatoꝝ ꝯpetit heredi ad repetēduȝ legata q̄ ſine volūtate ei⁹ legatari⁹ occupauit. repetet itaq̄ȝ heres vt deducat falcidiā. alioqn ſi repeteret ſtatiȝ reſtiturus exceptiōe doli poterit remoueri. Et h̄ interdictū vulgo ſic appellaf. Et eſt etiā adipiſcēde poſſeſſiōis l. j. in ꝑn. ff. quo. lega. Et q nō reſtituit in id qd̄ itereſt dȝ ꝯdēnari: vt. l. ſi. §. ex hoc interdicto. ff. eo. ti.

¶ Interdictū de riuis eſt vtiliſſimū: q2 riuos: ſpec⁹: ⁊ ſepta reficere ⁊ purgare ꝑtor aq̄ ducēde cā ꝑmittit: dū tn̄ nō alr̄ aquā ducat q̄ȝ ꝑore eſtate fluxit: vt. l. j. ſ ꝑn. ff. de riuis. Et ſeqtur i. §. ij. Riuus eſt loc⁹ ꝑ lōgitudinē depreſſus q̄ aq̄ decurrit: cui nomē ē grecuȝ. Spec⁹ āt eſt loc⁹ q̄ deſpicif. idē ſpecula ſūt dicta. Et dic ibi glo. Spec⁹ eſt loc⁹ alt⁹ a terra edificatus ex quo ducif aq̄. ff. eo. ti. l. Fui⁹ ait. Sȝ q̄nq̄ȝ ponif ꝓ foſſa q̄ recipif ⁊ colligif aq̄. Et in auctorib⁹ ponif ꝓ loco vmbroſo ⁊ tenebroſo ſm̄ Azo. ſȝ ſm̄ Hugo. dr̄ ſpecus eſſe fouea hn̄s vndiq̄ȝ locū eminētiorē vn̄ poſſit ꝑſpici aq̄ in fundo collecta: vt. ff. ꝺ aq̄ plu. arcē. l. ſupra iter alienū. Et capif ꝓ ſubterrāeo meatu. l. Fuius. in ꝑn. ⁊. §. j. eo. ti. Septa v̄o q̄ ad incile opponunf aq̄ deriuāde ꝯpellēde lignea vel lapidea ſiue ꝺ alia q̄lib3 mā: vt. ff. ꝺ riuis. l. j. §. ait ꝑtor. Et ſubdit tex. incile eſt loc⁹ depꝛeſſus ad lat⁹ fluminis ex eo dict⁹ q incidaf.

¶ Interdictum de ſupficieb⁹ qd̄ etiā actio nūcupaf. ꝓponitur ad exēplū interdicti vti poſſidetis. Tuetur itaq̄ȝ ꝑtor eū q ſupficiē petit ⁊ defendit veluti vti poſſidetis iterdicto. Et oīa in vti poſſidetis interdicto ſuantur hic quoq̄ȝ ſeruabuntur: vt. l. j. §. proponitur. ff. de ſupfi. vbi etiā in. l. ij. dicif ſuperficiarias edes appellamus q̄ in cōducto ſolo poſite ſunt: quaꝝ ꝓprietas ⁊ ciuili ⁊ naturali iure eius eſt cuius ⁊ ſolum.

¶ Interdictum ſaluianum competit domino fundi aduerſus colonum in ſua domo habitātē: ⁊ eius heredes de rebus coloni tacite pignoratis pro mercedib⁹ quas colonus in funduȝ intulit: vt. l. j. ff. eo. ti. vbi tex. inquit.

Si colonus ancillã in fundũ pignoris noĩe induxerit ⁊ eã vendiderit: qð apud emptorẽ ex ea natũ eſt eius apprehẽdendi grã vtile interdictũ reddi opʒ. naʒ vtile datur ei ↄ̃ extraneũ poſſeſſorẽ ꝓ adipiſcẽda poſſeſſione q̃ tacite locatori ſunt obligata. Differũt aũt iterdictũ ſaluianum ⁊ actio ſeruiana: qꝛ intentãs actionẽ ſeruianaʒ ad rẽ ſibi obligatã reſtituẽdam debet ꝓbare huiuſmodi rem in bonis coloni fuiſſe eo tẽpore quo res fuit illata. Sed hoc nõ eſt neceſſariũ in interdicto ſaluiano: immo ſufficit ꝓbare talẽ rem fuiſſe illatam. Iteʒ dicit glo. in. §. item ſeruiana. inſti. de acti. ꝙ in ſeruiana oportet ꝙ creditor probet de rebus fuiſſe domini tẽpore obligationis: ſed in ſaluiano ſufficit ꝙ probet eũ poſſediſſe. nã omnia ibi impoſita ab ipſo colono tacite ſunt domino fundi obligata.

¶ Interdictũ de ſepulchro edificãdo locũ hʒ vt qs non ꝓhibeat edificare ſepulchrũ quo licet mortuũ inferre: vt. ff. de ſepul. edif. ⁊ mort. inf. ꝑ totũ.

¶ Interdictũ de tabulis exhibendis daꝛ oĩbus qb⁹ aliqd eſt aſcriptũ in tabulis vel pure: vel in diẽ: vel ſub cõditione: ſiue ſint heredes: ſiue legatarij ſiue cõmiſſarij. Et ptinet hoc interdictũ nõ tãtũ ad teſtamẽti tabulas verꝫ etiã ad oĩa que ad cãm teſtamẽti ptinent. ſ. codicillos: vt. l. j. §. hoc interdictũ. ff. de tabu. exhi.

¶ Interdictũ de ripa muniẽda merito ꝓpoſitũ fuit. naʒ ripas fluminũ publicorꝫ reficere ⁊ munire vtiliſſimum eſt ne ob id omiſſum nauigatio deterior fiat: vt. l. vnica. §. j. de rip. muniẽ. l. ⁊ ſeqtur. §. ij. ⁊ hoc iterdicto expreſſum eſt: vt o'ni infecti in annos decẽ viri boni arbitratu vel caueaꝛ vel ſatiſdeꝛ: dabiꝛ aũt ſatis vicinis. Et in fine dicit ter. Illud notãdum eſt ꝙ ripe. lacus foſſe. ſtagni muniẽdi. nihil pretor cauet. Sed ideʒ erit obſeruãdum quod in ripa fluminis muniẽda.

¶ Interdictũ vt in flumine publico nauigare liceat eſt q̃ ꝓſpiciꝛ ne qs in flumine publico nauigare nauim ratẽ ve agere vel in ripa onerare ꝓhibeaꝛ. Sed vt ꝑ lacũ. foſſam. ſtagnũ publicũ nauigare liceat. vt. l. vnica. §. j. in ꝑn. ff. eo. ti. vbi ſubdit vulpianus. Lacus ẽ qui perpetuam hẽt aquã. Stagnũ eſt qð tẽporalem ↄ̃tinet aquã. ibidẽ ſtagnantẽ que qdẽ aqua plerũqꝫ hyeme colligiꝛ. Foſſa eſt receptaculũ aque manu factũ. Poſſunt autem hec eſſe publica. ⁊ nõ publica. plane qui lacũ vel ſtagnũ ↄduxit ſi piſcari prohibeaꝛ vtile interdictuʒ cõpeteret. Sabinus conſentit ⁊ labeo. ergo ſi a municipibus ↄductũ habet: equiſſimum erit ob vectigalis fauorem eꝫ iuuari. vt. l. vnica. ꝑalle. ff. vt in flumi. pub. naui. lice.

¶ Interdictum vnde vi locũ habet cũ quis poſſeſſioneʒ ſoli per vim amiſit. ⁊ datur directe ↄ̃ deiectoreʒ illi q vt de poſſeſſione alicuius rei imobilis deiectus eſt ſine cauſã vt reſtituaꝛ poſſeſſio de qua deiect⁹ eſt, ⁊ omnia ablata. imo dato ꝙ ibidẽ eſſent aliqua que penes violẽtuʒ fuerint mortua. vel alique res que caſu fortuito perierunt: non ꝓpter hoc liberabitur. ſed in totũ cõdẽnabiꝛ ad earꝫ eſtimationem: qꝛ nec mortalis. nec fortuitus caſus liberat deiectorẽ. Dicit enim. l. j. C. vñ vi recte poſſidenti ad defendẽdam poſſeſſioneʒ quã ſine vitio ſupple maximo tenebat inculpate tutele moderatione illatam vim propulſare licet: ⁊ ibi not. ⁊. ff. de vi ⁊ vi armata. l. j. §. vim vi. Quid ſit viʒ vi repellere. eo. ti. l. iij. §. armis deiectũ. Dicit ꝙ arma ſunt oĩa tela. ſuſtes: lapides: gladij: haſte: frãmee: triphee. Et eſt hoc interdictuʒ annale: qꝛ poſt annũ non teneꝛ niſi quãtũ puenit ad eum. Ex cõſtitutione aũt grauius teneꝛ qui mihi feciſſe detegitur dolum vbi punitur penitus. ⁊ ignorantia excuſatur.

¶ Interdictum de vi ⁊ vi armata cuʒ interdicto vñ vi datur ⁊ proponitur ei qui deiectus eſt. Fuit enĩʒ eqꝫ iſſimuʒ vi deiecto ſubueniri: ergo ad recuperandũ poſſeſſionẽ hoc interdictũ inuẽtũ eſt. Ne quid. n. per viʒ amittatur in legibus ꝓſpicitur publicorꝫ ⁊ priuatorꝫ: necnõ ↄſtitutionib⁹ ꝑncipũ: vt. l. j. ff. eo. ti. §. hoc interdictũ. ⁊. §. ſe. vbi diciꝛ. Hoc interdictũ nõ ad omnẽ vim pertinet: verũ ad eos tñ: qui vi de poſſeſſionibus deijciunꝛ: ⁊ ad ſolã atrocem vim: ⁊ ad eos qui de ſolo deijciunꝛ: vel de re ſolo coherenti vt de edificio: etiã ſi a ſuperficiaria inſula qs deiectus fuerit apparet hoc interdictũ locuʒ hꝛe: ſed ad res mobiles nõ pertinet: vbi furti vel vi bo. rap. actio competit. Cetera vide in. l. preallegata.

¶ Interdictũ vti poſſidetis locũ habet in rebus imobilibus. ſ. ſi de fundi vel edũ poſſeſſione cõtẽdiꝛ. inſti. eo. ti. §. ſed interdictũ. nam ibidẽ in. §. retinẽde dicitur. Et qꝛ longe cõmodius eſt potius poſſidere ꝙ̃ petere: ideo plerũqꝫ ⁊ fere ſemp ingens exiſtit ↄtẽtio de ipſa poſſeſſione. Habet etiam locuʒ in corporalibus: vt in quaſi poſſeſſione: ⁊ datur poſſidẽti ciuiliter ⁊ naturaliter: vel etiã q̃ſi poſſidẽti gratia retinẽde poſſeſſionis: ⁊ ꝓponitur q̃tiens inter litigatores contẽtio eſt vtruʒ poſſideant: qꝛ alteruter magis ſe poſſidere affirmat. Eſt auteʒ hoc nomẽ vti poſſidetis proprie ad immobilia accõmodatus: quia ſolum illa dicuntur proprie poſſideri: eo ꝙ eis qs pedibus inſiſtat. inde enim appellata eſt poſſeſſio: vt. l. j. ff. de acquiren. poſſeſſione.

¶ Interdictum vtrobi. idẽ eſt cuʒ interdicto vti poſſidetis: niſi ꝙ in hoc differunt: qꝛ illud locuʒ habet cũ queſtio eſt de retinẽda poſſeſſione rerꝫ mobiliũ. vt. ff. vtrobi. l. vnica. §. hoc interdictum. Sed vti poſſidetis locũ habet cũ q̃ſtio eſt de retinẽda poſſeſſione rerꝫ imobiliũ vt ſupra dictũ eſt. Et componitur ſm Azo. ⁊ Accur. in glo. j. l. ꝑal. ex vtrũ ⁊ vbi. ⁊ poniꝛ vbi pro apud ⁊ vtrum pro quẽ. quaſi dicat pretor apud queʒ eſt res mobilis nec vi nec claʒ nec ꝑcario ab aduerſario tẽpore litis motẽ ei vim fieri veto quo minus eũ inducatis. ⁊ ĩte. n. hoc nomẽ vtrobi eſt ad mobilia interdictũ vel attributum. Nã mobilia ꝓprie dicuntur apud vel penes nos eẽ vñ Accur. in glo. vbi. ſ. q̃rit quare diuerſa noĩa dantur his interdictis. Et rñdet qꝛ imobilia proprie dicuntur poſſideri. Nã poſſeſſio dicitur quaſi pedũ poſitio: ergo merito datur eis vti poſſidetis qð ad mobilia aptari nõ poteſt. niſi hodie quando abuſiue mobilia dicuntur poſſideri. Vel ſm alios dicitur interdictuʒ vtrobi pp verba ſolẽnia oliʒ in hoc iudicio vel edicto reddita. ſ. vtrobi. i. vtrũ ibi vel ibi fuerit poſſeſſio vel alibi. Et plures ſolẽnitates circa hoc que hodie nõ ſunt in vſu fuere. Et hoc interdicto ꝑtor iubet induci eum in poſſeſſionẽ qui ex duobus potior fuerit: ⁊ ꝑ maiorẽ partẽ anni poſſederit ſm accur. in glo. j. l. ꝑalle. ff. eo. ti.

¶ Interdictum de vxore ducenda marito. datur marito aduerſus eum qui dolo eam obtinet ſine voluntate mariti: licet ipſa volẽte. ff. eo. ti. l. j. Alia interdicta patent ⁊ ⁊ exponuntur ſuis verbis incluſis.

¶ Interdictum ⁊ ceſſatio quomodo differant patet: qꝛ ꝑ interdicta ꝓhibetur adminiſtratio ſacramẽtorꝫ paucis exceptis: quod tamẽ non fit ꝑ ceſſationẽ: in qua ſolum ceſſatur a diuinorum ſolẽnitate.

¶ Interpretatio eſt multiplex: vt. c. j. de poſtu. ꝑla. nota. Et q̃n̄ interpretatio fieri dʒ in obſcuris hꝛ de ſpõſa. ex lĩis. j. ⁊. ff. de pac. l. veteribus: ⁊ vide glo. bonã i regula ↄ̃ eã. ð re. iur. li. vj. que declarat ſi obſcuritas apponiꝛ l vltimis volũtatib⁹ ⁊ ↄuẽtionib⁹ factis in iudicio. in ↄfeſſionib⁹ in ↄ̃tractib⁹ pactis vel ſentẽtiis ſubdiſtinguendo ſingula. Itẽ iterꝑtatio iuris prorogaꝛ rõne fauoris: vt ſi cui indultũ ſit retinere bñficia vacãtia l ſua eccl'ia: ⁊ fructus eorꝫ ꝑcipere extẽditur nomẽ bñficij per interꝑtationem.

prebēdas ⁊ bñficia maiora.c.tua nobis.de ṽbo.ſig. Similr ſiquis legat vina. interp̄tamur ⁊ vaſa vinaria legata.ff.de vi.⁊ tri.⁊ ole.lega.l.j.l.ſi cui.§.ſi vinū.ff.de pe. lega.l.j.§.vlti.l.ꝗpenul.⁊.l.nāqꝫ.ꝗbus legatis vinaria debētur.ff.de pen.leg.l.ꝗ pactū.§.ſi. Item rōne gñalitatis cū ꝗs obligat bona ſua.futura bona itelligiꝛ obligare.C.ꝙ res pi.obli.poſ.l.vlti. Itē aliqñ artaꝛ iuris interp̄tatio.vt in ꝓcuratione erigēda ne ſubditi grauenꝛ:vt l.c. quāto.de cēſi. Itē vt exactiōis ⁊ auaritie nō viteꝛ:de cēſi.ex pte. Itē odij rōne vt cū decime layco ꝯceduntur in feudū.c.cū in apoſtolica.de his ꝙ ſi.a p̄la.ſine ꝯſe.ca.

¶ Interlocutoria ſnia. Re.infra ſnia. Sꝫ vtrū.ſnia iterlocutoria tranſeat in rem iudicatam.vide.c.cū ceſſante.ð appel. Et ſufficit eā ſcrip̄tā in actibus.lꝫ nō ſeraꝛ in ſcriptis.vt eſt glo.in verbo interlocutiones.c.qm̄ ꝯtra ð.pba. Et breuiter eſt omne verbū iudicio faciēs ad cāꝫ ⁊c. ⁊ no.in.c.cū olim.de teſti.⁊ in auc̄.de litigio.§.ad excludēdas.coll.vij.⁊.l.j.ff.de re iudica.

¶ Inteſtatꝰ dꝛ ꝗ oīno nō fecit teſtm̄:vel ſi fecit nō rite. ⁊ poſtea rupit ex certis cauſis.vel ſi ex iſto teſtō nemo ſit heres īſtitutꝰ.de here.ꝙ ab inteſta.defe.in prin.

¶ Intronizatio eſt alicuius in ſuam dignitatem vel ſuū thronum introductio vel inueſtitura.

¶ Inueſtitura ē alicuꝰ in ſuū ius introductio. Et eſt ꝓprie poſſeſſio.ſꝫ abuſiue dꝛ inueſtitura qñ dñs haſtā vel aliquod corporeū p̄bet vaſallo dicens ſe ꝑ hoc facere inueſtiturā vt in li.feu.in titu.ꝗd ſit inueſtitura.olim aūt dicebaꝛ de ꝓuiſiōe qua impator ꝑ vrbē romanā inueſtiuit archiep̄os ⁊ ep̄os ꝑ ānulū ⁊ baculū. Re.ī.inſtituere.

¶ In incertas regiones fundum diuidi eſt in partes inde terminatas diuidi.

¶ Inuolare.i.furari.a vola dictū qđ manū ſignificat.vñ. In modio rēdi vix ē vola plena ſciēdi.i.in modio opinionis vix eſt plena manus ſcientie.

¶ Inualeſcere.i.valde valere ⁊ creſcere ⁊ abundare.

¶ Inuētariū dꝛ libellus ꝗdā in quo oīa bona hereditaria ꝙ apud aliquē īueniūtur:ꝯſcribūtur:⁊ oīa in illo libello ꝯtinētur:vt ſciaꝛ quātū eo tēpore vel die quo ſcribebaꝛ ī bonis ſuis ꝯtinebaꝛ. Et tutū eſt heredi ꝙ faciat.qꝛ ſi fecerit vltra vires hereditas nō pōt onerari.ſi nō fecerit oībꝰ legatarijs legata reſtituere opꝫ.⁊ cogeꝛ ēt ſi excedāt vires ⁊ facultates hereditatis. Etiaꝫ pōt fieri in alijs factis nedū ī rebus hereditarijs. Eſt ēt inuētarius qđdā genꝰ inſtrumētorū. Et lꝫ ꝑ teſtes poſſit ꝓbari cōtrariū eius qđ in īſtrumēto publico ꝯtineꝛ.ſ.ꝗñ teſtes ꝑbātes ipm̄ in binario numero excedūt nūeꝝ teſtiū cū tabelliōe ſbſcriptoꝝ:tabelliōe ꝑ duobꝰ cōputato. Debēt.n.ī tot excedere quot ꝑ ſe facerēt plenā ꝓbationē.ſ. ſ.duobꝰ.c.cū oīnes.de ſi.inſtru.tñ iuētariū nō iprobaꝛ ꝑ teſtes pp̄ nimiā eius ſolēnitatē.C.ar.tute.l.vlt.⁊ Hoſ. de pba.§.ſed queriꝛ.cū ſe.no.in le.ſi.C.vñ legi. De herede ꝗ nō facit inuētariū. Breuiter nō ꝙ iuētariū eſt ſcriptura quā heres ichoare dꝫ īfra tres dies poſt mortē teſtatoris vel poſtq̄ ſcit ſe īſtitutū heredem.⁊ ibi ſcribere oēs res defuncti ſub teſtibꝰ eamqꝫ pficere infra quadraginta dies:vel infra ānū ſi res ſunt remote.⁊ tūc nō tenebiꝛ creditoribꝰ vltra illud qđ inuētū fuerit in hereditate. Si aūt nō fecerit inuētarium tenetur inſolidum.

De Io

¶ Iota neutri gñis.xv.di.c.vl.ē vbi ſcripta bti auguſt.⁊ alioꝝ ſctōꝝ patrū iubenꝛ teneri vſqꝫ ad vnū Iota.

De Ip

¶ Ipſa.de hoc relatiuo vide Ioā.and.in queſtione poſita ſup regula ꝯtra eū ⁊c.in.ij.art.de re.iur.lib.vj.

De Ir

¶ Irregularitas ē nō ſiue īpedimētū canonicū ex facto ſiue de facto proueniens quo quis ad eccleſiaſticos ordines promoueri:⁊ iā promotus in eis miniſtrare prohibetur:⁊ degradari ſiue deponi quādoqꝫ meretur. Uel ſic. Eſt habilitas quedam canonica per quā quis efficitur inhabilis ad ordines ſuſcipiendum. Et dicitur ab in.i.nō.mutādo.n.in r.⁊ regula.qꝛ nō pōt exigere regulas ab apoſtolis ⁊ alijs ſummis pontificibus.

¶ Irrogare.i.inferre.vñ dꝛ crimē vel dānū irrogat īfamiam vel mortē.i.infert.C.ex qui cau.īfra.irro.in rubrica.

¶ Ironia eſt cū ꝗs minora de ſe dicit ꝙ̄ ſint. Etiā eſt cū ꝗd ꝑ deriſionē.i.ꝑ ꝯ̄triū dicīꝛ.⁊ ſic ē figura de qua ⁊ multis alijs vide glo.bonā.c.fortis.de verb.ſig.

¶ Irripere eſt latenter inualeſcere.

¶ Irenarche dicūtur qui diſcipline publice ⁊ corrigēdis moribus preficiūtur.vt milites ꝗ vadūt perquirere latrones. Et dñr quaſi arcētes.vel qꝛ iuri ſeruāde incumbūt reipublice ⁊ pacis. Et qui etiā gerunt monarchiā ſm̄ ꝙ accipitur.C.de irenarch.li.x.

De It

¶ Itaqꝫ no.Io.cal.in cōmē.decre.poſt.ceſſionē ð ꝓba.

¶ Iter eſt ius eundi vel ambulādi hoīs.ſiue hō eat ſolus ſiue vehaꝛ ſella:vel ſcita.vel in equo:vt in quouis aīali. Seorſum ṽo nō pōt iumētū ſecū agere vel vehiculū ducere ꝗ iter tñ hꝫ.qñqꝫ tñ iter dꝛ vulgariter ipm̄ ſolū ꝑ qđ iter vel tramites vel calles trāſeūt:ita ꝙ ꝗ actū hꝫ.hꝫ ⁊ iter.i.cōmoditatē itineris.⁊ nō ecōuerſo.vide infra.de via.vt inſti.de ſerui.in p̄n.

¶ Iterato quid importat no.archi.xſ.q.iij.c.nō vero.

¶ Iterū no.Ber.in.c.ſua nobis.de appel.in glo.

¶ Itē.hec dictio ex ſuo ſignificato ſignificat adiectionē ꝯiūctionē:ſeu ꝯtinuationē.de q̈ Bar.ff. de publi. ⁊ vec. l.j.in p̄n. Eſt ēt repetitiua ſeu repetitionis ſignificatiua. repetit aūt illa quoꝝ repetitionē ſignificare ꝯcludit qđlibet mediū ꝓbabile.ṽbi gr̄a.teſtator dicit lego titio fūdū ſeyanū ſub ꝯditione. Itē fundū ſeyanū heres meus dare dānas eſto.intelligiꝛ ſub eadē ꝯditione:vt j.l.repetēdis.ff.de leg.iij.⁊ ſumiꝛ ſignificatū ex dictiōe. Item ⁊ ex orōne ſequēte ꝙ eſt declaratiua p̄cedētis. Et idē dic ī die vel in alia q̈litate poſita in orōne p̄cedēti:qꝛ repetiꝛ ⁊ in ſequēti. Itē ibi.teſtator dicit.ego lego titio fundū ſeyanū ſub ꝯditione.⁊ poſt ex interuallo dicit. Itē fundū ſeyanū titio lego.hoc caſu legatū valet.⁊ vꝛ primū reuocatū.nec vꝛ repetitio ꝯditionis.vt.l.nō ad ea.ibi.cū dicit.ſi prius ſub ꝯditione.ff.de condi.⁊ demon.qꝛ hec diſpoſitio dꝫ addere ⁊ operari.qđ non fieret ſi ꝯditio repeteret.iō teſtator vꝛ a ꝯditione receſſiſſe ⁊ pure legare voluiſſe. Itē ibi.teſtator pluribus legatis factis filiū heredē inſtituit ⁊ adiecit ꝙ ſi ipſe filius abſqꝫ liberis deceſſerit relinquo titio cētū. Itē relinquo titio domum. Itē relinquo ſeio domum. Itē relinquo ſempronio fundū. predicta conditio ſi deceſſerit intelligitur repetita ī duobus ſequētibus legatis.⁊ ſic obtinet ī tribus predictis legatis.qꝛ ſumiꝛ ſignificatū ex legatis pure prius factis ⁊ ex ſignificato ꝯditionis. Nā ex ꝯditione ſignificaꝛ ꝙ teſtator nō vult plus grauare filium ſi vixerit.ſed vult grauare in ſequētibus ſub illa ꝯditione ſi deceſſerit.facit.l.ſi ita ſcriptū.ff.de libe.⁊ poſt.

Itinerarche dicīꝛ itineris cuſtodes.a ṽbo eo is.⁊ archos grece.i.p̄nceps latine.hoc nomē trahētes:qꝛ ad prouinciarū tutelā ꝑ ſingula loca pacis ⁊ quietis faciunt ſtare cuſtodiam.l.j.C.de cuſto.ro.

De Iu.

¶ Iudei dicūtur qui moſaicā legē ad litteraꝫ imitantes tenēt circūcidēdo ⁊ alia legalia faciendo. Et dicuntur a nomine dignioris tribus.ſ.iude:que inter alios tribus bellicoſior erat. Et ī bellis p̄mā aciē ⁊ regni vł legis pul/

legium obtinebat. cũ qbus chriſtiani nõ debẽt mãduca re nec bibere. nec balneari: aut medicinã eorum pcipere. xxviij. q. j. nullus. ⁊ c. ſe. ⁊ dicit Bar. brix. cũ eis loquimur Rõ. qꝛ maior familiaritas eſt in cibis ꝙ̃ in colloquio. ⁊ facilius qs decipit̃ inter epulas. xij. q. iiij. Unuſquiſq;. Dãt enĩ nobis eãdẽ retributionẽ quam dat mus in pera. ſer pẽs in gremio. ignis in ſinu. c. ⁊ ſi iudeus. de iude. ⁊ ſar. Itẽ iudeus nõ põt eẽ doctor: neq; tabellio. l. ſi. C. de iudeis. l. gñalr. §. eos. q iudaicã. ff. de decurio. lũj. di. nulla. Sꝫ qd ſ eo q factꝰ ẽ chriſtianꝰ: vꝫ admittẽdus: qꝛ ceſſante cã ⁊c. Lodo. de roma l ſingularibꝰ ſuis dicit ꝯtrã. Nã ter. ẽ ſm veꝛ itellectũ glo. i. c. ꝯſtituit. xvij. q. iiij. q ꝫ ſint neophiti. i. nouiter ſacti xpiani ꝓhibẽtur ab officijs eccleſiaſticis. ergo ⁊ a tpalibꝰ. ſꝫ nõ ſeqtur. qꝛ alia ẽ rõ l vno ꝙ̃ in alio. Sed diceres q̃re iudei puniunt̃ cũ xpo dino paſſurus erat? So. in. c. relegentes. xxiij. q. v. quia nõ fecerũt ad finẽ boni. ſꝫ cã vindicte ⁊ inuidie.

¶ Iudex dicitur quaſi ius dicẽs pplo ſiue qꝺ in iure diſceptet. Iure aũt diſceptare ẽ iuſte iudicare. Non ẽ ergo iudex. ſ. bonus. ſi non ẽ in eo iuſticia. vt in. c. forus. §. in omni quoq; negocio. de ṽb. ſig. Et iudex ẽ q ex iuriſdictione ꝓpꝛia. aut ſibi delegata ꝗ cõmiſſa ius hꝫ ſup cãs litigioꝝ vel litigatorũ cognoſcẽdi. Et qui ex ꝓpꝛia iuriſdictiõe illud habet dicit̃ iudex ordinarius. ſꝫ q ex delegata dicitur delegatus extraordinarius.

¶ Iudex ordinarius ẽ ille qui habet poteſtatẽ iudicãdi a ſe iure ſuo hoc ipſo q ẽ talis. vt epiſcopus: baliuꝰ preſes prouincie ⁊ conſimiles.

¶ Iudex delegatus ẽ ille qui habet poteſtatẽ de cauſa aliqua cognoſcẽdi ab aliquo ſibi cõmiſſa. qui ẽt dicit̃ iudex extraordinarius.

¶ Iudex cõpetẽs dr̃ q cũe iuriſdictionẽ hꝫ cuꝫ exercitio: dato qꝺ ꝑ exceptionẽ poſſit elidi. ſiue exceptio ꝯtingat pſonã. vt qꝛ ſuſpectus. ſiue iuriſdictionem. vt qꝛ reſcripti ſurreptitiũ. vt ẽ gl. in cle. cũ litte. vt lite pendẽ.

¶ Iudex incõpetẽs ẽ in quẽlibet: ẽt conſenſerimus: vel qꝛ ipſe nullam iuriſdictionẽ hẽbat. vel qꝛ interuenit error in adducẽdo vel adeundo ipſum. vel qꝛ vi cõpulſus ſum in eum conſentire.

¶ Iudex compromiſſarius. Reqre ſupꝛa arbiter.

¶ Iudices pedanei dñr illi quoꝝ offm̃ ẽ de minutis cauſis ⁊ infimis cognoſcere. ⁊ inutilibꝰ vel vilibus. ſꝫ ſint ordinarũ. ⁊ dñr a pede q ẽ extrema pars corporis. Maiores ṽo cauſas õbẽt ⁊ tenẽtur maioribus referre cum ipſi p ſe non poſſint terminari. C. de peda. iudi. l. ij.

¶ Iudices cartulariũ erãt olim q ab imperatore ꝓuilegiati erãt: vt q vellẽt corã eis litigare poſſent. ſꝫ ipſi non poterãt cogere aliquẽ ad litigãdũ corã eis. Et dñr ẽt hodie iudices ordinarũ creati a comite palatino qui non hñt adminiſtrationẽ niſi habitu vt no. in. l. j. ff. de iudi. ⁊ l. ſi na. C. vbi ⁊ apud quos reſti. agẽ. ſit.

¶ Iudices domeſtici. Re. ſupꝛa domeſtici ⁊ aſſeſſores.

¶ Iudicẽ delegare ẽ vice ſua aliũ de cã cognituꝝ ꝯſtituere. Et nõ q iudex dꝫ eẽ bonus ⁊ grauis. iõ qꝛ ſicut mulier impꝛegnata ẽ grauis ⁊ tarda in eundo. ſic iudex tardo paſſu ire dꝫ moꝛigerate ⁊ ſi currere vt ribaldus. Etiam iudex dꝫ eẽ bonus. ideo quia debet iudicare gratis. Nõ enim licet vẽdere iuſtum iudicium etiam ſeculare. põt tñ ſi indiget expẽſas moderatas petere ⁊ recipere. ſ vi. ⁊ hone. cle. cum ab omni. ⁊ xiiij. q. v. non ſane. Non tñ dꝫ iudex vẽdere iuſtum iudicium ⁊ teſtes verũ teſtimonium: qꝛ vẽdit aduocatus iuſtum patrocinium. ⁊ iuriſpitus verũ conſilium. Et ſubditur ratio ibi. Illi. n. inter vtraq; partẽ ad examẽ adhibẽtur. iſti ex vna parte conſiſtunt. Nemo tñ de ſuis cogitur facere beneficiũ xi. q. iij. nõ liceat. ⁊ x. q. ij. ꝓcarie. ⁊ ſic iudex põt operas locare. ⁊ in vandis conſilijs que ſine labore perlegendo libros. allegationes querẽdo fieri non poſſunt. aliquid recipe põt vt modica enxenia q̃ inter lucra non computãtur: vt. l. ſolet. §. vi. ff. de offi. pcõ. Nec debẽt illa enxenia in anno cẽtũ aureos excedere. l. eadẽ. in fi. ff. ad. l. iu. repetũ. ⁊ hoc maxime de iudice delegato. ſed iudex ordinarius nõ põt petere expẽſas cum ſint ei certi redditꝰ ꝯſtituti. xxiij. q. i. militare. Et iudex in cauſis decidẽdis dꝫ ſequi cõmunẽ opinionẽ nõ ſingularẽ alicuius doc. l. qui ſolidũ. §. etiam. ff. de le. ij. vbi ſi ſequit̃ cõem opinionẽ ẽt ſi male iudicauerit excuſabitur in ſindicatu. iſti. ſ ob. q ex quo. delic. in ꝓn. Etiã iuriſperitus ex verbis ſenium ruſticorũ argumẽtatur. l. ſi colonus. §. j. ff. ſ le. j.

¶ Iudiciũ. hec dictio multiplr̃ ſignificat. Primo mõ idẽ eſt quod caſus fortuitus. vt dicit̃. hoc de meo iudicio venit. Scdõ eſt diſcretio. vt dicẽdo. in pueris nõ eſt iudicium. facit inſti. qui non ẽ permiſſuꝫ facere te. §. preterea. Tertio eſt actio. vt cuꝫ dr̃. iudicium fami. hercis. ff. ſ iudi. l. in familie. Quarto eſt vltima voluntas teſtatoris. Quinto eſt iudiciũ vel ſñia iudicis. l. j. ff. de re iud. Sexto ponitur pro examinatione vel deliberatione. Septio pro aucte. lxũ. di. ca. ij. Octauo qñq; pro pena. l. di. c. expurgabat. Nono capit̃ ꝑ inſtãtia vel ordinatione cauſe diſcutiẽde in iure corã iudice. ſic ſumit̃ in ti. de iudi. ſ. in l. ꝓperãdũ. §. i. C. de iudi. ⁊ ff. eo. ti. l. proponebatur. Et i hac ſignificatione diffinitur ſic. Iudiciũ eſt actus legitimus triũ pſonarũ. ſ. iudicis: actoris ⁊ rei ſub talem queſtionẽ aut ſuper eodẽ iudicio ꝯctus. de ver. ſi. forus in glo. Et dr̃ iudicium quaſi iuriſdictio. ibidẽ. Et ſm Hoſ. deſcribit̃ ſicut arbitriũ. exceptis his. Primo q iudiciũ eſt de ciuili ⁊ criminali. ſed arbitriũ de ciuili tñ. Scdõ q iudiciũ neceſſario. arbitriũ vero volũtarie ſubit̃ ⁊ ꝓus inqſitio vocabat̃. Uñ ſm cardinalẽ. Iudiciũ ẽ inueſtigatio quã ſm iuris ordinẽ facit iudex p varios modos ad veritatẽ elicieñdã ⁊ cuſtodieñdã. di. xxx. q. v. iudicantem opꝫ. Et q dicit̃ actus triũ pſonaꝝ: intelligitur vere vel ficte ſeu repꝛeſentatiue: qꝛ in notoꝛijs fama repꝛeſentat actorem ⁊ fingitur accuſator. Item ſm Hoſ. iudiciũ ſinit̃ q̃tuor modis. Primo tꝑe vt cauſe criminales biẽnio C. vt infra certũ tem. cau. crimi. termi. p totũ. cetere triẽnio. C. de iudi. l. ꝓperãdũ. Scdõ ſñia: qꝛ iudicium fineꝫ accipit ex re iudicata. c. iudiciũ. de re. iudi. Tertio ꝓhibitione. Et quarto ſtatus mutatione: qꝛ iudiciuꝫ ſoluit̃ vetãte eo q iudicare iuſſit: vel eo qui maius imperium i eadẽ iuriſdictione hꝫ: vel ſi ipſe iudex eiuſdẽ imperij eẽ ceperit cuius eſt q iudicare iuſſit. ff. eo. tit. l. iudicium. vide Hoſ. de offi. ordi. §. finit̃. ⁊ hic in ſum. de iudi. Itẽ diffinit̃. Eſt diſcuſſio cauſe corã iudice ꝑ alt. c. forus. ibi. vel diſcutit̃ iudiciũ. Et nõ q proprie ante lit. ꝯteſt. nõ eſt iudiciũ: qꝛ nulla cauſe diſcuſſio. l. j. C. e. tit. ⁊ hoc reſpectu cauſe. nõ aũt reſpectu alioꝝ actuũ iudicialiũ vt ſunt examinatio partiũ. ⁊ ꝯfeſſio ⁊c. q hñt ſiũt añ lit. ꝯteſt. immo qñq; iudiciũ capit̃ pro eo qꝺ ꝓit ſeu ꝓcedit ſñiam: vt l. c. in iudicijs. de reg. iur. lib. vj. ⁊ nõ dꝫ claudicare iudiciũ: ⁊ qualr̃ hoc ꝯtingat vide. c. cum inter. de excep.

¶ Iudiciũ cõtradictorium dr̃ ſi dicerẽ hoc eſſe ꝯſuetudinẽ ⁊ tu aduerſarius meus diceres non eſſe conſuetudinem: vt in. c. abbate. in glo. ſi. de ṽbo. ſig. Et iudicio maioris ſtandum eſt generaliter niſi in caſibus a. gl. ſup ver. plures. c. paſtoralis. de reſcrip.

¶ Iudicia capitalia ſunt qbꝰ caput crimĩs a ciuitate moꝛte vel exilio: de his vide iſti. de pub. iud. i. §. publicoꝛuꝫ.

¶ Iudicia publica ſũt ſ publicis cauſis ⁊ dicunt̃ q̃ſi populica: qꝛ cuilibet ſ populo cõmiſſa eſt executio ⁊ ẽ crimẽ leſe maieſtatis. i. q oẽs ſ pplo poſſunt accuſare. Q̃ſi q iudiciũ publicũ dr̃ eẽ iudiciũ qꝺ intẽditur a crimine

de hoc inſtitu.de publi.iudi.in pn̄.

¶ Judicia priuata ſunt q̄ ciuiliter tractantur ſiue inten‑tātur. Itē de multiplici iudicio.ſ.auctoritatis: miniſte‑rij.approbationis ꝛc̄.nota archi.lv.diſt.p̄recepta.ꝛ glo. ſuper regula in iudicijs.de regu.iur.li.vj.ꝛ tāgit aliqua liter archidya.ij.q.j.ſicut.ꝛ ſm̄ Anto.de butrio diuidiť tripli̇r.p̄mo rōne materie.ſc̄do rōne forme. tertio ratiōe quātitatis.vn̄ rōne materie duplex eſt iudiciū.aut tem‑porale.aut ſpirituale.vl̄ aut ciuile.aut criminale.vn̄ ſem‑per dicitur iudiciū criminale qn̄ finis tēdit ad cōmodū reipub.vt fiſci ꝛc̄.ſiue pena ſit corporalis ſiue pecunia‑ria. Sed diciť ciuile.dum finis tēdit ad cōmodū ptis. glo.no.i.l.pretor.in pn̄.ff.ď ſepul.vio.ꝛ fuit opinio. In‑no.in.c.qualiter ꝛ qn̄.ij.ď accu.ꝛ doc.in.c.j.de iudi. Se‑cūdo rōne forme iterū duplex eſt iudiciū.ſ.ordinariū ꝛ extraordinarium. Tertio rōne quātitatis duplex eſt.ſ. vniuerſale ꝛ ḡnale.q̄ ēt differūt. de hoc plene in.c.ij.de libel.obla. Itē iudiciū triplex reperiť.p̄mū inter ſangui‑nē.ſc̄dm inter leprā.tertiū īter cām.vt in.c.p venerabilē qui fil. ſūt legi. Et iudicium humanū q̄tuor p̄uertere ſolēt.ſ.fauor.odium.premium.timor.vt.c.j.de re iudi. lib.vj.ꝛ.xj.q.iij.c.quattuor.

¶ Juramentum eſt affirmatio vel negatio: ſacre rei aſſer‑tione vel atteſtatione firmata ſm̄ Hoſ.vel adhibita reli‑gione ſm̄ Placen.

¶ Juramētū aſſertoriū eſt cū iurať de p̄ſenti vel de p̄teri‑to ſic eē vel nō eē.fuiſſe vel nō fuiſſe. Sed iuramētū pro‑miſſoriū eſt qn̄ iurať de futuro aliq̄d datuꝝ vel factu‑rū. Aliqn̄ ēt iurať p execrationē: vt ſi hoc nō fecero hoc accidat mihi vt filijs meis.aut hmōi. Poniť ḡ triplex iuramētū.ſ.p̄miſſoriū aſſertoriū ꝛ ꝯfirmatoriū ſm̄ Ho‑ſti.in ſum.de iureiurā.ꝛ Bar.in.l.ſi quis eo.ff.de fide in‑ſtr.ꝛ.xxij.q.ij.p totū. Et habeť lib.iij.ſentē.di.xxxix. De p̄mo.in.c.debitores.c.quīnuallis.ꝛ.c.veniēs.de iureiu. De ſc̄do in.c.ſi.eo.ti. De tertio in.c.cū ꝯtingat.eo.tit. Et iuramentū vergit ſex modis in peiorē exitū.vt not. Ar‑chi.xxij.q.iij.ſi aliquē. Et dꝫ iuramētū habere tres co‑mites.ſ.veritatē iudiciū ꝛ iuſtitiā.c.ꝛ ſi xp̄s.de iureiu.ꝛ c.aiaduertēdū.xxij.q.ij. Et hieremie iiij.vbi dr̄. Et iura‑bit i veritate iuſtitia ꝛ iudicio. Et iuramētū non exten‑diť ad illicitū mandatū.c.quīnuallis.ꝛ.c.veniēs.eo.tit. Jmo p̄ſtās ꝛ recipiēs iuramentū ꝯtra canones puniť vt no.in glo.ver.pena.c.grauis.de cēſi.alr̄ iuramētū ē ſeruādo niſi fiat in diſpendiū anime vel per ſuperiorem abſoluatur.cap.ſi vero.eo.ti.

¶ Juramētū calūnie eſt cū qs iurat ſe bona fide ꝛ nō aīo calūniādi agere vel r̄ndere nec egiſſe vel reſpondiſſe.vn̄.

Illud iureť ꝙ lis ſibi iuſta videtur.
Et ſi queretur verum non inficietur.
Nil promittetur.nec falſa probatio detur.
Ut lis tardeť dilatio nlla peteť.c.j.ď iurā.calū.ī glo.iiij.

¶ Juſiurādū qd̄ cōpetētius poſſet dici factū iuramentū vel factū iuratū: eo ꝙ ſuper facto iurať.vel iuſiurandū: eo ꝙ ſuper iure qd̄ iurāti cōpetit iuraťe q̄uis iurandū placuit. Tamen vt factū dicať ius: q2 ſuper facto iuris iurať adijciť iurādum.q2 illud debet eſſe iuramentū qd̄ antea fuerat iurandum relatione facta non ad id quod fit: ſed ad id quod fieri ꝯuenit.l.ius ait.ff.ď inſti.ꝛ iur. vel vt dicit Azo.forte ius poniť pro religione: quaſi di‑ceret iuſiurādū.i.religio firmāda.vn̄ iuſiurādū idē eſt qd̄ iuramētū factū. Et dr̄ qn̄qꝫ ꝯuentionale.qn̄qꝫ iudi‑ciale ꝛ neceſſariū. Conuētionale eſt qn̄ a te peto aliq̄d ꝛ tu negas tn̄ defero iuramētū vt iurem.ſi in hoc caſu iu‑ro vocať iuſiurādū ꝯuentionale ꝛ volūtariū: q2 extra iu‑dicium ex ꝯuētione ꝛ volūtate partium abſqꝫ aliqua co‑actione iudicis p̄ſtať. Juſiurādū iudiciale ꝛ neceſſari‑

um eſt cū in caſu p̄miſſo iuro ꝙ mihi debeť qd̄ peto ſꝫ iudice in iudicio mihi conferēte vt iurē. Ex hoc aūt iuramēto datur actio ei q dū peteret rē ſuā delato ſibi ab aduerſario iuramēto vel a iudice ſuā eē rē illā iura‑uit.ab ipſo enim.tūc petet rē ſuā actione in factū q̄ oriť ex tali iuramēto. Et dicit Hoſ.ꝙ duplex ē iuſiurādū.ſ.aſ‑ſertoriū.ꝛ p̄miſſoriū. Et aſſertoriū triplex.ſ.volūtariū vt eſt ꝯuētionale.ff.eo.ti.l.iuſiurādū. Neceſſariū quod neceſſitate a iudice impoſita deferť vel ſuſcipiť. Et non pōt recuſari niſi ex iuſta cauſa.vt.ff.de iureiu.l.mādan‑te. Et iudiciale qd̄ in iudicio deferť vel referť a parte ptī qd̄ nō eſt neceſſarium ſubire immo delatū recuſari pōt hodie: lꝫ olim non potuit recuſari: ſed referri. vnde vi‑de glo.in.c.ſi.de iureiu.

¶ Juriſditio ē p̄tās de publico introducta cū neceſſita‑te iuris dicēdi vel eq̄tatis ſtatuēde ſm̄ Azo.ꝛ dr̄ a noi‑bus ius ꝛ ditio.i.p̄tās. Hec aūt qn̄qꝫ eſt ordinaria.qn̄qꝫ ꝺlegata. Itē alia eſt plena.ſ.ſolius p̄incipis.alia aūt ſemi‑plena alioꝝ videlicet a p̄ncipe. De hoc vide ſpe.eo.tit.ꝛ C.eo.ti.l.iij. Et nō ꝙ q̄tuor dāt iuriſditionē ordinariā. Primo lex aīata vel canon.ꝛ hoc in dubio.ſecus ſi ap‑paret velle delegatā. Sc̄do lex aiata.ſ.papa vel imperator ꝛ non inferior niſi ep̄s ſuo vicario. Tertio conſuetudo. Quarto vniuerſitas approbata: vt mercatoꝝ.cerdonū ꝛ alioꝝ artificū q p̄nt de ſuo corpore creare ꝛ eligere iu‑dicē ordinariū. Silr̄ vniuerſitas facultatū artiū vel iu‑riſtarū. De hoc no.circa.c.cū ab eccleſiarū.de of.ordi.

¶ Juridicus eſt qui iura dicit ſm̄ Iſido.li.x.ethimo.

¶ Juriſprudētia ē diuinarū ꝛ humanaꝝ reꝝ notitia iu‑ſti.atqꝫ iniuſti ſcia.iuſti.ſ.ad faciēdū: iniuſti ad euitādū: q2 nō ſufficit ſcire qd ſit iuſtū vl̄ iniuſtū niſi ꝛ ipſaꝝ reꝝ ſp̄ualiū vel corpaliū hēat qs notitiā ſꝫ quā ſm̄ varias cō‑ditiones varia iura ſunt ſtatuēda.inſti.de iuſ.ꝛ iu.i p̄nc.

¶ Jure p̄prio dr̄ aliq̄ res vendi.in īſtrumēto vēditionis qn̄ proprietas transferť in emētē.

¶ Jurgiū dr̄ q̄ſi iuris garritū eo ꝙ hi q dāt de iure cāꝫ diſ‑ceptāt.c.forus de vb.ſig.ar.ꝙ iurgia nō ptinēt ad p̄ſby‑teros: q2 nō teneť eē iuriſpiti.xxxviij.di.q2 ipſi. Nec p̄nt aduocare niſi in certis caſibus.de poſtu.ca.ſi.

¶ Juſticia eſt ꝯſtās ꝛ p̄petua voluntas ius ſuū vnicuiqꝫ tribuēs nō quātū ad actū: ſed quātū ad affectū.inſti.de iuſti.ꝛ iu.in rubrica ꝛ nigro.iuſtitia.n.eſt animi diſpoſi‑tio ꝛ mētis affectus qua qs dr̄ iuſtus.vt a grammatica grāmaticus.dū ſine pſonaꝝ acceptione vel diſtinctiōe velit cuilꝫ quātū in ſe eſt ius ſuū retribuere. Et q̄t mo‑dis dicať iuſtitia no.archi.xxiij.q.j.c.vbi ſana fides.nā dicit ibi. Juſtitie eſt eq̄tas tolerādi inopiā ꝛ tēperātiam hēre i abūdātia. Itē eſt patriā ꝛ ſocios defendere.q2 ve‑ra iuſtitia cōpaſſionē hꝫ.ꝛ nō ex odio.ſꝫ bono zelo exer‑cēda ꝛc̄.vt ibidē. Itē iuſtitia ſic deſcribiť. Eſt habit9 bo‑nus tribuēs cuiqꝫ ſuā dignitatē.deo religionem.parēti‑bus obedīētiā maiorib9 reuerētiā.pibus ꝯcordiā.mino‑rib9 diſciplinā.ſibiipſi caſtimoniā.ꝛ paupib9 ſeu miſeris cōpaſſionē opoſitam. Dic̄ ḡ Tulli9.ꝙ iuſtitia ē habitus animi cōi vtilitate ſuata ſuā vnicuiqꝫ tribuēs dignitatē. Itē ſic.eſt animi ꝯgrua diſpoſitio i ſingulis rebus recte dijudicās.vide gloſam.in inſti.vbi ſupra.

¶ Jus habet multa ſignificata.p̄mo.i.rigor.l.j.C.de le‑gi. Et talis rigor iuris i eccleſiaſticis negocijs nō eſt ſer‑uandus.ſed ſola equitas.c.iterpoſita.de appella. Sc̄do .i.verborū conceptio vt cum dicimus ꝙ i ſtipulationi‑bus verſatur ius.vt.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pact. Tertio.i.rectū vel iuſtum quod deriuať a iuſtitia. Quarto.i.aqua pluuia. Quinto capitur p toto corpore iuris. Alia plr̄a ſignāta pōit Jo.an.ď reg.iur.i p̄n.li.vj. Breuiter ius ſignificat qd̄ ſubtrāiā vel viſus cōis id re‑

nis public. ſ. diffinitiua: nõ aũt ex ſentẽtia interlocuto‑ria nec arbitri. Etiã quãdoq3 ex ſentẽtia criminis priua‑ti: vt furti vel iniuriarũ. Etiã quãdoq3 facto abſq3 ſentẽ‑tia quis incidit in infamiã. Infamia canonica ɔtrahitur ex quolib3 peccato mortali. Et qñ infamia rẽ q̃ repellat te‑ſtẽ a teſtificando in cã criminali vel ciuili criminalr̃ ſeu ciuilr̃ intentata not. in. c. teſtimoniũ. de teſtibus.

¶ Infra. no. per Inno. de fide inſtru. c. iter dilectos. ⁊ Joã. mona. de excep. pia. ſup ver. octo. lib. vi. vbi habes qñ in‑cludit vel excludit: ⁊ Jo. an. de cle. ꝓiuga.

¶ Infinitas in multis iuris regulis ꝓhibeť. de reſcrip. cum in multis. li. vi. Et exẽplificať de reli. domi. c. vlt. ⁊ eo. ti. c. religionẽ. li. vi. de teſti. cum cãm. ⁊ c. ſignificaue‑runt. ff. de teſti. l. i. in fi. Idẽ in relictis pro redemptione captiuorum vbi etiam reſtringitur infinitas. Item cu3 multitudo peccauit. Item non oneratur heres in infi‑nitum fideicõmiſſum ſoluere. Item in ſtipulatione dã‑ni infecti nõ debet quis in infinitũ eſſe obligatus: ⁊ ſic de alijs. ⁊ merito reprobatur infinitas: quia multitudo eſt canonibus inimica. de preben. quia intantu3: ⁊ one‑roſa multitudo nihil habet honeſti. in auť. de referẽ. pa‑la. §. propterea igitur. coll. ij. ⁊ de hoc habes plures con‑cordantias. de eta. ⁊ qua. ca. pe. vide de hoc per Joã. an. in gloſa. ca. cum in multis. preal.

¶ Infula ſumitur interdũ pro corona iperiali. C. de qua. preſcrip. l. fi. in fi. Quandoq3 pro alba faſciola ſacerdo‑talis capitis ſ3 glo. in cle. ij. de vi. ⁊ hone. cle. Capitur ẽt pro mitra epĩ vel abbatis. ⁊ ſignificat altitudine3 ſapiẽ‑tie qua precellere debet epiſcopus. i. q. vij. cõtrauenienti‑bus. i. q. i. viliſſimus. xxv. di. §. nunc autẽ. lxi. diſt. in ſa‑cerdotib⁹: ⁊ duo cornua eius ſignificãt duo teſtamen‑ta. ſ. vetus ⁊ nouũ: que epiſcopus deb3 memoraliter te‑nere. xxiij. di. c. epiſcopus. Et due pẽdule que ſũt in po‑ſteriori parte ſignificãt memoriam duplicem. ſ. manda‑toꝝ diuinoꝝ. xliij. di. ſit rector. ⁊ peccatoꝝ ſuoꝝ ad cõ‑punctionem. de peni. di. iij. iudas. in fi.

¶ Ingenioſus dĩ quaſi intus habẽs vim gignẽdi quali‑bet artem ſm Iſidorum.

¶ Ingenuus eſt cui ex natiuitate competit libertas: qui nõ ẽ factus liber ſed nat⁹. inſti. de igenuis. in pn. Uide de hoc etiã aɔonẽ in fũ. C. de igenu. vel ẽ q ſtatim quando naſcitur liber ẽ. de ſer. nõ ordi. c. iſtitucõi. i glo. i. Et ige‑nuitas dĩ libertas de purga. cano. c. i. in glo.

¶ Inita. i. cõtracta. de pac. c. antbigenus.

¶ In integrũ reſtitutio ẽ prioris ſtatus vel iuris prioris rein‑tegratio: per quã ſubueniť minorib⁹ ⁊ eccleſijs: vt in. l. i. C. de ſen. paſ. ẽt eſt audiẽtie reintegratio ſm Spe. eo. ti. ⁊ l. q ſi minor. §. ſi reſtitutio. ff. de mino.

¶ In integrũ reſtituere eſt reducere in eum ſtatũ in quo erat ante leſionem. de in inte. reſti. ca. auditis. in glo. fi. ⁊ per hunc modum ſubuenitur minoribus ⁊ eccleſijs. C. de repudia. l. i. ⁊. C. de in ĩte. reſtitu. l. poſtulata. Et qñ‑q3 ex legitima ⁊ iuſta cauſa ſubuenitur etia3 maiorib⁹: vt. ff. ex quibus cau. maio. per totum. Et ſic intelligun‑tur. c. ex litteris. eo. ti. ⁊ ca. cum Bertoldus. de re iudi. ⁊ ca. ſignificante. de pigno.

¶ Iniuria vno mõ generaliter dicitur eſſe illud quod nõ fit iure: ⁊ dicitur quaſi non iure factũ. Secũdo iniuria ſpecialiter dĩ culpa: vt in. l. aquil. Tertio diciť iniquitas vl' iniuſtitia iudicãtis: vt inſti. eo. ti. in pn. Quarto diciť cõtumelia: vt. ff. de iniur. l. i. in pn. ⁊ l. apud labeonẽ. eo. ti. Diciť ergo iniuria q̃ſi nõ iniquũ. ex eo ſic dicta q iu‑re ⁊ iuſtitia caret. Fit aũt iniuria tribus modis. ſ. re v̈bis ⁊ litteris. Re vt cu3 manus inferuntur: vt dicta. l. i. §. i. Uerbis vt cu3 fit conuicium: vt in. §. i. iam allega. quod fit concitatione vel conuentu. hoc eſt a collatõe vocis.

Cum enim in vnū plures voces ꝯferunt̄ ꝯuicium dicit̄
quaſi conuētum. Et fit cōuiciū non tantū preſenti: ſed
etiā abſenti: vt vociſerando vel alios ad vociſerandū cō
citādo cōtra certā perſonā: vt. l. j. ⁊. l. apud labeonē. §. cō
uiciū. cū. §. feciſſe. ff. de iniu. Iniuria lr̄is fit cū qs ad iſa
miā alicuius libellum vel famoſum carmē vel hiſtoriā
ꝯſcribit vt. ff. ō iniur. l. lex cornelia. §. ſi qs v̄boꝝ. Re. ō.
famoſuꝫ carmē. Item iniuria triplex eſt. vna leuis: vt ſi
modico ictu qs a pāe vel ſupiori ꝑcutiat̄: alia atrox: vt ſi
aliqs a minore ſe fortiter vel etiam modice v̄beret̄: vel i
ꝯſpectu iudicis: vel oculo aut mēbro ꝓuetur. Et ſic di/
citur pluribus modis: vt premiſſum eſt.

¶ Iniuriaꝝ actio. Require ſupra actio iniuriaꝝ.

¶ In ius vocare eſt in ius cauſa iuris experiendi vocare
apud eū qui ius dicturꝰ eſt: vt experiatur actor an ius
ſibi competat an nō. vide ō hoc Azo. in ſum. C. eo. titu.
⁊ habetur. C. ⁊. ff. eo. ti. l. j.

¶ Inibi eſt aduerbiū cōpoſitū. Etiam qn̄qꝫ eſt nomē li/
bri quē ꝯpoſuit ouidius ꝯ̄ ibidē aduerſariū ⁊ corriualē
ſuū. quē vituperādo ibim noīabat: qꝛ ibis eſt ciconia q̄ eſt
auis vituperabilis ⁊ īmūda. adeo ꝙ eius imundiciā ex/
primere noluit ſm̄ Jo. and. in cle. j. ō re iudi. in glo. vbi
in ibi: vbi hec ponit.

¶ Inhiatio eſt frequēs requiſitio. C. ō pe. bo. ſubla. li. j. li. x.

¶ In litē iurare ē ſuo arbitrio p̄ſtito iuramēto declarare
ꝓ tāto nolle carere re vel rei eſtimatiōe ⁊ ſuū interēē ſin/
gulare facere: ⁊ h̄ finita taxatiōe fcā p iudicē: vt. l. videa
mus. §. iurare. ff. de in lit. iurā. ⁊. l. arbitrio. ff. de dolo. ⁊
ēt a hoc iuramētū ſuit affirmationis: in quo opi. fuit gl.
ff. de in lit. iur. ſup rubrica: lꝫ ꝯtrariū teneat dn̄s Jaco. ō
rauē. in eo. ti. l. iij. per hoc de eo no. plene vel rei eſtima
tione: ⁊ ſuū ſingulare intereſſe facere.

¶ Innoxius eſt q nō nocet. ſicut noxius nocēs dr̄.

¶ Innocuus dr̄ cui nocuū nō fit ſm̄ Iſido. li. x.

¶ Inofficioſuꝫ teſtm̄ dr̄ qd̄ factū eſt ꝯ̄ offm̄ pietatis: vt. l.
q̄. de ioffi. te. q. ſi. extraneus heres iſcribit̄. alīs iſtituit̄. Idem
ſi nō extraneꝰ: vt. l. lꝫ ro. §. j. ff. eo. ti. filiꝰ vō ꝓpriꝰ aut p̄te
ritur: aut inique exheredat̄. hoc eſt qn̄ pr̄ vel mr̄ fecit te
ſtamētū. Idē vbi filius in teſtamēto patrē ſuū cū exhe/
redat. Etiam ſi frater fratrē exheredat tribus pſonis in
ſtitutis in duobus caſibus ⁊ dr̄ teſtm̄ inofficioſuꝫ vt in
ſti. eo. ti. §. j. ⁊. ij. Officiū enim inter patrē ⁊ filiuꝫ dicitur
pietas. ff. de obſe. preſtan. l. pen. īter patronū ⁊ libertum
dr̄ obſequiū. C. de nego. ge. l. ſi. īter deū ⁊ hominē dr̄ reli/
gio. īter hoīeꝫ ⁊ hoīeꝫ ſtat in noīe gn̄ali: vt qd̄ dꝫ hō hoī
ex nā. ff. de ſer. expor. l. ſeruus: vide accur. ꝑ ordīneꝫ hoc
notantem in. l. j. in glo. ff. eo. ti.

¶ Inofficioſa donatio dr̄ q̄ ꝯ̄ offm̄ pietatis facta eſt: ⁊ fit
ad ſilitudinē inofficioſi teſti. vt. C. e. ti. l. j. ⁊ p totū ti. ſe. qꝛ
per eā liberi vel parētes excluduntur a bonoꝝ ſubſidio.
vel ex ꝓpoſito donātis vel re ipſa: qd̄ p ſe ſufficit ad re/
uocationē donationis: lꝫ ꝓpoſitū vel ꝯſiliū donātis nō
interueniat: iuxta nota. in. l. ſi liquet in glo. C. eo. titu.
vide de hoc ibidem.

¶ In p̄ſtiaꝝ hr̄ in. l. de eta. §. ex eū. ff. de interro. acti.

¶ In ꝑpetuū qn̄qꝫ ſignificat donec viuo. ff. ꝓ ſocio. l. j.
qn̄qꝫ ſignificat p īfinita ſecula etiā poſt mortē ſꝫ glo. in
v̄bo. ꝑpetuat̄. in. §. at ſi ita. inſti. de v̄bo. ob.

¶ Impenſe ſm̄ Azo. in ſum. de reſcin. ven. dicte ſunt ab
īpēdēdo. Et ſunt triplices: quedā neceſſarie: quedā vti/
les: quedā voluntarie. Neceſſarie dicuntur quibus nō
factis res erat peritura: vel que ſi facte nō eſſent res lon
ge deterior effecta fuiſſet: vt in. l. impēſe. ff. de verb. ſig.
verbi gratia. Conduxi a te domū que ita ruinoſa erat ꝙ
niſi refecīſſem eam: erat caſura: he impēſe dicuntur ne/
ceſſarie: ⁊ ipſas repetam per cōtrariam actioneꝫ ꝯducti.

Utiles dicuntur quibus non factis res nō erat peritu/
ra: ſed ipſis factis melior efficitur: vt pote ſi faciaꝫ feneſ/
ſtras vtiles in domo vel ſimilia: faciunt ergo vtiles im/
penſe rem deteriorem eſſe meliorem. Uoluntarie dicū/
tur qbus nō factis res nō erat peritura: nec ipſis factis
res efficit̄ melior: ſꝫ bn̄ amenior: vtpote ſi facio picturas
in domo mea: he nō repetunt̄ nec deducūtur: q̄uis fe/
cus ſit de neceſſarijs: ⁊ vtilibus. Sed has licituꝫ eſt mi
hi abradere ſine leſione prioris ſtatus: ſi abraſe poſſunt
mihi aliquā vtilitatem afferre: alioquin non eſſet mihi
licitum: quia malitijs hominum: qui nihil aliud que/
runt niſi vt noceant: non eſt indulgendum: ſed obuiā/
dū: ⁊ ſibi imputet qui eas fecit: qꝛ donare videtur iuris
fictione: vide. ō. expenſe.

¶ Implementuꝫ ſumitur pro implemēto conditionis.
hoc modo ſignificat actum nedum eſſe purificatū: im
mo ⁊ hereditatē eſſe acqſitā vel legatū. l. iam dubitari.
ff. de here. iſti. Sed vbi iſtituo vel lego ſi capitoliū aſcē
deris ſiipletur ꝯditio. hoc iplemētū ſignificat purifica/
tionē actus ⁊ nō acqſitionem. l. antepenul. ff. de cōdi. iſti.
Si auteꝫ conditio eſſet grauis. puta ſi Alexādriā ierit.
ſi centum dederit: tunc implementum ſignificat etiam
acquiſitionem: quia ſignificatū ſumit̄ ex onere magne
ꝯditionis quā nullus cōmuniter impleret niſi poſt de/
liberationem acquirendi. Item dic ꝙ in legato lꝫ imple
mentū ꝯditionis tantū ſignificet purificationē. Tamē
per hoc etiam importat acqſitionem cōmutabilē. trāſ
miſſionē legati: ſi decedit: qꝛ cōditione purificata lega/
tū trāſmittit̄. l. vnica. §. ſinia. C. de cadu. tol. Secꝰ i heredi
tate: qꝛ illa nō adita non trāſmittit̄. l. qm̄. C. de iure deli.
Itē vbi pupillus eſt iſtitutꝰ ſub ꝯditiōe ſi ierit Alexan/
driā que diſtabat p. xx. vel. xxx. dietas: lꝫ ꝯditio ſit gra/
uis: attn̄ hoc iplemētū ſignificat tm̄ purificationem: qꝛ
nō plus pōt ſignificare: lꝫ enīꝫ pupillus hoc fecerit aīo
acqrēdi hereditatē: nō tn̄ ſibi acqrit̄: qꝛ nō pōt adire ſi/
ne tutoris auctē. Sꝫ i legato ſecꝰ. nā ſibi acqreret̄. l. pu/
pil. ff. de ꝯdi. iſti. iūcta. l. ꝯditionibꝰ. ff. de ꝯdi. ⁊ demon.
Sꝫ vbi pupillus filiuſfamilias vl̄ ſeruꝰ eſt inſtitutꝰ a pāe
vel a dn̄o ſub ꝯditiōe. adiplet ꝯditionē. h̄ iplemētū tra/
hit acqſitionē: qꝛ purificata iſtitutiōe nō ē i eiꝰ volūtate
vel p̄tāte acqrere vel nō acqrere: vn̄ neceſſariꝰ eſt heres:
vt inſti. de heredū q. ⁊ differē. §. j. Nec obſtat ꝙ nō poteſt
acqrere ſine tutoris auctē. Sꝫ h̄ veꝝ eſt vbi p ſe ſibi ac/
qrit. Sꝫ hic iure ciuili ſibi q̄rit̄ etiā eo inuito: ⁊ ſic ō alqs.
Finalr̄ ergo iplemētū cōditionis vel modi ſignificat qd̄
ipſum factū ipſa ꝯditio vel modus ſeu ſignificatū alias
vndecūqꝫ ſumptum ſignificare dictat.

¶ Impoſſibile notat̄. lxj. di. catulēſis eccl'ie: vn̄ ipoſſibili
tas ꝓpe ē triplex. vꝫ iuris facti: ⁊ nāe: ſm̄ Jo. an. i regla.
nemo. de reg. iur. li. vj. Et nō ꝙ ipoſitas appoſita actui
diuerſimode ſignificat vt ex ſignificato ex ea ſūpto vel
alias vnicuīqꝫ ꝯcludit̄ diſponētē voluiſſe: vbi gr̄a. Uēdo
vl̄ ꝓmitto tibi ſi celū digito tetigeris ſignificat deriſio/
nē ⁊ ſi ꝯſēſū. l. ſi ſoli. ff. de act. ⁊ ob. Rō. qꝛ ſignificatū h̄
ſumitur ex ipoſſibilitate adiecta q̄ exiſtere nō pōt. Et iō
nec valet actus ſub eo celebratus. Etiāꝫ qꝛ ſic apponēs
impoſſibilitatē ſcienter per hoc intēdit nihil agere. Itē
ibi. Stichus ſeruus meus ſi mille dederit liber eſto: lꝫ
hec conditio nō ſit ipoſſibilis: ſed difficilis: qꝛ mille da/
ri p ſeruū poſſunt cū maxia difficultate: imo qſi ipoſſibi
le eſt: quare nō ſignificat ꝯſenſū. l. cū heres. §. j. ff. de ſta.
libe. Et ſumit̄ hoc ſignificatū ex quaſi ipoſſibilitate q̄ ſi
gnificat ꝙ nō fuit animus libertatē dare. Itē ibi. heres
meus digito celum tangat: ⁊ ſi nō tetigerit: centuꝫ titio
loco pene ſoluat. Titio centum nō debent̄. iſti. de lega.
§. j. qꝛ ipoſſibile precipit̄ heredi. ideo p̄ceptū nulli cui

pateri nõ põt. Ideo pena appoſita locū nõ hꝫ. Itē vbi filius ↄſtituiť ſeu iſtituiť ſub ↄditione impoſſi. ſi digito celum tetigerit iſtitutio nulla eſt. l. ſi filius. ff. de cõdi. iſti. Et hoc rõne impoſſitatis: vt ſupra. Itē ibi ꝓmitto hodie centū dare Rome. ⁊ ſum Erfordie nõ valet ꝓmiſſio. iſti. de vb. ob. §. loca. Itē ibi et ſi Erfordie dicit: volo ꝑſtari ſtatim ſeruos meos q̃s hẽo rome infra decẽdium mortis mee ſi teſtator ſtatim moritur: ita ꝙ impoſſe ſit ꝑſtare infra decendiū. nihilominꝰ valꝫ legatū. l. ſi mihi ⁊ tibi. §. j. ff. ð leg. j. qꝛ lꝫ ex euẽtu feſtine mortis teſtatoris ſit ipoſſitas: ab initio tñ nõ eſt impoſſe: qꝛ dū dixit hoc viuere potu'it per tm̃ tp̃s quo erat poſſe ſeruos illos ꝑſtari iſra decẽdium mortis: dꝫ ergo itelligi ipoſſitas vel difficultas talis per quā ↄcludi poſſit animꝰ nõ legādi ꝓbabilr. Ideo ſi quis locauit vel ↄduxit opus fieri: ⁊ appoſuit tp̃s iſra quod fieri ipoſſe ſit ipoſſitas nõ vitiat ⁊ itelligitur tẽpus iſra qð fieri eſt poſſe. l. iſulaꝫ. §. in operis. ff. de loca. ⁊ ↄduc. Itē vbi cõtraho tecū matrimoniū ſi digito celū tetigeris valet matrimoniū: ⁊ ↄditio hꝛ ꝓ nõ adiecta rõne ipoſſitatis. c. ſi. de cõditionibus appoſitis: niſi. n. euidẽter cõſtet ð diſſenſu indicādū eſt pro matrimonio: nā licet ipoſſibilitas ſignificat nõ ↄſenſuꝫ: nõ tñ ita euidẽter ſignificat ꝙ ꝑ ƀ ↄtra matrimoniū iudiceť: ſꝫ vbi ↄtraho tecū mr̃imoniū ſi ꝓlē euitaueris: ſi adulteraꝰ te ꝑſtiteris ⁊c̃. nõ tenet matrimoniū: vt in ca. ſi ꝯ ditiones. Ratio eſt diſſenſus ſeu nõ ↄſenſus ſignificatus ex impoſſibilitate iuris. Nam matrimoniū fit ꝓpter ꝓlē ⁊ fornicationē euitādam: ideo lex canonica ad hoc ſe adaptat. Sed vbi cõtraho tecū ſi furtū feceris vel homicidium tenet matrimoniū: niſi vbi per hoc euidẽter appareret de diſſenſu: nā vbi tenet matrimoniū oīs turpitudo de iure eiſciť: qꝛ reſiſtit: ergo in obligatione nullatenꝰ ſubſiſtit: ⁊ valet matrimonium propter conſenſum: ⁊ ſic de alijs exẽplis de impoſſibilitate.

Impubes eſt q ex habitu corporis ſui ipubertatē oſtēdit: ⁊ ꝙ generare vel ↄcipe nõdū poſſit: ſicut maſculus ante decimūquartū annū. mulier añ duodecimum: ⁊ hoc vt plurimū: plerūqꝫ tñ pubertas anticipat annos: ita. n. olim ex habitu corporis pubertas vel ipubertas vt hic capiebať ſicut hodie ad ſolos annos hic poſitos requiritur: vt inſti. qui. mo. tute. ſi. in principio.

Inqlinus dꝛ q ↄducit rē vrbanā. l. errorem in glo. ſuncta. l. licet. C. locati. An aūt detrahat de fructibꝰ expẽſas quas fecit in re quā ↄduxit vel colit. vide plene ꝑ Bar. ff. ſolu. mat. l. fructus: vbi facit bonā diſtinctionē nota dignā. Vñ inqlinꝰ reſidet in ciuitate: colonꝰ võ in villa: vt. ff. ð acq. poſ. l. q pignoris: ⁊. l. ſi id qð. §. etiam ꝑ colonos. e. ti. vbi glo. ⁊. l. q ſpes. ff. de ſun. inqlinꝰ tñ ꝓprie dꝛ colēs ꝑdiū vrbanū: ſꝫ colonꝰ ꝑdiū ruſticū. Re. ſ. colonꝰ.

Inqſitio eſt alicuiꝰ criminis ꝑ ſupiorē reſpectu iferiorū ſuoꝝ iueſtigatio: vt in ti. de accu. ⁊ iqſi. ⁊ denūcia.

In rem verti eſt in alicuius vtilitatē verti: vide ſupra. actio de in rem verſo.

Inſpector dꝛ q ad ꝑdia ꝓuincialium accedere hꝫ forte vt referat vel reformet ſi aliq̃ eēnt deſerta vel male eq̃ta: vt hec tollať. C. de āno. ⁊ tribu. l. ſi. ⁊ etiā dꝛ diſcuſſor. C. de cēſi. tõſi. ⁊ peq̃tor. l. peqnatores. li. xj.

Inſcriptio eſt qdam libellus quē accuſator offert iudici ſub hac forma ſcriptꝰ. Ego. n. corā vel apud. N. ꝑtorē vel iudicē refero talē reū ꝫ legis iulie de adulterijs: de adulterio qð cõmiſit cū. B. dū eēt cū ea mẽſe tali. in domo tali. ↄſule tali regnāte. Et opatur iſcriptio ꝙ accuſator ſi crimen nõ ꝓbauerit qð ipoſſint ad talionē obligatur. Habet autē iſcriptio locū ſolū in criminibus vbi ꝑ modū accuſatiõis iſtituuntť: non ſi ꝑ modū exceptiõis opponanť: vel vt de eis ſine accuſatore cognoſcať: vt. l. q crimē. cū ibi no. C. de his q accuſa. ꝓſt. Qualiter aūt talis libellus debeat formari: ⁊ que cõtinere. nota in. l. penul. C. de accuſa.

Inſcribere eſt ſe obligare ſi nõ ꝓbauerit ad eā penam quā reꝰ dꝫ pati: vel quā accuſando iferre intẽdit ſi ꝓbauerit accuſator: vt in ca. ſup his de accuſa. in glo. ⁊. ij. q. viij. quiſqs. nam calumniantes ſe ad vindictā poſcat ſimilitudo ſupplicij: vt ibi dicitur.

In ſtirpes ſuccedere ſꝫ Hoſti. de ſuc. ab inteſta. ſub. §. ꝗ vñ. in ſtirpes ſuccedere. eſt ſuccedere filios ꝑmortuorū in eā partē quā coꝝ parẽtes erāt habituri ſi viuerẽt: vñ ſi qs ex vno filio vnū nepotē ſuſcepit: ⁊ ex alio decē vel plures: tñ capiet vnus ex pte vna q̃tū decē ex parte altera: ⁊ hoc ſi tracteť de ſucceſſione deſcẽdẽtiū. Collaterales nāqꝫ ſemꝑ viriliter ſuccedūt: ⁊ hi qui ſunt in eodē gradu ſuccedunt viriliter. i. ꝓ equis portionibus: vt in auc̃. de heredi. ab inteſta. §. ſi võ. col. ix. ſiue in capita. C. de legiti. heredi. l. ſi. ⁊ auc̃. ceſſante. Licet qdā dixerit ꝙ in capita ſemꝑ ſuccedāt. vide Hoſti. ibidē ſub. §. viſo. verſi. ꝙ ſi factū ſiliꝫ. Re. ſ. in capita ſuccedere.

In ſeruire frequẽtiꝰ notat de ſi. iſtru. c. j. in glo.

Inſolidū. i. in totū. ⁊ poniť in inſtrumẽtis maxime in ꝓcuratorijs: vt in. c. ſi duo. de ꝓcu. li. vj. vbi de hoc.

Inſolutū. i. in ſolutionem.

Inſcitia. i. ignorātia. xxxviij. di. ſi in laicis vꝛ itolerabilis iſcitia: q̃to magis in his q ꝑſunt.

Inſtituere ⁊ iueſtire idē ſonāt: ſꝫ iſtituere ſm̃ ꝓꝓ̃tatē vocabuli eſt i poſſeſſionē ponere: q̃ſi intus ſtatuere. Et in hoc differūt: qꝛ iſtitui dꝛ qs ꝑſtialr. Inueſtiri autē in abſẽtia. Hoſti. ſꝫ Ber. ver. de inſti. c. auctoritate. Inſtituere eſt ſpūalis iuris bñficij vel dignitatis corporalem tradere poſſeſſionē. Inueſtire aūt eſt ius canonie vel dignitatis tribuere qð põt fieri ꝑ annulū vel librū. idifferenter tñ vnū pro alio ſumiť: vide. c. auc̃te. ꝑal. in glo.

Inſtitutio eſt ꝑmus gradus oīuꝫ iſtitutoꝝ: vt no. C. ð lib. ꝑte. l. j. etiā ſi nulle eſſent ſꝫ leges. Sed ſꝫ canones iſtitutio eſt eccl̃ie vel eccl̃iaſtici bñficū collocatio q̃ſi ius hñtē ad bñficiū ꝑ ꝓꝑ̃tationē intus vel in bñficiū ſtatuēs. Et ſm̃ Hoſ. inſtitutio ꝓprie eſt ꝑlatoꝝ pſonaꝝ: ⁊ clericoꝝ. collatio võ bñficioꝝ ⁊ ꝑbendaꝝ. Inueſtitura aūt eſt traditio vel q̃ſi traditio qð addiť: qꝛ cõiter fit ꝑ annulū vel librū. vñ iueſtitura eſt in corporalē poſſeſſionem vel q̃ſi poſſeſſionem iductio ſeu traditio. Inſtituti dicūr heredes ab aliq̃ i hereditate ducti. Et h̃ in ꝑ gradu: vt. ff. de vulg. ſubſtitu. l. j. in ꝑn. Subſtituti võ dicūr q in locū iſtitutoꝝ deficiẽtiū. i. moriẽtiū ad hereditatē iſtituunť: vt in ſubſtitutiõe pupillari. iſti. de pupilla. ſubſti. in ꝑn. Dꝛ aūt ſcðs gradus oīs q ſeqtur poſt ꝑmū. Et in ſilī notatur. C. de ſecū. nup. ſup rub. ff. de vulg. ſubſti. ſup rub.

Inſtitutionū dꝛ q̃ſi iſtructionuꝫ: qꝛ in hoc ꝑmis legū ꝑceptis iſtruimur: vel qꝛ in ſtatum humani vel romani iuris nos erigit: vt Accur. dicit in glo. l ꝑn. iſtitutionū vel iſtitutoꝝ: vñ liber iſtitutionū eſt collectus ex volumine iuris, ⁊ autẽtico: ⁊ Codice Juſtiniani: q nunc non eſt in vſu ſm̃ Accur. ibidē: qꝛ poſt digeſtū ⁊ primā cõpoſitionē Codicis factus eſt iſte liber qui inſtituta intitulatur. Sed tamē ante ↄpoſitionē Codicis qui nūc eſt vſu: vnde eſt ꝙ quādoqꝫ per codicē corrigitur qð in inſtitutis dꝛ. Et etiam in ſecunda compoſitione Codicis Juſtinianꝰ facit mẽtionē de inſtitutis: vt. C. de emē. iuſti. co. l. vni. circa medium. ibi nõ ſolum inſtitutorum vel digeſtoꝝ hec Accur. vbi ſupra.

Inſolentia eſt moruꝫ inconuenientia fatuitas ſupbia vel prauus vſus quaſi contra ſolitum ⁊ debituꝫ nature curſum de accuſa. ca. qualiter ⁊ quando. ſecundo. §. verum. ⁊ de offi. ordi. c. j. in clemen.

¶ Inſtãtia eſt tẽpus quo iudiciũ diſcutit̃ ⁊ finiri dꝫ: vt l ca. venerabilis. de iudi.

¶ Inſtitor eſt ille q̃ tabernis vinis vẽdẽdis vel alicui alteri negocio eſt ꝑpoſit᷒. l. iſtitor. ꝑma. ff. de iſti. acti. vbi dĩ. inſtitor appellatus eſt ex eo ꝙ negocio gerẽdo iſtat ſiue taberne ſiue alij negociationi ſit ꝑpoſitus. Itẽ. e. ti. in. l. iſtitor. ij. dĩ is q̃ taberne locoue alij ad emẽdẽ vẽdẽdũue ꝑponit̃. qꝫ ſiue loco ad eũdẽ actũ ꝑponit̃.

¶ Inſtitoria actio. Re. ſ. actio inſtitoria.

¶ Impotẽtia coeũdi eſt vitiũ vel defectus n̄alis vel accidẽtalis quo quis ipedit̃ alteri carnaliter cõmiſceri.

¶ Inſtruct᷒: hoc adiectiuũ ſignificat adiectionem. ⁊ hoc dupliciter. ſ. acceſſorie ⁊ ꝑncipalr̃. Acceſſorie cũ res adijcit que ꝯſueuerũt accedere. vbi grã. dicẽdo fundũ iſtructũ. Nã inſtr̃ꝫ fundi adijcit̃ acceſſorie. Principaliter cũ res adijcit que nõ ꝯſueuerũt accedere. vbi grã. fundũ inſtructo inſtr̃ꝫ patrisfamilias q̃ñ nõ eſt inſtr̃ꝫ fundi adijcitur ꝑncipalit̃. ꝯcordat. l. ſi cui fundus. ff. de fundo iſtruc. vbi dĩ ꝙ extincto legato fundi nõ extinguit̃ legatũ iſtrumẽti. Et ad. §. ſi quis ancillas. inſti. de le. vbi dĩ ꝙ extinguitur: dic ꝙ itelligit̃ de iſtr̃o acceſſorio fundi. ⁊. l. ſi cui fundus ꝑal. in non acceſſorio. Et rõ huius duplicis ſignificati eſt volũtas ꝓferẽtis declarata ex q̃litate rei adiecte. ſ. an ſit acceſſoria vel nõ: q: adiectiuũ inſtructus vt premittitur dupliciter accipitur.

¶ Inſtr̃m ſm Hoſti. in ſũma. ti. de fide iſtru. ⁊ ſꝫ Spec. ti. de edi. iſtrumen. in ꝑn. eſt ſcriptura ad aſſertiones ſeu ꝓbationẽ alicuius rei facta. Eſt autẽ inſtrumẽti appellatio gñalis qua ꝯtinentur ea oĩa q̃bus cauſa iſtrui põt. Et ſic teſtamẽtũ: codicillus: teſtimoniũ: ⁊ ꝑſone teſtes. q̃bus cauſe iſtrui debẽt. loco iſtrumẽtoꝝ habẽtur. l. j. ff. de fi. iſtru. ⁊ eſt glo. in. c. cum dilectus. de fi. inſtru. Dicitur autẽ iſtrumentũ: q: iſtruit. ⁊ documẽtum q: docet: vt. l. j. ꝑalle. Tamẽ iſtrumẽtum ꝓprie dicitur ſcriptura ad memoriam alicuius confecta ſiue carta: ⁊ ita ſumit̃ in auc. de iuſtru. cau. col. vj. Nam inſtrumenta fiunt ad memoriã ꝑpetuam. ij. q. vj. ſaluberrimum. xxvij. q. ca. j. omnes femine: ⁊ inſtr̃m eſt actus volũtarie iuriſdictionis. Et cõmuniter ſm doctores põt fieri diebus feriatis: etiã ob honorẽ dei ⁊ ſanctoꝝ. licꝫ dñs Anto. de bu. dicat cõtrariũ ꝙ tabellio ſine peccato nõ põt conficere iſtrumẽtũ die ſic feriato: vt dominica vel diebus apoſtoloꝝ: ſi tamẽ faciat lꝫ peccet. actus propterea nõ redditur nullus. Rõ. q: pena nullitatis eſt odioſa. ergo reſtringẽda. de peni. di. pene. ⁊ regula odia. de reg. iur. li. vj. vide notata p doctores in. c. ꝯqueſtus. de ferijs. Et p quot teſtes reprobet̃ iſtrumẽtũ. notat̃ in. l. in exercendis. C. de fideiuſſo. ⁊ in. c. cũ Joañes. de fi. inſtru. vide Hoſ. de pba. §. ſꝫ q̃ritur. Et dicit Ludouicus de roma in ſingularibus ſuis ꝙ hec dubitatio ceſſat̃ cum inſtrumento aſſerit̃ p notariũ de ſpontanea volũtate. nã tũc idiſtincte põt reprobari p duos teſtes ſm Bal. in diſputatione ſua. allegat Inno. in. c. ſup hoc. de renũ. ⁊. l. obſuare. ff. de offi. ꝓcõſul. nec iſtr̃m ꝓbat niſi ſit in eo dies ⁊ loc᷒. ca. inter dilectos. de fi. iuſtru. ⁊. c. abbate ſane. in glo. de re iudi. li. vj. hoc veꝝ niſi ꝓbet̃ dies ⁊ loc᷒ eſſe in originali: licꝫ ſit omiſſus in iſtrumẽto ſm Spec. in ti. de iſtrumen. edic. §. iſtrumẽtũ. ver. quid ergo. Etiaꝫ iſtrumẽtum de falſo ſuſpectuꝫ reddit diuerſitas ſcripturaꝝ vel manuũ caſuo ſingularis ⁊ vnicus in auc. de trien. ⁊ ſemiſ. §. qđ ⁊ ſepe. ſm Bal. in. l. ꝯtractus. C. de fi. iſtru. ⁊ ſimil̃. in. c. inter dilectos de fi. iuſtrumẽ. Et dicit glo. in auẽ. vt ꝑponat̃ nomẽ imperatoris. ſi notarius omittit hec v̾ba. In noĩe dñi in iſtrumẽto ꝙ illud iſtrumẽtũ nõ valet. Que glo. põt eſſe vera in arduis ⁊ perpetuis: ſꝫ in minorib᷒ ⁊ breui tẽpore duraturis nõ tenet. Et contrariuꝫ poteſt tenere

ſm Spec. in ti. de inſtrumen. edi. §. j. circa prin. Sed vtrum valeat iſtrumentũ per tabellionẽ excõicatũ ꝯfectum: videtur ꝙ ſic. de here. excõmunicamus. §. credẽtes. vbi dicitur. Si excõicatus ſatiſfacere contẽpſerit infra annuꝫ: tũc inſtrumẽta p eũ ꝯfecta non tenẽt: ergo a contrario ſenſu prius: ante ãnũ facta valẽt: lꝫ ſit excõmunicatus. Sed in cõtrariũ ꝙ nõ valeant. iij. q. iiij. nullus. de ſentẽ. excõ. nouerit. Dicunt Hoſt. ⁊ Guil. ꝙ dũ eius excõmunicatio eſt occulta valẽt iſtr̃a ab eo cõfecta: vel ſi ſit manifeſta nec põt ꝓbari. iij. q. vij. §. tria. de re iudi. ad ꝓbãdum. de excep. pia. §. ſi v̾o. li. vj. ſec᷒ ſi notoria. c. exceptionẽ. de excep. ⁊. c. vl̃a. de cohabita. cleri. ⁊ mulie. Et vtrũ p iſtr̃ꝫ ꝓbet̃ crimẽ. Iſtã q̃onẽ Jo. And. in. c. cũ in põnib᷒. de iureiur. li. vj. in glo. v̾bi. datis. dicit ſe diſputaſſe: quẽ vide ibidẽ: ⁊ etiã Geminianum. Sed aliter dĩ iſtr̃m apparatus fundi q̃ exercet̃ poſſeſſio: ⁊ ita accipit̃ in. l. q̃ſitũ. ff. de fi. iſtru. Uñ iſtr̃oꝝ q̃dã ſunt agroꝝ colẽdoꝝ: vt aratrũ: raſtrũ: traha. que equãdis ceſpitib᷒ trahunt̃. Alia colligẽdoꝝ fructuũ vt ſarculus quo cardones ⁊ herbe inutiles excidũtur: ⁊ ſilia: vt falces fenarie: falces meſſorie: ⁊ falces putatorie. ligones: torcular: corbes. Alia vindemiatoꝝ q̃b᷒ vindemia portat̃ cã ſeruãdi fruct᷒: vt dolia: granaria: caſſelle: in q̃bus fructus reponunt̃. ſ. cellule granarioꝝ. Uñ iſtr̃ꝫ capit̃ tripl̃r. vno᷒ latiſſime: ⁊ ſic oẽ vas vel ſuſceptibile in ꝯſtructione domus vel fundi vſitatũ dĩ iſtr̃m. Scđo late p̃ro oĩ eo qđ cãm iſtruit: vt ſcripture teſtes. facit. c. puenit. iſtra. de teſti. cogẽ. facit. l. nõ nonnẽ. §. iſtr̃oꝝ. ff. de v̾bo. ſig. Tertio ſtricte ſolũ p ſcripturis: vt in ti. de fi. iſtru. Et ſic differũt teſtes ab iſtr̃is: q: ꝓbatio teſtiũ fit viua voce: ſꝫ iſtrumẽtoꝝ voce mortua. Ex quo ſeq̃t̃ ꝙ ſtatutuꝫ diſpones ꝙ ꝓducẽs falſum iſtrumẽtũ puniat̃ in decẽ. nõ hẽt locus in ꝓduc᷒te falſum teſtẽ: q: ſtatuta ſunt ſtricte itelligẽda. facit. c. ex litteris. de ſponſa. Sunt aũt inſtr̃oꝝ due ſpẽs. Nã aliud publicũ aliud ꝑuatũ. Inſtrumẽtum publicũ eſt ſolẽnis ⁊ rite ordinata ſcriptura p autẽtice ꝑſone manũ publice ſcã cã memorie. c. ſcriptura. de fi. iſtr. Et ſũt iſta de ſolẽnitate q̃ facuit iſtr̃ꝫ publicũ ⁊ autẽticũ regulr̃: vt. ſ. ꝑponat̃ nomẽ ipatoris: ⁊ ãnus iperij. nomẽ cõſulis ⁊ ann᷒ ꝯſulat᷒. Hodie v̾o ponit̃ nomẽ ſũmi põtificis cũ alijs ſeptẽ. vt ſũt ann᷒ dñi. idictio: mẽſis: dies: loc᷒: teſtes: cũ noĩe notarij ⁊ẽ. de q̃b᷒ no. glo. i. l. gñali. C. de tabu. li. x. Et dĩ publicũ iſtr̃ꝫ: q: iudicis aucte eſt exẽplificatũ ⁊ autẽticatũ: vt in. c. cũ dilecta. de ꝯfir. vti. vel inuti. Itẽ publicũ iſtr̃ꝫ: q: autẽtico ſigillo eſt ſigillatũ: vt. c. j. de fi. inſtru. Itẽ dĩ publicuꝫ inſtr̃m qđ in iudicio dĩ ſeu ſcribit̃ apud acta publica. Et valet etiam per quẽcũqꝫ ſcriptũ ſit: vt de ꝓba. q̃ñ. Item dĩ publicũ inſtr̃ꝫ qđ hꝫ ſubſcriptionẽ triũm teſtium viuẽtium: vt. c. ſcripta. ꝑalle. Itẽ dĩ publicũ qđ de archiuio publico: vel de armario ꝓducitur: vel liber cenſualis in quo ſcribuntur cẽſus: vel liber annotationum: ⁊ ei creditur ſi habet publicũ teſtimoniũ. ſ. ſi iudex ꝯfitet̃ illud de archiuio publico eſſe ꝓductũ. c. ad audiẽtiã. de ꝑſcrip. vbi dĩ ꝙ papa credidit cuidã libro cẽſuali: ⁊ cuilibꝫ alij inſtrumẽto fides adhibetur: vt pꝫ p iam dicta: ⁊ p multa alia iura. Inſtrumentũ ꝑuatũ eſt qđ p manũ priuatã ꝯfectũ eſt vel a tabellione: nõ tamẽ in forma publica ſcriptũ: vt q: nec nomẽ imparatoris: nec cõſulis: nec pape. de q̃bus ſupra ꝓxime dictũ eſt appoſuit: vt. C. qui pot. in pigno. hẽan. l. ſcripturã vt ibi notat̃. Et tale inſtr̃m debet habere triũm teſtium ſubſcriptionem: vt dicta. l. ſi. Et priuatum iſtrumẽtum a quocunqꝫ ſit ſcriptum niſi aliquo dictoꝝ modoꝝ ſit roboratũ: nõ valet. Inſtrumentoꝝ priuatoꝝ tres ſunt ſpẽs. Nam aliquãdo facit qs ſcripturã ſibi tantuꝫ: ⁊ aliquãdo ſibi ⁊ alij: aliquãdo alij tantũ. Illi ſcripture quã

quis facit ſibi vel ꝓ ſe. nulla fides adhibeť: vt. C. de ꝓba. l. j. Si aūt facis ſcripturā ꝯ̄ te. puta creditori tuo de eo qḋ accepiſti ab ipſo creditur ei ꝯ̄ te. vt. j. q. vlt. ſaluberrimi. Si aūt tibi ⁊ alij facis ſcripturā ſic ē codex rōnū tuarū ei iterdū credit: vt. x. q. ij. Eſt āt aliqḋ iſtrū guarātigie: vel guarātigiati. vȝ. qḋ hȝ executionē paratā: vt ſi cōtat aliquē eſſe debitorē alteri⁹. ſtati eo exhibito i iudicio iudex executionē facit: vt fit cōiter papie. De his notať i. l. a diuo pio. ff. de re iudi. De inſtrumentoꝝ raſura. vide i. c. ex lřis. i glo. ij. de fide iſtru. ⁊ i. c. cū venerabilis. i glo. fi. de re. do. Et. c. licet. in glo. iij. de cri. fal. Naȝ iſtrumentum raſum de falſitate ſuſpectū habeť. ergo dr̄ ab iſtruo: q: eo mediāte cauſe iſtruuntur.

¶ Inſula dicitur quaſi in ſalo. idest in mari poſita. Etiaȝ inſula domus dicta eſt: vide quod notatur circa. §. inſula. inſtitu. de rerum diui.

¶ Inſularij ſerui ſunt qui in inſula retinentur: vt. l. in lege. ff. de verbo. ſigni.

¶ Interceſſor dr̄ q ꝓ alio ꝓces facit vel fundit. Itē dicimus iterceſſorem illum q itercedit ⁊ iterponit ſe iter debitorem ⁊ creditorem ad hoc ꝙ ei pecunia mutuetur: ⁊ eſt q̄ſi fideiuſſor ⁊ conſtitutor.

¶ Intercedere ꝓprie idē eſt qḋ ꝓ alio ꝓces fundere. Sumitur tn̄ cōiter in iure ꝓ interuenire.

¶ Interemptor. i. mediator in emptionibus.

¶ Intruſi dr̄r q nō ꝑ electionē canonicā: ſȝ ꝑ violētiam occupāt honores officia vel eccliaſtica bñficia.

¶ Intētio ſiue capitm in iure dicť illud qḋ itendit ꝓbare per teſtes is qui inducit eos.

¶ Intelligentia dictoꝝ eſt ex cauſis aſſumēda dicēdi. ff. de vbo. ſigni. ca. itelligentia: ⁊ non ex opinionibus hominū: ſed ex cōmuni vſu ſunt itelligēda nomina. ff. de ſuppel. lega. l. labeo.

¶ Interrogatoria ſunt que facit pars teſtibus ꝓductis ꝯ̄ ſe. Et dantur ſup articulis de quibus premiſſum eſt: ⁊ formantur per circūſtātias cauſe ⁊ ꝑſonaꝝ: vt eſt glo. i ca. pſitiam. de teſti. li. vj.

¶ Intereſſe mea eſt mihi expedire: vel me dānū vel lucꝝ facere vel cape qḋ potui nō feciſſe: vel non recepiſſe: vnde hoc vbū itereſt iperſonaliter pōt poni in cōſtructiōe. Et qñqȝ ꝯſtruiť cū ꝓnoib⁹ poſſeſſiuis: ⁊ tūc exigit ablatiuos feminini generis. hoc mō. mea itereſt debituȝ ſoluere die ſtatuto. Silr̄ dr̄ tua ſua nr̄a vr̄a itereſt. Et illoꝝ ꝓnominū ablatiuos regit captū ꝓ ꝑtinet. Cū vo conſtruiť cū ceteris dictionib⁹: tūc exigit genitiuū ſingularē vel pluralē. vbi gr̄a. Illius iter eſt rē ſuā nō ꝑire. regis itereſt regnū ſuū gubernare. ⁊ reipublice itereſt ne crimina maneāt ipunita. litigatoꝝ itereſt iuſtū hr̄e iudicem vel fauorabilē. Itē intereſſe hoc vbū cū ꝓnoie neutrali pōiť: ⁊ qñqȝ ſignificat dānū qḋ euenit: qñqȝ lucrū amiſſuȝ. dānū qḋ accidit. vbi gr̄a. Perſuaſiſti familie mee ꝙ de domo vel poſſeſſiōe cederet. quo facto dānum mihi euenit. tu teneris ad itereſſe mihi ꝓſtandū. i. dānū quod paſſus ſum reſartiēdum. Itē de lucro amiſſo ponit exēplū. Debuiſti mihi ſoluere cētū aureos rome. tu ſoluere deſideras baſilee. eſtimādū eſt q̄tū iterfuerit mea pecuniā ſuo loco mihi ſolutā fuiſſe. i. lucrū qḋ ex mea negociatiōe ex eo loco facere potuiſſeȝ. Et h̄ actio ꝑ quā hoc fit dr̄ arbitraria loci. Sed notādū q̄uis lucrum amiſeris: nō ideo dānuȝ paſſus es: q: dānū dr̄ a demēdo. ſ. qñ ex facultatib⁹ aliqd demitur: aut ex ꝓpa ſubſtātia diminuiť: ita ꝙ dānū pateris qñ in reb⁹ tuis aliqd decreſcit nō qñ nō accreſcit rebus tuis. Unde itereſſe eſt damnū emergēs vel lucrū ceſſans ſup eo qḋ dari vel fieri ꝓmiſſum eſt. vbi gr̄a. in papia dare mihi pecuniam ꝓmiſiſti tali die ⁊ nō feciſti: hic dāni ⁊ lucri ratio eſt habēda. dāni: q: in mora fuiſti ⁊ nō ſoluiſti die tali ſicut ꝓmiſiſti. nō habui vt ſoluereȝ quare penā icurri: ⁊ damnū quod nō icurriſſeȝ ſi mihi loco ⁊ termino ꝓfixo ſoluiſſes. nec dānum hoc paſſus eſſem. Lucri etiā ꝯſideratio habēda eſt. q: ſi mihi loco ⁊ termio debitis ſoluiſſes mercimonia cōparaſſē ⁊ multa lucrat⁹ fuiſſeȝ. Eſt ḡ intereſſe eſtimatio dāni qḋ tal̄r euenit: vel lucri qḋ ceſſat ex eo ꝙ aliqd tibi nō deť: vel nō fiat vt debet.

¶ Intereſſe ꝯuētū eſt. ſ. cū nō facis qḋ ꝓmiſiſti mihi: vel cū nō fecero qḋ ꝓmiſi tibi. aliud itereſſe cōe. ſ. eſtimatio cōis damni vel lucri qḋ euenit vel ceſſat: aliud ſingulare. ſ. eſtimatio q̄ euenit ex ſpāli caſu vel vtilitate: vide de hoc Spe. in ti. de fruc. ⁊ intereſſe.

¶ Interdū dr̄ fieri qḋ fit iter diē. i. de die in diē.

¶ Interpellari qñqȝ idē ſonat qḋ interrumpi: vñ dr̄ ꝙ ꝑ li. ꝯte. iterpellatur. i. iterrumpitur actio. poſſeſſio vel preſcriptio. Itē iterpellare idē eſt qḋ monere: vt dicendo dies ipellat pro domino. idest monet ca. potuit. in fine. de locatione ⁊ conductione.

¶ Interdicti olīȝ erat q̄dam formata ⁊ ſolēnis cōceptio vboꝝ qbus ꝑtor aliqd fieri iubebat vel prohibebat: qḋ tūc maxime faciebat cuȝ de poſſeſſione vel quaſi poſſeſſione iter aliquos ꝯtēdebať: vt inſti. de iterdic. circa pn. ⁊. ff. eo. ti. Et dr̄ iterdictū quaſi iter duos dictum vel redditū: vt iſti. eo. ti. §. exhibitoria. alias. §. ſunt. tn̄. in fi. Uel ſȝ aliquos dr̄ ab iterdicēdo. i. ꝓhibēdo: qḋ nō placet cū ꝑ interdicta nō ſemp ꝓhibeat: imo aliquādo aliqd fieri iubeat iudex. vt inſti. eo. ti. §. j. Differebat autē iterdictū ab actione: q: ſolēnitas actionum erat iducta de iure ciuili. Interdictum autē a iure pretorio: vel ſm̄ Azo. q: i actione verborum ſolēnitas nō formabatur in ſingulorū perſonis: ſed erant generaliter in omnibus perſonis formata ſolēniter vba. In interdictis aūt quot erāt homines deſiderantes ea ꝓponi tot eis petentibus formabantur verboꝝ ſolēnitates vel cōceptiones quibus cōtra ſuos aduerſarios in cauſis ſuis vtebanť: quas interdicta vocabāt. de hoc no. inſti. eo. ti. in pn. ⁊. ff. eo. ſuper rub. Hodie aūt iter actiones ⁊ iterdicta nulla eſt dr̄ia: vt inſti. eo. ti. §. fi. Eſt ergo interdictū actio in factuȝ pretoria. ſ. a ꝑtore ſyenta: ⁊ aliquod nomē iſortitur ab iuctitore vt ſaluianū. Aliquod a ꝓncipio forme vboꝝ: vt quorum bonorum: quorum legatorum: vti poſſidens. Aliud a materia de qua tractat nomen accipit: vt ne qd in loco ſacro fiat. de locis ⁊ itineribus publicis: vt ne qd i loco publico vel itinere publico fiat. ꝺ loco publico fruendo ⁊c̄. Unde iterdictoꝝ aliud petitoriū: aliud poſſeſſoriū: ⁊ aliud mixtū. ꝺ petitorio. ff. eo. ti. l. iterdictoꝝ. §. q̄dā. de mixto. ff. de aq̄ quoti. ⁊ eſti. l. j. ⁊. §. fi. de poſſeſſorio. inſti. eo. ti. §. ſequēs diuiſio. Et huius iterdicti tria ſunt mēbra. Quia aliud iterdictuȝ poſſeſſoriū dať pro adipiſcēda poſſeſſione: aliud pro recuperanda. ⁊ tertiū pro retinēda. Primum cōpetit ei qui non fuit aň nact⁹ poſſeſſionem. Et illud eſt triplex: ſcilȝ quoꝝ bonoꝝ. quorum legatorum: ⁊ ſaluianum. Primū cōpetit heredi vel filio emancipato pro poſſeſſione hereditatis a ꝑtore petita. nā filius emancipat⁹ de iure ciuili nō admittebatur ad hereditatem paternam. Sed quia emancipatus ita eſt fili⁹ ſicut in patria poteſtate exiſtens: ideo pretores: idest magiſtratus a populo romano creati. gratia emendandi defectus legis duodecim tabularuȝ ſm̄ equitatē. dum tamē nō tollerent diſpoſitionem iuris ciuilis ſtatuerunt iure ꝑtorio emancipatū admittendū ad res vniuerſas ⁊ corporales: nec nō intra incorporalia: ⁊ dať directū de iure ꝑtorio: vtile vero de iure ciuili. Et ē effectus hui⁹ iterdicti ꝙ ex eo filius emācipatus agere pōt contra poſſeſſorem reruȝ paternarum ſic concludēdo.

ſtr. autem verba dicit prima, dicit etc prohibens, aut in tuenda, quod fieri. Porro interdicti vel proxime locus est. In possessioni, ideo autem dixi maxime quoniam interdictum de possessioni questio nō movet, ꝛ incendi tamē comperi.

Peto talē ꝯdēnari ad dādū mihi talē rē cuius heres fa ctus ſum de iure ꝑtorio. Scdm̄.ſ. quoꝝ legatoꝝ cōpe tit heredi ꝯ legatarios q ꝓprīa aucte legata apprehen dūt quoꝝ ipſe dȝ eſſe diſtributor poſtq̄ȝ falcidiā dedu xit. Uñ quis hȝ tres filios ꝛ domū ꝛ vineā. domū legat pmo filio. ſcdo vineā: ꝛ tertiū heredē vniuerſalē iſtituit qui nihil repperit in hereditate. Debet ergo tertius hēre facidiā. i. q̄rtā partē hereditatis. Et ſic deducta q̄rta pte a domo ꝛ a vinea: ille tertius diſtribuit alijs filijs pmo ꝛ ſcdo legata reſidua de manu ſua que ipſi ꝓpria aucto ritate nō debēt apprehendere. Eſt ḡ effectus huius in terdicti q̄ petat legatarios ꝯdēnari in oībus legatis re ſtituēdis quoꝝ ipſe heres eſt. Tertiū.ſ. ſaluianū ꝯpetit locatori ꝯtra inq̄linū qui deportat bona ſua ō hoſpitio ſibi locato: nec reducit ad pſtinuȝ ſtatū: q̄ oīa obligata ſunt hoſpiti tacite pro cēſu. Scdȝ.ſ. ꝑ recuperāda cōpe tit eiecto de poſſeſſione. Et hoc tripl'r.ſ. vñ vi. de poſſeſ ſione imobili: vi bonoꝝ raptoꝝ. ſpoliato de mobili. Et qd̄ vi aut clā ꝯ eū qui i ſolo alicui⁹ edificauit. Tertiuȝ.ſ. ꝑ retinēda poſſeſſione iterdictū poſſeſſoriū cōpetit con tra moleſtantē aliquē in poſſeſſione. Et eſt duplex.ſ. vti poſſidetis: qd̄ cōpetit iter duos qui eādē rem imobilem ꝯtēdunt poſſidere: ꝛ vtrobi. qd̄ gr̄a poſſeſſionis eſt iter duos ſup re mobili. De his vide glo. quartā ꝛ ſeptimaȝ in ca. paſtoralis. de cau. poſ. ꝛ ꝓprie. vbi plene. Et nota optimā glo. ꝛ magr̄alē in.l. ſi qs in tātā. C. vñ vi. vbi po nuntur multi caſus in qbus qs nō icidit in penam hu ius noue ꝯſtitutionis. ſi qs. nō eni dr̄ agi vñ vi: ſȝ ex illa ꝯſtitutione. Interdictoꝝ ēt q̄dā ſunt publica: q̄dā pua ta: q̄dā ſimplicia. in qb⁹ alter ē actor ꝛ alter reus: vt ſunt reſtitutoria vel exhibitoria. Quedaȝ duplicia in qbus par vtriuſqȝ litigatoris ꝯditio eſt. Nec q̄ſq̄ȝ actor vel re us p̄cipue itelligit: ſȝ q̄libȝ tā rei q̄ȝ actoris partes ſuſti net. inſt. de iterdic. §. tertia. ꝛ. §. duplicia: ꝛ. ff. eo. ti. l. ij. vbi de hoc. ꝛ in. l. iij. eo. ti. he ꝛ alie diuiſiōes iterdictoꝝ plures ponunt̄ q̄ ſunt de libero hoīe exhibēdo: ne qd̄ fi at in loco ſacro ſcō ꝛ religioſo. in flumine ripaue. Et in flumie publico. de cloacis publicis ꝛc̄. vt ifra de ſingu lis dicet̄ in locis ſuis. Sūt aūt iterdicta publica ne uez ī vniuerſo ſm̄ ſpec. in tractatu libelloꝝ. ti. de cau. poſ. ꝛ ꝓprie. §. q: v̄o. Alia oīa ſūt iterdicta puata: q: ꝑp vtili tatē puatā iducta. Et ſūt i toto. xxviij. ſȝ ſpe. ibidē. §. pri uata. Itē iterdictū gn̄ale dr̄ qn̄ regnū terra aut villa iter dicitur. particulare v̄o quādo vna eccleſia iterdicit̄. Et hoc mō.ſ. ſumēdo interdictū ꝑ cēſura eccl'iaſtica.

Interdictuȝ de aqua quotidiana ꝛ eſtiua dat̄ habenti ius aq̄ q̄tidiane vel ēt eſtiue ducēde ad predia ſua: cū ali qs ducē ꝓhibet: vt. ff. e. ti. l. j. in pn̄. Et q̄ iterdictū aliqn̄ ſit ꝓhibitoriū aliqn̄ reſtitutoriū: vt ſeqt̄ de h̄ eſt caſus in dicta. l. j. §. j. ꝛ eſt ꝓhibitoriū ꝛ retinēde poſſeſſionis: q̄nqȝ aūt eſt reſtitutoriū ſȝ ſpec. ibidē. v̄. alio mō. ꝛ. §. p̄ alle. vbi ſubdit ꝑtor. Quotidiana aūt aq̄ nō tm̄ illa eſt q̄ q̄tidie ducit̄: ſȝ illa qua qs q̄tidie pōt vti ſi vellet. Duo aūt ſūt gn̄a aquaꝝ. q̄ differūt; q̄tidiana q̄ duci ſolet aſſi due: ꝛ ſi aliqn̄ ducta non eſt: e⁹ tn̄ huius intermiſſione tēporis dimiſſa nō eſt. Sed aq̄ eſtiua ea ē q̄ eſtate vti ex pedit: ſicut dicunt̄ veſtimēta eſtiua: ſaltus eſtiui. caſtra eſtiua. Quib⁹ interdū hyeme: pleruq̄ȝ tn̄ eſtate vtimur: vt habet̄ in. l. ſ. palle. in pn̄.

Interdictum de aqua de caſtello ducēda. dat̄ hn̄ti ius ducēdi de cānali vel caſtello qd̄ eſt diminutiuuȝ a cāna ad irrigādū. vide ſpe. vbi. ſ. Qui dicit h̄ interdictū hn̄ri ꝛ oñ. ff. de aq̄ q̄tidiana: ꝛ eſti. l. j. ꝛ. l. ait ꝑtor. ij. de q̄ dic̄ vt ibi. ꝛ in. iij. §. ꝛ ſe. vſqȝ ad fi. l. vbi dr̄: h̄ iterdictū nēcio ꝓ poſitū eſt. Nā ſupiora iterdicta ad eos ptinēt q a capite ducūt ꝛc̄. Egſſimū ei viſum eſt quoqȝ q ex caſtello du

cit interdictū dari. l. ex eo receptaculo qd̄ aquā publicā ſuſcipit idqȝ a pncipe ꝯcedit̄: alij nulli ꝯpetit aq̄ guſtan de: vide ibi pulchꝛū tex.

Interdictū de arborib⁹ cedēdis dat̄ ꝯ hos q hn̄t arbo res q̄ꝝ folia pēdēt ſup edificia vicinoꝝ vel agrū: ita q̄ eis dānū iferāt: ꝛ ꝯſulit̄ eis q̄ h̄⁹ arbores ſuccidant: ꝛ li gna tollāt ꝛ eas deglobāt a terra vſqȝ ad. xv. pedes. Idē eſt ſi ꝑ radices minat̄ piculū: vt. l. j. C. de iterdic. Et h̄ in terdictū ꝓhibitoriū ē. Si aūt arbores edib⁹ alienis ipē deāt. vtrū totas iubeat ꝑtor adimi. an v̄o id ſoluȝ qd̄ ſu pra excitent. Rutili⁹ ait a ſtipite excidēdas: idqȝ pleriſqȝ vr̄ veri⁹: ꝛ niſi adimeret dñs arborē. Labeo ait ꝑmitti ei cui arbor officit ſi velit ſuccidere eā lignaqȝ portare: vt eſt tex. i. l. j. §. h̄ iterdictū. ff. eo. ti. vbi ſubdit̄ i. §. ſe. Arbo ris appellatōe etiā vites ꝯtinent̄. Nō ſolū aūt dñō editū: ſȝ ēt q vſufructū hȝ cōpetit hoc iterdictū: vt ibidē.

Interdictū de cloacis puatis reficiēdis. Si volens qs ſuā cloacā puatā vel ēt publicā vel fiſtulas vel meat⁹ re ficere vel purgare vel de nouo: ꝛ ab alio ꝓhibet̄: tūc ꝓ uiſuȝ ē ei ō iterdicto ō cloacis qd̄ ē iterdictū publice ō putatū: ꝛ puatū de puatis cloacis: ꝛ ē ꝓhibitoriū. Erit eſt aliō reſtitutoriū ſcȝ qd̄ dat̄ ꝯ mittētē i cloacā meā vel publicā vel qd̄ imiſſū in cloacā ipedit: vel q iubet auſer ri qd̄ imiſſuȝ eſt: vt. ff. de cloacis. l. j. §. j. ꝛ. §. deinde. ꝛ. §. cloace. e. l. ſi. e. ti. ꝛ ſpec. ibidē v̄ſ. porro vis ſupra. cloace.

Interdictū de aq̄ pluuiali arcēda: vel de aq̄ pluuia. im mo nō ē iterdictū: ſȝ actio ciuilis deſcēdēs ex lege. xij. ta bulaꝝ: vt. ff. de aq̄ plu. arce. l. ſi vſufruct⁹: ꝛ ibi notat̄ ſu ꝑ v̄ſ. legitia: vbi allegat̄. l. labeo. ff. de teſta. lib. Et dicit ibi tex. ſȝ ꝛ ſi fructuari⁹ opus fecerit ꝑ qd̄ aq̄ pluuia. ali cui noceat erit qdē actio legitia cū dñō ꝓprietari: an v̄o ēt vtilis in fructuariū actio aq̄ pluui. arcēde ſit dāda q̄ ſitū ē ꝛ magis ē vt det̄ ſupple dicēduȝ. Si ḡ facis aliqd̄ opus in fundo tuo ꝑꝑ qd̄ aq̄ pluuialis nocere pōt, fun do vicini tui dat̄ ꝯ te actio pluuie arcēde ꝑ quā tuis ex pēſis opus teneris deſtruere ꝛ dānū ꝯtingēs emēdare. Si v̄o poſſideas opus ab alio factū teneris patiētiā ꝓ ſtare: vt deſtruat̄. ar. l. j. ꝛ. ij. §. iij. in fi. ꝛ. l. ſi tertius colo nis. §. celſus ſcribit. v̄ſ. ſi qdē alius. ff. eo. ti. ꝛ Spe. ibi dē. Et dicit vulpianus. in. l. j. in pn̄. ff. eo. aquā pluuiā di cimus q̄ de celo cadit: ꝛ q̄ imbre excreſcit ſiue ꝑ ſe hec aq̄ celeſtis noceat ſiue cuȝ alia mixta ſit. Et ſeqt̄ ibi ſtatim. Hec aūt actio locū hȝ i dāno nōdū facto. ope tn̄ iā facto ex q̄ dānū timet̄. Totiēs locū hȝ q̄tiēs manu facto ope agro aq̄ nocitura ē cum qs manu fecerit q̄ alr̄ flueret q̄ȝ nā ſolet: ſi forte mutādo eā aut maiorē fecerit: aut cito rē: vel rapidiorē: aut vehemētiorē: aut ſi ꝯprimendo re dūdare fecerit eā. nā ſi nā aqua nocet ea actione non ꝯti net̄: ꝛ in ea. l. dicit̄ de eo ope qd̄ agri colēdi cā aratro ſit. Quintus mutius ait nō cōpetere hanc actionē.

Interdictū de fonte ē qd̄ dat̄ ei q duxit aquā de fōte h̄ āno nec vi nec clā nec p̄cario de alteri⁹ fonte: vt. ff. e. ti. l. j. i pn̄. vel lacu. puteo. piſcia. foſſa. ſtagno. Hoc iterdictū ꝓponit̄ ei q fontanea aqua vti ꝓhibet̄: ſiue haurire: ſiue pecus ad eaȝ propulſare: vt. l. vnica. p̄al. in pn̄. Et ō iſtis omnibus ſeruitutib⁹ dat̄ hoc interdictuȝ. Si tn̄ ꝑpetua ſit cauſa: vt colligit̄ ex. §. j. d. l. vnice. ꝛ. §. hoc iterdictū. de ciſterna. in v̄. deniqȝ a contrario ſenſu. Non eūtē dat̄ ſciſſoria actio: vt. §. hoc interdictū: vbi dr̄ q̄ de ciſterna nō competit. nam ciſterna non habȝ ꝑpetuā cauſaȝ: nec viuā hȝ aquā ex quo apparet in his exigēdū vt viua aq̄ ſit. Ciſterne aūt imbribus cōcipiunt̄. Cetera vide. d. l. vni ca. ff. de fonte: vbi dr̄ in fi. l. de lacu. puteo. piſcina reficiē dis. purgandis. iterdictum competit: ꝛ omnibus pſo nis dat̄ qbus illud de aqua eſtiua.

Interdictum fraudatoriū eſt quo tutoris creditor pu

pilleꝯteneᷓ vt ſi eū ꝯſilio fraudis ꝑticipaſſe conſtabit: vt fraudareᷓ. de h̄ iterdicto habeᷓ. ff. de ſolu. l. pupilli: circa ꝑncipiū. Hoc interdicto tenetur qui fraudē participando emit a creditore qui non ſit ſoluendo. melius forte diceretur a debitore.

¶ Interdictū de glande legēda: vel alios fructus datur ei cui⁹ glans vel alius fructus in fundū alienum deciderit vt. l. vnica. ff. eo. ti. vt ſingulo tertio die legere ⁊ exportare liceat. Et glandis noīe oēs fructus continētur: vt dicitur in fi. eiuſdem. l. vnica.

¶ Interdictū de itinere actuqꝫ ꝑuato reſtituendo ꝓhibitoriū ad tuēdas dūmodo ruſticas ſeruitutes daᷓ ꝯ ꝓhibētes aliquē vti ſeruitute ſua: vt. ff. eo. ti. l. j. §. j. ⁊ daᷓ cōfeſſoria ꝯ negātē ſuiturē: vt. l. ſi forte. §. ſciēduꝫ. ff. ſi ſer. vē. Et etiā aduerſus eū q aliū iniuſte ꝓhibet ſua vti ſeruitute. imo etiā tūc daᷓ ꝯfeſſoria: vt. d. §. ſciēdū. l. ꝑallegata: vñ datur mihi: q2 itinere actu vel via priuata vſus ſum hoc anno triginta diebus nō vi. nō claꝫ. nō ꝑcario: vt. ff. eo. ti. l. j. §. h̄ iterdicto: ⁊ hoc ſi fuerit vſus iure ſuitu. alſs ſec⁹: vt. ff. de aq̄ plu. arcen. l. j. l. fi. ⁊ iō a tē nō debeo ꝓhiberi q̄ minus vtar iteriꝫ vel tāto tpe q̄du ſqꝫ ꝯ de ſeruitute ꝯſtet. Ait. n. ꝑtor. quo itinere actu ꝑuato de quo agiᷓ hoc anno ⁊ nec vi. nec clā. ne ꝑcario ab aduerſario vſus eſt q̄ min⁹: ita vtaᷓ viꝫ fieri veto. ff. eo. ti. l. j. in ꝑn.

¶ Interdictū de libero hoie exhibēdo ꝯpetit vnicuiqꝫ d̄ populo ad petēdū in publicū hoīem liberꝝ contra ⁊ aduerſus eū qui liberꝝ hominē inuitū captum dolo malo detinet i ſeruitute: ⁊ ꝓponiᷓ hoc iterdictū tuēde libertatis cā. vꝫ. ne hoīes liberi retineanᷓ a quoqꝫ ꝑ exhibitione faciēda vt homo ꝑducaᷓ in publicū. Et tangēdi ⁊ videndi oīs facultas ꝑbeaᷓ. Et exhibere eſt ex ſecretuꝫ habere: vt. ff. eo. ti. l. iij. §. ait ꝑtor. Hoc ēt interdictū cōpetit aduerſus abſentē: vt. l. ꝑal. §. j. ⁊ a quocūqꝫ h̄ interdictū ꝓponi pōt: q2 cuilibꝫ de populo ꝯpetit: ⁊ cuiuſlibet intereſt ne hoc fiat. Nemo etiam ꝓhibendus eſt libertati fauere: vt ea. l. §. hoc interdictum ⁊ nihilominus lex facit accuſari: vt eo. ti. l. j. in ꝑn. vbi tex. inquit Quē liberꝝ dolo malo retines exhibeas: ⁊. ff. ad. l. fauī. de pla. l. non ſtatim. §. fi. ⁊ C. de eden. l. ſi fratrem.

¶ Interdictū de liberis exhibēdis ſeu deducēdis datur pātibus vel parētibus ꝯ eos qui liberos vel nepotes in ptāte eoꝝ exīſtes ſine eoꝝ volūtate detinēt: vñ. l. j. ff. eo. ti. ait ꝑtor. Qui queue in ptāte lutū ticꝫ eſt. Si is eaue apud te eſt. Doloue malo tuo factū eſt quo min⁹ apud te eſſet: ita eū eaue exhibeas. Hoc interdictuꝫ ⁊ illud de vxore deducenda nō ſolū ſunt exhibitoria: ſꝫ etiā deductoria ſeu deductiua: q2 ꝑ ea vxor ⁊ liberi non tm̄ exhibenᷓ: ſed etiā deducunᷓ: vt. ff. eo. ti. l. iij. §. j. Et de interdicto de vxore poſtea diceᷓ.

¶ Interdictū de migrādo daᷓ inqlino: vt ipſe libere cuꝫ reb⁹ ſuis poſſit de habitatiōe migrare: ſi locatori ſatiſfaciat: ⁊ de pēſione toti⁹ tpis: vt. ff. eo. ti. l. j. §. ſi penſio. Et de dāno ſi qd̄ in domo ꝯducta dederit. Sꝫ ēt gratuito inqlino daᷓ. colono autē non daᷓ: vt. ff. eo. ti. l. j. §. 1. ſꝫ alias ei iuxta ordinē iudicis ſubueniᷓ ſi velit nō dico migrare: ſed colonariā poſt tp̄s exactū derelinquere. Diciᷓ eniꝫ ibi in tex. Hoc interdictū ꝓponiᷓ inqlino q ſoluta pēſione vult migrare. nā colono nō competit cui etiam extra ordinē ſubueniri pōt: ergo in frequēs eſt hoc interdictū: ſi tamē gratuitam habet quis habitationē: habet hoc interdictum. ⁊ vtile ei competit. Verba edicti

¶ Interdictū de mortuo iſſerēdo hꝫ locū vt qs non ꝓhibeaᷓ mortuū iſſerre ⁊ ſepelire q̄ licꝫ ei iſſerre ⁊ ſepelire: vt ff. e. ti. l. j. in ꝑn. vt ſi via ꝓhibeaᷓ vel ſepulchrū edificare vel lapides ad edificādū ꝑ fundū ducere: vt. ff. eo. ti. l. j. §. pretor ait. ⁊ §. ſi iter mihi: ⁊ §. vim ꝑac. ⁊ §. fi. ⁊c.

¶ Interdictū momētanee poſſeſſionis eſt quo agitur d̄ poſſeſſione retinēda: ſicut vti poſſidetꝭ: vt. ff. vti poſſi. l. j. §. j. ⁊ vtrobi. de qbus ifra diceᷓ: vel quo agiᷓ de poſſeſſione adipiſcēda: vt. ff. quoꝝ bonoꝝ. l. j. §. j. vt eſt quorū bonoꝝ quoꝝ legatoꝝ: vel quo agiᷓ de poſſeſſiōe recuperanda: vt vñ vi. ff. eo. ti. l. j. Et dicunᷓ momentanee poſſeſſiones: q2 licet obtineat aliquis in poſſeſſione: tn̄ ꝯtinuo elapſo momēto ſuccūbere poterit in iudicio ꝓprietatis: vt. C. ſi de momē. poſſeſ. fuerit appel. l. j. Et q2 hec ſunt iterdicta momētanee poſſeſſionis dic: vt no. C. q legit. pſo. habēt in iudicio ſtadi. l. momētanee. Et naturā illoꝝ predictorum ꝓſequere: vt no. in caꝑ. paſtoralis: de cau. poſ. ⁊ proprie. ⁊ inſti. de interdic. per to. ꝑut etiā ſupradictū eſt in ꝑn. de interdic. Hoc aūt interdicto poteſt qlibet minor: ⁊ ſi ipubes ſit etiaꝫ ſine tutore vtl. ff. vñ vi. l. j. §. ſi filius.

¶ Interdictū ne qd in loco ſacro fiat. Et ſequētia oīa huiuſmodi daᷓ cuilibꝫ ex pplo ad exhibēdū ne fiat: ꝯ quā ꝓhibitionē ſi quid factū fuerit iterdicto qd̄ vi aut clam ſuis ſumptib⁹ vel deſtruere cogeᷓ oē qd̄ factū fuerit: aut in priſtinū ſtatū reducere vel reddere teneᷓ: vt. ff. ne qd in loco pub. l. ij. §. ait ꝑtor ꝙ in via. Hoc autē verꝝ eſt de hoc qd̄ ipſe fecit vel fieri mādauit: alſs ſecus: vt. ff. qd̄ vi aut clā. l. alios: vbi hec interdicta locū habeant ſignificatio nominū ipſoꝝ denotat: vt pupillaris actio eſt que iure pupilli tueᷓ: vt. ff. de pupilla. acti. l. j. Et dic vt ibi in rubri. Et. ff. de iuriſd. om. iudi. l. ſi qs illud. Et danᷓ etiam ad itereſſe: vt. ff. ne quid in loco publico. l. j. §. j.

¶ Interdictū ne qd fiat in loco ſacro pꝫ. Et qd̄ ait ꝑtor. Ne qd in loco ſacro fiat nō de h̄ ꝑtinet qd̄ ornamenti cā fit ſꝫ deformitatis cauſa vel incōmodi eſt: vt. l. j. §. quod ait. ff. eo. ti. vbi etiā. l. ij. dicit in muris idēqꝫ portis ⁊ aliis ſacris locis aliquid facere ex quo dānuꝫ aut incōmodū irrogetur nō permittitur.

¶ Interdictū ne qd fiat in loco religioſo. pꝫ ſiſr.

¶ Interdictū ne qd fiat in loco publico vel itinere. Hoc iterdictū ꝓhibitoriū eſt. Et tā publicis vtilitatib⁹ q̄ꝫ priuatoꝝ ꝑ h̄ ꝓſpiciᷓ. Loca. n. publica vtiqꝫ ꝑuatoꝝ vſib⁹ deſuiunt iure ſcripto ciuitatis: vt. l. j. §. j. ff. eo. ti. vbi ſequitur: publicū locū labeo diffinit vt ad areas: ad iſulas: ad agros: vias publicas: itineraqꝫ publica. Hoc aūt interdictū ad ea loca q̄ ſūt in fiſci pātmonio nō ꝑtinet. In his. n. neqꝫ facere qcq̄ꝫ nec ꝓhibere priuat⁹ poteſt. Res eniꝫ fiſcales q̄ſi ꝓprie ⁊ ꝑuate ꝑncipis ſunt. Si qs ḡ in his aliquid faciat neq̄q̄ꝫ h̄ interdictū locū hꝫ: ſꝫ in hac ꝯtrouerſia ꝑfecti eoꝝ iudices ſunt: q2 hoc interdictum ad ea loca ꝑtinet q̄ publico vſui deſtinata ſunt: vt. l. j. ꝑallega. §. ij. ⁊. iij. De h̄ vide ibidē plura. ea. l. ⁊ eo. ti.

¶ Interdictū ne qd fiat in mari vel flumine publico ripaue eius quo peius nauigeᷓ aut in via publica q̄ pei⁹ eaᷓ. Hoc iterdictū daᷓ ꝑpetuo olb⁹ ⁊ in oēs hꝫ ꝯdēnationē in id qd̄ actoris itererat: vt. l. j. ff. d̄ via publica ⁊ itinere publico reficiēdo. Et ſi qd in ea factū eē dicaᷓ vbi lex ſecūda ponit ꝙ viā publicā pplꝰ nō vtēdo amittere nō pōt. Et. l. fi. dꝫ. Qui viam publicā exarauerit ad munitionē eius ſolus compellitur. Itē flumē a riuo in magnitudine eſt diſcernēdū aut exiſtimatione circūcolētiuꝫ. Item fluminū q̄dā ſunt pēnia: q̄dā torrētia: pēnia ſunt q̄ ſemper fluūt torrēs eſt qd̄ ex hyeme fluit: ⁊ ſi aliqñ in eſtate. Et eſt flumē publicū ⁊ flumē priuatum: ⁊ ripa: q̄ oīa deſcribunᷓ in tex. ⁊ glo. in. l. j. ff. de flumi. ⁊ ne aliqd in flumine ripaue ei⁹ fiat quo peius nauigetur.

¶ Interdictuꝫ ne qd fiat in flumine publico vt aliᷓ fluat q̄ꝫ priori eſtate fluxit. i. vt aq̄ ſit altior depreſſior. rapidior. cū incōmodo euellētiū: vt. ff. ne qd in flumine publico. l. j. in ꝑn. ibi. non autē omne.

Sic [illegible] Si [illegible]

Si quo agitur, [illegible] eſt ex [illegible] rebus de qb[illegible] [illegible] locatorem [illegible] [illegible] inqlinū conuenit, [illegible] habita[illegible], [illegible] agit, [illegible], [illegible] ſi [illegible] eēt [illegible] pro mercede [illegible] habita[illegible]

[illegible] eſſe [illegible] ex [illegible] rebus eēt, ⁊ ea merces tibi ſoluta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quo minus [illegible] [illegible] abducere liceat [illegible] [illegible] ⁊ [illegible]

¶ Interdictū de noui ope. nū. daṫ ei q ꝓhibeṫ edificare poſtq̄ꝫ ſatiſdederit: vt. ff. eo. ti. l. ꝑtoꝛ ait. §. hoc aūt interdictū. Nā hoc interdictuꝫ ꝯpetit ſi in ſolo ſuo edificat. aliter locū hꝫ remiſſio: vt. ff. eo. ti. l. nō ſoluꝫ. §. ſciendū: ꝛ tūc nō pōt vltra edificare niſi ꝯſtet eū hr̄e iuſ edificādi: vt in. §. ꝑxi. Hoc interdictū etiā daṫ in eū q nō ſatiſ dedit vt edificet. vt. ff. eo. ti. l. de pupil. §. ſi pluriuꝫ. ꝛ. §. meminiſſe. Et teneṫ denūciare etiā ſi ius edificādi hēt: vt ea. l. §. j. ꝛ. §. ſi is cui. Et ſi poſt edificauerit totū ſuis ſumptibus teneṫ demolire: vt. ff. eo. tit. l. ſtipulatio. §. ſiue aūt. Et interdictū de no. ope. nū. īperatoꝛ noiat edictū. l. j. ff. eo. ti. vbi dicit. Hoc edictū remediūqꝫ opis noui nūciationis aduerſus futura opa inductū eſt. nō aduerſus ꝑterita. h̄ eſt aduerſus ea q̄ nōdū ſunt. nā ſi quid opis factū fuerit qḋ fieri nō debuit ceſſat edictū de no. ope. nū. ꝛ erit trāſeūdū ad īterdictū qḋ vi aut clā factuꝫ erat vt reſtituaṫ. Et hec nūciatio nō hꝫ neceſſariam adi tionē ꝑtoris. pōt eniꝫ qs nūciare nouū opus ꝛ ſi ꝑtoꝛ eꝫ nō adierit. Itē pōt fieri ꝓprio ꝛ alieno noīe ꝛ oīb᷒ dieb᷒ etiā aduerſus abſentes inuitos ꝛ ignorātes: vt hec clare ponit tex. l. j. poſt ꝑn. ff. eo. ti. vbi ſubdiṫ. Opus nouū facere videṫ: ꝑꝑ qḋ locū habet nūciatio: q aut edificādo ꝺ nouo aut detrahēdo aliqd priſtinā faciē opis mutat: ꝛ hoc īterdictū nō oīa opa complectiṫ: ſed ea ſola que ſolo ꝯiuncta ſunt: quoꝝ edificatio vel demolitio vī opus nouū ꝯtinere ergo nō ꝑtinet ad hoc edictū ſi qs in fundo alteri᷒ meteret vel arborē ſuccideret: vel vineam putaret: lꝫ opus faceret: q: ſolū ad ea opa que in ſolo fiunt ꝑtinet. Nec locū hꝫ ſi qs vetus edificiū fulciat: q: non opus nouū facit: ſꝫ veteri ſuſtinēdo remediuꝫ adhibet: vt. l. j. ꝑal. §. opus nouū. cū ſequētibus. Subdit. Nunc videam᷒ qbus ex cauſis fiat hec enūciatio: ꝛ que ꝑſone nūcient: ꝛ qbus nūcieṫ: ꝛ ſic qb᷒ locis nūciatio fiat: ꝛ qs ſit effectus nūciationis q̄ ꝑ ordinē vide ibidē in. d. l. j.

¶ Interdictū de loco publico fruēdo eſt publice vtilitatis cā ꝓpoſituꝫ: q: tueṫ vectigalia publica: quo ꝓhibet quis vim facere ei ſocioue eius q ꝯduxit locū publicuꝫ fruēdū ab eo q locādi ius habuit: quo minus loco publico ſibi frui liceat ex. l. locationis vel cōductionis: vt hec habenṫ in. l. j. §. j. ꝛ in ꝑn. ff. de lo. pu. fru.

¶ Interdictū de ꝑcario qḋ reſtitutoriuꝫ eſt: vt. ff. eo. ti. l. ij. §. j. daṫ ei q ꝑcario rogauit: ꝛ ꝑcario hꝫ: imo ēt ſi nō rogauit: dū tn̄ poſſidet: vt. ff. eo. ti. l. in reb᷒. §. j. ꝛ ꝑ totū ti. ꝑcariū vī rogare ꝛ hr̄e ſi rogauit ꝓ ſe ꝛ hꝫ ꝓ ſuo: vel rogauit ꝓcuratoꝛ ſuus: vel negocioꝝ geſtoꝝ ꝛ ipſe ratū hꝫ: vt. ff. eo. ti. l. certe. §. j. dū tn̄ accipiat ꝑſonā ſuaꝫ ꝯtēt᷒: aliter nō: vt. ff. de acq. poſ. l. poſſeſſio. §. fi. Datur etiaꝫ ꝯ eū q dolo fecit: vt. ff. de acq. poſ. l. ſi infinitū. §. i. Et illud eſt regulare vt dolo deſinēs poſſidere ꝓ poſſeſſoꝛe habeatur: vt. ff. de peti. here. l. ēt. §. iteꝫ ſi quis dolo. ꝛ. ff. de re vēdi. l. qui reſtituere: ꝛ ſic ꝓ poſſeſſoꝛe hī. de reg. iu. in rub. li. vj. ſi non ſit ꝓximus pubertati: q: tūc ſicut qlibet maioꝛ teneṫ de dolo ꝛ lata culpa: vt. ff. comod. l. iij. in ꝑn. alias ſecus: vt. ff. de re vēdi. l. quod infans: ꝛ in pupillū qui rogauit precariū ſine tutoris auctoritate. Et qd ſit ꝑcariū Regre loco ſuoꝛimo dic vt legitur. ff. de ꝑca. l. j. vbi ſtricte accipitur ſꝫ Accur. ꝛ. C. de preſcriptio. xxx. an. l. iij. vbi large capitur.

¶ Interdictuꝫ qḋ vi aut clam datur aduerſus eū q in loco alterius aliquod opus conſtruxit vel deſtruxit: duꝫ tn̄ ſit factum in ſolo. ff. eo. ti. l. j. §. hoc interdictū: Et ēt ſi vi. i. ꝑ violētiā. aut clam. i. occulte ſine notificatiōe alteri facta fecit cum timeret ne ſi ſciret ſibi ꝓhibereṫ: vt ff. eo. ti. Compelliṫ aūt per hoc iterdictū qḋ ꝺſtruit ſuis ſumptib᷒ reponere in priſtinū ſtatū: vel qḋ ꝯſtruxit deponere. Idē ſi alteri mandaſſem opus fieri: qs ego teneoꝛ ad opus deſtruendū ꝛ ad impēſas. ff. eo. ti. l. aut qui aliter. §. hec ꝟba. Si tn̄ alius fecit ꝛ ego poſſideo tūc teneoꝛ patientiā ꝑſtādā vt opus tollaṫ. ff. eo. l. fi. §. alius. in ꝑn. Et eſt hoc interdictū reſtitutoriū: ꝑ qḋ occurſuꝫ eſt calliditati eoꝝ q vi aut clam q̄dam moliunṫ ꝛ deſtruūt. Iubētur enim reſtituere ea: ꝛ parꝫ refert vtrū ius faciēdi habuerit. aut nō. Siue. n. ius habuerit ſiue nō: tn̄ tenetur interdicto hoc qui vi aut clam fecit. Tueri. n. ius ſuum debuit nō iniuriā cōmittere: vt. l. j. §. j. ff. quod vi aut clam. ꝛ ſequēti. §. Hoc interdictū ad ea ſola opa ꝑtinet q̄cunqꝫ in ſolo vi aut clam fiunt: ꝛ infra. vi factum. Quintus mutius ſcripſit: ſi cōtra quē qs ꝓhibeṫ fecerit. Et placet hec diffinitio Vlpiano Pedio ꝛ Pōponio vt ibidē. Sed Ariſto. ait eum vim facere qui ſciēs ſe ꝓhibitum per vim molitus eſt ne ꝓhiberi poſſit. Et idē ſentit Labeo ibidē: ſed. l. iij. §. fi. eo. ti. claꝫ facere. Caſſianus ſcripſit eum qui celauit aduerſario: nec ei denūciauit: ſi modo timuit eius ꝯtrouerſiā aut debuit timere. Item Ariſto. putat eū quoqꝫ clam facere qui celādi animum habet ei quē ꝓhibiturum ſe intellexit ꝛ id eſtimare dꝫ ſe ꝓhibiturum iri.

¶ Interdictū quoꝝ bonoꝝ a ꝑtoꝛe inuētū eſt: ꝛ daṫ filio emācipato aduerſus heredē vel poſſeſſoꝛē vel ꝯ illuꝫ q ꝓ herede vel poſſeſſoꝛe poſſidet. ad vniuerſa bona adipiſcēda nō ad ſingulas res. Et cū ſit quoddā directū: ꝛ qḋdā vtile. Directū daṫ ei qui eſt bonoꝝ poſſeſſoꝛ. Vtile daṫ ei qui ſuccedit iure ciuili ex teſtō vel ab inteſtato. Et hoc eſt iterdictū reſtitutoꝛium ꝛ adipiſcēde poſſeſſionis. ff. quo bono. l. j. §. hoc iterdictū. Sūt ꝫ iterdictorū q̄dā recuꝑande poſſeſſionis: q̄dā retinēde: ꝛ q̄dā adipiſcēde: vt ſupra. in ꝑn. ꝑmiſſuꝫ eſt. ꝛ hic deſcribunṫ.

¶ Interdictū quoꝝ legatoꝝ ꝯpetit heredi ad repetēduꝫ legata q̄ ſine voluntate e᷒ legatari᷒ occupauit. repetet itaqꝫ heres vt deducat falcidiā. alioqn ſi repeteret ſtatiꝫ reſtiturus exceptiōe doli poterit remoueri. Et h̄ interdictū vulgo ſic appellaṫ. Et eſt etiā adipiſcēde poſſeſſionis l. j. in ꝑn. ff. quo. lega. Et q nō reſtituit in id qḋ ītereſt dꝫ ꝯdēnari: vt. l. fi. §. ex hoc interdicto. ff. eo. ti.

¶ Interdictū de riuis eſt vtiliſſimū: q: riuos: ſpec᷒: ꝛ ſepta reficere ꝛ purgare ꝑtoꝛ aq̄ ducēde cā ꝑmittit: dū tn̄ nō alr aquā ducat q̄ꝫ ꝑoꝛe eſtate fluxit: vt. l. j. i ꝑn. ff. de riuis. Et ſeqtur i. §. ij. Riuus eſt loc᷒ ꝑ lōgitudinē depreſſus q̄ aq̄ decurrit: cui nomē ē grecuꝫ. Spec᷒ āt eſt loc᷒ q̄ deſpiciṫ. idē ſpecula ſūt dicta. Et dic ibi glo. Spec᷒ eſt loc᷒ alt᷒ a terra edificatus ex quo ducīṫ aq̄. ff. eo. ti. l. fui᷒ ait. Sꝫ q̄nqꝫ poniṫ ꝓ foſſa q̄ recipiṫ ꝛ colligiṫ aq̄. Et in auctoꝛib᷒ poniṫ ꝓ loco vmbroſo ꝛ tenebroſo ſm Azo. ſꝫ ſm Hugo. dī ſpecus eſſe fouea hñs vndiqꝫ locū eminētiorē vñ poſſit ꝓſpici aq̄ in fundo collecta: vt. ff. ꝺ aq̄ plu. arcē. l. ſupra iter alienū. Et capiṫ ꝓ ſubterrāeo meatu. l. fuius. in ꝑn. ꝛ. §. j. eo. ti. Septa vō q̄ ad incile opponunṫ aq̄ deriuāde ꝯpellēde lignea vel lapidea ſiue ꝺ alia q̄libꝫ mā: vt. ff. ꝺ riuis. l. j. §. ait ꝑtoꝛ. Et ſubdit tex. incile eſt loc᷒ depreſſus ad lat᷒ fluminis ex eo dict᷒ q ícidaṫ.

¶ Interdictum de ſuꝑficieb᷒ qḋ etiā actio nūcupaṫ. proponitur ad exēplū interdicti vti poſſidetis. Tuetur itaqꝫ ꝑtoꝛ eū q ſuꝑficiē petit ꝛ defendit veluti vti poſſidetis īterdicto. Et oīa in vti poſſidetis interdicto ſuantur hic quoqꝫ ſeruabuntur: vt. l. j. §. proponitur. ff. de ſuꝑfi. vbi etiā in. l. ij. diciṫ ſuperficiarias edes appellamus q̄ in cōducto ſolo poſite ſunt: quaꝝ ꝓprietas ꝛ ciuili ꝛ naturali iure eius eſt cuius ꝛ ſolum.

¶ Interdictum ſaluianum competit domino fundi aduerſus colonum in ſua domo habitātē: ꝛ eius heredes de rebus coloni tacite pignoꝛatis pro mercedib᷒ quas colonus in funduꝫ intulit: vt. l. j. ff. eo. ti. vbi tex. inquit.

Si colonus ancillã in fundũ pignoꝛis noĩe īduxerit ⁊ eã vendiderit: qḋ apud emptoꝛẽ ex ea natũ eſt eius ap/ p̃hẽdendi grã vtile interdictũ reddi opꝫ. naꝫ vtile da/ tur ei ꝯ extraneũ poſſeſſoꝛẽ ꝓ adipiſcẽda poſſeſſione q̃ tacite locatoꝛi ſunt obligata. Differũt aũt īterdictũ ſal/ uianum ⁊ actio ſeruiana: qꝛ intẽdẽs actionẽ ſeruianaꝫ ad rẽ ſibi obligatã reſtituẽdam debet ꝓbare huiuſmo/ di rem in bonis coloni fuiſſe eo tẽpoꝛe quo res fuit illa ta. Sed hoc nõ eſt neceſſariũ in interdicto ſaluiano: im mo ſufficit ꝓbare talẽ rem fuiſſe illatam. Jteꝫ dicit glo. in. §. item ſeruiana. inſti. de acti. ꝙ in ſeruiana opoꝛtet ꝙ creditoꝛ pꝛobet de rebus fuiſſe domini tẽpoꝛe obli/ gationis: ſed in ſaluiano ſufficit ꝙ pꝛobet eũ poſſediſ/ ſe. nã omnia ibi impoſita ab ipſo colono tacite ſunt do/ mino fundi obligata.

℄ Interdictũ de ſepulchꝛo edificãdo locũ hꝫ vt qs non ꝓhibeaſ edificare ſepulchꝛũ quo licet moꝛtuũ inferre: vt. ff. de ſepul. edif. ⁊ moꝛt. inf. p totũ.

℄ Interdictũ de tabulis exhibendis daſ oĩbus qb' ali/ qd eſt aſcriptũ in tabulis vel pure: vel in diẽ: vel ſub cõ ditione: ſiue ſint heredes: ſiue legatarij ſiue cõmiſſarij. Et ptinet hoc interdictũ nõ tãtũ ad teſtamẽti tabulas veꝝ etiã ad oĩa que ad cãm teſtamẽti ptinent. ſ. codicil los: vt. l. j. §. hoc interdictũ. ff. de tabu. exhi.

℄ Interdictũ de ripa muniẽda merito ꝓpoſitũ fuit. naꝫ ripas fluminũ publicoꝝ reficere ⁊ munire vtiliſſimum eſt ne ob id omiſſum nauigatio deterioꝛ fiat: vt. l. vnica. §. j. de rip. munic. l. ⁊ ſeqtur. §. ij. ⁊ hoc īterdicto expreſ/ ſum eſt: vt d'ni infecti in annos decẽ viri boni arbitra/ tu vel caueaſ vel ſatiſdeſ: dabiſ aũt ſatis vicinis. Et in fine dicit tex. Jllud notãdum eſt ꝙ ripe. lacus foſſe. ſta gni muniẽdi. nihil pꝛetoꝛ cauet. Sed ideꝫ erit obſeruã/ dum quod in ripa fluminis munienda.

℄ Interdictũ vt in flumine publico nauigare liceat eſt q̃ ꝓſpiciſ ne qs in flumine publico nauigare nauim ra te ve agere vel in ripa onerare ꝓhibeaſ. Sed vt p lacũ. foſſam. ſtagnũ publicũ nauigare liceat. vt. l. vnica. §. j. in pn̄. ff. eo. ti. vbi ſubdit vulpianus. Lacus ẽ qui perpe tuam hẽt aquã. Stagnũ eſt qḋ tẽpoꝛalem ꝯtinet aquã. ibidẽ ſtagnantẽ que qdẽ aqua pleruͤqꝫ hyeme colligiſ. Foſſa eſt receptaculũ aque manufactũ. Poſſunt autem hec eſſe publica. ⁊ nõ publica. plane qui lacũ vel ſtagnũ ꝯduxit ſi piſcari pꝛohibeaſ vtile interdictuꝫ cõpeteret. Sabinus conſentit ⁊ labeo. ergo ſi a municipibus ꝯdu ctũ habet: equiſſimum erit ob vectigalis fauoꝛem euꝫ tueri. vt. l. vnica. ꝟalle. ff. vt in flumi. pub. naui. lice.

℄ Interdictum vnde vi locũ habet cũ quis poſſeſſioneꝫ ſoli per vim amiſit. ⁊ datur directe ꝯ deiectoꝛeꝫ illi q vt de poſſeſſione alicuius rei imobilis deiectus eſt ſine ꝯ cã vt reſtituaſ poſſeſſio de qua deiect' eſt, ⁊ omnia abla/ ta. imo dato ꝙ ibidẽ eſſent aliqua que penes violẽtuꝫ fuerint moꝛtua. vel aliqua res que caſu foꝛtuito perie/ runt: non ꝓpter hoc liberabitur. ſed in totũ cõdẽnabiſ ad eaꝝ eſtimationem: qꝛ nec moꝛtalis. nec foꝛtuitus ca ſus liberat deiectoꝛẽ. Dicit enim. l. j. C. vñ vi recte poſſi/ dentẽ ad defendẽdam poſſeſſioneꝫ quã ſine vitio ſupple maximo tenebat inculpate tutele moderatione illatam vim pꝛopulſare licet: ⁊ ibi not. ⁊. ff. de vi ⁊ vi armata. l. j. §. vim vi. Quid ſit viꝫ vi repellere. eo. ti. l. iij. §. armis de iectũ. Dicit ꝙ arma ſunt oĩa tela. ſuſtes: lapides: gladij: haſte: frãmee: rũphee. Et eſt hoc interdictuꝫ annale: qꝛ poſt annũ non teneſ niſi quãtũ puenit ad eum. Ex cõſti tutione aũt grauius teneſ qui nihil feciſſe detegitur do lum vbi punitur penitus. ⁊ ignoꝛantia excuſatur.

℄ Interdictum de vi ⁊ vi armata cuꝫ interdicto vñ vi da tur ⁊ pꝛoponitur ei qui deiectus eſt. Fuit enĩꝫ eqſſimus vi deiecto ſubueniri: ergo ad recuperandũ poſſeſſionẽ hoc interdictũ inuẽtũ eſt. Ne quid. n. per viꝫ amittatur in legibus ꝓſpicitur publicoꝝ ⁊ priuatoꝝ: necnõ ꝯſti tutionib' pncipũ: vt. l. j. ff. eo. ti. §. hoc interdictũ. ⁊. §. ſe. vbi diciſ. Hoc interdictũ nõ ad omnẽ vim pertinet: ve rũ ad eos tñ: qui vi de poſſeſſionibus deijciunſ: ⁊ ad ſo lã atrocem vim: ⁊ ad eos qui de ſolo deijciunſ: vel de re ſolo coherenti vt de edificio: etiã ſi a ſupficiaria inſula qs deiectus fuerit apparet hoc interdictũ locuꝫ hẽre: ſed ad res mobiles nõ pertinet: vbi furti vel vi bo. rap. actio competit. Cetera vide in. l. pꝛeallegata.

℄ Interdictũ vti poſſidetis locũ habet in rebus imobili bus. ſ. ſi de fundi vel edis poſſeſſione cõtẽdiſ. inſti. eo. ti. §. ſed interdictũ. nam ibidẽ in. §. retinẽde dicitur. Et qꝛ longe cõmodius eſt potius poſſidere q̃ꝫ petere: ideo ple rũqꝫ ⁊ fere ſemp ingens exiſtit ꝯtẽtio de ipſa poſſeſſione. Habet etiam locuꝫ in coꝛpoꝛalibus: vt in quaſi poſſeſ ſione: ⁊ datur poſſidẽti ciuiliter ⁊ naturaliter: vel etiã q̃ ſi poſſidẽti grã retinẽde poſſeſſionis: ⁊ ꝓponitur q̃ tiens inter litigatoꝛes contẽtio eſt vtruꝫ poſſideant: qꝛ alterute magis ſe poſſidere affirmat. Eſt auteꝫ hoc no mẽ vti poſſidetis pꝛopꝛie ad immobilia accõmodatuꝫ: quia ſolum illa dicuntur pꝛopꝛie poſſideri: eo ꝙ eis qs pedibus inſiſtat. inde enim appellata eſt poſſeſſio: vt. l. j. ff. de acquiren. poſſeſſione.

℄ Interdictum vtrobi. idẽ eſt cuꝫ interdicto vti poſſide tis: niſi ꝙ in hoc differunt: qꝛ illud locuꝫ habet cũ que ſtio eſt de retinẽda poſſeſſione reꝝ mobiliũ. vt. ff. vtro bi. l. vnica. §. hoc interdictum. Sed vti poſſidetis locũ habet cũ q̃ſtio eſt de retinẽda poſſeſſione reꝝ imobiliũ vt ſupꝛa dictũ eſt. Et componitur ſm Azo. ⁊ Accur. in glo. j. l. ꝟal. ex vtrũ ⁊ vbi. ⁊ poniſ vbi pro apud ⁊ vtrum pro quẽ. quaſi dicat pꝛetoꝛ apud queꝫ eſt res mobilis nec vi nec claꝫ nec p̃cario ab aduerſario tẽpoꝛe litis mo te ei vim fieri veto quo minus eũ inducatis. rite. n. hoc nomẽ vtrobi eſt ad mobilia interdictũ vel attributum. Nã mobilia ꝓpꝛie dicuntur apud vel penes nos eẽ vñ Accur. in glo. vbi. s. q̃rit quare diuerſa nõia dantur his interdictis. Et r̄ndet qꝛ imobilia pꝛopꝛie dicuntur poſ ſideri. Nã poſſeſſio dicitur quaſi pedũ poſitio: ergo me rito datur eis vti poſſidetis qḋ ad mobilia aptari nõ po teſt. niſi hodie quando abuſiue mobilia dicuntur poſſi deri. Uel ſm alios dicitur interdictuꝫ vtrobi pp verba ſolẽnia oliꝫ in hoc iudicio vel edicto reddita. ſ. vtrobi. i. vtrũ ibi vel ibi fuerit poſſeſſio vel alibi. Et plures ſolẽ nitates circa hoc que hodie nõ ſunt in vſu fuere. Et hoc interdicto p̃toꝛ iubet induci eum in poſſeſſionẽ qui ex duobus potioꝛ fuerit: ⁊ p maioꝛẽ partẽ anni poſſederit ſm accur. in glo. j. l. pꝛealle. ff. eo. ti.

℄ Interdictum de vxoꝛe ducenda marito. datur marito aduerſus eum qui dolo eam obtinet ſine voluntate ma riti: licet ipſa volẽte. ff. eo. ti. l. j. Alia interdicta patent ⁊ ⁊ exponuntur ſuis verbis incluſis.

℄ Interdictum ⁊ ceſſatio quomodo differant patet: qꝛ p interdicta ꝓhibetur adminiſtratio ſacramẽtoꝝ pau/ cis exceptis: quod tamẽ non fit p ceſſationẽ: in qua ſo lum ceſſatur a diuinoꝝum ſolẽnitate.

℄ Interp̃tatio eſt multiplex: vt. c. j. de poſtu. p̃la. nota. Et quõ iterp̃tatio fieri dꝫ in obſcuris hꝫ de ſpõſa. ex lris. i. ⁊. ff. de pac. l. veteribus: ⁊ vide glo. bonã i regula ꝯ eũ. d re. iur. li. vj. que declarat ſi obſcuritas apponiſ i vltimis volũtatib' ⁊ ꝯuẽtionib' factis in iudicio. in ꝯfeſſionib' in ꝯctib' pactis vel ſentẽtiis ſubdiſtinguendo ſingula. Jtẽ iterp̃tatio iuris pꝛogaſ rõne fauoꝛis: vt ſi cui indul tũ ſit retinere bñficia vacãna l ſua eccl'ia: ⁊ fructus coꝝ pcipere extẽditur nomẽ bñficij per interp̃tationem ad

prebẽdas ⁊ bñficia maiora.c.tua nobis.de v̄bo.ſig. Si militer ſiquis legat vina.interp̄tamur ⁊ vaſa vinaria legata.ff.de vi.⁊ tri.⁊ ole.lega.l.j.l.ſi cui.§.ſi vinuȝ.ff.de pe. lega.l.j.§.vlti.l.q penul.⁊.l.nãqȝ.q̄bus legatis vinaria debẽtur.ff.de pen.leg.l.q pactu.§.ſi. Item rõne gñalitatis cũ qs obligat bona ſua.futura bona itelligit̃ obligare.C.q̃ res pi.obli.poſ.l.vlti. Itẽ aliqñ artat̃ iuris interp̄tatio.vt in p̄curatione exigẽda ne ſubditi grauent̃:vt i.c. quãto.de cẽſi. Itẽ vt exactiõis ⁊ auaritie nõ vitet̃:de cẽſi.ex pte. Itẽ odij rõne vt cũ decime layco ↄceduntur in feudũ.c.cũ in apoſtolica.de his q̃ ſi.a p̄la.ſine ↄſe.ca.

Interlocutoria ſnia. Re.infra ſnia. Sȝ vtrũ.ſnia iterlocutoria tranſeat in rem iudicatam.vide.c.cũ ceſſante.ð appel. Et ſufficit eã ſcrip̄ta in actibus.lȝ nõ ſerat̃ in ſcriptis.vt eſt glo.in verbo interlocutiones.c.qm̃ ↄtra ð.pba. Et breuiter eſt omne verbũ iudicio faciẽs ad cãȝ ⁊c. ⁊ no.in.c.cũ olim.de teſti.⁊ in auẽ.de litigio.§.ad excludẽdas.coll.vij.⁊.l.j.ff.de re iudica.

Inteſtat⁹ dr̃ q oĩno nõ fecit teſtm̃:vel ſi fecit nõ rite. ⁊ poſtea rupit ex certis cauſis.vel ſi ex iſto teſtõ nemo ſit heres iſtitut⁹.de here.q̃ ab inteſta.defe.in prin.

Intronizatio eſt alicuius in ſuam dignitatem vel ſuuȝ thronum introductio vel inueſtitura.

Inueſtitura ẽ alicu⁹ in ſuũ ius introductio. Et eſt p̄prie poſſeſſio.ſȝ abuſiue dr̃ inueſtitura qñ dñs haſtã vel aliquod corporeũ p̄bet vaſallo dicens ſe p hoc facere inueſtiturã vt in li.feu.in titu.qd ſit inueſtitura.olim aũt dicebat̃ de p̄uiſiõe qua impator p vrbẽ romanã iueſtiuit archiep̄os ⁊ ep̄os p ãnulũ ⁊ bacculũ. Re.ſ.inſtituere.

In icertas regiones fundum diuidi eſt in partes indeterminatas diuidi.

Inuolare.i.furari.a vola dictũ qð manũ ſignificat.vñ. In modio rẽdi vir ẽ vola plena ſciẽdi.i.in modio opinionis vir eſt plena manus ſcientie.

Inualeſcere.i.valde valere ⁊ creſcere ⁊ abundare.

Inuẽtariũ dr̃ libellus qdã in quo oĩa bona hereditaria q̃ apud aliquẽ iueniũtur:ↄſcribũtur:⁊ oĩa in illo libello ↄtinẽtur:vt ſciat̃ quãtũ eo tẽpore vel die quo ſcribebat̃ i bonis ſuis ↄtinebat̃. Et tutũ eſt heredi q̧ faciat.q: ſi fecerit vltra vires hereditas nõ põt onerari.ſi nõ fecerit oĩb⁹ legatarijs legata reſtituere opȝ.⁊ coget̃ ẽt ſi excedãt vires ⁊ facultates hereditatis. Etiaȝ põt fieri in alijs factis nedũ i rebus hereditarijs. Eſt ẽt inuẽtariuȝ qðdã gen⁹ inſtrumẽtorũ. Et lȝ p teſtes poſſit p̄bari cõtrariũ eius qð in iſtrumẽto publico ↄtinet̃.ſ.qñ teſtes i p̄bãtes ipm in binario numero excedũt nũeꝝ teſtiuȝ cũ tabelliõe ſbſcriptoꝝ:tabelliõe p duob⁹ cõputato. Debẽt.n.ã tot excedere quot p ſe facerẽt plenã p̄batiõnẽ.ſ. i duob⁹.c.cũ ioãnes.de fi.inſtru.tñ iuẽtariũ nõ iprobat̃ p teſtes pp nimiã eius ſolẽnitatẽ.C.ar.tute.l.vlt.⁊ Hoſ. de pba.§.ſed querit̃.cã ſe.no.in le.ſi.C.vñ legi. De herede q nõ facit inuẽtariũ. Breuiter nõ q̧ iuẽtariũ eſt ſcriptura quã heres ichoare dȝ iſra tres dies poſt mortẽ teſtatoris vel poſtq̃ ſcit ſe iſtitutũ heredem.⁊ ibi ſcribere oẽs res defuncti ſub teſtib⁹ eamqȝ pficere infra quadraginta dies:vel infra ãnũ ſi res ſint remote.⁊ tũc nõ tenebit̃ creditorib⁹ vltra illud qð inuẽtũ fuerit in hereditate. Si aũt nõ fecerit inuẽtarium tenetur inſolidum.

De Io.

Iota neutri gñis.xv.di.c.vl.ẽ vbi ſcripta btĩ auguſt.⁊ alioꝝ ſctõꝝ patrũ iubent̃ teneri vſqȝ ad vnũ Iota.

De Ip

Ipſa.de hoc relatiuo vide Io.and.in queſtione poſita ſup regula ↄtra eũ ⁊c.in.ij.art.de re.iur.lib.vj.

De Ir

Irregularitas ẽ nõ ſiue ipedimẽtũ canonicũ ex facto ſiue de facto p̄ueniens quo quis ad eccleſiaſticos ordines promoueri:⁊ iã promotus in eis miniſtrare prohibetur:⁊ degradari ſiue deponi quãdoqȝ meretur. Vel ſic. Eſt habilitas quedam canonica per quã quis efficitur inhabilis ad ordines ſuſcipiendum. Et dicitur ab in.i.nõ.mutãdo.n.in r.⁊ regula.q: nõ põt exigere regulas ab apoſtolis ⁊ alijs ſummis pontificibus.

Irrogare.i.inferre.vñ dr̃ crimẽ vel dãnũ irrogat iſamiam vel mortẽ.i.infert.C.ex qui cau.iſra.irro.in rubrica.

Ironia eſt cũ qs minora de ſe dicit q̃ ſint. Etiã eſt cuȝ qd p deriſionẽ.i.p ↄ̃riũ dicit̃.⁊ ſic ẽ figura de qua ⁊ multis alijs vide glo.bonã.c.fortis.de verb.ſig.

Irripere eſt latenter inualeſcere.

Irenarche dicũtur qui diſciplině publice ⁊ corrigẽdis moribus p̄ficiũtur.vt milites q vadũt perquirere latrones. Et dñr quaſi arcẽtes.vel q: iuri ſeruãde incumbunt reipublice ⁊ pacis. Et qui etiã gerunt monarchiã ſm q̧ accipitur.C.de irenarch.li.x.

De It

Itaqȝ no.Io.cal.in cõmẽ.decre.poſt ſeſſionẽ ð p̄ba.

Iter eſt ius eundi vel ambulãdi hois.ſiue hõ eat ſolus ſiue vehat̃ ſella:vel ſcita.vel in equo:vl̃ in quouis aĩali. Seorſum ṽo nõ põt iumẽtũ ſecũ agere vel vehiculũ ducere q iter tñ hȝ.qñqȝ tñ iter dr̃ vulgariter ipm ſoluȝ p qð iter vel tramites vel calles trãſeũt:ita q̧ q actũ hȝ.hȝ ⁊ iter.i.cõmoditatẽ itineris.⁊ nõ ecõuerſo.vide infra.de via.vt inſti.de ſerui.in p̄n.

Iterato quid importat no.archi.xj.q.iij.c.nõ vero.

Iterũ no.Ber.in.c.ſua nobis.de appel.in glo.

Itẽ.hec dictio ex ſuo ſignificato ſignificat adiectionẽ ↄiũctionẽ:ſeu ↄtinuationẽ.de q̃ Bar.ff.de publi.⁊ vec. l.j.in p̄n. Eſt ẽt repetitiua ſeu repetitionis ſignificatiua. repetit aũt illa quoꝝ repetitionẽ ſignificare ↄcludit qðlibet mediũ p̄babile.ṽbi grã.teſtator dicit lego titio fũdũ ſeyanũ ſub ↄditione. Itẽ fundũ ſeyanũ heres meus dare dãnas eſto.intelligit̃ ſub eadẽ ↄditione:vt j.l.repetẽdis.ff.de leg.iij.⁊ ſumit̃ ſignificatũ ex dictiõe. Item ⁊ ex orõne ſequẽte q̃ eſt declaratiua p̄cedẽtis. Et idẽ dic i die vel in alia q̃litate poſita in orõne p̄cedẽti:q: repetit̃ ⁊ in ſequẽti. Itẽ ibi.teſtator dicit.ego lego titio fundũȝ ſeyanũ ſub ↄditione.⁊ poſt ex interuallo dicit. Itẽ fundũ ſeyanũ titio lego.hoc caſu legatũ valet.⁊ vr̃ primuȝ reuocatũ.nec vr̃ repetitio ↄditionis.vt.l.nõ ad ea.ibi.cũ dicit.ſi prius ſub ↄditione.ff.de condi.⁊ demon.q: hec diſpoſitio dȝ addere ⁊ operari.qð non fieret ſi ↄditio repeteret̃.iõ teſtator vr̃ a ↄditione receſſiſſe ⁊ pure legare voluiſſe. Itẽ ibi.teſtator pluribus legatis factis filiũ heredẽ inſtituit ⁊ adiecit q̧ ſi ipſe filius abſqȝ liberis deceſſerit relinquo titio cẽtũ. Itẽ relinquo titio domum. Itẽ relinquo ſcio domum. Itẽ relinquo ſempronio fundũ. predicta conditio ſi deceſſerit intelligitur repetita i duobus ſequẽtibus legatis.⁊ ſic obtinet i tribus predictis legatis.q: ſumit̃ ſignificatũ ex legatis pure prius factis ⁊ ex ſignificato ↄditionis. Nã ex ↄditione ſignificat̃ q̧ teſtator nõ vult plus grauare filium ſi vixerit. ſed vult grauare in ſequẽtibus ſub illa ↄditione ſi deceſſerit. facit.l.ſi ita ſcriptũ.ff.de libe.⁊ poſt.

Itinerarche dicũt̃ itineris cuſtodes.a ṽbo eo is.⁊ archos grece.i.p̄nceps latine.hoc nomẽ trahẽtes:q: ad prouinciarũ tutelã p ſingula loca pacis ⁊ quietis faciunt ſtare cuſtodiam.l.j.C.de cuſto.ro.

De Iu.

Iudei dicũtur qui moſaicã legẽ ad litteraȝ imitantes tenẽt circũcidẽdo ⁊ alia legalia faciendo. Et dicuntur a nomine dignioris tribus.ſ.iude:que inter alias tribus bellicoſior erat. Et i bellis p̄mã aciẽ ⁊ regni vl̃ legis pul

legium obtinebat. cū qbus chriſtiani nō debēt mãducare nec bibere. nec balneari: aut medicinã eorum recipere. xxviij. q. j. nullus. ⁊ c. ſe. ⁊ dicit Bar. brix. cū eis loquimur Rō. qꝛ maior familiaritas eſt in cibis ꝙ̃ in colloquio. ⁊ facilius quis decipitur inter epulas. xij. q. iiij. Unuſquiſq;. Dāt enim nobis eãdē retributionē quam dat mus in pera. ſerpēs in gremio. ignis in ſinu. c. ⁊ ſi iudeus. de iude. ⁊ ſar. Itē iudeus nō pōt eē doctor neq; tabellio. l. ſi. C. de iudeis. l. gñalr. §. eos q iudaicā. ff. de decurio. liiij. di. nulla. Sꝫ qd ḋ eo q factꝰ ē chriſtianꝰ: vr admittēdus: qꝛ ceſſante cã ⁊c. Lodo. de roma i ſingularibꝰ ſuis dicit ꝯtriū. Nã tex. ē ſm veꝝ itellectū glo. i. c. ꝯſtituit. xvij. q. iiij. qꝛ lꝫ ſint neophiti. i. nouiter facti xpiani ꝓhibētur ab officijs eccleſiaſticis. ergo ⁊ a tpalibꝰ. ſꝫ nō ſeqtur. qꝛ alia ē rō i vno ꝙ̃ in alio. Sed diceres quare iudei puniunt̃ cū xpo dino paſſurus erat? Sō. in. c. releguntes. xxiij. q. v. quia nō fecerūt ad finē boni. ſꝫ cã vindicte ⁊ inuidie.

ℭ Iudex dicitur quaſi ius dicēs pplo ſiue qḋ in iure diſceptet. Iure aūt diſceptare ē iuſte iudicare. Non ē ergo iudex. i. bonus. ſi non ē in eo iuſtitia. vt in. c. forus. §. in omni quoq; negocio. de vb. ſig. Et iudex ē q ex iuriſdictione ꝓpria. aut ſibi delegata q cōmiſſa ius hꝫ ſup cãs litigioꝝ vel litigatorū cognoſcēdi. Et qui ex ꝓpria iuriſdictiōe illud habet dicit̃ iudex ordinarius. ſꝫ q ex delegata dicitur delegatus extraordinarius.

ℭ Iudex ordinarius ē ille qui habet poteſtatē iudicãdi a ſe iure ſuo hoc ipſo ꝙ ē talis. vt epiſcopus: baliuꝰ preſes prouincie ⁊ conſimiles.

ℭ Iudex delegatus ē ille qui habet poteſtatē de cauſa aliqua cognoſcēdi ab aliquo ſibi cōmiſſa. qui ēt dicit̃ iudex extraordinarius.

ℭ Iudex cōpetēs dr̃ q cãe iuriſdictionē hꝫ cuꝫ exercitio: dato qḋ ꝑ exceptionē poſſit elidi. ſiue exceptio ꝯtingat pſonã. vt qꝛ ſuſpectus. ſiue iuriſdictionem. vt qꝛ reſcriptū ſurreptitiū. vt ē gl. in cle. cū lite. vt lite pendē.

ℭ Iudex incōpetēs ē in quēlibet: ēt conſenſerimus: vel qꝛ ipſe nullam iuriſdictionē hēbat. vel qꝛ interuenit error in adducēdo vel adeundo ipſum. vel qꝛ vi cōpulſus ſum in eum conſentire.

ℭ Iudex compromiſſarius. Require ſupra arbiter.

ℭ Iudices pedanei dr̄ illi quoꝝ offm̄ ē de minutis cauſis ⁊ infimis cognoſcere. ⁊ inutilibꝰ vel vilibus. lꝫ ſint ordinarij. ⁊ dr̄ a pede q ē extrema pars corporis. Maiores vō cauſas ōbēt ⁊ tenētur maioribus referre cum ipſi p ſe non poſſint terminari. C. de peda. iudi. l. ij.

ℭ Iudices cartularij erãt olim q ab imperatore ꝓuilegiati erãt: vt q vellēt corã eis litigare poſſent. ſꝫ ipſi non poterãt cogere aliquē ad litigãdū corã eis. Et dr̄ ēt hodie iudices ordinarij creati a comite palatino qui non hñt adminiſtrationē niſi habitu vt no. in. l. j. ff. de iudi. ⁊. l. ſi. na. C. vbi ⁊ apud quos reſti. agē. ſit.

ℭ Iudices domeſtici. Re. ſupra domeſtici ⁊ aſſeſſores.

ℭ Iudicē delegare ē vice ſua aliū de cã cognituꝝ ꝯſtituere. Et nō ꝙ iudex dꝫ eē bonus ⁊ grauis. iō qꝛ ſicut mulier impregnata ē grauis ⁊ tarda in eundo. ſic iudex tardo paſſu ire dꝫ morigerate ⁊ ſi currere vt ribaldus. Etiam iudex dꝫ eē bonus. ideo quia debet iudicare gratis. Nō enim licet vēdere iuſtum iudicium etiam ſeculare. pōt tñ ſi indiget expēſas moderatas petere ⁊ recipere. ḋ vi. ⁊ hone. cle. cum ab omni. ⁊. xiiij. q. v. non ſane. Non iō dꝫ iudex vēdere iuſtum iudicium ⁊ teſtes verū teſtimonium: qꝛ vēdit aduocatus iuſtum patrocinium. ⁊ iuriſpitus verū conſilium. Et ſubditur ratio ibi. Illi. n. inter vtrãq; partē ad examē adhibētur. iſti ex vna parte conſiſtunt. Nemo tñ de ſuis cogitur facere beneficiū xi. q. iij. nō liceat. ⁊. x. q. ij. ꝓcarie. ⁊ ſic iudex pōt operas locare. ⁊ in dandis conſilijs que ſine labore perlegendo libros. allegationes querēdo fieri non poſſunt. aliquid recipere pōt vt modica exenia q inter lucra non computãtur: vt. l. ſolet. §. vl. ff. de offi. pcō. Nec debēt illa exenia in anno cētū aureos excedere. l. eadē. in ſi. ff. ad. l. iu. repetū. ⁊ hoc maxime de iudice delegato. ſed iudex ordinarius nō pōt petere expēſas cum ſint ei certi redditꝰ ꝯſtituti. xxiij. q. i. militare. Et iudex in cauſis decidēdis dꝫ ſequi cōmunē opinionē nō ſingularē alicuius doc. l. qui ſolidū. §. etiam. ff. de le. ij. vbi ſi ſequit̃ cōem opinionē ēt ſi male iudicauerit excuſabitur in ſindicatu. iſti. ḋ ob. q ex qua. delic. in ꝓn. Etiã iuriſperitus ex verbis ſenium ruſticorū argumētatur. l. ſi colonus. §. j. ff. ḋ le. j.

ℭ Iudiciū. hec dictio multiplr̃ ſignificat. Primo mō idē eſt quod caſus fortuitus. vt dicit̃. hoc de meo iudicio venit. Scḋo eſt diſcretio. vt dicēdo. in pueris nō eſt iudicium. facit inſti. qui non ē permiſſuꝫ facere te. §. preterea. Tertio eſt actio. vt cuꝫ dr̄. iudicium fami. hercis. ff. ḋ iudi. l. in familie. Quarto eſt vltima voluntas teſtatoris. Quinto eſt iudiciū vel ſnīa iudicis. l. j. ff. de re iud. Sexto ponitur pro examinatione vel deliberatione. Septio pro auctē. lxij. di. ca. ij. Octauo qñq; pro pena. l. di. c. expurgabat. Nono capit̃ ꝓ inſtitia vel ordinatione cauſe diſcutiēde in iure corã iudice. ſic ſumit̃ in ti. de iudi. ſ. in l. ꝓperãdū. §. i. C. de iudi. ⁊. ff. eo. ti. l. proponebatur. Et i hac ſignificatione diffinitur ſic. Iudiciū eſt actus legitimus triū pſonarū. ſ. iudicis: actoris ⁊ rei ſub talem queſtionē aut ſuper eodē iudicio ꝯtctus. de ver. ſi. forus in glo. Et dr̄ iudicium quaſi iuriſditio. ibidē. Et ſm Hoſ. deſcribit̃ ſicut arbitriū. exceptis his. Primo ꝙ iudiciū eſt de ciuili ⁊ criminali. ſed arbitriū de ciuili tãtū. Scḋo ꝙ iudiciū neceſſario. arbitriū vero volūtarie ſubit̃ ⁊ ꝓpterius inqſitio vocabat̃. Un̄ ſm cardinalē. Iudiciū ē inueſtigatio quã ſm iuris ordinē facit iudex p varios modos ad veritatē elicīēdã ⁊ cuſtodīēdã. di. xxx. q. v. iudicãtem opꝫ. Et ꝙ dicit̃ actus triū pſonaꝝ: intelligitur vere vel ficte ſeu repreſentatiue: qꝛ in notorijs fama repreſentat actorem ⁊ fingitur accuſator. Item ſm Hoſ. iudiciū finit̃ quattuor modis. Primo tpe oī cauſe criminalis ex biēnio C. vt infra certū tem. cau. crimi. termi. ꝑ totū. cetere triēnio. C. de iudi. l. ꝓperãdū. Scḋo ſnīa. qꝛ iudicium fineꝫ accipit ex re iudicata. c. iudiciū. de re. iudi. Tertio ꝓhibitione. Et quarto ſtatus mutatione: qꝛ iudiciuꝫ ſoluit̃ vetãte eo q iudicare iuſſit: vel eo qui maius imperium i eadē iuriſditione hꝫ: vel ſi ipſe iudex eiuſdē imperij eē ceperit cuius eſt q iudicare iuſſit. ff. eo. tit. l. iudicium. vl de Hoſ. de offi. ordi. §. finit̃. ⁊ hic in ſūm. de iudi. Itē diffinit̃. Eſt diſcuſſio cauſe corã iudice ꝓalt̃. c. forus. ibi. vel diſcutit̃ iudiciū. Et nō ꝙ proprie ante lit. ꝯteſt. nō eſt iudiciū: qꝛ nulla cauſe diſcuſſio. l. j. C. e. tit. ⁊ hoc reſpectu cauſe. nō aūt reſpectu alioꝝ actuū iudicialiū vt ſunt examinatio partiū. ⁊ ꝯfeſſio ⁊c̄. q bñ ſiūt añ lit. ꝯteſt. immo qñq; iudiciū capit̃ pro eo qḋ ꝓit ſeu ꝓcedit ſnīam: vt l. c. in iudicijs. de reg. iur. lib. vj. ⁊ nō dꝫ claudicare iudiciū ⁊ qualr̃ hoc ꝯtingat vide. c. cum inter. de excep.

ℭ Iudiciū cōtradictorium dr̄ ſi dicerē hoc eſſe ꝯſuetudinē ⁊ tu aduerſarius meus diceres non eſſe conſuetudinem: vt in. c. abbate. in glo. ſi. de vbo. ſig. Et iudicio maioris ſtandum eſt generaliter niſi in caſibus. a. gl. ſup ver. plures. c. paſtoralis. de reſcrip.

ℭ Iudicia capitalia ſunt qbꝰ caput eximit̃ a ciuitate morte vel exilio: de his vide inſti. de pub. iud. i. §. publicoꝝ.

ℭ Iudicia publica ſūt ḋ publicis cauſis: ⁊ dicunt̃ qñ populica: qꝛ cuilibet ḋ populo cōmiſſa eſt executio: vt ē crimē leſe maieſtatis. i. q oēs ḋ pplo poſſunt accuſare. Q ſi qs iudiciū publicū dr̄ eē iudiciū qḋ intēditur a crimine

de hoc inſtitu.de publi.iudi.in pn.

¶ Judicia priuata ſunt q̄ ciuiliter tractantur ſiue inten/tatur. Jtē de multiplici iudicio.ſ.auctoritatis: miniſte/rij.approbationis ꝛc̄.nota archi.lv.diſt.p̄cepta.ꝛ glo. ſuper regula in iudicijs.de regu.iur.li.vj.ꝛ tāgit aliqua liter archidya.ij.q.j.ſicut.ꝛ ſm Anto.de butrio diuidit̄ tripl̄r.p̄mo rōne materie.ſcd̄o rōne forme. tertio ratiōe quātitatis.vn̄ rōne materie duplex eſt iudiciū.aut tem/porale.aut ſpirituale.vl' aut ciuile.aut criminale.vn̄ ſem per dicitur iudiciū criminale qn̄ finis tēdit ad cōmodū reipub.vt fiſci ꝛc̄.ſiue pena ſit corporalis ſiue pecunia/ria. Sed dicit̄ ciuile.dum finis tēdit ad cōmodū ptis. glo.no.i.l.pretor.in p̄n.ff.d̄ ſepul.vio.ꝛ ſuit opinio. Jn no.in.c.qualiter ꝛ qn̄.ij.d̄ accu.ꝛ doc.in.c.j.de iudi. Se cūdo rōne forme iterū duplex eſt iudiciū.ſ.ordinariū ꝛ extraordinarium. Tertio rōne quātitatis duplex eſt.ſ. vniuerſale ꝛ gn̄ale.q̄ et differūt. de hoc plene in.c.ij.de libel.obla. Jtē iudiciū triplex reperit̄.p̄mū inter ſangui nē.ſcd̄m inter leprā.tertiū īter cām.vt in.c.p venerabilē qui fil. ſiūt legi. Et iudicium humanū q̄ttuor p̄uertere ſolēt.ſ.fauor.odium.premium.timor.vt.c.j.de re iudi. lib.vj.ꝛ.xj.q.iij.c.quattuor.

¶ Juramentum eſt affirmatio vel negatio: ſacre rei aſſer tione vel atteſtatione firmata ſm Hoſ.vel adhibita reli gione ſm Placen.

¶ Juramētū aſſertoriū eſt cū iurat̄ de p̄ſenti vel de p̄teri to ſic eē vel nō eē.ſuiſſe vel nō ſuiſſe. Sed iuramētū pro miſſoriū eſt qn̄ iurat̄ de futuro aliqd dandū vel factu/rū. Aliqn̄ et iurat̄ p execrationē: vt ſi hoc nō fecero hoc accidat mihi vt filijs meis.aut hmōi. Ponit̄ ḡ triplex iuramētū.ſ.p̄miſſoriū aſſertoriū ꝛ ꝯfirmatoriū ſm Ho ſti.in ſum.de iureiurā.ꝛ Bar.in.l.ſi quis eo.ff.de fide in ſtr.ꝛ.xxij.q.ij.p totū. Et habet̄ lib.iij.ſentē.di. xxxix. De p̄mo.in.c.debitores.c.quāuallis.ꝛ.c.veniēs.de iureiu. De ſcd̄o in.c.ſi.eo.ti. De tertio in.c.cū ꝯtingat.eo.tit. Et iuramentū vergit ſex modis in peiorē exitū.vt not. Ar chi.xxij.q.iiij.ſi aliquē. Et dꝫ iuramētū habere tres co/mites.ſ.veritatē iudiciū ꝛ iuſtitiā.c.ꝛ ſi xp̄s.de iureiu.ꝛ c.inaduertēdū.xxij.q.ij. Et hieremie iiij.vbi dr̄. Et iura/bit i veritate iuſtitia ꝛ iudicio. Et iuramētū non exten/dit̄ ad illicitū mandatū.c.quāuallis.ꝛ.c.veniēs.eo.tit. imo p̄ſtā̄s ꝛ recipiēs iuramentū ꝯtra canones punit̄ vt no.in glo.ver.pena.c.grauis.de cēſi.alis iuramētū ē ſeruādo niſi fiat in diſpendiū anime vel per ſuperiorem abſoluatur.caꝑ.ſi vero.eo.ti.

¶ Juramētū calūnie eſt cū qs iurat ſe bona fide ꝛ nō aio calūniādi agere vel r̄ndere nec egiſſe vel reſpondiſſe.vn̄.

Jllud iuret̄ ꝙ lis ſibi iuſta videtur.

Et ſi queretur verum non inficietur.

Nil promittetur.nec falſa probatio detur.

Ut lis tardet̄ dilatio nlla petet̄.c.j.d̄ iurā.calū.i glo. iiij.

¶ Juſiurādū qd̄ cōpetētius poſſet dici factū iuramentū vel factū iuratū: eo ꝙ ſuper facto iurat̄.vel iuſiurandū: eo ꝙ ſuper iure qd̄ iurāti cōpetit iurat̄: q̄ꝫ iuſiurandū placuit. Tamen vt factū dicat̄ ius: qꝛ ſuper facto iuris iurat̄ adijcit̄ iurādum.qꝛ illud debet eſſe iuramentū qd̄ antea fuerat iurandum relatione facta non ad id quod fit: ſed ad id quod fieri ꝯuenit.l.ius ciuit.ff.d̄ iuſti.ꝛ iur. vel vt dicit Azo.forte ius ponit̄ pro religione: quaſi di/ceret iuſiurādū.i.religio firmāda.vn̄ iuſiurādū ideꝫ eſt qd̄ iuramētū factū. Et dr̄ qn̄qꝫ ꝯuentionale.qn̄qꝫ iudi/ciale ꝛ neceſſariū. Conuētionale eſt qn̄ a te peto aliqd ꝛ tu negas tn̄ defero iuramētū vt iurem.ſi in hoc caſu iu ro vocat̄ iuſiurādū ꝯuentionale ꝛ volūtariū: qꝛ extra iu dicium ex ꝯuētione ꝛ volūtate partium abſqꝫ aliqua co actione iudicio p̄ſtat̄. Juſiurādū iudiciale ꝛ neceſſari

um eſt cū in caſu premiſſo iuro ꝙ mihi debet̄ qd̄ peto ſcꝫ iudice in iudicio mihi conferēte vt iurē. Ex hoc aūt iuramēto datur actio ei q dū peteret reꝫ ſuā delato ſibi ab aduerſario iuramēto vel a iudice ſuā eē rē illā iura/uit.ab ipſo enim.tūc petet rē ſuā actione in factū q̄ orit̄ ex tali iuramēto. Et dicit Hoſ.ꝙ duplex ē iuſiurādū.ſ.aſ ſertoriū.ꝛ p̄miſſoriū. Et aſſertoriū triplex.ſ.volūtariū vt eſt ꝯuētionale.ff.eo.ti.l.iuſiurādū. Neceſſariū quod neceſſitate a iudice impoſita defert̄ vel ſuſcipit̄. Et non pōt recuſari niſi ex iuſta cauſa.vt.ff.de iureiu.l.mādan/te. Et iudiciale qd̄ in iudicio defert̄ vel refert̄ a parte ptī qd̄ nō eſt neceſſarium ſubire immo delatū recuſari pōt hodie: lꝫ olim non potuit recuſari: ſed referri.vnde vi de glo.in.c.ſi.de iureiu.

¶ Juriſditio ē ptā̄s de publico introducta cū neceſſita/te iuris dicēdi vel eq̄tatis ſtatuēde ſm Azo.ꝛ dr̄ a noi/bus ius ꝛ ditio.i.ptā̄s. Hec aūt qn̄qꝫ eſt ordinaria.qn̄qꝫ d̄legata. Jtē alia eſt plena.ſ.ſolius p̄ncipis.alia aūt ſemi plena alioꝝ videlicet a p̄ncipe. De hoc vide ſpe.eo.tit.ꝛ C.eo.ti.l.iij. Et nō ꝙ q̄ttuor dāt iuriſditionē ordinariā. Primo lex inanimata vel canon.ꝛ hoc in dubio.ſecus ſi ap/paret velle delegatā. Scd̄o lex aīata.ſ.papa vel imꝑator ꝛ non inferior niſi ep̄s ſuo vicario. Tertio conſuetudo. Quarto vniuerſitas approbata: vt mercatoꝝ.cerdonū ꝛ alioꝝ artificū q p̄nt de ſuo corpore creare ꝛ eligere iu/dicē ordinariū. Silr̄ vniuerſitas facultatū artiū vel iu riſtarū. De hoc no.circa.c.cū ab eccleſiarū.de of.ordi.

¶ Juridicus eſt qui iura dicit ſm Jſido.li.x.ethimo.

¶ Juriſprudētia ē diuinarū ꝛ humanaꝝ reꝝ notitia iu/ſti.atqꝫ iniuſti ſcia.iuſti.ſ.ad faciēdū: iniuſti ad euitādū: qꝛ nō ſufficit ſcire qd ſit iuſtū vl iniuſtū niſi ꝛ ipſaꝝ reꝝ ꝯriaꝝ vel corꝑaliū hēat qs notitiā ſꝫ quā ſm varias cō ditiones varia iura ſunt ſtatuēda.iuſti.de iuſ.ꝛ iu.i p̄nc.

¶ Jure p̄prio dr̄ aliq̄ res vendi.in iſtrumēto vēditionis qn̄ proprietas transfert̄ in emētē.

¶ Jurgiū dr̄ q̄ſi iuris garriū eo ꝙ hi q dīt de iure cāꝫ di ſceptāt.c.forus de vb.ſig.ar.ꝙ iurgia nō ꝑtinēt ad p̄ſby teros: qꝛ nō tenēt eē iuriſpiti.xxxviij.di.qꝛ ipſi. Nec p̄nt aduocare niſi in certis caſibus.de poſtu.ca.ſi.

¶ Juſticia eſt ꝯſtā̄s ꝛ ꝑpetua voluntas ius ſuū vnicuiqꝫ tribuēs nō quātū ad actū: ſed quātū ad affectuꝫ.inſti.de iuſti.ꝛ iu.in rubrica ꝛ nigro.iuſtitia.n.eſt animi diſpoſi tio ꝛ mētis affectus qua qs dr̄ iuſtus.vt a grammatica grāmaticus.dū ſine ꝑſonaꝝ acceptione vel diſtinctiōe velit cuilꝫ quātū in ſe eſt ius ſuū retribuere. Et q̄t mo/dis dicat̄ iuſtitia no.archi.xxiiij.q.j.c.vbi ſana fides.nā dicit ibi. Juſtitie eſt eq̄tas tolerādi inopiā ꝛ tēperātiam hēre i abūdātia. Jtē eſt patriā ꝛ ſocios defendere.qꝛ ve/ra iuſtitia cōpaſſionē hꝫ.ꝛ nō ex odio.ſꝫ bono zelo exer/cēda ꝛc̄.vt ibidē. Jtē iuſtitia ſic deſcribit̄. Eſt habit⁹ bo nus tribuēs cuiqꝫ ſuā dignitatē.deo religionem.parēti bus obediētiā maiorib⁹ reuerētiā.pibus ꝯcordiā.mino rib⁹ diſciplinā.ſibi'ipſi caſtimoniā.ꝛ paupib⁹ ſeu miſeris cōpaſſionē opoſam. Dic̄ ḡ Tulli⁹.ꝙ iuſtitia ē habitus animi cōi vtilitate ſuata ſuā vnicuiqꝫ tribuēs dignitatē. Jtē ſic.eſt animi ꝯgrua diſpoſitio i ſingulis rebus recte dijudicā̄s.vide gloſam.in inſti.vbi ſupra.

¶ Jus habet multa ſignificata.p̄mo.i.rigor.l.j.C.de le/gi. Et talis rigor iuris i eccleſiaſticis negocijs nō eſt ſer/uandus.ſed ſola equitas.c.iterpoſita.de appella. Scd̄o .i.verborū conceptio vt cum dicimus ꝙ i ſtipulationi/bus verſatur ius.vt.l.ſi vnius.§.pactus ne peteret.ff.de pact. Tertio.i.rectū vel iuſtum quod deriuat̄ a iuſtitia. Quarto.i.aqua pīguis. Quīnto capitur p toto corpo iuris. Alia plā ſignata pōit Jo.an.d̄ reg.iur.i p̄n.li.vj. Breuiter ius ſignificat qd̄ ſubtra mā vel vſus cōis id re/

ciplēdi in tali loco in quo ꝓfertur ſignificare declarat. Un̄ ius ē nomē g̃nale ⁊ lex iuris ſpẽs. Et dr̃ ius q̃ſi iuſtũ.i.diſt.ius aũt. Et ſm̃ Jſido.li.v.ethi. Omne aũt ius legibus ⁊ moribꝰ ↄſtat ſm̃ Jſi.vbi ſupra.c.ij. Et diffinit̃ ſic. Jus ē ars boni ⁊ eq̃ cuius merito q̃s nos ſacerdotes appellat.i.ſua iura cuiꝫ miſtrãtes.ff.de iuſti.⁊ iur.l.i.in ꝑnſo. Hoc eſt dicere ꝙ iuſtitia eſt collectio legitimoꝝ pceptoꝝ q̃ artãt nos ad obſeruãdũ bonũ ⁊ equũ.i.vtilitatē ⁊ eq̃tatē ſeu veritatē. Quãuis enĩ vſucapio contra eq̃tatē videat̃ itroducta: tñ ſubtili cõſideratiõe maxime iuuit̃ eq̃tati.cũ pcipue equũ ſit qd̃ publice vtilitati deſeruit. Uel dr̃ qd̃ i vſucapione vel pſcriptiõe ex cã ⁊ pro bono publico īducit̃ q̃ncꝫ rigor ↄtra nãlē eq̃tatē vt dic̃ glo.i.diſt.i.ius aũt.vbi dat̃ q̃ncꝫ ius qd̃ nõ ē iuſtum.vl̃ equũ.vt ibi.exēpla pñ. Dr̃ aũt ius a iuſtitia. Et aliter ſic diffinit̃. Jus eſt pceptũ ſeu ordinatio pncipantis ſeu dominũ circa ſubditos quãtũ ad ea que ptĩt ſubeſſe poteſtati ſubditoꝝ. Talis aũt vel eſt deus.⁊ tũc dr̃ ius diuinũ. Uel eſt nã.tũc aũt dr̃ ius nãle. Uel ē hõ.⁊ tũc dr̃ ius humanũ.qd̃ regit̃ duobꝰ.vt i pn̄.decre. Et ſic ſm̃ triplicez gradũ ſummoꝝ diſtinctũ eſt triplex ius.ſ.ius diuinũ qd̃ eſt pceptũ ſeu ordinatio diuina.⁊ ius nãle ⁊ ciuile.

¶ Jus nãle eſt qd̃ eſt cõe oī nationi: eo ꝙ vbiqꝫ inſtinctu nãe hr̃ nõ aliq̃ ↄſtitutione facta ab hoīe.ſꝫ ab ipſo nãe cõditore.vt maris ⁊ femine ↄiũctio.liberoꝝ ſucceſſio.ſ.in bonis parētũ. Uel ēt ꝑ carnis ꝓpagationē.nõ ꝑ hereditatē. Qꝛ illa ſucceſſio nõ eſt nãlis.vt eſt glo.ſup̃ v̄.ſucceſſio.diſt.i.c.ius aũt.vbi ponit̃ hec diffinitio pueroꝝ educatio.cõmunis oĩum poſſeſſio.qꝛ iure nãli oĩa ſunt cõia i.cõicãda tēpore neceſſitatis.c.ſicut.xlvij.di.⁊ oĩuꝫ vna libertas.acq̃ſitio eoꝝ que in celo terra. mari capiuntur glo.dicit. Hec enim ⁊ alia que i nullius bonis ſunt occupanti conceduntur̃.rei depoſite vel pecunie cõmodate reſtitutio.violentie ꝑ vim repulſio. Nã hec ⁊ ſiq̃d huic ſimile eſt nunq̃ꝫ iniuſtũ.ſed nãle equũqꝫ hr̃.ſm̃ Jſi.lib.v.c.iiij. Et eſt tex.totius.c.ius aũt.diſt.i.⁊ ibi.vide glo. huius diffõnis. Jtem ius nãle eſt qd̃ i lege ⁊ euãgelio cõtinet̃ quo q̃s iubet̃ alteri facere qd̃ ſibi vult fieri.⁊ ꝓhibetur alteri inferre qd̃ ſibi nolit fieri.di.i.in pzin.⁊.l.diſtin.põderet.aĩs.ↄſideret.in pnci.⁊ in auē.vt cũ.de ap.cog.§.cetꝙoꝝ.c.dilecti. de maio.⁊ obe.vñ Qd̃ tibi vis fieri mihi fac.qd̃ nõ tibi: noli. Sic potes in terris viuere iure poli. Uel aliter. Jus nãle.dr̃ vno modo motꝰ ex inſtinctu nature ꝓueniēs quo ſingula aĩalia ad aliq̃d faciendũ inducũtur. Eſt enim debitũ qͦddam quod natura cuilibet repreſentat. Et hoc debitũ.ſm̃ Jſido.cõe eſt omni nationi: eo ꝙ inſtinctu vbiqꝫ nãe vel nãli conditione hr̃.⁊ nõ ex ↄſtitutione aliq̃ facta ab hoīe. Jteꝫ ius nãle dr̃ inſtinctus nãe ex rõne ꝓueniēs.⁊ ſꝫ hoc ius oĩa dñr cõia.i.cõicanda.vt ſupra dicitur. Jtē ius cõmune dicit̃ īduſtria hoīum ſtatutũ. Jtē ius nãle dr̃ eq̃ſſimũ. Jteꝫ pcepta nãlia ſunt que in lege ⁊ in euãgelio cõtinētur.vt nõ furtũ facies nõ mechaberis.ſed qd̃ tibi vis ⁊c̃.c.ꝑall̃. Jus aũt aut nãle i gl.vbi pma deſcriptio data ē ſm̃ motũ ſenſualitatis. Alie aũt ſm̃ motũ rationis. Jtem nota ꝙ ius nãle ſm̃ glo.inſti.de iure na.gen.⁊ ci.põt dici q̃tuor modis. Uno mõ ius gētium.inſti.de re.di.§.ſingul oꝝ. Scd̃o ius pactoꝝ.ff.de pac.l.j. Tertio eius cõtrariũ.ſ.quod reſcindit pacta.vt reſtitutio minoris.ff.d̃ mino.l.j. Quarto ꝓ inſtictu nãe.vt qd̃ in l.moſaica vel euãgelio ↄtinetur. Jtem ius nãle in quattuor differt ab aliis iuribus.ſ.in origine.in dignitate.in amplitudine ⁊ ſentētie rigore.vt declarat glo.ſ.di.v.nã cepit ab exordio nãlis creature.⁊ nullam patitur immutationem: ⁊ ipſi omnia cõmunia ſunt.nec contra ipſum fit diſpenſatio.ſed de aliis iuribus ſecus.vt ibi.

Ju.

¶ Jus ciuile iuenit̃ accipi diuerſimode.vt di.j.ca.ius nãle. Ciuile aũt ius vno mõ eſt qd̃ q̃ſqꝫ populus vel q̃qꝫ ciuitas ſibi ꝓpriũ diuina humanaqꝫ cã ↄſtituit ſm̃ Jſid.li.v. Scd̃o dr̃ ius ciuile.lex.xij.tabularũ. Tertio dr̃ qd̃ ex legibus.plebiſcitis.ↄſtitutionibus. ſenatuſcõſultis. pncipũ decretis.vel auc̃te prudētũ inuenit̃. Quarto dicitur ius qd̃ nõ eſt pꝛoꝛiuꝫ. Quinto dicit̃ diſputatio prudētũ que fuit facta ſub lege.xij.tab. Sexto q̃cquid habemus ſcriptũ de iure. Septimo q̃cq̃d iuri naturali vel iuri gētiũ ſubtrahit̃.vel qd̃ nõ eſt ius nãle nec gētiũ ⁊ ſic capiēdo ius canonicũ dr̃ ius ciuile.⁊ ſic ſumit̃.j.di. Jus autē aut nãle.vt in glo.j.no.in ſi. Et qꝛ ita diuerſimode ius ciuile inuenit̃ accipi in iure.de pma acceptione hẽs iſti.de iu.na.§.j. De ſcd̃a habes.ff.de iuſti.⁊ iu.l.ius ciuile.§.hĩgit̃. De tertia ⁊ q̃nta.ff.de ori.iu.l.ij.§.diſputatio. De q̃rta.l.ius ciuile.pal.in pn̄c. De ſexta.ff.de va.⁊ extraor.cogni.l.j.§.proinde. De ſeptima inſtit. de vſuca.in pn̄.vt eſt glo.iij.§.ſed ius q̃dem ciuile.inſti. de iu.na.gen.⁊ ci. Jteꝫ ius ciuile dr̃ triplr̃. Primo eſt id qd̃ i vnaquaqꝫ ciuitate ſeruat̃.⁊ ſic dr̃ in genere. ſcd̃o. i ſpē dr̃ ius ꝓpriũ certe ciuitatis.⁊ ſic loq̃tur.§.ſꝫ.inſti.tertio dr̃ ꝑ excellētiã ius romanoꝝ q̃n nõ exprimitur proprium nomē ciuitatis.ſic in verſi.ſed ⁊ quotiēs.inſti.ti.preall̃.⁊ ſic ↄcor.§.oēs ppl̃i.cũ.d.ver.i quo.§. dr̃ ꝙ oēs ppli regunt̃ legibus emulgatis ab imperatore. in ver. dr̃ ꝙ vnaqueqꝫ ciuitas iure ſuo ꝓprio vtit̃. Sed pmuꝫ itelligit̃ de generali.ſecundum vero de particulari.

¶ Jus aũt gētiũ eſt ſediũ.i.hoſtiliũ occupatio. munitio bella.captiuitates.ſeruitutes.poſtliminia.federa paces. īducie.legatoꝝ.nõ vetandoꝝ.non violandoꝝ religio. cõnubia iter alienigenas ꝓhibita.⁊ iõ ius gētiũ appellat̃.qꝛ eo oēs fere gētes vtunt̃.c.ius gētiũ.j.di.

¶ Jus aureoꝝ annuloꝝ ſm̃ quoſdã dr̃ ꝙ oliꝫ liberti annulos aureos ferre nõ poterãt. Sed ſm̃ Azo.eſt pꝛiuilegium qd̃ ↄcedebat̃ libertis in ſignum ſemiplene igenuitatis. Uiuebant enim vt ingenui: ſed moriebantur: vt liberti.C.de iure annu.aure in rubrica.

¶ Jus militare eſt belli inferēdi ſolēnitas.federis faciendi nexus.ſigno dato egreſſio in hoſtes. ⁊ pugne commiſſio. Jtē ſigno dato receptio. Jtē flagitij militaris diſciplina ſi locus deſerat̃. Et ſꝫ canones q fugit in bello publico infamis ē.vj.q.i.fames. Et ſm̃ leges capite puniũtur.ff.de re mili.l.cãe.§.q̃ i acie. Jtē ſtipēdioꝝ modꝰ dignitatuꝫ gradus: pmioꝝ honor. veluti talis corona vel torques dat̃. Jtē prede diuiſio pro pſonarũ qualitatibꝰ ⁊ laboribꝰ iuſta diſtributio.⁊ pncipis portio.vt di.j.ius militare. Et ſm̃ Jſido.li.v.ca.x. Et ergo non omnia que in bello capiuntur ſunt principio portio.ſed ipſe tenetur ea diuidere ſm̃ numerũ ſeu naturam perſonaꝝ ſic etiam rex cuius ſunt omnia.xxiij.q.v.dicat.

¶ Jus poſſēdi eſt ex habitatione domiciliũ ⁊ cõtatis.

¶ Jus patronatus eſt auc̃tas ſiue ptãs quam patronus hꝫ in libertũ. Aliter ſꝫ Hoſ.eſt auctoritas ſiue poteſtas prouenīēs ex beneficiis ante cõſecrationem eccleſie collatis. Et prouenit ex tribus.ſ. fundatione. dotatione.⁊ edificatione.vel ſola collatione.vt.xxvj.qd̃.vij.filiis.⁊.c.q̃cũqꝫ.xviij.q.ij.abbates.vñ. Patronũ faciũt dos edificatio fundus. Cõpetit aũt patrono aliq̃d honoris. vt ſi eccl̃ia nõ fuerit collegiata pſtet. Sꝫ ſi fuerit collegiata tũc nõ electiõi plati faciende: ſed id facte honeſtiꝰ prom poſtuletur aſſenſus: nec ex ſpãli cõceſſione obtineat: vt ptes ſuas iterponere debeat electiõi tradēde. ca.nobis. de iu.pa. Jtē hꝫ aliq̃d honeris: qꝛ pmus i ꝓceſſiõe icedit.vt.xvj.q.vij.pie mētis. Hꝫ aliud oneris.qꝛ tenet̃ defendere eccleſiã ab oĩbꝰ oppreſſionibꝰ. vt. xvj. q.vij.filiis. Et hꝫ aliud vtilitatis.qꝛ ſi migrat ſeu alias vergat

ad inopiã aleñdã eſt de bonis eccl'ie. vt. c. illiſs palle. ꝛ c. qñ̃cũq3. vii. Patrono debef honoꝛ oñs: vtilitaſq3. Preſentet pꝛoſit defendat alaſ egenus. Põt ẽt patronus ꝓter egeſtatẽ aliquos redditus moderatos habere ab eccleſia cuius pꝛonus extitit. Sine pñtatione inſtitui non dz in ea eccleſia q̃ pꝛonũ hȝ. Et ſi ſpꝛetis patronis hoc factũ fuerit ſm rigoꝛẽ iuris inſtitutio eſt retractãda. eo. ti. c. illud. vel irrita nũciãda. Et ad inſtitutũ vereccũdiã inſtitutus amouẽdus eſt. ꝛ alius quẽ patronus dignũ elegerit ordinãdus. vt. xvj. q. vij. decreuim⁹. Sed ſi laicus pñtet vnũ ꝛ poſtea variet aliũ pñtãdo videf ꝙ ꝑ diſcedere poſterioꝛẽ pñtando. ff. de ꝓcura. l. ſicut. §. vl. ꝛ tũc videf arbitrio epi relinquendũ qs eoꝝ alteri pꝛeferaf. q̃. vi. c. eccleſiaſtici. vide. c. qð aũt. de iu. pa. vbi de hoc. c. cũ aũt aduocatus. Jtẽ ius pꝛonatus qñq3 aduocatio. qñq3 vicedominatus. vel cuſtodia. vel guardia: vel ius cõfrequẽtationis vel ꝓceſſionis dr̃. ꝛ qñq3 gr̃a. vt in glo. j. c. q2 clerici. de iu. pa. ꝛ ſm Hoſ. in ſum. eo. ti. vbi ponit ſupꝛadicta. Et nõ ꝙ ius patronat⁹ nõ ꝑdit qs ꝑ dãnationẽ vel ꝯfiſcatiõẽ iudicio ſecularis. glo. ẽ in vñ. ſubte. §. rurſus. i ſi. ca. paſtoꝛalis. in cle. de reiud. ꝛ eſt nõ. dignũ. Unde vbi ſit confiſcatio bonoꝝ nõ ꝯfiſcatur ius qð nõ tranſit ad heredes extraneos: ſed tantũ ad filios. l. j. ꝛ ibi. glo. C. de bo. que li. ideo nõ ꝯfiſcatur ius pꝛonatus liberoꝝ vel emphiteoſis eccleſiaſtica. vel feudũ. vt ibi. ſm Bal. ꝛ in. l. qui ſe patris. C. vnde liberi. Jtẽ pꝛeſentatus ab eo q ius pñtãdi habet. ꝛ idoneus nõ admiſſus a ꝑlato. ſi patronatus nõ variet habet ius in re ꝛ põt agere ꝯtra inſtitutũ a nemine vel a falſo patrono pñtatũ. de reiudi. cũ bertoldus. ꝛ. c. decernimus. xvj. q. vij. Si autem verus patronus variat. pꝛimus pñtatus nõ habet ius ad agẽdũ ꝯtra ſcðm pꝛeſentatũ ꝛ inſtitutũ. ſed põt agere ꝯ̃ pꝛelatũ qui eũ pꝛeſentatũ ꝛ idoneũ malicioſe nõ admiſit differẽdo eũ inſtituere ꝛ difficultates ingerendo vt prouideat ei in beneficio cõpetẽti. iuxta. c. paſtoꝛalis. eo. ti. Jtem ius patronatus tranſfertur in aliũ gratuito titulo cũ ſit ſpũali annexum: niſi cum vniuerſalitate trãſfeat. vt. c. ſeculũ. eo. ti. vnde vẽſus. Jura patronatus tranſire facit nouus heres. Res pmutata dõatio vẽditioq3. Jtẽ plerũq3 hoc nomẽ eccleſie pꝛo iure patronatus ſupponit. xvj. q. vlti. ſi plures. xv. q. iij. nemini. ꝛ c. j. de iu. patro. Et ergo ſi quis vtatur tali ſimplicitate vboꝝ. do no tibi eccleſiã. vel ꝯcedo. itelligitur donare ius patronatus: qð hȝ in ea. c. quod autẽ. eo. ti.

¶ Jus publicũ ꝯſtat in ſacris ſacerdotibus: ꝛ magiſtratibus ſm Jſido. li. ethi. ff. eo. ti. l. j. §. publicũ. ꝛ j. diſti. c. ius publicũ. vbi glo. dicit. Qui ledit ſacerdotes vel res ſacras ab oĩb⁹ tanq̃ ꝓ publico crimine accuſari poteſt ij. q. j. in pꝛimis. Uel ſic. Jus publicum eſt quod gñaliter. al's. pñcipalr ad publicam deſeruit vel ſpectat vtilitatem. veluti iʒ in portis vel muris ciuitatis. ꝛ aliis ſacris iudicibus vel ſacerdotibus vel magiſtratibus aliquid cõmittatur vel inferatur.

¶ Jus pꝛiuatũ dr̃ qð ſpecialr ad ſingularẽ vtilitatẽ pertinet. ſcðario tñ etiam ad rempublicã. vt in pactis. ꝛ conuentionibus mutuis pꝛiuatoꝝ ſpecialiter in his cõſpicitur. inſti. de iuſti. ꝛ iure. §. ij.

¶ Jus reipublice. ſ. alterius q̃3 romanoꝝ. eſt ius cuiuſlibet ciuitatis indubitanter ſm oẽs. q2 ciuitates regulariter vtuntur iure pꝛiuatoꝝ. vt. ff. de vb. ſig. l. cũ que. ꝛ C. eo. ti. in rubrica. ꝛ. l. j. in glo. j. li. xj.

¶ Jus quaſi naturale eſt quod dominus vel patronus hȝ in ſeruum ꝛ libertum.

¶ Jus quiritũ dicif a qrino. i. a romulo. Et eſt ꝓpꝛie romanoꝝ. q2 nulli tenẽt hoc ius niſi quirites idest romãi ſm Jſido. li. v. ethimo. ꝛ. j. di. c. ius quiritũ. in quo agit de legitimis heredibus. de tutelis. de curationibus. de vſucapionibus. Cõſtat aũt ius quiritũ ex legibus ꝛ plebiſcitis ꝛ ſenatuſcõſultis. ꝯſtitutionibus pꝛincipum. edictis ſenatoꝛum. ꝛ reſponſis pꝛudẽtũ. Uel ſm Jſido. ibi dẽ. ꝛ di. ij. in pꝛĩc. vbi de ſpeciebus romãi iuris. de qbus oĩbus. videlicet lex. plebiſcitum. ſenatuſconſultum. pꝛetoꝛum edicta reſpõſa pꝛudentũ. ꝛ cetera que ſunt. rege loco ſuo. ꝛ inſti. de iur. natu. gen. ꝛ ciui. §. ꝯſtat. ꝛ ſequẽti. vbi hoc ius apud romanos tantum reperif. di. i. ius qrũti. Et dñr romani oẽs qui romano imperio ſubſunt pꝛout dr̃. Pꝛopꝛiũ romanoꝝ eſt habere filios i poteſtate. Et etiã gentiles ſunt ſub romano imperio. nam imperatoꝛ eſt pꝛinceps totius mũdi. vt ibi glo.

¶ Jus ſibi facere vel dicere qð manifeſte ſpectat ad iudicis offm̃. ſ. q̃ a iudice faciẽdũ ſit veluti qui rẽ ſuã ꝓpꝛia rapuit auctẽ putãs ſibi hoc licere in iure cõfitetur ſe hoc feciſſe de quo querif. Utroq3 caſu ipſe facit vnde debet ſuſtinere contrarium calculũ: id eſt contrariam ſententiam. vt pꝛo debito quo teneris alicui. Jo q pignus tuũ capit te inuito ius quod ſibi iure competebat amittit.

¶ Jus habere in re ꝛ ius habere in rẽ ſunt diuerſa. de cõce. pꝛeb. li. vj. c. ſi. ꝛ cle. vnica. de ſequeſtra. poſſeſ. verſ. ꝛ nihilominus.

¶ Jus ꝑtoꝛiũ eſt qð ꝑtoꝛes iduxerunt adimẽdi. ſupplẽdi. vel coꝛrigendi iuris ciuilis grã. vt. ff. de iuſti. ꝛ iur. l. ius aũt. Hoc etiã ius honoꝛarium dicif: q2 qui honoꝛes gerũt. ſ. magiſtrat⁹ auctẽtatem huic iuri dederũt. vt inſtitu. de iur. natu. gẽ. ꝛ ciui. §. ꝑtoꝛis quoq3 edicta.

¶ Jus ſuccedẽdi hȝ heres. Jtẽ pꝛonus in bonis liberti.

¶ Jus verſutũ dñr ꝑſtigia veſtigia ſiue captiones verboꝝ quib⁹ obũbꝛant delicta. ꝛ dicebanf verſuta ſm Azo. q2 quis repellebaf ab actione ꝑ quaſdã verſutias. i. machinatões verboꝝ. Uel ſʒ Martinũ dr̃ verſutũ ad exẽplũ veſtimẽti qñ eſt illud intus qð dʒ eẽ ex ꝛc. Sic ẽt erat verſutũ ius qð illud qð erat puniẽdũ abſoluebat. Et qð erat abſoluendum puniebat.

¶ Juris auſpicium. idest exoꝛdiũ litis. vt in ca. paſtoral. de cau. poſſ. ꝛ. C. de excep. l. penultima ꝛ de codicillo. l. vltima. pꝛimo reſponſo.

¶ Juris ꝑcepta tria ſunt. ſ. honeſte viuere alterũ nõ ledere. ius ſuũ vnicuiq3 tribuere. iſti. de iuſti. ꝛ iure. §. iuris ꝑcepta. ꝛ cõcoꝛdat. c. cũ deuotiſſimam. xij. q. ij. vbi dr̃ ꝙ ſummũ bonum in terris eſt iuſtitiam colere. ꝛ vnicuiq3 ꝛc̃. Sed querif vtrũ ſeipm̃ quis ledere poſſit. ꝛ vr̃ ꝙ ſic. q2 qð de vno conceditur de altero negaf ꝛ ꝯtra. xxv. di. qualis. xv. q. iij. c. ex eo. ff. de iudi. l. cũ pꝛetoꝛ. ff. de cõdi. ꝛ demõ. l. cũ ita legatũ. ꝛ glo. in. c. nõne. de pꝛeſump. Sed hic dr̃ alterũ nõ ledere. ergo vr̃ ꝑmiſſuʒ ſeipſuʒ ledere. facit ad hoc. l. ꝛ ſi dãnũ. §. ſi pr̃. ff. de pecu. Et ſic vr̃ ꝙ clericus ſe vulnerãs aĩo irato nõ ſit excõicat⁹. Cuius ꝯ̃riũ tenẽt doctoꝛes p. l. oẽ delictũ. §. ꝛ ſi ſe. ff. de re mili. Et vr̃ ex alio qð nõ ꝑmittif militi armate milicie. vt manus violẽtas in ſeipſum immittat. ergo nec militi ſpũali. Etiã nullus eſt dñs ſuoꝝ mẽbꝛoꝝ. l. liber hõ. ff. ad. l. aq. Solutio. dicit Joãnes fabꝛi ꝙ qs ledẽs ſeipm̃ nõ icidit in canonẽ. Si qs ſuadẽte ꝛc. xvij. q. iiij. ꝙ ille loqf vbi alius eſt agẽs ꝛ alius patiẽs. Et ſic credit talem non eẽ excõicatũ. ſed alias grauiter puniẽdum. Sed opinio doctoꝝ dicẽs ꝯ̃riũ eſt verioꝛ. ſ. ꝙ talis ſit excõicatus. Jdeʒ tenet Jo. an. in. c. cũ ꝯtingat. de ſen. excõ. Etiã mutilans ſeipm̃ eſt irregularis ſicẽ mutilãs aliũ. c. j. de homi. Et ſi ꝓhibitũ eſt ne quis aliũ ledat. multo foꝛtius nec ſeipm̃ q2 charitas incipit a ſeipſo. c. niſi ſpãlis. de vſu pal. de pe ni. di. iij. qui vult. ꝛ. c. ſi non licet. xv. q. v.

¶ Jus canonicũ diuidif in decretũ ꝛ decretales quaꝝ volumẽ dr̃ ẽuãgãs in qnq3 libꝛis maxime reſpectu iuris

ciuilis. Quoꝝ libroꝝ materia his habet vſibus. Pars prior officia creat eccleſieq miniſtros. Altera dat teſtes ⁊ cetera iudicioꝝ. Tertia de rebus ⁊ vita pſbyteroꝝ. Dās thoꝝ quarta mulierū q docet ea. Ultima de vitijs ⁊ penis tractat eoꝝ. Vel in vno vſu. Iudex iudicium clerus ſponſalia crimē. Quilibet aūt liber hꝫ plures rubricas ſiue titulos in qbus pmittit mā in gnāli de qua tractet in capitulis ſequētibus in ſpāli. Sub qlꝫ aūt rubrica ſunt vnū: aut plura capla q dnr decretales vel ↄſtitutiones. Et aliqñ in caplis ſunt. §. vnde qñ allegabis aliquid ex decretalib⁹ nō allegabis librū: ſed titulū ⁊ capitulū in codē. Et ſi ſit caplm lōgum dices. c. tali. circa principiū mediū vel finē. Vel ſi ſint i caplis paragraphi allegabis tali. ca. §. j. vel. ij. Et poſt cōpōnes quīqꝫ libroꝝ decretoꝝ p magiſtrū Raymūdū capellanū Gregorij pape noni circa Annū dñi. M.ccxxj. elapſis multis annis videlicet anno a natiuitate vel icarnatiōe dñi. M.ccxcviij. nonis martij. pōtificis Bonifacij. viij. āno. iiij. cōpilat⁹ eſt liber ſextus. Nō qdē ſextus cū alijs quiqꝫ prīalibus pdictis in vno volumine. Sed liber ſpālis: cōtinēs etiā quinqꝫ partes ſupplentes defectus caſuum emergētiū in libris decretalium non comprehenſorum. Deinde clementis conſtitutiones a clemente papa quinto ſub anno domini. M.ccc.xi. in cōcilio viēnen. quod ſex mēſib⁹ tm̄ durauit. ↄcepte ⁊ edite ſunt. lꝫ idē clemēs morte pueniēs in publicū nō pduxerit. Sꝫ Ioannes papa vigeſimuſſcōs de poſt ↄpleuit. correxit. mutauit. ⁊ executiōi demādauit. Et fuerūt pmulgate āno dñi. M.ccc. xxxix. kalēdis nouēbris. De hoc vide glo. i pphemio. cle. ſup vbo nouēbris. ⁊ verbo pōtificatus. Et dicit Io. an. q iſte liber nō dꝫ allegari ſeptim⁹. ſꝫ dꝫ ititulari clementine. ſ. ↄſtitutiōes clemētis qnti. Sed decretū quod magiſter Gratian⁹ circa ānū dñi. M.c.lx. ↄpilauit diuidit in tres partes. Pri⁹ dr diſtinctiōes. qꝛ eſt diſtincta p cētū ⁊ vnā ptes: quarū quelꝫ hꝫ vnū vel plures canones Que vlteri⁹ ſubdiuidit i paragraphos. ⁊ verſiculos. Sꝫ 2ª pars decreti nominat cauſe. qꝛ ↄtinet i ſe. xxxvi. cās. a quib⁹ nomē accepit. Que vlteri⁹ ſubdiuidit in qſtiones. Et he. l. canones. Qui vltra i paragraphos ⁊ vſiculos ſubdiuidi poſſunt. Tractat⁹ aūt de penitētia ponitur i cā trigeſimatertia. in qōne. 3ª. ⁊ hꝫ ſeptē diſtinctiones. quaꝝ qlꝫ canones plures hꝫ cū pagraphis ⁊ vſiculis ſuis. Tertia ⁊ vltima pars decreti nūcupat de ↄſecratione. Et hꝫ ſub ſe. v. diſtictiōes cū canonib⁹ vl capitulis pagraphis vel verſiculis. vñ. Decretū dat centū diſtictiōes ⁊ vnam triginta cauſas ⁊ ſex addit tibi mixtas. Diſtinguit ſeptem penitentia. ↄſecrat quiqꝫ. Auctorē quarti tibi declaro gratianū. Et in dictis 4ᵒʳ libris ſatis pꝫ modus allegandi qui in fundamētis aliūnoꝝ iuris poni ↄſueuit. quare hic ſuperſedeo.

¶ Ius vero ciuile diuidit i quattuor libros pncipales. ſ. ff. C. iſti. aucte. Quib⁹ addit collatio decia ſeu liber feudoꝝ. Primus ergo liber iuris ciuilis eſt digeſt⁹ qui cōtinet leges ⁊ ſtatuta romāoꝝ. ⁊ diuidit i tres libros pncipales. ſ. digeſtū vet⁹. quod hꝫ libros partiales. xxiiij. Inforciatū qō habet libros partiales. xiiij. ⁊ digeſtum nouū quod habet libros partiales. xij. Quib⁹ ↄnumeratis erūt libri ptiales qnqginta digeſti veteris. iforciati. ⁊ digeſti noui. Et vocat digeſtus ēt pādectā. vel liber pādectaꝝ. vide. ō. de. D. Scōs liber iuris ciuilis vocat Codex. qui ↄtinet ſtatuta. ſāctiōes. ⁊ pcepta impatoris. Et fuerūt tpe Iuſtiniāi impatoris tres codices. ſ. codex gregorian⁹. hermogenian⁹ ⁊ theodoſianus. de quib⁹ codicib⁹ exuagantib⁹ diuus Iuſtinian⁹ animū ſuū ad impiales ↄſtitutiōes dirigēs vnū codicē fieri fecit quē ſuo felici noīe ititulauit codex iuſtinianū. vt i rubr. pphemij codicis. Et diuiditur iſte liber in. xij. libros partiales q rum nouem primos doctores legere ſolent. ſed vltimi tres qui longe poſt primos nouem compoſiti ſunt raro legi conſueuerunt. In quorum allegationibus hoc ſpeciale eſt: q ad ti. ⁊ ad. l. cum. §. additur numerus videlicet liber. xij. xj. ⁊c. vt. C. de manu. ⁊ muli. l. ⁊c. li. xj. ⁊ C. de dignita. l. ſi vt pponis. li. xij. Tertius liber principalis dicitur aucteticum. vel aucteticorum. Et ſunt quedam excepta qſi pdictoꝝ libroꝝ ſūmula. ⁊ diuidit iſte liber i nouē collatiōes. quartū qlibet ſubdiuidit in titulos. ⁊ tituli nō i leges ſed i paragraphos. Et differūt auctētică ⁊ auctētica. qꝛ auctēticū volumē eſt per ſe. ſed auctētica ē lex vna. vl paragraph⁹ icorporat⁹ libro codicis. ⁊ āntiquo iuri ſuperaddit⁹. Et allegat ſic. C. de epiſ. ⁊ cleri. auc. generalr. C. de ſacroſā. eccleſi. auc. mlto magis. Sed i auctētico. ſimplr allegat titul⁹ ⁊ pagraphus vt i auctētico vt iudices ſine quoqꝫ ſuffra. §. tali. ſufficit vl tali. Itē decima collatio intitulat liber feudoꝝ. ⁊ hꝫ duos libros partiales quoꝝ quilibet ſubdiuidit in titulos. ⁊ iſti i capitula ⁊ paragraphos. Quart⁹ lib pncipalis legū dr inſtitutiōes vel inſtituta. Et iſte diuidit in qtuor libros ptiales. Et eſt itroductori⁹ i ius ciuile ⁊ canonicū maximeq ad declarationē terminoꝝ i vtroqꝫ iure vſitatoꝝ qui tanqꝫ oſtiū i domū pbet, intratū in ſapiaꝫ iuris. Quare ↄſulit oīb⁹ qſi mō genitis iuris aliūnis lac iuris ↄcupiſcētib⁹ p iſtitutiōes documēta ſua pmordialia capeſcere nutrimēta vt tali doctrina pmit⁹ iformati ſecuri⁹ merealt iherere ſanctiōi iuſtiniani imperatoris xpianiſſimi. Nullus ḡ pſūptuoſe ſine iſtitutionū doctrina iuris maxime ciuilis ſublimitatēs tēptet aſcēdere ne corruat ex alto q ſatagit volare ſine pennis. Et hec de noīb⁹ diuiſionibuſqꝫ libroꝝ pncipaliū iuris vtriuſqꝫ ſufficiāt. Quoꝝ modū allegādi i ſingulis cū exemplis ſuis vide i fundamēto iuris. Et nota q ius, ciuile tripliciter ſe hꝫ ad ius naturale ⁊ tres opatiōes exca ipſum ⁊ eius mām exercet: aliter tamē ⁊ aliter. nam ius ciuile pmo addit ſupnāli determinationi pꝫgruos modos vt eſt videre i delictis. vbi gfa. Ius naturale ⁊ e⁹ rectitudo dictat dlicta puniri. inſti. ō oblig. que ex delic. naſc. i pncipio. ff. ō fur. l. j. Et ita oīa pcepta decalogi ſunt a iure nāli ſuper illis pncipijs fūdata q ponit iuriſcōſult⁹ de iuſti. ⁊ iur. ff. e. ti. l. iuſtitia. §. j. Et i pphemio decretaliū. ſ. honeſte viuere: alteꝝ nō ledere. ius ſuū vnicuiqꝫ tribuere. Scōo rectitudo nālis vult nemini ſubtrahi qō ſuū ē. Et ius legale diſtīguit act⁹ ab illa rectitudine deuiātes. ſ. actū furādi. fenerādi. rapiēdi. ⁊c. Et vltra hoc oſtēdit quō vn⁹ illoꝝ actuū plus deuiet a rectitudine nāe. Et ſꝫ illud maiores ſiue minores penas ſtatuit. Tertio declarat. Naꝫ iure nāli rectū eſt neminē cū alteri⁹ iniuria vel detrimēto locupletari. Nō tamē habetur de eodē iure ſi ſit poſſibilis euēt⁹ i quo qs locupletari poſſet cum alterius iactura. ſine tamen eius iiuria: ſicut i preſcriptionibus: ⁊ i vſucapione. De iſta triplici operatione loquitur. l. ius ciuile. ff. de iuſti. ⁊ iur.

¶ Iuſtū eſt qō ex precepto vel ſupioris ordinatiōe alicui ↄceſſuꝫ ē. Et ſic iuſtū eſt illud qō ordinat iure. l. iuſte. ff. de acqrē. poſſeſſi. Sꝫ iuſtitia eſt habitus ſeu vtus ſuperioris ad pcipiēdū bonū ſubditoꝝ. Quare ⁊c.

De Ka

Calende ſunt certi dies mēſiū a kalō grece qō eſt voco latine. vt notat. l. l. q añ kalēdas: ⁊ ſ lege eū q. ff. ō verbo. oblig. qꝛ pmiſſio talis. Promitto ante kalendas: dupliciter accipi poteſt. ſ. añ finitas. Et in dubio interpretatio debet fieri cōtra ſtipulatorē. l. veteribus. ff. de pac. l. quicquid aſtrigē

dc.ff.de ver.ob.Ergo pinde ē ac ſi ꝓmiſiſſet añ calēdas finitas.Et tūc bñ ſeqtur.q qd ꝓmiſit añ calēdas ſit illi ſimilis q ꝓmiſit calēdis.Et allegantur iſti tex.cuꝫ rōne ꝓmiſſa in argumētū ad teſtes ↄcordādos.quoꝝ aliqui depoñt añ guerrā.alij poſt.vt q dixerūt poſt.intelligē/tur poſt inceptā.ꝛ q añ.itelligant añ guerrā finitā. Et h fuit dcīm Angeli.ꝛ Jmole in.l.ſi qs pemptorie.ſuper.l. glo.ꝛ doc.in.l.ij.§.pe.ꝛ.l.iij.§.cū qd.ff.ſi cer.pe.ꝑ Bart. in.l.j.C.de vſu.l.inſulā.§.pe.ff.ſolu.matri.ꝑ Jaco.butr. in.l.ſed ꝛ ſi poſſeſſioni.§.ite ſi iuraueto.ff.de iureiuran. Jnno.in.l.inter ſtipulantē.§.j.ff.de verb.ob.Jnno.in.c. cū ↄtingat.de offi.dele.in.c.cū tu.ꝛ glo.magiſtralis i.c. in iſta.de teſti.Et aliq dixerūt ꝙ teſtes tales iō ↄcordan tur ne puniant de falſo.nō vt ꝓbēt.vt ꝑ doctores in legi bus allegatis.Alij dñt ꝙ ↄcordant vt ꝓbēt.vt ꝑ glo.in dicto.c.cū tu.Sūt ḡ calēde pria dies in qb; mēſe.ēt di/cte a colo.qꝛ antiq colebāt ꝑ[m] diē mēſis.ꝛ ſic dñr qſi co lēde.Uel dñr a ṽbo greco calo.i.voco:qꝛ romani hēbāt ſ.concos quos pria die mēſis mittebant ꝑ terrā dicētes. Uocat vos ſenator ad nūdinas ſꝑate vos. de hoc ē gl. notabilis in.l.cū biſext⁹.ff.de ṽb.ſi.q ēt declarat nonas ꝛ idus.de qbus vide in fine ꝑmi libri cōputi cirometra lis ꝛ in alijs.Jtē in fine li.vj.in glo.i.ſuper data libri.

De La.

Labra ſunt margines q diſtillāt aquā ſalientē.ſ.cāne ꝛ fiſtule que ſaliē tibus aquis apponuntur.

¶ Lanio.onis.eſt macellari⁹ vel beccarius a laniādo ſic dictus.qꝛ dilaniat ꝛ dilacerat aialia ꝛ ꝑ fruſtra carnes ſcidit ꝛ vēdit. Uel eſt ille q lanā ſepat a corijs beſtiaruꝫ ꝛ eruit ſiue ſcoriat beſtias Et ſic dr̃ a lanificio ſꝫ glo.in.l.cū delanionis.ff. de fun.inſtruc.ꝛ inſtru.lega.

¶ Lata culpa eſt non intelligere qō oēs bñ itelligūt.ꝛ nō facere qō oēs faciūt vel maior pars.vel id facere qō nul li.vel pauci faciūt.ff.de verb.ſig.l.late.

¶ Latitare ē ſe malicioſe occultare aio fraudādi credito/res ſuos agē volētes.ff.qb⁹ cau.i poſſeſſio.ea.l.fulcini⁹ §.qd ſit latitare.ꝛ hr̃ i glo.c.ↄſultatiōib⁹.ij.ō offi.deleg.

¶ Latini ſūt vel dicebant oli qdā ꝙ ita erāt a dñis manu miſſi vt eēnt in vita liberi ꝛ gauderēt plenaria libertate i bonis ſuis.ſed i morte ſerui erāt.qre poſt obitū eoꝝ ſi lij nō poterāt ſuccedere parētib⁹.ꝛ bōa eoꝝ tāqꝫ ſeruoꝝ ad dños ōuoluebāt.Et heredes eoꝝ nihil poſt morteꝫ eoꝝ ↄſ qbant.ſꝫ Jūſtiā hūit ↄditionē ōditīcā.vt.ō.dcīm ē i lra D.ꝛ i deſuetudinē abiert.qꝛ peſſima ↄditio erat.vñ iſti.de liberti.ōſuo.Uita latini gaudēt.deditītij morte.

¶ Larue ſūt ōformatiōes holuꝫ pp appoſitionē colorīs.

¶ Laudū ē ſnia arbitri.Et laudare ē ſniam arbitralē ferr Jtē laudar dꝫ arbiter i loco vbi ↄpromiſſū ē ſcrū.alias ñ valet laudū.l.ſi cū dies.§.ſi arbit.ff.ō arbitris. Sꝫ qūo loc⁹ accipit: Dic ludo.de ro.ꝙ ꝓ ciuitate.ꝛ allegat ſpe. ſingularit i ti.ō arbi.vſi.itē qrit an ſtricte.ꝛ.§.ſeqt.item laudū arbitroꝝ nō pōt reſcindi ꝑtextu inſtroꝝ ō nouo reptoꝝ ſi eqꝑas arbitramētū trāſactiōi.Si āt vis eqꝑa/re reductiōi appellatiōis:tūc poſſet ſic i appellatiōe in q nō ꝓbati ꝓbabo.Dic̃ frederic⁹ de ſenis i ↄſilio ſuo.cc. xxxvij.qō icipit.petr⁹ teſtat.

De Le.

¶ Leuis culpa.vt in.§.pterea.q.mo.re ↄhi.ob.inſti.

¶ Leuiſſima cl̃pa ē ſi ꝑuidere qō ſapiētiſſim⁹ ꝑuidiſſet. vt cū poſui rē i capſa.ꝛ cū claue clauſi.ꝛ credebā eē clau ſaꝫ claue amota ſi ꝓbās an eēt clauſa. Et ſilr ō leui ōpo/ſitari⁹ nō obligat ſi res ōpoſita pdet niſi ptea ſic ↄuene rit. Sꝫ de lata culpa ſꝑ tenebit. Et ēt ē lata culpa neſci re iura ciuilia.l.leges.C.de legib⁹.vbi caſus ad lrām.qꝛ oēs debēt ſcire iura ciuilia.Nō ḡ excuſat dicens.neſcie bāt ꝙ lex ꝓhibebat.Etiā in maleficijs ignorātia craſſiſ/ſima ꝛ negligētia maxima lata culpa ē q dolo cōꝑatur. Sed caſus fortuitus eſt inopinate rei euentus q nullo hoium remedio ꝑuideri pōt.vt.C.de pigno.ac.l.q for/tuitus.ꝛ inſti.e.ti.§.ite is cui.vide ſupra. Culpa.

¶ Legat⁹ eſt ille cui certa patria vel ꝓuincia cōmittit gu/bernāda.vt i.c.nouit.de appel.Pōt ēt dici legat⁹ qcūqꝫ ab aliq ad aliqs ē miſſus.Alr legatos dicim⁹ eoſdeꝫ qs aduocatos vel ꝑronos cāꝝ q i forēſib⁹ negocijs ꝑemi/nētib⁹ litigātib⁹ ſuū ꝑbēt ꝑrocinīū.Et nō ꝙ tria ſūt ge nera legatoꝝ.Quidā de latere dñi pape mittunt.vt car dinales qs appellāt frēs. Et tales pñt abſoluere hoies ſue ꝛ alteri⁹ ꝓuincie i ꝓuincia ꝛ ex.ꝛ eqꝑantur ꝓcōſulib⁹. Alij ſūt ſi ō latē.ſꝫ datiui.Jlli ſimplr i legationē mittūt. vt ꝑlati q tm̃ abſoluūt ꝓuinciales.ꝛ i ꝓuincia nō ex ↄſtitu tos.Et equiꝑant ꝑſidib⁹ ꝓuinciaꝝ.Tertij ſūt natiui. q ſuaꝝ eccliaꝝ ꝑtextu legatiōe fūgunt.vt archieꝑo cātua riēſis.de q i.c.j.ō offi.ō lega.li.vj.Et tales ſūt qtuor.ſ.ar chieꝑs Eboracēſis.Cātuariēſis. Remēſis.ꝛ Piſan⁹.vt no.i allega.c.j.e.ti.li.vj.allega. Et legat⁹ ꝑ lras ō ſua le/gat: ōe fidē facē dꝫ ſi exigat.vt.C.ō māda.pn.l.vnica. Et ei⁹ vice fungit a q ōſtinat ꝛ vice alteri⁹ gerit.qre hono/rādus ē ſic ille cui⁹ vicē gerit.lxxxix.di.c.vlti.vbi dr̃ ꝙ dyacon⁹ nō dꝫ ſedere añ ꝑſbyterū niſi locū hūerit ſui pa triarche.tūc.n.ſi ē illi⁹ locū tenēs honorabit.vt.xciij.d. c.j.Jtē legat⁹ gñal pōt cognoſcē ꝑ ſimplicē qrelā ꝛ per appellationē de cauſis ſbditoꝝ ſuffraganeoꝝ ſuoꝝ vt no.i gl.cāe.c.illoꝝ.e.t.Et legat⁹ a latē cōferre pt eccliās vacātes ſi ē cardinalis.alias nō.vt nota.in.c.j.e.ti. li.vj.

¶ Legāt⁹ ꝓcōſul ē cui ꝓcōſul poſtqꝫ ꝓuinciā ē igreſſ⁹ mā dat iuriſdictionē ōterminatā ꝛ aſſignatā.aut qñqꝫ i itinē mor ſ paſſus.vl nūciā trabēs.vt i.l.aliqñ.ō of.ꝓcō.ꝛ le.

¶ Legatū ē dōatio qdā i teſtō a teſtatore relicta inſti.ō le/ga.§.j.ꝛ.ff.de lega.ij.l.legatū.Uel ē delibatio hr̃ditatis q teſtator ex eo ꝙ vniuerſū heredis foret alicui qd col/latū velit eē.i.l.legatū.ff.de lega.j.Et relinquit legatū nō vt heredi.ſꝫ cui placet:vt dicēdo.h illi do lego vl relinq id ē dādū diſpono.Uigebāt aūt legatū olim ꝑlib⁹ mo/dis.qñqꝫ ꝑ vēdicationē his ṽbis.Jlle ōmodo vēdicet a me illā rē ſibi vt ſuā vl dicat ſuā eē ꝛ petat vt ſuā.Qñqꝫ ꝑ dānationē his ṽbis.Heres me⁹ dānas eſto.i.obligat⁹ eſto h illi dare.Qñqꝫ ſꝫ qſdā legat ꝑ ↄdēnationeꝫ qñ a teſtatore aliqd reliqtur i penā ꝛ i dānū hr̃dis h mō. Si heres me⁹ titiā duxerit i vxorē i dānū ſuū ꝛ penā cētuꝫ lego.Qñqꝫ vigebat legatū ꝑ ṽbū ſinēdi his ṽbis.ſino il li hāc rē.i.ꝑmitto illū hēre.ſi ṽo res apō illū eēt apt⁹ eēt h mod⁹ legādi vt ſiueret eū hēre qō apud eū tūc eēt.Qñ qꝫ ꝑ ꝑceptionē.ſ.cū duos vl pleſ hr̃des ſtituit.ꝛ alteri eoꝝ ꝑlegauerit aliqd.nāqꝫ id ꝑcepet.ꝛ ꝑ aliis hēret. Et nō ꝙ legatū regulr tradit ab hr̃de.ꝛ fideicōmiſſuꝫ fere idē ē qō legatū.Sꝫ ē dcīm fideicōmiſſum.iō qꝛ oli pēde bat ex fide heredū.Sꝫ mō qō iuris ē i vno idē ꝛ in alio.

¶ Legatarius eſt cui aliquid legatū eſt.ꝛ qui legatū acci pit.Et talis pōt eē teſtis in teſtō.vt inſti.de teſtō ordi.§. legatarijs.Sic ēt fideicōmiſſarius.vt ibi dr̃.

¶ Legare ē vltia volūtate teſtatoris de ſingulī reb⁹ diſpo nere ꝛ legatū ad hr̃de ꝑſtādū alicui relinqre.Etiā lega/re alia ſignatione eſt mittere.ꝛ ſic ide dr̃ legat⁹.i.miſſus ſed cū ſigat relinqre venit ide legatū.Et legare oēs pñt q teſtm̄ facere pñt.ꝛ legari pōt oībus illi q pñt heredes inſtitui.Jtē legari pōt res teſtatoris ꝛ heredis.ēt res ex nec ꝑſone.Et hoc qñ teſtator ſciebat rē alienam eſſe.ꝛ tūc dꝫ rē illā emere a dño ꝛ tradere legatario.ꝛ ſi dñs vē dere noluerit ōbet heres legatario tradere eſtimationē. Jtē pñt legari fruct⁹ futuri.Jtē iura actiōes ꝛ ſuitutes ſꝫ non res q nō ē in reꝝ nā.vt hypocētaur⁹.Et ea de q

bus nõ est cõmerciũ vt ſoꝝ romanũ. baſilica vel tẽpla. ⁊ q̃ publico vſui deſtinata ſũt. Itẽ põt legatũ relinq̃ quibuſcũq3 vbis: aptis tñ ⁊ idoneis vt ſi dicat teſtatoꝛ lego dare iubeo. impo. mãdo. ꝑcipio. ⁊ ſic de alijs. Itẽ relinq̃ põt legatũ pure ĩ diẽ ⁊ ſb ↄditõe. Et põt teſtatoꝛ hmõi legatis apponẽ ↄditionẽ quã voluerit. q: hrẽdis iſtitutio eſt caput ⁊ fundamẽtũ teſti. Et q: ſine hrẽdũ iſtitutiõe ſi valet teſtm̃. iõ multũ iterẽſt tabellionũ de herede ↄſiderare ⁊ ingrere. Scõo de hrẽditatis diuiſiõe. Tertio q põt ⁊ debẽt iſtitui. Quarto quõ ⁊ q̃lr fiat heredũ iſtitutio.

¶ Legitime ptes hrẽdũ his verſib⁹ ↄtinẽtur. Quattuoꝛ aut ſira dãt natis iura triẽtẽ. Semiſſem võ dant natis quĩq3 vel vltra. Arbitriũ ſeqtur ſuba cetera pris. Quarta tibi ſatis eſt ſi ſis ex̃neus heres. Tũc trebellario cũ3 reddere cũcta rogaris. Tũc defalcario cũ p legata grauaris. De iſtis ptibus vide glo. in. c. raynuci⁹. de teſta.

¶ Legitimũ dr̃. vi. modis. Primo qõ nõ eſt ꝓhibitũ. ⁊ ſic p abnegationez ꝓhibiti vt ſucceſſio de legitima. Scõo ſtrictius qcqd eſt pmiſſum nõ p abnegationẽ ꝓhibiti: ſed p poſitionẽ liciti. Tertio in poſitiuo digniori. ſ. a iure ciuili ↄceſſum capiẽdo ius ciuile largiſſime p ꝓtorio ⁊ oib⁹ ptib⁹ iuris ciuilis. Quarto ↄceſſum a iure ciuili reſtrigẽdo vt nõ cõprehẽdat ꝓtoriũ: ſ3 oẽs alias partes. ſ. ſenatuſcõſulta ꝓncipũ placita. ⁊ rñſa prudẽtum. Quĩto adhuc plus reſtrigẽdo ius ciuile ſolũ p. l. xij. tabularũ. Sexto maxime reſtringẽdo ſolum per. l. xij. tabulaꝝ excluſis rñſis prudẽtũ ⁊ edictis ꝓtoꝝ. ita no. in l. vnica. C. qñ nõ pe. par. petẽti. ac. hec catho ſaccus.

¶ Leno eſt qui preciũ pro cõparato ſtupro accipit. vel dãnatã de adulterio duxit. vel qui eã adulterio ſubijcit. vel adulterũ ſe facit. vel queſtũ de adulterio vxoris accipit. vel q mãcipia q̃ſtuaria h3. ſ. q taberne vl' alicui negociationi ꝑponit meretrices vt plus lucref. Et hic ẽ infamis vel q vxorẽ deꝓhenſam in adulterio in matrimonio retinuit. vt. C. ad. l. iul. de adul. l. crimẽ lenocinij. Et in glo. de multis modis lenocinij cõcordãtie allegant C. de ſpecta. ſcen. lenoni. l. j. §. lenones. li. xj.

¶ Letamen eſt ſterquilinium a letando dictũ: quia letas facit ſegetes.

¶ Letale idẽ eſt quod mortiferũ. vñ dicif de aliquo vulnerato ad mortẽ. ꝙ letale vulnus h3. Et venit a letũ. i. mors. vñ Boleti leti cauſa fuere mei.

¶ Lex ẽ ↄſtitutio ppl̃i qua maiores natu ſimul cũ plebibus aliqd ſanxerit ſm Iſi. li. v. di. i. c. lex ẽ. Et dic̃ gl. ꝙ olim populus ſtatuit leges. Sed hodie trãſtulit hãc poteſtatẽ in impatorẽ. inſti. de iur. natu. gẽti. ⁊ ciuili. §. ſed qõ ꝓncipi. Vel aliter lex eſt ſpẽs iuris. ⁊ ponuntur q̃nq3 ſtricte. ſ. p eo qõ pplr romanus ſenatorio magiſtratu interrogãte veluti ↄſule ↄſtituebat. inſti. de iur. natura. gẽ. ⁊ ciui. §. cõſtat aũt. Nã ↄſul eſt q ſenatoꝛ erat ⁊ pplm cõſulebat an ei placeret ita ſtatui. ⁊ populus reſpondebat ita. Et ẽt ſic diffinif. Lex eſt cõe ꝑceptũ. viroꝝ prudẽtũ ↄſultatio. delictoꝝ que ſpõte vel ignorãter ↄ̃hũf coertio cõis reipublice ſpõſio. ff. de legi. l. j. Q̃nq3 ponif lar ge p oĩ rõnabili ſtatuto. Vñ ẽt dr̃. lex eſt ſanctio ſancta iubẽs honeſta ꝓhibẽs ↄ̃ria. q̃ ſumif ex lege greca. ff. de legi. ⁊ ſenatuſcõ. Lex ẽt q̃nq3 dr̃ cõſuetudo. j. q. j. c. ĩj. Q̃nq3 rõ. i. diſcõſuetudo. Q̃nq3 ius ſcriptũ ſiue ↄſtitutio q̃cũq3 Q̃nq3 ↄſtitutio ciuilis tñ. ⁊ qualis debeat ẽẽ habef in c. erit. iiij. di. ẽſi. dr̃. Erit aũt lex honeſta. iuſta. poſſibilis ſm nãm ⁊ pr̃ie cõſuetudinẽ. loco. tẽporeq3 ↄueniẽs. neceſſaria. vtilis ⁊ manifeſta. ne aliquid p obſcuritatẽ i captione cõtineat. Et ibidẽ in. c. ſeq. §. leges. dicif ꝙ nõ eſt iudicãdũ de legibus. ſed ſm ipſas. Et leges inſtituuntur cum promulgantur ⁊ firmantur cum moribus vtentium comprobantur. nã lege non tota perſpecta in ciuile eſt iudicare vel reſpondere. ff. de legi. l. in ciuile. Et leges ipſe canones ſacros imitanf. i auctẽtico de eccle. ti. §. j. colla. ix. de iudi. clerici. c. j. de iura. calũ. ⁊. c. j. de no. ope. nũc. vbi ſubdif. ſacroꝝ ſtatuta canonũ ꝓncipũ cõſtitutionib⁹ adiuuanf. ⁊ ſic ecõuerſo in mã ciuili ius canoni cũ cedit ⁊ imitatur. Lex alia ꝓuata. alia publica. Lex publica eſt que a ſanctis patribus ſcripturis eſt cõfirmata vt lex canonũ. Lex priuata eſt que ex inſtinctu ſpũs ſancti in cordibus fidelium eſt ſcripta. ſ. charitas que digniox eſt ⁊ prima. xix. q. ĩj. due ſunt.

¶ Legũ auctores ſeu inuẽtores ponunf. di. vij. c. moyſes. ⁊. c. fuerũt. vſq3 in fi. di. eiuſdẽ. vbi dr̃. Moyſes gẽtis hebree ꝓmus oĩu3 diuinas leges ſacris litteris explicauit. Foroneus rex ꝓmus grecis leges iudiciaq3 conſtituit. Mercurius trimegiſtus ꝓmus egyptijs leges tradidit Et dicit glo. ꝙ dr̃ trimegiſtus ꝓpter tres potẽtias. eloquẽtiã. ſciam. ⁊ virtutẽ. Solon primus leges atheniẽſibus edidit. Ligurgus primus lacedemonijs ex appollinis auctoritate ↄfinxit. Numa põpilius q romulo ſucceſſit ꝓmus in regno leges romanis edidit. qm̃ cũ populus ſeditioſus magiſtratus ferre nõ poſſet: decem viros legib⁹ ſcribẽdis creauit q leges ex libris ſolonis de greco i latinũ ſmonẽ trãſlatis duodecim tabulas expoſuerũt. Fuerũt aũt hi decẽ viri. Apius. Claudi⁹. Genici⁹. Veteri⁹. Iuli⁹. Manlius. Sulpici⁹. Sext⁹. vel Sextigius. Curiacius. Rumeli⁹ poſthumus. Hi decẽ ſunt electi ad ſcribẽdas leges. ſm Iſido. li. v. ethimo. Leges aũt in libris ꝓmus ↄſul põpeius redigere voluit. ſed nõ perſeuerauerit obtrectatoꝝ metu. Deinde ceſar. ſ. Iuli⁹ cepit idem facere. ſed an interfectus eſt. Paulatim autẽ antique leges vetuſtate atq3 incuria aboleuerũt. q̃rũ ⁊ ſi iã null⁹ vſus ſit. notitia tñ necẽia videf ſ3 Iſi. li. v. ethi. ⁊. c. ĩj. di. vij. vbi glo. dicit cãm q̃re notitia illarũ legũ eſt necẽia. ẽ vt ſciaf cã q̃re tollanf. C. de cadu. tollẽ. l. vnica. q: papa arguit etiã ex abrogato iure ca. nouit de iudi. vel ideo noticia talium eſt neceſſaria: vt reprobenf maledicta. xxxvij. diſt. legimus. ⁊ ca. qui de menſa.

¶ Leges noue: ⁊ legũ codices: ⁊ a qbus ceperũt habef. c. fuerũt preall̃. vñ dicit Iſido. vbi ſupra. Noue aũt leges a Cõſtãtino ceſare ceperunt: ⁊ reliquis ſuccedentibus erant ꝑmixte ⁊ inordinate. Poſtea vero Theodoſius minor Auguſtus ad ſimilitudinem Gregoriani ⁊ Hermogeniani codicẽ factũ conſtitutionu3 a Cõſtantini tẽporibus ſub proprio cuiuſq3 imperatoris titulo diſpoſuit: quẽ librum a ſuo nomine Theodoſianũ vocauit.

¶ Leges quibus nos vtimur quõ fuerit facte. Reliq. ff. ⁊ inſti. de exhereda. libe. p totũ. ⁊ in multis paſſib⁹. Nã vt dr̃ di. ĩj. c. quedam. Leges quedã dicuntur ab his qui cõdiderũt vt cõſulares. Tribunicie. alie Aquilie. Cornelie. Et ꝑcipue lex pompeiana. lex papia. a papio. alias a papiano. lex falcidia. ⁊ q̃plures alie de quibus infra. Quedã etiã dicuntur a locis: vt lex rodia. ⁊ conſiles.

¶ Lex aquilia loqtur in eo caſu cum quis culpa ſua alicui dãnũ dederit. veluti equũ. ſeruũ. vel aliud aĩal occiderit vel vulnerauerit. ſeu veſtẽ ſuã ſciderit: aut illis reb⁹ dãnũ dederit. Et in hac lege venit culpa leuiſſima: vt ſi qs ex alto ſe precipitauerit ⁊ ſuper aliũ ceciderit tenef lege aqlia. Caſus võ ẽt occidẽtẽ excuſat. inſti. de leg. aq. §. iniuria. Et ſi putatoꝛ ramũ deiecerit ⁊ non proclamauerit: ⁊ ſic aliquẽ occiderit tenef ea. l. ſed non tenef lege cornelia. de ſicca. in qua venit tñ dolus. ff. ad. l. aql. ⁊ ad l. corne. de ſicca. Require ſupra. Actio legis aquilie.

¶ Lex cõmiſſoria ꝓprie nõ ẽ lex neq3 ſenatuſcõſultũ: ſ3 poti⁹ pactũ: ⁊ habet locũ cũ ita vẽditoꝛ ↄuenit cũ emptore vt ſi nõ fuerit ſolutũ ꝓciũ totũ vel pars quodã ꝓſtituto tpe ſtati ſoluta ſit: vt i tali die vel tpe ſit res inempta

vel inuēdita ſi dictū ſit vt redeat poſſeſſio vl' dñium ad vēditorē. Tale aūt pactū non hȝ locū in pignoribus ſȝ in emptionib⁹. vt. ff. ď le. commiſ. l. vlt. ⁊ l. ſi fundus. Et ꝙ res dr̄ inempta ita accipit̄. Si vēditor inemptā eē velit cuius cā id cauet̄. alr̄ fraudaret̄ vēditor ſi extiſta villa in ptāte emptoris eēt non dādo pecuniam inemptuȝ facere fundū. tex. eſt in. l. ij. ff. eo. ti.

¶ Lex cornelia de falſis penā irrogat his q falſum teſtimoniū dixerūt: vl' falſuȝ teſtm̄ vl' aliud quodlibȝ inſtrumētū ſcripſerūt aut ſigillauerūt: aut alr̄ falſum cōmiſerūt. puta in moneta vl' mēſura. Et eſt dicta lex cornelia a Cornelio inuētore. Dicit̄ ēt teſtamētaria: ⁊ eius pena in ſeruos eſt vltimū ſuppliciuȝ. in liberos vo deportatio. inſti. ď pub. iudi. §. itē lex cornelia. ď fal.

¶ Lex cornelia ď ſicarijs loqt̄ de his q dolo malo interficiunt. ſ. telo vl' iactu furtiue ⁊ hr̄⁹. vl' etiam dr̄ lex cor. de veneficijs a veneno. puta qñ qs aliū īterfecit veneno aut magicis ſuſurris vl' incātationib⁹: vl' q: mala medicamēta publice vēdit. Et dr̄ ď ſicarijs a ſica acuta vl' cultello: eo ꝙ ſignificat ferrum vl' cultrum. vt inſti. de pub. iud. §. ſicarij autē, vnde dicit glo. ibidem ꝙ ſica eſt cultellus vtrinqȝ incidēs quē portant peregrini quoqȝ in bacculo quodam ita ꝙ non apparet. vñ verſus. Eſt ſica mucro latēs. ſicarius inde vocatur.

¶ Lex duodecim tabularū fuit origo toti⁹ iuris ciuilis ſm glo. inſti. de iur. natur. gē. ⁊ ciui. §. ex nō ſcripto. in. v. origo. ff. ď ori. iur. l. ij. §. j. Et dr̄ lex ſcrip ai. xij. tablas. Que iura decē a ciuitatib⁹ athenienſiū ⁊ lacedemoniorū a decem viris fuerūt ablate: ⁊ due ad illarū declarationē p eoſdē decē viros poſtea addite. vt dic̄ glo. in. v. deceȝ viros. §. deide. c. moyſes. di. vij. Cū n. legem pp diſcordiā plebeorū cū nobilibus fere p. xxx. ānos i deſuetudinē abijſſēt: creati fuerūt decē viri q trāſtulerūt leges grecorū in latinū. ⁊ eas in decē tabulis eburneis ſcripſerūt. Et hi decē viri poſtea vidētes i illis decē tabulis inſitas leges decē accepta ptāte corrigēdi. diminuēdi. interptādi. addēdi ⁊ ſupplēdi. duas alias tablas addiderūt. Et deide dicta ē lex duodecim tabularū. Poſtea cū pdicti viri ſibi magiſtratū vſurparēt a pplo alij ſūt creati: ⁊ ſic cōſules ſūt facti. q ſenatuſcōſul. cōpoſuere. poſtea ptores cōſtituti ſūt q edicta ptorū fecerunt. Et lex. xij. tabularū ſic dr̄. ⁊ h nomē olȝ accepit cū romani iura penes ſe non haberēt: ſȝ eēnt penes grecos. Ipſi leges ſcriptas deſiderātes a grecis. miſerūt nūcios ad grecos. q ſupplicarēt eis vt iura traderēt: qđ greci romanis renuerūt. Mittētes greci ex eis ſapiētē quēdā vt exploraret an digni eēnt romāi legib⁹. q cū romā veniſſet: romani excogitantes qd fieri poterat: quēdā ſtultū ad diſputandū cū greco poſuerūt. vt ſi pderet deriſio eēt. Grecus nutu diſputare incepit: ⁊ leuauit digitū vnū ſignificās ꝙ vnus eēt de⁹: ſȝ ſtult⁹ credēs ꝙ vellet eū vno oculo cecare. duos eleuauit digitos ſ. indicē ⁊ mediū: qui ēt ad iuramētū nectio leuātur: ⁊ cū eis ēt pollicē: ſicut nr̄r euenit quaſi grecū cecare vellet vtroqȝ oculo. Grec⁹ autē credidit ꝙ trinitatē oſtēderet. Iterū grec⁹ aptā manū extēdit. vt oſtēderet oia nuda deo. Stultus aūt timēs alapā ſeu maxillatā ſibi dari pugnū clauſuȝ qſi repcuſſurus leuauit. Grec⁹ itellexit ꝙ deus oia clauderet palma. Et ſic credēs romanos dignos legibus abijt ⁊ decē viris diſcretis a romanis electis quos greci dignos iudicauerūt. leges tradite ſūt. Et ſic greci tradiderūt ipſis. x. tabulas eburneas in qb⁹ continebat̄ ius ſcriptū qđ in ciuitate athenarū frequētabat̄ qȝ nō ſcriptū qđ in altera ciuitate. ſ. lacedemoniorū erat i vſu. Poſtqȝ vo iſti. x. viri fuerunt ſic cū decē tabulis reuerſi ab ipſo pplo rōano hūerūt ptātē ſup illas decē tablas examinādi addēdi ⁊c. vt. ſ. ď hoc in glo. l. j. ff. ď ori. iur.

¶ Lex falcidia. di. ij. c. qđā. iſt. phibȝ ne qs in teſtō plus extraneis legare poſſit qȝ vt qrta pars ſit hr̄dibus data. Dicit̄ āt falcidia a Falcidio tribūo auctore. Ul' ſm aꝗ. dicta ē a fabri falce. i. a diminutiōe: q: p in ſingularibus relecat legata vt falce reſecantur ſegetes. Nā olȝ licuit cuilibȝ totam hr̄ditatē ſuam alteri relinquere: ſȝ poſtea Falcidius ſtatuit ꝙ 4ᵃ pars hr̄ditatis deberet relinqui hr̄dibus legitimis ⁊c. vt. ſ. ď. F. Triplex ē falcidia. vna debita iure nature. alia iure inſtitutionis. 3ᵃ 4ᵃ trebellianica q competit hr̄di inſtituto. qui rogatus ē hr̄ditateȝ alij reſtituere. di. ij. c. reſponſa. de teſta. c. raynutius. ⁊ c. raynaldus.

¶ Lex fauia ď plagiarijs eos pſequit̄ qui liberos aut ſeruos vl' filios alienos ab vrbe vl' ď vna puīcia ad aliam ſubducūt ⁊ eos vēdūt fraudulēter iſcijs dñis ⁊ patrib⁹ ſuis. vt. ff. ad. l. fal. ď pla. l. j. ⁊ l. lege. ⁊ l. eum.

¶ Lex fuſia alias fuſia vl' fuſſia caninia. non pmittebat in teſtō fieri manumiſſiōes niſi vſqȝ ad certū modū vl' numerū ſuorū: ſȝ inter viuos fit: ſȝ hodie iſta ſublata eſt: ⁊ mlto magis hoc liceret in vltima volūtate. Et dr̄ caninia forte a qđā inducta q canis vocabat̄. nā canis nām ſuā habat q ſtat in palea quā nec ſibi hēre pōt: nec alij ſauet vt ſit ꝓſonāȝ rei nomē. iſti. ď dona. §. eſt ⁊ aliud. talis ſȝ moriebat̄ tāqȝ canis: q: nō poterat tenere ſuos nec libertatē patiebat̄ eis dari. iſti. ď. l. fu. ca. tol. in glo. j.

¶ Lex helyaſcētia deditioꝝ eſt ď lata libertate. ď q iſti. qui ⁊ qui. mo. manumi. nō poſ. §. eadē. l. Helyaſcētia. q dño minori. xx. ānis non alr̄ manumittere pmittit̄ qȝ ſi vindicta. i. vga ptoris apud ꝯſiliū. i. apud locum cōſilij ſup hoc inſta cā manumiſſionis approbata fuerint manumiſſi: vt ibidē tex. inquit.

¶ Lex iulia ď adulterijs ⁊ ſtupro pſequitur adulteros ⁊ eos q ſine vi vgines. viduas. aut honeſtas. aut honeſte viuētes corrūpūt aut violāt. ⁊ nō ſolū temeratores alienarū nuptiarū gladio punit: ſȝ ēt eos q cū maſculis nephandā libidinē exercere audēt ſine nō verētur. iſti. ď publi. iudi. §. itē lex iulia. ď adulterijs. ⁊ ibi per totū ď legibus hic poſitis: q: publica iudicia ſunt.

¶ Lex iulia ď ambitu punit eos qui p ambitū ſeu ambitionē muneribus datis ad honores: ⁊ ad officia publica accedūt. ſeu ſuccedūt. ď quo inſti. ď publi. iudi. in. §. ſūt pterea. in glo. ⁊ in. l. j. ff. ad. l. iul. ď ambi.

¶ Lex iulia leſe maieſtatis eos punit qui in pncipeȝ aut in rēpublicā aliqd cōmittunt ⁊ machinātur. Et eſt ꝯ tales ſtatuta pena capitalis. Itē ꝙ vſqȝ ad qrtā pgeniē nō ſuccedūt nati ab eis niſi p pncipē diſpēſet cum eis; ⁊ ſic pena eius aīe amiſſionē ſuſtinet. vt. C. ad. l. iul. ma. l. qſquis ⁊ inſti. ď pub. iudi. §. publica aūt.

¶ Lex iulia repetūdarū loquit̄ de his plectēdis q tpe adminiſtratiōis aliqd acceperūt vt iudicarēt vel nō iudicarēt: vel aliquē i vincula deicerēt. vel nō. ad hoc. n. ꝯpetit vt datū reſtituet̄. ⁊ ꝙ alter puniat̄. vltra hec ēt ꝯpetit ꝯ eoſdē illis q ab ipſis aliqȝ violētiā paſſi ſunt. vt ſi coact⁹ fuerit qs a talib⁹ vēdere rē ſuā i minori pcio qȝ valebat. ⁊ in ſilib⁹ caſib⁹. ff. ad. l. iul. repe. l. j. iij. ⁊ iiij. ⁊ v.

¶ Lex iulia de reſiduis punit eos qui officium publicū aut adminiſtrationem habuerunt. Et tempore adminiſtrationis ſue publicam pecuniam quam acceperunt in quodcūqȝ negocium erogandam retinuerunt ⁊ nō erogauerunt. vel qui rem publicam quā acceperūt tradendam in communi erario. nō repoſuerunt ibidem; ſed penes ſe furtiue ⁊ doloſe retinuerunt. vt. ff. ad. l. iulia. pecu. l. ij. ⁊ iiij. §. lege.

¶ Lex iulia de vi publica punit eos q vim cū armis fecerūt vel intulerūt. ⁊ eſt pena deportatiōis: vt iſti. ď pub. iudi. §. item lex iulia.

¶ Lex iulia de vi puata punit eos q ſine armis vi̇ inferunt in publicatiōe tertie partis bonoꝝ. Si aūt vi rapt⁹ v̇ginis vidue vł ſanctimonialis: aut alias fiat. facientes ⁊ opem flagitio dantes pena capitis puniuntur. inſti. ō publi. iudi. §. itē lex iulia. de vi. pri.

¶ Lex iulia norbana loqtur de latina libertate. vt iſti. de libe. §. libertinorum autē.

¶ Lex iulia de annona cōpetit cōtra illum q facit vł procurat annonā fieri cariorē: qꝛ in hoc ledit reſpu. vt. ff. ad l. iul. de ano. l. ij.

¶ Lex iulia peculatus cōpetit ꝯ illos q pecuniā vł aliam rempublicā: vł ſacraꝫ vel religioſam furant pena. vt. ſ. vt iſti. ō publi. iudi. §. lex iulia.

¶ Lex iulia viſcella alias viſtellia hꝫ locum qñ marit⁹ relinqt vxori in teſtō aliqd ſub certa ꝯditōe ſi alteri nō nupſerit. Et ꝯditōe nō ſuata non tenet heres dare relictū p iſtā legē: ⁊ q̈lē facit cautionē vide in auc. cui relictuꝫ. C. ō indic. viduitate. ⁊ ō. l. iulia. viſtel. tol. l. j. ibidē.

¶ Lex ortēſia lata. i. fcā ⁊ a rege nomē ſortita eſt q eaꝫ ſtatuit ⁊ fecit q̄ ꝯcordauit iter plebē ⁊ pplꝫ ⁊ pncipē. q cōſtituit vt nō min⁹ aut plus valeāt plebiſcita q̄ꝫ lex ppli. de quo iſti. ō iur. na. gēti. ⁊ ciui. §. ſꝫ ⁊ plebiſcita.

¶ Lex papia patrum conuenit pmia pro ſuſcipiēdis liberis. Et dr̄ a papio auctore. Alias papiniana a papiniano auctore vide de hoc inſti. per quas perſo. no. nos acq. in. §. ſancitum etenī.

¶ Lex pōpeia de pꝛicidijs alr̄ parricidijs punit eos q pꝛiant mr̄i: aut ꝑo. pauo. aut alteri ō ꝯſāguinis aut penitu⁹ ſuis mortē iſligūt. Et ſtatuit illa lex penā acerrimā q̄ tales in culeo: id eſt corio bullito ꝯſuanſ in quo ponaſ vipera cū ſimia cane ⁊ gallo gallinacio ⁊ in mari vicino ſic pꝛiciaſ vł in flumie ppinq ſi mare nimis remote fuerit. De his oib⁹ no. iſti. de pub. iudi. §. alia deide.

¶ Lex ppli anthomaſtici dr̄ lex p excellētiam.

¶ Lex publiciana dicta eſt a publiciano pretore auctore. Reqre ſupra. actio publiciana.

¶ Lex rodia ō iactu ſubuenit his: quoꝛuꝫ merces cā cōis piculi euitādi eiecte ſunt ⁊ pp iactū nauis ſalua facta ē. Quib⁹ daſ actio ꝯ magiſtrū nauis: vł eos: quoꝛuꝫ merces ſunt ſalue. Et dr̄ rodia ab iſula rodo. alr̄ rodiſis in q̄ antiqtus plurimū ſuit vſus mercatoꝝ. Et dic̄ glo. hec iniqſſima eſt. ſ. q̄ patiētib⁹ naufragiuꝫ oia auferūt inhabitatores: vt. l. modeſtinus. ff. eo. ti. hodie aūt excōicati ſunt hac lege vtentes: vt dr̄. ij. c. quidam. ⁊ ſequen.

¶ Lex ſathyra ē q̄ de pluribꝰ ſil loquiſ reb⁹ dicta ſic a copia reꝝ ⁊ q̄ſi a ſaturitate. Vñ ⁊ ſatyras ſcribere ē poemata varia ꝯdere. vt Oratiū. Iuuenal. Perſiū. ⁊c̄. dī. ij. c. ſatyra. Et ſm Iſi. li. v. de q̄. C. ō lati. liber. tol. l. vnica. in pn.

¶ Lex atilia loquitur de cōmiſſione tutele in prouincijs ⁊ pſidib⁹ eaꝝ rome pfecto vrbano ⁊ maiori pti tribunorū plebis. de quo vide iuſti. de atilia. tu. p totū.

¶ Lex vitellia loquitur de liberto appetente ea que ingenuis tm̄ cōpetūt: puta honores ⁊ dignitates aſſerendo ſe ingenuum eſſe. De quo. ff. de ſta. ho. ingenuum.

¶ Lex viarum dicitur ſolitaria excellentia.

¶ Lex municipalis dr̄ quā aliq̄ ciuitas ꝯſtituit ſibi: ⁊ eſt ius ciuile. iſti. de iure natu. gē. ⁊ ciui. §. ius ci. iter. ⁊ glo.

¶ Lex canonica appellaſ diuina. c. nimis. de iureiur. ⁊. K. i. de iura. calū. Et lex ciuilis dr̄ lex humana. c. ij. de preſcrip. li. vi. pōt tamē ius canonicū etiā dici lex humana: qꝛ ſunt in eo multa ab hoib⁹ ſtatuta. lꝫ reſpectu alioꝝ iuriū ciuiliū dicaſ lex diuina. Silr̄ lex ciuilis pōt dici diuina al'quo reſpectu: immo ſacra dr̄: ⁊ per ipſaꝫ qs religioſus efficiſ: vt. C. de legi. ⁊ cōſti. l. leges. Quare imperator dr̄ religioſiſſimus in phemio inſtitutionuꝫ: vide c. quo iure. di. viij. ⁊. l. fi. C. de pſcrip. lō. tē. Et Arch. in

v̇. būane. c. fi. de pſcrip. li. vi. vbi dr̄ q̄ leges diuinitus p ora pncipū ſunt pmulgate. xvi. q. iij. nemo. xi. q. iij. ipe ratores: ⁊ aliqñ vocātur leges publice. iij. q. v. c. ō accu. Aliqñ leges exteroꝝ vł leges ſeculi vt ibidē. Sed canonice diuine dr̄r. iij. q. v. qꝛ ſuſpectꝰ: ⁊ canonib⁹ ⁊ legibus qlibꝫ ſtudere deberet: qꝛ nō pmittūt quēq̄ꝫ in eis peritū in paupt ate viuere vel in anxietate mori. vt inqt iuriſcōſultus in auc. de here. ⁊ fal. §. fi. col. j. Et in phemio. ff. vbi dic̄ tex. legum oratores ditiſſimi efficiuntur. §. nos v̇o. ⁊ glo. in. v̇. ditiſſimi. ponit v̇ſus. Dat galienus opes dat ſanctio iuſtiniana. Ex alijs paleas. vt. ſ. de. A. in dictione ars.

¶ Legius. Re. ſ. homagium legium.

De Li

¶ Libellus plurib⁹ modis accipiſ. vt no. Spec. in tractu libelloꝝ. Qñq꞉ eni dr̄ paruus liber vł codicillus vel cedula in q̄ actor cām ⁊ actionē exp̄mit. Et eſt duplr̄. q̄dā eſt accuſatiōis: ⁊ ille in crimialib⁹ locū hꝫ. Et qdā cōuētiōis: ⁊ ille i ciuilib⁹. vt ē gl. vnica l pn. c. j. de lib. obla. Et dn̄t pl'a ꝯtineri in libello. vt in his verſibus cōtineſ. Quis. qd. coraꝫ quo. quo iure petaſ. ⁊ a quo. Recte cōpoſitus qſq꞉ libellus erit. Nā libellus ꝯuētiōis opꝫ cōtinere nomē actoris. ſ. qs ſit q cōueniat. Et qd petatur. ſ. rē q̄ petitur. Et nomē iudicis. ſ. coram quo agiſ. Et ius quo res petiſ: ⁊ ſic cā petēdi. Et nomē rei. ſ. a q res petiſ. Etiā tp̄s ⁊ dies in quo libellus daſ. Sꝫ i libello accuſatiōis ꝯtineri debēt nomē accuſatoris: ⁊ nomen rei ⁊ iudicis: ⁊ crimē de q̄ agitur. Et qñq꞉ pſona cū q̄ crimē dr̄ cōmiſſuꝫ. Et locus in q̄: ⁊ dies accuſatiōis corā iudice: ⁊ mēſis i q̄ crimē eſt cōmiſſum. Sꝫ diē ⁊ horā ibi ponere nō eſt necē ſm Hoſ. Qñq꞉ ēt poniſ p pane aſimo ſeu ſuccineritio. vt. C. ō epiſ. audie. l. iudices. vbi tex. inqt. q̄ icarceratis dꝫ victualis ſubſtantia miſtrari vł tradi libellis duob⁹ aut trib⁹ diurnis. Et dic̄ ibi glo. i. panibus a libū libi: vł a liba libe qō eſt panis alb⁹ vł ſuccinerici⁹. Et ſic libellus eſt diminutiuū. Vñ dr̄ puer noluit libum a ſacerdote accipe in auc. ibi allega. Qñq꞉ ⁊ tertio capiſ p p̄cib⁹ pncipi oblatis. C. qñ libell⁹ pncipi. obla. fac. lit. ꝯteſta. Quarto p iudice delegato. ff. ō offi. cōſul. nec q̄ſq꞉. Quito p ſcriptura demādatoria. Sexto p ſcriptura recuſatiōis. Septimo p ſcriptura quā vir dat vxori quā repudiat: ⁊ ille dr̄ libellus repudij. Octauo p ſcriptura appellationis. ff. de appel. l. j. Nono p ſcriptura quā iudex dat appellāti. ſ. aplis. ō appel. c. cordi. li. vj. Decimo p ſcriptura iſamatoria: que dr̄ libellus famoſus quam nullus ſcribere dꝫ nec dictare ſub pena capitis. ſꝫ leges. Proprie tamē libellus eſt ſcriptura agētis qōnē ꝯtinēs ⁊ futurā actionē depromēs. Et dic̄ Ly. q̄ eſt breuis ſcriptura intentionē actoris vł accuſatoris ꝯtra reuꝫ clare depromēs. Et ſic libellus non dꝫ eſſe verboſus: vł vēbis ſupfluis: nec obſcurus: vł alternatiu⁹: qꝛ alternatiua ponit obſcuritatē. vt no. in gl. iij. l. ſi rē. ff. ō rei vēdi. Eſt tñ libellus icertus admittēdus vbi incertitudo prouenit ex facto aduerſarij. iuxta nota. in. c. ſignificātib⁹ de libel. obla. Et q̄ quādoq꞉ libellus alternatiuus admittaſ. nō ibidē. videlꝫ ō ꝯſuetudine. nūq̄ꝫ tñ ō rigore iuris. iſti. de act. §. ſunt ⁊ aliq̄. alias. §. ſꝫ iſte qdē: ⁊ ea q̄ ſunt ꝯſuetudinis obſeruātur. ff. de edil. edic. l. qd ſi fugitiuus. §. apud labeonē: ⁊ melius. eo. ti. qō ſi nolit. §. q mācipia. ⁊ glo. i ca. abbate ſane. ō re iudi. li. vj. in glo. in v̇. ꝯſuij vł q̄ſi q̄ eſt elegātiſſima ⁊ aurea dicenda. vł ſic. Libellus eſt breuis mēbrana actoris petitionē: ⁊ cām continēs: ⁊ actionē complectens. Dicitur autē libellus a libro diminutiue ppter ſui breuitatē: ſicut codicillus a codice ſm Spec. in ti. ō libel. ꝯcep. i pn. Vł dr̄ a a libra. ſ. iuſtitia. vñ iudex debꝫ ſtateram equa lance miniſtrare. xlv. diſtin. omnia.

xxiiij.q.j.offeramus.ꝛ.c.abbate ſanc.ꝺ re iudi.li.vj.l.§. prefatus ergo.ꝛ.c.j.eo.ti.li.vj.

¶ Libellus repudij: Reqꝛ repudium.

¶ Liberalis cā eſt q̄ſi principalr mota q̄ōne ab aliquo ꝺ́ aliquis ſeu illius ſuus eē.ipſe vꝺ ꝯtēdit ſe eē liberum. Si vꝺ ꝯfiteaꝛ ſe eē ſuuꝫ nō actoꝛis ſꝫ alterius nō eſt cā liberalis: ſꝫ cā dn̄ij. Et cā hic ponit̄ ꝑ iudicio.

¶ Liberi ſunt q ex ingenuis naſcunt̄. Fiunt aūt liberi q manumittunt̄. Et dn̄r a libertate. Et ſunt filij ꝛ filie ꝛ ceteri oēs in recta linea deſcēdētes vſqꝫ ad trinepotes. Et vlteri9 dn̄r īferioꝛes ſeu poſterioꝛes. Siīr parētes dicuntur oēs aſcēdētes ꝑ paternā ſeu m̄rnā cognationē nob ꝯiuncti vſqꝫ ad tritauū. Et vlteri9 dn̄r ſupioꝛes ſeu maioꝛes. Appellatiōe ḡ liberoꝝ itelligūt̄ nepotes ex filijs ꝛ alijs deſcēdētib9.ff.ꝺ vb.ſig.l.liberoꝝ. Et h ex maſculis. Sꝫ appellatiōe filioꝝ regulariter nō cōp̄rehēdunt̄ nepotes.inſti.q.da.tuto.poſ.in fi.ꝛ ē gl.ſup v̄.libi. in cle. vnica.de bapti.facit glo.j.in.c.in pn̄tia.ꝺ pba.

¶ Libera. Hec dictio ſignificat poſſe fieri libere qꝺ mandaꝛ. Nō t̄n ſignificat vltra mādatū ḡnale. Et ſic ſi videret̄ ꝯceſſa q̄ regrunt mādatū ſp̄ale: ꝛ hoc de vſu cōi: ſꝫ ſec9 ex ſiḡato attēto ꝺ iure ſcripto. Tūc.n.ſiḡat poſſe fieri qꝺ ſine mādato ſp̄ali nō fieret excepta donatione.l. ꝓcuratoꝛ cui ḡnalr.ff.ꝺ ꝓcu.ī icta.l.fili9.ff.ꝺ dona. Significat ḡ ꝙ poſſit alienare qꝺ nō poſſet ꝓcuratoꝛ cui ē ꝯceſſa ḡnalis adminiſtratio nō exp̄ſſo v̄bo libera: cui9 ſignificatū addiꝛ ꝛ opaꝛ. Nō aūt ſiḡat donationē: qꝛ donatio ex nā ē gratuita.vt no.ſꝫ Bar.l. grome.§.calumachus.ff.ꝺ vb.ob. Uerbū libera i illo t̄n opaꝛ ad qꝺ refertur. v̄bi ḡra.dicēdo. Conſtituo te ꝓcuratoꝛē ad agēduꝫ ꝛ ꝺfendēdū.litē ꝯteſtādū.dās ꝛ ꝯcedēs liberā ptātē ꝛc. nō vꝛ ꝯceſſa adminiſtratio cāe: ſꝫ ſolū inſtātie: qꝛ hoc v̄ba ſpoꝛtāt. Et de cā nō pōt trāſigere: ſꝫ ſolū de inſtātia. Itē vbi ꝯſtituit ꝓcuratoꝛē ad recipiēdā ſolutionē dans ei liberā ptātē ꝙ pōt ꝓrogare terminū.facit ꝺ ꝓcu.q ad agēdū.li.vj.ꝛ.l.duo.ff.ꝺ admini.tuto. Idē ꝺ v̄bo plena.l.ſi ꝓcuratoꝛ.§.q ſi plenā.C.ꝺ ꝓcu. Idē ſi dn̄s ꝯceſſit ꝙ ꝓcuratoꝛ poſſit qꝺ ipſe dn̄s: ſꝫ ſi exp̄ſſū v̄bū libā vꝛ plena ptāte.l.creditoꝛ.§.luci9.ff.māda. Idē ſi dn̄s ꝑmiſit ſe ratū hītuꝝ qcqd ꝑ ſuū ꝓcuratoꝛē actū fuerit.l.j.ff.ꝺ ꝓcu.

¶ Liberatio ſumit̄ ꝑ diſpōne liberatoꝛia: ꝛ ſignificat diuerſimode.nā vbi teſtatoꝛ legat ꝺbitoꝛi ſuo qui ſolus ē libatonē ſiḡat ꝙ debitoꝛ agere poſſit ꝯ heredē vt eū liberet per acceptilationē.l.iij.§.nūc ꝺ effectu.ff.de libe.lega. Q.ꝛ q̄ſi teſtatoꝛ dicit.volo liberari.vꝛ lego libationē. ſignificaꝛ ꝙ vult ab hꝛ̄de liberari ex cōi mō intelligēdi. Itē ibi. Duo ſūt rei ꝑmittēdi qui tenenꝛ ad idē debituꝫ q̄lib ꝫ in ſolidū.teſtatoꝛ legat vni libationē ſiḡat ꝙ ille poſſit agere ꝯ heredē vt libeꝛ ꝑ pactuꝫ. Sꝫ alter nō liberaꝛ niſi ille vn9 liberareꝛ ex maioꝛi vi.vꝫ. acceptilatione. nā tūc ēt alter liberaꝛ: ſīc acceptilatio capiꝛ tali ſolutiōe ꝙ vno ſoluēte alter liberaꝛ.ſec9 ī pacto. Sꝫ certū pactū liberatiōis in ſimplici rōne valet t̄n ſīc acceptilatio. Itē duo ſūt rei ꝑmittēdi ſocij.vni legata eſt liberatio ſignificat ꝙ ēt ille cui9 nomē aſcriptū non ē hꝛ̄ ꝑ legatario. Et ſic agere pōt vt libeꝛ ſīc ille q noīatus eſt. Et h ſi teſtatoꝛ ei ꝓuidere voluit qꝺ ꝓbaꝛ ex ſilib9 ꝯiecturis ſufficiēter: qꝛ in ꝯhēdo ſocij ſūt. Et itellige ſocios ſm̄ bar.qb9 oē lucrū ꝛ dānū eſt cōe in illo debito. Itē ibi.duo ſunt rei promittēdi nō ſocij facti debitoꝛes ex pecunia q̄ ꝓuenit ad vtrūqꝫ vꝛ ꝯuerſa ē in cōeꝫ vtilitatē.teſtatoꝛ legat liberationē vni.nō libabiꝛ ꝑ acceptilationē.ſꝫ ꝑ pactū. Et iſtꝺ pactū ꝓficiet ēt alteri ī pte.ſ.medietate debiti. Et ſic itellige qꝺ no.glo.i.§.nunc ꝺ effectu.pal. Cōclude ḡ. Aut ſūt ſocij ꝛ libatio fit ꝑ acceptilationē. Et ſic ſcā vni ꝓdeſt ēt alteri. Sꝫ iſte alter nō legatari9 nō pōt agere niſi vbi teſtatoꝛ ei ꝓuidere voluit. Aut nō ſūt ſocij: ꝛ tūc libatio fit ꝑ pactū ꝺ nō petēdo ꝛ ꝓdeſt alteri in medietate vt in altera medietate t̄n ꝯueniaꝛ. Itē nō ꝙ pactū ſcm̄ vni ꝓdeſt alteri ꝓut actū eſt: ꝛ nō alias.nā ſi eſt actū ius ex eo q̄ri t̄n illi cui ſit: illi q̄riꝛ t̄n. Si vꝺ actū eſt ius q̄ri vtriqꝫ: tūc q̄riꝛ vtriqꝫ. In dubio vꝺ pactū factū reo ꝓdeſt fideiuſſoꝛi. Sꝫ nō pactū ſcm̄ fideiuſſoꝛi eꝯ ꝓdeſt reo niſi vbi fideiuſſoꝛi fit acceptilatio: ꝛ ꝑncipalis obligat9 ē re: qꝛ tūc hec acceptilatio reſpectu ꝑncipalis ꝯtinet pactuꝫ. qꝺ ſibi ꝓdeſt.l.ꝛ ꝑ iuſſu.§.ꝛ ſi fideiuſſoꝛi.de accep. Poſſet t̄n dici ꝙ ꝑncipalis liberaꝛ ipſo iure qꝛ h fit ꝑ ꝯn̄tiaꝫ: vt ibi no. In acceptilatione aūt ſi fit ꝑncipali.ꝓdeſt fideiuſſoꝛi. Facta aūt fideiuſſoꝛi ꝓdeſt ei t̄n ſi hoc eſt actuꝫ. In dubio ꝓdeſt ꝑncipali: ſꝫ nō ſp̄.ꝓut no.in.l.ſi q̄s reū.ꝺ libe.leg.ꝛ finalr ꝯcludiꝛ ꝙ liberatio vni pſone in vna re vel in vno debito ad aliā pſonā aliā rē vꝛ aliud debitū extēdiꝛ.ſi hoc diſponētē q̄uis ꝓbabili medio voluiſſe ſignificaꝛ. Et libatio ḡnalis nō cōp̄rehēdit q̄ ibi nō ꝯtineri aliqꝺ mediū ꝯcludit. Et libatio cōceſſa ſp̄aliter ḡnaliter inter viuos ꝛ vltima volūtate ſignificat qꝺ ſignificare quoduis mediū probabile declarat.

¶ Libertas eſt res ſp̄ialis: ꝛ iō pōt venire in cōmutationē cuꝫ alio ſp̄iali de re.ꝑmut.c.q̄ōnes: ꝛ de ſer.nō ordi. c.nullus.in glo.vlt. Itē libertas eſt nālis facultas ei9 qꝺ cuiqꝫ facere libet niſi qꝺ vi aut iure ꝓhibeꝛ.inſti.de iur. pſo.in ꝑn. Et hec facultas q̄uis late pateat: t̄n ei q̄ſqꝫ reſiſtiꝛ de facto: ꝛ q̄ſi nō poſſumus deſideramus: vꝛ de iure.vt q̄ſi nō facere furtū aut rapinā prohibemur.

¶ Libertas latina fuit libertas q̄ hēbat ꝙ ſi moꝛereꝛ ille cui dabatur libertas tunc tenuit: ſꝫ ſi ſuperuixit tūc non tenuit: ſꝫ hodie eſt coꝛrecta per.l.j.C.de la.li.tol. Require ſupꝛa.latini. Et dicebatur latina ꝑ ſimilitudinē. Naꝫ vt romani noīati ſunt qui romanis ſubijciebanꝛ: ꝛ incolumes mittebanꝛ: ſꝫ ſm̄ rē latini vel romani nō eēnt: ſic ꝛ illa libertas latina dr̄: cū nō eēt v̄a libertas.

¶ Libertas dedititia. Re.ꝺ.dedititia.

¶ Libertas fideicōmiſſaria eſt quā teſtatoꝛ directe nō voluit competere: ſꝫ ꝑ manumiſſionē alterius cuius fidei hoc cōmiſit.ſ.vt manumitteret.

¶ Libertas teſtamētaria eſt que ex ipſo teſtō directe competit.vt.C.de ſta.ma.l.j.in ꝑn.in glo.

¶ Libertas vindicta eſt que fit per vindictaꝫ.C.de vin.liber.in ꝑin.glo.

¶ Liberti ſiue libertini ſunt qui ex iuſta cauſa a ſeruitute manumiſſi ſunt. Nec eſt inter eos differētia licet q̄dā minus prudēter dicant libertinum eē filium liberti.vñ libertus meus vꝛ libertinus dr̄ ille qui ſuus meus fuit: ſꝫ manumiſi eū. Et ego ipſe dicoꝛ patronus: de quo ſup. v̄.in ſeruitute.inſti.de liberti.

¶ Libertus abortiuus eſt qui in teſtō eius qui abortus eſt.i.moꝛtuus manumittitur.

¶ Libertus aſſignatiuus eſt quē patronus: cuius ex liberis ſuis eē velit ipm̄ aſſignauit.

¶ Librarius eſt qui in libꝛa apponēdo pondera cās rerū determinat: vel eſt libꝛos vendēs ꝛ cuſtodiēs.

¶ Libꝛipens idē eſt quod librarius.de quo glo.inſti.de teſta.oꝛdi.in ꝑncipio.

¶ Liceratio ſumiꝛ pro diſpoſitione liberatoꝛia ꝛ ſignificat diuerſimode.vt.ꝺ.habeꝛ.H.D.

¶ Liceri vel licitari eſt rem apprꝛeciare. vnde dicitur non curo centum grecos vno obolo liceri. Sꝫ licere actiuū ſignificat rem precio menſurabilem eſtimare quāto precio valeat.vnde verſus. Diues in oꝛbe licet pauperē ſed nemo licetur.

¶ Liceoꝛ enī eſt actiuū in ſignificatiōe ꝛ paſſiuū in voce. Sꝫ liceo ꝯ.vñ. Nō licꝫ eſſe mihi q me nō eē liceꝛ. Inde

licitare eſt frequēter eſtimare valorē rei vēdibilis. Et licitator .i. ſuaſor vel prouocator. ſeu proſeneta.

¶ Licitatio eſt vēditio ꝓpoſita: vt cū aliqs emptor ſu re ab altero volēte emere pcium auget. Vñ qñ aliq̄ res publice venalis exponit: ⁊ vnus offert decem ⁊ alter q̄ndecim qñ ꝓclamatū ē ꝙ q plus offert eā hēbit: ille q plus offert dr̄ aliū vincere licitatione. vñ cū alterū ſic intēdit ſupare plus offerēdo in q̄cūq; negociatione licitatio ē: vt q licitatione vincit rē ſerat. C. ď ſacroſan. eccle. auté. q res. ⁊ C. de fi. inſtru. ⁊ iure haſte fiſcalis. l. q̄cūq;. li. x. Eſt ergo licitatio ſubhaſtatio: vł oblatio ad ſubhaſtationē: vt in. l. licitatio. ff. ď publi. iudi.

¶ Licitarij dicunť q emēdo vendendo vel conducendo rē aliquā: vel negociando aliqď aliud plus offerēdo: alter alterum contēdit ſuperare.

¶ Licētia multiplex ē. vt no. archi. xxiiij. q̄. ij. ſi abſtieret.

¶ Lima ē inſtrumētū fabrile ⁊ ferreū quo metalla rodūtur. poliunť. minuunť. ⁊ purgāť. vij. j. §. cū ergo. ibi ferreum: ⁊ eſt glo. in. c. paſtoralis. ď re iudi. in cle.

¶ Limites ſt fines vł termini regionū. Jnde limitare terminare dr̄ vł reſtringere. vñ limes ē terminus agris poſitus vł pratis ſeu campis: vł ēt dr̄ meta. Sed limē eſt introitus domus dcm̄ a limite. Nā limina ſunt edui. limites vo regionū vł finiū. ď quo inſti. qb. mo. ius pa. po. ſoluť. §. dictum eſt aūt.

¶ Limitati dicunť q ꝯſtituti ſunt inter caſtra ⁊ ciuitates vel cōfinia oppida vt limites defendant ⁊ colāt. vt. C. ď fun. limi. l. vlti. in fi. lib. xj. Et dicit accur. ſup rub. ibidē ꝙ q̄dā habent ꝓ limitoſis limitrophis. a trophos. i. deſcriptio: ⁊ limites. i. deſcripti ad vſus limitū. aſs militū. qui imperium cuſtodiunt.

¶ Limitarche dicunť ꝑncipes locoꝝ in qb⁹ ſunt diuerſarū ꝓuinciarū aut regnoꝝ diuerſoꝝ limites ⁊ termini. Jnde ēt dr̄ columnarche qui ꝯfinia oppida vł ciuitates tenēt trans limitē locorum.

¶ Linea eſt collectio ꝑſonarū ab eodē ſtipite deſcēdētiū diuerſos gradus cōtinēs ⁊ numeros diſtinguēs. vide no. ꝑ Jo. an. ſup arborē ꝯſanguinitatis.

¶ Linthea. non dubitať velum vocari.

¶ Lintheari ſunt q lintheas nauis vł nautis: vł lintheariorum negociationē exercēt ⁊c̄.

¶ Linthearia. dr̄ talis negociatio.

¶ Lintheariona: vł lintheariū ē negociatio lintheariorꝝ.

¶ Litē pēdere ē litis ꝯteſtationem eē vł litē in incerto eē: cū tū ambiguus ſit eius exitus ⁊ euētus. Nā litis ⁊ iudicioꝝ euētus ē incertus. ff. ď pecu. l. qď debeť. Pēdere aūt dr̄ lis ꝑ oppoſitionē. recuſationē. cōſultationē vł relationē vł quādiu diffinitiua ſnīa nō eſt lata. de quo per docto. vt lit. pēdē. per totum.

¶ Litē ꝯteſtari dr̄ qñ actor ꝓponit intētionē ſuā ⁊ actionē corā iudice ꝯ aliquē: ⁊ ille ſtatī negat. tūc eſt lis conteſta. Et dr̄ pēdere. nā in ſuſpēſo ſunt oīa donec lis ſopiať .i. terminef vł ad ſupiorē negociū trāſmittať. Et dr̄ lis pēdere quo ad hoc vt nihil inoueť q̄ttuor ꝯcurrētibus. Primo ꝙ citatio emanauerit. Scđo ꝙ a iudice ꝯpetente. Tertio ꝙ ad ptē puenerit vł ꝑte ipediente quo min⁹ peruenerit. Quarto ꝙ in ea ratiā ſunt expſſa ꝑ que pars inſtruať ſup qb⁹ ꝯueniať: vt in cle. ſi. vt li. pē. Et pōt addi 5ᵐ. vt ibi nota. ꝙ emaneat ⁊ ꝑueniat debito tpe.

¶ Litis ꝯteſtatio ē negociū ꝑncipalis ab actore ⁊ reo hīc inde facta narratio. Quam narrationē ꝑcedere dz libellus niſi forte de cōſenſu partiū remittať. Fit aūt litis ꝯteſtatio corā iudice ꝑ narrationē actoris ⁊ ꝯdictoriam reſ-ſionē rei: vt q: negat: vł ꝑ aliquam exceptionē opponit aio conteſtandi litē .i. ea mēte vt in cā ꝑcedat vł deſiſtat. Eſt ḡ litis cōteſ. ſm goſ. hinc inde apud iudicē negociū ꝑncipalis ſcđ narratio ꝑ ꝑncipales ꝑſonas non ꝑ aduocatos niſi forte ꝑncipales adeo fuerint indiſcreti vt eorū defectus ď licētia iudicis ꝑ alios ſuppleať. vt in. c. paſtoralis. de iudi. Et litis ꝯteſtatio eſt initiū actiōis ⁊ cōflictus in cā. ď hoc vide glo. bonā in. c. dudū. ij. in ver. ꝑpoſitā. ď elec. qñō ⁊ qñ fiat litis cōteſ.

¶ Litigioſa res eſt mobił vel imobilis vł ſe mouēs de cuius dñio cā moueť īter petitorē ⁊ poſſeſſorē ꝯuētiōe iudiciaria ꝑcib⁹ vł ꝑncipi oblatis ⁊ iudicib⁹ īſinuatis: ⁊ ꝑ eū futuro reo cognitis. C. ď litig. auē. litigioſa. Fit āt res litigi. icontinēti oblato libello. Alij dicūt rē litigioſam nō eē añ litis ꝯte. ď hoc glo. in. c. j. vt lit. pen. lib. vj.

¶ Lis a ꝯtentione limitis ꝑus nomē ſumpſit ď quo Virgilius. Limes erat poſitus litē vt diſcerneret agri. c. forus. ď vb. ſig. ad mediū. Et lis dr̄ mota cū fuerit cōteſta. ca. ex pte. ij. de vb. ſig. ⁊. e. aduerſario ď excep.

¶ Litis q̄ſi cōteſta. eſt qñ aliqs ꝯuētus in iudicio ſup rebus mobilib⁹ q̄s poſſidet noīe alieno noīat dñm ī iudicio ⁊ accipit inducias ad denūciādū dño. vt ad iudicē veniat vł mittat. ſi ipſe dñs nō ꝯpareret ī termio ſibi dato. tūc lis q̄ſi conteſtata eſt ꝯ dñm ſiue hr̄ ꝓ ꝯteſtata ad īterrūpēdū longi tpis ꝑſcriptionē. vt in. c. qm̄ freq̄nter. §. in alijs. ē. qď ſi ſup. vt lit. non conteſtata.

¶ Litteris dr̄ obligatio cōtrahi qñ qs cōfiteť aliq̄; in aliq̄ inſtrumēto ſe recepiſſe pecuniā quā nondū recepit ſub ſpe numerationis future ſibi faciēde ꝑut a creditore eidē ꝓmiſſum extitit. Jlli cōpetit exceptio nō numerate pecunie: ſi exigitur ab eo debitum añq̄; recepit.

¶ Littere ď rato dr̄r ꝓcuratorie: q: conſtituens ꝓcuratorē ſemp adiīcit in fine ꝙ q̄cq̄d procurator fecerit ſup cā ad quā datus eſt ratum gratū ⁊c̄. habebit. vt in. c. cū dilectus. ď relig. domi. in glo.

¶ Litigatoris nomie non ſolum actor: ſed ēt reus itelligitur. vt. c. j. de lit. conte. li. vj.

De Lo

¶ Locatio eſt ꝑſone vł rei ad vſū ſcđ ꝯceſſio vł mercede vł pecunia nūerāda cōuēta alioqn de alia re erit ꝯtc⁹ innoīatus ď quo vide no. ꝑ doc. de loca. ⁊ ꝯdu. ſup rub.

¶ Loculus eſt burſa vł marſupium. in. c. j. de depoſi. in glo. dñs loculos habuit: vt indigētibus ſubueniret. xij. q. ij. dñs loculos faciat.

¶ Locator eſt ille q rem aliq̄; ꝓ certo ꝑcio vł certa mercede alicui vtēdā ꝯcedit vł aliū re ſua, mercede ſibi conuēta vti ꝑmittit: vt cū loco tibi domū meā ad hitandum in ea ego dicor locator. Tu vo q ſic vteris ſeu ad vſum recipis conductor nūcuparis. vt in. c. j. ď loca. ⁊ ꝯduc.

¶ Locati actio. Regre. ĩ. actio locati.

¶ Locuples. Regre. ĩ. bona libertoꝝ.

¶ Locus religioſus. Regre. ifra. religio.

¶ Locus ſcūs dr̄ qui firmus eſt: ⁊ ꝟtutib⁹ munitus dict⁹ q̄dē ſanctus: q: pro ſanguinibus. i. ꝓ pctis immolari dz. de quo inſti. ď rerū diuiſi. §. ſancte quoq; res.

¶ Locus inſignis ſm Jo. an. in. c. ſtatutū ď reſcrip. li. vj. eſt ciuitas: lz ibi nō ſint piti. Er ď h dat ibi rōnē. Sz ſm Jnn. hoſ. abb. nō ſufficit eē ciuitatē niſi ſit ibi copia pitorū. Cōp. dic̄ ſufficit ſi ď vicio pſit loco haberi piti. Pau. de liẑariis in cle. ꝯuncta. de fo. ꝯpe. dic̄ inſignē locū ī quo pōt copia hrī neccioꝝ pro epo familia ⁊ eq̄tibus ſuis: lz nō ibi ſit copia ꝑuoꝝ.

¶ Loci adiectio ſigñat diuerſimode diſponi. Verbi grā. Teſtator dic̄. Ticio lego cētū q̄ ſibi volo ſolui ď pecunia quā hēo in tali loco. puta tali caſtro tali archa. Et ſi in illo loco nihil eſt. tūc nihil debetur. ſi minus ꝗ eſt nihilominus tota pecunia debeť. l. quidam teſtamēto. ff. de leg. j. l. latius. ff. de ali. ⁊ ciba. legatis. vbi teſtator legauit alimēta libertis. poſtea ſcripſit ꝙ ex certis fūdis ꝑpiant. ſi nō

pñt ꝑcipi ex illis fundis aliunde debēt ſuppleri. facit.l. paulo calimacho.§.ſi.ff.ð leg.iij. Rō:qꝛ locus hic appo nitur ad demõſtrationē.vñ ſolutio fieri poſſit:ꝛ nõ ad taxa tionē ſeu reſtrictionē legati quare legatū nõ reſtringit. Etiam qꝛ legatuꝫ fuit ſcḋm in gñe:ꝛ ſic remanet in gñe. ꝛ adiectio loci refertur ad deſignationē ſiēde ſolutiōis. Et qḋ ð legato dī idē in ꝯtu intelligit paritate rōnis.vt ſi dicatur.ꝑmitto tibi cētū ſolueda ð pecunia quā ha beo in tali loco. Et ibi.lego vł ꝑmitto.x.que habeo i ar cha.ſi nihil ē nihil debet. Si minus eſt:illud tm̄ debet l.ſi fuñs.§.qui quoq̃.ff.de leg.j.qꝛ locꝰ adijcit ſūme ime diate. Et ꝑ hoc ſigñat ꝙ illa ſumma q̄ ibi eſt debeatur.ꝛ non alia. Uñ teſtatoꝛ vł ꝑmiſſoꝛ ſe refert ad illud corpꝰ pecunie qḋ ibi ē. Et ideo ſi nihil eſt nihil debetur.vel q̃te nus eſt catenus tm̄ debetur. Cetera multa exēpla ponit Petrus burgūdi.§.ſacrā.l.inter ſtipulantē.ff.ð vb.ob. Et finalr̄ loci adiectio opatur qḋ rō dictat vł lege diſpo nitur vł ꝑ:t volūtas diſponentis dictat quaꝫ qḋuis me diū ꝑbab.le declarat:vt.l.cum certus.ff.de vi.tri.ꝛ oleo leg.l.ſi debitoꝛ.§.j.ff.ð ꝯhen.emp.ꝛ ven.l.cū q calēdis. ff.de ver.ob.l.legatū.§.vim.ff.de annu.lega.l.ex eo.ff.ð vi.tri.ꝛ oleo lega.cum ſilibus.

¶ Logographus.i.ſcriptoꝛ publice rõnis. Et dī a logos ſmo vł lex vł ratio ꝛ graphos ſcriptura. Et ſm accur.in rubrica.C.de tabell.ſcri.ꝛ logo.lib.x.

¶ Longa ꝯſuetudo ē q̄.x.vel.xx.annis inducit ꝛ multo magis lōgioꝛi tpe.vt ſi.xxx.vel.xl.ānis ꝑdurat.

De Lu

¶ Lucrificare.i.acqrere.

¶ Luere.i.liberare.vñ dī pignꝰ luitur.i.liberatur. Aliꝰ accipit ꝑ puniri.vñ dī.luo penas.i.punioꝛ.vñ. Ere luo pignꝰ.penas cruce.luce tenebras. Dī ꝛ lucre qḋ ſalit vt ouis. De ꝑ ſignificato.vide inſti.ð lega.§.ſꝫ ꝛ ſi rē.

¶ Lugubrare.i.vigilare.ꝛ nocti ꝓpꝛie attribuit. Sic dī luna habꝫ radios lugubres:ꝛ ſol claros. vide inſti.ð le ga.§.noſtra.in tex.ꝛ gˡo.

¶ Luſtrū.eſt ſpaciū quiq̃ annoꝝ.vñ dī. Inditio conſtat ex tribus luſtris.i.durat ad qndecim annos. vt de ſi.in ſtru.inter dilectos.vide.ſ.inditio.

¶ Luxuria nota. Archi.de ꝯſue.c.ſi.li.vj.

De Ma

Machinatio vide ſupra dolus. Et eſt q̄ſi aſtutū īgeniuꝫ. Quid.n.eſt ꝙ hō ſemel dedituſ malicie non adinueniat:in mac̄.vt hi q ob ſe.hſe perhi. res mino.poſt pri.col.vj.

¶ Magiſter nauis.regre.ſ. actio exercito ria.ꝛ.C.eo.tˡi.l.vnica.li.xij.

¶ Magiſtri ſcrinioꝝ dicebant q ſcrineis ſacri iperij pre poſiti erāt. Uel ſunt pragmaticarij.ſic dicti:qꝛ pragma ticas ſanctiōes:illas.ſ.quas ꝑncipes faciebant ꝛ ſtatue bāt ꝯſilio ꝑceꝝ ſuoꝝ ſcribebant ꝛ exēpla eoꝝ in ſcrine is repoſita ad memoꝛiā cuſtodiebant.

¶ Maioꝛ dī ille q.xxv.annoꝝ ipleuit etatē.ð quo no. in ſu.ð cu.ꝑ toꝛū.ꝛ ꝑ docto.ð reſti.in integ.c.j.

¶ Maiuma eſt ludus q vigebat in maio. ꝛ dr̄ a maio. Uel maiuma grece latine ingreſſus.ſ. eſtatis q̄ñ herbe frondeſq̃ virētes letificāt. Inde venit maius.C.ð maiu ma.in ru.li.xj.

¶ Maioꝛ pars attēditur qto ad nūerū ꝛ ſanioꝛ quo ad ꝫelū iudiciū. Uel pt̄ dici maioꝛ pars q̄ maioꝛi innititur rōni.vt.xj.di.ſana.ꝛ.c.multi.

¶ Magones ſiue vēnlarij ſunt q in ſeruis emēdis vł vē dendis mercationē exercent.

¶ Magi ſunt q vulgo malefici ob facinoꝝ magnitudi nē nūcupātur.hi ſunt q permiſſu dei maleficio demēta cutiunt. Turbāt mētes hoīuꝫ minꝰ ꝯfidētiū ꝛc̄. xxvj. q.v. Nec mirū. Et ibi q ſunt nigromātici. idromātici ꝛ ð augurijs.ꝛ auruſpicijs.q̄ oīa ibi reꝓbāt. Dic̄.n. Au gu.ex libro ð ciuitate dei ibi ad finē:ꝙ iō qſq̃ nō dꝫ eis credere:qꝛ aliq̄ñ euenit q̄ ꝑdicunt: aut ſanare videtur infirmos:aut ledere ſanos:qꝛ hoc ꝑmiſſu dei fit. vt ipſi q hec audiūt vel vident ꝓbetur. Et appareat q̄li fide.vł deuotione ſint in gr̄a erga deū. Hec ibi.

¶ Macellare eſt mactare.vł trucidare. Inde dr̄ macel larij. q pecoꝛa vel q̄drupedia mactāt:vt eſt glo.v.in cle. j.de vita ꝛ hone.clerico.

¶ Magiſter dī q ꝑceteris alicuius rei ſiue negocij curaꝫ gerit. Et interptat ſil abilr̄ q̄ſi in maioꝛi ſtatu exnˢ. Sꝫ litteraliter ſic q̄ſi manū acrā gerēs iter ſcholares tenens eos rigide. Scḋm glo.vo.c.j.ð magi.dī a monēdo:ſiue a mōſtrādo.vt.ff.de vb.ſig.l.quibꝰ vim.

¶ Maledicus eſt qui oblogtur ð homīe detrahēdo ei:ꝛ eū obloquijs deꝑmēdo.vt.c.j.ð cleri.male. Sūma autē iniqtas ē detrahere. Et oīs q detrahit fratri ſuo homici da ē.vj.q.j.c.ſūma. Et detractoꝛes fratrū homicide ſūt ð pe.di.j.homicidioꝝ. Nō tm̄ ſemꝑ peccāt maledicētes. vt.xxiij.di.c.i nomie dñi.in ſi.vbi ponit lōga maledictio. Q:maledictoꝝ duo ſunt gñā.c.cuꝫ ſcti.xxiiij.q.iij. Oīs eni blaſphemus dei ꝛ ſcōꝝ maledicus ē.c.ſtatuimꝰ.c.ti.

¶ Malleatoꝛes adulterine monete ſunt qui falſam mo netam malleant.

¶ Mancipiū eſt ſeruus vł ancilla:ꝛ eſt neutri gñis i vo ce:ſꝫ cōis gñis in ſigñatione:ꝛ dī q̄ſi manu captū. Et dī mancipiuꝫ oē qḋ manu capi pōt:ſicut hō equus:ꝛ hoc gñalr̄.ſed ſpālit̄ tm̄ ſigñat hoīes:qꝛ tales erāt ſerui ca pientium eos in bello iuſto.

¶ Mancus eſt defectuoſus. Et ſm Catholicon dī quaſi manu carēs:vt cui manus abſciſſa eſt:vel is eſt q imbe cillitate dextre facilius vtitur ſiniſtra.ff.de edili. edicto. l.qˡ clauiuꝫ.§.penultimo.

¶ Mādatū ſm aço.eſt offiñ ab eo qui gratuitū gratis ſu ſcipit exhibēdū. Et dī mādatū q̄ſi manu datū. Q.ð eīs aliqs ꝑ ſe facturus erat aliū gerēdū ꝯmittit:ꝛ ꝯhit ſolo ꝯſenſu. Et nō ꝙ mādatū poſteriꝰ ſcḋm nō derogat ꝑui legio niſi ð ð faciat mētionē.c.graue.ð offi.oꝛd. Itē per mādatū gñale nō ꝓhibētur niſi illicita.c.ſup gbuˢdā.ð vb.ſig. Itē tm̄ valet mādatū gñale quo ad oīa q̃tū ſpā le ad q̄dā.de vo.ꝛ vo.redē.c.magne.§.rei. Itē rei turpis mādatū nullū eſt.ff.de man.l.iij. Itē q̄ſi mādatū vel pa ctū vnū ꝯtinet in ſe duo.quoꝝ vnū eſt poſe ꝛ alteꝝ im poſe nō obligat in ꝯtibꝰ.vt ſi ego exns Rome ꝑmitto tibi hodie dare.x. Erfoꝛdie. Sꝫ q̃q̃ obligat in iudicijs vt ſi iudex mādat alicui ꝙ cōpareat coꝛā eo die ipoſſibi li.tunc tenetur cōparere die poſſibili ſm Hoſt.c. dilecti de do.ꝛ ꝯtu. Itē q exequtur mandatū non dꝫ excedere ſi nes mādati.inſti.māda.ff.ſi is q. Itē mādatum ſpāle de rogat gñali ēt ſi ð eo nō facit mentionē.c.paſtoꝛalis. de reſcrip.ſꝫ Ber.in qōnibꝰ:ꝛ hoc fallit in q̄tuoꝛ caſibus. Primo in mādatis gñalibꝰ que ſunt effectu ſpālia.c.ex pte.ð offi.dele. Scḋo in ꝑuilegijs de reſcrip. cū oꝛdinē. 3ᵒ q̄ñ res nō eſt integra.4ᵒ in legatis.ff.de ſuppel.leg.l. iiij. Et dr̄nt mādatū iuſſio ꝛ ꝑceptū:qꝛ iuſſio iportat ne ceſſitatē nec ſinit moꝛte iubētis:qꝛ ſucceſſoꝛ id facere tē net. Mādatū vo iportat liberā obſeq̄ndi volūtatē ꝛ ſini tur moꝛte.vñ ꝑceptū nō ꝑcipitat moꝛs ꝑcipiētis. Mā datū mādatoꝛe cadēte cadit.vt no. de reſcrip.eū te.ꝛ.c. ſi hs.de vb.ſig. Quidā tñ dicūt ꝙ tā ꝑceptū q̃ mādā tū ſinit moꝛte ſi nominibꝰ expreſſis ſcribant ſm Jo.an. xiiij.q.j.quod precipit.

¶ Mandatoꝛ dī ille qui aliud mādat alicui vt ſibi vł alij aliqd faciat. Regre.ſ.fideiuſſoꝛ.

Magi grece mala · Maxime malista ·

¶ Mandatarius eſt qui mādatū ſuſcipit adimplēdū: ꝛ qn̄ mandatarius accuſatus ꝺ crimine ꝯueniri poſſit ex ſua pſona. vide. l. non iō minus. C. ꝺ accu. ꝛ no. in. c. mulieres. ꝛ. c. vt ſame ꝺ ſen. excō. Et iter iſtos oꝛiunt̄ actiones hinc inde: q2 illi q ſic mandat alteri ꝯ illū q mandatū ſuſcipit adiplendū: cū p cogi nō poſſet ꝙ recipet mādatū. cōpetit actio mādati directa inquātū eiꝰ interfuit fcm̄ fuiſſe qꝺ mādabat̄. Ruꝛſus ipi mādatario q mādatum ſuſcepit cōpetit actio mādati ꝯria ſi qnas expēſas fecit vł ipēſas rōne mādati ſuſcepti. inquātū nō exceſſit fines mādati. Si vō mādati exceſſit ipenſis factis ipas nō repetet p actionē mādati ꝯriā. Sz inquantū vtiliter expēdit p. actionē negocioꝝ geſtoꝝ repetet.

¶ Manifeſtum ē publica vel famoſa ꝓclamatio ex certa ſcia ꝛ certis auctoꝛitatibus ꝓueniēs. Et pōt manifeſtū ꝓbari p multos teſtes vł auctoꝛes: nō tñ p tot quot fiat notoꝛiū. vide glo. iij. in. c. ꝯſtitutionū. ꝺ vb. ſigni. lib. vj. ꝛ. vj. q. ij. c. placuit. Spe. ti. ꝺ noto. crimi. §. ſequit̄ ꝺ manifeſto. circa pn̄. vbi ꝺ̄. Manifeſtū eſt qꝺ pz pluribꝰ: ſz nō oībus. Sed notoꝛiū omnibꝰ pz. Et no. in. l. ciues. C. de ep. p Bul. ꝛ Butrigarium.

¶ Manifeſtum vel palam teſtari dicit̄ qui non in publicum heredem nominat: ſed coꝛā teſtibus qui ad ſolēnitatem ſufficiunt teſtatur.

¶ Manet. i. tz vł aſtringit̄. c. cum laicis: de re. ec. nō alie. Ubi ꝺ̄ ꝙ laicis q̄uis religioſis diſponēdi de rebꝰ eccleſie nō eſt ptās apud quos obſequēdi manet neċitas nō auctoꝛitas iperādi. ꝺ cōſti. c. eccłie ſancte marie.

¶ Māſer eſt illegitimus ꝓpꝛie ꝺ ſcoꝛto natus ſm̄ Doſt. q̄ſi vulgo queſitus. vide ſm̄ Abba.
Man ſcribꝰ ſcoꝛtum nothis mechus dedit oꝛtū.
Ut ſeges a ſpica ſic ſpurius fit ab amica.
Dant nāles q̄ nobis ſunt ſpāles. c. niſi cū pꝛidē. ꝺ renū. in. §. pſone. in fi. vbi glo.

¶ Māſus ſm̄ vulgare italicoꝝ ꝺ̄ q̄ntitas terre q̄ duobꝰ bobus ſufficit in anno ad laboꝛandū.

¶ Manumiſſio ē datio libertatis. i. detectio. ff. de acqr. re. do. l. adeo. §. cū qs in fi. Sz ſz ꝺla. Jo. ꝛ Azo. dat̄ ſeruo libertas quā ꝓus nō habuit. alias non diceret̄ dari ſibi. ff. ꝺ acti. §. ſic itaqz. l. j. ꝛ glo. in inſti. ꝺ liber. l. ē. datio. vbi vide vtrū qs det qꝺ non hz. ꝛ. c. j. ꝺ ſup. neg. p̄la. vbi pꝛo ꝛ contra ꝺ dño dāte vſufructū foꝛmalē ꝛ de creditore transferēte dñium pignoꝛis. Et manumiſſus ꝺ̄ qui ē liberatus a manu ꝛ ptāte dñi. Nā q̄diu in ſeruitute eſt ſub manu ꝛ ptāte dñi ſui eſt. Sz poſtq̄ manumiſſus eſt ab illo liberabit̄. ergo ꝺ̄ q̄ſi extra manū. i. ptātez dñi ſui miſſus. Et talis ꝺ̄ libertus dñi ſui. ꝛ dñs patronꝰ eius.

¶ Manumiſſio teſtamētaria dici pōt oē illud qꝺ cūqz ex cā teſtamēti p̄ſtat̄. Uel ꝓpter teſtamētum contingit. Et nota ad hoc ꝙ fiat manumiſſio inter amicos reqrūtur qnqz teſtes. C. de lati. lib. tol. l. vnica. §. ſancimus. Uerū eſt in vltima volūtate. Sz ad manumittendum inter viuos ſufficiūt duo teſtes. vt no. in glo. ꝛ. §. ꝛ. l. p̄al.

¶ Manualis obediētia. no. ꝺ maio. ꝛ obe. his q̄. de reſti. ſpo. olim cām. ē quā ſubditi tenētur p̄latis ſuis ſine ſcriptura ꝛ iuramēto. vt nota. in ca. legebat̄. ꝺ ma. ꝛ obe.

¶ Mappa eſt oꝛnamētū equi ꝛ ſunt lintheamina alba q bus coopiunt̄ equi cardinaliū cū faciūt ꝓceſſionē.

¶ Manipula eſt quoddā oꝛnamētū qꝺ iperatoꝛ. Cōſtantinus cardinalibꝰ ꝯceſſit. Aliq̄ dicūt manipulā eē mitrā epālē. vide ſpe. in rōnali diuinoꝝ. li. iij. ſub rubꝛica ꝺ manipula ꝛ videbis pulcherrima.

¶ Maſſaritia ē idē qꝺ ſuppellex. vz. oē vtenſile domus cuius appellatiōe veſtis nō ꝯtinet̄: vt. l. ſiquis in fundi vocabulo. ff. de lega. j.

¶ Maſticonium ē domus vbi lepꝛoſi ꝯgregant̄.

¶ Maſculinū ꝯcipit femininū. ff. ꝺ lega. iij. l. q duos. ꝛ. c. gn̄ali. ꝺ elec. lib. vj. ꝛ. l. qcūqz. C. ꝺ ſer. fugi. ꝛ ſignificat̄ p dictionē maſculini gn̄is. verbi grā. ibi. Filios meos do tutoꝛes: etiā filie ſignificant̄. ff. ꝺ teſta. l. ſi ita. Rōtio eſt voluntas ex equali affectione ꝓuidēdi eas vt tueant̄ ꝛ bona ſua ꝯſeruent̄. Sz ibi. filios meos exheredo. maſculinū nō ꝯcipit femininū: q2 filia nō compꝛehēdit̄. l. j. §. q̄rit̄. ff. ꝺ ve. in poſ. mit. q2 maſculinū ꝺ ſe ꝓlatū nō ſignificat femininū: nec eſt ibi aliq̄ cōiectura ꝓbabilis q̄ hoc ꝯcludat̄: ſz eſt odiū exheredatiōis qꝺ dictat ſignificatū vbi nō extēdi. vt in regula odia. de reg. iur. li. vj. Jtē ibi. qcūqz it vel ꝓijcit ꝺ nocte p feneſtrā nocēs ſoluat decē. ſignificat̄ ēt femina. l. qcūqz p̄al. Et ſumit̄ ſignatum ex paritate delicti. Silr ibi. viꝝ ſanguinū ꝛ doloſum abominabit̄ dñs. cōpꝛehēdit etiā feminā rōne delicti: quod odit ēt deus in mulieribus: lz ceteris paribꝰ magis peccet maſculus q̄ femina: q2 rō nālr in eo plus dñat̄. Et ergo in crimine leſe maieſtatis criminoſus punit̄ ꝛ filij ſui: vbi ēt filie cōpꝛehēdunt̄. mitiꝰ tñ puniunt̄ femine. l. qſqs. C. ad ial. ma. Jtē ibi. ſi mihi filiꝰ natus erit ex beſſe heres eſto. ꝛ ex triēte vxoꝛ: ſi vō filia naſcetur ex triente heres eſt: ꝛ ex beſſe vxoꝛ. ꝛ filius ꝛ filie naſcuntur hēditas diuiditur in ſeptē ptes vt filiꝰ q̄tuoꝛ. vxoꝛ duas. ꝛ filia vnā hēat: ꝛ ſic vꝫ voluiſſe teſtatoꝛ. nā appellatiōe filij nō ꝯtinebit̄ filia. l. ſi ita. ff. de lib. ꝛ poſt. nec ibi ſignificat̄ femīa dicēdo. qs pōt eē aduocatus in etate. xvij. annoꝝ pz ex edicto ꝺ poſtulādo quo ꝓhibent̄ femine poſtulare ſaltē p alijs. l. j. §. ſexū. ff. de poſtu. Et idē de ꝓcuratoꝛe quo ad eē ꝓcuratoꝛē in iudicio. l. femine. ff. de ꝓcu. Jdē ēt in teſte ad teſtm̄ iure ciuili romanoꝛū: vt in. §. teſtia. inſtitu. de teſta. imo qꝺ plus eſt ſi exp̄imatur nomē cōis gn̄is. vbi aūt numerus teſtiū nō adhibet̄ duo ſufficiūt. l. vbi numerus. ff. de teſtibꝰ: ꝛ ꝯtinetur ēt mulier. Jdem in oī mān̄ qua rōne vł lege. ſtatuto vł vſu nō ſit dr̄ia inter virū ꝛ mulierē: q2 tūc ad paria iudicant̄. Aut enī eſt adiectiū ipm̄ maſculinū. vt qcūqz quiſqz. quidē. ꝛc. ꝛ ꝯcipit femininū: q2 intelligit̄ hō vel pſona: vt. l. metū. §. aiaduertēdum. ff. ꝙ met. cā. ꝛ. l. vnica. in fi. C. ꝺ rap. vgi. Aut eſt nomē appellatiuū vt filius: ꝛ tunc ſi de fauoꝛe agit̄ concipit. ſi de odio nō cōcipit. vt no. in. l. qcūqz. C. de ſer. fugi. p̄alle. ꝛ in. l. j. ff. de vb. ſig. vbi glo. ponit exceptiones. Sed eꝫ femininū nō cōcipit maſculinū: q2 appellatione feminini nō ſignatur intelligi niſi euidētiſſime appareat: ſicut ſub vno noie appellatiuo aliud ſignatur. l. ſi qs in fundi vocabulo. ff. de leg. j. cum ibi no. Et h dicta intelligunt̄ de maſculino. i. de dictione maſculini gn̄is. Sz maſculinū q̄nqz ſignat femininū. vbi grā. Teſtatoꝛ legat ancille libertatē ſi p̄mo pareret filiū. peperit filium ꝛ filiā ex eodē vtero ꝛ incertum eſt qs p̄mo natus ſit. dicit tex. ꝙ filius cenſet̄ ꝓus editus. l. ſi fuerit. §. fi. ff. de re. du. Rō q2 de nā maſculus foꝛtioꝛ eſt femella eiuſdem etatis.

¶ Maſculinū ē digniꝰ feminino qꝺ ꝯcipit̄ ad mētē legiſlatoꝛis nō q̄ntū ad vba. vt. l. j. ff. de vb. ſig. vbi bona glo.

¶ Matematici ſunt q dñr ſe ſcire aliq̄ artē diuinandi ꝛ dñr a mateſis media lōga. qꝺ eſt diuinatio ꝛ pꝛofert̄ penultima ꝓducta ſine aſpiratione. Sz matheſis penultima coꝛrupta cū aſpiratiōe ſignificat quadriuiū. vñ. Scire facit matheſis: ſed diuinare mateſis.

¶ Materfamilias eſt q̄ i honeſtate viuit. vñ. Nec nuptie nec natales faciūt matrē familias: ſz boni moꝛes.

¶ Matricula eſt cartula in q̄ ſcribitur aliqd. ꝛ p̄cipue liber vniuerſitatis. in quo noīa ſuppoſitoꝝ cōſcribunt̄ ꝛ īmatriculātur. ꝛ eſt diminutiuū a matre.

¶ Matertera eſt matris ſoꝛoꝛ. vt inſti. de gradi. cog. in glo. ver. patruus.

¶ Matertera magna eſt auie ſoror: ſicut promatertera p̄auie ſoror.

¶ Matricularius dr̄ habēs officiū pulſandi cāpanas vl̄ qui hab3 matriculare ſtudētium.

¶ Matrix eccl̄ia ponit̄ pro maiori baptiſmali que gn̄at baptiſmum ſicut mater: vt eſt glo. in ver. matricem. in cle. j. de ſentē. excom.

¶ Maturare q̄nq3 ſignificat feſtinare: q̄nq3 eſt ꝑ ſolē digerere: vt fructus maturantur.

¶ Matrimoniu3 idē ſonat qd̄ nuptie: ⁊ eſt legitima maris ⁊ femie ꝯiūctio indiuiduā vite ꝯſuetudinē retinēs. xxvij. q. ij. §. j. ⁊ ð p̄ſum. c. illð. ð ꝯuer. inf. c. ex l̄ris. ⁊ ſubaudi g. ſ. ad ꝓpoſitū in q̄ ð̄bet ē ēr pe quo nubūt vl̄ mr̄imoniū ꝯhūt. inſti. ð pa. po. in p̄n. Et mr̄imoniū ē duplex. ſ. vez ⁊ p̄ſumptū. Uez qd̄ ꝯhit̄ inter pſonas legitimas p ṽba apta nullo īpedimēto ſubexiſte. Preſumptu3 dr̄ q̄n īter pſonas legitimas interuenit tractat' ð ꝯtrahēdo vl̄ ṽba apta in euētū: tn̄ ꝯditiōis vl̄ arbitrarij alieni: ⁊ ſuccedit copula carnalis: vt inquit Hoſt. Et non dr̄ patrimoniū l3 a digniori debeat fieri ð̄nomiatio: ⁊ trīuotū bēat vir in lib. roe: ſicut mr̄. l. liberoz. ff. ð ṽbo. ſig. Jð q2 mr̄ ma' exercitiū vl̄ officiu3 exercet circa liberos q̄z pi. c. ſi. ð ꝯuer. cōiu. q2 an partū onerosa. in ꝑtu doloroſa ⁊ poſt partū laborioſa. Igit̄ ad honorē ei' dr̄ mr̄imoniu3 vt h̄r ð ꝯuer. inf. c. ex l̄ris. Et nō q̄ mr̄imonij tria ſunt ſubſtātialia q̄ dn̄r bona eius. vt ð condi. ap. c. vlti. ⁊. xxvij. q. ij. Dē itaq3. ſ. fides. ples. ⁊ ſacr̄m. Et ſi apponit̄ ꝯditio ꝯtra aliquod bonū matrimonij vl̄ eius ſubſtātiā eſt nullum matrimoniū. Exēplum ð p̄. ſi dico ꝯhō tecū ſi te ꝑ q̄ſtu adulterandā expoſueris. nō eſt mr̄imoniū. q2 ē ꝯ̄ bonu3 fidei qd̄ cōſiſtit in eo q̄ alter ꝯiugū ſuū corpus qd̄ ſuū nō ē: ſ3 ꝯſortis ſui nō exponat vl̄ det alteri. alās ē adulter fur ⁊ fidei fractor. Exēplum ð ſcðo. vt ſi dico. Cōtrahō tecū ſi gn̄ationē plis euites. ſi venenū ſterilitatis accipias nō ē mr̄imoniū: q2 ꝯ̄ ſcð3 bonū eius. ſ. bonū plis ꝑp quā multiplicādā fuit mr̄imoniū a deo inſtitutu3. Exēplū tertij. ſi dico. Contraho tecum donec ditiorē vl̄ pulchriorē habebo: nō t3 mr̄imoniū: q2 eſt ꝯ̄ ſacr̄3 idiuiduitatis: q2 nullū d3 eē diuortiū inter ꝯiuges. Sic eodē mō dic q̄ pſeſſio religiōis nō t3 dūmodo fiat ꝯ̄ bona vl̄ ſubſtātialia religiōis: q̄ ſunt ēt tria. ſ. caſtitas obediētia ⁊ abdicatio ꝓprietatis. Et de his pone exēpla tuo mō. vt. ſ. Itē ſi dico. Cōtrahō tecū ſi furtū feceris. ſi digito celu3 tetigeris ē mr̄imoniū: q2 turpis ⁊ impoſſibilis ꝯditio q̄ nō ē ꝯ̄ ſubām mr̄imonij h̄r p nō adiecta. c. j. ⁊ vl. ð cōdi. ap. Et nō q̄n ꝯhit̄ mr̄imoniu3: ⁊ q̄n ſponſalia ð futuro. declarat̄ ex ſignificato ṽboz ꝓlatoz ⁊ actuū ſeq̄ntiu3. Un̄ ṽba formalia matrimonij ſunt illa q̄n vir dicit. accipio te in mea3 mulierē. ⁊ mulier. accipio te ī meū. c. l3: de ſponſa. duo. ⁊. c. inter. ð ſpon. Siſr ē matrimoniu3 ſi ego iuraret q̄ aliq̄3 ab hoc tpe ꝑ ꝯiuge teneret ⁊ ei ſicut viro fidē ſuaret: ⁊ ipſa eidē iuraret ſe illū ꝑ marito habiturā: ⁊ ſibi tāq̄3 viro ꝓpo ſuiturā: vt in. c. ex pte. ð ſpō. nā3 l3 ibi nō exp̄mant̄ ṽba formalia: tn̄ idē eſt ac ſi ð equipollentib' fiāt: vt. l. certū. ff. ſi cer. pe. Dicunt ēt q̄dam doc. q̄ ṽbū habiturū hic ſignificat p̄teritū nō futuz. Siſr dicēdo ꝓmitto tibi q̄ nūq̄3 hēbo aliā in vxorē niſi te: vl̄ volo te ⁊ nō aliā vxorē: vl̄ ꝯſentio ī te: ſicut ī meā vxorē: vl̄ ꝓmitto q̄ volo te h̄re in vxorē: vl̄ placet mihi te h̄re in vxorē: vl̄ ꝓmitto q̄ tibi ſuabo fidē: ſic vxori mee: vl̄ volo q̄ ab hac hora in antea ſis mea vxor: vl̄ iuro q̄ hēbo te ꝑ legitima vxore. ð hoc vide. xxij. q. iiij. §. vlt. ṽ. ē etiā. Itē ſi dixerit iuro vl̄ ꝓmitto tibi tanq̄3 vxori dūmō ṽba mulieris ſequant̄ ꝯhit̄ mr̄imoniū ꝑ quelib3 p̄dictorum modoz. vt no. ibi. Spe. eo. ti. §. j. Itē ibi ſi dicat vir iuro q̄ tu es vxor: ⁊ mulier ꝯ̄. iuro q̄ tu es vir me'. dicūt q̄ dā q̄ non ſit mr̄imoniū ð p̄ſnti: ſ3 ſponſalia ð futuro capiēdo es ꝑ eris. ff. ð ṽbo. ſigni. l. ṽbum erit. Na3 ⁊ ſi ſint ṽba p̄ſntis tpis: nō tn̄ ad mr̄imonium apta. g. Alij dicūt q̄ nec ſpōſalia ꝯhant̄. S3 ibi. ꝓmitto q̄ te ducā in vxorē: ⁊ de cetero tenebo te vt vxorē ſunt ſpōſalia: q2 ſenſus eſt ego te ducā ⁊ ex quo te duxero ð cetero te tenebo. ar. ca. ex l̄ris. ij. ð ſpon. Secus ſi nō addito ṽbo ducā: dicat ꝓmitto q̄ tenebo te ð cetero ī vxorē. Etiā dimiſſo h̄ ṽbo ð cetero: q2 tunc ē mr̄imoniū: vt. c. ex pte ð ſpō. p̄al. Itē ſi dicit ꝓmitto q̄ te tenebo in vxorē donec terra ponat̄ ſup oculos meos: ⁊ mlier eodē mō r̄ndeat: ⁊ vir itelligit deceptorie. i. donec ſibi placuerit: q2 cū nō placebit ponet terrā ſup oculos ſibi ſi appēret ð diſſenſu: non eſt mr̄imoniū. alias ſic: q2 iſta ṽba donec terrā ⁊c̄. ſignificāt tp̄s mortis. Siſr donec oculi ⁊ os mihi claudentur. ca. ex l̄ris. i. ð ſpō. Itē ſi vir ꝯhit cum vna ſub conditione ⁊ cū alia pure: ⁊ ꝯditio ſub qua cū p̄ma ꝯ̄xit erit. iudicandū eſt ꝑ mr̄imonio ſcðo ꝯ̄cto. c. ſup eo. c. ð illis. ⁊. c. per tuas ð ꝯdi. ap. ſm̄ Hoſti. q2 mr̄imoniū purum p̄fert̄ ſuſpēſo ⁊ cōditionali. Alij dicūt iudicandū ꝑ p̄mo. q2 per p̄mū ptes ligauerūt ſe ſub cōditione: nec h̄nt in p̄tāte ſe ſoluere donec eueniat ꝯditio: ⁊ p ꝯ̄ns non cū alio ꝯ̄here. l. potior. C. q̄ po. in pig. ha. ⁊ dicūt q̄ dc̄m̄ p̄cedēs ē potius ex rōne ciuili inductū ꝑꝑ melius bonū mr̄imonij p̄ſntis ⁊ certi q̄3 futuri ⁊ incerti. Alia exēpla. vide. ſ. ð cōdi. Itē nō ð matrimonio btē ṽginis q̄ ipſa ꝯſenſit in copulā carnalē cū ioſeph: nec illā cōmittēdo nec appetēdo ſ3 diuina inſpiratiōe in vtroq̄3 obediēdo. xxij. q. ij. §. cu3 g. nā ꝓpoſuit ſe ſuaturā ṽginitatē in corde: ſ3 votu3 virginitatis nō exp̄ſſit ore. ſubiecit ſe eni diſpōni diuine ꝓponēs ſe pſeueraturā in virginitate niſi deus ei aliī reuelaret. ſm̄ Hoſ. de ſpon.

¶ Matrona dr̄ q̄ ia3 nupſit q̄ſi q̄ in mr̄imonio cōuenit.

¶ Maxime q̄nq̄3 dr̄ cōparatiue: aliq̄n ꝑ tm̄. de ſi. p̄ſby. c. ad abolēdam. aliq legit maxime ꝑ magis: ⁊ ſic tenetur ꝓpē ſm̄ Ber. ibidē. Itē maxime ſuppoīt idē in alio caſu: ſ3 maiorē eſſe rationē in expſſo. C. vn̄ libe. l. ſi. Aliq̄n ſubaudītur. vt. l. vez. in p̄n. ff. ꝓ ſo. Ad p̄mū ſacit. ff. de proba. cū deinde. in p̄n. ibi. ⁊ maxime ð peni. ⁊ re. c. offi. in ſi. de ſpōſa. ca. ſponſa3. vide h̄ no. c. p̄al. ad abolēdam. in addi. glo. j. ⁊ per Jo. an. ſup ea. etiā no. ð hoc in. c. cu3 contingat. de ſo. cōpe. in glo. j. ð elec. cum inter. ⁊. c. q̄m frequenter. §. porro. vt li. non conte. ⁊ proprie implicat idē in contrario ſenſu.

De Me

¶ Medographia. l. l̄ra idē medograph'. i. medicine ſcriptor. ſic accipitur. C. ð tabu. ſcribē. li. x.

¶ Mediu3 dr̄ hec vita. xxiij. q. iiij. hec aūt vita. ⁊ no. Jo. an. in prohemio cle.

¶ Mendacium. Require. ſ. dolus: vn̄ Auguſtinus dicit. Mendacium eſt falſa vocis ſignificatio cū intentione fallendi. quod ſic d3 intelligi cum intētione fallēdi. que tunc ibi eſt vel poſtea aduenit. quandoq̄3 enim aliquis aliquid promittit: non tamen voluntatem fallēdi actu hab3: ſ3 poſtea acquirit.

¶ Mēdicantes dicunt̄ quos in publicū q̄ſtū inuita mēdicitas vocauit: ⁊ illi reficiebant̄ publicis ānonis. Ualidi āt ⁊ robuſti nō debēt mēdicare. ne miſeris ⁊ debilib' panē auferāt. C. ð vali. mēdican. l. vnica. li. xj. ⁊ in auc̄. ð q̄ſto. col. vj. Concedit̄ tn̄ aliquib' a papa occupatis circa doctrinā fidei vt ð elemoſynis fideliū viuāt. ſicut ⁊ ap̄li dixerunt q̄ ſeminātes ſp̄ualia tp̄alia metere poterāt q̄ſi de iure naturali. vt dicit Apoſtolus.

¶ Meniū. vel meniariū idē eſt qd̄ veſtibulū a menibus ſumptū. Et dicit̄ ideo quia menib' adheret ſm̄ Hugo. Alij ponunt menerium.

¶ Mēſor eſt q̄ metit agros:colūnas: vl' ſigna vel hoīes vl' frumētū vel menia.iuxta caſtrū vl' hoſpitia:vl' ēt qui oīa edificia deſignāt ſm accur.C.ō mēſ.in rub.li.xij.

¶ Menia dicunt̄ proprie edificia muroꝝ ciuitatis ſic dicta:q2 muniūt ciuitatē.Et interdū dicunt̄ menia abuſiue oīa edificia:vel dicuntur a mene grece.i.defectus latine:q2 deficit murus vbi ſunt menia.

¶ Mera donatio. Req.ſ̄.donatio.

¶ Meretrix dr̄ q̄ multoꝝ libidini paret.i.obedit.xxxiiij. di.vidue.vl' cuius turpitudo publice venalis ē.xxxij.q. iiij.meretrices:ꝛ i glo.ij.c.iter opa.ō ſpōſa.Dic̄.n. Aug. in q̄ōnib⁹ deuter meretrices eē:ꝛ ad meretrices accedere phibz dñs.quarum publice venalis ē turpitudo. In decalogo aūt mechie noīe non vr̄ h̄ phibuiſſe ap̄te.q̄m mechia non niſi adulteriuz eē ſolet:ſeu intelligi ſolet:ꝛ etiam ui.c.p̄all eg.meretrices.

¶ Metus eſt inſtantis vl' futuri piculi cauſa mētis trepidatio:vt.ff.co.ti.l.j.Et nō q3 lz ſi ſit neceū piculū eē p̄ns: tñ exigit̄ metum eē p̄ntē ſaltē p futuro piculo.ff.co.ti.l. metū.q.nā p metū nō quelibz timorē accipimus: ſz maioris mali:vt in.l.metū.p̄al.Et dr̄ metus:q2 mentē tz vl' terret ſeu impedit.Qui.n.timet nō ſp gerit in corde qđ hz i ore.ō hoc vide glo.ij.c.ad audiētiam. ō his q̄ vi me. ve cau.ſi.Inde meticuloſus.i. metu plen⁹.ſ.q metuit timēda ꝛ nō timēda.Et ſic dr̄ iuramētuz meticuloſuz.Et vtrū hoc obliget ipſo iure:q3 ſic vr̄ ō iureiu.c.ſi v̄o.ꝛ. c. veꝝ.q3 nō p3:q2 votū factū p metū ē nullū ipſo iure:cū volūtas in vouēdo debeat eē libera.ca.itegritas.xxij.q. ij.ḡ ꝛ iuramētū pari rōne. Inno.ɔcludit ſi iuramētuz ē ꝑpoſitū turpiter ꝛ ſup re turpi.ſ.occidere innocētē vl' nō miniſtrare alimēta parētib⁹ ꝛc̄.tunc nullū eſt ipſo iure: nec obligat iurantē:ꝛ licz ɔuenire ꝑpria auctē.c.iter cetera:ꝛ male ꝑmiſiſſet.xxij.q.iiij. Sz ſi iuramētū ſit turpiē emiſſuz:nō tñ ſup re turpi.ſ.dolo vl' metu ſic obligat ipſo iure.Sz abſolutio p̄t ipetrari ex ſupiori vl' iudicis officio.c.ſi v̄o.ꝛ.c.verū.p̄al.Addit idē ſi iurās metu p̄t ſibi ꝑuidere p aliā viā q̄3 p viā abſolutiōis a iuramēto: melius ē q3 ſoluat qđ iurauit ꝛ deinde repetat. Nam q̄ fiunt p metū tenēt ipſo iure ſz Hoſ. ſz reſcidunt̄ p actionē qđ met⁹ cauſa ſi ſint pfecta.Si v̄o impfecta.tūc p exceptionē.co.ti.l.metū.§.ſi p̄tor.Exceptis ſex q̄ p metuz nō tenēt ipſo iure.vt ɔtc⁹ mr̄imoniū.ꝑmiſſio dotis.aditio iudicis.p̄ſtatio auctoritatis.alienatio rei eccleſiaſtice.ꝑnūciatio ſitie.Et dic̄ Jo.an.q venit ɔ iuramētū meticuloſuz nō peccat mortalr̄:lz peccet venialr̄.vt in.c. verū.ad ſi.ō iureiu.ō hoc vide gl.ꝑlemorē l.l.extat.ff.e.ti. Et diſtingue metus:q2 alius ē ꝑbabilis q cadit in conſtantē viruz ꝛ animoſum:ꝛ hic excuſat vt ē metus pene mortis ꝛ cruciatus corpis.met⁹ ſtupri.i.ſuitutis.Ali⁹ ē nō ꝑbabilis.ſ.q nō cadit niſi in hoiez puſillanimē ꝛ formidoloſuz:ꝛ hic nō excuſat:vt in.c.cū dilecti.e.t. Et regulariter vt ſ̄dictum eſt ea q̄ fiunt p metuz valēt ꝛ obligant.vt dcm̄ ē:ſeu.vt no.xv.q.vj.auctoritatē.ꝛ.c.abbas co.ti.Fallit tñ in caſib⁹ ibi notatis ad quos adde caſum c.vinci.eo.ti.li.vj. Etiā ſm coactionē abſolutā vl' conditionalē diſtinguit̄ excuſatio metus.De h vide.ſ̄.coactio. Sz vtrū met⁹ excōicationis ſit iuſtus metus.q3 ſic videtur:q2 ɔtinet corporis ꝛ aie ðtrimētuz.vij.q.j.ō manifeſta.xj.q.iij.audi.vbi dr̄ q3 p excōicationē mutat̄ ſtatus ō corpore eccle in poteſtatē diaboli.Timēda eſt ḡ quaſi mors eterna.xj.q.iij.nemo.ꝛ.c.j. Qđ nō placz:q2 ē medicinalis ñ mortalis:vt.c.j.ō ſen.excō.li.vj.ꝛ.ij.q.j.multi.Et ſi ē iniuſta vacua eſt:nec cui anda: q2 nō ligat quo ad deuz. Si ē iuſta imputet ſibi q meret̄ excōicari. Igit̄ non ē iuſtus metus:nec excuſat excōicatio eius.l.ſi mulier.ff.co.ti.Et no.Hoſ.in ſum.ō his q̄ vi me.ve cau.ſi.

¶ Mētoria dicuntur diuerſoria vl' diuerticula.i. ſecreta edificia.alr̄.monitoria.

¶ Mercis nomē ad mobilia tantum pertinet.ff. ō v̄borum ſigni.l.merces.

¶ Metallū ꝛ es ſunt noīa gn̄alia mineras ſignificantia. Et dr̄it metallū ꝛ opus metalli.Uñ ille dānat̄ i metallū qui ligat̄ cū ferro ꝛ onere ꝛ labore grauat̄ vt nō liceat ei facile abire.Sz ille dānat̄ in opus metallicū qui ibidē liberas hz habenas:ꝛ aliis metallū fodiētib⁹ miniſtrat: ꝛ illius leuior ē pena:alteri⁹ aūt grauior.de quo glo.no. inſti.qui.mo.ius pa.po.ſol.in.§.pene ſuus.

¶ Metallarij ſunt q aſſiduē exercitij metallorū hñt. vt C.ō matal.ꝛ metal.ꝛ ꝑcu.met.ſm.acc.ſ̄.rub.li.xj.

¶ Metaſſi.alr̄ dicuntur metharij purpurei. C. q̄ res vē. non poſ.l.j.Ut eſt color quidā.

¶ Metrocomia eſt vilis mēſura que datur trāſlatis iuſſu p̄ncipis:vt.C.ō iu.fiſ.l.contra.vñ metros grece mēſura latine dr̄.ꝛ comos vil' ainde metrocomia q̄ſi mēſura ville.Inde etiam comedia. i. villana vl' ruſtica laus ſm Accur.C.ne lice.habi.metro.colloca.ſua ad extra. transfer.ſup rubrica.lib.xj. Etiā metrocomie ſunt perochie vel dioceſes.

¶ Metropolitani a mēſura ciuitatuz dicūtur:q2 decē vl' vndecim debēt ſub ſe hēre ciuitates.vij.q.iij. vl' dicūtur a metros.i.mr̄:q2 metropolis ē mr̄ aliaꝝ eccliarum ſm glo.ibidē.Etiaz metropolitani ſingulis ꝑuincijs p̄eminēt.quoꝝ auctē ꝛ doctrine ceteri ſacerdotes ſbti ſunt ſine qb⁹ reliqs ep̄is nihil agere licz ō his q̄ ſpectāt ad totā ꝑuinciā ſm glo.xxj.di.clero.§.metropolitani.

¶ Merū impiū ē hre gladij ptāē ad puniendū facinoroſos.Uñ merū impiū dr̄ q̄dā ptās ſūma p quā ea q̄ ſūt iuriſditiōis marie explicant̄.Et merū dr̄:q2 ſepatū a cognitiōe pecuniaria:eo q3 īde nullū ſequit̄ cōmodū pecuniarium:vt inſti.ō pub.iudi.in p̄n.Hec aūt ſunt meri imperij.facinoroſos punire.delinquētes incarcerare.mēbra mutilare.penā capitalē imponere:ꝛ hec pena ē triplex. vt dicit Hoſt.ō iureiuran.c.veniēs.ſ.mors exilium ꝛ relegatio.ff.ō publi.iudi.l.ij.

¶ Mixtū impium eſt ptās media p quaz ea q̄ ſunt in iuriſditione media explicant̄.Et dicit̄ mixtuz quaſi ex iuriſditione ꝛ mero impio:eo q3 hz cōmodū pecuniariuz: ꝛ pertinet ad ipſum bonoruz poſſeſſionē dare.in poſſeſſionē mittere.iubere cauere.pupillis tutores dare:ꝛ omnes alie pene graues p̄ter penā capitalē ꝛ mutilationē: vt eſt relegatio.fuſtigatio:vl' grauis correctio. ff. ō iuriſdi.om.iudi.l.j.in glo.ꝛ in tex.Aliter diſtinguit̄ ꝑut ꝛ recitari ſolet circa.c.qđ ſedē.in glo.j.de oſ.or. Meꝝ imperiū eſt q̄dam ſumma ptās ꝛ alta ex publico inducta. vt gladij ptās animaduertēdi in facinoroſos:q̄ ē apud p̄ncipes p̄ncipalr̄.ſ.papā ꝛ impatorē. Et in ſp̄ualib⁹ meruz impium ē vt depoſitio.tranſlatio ſedium ep̄aliū:ꝛ diuiſio duarū eccliarum cathedralium vl' diuiſio vni⁹ in duas.vt in.c.qđ trāſlationē.ō offi.le.vbi vide plura in glo. Sz in ſecularib⁹ merū impiū eſt pena capitis.vt.ſ̄.q̄ p̄ncipalr̄ eſt apud principes ſeculares.ſ.reges.duces.marchiones.comites ꝛc̄. Et ēt apud archiep̄os.p̄iarchas. ꝛ ep̄os tāq̄3 apud miſſos.vt in.c.ſolite.§.ſubdm.de maio.ꝛ obe.cū ſuis ɔcor. Mixtū v̄o impium eſt q̄dā baſſa vl' media ptās ex publico inducta partē capiēs ex mero impio ꝛ partē a iuriſditione.vt ē in ſp̄ualib⁹ dedicare eccleſias vl' altaria ɔſecrare:ꝛ virgines velare.Et talia pñt cōmitti non hñti iuriſditionē.vt in gl.p̄al. Et ea q̄ ſunt meri iperij expediunt̄ iudicis officio nobili ꝛ principalr̄ tendūt ad bonū publicū.

¶ Mixti imperij ēt expediunt iudices ex officio nobili ſz principaliter tendunt ad bonū priuatū. Sz ea q̄ ſunt

ſimplicis iuriſdictionis expediunt iudicis officio mer cenario. ⁊ tendũt etiã ad bonũ cõe. Venit ergo ab imperio ſperiolũ .i. paruũ impiũ. qḋ hſt iudices inferiores. de h̃ not. in. c. ſi diligẽti. de fo. compe.

¶ Miles eſt q iurat ſe nõ euitaturũ mortẽ ꝓp reipublice ſalutẽ. Vel q iurauit a ſignis nõ recedere. C. q cau. maio. l. pe. Et ſcript⁹ in matricula vbi alij milites ſcripti ſunt. ff. eo. ti. l. j. ꝑ to. Et ẽ dẽ a malo qḋ ſuſtinet ꝑ alijs. Unde ſꝫ azo. miles dẽ a militia .i. duricia. Vel a mile. q2 de mille forte ſolũ vnus eligebaẽ in militẽ. ⁊ ſic dẽ q̃ſi milleſimus. Et nõ ad hoc ꝙ q̃s dicaẽ ver⁹ miles ſex ſũt neccia. Pri⁹ vt nõ ſit negociator. C. ne mili. nego. li. j. li. xij. Secũdo vt examinetur. qui mili. nõ poſ. l. j. Tertio ꝙ ei enſis cingaẽ. ff. ḋ teſta. mili. l. iij. Quarto ſtigma .i. nota publica debet ſuo brachio ſcribi. vel iponi. C. de fabricẽ. l. iij. li. xj. Quinto in numero aliorum debet poni. ⁊ ſcribi. ff. de teſta. mili. l. ex eo. Sexto. ꝙ talis habeat priuilegiũ legis conceſſe militibus. vnde. Stigma. mucro. ſcriptum. genus. examen. ſacramẽtũ. Hec ſex q̃ dixi pſũt in milite q̃ri. vt nota. inſti. de teſta. mili. in ꝓn. circa gl.

¶ Mimi ſunt ioculatores. vel dñoꝝ ſuitutes ſepſos imitantes. iuxta illud. Muſca. canes. mimi ſunt ad edũdũ ꝑmi. Non inuitati veniũt prãdere pẽti. de quib⁹ dicit Hodo. de roma. Si tales ducunt aĩalia fera prout cõtingit. vꝫ. leones. vrſos. ſimias ⁊c̃. ⁊ ab his aliquis occidit puniri debẽt pena. cc. ſolidoꝝ. tex. eſt ſingularis in. l. q vulgo. ff. de edil. edi. iũct. is legib⁹ ꝓcedẽtib⁹. ⁊ nõ debet eis pena mortis: q̃uis q occaſione mortis det occidiſſe videatur. tñ hoc eſt ꝓp tacitũ ꝯſenſuꝫ ciuium qui illos cũ animalibus ciuitatẽ itrare ⁊ in ea manere ꝑmiſerũt. Hec ille in ſingularibus ſuis.

¶ Minor eſt q nõdũ iplcuit. xxv. annũ. ⁊ talis reſtituiẽ in integrũ vſq3 ad q̃drãtũ nõ in delictis atrocib⁹. ſꝫ q̃tenus miſeratio etatis ad minorẽ penã iudicẽ induxerit. Alias minor ſumiẽ gñaliter ꝓ quolꝫ inferiori dum dẽ. minor aſſurgat maiori. nec ſedeat ſtãte maiore. xciij. di. oꝫ. ſm goſ. in ſũ. de maio. ⁊ obe. maior ꝓcedat. minor ſeq̃tur in ſedẽdo ⁊ ſubſcribẽdo. xvij. di. §. vlt. In ſedẽdo tamen romana conſuetudo ſeruat ꝯtrariũ. q2 minor precedit. vt ibidem. in ſum.

¶ Minima cã eſt eĩ duoꝝ aureoꝝ: q2 ꝑ ea nõ daẽ actio ḋ dolo. vel decẽ aureoꝝ. aĩs. x. ſolidoꝝ. vel q̃ ad ſumpt⁹ iudiciales nõ ſufficit. ij. q. vj. añrioꝝ. §. illud. de hoc eſt glo. vnica in. c. de appel. ti. de appella.

¶ Miniſteriarij dicebanẽ forte a miniſtrãdo. q2 ꝑerãt caſtris ꝑncipũ. C. de caſtren. ⁊ mini. li. xij.

¶ Myſteriũ dẽ illḋ qḋ ſecretã ⁊ recõditã hꝫ diſpẽſatiões hoc eſt occultã ⁊ iuiſibilẽ v̾tutẽ ⁊ grãm a deo diſpẽſatã ⁊ collatã. i. q. mlti. vbi daẽ dña iter myſteriũ facꝫ ⁊ facꝫ

¶ Miſerabiles dñr. oẽs illi qb⁹ nos et nã mouemur ad miſerãdũ ꝓp fortũ iniurias. puta ſenes. decrepiti. debiles in diuturnio morbo fatigati. et ſi ſunt diuites. vidue et ⁊ religioſi iter miſerabiles ꝑſonas ꝯputanẽ.

¶ Miſſilia. aĩs. miſſalia dñr donalia vel q̃dã ꝓſtationes quas nou⁹ ꝓtor creat⁹ mittebat in vulgus. vt quod quiſq3 apphẽderet eius fieret. ⁊ in coronatõe pape vel imꝑatoris fieri ſolet. vt ꝑ hoc ꝓſſura minuaẽ. de quo gl. in. §. hoc amplius. inſti. de re. di.

¶ Mittere in poſſeſſionẽ eſt poſſeſſorẽ facere: aut i poſſeſſionẽ ducere. vt rẽ cuſtodiat. vbi grã. Cõtẽdiſti meũ fũdũ caſtellanũ eẽ tuũ ⁊ ꝓbaſti. iudex ꝑ executorẽ mittit te in poſſeſſionẽ. i. facit te poſſeſſorẽ. Item volui agere cũ illo q citat⁹ noluit vẽire ad iudiciũ. iudex me mittere dꝫ in poſſeſſionẽ fundi quẽ petebã. nõ vt poſſideã: ſꝫ vt cuſtodiã rẽ. ⁊ maneã in fundo vt ipſe tim⁹ tandẽ tedio affect⁹ vẽiat ⁊ litẽ ſuſcipiat donec ꝓbauero illã rẽ eẽ

meã. vide glo. ſi. in. c. ꝯtingat. de do. ⁊ ꝯtu. qḋ opaẽ miſſio in poſſeſſionẽ in actiõe reali ⁊ ꝑſonali. ex. j. ⁊. ij. ḋcre. Et nõ ꝙ pretor miſſionẽ in poſſeſſionẽ ex. ij. decreto ſibi ſpẽaliter referuauit. ⁊ ſic legatis: aut ſubdelegatis nõ eſt cõceſſuꝫ dare vel ꝯfirmare miſſionẽ in poſſeſſionem. vt not. in glo. ſi. c. quod tranſlationẽ. de of. dele. de hac mã vide in. c. qm̃ frequẽter. vt li. no. conte. circa mediũ. vel poſt. ⁊ glo. in. c. cũ ꝯtingat. preal.

¶ Mittere in poſſeſſionẽ noĩe ventris. eſt mittere in poſſeſſionẽ noĩe eius qui eſt in vẽtre vt cuꝫ mulier ꝑgnans mittiẽ in poſſeſſionẽ noĩe filij vel filie heredis quem vel quã habet in vtero ex marito premortuo. Et nõ ad h̃ ꝙ iudex actorẽ mittat in poſſeſſionẽ. vel bona vẽdat. vel eũ ſoluat requirũtur 4ᵒʳ. neccĩa. Pri⁹ ꝙ citet reũ abſẽtem trina citatione vel vna pemptoria ad domũ. Si nõ repitur: citenẽ amici vel affines gñali iterdicto. ⁊ ſi nõ ꝯparet al⁹ ꝯs ꝓcurator vel defenſor ex ꝑ̃ decreto. i. mandato mittiẽ actor in poſſeſſionẽ cã rei ſeruande. q̃ miſſio non tribuit ius: ſꝫ ſolũ detentionẽ. vt reus tedio affectus veniat rñſurus. quare dicaẽ poſſeſſio tedialis ex ꝑ̃ decreto. Scḋo reqriẽ ꝯgruũ tꝑs inter ꝑ̃ᵃᵐ ⁊ aĩi 2ᵃᵐ miſſionẽ qḋ eſt arbitrariũ poſtq̃3 in iure nõ iueniẽ ḋterminatũ vel annale ⁊c̃. Tertio ꝙ abſẽs maliciose noluit cõparere ⁊ aĩo fraudãdi creditores. Sec⁹ ſi maliciose tñ. vꝫ. ꝓp maleficiũ aliqḋ: nõ tñ animo fraudãdi. Quarto ꝙ ꝯſtet de debito legi̾ᵐᵉ ꝑ veras ⁊ pl̃es ꝓbatões. nec ſuffiẽ iuramẽtũ calũnie cũ agiẽ de magno ꝑiudicio rei abſẽtis. qb⁹ oĩbus habitis mittiẽ actor in poſſeſſionem vere. ex. ij. decreto. Et ſic miſſus in poſſeſſionẽ habebit omne ius dñij vel q̃ſi qḋ habuit reus. immo reus poſtea nõ eſt audiẽdus niſi non fuiſſet ꝓp ꝯtumaciã abſens. vt in. c. ꝯſultationibus. de offi. dele. Cuius eſt h̃ mã. ⁊ ibi glo. bona.

De Mo.

¶ Modus eſt moderamẽ diſpõnis ꝑ appõnẽ oneris ſꝫ q̃ cã finalis vt pꝫ ex legib⁹ ḋ ipſo loquẽtib⁹. Et dẽ moderatio ad dñaꝫ ꝯditiõis q̃ nõ ẽ moderatio: ſꝫ ſuſpẽſio. Diciẽ tñq3 cauſe finalis. vbi grã. Promitto vel lego vt illud facias. Naꝫ ſi dico ꝓmitto ⁊ illud facias. tũc non eſſet illud ꝑ modũ cãe: ſꝫ alteri⁹ diſpõnis. Et hoc capiẽdo modũ ſpẽaliter. Sed gñaliter eſt omnis diſpoſitio vel q̃litas adiecta diſpõni. l. obligationẽ. §. modus. ff. ḋ ac. ⁊ ob. Fit aũt modus ꝑ illas dictiões: vt dũmõ ne. i. vt nõ ad ⁊c̃. Sꝫ q2 facit cãm. ⁊ ſi ꝯditionẽ. vt. ḋ. de ꝯdi. nã modus ſignificaẽ ꝑ oẽꝫ dictionẽ vel oõnẽ ex ſuo ꝓprio ſignificato vel aĩs moderationẽ impoꝛtãtẽ. vbi grã. Dono vel lego equũ vt des illi equũ. C. de his q̃ ſub mo. lega. relin. l. ij. ⁊. l. cũ ab eo. ff. de ꝯtrhen. emp. ibi veluti ſeu h̃ mõ. vbi dẽ ꝙ ſi emẽdo fundũ pignori obligatũ a te hoc mõ dicã vt liberes tũc liberare teneris. Et ſic modus fit ꝑ dictionẽ vt. et in dictiõe dũmõ eadẽ eſt ſignificatio. vt dcã. l. cũ ab eo. Idẽ i aduerbio ne. vt dicẽdo titiũ heredẽ inſtituo ne fideicõmiſſa ex teſtõ ſempronij retineat. q2 dictio ne exponiẽ ꝑ vt nõ. ⁊ ſenſus eſt vt nõ retineat. l. cũ pꝫ. §. titio. ḋ. plane. ff. de le. ij. Idẽ in ꝓpõne ad. vt dicẽdo. Lego illi mille ad monumẽtũ meũ edificãdũ. q2 ſenſus eſt: vt edificet monumẽtũ. l. qb⁹ dicb⁹. §. ſi. ff. ḋ ꝯdi. ⁊ demõ. Idẽ i dictiõe ꝓ. vt lego decẽ ꝓ cura corpis mei ſuſtinẽda. l. luti⁹. §. ſi. ff. de lega. ij. Idẽ in ꝓpõne in. vt dicẽdo in cura corpis mei. l monumẽto faciẽdo ⁊c̃. Sꝫ ſi diceret. lego vxori mee in tꝑe liberoꝝ. tũc faceret ꝯditionẽ. idẽ i dictiõe noĩe. vt dicẽdo noĩe dotis puellaꝝ paupeꝝ. vel redẽptione captiuoꝝ lego ⁊c̃. vbi nõ ſignificaẽ ꝯditio. ſed modus. l. mile. C. ḋ epi. ⁊ cler. Rõ. q2 captiui ſemꝑ ſiit capti. ⁊ puelle ſꝑ ſiit paupes. Sec⁹ ſi relinq̃retur noĩe dotis certe ꝑſone. vl redẽptõis certe ꝑſõe. q2 tũc faceret ꝯditionẽ. Et idẽ dic in oĩ alia pte oõnis q̃ ad h̃

ſignifigatū pōt adaptari ex ſe vel ſubta mā.

¶ Moduli dñr q̄dam ſormule ⁊ menſure cemētarioꝝ p quas modi ⁊ q̄titates lapidū cōp̄rehēdunt.

¶ Monachus eſt vni⁹ aīe cuſtos a monos qḋ eſt vnū ⁊ icos cuſtos. Et dī fieri de regula.c.j.li.vj. Dz ēt creari.c. vlt.eo.ti. Et dī recipi.c.indēnitatib⁹.§.ſi vero.de elec.e. li. Itē dī ordinari.xvj.q.vi.c.ſi. Et ē mūdo mortu⁹ deo viuēs. Eē clauſtrū ſicut piſcis eē aquā in vita ſpūali ſb ſiſtire nō pōt.xvj.q.j.placuit. Et nō pōt hēe ꝓpriū.ō ſta tu.mo.c.ij.⁊.c.cū ad monaſteriū.vbi hēs ꝓpriū i morte ſepeliri dz in ſterquilinio. Item nō pōt eē aduocat⁹ in cā.c.j.⁊.ij.de poſtu. Nec ꝓcurator niſi ꝯſentiēte abbate ⁊ in vtilitatē monaſterij:q̄ duo debēt cōcurrere.xvj.q. monachi ⁊.c.religioſus.de procu.i.in cle. Et no. Lo.de ro.ꝙ etiā nec ꝓ amico ſui monaſterij nec laico. ſm Inno.in.c.cū.i.⁊ a.de re iudi.niſi habita licentia.vt.ō. Itez nō pōt deſerere poratū vel adminiſtrationē ſine licētia abbatis.c.porrecta.de confir.vti.vel inuti.⁊.c.ij.de ſta.mo. Sz pōt ſe trāſferre ad ſtrictiorē regulā petita licētia lz nō obtēta.c.lz.⁊.c.nō eſt.de reg.⁊.l.qui ꝓtextu.C.ō ſa.ſan.ec.vbi glo. Sz ad laxiorē regulā nō pōt ire ſine licētia pape.imo ſm Lodo.de ro.ad pares eſt multū dubiū cui⁹ licētia tūc requiraf. Inno.in.c.ſi.de renūci. Archi dya.xix.q.iij.ſtatuimus. Jo.an.in.c.ſi religioſus ō elec. li.vj.⁊.c.ij.de teſtamē.eo.li.in nouella. Pau.de liaza.in cle.ſi.ō elec.lapus abbas allegatiōe.lxij.⁊.c.xxx.variāt. Lodo.de roma dicit ſuo videri ꝙ reqraf licētia abbatis. nō.n.ſufficit hēc a porī ꝯuētuali.qꝛ pater toti⁹ ordinis ē abbas. Dubiū tñ facit.c.ſi.ō pac.li.vj.a ſimili rōne.⁊ gl. in.c.cū ſingula.de p̄bē.li.vj. Hec Lodo.de roma.in ſingularib⁹ ſuis. Itē in refectorio carnes edere nō pñt.c.cū ad monaſteriū.pal.quidā tñ monachi ſm quoſdā.ar.a ꝯtrario ſenſu.ꝙ eē refectoriū poſſunt.quod nō eſt verū niſi ex cauſa.vt ꝓpter infirmitatē.vel debilitatē.vt no. Frā.zabar.in.c.cum ad monaſteriū.preal. Adhuc qdā inſtāt ꝯtra ꝓ ca.regule.xxix.vbi dī.ꝙ a carnibus q̄drupedū debeāt ſe abſtinere.⁊ ſic ꝑmitti videf de bipedib⁹ vt ꝑdicibus gallinacijs ⁊c̄.hoſt.dicit.ꝙ huic itellectui ꝯtradicit ratio nālis:vt ꝓhibito de q̄drupedibus fortius intelligatur de bipedibus in quibus maior ratio. ſm hoc dixit de quadrupedibus propter communiorem ſrequētiā taliū. Alij dicunt ꝙ ꝓpter minutionem ꝯcedi pōt quibuſdam monachis vſus carniū. Et dicit Uincen.reuelatū ꝑ angelum qui minuit.xiij.februarij nō moriet illo anno ex febrili diſtemperantia.

¶ Monogamus.eſt vir vnius vxoris.ſicut bigam⁹ duarum vxorum. Require.ſ.bigamus.

¶ Monomachia. Require.ſ.duellū.

¶ Monopoliū eſt alicui⁹ negociatiōis:aut officij ſupioris vnica exercitatio cū ꝓrogatiua ⁊ ſingulari mito pacto.vbi grā. Cū negociationis aliq inter ſe paciſcuntur ne poſſeſſio aliqua ꝓcio minori vēdaf q̄z ipſi iter ſe cōſtituerūt.vel vēditores pāni vel cuiuſcūqꝫ negociatiōis inter ſe pacti ſunt vt rē aliq̄z venalē vtilē ⁊ neciaz reipublice nō debeāt ꝓ minori ꝓcio q̄z ꝯuenerūt vendere vel ne aliquos inſtruant in arte ſua niſi filios vel nepotes vt ipſi ſolū cōmodū artis vel negociatiōis faciāt ⁊ habeāt. Iſti.n.dñr monopoliū exercere. Et grauiſſime puniendi ſunt qꝛ directe hmōi ꝯuētiōes ſunt ꝯtra ꝑncipē. Et dī ſm Azo.a monos qḋ eſt vnū.⁊ polis ciuitas.q̄ſi vna negociatio in ciuitate. Et inde dī monopolia pluralr.⁊ monopolus.⁊ eſt q vult eſſe ſolus in ciuitate vēditor.ſ.is q ipetrat ꝙ ſibi ſoli liceat in ciuitate aliq̄ ſpālia vēdere emere vel facere. Uel monopoli ſunt q impetrāt ꝙ ipſis ſolis liceat hmōi facere.⁊ in vēdēdis reb⁹ certū ꝓciūm ſtatuere ꝯtra quod neminii licet vendere.⁊ dī a monos.i.vnū ⁊ polis ciuitas.quaſi vnus tantū in ciuitate.vel ſocietas vna ex pacto. Uel dī monopoliū a monos ⁊ palatiz.i.vēditio.q̄ſi vno mō facienda venditio.⁊ talis cōmercia ſunt ꝓhibita.C.de mono.⁊ illi.conuen.nego.vnica. Eodē modo binopoliū dī a binopolis ⁊ binopola.quaſi bino mō facienda emptio.

¶ Monumētū eſt illud repoſitoriū i q̄ mortui reponūt ſ.ſepulchruz ſine corpe. Et dī a moneo.qꝛ extat ad memoriā defuncti.l.monumētū.ff.de rel.⁊ ſum.fu.

¶ Morb⁹ eſt habit⁹ cuiuſcūqꝫ corpis ꝯ nāz q vſum eius ad illud faciat dteriorē. Cui⁹ cā nobis nā ſanitatē ōdit. ſiue in toto corpore vt febris.ſiue in pte.vt cecitas.ff.de edi.edic.l.j.§.ſed ſciēdū.ff.de re.iu.l.j.§.ſed q̄ſitū.

¶ Mores dñr frequētes actus hominū.ſm Jo.theo.in ꝑn.decre.in glo.⁊.j.di.mos.

¶ Morb⁹ ſūpticius.alr ſonticus ē qui cuiqꝫ rei nocet.ff.de v̄.ſig.l.morbus.⁊ dicit glo.ibi cuiqꝫ rei agēde.vt.ff.de edili.edic.l.ſi.§.ſi.ff.de re iudi.l.q̄ſitū.

¶ Mortu⁹ eſt reb⁹ humanis exēpt⁹.ō of.dele.q̄zuis.⁊.c.ſi ōlegat⁹.e.ti.li.vj.vel ē viā vniuerſe carnis igreſſus.c.ſi ſubdelegato.eo.ti.⁊ li.vel ō medio ſublat⁹.c.lz.e.ti.nā mediū dī hec vita. Et q̄re ſic dicaf no.xxiij.q.iiij.ca.hec ſt vita.vt.ſ.dī it qs mortu⁹ ſex mōis. Pri⁹ ſpūalr:⁊ ſic duplr.ſ.bñ ⁊ male. Bñ duplr.ꝑ baptiſmū.⁊ ꝯfirmatiōez de ꝯſe.di.iiij.oſtdif.xv.q.j.nec is ⁊c̄. Male triplr.ꝑ baptizat⁹:ab eccſie tñ vnitate diuiſus.de ꝯſe.diſ.ij.xp̄s.2°. baptizatus in eccleſie vnitate ꝯſiſtēs.tñ crīminoſus.xj. q.iiij.hi q.vbi dī. Nolo mortē pcōris.⁊c̄.⁊.c.canonica.ea.cau.q.v. Tertio baptizat⁹ ⁊ eternalr dānatus.de cōſe.di.iiij.fili⁹. Scḋo ciuilr.vt ab hoſtib⁹ capt⁹.ſeru⁹ effectus.libert⁹ ī ſeruitutē ob īgratitudinē reuocat⁹. Et dī ꝯ̄rio viuere.qꝛ imaniter occiſus eſt ꝑ fidē xp̄i. Quare mors ſcōꝝ frequēter dī ab eccleſia natalis eoꝝ q̄ſi ad vitam nati ſint. Tertio ſeculariter vt monachus:vt.ſ.⁊ xvj.q.j.placuit.j. Quarto affectualr.vt paulus mortu⁹ fuit.vt ait. Mihi mundus crucifixus eſt ⁊ ego mūdo.xxvij.q.j.que xp̄o. Quīto carnaliter.⁊ ſexto corporalr. Qui duo modi poni poſſunt pro eodem:⁊ ſic Lazarus mortuus erat.xxiij.q.j.ſi quem forte.

¶ Mortis cauſa donatio. Re.ſ.donatio.

¶ Mortuarium dicitur quod quis reliquit in morte.vt no.in.c.conquerente.de offi.iu.or.

¶ Moliri eſt conari.c.quia ex eo.de pac.li.vj.

¶ Monus.no. Pau.in cōmento decretalis.⁊ ſi vnanimiter de poſtu.prelato.

¶ Mos eſt longeua conſuetudo. De moribus tractaf.c.mos autem.di.j.

¶ Motu ꝓprio grā fieri cēſef q̄ſi h exp̄ſſe cautū ē in eadē. nec ſufficit ſi ꝓbef ꝙ papa motu ꝓprio fecerit niſi ꝯtineatur in lr̄is.c.ſi motu ꝓprio de p̄bē.li.vj.⁊ ibi ꝯcor.l gl.ſi.

¶ Moretenus.i.ad mortez.xxxiij.q.v.notificaſti te moretenus infirmatum.

¶ Mox qualiter capiatur eſt glo.in.c.qꝛ propter ō elec. ſuper verbo.mox.⁊ in.l.ij.ff.ſi cer.pe.

De Mu.

¶ Mucor eſt vicium panis:vn deſpicif panis mucēſcit. vel mucidus fit.

¶ Mucro eſt enſis.ō h vide Archi.l.c.ſi.de excep.li.vj. ⁊ ſumif quādoqꝫ pro excōicatiōe.vt.xvj.q.j.c.viſis.vbi in ſi.dī.ſelici mucrone ep̄i ſacerdotū piacula reſecenf.i. ſalubri excōmunicatione epiſcopi ſacerdotuz crimina puniantur.xxiiij.q.iij.corripiantur.

¶ Mulcta eſt aiaduerſio vel pena pecūiaria arbitrio iudicis iſlicta ad correctionē maloꝝ moꝝ. Pena autē eſt certa ipoſita a lege quā q̄ſqꝫ euitare pōt:vt no.i.l.q̄ſitū qꝫ in glo.ſup ver.vel tertio.C.de ſer.fug.⁊ i.l.mulcta.ff.

de ꝯdi. ⁊ demõ. vbi glo. dicit ꝙ ſit pena extraordinaria ꝑ arbitrio. ⁊ ibi a teſtatore iponit. Dr̄ aūt mulcta illa pena q̄ nõ eſt a lege ſtatuta vł expſſa. nā iudices in pluribꝰ caſibꝰ legibꝰ nõ ſcriptis ſic mulctare pñt litigātes. Ex hoc pꝫ drīa iter mulctā ⁊ penā. nā pena gñalr ſumit tā ꝓ pena pecuniaria q̄ꝫ ꝓ corpali ſeu capitali. ſꝫ multa ꝓ pecuniaria. ⁊ ꝑ ſnīa a iudice irrogata. vñ bn̄ appellat a mulcta: nõ aūt a pena. l. ſi q̄ pena. ff. ð v̄. ſig. Jtē mulcta nõ idicit niſi a maiorib' magr̄atib'. ſꝫ pena a q̄lꝫ iudice.

¶ Mulctare eſt punire pro pecunia. ⁊ aliq̄n ponit ꝓ obbreuiare. C. de mõ mulcta. l. j.

¶ Mulio eſt cuſtos muloꝝ. vñ. Mulio muloꝝ agaſo ducit aſellos. l. idē iuris. ff. ad. l. aquil.

¶ Mulcere eſt lenire placare vel blādiri.

¶ Municipiū ē oppidū i italia vel i ꝓuincia aliq̄ ꝯſtitutū i q̄ pacis obſuāde cā militeſ ꝯſtitui erāt. ſi āt i municipio: nati ſūt ēt dr̄r mūcipales. vt. l. mūicips. ff. ð v̄. ſi.

¶ Municipes dr̄r q cuiuſcūq; municipij maneriſ locive tenēt cuſtodiā. ⁊ dr̄ a munere ⁊ capio. nõ obſtante ꝙ munꝰ nõ capiat. ⁊ tñ municipes dr̄r ꝗ in eodeꝫ municipio nati ſunt. vt. l. municipes. ꝑal. vel dicunt qui in municipio faciunt munera. ſed abuſiue.

¶ Municipiū eſt ciuitas. ⁊ municipes cuiuſcūq; ciuitatis ciues appellant. ff. ad. l. iul. de am. l. j.

¶ Municipalis honor eſt adminiſtratio reip. cū gradu. dignitatis ſiue cū ſumptu ſiue cū erogatiōe ꝯtinēs. ff. ð mu. ⁊ ho. l. honor.

¶ Municipalis magiſter dicit ille q preeſt municipibꝰ.

¶ Municipes originariꝰ dr̄ ab origine prīs non ſua cā. vt in. l. filius. C. de mum. origi. li. x.

¶ Multotiens ⁊ totiens. nõ archi. ix. q. iij. nõ eſt.

¶ Multiplicatio ē qñ diſpõ iterat ſeu multiplicat. v̄. gratia. Teſtator plibꝰ heredibꝰ iſtitutꝫ legat ab vno. x. titio. ab alio. x. ⁊ ſic ð alijs. a q̄lꝫ herede. x. iſolidū ðbet. l. ſi pluribus. §. j. ff. ð le. ij. qꝛ ſignatū ſumit ex multiplicatiōe diſpōnis. iūcto ꝙ q̄litas ē multiplicabiliꝫ. iō ex q̄lꝫ diſpōne debet q̄lꝫ q̄litas adiecta. Jtem ibi. teſtator ab herede iſtituto legat. x. titio. ⁊ ſi heres nõ erit ſubſtituit ſeiuꝫ: ⁊ ab eodē legat. x. eidē titio. iſtitutꝰ ñ eſt heres. ⁊ ſubſtitutus tenebit tñ ad. x. ab ipſo relicta. vel ab iſtituto quod idē eſt. ar. l. iꝫ. ff. de legi. ⁊. l. ſuo. §. ſi qs apud. e. ti. Rõ. qꝛ ſubſtitutio ſigt̄ ſubſtitutū eē appoſitū loco iſtituti. Jtē ibi. teſtator legat. x. titio i teſtamēto ⁊ eidē titio legat. x. i codicillis. ſingula debent: qꝛ multiplicatio ſignat. l. quīq̄ginta. ff. ð ꝓba. Sed ibi. teſtator legat. x. titio in teſtō. poſt in eodē teſtō legat titio. x. ſemel tñ debet. vt. l. plane. §. ſꝫ ſi nõ. ff. de le. j. qꝛ ex eodē teſtō ⁊ eadē q̄ꝫtitate ꝯcludit. teſtatorē q̄ꝫtitatē ñ voluiſſe multiplicare niſi euidēter ꝓbaret ꝯtrū. Sed ibi. teſtator legat. x. titio. poſtea in eodē teſtō legat titio. xv. vtraq; q̄ꝫtitas ðbet. l. plane. ꝑal. Et a ꝯtrario ſenſu cū dicit eadē. Et eſt rō ex diuerſitate q̄ꝫtitatis. Secus ſi diceret. titio cui legaui. x. volo p̄ſtari. xv. tūc. n. xv. tantū debent. Jdē dic in ꝯtctibꝰ prout q̄ðlꝫ ꝓbabile mediū ꝯcludit. Jtē multiplicatio ðberi ſignificat. v̄bi gr̄a. Numeraui tibi. x. ⁊ icōtinēti ſtipulor. xx. illa debent. l. ſi ita. ff. de noua. ⁊ dele. qꝛ ſignificatū ſumit ex ſtipulatiōe facta in ꝯtinēti poſt numerationem. Jtē ibi ꝓmitto tibi. x. tibi ꝓmitto. x. bis debent. qꝛ ſi intelligeret de eiſdē decē. ꝓmiſſio ſcða eſſet fruſtratoria. qð nõ eſt dðm. argu. l. ſi qñ. ff. de le. j.

¶ Munus eſt duplex. aliud publicū. aliud p̄uatū. Publicū eſt qð in adminiſtrāda republica cū ſūptu ſine dignitatis titulo ſubminiſtrat. vt. ff. de mune. ⁊ ho. in p̄n. Et differūt munꝰ ⁊ donū. qꝛ munꝰ eſt cū aliqd dat cā p̄cedēte. donū vero ſine cā. vt. ff. de v̄. ſig. l. iter donū. ⁊ ca. petiū. de reg. iu. li. vj. Et inquit paulus. in. l. munus. ff. de v̄. ſi. munus tribus modis dr̄. Uno mõ donū. altero mõ onꝰ inde. imunitas appellat. ꝫ' oſtm̄ vñ munera militaria. inde municeps q munera ciuilia capit. vñ dicit. Dat meritū munꝰ: ſꝫ ꝯfert gr̄a donum. Munus cū cauſa dat. donū ſine cā. de hoc ēt p. Jo. an. in glo. in. c. accuſatus. de here. li. vj.

¶ Munera p̄īmonialia ⁊ mixta. Re. ſpe. de cēſi. ⁊ exec. in tractatu libelloꝝ. §. nūc aūt dðm. vſi. q̄ aūt ſunt munera. Jtē muneꝝ alia ſunt ſordida vt arene ſodiēde. calcis coquēde. q̄ in dignitatibꝰ ꝯſtitui nõ ꝯſueuerūt. Alia ſunt ſordida ꝯtrario mõ ſcbēda.

¶ Murex ē qðdā genꝰ piſcis. inde murilegus q̄ſi legēs murices. ſunt aūt murices piſces ex quoꝝ ſanguine fit attramētū impiale in q̄ purpura tingebat ſꝫ accur. i. l. j. C. q̄ res vē. nõ poſ. etiā coglñ aial ſilē. Et vtrūq; ꝯꝫ ſimul cõburi. ⁊ ſimil teri vt ex eis fiāt ſigna.

¶ Murilegiꝰ dr̄ ſeruꝰ aucte iudicio māumiſſus quē dñs libos grauādo māumitti diſpoſuit. libi tñ mortuo ꝑſe ſuū iſtū nõ māumittūt. ⁊ ſic tāq̄ꝫ mus p foramia liberatur. i. libertatē ꝯſequit. qꝛ iurꝫ ptāte māumittit. C. ð murile. i rub. li. xj. ſm accur. vbi dr̄r murileguli ſui q capiunt piſces q dr̄r murices. vt. ſ. Et in in illis ſuis ptus nõ ſeqt mr̄eꝫ. ſꝫ ſuccedit prī i offō. ⁊ h̄ ē ſpāle. vt. l. q aūt ptēꝫ ⁊. l. hi q. li. ⁊ ti. ꝑal. ⁊ h̄ ð iure romāo. ſecꝰ āt ð iure lōgobardoꝝ: qꝛ ſp̄ i ðteriorē trahit ſtatū vt ſi mr̄. Si āt ꝯcubiatꝰ ſuat ius romāoꝝ ꝙ ſeqt vētrē. iſti. ð ige. i gl. iij.

¶ Muſio. i. fatuus.

¶ Munimēta dr̄r ꝓbatiōes. ⁊ inſtra q̄ cām muniūt. vide de elec. c. q̄ꝫuis. in glo. ſi. li. vj. Alias monimēta dr̄r eo: qꝛ monēt ⁊ informāt iudices qd facere debēt.

¶ Mutatoria dr̄r vulgo diuerſoria. vł fullōica q̄ſi ſecreta edificia. Et põit ēt ꝓ veſtimētꝫ plibꝰ mutatõeꝫ hn̄tibꝰ.

¶ Mutatio capit ꝓ variatiōe i ſcð. v̄bi. g. Teſtator legat ſciphū vł poculū. ⁊ fit maſſa vel eꝯ. legatū ñ ꝑimit imo ðbet maſſa poculo legato vel eꝯ. l. ſeruū filij. §. ſi pocula. ff. ð leg. j. qꝛ nõ ſignificat volūtas teſtatoris mutata. ⁊ qꝛ poculi ad maſſā. ⁊ maſſe ad poculū facił ē rductio. ⁊ ſic ñ magna imutatio ē: nec i eſtimatōe ē magna diſtīctio. Jtē ibi. teſtator lanā legat. ⁊ ide facit veſtimētū. legatū ꝑimit. l. lana. ff. ð leg. iij. qꝛ ex mutatiōe rei ſignat volūtatis mutatio. Et ſumit ſignatū ex hoc. qꝛ lane ad veſtimētū nõ eſt facilis reductio. Etiā. qꝛ q̄ ad eſtimatiōnē magna eſt diſtinctio. ſilr. q̄ ad aptatiōnē. qꝛ veſtimētū vni aptū alteri vix adaptat. ⁊ ſi adaptat h̄ fit cū magnā diminutiōe ſui. Sꝫ ibi teſtator lanā legauit. heres ð illa veſtimētū fecit. legatū nõ ꝑimit. l. ſuri. §. itē ſi lana. ff. de leg. j. ſꝫ itellectū glo. ibidē. Rõ. qꝛ mutatio facta p heredē nullatenꝰ ſigt̄ volūtatis teſtatoris mutatiōnē. Et idē dic in aliena lana legata ponēdo ꝙ dñs ex ea veſtimentū fecit. nā ex h̄ nõ ſignat mutatio voluntatis teſtatoris niſi alias appareat. Nõ eſt tñ dðꝫ ꝙ debet veſtimētū: ſed eſtimatio lane. Jtē ibi. Teſtator legauit areā. deinde domū deſupedificauit. domꝰ debet. l. ſuus filij. §. aree. ff. ð le. j. qꝛ area ē ſūdamētū ⁊ ps potiſſima. Etiā qꝛ teſtator mutādo vr̄ i eadē remāere volūtate. Nec ipō edificij ſuffic̄ ad mutatōeꝫ volūtatꝫ. imo qꝛ volūtas rmāet i legato: ⁊ edificiū ſeqt ſuū ſignatū ꝙ teſtator legat domū. itē ibi. teſtator legat domū. domꝰ ad aliā areaꝫ reducit. area ðbet: qꝛ legatū tenet i tota re ⁊ q̄lꝫ ſui pte. ğ ⁊ ſi i pte rei ꝑimit. tꝫ tñ i pte remanēte. h̄ addito ꝙ ex mutatione rei nulla ſignat volūtatꝫ mutatio. Sed ſi teſtator legat domū q̄ ad areā reducit. deñ aree edificiū ipōit nil: il ðbet. l. ſi ita. §. ſi domꝰ. i ſi. ff. ð le. j. Rõ. qꝛ alia domꝰ ē ⁊ ñ illa quā teſtator legauit. Jtē ibi. teſtatō legauit nauē. ðſtruitur nauis: ⁊ ex eiſdē tabulis reficit. ðbet. l. ſi res. §. area. ff. de ſolu. Rõ. qꝛ eſt eadē nauis ex eiſdē tabulis refecta.

¶ Mutilare eſt aliqđ mēbꝛū amputare vel aliqđ itegrū detrūcare. vt hoi manū vł pedē vł aliqđ mēbꝝ auferre.

¶ Mutuū ē qđ alicui pſtať vt tpe ſuo reddat. Et dr̄ qſi de meo tuū. vñ eſt nomē ꝯpoſitū ex corrupto ⁊ itegro: qꝛ qđ meū fuerat mutuādo tuū facio. Uñ res q̄ pōderanť vt argētū ⁊ ſilia: q̄ numeranť vt pecunia. ⁊ q̄ mēſuranť vt frumētū mutuari pñt. vt. l. ij. ff. ſi certū pe. §. mutui datio. vbi dr̄ ꝙ mutui datio ꝯſiſtit. in his reb⁹ q̄ pōdere mēſura numerōue ꝯſiſtūt. uſti. q. mo. re ꝯtra. obl. i pn. veluti oleo. frumēto. pecunia numerata ⁊c̄. Et licet vſura ſit qcqd accidit ſorti in mutuo ex pacto vel intētiōe: pncipalr tñ in aliǰs reb⁹ puta veſtib⁹ vel aliǰs nō in mutuo ꝯſiſtētib⁹ ēt vſura cōmittiť. vt. xiiij. q. iij. c. plerique. ⁊ c. ſe. Uſura eſt vbi amplius reqriť q̄3 dať. Pro q̄ diſtigue duplicē vſurā. vt infra. ī lra. U. Sed nūqd erit mutuū ſiqs oues ad nūez dederit. Rñdeť ꝙ nō. qꝛ in mutuo inſpiciēda eſt nā ⁊ ꝯſuetudo rei mutuate. Nam pecunie ꝯſuetudo nā ⁊ aptitudo ē vt ad numerū deť. l. j. ff. de ꝯtra. emp. ⁊ vē. ⁊ ſic de frumēto. Sed libri. equi. oues. ⁊ ſilia nō danť ad numerum. nec ſic ad pōdus vel mēſurā: eo ꝙ res mutuata nō eadē: ſ3 ꝯſimilis reddi debeat. Et in hmōi reb⁹ nō pt oimoda ſilitudo īueniri: ita ꝙ res ſemp oino ſilis reddať. Mutuū. n. dātes ⁊ nihil īde ſpantes ⁊c̄. ī vſu. c. ꝯſuluit. ⁊ c. nauigāti. e. ti. in glo.

De Na.

N Anciſci eſt aliqđ acqrere ꝯſequi vel adipiſci. Uñ dr̄. nactus ſum illam. i. adeptus ſum vel acquiſiui eam.

¶ Natura dr̄ multis modis. q̄nqꝫ vis inſita reb⁹ ſilia de ſilib⁹ pcreās. Scđo ſtimul⁹ vel inſtinct⁹ nāe ex ſenſualitate ꝓueniens ad appetēdū pcreādū vel educādū. Tertio inſtinct⁹ nāe ex rōne ꝓueniēs. vt eſt glo. j. di. ius. aūt nāle.

¶ Nālis dr̄ fili⁹ ex ꝯcubina q̄ i domo ppa teneť vnica q̄ſi loco vxoris. Et ita is ī bonis pr̄is ab ītēſtato ſuccedit in duas vncias pāne ſubē ſi alū filū legitimi nec vxoris extēt. in bonis aūt mr̄is cū filiǰs legitimis ſuccedit.

¶ Natale dr̄ ſcriptura cū āno dñi ⁊ ꝯconiata q̄ dicebat lucrū eē natū īgenuū. Et ſic in legēdis ſcōꝝ īntitulať natalis ſci Jo͡hīs qñ moriť q̄ſi tūc naſcať nūq̄ȝ moriturus. vel dr̄ ꝑ⁹ natiuitas q̄ eſt de iure nāli. Et oēȝ hoieȝ dic̄ liberꝝ. vñ ꝯſtitutū ē nō efficere mānumiſſionē natalib⁹. i. l. genuitati. īſti. de ige. ī ſi. Itē dicim⁹ ſuus iſte reſtituitur natalib⁹. i. libertati quā h3 ex iure nāli. ff. ō nata. l. ij.

¶ Naulū eſt vectura ſiue pciū qđ pſtať ꝓ eadē: ſcī collatiōe iter vectores vehētes ꝓ mercede nauigatiōis illis q nauigiū exercēt vel ducūt. Uñ Lod. de ro. ī ſingulari b⁹ ſuis dic̄ ad qōnē talē. Nautā ꝯduxi. vł mulionē: aut galeā ad portādū familiā meā. Quid ſi morianť aliq in naui vtru ꝓ illis nauta debeat naulū vel penſionē hr̄e? Subdiſtigue ſi ſit ꝯuētio de illis ducēdis vł ad talē locū deportādis. tūc ꝓ mortuis nō d3 ſolui naulū. Si v̓o ſit de illis pactū in naui ponēdis. tūc ſec⁹. Tertio ſi dubitať de viuis. tūc ēt debeť naulū. tex. eſt ſing. in. l. ſi vehēda. in pn. ff. ad. l. ro. de iac. Simile diceť de infāte nato ī naui. ff. locati. l. ſi adeſt. §. ſiquis mulierē.

¶ Nauta ē q miſtrat naui vel duc: eā gubnādo. ⁊ q̄ ad vſū eı⁹ ptinēt faciēs. ff. nau. cau. ſta. l. j. §. ij. ff. fur. adue. na.

¶ Nautic⁹ tiberin⁹ ē q nauigat ī flumīe rome vehēdo i romā vł exhibēdo ad caſtra. vt. C. ō na. tib. l. ad caſt. li. xj.

¶ Nauticū fen⁹ ē qđ pp nauticā pecuniā. vł q̄ſi nauticaꝫ exigiť. ff. de nau. fen. p totū ⁊. C. eo. ti. l. cū ꝓponas.

¶ Nautica pecunia ē q̄ piculo creditoris ī nauigio ſuſcepto dať traiicēda. S3 q̄ſi nautica ē cū piculū mutuate pecunie i me recipio ſi aliq̄ ꝯditio nō extitat. puta ſi piſcator nō capiat piſces ⁊ hm̄. vide glo. C. de nau. fen. in Rub.

¶ Naufragiū ē naue fracta ſubmerſio reꝝ ſiue corpoꝝ ⁊ dr̄ quaſi nauis fragiū idest fractura. C. de naufra. l. ij.

¶ Nauicularij ſeu naucleri ſūt q trāſportāt publicas ſpecies ſ3 Accur. C. de nau. publi. ſpe. trāſp. li. xj. ī Rub. Et dr̄r ēt illi q ānonarias ſpēs a ſusceptorib⁹ ī ꝓuīcia accipe ⁊ romā vel in caſtra vbi erāt milites ꝯferre debebāt.

¶ Nauſochonū eſt domus in qua iuuenes educanť.

De Ne.

¶ Neceſſitudo eſt parentela vel cognatio. l. nō eſt ſingulis. ff. de reg. iur. vbi glo. ſic exponit.

¶ Ne ꝓ vt nō capiť. ff. de acq. poſ. l. q abſenti. §. j. De hac dictione vide. C. de edi. diui. a. tol. in auc̄. cui relictū.

¶ Nec. implicat ſenſum contrariū expꝛeſſe. vt no. in. l. iuris ignorātia. C. qui admi. ad bonoꝝ poſſeſſio. poſſ.

¶ Negociū ē triplex. ſ. cōe. publicū. ⁊ ꝑuatū. Cōe qđ ptinet ad diſpōnē alicui⁹ regiōis. Publicū qđ ptinet ad regimē alicui⁹ ciuitatis. S3 ꝑuatū qđ ptinet ad ꝑuatā pſonā. Et iſtis trib⁹ negocijs correſpondet triplex diſpēſatio. ſ. politica. q̄ ꝯſiſtit in ꝓuiſiōe pluriū ſeu totius cōitatꝭ. Et h̄ doceť i octo libris politicoꝝ Ariſt. Iconomica. q̄ ꝯſiſtit in diſpōne familie ⁊ hē i duob⁹ libris iconomicoꝝ Arꝭ. Et monaſtica. vł ethica. q̄ ꝯſiſtit i regimie ſuipſi⁹ tantū: ⁊ illa tractať in decē libris ethicoꝝ eiuſdem.

¶ Negociatio ē i ꝯmercijs ſic̄ negociū ī diſpēſatōe. vñ tā negociatio q̄3 negociū aliqñ ſignant actionē alic⁹ rei cuius ꝯtrū ē ociū. Aliqñ actiōeȝ eē idē qđ iurgiū litis. Et dr̄ q̄ſi negās ociū. c. forus. §. negociū. de verbo. ſigni.

¶ Negligentia eſt eius qđ fieri debet vel pōt omiſſio.

¶ Negatiua. apđ iuriſtas ē īpꝛobabiť. vt. vj. q. j. actor. C. de ꝓba. l. actor. de elec. bone mēorie. īfra vbi dr̄. Negātis ſcđm nulla ē ꝓbatio: ſubaudi directa: qꝛ qđ nihil ē ñ cadit ī ſenſuȝ. Uñ ſciēdū ꝙ multiplex ē negatiua. ſ. facti. dicti. iurꝭ. ⁊ q̄litatꝭ. ⁊ q̄dā pura. Uñ negatiua ſcī duplex ē. ſ. pura. q̄ h3 ōterminationē tpis. loci. vł alteri⁹ rei. puta qꝛ ē coartata ad certas pſonas ō q̄ ē caſus. c. ij. loco. ō ꝓba. vbi coartať ad pſonas capli. Et illa ꝓbari pt idirecte. v̓. gra. Si iſtī3 exhibeať ꝯtinēs ſtiplatiōnē factā tali die vł loco. arg. c. ex tenore. de teſti. Aut nō h3 aliq̄ȝ taliū determinationū: ⁊ tūc ꝓbari nō pt directe vel idirecte: vñ onus ꝓbādi trāſfert i aduerſariū. ⁊ h̄ ideo: qꝛ negationi ñ ſūt cāe: nec circūſtātie: q̄ ſūt necie i ꝓbatōe vt ſiqs dic̄ ſe nūq̄ȝ ꝯtriſſe cū bertha. vel nō cognouiſſe berthā. q̄ dr̄ negatiua explicita. ō ſtri. ⁊ male. c. j. Uel dr̄ nega^{ua} poſitio. Eſt .n. poſitio negatiua iplicita. vt pono ꝙ i electiōe tm̄ 4^{or} canonici pñtes fuerit: vt i. c. cū eccla. ō cau. poſſ. ⁊ ꝓꝓ. Quas pōnes negatiuas iuris rigor repellit: ſ3 eqtas admittit ſi iudici videbiť: vt i. ca. j. de ꝯfeſ. lib. vj. Etiā ibi. ſi aliqs dicat ſe eē nō citatū ⁊ negatiua facti mixta dr̄. q̄ cū affirmatiua iplicita miſceť. vt illa q̄ h3 affirmatiuā iplicite dicēdo. Ego nō renūciaui ſpōte. q̄ſi dicat. renūciaui coact⁹ vel iuit⁹. Et h̄ d3 ꝓbari ab eo q negat. c. ſup h̄. de renūci. Sed negatiua iuris ꝓbari pōt. vt ſi dicat qs alicui. nō potes eē teſtis: d3 h̄ ꝓbare. Silr ſi negeť emācipatio rite facta: ⁊ negās aliqs iuſte factū d3 h̄ ꝓbare ꝙ nō ſit ſcđm de iure. ſ3 contra ius: vt i. l. ab ea pte. §. j. ff. de ꝓba. vbi dr̄ ab ea pte q̄ dicit aduerſariū ſuū ab aliq̄ iure ꝓhibitū eē ſpecialiter lege vel ꝯſtitutione ꝓbari opoꝛtere. Idē rñdet ſiqs negat emācipationem recte factā pꝛobationē ipſum pꝛeſtare debere.

¶ Negatiua v̓o q̄litatꝭ 2^{x} ē. ſ. aut q̄litatis itriſece: aut q̄litatis extriſece. De q̄litate itriſeca vt cū hō naſciť. ⁊ tūc h̄ ſumiť nega^{ua}: niſi ꝓbeť affirmatiua: vñ ſi negeť ſcia ꝓbādū ē h̄ examīatiōe iudicio. ō ꝓbē. cū ſ3 ap̄ls. Si etas p reſpectū corpis. ſi legitimitas: aut ḡ is cui legitimitas opponiť ē ō h̄ iſamat⁹: ⁊ tūc cogiť ſe purgare. c. bōe. pal. Dicēdo ḡ. Ille ñ ē idōe⁹ ñ ē legitim⁹ ñ ē ſoluēdo ⁊c̄. ꝓbari

ro ab eo q̄ diſcit. q2 glo pſumit idoneus. bonus ꝛc. niſi ꝯ̄ riũ pbet. de pſum. dudũ. de ſcruti. in or. fa. c. vnico. ꝛ ni ſi ius pſumat in ꝯ̄tri. ff. de dona. iter vir. ꝛ vxo. qm̄. ff. de pba. ſi pacti. ꝛ. l. ſi cirographũ. Et nã iudex q̄ hȝ ex of ficio ſuo cũcta rimari. c. iudicãtẽ. xxx. q. v. ꝛ. xxiij. q. viij. occidit de offi. dele. ſup qõnũ. §. ſtẽtiõis. põt ꝛ dȝ ſi vide rit expedire iterrogare ſup negatiue. ar. ff. de iterro. act. l. vbicũqȝ ꝛ. c. cũ ioãnes. de fi. inſtr. vbi iudex facit iterroga tionẽ quã et pꝰ facere nõ poterit cũ eẽt in cã ꝯcluſuȝ: fa ciũt no. p hoſti. ꝛ inocẽ. in. c. ſup his. de accu. ꝛ maxĩ ſu p negatiuis: vbi agit de ſalute vel piculo aĩe. ar. de re. iu di. c. lator. ad finẽ. Ex pdictis dicit q̄ qs i iudicio excu ſat a rñdẽdo poſitiõi negatiue. iõ q2 q negat nõ ponit: ſȝ remouet ſiue ſit nega tiua iplicita ſiue explicita quã faci unt he dictiões tm̄ ſolũ ꝛc. ꝛ ſpe. ti. de po. §. viij. Sic pro bat neutrã pdictaꝝ poni poſſe. Nã põnes ſuccedũt i lo cũ pbationũ. vt in auc. de his q ingredi. ad app. §. ſi. vñ id ſolũ veniet i põne qð in pbatiõe. Sȝ negatiue vt p dicit nulla eſt directa probatio ḡ nec poſitio: ꝛ dat Bal. rõnẽ. q2 rñſio ad põne fit ad releuãdũ ab onere pbãdi. Sȝ põnes negatiuas nõ hȝ neccẽ pbare. ḡ nõ eſt ei rñdẽ dũ. Et ita dicit ſentire glo. i. l. ſi. i. §. qð obſuari. C. de iur. ca. Si vo hẽret neccẽ pbare. tũc deberet rñderi. vt. c. j. de cõ feſ. li. vj. Idẽ dicit negatiuã põnẽ eẽ in q̄ ponitur dictio abſqȝ vt no. Cy. in. l. actor. C. de proba. in. iiij. q. ḃ veꝝ qñ iſta dictio abſqȝ venit ad excluſionẽ alicuꝰ affirmatiue. ꝛ ita ex ſe nõ iplicat affirmationẽ. Secꝰ ſi iplicaret illaȝ. vbi gra. Pono q̄ reus fuit abſqȝ eo q̄ titiũ tali die pcuſſe rẽ. q2 tota die fui abſens alibi. Naȝ talis poſitio non dĩ mera negatiua. q2 oꝛit ex affirmatiua. ſ. fui alibi. ꝛ ḃ te net ſpecu. in ti. de poſi. §. videndũ. v. viij. ſa. no. in ſti. de in ti. ſti. §. itẽ verboꝝ. Itẽ q2 ponẽs illð qð ponit ſi negat neccẽ hȝ probare. l. actor. pall. q̄ eſt canonizata. vj. q. vlti. actor. in qua dĩ. actor qð aſſeuerat pbare ſe nõ poſſe pſi tẽdo reũ neceſſitati mõſtrãdi ꝯ̄triũ: nõ aſtringit. cũ p reꝝ nãm ſcꝫ negãtis pbatio nulla fit. Et ſic ppoſitio nega tiua vt pdictũ eſt. ſic ẽt poſitio negatiua eſt triplex. ſ. fa cti iuris ꝛ q̄litatis. Et facti duplx. ſ. ſimplx ꝛ pura: q̄ nõ hȝ determinationẽ loci tpis vel rei ꝯſimilis: vt illa. po no me nõ cognouiſſe berthã. c. j. de ſri. ꝛ male. ꝛc. De ta li ẽt in. c. cũ eccl'ia ſutrina. de cã poſ. ꝛ ppe. Et alia iputa vel mixta. vȝ. q̄ eſt certo loco coartata. vt i. c. ppoſuiſti. de pba. vbi p loci inſpectionẽ pbat nõ cognita. Et hȝ i ſe ſenſũ affirmatiuũ implicitũ. vt nõ cognita. i. vgo. Et dic Bar. de ſax. in. l. qcũqȝ. pal. ſe ſemp defẽdiſſe. q̄ q p ponit negatiuã dȝ eã pbare ẽt ſi nõ ſit coartata loco vel tpe. q2 itelligit coartata pſona ppoñẽtis p. c. pleriqȝ. ij. q. vij. vbi boni viri ſufferũt pcã aliena ꝛ tacẽt. q2 q̄ ſe iũt iudicibꝰ pbare nõ pñt. Et hoc ipſe idẽ ꝯcludit. C. de ſer. fug. l. pal. Ponat actor qcq̄d velit affirmatiue vel nega tiue p itẽtiõe ſua fũdãda hoc pbare dȝ. Et nõ q̄ antiq doc. negatiuã pbari ſi poſſe itellexerit p teſtes. Sȝ hodie iudex pt admittere põnes negatiuas q̄ nõ pñt pbari ni ſi p ꝯfeſſionẽ aduerſarij ſi ſaltẽ ḃ videat ei equũ ꝛ expe diens. De hoc de tempo. or. dilectꝰ. de eta. ꝛ q̄li. c. vlti. ꝛ glo. añpenul. in capi. j. de confeſſ. li. vj.

Nepos ẽ filiꝰ filij vl filie: ſȝ neptĩ filia eoꝝdẽ. Etiã ne pos capit p filio fris. c. ij. de arbi. c. fũdamẽta. de elec. li. vj.

Nepos poſthumꝰ ẽ q poſt mõtẽ aui natꝰ ẽ ſupſtite pãe.

Neophitꝰ dĩ nouꝰ i fide. xlviij. di. qm̄. a neos qð ẽ nouũ ꝛ phitos qð eſt fides. Itẽ dĩ nouꝰ in religiõe. ea. diſ. ſicut olim. Et phibet talis ordinari duabꝰ de cauſis. vt po nit Hoſ. in ſum. de tempo. ordi. §. ſequit.

De Ni.

Niſi quot modis capiat. vid p Dy. i regula peccati. li. vj. ꝛ. l. actiõe. C. de trãſac. Nã qñ dictio niſi ſequit nega tionẽ: tũc ſtat icluſiue. ꝛ ſic ponit reſpectꝰ excipiẽdi: vt i. c. poſtulaſti. ꝛ i. c. ſedes. de reſcripti. c. romana. v. ij. de ap. li. vj. Si vo pcedit affirmatiuã ꝛ hoc reſpectu excipien di: tũc puat. c. j. de ap. c. ſi vo. de ſen. exc. cũ ſilib. Itẽ ſi adñcitur oõni affirmatiue puat. de teſti. c. de teſtibꝰ. i ſi. Qñqȝ nec ponit nec puat. ij. q. j. hec eſt rõ. Nã oõ pce dẽs nõ cõplectebat illũ caſuȝ. Interdũ põit p ſȝ. xxviij. di. ſi deinde. Qñqȝ p ſi nõ. vt. c. pterea. ij. de ap. ꝛ ca. qui cũqȝ. de ſen. exco. li. vj. Uñ qñ ponit niſi in ſentẽtijs ꝛ i vltimis voluñtatibꝰ vꝫ iducere ꝯditionẽ. ſecus in ꝯ̄ctibꝰ. De hoc vide p dñȝ Dy. vbi. ſ. Et dictio niſi ꝯpõit ex ni. i. nõ ꝛ ſi q̄ſi nõ ſi. Et ſumit tripꝉ. Pꝰ ꝯditionalr. Scðo exceptiue. Tertio his modis ſimꝉ. Itẽ ꝯditiõnalr dupꝉ. vel quo ad reſolutionẽ vel quo ad diſpõnẽ. Quo ad re ſolutionẽ ibi. Uẽdo tibi fundũ p decẽ. niſi alius infra mẽſeȝ attulerit meliorẽ ꝯditionẽ. Nã vẽditio eſt pura. ſolutio ꝯditiõalis: q2 reſoluit vel reſcindit ſi alius infra menſem attulerit maius preciuȝ. ſed nõ ſtabit vẽditio. l. ij. §. ſi in diẽ. ff. pro emp. Itẽ ibi. Lego decẽ niſi nauis ex Aſia venerit infra mẽſeȝ. diſpoſitio eſt ꝯditionalis. q2 ſẽ ſus eſt ſi nõ venerit legatũ valeat ꝛ pficiat. Silr ibi. Le go niſi noluerit. diſpõ ẽ ꝯditiõalis ꝛ legatũ ꝯditõale. Et eſt ſenſus lego ſi heres nõ ꝯ̄dixerit ſeu reprobauerit. ſic appoſita ꝯditiõe. ſi capitoliũ nõ aſcenderit. l. ſi. ff. de cõ di. inſti. Item ibi. Lego decẽ q̄ adimo niſi nauis ex aſia venerit. adẽptio eſt ꝯditionalis. ꝛ eſt ſenſus adimo lega tũ. ꝛ nolo tenere tpm ſi nauis venerit. ꝛ q2 adẽptio ẽ ſb ꝯditiõe. vꝫ datũ ſub ꝯ̄ria ꝯditiõe. l. quibꝰ dictꝰ. §. q titio. ff. de ꝯdi. ꝛ demõ. Significat ẽt exceptiue qñ eximit ſeu tollit aliq̄d qð eſt in oꝛone pcedẽti: vt nõ ſit ideȝ ſus vel idẽ effectus. Et hoc dupꝉ. vt pmiſſum eſt. ſ. affirmatiue poſt oꝛonẽ negatiuã: ꝛ negatiue poſt oꝛonem affirmati uã: vt nullus hõ currit niſi ſocrates. oĩs hõ mouet niſi plato. facit. l. j. C. de trãſac. ꝛ. l. ſi cui. i ſi. ff. ſi q̄s cautio. cuȝ ibi nota. Itẽ in pdictis vbi refert ad reſolutionẽ ꝛ adẽ ptionẽ fac ꝯditionẽ. Et ſigt ẽt aliq̄lr exceptiue: ꝛ ſic ꝯditionalr ſignificat ꝛ exceptiue ſimul.

Nihilominus ꝛ nihilomagis differunt: quia primũ i cludit affirmationem. ſecundum negationẽ. vt in ſti. q. nõ eſt pmi. ſa. te. §. j. in glo.

De No.

Nominator. ideſt elector officialiũ. vt. C. de peri. nomi nato. l. j. ꝛ. ij. li. x.

Nomẽ: qñqȝ idẽ eſt qð ius debitoris: vt i. l. a diuo pio. §. i pluribꝰ. vbi dĩ q̄ pmo debẽt venire. i. vẽdi mobilia. ſcðo imobilia. tertio noĩa. i. iura debitoꝝ cõdẽnatoꝝ: ꝛ ſpãlr i. §. ſic quoqȝ. ꝛ ſeq. Itẽ qñqȝ nomẽ idẽ ẽ qð fama. vt dicẽdo. Melius eſt nomẽ bonuȝ q̄ vnguẽta pcioſa. Eccl. vij. Etiã qñqȝ capit p noĩe rei pprio vel appellati uo: ꝛ ſic dĩ. Nomẽ ꝯſoniũ dȝ eẽ rei. xxj. di. cleros. de pbẽ. cũ ſȝ aplm. iſti. de dona. §. eſt ꝛ aliud genꝰ. xvij. q. j. ſi cu pis. De noĩe pprio dĩ q̄ ſimilitudo noĩs iducit affectio nẽ. ff. de leg. ij. l. cũ filius. §. pñ. iũcta glo. ꝛ. ff. de leg. j. ſi q̄s in fundi vocabulo. vbi dĩ q̄ de noĩe pprio nõ eſt cura: vꝫ de cognomine. dũ in ſubſtãtia nõ erret: q2 noĩa hoĩum mutabilia ſunt: reꝝ aũt imutabilia.

Nobilitas ſm̄ Bar. de ſaxofer. in tractatu de nobilitate quẽ ꝯpoſuit circa. l. ſi vt ppõnis. C. de digni. li. xij. poſt q̄t tuor opĩones de nobilitate q̄s reprobat. Nobilitas ẽ q̄li tas illata p pncipatũ tenentẽ q̄ qs vltra honeſtos plebe ios acceptus oñdit. Prio dĩ q̄litas: q2 pt adeẽ vl abeẽ p ter ſubi corruptiões. nã mlier plebeia nubẽs nobili no bilis efficit. l. mlieres. C. de digni. ꝛ. l. femine. ff. de ſena. ꝛ hi qbꝰ impator de nouo ꝯcedit dignitateȝ. vt in to. ti. palle. Itẽ mulier nobil nubẽs plebeio efficit ignobil. ſi cut ille qui pꝑter delictũ pdit dignitateȝ. l. quotiẽs. ꝛ. l.

iudices.C.eo.ti. Et ſic in aliquo tpe qs eſt nobilis.i alio ignobilis.imo i vno loco ⁊ nõ i alio. vt ſarraceni⁹ nobil' captus a xp̃iano eſt ignobil' ⁊ ſu⁹. ⁊ ecõuerſo. Di illata.q2 nullus a ſeipſo põt hr̃e dignitatẽ vel nobilitatẽ. ſʒ oʒ q p alteꝝ cõferat:imo q ſua auctẽ aſſumeret i crime falſi i cideret. vt in.l.iul.maieſtatis.ff.de fal.⁊ in reg.iu.c.j.li.vj. vide no.p Bar.in.l.vẽdat.C.de pfeſ.⁊ med.⁊ i.l.j.C. vt dig.ord.ſuef.⁊ bal.in.l.data opa.in.xvij.coll.C. qui accu.nõ poſ. vbi ponit de noiante ſe comitẽ q nõ eſt ⁊ õ creãte nota.cũ nõ hʒ auctẽz. Etiã q2 dignitas iſert i aliũ ex mera grã ꝯcedẽtis.ſ.pncipis q nõ recogſcit ſupiorẽ. alias.n.iferior cogeret ſupiorẽ vt daret dignitatẽ ſibi ẽt ex debito. Pñt tñ pcedere aliq̃ cãe ex ꝯgruo ipellẽtes cõcedentẽ vt ſunt v̾tutes ⁊ actus v̾tuoſi.ff.de orig.iur.l.ij. in penul.⁊ vlti.coluna ⁊c. Di p pncipatũ tenẽtẽ. Sʒ pncipatũ oium tenet deus. qq̃ñqʒ nobilitates ⁊ dignitates tpales imediate iſtituit. qñqʒ alius pnceps nõ recognoſcẽs ſuperiorẽ tpalẽ. Nam baro. q nõ eſt miles põt certo caſu facere militẽ. lʒ ꝯtrãʒ notat. Cy.in l.iij.C.de here.tu.⁊ bar.in.l.ſi.C.vñ liberi. vbi dñt q q nõ eſt doctor nõ põt facere doctorẽ. nec militẽ qui nõ eſt miles. Pñt tñ reges vel duces ex̃ regnũ ſuũ in alienis ptibus facere milites. q2 ea q̃ ſunt voluñtarie iuriſdictiõis vt eſt facere militẽ pñt exerceri ex̃ territoriu.l.j.⁊.ij.ff.de offi.pconſul.⁊ lega. Di qua quis vltra honeſtos plebeios. q2 plebeioꝝ quidã ſunt honeſti quidã viles.l.mulier.C.eo.ti. Lʒ g honeſti plebei ſint magis accepti. nõ tñ ſunt nobiles. q2 nobilis ẽ accept⁹ vltra hõeſtos plebeios. Et di accept⁹;q2 nobilitas ꝯſiſtit i hoc q pnceps facit quẽ gratũ ⁊ acceptũ. lʒ i ciuitatib⁹ q̃ regunt p pplʒ nobiles ſunt ſterdũ min⁹ accepti. ⁊ plus puniant in penaꝝ impõne. Dicit vlti⁹ oñdit. q2 ſi quis p mille ãnos viueret cũ omnib⁹ virtutib⁹ ⁊ pnceps eũ ſumme diligeret ⁊ acceptum hrẽt: tñ plebeius remaneret donec in eũ inſert dignitas nobilitatis p pncipẽ qua oñdit accept⁹ vltra plebeios. Et põt oſtenſio fieri verbis expreſſis hoc ꝯtinẽtib⁹.l.illeaũt.§.cũ verbo.ff.de lega.iij. Qñqʒ ẽt nõ exp̃mit verbis.⁊ tũc dʒ fieri aliquo actu hoc caſu de neceſſitate impoꝛtãte.l.p herede.§.pomponius.ff.de acqui.heredi. vt ſi ꝯcedit alicui officium quod hʒ dignitatem vel nobilitatẽ annexã vel comitatũ.ducatũ ⁊c. Cetera de nobilitate. vʒ q̃ttuoꝛ opiniones.⁊ tres nobilitates. Et qualiter aliqs debeat pbare nobilitatẽ: vide in tractatu preal. Et vtrũ nobilis pp ingreſſuʒ religiõis pdat nobilitatem: vide Lod.de ro.in ſingularibus ſuis. Bal.in.l.deos nobis.C.de epi.⁊ cle.⁊ q nõ facit.ff.de re.iur.l.iura que dicit.iura ſanguinis nullo iure ciuili dirimi pñt. Et nobilitas eſt q̃daʒ ius ſanguinis q̃d eſt incõmutabile. vt in.l.ius agnatiõis.ff.de pact. vide glo.ordi.xxvij.q.ij. ſcripſit.xx.q.iij.pñs cleric⁹.q̃ voluit q ſic. quas approbat Spe.in ti.de ſtatu mona.§.j.v̾.xj. Etiã dñi de ro. inter quos talis q̃o defacto fuit mota allegabãt duas glo. apte volentes monachũ nobilitatẽ pdere. Primã i.c.j.õ purga.ca.ſup v̾.ingenu⁹ nõ eſt. Scd'aʒ in.c.ea q̃.de ſta.reg.ſup v̾.pſonaꝝ delectu. Quib⁹ tñ nõ obſtantib⁹ dñi de rota ꝯ̃triũ determinarũt p rõnem.vt.ſ.

¶ Nõ obtemperare.i.ſi obedire. vt q ſciẽs nõ paret vocat⁹ a dño vel iudice. ſigs ius di.nõ obtẽ.i rubꝛo ⁊ in nigro.

¶ Nõ ſignificat negatiue cõiter. q2 aduerbium negãdi. Qñqʒ tñ ẽt ſignificat affirmatiue. vt ibi. Promittis mihi.x.⁊ rñdeo q̃re nõ.l.j.§.j.ff.de v̾.ob. Nã ſenſus ẽ q pmitto ⁊ ꝯſentio ſignificato ſũpto ex dictiõe q̃re iũcta dictiõe nõ. q̃ſi diceres. Nõ eſt rõ negãdi.i.aſſẽtio. Et idem ibi. ſi interrogatus an velim adire hereditatẽ mihi delatã rñdeã cur nõ. videor adire hereditatẽ. Sec⁹ ſi dicerẽ hec hereditas nõ diſplicet. nã tũc nõ videor adire. q2 nõ ſequitur. nõ diſplicet. g placet. q2 ẽ mediũ iter nõ diſplicere ⁊ placere.ſ.nõ placere. ſic ẽ mediũ iter velle ⁊ nolle.ſ.non velle. Nec obſtat.l.cũ antea.C.de arbi. vbi tex. nõ diſplicet. Et ptes ſñiaʒ ab arbitro latã videñt approbare: q2 ibi nõ diſplicere capit p placere. ⁊ h̾ ex approbatõe arbitri. Etiã qñqʒ duplicat dictio nõ. tũc ſignificat affirmatiue.l.duob⁹.ff.õ v̾.ſig. Nã due negõnes faciũt vnam affirmatiuã. q2 negatio deſtruit negõnẽ niſi pbabili medio pferẽtis iſerat volũtas: vt.l.j.C.õ ſer.fu.⁊.ff.õ of.pſec.vr.l.pmulgat).⁊.ff.õ ſena.l.femie.⁊ õ iu.iu.⁊ ſi xp̃s i pn.

¶ Notabilis.i.notat⁹ vel iſamis.ca.ex pte ade.de teſti.

¶ Nõ admitti ad ptẽ capit p ipo q̃d eſt nõ admitti facta diſtributiõe a pte. q̃ſi ps cui ſcã ẽ nõ admittit. vel iõ q2 i reꝝ nã nõ eſt. vel q2 alias admitti nõ põt. v̾bi grã. Legatũ relictũ ẽ mihi ex poſthũo. Poſthum⁹ exñs i vtero lʒ nõ admittat ad ptẽ: ſignat tñ me tñ admittẽdũ ad partẽ.l.ſi duob⁹.i pn.ff.de lega.j. Rõ. q2 mihi ps tñ relicta ẽ. Et ſi dicat deficit ꝯiũct⁹: q2 nõ admittit. g ps ei⁹ mihi accreſcit ex diſpõne legãtis. vt pʒ in mã ꝯiũctionũ ⁊ ſic admittar ego ad totũ. Rñdet q nõ õficit ꝯiũct⁹ i caſu p miſſo: q2 ẽ ſpes eũ naſci ⁊ admitti. Itẽ ibi. Teſtõr mihi ⁊ ei q cape nõ põt legat.x. ego.ad.v.tñ admittar.l.ſi tiũo.ff.õ leg.ij.⁊ itelligit Bar.q cape nõ põt: q2 auferẽ ei res a teſtõre tãqʒ idigno: ⁊ ſi ſi admittit loco ei⁹ admittit ſiſc⁹.⁊ ſic ps ei⁹ nõ õficit nec mihi accreſcit. Itẽ ibi. teſtatoꝛ legat mihi ⁊ ſuo ſuo ppꝛio. ego admittoꝛ tñ ad ptẽʒ.l.plures.§.ſi ꝯiũctiʒ.ff.de leg.j. q2 ex pte tñ mihi relictũ ẽ: ⁊ ps cõiuncta nõ qio deficit: q2 nãlr ſeu de eqtate ſibi debet. Sed ibi. legat mihi ⁊ illi qui nõ eſt in reꝝ nã nec eẽ ſperat admittoꝛ ego ad totũ.l.ſi duob⁹.pñc.§.ſi.ff.de leg.j. Rõ. q2 ps ꝯiũcta oĩno deficit. Ideʒ ergo in oĩ caſu in quo pars totalr̃ deficit: vel q2 ꝯiũct⁹ moꝛit an teſtatoꝛẽ: vel relictũ ẽ poſthumo q naſcit abortiuus vl' ſi ꝯiũctus repudiat: q2 tũc ps cõiuncti oĩno deficit: ⁊ iõ p p ꝯiunctionẽ alteri pti accreſcit: lʒ de ꝯſuetudine q̃rũdã prũ vt frãcie ꝯiũctio nõ ſignat ius accreſcẽdi. Iõ q̃ñtũcũqʒ deficit pars vnius alter tñ ad ptẽ admittit.ſ.ſibi relictã. Significat ergo nõ admitti ad partẽ ipſuʒ cõiũctũ vel ad partẽ tñ vel ad totũ admittendũ put hoc q̃libet medium probabile declarat.

¶ Nolle ⁊ nõ velle differũt: q2 nollo iportat p̃ciſe reſiſtẽtiã ꝯtẽptũ ⁊ oĩmodã ꝯ̃dictionẽ vel repudiationẽ: ⁊ non ſolũ abſñtiã volũtat). Sʒ nõ volo tñ aliq̃lẽ ⁊ nõ oĩmodã iportat ꝯ̃dictionẽ: vt no. Jo.an.õ of.õle.c.prudẽtiã.§.ſexta.ſup v̾.nõ vellit. Et qñqʒ capit nolo: vt ẽt nõ importat p̃ciſe reſiſtẽtiã p nõ volo. vt i.c.ſinẽ liſib⁹.õ do.⁊ ꝯtu.ibi nolit aut nequeat ſm Joan.an.⁊ ſeqt Ann. Sil. dormiẽs ſi vult legere tũc: ⁊ tñ expſſe ſe legẽ nõ negat. vt no.õ ſpõ.c.ij. Et dictio nolle ꝯponit õ nõ velle. Aliq̃ tñ ponũt dñã dicẽtes q nõ velle ſignat priuatiue.i.non eſſe volũtatem ſeu motum voluntatis. Sed nolle ſignificat poſitiue: ideſt eſſe motũ non fieri vel non obtinere illud de quo q̃rit. Et per hoc dicũt doc. q ſi heres delibãdo õ adeũdo dicit ſe non velle adire. hec verba non ſignificãt repudiationẽ: q2 nõ velle adire eſt nõ hñe motũ animi ad adeundũ: nõ ãt p h̾ ſeqt q repudiet: ſec⁹ ſi dicat. nolo adire. q2 ſenſus ẽ q hʒ motũ animi ad non habẽdã hereditatẽ. ⁊ iõ ſignificat repudiationẽ. facit.l.filij.§.j.ff.ad tertu. pp̄ter h̾ dixit lex q iter velle ⁊ nolle ẽ mediũ.ſ.velle ⁊ non nolle.l.j.§.ſciaʒ.ff.de tribu.ac.⁊ h̾ de proprio ſignificato verbi. Sed ex circunſtantijs poſſunt recipi alia ſignificata.

¶ Nota eſt idem quod iſamia.l.j.ff.de his qui no.infa.

¶ Notare quãdoqʒ eſt reprehendere.c.ſi.de foꝛtile. Qñqʒ infamare.c.accedens de purga.cano. Quãdoqʒ cõſiderare.c.cum olim.g.de offi.deleg.

¶ Notari⁹ eſt publica pſona. q: eius offm̄ ad publicam vtilitatē inuentū eſt. ⁊ dr̄ a nō͞n⁹: qḋ eſt negocia hoīs publice ⁊ auctēnce in publicā ⁊ auctēticā formā redigere. Et idē dicit̄ ſcriba a ſcribendo. ⁊ tabellio ſeu tabellari⁹ a tabula. Regre. ē. locis ſuis.

¶ Noth⁹ dr̄ illegitim⁹. ⁊ ꝓpᷓe de adulterio natus ſicut dr̄ notha febris q̄ affligit vt q̄rtana. ſi tn̄ eſt vera q̄rtana vt nota. glo. in. §. pſone vero. in fi. c. niſi cū p̄dc̄. de renūci. Etiā dr̄ a nota. i. infamia. q: talis infamiā incurrit.

¶ Notoriū eſt trip̄r. Quodā eſt notoriū p̄ſumptiōis. ſ. qḋ eſt de euidētia iuris vehemētis p̄ſumpti vt p̄nitas ꝯ filiatio. vbi nō regrit̄ alia ꝓbatio. c. qm̄. de fil. p̄ſby. Nam de hoc ꝙ qs ſit alicui⁹ fili⁹ nō pōt vere ꝓbari. l. luci⁹. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. vn̄ fili⁹ eſt quē nuptie demōſtrāt. ff. de in ius vo. l. q: ſemp. in fi. nā cū vir ⁊ vxor aliquē infantes nutriūt ⁊ dicūt eū filiū eoꝝ eē. tūc p̄ſumit̄ eoꝝ fili⁹. Eſt ḡ notoriū p̄ſumptionis euidētia rei euidēne ⁊ a iure p̄ſumpta. Aliud eſt notoriū iuris. ⁊ eſt clara iudicialis cōfeſſio. incōuincibilis ꝓbatio: ⁊ irretractabilis diffinitio. de quo. ſ. notorio quis dāṅat⁹ eſt. vel in iure ꝯfeſſus. Et ſic illud eſt duplex. vʒ p ꝯfeſſionē factā i iure. ⁊ p ſniam iudicis. vt in. c. vſā de cohabi. cle. ⁊ mulie. Tertium eſt notoriū. facti. ſ. qḋ ꝯmiſſuʒ vel factū nō dubitat̄ a pplo vel maiori ppli parte ⁊ p euidētiā rei nulla pōt tergiuerſatiōe celari. nec oʒ ꝙ oēs circūſtātie facti ſint note. vt. c. vlti. de coha. cle. ⁊ mul. c. cū dilect⁹. de purga. cano. in fi. ij. q. j. manifeſta. ⁊. c. ſe. Et illud notoriū eſt triplex. ſ. ſm triplicē diſtinctionē facti. Quodam eſt facti p̄manētis ⁊ ꝯtinui. vt ꝙ deus ſolis ſtat in palatio papinēſi cōtinue. c. dilecto. de appel. ⁊ illud nō indiget ꝓbatiōe. aliud eſt facti trāſeūtis. vt ꝙ qdā in publico palatio occidit̄ corā pplo. Tertiū eſt notoriū facti īterpellati. vt q: vſurari⁹ vna die tenet mēſaʒ paratā. alia nō. Et illud ſic deſcribitur. Eſt qḋdā ītellectuale ⁊ notū ſic ꝙ nō p̄t aliqua tergiuerſatiōe celari. ⁊ ꝙ p̄ſbyter cognoſcat cōcubinā cuʒ qua hʒ aīalia gradiētia circa focū panem poſcentia. De hoc pleni⁹ no. p doc. i. c. vſa. p̄al. vbi tractat̄ mā notorii: que eſt adeo intricata ꝙ dicit Jo. de ligna. ⁊ dn̄s anto. ð butri. ꝙ multi loquunt̄ de notorio: qḋ ſit notoriū ignorātes. Et in ꝯcilio baſilieñ i ſeſſiōe. xx. addit⁹ eſt 4⁹ mod⁹ vltra tres cōes notorietates. ſ. qñ ſacerdos mulierē ð in cōuiuētia ſuſpectā ⁊ infamatā tenet: ⁊ p ſuū ſupiorē admōitus ipſaʒ cū effectu nō dimittit. vt i decre. qḋ īcipit. Quicūqʒ cleric⁹. in quo ēt notoriū ꝯcubinarii a pceptiōe fructuū oīum beneficioꝝ ſuoꝝ triū menſiū ſpacio ipſo facto ſuſpēdit̄. quos fruct⁹ ſupior ꝯuertat i fabricā. vel in aliā euidentē vtilitatē eccleſiaꝝ ex qbus iſti fruct⁹ ꝑcipiunt̄. ⁊ niſi monit⁹ ꝯcubinā dimittat: aut aliā nō reſumat omnib⁹ b̄ñficiis p̄uet̄. Et nō ꝙ moderni ponūt nouē gn̄a ꝓbationū. q̄ in iure formalr̄ differūt. vt ſunt argumētum. p̄ſumptio. iudiciū. fama. rumor. occultū pene. occultū oīno. manifeſtū ⁊ notoriū. Un̄ argumētum eſt rō rei dubie faciēs fidē. de heret. cū ex īūcto. ð ver. ſi. c. for⁹. Preſumptio eſt qḋdā mediū ītellectuale veritatē eliciēde ex circūſtātiis inſurgēs. de p̄ſumpti. ex ſtudiis. De illa q̄ eſt iuris tantū. ⁊ q̄ iuris ⁊ de iure no. in. c. his q fidē. de ſpō. vbi glo. no. de q̄ntuplici p̄ſumptiōe. Judiciū eſt mediū ītellectuale ex aliq̄ ſingulari circūſtātia īſurgēs. C. ⁊. ff. de rei vē. l. indicia. Fama eſt illeſe dignitatis ſtat⁹ vita ⁊ morib⁹ ꝯprobat⁹. hoc veꝝ de fama hoīs. ſicut infamia eſt leſe dignitatis ſtatus vita ⁊ morib⁹ reprobat⁹. Sʒ fama ð aliq̄ negocio eſt mediū veritatis eliciēde. ⁊ cōis ⁊ clamoroſa īſinuatio īſurgēs apud totam vel maiorē ptē ppli ex īcerto auctore ꝓueniēs. Rumor ē pticularis inſinuatio clamoroſa ab incerto auctore cōſurgēs. Pene occultū qḋ ꝓbari p̄t. ſʒ difficulter. Occultū oīo eſt qḋ nullaten⁹ ꝓbari pōt. ⁊ ſubiicit̄ iuri diuino. de ſimo. ſic. vj. q. j. ſi oia. Manif̄m dr̄ qḋ ð facili ꝓbari p̄t. ⁊ notoriū. ē. deſcriptū ē. De q̄ ēt dat̄ exēpliū de ſtatua ⁊ percuſſione. vt not. in. c. ſup eo. de teſti. cogē. ⁊ i. l. cueo. C. de appellatio.

¶ Nouatio eſt prioris debiti vel prioris obligatiōis ptibus hoc volētib⁹ ex p̄ſſe in aliā obligationē trāſfuſio vel trāſlatio. vbi gr̄a. Debui tibi cētū aureos ſub ꝯditiōe ſi nauis venerit ex aſia. placuit īter nos nouare obligationē vt illud qḋ debui tibi ſub ꝯditiōe. pure ⁊ ſine ꝯditiōe debeā. hec eſt nouatio: ita ꝙ prior obligatio ꝯditiōalis trāſit in poſteriorē purā p nouatiōeʒ. Eodē mō ponē exempla in ſimilib⁹. vt. ff. de noua. ⁊. C. eo. ti. p totū.

¶ Nouale eſt terra p̄cioſa. alis. ꝑtermiſſa q̄ p annū ceſſat. Aliī dicūt ꝙ ex ſilua q̄ arborib⁹ extirpatis ad cultū redigit̄ fieri nouale dicat̄. Et vtraqʒ illaꝝ īterp̄tationum colligitur ex legibus ciuilibus. Sed apud notarios romani pōtificis nouus vſus obtinuit ꝙ nouale etiā dicitur ager de nouo ad agriculturam. redactus de quo nō extat memoria ꝙ aliquando cultus erat. vt in. c. quod p nouale. de ver. ſig. vbi de hoc.

¶ Nouū opus facit q aut edificādo. aut deſtruendo. aut ſouēā faciēdo p̄ſtinā facieʒ operis immutat. Secus vero ſi reficiat vel incremētū iponat. q: tūc nō vr̄ nouū opus facere. ff. eo. ti. l. j. §. nouū. ⁊. §. ſiquis edificiū.

¶ Noui opis nūciatio ſm hoſti. eſt illi qui de nouo edificat in p̄iudiciū alteri⁹ facta legalr̄. l. j. ff de no. ope. nū. Et ptinet ad ea tm̄ q̄ ſunt ſolo ꝯiūcta. vt i. l. j. p̄al. Fit aūt tripliciter. Pri⁹ ſolo v̄bo dicēdo. Nuncio nouū opus. ⁊ hoc in loco edificij ipſo dn̄o noui opis. Scdo p iactū lapidis vel lapilli. Tertio p iudicis ꝓhibitionē. Primo⁹ nūcians p̄dit poſſeſſionē. ⁊ facit aduerſariū poſſeſſorē. v. gr̄a. voluiſti domū edificare in fundū meū. ⁊ nūciaui tibi ꝙ nō faceres. dicēdo nouū opus nūcio. i. ꝓhibeo. nūcians vero ſcdo ⁊ tertio mō retinet poſſeſſionem ſʒ Ber. in. c. ex parte. de verbo. ſigni.

¶ Nouū opus nūciare eſt ꝓhibere ne edificiū fiat. vt qñ nūcio tibi ne edifices in fūdo meo vel p iactū lapilli p̄ſentib⁹ teſtib⁹. Hec nūciatio hʒ talē effectū ꝙ ſi ed̄ ſices ibi. ſpreta nūciatiōe mea abſqʒ ꝙ caueas de ope demollēdo ſeu deſtruēdo. ſi te apparuerit iniuſte edificare. qcquid poſtea edificaueris ſiue iuſte ſiue iniuſte totū debebit ð ſtrui. vt. l. j. p̄al. §. opus nouū. ⁊. §. nūciam⁹. Et ſi aliqd i publico fiat. oēs ciues opus nouū nūciare pñt. Nā rei publice intereſt q̄ꝫ plurimos ad defendēdū cām ſuā admittere. l. iij. in fi. ff. de no. ope. nūc. Et dr̄ in. §. op⁹ nouū p̄al. ꝙ h̄ edictū nō ꝯplectit̄ oia opa. vt. ē. de īterdictis.

¶ Noxa dr̄ ꝙ nocet vel nocuit. vt ſeru⁹ ⁊ equ⁹: aut aliud aīal nocens. vt. ff. de noxa. ac. in Rubrica.

¶ Noxa dr̄ ipʒ delictū maleficiū vel dānū datū. vn̄. Noxia delictū delinq̄ns noxa vocat̄. vt inſti. de nox. ac. i gl.

De Nu.

¶ Nullaten⁹. vide i cle. vni. de ſeq̄ſtra. i glo. p ordinariū.

¶ Nullitatis ſnīe ſūt multi modi. vt no. Jo. an. ð re iudi. c. j. vbi remittit ad Spe. de ſen. ꝓla. §. iuſta. ⁊ ſnīa nulla nō meret̄ hīc nomē ſnīe. de re iudi. c. ſi. li. vj. ff. e. ti. l. iii. §. cōdēnatū. Et eſt glo. finalis in cle. vnī. de ſeq̄ſtra. p̄al.

¶ Nūerata pecunia duob⁹ modis dr̄. Uno⁹ reſpectu creditoris q ꝓpᷓe dr̄ nūerare pecūias debitori. vt ſibi reddatur. Alio⁹ reſpectu debitoris q ꝓpᷓe dr̄ ſoluere creditori: ⁊ iproprie dr̄ nūerare cui ſoluit qḋ dʒ. Dat̄ aūt exceptio nō nūerate pecunie a creditore p̄ncipali debitori vel fideiuſſori. Sed numeratio pecunie large ponit̄ hic pro ei re quā quis nūmerauit vel ſoluit.

¶ Nūmiſma ſʒ q̄ſdā ē idē qḋ mōeta currēs ſpāl. vel ē idē qḋ nūm⁹. Sʒ oli nūmiſma ⁊ aure⁹ ⁊ ſolid⁹ auri idē erāt.

vt.C.de vete.l.j.li.xj.⁊.C.de ſpoꝛ.l.ij. Et i euāgelio ma⁊/thei.⁊ dicit pħs.li.v.ethi.ꝙ nūmiſma factuꝫ eſt no n ex nā rei.ſꝫ d ex lege.

¶ Nūmulari⁹ ē nūmoꝝ nūerato r vel malleato r. Quī ⁊ ipſe accipit pecuniā ⁊ erogat ſic cāpſoꝛ.⁊ idē facit ſcrip/turā ad quā frequēter recurrit̃ in dubio.vt p eā data ⁊ ac cepta ꝓbent̃.hinc ēt argētarius dicit̃.vt.ſ.littera.A.

¶ Nūmus.i.denari⁹ de q dicit pħs.v.ethi.ꝙ ē mēſura oī/um reꝝ.qꝛ ē fideiuſſoꝛ nob in oī neceſſitate p qlibet re q̄ indigemus.

¶ Nūci⁹ eſt q vicē gerit ep̄le ⁊ q ſine mādato lr̄is mittit̃ ⁊ eſt velut pica ⁊ organū ⁊ vox dn̄i mittētis ipſū:⁊ large glꝫ nūci⁹ pōt dici ꝓcuratoꝛ:ſꝫ nō ecōuerſo.

¶ Nūcupatio ē quā i cereis tabulis recitat teſtatoꝛ dicēs hec volo q̄ in his cereis tabulis ſcripta ſunt:ita dico ita lego.itaqꝫ vos ciues mihi teſtimoniū ꝑhibeatis.

¶ Nūcupare eſt palā noīare vl' vocare ⁊ ꝯfirmare ſꝫ Iſi. li.v. Reqre infra.teſtamētū nūcupatiuū.

¶ Nunqꝫ qñqꝫ idē eſt qḋ raro.i.q.j.nūqꝫ.

¶ Nundine ſunt gn̄ale foꝝ ad qḋ vndiqꝫ hoīes ꝯfluūt ⁊ ꝯcurrūt.C.de nūdi.l.vna.l.clam.§. q ad nūdinas.ff. de acqren.poſſ. Aliqñ etiam nūdine dicunt̃ epule. l. cū ſocietas.ff.pꝛo ſocio.

¶ Nuptie ſunt matrimoniū. vl' viri ⁊ mulieris ꝯiūctio indiuiduā vite ꝯſuetudinē retinēs diuini ⁊ hūani iuris ꝯicatio.xxxv.q.v.nullā. Et dn̄r nuptie ex eo:qꝛ nubētiū capita in ſolēni bn̄dictiōe velabāt̃.⁊ qſi nube coope/riebant̃.ea.q.noſtrates.⁊.c.femine. Et illḋ indiuiduam vite ꝯſuetudinē tm̄ valet ſicut ꝯſortiū oīs vite.⁊ hoc q̄ntū ad ꝓpoſitū.qꝛ hāc intentionē hr̄e debēt vt ꝑpetuo ſimt̃ manere debeāt. q̄uis poſt ꝯtctū matrimoniū añ carnalē copulā poſſit alter altero inuito religionē īrare. Et qñ nuptie ſunt ꝓhibite celebrari habet̃ in.c.capellanus.de ferijs.⁊ in his v'ſib⁹. Aſpiciēs.veterem.circū.quaſi. ge. bn̄dicta. Nō licet hic.licꝫ hic.hic nō licꝫ.licꝫ hic.hic nō.

¶ Nuptie ſcḋe dn̄r oēs q̄ ſequunt̃ ꝑmas.lꝫ ſint tertie q̄r te vel q̄nte ⁊c̄.vt quādo aliqs nubit alicui poſt pꝛimas nuptias.C.eo.ti.l.ſi qs.§.tale.

¶ Nurus ē vxoꝛ filij.⁊ ei⁹ appellatiōe ꝓnurus ⁊ deinceps ꝯponit̃.ff.ḋ v'bo.ſig.l.nur⁹.l.ij.§.nurū.ff. q ſatiſda. cog. ⁊ etiam ſponſa.ff.ḋ gradi.cog.l.labeo.§.ſeruus. ꝯtrariū videt̃ inſti.de nupt.§.⁊ ſi qua.

¶ Nūc.no.archi.lxiij.di.ego.⁊ glo.xxxiij.q.v.ſi audieris Et ſilr̄ viḋ.de offi.delega.c.prudētiā.§.ſexta.

De Ob.

Obligatio eſt iuris viculū. q̄ neceſſitate aſtringimur alicui⁹ ſoluēde rei ſm̄ iure ciuitatis iura.iſtit.ḋ obli.in pn̄. Et eſt duplex.ſ.ciuil' ⁊ p̄toꝛia. Ciuilis q̄ aut legib⁹ ꝯſtituta. aut certo iure ciuili comprobata ē.ſꝫ p̄toꝛia ē quā p̄toꝛ ex ſua iuriſditione conſtituit.Que ēt oneraria vocat̃.

¶ Obtempare eſt obſeq vel obedire. vl' iuſſu iudicis ꝯparere.ff.ſi qs ius dic.nō obtempe.in rubꝛi.⁊ nigro.

¶ Obaudire eſt quaſi de mente deducere.ſm Ioā. an.de elec.li.vj.c.fundamēta.

¶ Obſcuritas ē illa que fit in dictione. Sed ambiguitas q̄ fit in oꝛōne.vt not.glo.ij.in.l.veteribus.ff.de pa.vbi gr̄a.vēdidiſti mihi fundū.⁊ dictū eſt accidere ſtichū.nō apparet ḋ quo ſticho:g̃ nō fit ꝯdemnatio in actiōe ꝯtractus niſi oſtendat̃ ḋ quo ſticho vēditoꝛ intellexerit. l. ſi in emptoꝛe.i pn̄.ff.de ꝯhē.emp.⁊ vē.qꝛ rō dictat actoꝛē ꝓbare.⁊ qꝛ emptoꝛ agit ⁊ ꝓbat ḋ ſticho.ſꝫ nō de quo.ſtat̃ reo declarāti obſcuritatē. Ceteris.n.parib⁹ reo fauendū eſt poti⁹ q̄ ⁊c̄.vt in regula cum ſunt.ḋ reg.iur.li.v. Item ibi.Uēdidi tibi domū locatā p me cuidam. ⁊ dixi ꝙ pē/ſionē ꝑmi āni hērē.⁊ ſequētiū annoꝝ tu haberes.⁊ dixi ius pigꝝ vtrunqꝫ ſecutuꝝ. Dicē tex.ꝙ ius pignoꝝ ꝑtinet ad me p pēſiōe ꝑmi āni.⁊ ſi qd ſupeſt tūc ꝑtinet ad te.⁊ ſic fit iterp̄tatio p ꝓferēte.l.iſulā.ff.de pig.qꝛ in ꝑncipali ego mihi ꝓuidi ꝑuo retinēdo pēſionē poꝛem. ex quo colligit̃ ⁊ ḋclarat̃ obſcuritas q̄ ē in acceſſiōe.⁊ ſignificat ꝙ p illa pēſiōe:volui ēt ꝑuo ius pignoꝛis retinere. Item ibi. Si qs ſtipulat̃.x.calēdis.itelligit̃ de ꝑoꝛibus.l.cū qui cale.ff.ḋ v'.ob. Rō.qꝛ q̄ rōne itelleret̃ de ſecūdis.eadē rōe ḋ tertiis.⁊c̄.⁊ ſic ſtipulatio redderet̃ inutilis. Itē ibi.actoꝛ petit ſtichū i iudicio:ſꝫ dicit ſe itellexiſſe ḋ nigro.⁊ actō ḋ albo.ſtat̃ dcō actoꝛis.l.iter ſtipulātē.§.j.ff.ḋ v'.ob.qꝛ ibi actoꝛ oſtēdit de q̄ itellexit.⁊ q ſibi ḋbet̃.iḋ ꝓ eo dꝫ ferri ſnīa.nec dꝫ re⁹ audiri.qꝛ de alio itellexit.qꝛ ſi ē oneris ſpediēdi ꝓceſſū iudicij ⁊ iuſtitie:nec iter ē rei ꝙ ſtat̃ dcō actori:cū ꝓbat ſibi ḋberi:⁊ ſic ḋ alijs

¶ Obrepe ē q̄ſi latēter ſubītrare.lxj.di.nullus inuitus.ḋ cele.miſ.cū creatura.⁊.c.ne i agro.i pn̄.ḋ ſtatu mōacho.

¶ Obꝛeptitiū reſcriptū.⁊ obꝛeptio. reqre.iſra.reſcriptū.

De Oc.

¶ Occaſio differt a cauſa.vt in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.

¶ Ociū ꝓhicū ē ſtudiū:qꝛ pħs ociat̃ qſi ſtudet. Sꝫ ociū vulgare qḋ vocat̃ ab ope vuli. Et nō ꝙ ociū ē triplex.ſ. deſitoꝛiū qḋ ē ribaldoꝝ q apḋ athenas ſuſpēdebāt̃. Et ḋ h dꝛ ꝙ ocioſitas ⁊ voluptas arma ſūt hoſtꝫ āntiq ad miſeras aīas capiēdas.ḋ renū.niſi cū ꝓdc̄.§.veꝝ.ſꝫ pp. Ergo dicē Hiero.ad ruſticū mōachū.i.c.nūqꝫ.de ꝯſe.di.v. Sēp aliqḋ opis facito.vt te dyabolus iuēiat occupatū. Scḋꝫ ē reſtitutoꝛiū qḋ qs ceſſauit a laboꝛe ⁊ iteꝝ acce/dit ad op⁹. Ter⁹ retributoꝛiū.qḋ dat̃ emeritꝫ ⁊ ſenib⁹.

¶ Oculus ē q̄drupler.vt no.archi.xxxij.q.vinee ſolo.

¶ Occupare capit̃ qñqꝫ i mala.⁊ qñqꝫ i bōa ſignificatōe. Et ꝓꝑe mobilia occupant̃ ⁊ imobilia iuadunt̃:vt i gl. ſup hoc verbo in.c.generali de elect.libꝛo.vj.vbi ꝯcoꝛ.

¶ Occultū dn̄r:vt ꝑmiſſuꝫ ē:dꝛ qꝛ nulla rōne ꝓbari pōt ⁊ tale vocatur ſecretū vel latens.vide infra.ꝓbatio.

¶ Occultum pene eſt qḋ per paucos ꝓbari poteſt ⁊ qḋ pauci ſciunt:vide.ſ̄.notoꝛium in generibus ꝓbationū.

De Of.

¶ Offiū dꝛ mltis modis. Pꝛi⁹ miſteriū. Scḋo obſequiū. Ter⁹ act⁹ ꝑſone corrigētis.xxj.q.j.mōach⁹. Quarto plebania.ḋ ſta.mo.qḋ dꝛ.itē aliqñ ſumit̃ p dignitate vl' ꝑſonatu ḋ p̄bē.ad hec.ḋ cle.ſi reſi.qꝛ.ḋ ꝯceſ.p̄.c.ij.§.j. Aliqñ p litigio.xxj.q.j.ḋ p̄ſtitui.i ſi. vbi litigātes dn̄r officiū exercere. Itē is cui ꝯmiſſa ē diſpēſatio hꝫ offiū. Itē q hꝫ ꝑtātē ſeculare ⁊ tabellionatū. Itē dꝛ ꝑpoſitura. Sꝫ ꝓꝑe ē aliḋ a digni⁹ ⁊ a ꝑſōatu. Et dꝛ ſimplr offiū qḋ q hꝫ ad miſtrationē aliq̄ reꝝ ſine aliq̄ ꝑroga⁹ in choꝛo vl' ca.vl' ītra alios ſui oꝛdis rōe h⁹ officij. Et ſic hꝫ on⁹ ānexū ſine honoꝛe vl' ꝑroga⁹ honoꝛꝫ vt ſindici.ꝓcuratoꝛis.gaſtaldi j.q.iij.ſaluatoꝛ.ꝟ.i noīe. Itē vicedn̄s q hꝫ ep̄atū diſpōere:dꝛ hꝫe offiū.xcix.di.§.offiū.j.q.j.ſi qs ep̄s.i.rn̄ſo. Hec ē ꝑſa viḋ p Archi.ḋ ꝯſu.c.j.i gl. Et h erat ꝯ iura.vbi tractat ḋ dignita⁹ ꝑſōali ⁊ offō.vt h dcꝫ ē. Itē offiū ſꝫ Lar. ē ptās exn̄s i iudice exercēdi oīa ea q̄ ꝑtinēt ad ei⁹ iuriſdictiōeꝫ. Et capit̃ h iuriſdi⁹ gn̄alr vt icludat oīa ꝑtinē⁹ ad meꝝ ⁊ mix⁹ ipiū. Et loqt̃ ḋ offō iudicꝫ cui⁹ iuriſdi⁹ offō iudicꝫ mr̄ ē ſic obligatio actōis. Nec ē va oꝑ. De.ḋ bella pti.ꝙ offiū iudicꝫ ſit exercitiū vl' executio iudicꝫ. qꝛ magis ſtat i hitu q̄ꝫ i actu.nec ſꝫ oꝑ.māti. appellari dꝫ actō cū dāt ſurroga⁹ ⁊ cui ſurrogat̃.iſti.ḋ ac.i pn̄.i gl.iiij. Itē offiū ꝓꝑe dꝛ qḋ hō dꝫ hoī ex nā.vt i.c.cū i officiis.ḋ teſt.

¶ Offiū iudicis ſꝫ Hoſ. eſt ptās iudicis a iure ſūpta. Et hꝫ locū tam in his que ante iudicium ſiūt q̄ꝫ in his q̄ i iudicio occurrūt faciēda. Et imploꝛat̃ loco pꝛincipalis actiōis cū alia oꝛdiaria actio ḋficit.vt i.c.ſi.de offi.iudi.

¶ Officiũ iudicis eſt duplex.ſ.nobile ⁊ mercenariũ. Nobile iõ appellaꝛ:q2 a ſeipſo iterponiꝛ.nõ iure actiõis ſiue obligatoꝛie.vtputa ſi minoꝛ petit ſe reſtitui i itegrũ. hoc nõ petit iure obligatõie:q2 iudex ñ fuit obligat⁹:nec iure actõis:ſ3 iudicis offĩi miſericoꝛditer iploꝛat ⁊c̃. Mercenariũ iudicis offĩm ẽ ſeu ſic appellaꝛ:q2 deſeruit actõi itẽtate. puta.peto a te.xx.actõe mutui.iudicis offĩm deſ3 ut mihi i hac actõe:q2 ꝯdẽnat te.vt reſtituas mihi.xx.

¶ Officioſa dicuꝛ q̃ cõtinẽt pietatẽ q̃ nulli obſunt ⁊ alicui ꝓſunt. Sicut a ꝯͥo teſtamẽtũ dꝛ inofficioſu3 qḋ ẽ ꝯtra officium pietatis.di.ix.ſi ad ſcripturas.in glo.i.

¶ Officiales iudices. Requi.vt.ſ.aſſeſſoꝛ.

¶ Officina eſt q̃ſi tuguriũ vel tegmẽ quãdo:videlic3 palee.i.ſtramina ponũtur ſup arboꝛes vt paſtoꝛes ſubtus exiſtes.ab ymbribus protegantur.

De Ol.

¶ Olober⁹ ẽ veſtis totaliꝛ deaurata:⁊ dꝛ ab olon.i.totu3. Et differt a veſtib⁹ deauratis:q2 illa fiũt i auro optimo. qḋ in vulgare dꝛ fuluũ.in legibus obriſatũ.illa de quolibet auro:ſ3 hec de auro toto fiũt in totũ.eſt ⁊ alia veſtis que h3 aurũ tantũ in peragendis.vt.C.de veſti.olobe.⁊ aurea.li.x.in Rubrica.ſm Accur.

¶ Olfacere ẽ naſum ad culum ponere.ita exponit glo.i.§.olfacit.in.l.agaſo.ff.ſi quadru.pau.fe.di. Ubi agaſo. duxit equũ ad tabernã q mulã olfecꝛ q̃ calcitrauit ⁊ agaſonis crus fregit. Et dicit q ibi dñs mule teneꝛ ḋ paupie. alſ generaliter olfacere eſt odoꝛem adoꝛare.⁊ olfatus odoꝛatus. Et ab oꝛatoꝛibus ponitur pro ſcire vt dicendo. Tanta ſunt in me tua bñficia.vt quo his pacto coꝛreſpondeam neutiq̃3 olfacere poſſum.

De Om

¶ Omnino tãgit Archi.de prebẽ.c.ſi bñficia.li.vi.⁊ plenius in.c.licet canon.de elec.⁊ gl.in cle.i.de vi.⁊ ho.cle.⁊ etiã glo.in.c.⁊ ſi chriſtus.de iureiuran.

¶ Oĩa cõprehẽdit ſingula. Nã ſi epũs dicat. Do tibi talez villã ⁊ oĩa iura q̃ hẽo.ibi ſingula iura cõprehẽduꝛ. S3 nõ itelligiꝛ dare decimas ⁊ aliq̃ iura q̃ ſũt mere ſpũalia. q2 dictio oĩa l3 ſe extẽdat ad ſingula.nõ tñ ad ea q̃ ſũt penitus nãe alteri⁹ ⁊ iuris:q̃3 uis ad ea q̃ ꝑncipaliꝛ tráſferũtur. S3 q̃ñ daꝛ aliqḋ qḋ h3 tpalia ⁊ ſpũalia iura cũ oĩb⁹ ptinẽtiis ſuis.vt ꝓbẽda hñs poſſeſſiones ⁊ decimas:tũc oĩa tráſferũtur ſil' ſm Hoſt.in.c.l'ras.de iurepatro.

¶ Omologare eſt idem quod confirmare vel ratificare. Et ſic dicitur q arbitrium ſit omologatum. Aliq̃ dicũt omologiare idem quod conſecrare.

De Op

¶ Opa ẽ diurnũ offĩm.ſ.qḋ qs exhibet alicui p diẽ artificialẽ ⁊ nõ nãlẽ.ſicut dꝛ Gẽn.i.c. Ueſpe ⁊ mane dies vn⁹. Aliq̃ñ poniꝛ ꝓ breui tpis obſeq̃o:vl' ẽ idẽ qḋ obſequiũ. Diciꝛ ergo ope ꝓ ſcuĩ tpe limitatũ.vt.l.i.ff.ḋ ope.liber. Limitatio aũt ſtat in diſponẽtiũ volũtate:q2 p ꝯhẽtes põt limitari maioꝛi vel minoꝛi tpe:puta q dies capiaꝛ ad itegrã vel ad mediã noctẽ vel ad veſperã tm̃:q2 diſponant ꝯhẽtes ⁊ erit lex. Itẽ in teſtatoꝛe ⁊ q̃ñ aliud nõ apparet de die artificiali itelligiꝛ:q2 ad hũc cõiter fit relatio:ſed iproprie opatio accipitur ꝓ reuerẽtia vel obſeq̃o.vt no. in.§.libertus.l.nõ ſoꝛtẽ.ff.eo.ti.⁊ ſic de aliis.

¶ Opinio ſm ſpecu.ẽ dubia ꝑticularis arbitratio:q̃ a doctoꝛib⁹ alicuius ſcie auctẽ h3.hec tñ nõ eſt ꝓponẽda veritati. S3 ſm Gẽn.ẽ ꝓbabilis arbitratio doctoꝝ nõ niſi ob iſtructionẽ ſtudẽtiũ in ſcriptis redigẽda. Et dicit q hñs ꝓ ſe opionẽ doc.in aliq̃ caſu.l3 ſuccũbat.tñ auctẽ illi⁹ opi.releuaꝛ ⁊ excuſaꝛ a ꝯdẽnatiõe expẽſaꝝ. Rõ q2 iure doctoꝛ h3 auctoꝛitatẽ iterꝑtãdi pro ſuo videre.

¶ Opio cõis eſt aliud q̃3 fama.nã opio cõis facit ius.C. de re iud.l.i.fama vo nõ facit ius. Itẽ opinio cõis ꝓbat. fama vo nõ. Itẽ opio cõis differt a notoꝛio:q2 opio cõis eſt de lõge ꝓteriti:q̃ ꝓbari nõ pñt de facili.ſ.p teſtimo⁹ viſus ⁊c̃.ſ3 notoꝛiũ eſt de pñtib⁹ vel ꝓxime ꝓteritis que de facili ꝓbari poſſunt per teſtes diuiſum. Et q opinioni veritas preferaꝛ eſt glo.cũ cõcoꝛ.ꝓ ⁊ ꝯtra abũdãs iurib⁹ in.c.nup.de biga.ſup ṽ.tãq̃3. Cõcludit tñ ibi q caſualiter opinioni potius ſteꝛ q̃3 veritati in fauoꝛẽ ꝯhẽtiũ:teſtõꝝ:ſñiarũ:vel ꝓlis.alſ regulariter veritas ꝓfertur opinioni ſm Ber.in glo.iii.in.c.ad audiẽtiã. de ſpõ. Etiã veritatis prefertur auctẽ.l.nemo iudex.C.de ſen.⁊ interlo.om.iu. Itẽ cõſuetudini.c.ſi cõſuetudinẽ.cu3 ſex caplis ſequẽ.di.viii.vbi dꝛ. Ueritas valet ⁊ inualeſcit in eternũ:⁊ viuit ⁊ obtinet in ſecula ſeculoꝝ.

¶ Optimates ſunt quaſi melioꝛes ⁊ ditioꝛes de populo ab opibus dicti.

¶ Op3 aliq̃ñ diẽ neccitatẽ.iii.q.ix.nõ o3. Aliq̃ñ honeſtatẽ. Itẽ opoꝛtebit ſignificat tã pñs q̃3 futurũ.ḋ vb.ſig.ẽbit. ⁊ no.glo.xxv.q.i.⁊ glo.in.c.i.de ꝓſcrip.li.vi.ſup ver.o3.

¶ Opus nouum. Re.ſ. Noui opus:⁊ opus laudat magiſtrum.C.de vete.iur.enu.l.ii.§.cõtra autẽ. ſic in auct. de mona.§.ſanctius.coll.i.

De Or.

¶ Oꝛb⁹ dꝛ q ſine liberi ẽ vl' ſine mr̃imonio.vt.ſ.celebs.

¶ Oꝛaculum ideſt reſponſu3:q2 precãdo impetratur.c. per tuas.de maio.⁊ obe.

¶ Oꝛa ſine aſpiratiõe ſignificat finẽ vel extremitatẽ rerũ ꝓcipue regionũ vl' veſtui.i. Regũ.xxiiii. Dauid oꝛã ꝓſcidit clamidis ſaulis.ii.q.vii.de his. Gẽn.xlii.ad hebꝛe.xi. ſm Jo.an.in clemen.ii.de vi.⁊ hone.cle.

¶ Oꝛphanotroph⁹ ẽ oꝛphanoꝝ ⁊ pupilloꝝ tutoꝛ:⁊ adoleſcẽtiũ curatoꝛ.qui eos facultatibus ⁊ parẽtibus quaſi deſtitutos ſuſcipit alendos.

¶ Oꝛphanotrophum.eſt locus in quo talib⁹ alimẽta adminiſtranꝛ.xxiii.q.viii.tributũ.§.cãuis:⁊ ſpe.i.ti.de his q alie.no.in iudi.iter ue.vbi ponit qd ſit ꝓcuratoꝛ.cõiũcta pſona.defenſoꝛ.excuſatoꝛ.ſindic⁹.iconom⁹.actoꝛ.vl' cedñs.vicecões.gaſtald⁹.tutoꝛ.curatoꝛ ⁊c̃. Et ḋ oꝛphanotropho remittit ad.l.oꝛphãotrophos.C.ḋ epiſ.⁊ cle.

¶ Oꝛtus oleꝛorius eſt oꝛtus in quo olus creſcit.

¶ Oꝛdinarius eſt qui iure ſuo vel ꝑncipis bñficio vlr iuriſditionẽ exercere põt vbilibet. Item eſt is cui vniuerſitas clerũ cõmiſſa ẽ.vñ ſm ſpecu.officiales epõꝝ oꝛdinariũ vocanꝛ. Itẽ ſm Hoſ.oꝛdinarius iudex eſt qui a collegio eligitur ⁊ a ſupioꝛe ꝯfirmatur vt electus in rectoꝛẽ.qui p cõfirmationẽ ſoꝛtiꝛ iuriſditionẽ:ſicut ⁊ epũs in oĩb⁹ ꝓter ea q̃ maioꝛẽ diſcuſſionẽ exigũt. Itẽ ſm Specu. oꝛdinarius eſt legatus in ꝓuincia ſup decretũ:⁊ ſũt duplices. Quidã habẽt adminiſtrationẽ3 vt epĩ habentes epãtus quos actu regũt:⁊ iſti habẽt reſtituere i itegrũ. Aliq̃ ſunt oꝛdinariĩ nõ habẽtes adminiſtrationẽ:ſ3 tñtũ facultatem iudicãdi.vt ſm iura ciuilia que honoꝛẽ tantum ⁊ dignitatem habẽt.rõne cuius iudicare poſſunt ſi quitñ eos cõſenſerunt.l.i.ff.de iudi.ſm iura canõica ſũt epĩ renũciãtes loco epãli nõ dignitati.retinẽtes honoꝛẽ ſine adminiſtratõe.ḋ renũ.niſi cũ pridẽ.de oꝛdi. ab epi. q renũ.epi.c.i. Itẽ epũs cui⁹ epãtus oĩno deſtruct⁹ eſſet q eſſet epũs:nulli⁹ tñ epãtus ſm Hoſ.in ſum.de in itẽ.re.

¶ Oꝛigenarius. Requi.ſ.colonus.nã oꝛigenarius colonus ⁊ aſcriptiti⁹ idẽ ſunt in re.ſ.eiuſdẽ ꝯditõis homo:ſ3 rõne differũt nam aſcriptitius diciꝛ:q2 ſic aſcriptus eſt terris colẽdis q nõ põt a cultura recedere ſine volũtate dñi ſui:ſed colonus q2 teneꝛ colere terram:⁊ oꝛigenari⁹ q2 ex oꝛigine ſua adheret glebe.vt.ſ.

¶ Oꝛdinarĩ locoꝝ ſũt nõ tñ epĩ:ſed etiã quicũq̃ inferioꝛes qui habẽt iſtitutionẽ ⁊ deſtitutionẽ.c.cũ eccleſiarũ. de of.oꝛ.⁊.c.iii.§.in ꝯferendis.eo.ti.li.vi.

¶ Ordinaria onera ſunt illa que ex conſtitutione vel con ſuetudine p̄ſtātur: vt q̄ ꝗlibet talis ſundus vel domus quolibet anno tantū debeat preſtare dn̄o ſuo vel p̄nci pi. Sed extraordinaria onera ſunt que ex̄ curſum ⁊ mo rē ex inopinato euētu vel caſu ſeu neceſſitate emergēti indicunt̄. vt ſi dn̄s velit maritare filiā ſuā: vel guerre im mineant: ⁊ ideo a ſuis ſubditis exigatur aliquid.

¶ Oriundus de ciuitate vel loco ⁊c̄. dicit̄ qui vel ibi vl̄ in vico ciuitatis illius ortus ē. ff. ad municip. l. qui ex vi co. Uel ſi pater eius inde duxit originem. C. eo. ti. aſſum ptio. §. filius. ⁊ C. de municip. ⁊ origi. l. i. ⁊ l. filios. li. x. Et no. in. c. vſurarū. de vſu. in ꝯſi. alienigenas. li. vi.

De Pa.

PActum vel pactio dr̄ a ꝟbo paciſcor. Et ſic deſcribit̄. Eſt conſen ſus duoꝝ vel pluriū in idē placitū. ſ. ad dā dū vel faciēdū aliquid alteri ab altero eoꝝ. ff. de pac. l. i. §. i. Et dr̄ q̄ſi de pace factū vel pacis actū ⁊ ponit̄ ibi. ī. dic̄ placitū. Nā nō fit in eodē ꝟo vel falſo: q2 ſi duo vel plures cōſentiāt in hoc ꝟbum est ꝟū: vel in hoc falſo. tm̄ eſt aſſenſus. non erit pactū: q2 nō eēt obligatoriū. talis. n. ꝯſenſus neutrū obligat alteri. Itē ſʒ quoſdā pactū ē ꝯtr̄ᵘˢ: q2 paciſcēdo diuerſas in dic̄ ꝯbinnt voluntates. Et capit̄ q̄nq3 late ꝓ eo q̄ ſi trāſit ī ꝯtrū noiatū vt vēditio ⁊c̄. Et ſic oē pactū pōt dici ꝯtrᵘ inoīatᵘ. vt trāſactio. do vt des ⁊c̄. Q̄nq3 ſtri cte ꝓ ſimplici pacto gratꝭ facto. vt promitto tibi. x. ⁊c̄. Et a trāſactiōe ⁊ pollicitatiōe differt: q2 pollicitatio ē ſo lius offerētis. Et aſſignat̄ dr̄a īter pactū ⁊ trāſactiōem: q2 pactū ē de re certa. ⁊ nō litigioſa. ⁊ ḡtuita. Trāſactio ꝟo de re incerta ⁊ litigioſa ⁊ nō ḡtuita. Et qd ſit pactū hēs et de ꝟbo. ſi. c. pactū. vbi dr̄. pactū ē īter ptes ex pace cō ueniēs ſcriptura legibᵘ ac moribᵘ ꝓbata. Nā ſepe ad ꝓbationē pacti interponitur ſecundū glo. ibidē.

¶ Pactoꝝ diuerſa ſūt. gn̄a. Nā pactū ꝯuentū dr̄ qḋ ſub certis ꝟbis ⁊ forma factū expſſuʒ ⁊ redactū eſt. vbi gr̄a. Nā clarū ē pactū in ꝟbis: q2 ſi ꝟba ſunt obligatoria pa ctū ē obligatoriū. ſi ſūt libatoria ē libatoriū. ſi exceptio nis iductiua. tūc ē exceptōis iductiuū. vt ſi creditor tra dit iſtr̄m debitori ex hoc ſignat̄ pactū libatoriū factū a creditore debitori. vt. l. labeo. ff. de pac. Rō. q2 vt reddi tio inſtrumēti aliqd opet̄. ſ. volūtatē creditoris liberare volētis debitorē. Sʒ vbi creditor pignᵘ reddit debito ri nō ſignat̄ liberatio: vt. l. ſequē. ff. eo. ti. q2 hec redditio pōt aliqd opari. ſ. ꝯferre vtilitatē debitorij vſu pignoꝝ. Secus in caſu p̄cedēti in quo nō opat̄ niſi vt dc̄m ē. ex quo p3 qḋ redditio pignoris nō ſignat remiſſionē eoꝝ. Itē ſi inſtr̄m debiti repit̄ penes debitorē3 ex hoc ſignat̄ redditio creditoris niſi ꝯtrū ꝓhibeat̄. l. ſi cyrographū. ff. ð pigno. q2 iūſtr̄m p̄ſūmit̄ puenīſſe ad debitorē p red ditionē ⁊ volūtatē creditoris: ⁊ hoc ſi ðbitor effectiuus. ſi ꝟo familiaris in domo creditoris ꝯuerſans tūc ſecus: q2 p̄ſumitur q̄ faciliter potuit haberi iſcio creditore. l. vnica. §. ille. C. ð la. li. tol. Itē ſi aliqua bona cōductoris ſūt per illū inuecta illata vel reducta ⁊c̄. ex hoc cōcludit̄ pactū quo pignus ꝯſtituit̄ locatori: vt. l. certi iuris. C. ð loca. ⁊ ꝯdu. ⁊ hoc ex cōi mō agēdi quo īuecta atq3 illata ſunt locatori tacite obligata: q2 ꝯbhētes videtur ſe refer re ad oē3 modū ſeu morē. Enā hoc verū ſimplr̄ nō ſolū in p̄dio vrbano ſʒ in ruſtico: ſʒ tūc demū ſūt obligata cū dn̄s ſcit inuecta ⁊ illata eſſe bona cōductoris.

¶ Pactuʒ tacitū dr̄ qḋ in ꝟitate nō ē ſcm̄ expſſe ſʒ ex aliq̄ lege ſpāli ac ſi fieret ſtatiʒ ꝓ ſcō hēre iubet̄. vbi gr̄a. Cō duxi domū a ſeio ⁊ res meas ituli. in hoc caſu res mee il late ꝓ mercede domᵘ debētur ſeio iure hoc ſtatuēte vel iubēte lege pignoꝝ: ita eē obligate ac ſi ſpālr̄ ⁊ expſſe in ter nos ꝯcordatū eēt ⁊ ꝯuētū: dato tm̄ q̄ ſi cōueniremᵘ ⁊ ſup b̄ dixerimᵘ. vn̄ ſic pactū tacitū dr̄ qḋ nō ē ſcm̄ expſ ſe. vt cū ꝯduxi domū ſi p̄āgēdo ð p̄cio dādo: tm̄ ſʒ leges adhuc venit p̄ciū dādū ac ſi paciſcēdo ita ſuiſſʒ expſſū.

¶ Pactuʒ adiectiōis in diē tale ē. vt vēdo tibi domū. ⁊ ſi potero hr̄e maiᵘ p̄ciū ad vſq3 mēſem ego repetā ipſam.

¶ Pactū legis cōmiſſorie eſt. vt vēdo tibi domū: ⁊ ſi nō ſolucio iſra mēſē volo q̄ ſit inempta: vt. C. de pac. iter em. ⁊ ven. Itē vbi creditor paciſcit̄ cū debitore q̄ a de bitore nō petat. tali caſu ītelligit̄ q̄ et nō petat ab here de: q2 pactū quo qs ſibi ꝓuidet ſolet extēdi ad heredes: q2 p hoc videtur et heredi ſuo ꝓuidere: ⁊ per hoc ꝯtrus ꝯditiōalis trāſit ad heredē. inſti. de ꝟ. ob. §. ex ꝯditiona li. Si ꝟo creditor dicat debitori paciſcēdo. nō petā a te. ſignificat perſonā tātū fieri. v3. q̄ a te tātuʒ nō petā: ſed nō minus ab herede petere poſſum: ⁊ hoc faciunt ꝟba a te: que ſic reſtringūt: vt. l. qui in furtū. ff. de pac. Sed ſi per pactum vnus obligat ſe alteri facere domum trāſit ad heredes. l. oēs. C. de ꝯtrahen. ⁊ cōmit. ſtipu.

¶ Pactum pſonale eſt qḋ nō gn̄alr̄ fit ſʒ tm̄ ꝓ vna pſona vel duabᵘ. Et dr̄ ꝓ tāto pſonale: q2 fit pſone ſoli ſic q̄ ta li ⁊ nō alteri ꝓdeſſe poſſit. vt ſi paciſcor pecuniā a te mi hi debitā nō petiturū a te ſed a tuo herede. tunc illud pa ctum tm̄ perſonā tuā tuetur: ⁊ nō heredē tuum.

¶ Pactum reale vel in rē eſt gn̄ale: ⁊ nō ꝯtinet ſpālr̄ vnā duas vl̄ plꝭes pſonas: ſʒ gn̄alr̄ ꝯplectit̄ oēs ad q̄s illa res ptinet vl̄ ptinere pōt: vt cū debitū meū oino remitto tā tibi q̄3 heredibᵘ tuis: ita vt oēs liberemini tu ⁊ heredes ⁊ fideiuſſores ⁊ nullus mihi reſeruet̄ regreſſus ad pecu niā vl̄ ad rē petēdā. Itē pactoꝝ aliud nudū aliud veſti tū. Et q pleniᵘ vellet hoc examīare traheret magnā cau dā ⁊ ꝯtrouerſiā īter doctores. hic tm̄ cū paucis ſufficiat.

¶ Pactuʒ ḡ nuduʒ dici pōt qḋ ab oībᵘ iuris ſolēnitatibᵘ deſtitutū eſt. ſ. a ſolēnitate ꝟboꝝ q̄ ſolet ꝯcipi ⁊ attendi in ſtipulatōibᵘ: q̄3 et p ꝯceptionē lraꝝ. ſ. q̄n cyrographū nō īteruenit nec aliud inſtr̄m ſup hoc ꝯfectū q̄ nudum pactū ꝯfirmaret̄: ⁊ dr̄ nudū a cā q̄ ſufficiē pōt ad pfectā obligationē. vt do vt facias. facio vt des. ⁊c̄. cuiuſmodi ꝯuētiōes dn̄r ꝯtrᵘ inoīati. Itē dr̄ nudū a foro negocū. vt q̄ſi negociū nō icidit ī certū nomē ꝯtrus. vt in nomine emptiōis vēditiōis locatiōis ⁊ ſiſiū. Itē nudū dr̄ a rei in teruētu vt tali nō itercedat res q̄ poſſet ſuo iteruētu pfe ctā reddere cām obligatiōis: ſicut ī mutui datiōe. Itē dr̄ nudū a ꝯtinētia: q̄n ſi icōtinēti poſt ꝯtrū adiicit̄ pactū ex p̄cedēti obligatiōe vires ꝯbhit vt videat̄ ineſſe ꝯtrui: ⁊ cām veſtire: vel q̄n pactū ſemel ſcm̄ ē: ⁊ poſt p traditio nē intercedit res: ſic veſtit̄ iteruētu rei. Itē pluribᵘ aliꝭs modis dr̄ ſm̄ diuerſas opiniones doctoꝝ.

¶ Pactum veſtitum dicitur ſex modis ſm̄ q̄ ſex modis veſtitur. ſ. re. ꝟbis. lr̄is. ꝯſenſu. cōtractus coherētia. ⁊ rei interuentu. vt ſm̄ Goffre. inſti. de ꝟbo. ob. Et dicit Gof fre. q̄ pactum in rem eſt quādo generaliter paciſcor ne petam: ⁊ in perſonā ne a perſona petam. ff. eo. ti. l. idē. §. pac. ⁊ nō minus ex verbis q̄3 ex mente cōtrahētium eſt eſtimādū an pactū in rē vel in perſonā ſit. Plerūq3 eni3 perſona in pacto inſerit̄ nō vt pſonale ſit pactū: ſʒ vt de mōſtret̄ cū quo ſit pactū. ff. eo. ti. l. i. §. pactoꝝ.

¶ Pactorum aliud vtile aliud inutile. ſ. ratione perſona rum. vt furioſi. qui nec tacite nec expreſſe cōſentire poſ ſunt. quare matrimoniuʒ contrahere non poſſunt: nec ad religionē3 ſe obligare: ⁊ hoc de continuo. ſecus ſi ha bet dilucida interualla. vt. vij. q. i. c̄. ſi uis. Q̄uo eni3 reus cōſtituitur qui neſcit quid facit. xv. q. i. aliquātos. Item pupillus qui nondū eſt doli capax vbi vult obligari. ſe cus ſi vellet aliū obligare quod pōt. Itē in ꝓdigo. Itē monachi ⁊ regulares pfeſſi ⁊ ꝯuerſi niſi cōtemplatiōe

monaſterij paciſcunt. cui per tales acquiritur. Item viri ⁊ vxoris qui ſibi donare nõ poſſunt ſʒ vẽdere. Itẽ romane ẽcclẽſie. Itẽ i legatis dũ legatõe funguntur. Itẽ inter prẽs ⁊ filiũ: niſi in caſtrẽſi peculio vel quaſi. Itẽ ſi res in pactũ deducta nõ ſit in rerũ nã niſi mora preceſſerit. Itẽ ſi hões res ſacra vel religioſa deducat in pactũ. Itẽ ceſſat pactũ in collatiõe rerũ ſpũaliũ. i. q. i. q̃ʒ pio. ⁊ in reb⁹ phibitis: ẽt ſi iuramẽtũ fuerit appoſitũ vt in aĩe detrimẽtũ vergẽtib⁹. Itẽ pactũ turpe aut rei turpis: aut ipoſſibilis de iure vel de facto nullã obligationẽ iducit. c. vlti. eo. ti. ſm Hoſt. in ſum. Dicit aũt pactũ a pactiõe. ff. eo. ti. l. i. pactio vero a pace ⁊ actu. nã q paciſcunt ex diuerſis ⁊ ɔtrarijs motib⁹ aĩoʒ poſt multa variaqʒ certamina in vnã ɔſonãtẽqʒ ſniaʒ ɔuenire dicunt. C. de reſcin. ven. l. ſi voluntate. ff. eo. ti. l. i. §. ɔuẽtiõis. Et hoc pactũ gñale ẽ ad oĩa q̃ ɔhunt vel agunt iter ptes cã ɔhẽde vel tollẽde obligatiõis: ſʒ nomẽ ɔuẽtiõis gñaliſſimũ ẽ. nã ⁊ ſcholares i ſcholis clerici in caplo. populus in foro ɔuenire dicuntur: vt in. §. pallẽ. ɔuẽtõis. Uel dicit pactũ a pcuſſiõe palmarũ. Ueteres. n. cũ ſe obligabãt palmas pcutiebant in ſignũ inuiolãde fidei. vñ dicit pactũ quaſi palme ictus. Itẽ pacto puatoꝝ iure publico minime derogat: ⁊ quãdo quis poſſet renũciare iuri publico. vide in. c. ſi diligẽti. de fo. compe. ⁊ eſt glo. no. in auẽ. vt ſine phi. matres. collat. vij. que exponit hunc articulum ſatis clare.

¶ Pactum per donationem. Re. infra. tranſactio.

¶ Pagani dicunt in iure qñqʒ increduli ſeu heretici. Itẽ qñqʒ dicũtur priuati hões vt villani: ⁊ oẽs qui neqʒ milites neqʒ magri ſunt. a pagos grece qd̃ eſt villa latine. vt in ſti. de mili. teſta. §. illis aũt tẽporib⁹. in fi. vbi glo.

¶ Paganicũ aduẽticiũ eſt peculiũ qd̃ ex pſpa fortũa aduenit veluti ex teſtamẽto cognatoꝝ vel ẽt agnatorũ.

¶ Palliũ eſt iſigne ornamẽtũ archiepi vel epi ſi ex puilegio ſibi ɔcedat ſumptũ de corpore beati petri in ſignũ plenitudinis põtificalis officij: vt de elec. ſignificaſti: ⁊ õ auctoritate ⁊ vſu pallij. pallẽg. c. ij. vnde ante pallij receptionẽ eccleſia dicit viduata. vt. c. di. quoniã. in papa vero deſignat plenitudinem poteſtatis.

¶ Palatini alr̃ dicunt vicarij: q: quodãmõ gerũt vicem pncipis ſm accur. in rubri. C. de pala. ſacra. largi. li. xij.

¶ Palatinus comes dicit qui curã gerebat precipuã vt miſſis notarijs ſuis negligẽtiã iudicum argueret. C. de offi. recto. l. nullã. Require ſupra. comes.

¶ Palla dicit veſtis qua altare cooperit. vʒ. line⁹ pãnus ɔſecratus qui ſup altare ponit: ſup quẽ extẽdit corporale. Sumit etiam qñqʒ p cortina vel pãno ſerico. vñ Lestitie cauſa cibus eſt non ſerica palla.

¶ Papa idẽ eſt qd̃ admirabilis. Et dĩ a pape interiectiõe admirantis: q: vices dei gerit in terris: ⁊ vicari⁹ eius ẽ: cuius ẽ terra ⁊ plenitudo eius. c. tua. ij. õ deci. ⁊ ix. q. iij. cuncta p mũdũ. hõ ẽ vicari⁹ xpi. cle. romani. de iureiu. c. ɔ hunniam. de homi. li. vi. c. ij. ⁊ iij. õ trãſla. Et quãdoqʒ dicit vicarius petri: vt. lxiij. di. ego lodo. tũc eſt ipropria locutio: vl̃ exponit: ideſt gerit vicariã quã geſſit petrus. Nã vicarius nõ dat vicarium. de officio vicari. clericos. Unde poeta anglicus goffredrus i poetria noua icipit. Papa ſtupor mũdi ſi dixero papa nocẽti. Acephalũ nomen tribuã tibi ſi caput addã, Hoſtis erit. Et in fine ſubdit. Nec deus ẽ nec hõ: ſʒ neuter es inter vtrũqʒ. Uel dĩ papa quaſi pater patrũ ſʒ Jo. an. ſup. ṽ. papa. i ɔhemio cle. Et illud qd̃ fit auctoritate pape dicit fieri auctoritate dei: ⁊ hoc ẽ verũ ſi fiat iuſta de cã. de trãſla. iter corporalia. Nã papa ñ ſubiacet legib⁹. C. de leg. l. digna vox. ⁊ ff. eo. ti. l. pnceps. ⁊ dat auctoritates canonib⁹ qui ab eo vigorẽ ſumunt: ⁊ nõ eɔ̃. c. ſignificaſti de elec. in glo. c. i. ſi aliquãdo. de ſen. ex. ⁊ eius preſentia ſupplet omnẽ ſolennitatẽ. C. de teſti. l. omni. Etiã papa ſolus eſt idoneus teſtis. c. cum a vobis. de teſti. Sed an locũ habeat in his que papa viderit anteq̃ʒ venit ad papatus apicis pmotionẽ: dicit Lodo. de roma. per Eugeniũ quartũ queſitum fuiſſe a q̃tuor auditoribus. quoꝝ ipſe vnus erat: ⁊ ſubdit q certe multi multũ muſitauerũt. finaliter reppe rit ipſe duas glo. Jo. an. ſingulares tenẽtes q ſic. õ quo multũ gauiſus acceſſit ad dñm apoſtolicum ſibi dicẽs: vna eſt. in. c. i. de renun. li. vi. alia in. c. ad apoſtolice. de re iudi. eo. li. ⁊ ita fuit iudicatũ. Itẽ ponitur pape in numero plurali. c. ſi a romanoꝝ. §. decretales. in fi. xix. di. vbi dicit. quas beatiſſimi pape diuerſis temporibus ab vrbe romana dederũt. Item papa pprie nõ habet dñium rerũ eccleſiarũ: licet hoc dicat glo. in. c. cuʒ veniſſent. de iudici. ⁊ Hoſt. dicit q papa mutat dũ vuit quadrata rotundis ⁊ in oĩb⁹ poteſtatẽ habet pterq̃ʒ in fide violãda. Dicunt ergo doc. dictã glo. dãnãdo q papa ſolũ eſt adminiſtrator ⁊ diſpẽſator rerũ eccleſie. neqʒ poteſt alienare ſine cauſa rõnabili. igitur non dñs: immo ſm Archi. xij. q. ij. nõ licet. Papa peccat mortaliter ſi alienat res eccleſie: quod eſt valde notandũ ſm dñm Pau. Quid ergo de inferiorib⁹ prelatis alienãtib⁹ ⁊c̃. Ita papa ſm cõmunẽ opinionẽ habet vtrãqʒ iuriſditionẽ. ſ. tẽporalẽ ⁊ ſpiritualẽ quãtũ ad habitũ. nõ tamẽ debet q̃tũ ad actũ vel exercitiũ mittere falcẽ in meſſẽ imperatoris in gladio tẽporali. c. duo ſunt. ⁊ c. ſi imperator. xcvi. di. c. licet ex ſuſcepto. ⁊ c. ex trãſmiſſa. de foro ɔpetẽ. Nã exercitiũ iuriſdictiõis ſecularis de voluntate cõmiſit impatori. c. ſolite de maiori: ⁊ obe. pʒ pmũ: q: vtrũqʒ gladiũ habuit xps. iuxta illud. Ecce duo gladij: ſed xps ſuã poteſtates dedit pape petro ſuo vicario. vt. xxij. di. c. i. quas ſuis ſucceſſorib⁹ admiſit. xl. di. c. i. Scõm pʒ: q: dixit. Conuerte gladiũ in vaginã. nõ dixit. pĩce. q̃ſi diceret. tene gladiũ tẽporalẽ in habitu: nõ tamẽ eo vtere in exercitio. quare papa vñ nõ dʒ gladio temporali niſi in defectũ vel pncipis ſecularis negligẽtiã: ⁊ tũc habitũ deducit ad actũ. vide bonã glo. i vſi. diſcernit. i. c. quoniã. di. x. ⁊ glo. ĩ. c. nouit de iudi. Et rõ quare papa nõ dʒ habere gladiũ tẽporalẽ in exercitio vel in actu: q: ſacrũ altaris repñtat vnionẽ xpi ad eccleſiaʒ: ⁊ aĩe ad corp⁹: ſed miniſter xpi ⁊ eccleſie q̃lis eſt papa. q ſe ſcribit ſuũ ſeruoꝝ dei. c. relatũ. õ ſen. excõ. ⁊ in pn. decre. talis non dʒ habere gladiũ quo anima diuidit a corpore. Sunt ergo duo pncipia in eccleſia. c. ſolite. palle. per ſolẽ ⁊ lunam deſignata. Nã impator poteſtatẽ hʒ a deo approbatiue: ſʒ non imediate: q: p mediũ ordinatũ a deo. vʒ. p papã a quo hʒ poteſtatẽ collatiue. Hinc eſt q imperio vacãte iuriſditio terrarũ imperij cõpetit pape. c. lʒ ex ſuſcepto. de fo. cõp. ſʒ nõ eɔ̃. vʒ. q vacãte papatu impator ſuccedat in ſpũalib⁹. c. qualiter. de iudi. ſm Lodo. õ ro. qui etiã querit quid in legato ſedis apoſtolice. an eidẽ etiã competat talis iuriſditio vacãte imperio: ⁊ videt q ſic: q: õ gremio pape. c. ſub militib⁹. ij. q. vj. ⁊ eius vice fungit. Dicit idẽ q ɔtrariũ eſt veꝝ ſm ſpecu. in ti. õ lega. §. nũc oſtẽdẽdũ. vſ. xix. Ratio. q: nemo dʒ ponere manuʒ auctoritate generalis commiſſionis in his que ſpeciali prerogatiue pape cõpetũt. c. quod tranſlationẽ. de offi. del. ſed hoc eſt pape ſpecialiter conceſſum in ſignum preeminẽtie ſingularis. ergo ⁊c̃. Hec Lodo. in ſingularibus ſuis. Et vbi papa nõ habet tẽporalem iuriſditionem. ibi. non poteſt tollere legẽ quo ad forum ciuilẽ. niſi in his in quibus vertitur periculũ fame. vbi tollere poteſt legẽ quo ad vtrumqʒ forum. c. nouit. õ iudi. c. vlti. de pſcrip. ⁊ c. fi. de fo. cõpe. li. vj. Sunt eñi poteſtates diſtincte. di. x. quoniam. vbi de hoc. ⁊ di. xcvj. cũ ad verum. ⁊ c. cauſam. ij. qui fi. ſint legi. Et tenet Jo. an. l. regula poſſeſſor. õ re. iur. li. vj. Licʒ alij dicãt q

indiſtincte quo ad vtrūq; forū papa poſſit legē tollere. x. di. ꝯſtitutiones. ⁊ c. cū eſſes. ꝺ teſta. Et q̃uis papa ſit dn̄s mūdi ⁊ iperator dn̄s mūdi dicaẜ. ff. ad. l. rodi. ꝺ iac. in. l. depcatio: ⁊. vij. q. i. i apib⁹: ⁊ i cle. paſtoralis. de re iu di. ſm Jo. an. Differēter tn̄ ſunt dn̄i mūdi: q: iperator ſicut luna ſub ſole: ita ſub apl̄ico dn̄o ē: q: ē filꝰ eccleſie: ⁊ inclinauit caput ſuū epis a qb⁹ excōicari pōt: vt di. xcvi. c. ſi iperator catholicus eſt. ⁊ c. certū. di. x. in glo. iij.

¶ Pandecta. Requi. ſupra. digeſtum.

¶ Parabolani ſūt medici qui ad curādū egra mēbra vel corpora debiliū ꝺputātur. dicti parabolani a parabola: q: plura ꝑmittūt hoib⁹ q̃ faciūt: ⁊ q: ſepius parabolis vtunẜ. vt. C. de epiſ. ⁊ cle. l. parabolani. vbi tex. Parabolani q ad debiliū ⁊c̄. ⁊ ibi ſexcētos ꝑcipimus ꝯſtitui.

¶ Parafrenalia bona: vel res parafrenales dicuntur res q̄s mulieres iux̄ dotē inſeruīt in domū viri. a para. i. iux̄ ⁊ ferna qꝺ eſt dos vel donatio. ide parafrenale dr̄ qcqd mulier hꝫ vltra dotē vſctiq;. Et ſi eſt ꝯſuetudo ꝑt talia retinere ꝑ ſe: nec marit⁹ dꝫ ſe de his itromittere muliere inuita ſꝫ Hoſt. de do. ꝑꝑ nupt. Et mulier ꝑꝑ fornicatiōēꝫ nō ſolū ꝑdit dotē ſꝫ ēt dotaliciū. i. parafrenalia. vt ē glo. ſinglaris i v̄bo dotaliciū. in. c. plerꝫ. ꝺ don. iter vir. ⁊ vxo.

¶ Parētes ſūt illi q nobis cognatōe ſūt iūcti ꝑ cuiuſcūq; ē linea ſexus hoc fiat. Scōm ēt iterp̄tatiōnē iuris dicunẜ oēs aſcēdētes ſiue deſcēdētes in ſupremū ſine inſinitū per pīnā ſiue mr̄nā cognatiōnē. Sꝫ ſcōꝫ Azo. ꝑꝑe dicunẜ parētes vſq; ad tritauū. Et vltra dicūtur maiores. Et idē eſt de liberis in deſcendendo.

¶ Pares curie dicunẜ vaſalli: q hn̄t ꝯſilia feuda a dn̄o illius feudi de quo agiẜ. ꝑut no. in. c. ceterū. de iudi.

¶ Pancratiū eſt collnctatio cū fuſtibus: vel locus lignis circūdat⁹ in quo certo ordine ſtāt pugnātes: vt in pugilibus videmus. glo. eſt in. l. qua actione. §. ſiquis in collnctatiōe. ff. ad. l. acquiẜ. Re. ſupra collnctatio.

¶ Paranimphus. vel pha. dicitur parens vel p̄ocurans ſpōſalia. Re. infra. Proſeneta.

¶ Paraferede indeclinabile dicẜ a para. i. iuxta. ⁊ feredꝰ equo ducēte redā. a verbo. his. here. ⁊ reda ſm Hugo. ⁊ bubulci ⁊ aurige domi paraferede dicuntur ſm accurſium. C. de curſu publi. l. i. li. xij.

¶ Parafidicus cōponiẜ a para vel parū ⁊ fidus. a. fidelis ⁊ icos cuſtos: q̄ſi parū fidelis ad cuſtodiēdū ⁊ obſeruādum qꝺ obſeruare dꝫ. vt colligiẜ. C. eo. ti. ⁊ li.

¶ Paripus dr̄ a pari ⁊ pus puris. qꝺ eſt cuſtodia. q̄ſi paruꝫ cuſtodiēs mādata. vt in. l. paripū. C. eo. ti. ⁊ li. palle.

¶ Participiū ſignificat ꝑut tp̄s ei⁹ vel alīꝺ mediū ſignificare declarat. v̄bi gr̄a. Lego ſtichū ſuū meū fugitiuū. hoc participiū fugitiuū ſignificat ꝯditionē: q: ſenſus ē. ſuū q meus ē ſi erit fugitiuus. l. itaq;. ff. ſi cer. pe. ⁊. l. ſtichū. ff. de le. i. Sꝫ ibi. lego ſtichū ſuū meū ꝑntē vel recepiū ex teſtamēto titij vł factū artificē: ⁊ ſic ꝺ aliis. nō facit ꝯditionē: q: hec participia ſūt p̄ntis ⁊ p̄teriti tp̄is. iꝺ nō pōt cōp̄rehēdi ſignificatū ꝯditiōis. Itē ibi. Lego heredi vt acceptis cētū a titio reſtituat hereditatē. ſignificat ꝯditionē. l. atteſtatos. ff. ꝺ ꝯdi. ⁊ demō. q: participiū acceptꝭ ablatiui caſus ēt ſignat futurū lꝫ ſit p̄teriti tp̄is: q: ſenſus ē. ſi accepit centū in futurū ⁊c̄. Itē ibi. vēdo tibi certa vina. ⁊c̄. hoc pacto ꝙ erūt deguſtāda ifra certuꝫ diē. hoc participiū deguſtāda nō ſignificat ꝯditionē: q: vēditio eſt pura: ⁊ ſi ſtaret ꝑ emptorē ꝙ nō deguſtaret. tūc die p̄terita periculū eēt ſuū. l. ſiquis vina. in prin. ff. de peri. ⁊ cōmo. rei vēdi. Rō ſm Bar. lꝫ hoc p̄ticipiuꝫ ſit futuri tp̄is: nō tn̄ ſuit adiectū diſpoſitiōi: ſꝫ exactioni. Etiā habuit limitationē certi tēporis. Alij nitunẜ dicere ꝙ ibi ſignificeẜ ꝯditio reſolutoria. ſ. ſic deguſtādo reprobentur vel approbentur vina.

¶ Participatio cū excōicato duplex eſt q̄dā iducit maiorē excōicationē. ſ. q̄ ſit i crimie. de ſen. ex. ſi ꝯcubine. ⁊ c. nup. alia iducit minorē. ſ. q̄ ſit i locutōe oſculo ſalutatōe menſa thoro ⁊ ſilib⁹. xi. q. iij. ipſo iure cū excōicato: ⁊ qui cōicauerint: ⁊ a qb⁹ repellenẜ he excōicatiōes hēs. iij. q. iiij. engeldrudā: ⁊ ꝺ excep. c. a nobis: ⁊ ꝺ cle. exco. mini. c. ſi celebrat. Sūt autē q̄dā pſone excepte q̄ ſine hac pena excōicato p̄ticipāt. ſ. vxor. filiꝰ. ſuus. colon⁹. ⁊c̄. xi. q. iij. qm̄ miltos. ꝺ ſen. exco. qꝺ i dubiis ⁊. c. iter alia. ſꝫ Spec. ⁊ Garſiā. mittēdo nun: ui vel lr̄as excōicato incurrit minorē: q: quaſi loqui videẜ. ff. ꝺ ꝯſti. pecu. l. licet: ⁊ ē glo. in. c. ſtatuimus: ⁊. c. ꝯſtitutiōes. de ſen. exco. li. vi.

¶ Pater eſt ille quē nuptie deſignant. i. p̄ſumunt eſſe vt dicit azo. in ſum. C. de in ius vocan.

¶ Paterfamilias dr̄ is q eſt ſui iuris ⁊ p̄ntis p̄prie: cuiuſcūq; ſit etatis: ſed filiuſfamilias eꝯ. Re. loco ſuo.

¶ Patres etiam dicti ſunt quos plebs ſibi creauit vt ipſi plebem excederent.

¶ Patres conſcripti dicebanẜ. quorum nomina in tabulis aureis ſcribebantur.

¶ Pr̄ia ptās ſm azo. in ſum. C. eo. ti. eſt ius q̄dā qꝺ hn̄t hi q ſūt de iperio romano in liberos nāles ⁊ legitimos quod ius alij nō habēt: vt inſti. de patria po. per to.

¶ Pr̄icij dicunẜ iꝺ. q: p̄torie p̄tāti p̄ſunt ſm Iſi. li. ix. c. iij. ēt p̄ricius eſt is quē iperator ſibi elegit in p̄rēm: vt inſti. q. mo. ius. pa. po. ſol. §. filiuſfamilias. ⁊. C. ꝺ ꝯſol. euiſdē li. l. ſi. Itē i alia ſignatiōe dicti ſunt p̄ricij q̄dā nobiles de ciuitate: ⁊ oliꝫ dicebanẜ p̄res p̄cipū. ſ. ad ꝯſilia p̄ſtāda.

¶ Patricida eſt qui patrem occidit. alr̄s in iure ciuili ponẜ parricida. C. de his qui pa. vel libe. occi. l. vnica.

¶ Patricidium. alr̄s. parricidium eſt homicidiū nephandū qꝺ cōmittiẜ in parētes. in liberos. in proximos collaterales. ⁊ affines. Re. ff. ad. l. pompeiam.

¶ Parrochia eſt locus in quo degit pp̄lus alicuius eccleſie deputatus ſm Goffre. in ſum. eo. ti. Et parrochiarū diuiſio incepit a dionyſio. xiij. q. i. c. i. conſiſtit autē ius parrochiale in hoc ſm Hoſ. in ſum. eo. ti. ꝙ oēs parrochiani in diebus dominicis ⁊ feſtiuis miſſam audiāt in eccleſijs in quarum parrochijs habitant: vt. c. i. eo. ti. de conſe. di. i. ſiquis. etiā conſiſtit in decimis perſonalibus que eccleſie parrochiali debentur. xvi. q. i. ſiquis laicus: ⁊ in oblationib⁹ que dande ſunt ſacerdoti parrochiali qui pro populo orare dꝫ. x. q. i. quia ſacerdotes.

¶ Patrin⁹ vel p̄rīna dr̄ fili⁹ vel filia ſp̄ualis cōpatruꝫ vel cōmatrū mr̄is vel p̄ris: quē vel quā quis de fonte baptiſmatis leuauit: vel ad ſacr̄m cōfirmationis tenuit.

¶ Patruus dicitur frater patris quaſi pater alius.

¶ Patruus magnus eſt frater aui.

¶ Patrueles dicti ſunt. quorum patres inter ſe germani vel fratres fuerunt.

¶ Patrueles ſorores ſunt dnoꝝ fratrū filie: ſed vtrū appellatōe patrui ꝯtineaẜ patru⁹ magn⁹: ⁊ vi ꝙ nō: vt in. §. patruus magn⁹. in. l. iuriſcōſultus. ff. de gradi. ſꝫ in oppoſitum ꝙ ſic aliqui defendere nituntur: quia differentia addita generi cōtrahit ipſum ad ſpeciē ſub illo genere: vt animal rōnale ſpecies eſt animalis. ſic ⁊ patru⁹ magnus ſpecies patrui eē ꝑbatur. ſimile. ff. de adop. l. i. vbi adoptio filij q ſui iuris eſt ſpēs eſt adoptiōis.

¶ Propatru⁹ ē frater ꝑaui: ⁊ abpatruus ē frater abaui.

¶ Patronus ſm canones dicitur ille qui habet ius p̄ſentandi aliquē beneficiū eccleſiaſticū: ſed ſꝫ leges eſt qui manumiſit ſeruū ſuuꝫ ſponte a domino: qui ſeruus dicitur libertus eius a quo ſic manumiſſus eſt. Etiam patronus quādoq; diciẜ aduocatus: vel ecōuerſo aduocatus patronus cauſarum: quia patrociniū p̄ſtat vel patrocinatur: ⁊ in primo ſignificato tria faciunt patronus

vnde. Patronū faciunt dos.edificatio.fundus. Requi re sup:a.iuo patronatus.

¶ Passim.i.indĩ̈ter.ð ap.cū sit romana.r.c. pastoralis. de offi.dele.in glo.iij.in.c.in pertractādū.de iura. calum.

¶ Pauperies est dānū sine iniuria faciētis ipm dānū vt ab aīali qð sensu caret fcm̄.vt si equus tuus segetē meā pauit:vel alr dānū mihi dedit. Non.n.pōt dici iniuriā fe cisse cū sensu careat.isti.si qua.pau.fe.di.§.paupies. vbi dicit glo.q̄ ē mirabilis expositio r legalis. Differūt aūt dānū.malefi:ciū.r paupies.nā dānū fit cū aīo iniuriādi: vel ab hñte animū iniuriādi:l3 nō vtaſ. Alia patēt locis suis. De pauperie actione require supra.actio.

¶ Pauliana actio. Require ibidem.

¶ Par ſm Goff.est discordie finis.vt.c.i.de treu.r pa. in glo.i. Itē par ē vīculū cheritatis:vt.l.c.nouit.§. l3 forsā. de iudi.r fuit fex cāe pp quas nō est par inter hoies. Pri ma q: nō puniunſ maleficia. 2ᵃ abūdātia tpaliū. 3ᵃ q: nō pugnam⁹ ɔ̄ demōes. 4ᵃ q: nō ɔsideram⁹ dāna litis vbi diuitias corp⁹ r aīaz pdimus. 5ᵃ dubi⁹ euētus bel li qui nō ɔsideraſ. 6ᵃ q: nō ſuamus pcepta dei nec sol uimus decimas:r sic qð nō capit xp̄s tollit fiscus.xvj.q. vij.maiores. Hec est glo.no.de re iud.li.vi.ad eplice.

De Pe.

¶ Peculiū est pusilla ſuba vel pecunia sepata a reb⁹ r ra tiocinijs pris vel dñi data vel pmissa filio vel seruo.ff.ð pe.l.deposi.§.peculiū. Et est multiplex.s.castrēse.vel quasi castrēse. pfectitiū.aduentitiū.paganicū.nō paga nicū.C.de bo.que libe.l.cū opz.l.cū multa.l.cū nō. Itē peculiū dī res parafrenales.ff.de iur.do.l.si ego.§.dot. Itē peculiū ponitur p hereditate vel patrimonio.C.ð epis.r cle.siquis presbyter.ff.ad trebel.l.cogi.

¶ Peculiū castrēse ē qð miles acgrit dū militat ī castris. r illō ē filij plēo iure tā q̄d ad pprietatē q̄; q̄ ad vsufructū.

¶ Peculiū palatinoꝝ dī ēt castrēse.s.militū palatij q pn cipē sequuntur ſm accur.C.eo.ti.li.xij.in rubrica.

¶ Peculiū q̄si castrense.dī illud qð aduocatus acquirit pstādo clientulis suis patrociniū in causis:vel qð magi ster grāmaticus logicus vel rhetoric⁹.in scholis suis lu cratur exercitio.in.l.fi.C.de inof.testa.

¶ Peculiū aduētitiū est quod filio aduenit ab auo pīno vel mr̄no.vel ab altero:vt ex prospera fortuna.r ex testō agnatoꝝ vel cognatoꝝ.r quod sic filio aduenit ipsius est quo ad pprietatē.patris vero quo ad vsufructū. Et dicitur alio noie paganicū aduenticiū. Itē aduenticiu3 si ab impatore vel augusto datū fuerit cōparaſ castrēsi peculio.in.l.cum multa.C.de bo.que li.

¶ Peculiū pfecticiū dī illō qð de reb⁹ paternis vel dñi cis pficiſ r filio vel seruo daſ vt in eo negocieſ. r illō est pris quo ad pprietatē:l3 filij vel serui quo ad vsufru ctum. Et etiā alias diciſ paganicū pfecticiū.

¶ Peculiū clericoꝝ ē pīmoniū clericoꝝ.nā peculiū pīi moniū appellaſ.ff.ad trebel.l.cogi.i pn.vñ illō qð a cle rico velut ppriū possideſ eius peculiu3 diciſ:lcdo⁹ tñ r vsualr peculiū dici solet filioꝝ r seruoꝝ pīmoniu3 qð eis a dño vel pre daſ.vt.ff.eo.ti.per totū.

¶ Peculiū clericoꝝ pfecticiū est qð de bonis ecclesie p cedit:vel quod ecclesie cōtēplatione acquiritur.

¶ Peculiū aduenticiū eorūdē est quod acquiriſ ex ope ra coꝝ:vl als.puenit ex itnitu persone:r hoc no. Gof. in sum.eo.ti.r dicitur peculium a pecunia.

¶ Pecunia appellaſ totū qð hoies habēt:r diciſ a peco ribus: q: gcqd antiq hēbant totū in pecorib⁹ cōsistebat: vt.i.q.iij.totū:r sic sumitur cōiter. Qñq3 tñ capiſ pprie r stricte solum p numerata pecunia:vt.xiiij. q.iij.c. pu tat quidam:r ibi glo. Alr appellatione pecunie oēs res ɔtineſ.C.ð ɔsti.pe.l.ij.cuī peculus ait noie pecunie ap pellatiōe rē significari.ff.ð v.si.l.etiā.vbi gl̄o. Heres fu ctus hereditate adita vēdit eā r emptori per stipulatio nem pmittit q̄cq̄ pecunie ex hereditate ad ipsu3 perue nerit rē. appellatiōe pecunie ois res significaſ:q: sensus est.ois res q ex hereditate ad me puenerit:r capiſ signi ficatū ex dispōne pcedētī.s.vēditione hereditatis:q̄ oēs res significat. Itē ibi late significat dicēdo:heres mi vo lo te restituere tit. o pecuniā meā.i.hereditatē meam. vñ pinde est ac si dicat hereditate3 bona vel res meas:vt.l. nāq3.§.fi.ff.ad trebel.sed ibi significat strictissime dū fi liosfamilias phibeſ mutuari pecuniā:q: significat pecu niā numeratā.l.i.ff.ad sena.cōsul.mace.iūcta.l.l3 r fi.§. pecunie eo.ti. Rō vtriusq3:q: in pori casus subiect⁹ fuit ex fauore.ğ āpliandus:l3 h̄ casus subiectus est ex odio. ergo restringēdus:vt in regula odia.de re.iur.li.vi.

¶ Pedanei iudices. Re.supra iudices pedanei.

¶ Pedagia dñr que dantur a transeūtib⁹ in locū cōstitu tum a pncipe:r capiens pedagiū d3 dere saluū ɔductū r territoriū eius tenere securū:adeo q̄ si aliquis derobe tur idest spolieſ:r est vulgare gallicoꝝ:teneſ ei dñs ter re rapinā resarcire ſ3 Bal.in vsi.feu.de pa.iura.fir.in.§. ɔuēticulas.facit.l.ne quid.ff.de incen.rui.naufra.r no. Archi.xxiij.q.v.siqs peregrinoꝝ:sed guidagia. Re.ſ.

¶ Pecoris nomine continentur boues.

¶ Pecoꝝ ad aquā appulsus est ius adducēdi vel appel lendi pecus ad aquā fontis alieni iure seruitutis.

¶ Pediculi dicuntur quedā argentea substētacula qui bus vasa vel res quelibet velut pedibus sustētatur: ius ponitur in.l.pediculis argenteis.ff.de au.r argen.le.

¶ Pedetentim:vide in glo.i.in cle.

¶ Pedagogus est ille qui ab initio istruit pueros:r dī a pedos.i.puer:r gogos ducere.quasi ductor siue guber nator pueroꝝ.isti.q.ex cau.manu.nō pos.§.eadē.l.elyа scētia:vbi glo.pōt enim minor.xx.annis maior tñ.xvij. manumittere pedagogum suum:vt ibi dicitur.

¶ Pedamēta dicuntur sustentamenta pedum vinearū: r dicuntur gallice parilli.

¶ Pena r suppliciu3 differunt.vt no. Archidia.xi.q.iij. nemo.per totum.

¶ Pene.i.quasi.r no.iij.q.vij.c.qui sine.

¶ Penes notat plene Jo.cal.in cōmento decre.postula stis.de ɔces.pben. Et differētiā inter penes r apud vide per Jo. Linconič.in.l.siquis in tīrā.C.vnde vi.vbi dicit: q̄ illud est penes aliquē cuius possessionē habet:sed il lud ē apud aliquē:cuius solā detētionē habet.vt depo sitarius r cōmodatarius:r dicit q̄ in dicta.l.apō. sumi tur improprie:vt.l.penes.ff.de vbo.signi.

¶ Peius.notat pau.in cōmēto.c.in litteris.de restit. spo.

¶ Penitus no. Jo.an.c.i.de sup.neg.prela.

¶ Pena est delictoꝝ debita coertio vel satisfactio:que le ge vel a ministris legis imponitur.

¶ Penam committi est penam debere.

¶ Penitētia ſm Amb.est pterita peccata plāgere:r plā genda iterū nō cōmittere:vel sic ſm Augu. Est quedā dolens vīndicta puniēs in se qð cōmisisse dolet.de quo plura vide in tractatu de pe.dis.iiij.r.iij.

¶ Penula ē quedā vestis qua nō vtebantur nisi ciues ro mani:q̄ fuit data patri pauli:q: societatē ɔtraxerat cu3 romanis:r ēt beat⁹ paulus aduersus iniustos romanū ciuē se appellauit.c.si in adiutoriū.dis.x. Beatus Paulus Ciuis romanus.

¶ Pensio est idem quod census vel tributum.

¶ Pēsitatiōes publice ſm Azo.in sum.C.si ppter pub. pen.ven.dicunſ annue exactiones tributoꝝ vel vestiu3 auri vel argēti:que a certis psonis prestabanſ fisco: sed pēsiōes publice dicūtur que ad viarū vl ad pontiū refe ctionē pstāde sunt a possidētibus vt sic fiat oīu3 datoꝝ.

quedā collocatio: ⁊ ſic pēſitatio eſt quaſi pēſionis ſolo.

¶ Pētatheucū eſt volumē ↄtinēs quinq̧ libros moyſis. a pēta.i.quinq̧ ⁊ theucū mādatū.q̄ſi ⁊c̄.vt in.c.i.de deci.

¶ Peragarie ē ſuitus pſonaꝝ ⁊ reꝝ: ⁊ dī quaſi pfecta ⁊ magna angaria. Eſt aūt angaria ſuitus pſonaꝝ ⁊ nō rerū. Itē pāgarie dr̄ exactiōes ⁊ pſtatiōes primōtoꝝ.ſ.onera q̄dā q̄ pdio incubūt vl̄ iponunt: ⁊ erāt forte exactiones equoꝝ vel vecturarū ad portādū annonā militib⁹: vt colligitur.C.de curſu pub.an.in rubrica.li.xij.

¶ Perangada ē veſtis de auro vulgari q̄ a gaydis veſtimētoꝝ vl̄ clamidū poni ſolz: vl̄ veſtis q̄ hꝫ auꝝ tm̄ i ſupficie. Re.ſ̄.oloberus.⁊.C.de veſti.olo.⁊ deaura.li.xi.

¶ Peregrinātes large dr̄ illi q̄ a loco ſui domicilij pficiſcunt.C.ō incol.l.ciues.pprie aūt dr̄ romipete aploꝝ ⁊ alioꝝ ſctōꝝ limina ⁊ oratoria viſitātes. xxiiij.q.iij.ſiqs romipetas.⁊.c.paternaꝝ.⁊.c.illi,q. Etiā dr̄ illi q̄ accedūt ad pñtiā dn̄i pape.vt.eo.ti.c.vnico.⁊.ij.q.vi.arguta.

¶ Peregrini dr̄ oēs qui nō ſūt de epiſcopatu ordinādi ſiue ſint clerici ſiue laici ſm̄ Hoſſ.i ſum.de cle.pegri.qꝛ tales recipi ñ debēt ab ep̄o alieno ad ordies vl̄ dignitates aut eccleſiaſtica ſacra.vt.lxxi.di.p totū: ⁊ in ti.de cle.pegri. Ūn̄ cleric⁹ pegrin⁹ ē q̄ i aliena ꝓuincia ordinat.

¶ Perēptoriū dī a pimēdo: eo q̄ oino pimat vt termin⁹ perēptori⁹: vltra quē nō dant vlteriores dilatiōes. Silr̄ exceptio perēptoria dī q̄ pimit actionē. Etiaꝫ dī citatio perēptoria: qꝛ oēs alie citatiōes debēt fieri antq̄ꝫ aliquis tanq̄ꝫ ↄtumax puniat: iudex tn̄ perēptoriā citationē vel perēptoriū dem̄ ex tāte cauſa ſtatim mittere pōt. Et ideꝫ opabitur qd̄ alie tres citationes poſſunt opari.

¶ Perēptoriū ſoluit.i.poſſibilitas ferendi ſententiam.

¶ Per notat Archid.xiij.q.ij.c.ebriō.⁊ Paulus de liaça. plene i cle.i.de ſum.tri.⁊ fi.ca.⁊ Jo.An.de elec.dudū.in fi.ff.de v̄bo.ſig.l.vrbana.§.pnoctare.vbi dictio p.notat pfectionē: vt habetur in.l.ſi tu.ff.de le.i.

¶ Pergula eſt tuguriū vel obumbratio frondoſa ⁊ ponitur in glo.§.contrahentes.c.i.de ſo.compe.li.vi.

¶ Perequator eſt qui hoīes ⁊ territoria pequat.i. valde equat: vel q̄ ſdītū ꝓpter defectū equa pēſione vt ꝓus aſſignat nouo poſſeſſori.vt.C.de fun.pīmo.l.fundi.li.xi.

¶ Perduelliones. Re.ſupra crimen leſe maieſtatis.

¶ Peripſima eſt purgamētū vl̄ cortex pomi vel piri.vñ. Tolle peripſimā,ede pulpā ſpernēs arullam.

¶ Permitti dī aliq̄d trib⁹ modis. Pmo qd̄ nullo iure ꝓhibet. 2° qd̄ ↄ̄ hūanas ↄſtitutiōes idulget. 3° illicitū vt magis illicitū vitet: vt eſt glo.cū exēplis.i.c.oēs.di.iij.

¶ Permutatio ſm̄ Hoſſ.ē vni⁹ rei ꝓ alia vicaria pſtatio. vl̄ vicaria pſtatiōe mutatio. Et ↄ̄hit ſic pleriſq̧ placet: q̄ñ inter aliqs cōuenit vt certa ſpēs ꝓ certa det.C.eo.ti. qm̄ aſſeris. Si.n.ↄueniret vt certa ſpēs daret ꝓ incerta: vl̄ eꝫ nō eēt permutatio: ſꝫ ↄ̄ctus innominatus.ſ.do vt des ⁊c̄.⁊ pmutatio ↄ̄ct⁹ io fuit iuēt⁹: qꝛ ſepe poterat aliqs hr̄e aliq̄d inutile ſibi vel pui cōmodi qd̄ alteri multū valē poterat: ⁊ eꝫ. Et ꝓus igrabat qualr̄ res vni⁹ alteri⁹ fieri poterat ad qd̄ inuent⁹ eſt ille ↄ̄ctus pmutatiōis.

¶ Perpetuū quandoq̧ idē eſt quod generale.ō electi.c. meſſana.⁊.c.vt circa.eo.ti.li.6.vt dicendo.edicto perpetuo.i.generali prohibemus.

¶ Perplexitas ē cōſtringēs ⁊ ineuitabilis neceſſitas peccandi que ꝓuenit ex erronea volūtate.vt.c.i.in ſum.di. xiij.vbi glo.bona. Etiam de dūa inter mortalia ⁊ venialia ponitur ibidem exemplū da iudeis crucifigentibus chriſtū: ⁊ ſiquis rñdet querēti inimicū ſi ſit in loco. Itē ſi vir denegat vel reddat vxori debitū petēti. Et declat ibi q̄ nullus pōt eē pplexus īter duo mala: ⁊ ſic perplexio eſt ſolū ad ſtultā opinionē alicui⁹. de hoc vide in.c. nerui teſticuloꝝ.xiij.di.vſq̧ ad finē diſtinctiōis.

¶ Perpenſus.i.perfecte pēſatus ⁊ deliberatus.de pūc.c. viri.circa medium.li.vi. Et ſic dicitur in ꝓhemio cle.unus ſanctio perpenſa.digeſta conſilio.

¶ Perſone quedā dr̄ priuate improprie: vt ille que ſūt exēpte a iure cōmuni.vt di.iij.p̄uilegio.vbi dicit q̄ p̄uilegia ſūt leges priuatoꝝ. Quedam v̄o dicūtur ꝓprie priuate.vt ille q̄ nō habent dignitateꝫ.iiij.q.v.qui cōtra. vnde clerici nō dicunt priuate perſone: cū habeāt dignitatē.i.ordinē eccleſiaſticū.vt in.c.priuilegio.ꝓalle.⁊ di. iiij.quiq̧.ſm̄ Jo. Itē ſm̄ alanū quedā ſunt pſone publice que ſūt in officio publico: vt tabellio iudex balliuus. Alie priuate que non ſunt in officio publico.

¶ Periuriū ꝓprie dicit quādo aliqs iurat cōtra canonica ſtatuta vel temerarie. Et dicit multiplr̄. Primo.i.falſa iuratio: que ſi ignorāter adhibita omni diligentia facta fuerit ſic nullū pctm̄ ē.xxij.q.ij.homines. Secūdo dicit trāſgreſſio liciti iuramenti: ⁊ ſic eſt mortale.vi.q.i. quicūq̧.illicitū aūt ſciēter iurans peccat: ſed nō ↄ̄trauenies. Tertio dī indiſcretū iuramētū: ⁊ eſt veniale.xxvi, di.§.criminis in fi. Quarto dicit mēdaciū iuramēto firmatū ⁊ eſt ſemper mortale.xxij.q.ij.quod ait: ⁊ ē crimē adeo magnū q̄ clericus periurus ab officio ⁊ beneficio ſuſpēdi debet.c.peruenit.de fideiuſ.c. inter dilectos. de exceſ.prela.⁊.c.querelam.de iureiuran.

¶ Perſonalitas ſignificatur p has dictiōes.tu mihi.ego tibi.cū alio ſignificato qd̄ ꝓbabiliter ↄcludit.⁊ ſi nullo modo cōcluditur.tūc eſt impſonalitas: qꝛ actuꝫ viciat. ꝓut rō dictat.v̄bi gratia. Ago q̄ ↄſtituas te mihi ſoluturū debitū a titio.rñdes impſonaliter dicendo ſatiſfiet tibi ab illo: vel ſimplr̄ ſatiſfaciet.hec impſonalitas ſignificat te nō ↄſtituere mihi: ⁊ q̄ nulla ſit obligatio.l.aut ſi quando.C.de conſti.pe. Rō.qꝛ hec v̄ba non ſignificant alium obligari.nā alius aliū obligare nō pōt: nec veriſimile ē quē iactarū ſuū.l.cuꝫ de idebito.ff.de ꝓbat.facit l.arrianus.ff.de ac.⁊ obli.vbi non ſit facilis interpretatio ꝓ obligatiōe: ⁊.l.ſtipulatio iſta.§.ſiqs ita.ff. de v̄bo. ob.naꝫ cōmuniter quis ſibi acquirere cupit.ideo veriſimiliter ſtipulās vult acquirere ſibi: quare.lꝫ quis dicēdo promittis decem.nō exprimat v̄bum mihi vel tibi.⁊ alter rñdet nō dicendo tibi: tamen illa verba mihi ⁊ tibi ſupplētur ⁊ ſufficiēter itelligunt ꝓpter cām dictā: vt in l.ſtipula.ꝓalle. Itē ſiquis ſtipulat decem dare ſibi alter rñdet dari: ſꝫ nō dic̄ a me.valꝫ ſtipulatio.l.ſi.§.ſi.ff.ſi certū petat.⁊.l.illa ſtipulatio.ff.de v̄bo.ob.⁊ ē ſenſus q̄ dabitur p ipſuꝫ ꝓmittentē vel per alium: quia hoc ſignificat illud v̄bum imperſonale paſſiuū dari. Et quo ſequitur q̄ non eſt obligatus ad dare: ſed tenetur ad ſcīn per quod detur.ſecus in illo qui ꝓmittit dare: quia tenetur rem accipiētis facere: quia verbū hoc importat q̄ ipſe dabit. Et ſi diceres.heres q̄ iuſſus eſt facere q̄ titius cētum hēat tenet p ſe dare.l.ſi heres.ff.de le.i.ita in ꝓpoſito q̄ promittēs dari debeat per ſe dare. Reſpondetur q̄ hoc v̄buꝫ habeat ſoluit hoc cōtrariū qd̄ ſignificat iure dominij: ſꝫ ex ꝓmiſſione non transfertur dn̄iū. ⁊c̄. Item teſtator legauit titio ſeruos quos ipſe teſtator manumittere nō poterat vt manumitterentur. manumitti nō poſſunt.hec imperſonalitas ſignificat q̄ legatari⁹ ſeruos nō habebit: ſed remanebunt penes heredē: vt.l. ſiqs.ff.de leg.iij. Secus ſi diceret vt manumitteret: qꝛ tūc remanerēt penes legatariū.l.ſiquis eum queꝫ.ff.de cōdi.⁊ demon. Rō.qꝛ ex ſignificato v̄bi pſonalis imponitur onus legatario: ⁊ ſi nō tenet onus emolumētū penes eum tamen remanebit: ⁊ ſic de alijs.

¶ Pertinere ad nos dicunt q̄ ſpectant aliquo titulo nō cauſa pignoris: ⁊ que noſtra nō ſūt: ſꝫ eſſe poſſunt.l. verbum pertinere.ff.de verbo.ſigni.

¶ Pertinacia in malo. pſeuerātia ī v̄tute dī. Nā ptinax dī valde tenēs vel iprudēter durus. irreuocabilis. īdocibilis ⁊ obſtinatus ſm Jo. an. in cle. i. de ſum tri.

¶ Petitio hereditatis oibus illis ɔpetit q iure veteri vel nouo heredes ſūt vel fiunt: ɔ̄ poſſeſſores vel qui ꝓ herede poſſidēt: nec pōt dicere q̄re poſſidēt veteri iure. veluti. xij. tabularū: vl' ex teſtō. nouo iure. velut ex ſenatuſcōſulto. qui vero cū titulo poſſidēt hereditatē: nō tenenť petitiōe hereditatis niſi in trib⁹ caſib⁹. vt ſi venditor nō apparet: vel modico diſtraxit: vel de ꝓcio nō eſt fact⁹ locupletior: qb⁹ cauſis vtilis petitio hereditatis liberis cōpetit ɔ̄ teſtm̄ parentū. ⁊ parētib⁹ ɔ̄ teſtm̄ liberoꝝ. ⁊ fratri ɔ̄ teſtm̄ fratris: q2 turpē pſonā inſtituit heredem. hec autē de inofficioſo vtilis eſt: q2 competit a tpe adite hereditatis vſq3 ad quinquēniū exheredato nō dño ɔ̄ ſcriptum heredē aditiōe iam factum dominum.

¶ Petitio hereditatis fideicōmiſſaria competit ei cui fideicōmiſ. hereditas reſtituiť ex ſenatuſcōſul. tre.

¶ Petitio hereditatis poſſeſſoria q̄ dī bonoꝝ poſſeſſio infra annū vtilis dať emācipatis: vel ſuis heredibus infra centum dies. ceteris vſq3 ad. xxx. ānos pdurat. inſti. de bo. poſſeſſio. in. §. liberis.

De Ph.

¶ Philantrophum idem eſt quod ſalarium.

¶ Philateria dicuntur carte in quib⁹ continentur incantationes. xxvi. q. v.

¶ Phitones ſunt incātatores vel diuinatores dicti a phitone qui ſuit auctor diuinandi.

¶ Phiſis idem intelligiť in verbo oimodā. vt in cle. i. de ſo. cōpe. ſed an poſſidens eccleſiā pleno iure poſſit eius bona cōuertere in vſus ꝓprios. Et diciť q nō in glo. verbi ad menſam. in cle. i. de exceſ. prela.

De Pi.

¶ Pignus ē res mobilis vel ſe mouēs apud creditorē a debitore tradita ⁊ collata ad pſtādū ſecuritatē de ſoluēdo debito vel adimplēdo ꝓmiſſo. Uel ſic. pignus ē res obligata ꝓ dēbito ad ſecuritatē creditoris: ⁊ dī a noīe pugnus: q2 pugno vel manu tradiť: ⁊ ɔ̄ſiſtit ī re mobili ꝓpe q̄uis hypotheca ſit ꝓprie obligatio rei imobilis. Et dī hypotheca ab hypos. i. ſb. ⁊ theſis poſitio q̄ſi ſuppoſitio. Itē pignus ſm Pla. eſt qd̄ dať pp rē creditā q̄ dum reddiť ſtatim pign⁹ auferť: cui⁹ poſſeſſionē ad tps ſolū ɔ̄ſequiť creditor ceterū dñiū penes debitorē eſt: ⁊ ponit idē dīaz dicēdo. Pignora natoꝝ dicunť pignora rerū ſubdens. ſed vtraq3 cōfundit auctoritatē lectoris.

¶ Pignus ꝓtoriū dī illud qd̄ alicui a iudice datur pro maiori ſecuritate rei petite ⁊ adiudicate. vide. l. ſi decreto. C. qui po. in pi. ha. l. i. C. de ꝓſta. pig.

¶ Pign⁹ cōmitti ē in eū ſtatū puenire vt debitor dñium pignoris amittat. verbi grā. tradidi vl' mutuaui tibi pecuniā ſb pignoris ɔ̄ditiōe. vt niſi ſtatuto die pign⁹ luas vl' redimas debitū ſoluēdo q ip̄z cōmittať. i. amittať.

¶ Pignus ē duplex. ꝓtoriū ⁊ iudiciale. ꝓtoriū eſt qn̄ mittiť actor in poſſeſſionē pp ɔ̄tumaciā rei i nō ɔ̄parēdo an̄ liſ. ɔ̄te. vl' poſt. S3 pign⁹ iudiciale ɔ̄ſtituiť qn̄ poſt ſniaz mittiť actor i poſſeſſionē ob victi ɔ̄tumaciā in nō ſoluēdo. tūc. n. victor ſtatī acq̄rit nālē ⁊ ciuilē poſſeſſionē. de hoc. no. p docto. in. c. cōtingit. de do. ⁊ ɔ̄tu.

¶ Pigñare ē rē aliq̄3 ꝓ debito obligare creditori. vt ſecurior ſit de ſolōne debiti vel eſt facere ɔ̄ctū ſic dictū.

¶ Pignoraticia actio. Re. ſ. actio pignoris.

¶ Piſtores olim dicebanť faciētes panē palatij q ſuberāt comiti horreoꝝ. vt. C. de piſto. li. xi. ſm Accur.

¶ Piſcina loc⁹ dī ꝓ nutriēdis ⁊ ɔ̄ſeruādis piſcib⁹ deputatus: vt qn̄ placuerit dño de ipſis capiat.

¶ Pileus dicitur a pilis: q2 pilos capitis tegit ⁊ ſtringit ſm Joan. and. in cle. ij. de vi. ⁊ hone. cleri. poteſt etiā3 dici a pilis: quia de pilis factus eſt.

De Pl.

¶ Placere. i. arbitrari ſm volūtatē rōne regulatam: ⁊ eſt actū ponere in placētia vt in arbitrio vt in. l. theyo ancilla. §. ſorore. ff. d fideicōmiſ. lib. vbi relicta libertate ſi heredi placeret iſpiciť qd̄ bono viro placeret: ⁊ p̄ h̄ decidit qd̄ pone. Cōduxi famulū vſq3 ad ānū pacto appoſito: q ſi mihi diſpliceret īfra annū poſſi3 eū expellere: tn̄ nō poſſu3 niſi ex cā ex q̄ vir boni⁹ expelleret: ſ3 ex vſu cōi itelligēdi ſignificat merā volūtatē: ⁊ forte idē d iure ſcripto p. l. ex placito. C. de rerū pmu. Rō. q2 certu3 ē q placiti ſignificat ibi volūtatez faciēdi. §. penul. inſti. de ɔ̄hen. emp. vbi recipiť ꝓ mera volūtate: ſ3 nō obſtat. §. ſorore. ꝓal. q2 ibi ſignificat arbitriū rōne ſubiecte mãe. ſ. libertatis vt facili⁹ valeat. Itē paria ſunt actū ponere in alteri⁹ libito vl' volūtate. l. fidei conſenſus ꝓpe pn. ff. de fideicōmiſ. lib. in ver. ſ3 ita ſcriptum. vbi eſt idem dicere. lego libertatem ſi heres voluerit: vel ſi ei libuerit.

¶ Plagiarij ſunt illi qui liberos homines ſeducunt: vel ſeruos alienos ſurripiunt: ⁊ vendunt a plaga maris. C. ad. l. fa. de pla. l. ſi.

¶ Plagiū eſt plaga vel dolor q parētib⁹ vel dñis infertur de ſurreptiōe filioꝝ vel ſeruoꝝ ab ipſis plagiarijs. auferūtur. n. dñis vel patribus p tales facultates filioꝝ vel ſeruorū: ⁊ dī a plaga: q2 eſt magna plaga patri vel dño. ſm glo. in rubꝛ. C. ad. l. fani. de plagiarijs.

¶ Plagiarius. aľs plegiarius etiā3 eſt idē qd̄ fideiuſſor. vt in. c. venientes. de iureiuran.

¶ Placet l3 videatur importare omnimodā voluntatez proferentis: tamen includit arbitriū boni viri. l. theyo. §. ſorore. preal. nā licet dicam faciā quecūq3 tibi placēt: intelligiť tn̄ iuxta arbitriū boni viri. l. ſi ſic. ff. de le. i. vbi per bar. ⁊ no. in. c. de quo vult deo. de iudi.

¶ Pleno iure exponiť. i. quo ad temporalem ⁊ ſpiritualem iuriſditionē. c. conqueſtus. de ſo. cōpe. ⁊ hoc ſi concedens habet poteſtatem vel iuriſditionez vtrāq3. idem in. c. quoniam. de priuile. ⁊. xvi. q. ij.

¶ Plebiſcitū ē quod plebeo magiſtratu. i. tribuno interrogante an omnibus placeat plebs inſtituit. dictū quaſi a plebe ſtatutū. orta eni3 iter plebē ⁊ maiores ciuitatis romane diſcordia plebs ſibi leges ɔ̄ſtituit. que dicte ſūt plebiſcita: vt. ff. d ori. iur. l. ij. §. iſdē. reliqui vo populus cu3 ſenatoribus ⁊ patricijs ius ſibi ɔ̄ſtituit: qd̄ diciť lex populi anthonomaſice. i. p excellētiā. ſm Iſi. li. vi. ⁊ dicitur plebiſcitum: eo q plebs faciat ⁊ ſciſciteť vel cogat vt fiat. diſtinctione. ij. plebiſcita.

¶ Plus petitio eſt ſolius offerentis ꝓmiſſio. ff. eo. ti. l. iij. vel eſt plus ⁊ aliter q̄3 pactum ſit exactio. Et fit quatuor modis. vnde. Plus petitur cauſa. tempore re q3 loco. vt no. in. c. i. de plus peti.

¶ Plerūq3. i. regulariter. inſti. de leg. patro. tute. in fi. cu3 glo. improprīatur. ff. cōmodati. l. ſi is qui. §. ſi.

¶ Plebs differt a populo vt ſpecies a genere: q2 populus cōtinet minores ⁊ maiores. nobiles ⁊ ignobiles. plebs vero tm̄ minores: ⁊ inde plebiſcitum. i. a plebe ſtatutū. inſti. de iu. na. gen. ⁊ ci. §. plebs autem.

¶ Plus ſub ſe minus ɔ̄tinet. vbi grā. Licet patri vel marito occidere adulteru3 cum filia vel vxore dep̄hēſum. per h̄ ſignificať: q ēt licet vulnerare. vel iniurijs afficere l. ne mea. §. ius occidēdi. ff. ad. l. iul. d adul. q2 plus ē occidere q̄3 vulnerare: vl' iniurijs afficere: q2 illa ɔ̄tinenť ⁊ ſignificanť ſub v̄bo occidere. Itē iudex defert iuramentū i litē ⁊ taxat vſq3 ad certā q̄3titatē: tn̄ l3 ei cui defertur iurare i minori q̄3titate. l. videamus. §. pe. ff. de i lit. iurā. Itē vēdidi vinū qd̄ eſt in dolio. appoſita eſt dies in qua

vinum tollere debes.nõ tollis.vel die nõ apposita te interpellato ꝛ expectato ſufficiẽter nõ tollis.idigeo dolio qꝛ ſunt vindemie.Dicit tex. ꝙ licet mihi totũ vinũ effũderem:ꝛ tñ nõ licet tñ ptẽ vini effundere.l.i.§.lꝫ.ff.de pi/cu.ꝛ cõmo.rei ven.qꝛ effundendo tñ partẽ de dolio:ita partẽ me iuuare poſſet:ac ſi nihil effunderẽ.ꝛ iõ rõ non dictat tñ ptẽ effundẽdã.ergo ſi partẽ tñ effudero obligoꝛ emptoꝛi:ꝛ ſi totũ effundã nõ teneboꝛ.licet rogatus poſſim bene dimittere partẽ:ꝛ ſic de alijs.

℄ Pluralis locutio plã ſignificat.dũcꝫ tñ numero ptẽta ẽ.c.plalis.li.vi.de reg.iur. Quãdoqꝫ aũt plã ſignificat geminatiue in ſuas ſingulares.ſic ꝙ quelibet ſingularis ĩ vno ſolo vẽficaf. Quãdoqꝫ aũt nõ geminatiue ſic ꝙ vna ſingularis p ſe nõ attẽdif:ſꝫ ipſa plalitas ſimul ꝓut ſingulare ꝯcludit:vl̃ qðlibet aliud ꝓbabile mediũ.verbi grã. teſtatoꝛ dicit.lego ſtichũ ꝛ ticiũ ſi mei erunt cũ moꝛiar. tũc altero alienato ꝛ altero nõ.iſte nõ alienat⁹ põt peti a legatario.lꝫ eni ſmo plalis ſit:opꝫ tñ accipi ac ſi ſepatim dixiſſet.ſi ſtich⁹ me⁹ erit cũ moꝛiar:ꝛ ſi titi⁹ me⁹ erit ꝛc. vt.l.falſa.§.fi.ff.de ꝯdi.ꝛ demõ. Rõ Bar. qꝛ hec ſeparatio reſpicit diuerſos effect⁹ ꝛ ſepatos.i.dñiũ legatarij in quolibet:ꝛ qꝛ ſunt duo ſui diſtincti:ita duo dñia diſtincta ꝛ ſepata:ꝛ ſic ſepati effectus. Etiã iõ qꝛ legaui quẽlibet noiaͣm:ꝛ ſic referf ad quẽlibet diſticte.ꝛ hoc ex fauoꝛe legati ꝛ teſti. Sꝫ vbi teſtatoꝛ duob⁹ ipuberib⁹ inſtitutis filijs ſuis dicit.ſi vtercꝫ ipubes deceſſerit ticiũ ſubſtituo.tũc ſi vnus moꝛif ipubes:ſubſtitutus nõ admittif:imo vt admittaf requirif vtrũqꝫ decedere ĩ ipuberi etate.l.pe.C.de ipu.ꝛ ali.ſubſti. Ratio Bar.ẽ ex dictiõe vtercꝫ que eſt collectiua. Alij tñ dicũt ꝙ fauoꝛe inſtitutiõis dictio collectiua ſumif diſtributiue.l.hoc ar.ff.de here. inſti.modo oĩs ſubſtitutio eſt ꝯditõalis inſtitutio.§ ꝛc. ꝛ ſic Bar.in.l.heres.§.cũ ita.ff.ad treb.dicit ꝙ i.d.l.pe. vno filio moꝛiẽte ĩpubere remanet alter filius teſtatoꝛis qui ex ꝓſumpta volũtate excludit extraneũ ſubſtitutũ. ar.l.cũ acutiſſimi.de fideiuſ.iõ vno moꝛiente impubere nõ exiſtit cõditio ſubſtitutiõis.ꝛ ſic de alijs exẽplis.

De Po.

℄ Põdus differt ab onere:qꝛ põdus dĩ qðdã leue ꝛ qðdã graue.vñ dĩ põdus meũ.i.coꝛpus ego fero quocũqꝫ venero ſed onus dĩ:qꝛ ſemp onerat ꝛ deprimit.

℄ Ponctiões dñr qdã naues. Vñ dĩ. Si pũctiõib⁹ traijciaf.i.mare trãſferaf vel nauibus tranſeatur.

℄ Pontifices olim dicebantur imperatoꝛes.xxi.diſt.cleros.di.xi.de capitulis.

℄ Pontificale eſt oꝛnamentũ epiſcopale.ꝛ ſm Hoſti. eſt autenticus quidã liber.vt de ſer.nõ oꝛ.c.cõſuluit.ꝛ no. Jo.an.in cle.vnica.de iureiur.

℄ Poꝛcarius.i.ſuarius. Require infra.ſuari⁹.ꝛ dicebanf olim qui cuſtodiebant poꝛcos ciuiũ vꝛbis romane ĩ paſcuis:ꝛ excuſabantur a muneribus ſoꝛdidis.vt.C.ð ſu. ſuſce.l.i.li.xi.ſm accur.

℄ Poꝛtoꝛiũ dĩ qdã ꝓſtatio q̃ datur ꝓ nauiũ applicatiõe ſeu ſtatione ꝛ mercatione quacũqꝫ facta in poꝛtu.vnde differũt pedagia.ꝛ guidagia.ꝛ ſaluiaria. Re. quodlibet loco ſuo. Et iſta oĩa dñr poꝛtoꝛia.C.de vectiga.ꝛ cõmiſ. l.iij.ꝛ.c.ſuper.de verb.ſig.in glo.vi.

℄ Poſitio ſm Hoſt. eſt dictũ qð loco interrogatiõis ponebaf olim.hodie de plano ponif ꝛ poſitiue fit ſicut olĩ interrogatiue fiebat.vbi grã. Si volebã te cõuenire hereditario iure:tũc ſic dicebam. Dñe iudex interrogetis hũc an ipſe ſit heres talis:ꝛ ex qua parte ſit heres.hodie vero ſic dicetur. Pono te eſſe heredẽ talis. Itẽ pono ipꝫ ex aſſe heredẽ.ſ.extitiſſe:ſed qꝛ hodie ſimplr̃ fiebãt ſeu ſiunt interrogatiões ſuppoſitiõib⁹. igif aliter deſcribif a Spe.eo.ti.ſic. Poſitio eſt breuis vboꝝ foꝛmula mentẽ ponẽtis ꝑtinẽs ad veritatẽ eliciẽdam cõcepta:ꝛ habuit hoc verbũ oꝛtũ nõ ſolũ ex vſu hominũ diu in cauſis inolito:ſꝫ ex antiq̃ lege.ff.de le.iij.l.offendimus.§.ex diuerſo.ibi.pone ergo. Poſitio igif nihil aliud eſt q̃ꝫ dcm̃ de credulitate aſſerta in vim ꝓſtiti iuramẽti.faciẽs ad ꝓbationẽ aut ipſaꝫ adminiculãs.habẽs ĩnexã interrogationẽ aut iudicis ſuppletionẽ.ar.in auc.de his q ingre. ad app.§.fi.col.v.ſic dicte ex cõi ꝯſenſu:nõ tñ ſine rõne. ff.de ſuppel.le.l.labeo.inuẽte vt ptes exonerenf ꝓbationib⁹.ꝛ ne fatigenf laboꝛib⁹ ꝛ expẽſis.vt.§.fi.p̃ceꝫ. Vel poſitio dĩ dcm̃ facti nõdũ ꝓbati p articulos diſtinctũ rite loco ꝓbatiõis ꝓpoſitũ ſpectãs directe vel indirecte ſimplr̃ vel ãminiculatiue ad intẽtionẽ ponẽtis:qð intẽdit ꝓbare per cõfeſſionẽ aduerſarij ſui vel eius ꝓcuratoꝛis.ar.de elec.dudũ.ꝫ.q̃.de teſtib⁹ pñtiũ.de ꝯfeſ.ſtatuimus.li.vi.nec dꝫ poni niſi hoc qð eſt facti.ff.de dote.p̃lega.l.i.C.de legi.l.leges.vñ q̃ vocanf poſitiones in curia eccleſiaſtica dñr articuli in curia ſeculari:ꝛ differũt a rõnibus:qꝛ rões ſunt iuris:ſed poſitiones vel articuli ſunt facti. Itẽ poſitiões differũt ab interrogationib⁹:lꝫ tã poſitiões q̃ꝫ interrogatiões fiãt vt p cõfeſſionẽ aduerſarij releuef ponẽs ab onere ꝓbãdi:qꝛ poſitiões ſũt aſſertiue ꝛ a pte:ſꝫ interrogatiões fiunt interrogatiue ꝛ a iudice:ꝛ ad põnes dꝫ rñdere pars nõ aduocatus:ꝛ qñcũqꝫ fiunt faciẽde ꝓbatiões fieri pñt poſitiones ſiue an lit. ꝯte.ſiue poſt.de h vide glo.in.c.i.de ꝯfeſ.li.vi.q̃ ples ponit ꝯcoꝛ.ꝛ alle.cũ exẽplis ð poſitiõe an lit. ꝯte.ꝛ ẽt poſt ſ.de exceptiõe ꝙ actoꝛ ſit excõicat⁹ ponit reus hoc mõ. Pono ꝙ pcuſſiſti talẽ ĩ tali pte coꝛpis tali loco tali die talib⁹ pñtib⁹. Itẽ turbat⁹ ex tali cã aio iniuriãdi illũ q tũc erat cleric⁹ ꝛ erat ĩ poſſeſſiõe clericat⁹.ꝛ ſciebas eũ clericũ eẽ. Itẽ vidiſti eũ coꝛonã habitũ ꝛ tonſurã clericalẽ deferẽtẽ.quib⁹ per actoꝛẽ ꝯfeſſatis ꝓbata eſt excõicatio an lit.ꝯte. Sed poſt li.ꝯte. Pone ꝙ petã aliquẽ ab eccleſia quã ꝯ iura retinet remoueri.dicã.pono iuramẽto ꝙ hꝫ ꝛ poſſidet eccleſiã ſci.M. Itẽ ꝙ hꝫ ꝛ poſſidet eccliaꝫ ſci.P. Itẽ q̃libet earũ hꝫ curã aiaꝝ:ꝛ eas poſt ꝯciliũ acq̃ſiuit h ꝯfeſſato ſuccũbit reus niſi diſpẽſationẽ vl̃ iuſtã cauſaꝫ oñdat. Itẽ debẽt fieri põnes ſup ꝯtẽtis in libello. Et nota ꝙ multiplices ſũt põnes. Una dĩ poſitio ptinẽs:ꝛ tali coget iudex rñdere:vt in.c.pñtiũ.de teſti.lib. vi.ꝛ ſi dubiũ eſt an ptinens ſit vl̃ ne inclinabit ſe iudex ad id qð veriſilius ẽ.ꝛ in dubio tuti⁹ ẽ ꝙ faciat rñdere: vt de ꝯfeſ.c.ſtatuim⁹.li.vi.de interro.act.l.de etate.§.ex eã.ꝛ.l.vbicũqꝫ eo.ti. Alia eſt poſitio imptinẽs cui nõ cogif quis rñdere. Itẽ q̃dã eſt negatiua poſitio ꝛ talis nõ dꝫ admitti:qꝛ verbis affirmatiuis ponẽda ẽ. Nã negatiua nõ ꝓbaf:ꝛ id qð ponif ſi negaf ponẽs ipꝫ ꝓbare hꝫ ff.de ꝓba.l.ij.ꝛ.C.eo.ti.l.actoꝛ:ꝛ de ꝓba.qm̃ ꝯ falſaꝫ. Fallit qñ alias q̃ꝫ p talẽ poſitionẽ ꝓbari nõ põt.c.ſtatuimus ꝑal.vl̃ ſup ſcõ ꝑgnãti vbi ĩdirecte ꝓbaf.c.ex tenoꝛe.ð teſti.ꝛ.C.ð ꝯhen.ꝛ cõmit.ſtipu.l.optimã. Itẽ poſitio q̃ nõ releuat ponẽtẽ:vl̃ ei nõ ꝓdeſt.nõ dꝫ admitti:qꝛ nõ dꝫ qs ad ꝓbãdũ id admitti:qð ꝓbatũ ei nõ ꝓdeſſet. l.ad ꝓbationẽ.C.ð ꝓba.c.dilecti.ð excep. Itẽ ꝓpõ q̃ nõ facit ad cãm:vel q̃ nõ eſt ſup re de q̃ agif in libello:vl̃ ſuper eo qð repellat agẽtẽ ſi ꝓponif ex parte rei dĩ imptinẽs ꝛ nõ ẽ admittẽda. Itẽ poſitio q̃ depẽdet ex alia que fuit negata vel ꝯceſſa nõ eſt admittẽda: qꝛ ſup eo nõ eſt ãpli⁹ q̃rẽdũ.ar.ff.nau.cau.ſta.l.lꝫ.ne rñſioni ſit ꝯtrius ſicut nauta vẽtis ꝯtrijs nauigãs.vt in auc.de his q ingre. ad ap.§.i.col.v.ꝛ.c.p tuas.ð ꝓba.l.gñalr̃.C.ð ſi nu.pec. Itẽ põt implicita nõ dꝫ admitti ꝓp piculũ piurij. Et iõ dꝫ diuidi vt certũ ꝛ verũ rñdeaf.ar.ff.de iterro.act.l.de etate.§.qð aũt.ꝛ.§.nihil.qꝛ ẽt iudex cauere dꝫ ne ſit auctoꝛ piurij.C.ſi aduerſus vẽdi.l.i.c.ſi vo.ð iureiur.C.de

indiuidui.tol.l.ſ.Itē nota ꝙ effectus poſitionū eſt.ꝙ q eas ꝯfitef habef ꝓ ꝯuicto.C.ḋ ꝯfeſ.l.vnica.§.j.ꝛ poſitionib⁹ nō reſpōdēs habef pro confeſſo.c.ſi.ḋ iura. calum. de ꝯfeſ.ſi poſt ꝑſtitū.li.vj.Item poſitionib⁹ vbi iuramētum eſt de veritate nō pōt rñderi ꝑ ꝓcuratorē niſi ſit cī vniuerſitatis vł ꝯuctus.c.pñtiū.ḋ teſtib⁹. ꝑalle.c.paſtoralis.cū ſua glo.ḋ iudi.Itē poſitionū vtilitas ē:q2 aliqñ qḋ directe negaf indirecte cōcedif in toto vł in parte:vt de iureiur.c.cū impoſitionib⁹.li.vj.

C Pollicitatio eſt ſolius offerētis promiſſio.ff.ḋ pollici. l.iij.ꝛ differt a ſtipulatione ꝛ a pacto quod eſt duoꝝ cōſenſus atqꝫ conuentio.

C Poſſeſſio ſꝫ Azo.C.ḋ acq.ꝛ reti.poſſ.ē corporalis rei detētio corpis ꝛ animi ꝛ iuris amminiculo ꝯcurrēte.Ul ſic.eſt ius qḋdā quo aliqs rem corporalē ē in poteſtate hꝫ.Et dī corporalis rei ideo:q2 ſola corporalia poſſident.Incorpalia aūt dñr q̄ſi poſſideri ꝛ q̄ſi tradi per patientiā ꝛ vſuꝫ.Nam incorporalia nō poſſūt corporalr apprehēdi ſicut iura ꝛ ſuitutes:ꝛ iō nō poſſidenf.c.ꝯqueſtus.de ſo.cōpe.in glo.ff.de vſucap.l.ſeqf.§.ſi vina.ff.ḋ acq.poſ.l.iij.in ꝑn. ꝛ tamē ꝑſcribunf.c.cū eccłia.de cau. poſ. Ideo regula in ſexto dicit ſine poſſeſſiōe ꝑſcriptio nō ꝓcedit:ꝛ dꝫ intelligi etiam de quaſi poſ. ꝛ ibi hoc nota.Itē ipoſſibile eſt plures eādē eccłiaꝫ vel bñficiū inſolidū poſſidere.c.licꝫ.de proba.de elec.vt quia duas li. vj. cle.ſi duob⁹:vt lite pen.vbi glo.vide etiā in.c. cū veniſſent.ḋ ꝓcura.Et iō bñ dī detētio:q2 res nālr tenef ab eo q corporalr inſiſtit ei.Itēꝫ dī corpis ꝛ animi ꝛ iuris:q2 hec tria vt quis ṽe dicaf poſſidere concurrere debent.ſ. actus corporis affectus animi ꝛ amminiculū iuris.nāꝫ opus eſt vt qs corpe adipiſcaf:vł ſaltēꝫ oculis. Sufficit eniꝫ plerūqꝫ viſus oculoꝝ ꝛ animi affectus cum volūtate tradētis:q2 ipſe animi affectus neceſſarius eſt:non autē per ſe corpore:aut per ſe animo poſſidef:q2 certū ē poſſeſſioneꝫ ſolo aīo amitti.puta ſi quis ſe poſſe repelli ſuſpicetur.Itēꝫ eꝫ ꝙ iure approbet:nā lꝫ qs ſacre rei vel religioſe corpe ꝛ animo īſiſtat:nō tñ de iure poſſidet:q2 res ſacra vel religioſa nec ab ignorāte nec a ſciente poſſidef.Et dī poſſeſſio quaſi pedū poſitio.

C Poſſeſſionū alia eſt iuris tātū:alia facti tātū:alia facti ꝛ iuris ſimul. Et hec īterdum habet plus iuris minus facti:īterdū ecōuerſo:vt no.de ꝯceſ.ꝑbē.cū noſtris.ꝛ.C. de acq.poſ.l.j.Itē Hu.de porta rauēnata differētiā poſuit īter poſſeſſionē vacuā ꝛ vacātē:vt i glo.q.C.vñ vi.l. ſi.ꝛ Jo.ibi reprobat:ꝛ ſic glo.ꝯcludit ꝙ nō differūt.Sꝫ vacua:ſiue vacās eſt que a nemine poſſidef aīo vel corpore ꝓpter longū tēpus:vel ꝓpter obliuionē ex longo tēpore.Et nota ꝙ ſi qs ꝓpria auctoritate poſſet igredi poſſeſſionē alicui⁹ rei:ꝛ accedēdo iudicē ab eo īpetrat licētiā igrediēdi:talis per ſtatutū ſi oppoſitū caueaf non punif:q2 potuit ſine auctoritate iudicis:g̃ mlto magis cuꝫ eius auctoritate ingredi:hoc colligitur ex glo. ṽ.in tranſitu.§.multis modis.inſti.de libe.Itē poſſeſſio ciuilis quādoqꝫ requieſcit ſuper naturali:vt ſi tu poſſides nomine meo:vel precario a me.Quādoqꝫ non requieſcit vt i vſufructuario meo q nālē hꝫ poſſeſſionē ex iure:ſed ego dominus habeo ciuilē ratione dominij non requieſcentem in naturali vſufructuarij.

C Poſſeſſor bonoꝝ req.ṡ.bonoꝝ poſſeſſor:vt fili⁹ emācipatus:vel agnat⁹:q dicunf bonoꝝ poſſeſſores ex bonoꝝ edictali ꝛ decretali:nā ſtatiꝫ vt habēt edictam ꝛ decretā poſſeſſionē ex hoc hñt īterdictū decretū ad h̄ vt cōſequanf hereditatis poſſeſſionē.Differūt heres ꝛ bonorū poſſeſſor:vt.ṡ.bonoꝝ poſſeſſio:vñ additione hereditat' hñs nō deſiderat auc̄itatē iudicis:ſꝫ bonoꝝ poſſeſſor reqrit auctoritatē ꝛ patiētiam iudicis. inſti. ḋ bono. poſ.§.ſi quis autē.

C Poſſeſſoriū iudiciū eſt triplex.ſ.pro poſſeſſione adipiſcenda:retinēda:recuperanda:vt in.c.paſtoralis:ḋ cau. poſ.in glo.iiij.ꝛ vide ſupra interdictū.

C Poſſidere nālr dī qs cū eſt in re vł eius pte:vł ſaltē cū res eſt in ꝯſpectu ei⁹ vt ipſaꝫ videat vł ptē eius ſm Azo. in ſū.C.de acqui.ꝛ reti.poſ.

C Poſſidere ciuilr dī qs cū nec ē in re nec res in ꝯſpectu ei⁹:ſꝫ poſſeſſionē ſolo animo hꝫ ꝛ rē de iure retinet.ſ. ꝙ talis ſit ꝑſona in quaꝫ cadere poſſit h⁹ poſſeſſio:vt no. Jo.an.in regula ſine poſſeſſione.li.vj. ꝛ allegat ibi iura. Nam laici qñqꝫ ḋ facto poſſident decimas ꝛ ſpūalia:vt no.Bar.brix.xuij.q.j.in ꝑn.in glo.magna.in ſi.Nā aliḋ eſt poſſidere ꝛ aliud legitime poſſidere.ḋ reſti.ſpolia.ad decimas.li.vj.Et nota ꝙ poſſeſſio ciuilis ꝛ nālis ſimul vł ciuilis tñ reqrif ad ꝑſcriptionē:ſꝫ nālis tñ non ſufficit niſi alias ciuilr poſſideret:vt tractat ꝓlixe Dy.ī regula ſine poſſeſſione.li.xj.Et eſt rō.q2 hñs nālē tñ acqrit eā clam per īreitū qñ dñs eſt abſens quē credit ſibi qōnē moturū.ꝛ ſic mala fide hꝫ nālē:g̃ ꝑſcribit.§. q ad nūdinas.l.clam poſſidere.ff.ḋ acq.poſ.

C Poſſidere clā eſt abſente dño ꝛ fructuario excluſo clāculo poſſeſſionē ingredi:vt dñs poſſeſſionē ꝑdat.

C Poſſidere vi eſt violēter poſſidere.

C Poſſidere ꝓcario ē rē ad petitionē vł ꝑces meas mihi ꝯceſſaꝫ ad vſuꝫ poſſidere q̃diu patif is q ꝯceſſit.

C Poſſidere ꝓ idiuiſo eſt aliquā rē ita poſſidere:vt nullā ptē in ea habeat ab aliis diuiſaꝫ:vł vt nulla ſit ps quam poſſideat ſeparatā ſiue diuiſaꝫ.

C Poſſidere pro hērede eſt ita poſſidere ꝙ putat ſe hēdeꝫ verum cum non ſit.

C Poſſidere pro poſſeſſore dī ille q ita poſſidet ꝙ ſcit ſe nullā cām iuſtā poſſidēdi hñe:q ſi iterrogatus fuerit q̄re poſſideat vł quō nullā rōnē ptēdit quare poſſideat:ſꝫ dicit poſſideo.

C Poſſideri ꝓprie dicunf imobilia eo ꝙ eis pedib⁹ quis īſiſtit:vnde a plāta venit iſta poſſeſſio.

C Poſſidef aūt hoc iure qḋ iuſte:hoc iniſte qḋ bñ:qḋ aūt male poſſidef alienū ē. Male aūt poſſidet qui male ſuis vtif vł aliena ꝑſumit.de ṽb.ſig.ius dictū ē.

C Poſſeſſorē facere cā rei ſeruāde:aut in poſſeſſionē mittere eſt.ṽbi grā.Contēdiſti talem fundum eſſe tuum ꝛ probaſti.iudex per executoreꝫ ſuū mittit te in poſſeſſionē ꝛ facit verū poſſeſſorē.Itēꝫ volui agere contra. S.ꝛ eū vocari feci ad iudiciū ꝛ cōtēnit venire:ꝛ iudex mittit me in poſſeſſionē illi⁹ rei quā petebam:non vt faciat me verū poſſeſſorem:ſꝫ vt in fundo maneam cā rei ſeruāde ꝛ cuſtodiēde:ꝛ rem illā tenebo donec probauero meaꝫ eſſe vł donec aduerſarius meus tandem tedio affectus moueatur:ꝛ de ſua contumacia reſipiſcat:mecum liteꝫ ſi velit aliquid dicere habebit:de hoc ſupra mittere in poſſeſſionem.

C Poſſe.i.debere.ff.de libe.ꝛ poſthu.l.placꝫ:regulariter tamē ꝯtra ti.ff.ḋ offi.p2eſ.l.ſepe.cū ſequēti.ḋ re iudi. nō qcquid.ꝛ.C.quō ꝛ qñ iu.l.ſ.Et multis modis dicimur poſſe.Uñ.Poſſe gdē reb⁹ dant ius.nā.poteſtas. Offm. meritū. qntū diuina volūtas.De hoc vide glo.in.c. ſciſcitatus de reſcrip.ꝛ ibi cōcor. Nā poſſe dicimur ēt illḋ qḋ licite ꝛ ſine incōmodo nřo poſſum⁹.ff.de ṽbo. ſig.l. nepos ꝓcu'o.in ſi.ſiłe ḋ ꝯdi.inſti.l.fili⁹q.in ſi.ff. vbi tex. vł gñalr diximꝰ q̄ contra bonos mores ſiūt nec faceret nos poſſe credēdū eſt:vt.xxij.q ij.faciat hō.vbi ēt ḋ multiplici poſſeſſiōe.ꝛ Inno.de ꝯceſ.ꝑbē.accedens.ꝛ.ff.de re.iur.l.in cōdēnatione vbi glo.ꝛ.ij.q.vj.hoc ꝗppe.C. de legib⁹.l.non dubiū.

C Poſt.qñqꝫ etiāꝫ notat ſtatim poſt inchoationē:vt.l.ij.

Uocabu.

§.itē mutuum.ff.ſi cer.peta.

¶ Poteſt neceſſitatē iportat interdū.ff.ꝺ offi.pſi.l.ſepe.ꝛ l.ſequēti.ꝺeß.ff.ꝺ iudi.l.nō pōt.vbi plene:ꝛ ē glo.in.ꝩ. nō pōt.in regula bñficiū.ꝺ reg.iur.li.vj.

¶ Poſtliminiū ē ius amiſſe rei recuperāde ab ex̄tneo ꝛ in ſtatū pſtinū reducēde quā qs pp captiuitatē vl̄ p ſuitutē amiſit:morib⁹ ꝛ legib⁹ inſtitutū:vt colligiẜ.ff.ꝺ capti.ꝛ poſtl.reuer.l.poſtliminiū.§.riſo.Un̄ per hoc ius recuperat quis cuꝫ captiuitate reuertiẜ iura que amiſerat:ꝛ ipo reuerſo fingit hoc ius ipſum ſemꝑ in ciuitate fuiſſe. Unde breuiter poſtliminiū eſt ius quo reſtituiẜ res vſu capta vl̄ pſcripta ab aliquo alicui quam ꝑ captiuitatem amiſerat.xvj.q.iij.ꝑterea. Di ā a limē ꝛ poſt.i.iuxta.qſi iuxta limē domus ſue ſemꝑ fuiſſꝫ ꝛ poſſediſſet:vl̄ qꝛ captus ab hoſtib⁹ ꝛ vltra limina meri imperij deduct⁹:poſtea infra limina reuertiẜ. Nā ſicut limia ſunt in domo q̄ finē quēdā faciūt:ita ꝛ iperij limina veteres voluerūt ēē ſꝫ Azo.C.ꝺ capti.ꝛ poſtlim.reuerſis:ꝛ iſti.q.mo.ius pa.po.ſol.§.dcm̄ aūt ē poſtliminiuꝫ. Et dicit lex ꝙ oib⁹ eque poſtliminiū eſt.nō ſolū hiis q pugnare pñt:ſꝫ oib⁹ q eiꝰ nāe ſunt:vt cōſilio vl̄ alijs modis vtiles ēē poſſint: vt.ff.ꝺ cap.ꝛ poſtli.reuer.l.ꝺ voto.§.ex multa.i glo.vj.

¶ Poſterior lex.vl̄ poſteriꝰ ſtatutū.reſcriptū vl̄ pactū derogat pori qñ ꝯcurrūt.vbi grā.Lex pcedit.ꝛ lex ꝯria ſequitur:tūc por tolliẜ:ēt ꝺ ea nō facta mētiōe.l.nō eſt nouuꝫ ꝛ.l.ſꝫ ꝛ paſtores.ff.ꝺ legi.vbi dicit lex. Licꝫ ꝯrie ſint.ꝺ ß c.j.ꝺ cōſti.li.vj. Rō eſt volūtas ꝯdētis legē. Et ſumiẜ ſignificatiū ex ſcia poris legis:ꝛ ꝯrietate poſterioris nā cōdēs poſteriorē:ſcit ēt porē:qꝛ pnceps hꝫ oia iura in ſcrinio pectoris ſui.c.j.ꝺ̄ pal.ꝛ.l.oium teſtamētoꝝ.C.ꝺ teſta. iō cōdēdo poſteriorē ꝯriā vꝫ tollere porē:qꝛ ſi vult valere illā:vult nō valere iſtā illi cōtrariā:alr̄ ēēt incōpaſſibilitas. Ex hoc colligiẜ rō cur tā variereſcriptū poſterius nō reuocat pus niſi expſſe fiat ꝺ pore mētio:ꝛ tñ ꝯſtitutio poſterior:ēt nō faciēs mētionē ꝺ pori:tñ derogat ei: vt hic dꝛ:qꝛ pnceps ex certa ſcia poris ꝯſtitutionis habens iura in pectore ſuo recluſa pſumiẜ ſcire priorē:ꝛ facere poſteriorē. Sꝫ qꝛ reſcripta cōtinēt facta q̄ nō ſunt in pectore pncipis recluſa:qꝛ factoꝝ oium hēre memoria ꝛ in nullo deficere diuinitatis eſt potiꝰ q̄ꝫ humanitatis.C.ꝺ vete.iur.enucle.l.j.§.j.ſigdē ergo pnceps nō pſumitur cōſcius pmi reſcripti ꝯcedēdo 2ᵐ:vt dicit Hoſ. in ſum.§.derogaẜ.ꝺ cōſti.ſꝫ vbi cōſuetudo in aliquo loco vl̄ ſtatutum municipale pcedit:ꝛ lex pncipalis gñalis ſeqtur cōtraria.certe pus non tollitur.c.j.in ſcdo dicto.de cōſti.li.vj.qꝛ nō apparet pncipē ſcire illā ꝯſuetudinē vel ſtatutū illud:imo ꝟiſimile eſt eum ignorare cū ex alieno facto inducantur. Ideo nō poteſt cōcludi ipſuꝫ tollere voluiſſe:qꝺ ꝟiſimile ignorabat:obtinebat ergo lex illa locum tm̄ in nō contrarijs pori conſuetudini vl̄ ſtatuto:vt.c.j.pal. Sꝫ ſi in lege tali poſteriori cauetur ꝙ valeat gñalr̄ ꝛ ſpāliter nō obſtāte quocūqꝫ ſtatuto vl̄ cōtraria cōſuetudine:tunc tollitur por ꝯſuetudo vl̄ ſtatutuꝫ.ar.l.ſi qs in dubio.ff.ꝺ leg.iij.iuncta.l.quociēs:ꝛ.l. reſcripta.C.ꝺ pci.ipera.offe. Et eſt rō ex tenore poſterioris legis:qꝛ clare pꝫ in poſteriore tollere velle priorē cōſuetudinē vl̄ ſtatutū:licꝫ ignoret.

¶ Poſthumus vl̄ poſthuma dñr qui vl̄ q̄ poſt humationē.i.poſtꝙ pꝛ datꝰ eſt humo naſciẜ. Improprie āt glibꝫ dꝛ poſthumus:q naſciẜ poſt teſtamētū:ſm Azo.C.ꝺ poſti.poſthumꝰ etiā dꝛ nepos q poſt humationē aui natus eſt ꝓprio patre ſuperſtite:ꝛ ille ꝓprie dicitur nepoſthumus quaſi nepos poſthumus.

¶ Poſtulatio.eſt alicuiꝰ pſone ad dignitatē ſocietatē fraternam canonica facta vocatio:vl̄ perſone ad eligēdum petitio:q̄ eligi non poteſt.Ul̄ ſic ſꝫ Hoſ. Et gñē petitio vt cū ex grā petiẜ aliquē ineligibilē licenter eligi. Et eſt duplex poſtulatio.ſ.ſolēnis q̄ eſt alicuius inhabilis aſt q̄ pp crimē a ſupiore ad bñficiū vocatio:ꝛ admiſſionis petitio:vt in.c.vnico.ꝺ poſtu.plato.li.vj. Et hec ꝯfirmata hꝫ vim electiōis. Alia nō ſolēnis eſt petitio facta a ſuperiore vt tollat obſtaculū aliqꝺ eligēdi ꝛ bñficiū acceptandi.illa pſupponit electionē ante vl̄ poſt fieri:vt monachus electus non poteſt conſentire ſine licētia ſui abbatis:ꝛ ſi poſtulatio licētie ab abbate non dꝛ ſolēnis:ergo poſtulatio ſolum eſt inuēta propter incapaces vt illegitimos:ꝛ non ſufficiētes etatis:vl̄ pꝛius beneficiatos. Nam qui capax eſt dignitatis non dꝫ poſtulari ſꝫ eligi: quare poſtulatio non multum differt ab electione. Et nota ꝙ poſtulari debēt ꝛ non eligi ſextuplices pſone. Primo archieps ad aliū epatum.de poſtu.plato.bone. Scdo eps ad epatū vl̄ aliuꝫ archiepatū.c.ꝛ ſi vnanimiter.eo.tit. Tertio laicus ad dignitatē.lxj.diſt.hoc ius. Quarto clericus in minorib⁹ ordinib⁹ ꝯſtitutꝰ.c.pterea. de eta.ꝛ qli. Quinto illegitime natus.ꝺ elec.innotuit. Sexto q nō eſt in etate legitima cōſtitutus.ꝺ elec.cum in cunctis.ꝛ.c.cum nobis.

¶ Poſtulare vl̄ aduocare:eſt aliquē deſideriuꝫ ſuum vl̄ amici ſui corā iudice:vl̄ apud eum q iuriſdictioni peſt in iure exponere:vl̄ alterius deſiderio ꝯtradicere.ff.eo.ti.l. poſtulare.ꝛ.iij.q.vij.§.tria.ꝟſi.eſt aūt.ꝛ.C.ꝺ pcu.l.j.ꝛ.C. ꝺ poſtu.l.ij.ꝛ.c.cū ſacerdotis.ꝺ poſtula.i glo.iiij.vn̄ ptor ingt.q non hꝫ aduocatū ei dabo.ff.ꝺ poſtu.l.j.§.ait ptor.ꝛ itelligiẜ ſi hr̄e non pōt. Dabit.n. feminis pupillis debilib⁹ ꝛ hijs q ſane mētis nō ſunt vl̄ pp potētiā aduerſarioꝝ aduocatos inuenire nō poſſunt.ff.ꝺ offi.ꝓcon. l.nec qcq̄.§.vlt.ꝛ hoc ꝑ ſalario conuēto a parte vl̄ ſtatuto a iudice iuxta facūdiā aduocati modū litis ꝛ fori cōſuetudinē q̄ntitatē nō excedēte:vn̄ aduocare ꝛ ſalariū recipe pro aduocādo bñ licꝫ.xj.q.iij.nō lꝫ.xiiij.q.v.nō ſane: vbi Auguſtinus ad macedoniū ingt. Non dꝫ iō iudex vēdere iuſtum iudiciū:aut teſtis veꝝ teſtimoniū:qꝛ vēdit aduocatus iuſtū patrociniū:ꝛ iuriſperitus veꝝ cōſiliū:lꝫ Guil.dixerit ꝯtra ꝙ inhil poſſit recipi ꝑ iuſto patrocinio:vt no.in.c.lꝫ.valle. Itē aliq pbibenẜ poſtulare per edictū ptoris.Un̄ ꝟſus. Nō cuicūqꝫ daẜ vt poſtulet i.aduocet:imo vetaẜ. Addictus pene:ſeruus:puer:actor arene. Luminib⁹ caſſus mulier:muliebria paſſus. Caueant aūt aduocati poſtulātes ne cāꝰ deſpatas aſſumant: ꝛ ſi forte a pncipio aſſūpſerint ignorāter cū de vitio cāe patuerit ceſſet ꝛ ſalaria iā recepta reſtituāt.C.ꝺ iudi.l.rē nō nouā. Et nota ꝙ q̄tuor ſunt obſeruāda aduocatis. Primo vt cāe qualitatē examinēt:ꝛ iuſtā ſi voluerit aſſumāt:iniuſtā ꝟo repudiēt. Scdo vt modeſtiā ꝟitatē ꝛ legalitatē ſeruēt in aduocādo. Tertio vt ſalariū cōueniens petant. Quarto vt nec a pncipio ꝯueniant de certa pte litis:vl̄ cū graui damno litigatoris:nec poſt ceptā litē vllum pactum ineant cū eo quē in propria fide receperūt ſm Hoſ.in ſum.

¶ Ptāᵒ quiqꝫ modis accipiẜ.ff.de ꝟ.ſi.l.ptās. Itē ptās qñqꝫ capiẜ i feminino gñe:vt.c.ſi.ꝺ iudi.ꝛ ſic capiẜ ſubſtātiue i abſtracto:ꝛ addiẜ ei adiectiuū:vt ibi florētina ptās. Qñqꝫ i maſculino gñe:vt.c.tua.ꝺ homi.ꝛ ſic ſumiẜ cōcretiue ſignificās officialē ciuitatis hñtē iuriſdictionē vl̄ ptātē pmo mō dictā:ꝛ ſic iteꝝ addiẜ ſibi ꝓnomē poſſeſſiuū dicēdo noſter vl̄ veſter poteſtas.

De Pr.

¶ Pragma grece dꝛ latine cā:vn̄ pragmata negocia dñr. inde pragmaticꝰ.i.cauſidicꝰ vl̄ actor negocioꝝ ꝛ cāꝝ ſꝫ Iſi.li.v.ꝛ.x.q.ij.hoc ius porrectū.in ſi.

¶ Pragmatica ſanctio dꝛ cā in ꝯſiſtorio pncipis ꝺtilata corā ꝓcerib⁹ ſacri palatij:ꝛ ē ꝯſtitutū quā iperator ꝯſilio

ꝯcertū ſtatuit ſeu ſanxit. Quãqꝫ ēt dr̄ ꝯfirmatio l ſcriptu-ra fcā ab īperatore cū cāe cognitione ſup ꝯtractu pmu-tatiōis: vt .c. j. de re. pmu. in glo. ⁊ pragmaticū ſacrū eſt ꝑncipis reſcriptū: vt in .c. fundamēta. de elec. li. vj.

¶ Pragmaticarij ſunt q ſcribūt pragmaticas ſanctiōes: ⁊ alio mō dn̄r ſcriniarij vl̄ magiſtri ſcriniorꝫ vl̄ ſcriniorꝫ memoriales: eo ꝙ adeptā ſcripture ſanctionē in ſcrinio poſitā cuſtodiebant ad memoriā.

¶ Prebēda eſt ius ꝑcipiēdi ꝓuentus in eccl̄ia collegiata ex actiōe ꝓueniēs cōpetēs alicui tāꝗ̄ viro ỏ collegio: qḋ ius ex canonica deſcēdit: nō dꝫ .n. canonicus ſine ꝓbēda eē: vt in .c. relatū. eo. ti. ⁊ ꝓcedit ex īſtitutiōe ⁊ officio: qꝛ ex hoc ꝙ facit quis officiū debꝫ percipere ꝓbēdã ⁊ be-neficium: ſꝫ canonica q̄re. ỏ. de. C. vt in .c. cū .m. ferrarieñ-ſis. de conſti. in glo. vj. Itē ꝓbēda quandoqꝫ capitur lar-ge ꝓ iure quod alicui nō tāꝗ̄ ỏ collegio: ſed ratione mi-niſteriū officij paupertatis vel vtilitatis conceditur vtēdo ⁊ fruēdo in vita ſua certis reb⁹ eccl̄ie vt redditib⁹: quos canonici recipiūt vl̄ alīq̄: ỏ tali habet̄ in .c. qꝛ nōnullis de magiſtris. xvj. q. j. poſſeſſiōes. ⁊ .§. illō. Et laici maxime nobiles habēt tales prebēdas ſm̄ Compo. in .c. cuꝫ .m. ferrarieñ. preal̄.

¶ Precariū ſm̄ Azo .e. t. in ſū. eſt id qḋ ꝑcib⁹ vtēdū ꝯcedi-tur petēti tādiu q̄diu patit̄ q ꝯceſſit: ſꝫ ſm̄ Hoſ. in ſum. eo. ti. eſt illud pign⁹ obligatū creditori: ⁊ a creditore ipſi debitori conceſſum ad vtēdum q̄diu patitur ⁊ ꝑmittit qui cōceſſit: vt eſt textus in .l. j. ỏ preca. ff. vbi dicit Ulpianus ꝙ hoc genus libertatis ex iure gētium deſcēdit Et ſubdit ibidē. differt aūt ꝑcariuꝫ a donatione: qꝛ qui donat ſic dat vt nō recipiat illud qḋ dat: ſꝫ qui ꝑcarium ꝯcedit primo ſic ꝯcedit vt recipiat q̄ncūqꝫ placebit. Uł ꝑcariū eſt ꝯtractus īter dn̄ꝫ ⁊ colonū: ⁊ ē ꝯtract⁹ gratui-tus ⁊ ſimilis cōmodato: in tm̄ vt q̄daꝫ dicerēt hos ꝯtra-ctus nō differre niſi ṽbis: qui tamē ēt differūt in re. nāꝫ licꝫ in multis cōueniat ꝑcariū ⁊ cōmodatū: differt tamē ꝑcariū a cōmodato. nā cōmodatū fit ad certū vſuꝫ: nec pōt reuocari vſu incōpleto: ꝑcariū ṽo q̄ncūqꝫ placuerit pōt reuocari. Itē ꝑcariū q̄nqꝫ dr̄ ꝯct⁹ ỏ q̄nq̄ēnio in q̄n-q̄ēniū reuocādus. Et ſi q̄nq̄ēnio elapſo ſub taciturni-tate ꝑtereat̄ tūc reuocari itelligit̄ talis cōtractus: dr̄ aūt ꝑcariū iō: qꝛ eſt ꝯctus ad ꝑces factus.

¶ Precaria ṽba ſunt hec: rogo: volo: mando: fido: cōmit-to: iubeo aūt ꝑceptiuū eſt. C. cōia. de lega. l. ij. in ꝑn. man-do. q̄nqꝫ ē ṽbū ꝑcariū. ar. ij. q. iij. mādaſtis: vbi ep̄s man-dat pape: q̄nqꝫ tñ mādo ponit̄ preceptiue: ſicut ēt rogo: vt. xj. q. iij. rogo. q̄nqꝫ mandatiue: vt. ff. ỏ leg. ge. l. ſi mei rogatu .i. mādato ſu'ceperis. Itē quādoqꝫ deꝑcatiue ⁊ ſic vt frequētius ponitur.

¶ Precaria dr̄ donatio ad ꝑces fcā vſqꝫ ad mortē recipiē-tis. xij. q. ij. ſepe. xvj. q. iij. clerici. ⁊ ē cōtractus ille affinis emphiteoſi. Itē ꝑcarie dn̄r q̄dam ꝑſtationes ſeu conceſ-ſiones vſufructus ad ꝑces facte in recōpēſationē ei⁹ ꝓ-prietatis q̄ dat̄ eccl̄ie cui⁹ forma hr̄. x. q. ij. ꝑcarie.

¶ Preceptū. Re. ſ. mādatum.

¶ Preco eſt q apud acta aut in ciuitate publice ꝓclamat vl̄ ꝓnūciat aliq̄d faciēdū dimittēdūue ꝑ quē plerūqꝫ fie-bat edictorum narratio .i. recitatio ⁊ publica in ius vo-catio ⁊ citatio: alicuius matrimonij vl̄ rei vēdēde nūcia-tio ⁊ ſubhaſtatio.

¶ Preciſe ſm̄ cardinalē in reſcriptis tm̄ valꝫ ſicut abſolute ⁊ ſine cāe cognitiōe: vt ỏ heret. c. ꝯ xp̄ianos. li. vj. Et dicit̄ cardinalis: ſi ponit̄ in ſtatuto operat̄ vt ipſo iure tollat̄ per ſeq̄ns ſtatutū in caſu quo ſublatū fuiſſꝫ ſi nō appoſuerit̄. Et dat ſile ỏ iuramēto appoſito in .l. ſi q̄s. l ꝑn. ff. ỏ leg. iij. Bal. aūt dicit ꝙ non valeat ꝑciſe .i. ſine cāe cognitione qꝛ ſic tex. eēt ſuꝑfluus: in .c. ij. de reſcrip. vbi ponit̄ expꝛ-

ſe ꝑciſe: ⁊ etiā ſine cāe cognitione. Saluādo tñ ꝑ⁹ dictū dr̄ ꝙ ille tex. ponit̄ declaratiue vl̄ expoſitiue ⁊ pro ideꝫ qḋ dictū magis placꝫ doc.

¶ Precipitiuꝫ fit ſine mō ⁊ cum ꝑiculo. ỏ ſepul. ex ꝑte. ⁊ ſm̄ Jo. an. in cle. paſtoralis. ỏ re iudi.

¶ Prediū dr̄ fundus: vl̄ ager. Re. ỏ. Ager.

¶ Prediū vrbanū: ⁊ ꝑdiū ruſticuꝫ. Regre ibidē: ⁊ etiam actio finium regundorū.

¶ Prediū dotale ē q̄n iſta duo ꝯcurrunt .ſ. ꝙ m̄rimoniū ꝯctū ē: ⁊ traditio ꝑdij interuēit ſꝫ Azo. ỏ fū. dota. C. i ſū.

¶ Prediū canatū ſꝫ Jo. ⁊ Accur. C. e. ti. i rubri. fuit ꝑdiū in q̄ fuerūt cellule: vñ canat⁹ .i. cella. nā cana grece cella-riū dr̄ latine. Uł aliť erāt tunc ꝑdia ſcripta vt redderēt in-ter cellulas ſm̄ Azo. ibidē. li. xj. ⁊ eorꝫ colom dn̄r cana-ti vl̄ dn̄ici coloni: qꝛ dicta ꝑdia erāt in pratis.

¶ Prefectus auguſtus: vl̄ auguſtalis dr̄ ꝑfect⁹ egypti: vt ff. de offi. ꝑfec. auguſta. l. vnī. C. eo. ti. l. qꝛ imperatores. nā imperator maximus auguſtus in egypto primo ꝑfecti poteſtatē introduxit.

¶ Prefect⁹ ꝑtorio. ab initio magr̄ eq̄tuꝫ creat⁹ ē: cū dicta-tores ſibi antiq̄tus magros militūꝫ eligerēt q ꝑncipali ſollicitud m aſſociati ſummā poſt dictatores gerebāt ꝑta-tē ꝑ exēplo ꝑncipes ad q̄s gubernaculū reipub. ꝑuenit poſtea elegerūt ꝑfectos ꝑtorio q̄bus publice diſcipline emēdatio ꝯceſſa eſt: quorūꝫ auctoritas ita ē ampliata ⁊ adeo approbata: vt nec ab eorūꝫ ſentētijs appellarij: nec in integrū reſtitutio facile poſſꝫ poſtulari. Et erant q̄tu-or .ſ. ꝑfectus ꝑtorio oriētis: ꝑfectus ꝑtorio affrice cui⁹ ſe-des eſt in cartagine: prefectus pretorio illuſtris: ⁊ pre-fectus vrbis. ff. ỏ offi. ꝑfecti. ꝑto. l. j. ⁊ ibi nota.

¶ Prefect⁹ vigilū idē eſt qḋ ꝑfect⁹ nocturnus: horꝫ autē officiū ē ỏ nocte facere excubias: ꝑfuerūtqꝫ incēdijs arcē-dis: q ēt cauebāt: ingrebāt: ⁊ puniebāt icēdiarios: fures graſſatores: effractores: niſi delinq̄ns eēt tā famoſa ꝑſo-na: vt ad ꝑfectūꝫ vrbis deberet mitti puniēda: poterant ēt iudicare de capſarijs: q in balneis veſtimēta cuſtodiē-da ſuſcipiunt ſi aliquid dolo fecerunt: vt. ff. de offi. ꝑfec. vigi. l. iij. §. cognoſcit.

¶ Prefectus annone dicebat̄ q ỏ annona .i. ỏ blada curā habebat. Regre ſupra. edilis cerealis.

¶ Prefectus vrbis dicebat̄ cui ab īpatore cōceſſa ē vrbis adminiſtratio q ceteris magr̄atib⁹ ei q̄cūqꝫ cā ab vrbe ꝓfi-ciſcētib⁹ ⁊ recedētib⁹ in vrbe relictis ius dicebat ⁊ oībus dignitatib⁹ in ciuitate āteceddebat ſua dignitate: q cuꝫ ab vrbe ꝓgrediebat̄ nō habuit iuriſditionē: quaꝫ ꝓbere tñ potuit in ciuitate. Sꝫ ſm̄ Azo C. eo. ti. etiam extra vrbē intra centeſimum miliare hꝫ iuriſditionē: vide de offi. ꝑfec. vrb. per totum.

¶ Preiudiciū ē quaſi q̄daꝫ ꝑlatio vl̄ prepoſ: ſiue ꝑlocutio vnius rei reſpectu alterius. Nā aliq̄d ꝑiudicari alteri eſt illud illi ꝑferri: tñ hoc ṽbū ꝑiudicare alterius modi con-ſtructionē ⁊ ampliorē ſignificationē hꝫ q̄. ꝑ ṽbuꝫ ꝑfer-re: dr̄ .n. ꝑſonalr et ꝓpa ꝯfeſſiōe in iudicio mihi ꝑiudica-ui .i. ꝯfitēdo mihi in iudicio ꝑiudiciū feci. Hoc .n. ꝑiudi-catū nō ſignat cōmodū meuꝫ eē factum: ſꝫ incōmodū: vt ſi iudex nō ſequatur ṽitatē: ſꝫ meaꝫ ꝯfeſſionē: ita dr̄ res iudicata ṽitati facere ꝑiudiciū non vt ṽitas rei iudicate ꝑiudicet .i. ꝑponatur: ſꝫ res iudicata ṽitati ꝑiudicet: igi-tur eſt alicui aliquid ꝑponi ⁊ ſic dicimus rē iudicatā ve-ritati facere ꝑiudicium .i. ei qḋ ꝑiudicanduꝫ eſt dato ꝙ non ſit verum: nam dato ꝙ ita nō ſit ſicut iudicatū eſt: tñ ꝑponitur veritati.

¶ Preiudiciales actiōes ꝓ tāto dici pñt ꝙ i ipſis tractat̄ ỏ magnis ꝑiudicijs: vl̄ qꝛ q̄ni mote preiudicant. ṽ. gr̄a. Agis ꝯ me ⁊ aliq̄d petis: oppono tibi q̄ōnē ſtat⁹ dicēdo ꝙ tu es fili⁹ me⁹ vl̄ ſuus me⁹ in ꝑtāte mea ꝯſtitutus. aūt

libertus: ⁊ ſic de conſimilibus.

¶ Prepoſitus põt dici q̃lʒ q aliis preeſt: vſus tñ obtinuit vt ꝑpoſitus dicatur q quondã prioratus curã ſup aliõs geſſit. de vbo. ſig. quãuis.

¶ Prepoſiti labar. alſ labor vl̃ ſm aliquos labior a labijs dñr: q: forte corrigebãt eos q male de ꝑncipe loq̃bant: dñr aũt labar. a ſigno bellico qð fecit fieri Cõſtantinus ex auro ⁊ lapidib⁹ ꝑcioſis iter alia ſigna bellica: ⁊ deriuaẽ a laber: q ergo talibus faciẽdis ꝑponebant dicebantur prepoſiti: vt ſupra.

¶ Prepoſiti ſacroꝝ ſcrinioꝝ erãt illi q ꝑerãt ſcrinijs iperialib⁹ q alias dicebãt primi: eo q magis ꝑncipi approximabãt q̃ alij. Tria aũt erant ſcrinia ſiue camere: ð qb⁹ tractaẽ. C. eo. ti. li. xij. Primũ ſcriniũ erat camera eplarũ q̃ ꝑncipi mittebant vl̃ ab eo mittebant. Scðʒ fuit libelloꝝ ꝯuẽtualiũ ⁊ ꝯuẽtionaliũ ⁊ cognitionuʒ vl̃ ꝯuẽtionum. Tertiuʒ erat diſpõnuʒ: vt eſt regiſtrũ ſm Accur. in rubr. eo. ti. l. j. preal.

¶ Prerogatiua. i. aliqð ꝑuilegiũ. ð quo infra diceẽ.

¶ Precẽtores dñr cãtores q in choro incipiunt in eccl̃ia collegiata. in. c. cũ oli. ð ꝯſue. Et dñr duo gñra cantoruʒ in arte muſica. ſ. ꝑcẽtor: q vocẽ in cãtando ꝑmittit: ⁊ ſucẽtor q ſubſeq̃nter canẽdo rñdet: ⁊ addiẽ ꝯcẽtor q cõſonat ꝑdictis: vt. xxj. di. cleros. ṽ. finẽ.

¶ Preſes eſt nomẽ gñale ad oẽs ꝓconſules: ⁊ legatos ceſaris ⁊ oĩuʒ ꝓuinciaꝝ rectores ſiue moderatores: vt. ff. de offi. preſi. l. j.

¶ Preſes ꝓuicie dĩ q in ꝓuicijs poſt ꝑncipẽ ſummã gerebat pẽtãẽ. Nã regna redacta erãt in ꝓuicias: q̃rum rectores dicebant ꝑſides: ⁊ ſunt clariſſimi vt balliui: ⁊ ſic proprie capiẽ ſiue ſtricte: ſʒ gñalr ſumiẽ: vt. ſ̃.

¶ Preſentes dicunẽ qui in eadẽ ſunt prouincia. l. fi. C. de preſcrip. xxx. anno.

¶ Preſertim poniẽ aliqñ in iure pro maxime. c. ex lr̃is. q̃. de bom. aliquãdo pro tãtum: vt ibidẽ in glo. ð pe. diſt. xij. c. illud. vbi bo. glo.

¶ Prelati noĩe intellr̃ eccl̃ia ⁊ miniſteriũ ppl̃i: ⁊ eccl̃ia eſt in epõ: ⁊ nõ ecõuerſo: nõ tñ noĩe ꝑlati ſemꝑ intellr̃ eccleſia. vt in. c. edoceri de reſcrip. in glo.

¶ Propere ꝑpe. i. nimis cito.

¶ Preſbyter grece interꝑtaẽ ſenior latine: ⁊ eſt nomẽ dignitatis nõ etatis tñ: lʒ alibi dicaẽ nomẽ etatis. xciij. di. legimus: nã pp honorẽ ⁊ dignitatẽ quã accepit ꝑſbĩ nominaẽ: ⁊ dĩ q̃ſi ꝑbẽs iter: ⁊ nõ vt qdaʒ interꝑtanẽ q̃ſi pre ſocijs bibẽs ter. ð hoc. xſ. di. cleros. poſt mediũ.

¶ Preſcriptio ſʒ Hoſ. C. x. ti. Eſt qðdam ius ex tꝑe ſubſtã capiẽs. i. firmitatẽ. Et hʒ locũ in reb⁹ imobilib⁹. Et hec diffinitio ipugnaẽ ab alijs: nã ex ꝑſcriptiõe nõ competit ius: ſʒ exceptio. Uñ ſic diffiniẽ. ꝑſcriptio eſt exceptio rei ex tꝑe ſubſtã capiẽs: q̃ diffõ ẽt ab alijs ipugnaẽ: q: ꝑſcriptio nõ capit ſubſtã ex tꝑe: ſʒ ex auẽte legũ. Jð ꝑſcriptio ab alijs ſic diffiniẽ. Eſt exceptio ex tꝑe ꝯgruẽs ab auẽte legũ vim capiẽs negligẽtib⁹ penaʒ infligẽs: ⁊ finẽ litib⁹ ꝑponẽs: q̃ oĩno magis videẽ ꝯpleta. Jnducũt aũtẽ ꝑſcriptionẽ bona fides iuſtus titulus: cõtinua poſſeſſio: ⁊ ſine rei vitio. ſ. q̃ res ſit ꝑſcriptibilis ſʒ Hoſ. Et nota bonã glo. vl. in. c. illð de ꝑſcrip. vbi habes quot modis fiat interruptio ꝑſcriptiõis natr̃ ⁊ ciuilr̃. vñ. Habemus ꝑſcriptionẽ: ꝑpetuationẽ ⁊ interruptionẽ ꝑſcriptiõis. Et requirunẽ ſex ad ꝑſcriptionẽ ſi valere dʒ. ſ. titulus: poſſeſſio bona fides: res ꝑſcribẽda: ꝑſona ꝑſcribẽs: ⁊ ꝑſona cõtra quã ꝑſcribiẽ: inter q̃ poſſeſſio ⁊ bona fides ſunt maxime ſubſtãtia: vt not. in. c. illud. ꝑal. Et ſunt. xxxj. caſus qb⁹ nõ currit ꝑſcriptio: quos habes in gl. fi. c. cũ nõ liceat. de ꝑſcrip. vide ẽt glo. ſũme. xvj. q. iij. de vſu. ⁊ ꝑſcrip. Jtẽ ꝑſcriptio eſt lõgi tꝑis continuata poſſeſſio inter ꝑſentes. x. ãnoꝝ. inter abſentes. xx. an. l. vlt. eo. ti. Alia eſt ꝑſcriptio lõgiſſimi tꝑis. ſ. xxx. vl̃. xl. ãnoꝝ: ⁊ illa dĩ lõgiſſimi tꝑis. Uñ cũ aliqs rẽ aliq̃ tãto tꝑe poſſederit: ipam poſſeſſiõis diuturnitatẽ ⁊ tꝑis ꝯtinuationem ꝑſcribit ⁊ actorẽ remouet ſiue ꝑ viʒ ſiue alr̃ ſiue titulo nact⁹ ẽ poſſeſſionẽ vl̃ alio q̃cũqʒ iniuſto ꝑñ. Sʒ diceres. ex hõ vĩ q decime a laicis ꝑſcribanẽ diuturnitate poſſeſſionis ⁊ cõtinuatiõe tꝑis. Rñdeo notãdo q ſuitutes ⁊ alia iura incorporalia bñ ꝑſcribunẽ ſpatio. xl. ãnoꝝ: dũ tñ talia ſint q̃ ius cõe nõ vetat poſſidere: alſ q̃ poſſideri nõ pñt ð iure nõ ꝑſcribuntur: vt ſunt decime ꝑ laicos: vt. c. ꝓhibemus: de deci. ex q̃ colligiẽ ar. ꝯ laicos volẽtes ſe tueri ꝑſcriptione tꝑis: vt poſſint decimas poſſidere: vide. c. peruenit. de cẽſ. vbi glo. Eccl̃ia ꝯ eccl̃iaʒ gaudet ꝑſcriptiõe xxx. ãnoꝝ ſi ſine interruptiõe poſſideat: monaſterium gaudet ꝑſcriptiõe. xl. ãnoꝝ nec minor exceptio religioſis domib⁹ opponi põt cũ effectu: ⁊ romana eccleſia centum annoꝝ gaudet preſcriptione. Jtẽ preſcriptio. xxx. annoꝝ ſm ãtiq̃ iura: ſed mõ. xl. annoꝝ tollit oẽm actionẽ: ⁊ oẽ ius. c. auditis de ꝑſcrip. ſʒ nõ currit tꝑe ſciſmatis. eo. ti. cũ nobis: nec ſede vacãte. c. ð q̃rta: ⁊. c. decime. c. auditis. eo. t. nec ẽt tꝑe hoſtilitatis. c. ex trãſmiſſa. eo. ti. Etiã nõ currit ꝯ viſitationẽ epoꝝ ⁊ ꝓcurationẽ debitã. c. cũ ex officij. ⁊. c. cũ accedẽs. eo. ti. ⁊ ẽ introductũ pp deſidiã ius ſuũ negligẽtiũ: ⁊ q pñt ꝑſcribere: ⁊ q nõ: ⁊ ẽt q̃ res nõ pñt ꝑſcribi no. in. c. cũ nõ liceat. eo. ti.

¶ Preſcriptis ṽbis dĩ ꝯct⁹ inoiat⁹: ⁊ fallit q̃ñ ẽ ſcõ̃ ieſtimabile vt manumiſſio: q: ieſtimabilis ẽ: ⁊ tũc daẽ actio de dolo. vt l. l. dedi tibi. ff. de ꝯdi. ob. cau. da. ⁊. l. nãlis. §. qð ſi facio. ff. de ꝑſcrip. ṽ. nec ide naſciẽ ciuilis actio q̃ ꝑſcriptis ṽbis di: de qua. ſ̃. Actio preſcrip.

¶ Preſtigiũ eſt qð preſtigit. alſ ꝑſtrigit aciẽ oculoꝝ: ſcʒ obũbratio q̃dã. vʒ. cũ vĩ alicui ſe aliud videre q̃ʒ videt: vt in icãtatiõib⁹: ⁊ ſic pʒ vt legiẽ i vitis patrũ de q̃dã ꝯiugato nolẽte accedere ad ꝓpriã vxorẽ: q: videbaẽ ſibi eq̃ quouſqʒ per quẽdã beatũ tale preſtigiũ fuit ſublatum. Dicebanẽ ẽt ꝑſtigia captiões ṽboꝝ qb⁹ obũbranẽ: ⁊ iõ dicebanẽ ꝑſtigia ṽſuti iuris: vt. ſ̃. ius ṽſutuʒ. Hec Azo. C. de le. adult. ⁊ de hoc. xxvj. q. v. nec mirũ poſt vnaʒ colũnã vbi dĩ de magoꝝ preſtigijs que non ſunt vera: ſʒ fantaſtica eſſe probantur: ⁊ preſtigiuʒ dĩ inueniſſe mercurius: vt ibidẽ tex.

¶ Preſũptio ſʒ ſpe. eo. ti. eſt argumẽtũ ad credẽdũ vnuʒ ſcõ̃ ſurgẽs ex ꝓbatiõe alteri⁹ vt ex coexſtitia vl̃ cõtactẽtia ꝑſonaꝝ ſuſpectaꝝ ꝑſumiẽ coit⁹. c. lr̃is. eo. t. vbi ſolus cũ ſola: nudus cũ nuda in eodẽ lecto ex preſũptiõe violẽta ꝓbanẽ copulari carnalr̃. Sʒ ſʒ Hoſ. diffiniẽ ſic. Eſt alic⁹ facti dubiũ: aliq̃tiẽs plena: aliquotiẽs ſemiplena inueſtigatio: ſeu ꝓbatio. Jtẽ ꝑſũptio eſt qðdã mediũ intellectuale ṽitatis eliciẽde ex circũſtãtijs iſurgẽs: exẽplũ pone i. c. ſtudijs. eo. ti. Jlla tñ ꝓbatio nõ iſert de neceſſitate: q: alr̃ põt ſe res hr̃e niſi ſit ꝑſumptio iuris ⁊ de iure. Uñ tres ſunt ſpẽs preſũptiõis. Una eſt temeraria q̃ ꝯſurgit malis hominib⁹: ⁊ ex cauſis plurib⁹: alſ pueril ib⁹ ⁊ ſuſpitionib⁹ leuib⁹: ⁊ hr̃ repelliẽ: ⁊ reprobabil ẽ: vt. ij. q. j. ꝑ. vj. q. j. oues de ſen. exc. ſgſtioni. Alia ẽ ꝓbabilis ſiue ṽiſilis: q̃ ſurgit ex mlt̃is cauſis ⁊ ſuſpitiõib⁹: ⁊ hec admittiẽ ad ꝓbatiões ſemiplenã: vt ð ꝑſũp. i mlt̃is capl̃is: ⁊ i. c. ſollicite. ð reſti. ſpol. vñ coadiuuat ad ꝓbationẽ ſi ſint alia coadminicla. c. a nob q mat. ac. poſ. vbi gl. admittiẽ ẽt ad purgationem idicẽdã. c. ſiqs. ð purga. cano. ij. q. iiij. ꝑſbĩ. Tertia ẽ violẽta: q: q̃ ad ꝓnũciãdũ vl̃ ꝯdẽnãdum ſufficiẽs reputaẽ. xxxij. q. i. dixit dñs. ff. ð his q ſui vl̃ alie. iur. ſũt. l. filiũ: ⁊ c. lr̃is. ð ꝑſũ. Diſtiõnes ꝑſũptionũ vide plene in. c. is qui. de ſpõſa. in gl. ij. vbi ð qntuplici preſũptiõe. Et vide no. ꝑ Jo. theuto. l. di. c. ferrũ: vbi ð diuerſis preſumptiõib⁹

Que inducant preſcriptionem

Preſcribere inter alia ſignificat adiudicare.

Nam pſumptio violēta ſubdiſtinguit̃: qꝛ alia iuris ꝛ alia iuris ꝛ ð iure. Juris eſt cū ius pſumit aliqd: ſꝫ nō ſtatuit ſup pſūpto: ꝛ illa recipit ꝯriā ꝓbationē. xxxv. q. iii. cū oꝛ dinaria. xxvij. q. j. nec aliq̃. Juris ꝛ ð iure ē cū ius fingit ꝛ ſtatuit ð ficto. ꝯtra quā fictionē nō admittit̃ ꝯria ꝓbatio. c. ad id. ꝛ c. is q. ð ſpō. ꝛ de ꝯdi. appo. c. p tuas. vbi vide ꝯcoꝛ. multas. Et q̃lr ius fingit: vide Hoſ. in ſū. eo. ti. Nā differūt pſumptio ꝛ fictio iuris: de quo ſupꝛa. fictio. Et vna pſumptio tollit aliā. c. cū iter. R. ð elec. vide gl. optimā in. l. nō ēē ſimile. ff. qð me. cau. Et nō. doc. regulā q pſūptio cōis transfert in aliū onus ꝓbādi. l. ḡnalr. §. ſi petitū. ꝓ. ſꝫ cū ex pſūptiōe. ff. ð fideicōmiſſ. libe. Jtē pſūptio ex neceſſitudīe ſanguis vicit oēs alias pſūptiones: vt ē glo. in. c. ſi. ð ſta. vt ſi lego Ludo. ꝛ ſūt duo eiuſdē noīs ꝓprij: ꝛ cognominis pſumit̃ ꝓ illo q mihi neceſſitudīe ꝯiungit̃. Et qꝛ pſūptio ſurgit ex q̃litatib⁹ ſciēdū q q̃dā ſunt q̃litates itrīſece ꝛ nālr hoīſ herētes. Et hay q̃dā adherēt aīe: ꝛ q̃dā coꝛpoꝛi. exēplū de pmis: vt bonitas: malitia: ꝛ in dubio pſumit̃ ad bonā ptē: qꝛ nālr naſcimur ſine malitia. ar. c. ad mēſaꝫ. xj. q. iij. ꝛ talis pſumptio trāſfert onus ꝓbādi in aduerſariuꝫ: ꝛ ſic itelligit̃. c. vincū ð ſcruti. niſi ſcl' eēt cōniectura ð malitia. talis. n. ſp ma'us pſumit̃. ij. q. v. p to. ꝛ. c. ſcl. ð reg. iu. li. vj. vl' ſi eēt l famatus: ſic. n. ad eū trāſſert̃ onus ꝓbandi. de ſecundis vt ſanitas: ꝛ īfirmitas: ꝛ iterū in dubio pſumit̃ in meli⁹ ꝛ negatiis ꝓbabit: vt. l. nec codicillus. C. ð codi. niſi quis fuiſſet īfirmus infirmitate aliqua ð ſui nā ꝑpetua: vt epilepſia vl' apoplexia. c. cum iter. de cle. vl' vbi dubitaretur de ꝑpetuitate īfirmitatis: vt in furioſo: nō q allegat ꝯtrarium dꝫ ꝓbare. iij. q. ix. indicās. Silr ſi necet qs leſtitimus ꝓbet negās. c. trāſmiſſa. q ſi. ſūt legit. Scdo aliq̃ ſunt q̃litates itrīſece ꝛ accidētales: vt eē diuitē: iuriſcōſultū: mī ficū: medicuꝫ coꝛaulam ꝛc̃. q nō nālr adueniunt. nā nā nō facit artē: ſꝫ bñ ꝑparat ſm bal. ꝛ in his onus ꝓbandi incūbit cuicūꝗ allegēti ad fundādā itētionē ſuam ſiue affirmatiue ſiue negatiue allegat maxie cuꝫ ps aduerſa fundauit itentionē ſuā: nō tñ ſemp incūbit nō potēs ꝓbare ſic q alter ꝓpter iſtius non ꝓbationē admittat̃ ad itentū ſuū: nā adhuc iudex ex officio pōt illū refutare ſi ſibi conſtiterit eū īdignū: ꝛ hoc in cauſa in qua vltra allegatiōes ptiū iudex pōt īpartiri offm̃ ſuum: ſecus in cā vbi ð hoc nō poſſet niſi petitus.

Preter qñ capit̃ excluſiue qñ incluſiue: vide. c. lr̃as. in ſi. ð pſump. ēt vide Inno. in. c. duduꝫ. ii. ð elec. ꝛ in cle. j. de ſu. tri. ꝛ ſi. chato. p gl. ꝛ Archi. in. c. ebꝛon. xiij. q. j. Jtē Bar. i. l. j. in ſi. ff. ð pig. ac. ꝛ p alios i. l. actiōe. C. ð trāſac. ꝛ in regula petīn. ð reg. iu. li. vj. Stat. n. incluſiue ꝛ augmētatiue qñ cadit īter res penit⁹ ſepatas: vt dicēdo. Lego tibi oēs vineas meas pter domuꝫ. Sꝫ ſtat excluſiue qñ cadit īter dictiōes ſignificātes res ſibi īuicē cōtētas. vt lego tibi oēs libꝛos meos pter ſalicetos libꝛos. Rich. ꝛ Bar. vide ð h Albericū in alphabeto ſuo: ꝛ no. i. l. medico. §. vxoꝛi. ff. ð lega. j. Jtē ibi capitur excluſiue. Lego oēs ſuos meos pter ſempꝛoniū. Rō. qꝛ ſempꝛonius eximitur de oꝛōne pcedēti vt ibi nō icludat̃. l. uāqꝫ. § ſi. de penu. lega. ff. ꝛ ſumit̃ rō ex hoc: qꝛ ē volūtas ꝓferētis declarata eo q alias hec vba pter ſempꝛoniū nihil opārētur: ſꝫ ibi ſumit̃ icluſiue. Lego oēs libꝛos meos tali pter ſciphū argēteū quē apð euꝫ ðpoſui. Rō. qꝛ hec volūtas ꝓferētis ꝛ vba pter ſciphū ꝛc̃. alr nihil opārent̃: niſi icluſiue exponerent̃. Jtē ponit̃ qñꝗ ꝯiūctiue nō incluſiue: vt ibi de his ſuis q ſunt in p̃rimonio pter decē quos legaui titio lego decē ſeio: qꝛ ſenſus ē: ꝛ decē legaui titio: ꝛ ſic p legatū factū ſeio nō reuoco factū titio: ꝛ ſic itellige hic ꝯiūctiue. i. ꝯtinuatiue ſicut ſit ꝯtinuatio p dictiones ꝛ qñ continuat oꝛōnes. Nam in predictis legatis ꝛ titius ꝛ ſeius nō ſunt coniūcti coniūctiōne q̃ facit vnū coꝛpus: de quo in. l. re coniuncti. ff. de le. iij. ꝛ iō ſi in p̃rimonio eēnt tantuꝫ. xv. ſerui ꝛ titi⁹ haberet decē: ſeius tm̃. v. l. ſi ita legatum. ff. de le. j. Et eſt rō q: ſignificat ſic ipſa volūtas ꝓferētis declarata ex cōiectura q teſtatoꝛ non vult reuocare niſi expꝛeſſius appereet. Si eniꝫ hoc caſu poneret̃ icluſiue tunc ſeius haberet. l. legata titio ꝛ cuꝫ hoc alia ſibi legata. ſ. ſuos in p̃rimonio exiſtes: ꝛ p hoc eēt reuocatū legatū titij: qð nō eſt dðm. Jtē ibi cū papa dicit. diſpenſo tecum: vt alia beneficia preter obtēta poſſis obtinere: ponitur etiam continuatiue ſiue ꝯiūctiue. Nā ſenſus eſt. alia obtineas cū obtētis: ꝛ ſup iſtis obtētis diſpēſo: ita q obtēta nō icludunt̃ i diſpēſatiōe: vt i. c. dudū. de elec. qꝛ hoc nō vi ve volūtate ꝓferētis niſi expꝛeſſius declaret̃: eo q diſpēſatio in caſib⁹ odioſa ſemp reſtrigit̃. Jtē excluſiue nō exceptiue ponit̃ ꝓ ſine: vt ibi pter ſpem. i. ſine ſpe. ꝛ ſic dr̃: dilatio dāda ē illi q pter ſpē trahit̃ ad alienū iudicē. l. ſi qñ. C. ð dila. ibi eni non ponitur exceptiue nec icluſiue: qꝛ oꝛō illa hoc non patit̃: ꝛ ſic tm̃ ponit̃ excluſiue: ꝛ ſic de alijs.

Preterire eſt teſtatoꝛem omittere aliquē qui ſuus heres eſt eo non inſtituto nec exheredato vt habuiſtis. ſ. de heredibus.

Preteritio dr̃ talis omiſſio vl' exhr̃datio ſꝫ Azo. in ſū. C. de libe. prete. vl' exhereda. iſti. de here. que ab iteſta. defer. §. eadem. vt ſupꝛa.

Pretoꝛ ē q in vꝛbe romana iudicio ſenatus ad diſſipādū vl' diſceptādū dubios act⁹ ꝛ cāꝛ oꝛdinabat̃. Et erat e⁹ offm̃ annuū vl' annale: q: ſolo anno durabat. Et añꝗ a ꝑplo romano ad pncipē tranſlata fuiſſet ptās vl' añꝗ romana ptās ſub īperatoꝛe veniret habuit poteſtatē plenā faciēdi ius ꝛ ſtatuta ꝛ ed cta: cui⁹ edicta iuris onerarū noīe cēſent̃: qꝛ hi⁹ honoꝛis aučte pollebāt. vt. C. ð offi. pto. l. j. ꝛ iſti. ð iur. na. gē. ꝛ ciui. §. ptoꝛū quoꝗ edicta. ꝛ no. in. l. certū. C. vnde legit. q ptoꝛ viuus poti⁹ dꝫ ſeq pretoꝛē moꝛtuū q̃ꝫ ius ciuile.

Pretoꝛ fideicōmiſſarius dicebat̃ ille q de fideicōmiſſis relictis cognoſcebat ꝛ ius dicebat ꝛ reddebat dicēs ius dabo. ff. de oꝛi. iur. l. neceſſariū.

Pretoꝛ p̃regrin⁹ dicebat̃ ille q īter peregrinos q̃ī ciuitate affluebāt vl' ꝯfluebāt ius reddebat.

Pretoꝛ vrban⁹ dicebat̃ q cum ꝯſules ad bella finitima vl' vicina vocarent̃ ius neceſſarium in ciuitate reddebat. ff. de oꝛi. iuris. l. ij. pꝛeal.

Pretoꝛiū eſt locus i quo ius ex moꝛe reddit̃: ēt dr̃ loc⁹ i quo qs pꝛefecturā exercet cuꝫ ſuis officialib⁹: ꝛ cauſas tractare ſolet. Jtē eſt dom⁹ pꝛeſidi ꝓuīcie aſſignata: ꝛ locus deputat⁹ iudicib⁹ ad cognoſcēdū ꝛ deputādū vl' ad ſentētiandū de cauſis.

Pretoꝛiū: vt in ti. de offi. preto. ff.

Pretoꝛiū pign⁹ dr̃ illud qð alicui dat̃ a iudice.

Priuign⁹ dr̃ q ex marito mulieris nat⁹ eſt añꝗ fuiſſꝫ maritus eius: ꝛ ecōtra.

Priuigna dr̃ ꝓpꝛie q̃ ex vxoꝛe viri nata fuit añꝗ eſſet vxoꝛ ſua: eſt ḡ filia vxoꝛis ab alio viro poꝛi genita: ꝛ priuign⁹ fili⁹ talr genit⁹: q̃ꝫ pr̃ vitricus e⁹ appellat̃.

Preuaricatoꝛes ſunt q vā crimīa fraudulēter occultāt dr̃ aūt pꝛuaricatoꝛ q̃ſi varicatoꝛ a varia ceruice qꝛ aduerſaꝫ ptē adiuuat ꝓdita ſua cā ꝓpa dū huic iſtat coꝛpoꝛe ex vna parte ꝛ illi mente ꝛ coꝛde ex altera parte: vt. ff. de preuarica. per to.

Primates ꝓpꝛe loquēdo ſūt patriarche. di. xcix. c. j. ꝛ. ij. Etiā ponit̃ pmas ꝓ archiepō. c. ſane. de ſo. ꝯpe. Nā nō ē drīa īter pmatē ꝛ archiepm̃ q̃tū ad effectū: vt i. c. duo. de offi. oꝛdi. nl' ius canonicū nō curat de noīb⁹. c. petitio. ð pcur. di. xxi. cleros. ꝛ. c. pce. vbi eſt diuiſio noīuꝫ: cuꝫ dr̃

archiprimates: ſiue pmates: ſiue pſiarche. Primates officiorum ſunt qui officijs pſunt.

¶ Primiceri⁹ dı̄ ille q pmo loco ſcriptus eſt i mr̄icula notarioꝝ: ⁊ pᵐ locū obtinet: ſʒ le. vt. C. ꝺ pmice. li. xij. i rub. Sʒ ſm canōes ē nomē dignitatis: q̄ ſubeſt archidiacono: vt. c. vnico. ꝺ offi. pmice. Dı̄. n. pm⁹ in cātu: vel i choro q̄ in aliq̄bus eccleſijs dı̄ cantor: ſiue ſuccētor.

¶ Primipilarij dr̄ pmi adminiſtrātes: q. ſ. pmo actionē ſui officij adminiſtrant: vel ſʒ hug. q pmiculū portāt: ⁊ vtroqʒ mō accipit ſm accur. C. eo. ti. in rubr. li. xij.

¶ Primogenitū vocat ſcriptura: nō quē frēs ſequunt: ſʒ q pmo nat⁹ ſuit. de vb. ſig. c. ioſeph.

¶ Primitie ſunt pme ptes fructuū deo offerēde. Hinc ē q ſacerdos pmā miſſā cātās dı̄ celebrare pmitias.

¶ Pricepꝰ qꝰ dicat: hr̄ Iſa. ix. ibi. Deꝰ ſortis pr̄ futuri ſeculi pnceps pacis. Interdū dr̄ āgelꝰ. Joſue. ix. Ego ſuʒ pnceps exercitꝰ ⁊c̄. Interdū papa. ꝺ ↄſe. di. i. corpora. Interdū epꝰ. ꝺ maio. ⁊ obe. ſi qs. vl alıꝰ iudex eccliaſticus. xvij. q. iiij. diffinit in ſi. Itē dr̄ ipator. ꝺ re iudi. ad aplice. l pn. li. vj. Et appellatiōe pncipis itelligit rex. cle. vnica ꝺ baptiſmo. vbi bona glo. ⁊ i vſi. ſeu. ſʒ bal. Itē pnceps dr̄ dyabolus: vt Luc. xi. c. In pricipe demonioꝝ eijcit demonia. Sile. xxxiij. q. viij. §. ecce. v. ſʒ notādum. ibi. venit pnceps. Jo. xiiij. Itē dr̄ qlibʒ ſecularis dominus: vt xxxiij. q. v. pncipes. Itē dr̄ pncipalis pars i q̄lʒ iudicio vt. ff. de ſer. cor. l. i. §. in hoc iudicio. Etiam pricepꝰ dicitur quilibet prelatus eccleſie: vt diſt. xxxv. c. ecce principem. ⁊. c. corpora. prealle.

¶ Priuata perſona eſt perſona carens fūctione publica: vide ſupra. perſona.

¶ Priuatū ius ē illud qꝺ pncipalr ad ſingulorꝝ vtilitatē ptinet: vt in pactis ⁊ couētionibꝰ ſingularū pſonaruʒ Re. ſupra. Jus publi.

¶ Priuata delictā dr̄ q̄ ciuilr tractant: vt ſi mihi ſuratꝰ ſis. x. ⁊ ego reabeā ago nō vt corpalr puniaris. Sʒ publica delicta ſūt q̄ꝝ pſecutio ē pmiſſa cuilibʒ de pplo: q̄le ē crimē leſe maieſtatis: vl accuſatio de ſuſpecto tutore vl curatore: in qbꝰ oēs accuſare pſīt.

¶ Priuati dr̄ pſe quō ſunt ↄſtituti i aliqua dignitate. xxiij. q. i. q ↄtra. Itē dr̄ oēs exēpti a iure cōi ſiue ſit collegiū ſiue aliq̄ ſpālis pſona. vij. q. i. petiſti. ⁊ di. i. pulegia

¶ Priuilegium eſt principis beneficium contra ius cōmune indultum. Non. n. eſt priuilegium niſi aliquid indulgeat ſpeciale. c. abbatem de verb. ſig. ⁊. c. in his. de priuile. ⁊ dr̄ q̄ſi puās legē vl eſt lex priuata. i. vniꝰ ante alios honor. vl dignitas aut imunitas q̄ ſibi ↄuenit eorū q̄ alijs icūbūt: vl q̄ de iure cōi alleganf. Nā pulegiū ſm Iſido. li. vi. ide dictū ē q. in puato ↄcedit. de hoc di. iij. pulegia. Jus. n. cōe ad vnā pſonā directū ad oēs extēdit. lxi. di. miramur. de re iudi. i. cauſis. Dr̄ ḡ pulegia puatorꝝ leges. i. a iure cōi exceptorꝝ: vt i. c. pulegia. pal. Et nota q pulegiū nō tollit p ius cōe niſi ꝺ ipo mētio fiat. de reſcrip. cū ordinē. Nec tollit vnuʒ p aliud niſi in ſcōo fiat mētio ꝺ pmo. c. veniēs. de pſcrip. vide glo. vltimā. i. c. i. de reſcrip. Et pulegiū ē duplex pſonale: ⁊ reale. c. mādata. de pſumpt. pſonale extiguit cū pſona: imo q̄ñqʒ ante pſonā extiguit vt cū eo male abutit: ⁊ ſeqt pſonā: ⁊ hoc verꝝ de ↄceſſo idetermiate: q: cuʒ determinatione loci vl tpis ↄceſſuʒ nō ſeqt pſonā extra locuʒ: vt ē pulegiū vſus paliij. c. ex tuarꝝ. de auc. ⁊ vſu paliij. Etiaʒ extīcta re extiguit pulegiū reale. xvj. q. vij. ⁊ hoc dixim⁹ i. c. abbatē. i ſi. de vb. ſi. ⁊ glo. in regula pulegiū. de reg. iur. li. vi. Itē pulegiū pdit pp ſex. vt i glo. vnica in ſi. in c. renouātes. di. xxij. Et ē duplex pulegiū. ſ. gnāle ⁊ ſpāle. Gnāle eſt qꝺ cōi corpori vl collegio ↄcedit: vt i. c. cuʒ ↄplātare. eo. ti. vl vniuerſitati. xvij. q. iiij. ſi quis ſuadēte.

Et qꝺ ↄceſſuʒ ē minoribꝰ ⁊ eccleſijs circa ↄctus vl q̄ſi ↄ circa iudicia. Itē qꝺ ↄceſſuʒ ē mulieribꝰ circa fideiuſſores. Spāle eſt qꝺ pſone ↄcedit: ⁊ illud extiguit cū pſona. vij. q. i. petiſti. ⁊ regula pulegia ⁊c̄. Et pone exēpluʒ ꝺ pulegio vbi gr̄a. Pricepꝰ ↄcedit deportato vel aliq̄ n̄ valēti teſtari ſʒ ius cōe romanorꝝ ciuile liberā teſtamēti factionē. h pulegiū ſignificat q poſſit teſtari ſeruando ſolēnitatē que de iure ciuili reqrit in teſtō: vt. l. ſi qs. C. de ioſ. teſta. Et ſumit ſignificatū ex ſolēnitate q̄ multis vigilijs eſt excogitata: qre nō eſt veriſile pncipē tā faciliter illā tollere velle: ⁊ ex pulegio ſiue natura eius eſt: q: priuat iuo cōe: ⁊ ſic vba debēt recipi in ſuo ſignificato ſtrictiori. Itē ibi. princepꝰ volēti teſtari ↄcedit liberā teſti factionē: itelligit q poſſit teſtari nō ſeruata ſolenitate iuris cōmunis ciuilis: dum tamen conſtet ſicut de milite dicitur: quod ſignificatum ſumitur: vt priuilegium valeat ⁊ aliquid concedatur: niſi. n. ſic intelligeret nullū eēt pulegiū. Itē pncepꝰ ↄceſſit alicui edificare licere i loco publico itelligit ſine alteriꝰ iniuria vl icōmodo: vt. l. ij. §. ſi qs a pncipe. ff. ne q̄d i loco. publ. ſi. Rō. q: q oēs tuet ab iniurijs: viſilr nō vult aliū ledere: nec pncepꝰ vult valere ſuū priuilegiuʒ: qꝺ eſt in alteriꝰ detrimētū: vl qꝺ tollit ius cōe: vt. l. quotiens: ⁊. l. reſcripta. C. de pre. ipe. of. ⁊ hoc verꝝ niſi i pulegio fieret reuocatio legis derogatiue. ſ. dicēdo nō obſtāte. l. tali vl tali: vt. l. ſi quis i prin. ff. de le. iij. idē in quouis caſu quo euidenter apparet principē velle tollere legē derogātē pulegio: quia voluntas ſua eſt lex niſi cōtrarietur legi euāgelij: q: hanc tollere nō pōt.

¶ Probatio ſʒ Aço. eſt rei dubie p argumēta oſtēſio: ſʒ h diffō ſʒ Hoſ. locū ſolū hʒ i his q̄ pbant p iſtātiā diſputationis nō aūt i iudicio: vbi pbatio fit p teſtes ⁊ inſtra ⁊ plerūqʒ p idicia ⁊ pſūptiōes. Et dr̄ pbatio ab aduerbio pbe: nā pbe facit q pbat qꝺ itēdit: q: p h penas nō pbantiū euadit: vl pbatio eſt rei dubie i iudicio legitime fcā declaratio. Quāuis hec diffō moderet ↄtrarijs ⁊ dr̄ ēt pbatio q̄ſi pba actio: rōne q. ſ. Et nota q pbatio fit ſimplr. Prio p aſpectū vt in notorio: qꝺ pbat p facti euidētiā. c. euidētia. de accu. c. pponuiſti ꝺ pba. ff. ꝺ vē. i poſ. l. i. i pn. xvi. q. iij. iter memoratos nec obſtat q oculus plerūqʒ fallit. c. cāʒ eo. ti. xxvij. q. i. nec aliq̄: q: freqntiꝰ nō fallit. de hoc vide Hoſ. de pba. in ſum. §. iſinuāte nobis. Etiā fit pbatio p aſpectū i atroci iniuria. ff. de iniuri. l. ij. Itē i etate: vt. l. minor. ff. de mino. Scōo fit p teſtes plures vl ēt p vnū cum aliq̄s pſumptionibus vehemētibꝰ. Tertio p iſtrumēta. Quarto p cōfeſſionē: ⁊ hi q̄ttuor modi ponunt i. c. cū ad ſedē. de teſti. ſpo. Quīto fit p ſcripturā antiq̄ꝝ librorꝝ. c. cū cāʒ. e. ti. Sexto p violētiā pſumptionē. xxxij. q. i. dixit dn̄s. Septimo p famā cū aliq̄s pſumptiōibꝰ. c. ij. loco. e. t. Nā vicini fama facit pbationē. c. vlt. ꝺ fri. ⁊ male. ēt p famā cū vno teſt. c. ſic. ꝺ pba. ⁊ ſi iudex dubitat de fama q̄rat a vicinis. C. ꝺ magiſtr. ↄueni. l. i. pt aūt fama pbari p duos teſtes. c. i lrīs ꝺ teſti. ⁊ magis pbat fama q̄ʒ vnꝰ teſtis: vt dr̄ i. c. ſup eo. ꝺ ↄſan. ⁊ affi. iiij. q. iij. §. ſepe. Sʒ nūq̄d p famā ⁊ vnū teſtē dʒ qs ↄdēnari ꝺ crimie: Ber. i glo. c. veniēs. de teſti. dic q nō. Rō. q: i crimie debēt eē pbatiōes aptiſſime ⁊ meridiana luce clariores ſecꝰ i cā ciuili. C. ꝺ pba. l. vl. Octauo p iuramētū. Et nota ſoli ſacro credit q̄n ꝺ ↄſcia alicꝰ q̄rit ſiue dubitat: de ſē. excō. c. ſi vō aliquis. Itē pbatio teſtibꝰ ⁊ fide tabularꝝ cōſtat. c. forus. de vb. ſi. vide Hoſ. eo. ti. §. ſpēs pbationuʒ.

¶ Probatoria vl pbatorie officiorꝝ ſīt documēta ad pbādū aliquē eē pulegiatū ad offiīi aliqꝺ auctē iperiali: vt pt colligi. C. de apparito. ⁊ diuer. offō. l. pbatores. li. xij.

¶ Procōſul dr̄ iudex ordinariꝰ: ⁊ ē iudex a pplo ↄſtitutꝰ

Proauus am paterni uel materni patere

Profeſtitia bona vide hcl... peculiū pfeſtitiū.

non a principe delegatus nec ab alio: ſʒ ante īperatorē ſi maieſtatē creat⁹: cuius offiī erat in ꝓuincijs dirigi. ſ. in regno tributarijs: vt p eū ꝓuinciales ſua negocia expedi-rēt: hic vō pluries nō pt vti faſcib⁹ q̄ʒ ſeries: nemo. n. ſe-primo ē creatus ꝓconſul. ⁊ niſi ſemel ꝓconſulatus fun-gebat inſignijs: ⁊ in ꝓuincia ad quā ꝑtinebat vt ad q̄ſcun-qʒ magiſtrat⁹ reſpiceret. ff. ō offi. ꝓcōſul. l. ꝓcōſules.

¶ Procōſulis legatus eſt cui procōſul prouinciā ingreſ-ſus mandat iuriſditionē.

¶ Procurator ē q aliena negocia mādato ſibi a domino facto gerēda gratuite ſuſcipit plura vl' vnū. ff. ō neg. ge. l. iij. §. negocia. ⁊ ff. ex bo. rap. l. ij. §. qd ait. ⁊ dī gratuite: q2 ſi īteruenit merces nō ē ꝓcurator: ſʒ locator operū. dī mādato dñi ad excludēduʒ tutorē curatorē collegia ⁊ p̄latos eccl'iarū q ꝓcuratores ꝯſtituere nō pñt: ſʒ ſindi cū vl' actorē: ⁊ q̄ ſit dr̄ia inter ꝓcuratorē ⁊ ſindicuʒ acto rē ⁊ vicedominū notaꝛ ō ſindi. c. ſ. de offi. or. cum vos. ⁊ cōſtituiꝛ mādato gñali vl' ſpāli. ff. eo. ti. l. j. ⁊ ff. mā. l. ſi re munerandi. §. j. Vl' ſic. ꝓcurator dī is q in iudicio vl' ex mādato dñi negocia admīſtrat agēdo vl' ōfendēdo. l. j. §. j. ff. eo. ti. inter quē ⁊ aduocatū hec ē dr̄ia: q2 ꝓcurator cām abſentis tractat. aduocatus vō cāʒ pñtis: vterqʒ tñ poſtulare dī: vl' ſm canon. ois adminiſtrator rite dī ſeu vocaꝛ ꝓcurator: vt. j. q. iij. ſaluator. Nam ꝓcurator ē no mē gñale ad quēlibʒ admīſtratorē ⁊ p ſequitur q̄ tradun tur in ꝯſtitutione reſtrīgiꝛ ad id de quo agiꝛ: oʒ ēt offiū ꝓcuratoris eē gratuitū: q2 ſi qd recipit facit ꝯtra bonos mores. ⁊ hoc intelligiꝛ qñ paciſciꝛ vt habeat certā partē rei ō quo eſt qō: qō nō licʒ pōt tñ licite recipe ſalariū p la bore ſuo. Et nota q duplex ē procurator. ſ. ad iudicia ⁊ ad negocia: q̄ differūt in trib⁹: q2 p̄mo ꝓcurator ad iudi cia nō ꝯſtituit ꝓcuratorē aliū niſi poſt litis ꝯteſ. cuʒ iam eſt dñs litis: ⁊ añ litis ꝯteſt. aliuʒ ꝓcuratorē dare nō pōt nec tutorē niſi ſit ꝓcurator in rē ſuā q añ ⁊ poſt lit. ꝯteſ. ꝯſtituere pōt. Sʒ ꝓcurator ad negocia cōſtituere pōt li bere aliū ꝓcuratorē quēcūqʒ vult. c. ſ. ō ꝓcura. li. vj. Se cūda dr̄ia habeꝛ in. c. q gñalr. in ſi. ō ꝓcura. li. vj. q2 p̄m⁹ nō datur niſi maior. xxv. ānoꝝ. ſcōs vō poſt. xvij. ānos. Tertia dr̄ia habeꝛ ō reſcrip. c. ex ꝑte decani. Et nota op timā rōnē p̄me dr̄ie iſtoꝝ ꝓcuratoꝝ: q2 negociuʒ extra iudiciū ſumit originē a miniſtro: ⁊ poſtea trāſit in dñm l. q̄cūqʒ gerimus. ff. ō ac. ⁊ ob. ſʒ in iudicio negociuʒ ori ginalr eſt in dño: ⁊ poſtea trāſfundiꝛ in ꝓcuratorē. l. ſi ꝓ curator me⁹. ff. ō nego. geſt. Et dic̄ Ludo. ō roma in ſin gularib⁹ ſuis q ꝓcurator ꝯſtitutus ad agēdū cēſeꝛ etiā ꝯſtitutus ad defendēdū: vt. l. vnic⁹. §. pena. ff. ō ꝓcura. Et hoc verū ē in ꝓcuratore actoris: ſecus in ꝓcuratore rei: q2 lʒ ſit cōſtitutus ad defendēdū: nō tñ ad agēdū. Et dicit idē q ō hoc eſt caſus vnic⁹ in. c. cōſtitutus ō ꝓcur. legiſtis penitus icognitus: ⁊ ēt nonnullis canoniſtis. ⁊ dic̄ eē mirabilē tex. bñ mēti tenēduʒ. Procuratorium ⁊ mādatū differūt ſicut ēt eſt dr̄ia iter lr̄as ꝓcuratorias ⁊ lr̄as ō rato. ō hoc vide de rel. do. c. cū dilectus. in glo. ſ. de offi. dele. c. corā. Et nota q ꝓcuratoriū mādatum dʒ fieri legalr. Ad qō q̄ttuor exigunꝛ. Primū vt dirigaꝛ ad uerſario: cui ēt mādati reuocatio ē inſinuāda vl' ſaltē iu dici cui fides ē faciēda. Scdm vt ꝯtineat noīa inſtituē tis ⁊ iſtituti. Tertiū nomē iudicis corā q̄ ꝓcurator dʒ expiri. Quartū cām in qua dūm corā iudice eodē pleſ cās hʒ inſtituēs: qō a notarijs eſt bñ notandū.

¶ Prodigus ē q neqʒ tempus neqʒ finē expēſaꝝ adner tit. neqʒ moduʒ. ff. ō cur. furi. l. j. ſʒ bona ſua dilapidādo ⁊ diſſipādo ꝓfundit: cui interdiciꝛ bonoꝝ admīſtratio a iudice per legē. xij. tabulaꝝ: vl' alſ a lege: vt q2 in. l. iul'. maieſta. cōmiſit: vt. C. ad. l. iul. maieſta. l. ſi.

¶ Prodigiū neutri gñis ē abus lr̄a ꝓximos dies ipſis ꝓdigiis cū interdiciꝛ eis bonoruʒ adminiſtratio plerūqʒ a fiſco ꝯſtituꝛ: vt. ff. de offi. ꝓcor. l. plebiſcito. Et accur. in glo. iij. l. quicunqʒ pro reliquis prodigorum. C. de fi de inſtru. li. x.

¶ Probare caſtitatis dī qui nō manifeſte apparet incōti nēs ca. a multis. de eta. ⁊ quali.

¶ Programa ſm quoſdā dī p̄cedēs ſcriptura q̄ per plu res prouincias ſiue loca deſtinatur. Sʒ ſm Azo. in ſū. C. eo. titu. ē ſcriptura publice propoſita: vt ibi dicitur in §. mutationes.

¶ Proheres eſt qui putat ſe hr̄dem eē cum nō ſit. l. pro herede. ff. ō peti. here.

¶ Prohemium eſt ſmo gñalis: p̄ambulās in p̄ncipijs li broꝝ oñdēs in gñali q̄ poſtea contineanꝛ in ꝑ ili: inter dūqʒ alia pleraqʒ ꝯplectēs: vt not. Jo. an. in ext. diocle me. ſup vbo. quoniam.

¶ Prohibita itelligunꝛ oīa q̄ nō ſunt ꝯceſſa: vt in. c. iter corpalia. ō tranſla. lʒ videaꝛ ar. ꝯ. q oīa itelliganꝛ ꝯceſſa q̄ nō ſunt ex ꝑſſe ꝓhibita. Jdeo nota q vbi aliqua cōſti tutio ꝓmulgaꝛ affirmatiue: ſp itelligiꝛ ꝯceſſum qō nō inueniꝛ ꝓhibitū. exēplū. xxxj. q. j. c. vlt. vbi dī. Qz ſi dor mierit vir ei⁹ cui vult nubat in dño. Nō dī duob⁹ vl' tri b⁹ vñ pōt cōtrahere cū his oib⁹: vbi vō promulgatur ne gatiue ſp intelligiꝛ ꝓhibitū niſi inueniaꝛ ꝯceſſum: maxi me ſint eadē rō: vt cū dī. Nō occides. hoc nulli licʒ niſi īueniaꝛ ex ꝑſſuʒ: vt in iudice cui lex hoc ꝯcedit ſm Ber. in glo. inter corpalia. ꝑal. Pōt ēt dici ſm q no. ibidē q hec regula. ſ. qō nō eſt ꝯceſſuʒ itelligiꝛ ꝓhibituʒ habeat locū in iudicijs ⁊ ꝯtractib⁹ ſtricti iuris: vt in arbitrijs ⁊ p̄uilegijs ⁊ in reſcriptis licitis. Hec aūt regula: quod nō eſt ex ꝑſſe ꝓhibitū itelligiꝛ ꝯceſſuʒ. locū habʒ in iudicijs ⁊ ꝯtractib⁹ bone fidei: in bñficijs: abſolutionib⁹: ⁊ in edi ctis ꝓhibitorijs. Jn illis eni q̄libʒ admittiꝛ q nō ꝓhibe tur: vt in edicto ō ꝓcur. teſti. ⁊ matri.

¶ Proditor ē q ſecreta ſibi cōmiſſa reuelat. ō peni. di. vj. ſacerdos. ⁊ de pe. ⁊ remiſ. ois vtriuſqʒ. Et ō multiplici ſpē ꝓditoꝝ nota in. c. cleric⁹. xlvj. di.

¶ Proiectū dī qōdā gen⁹ edificij qō nulla colūna ſuppo ſita: ita edib⁹ appēdet vl' menibus vt terrā nō tāgat. Et alio modo dī appendix.

¶ Promulgare legē eſt eā ꝯdere: ⁊ ꝯditā recitare. ꝓferre ꝓnūciare: patefacere: ꝓdere: vl' manifeſtare.

¶ Promiſſionē cōmitti dicim⁹ qñ ꝓuenit in eū caſuʒ: vt ex aliqd peti poſſit. vbi grā. ꝓmiſi tibi equū: ſi nō darem eum eo die ꝓmiſi me tibi daturū cētuʒ aureos: ſi mō eo die non darē tibi equū committiꝛ ꝓmiſſio vl' ſtipulatio centum aureorum.

¶ Promiſſio ⁊ repromiſſio ſic differūt: q2 ꝓmittēdo ne gociū inchoam⁹: ſʒ repromittēdo adimpleruʒ ꝯſolidam⁹. Et eſt repromiſſio q̄ſi iterata ꝓmiſſio: vt res magis ſit in ſecuro ſicut ſit in ſcō vbi fideiuſſio īteruenit: nā debitor ꝓmittit: ⁊ fideiuſſor repromittit: vl' pot⁹ ⁊ meli⁹ fideiuſ ſor ꝓmittit ſʒ debitor vice vſa q̄ʒ pluries repromittit.

¶ Pronepos ē fili⁹ nepotis ſicut ꝓneptis ē filia neptis.

¶ Proprietarius idē eſt qō dominus. ſ. qui cuiuſqʒ rei ꝓ prietatem habet.

¶ Prorogare eſt ꝓlongare: producere: vl' p̄mum tēpus extēdere. ff. ō iudici. l. j. de offi. dele. p. ⁊ g.

¶ Prorogatio ſit ō tpe ad tps. c. ō cauſis. de offi. dle. ⁊ ſit ēt de re ad rē. ff. ō iudi. l. de q̄ re. §. j. ⁊. c. cū ol. ō offi. dle. ō ſuo ſi. Jtē ō pſona ad pſonā ēt altera parte iuita. c. ſ. de ale. mn. iu. cau. fac. Jtē ſit ō iudice ad iudicē. ff. ō iudi. l. j. vbi no. q fūdamētū ꝓrogatōis ē iuriſditio: q̄ in iudi cē nō hñtē iuriſditionē nō pt fieri ꝓrogatio: qa non eñ tis nō ſunt qualitates. l. eius q in prouincia. ff. ſi cer. pe. ⁊. c. ad audientiā. ij. in ſi. de ec. edi. aliud fundamentum

eſt conſenſus partiū. nam ſi eēt error vel titubatio non fieret ꝓrogatio. l. ſi. C. de cōdi. inde. metus enim ⁊ error excludunt ꝓrogationē. l. j. ff. ꝺ iudi. q: error excludit cōſenſum qui eſt cauſa ꝓrogationis.

Paranymphus

¶ Proſeneta eſt panymphus. i. media pſona p quā aliqs ꝯtractus celebꝛādus aut incidus ꝓcuraꝶ: ⁊ talis ꝓcurator in ſponſalibus dꝛ panymphus q explorat volūtatē hominū. q. cū quibꝰ velint ꝯtrahere: ⁊ q̄ ſit facultas contrahentiū vł ꝯhere volētiū: cuius remuneratio vł merces dꝛ ꝓſeneticū. Et cōſiſtit offm̄ eiꝰ circa amicitias cōplēdas: ⁊ circa aſſeſſores ꝯquerēdos ordiarijs iudicibꝰ: vide. c. j. de ħ in glo. ñ. ꝺ teſti. li. vj. Sȝ vtrum ꝓſeneta vł mediator talis poſſit adduci in teſtimonium ⁊ ꝯpelli in ꝯtctu in q̄ fuit mediator. Rñdeꝶ ꝙ ſic vtraqȝ pte ꝯſentiēte: ⁊ regulare ē ꝙ in cuiuslibꝫ ꝺ ꝯſenſu ptiū admittiꝶ. alſo nō. in auc. de teſti. §. qm̄ vo coll. vij. ſȝ vtraqȝ pte ꝯdicēte nō admittiꝶ. Quid aūt altera pte volēte ⁊ altera nō. Dꝛ ꝙ ħ caſu ꝯpelli nō pōt: ſȝ volēs teſtificaꝶ: vide gl. in ver. ciuilr. ca. j. ꝺ teſti. li. vj. ⁊ ad ħn. glo. in. c. dilectoꝝ. ꝺ teſti. cogē. Itē vtꝝ ꝓſeneta ex ꝯtctu vſurario teneaꝶ ad reſtitutionē vſurarū: dꝛ ꝙ ſic ſm glo. ſingularē. l. ſi ſciēte. ff. ad l. pōpe. ꝺ parici. ⁊ bar. facit mētionē in. l. j. §. incidit. ff. ad tur. bal. in. c. j. §. ſi mulier. in pe. colū. ꝺ ꝯtrouerſia inueſti. feu. cōtrariū ponit rōnē aſſignā optimā: ⁊ dicꝫ Ludo. ꝺ ro. ꝙ ipſi ambo neſciūt qd dicūt ſic muſcipula ſup prunas. ⁊ allegat Inno. ⁊ Io. an. in. c. michael. ꝺ vſur. ⁊ Archi. latius in. xlij. di. ſicut nō ſuo: ⁊ Lapus ꝺ caſtiliono in allegatiōibꝫ ſuis. xciij. pleniꝰ oībꝫ diſcutit.

prosenetica re muneratio pa ranymphi

¶ Proſcriptio. eſt aduerſus abſētez iudicialis ꝓnūciatio vt in poſterꝝ ꝓcul agat. i. maneat ab iperio: ⁊ talis ꝯ quē fit ꝓnūciatio talis ⁊ cuiꝰ bona palā ⁊ apte ſcribunꝶ: dꝛ ꝓſcriptus: ⁊ debēt oīa bona ſcribi ⁊ ꝺ ipſis iuuētariū fieri cōtinēs tā mobiliū ⁊ ſe mouētium diuerſas ſpēs ⁊ q̄litates q̄ȝ immobilia vt maſionū agroꝝ ⁊ numeꝝ vinearū quātitū ſit in vineis oliuetis arbuſtis aratorijs ⁊ paſcuis. hanc ꝓſcriptionē greco vocabulo dicimꝰ pragmaticā q̄ōnem: licȝ aliq̄ ſignificatiōe qō tormētuȝ dicaꝶ: q: tormētis cōiter veritas inquiriꝶ: q̄re tortores dꝛ q̄ōnarij: vt infra de q̄ōnibus.

¶ Proſocer dꝛ mariti auus. ꝓſocrus eſt vxoris auia.

olimus et bellisarius qui.

¶ Protector ē q ſtat armatꝰ cū ꝑncipe: vñ. Oliuiꝰ ⁊ Belliſariꝰ erāt domeſtici ꝓtectores Iuſtiniani ſȝ Accur. i rubrica. C. de domeſtici. ⁊ ptec. p totū. li. xij.

No. Carmes.

¶ Proteruia ē crudelitas vł terribilitas ſm Io. an. i cle. vnica. de ſo. ꝯpe. vbi allegat grecimū dicētē ſȝ improbꝰ eſt aliqs vbis. factiſqȝ proteruus.

¶ Pro tutore ſe gerere dꝛ q munimine tutoris fungiꝶ ꝺ iure ſiue putet ſe tutorē ſiue ſciat ſe nō eē: fingit tñ ſe eē.

¶ Prouiſio electio poſtulatio differunt. ꝺ elec. c. j. li. vj. ⁊ ꝓuiſio ē latiū vbū qō ꝯphendere pōt noīationē poſtulationē pſītationē ⁊ collationē: vt ē glo. in cle. ſi. de elec. q̄ allegat iura concor.

¶ Prouīcia diuerſimode ꝯſideraꝶ diſtīgui. nā i mā ꝓſcriptionū diuerſe ciuitates in qbꝰ habenꝶ ⁊ exercenꝶ diuerſe iuriſditiōes ſepate dñr ꝓuincie: qñqȝ diuerſitas archiepoꝝ facit aliā ꝓuinciā: ⁊ ſic ꝓuīcie qñqȝ modicū diſtāt vt Piſana ⁊ Florētina: qñqȝ diſtinguunꝶ ꝓuīcie medio freto: vt hyſpania: gallia: ſicilia: ⁊ ſic ſumiꝶ diſtinctio ꝓuinciarū. iij. q. iij. §. ſpaciū: vbi dꝛ ꝙ ad ꝓducēduȝ teſtes de eadē prouīcia dantur tres menſes. de cōtigua ſex. ⁊ de tranſmarinis nouē mēſes. de hoc in. c. vltra tertiam. de teſti. ſm Inno.

¶ Prudētia eſt carnalis cōcupiſcētia. xxxij. q. j. nō enim. alibi appellaꝶ malitia. de ſpō. ipu. c. de illis. ij. ſic ēt in delictis. de delic. pue. c. pueris. ꝺ ſpon. ipu. c. tue. in glo. ij.

¶ Pubertas. regre. ſ. Impubes.

¶ Publicani dñr qui publico vectigali adminiſtrāt: vł coꝝ nomē deſcēdit ſiue ad hoc ꝯſtituti vt publica vectigalia exigāt: ſiue tributa ꝯducāt. ff. de publi. ⁊ vecti. l. j. nā ēt dñr vectigaliū ꝯductores fiſci vł reip. publicanꝫ: ⁊ q lucra vł publica negocia ſcꝫ ſectāꝶ. ibidē. l. iij. Alr publicani dñr q publice peccant vt i euāge. Luce. xviij. ca. de phariſeo ⁊ publi.

¶ Publicarij dñr q ob aliqō delictū enorme in publicuȝ erarium delinquentis bona deuoluūt.

¶ Publicaria dicuntur ea que ob aliqō delictū ſic enorme in publicum erarium deuoluūtur: ⁊ ide dicitur publicatio bonorum.

¶ Publice honeſtatis iuſtitia eſt ꝓpīquitas ex ſpōſalibꝰ ꝓueniēs robur trahēs ab eccleſie iſtitutiōe ꝓp honeſtatē. Nō. n. eſt honeſtū: vt qs eā ducat: quā ſuus cōſāguineus deſponſauit. c. ad audiētiā. ⁊ c. ſponſam. de ſpōſa. vnde hꝰ ꝓhibitio nō ꝯſurgit ex ꝯſāguinitate nec affinitate ꝯtcta ex nuptijs ꝯſumatis: ſȝ ex q̄daȝ publica eq̄tate iductū eſt ħ ius ꝓhibēs mrīmoniū ꝯtrahi: ⁊ ꝯtractū dirimēs. Et nota ꝙ iō dꝛ publice hōeſtatis iuſtitia: q: in mrīmonijs nō ſolū qō liceat: ſȝ qō honeſtū eſt ꝯſideraꝶ. ff. de ri. nup. l. ſemꝑ. Et oriꝶ ēt ex ſpōſalibꝰ que de iure nō ſortiunꝶ effectū: vt in. c. ad audiētiam. ſal. ſecus i mrīmonio: q: affinitas nō ꝯtrahiꝶ ex nuptijs interdictis vide Hoſ. in ſum. ꝺ ſpon. vbi dicit. ꝙ ſȝ quoſdā i nullo caſu locū hȝ hodie publice honeſtatis iuſtitia niſi i ſpōſa fratris: de q̄ i veteri ⁊ nouo teſtō ꝓhibitū eē videꝶ ꝙ ſpōſaȝ fratris frater hr̄e ſi pōt. d. c. ad audiētiā. cū cor. in glo. ⁊ rōnē dicūt: q: ſublata eſt i eo caſu i quo de maiori eq̄tate locum habuit. l. i ſobole ſuſcepta ex ſcōis nuptijs cognationi viri nō copulāda priori. de ꝯſan. ⁊ af. ſi debȝ: ideo ⁊ in alijs reuocata videꝶ: q: de ſimilibus idē eſt iudicium: vbi vide.

¶ Publica iudicia ſunt dicta quaſi populica: q: cuilibet de populo permiſſa eſt eorum proſecutio: vt. ſ. priuata delicta.

¶ Publicū ius eſt qō ꝑncipalr ſpectat ad publicā vtilitatem. Regre. ſ. ius publicum.

¶ Publiciana actio. Regre. ſ. actio publiciana.

¶ Puberes a pube. i. a pudicitia corpis ſunt dicti: ⁊ dꝛ eē pubes q iā ꝯpleuit. xiiij. ānū ſi eſt maſculus ⁊ gñare pt. ⁊. xij. ſi eſt femina. c. puberes. eo. ti.

¶ Puerpera eſt q̄ parit in annis puerilibꝰ: vt in gł tex. in c. puberes. de ſpon. ipube.

¶ Pueri dñr filij non ſiue. Scdō dñr etiā oēs ſerui pueri etiaȝ ſexagenarij. Tertio dñr oēs q ſunt in etate puerili ſcȝ mares a ſeptēnio vſqȝ ad. xiiij. ānuȝ: ⁊ puelle vſqȝ ad xij. ānū. ff. de vb. ſig. pueri. ⁊ de eta. ⁊ q̄li. ex rōne. in gl. j. de regularibꝰ. ad noſtrā. xx. q. j. Quādo tñ leganꝶ puerꝭ alimēta: pueri ⁊ puelle dicuntur vſqȝ ad. xxx. annū. ff. de ciba. ⁊ ali. lega.

¶ Pulſare differt a vberare: q: pulſamus ſine dolore: ſȝ vberamus cum dolore.

¶ Pupillus dꝛ qui cū ipubes eſt deſijt eſſe in ptāte pr̄is aut morte pr̄is aut emācipatione patris: ⁊ ſic pupillus dꝛ etiā ſi hȝ patrē. l. ſi ſeruus. §. pupillus. ff. de vb. ſi. vbi dꝛ. ſi eſt defectus etatis patris auctoritas nō ſufficit ad obligandū: nec obligare pōt ſi eſt in pr̄is ptāte ēt pr̄e auctore. qō eſt ſingulariter notādū. §. palle. q: nō eſt alibi niſi in. §. pupillus. in ff. inſti. de inuti. ſtipu.

¶ Pupilla ſilr dꝛ infra annū pubertatis emancipata vel morte patris deſinēs eſſe in ptāte eius. ſ. xij. ānoꝝ: ſicut pupillus infra. xiiij. annum.

¶ Pupillaris ſubſtitutio dꝛ que fit ipuberi i euētu mortꝭ eiꝰ in etate pupillari: ſiue verba ſint expreſſa ſiue tacite

Proxeneti sunt contradicere ff. de tributoria acti. l. j. § sciemtiam. Proxeneta secundum perotti ... et ... fieri non debent manifeste denuncio.

vel ſa.iſti.e.ti.§.j. Proprium.n.ſignificatū v̄boꝝ ſignificat vl teri⁹ tacitā vulgarē: vt.l.iā hoc iure.co.ti.ꝛ eꝭ vulgaris nō ſignificat pupillarē. Alia vide infra. ſubſtitutio.

¶ Purgatio eſt de obiecto crimie inocētie oſtēſio. Et eſt duplex.ſ.canonica q̄ fit p iuramētū: ꝛ hec approbatur: ꝛ vulgaris.ſ.quā ſibi vulgus iuenit: ꝛ hec fit p ſerrū candēs.p duellū.p aquā frigidā ſiue bulietē: ꝛ hec reprobatur: vt eo.ti.c.ex tuaꝝ: ꝛ p totū ti.eo.ij.q.iiij.mēna. Forma aūt purgatiōis hec eſt: ꝙ iſamat⁹ iurabit ſe imunē eē a crimie quo iſamaf ꝛ cōpurgatores iurabūt: illū verū ſe credere iuraſſe.c.quonīā: ꝛ.c.vlt.eo.ti. alr aūt ōponere nō debēt ne ſubeāt anceps periuriū.ff.de in lit.iurā.l.videamus: ꝛ numerus cōpurgatoꝝ habef.ij.q.v.iiij.o.b⁹ ſi legitimi.ꝛ.c.pſōr.ſi a plebe.vij. Pōtificē pariū manus excuſat duodena. Sexta ſacerdotē. leuitaꝫ tertia purgat. Quē plebs iſamat: purgabif i manifeſto.

¶ Quē chorus aū choꝝ ſua ſit purgatio p̄ſto. Naꝫ vbi ꝯtigit malū ibi moriaf.ij.q.j.peccauerit. Hodie numer⁹ cōpurgatoꝝ arbitrari⁹ ē iſpecta pſone q̄litate ꝛ iſamie q̄ntitate.c.cū i iunētute.co.ti. Jō alio dant v̄ſus. Hoc hodie reſtat arbitrio iudicis extat. Maior maiori minor iponēda minori. Nā i penis iponēdis: ſicut ꝛ i purgatione iducēda q̄ttuor ſūt ꝯſiderāda p iudicē.ſ.pſonā: cā: locus: ꝛ tps: vt in.c.ſi.de trāſac.vbi tex.ꝛ glo.ꝯcor.ꝛ hec ē forma purgatiōis canonice. Sꝫ ē purgatiōe vulgari pꝫ in eo.ti.p totū.ꝛ.ij.q.iiij.monomachina.mēnā ꝛ ꝯſului ſti. Et eſt triplex rō q̄re hmōi purgatio phibef. Prio: q2 hec facta ſunt inidia fabricāte: vt in mēnā.pal. Secūdo: q2 deus in codē tētari videf: vt in eo.ti.c.vlt. Tertio: q2 vt plurimū inocēs ꝯdēnatur: vt in.c.ſignificātib⁹. eo.ti. deus aūt tētari non debet.xxij.q.ij.queritur.

¶ Puteal eſt illud quo puteus operitur. Et tantū de. P.

De Qu.

Quadrans ē quarta pars aſſis quā pficiūt tres vncie. Alia nomina require ſupra. as.

¶ Quāuis.hec dictio hꝫ ampliare ad maiora expreſſis.in cle.j.de re iudi.

¶ Quaſi quandoqꝫ eſt expreſſiuum v̄itatis: vt Joan.j. Quaſi vnigeniti a patre.c.parrochianos.ē deci.vbi glo. ꝛ.ff.ex qui.cau.ma.l.ait pretor.§.item ei.

¶ Quaſi ſnia ē ſiqs in iudicio ꝯfiteaf ſe furē.ſec⁹ ſi extra vel eſt cū qs pmiſſis actionib⁹ que naſcunf ex delicto ſi ē dānat⁹: ſꝫ ipſe dedit vel dare dꝫ pecuniā ne ꝯueniaf illis actionibus: ꝛ pſumif ꝙ illud facit ex ꝯſcia delicti: excuſatur tñ vbi cū iuſſu pretoris cum eo tranſigitur.

¶ Quanti minoris actio. Require ſupra.actio.

¶ Quāctitas.in hoc tēpore eſt arbitrium boni viri cuꝫ lege vel canone non terminetur.

¶ Quartarum tres ſunt ſpēs. Una eſt debita iure nature que dr̄ bonoꝝ ſubſidium: que hodie eſt aucta ad triētē ꝛ ſemiſſem ſm numerū filioꝝ: vn̄ Quattuor aut infra dant natis iura trientem. Semiſſem v̄o dant natis q̄nqꝫ vel vltra. Alia eſt trebellianica. Tertia falcidia. de quibus in.c.raynucius.de teſta.in glo.ſuper v̄bo.quartam partē.ꝛ in.c.ſi pater eo.ti.li.vj. Et differunt trebellianica ꝛ falcidia in hoc: q2 teſtator pōt auferre falcidiā ꝛ grauare heredē ꝙ ipſam non detrahat: trebellianicaꝫ v̄o non poteſt interdicere ſibi.

¶ Querela eſt ius q̄dā reſcindēdi teſtm̄ vel donationē vel dotē in totū ceptā: ꝛ competebat reo ex his que acta ſunt vel i ptē. Nō eni ē ꝓprie actio q2 nō agif vt qd deſ vl̄ p̄ſtef.nec eſt prope accuſatio: q2 non accuſatur qs vt puniatur in corpore: ſed obtinet mediam viaꝫ: ꝛ aperit viā ſuccedēdi ſm Azo.in ſum.C.de inoſ.teſta.

¶ Querela ioſficioſe donatiōis: iducif ad iſtar ioſficioſi teſtamēti ꝛ cōpetit liberis vel parentib⁹ ꝛ dño ōbito bonoꝝ ſubſidio inique excluſo: ꝛ datur contra illos qbuſ datū eſt in vſum ſm Azo.C.eo.ti.

¶ Querela inoſficioſe dotis inducif ad iſtar donatiōis inoſficioſe ꝛ cōpetit filijs cum matre cum omnia vel pene omnia in filioꝝ fraudem dedit pro ſe vel pro filia vl̄ muliere alia.ſm Azo.eo.ti.

¶ Querela inoſficioſi teſtamēti daf oībus q tpe mortis iminētis ab iteſtato pñt ſuccedere exheredatis vel p̄teritis ꝯ̄ ſcriptos heredes vel fideicōmiſſarios.

¶ Queſtio eſt inquiſitio veritatis per tormēta ſm Azo. in ſum.C.eo.ti.vel eſt ōrō interrogatiua.alia ſignificatione idē eſt qḋ tormētū: q2 tormentis veritas ingrif: vt cū ſeruus torquef pro crimine fraudati cenſus aut leſe maieſtatis vt de dño dicat que nouit: ita capif pro tortura in.l.ſi ſeruus.§.ſi quis ante queſtionē.ff.de vſufruc. inde queſtionarij ꝛ dicuntur tortores.

¶ Queſtio incidens dicitur illa que ante litem ceptam cōpetebat reo ex his que acta ſunt inter reum ꝛ actores: vt pactū de non pe.rem iudi.

¶ Queſtio emergēs dicitur ea que proponitur ex his q̄ emergūt in lite: vt ſi queritur an iſte poſſit teſtari: vel an danda ſit dilatio: vel conſimilia.

¶ Queſtio ꝓprietatis eſt i qua de ſola ꝓprietate: hoc eſt de dñio vel q̄ſi dñio eſt qḋ.de cā poſ.ꝛ ꝓprie. cū dilect⁹. ꝛ dico q̄ſi dñio ꝓpter res icorporales que nō poſſidenf vt in ſpūalibus.inſti.de re.cor.ꝛ icor.ſupra icorpalia.

¶ Queſtio poſſeſſionis eſt in qua de ſola poſſeſſione cōtrouerſia ventilatur.de or.cog.ſuper. ſpoli.

¶ Queſtio ſtatus mouef cū qs vēdicaf in ſuū.C.de aſſer.to.l.vnica.in pn.ꝛ.l.iiij.di.frequēs. Jtē qḋ dꝫ eē ē dubis.c.cū in iure.de elec.c.de muliere de ſpon.ꝛ.l.ancille C.de fur. Jtē dꝫ eſſe de difficili.ff.ad carbo.l.idem.

¶ Queſtores illuſtres ſic dicti ſunt eo ꝙ pecunie publice querēde per mūdū ꝛ ꝯſeruāde ſiue ꝯgregāde curā ꝛ ſollicitudinē haberēt: ꝛ ad hoc creati erāt: ꝛ dicebātur queſtores erarij.ab ere.i.pecunia dicti.ff.de orig. iu.l.ij. §.exactis: deinde regibus.poſt prin.le.

¶ Queſtores ſacri palatij dr̄ in palatio pncipis q libris pncipalibus legēdis vacabāt: nō dico ſentētijs: q2 illuſtres tñ illas legebāt. Vel dicebanf q idē: offm̄ gerebāt i domo iperatoris. Talis ēt cādidatus pncipis dicebaf ꝛ ſic capif i ꝓhemio iſti.ꝛ.ff.de of.q̄ſto.l.j.i ſi.ꝛ.ff.de ori.iu.l.ij.§.deinde.vide accur.in glo.iij.§.cūqꝫ.iſti.vbi.d̄.

¶ Queſtores patricidij dr̄ qui cauſis capitalibus p̄fecti vel prepoſiti erāt.ff.de ori.iu.l.ij.§.preſſe. Jnde ex queſtor.i.ad queſturam poſitus.

¶ Quicunx ē pars aſſis ꝯſtās ex qnqꝫ vncijs: ꝛ nō dr̄ reſpectu totius aſſis: q2 nec multiplicatus nec duplicatus reddit ſuū totū.iſti.de her.inſti.§.hereditas.in glo.

¶ Quirites ſunt romani ſic dicti a quirino.i.romulo eorū rege ſic dicto.vel a quiris.i.haſta.

¶ Quiſqlie.dr̄ ſordes domus mūdate que ſcopis eijciuntur.ſ.lapides: ſolia: ſtramēta: pulueres oſſa.

¶ Quis vel qui reſtringit precedētia: ēt q̄nqꝫ declarat vt nota.in.l.j.C.de ſum.trini.ꝛ fide catho. Et refert aliquādo antecedēs in genere.C.de iniur.l.dñm: ſicut ꝛ alius. Juxta illud. Et alij duo neqꝫ. Et qui eſt relatiuum ſubſtantie.C.de ſum.trini.ꝛ fi.catho.l.j.in glo.

¶ Quilibet.eſt diſtributiuū: vt nota.ff. de duobus reis l.duos reos. Et aliquando ponitur pro aliquis: vt in.c. de homine.de celebra.miſſa.

¶ Quod iuſſu actio. Require ſupra. Actio.

¶ Quod metus cauſa. Require ſupra. Actio.

¶ Quod vi.aut clam.

¶ Quorum bonorum. Require ſupra de interdictis.

¶ Quorum legatorum. require ſup: a. L.
¶ Quo. eſt idē qd̓ ꝓut. C. de pe. l. ſi quis in metallo.
¶ Quōdā pōt ſignificare tria tēpora pñs. ꝑteritū: ⁊ futurū: vt no. p glo. l. nec emptio. §. fi. ff. de ꝯhē. emp. ⁊. c. cū oli. in pn. de offi. deleg. c. ex pte. de fo. cōpe. vbi dr̄. Quōdā regina: ⁊ ſm veriorē viā ſignificat pñs tp̄s i. c. ex pte ſpal. q2 regina diceř donec ſubiit iferiori: vt ibidē in glo. fi. in fi. Itē dicit bar. in. l. j. ff. de no. ope. nūci. ſi tabellio ponat in inſtrō. M. quōdā filꝰ p. l3 priuat: tn̄ inſtrm̄ p̄ ꝓbti quōdā nō viciař. de quo p ſpecu. i titu. de iſtru. edi. §. reſtat. ad fi. vſi. Olī3 iā ou du quōdā tria tēpora ſeruāt. Tēpus ꝑteritū pñs ſignātq3 futurum.

De Ra.

RAtio ſm Azo. de edēdo ē ſcriptura cā negociatiōis mutue edita de datis ⁊ acceptis. ſecus ſi ibi ꝯtineř de pignore tm̄ vel de mādato tm̄: vel ꝯſtituta pecunia tm̄. Alr capiť rō dū dr̄ rōnē eē reddēdā de oībus. ar gu. de reſcrip. ſi qñ. i vſi. rōnabilē cām: q2 teſtis nō valet niſi cām ſui dicti reddat ſi q̄rať ab eo. ⁊. qd̓. j. in ꝓmio: tūc enim ratio ſumitur pro cā. ſilr ibi. Quod rōne caret extirpare neceſſe eſt: vt. lxviij. di. cor epiſcopi. Et prelatus d3 eſſe paratus rōnē reddere omni poſcenti. §. ecce. in fi. xxxvj. di. ⁊ in. l. ſi quis. §. ſed interdū. ff. de reli. ⁊ ſumpt. fu. ⁊ intelligitur i lud dictū ſi pōt: q2 p ipotentiā q̄nq3 nō eſt oīum reddēda rō. ff. de leg. l. nō oīum: ⁊ ꝑcipue in arbitrarijs: ⁊ qd̓ ſpecu. intulat de teſte l ſingulari hoc gre. ix. de teſti. ſm Jo. an. ergo dr̄. Sic volo ſic iubeo ſit pro ratione voluntas.

¶ Rōcinia ſunt rōnū redditiones ad quas aliquis obligatur ex adminiſtratione rei publice vel ꝓuate quā geſſit: vñ publica ſūt illa gbus obligaň officiales curie ex adminiſtratione aliqua ad rempublicā pertinēte: vt in. l. officialis. C. de epi. ⁊ cle. Priuata aūt ſunt illa gbus obligaň aliq ex adminiſtratione rer ꝑtinētū ad priuatos vt tutores: curatores: vel procuratores: gaſtaldiones: ⁊ baiuli aliquor: vnde obligatus ad ratiocinia eſt ad rōnem reddendam alicui aſtrictus.

¶ Rācor eſt vitium carnis ſicut mucor panis ⁊ acor vini: vñ dr̄. caro rāceſcit: vel rancida eſt.

¶ Raptor rer dr̄ ille qui bona aliena vi rapit ⁊ aperte. ff. ne qs eu3 qui in ius. l. ſed eximendi. ⁊ ſic etiam ē raptor hominum: ⁊ maxime mulierum.

¶ Raptor ⁊ fur ex aīo dicuň inſti. vi. bo. rap. in glo. iiij.

¶ Raptus. tus. tui. diciť rer: vt. ff. de icē. rui. nau. p to. ⁊ hoīum: vt. C. de rap. ṽgi. vel vidu. l. vnica: l3 gdā teneāt ꝯ ꝯmū. ⁊ loqť ſolū de mulieribꝰ raptis a viris: nō de mulieribꝰ rapiētibꝰ viros. ff. de lega. j. l. ſi ita ſcriptū. in pn. q2 nō eſt eadē rō viri ⁊ mulieris. nā maior caſtitas reqritur in femina q̄3 in viro. C. de nup. l. a caligato: ⁊ ꝓbať ff. de ritu nup. l. palā. §. que in adulti. ⁊ qd̓ ibi no.

¶ Rapina ē violēta receptio rer: vt in. l. j. C. vi. bo. rap. ſ3 raptꝰ ꝓprie eſt violēta receptio mulierū ſm Hoſ. ar. l. j. §. ſciēdū: ⁊. §. ſe. ff. de ſepara. ⁊. l. filiuſfamilias. ff. ad mace. ⁊. C. de iure domi. ipe. l. iij. ⁊. ff. de eo qd̓ cer. lo. l. j.

¶ Ratihabitio retrotrahiť ⁊ē. c. ratihabitionē de reg. iu. li. vj. ⁊ hoc ē verū ſi ſit tale factū qd̓ ab initio mādari potuit: ⁊ his ꝯced. re q ratū habuit. alr nō. vt in. c. ſignificauit. de regula. ⁊ trāſ. ad relig. ⁊. c. cū virū3. Et eſt duplex ratihabitio. q̄dā tacita: ⁊ q̄dā exp: eſſa. in. l. viro. in fi. ff. ſ ſolu. C. ad mace. l. fi. ⁊. ff. de iudi. l. j.

¶ Rōnalis ceſaris idē eſt qd̓ ꝓcurator ceſaris a rōnibus gerendis ſic dictus: vide ꝯſti. gre. C. de rati. op. pub.

De Re.

¶ Receptatores dicuň qui aliquos receptāt: ⁊ vt freq̄ntius ſonat i malū: ſūt. n. illi qui fures raptores ⁊ ceteros maleſactores recipiūt: vt. C. de his q latro. l. j. ⁊. ff. ſ receptа. l. i. ſine gbꝰ latere nō pñt: vt in. c. ſic aīt. de heret. vbi hereticor receptatores anathematizāť: ſ3 receptatores ſm Inno. dn̄r aduocati. in. c. ex pte. de poſtula.

¶ Recuſatio ſ3 ſpe. co. ti. eſt iuriſdictiōis vl audiētie cuiuſpitiōis ꝓpoſita declinatio: vt. C. de iudi. l. apertiſſimi ⁊ dic vt no. ibi. ⁊. ff. de libe. cau. in. l. fi. ⁊. C. de iur. do. l. que etiā. de fo. ꝯpe. ſi qs. ⁊ melꝰ de appel. c. ij. in glo. ij. ⁊ fit vſq3 ad. xx. dies ſ3 leges: vt. C. de li. con. auc. offeraf.

¶ Recta linea aſcēdēs ſunt pater auus proauus abauus atauus tritauus: ſicut in feminis linea dicimus matrem auiam proauiam abauiam.

¶ Recta linea deſcēdēs ſunt filius filia nepos neptis ꝓnepos proneptis abnepos.

¶ Recitius. i. breuius. c. cū ſit romana. de ap.

¶ Reſciſſoria actio. Req. ſup: a. actio reſciſſoria.

¶ Recte notat iuſtitiā ſic rite ſolēnitatē. ff. de ioſ. teſt. l. ij. in gl. ⁊ ſic ſtat aliqd actū eē rite. v3. ſ3 ordinē vel ſolēnitatē iuris: qd̓ tn̄ nō eſt actū recte: ſ3 ſ3 iuſtitiā ⁊ eqtatē: vt no. Jo. an. l elc. ſi. de appel. ⁊ no. in. c. qm̄ ꝯ. de ꝓbs. ⁊ ē glo. in. l. iuſte poſſideť. ff. de acq. poſſeſſio.

¶ Rector eccłie parrochialis h3 tm̄ ius i ecclia ſua q̄tu3 h3 ꝑlatꝰ in ecclia collegiata: vt in. c. vl. ſ loca. ⁊ ꝯdu. i gl. ver. expelli potuiſſet: q eſt ſingularis. ⁊ dñs āto. ſ but. dicit eā alibi nō reperire in toto corpore iuris.

¶ Rector vniuerſitatis i italia ē ꝯpetēs i declarādo capitaneū ciuitati i piuꝝ ſ3 Lu. de ro. i ſun. l3 gdā ignorātes ſ h dubitēt ſ3 eūdē: ſ3 dubitare nō debēt: q2 lex punit p iurū. ǧ iudex ſecularis pōt declarare ꝑiuꝝ. l. j. ff. ad tur.

¶ Reꝯhiť obligatio p traditionē rei ab altera pte certo pacto iſti. qui. mo. re ꝯtra. obli. per totū.

¶ Recōuētio vt fiat in criminalibꝰ diſtiguiť: aut reus accuſatꝰ ſbiecit crimē ꝯ ſuū accuſatorē i modū exceptōis: aut i modū accuſatōis: ſi i modū exceptōis tūc excipiēs audieť. c. cū dilectꝰ. de or. cog. ſi i modū accuſatōis obiicit vel recōuētōis: tūc aut nomē rei delati eſt ſcriptu3 in m̄ricula reor: aut nō. Prio caſu nō pōt reaccuſare ſuu3 accuſatorē niſi ſuā vel ſuor proſequereť iniuriā. Scđo vero caſu aut reus vult ſuum accuſatorem recōuenire de maiori crimine: ⁊ pōt: aut de pari crimine vel minori: ⁊ non pōt: vt ꝓbať. iij. q. xj. negāda. ⁊. c. ſe. ⁊ no. in ca. at ſi clerici. de iudiciis.

¶ Reda eſt quoddam vehiculum ad eūdum ⁊ redeūdū habile: ⁊ eſt quattuor rotaꝝ.

¶ Redhibitio eſt emptiōis reſolutio: vt. ff. de acq. poſſ. l. pomponius. §. preterea. in fi.

¶ Redhibere. eſt aliquē facere rehabere iter qd̓ ꝓus habuit: vt. ff. de edi. edic. ⁊ redhibi. act. l. redhibere. i pn.

¶ Redhibitoria actio. Re. ſ. actio redhibitoria.

¶ Refragari eſt nocere vel ipedire ſiue ꝯdicere.

¶ Referre quādoq3 eſt idē qd̓ accuſare aliquem.

¶ Referēdarii ſūt aduocati q referūt hoīum negocia.

¶ Regula ſ3 Azo. eſt plurīū rer narratiōe facta ꝯpēdioſa traditio: vl ē ꝯpēdioſa diffinitio rer vniuerſitatē cōplectēs. Itē regula q̄nq3 dr̄ ſpālis norma vel modꝰ viuēdi mōachor vel canōicor: q2 talis normā recte viuēdi ꝓbet. de ſta. mo. p totū: ⁊ īde dr̄ regularis. Itē q̄nq3 regula dr̄ ꝯſtitutio canonica. xj. di. hoc vře idicimꝰ charitati. Itē regula ſ3 Hoſ. ⁊ legiſtas ē q̄ rē q̄ ē breuiter enarrat: nō vt ex ea ius ſumaf: ſ3 ex iure qd̓ eſt regula fiat: vt. ff. ſ reg. iur. l. regula. Nā ex regula ſi ſit ius: ſ3 ex iure qd̓ ē regulare ſit regula. alr. n. dici deberet ius regulaꝝ: ⁊ non regula iuris. Et diciť regula iō: q2 recte duc̄ nec alior ſū trahit quaſi a regēdo eo q recte regat: ⁊ deb3 regula fieri ſigno vniuerſali vel idefinito. Aliter in grāmatica regula eſt multor ſimilium collectio vel cōiūctio. Quid ſit

regule: vel poteſtas eius: quis effectus: quod officiũ eius: quid ꝑdit officiũ ſuũ: dic vt. ff. de reg. iur. l. j. eo. ti. in Ru. lib. vj. Sed vtrũ regula cõprehẽdat in ſe exceptiones fuerũt opiniones que notãtur. ff. eo. ti. l. j. et facit qđ no. in c. regula. iij. di. Sol. quo ad ꝓlatẽ verboꝝ q̃ in ea ꝓferuntur vl̃r vel idefinite: affirmatiue vel negatiue: tũc cõprehẽdit exceptiões. alias nõ diceret exceptio: vt ois hõ currit ꝑter equũ. nõ eſt exceptio: q2 equus nõ cõprehẽdit ibi: ſꝫ quo ad mãm de q̃ fit mẽtio quo ad iuris determinationẽ exceptio nõ cõprehẽdit ſub regula: q2 cõtraria ratio et ius eſt in exceptione. vt in regula. de hoc vide glo. in rubri. de re. iur. li. vj. Et qđ ſit officiũ et ꝓtãs regule an ius nouũ ꝯſtituat. antiquuꝫ recitet: dat diſtinctio ibidẽ. Nã doctores dicũt tres caſus: vel ſpẽs caſuũ eẽ. Quidã determinati ſunt. Alij ſunt excepti a legis determinatione: et i illis regula nõ ꝯſtituit ius: q2 i ꝑmis iueni iđ ꝯſtitutũ: et ſcđo nõ clauduntur ſub regule determinatione. Tertij ſunt i qb9 eſt eadẽ eqtas: q̃ ẽt eſt in caſibus a iure determinatis: nec tñ reperiunt a iure poſiti: et in illis facit regula ius ꝓp idẽtitatẽ rõnis nõ patiẽtis ius ſimilium caſuũ ẽẽ diuerſũ. Cui9 ibi dat apertior diſtinctio. Aut ꝯſtitutio iuris ꝑcedit traditionẽ regule vt locum hẽat diſtictio ꝑdictoꝝ caſuũ. Sed vbi nõ ẽ ꝯſtitutio aũ regule diſpõnẽ: ſꝫ iueni ſola ſimplex traditio regle: tũc ipſa regula ẽ ius. Sꝫ et finalr Jo. an. dicit ꝙ ꝑ regulã nõ ſtatuit ius: ſꝫ ex iure ſumit regula: et iõ dr̃ regula iuris q̃ſi ex iure ſumpta: q2 neceſſe ẽ ius: qđ ẽ mã ꝑcedere regule diſpõnẽ. Jus. n. idẽ eſt qđ rõ. i. di. ꝯſuetudo. ix. diſt. ſane qppe: et ab exordio rõnalis creature ꝓceſſit. v. di. i ꝑn. Et hec ẽ vã rõ: q̃re regule ponũtur in fine decretalis et ſexti: vt oñderet ius nõ ſumi ex regula: ſꝫ regulã ex iure. vt. ff. e. ti. l. j. vbi dr̃. Nõ vt ex regula ius ſumat: ſed ex iure qđ ẽ regula fiat. Licet alij reddãt coloratã rõnẽ illã. ſ. q̃ vltimo dĩr melius memorie cõmẽdant. de ꝯſec. di. ij. ligdo: vide ẽt glo. in c. regula. di. iiij.

Regula cathoniana dicit ꝙ legatũ qđ fuerat inutile ſi teſtator moriat: lꝫ ex iteruallo moriat: non cõualeſcit: vt ff. eo. ti. l. j. in ꝑnc. et ff. de legi. l. cetera. §. j. Et non ꝓprie dr̃ regula: nec inter eas ponitur.

Regulares ſm Hoſ. ſunt q ad viuẽdum ſe regulariter aſtrigũt ſiue ſint monachi q debẽt vacare diuinis: vt C. de epi. et cle. l. gñalr. §. j. ſiue ſint canonici regulares. nã idẽ ẽ iudiciũ de ambob9: vt in. c. ex pte de poſtu. et c. nõ magno. nec cle. vel mo. et hoc ẽ verũ quo ad res: nõ quo ad regulã latiorẽ: vt l ti. de ſta. mo. vñ monachus dicit a monos qđ ẽ vnuꝫ: et icos cuſtos: vel a chos. i. triſtis: q2 ſolus dꝫ ſtare triſtis. vt no. C. de epiſ. et cle. in rubr. xvj. q. j. c. placuit. ij. vbi dr̃. Q2 mũdo mortuus eſt. deo autem viuit. Et iterꝑtat vn9 triſtis: vt ea. q. ſi cupis: vbi dicitur Monachũ quẽ ſenſeris crebro de nũmis tibi loquẽteꝫ iſtitorẽ potĩ9 habeto: ibi tñ excipit elyna q̃ oib9 ẽ idifferẽs: Sꝫ canonicus dr̃ a canon. i. regula: et icos cuſtos: q2 ſemꝑ dꝫ eẽ ſub regula: q̃re dr̃ regularis. nam regularis eſt qui per profeſſionẽ imperio prelati ſe ſubijcit.

Reivẽdicatio ſm Azo. C. eo. ti. eſt actio q̃dã q̃ dat ſola rõne dñij et poſſeſſionis vel q̃ſi: vt. l. in rẽ. ff. de rei vẽ. l. j. et ij. C. vbi in rẽ act. Et dr̃. vel q̃ſi. ꝓpter iuriſdictionẽ que rõne quaſi dñij datur: vt no. inſti. de act.

Relatio ſm Spe. C. eo. ti. eſt iudicis dubitãtis de iure ad ꝑncipẽ miſſa ꝯſultatio. Et quomodo debeat fieri relatio: no. C. de rela. l. j. Et vtrum reſpiciat ius vel factuꝫ eſt caſus in. l. quacũqꝫ. §. j. ff. de iudi.

Relegare eſt i iſulã aliquẽ vel in aliũ locum mittere: vt ibi ꝓp delictũ aliqđ qđ cõmiſit morã ad tpˢ faciat. ſ. per qnquẽniũ: et ẽ q̃ſi bãnire: et dꝫ ſe i loco talis delictis abſtinere. alioqn pena augmẽtat vel ꝑpetuat. vt. ff. de pe. l. relegati. in ꝑinc. tacite non adimuntur bona niſi exprimatur in ſñia. vt. ff. de interdic. et relega. l. relegatorũ §. ad tẽpus: et ſi adimatur pars bonoꝝ. in ſum. C. de re. ali. cau. mo. l. ſi qs. §. ſi accipit: qđ nõ dꝫ fieri. Si tñ lata fuerit ſñia: vt. d. l. relegatoꝝ. ẽt ad tẽpus deportatus nudus exulat: vt. ff. de capi. dimi. l. tutele. §. j. de re iudi. l. ea ſola. et C. de pe. deportatorum.

Relegatio eſt deportatio. Quãuis ꝓprie capiẽdo differãt q2 relegatio fit ad tẽpus. deportatio in perpetuum: vide de hoc. ff. de interdic. et rele. l. relegatorum.

Religioſi ſũt qui vitã regulareꝫ profeſſi ſunt. Et large dĩr religioſi q l ꝓprijs domib9 religioſe viuũt: q̃uis ñ ſint ꝓfeſſi: vñ tria ſubalia vite regularis profiteri dꝫ religioſus. ſ. obediẽtiã: caſtitatẽ cuſtodiã: et ꝓꝑetatẽ abdicationẽ: vt. xij. q. i. nõ dicatis. xix. q. iij. qui igrediẽtib9: nec his diſpẽſandũ ẽ. in. c. cũ ad monaſteriũ. d ſta. mo. in fi. nã ꝓfeſſio ẽ ſolẽnis ꝓmiſſio religionis in q̃ ꝑdicta tria ꝯcurrũt: et religioſi ſiẽ et alij ꝑlati phyſicã et leges nõ legãt neqꝫ audiãt: et ſi ꝯfecerint ipſo iure ſunt excõicati. c. nõ magno. et c. ſup ſpecula. ne cle. vel mone.

Religio ꝑncipalr ordinata eſt ad opa vite ꝯtẽplatiue: q̃ i orone et ſtudio ꝯſiſtũt: et ſcđario ẽ anexũ opus manuũ ſꝫ Jo. an. in. c. ſane. de regula. in nouella. Et q̃ religio ſit maior ſbdit idẽ Jo. an. dicẽs. Opꝫ ꝑncipalr maioritatẽ ordinẽ attẽdi ex pte finis: ſcđario aũt ꝓp exercitiũ: nã finẽ q̃rimus ꝓp ſe: et exercitiũ nõ propter ſe ſꝫ ꝓp finẽ: ex quo ſequit illaꝫ religionẽ maiorẽ que eſt ordinata ad finem abſolute potiorẽ: vel quia illud eſt maius bonũ ad quod ordinat: vel q2 ordinatur ad plura bona. Si vero vtrius qꝫ religiõis ſit idẽ finis: attẽditur ꝑeminẽtia ſecũdario nõ ſm quãtitatẽ exercitij: ſꝫ ſm proportionẽ eius ad finẽ intẽtum. Unde beatus Antonius in collatõib9 patrũ ꝑtulit diſcretionẽ: per quam quis oĩa moderat in ieiunijs: vigilijs: nuditatibus: elemoſynis et cẽ. Nã illa q̃ ſine diſcretiõe fierẽt facile annexum haberẽt deficiendi periculũ: de quo in. c. nõ mediocriter. de cõſe. di. v. quia nõ ſunt religiões potiores ideo quia habẽt obſeruãtias arctiores: ſꝫ ex eo: quia obſeruãtie ſunt ordinate cũ maiori diſcretiõe ad ſuum finẽ: hoc declarat abbas Moyſes in collatiõe patrum dicẽs: Jeiunia: vigilie: meditationes ſcripturarũ: nuditas: ac priuatio omniũ facultatũ nõ ſunt perfectio: ſed ꝑfectiõis inſtrumẽta deſeruiẽtia ad eſſentialia religionis: que tria ſunt vt dictũ eſt. nã multi philoſophi: vt ſocrates et cẽ. diuitias ꝯtẽpſerunt: ñ tñ ꝑfecti fuerunt niſi ſecuti fuiſſent dominum: ſed eſt proprium apoſtolorum ſm beatũ Hiero. in homelia ſuper euangelio. Ecce nos reliquimus omnia.

Religioſe domus ſunt domus et monaſteria chriſtiane fidei et alia ſiſia pia loca ad pios vſus religionis deputata: quocũqꝫ nomine cẽſeant. Et ſm Hoſ. religioſe domus dñr monaſteria: tẽpla: hoſpitalia: et alia loca: vt ſupra: vt in. c. de ſenodochijs. eo. ti. et C. de epi. et cle. l. l. orphanotrophos: et. l. oĩa: oratoria ẽt illa q̃ aliq ex ꝯuotione in ꝓprijs domibus epiſcopi auctoritate conſtituũt loca religioſa ſunt. xlij. di. oratorium.

Religioſus locus eſt in quo mortuus ſepultus eſt: vl ẽt caput eius: vt. ff. de rel. et ſum. func. ꝑ totum: vñ mortuo illato in ꝑdiũ ipm religioſum ꝯficit: et pignori obligari nõ põt. C. que res pign. obl. poſ. l. j. põt tñ ius vl vſufructus talis prediũ pignori obligari vel vẽ. et no. ibi. ſa. l. quid ergo. §. ſed ſi mortuum. ff. de le. i.

Remiſſio eſt cauſe cõmiſſe ad cõmittẽteꝫ facta miſſio. Itẽ qñqꝫ ſignificat idẽ quod indulgẽtia ſm Spec. et ſic ſumitur in ti. de pe. et re.

Remuneratio non fit ſecundum opera: ſed quo ad intentiones. nam deus non remunerat bonum quod fit:

ſed bonum quod hñ ſit. Ideo dr̃ q̃ deus non eſt remu-nerator nominum: ſed aduerbiorum: vt de colluſi. c. j. vbi glo. neq̃ ad actus deus reſpicit: ſed ad cor: et ad ſponta-neas voluntates. xv. q. vj. c. j. in ſi.

Renũciare eſt remittere: vel negare. regre ſupra lex ag lia. vñ dr̃. liberũ ẽ vnicuiq̃ iuri ſuo renũciare. i. remitter ius ſuũ et negare eo ſe velle vti: vt l. c. ad apſica. de regu-la. et vij. q. j. q̃ꝫ periculoſũ. de ſo. cõpe. ſi diligẽti. nõ pt tñ qs renũciare iuri ſuo cũ ex ſua renũciatiõe ẽt iuri alteri9 p̃iudiciũ gnãtur. nec his p q̃ deo et hoi obligaẽ vt votis pollicitatiõib9: iuramẽtis: ↄuẽtiõib9: cõpromiſſis et mri-monio cuius iuri exigẽdi õbitũ hñ renũciarẽ poſſit. c. q-dã. õ ↄuer. ↄiug. Itẽ renũciãs bñficio nõ põt illud repe-tere. c. ſup ħ de renũc. niſi vi vel metu renũciauerit: tunc ipm nõ amittit: vt. c. primo. pal. et c. accepta. de reſt. ſpo. et põt qs renũciare bñficio pſonali nõ illi qḋ eſt collegio ſduſtũ de pacto nõ facto. et de hoc in. c. ſi diligẽti. pal.

Renũciatio ꝑprie eſt rei vel iuris ſpõtanea refutatio: et põt fieri p illũ ad quẽ ptinet illud cui renũciaẽ. alś ge-neralr renũciatio põt fieri p quẽlꝫ de re ſua vel iure ſuo ꝑprio: vt. vij. q. j. q̃ꝫ periculoſũ. C. de pac. l. ſi qs in con-ſcribẽdo. c. ad apoſtolicam. et c. ſi diligenti. preal.

Repetitio capiẽ l iure pro reacceptione in teſtõ vel ſub ſtitutione heredũ: vt dũ queriẽ de receptione emolumẽ ti oneris ↄditionis modi vel alterius qualitatis: et ſigni ficaẽ codẽ modo quo ꝓbabilr ſignificari ↄducit. verbi gra. Teſtator heredẽ inſtituit: q legata ab eo reliquit. et vulgariter ei ſubſtituit: ibi repetitio facta cẽſeẽ a ſubſti-tuto: vt in. l. lꝫ. ff. de lega. j. et nõ ſumiẽ ex voluitate in ſub ſtitutione. Itẽ ibi. teſtator heredẽ iſtituit titium et ab eo noie ꝓpo legata religt vulgariterq̃ ei ſubſtituit: ibi nõ cẽſetur repetitio facta ſubſtituto: vt. l. j. §. ad qd ibi no minatũ. ff. ad. l. falci. de hoc vide no. in. l. licet. preal. per bar. vbi multos ponit caſus.

Replicatio ſm Spe. e. ti. de excep. §. multũ. ẽ exceptio nis facte excluſio: et ſic eſt q̃dã exceptio ↄpetẽs actori ↄ̃ exceptionẽ rei: et iſtã ſemp opponit actor: et ↄ̃ replicatio nẽ actoris daẽ duplicatio reo: et iterũ ↄtra duplicationẽ rei datur actori triplicatio: et ſic in infinitũ extẽdere lꝫ. inſti. eo. ti. in pñ. de replicatione: vide Jo. an. per modũ ſumme. in. c. nobis. de excep.

Repromiſſio eſt promiſſionis iam facte confirmatio: vide ſupra. promiſſio.

Repſalia eſt ptãs pignorãdi ↄ̃ quẽlibet de terra debi-toris data creditori pro iniurijs et dãnis. De his repreſa liis dr̃ de iniu. et dã. da. et c. ſi pignorationes. li. vj. vbi ꝓ hibẽtur extẽdi ↄ̃ pſonas eccleſiaſticas ſub pena excõica tionis vel interdicti. Vñ breuiter repſalia dñr qñ aliqs oriũdus de vna terra ſpoliaẽ vel dãnificaẽ ab alio oriun do de alia terra: vel ẽt ſi debitũ nõ ſoluerit ei. tunc enim datur ptãs iſti ſpoliato q̃ ei ſatiſfaciat ↄ̃ quẽlꝫ in terra il la vnde eſt ſpoliator vel debitor.

Repudium eſt renunciatio ab vxore miſſa marito vel eꝯ: q: mittẽs ↄditiõi alteri9 petit renũciari. Itẽ dici põt repudiũ qḋ ſb teſtimonio triũ teſtiũ vł a pñti remit tiẽ. Etiã repudiũ ẽ reſidẽtiũ diſcordãtia. Inde dr̃ libell9 repudij ſcriptura i qua alter alteri9 ↄditioni renũciat: in libello aũt repudij ſcribebanẽ hec vba. ſ. res tuas tibi ha beto vel res tuas tibi agito: nec tñ põt mulier mittere re pudiũ niſi cã approbata: vt ſi forte maritus pp maleficium, hecil irate minime coire poſſit: in libello vo diſcutiẽdo rũ ſponſalioꝝ: hec vba erãt in vſu. Conditione nõ vtor. ff. de diuor. et repu. l. j. Que aũt ſit dña inter diuortium et repudium no. ff. eo. ti. in rubri.

Repudiare eſt ſpernere: reſpuere: vel dedignari.

Reputatio ſm pla. eſt cõpẽſatio: vt. l. j. ff. de ſolutio.

Re

Res eſt vbũ gnãle: vt. ff. ſi cer. pe. l. j. et l re ſua qlꝫ ẽ mo derator et arbiter. C. mãda. l. in re mãdata. et C. de his q. vt idi. l. poſſa. in pñ. Itẽ res deterior reddita nõ vr̃. ff. cõ moda. l. iij. §. j. et. ff. depoſiti. l. j. §. res ẽt res ſua nemini ſeruit. l. in re cõi. ff. de ſerui. vrba. predio.

Res iudicata ſm Azo. eo. ti. dr̃ ſnĩa q̃ finẽ ↄtrouerſia-rũ ꝓnũciatione iudicis accipit: vt. ff. eo. ti. l. j. Vel eſt qḋ ↄdẽnatione vel abſolutiõe ↄtingit. Et addũt qdã. ſi nul lo iuris remedio ſnĩa poſſit retractari: aut lapſis. x. die bus poſſit reformari. Sed ħ nõ placet azoni. Itẽ res iu dicata ẽ a iudice et l iudicio ei9 qḋ deductũ ẽ rõne p eã adiudicatio: vt. o. l. j. cũ ibi no. Nã ibi notaẽ q̃ res iudi cata nõ ẽ ſnĩa: ſꝫ id qḋ ẽ deciſũ ꝓnũciatõe iudicis. Se tẽtia vo ẽ diſpoſitio vel ꝓnũciatio iudicis legaliter de clarata: lꝫ ergo ibi glo. videaẽ hoc ignoraſſe: ex quo ſeq tur q̃ interlocutoria non põt appellari res iudicata: q: nõ capit finẽ ↄtrouerſiarũ: lꝫ qñq̃ et iterlocutoria cã diẽ finiaẽ: nec ſnĩe arbitroꝝ dicitur res iudicate: q: nõ ipo nunt finẽ: nã per reſiliitionẽ pene poteſt reſiliri.

Res cões nãli iure dñ q̃rũ vſus oib9 aĩalib9 eſt cõis vt aer aqua ꝓfluẽs et mare: et eius littora ſm Azo. et inſti. de reꝝ diui. §. flumina aũt: et. ff. de acqr. re. do. l. j.

Res publice dicuntur que ſunt oĩum populoꝝ et ho minũ tãtũ: vt ſunt flumina: et portus: et que ſunt dedica ta vſibus populi. vt forum ſtudium.

Res ſancte dicuntur que ab omni leſione munite ſũt vt muri et porte ciuitatis: que iõ ſancte dicuntur: q: pe na ſanguinis ↄſtituta ẽ ↄ̃ eos ſeu aduerſus eos q aliqd in his delinquũt violãdo vel aliqd cõmittẽdo vel tales res tranſcẽdẽdo ſcalis admotis: vel etiã aliquid in eoꝝ leſionẽ auferẽdo: vel qualibet alia rõne occupãdo: vt in ſti. de re diui. §. ſi quis vo. Nã ciues romanos alias q̃ꝫ p portas egredi nõ decet. cũ iſtud hoſtile et abbominan dũ ſit: nã et remus frater romuli occiſus traditur ob id qḋ murũ trãſcendere voluit: vnde Lucanus. Fraterno primi maduerunt ſanguine muri.

Res ſacre dñr que rite deo p põtifices ↄſecrate ſunt vt edes ſacre et alia dona pia que ad diuia miſteria ↄſeruãda dedicata ſũt: vt cruces et thuribula: q̃ ẽt alienari ꝓhibẽ tur excepta cã redẽptiõis captiuoꝝ. vt. C. de poſtli. re uer. l. ab hoſtib9. et. l. ſi. de hoc vide. c. j. de pigno. et ibi gl.

Res religioſe ſepulchra ſunt in quibus homines ſepe liuntur: vt inſti. de rerũ diui. §. religioſum.

Res ſoli. eſt res immobilis: vt. ff. de diuer. et temp. pre ſcrip. l. quibuſdam.

Res emphiteotica eſt res emphiteotice ↄditioni ſub iecta. ſ. illa quã eccleſia vel aliquis dñs dominio et ꝓprie tate retenta cõceſſit emphiteote quantum ad ſolaꝫ poſ ſeſſionẽ: vnde ſi hic emphiteota rẽ illam in aliam perſo nã trãſponere vult nõ põt tradere eã. i. dominium trãſ ferre: eo q̃ ipſe nec habet nec habuit illud: et iõ alteri da re nõ põt: q: nemo in alium plus iuris trãſferre põt q̃ꝫ ipſe hꝫ: vt in regula. nemo plus. de reg. iur. li. vj.

Reſarcire eſt reſtaurare: vñ dr̃ cõpelli debeo mihi dã num reſarcire idest reſtituere.

Reſtitutio l integrũ. Regre ſupra l itegrũ reſtitutio. et daẽ tã eccleſie q̃ꝫ minoribus rõne etatis. quare eſt prioris ſtatus vel iuris reintegratio: q: ſuccurriẽ p reſtitutiõis auxiliũ minoribus. xxv. annoꝝ. et etiã eccleſijs q̃ mino rũ iure fungi cẽ ſentur: ſemper enim eccleſia debet iure minoris illeſa ſeruari: vt in. c. j. eo. ti. et reſtituiẽ minor vł eccleſia ſiue ledaẽ ſiue decipiaẽ ipſe minor ſiue tutor ſiue ꝓcurator ei9: vel ſi platus: ſindicus: vł iconomus eccle decipiaẽ. nã delictũ perſone non dꝫ in detrimẽtum eccle ſie redundare: in regula delictum: de regulis iuris. li. vj. et ſi reſtitutio ſit iure minoris differt ab ea reſtitutione q̃

ſit iure maioꝛi:qꝛ ꝓma datur officio,iudicio deficiente actione. Scḋa vo habet actionē ſuo iure.ſ.vtilē officio iudicis accedente:vt in.c.cū veniſſent.de in inte.reſti.in glo.vbi reſtituimus:ē reſtitutio qñq; petit̃ vbi nulla poſſeſſio pōt eē:vt cū petit̃ reſtitutio ꝯſanguinei.c.cum veniſſent eo.ti.in glo.in.c.in lr̃is.de reſti.ſpolia.

¶ Reſtituere in integrū. Re.ſupra de.J.

¶ Res dr̃ in ꝯtu venditionis adhuc eē integra qñ res nō eſt in toto vel parte tradita ⁊ pciū in toto vel in parte nō ſolutū:lꝫ ꝯtus nō ſit factus:alr̃ ē dr̃ res integra reſpectu iudicij:qñ lis nōdū ſup tali re accepta eſt.vꝫ.nō lit.ꝯteſ.vt in.c.ex inſinuatione.de procu.

¶ Reſcriptū ſm̄ Hoſ.eſt mādatū pncipis qḋ ad inſtātiā alicuius vel aliquoꝝ ſiue ꝓprio motu vel ex relationibus abſentiū vel ex ſuggeſtionib⁹ pn̄tiū vel ad alicuius ꝯſultationē facit:vel cū alicui vel aliqb⁹ corpi collegio vniuerſitati vel ciuitati aliqd mādat̃ vl īdulget̃:talia.n. ius faciūt nō gn̄ale ſed ſpāle in negocijs ⁊ īter pſonas ī qbus ⁊ īter q̄s ꝓmulgata ſunt:vt.C.de legi.⁊ cōſti.l.ſi. Et nota ꝙ reſcriptū capit̃ triplr̃. Primo gn̄alr̃:⁊ ſic q̄lꝫ ſcriptura ꝯtinēs aliquā diſpōnē ſupioꝛis dr̃ reſcriptū:⁊ ſic idē eſt qḋ ſcriptū:⁊ ſm̄ hoc ſi papa rn̄deat:ē de iure dr̃ reſcriptū. Scḋo minus gn̄alr̃ vt ꝯcernit.ti.de reſcriptis:⁊ ſic eſt ſcriptū ſup negocio vel negocijs pticulari bus alicuius vel aliquoꝝ ſiue ſinguloꝝ ſiue vniuerſitatis ſiue motu ꝓprio ſiue ad inſtātiā ſiue cā cognita ſiue nō cognita a ſupioꝛe emanās:ſiue aliqd iuris tribuat:ſi ue tribuat ſolū exercitiū iuris alicui cōpetētis:⁊ ita cōprehēdit reſcriptū ad lites ꝰ quo.de reſcrip. in.c.j.⁊.ſi. Fit aūt ſup lr̃is plerūq; ſilibus ⁊ dr̃ reſcriptū ad bn̄ficia de quo.eo.ti.c.ſup lr̃is.ꝑal.⁊ cōprehēdit ē annotationē ⁊ pragmaticā ſanctionē. Tertio capit̃ ſpālr̃ ⁊ ſtricte ꝓ ſcriptura ꝯtinēte diſpōnē ꝑ quā datur iudex: nec aliqd aliud ꝯcedit̃:niſi vt corā illo iudice ius tibi competens conſequaris:⁊ hoc dicitur reſcriptū ad lites qḋ dat̃ alicui ad ꝯfirmationē ſui iuris:de quo.l.c. ſup lr̃is.eo. ti.⁊ ſic ē ſpēs diſticta a ꝑuilegio qḋ ꝯcedit aliqḋ ius pticulare ꝯ̄ ius cōe:⁊ a reſcripto ad bn̄ficia qḋ magis proprie ꝯparat̃ ꝑuilegio.v.g. In reſcripto alicui ꝯceſſo cauetur ꝙ iudicē adire pōt. Ex his vbis nō ipōit̃ neceſſitas iudici ſuſcipiēde cognitiōis:vt.l.ſepe.ff.de offi.pſi. Rō.qꝛ vba iſta ſignificāt ī ptāte eius eē cui ꝯcedit̃ iudicē adire:nō aūt in neceſſitate iudicio cognoſcere. Silr̃ ī reſcripto cauet̃ ꝙ adire debes iudicē:vt no.in.l.ſepe.ꝑal.qꝛ ꝰ iure cōi nō imponit̃ alicui neceſſitas agēdi:nec illa vba ſignificāt neceſſitatē īponi iudici ſuſcipiēde cognitionis. Itē pnceps alicui ꝯcedit iudicē extraoꝛdinariū: qꝛ iſte cui ꝯcedit̃ aſſerebat oꝛdinariū ſuſpectū vel ipeditū multis negocijs:ſiue īfirmū:⁊ ſic ītelligit̃ obtinere ꝯceſſionē ſi pces vitati innitātur:vt.l.ſi.C.de diuer.reſcri. Rō qꝛ ꝯcedit̃ tāq; ex vā cā:igit̃ ſi nō ē vā nō ꝯcedit̃:ex q̄ patet ꝙ ſi ꝯcedit̃ illo expſſo mēdaciter vel ꝑ ignorātiam q̄ nō expreſſo vel tacito nō ꝯcederet̃:tūc nō cēſet̃ ꝯceſſum. De hoc vide.c.ſup lr̃is.eo.ti. Itē vbi pnceps ꝯcedit alicui ꝙ poſſit vti frui reb⁹ ſuis nō valet.l.vnica.ꝰ theſau.li.x. Rō.qꝛ nihil pōt operari.eo ꝙ illud qḋ ꝯcedit̃ iure cōi habet̃:nam fruſtra precibus impetratur qḋ iure cōi ꝯceditur.l.vnica.ꝑal.⁊.ff.de mi.l.in cauſe.ꝗ.l.cū ſup.C.de rei ven. Et pdicta vā ſunt de vnico reſcripto: ſi vero plura ſunt ꝯtraria vel diuerſa ſiue vnum alteri derogās vel vtrūq; valet:vel alterū tātū.vbi gr̃a. Quidā ipetrauit gratiā ad bn̄ficia vnius collationis ipetrat ſcḋo aliā ad bn̄ficia alterius collationis:ſi ſcḋm facit mētionē de ꝑmo valet vtrūq;: vt.c.cā nr̃a.de reſcrip.⁊ reſcriptū in eccleſiaſticis poteſt ꝯcedere papa:⁊ in ſecularib⁹ imperatoꝛ. Unde ē reſcriptum dicit̃ quod imperatoꝛ vel alter precibus ⁊ ſupplicationibus alicuius rn̄dens reſcribit ei fieri:vel nō fieri debere quod poſtulat:⁊ nota ꝙ in reſcripto ſemper ītelligi dꝫ ſi pꝛeces vitati innitātur:⁊ ſi ita ē debet referri ad oīa precedētia ſm̄ Ber.ī.c.olīꝫ.eo.ti. Ponuntur tamē ibi opi.in glo. Itēꝫ hec clauſula:⁊ quidam alij talis dyoceſis:nō extēdit ſe ad illos de ciuitate:niſi dicatur:⁊ qdā alij de ciuitate ⁊ dyoceſi:ſecus ſi diceret̃:⁊ alio ēpatus:vt in.c.rodulphus.eo.ti.ī glo. Itē hec clauſula:ſi pro alio nō ſcripſerimus:ſemꝑ debet ītelligi in reſcripto.qñ papa ſcribit ꝙ ꝓuideatur alicui de bn̄ficio in eccleſia aliq̄ ē ſi nō apponat̃. Si vero papa velit alicui facere grāꝫ plenā tūc ſcribat:nō obſtāte ꝙ alias direxerim̄ nr̃a ſcripta nr̃a.c.mādatū.eo. ti.ī glo. Itē ꝑ hāc clauſulā gn̄alē:qdā alij nō pn̄t plēs q̄ꝫ q̄tuoꝛ citari:q̄ꝝ ē noīa debēt in ꝑ citatoꝛio noīari vel exꝓmi.ī.c.cū in multis.e.ti.li.vj.ī tex.⁊ in glo.olim trahebant̃.xl.ar.de teſ.cū cāꝫ.⁊.c.ſignauerūt.ꝰ cler.excōmu.c.latoꝛes. Et rō q̄re reſtricta ſit citatio ad q̄ttuoꝛ.eſt arbitraria.l.nō oīuꝫ.ff.de leg.potuit.n.plus vel minus reſtringi,vel reddi rōnē ſilitudinariā quā habes.de ꝯſāgui.⁊ affi.c.nō dꝫ. Tñ ſꝫ ber.ſup re iduiſibili.ſ.iudicio cōi diui.ſa.her.pn̄t ꝑ gn̄alē clauſulā vltra q̄ttuoꝛ euocari ad iudiciū. Itēꝫ qēs vltra illos q̄ttuoꝛ q̄ ius hn̄t in re pn̄t agere vel defendere pro iure ſuo corā illo iudice.ar.de re iudi.cū ſuper.de offi.dele.ſup eo.de elec.c.i.idē hoſti.⁊ archi. Sed pone q̄tuoꝛ expſſit.poſtea aliū ꝯuenit.nihil excipit̃.an valeat iudiciū:vide ibidē in glo. Itē ī reſcriptis dꝫ ſeruari oꝛdo ſcripture.c.cū dilecta.eo.ti. in glo.vbi trāſponētes. Et Jo.an.ſup hoc plures alias ſententias inſert. de h̄ vide de elec.c.gn̄ali.li.vj.⁊ tādē dicit ꝙ maſculinū ſubiectū a canone cōprehēdat feminas: qḋ probatur.xvij.q.iiij.ſi qs ſuadente:iuncto.c. mulieres.de ſen.ex.qḋ eſt verū niſi eadē ꝯſtitutione femina excipiat̃:vide.c.idēnitatibus.§.ſed eas.de elec.li.vj.

¶ Reſidere in eccleſia ſꝫ Hoſ.eſt in eccleſia deſeruire bn̄ficio.⁊ eccleſie curā hēre.c.cōquerēte.de cleri.nō reſi.parū enim eſt reſidere niſi reſidēs curā habeat eccleſiē q̄ beneficiū hꝫ vel pſonatū:vt in.c.qꝛ nōnulli.de cle.non reſidē.dꝫ aūt reſidere ꝑ ſeipm̄.nō ꝑ vicariū.c.qꝛ nō.ꝑal.nā per vicariū deſeruire nō licet niſi in caſib⁹:vt cū ex indulgētia ſpāli cōpetit alicui nō reſidere:vl cū ꝯſuetudo excuſat nō reſidētē:vel cū eccleſia depēdet ex ꝓbēda:vl cum perſona ſine culpa ſua incidit in debilitatē:defoꝛmitatē:vel moꝛbū:vt ꝑ ſe deſeruire nō poſſit:vel cū neceſſaria ꝓfectio iminet:vel etiā volūtaria:vtilis tñ ⁊ honeſta:vt ſtudioꝝ:vel peregrinationis cauſa:cū licentia tñ prelati:vel cū ꝯſenſu capituli:vt no.Hoſ.ī ſum.de offi.vica.§.nūc vidēdū. Sunt ergo clerici nō reſidētes q in eccleſijs in qbus intitulati ſunt nō faciūt reſidentiā:⁊ ſi pſonalr̃ reſidēt:nō tñ deſeruiūt beneficio:nec eccleſie curā hn̄t.⁊ quāuis vicari⁹ nō det vicariū.c.clericos.de offi.vicari.cū illud ſit ſatis abſonū ⁊ abſurdum. Tamen Jo.an.in cle.vnica.de offi.vica.in glo.ſup vbo.ſacerdotiū.putat ꝯ̄riū ꝑ.c.cū ex eo.de elec.li.vj.vbi epi.generaliter cum his qui obtinent eccleſias diſpenſant: ⁊ vbi rō cōis.ibi idem ius.c.trāſlato.de cōſtitu.⁊ ſic cum ꝑ ſeptēniū diſpēſat̃ cū vicario.vicari⁹ nō dat vicariū:ſed epiſcopus diſpēſans dat eum:ſm̄ Jo.an.ibidem.

¶ Reſpōſa prudētū ſunt que iuriſcōſulti rn̄dere dn̄t cōſulētib⁹.§.ꝯſtat.⁊.c.rn̄ſa.di.n.vn̄ ē rn̄ſa pauli dicta ſūt. Fuerūt.n. qdā prudētes ⁊ arbitri eq̄tatis q inſtitutiones iuris ciuilis ediderūt qbus diſſedētium lites ⁊ contentiones ſopirentur:ſm̄ Iſi.li.v.ethimo.

¶ Reus eſt q ꝰſendit ⁊ ꝓpulſat actionē vel accuſationē.nō a reatu dictus ſed a re q̄ petit̃ ab eo pſtanda:vel ſup qua ipſe ipetit̃:qꝛ q̄uis ꝯſcius ſceleris non ſit:re⁹ tñ dr̃

quādiu in iudiciū ꝓ re aliq̄ petit̄:vt.c.forus.de v̄.ſi.ad ſi.xv.q.iij.c.vl.iij.q.xj.c.nō ē.Etiā q̄n𝔮ꝫ reus a reatu dr̄. ille videlꝫ q̄ ꝯuicit̄ crimino ſus.c.de re iudi.li.vj.vel ſic. Reus eſt ille q̄ necēo ſe hꝫ defendere.c.dilecti filij.de ex cep.ꝛ ſic dr̄ a re quā ipſe defendit.c.forus.preal.

¶ Reus ꝓmittēdi dr̄ ille q̄ ſtipulat̄:ꝛ dr̄ a re.vel firmita te.qꝫ firmiter ꝛ oīno verū eſt eū ſtipulatū vel obligatū: nam reus ſignificat firmitatē:vt dicit Uirgilī⁹.ꝛ Azo. C.de duo.re.ſtipulan.in ſum.

¶ Reuocare domū ē allegare ꝛ dicere ſe nō poſſe cōpelli eo loco quo ꝯuenit̄ ad litē ſuſcipiēdā:ſed remitti ad lo cū quo domiciliū habet.Inde dicūt legatos q̄ romam mittuntur non debere ꝯueniri ipſis inuitis:ſed hn̄t ius reuocandi domum.de hoc vide.c.ſi.de fo.compe.

De Ri.

¶ Rigor iuris obſeruādus ē i duob⁹ caſib⁹.ſ.cū pplꝰs in de ſcādalizat⁹ ē.c.cū teneamur.de p̄bē.c.cū nob.de p̄ſcri. Scdō q̄n multis graſſantib⁹ op⁹ eſt.c.clericoꝝ.de vi.ꝛ ho.cle.Et nō q̄ rigor iuris q̄n𝔮ꝫ ponit̄ ꝓ ſolēnitate ꝛ or dine iuris cōis habito reſpectu ad reſcriptū pape.c.ſup l̄ris.de reſcrip. Scdō ponit̄ ꝓ auſteritate ꝯtra diſpōni als diſpenſationi ꝛ miſericordie:ꝛ ad alioꝝ terrorē idu cta.Tertio ꝓ ſtricto ordine iuris cōis:ꝛ ſic ſumit̄.in.c. ſi clericus.de ſo.cōpe.ꝛ no.glo.in.c.ꝯſtitueret̄.l.di.

De Ro.

¶ Rodes iſula eſt in qua antiquus vſus mercatoꝝ fuit: ꝛ inde dn̄r leges rodie:vt no.ff.ad.l.ro.de iac.

¶ Rodius eſt genus piſcis cuius ſanguis valet ad tingē dū veſtes:vt.C.de veſti.ole.ꝛ au.li.xj.

¶ Rogo capit̄ q̄n𝔮ꝫ ꝓ p̄cipio.xi.q.iij.rogo q̄ꝫuis q̄ ex hō tat̄ mādatoris opa ñ ſugat̄.ff.de his q̄ no.iſa.l.ob h̄ v̄ba.

¶ Rog⁹ vide.xxiij.q.vij.ꝯuenior.ſup.v̄.buſto.vbi glo.q̄ buſtū dr̄ cū res ē exuſta.rog⁹ cū cōburit̄:pira ē ꝯgeries lignoꝝ ad cōburēdū.ibi vide Archi.

¶ Roma ē cōis patria.l.roma.ff.ad municipa.ꝛ in.c.ex poſuit.de dila.ſm Inno.ꝛ.c.vlti.de ſo.cōpe.vbi dr̄.Ro ma mr̄ ꝛ magiſtra oīuꝫ eccliarū.c.baſilicas.de ꝯſe.di.j. Et qd̄ dr̄.Ubi papa:ibi roma ſꝫ Inno.l.c.ego.n.de iure iur.dicit Ludouic⁹ de roma.ꝓ hoc nō eē i mūdo aliquē ter.lꝫ multi multos allegēt.Et de p̄eminētijs pape:vide ꝑ bal.i.l.reſcripta.C.de p̄ci.ipera.offer.bn̄ dicit glo.Ro ma caput auaritie cūctos pueros doli capaces gnāt:vt in.l.ſeqtur dicere.ff.de vſuca.gl.ſup v̄.animū poſſidēdi.

¶ Roſtrū dr̄ forus cāꝝ:vbi cāe tenent̄ vel tractantur.

De Ru.

¶ Rudera ſunt ea q̄ eijciunt̄ de memb⁹ diſcuſſis:vl̄ a do mo mūdata cū ſcopis:vel fragmēta lapidū:vel demoli mēta cemētoꝝ:vel ſolia:fauille:pulueres.

¶ Rumor ſꝫ Spe.de notorio crimine ē ꝑticularis aſſer tio:vel inſinuatio ex ſola ſuſpitione ꝛ icerto auctore ꝓ ueniēs.capitulo ſup eo.de eo q̄ cog.ꝯſang.vxo.ſue.ꝛ h̄ min⁹ ꝓbat q̄ꝫ fama:qꝫ fama ē cōis aſſertio:rumor vero cū pauci aliqd nō tn̄ publice dicūt:ꝛ iō nō ꝓbat:ſed ſo lā ſuſpitionē ꝛ preſumptionem inducit.

¶ Ruſticani ſunt idē qd̄ ruſtici.C.de ruſti.li.xj.ꝛ ruſtici tati parcēdū eſt.C.de teſta.l.ſi.i p̄n.ꝛ.l.ex q̄cūqꝫ.ff.ſi qs in ius vo.non ie.Et dicit do.Latho.circa.l.pal.q̄ ꝯſue tudo ruſticoꝝ eſt:vt nō cgtēt:ergo expēſei factis alicu ius ꝓ egtatu nō debēt eis refici:vt ē gl.in.l.idē𝔮ꝫ.§.idē labeo.ff.mādati.Itē in.l.ſuus.ij.ff.de leg.iij.vbi glo.q̄ ruſtici nō vtūtur panibus albis:ſꝫ groſſo ꝛ allijs caſeo ꝛ cepis ꝛ fabis:ꝛ nō pullis vel alijs cibarijs delicatis ſꝫ Accur.ibidem.C.de epi.audi.l.iudices.

¶ Ruſtica predia.Re.ſupra.predia ruſtica.

¶ Rupta ceſa ſūt q̄ cedunt̄ vel eruunt̄.ff.de acti.emp.l.ſi fundus.§.ſi rupta.

¶ Ruſus.i.iteꝝ vel quotienſcūqꝫ ꝛ ſignificat ꝓut ſigni ficatū ꝓpriū vel aliud mediū ſignificare declarat.verbi grā.Teſtator reliqd alicui decē ꝛ ſi ꝑdiderit ruſus eas re liquit.dicat teſt.q̄ nō ampli⁹ q̄ꝫ ſel poſtq̄ꝫ ꝑdiderit ē in uādus.Et ſic dictio ruſus aliqñ verificat̄ in vna vice.l. fideicōmiſſa.§.ſi qs.ff.de lega.iij.Rō.qꝫ niſi ſic ſignifi caret heres grauaret̄ ſep⁹ nouā q̄ntitatē p̄ſtādo:qd̄ non eſt veriſile teſtatorē voluiſſe ꝛc̄.Et tm̄ de.R.

De Sa.

¶ Saccularij dicuntur q̄ vetitas artes exercētes ex ſacculo ptiꝫ ſubducūt ꝛ partim ſubtrahūt vel diſtrahūt vt.ff.de extraor.cri.in rubrica.

¶ Sacra que ſunt.Re.ſupra.res ſacre.

¶ Sacrarium eſt locus in quo ſacra ponuntur.

¶ Sacer locus dr̄ q̄ manet ſacer etiam dirupto edificio.

¶ Sacrum oraculum dicitur reſcriptuꝫ imperatoris qd̄ orando quis impetrauit:vel eſt idem quod reſcriptum vt ſupra de l̄ra.R.in verbo reſcriptum.

¶ Sacramētū ē ſacre rei ſignū:ꝛ q̄lr differāt ſacramētū. ſignū.ſacrificiū ꝛ myſteriū ꝓbat̄.j.q.j.multi.de ꝯſe.diſt. ij.ſacrificiū.ꝛ.c.ſignū.Et nō q̄ ſacroꝝ v̄itatē q̄dā dn̄t ſi eē apud h̄ticos.xxiiij.q.j.ſciſma.j.q.j.ex eccliam.Hug. tn̄ dicit q̄ heretici hn̄t v̄itatē ſacroꝝ:ſed nō executioneꝫ eoꝝ.de ꝯſe.di.iiij.ſic in ſacris.ꝛ no.in.j.q.j.q̄ ꝑfectionē.ꝛ c.dn̄s.ꝛ.xix.di.c.ij.Itē ad ſacrꝫ dignitatis.ſ.ordinis tm̄ digni.ſine crimine:ſine infamia:ꝛ irregularitate admit tunt̄.Rō.qꝫ illud ſacrm̄ nō ſolū ꝑꝑ ſe:ſꝫ ēt ꝑꝑ alios ſu ſcipit̄.j.q.§.apparet.Alia aūt liberius ꝯferunt̄:qꝫ ꝑꝑ ſe tm̄ recipiunt̄.ꝛ effectus eoꝝ ē vt talia ſunt accipiētibus q̄lia corde ꝛ ꝯſcia ſumunt̄:vt in.§.ꝑal.ꝛ que ſunt ſacra reiterabilia:ꝛ que nō.nota.de ſacra.rei.ſup Rubrica.

¶ Sacra annotatio dr̄ reſcriptū:qd̄ iperator ꝓprio mētis motu alicui idulget ꝯſtituēs ſm p̄ces illius aliqd fieri vel nō fieri.Uide ſupra.reſcriptum.

¶ Sacrificiū dr̄ q̄ſi ſacrū factū:qꝫ p̄ce myſtica ꝯſecrat̄ pro nobis in memoria.dn̄ice paſſionis.j.q.j.c.multi.

¶ Sacerdotes.hoc noie intelligūtur q̄n𝔮ꝫ inferiores:ꝛ noie clericoꝝ ſuperiores:ꝛ cōponitur ex dictionib⁹ greca dyos.i.datio:ꝛ latina ſacer:vt.xxj.di.cleros:ſicut.n.rex a regēdo:ſic ſacerdos a ſacrificando dictus eſt.Et ſacer dotes gētiliū dicebātur flamies:q̄ſi filamines a filo qd̄ gerebāt in capite:in ſignū ſacerdotij:ꝛ aliq̄ fuerūt ꝓbo flamines:vt in.c.cleros.ꝑal.Et nō q̄ ſacerdos dꝫ eſſe prudēs triplici ꝑitia.ſ.ſacra ſcriptura ad ſubditoꝝ aīas informādas.xxxvj.di.ij.c.ecce.c.ſi quis.ꝛ ꝑ totū.ergo i ecclia metropolitana tenent̄ doctores theologie.ſcdō i ſeculari ſcia vt ſciat diſcernere verū a falſo:ꝛ viā hēat ad ſcias pietatis maxime ad triuiū:nō ad delectationē vel voluptatē.ſ.ad q̄driuiū:vt.xxxvij.di.§.cur ergo.ꝛ.§.ſꝫ ecōtra.ꝛ.c.turbat.Et ergo in cathedralib⁹ eccleſijs hēri debēt magri artiū liberaliū magis ad triuiū q̄ꝫ q̄driuiū docēdū:cui⁹ rō pꝫ ſupra.ꝛ.xxxvij.di.ſi qs grāmaticam. vbi dr̄ in ſi.Grāmaticoꝝ aūt doctrina:pōt ēt ꝓficere ad vitā:dū fuerint meliores in vſu aſſumpto.Et ſic ēt au ctores gētiles legi pn̄t dū bo⁹ ibi reptū ad bonōs vſus ꝯuertat̄:qꝫ bonū eſt.nō qꝫ illi dixerūt.c.turbat.ꝑal.Et ſic Paulus ſepius in ſuis eplis inſerit aliqd ex poetis: vt in epl̄a ad Titū.Illud epimenidis.Cretēſes male be ſtie pigri cordis.Et ad corīth.Sepe bonos mores cor rūpunt colloquia praua:ꝛ Hiero.inſerit verſus Uirgi lij.c.nunq̄ꝫ.de ꝯſe.di.v.ꝛ auctoritate Gal.ꝛ Ypocra.ex. di.ne tales.Etiā Aug.vtitur v̄ſibus Lucani.c.nec mi ꝫ circa p̄nc.xxvi.q.v.ſed de leg.ꝛ phyſica.vide.ca.ſuper Specula.de cle.vel mona.Tertio in ſecularibus ne gocijs:quia etiam temporalia debet ſubditis mini

ſtrāre ⁊ neceſſitatē patiētibus:vt.xxxix.di.per totum.⁊ xxvj.di.c.fratrem.⁊.c.niſi.de renun.

¶ Sacerdotes in diuinis eloquijs aliqñ dñr:aliqñ angeli vocant̄:⁊ a regib⁹ ſūt honorādi.nō iudicādi:dicēte ꝯſtā tino īperatore.Dignū nō eſt vt nos iudicem⁹ deos.xj. q.j.ſacerdotibus.Etiā ſumit̄ ſacerdos qñqꝫ ī malo.C.ō male.⁊ matḣe.l.nullus aruſpex.vbi ponit̄ pro icātator̄.

¶ Sacrilegiū dr̄ qſi ſacrū ledēs vel ſacrum legens.i.ſu rans.de quo.xvij.q.iiij.per totum.⁊ maxime in.c.quiſ quis.ad ſi.Et eſt crimen mixtum:vt ſupra dictum eſt.ō crimine:vide bonā glo.j.c.ſunt qui opes.xvij.q.iiij. vbi dantur deſcriptiones ſacrilegij:⁊ pena cōmittentis.ſꝫ ⁊ melius in.c.ſacrilegiū.ea.q.in glo.j.

¶ Sāguinis minutio necīa eſt ad morbū euitādū ī mul tā repletis.ſꝫ Jpocratē.de ꝯſe.dī.v.ne tales:vbi Diero. recōmēdat cibi pcitatē ⁊ repḣēdit guloſitatē oñdēs cō moda pcitatis ⁊ īcōmoda guloſitatis:⁊ de ſāguinis mi nutione dr̄ in.c.cū ad monaſteriū.de ſta.mona.vbi pōt ꝯcedi carniū eſus monacho minuēti.Et ibi Frāc.de za. alle.vinc.dicētē reuelatū p angelum ꝙ q minuit.xiij.fe bruarij:nō morief illo anno ex febꝛili diſtēperātia:⁊ dicē ꝙ pp hoc aliq faciūt ſe minui:ēt nō idigētes quo nihil ſtultius eē pōt:qꝛ minutione vita decurtaf ⁊ ſenſus vi ſus maxime offenditur:hec zabarellus ibi.

¶ Segina ſunt quedam herbe quas legati ppl̄i romani portabāt īter locutores pacis:qꝛ nemo illas herbas por tantes ledebat:ſicut de legati grecoꝝ q ſolebant ea que vocantur celicia ferre.ff.de rerū diui.in rub.

¶ Salariū eſt vectigal domicilioꝝ.dictū quaſi ſolarium a noie ſolū.eo ꝙ reddif ⁊ ipendif ꝑ ſolo noie pēſionis. Alis ponit̄ pro p̄mio vel pro mercede laboris:⁊ pro re muneratione:vt ſalarium aduocatorum.

¶ Salubris dicitur quaſi ſalutis vber.ſm glo.in cle.du dum de ſepul.

¶ Saluiaria dicunt̄ ea q̄ dant̄ pro ſale.Etiam dicunt̄ por toria.Require ſupra.portorium.

¶ Saltus.tus.tui.ē dēſitas altarū arboꝝ ⁊ dr̄ nemus ra ras hñs arbores vbi fere canones ⁊ venatores ſaliunt. Uñ.Eſt nemus ſalt⁹ ſaliētis dr̄ actus:⁊ dr̄ a ſalio.is.eo ꝙ exiliat in altū ⁊ in ſublime ꝯſurgat ſꝫ Jſi.li.xiiij.c.vj. ⁊ inde venit fundus ſaltuēſis.C.de ſun.pat.⁊ ſaltuē.li. xj.ēt dñr talia loca vinaria ⁊ foreſte:vt in cle.ne in agro. de ſta.mo.⁊ eſt duplex ſaltus.ſ.hybernus ⁊ eſtiuus.

¶ Salgamū ſꝫ Hug.ē idē qḋ cultura dcm̄ a ſaluo vl̄ ſa lice ⁊ gam⁹ nuptie vel gama mulier:qꝛ pp talia fiūt cul ture.ſcꝫ maxime pp mulieres:vt in rub.C.eo.ti.li.xij.

¶ Sanctio dr̄ ꝑpe illa ꝯſtitutio vel lex ꝯ quā ſi factū fue rit pena irrogaf ⁊ ipoint̄:vt no.iij.di.in ſūma:⁊ capitur qñqꝫ late:vt in ꝓhe.cle.no.Jo.an.in.v̄.ſanctio.

¶ Sanctio imperatoris eſt cui pena ſanguinis additur.

¶ Sanctio pragmatica.require ſupra.p.

¶ Sanctio qñqꝫ dr̄ q̄lꝫ imperialis ꝯſtitutio vel inſtitutio qñqꝫ dr̄ totius iuris collectio:⁊ ſumit̄ ēt ſtricte pro ꝯſti tutione penali:vt no.iij.di.in ſum.

¶ Sancte res.Require ſupra.res ſancte.

¶ Sāctū dr̄ qḋ defenſum ⁊ munitū eſt ab iniuria hoīuꝫ vt.ff.de reꝝ diui.l.ſacrū.vñ Juſtinianus dictus eſt vir ſanctus.i.firmus ⁊ v̄tutibus munitus.martian⁹ autē vn⁹ ex auctorib⁹ legis ait ꝙ ſancti dñr a ſanguine quaſi īmolādo ſe ad effuſionē ſanguinis deo:alias a ſangui nibus ſanctus dicitur:qḋ nomē herbas ſignificat q̄s ſole bāt portare legati populi romani:ne qs eos violaret.ff. de reꝝ diui.l.ſanctū.ſic ſancta dicuntur que neqꝫ ſacra neqꝫ prophana ſunt:ſic leges dicuntur ſancte.

¶ Samaritanus ⁊ ſarracenus differunt:vñ ſarraceni ſꝫ Ioſ.dñr illi qui nec vetus nec nouū recipiūt teſtū:qui ſe nō ab Agar ancilla Abrae de quo fuit eoꝝ origo vo cari voluerūt agarenos:ſꝫ potius a Sarra vxore ei⁹ li bera ſe ſarracenos vocāt:ſunt tñ qdā īter ſarracenos ſa maritani vocati a ſamaria ciuitate:q receperūt qnqꝫ li bros Moyſis:ſed ꝓphetas reſpuerūt:⁊ qꝛ illos reſpue rūt:ideo dicitur ꝙ nō coutuntur iudei ſamaritanis.

¶ Sapia ē de diuinis:ſꝫ ſcia de mūdanis:⁊ ponūt̄ qnqꝫ habit⁹ itellectuales apud pḣm.vj.ethi.Prim⁹ ſapia:⁊ ē aſſenſus alicu⁹ ꝓpōnis cu⁹ termini ſupponūt ꝑ pnci pijs eſſendi:vt ſūt de⁹ ⁊ itelligētie:⁊ ſic theologia ⁊ me taphiſica dñr ſapia.ſcḋs hit⁹ ē itellē ⁊ ē aſſenſus alicu⁹ ꝓpōnis ꝑ ſe note ad experiētiā.vt illius oīs ignis ē cali dus:vel illi⁹:qōlibet eſt vel nō ē:⁊ gñalr̄ cuiuſlꝫ princi pij.Terti⁹ dr̄ ſcia ⁊ ē aſſenſus alicu⁹ ꝓpōnis cu⁹ termi ni ſupponūt ꝑ effectib⁹ ſcōis nālib⁹:⁊ ſic pḣia nālis eſt ſcia.Quartus ars:⁊ ē hītus aſſenſiuus iclināς intellm̄ ad recte operādū.Et dr̄ habit⁹ recta rōne factiu⁹:qꝛ ibi dꝫ appere bonitas facti vl̄ opati nō curādo de bonitate operātis:vt eſt ars grāmaticalis,⁊ fabꝛilis ⁊c̄.Quintus habit⁹ ē prudētia q̄ icliuat itellm̄ ad debite eligēdum ⁊ obtinēdū vt pḣia moralis ſub q̄ ꝯpḣēdit̄ ius ciuile ⁊ ca nonicū:⁊ hec notant̄ ex.vj.libro ethicoꝝ Ariſtotelis.

¶ Sapiēs.ꝓſūptio ē ſapiētē nō errare.ff.ō offi.ꝓſec.ꝑto. l.i.C.de legi.l.humanū.Re.ſ̄.diligēs ꝓſūptio.

¶ Sarcinator vel ſartor ē ille q nouit artē ſarciēdi ⁊ ſuē di veſtimēta:⁊ dr̄ a ſarcio:⁊ differunt ſarcinator ⁊ fullo: vt notatur inſtitu.mādati.in ſi.in glo.

¶ Sarthophagus ē loc⁹ vl̄ tūba in quo ſepelit̄ defunct⁹ ⁊ dr̄ a ſarthos qḋ eſt caro ⁊ phagin grece.i.comedere la tine:qꝛ ibi caro hoīs comedit̄ a vermibus.

¶ Sarculus eſt inſtrumentū cuꝫ quo ramus abſcindit̄ vel aliquod aliud vt cardones ⁊ herbe inutiles excidū tur ⁊ euelluntur que naſcunt̄ inter bonas Jſaie.c.octa uo.Oēs mōtes in ſarculo ſarcient̄.⁊.i.Re.xiij.in ſi.ſm Jo.an.in ꝓhe.cle.in verbo ſarculo.

¶ Sartatecta dñr edificia que reparatiōe indigent.

¶ Satiſdatio ē cautio fideiuſſoria vel ēt iuratoria.ſi fide iuſſorē quis dare nō poſſit.Re.ſ̄.cautio.

¶ Satiſdare ē ſecuritatē ꝑ fideiuſſores dare.ff.q ſatiſda. coga.l.i.vel ſm Azo.eſt alicui⁹ iplere voluītatē.

¶ Satiſfacere qd ſit pꝫ in.l.i.ꝑal.⁊.ff.de pig.act.l.ſi in rē alienā.§.oīs.⁊ ſatiſfactū intelligit̄ q̄lr̄cūqꝫ ſatiſfiat.ff.q. mo.pig.vel hypo.ſol.l.itē lib:rat̄.i pn.⁊.ff.de pig.ac.l.ſi rē.ꝑal.§.ſi ſatiſfactū.Et notat dy.in regula pactū.ō re. iur.li.vi.⁊ ſic cui remittit̄ reſtitutio regulr̄ itellr̄ reſtitu iſſe vel ſatiſfeciſſe:vt ibidē:niſi in caſib⁹ vbi remiſſio nō liberat:vt.c.ſtatutū.§.ſi quidē.de reſcrip.li.vi.

¶ Sauſicus morb⁹ ē ille q ꝑpetuo nocet niſi ſit curatus

De Sc.

¶ Scena ſꝫ vnā ſignificationē ē obūbꝛatio:vel velatio ī theatro:vel alio loco ī q̄ hiſtriōes mimi vl̄ ioculatores ſiue comedi ludos ſuos exercēt:⁊ ſic vr̄ accipi.C.ō ſpec. ſceni.⁊ leno.li.xi.Jdē vbū hēs.ff.ō his q no.īfa.l.ij.§.ꝑ tor.⁊.xxxiij.di.maritū.ibi exponit archi.Uel ſꝫ aliā ſi gnificationē dr̄ ſcena:qꝛ ꝓmptior ē hꝫ leuā al's ſcenaꝫ:⁊ expeditior ē.ff.de edili.edi.l.q clara.§.itē ſciēdū.

¶ Sciſma ſꝫ Yſoſ.ē illicita diſſenſio:diſceſſio:vl̄ diuiſio eoꝝ īter q̄s vnitas eē d̄beret.Ul ſic.ē illicit⁹ ab vnitate eccl'e vl̄ ab vniuerſitate diſceſſus.Et dr̄ a ſciſſura:qꝛ per ſciſma fit ab vnitate ſciſſura.xxiiij.q.i.ſciſſura.Et differt ab hereſi.qꝛ hereſis in ꝑncipio ſui hꝫ ꝑuerſuꝫ dogma:ſꝫ ſciſma ī fine fingit aliquā hereſim:vt recte ab eccl'ia vi deatur receſſiſſe:vt dicit Diero.xxiiij.q.iij.hereſis.Et ſic hereſis ⁊ ſciſma differūt ſicut gen⁹ ⁊ ſpēs;qꝛ oīs hereti cus eſt ſciſmaticus:⁊ nō ecōuerſo niſi durauerit.

¶ Scita ſūt ea q̄ plebs tm̄ ꝯſtituit.Et vocant̄ ſcita eo ꝙ

plebs eſt ſcit. ⁊ ſciſcitaꝛ. ſeu rogat vt ſiſt. ſm Yſido. li. v.

¶ Scribe tabularij. ſm quoſdā olim creabanꝛ ad tp̄s tri enniū ad ſcribēdū publica ratiocinia puīciaꝝ ſeu ciuitatū. ſm Accur. C. eo. ti. i ru. li. x. Et ꝓpe ſūt illi q ſcribunt noīatos ad munera ⁊ honores: ⁊ tributa ſoluta: ⁊ ſūt tabularij. q: publicis īſtrīs ꝓſunt in ſingulis ciuitatib⁹: ⁊ ⁊ hi appellanꝛ librarij: vt. ff. de reg. iu. l. ſi librari⁹: ⁊ tabelliones: vt ī auc̄. ō tabell. coll. ij. ⁊ ſic pōt accipi. C. de bo. libe. l. ſi qs poſt. §. licet: lꝫ alr ibi expōaꝛ. Alias ſcribe dicūꝛ q circa ꝓncipes: vel alios magnos iudices ſūt ōputati ꝓ actis ⁊ geſtis cōficiēdis. Hi quoqꝫ vocanꝛ ſcriptores: notarij: libellēſes: pragmaticales: epiſtolares: exqueſtores: vt. C. de appel. l. ꝑcipimus. ⁊ l. in offerendis.

¶ Scribe logographi ſm Accur. dr̄r q publicis rōnib⁹ ſcribēdis deputati ſunt: nā logos grece rōnes publicas dicimus latine: ⁊ graphos ſcriptura. Hi ēt numerarij appellāꝛ vt. C. de ſuſcepto. ꝑpoſi. ⁊ archa. l. duos. li. x.

¶ Scribe cēſuales ſunt qui ſcribunt cenſum. C. de tabu. rubri. li. xij.

¶ Schola dr̄ ſocietas ſcholariū: vl̄ loc⁹ ī quo diſcūt aliqī vt ſcholares ſciaꝫ ⁊ prudētiā. Aliq̄ militiā: vt tyrones: vt C. de ꝓuil. ſchola. li. xij. nā ſchola grece ē vocatio latine.

¶ Scholaris ē pſona vacās ab hūanis negotijs: ſchola ſticis dedita diſciplinis: ⁊ dr̄ a ſcholō grece. i. vacatio latine: ⁊ aris virt⁹ q̄ſi virtutib⁹ vacās. Et ſcholaris ꝓficere cupiēs dꝫ hr̄e qnqꝫ ōditōes. Primo ſigula ōſideret diligēter: q: ſi certa ſūt: a ſignificatiōe v̄boꝝ nō eſt recedendū. ff. ō exerci. act. l. i. §. ſi is q naui: ⁊ l. nō aliter. ff. ō le. iij. ſi dubia: ſūt nō maligne ſꝫ benigne iterptāda. de reg. iu. c. ij. ⁊ c. ad audiētiā. ō deci. Scd̄o q̄ ō ꝓbabili dubio ſi reddat ſe certū: ſꝫ dubiū: ⁊ iterroget certiores vl̄ peritiores. C. de ige. ma. l. ſi durāt: ipe ſol⁹ excuſaꝛ q qō diceret nō inenit. Tertio q̄ habeat ſēſuꝫ capacem: vt ī. c. vnico. de offi. pri. nō innitēs prudētie ſue: ⁊ verā intētioneꝫ ſnie nō puertēs. c. ne innitaris. de ōſti. Quarto ſtudiuꝫ cōtinuet. q: doctrine pr̄ eſt vſus, doctrine mater eſt ſcholaris. vnde. Intercīſa perit: ōtinuata vigēt: ēt. Deficit ambobus qui vult ſeruire duobus. Qnīto q̄ nō dedignetur a quocūqꝫ inſtrui cui magiſterij offm̄ ſit iniunctuꝫ: vt in. c. vnico. prelle. de offi. ꝑmi. xxiiij. q. iij. Sic habes ꝯ quoſdam ex ſuperbia ⁊ verecundia interrogare nolētes quod neſciunt: ⁊ minoꝝ dicta ex quadā indignatione ſuperbie deſpicientes: vt dicit Hoſt. c. vnico. ꝑal.

nō aliter.

¶ Siſſarij. truncarij: ⁊ oratorij: idem ſunt.

¶ Scriniarij: ⁊ ſcrinioꝝ memoriales idē ſūt: ⁊ magiſtri: ſcrinioꝝ ēt ſcrimarū appellantur tabelliones: vt in. c. ad audientiam. de preſcrip. in glo.

De Se.

¶ Secūditerius olim dicebaꝛ q ſm locū obtinēs ſcript⁹ erat ſcd̄o loco in matricula notarioꝝ: vt. C. de ꝑmice. ⁊ ſecundice. l. j. ⁊ ij. li. xii.

¶ Scd̄e nuptie dr̄r cū aliqs vl̄ aliq̄ ſcd̄o nubit: ⁊ ſūt oēs nuptie q̄ ſequunꝛ ſepulturā vl̄ primas nuptias ſiue ſint tertie ſiue q̄rte: ⁊ ſic de alijs: de h̄ C. ō ſecū. nup. in rub.

¶ Semeſtre eſt tēpus ſex mēſiū: ⁊ duo ſemeſtra faciunt annum: vide inſti. de excu. tuto. §. itē diuus in glo.

¶ Semis ex ſex colligiꝛ vncijs: ⁊ eſt dimidia pars aſſis: ⁊ dr̄ q̄ſi ſemias. C. de mercā. l. hac lege. li. xij. metallis

¶ Semineci. i. ſemimortui: vt in. l. q̄; indignū. C. de teſta. vbi dicit. Nō ſunt nec̄ia obſeruari momēta v̄boꝝ q̄ ſemineci ⁊ balbutientis lingua profundit.

Semis ssis est i medius aureus gl. i verb. semisse l. oes q. § quem toribꝰ C. d. q. o.

¶ Seſcūs ōſtat ex vncia ⁊ dimidia: ⁊ eſt octaua pars aſſis: ⁊ dꝫ in ſua lr̄a tertia ſcribi s. ⁊ nō x. vt inſti. de here. inſti. §. hereditatis. ſm Accur.

¶ Sextās eſt ſexta pars aſſis ex duabus vncijs ōſtans.

¶ Sed capiꝛ qnqꝫ aduerſatiue ⁊ aduerſatur ī iure: q̄ſi āt eſt adiuncta copula aduerſatur ēt in facto. ff. de peti. here. l. ſed ⁊ ſi. in ꝑn. cū glo. improprietatur tn̄ vt in. l. ij. in fi. ff. ſi qs cau. vbi q̄ſi cū copula ponīꝛ: vt dicendo: ſed ⁊ ſi. aduerſaꝛ ad factū nō ad ius. imo ſignificat idētitatē iuris: ⁊ ſumiꝛ illud ſignificatū ex copula q̄ copulat nois ⁊ nō factū ſequēs cū ꝑcedētū: q: nō pōt cū ſit factū diuerſum: copulat ergo quo ad ius: q̄ſi aūt ſine copula ponīꝛ cū ōditione ſi vel ſine ea: tūc ſimplr̄ ſignificat aduerſatiue quo ad factū ⁊ quo ad ius: vt in. l. ſed ⁊ ſi. ꝑalle. ſūr l. ij. in glo. ſup v̄bo fortius. ff. ne qs eū qui in ius vo. vi. exi. ſignificat ergo dictio ſed aduerſatiue ſimplr̄: vel tn̄ ad factū ꝓut ſignificatū ſuū vel aliud declaꝛ ⁊ ōcludit.

¶ Senatores dr̄r magr̄at⁹ ppl̄i q̄ſi ſeniores. nā ſm Azo. leges ꝓus fiebāt a pp̄lo eiuſqꝫ iteruētu: ſꝫ q: aucto pp̄lo cepit difficile ōuenire i lege ōdēda: iō elegit pp̄ls cētū ſenatores: vt. C. de peti. here. l. vlt. vt ipſi vice pp̄li ōſulerētur: ⁊ qcqd ſtatuerēt lex eēt. Sēatores aūt ſi q a p̄ncipis ⁊ ōſulib⁹ vſqꝫ ad viros illuſtres deſcēderūt: ⁊ hi ſoli ſolebāt dicerꝛ ſitaꝫ ī ſenatu: q̄re ēt ōſulē romanū vocām⁹ ſenatorē magr̄at⁹: vt. ff. ō ſēato. l. vi. ⁊ iſti. ō iur. na. gē. ⁊ ci. §. lex ē. Sēatores ēt dici ōbēt ſenatoꝝ filij ⁊ nepotes ex filijs nati: nō aūt nati ex filiab⁹: vt. l. liberos. ff. ō ſenato.

¶ Senatus eſt cetus iſte honeſtiſſimus ſenatoꝝ q cētuꝫ erāt numero: ⁊ dicit Azo. C. de ſena. cō. q̄ nomē ōſulis ꝑtificaꝛ ſenatui ꝑncipio: vtputa cuꝫ habeaꝛ vice pp̄li: ⁊ ante imperatorē p pp̄lm: ⁊ poſt imꝑatorē p principē cōſtitutus fuit ſenatus: vt. ff. de orig. iur. l. ij.

¶ Senatuſcōſultū eſt qd̄ tm̄ mō ſenatores habito ōſilio pp̄li ōſulēdo decreuerūt ſm Yſido. li. v. Et nota q̄ multiplex eſt ſenatuſconſultū: vt infra pꝫ.

¶ Senatuſconſultū romanū als ſempronianū oīb⁹ ciuitatibus fideicōmiſſariā hereditatē iubēt reſtitui: ⁊ in eā ⁊ ad eā omnes actiones transferri.

¶ Senatuſcōſultū artificianū als artificulianuꝫ eſt quo cauetur vt ꝑſides ꝓuinciarū cognoſcāt in prouincijs ō libertate: lꝫ heres nō ſit illius ꝓuincie.

¶ Senatuſcōſultū claudianū tollēdū ſtatuerat q̄ mulier libera ſeruili amore capta ſi ei denūciatū eēt a dn̄o ne cōmiſcereꝛ ſeruo ſuo: ⁊ iudex ſup ea eā admonuiſſet nec ipſa acqeſceret: ſubſtātiā ſuā ⁊ libertatē amittebat: ⁊ ſiebat ſerua vel ancilla domini denunciantis: qd̄ q: viſum eſt miſerabile ⁊ indignum: ſublatum eſt.

¶ Senatuſcōſultū lebonianū eū coercet q ob ſtruēdam actionē vl̄ teſtīm publicā pecuniā accepit pactuſue ſuerit. Itē q pfecto inſtr̄o legatuꝫ ſibi aſcribit. Itē q heredē in exheredationē aut ī alicuꝰ ōdēnationē legatū aſcribit.

¶ Senatuſcōſultū macedonianū hꝫ locū, q̄ſi aliqs filiofamilias ī ꝑtāte p̄ris exiſtēti mutuo pecuniaꝫ tradidit: q: hoc ſenatuſcōſultū ꝓhibuit mutuā pecuniā dari filiofamilias ne onere debitoꝝ ꝑgrauati eēnt occaſio machinādi mortē p̄ri: ſi aūt ꝯ ſenatuſcōſultū iſtud qs filiofamilias nūmos tradiderit trāditos amittat: niſi ipſe filiuſfamilias hēat caſtrēſe peculiū vl̄ q̄ſi caſtrēſe: eo. n. vt vt p̄rfamilias. Eſt aūt dem̄ macedonianū ſꝫ Azo. C. e. t. a macedone peſſimo ſenatore q tradēdo pecuniā. ⁊ ſi nō expſſe: tn̄ tacite ⁊ velatis v̄bis ſuadebat de occiſiōe p̄ris. Et nō q̄ auxilio ſenatuſcōſulti velleyani renūciaꝛ: vt in. l. vl. ff. ad velleya. ⁊ C. q̄ſi mulier tute. offi. fun. poſ. in auc̄. m̄ri. ſed macedoniano renūciari nō pōt: vn̄ poſt ſniaꝫ datur exceptio ex eo. ff. ad mace. l. ſ. ⁊ rō eſt. q: ꝑmū ſenatuſcōſultū eſt fauorabile tm̄ in fauorē mulieꝝ īductū: ſed ſcd̄ꝫ ī fauorē filioꝝfamilias ⁊ in odiū creditoꝝ. ff. ō cō di. īde. l. q exceptionē. hec Hoſ. de renū. §. renūciatur.

¶ Sēatuſcōſultū orphicianū ad ſucceſſionē m̄ris inteſtate filias vel filios legitimos ſiue vulgo q̄ſitos vocat: niſi mater ſit illuſtris cui⁹ filiū noīare ſpuriū ſatis ē acerbū

Quinqꝫ casus priuāt mulieres auxilio velleiano: qui nō requirūt certiorationē cū leges ꝑmittāt.

vocitqꝫ ex teſtamēto nepotes ⁊ neptes q omnino pre‑ferunt cōſanguineis ⁊ cognatis ſiue agnatis.

℄ Senatuſco. pegaſianū. ſtatuit vt qn̄ ſcriptus heres ro‑gatus eſt totā hereditatē vel plus q̄ꝫ dodrantem reſti‑tuere alicui: liceat ſcripto heredi toti⁹ hereditatis q̄rtaꝫ partem retinere. quo caſu onera hereditaria ſuſtineat ī‑ter ſe ⁊ illū cui hereditas reſtituit̄. inter quē ⁊ ipſum cui hereditatē reſtituit ſtipulatiōes ſolebāt interponi vt cōi‑cerent ꝑ rata parte lucrum ⁊ damnum.

℄ Senatuſco. piſianū. vult ꝙ ſi pene obnoxi⁹ ſuus ve‑niſſet qn̄ aiaduerſuꝫ ſit ī eū ꝓcīū vēditor p̄ſtet emptori.

℄ Senatuſcō. plantianū de libis agnoſcēdis loqt̄. q poſt diuortiū educant̄. ꝑ hoc ꝑmittit̄ mlier̄ ſi putat ſe p̄gnā‑tē denūciare marito ſuo infra. xxv. dies vel. xxx. poſt di‑uortiū. ita ꝙ niſi maritus cuſtodes miſit. aut cōtrariuꝫ nunciauerit ex ſe eā nō eſſe pregnatā cogat̄ partū agno‑ſcere tanq̄ꝫ ſuuꝫ. ſi vero ipſa oppreſſa fuerit nullū huic partui generat preiudicium.

℄ Senatuſcō. iulianū dicitur quo directā ſibi ſerui acci‑piunt libertatē: cū illi a quibus libertates erant relicte a pretore vocati nolunt adeſſe.

℄ Senatuſcō. ſilleniani ⁊ claudianum punit ſeruos ca‑pite qui dominis ſuis cū vocarent̄ omnimodā opē vel auxilium inq̄tum potuerūt nō tulerunt vel impende‑runt cum ipſi hoc viderent ⁊ audirent.

℄ Senatuſcō. tertulianū quo cauetur matri vel auie de‑functi ſucceſſiōe deferēda. vt mr̄ ingenua triū liberoꝛuꝫ ius hñs ſi libertina 4ᵒʳ: filio ſuccedat defuncto nō exi‑tib⁹ legitimis liberis vel emācipatis. nec patre nec ma‑tre defūcti. ſꝫ nouo iure. ⁊ ſi ſolū vnū pepiſſet ſiue ſit in‑genua ſiue libertina idē iꝰs verſat̄. Uel ſenatuſcō. tertu‑lianū dicit̄ cū matres vocantur ad hereditates filioꝝ ꝑ ſenatuſcō. tert. vt inſti. de teſta. ꝑ to. ⁊ no. ff. de excep. rei iudi. l. ſi iure. in p̄n. ⁊ maxime in. l. i. ff. eo. ti.

℄ Senatuſcō. trayanū. al's. carnianū ſtatuit ſi inter plu‑res heredes infans ſit q fari non poſſit ⁊ ipſi rogent̄ ſer‑uū manumittere. nō iō libertas intercidat. q: fari nō po‑teſt infans. nec ſeruū pōt vēdere. ſꝫ eſtimatis ꝑtibus ſer‑uum manumittāt ſalua portione infantis.

℄ Senatuſcō. damaſianū dꝛ quo cautū eſt ſi abeſt ille iu‑ſta cā q libertatē dꝫ. ⁊ hoc ꝓnūciatū ſit. ꝙ perinde liber‑tas ei cōpetit vt ſi ab ipſo directe data eſſet.

℄ Senatuſcō. trebell. a nouo iure incremētū ⁊ formam hāc accepit vt excluſo ſenatuſcō. pegaſiano liceat here‑ditatē reſtituēti q̄rtā partē retinere inter ipſum ⁊ fidei‑cōmiſſariū ꝑ rata portiōe diuiſis actionib⁹ cōtra cōem ſtipulationē. ⁊ ſi totā hereditatē volēs reſtituerit: ad eū ⁊ in eum omnes transfert actiones.

℄ Senatuſcō. turpilianū quo ſtatuit̄ ne quis publici iu‑dicū crimen intētans ab accuſatiōe publici criminis cā ordinata. i. poſt inſcriptionē ⁊ fideiuſſionē datā deſiſtat abolitione non impetrata.

℄ Senatuſcō. velleyanū. inductū ē in fauorē mlierū. ſ. il‑larū q̄ leuitate ſua ⁊ ſexus fragilitate ſe ⁊ ſua obligāt ꝑ aliis fideiubēdo. vel obligationē i ſe recipiēdo. ꝑ hoc ſe‑natuſcō. eis ſbuenit̄ ⁊ ꝯcedit̄ vt ipſe idēnes ſeruent̄. ⁊ ſi ꝯueniant̄ ꝑ tali obligatiōe p̄ſit opponere exceptionē ſe‑natuſ cōſulti velleya. ceſſat aūt hoc ſenatuſcō. cū mulier renūciauit velleyano. ⁊ oī auxilio. ff. eo. ti. l. vl. Et dictū eſt a velleyo ꝯſule q fuit auctor illi⁹ ſtatuti. Et nō ꝙ mu‑lier pōt renūciare velleyanō abſqꝫ alia certioratione. vt not. i. l. iurꝫ ignorātiā. C. q admit. ad bo. poſ. Et Bal. ibi diſtiguit tria mēbra: aut mlieris itercefſio vel fideiuſſo‑ris eſt ſm̄ leges aſſūt ꝑter leges: aut ꝯtra. Pri⁹ caſu nō eſt q̄rēda certificatio. cū nō ſit opus renūciatiōe. ex q̄ lege ꝑ‑mittēte fideiuſſit. Et ſunt qnqꝫ caſus. Prim⁹ ſi itercedē‑do aliquā pecuniā recipit. ⁊ ſic ſe obligat. l. āntiq̄ p̄n. C. ad velleya. Scđo ſi 2ᵒ intercefſit. l. ſi mulier ꝑfecte etatis. ff. e. ti. Terti⁹ ſi ꝓ dote fideiubeat. l. ſi. e. ti. Quart⁹ ſi ꝓ li‑bertate alicu⁹ ⁊ in cā pia. Quīt⁹ ſi apud minorē iter‑cedat. ff. de mino. l. ſi apud. Scđo caſu aut ē certificata: aut nō. ſi p̄ᵐ. valet renūciatio ſeruata ſolēnitate. vꝫ. cū in‑ſtrumēto publico ⁊ teſtiū ſubſcriptione. ſi 2ᵐ non valet. Fallit tñ in duob⁹ caſibus. Pri⁹ qn̄ ſit renunciatio in iu‑dicio valet calore ⁊ fauore iudicij. Scđo ſi itēruenit iu‑ramētū valet ſm̄ Bar. in. l. ſciēdū. ff. de ver. ob. ⁊ ſꝫ Bal. in auc. ſacramēta puberū. C. ſi aduer. vend. Tertio caſu ꝯtingit ꝯtra legē fideiubere duob⁹ modis. Pri⁹ ꝓ mari‑to nō in ſui vtilitatē. ſed mariti. Scđo omiſſa ſolēnita‑te inſtrumēti ⁊ teſtium. Hec addit Bal. ſuper additioni‑bus Jo. an. in Spe. titu. de diſpu. ⁊ alle.

intercessit ꝓ alt... obligationis ... ibi ...

℄ Senatuſcōſul. iumanū poſt vocationē ad lībtatē ꝓdu‑cit ꝓpriū heredē ſuū vl̄ emptū ſiue dñs ex iuſta cā abſit vel latitet ſiue ſi vult manumittere. ⁊ q ſit ſeuis ꝯditio‑nis ſeu ſuis ꝓuatis pactis ſuā velit mutare ſuiaꝫ ſiue ꝯditio‑nē. pena ꝯtra colluſorē ꝓmiſſa. ⁊ detegēti ꝓmia tali do‑nādo. vt iura patronatus nanciſcatur.

℄ Senatuſcōſultū voluſianū ſtatuit ꝙ qui improbe ſi‑litē coeūt: aut qcqd ex ꝯdēnatione in rem ipſius reddi‑tum ſiue relatū ſit. l. iulia. de ꝓuata vi tenetur.

℄ Senatuſconſultū ſauia. in deſuetudinē abīt introdu‑cens adoptionē fieri per tres mares adoptantes. ⁊ tres intercedentes emancipationes.

℄ Senatuſcō. argitianū merito ē abrogatū latinā indu‑cens libertatē q̄ qs morte ſua recipiebat̄ ex libertatē.

℄ Sn̄ia ſm̄ aco. i ſū. C. quo ⁊ qn̄ iudex ſe. ꝓfer. dꝫ. Q̄nqꝫ p̄t dici cuiuſcuiqꝫ oꝛoni ſigñatio. Q̄nqꝫ pōit̄ ꝓ opione magiſtroꝝ. Q̄nqꝫ dꝛ qcqd alicui ō re aliq̄ placꝫ. Q̄nqꝫ eſt deportatio. Q̄nqꝫ excōicatio vel interdcm̄. ſꝫ iprope q: excōicatio vel iterdcm̄ poti⁹ punit q̄ꝫ finē cāe ipoit. iō poti⁹ p̄t pena dici q̄ꝫ ſn̄ia vel diffō. Q̄nqꝫ ſn̄ia dī qcūq ꝗs iudicātis ꝓceptū nō nāe. ſi iuri. ſi bonis moꝛib⁹ ꝯriū. Et ſꝫ hāc ſignationē diſtiguit̄: q: ſn̄iarū alia ē diffinitiua. alia iterlocutoria. alia ꝯuētional'. alia q̄ dī ꝓceptū. alia mixta. alia diſpēſatiōis. Et p̄t ſic ōſcribi ſn̄ia diffinitiua. Eſt diffō iudicial' ꝯtrouerſie ſinē iponēs. ff. e. t. l. i. Et ad‑dūt qdā ad diffōnē idubitata ⁊ q̄ nillo remedio attētari poſſit. p. l. elegāter. §. ſi poſt rē iudicatā. ff. de trāſac. Uel ſic ōſcribit̄ ſn̄ia diffinitiua. Eſt diffō iudicial' ꝯtrouerſie ſinē iponēs ex ꝓnūciatōe iudicij ꝯdānatōeꝫ vl̄ abſolutio‑nis. Et hec p̄n̄ʳ diffinit qōnē: vt qn̄ audit vtriuſqꝫ ꝑtis allegatōib⁹ cā termiat̄ ⁊ finis p̄n̄ᵢ negocio iponit̄: quā ſemel latā iudex reuocare nō pōt: ⁊ iudex eē deſinit: ⁊ offō ſuo fungit̄ lꝫ retineat iuriſditionē ad exequendū de offi. dele. c. in lr̄is. ⁊ c. querēti. Sꝫ an corrigere poſſit ſi dicat abſoluo ꝓ ꝯdēno. vide Hoſ. in ſū. de ſen. ⁊ re. iu.

Diffinitiua

℄ Sn̄ia iterlocutoria ē ſn̄ia ſemiplena q̄ ꝓfert̄ iter p̄n̄ᵐ ⁊ ſinē cāe nō ſup p̄n̄ʳ. ſꝫ emergētib⁹ ⁊ icidētib⁹ qōnib⁹. pu‑ta ſup libello offerēdo vl̄ ꝯcipiēdo vl̄ dāda dilatōe: aut denegāda ⁊ ſimilib⁹. p̄n̄ᵢ cā durāte. vt qn̄ iudex nō reſidēs ꝓ tribunali iterloquēdo iter ꝑtes ſine ſolēnitate ſcriptu‑re aliqd ꝓnūciat ō plano vl̄ ſup aliq̄ icidēti vl̄ emergēti ex p̄ᵐ itētū p̄n̄ʳ. ⁊ hāc reuocare pōt iudex ſiue ſit oꝛdina‑ri⁹ ſiue dlegat⁹ ſiue arbiter. dꝫ in eū cāe cognitōe ferri ⁊ iudice cōcedēte nō ꝓcedēte. iij. q. iij. §. ſpaciū. ſm̄ Hoſ. ⁊ ſn̄iaꝫ iterlocutoriā fert iudex ꝯ reū cōtuacē qn̄ citatoꝛ eo ⁊ ſi vēiēte ꝓnūciat actorē foꝛe mittēdū i poſſeſſiōeꝫ rei: aut bonoꝝ ꝓ mēſura ōbiti ōclarati vl̄ rei petite. ō emer‑gēti qōne. vt qn̄ ē qō iter ꝑtes vel aduocatos vtrū aliqs ſit recipiēdus i teſtimoniū ⁊c. vt. ſ. Et illa ſn̄ia trāſit i rē iudicatā q̄ ad duo. ſ. vt remedio appellatiōis attētari nō poſſit. ⁊ vt excipiat̄ ex ea. e. cū dilect⁹. de ele. in ſi. nō ſꝫ vt

ex ea agaſ actiõe in factũ ſicut ex diffinitiua. A quolibꝫ enĩ tali põt appellari ſꝫ canones. nõ aũt ſꝫ leges gñalr. fallit in caſib⁹.l.ij.C.vt lite pẽ.vel dĩ ſi interlocutoria ſit talis q̃ abſorbeat totũ ius alicui⁹.ꝛ inſtar hẽat diffinitiue.ita vt poſt ĩterlocutoriã nõ ſit loc⁹ ad appellãdũ a diffinitiua.ſic ab ea appellaſ.ſec⁹ ſi poſt ĩterlocutoriã ſaluũ ſit bñficiũ appellatiõis a diffinitiua. Hoſ.tenet p⁹ᵐ in ſũ.eo.ti.de ſen.ꝛ re.iudi. Itẽ ĩterlocutoria ſm eũdẽ ẽ declaratio iudicialis ſup aliq̃ articulo ſũmarie ius tribuẽs inter ptes. Et finalr dẽ vbũ a iudice in iudicio ꝓlatũ iudicialr faciẽs ad cãm eſt ſnĩa interlocutoria.vt ĩ auc̃.de litigio.§.dẽ coll.viij.ꝛc̃. Et nõn̄ ꝙ aliud eſt ſnĩa ꝛ aliud eſt ſtatutũ. Nã ſtatutũ ſerſ ꝓ futuris delictis dicendo. Statuimus vt nullus hoc faciat.ꝛ faciẽs ſit excõicat⁹ ipſo facto.vt no.in.c.ſi.de ꝯſti.li.vi. Snĩa võ ꝓlata.ſic. Excõico te ſi furtũ feceris.nõ ꝓhibeſ furtũ.q꞉ tract⁹ futuri tpis nõ ſpectat ad iudicẽ.de hoc glo. optima ð ſen.ex.c.romana.li.vi. De hoc in.c.a nobis.de ſen.ex. Item differt ſnĩa a canone in hoc.q꞉ canõ archiepĩ in ꝓuinciali cõcilio ligat ſubditos totius ꝓuincie.xviij.di.c.vlti⁹. ſnĩa aũt archiepĩ.dicendo. Quicũqꝫ furtũ fecerit ſit excõicat⁹ nõ ꝯprehẽdit ſubditos toti⁹ ꝓuincie꞉ſed ſolius dyoceſis ſue.vt ẽ glo.in.c.romana.ꝑalle. Itẽ ſnĩa excõicatiõis ſiue iuſta ſit.ſiue iniuſta tenet.xi.q.iij.c.i. niſi in duob⁹ caſib⁹.ſ.poſt appellationẽ legitimã.ꝛ itolerabilẽ errorẽ in ſnĩa.c.ꝑ tuas.de ſẽ.excõ.c.ſolet.ꝛ.c.venerabilib⁹.eo.ti.li.vi. Et qñ ſnĩa trib⁹ modis dicit̃ iniuſta.ſ.ex cã ex aĩo ꝛ ex ordine ẽ glo.iij.i.c.ſacro.de ſen.ex.ꝛ illõ itẽ rũ verũ ẽ in ſnĩa excõicatiõis in q̃ eſt ſpãle ꝙ teneat nõ ſeruato iuris ordine.alr aũt ſnĩa lata iuris ordine nõ ſeruato nõ tenet.C.de ſen.ꝛ ĩterlo.om.iu.l.ꝓlatã. Item de diffinitiua ꝛ ĩterlo.ẽ glo.in cle.vnica ſup ṽbo ĩnterlocutoria ꝛ diffinitiua de ſeq̃ſtra.poſ. Et nõ ꝙ ſnĩa lata ſup ṽo poſſeſſorio dĩ diffinitiua ſm glo.i.c.ſi.de iudi.ꝛ itelligiſ qñ cã poſſeſſionis eſt deducta ꝑncipalr in iudiciũ vel hꝫ ãnexũ petitoriũ.ſecus ſi ꝑ accñs veniret in iudiciũ.etiã diffinitiua ꝓut ĩponit finẽ cauſe nunq̃꞉ daſ ſuper poſſeſſione.niſi ſit ꝓprietas annexa.vt ibi no.

℄ Snĩa cõuentionalis eſt amicabilis ꝯpoſitio.vt quãdo iudex cõuenit aliquẽ.ꝛ cõmouet eũ ne faciat ꝯ̃ cõuẽtionẽ. Alias ſententiã.ſ.preceptum.mulctam.diſpenſationem. Require in locis ſuis.

℄ Sententia per errorem lata.a qua non eſt appellatum reuocatur ſi error probabilis poſtea detegatur.vt in.c.ex fraternitatis.de frigi.ꝛ male.

℄ Sepcũs ſeptẽ hꝫ vncias.ꝛ non dicit̃ ad reſpectũ toti⁹ partis aſſis. Require.ſ̃. As.

℄ Sepulchrũ eſt locus in quo mortuus continetur vel ſepultus eſt. Sed monumentũ dicitur idem locus ſine corpore. Re.ſ̃. M.

℄ Sepultura ſm Hoſ.quãdoqꝫ dicit̃ officiũ qd̃ ĩpendit̃ ſepeliẽdis. Quãdoqꝫ ipſa terra ad vſuꝫ ſepulture deputata. Quãdoqꝫ tũba marmorea vel lapidea.vel loc⁹ cõcauus in eccliaſtico cimiterio fact⁹. in quo corp⁹ catholici quieſcit. Itẽ ſepultura eſt ius funerandi in ecclie cimiterio. Et nõ ꝙ in.xiij.caſib⁹ ꝓhibeſ eccliaſtica ſepultura. Pri⁹ in mortali pctõ publice decedẽti.xiij.q.ij. nõ eſtimemus. Secũdo latroni.ꝛ furi.c.fures.de fur. Tertio in adulterio occiſo.xiij.q.v.placuit. Quarto ĩ tornamẽto occiſo.ð torneã.c.i. Quinto raptori occiſo.c.ſuper eo.de rapto. Sexto heretico.xxiiij.q.ij.ſane ꝓfert.ꝛ c.ſacris.de ſepul. Septimo ſeipſuꝫ interficiẽti.vt.c.placuit ꝑallegato. Octauo excõicato ẽt minori.ð ſen.exco.a nobis.ꝛ.c.ſacris.ꝑall. Nono interdicto.de pe.ꝛ remi.qd̃ in te. Decimo publico vſurario.de vſur.q꞉ in oĩbus. Undecĩo ꝯtẽnẽti ꝯfiteri ꝛ cõicare.c.oĩs.de pen.ꝛ remi. Duodecimo in taberna occiſo.xxviij.q.v.placuit. Tredecimo ꝓprietario monacho vel regulari.c.monachi.de ſta.mon.ꝛ.c.cũ ad monaſteriũ.cũ ſi.e.ti. Sꝫ ſi clerici vel boni laici ab hoſtib⁹ occiduntſ.vel ſubmerguntſ.vel per parietes opprimuntſ debẽt hr̃e eccleſiaſticas ſepulturas.c.ſic̃ digni.de homici.c.ex pte parentũ.de ſepul.xxiij.q.v.qd ergo. Eſt ãt ius funerãdi prñs ſepeliẽdi ĩ cimiterio ꝓueniẽs eccleſiis ex cõceſſiõe põtificis. Et ſepultura eligẽda ẽ apud loca magis religioſa.c.fraternitatẽ.de ſepultu.nã ſepulture electio in loco nõ religioſo fieri nõ dꝫ. Sꝫ q̃riſ.qs legauit predicatorib⁹.xxx.ꝓ ſepultura.efficit̃ vſurarius.ꝛ ſic carebit ſepultura an adiuuaſ ꝑ legatum? Rñdet Flo.ꝙ nõ. Silr ſi legaſ ꝓ celebratiõe miſſe.ꝛ interuenit interdictũ ecclie.tenet legatũ in p̊ caſu. Rõ.q꞉ fratres nõ ſunt in culpa vel cã.ſilr in ſcðo caſu꞉vt notat dñs Bar.de ſax.C.de inſti.ꝛ ſubſti.l.i.

℄ Sepe notat regula in ꝯtrariũ꞉vt in.§.in fraudẽ.inſti.qui ꝛ ex qui.cau.manumit.non licet.

℄ Septa ſũt clauſure.ꝛ dicit̃ a ſepio.vt eſt glo.in cle.ne in agro.de ſtatu mona.

℄ Sequela dicit̃ omne id quod naturaliter ſequit̃ ad aliud.vt iumentũ equã.vitulus vaccã.ꝛ ſic aliqua ꝓhibẽtur.nõ q꞉ ex ſe mala.ſed q꞉ ex his mala ſequuntſ.xxij.di.deniqꝫ.ꝛ.xxij.q.i.in nouo.

℄ Sequeſter ẽ is apd̃ quẽ res litigioſa deponit̃ a ptib⁹ ꝛ ſeq̃ſtraſ vt ei q̃ ĩ cã vicerit reddaſ.dict⁹ ab eo ꝙ occurrẽti aut q̃ſi ſequẽti eos q̃ ꝯtẽdũt ꝯmittiſ res.de ṽ.ſig.l.ſeq̃ſter.vide de iudi.examinata. Eſt enĩ ſm Hoſtr.depoſitarius rei in iudiciũ deducte.vt.ff.de po.l.ꝓprie.

℄ Sequeſtrũ eſt illud ſcriptũ quod de ſequeſtratione cõficitur.ꝛ ſi ſit ex cã volũtaria trãſfert poſſeſſionem in ſequeſtruꝫ.ſecus ſi cauſa neceſſaria.l.intereſſe puto.ff.de acq.poſſ.vt nota.in.c.examinata.de iudi.in glo.ꝛ ĩ glo.cle.i.de ſequeſtra.poſſeſſ.

℄ Sequeſtratio ẽ rei de qua agiſ.vel cõtrouerſia.vl ſeparatio.vel diſpõ.vel poſſeſſionis interdictio. Interim enĩ ꝙ res apud ſequeſtruꝫ eſt꞉ nec actor.nec reus poſſidet꞉ vt.ff.de ſta.homi.l.libertus. Nõ poteſt aũt illa diſpoſitio que ſequeſtratio dĩ fieri꞉niſi a plurib⁹ q̃uis alias eſt vnus꞉ꝛ plures deponere pñt꞉vt.l.i.§.ff.depoſiti.nã plures rẽ litigioſaꝫ deponũt qñ de volũtate partiuꝫ fit꞉enĩ vnus deponere põt de mãdato iudicis꞉vt ĩ glo.c.examinata.de iudi.ꝛ ibi ꝑ doc. Et no.ꝙ ſm Hoſtre.ſeq̃ſtratio fit aliqñ cã omittẽde poſſeſſionis꞉ꝛ tunc neuter litigantiũ poſſidet꞉ſꝫ ſeq̃ſter. Aliqñ cã cuſtodie.ꝛ tũc poſſeſſio remanet penes poſſidẽtẽ.ꝛ gñalr ꝓhibita ẽ ſeq̃ſtratio.C.ð ꝓhi.ſequeſ.l.vnica.ꝑmiſſa ṽo ceu ſalr. Primo volũtate ptiũ꞉vt lite finita res victori deſ. Scðo ex neceſſitate ne perſona ſuſpecta cũ re mobili aufugiat. Tertio ne perſona ſuſpecta circa rẽ immobilẽ fructus depopuleſ vl̃ diſſipet. Quarto ꝓpter ꝯtumaciã nõ cauẽtis ð collatiõe bonoꝝ faciẽda. Quĩto ſi ſuus ð poſſeſſiõe ſuiti ꝓclamat ĩn libertatẽ. Sexto cũ appellaſ ab executore. Septimo cũ timeſ ð ſeuitia viri. nec ꝑt ſufficiẽter vxori cauere꞉ſeq̃ſtraſ vxor. Octauo ne ꝑdaſ vendẽdi cõmoditas. Nono cũ aliqs ð comitib⁹ ꝑſidiis furtũ patiſ꞉nã res ſeq̃ſtraſ vſqꝫ in tẽpus ſucceſſoris ꝑſidis꞉ merito.n.ſeq̃ſtratio fieri non dꝫ niſi tunc demũ cũ timeſ ne poſſeſſor vl̃ appellans fructus depopuleſ ſm Hoſ.in ſũ.alios caſus vi.in cle.vnica.eo.ti.ꝛ.l.i.ff.ð colla.bo.ꝛ ſm Arch.in ca.q꞉ res.xi.q.i.vbi late ð hac materia.ꝛ ꝑ Jo.mona.ꝛ Jo.an.in regula locupletari.ð regu.iur.li.vi. vide etiã glo.ſi.in.c.dilectus.ð ſequeſtra.poſſeſ.cum ibi not. Sꝫ ponamus ꝙ ecclia eſt apud aliquem ſeq̃ſtrata.vtrum ille ſeq̃ſter lite pendẽte ſup iure patronatus poſſit pñtare ad illã. Inno.tꝫ ꝙ ſic.q꞉ tal̃ hꝫ fructus.c.ꝯſultationi

bus.de iu.pa. Jmo.cõſentit ibidē rõne tali motus ponē do diuerſitatē inter creditorē cui impignoratū ē ius patronatus ⁊ ſequeſtrū.nā creditor non põt pñtare aliquē.q2 ſupereſt verus dñs q pñtare hȝ.ſȝ ſequeſter pendēte lite põt.ne eccleſia diu vacet.q2 neutra partiū pñtare põt añ litē ſopitā.facit bona glo.in vbo.bñficiū.i cle. vnica.de ſeq̃ſtr.poſ.que dicit ſeq̃ſtrū poſſidere iura bñficij ⁊ bñficiati.⁊ remittit ibi ad no.in.c.examinata.de iudi.p Jo.an. Poſt.tenet ↄtrariū q ſequeſter apud quem ius patronat⁹ ſeq̃ſtratū eſt lite pēdēte nõ poſſit pñtare. nā nõ hȝ poſſeſſionē iuris patro.⁊ arguit a fortiori cuȝ creditor cui ipignoratū eſt ius ꝑronat⁹ nõ poſſit.q tñ hȝ poſſeſſionē eiuſdē pignoris.⁊c. Et hoc tenēdo dicit ad motiuū Jo.de imo.q non diu vacabit eccleſia.nā poſt 4^or^ mēſes in laicis.⁊ ſex in clericis ep̃s ꝓuidebit.c. cuȝ ꝓpter.⁊.c.ea aūt.d iu.pa.⁊ videt melior hec opi.q2 ſeq̃ſter ſolū cuſtodire dȝ fruct⁹.vt illi reſtituat eos q ſniam ꝓ ſe reportabit q̄ eſt nā ſeq̃ſtri.ſȝ ſi pñtet aliquē quo fructū illū reſtituet:ſecus vbi nulla deberet fieri reſtitutio. c.ex litteris.de iure pa.⁊.c.cū veniſſent.de in inte. reſti. hic articulus ſatis diſputabilis eſt.⁊ no.in.c.exaīata.de iudi.vide cle.p̃al.de ſeq̃ſ.poſſ.ꝑcipue glo.in verſi.reſtituat.vbi dī q ſeq̃ſter limitatā hȝ poteſtatē de reſtituendis fructib⁹ q ſupportatis onerib⁹ adhuc ſupſũt: q nõ poſſit illos in emptionē prediorū ꝓ bñficio vel alias in vtilitatē bñficij ↄuertere.ergo min⁹ videt poſſe pñtare.

¶ Sēſus ſapiētis nõ arbitrat ↄ̄ iura. vñ qñ alter ↄhētiū paciſcit aliqd facere ad ſenſuȝ ſapiētis:alter ↄtrahētiuȝ tenet ea facere q̄ de iure fieri debet ſup illo ↄtractu: q2 ſapiens arbitrari ↄtra iura nõ põt.alias ſapiēs nõ eſſet.

¶ Seruit⁹ eſt ↄſtitutio iuris gentiū q̄ qs ↄ̄ ius nāle alieno ſubijcit dñio.⁊ qñ ſeruit⁹ iducta ſit vide glo. ſup verbo.ſuiū.de iude.⁊ ſarra.c.ita quorūdā.opti^a^ glo.ſup verbo ſeruitutes.di.i.ius gentiū.vbi dī.iducta ꝑ ebrietatē vel preſcripta ſeptennio.ſimile hī.c.vi.dic.xxxv.vbi dī. nemo ſciebat a ↄſorte nāe ſue obſeqa ſeruitutis exigere. q2 manebat adhuc vitū inueniret oībus incuſſa libertas: ⁊ nõ eſſet hodie ſeruit⁹ ſi ebrietas nõ fuiſſet ⁊c.ſunt aūt duplices ſeruitutes.ſ.prediales ⁊ ꝑſonales.

¶ Seruit⁹ predialis ē qdā cõſtitutio qua prediū predio ſubiugat.⁊ ſeruitutes ꝑdiales lex reales appellat que ſequūt ꝑdia.⁊ earū ↄſtitutio eatenus tenet q̄tenus expedit predijs.i.ad fructus eoꝝ percipiendos.

¶ Seruitutū aūt ꝑdialiū alie ſūt vrbane ⁊ alie ruſtice: ſȝ has qdē ſuitutes lex dicit eē iura cõia q̄ libtati ↄ̄ria ſūt. vñ no.q ſm Azo.in ſum.C.de ſer.⁊ aque duc.hoc verbū ius in eadē lege ⁊ in eadē voce ſuppõit ꝓ ſeruitute. Dictio.n.ſemel poſita duas qñqȝ iportat ſignificatões ſ.ꝓpriā ⁊ iproprīā vel vtrāqȝ.Proꝑe aūt ſȝ diuerſa dñr ſeruitutes. Nā ſi nõ poſſem ex edib⁹ meis exire i agros meos vel ꝑuenire ad viā publicaȝ niſi ꝑ agros tuos vel ortos:emi a te licētiā eūdi.hec licētia dī ſeruit⁹ itineris. q2 prediū tuū in hoc mihi ſeruit.

¶ Seruitutes ruſtice ſunt que predijs ruſticis debentur veluti iter.actus.via.aqueduct⁹.aque hauſtus.pecoris appulſus ad aquā.ius paſcēdi.calcis coq̃nde.arene fodiēde.q̄ tria vltima poſſunt dici noīatē ſeruitutes ruſtice.ſȝ ſupiora ꝓprijs noīb⁹ carent.q̄ oīa regre locis ſuis. Nā iter eſt ius quo ex ede mea ꝑ agros tuos poſſum in vicos publicos exire vel intrare. Sed aquehauſtus eſt vt aquā haurire poſſim de puteo tuo.

¶ Seruitutes vrbane ſunt q̄ ꝑdijs vrbanis debent.ſ. in tuitu alicui⁹ edificij. Nā edificijs inherēt velut alti⁹ tollēdi:aut nõ tollēdi:ne officiat luminib⁹ vl̄ ꝓſpectui domus vicini. Jtē ſtillicidiū aduertēdi vel nõ aduertēdi i tectū vel in areā vicini.vt ſtillicidiū tecti mei cadat in arē vel fundū eius. Jteȝ vt liceat imittere vel ꝓijcere tignū in parietē vicini. Et nota q an ſeruit⁹ ſit vrbana vl̄ ruſtica colligit ex q̄litate ꝑdij cui debet ipſa ſeruit⁹. qḋ pȝ. Nā talis eſt ſuitus q̄le eſt ꝑdiū cui debet.ſi.n.ſtillicidia dom⁹ mee q̄ eſt vrbanū ꝑdiū cõuerto in areaȝ tuā q̄ eſt ruſticū ꝑdiū dicet vrbana ſeruit⁹.⁊ ecõtra ſi tignum edificij mei cā iponēdoꝝ fructuū facti qḋ eſt ꝑdiū ruſticū imitto in parietē dom⁹ tue dicet ruſtica ſeruit⁹. ēt ſi domus tua ſit vrbanū ꝑdiū. Jtē nõ iux̄ ꝑ^us^ acceptiones ſuitutis q multis modis qs redigit in ſeruitutē.de qb⁹ inſti.de iure ꝑſona.i tex.⁊ in glo. Uñ. Ut liber ſeruus fiat ſūt iſta neceſſe. Annis.xx.iuuenē q vendit eē. Bur ſus eū ſuū cui vendit eē putare. Et iuuenē ꝑciū qḋ velit ꝑticipare. Et q ſi liber ſciat hoc q vendit iſte. Que ſi defuerint ſeru⁹ nõ cogit eſſe. Patent g̃ ad h 4^or^ reqſita. Primo q ſit ānoꝝ.xx. Scḋo q vēdat ignorāti ↄditionē libertatis. Tertio q eo aīo vt partē precij hēat.4° q ſciat ſe liberū.de hoc vide glo.§.pe.inſti.ꝑal.

¶ Seruus eſt qui de iure gētiū vel ciuili dñio alieno ſubijcit. Jn hac parte ⁊ ius gētiū ⁊ ius ciuile detraxerunt iuri nāli. Et dñr ſerui nõ a ſeruiēdo:ſȝ a ſeruādo. Jmperator.n.vel ꝑnceps captos ab hoſtib⁹ q ſerui ſunt capientiū vēdere iubet ⁊ ꝑ hoc ſaluare ⁊ nõ occidere. hoſtibus enim captis.⁊ ſic in ſuitutē redactis hoc ſuādū viſum eſt qḋ vtile ⁊ benign⁹ ē.ſ.eos oēs ſuari ⁊ nõ occidi. hoc enim benignitatis eſt.ſȝ occidi crudelitatis. Jdeo ēt dicta ſūt mācipia.q2 ab hoſtib⁹ manucapiunt.vt inſti. de iu.ꝑſo.⁊.ff.de ſta.ho.l.libert⁹. Sūt ēt ſui vne q ſunt ex ancillis manētibus in domo.l.titie textores.ff.de leg.i. Alij ſunt ſui lecticarij.qui faciūt lecticas.e.t.

¶ Seru⁹ ordinari⁹ dī q alijs ſuis ē ꝑpoſitus.ſ.q hȝ alios ſeruos ſub ſe:quib⁹ ꝑeſt ⁊ ꝑcipit eis quid vult.

¶ Seruus vicari⁹ eſt qui ſeruo ordinario ſubminiſtrat.

¶ Seruus mediaſtinus vel medianus eſt qui mediū gerit actū.ſ.qui nec eſt ordinari⁹ nec vicari⁹:ſed medius inter hos ⁊ illos cõnumerandus.

¶ Seru⁹ librari⁹ a libra dictus ē.ſ.q ponderib⁹ ꝑeſt ⁊ librenūmoꝝ ⁊ ꝑmutatoꝝ cuſtodiā hȝ in domo dñi ſui.

¶ Serui iſulani.alš.iſularij ſūt q retinent in iſula.i.i domo nec mittunt i agros nec i villā.dom⁹ āt iſula dī.q2 i ſūt ei habitatores.ſȝ iſula qñqȝ dicat i ſolo.i.i mari ſita.

¶ Serui villici ſunt qui ad villā mittunt.

¶ Serui victores ſūt quos qs victus hȝ ꝑparādi cauſa.

¶ Serui cubicularij dicunt q lectū ⁊ cubiculū dñi ſui ꝓcurant:qui vulgo camerarij vocant.a camera.

¶ Serui dedititij dñr q in morte liberi. ⁊ in vita ſua ſui ſūt quoꝝ libtas ſublata eſt.vt inſti.de lib.§. libertinoꝝ.

¶ Serui latini ſūt q a dñis erāt manumiſſi.vt in vita eſſet liberi.⁊ i morte ſui.⁊ eoꝝ bona tāqȝ ſuoꝝ ad dños deuoluebant.vt in.§.ꝑal.inſti.de liberti.

¶ Serui atriarij vel atriēſes ſūt q atrij cuſtodiā faciūt.

¶ Seru⁹ corrupt⁹ dī q ꝑ alicui⁹ iductionē fact⁹ ē de bono malus.vel de malo deterior.ſ.in aīa ⁊ corpore.

¶ Serui corrupti actio. Regre.š.actio.

¶ Seruiana ⁊ quaſi ſeruiana actio. Regre.š.actio.

¶ Seruus public⁹ dī tabellio.nõ q2 ſeru⁹: ſȝ q2 publicū exercet officiū.ff.de adop.l.nõ aliter.

¶ Seruus heres. Regre.š.D.

¶ Serui atriarij. Regre.š.atriarij.

¶ Seru⁹ ordinat⁹ poſtea reſtitut⁹ dño gaudet. ca. ſi qs ſuadēte.xvij.q.iiij.nec m̃rimoniū ↄtrahere põt poſt votū de ↄuerſa.cõiu.qḋ qdā.⁊ hoc no.glo.liiij. di.c.ij. nec iudicabit a dño:ſȝ ab ep̃o.xcvi.di.ſi imꝑator.

¶ Sericopulate dñr veſtimēta q̄ inſerunt ⁊ texunt ſerico.vt in.l.ſi quis.C.de mune.li.xi.ſm accur.

¶ Seu eſt dictio diſiunctiua.C.d ſacroſā.ec.l.gñali. Et ali

qñ amplIat.ff.de au.ꝛ argē.lega.l.ſi quis ita.ꝛ ſ3 Bar.in d.l.gñali.ꝛ no.lxiij.di.ego Lodo.ꝛ.lxxv.di.ca.vlti.i ſi.ꝛ per archi.de ſo.cōpe.in.ca.i.lib.vi.

De Si.

¶ Sicarij dicunt̄ homicide ꝛ iterfectores dicti a ſica ferro vel cultro.inſti.de publi.iudi.§.ſicarij.Etiā dici poſſunt ſicarij qui alicui⁹ vite armis inſidiant̄.de pe.diſ.i.ſi quis cū telo.ꝛ de homi.c.ſicut dignū.in glo.

¶ Sica eſt ferrum vel cultellus breuis ex vtraq3 pte ſcidēs.ꝛ acutus quo maxime vtunt̄ q apud italicos latrocinia exercēt.ſ3 eius interpretatio eſt larga vt contineat telū.lapidē lignū ꝛ quodl3 ferrum.vt inſtitu.de publi.iu.§.item lex.ꝛ.§.ſicarij.preal.le.

¶ Signū qd ſit.ꝛ quō ſignū differt a ſacrificio.de ↄſe.di.ij.ſacrificiū.ꝛ.c.ſignū.ꝛ quō multiplex eſt ſignū vide de cōſue.c.ij.in glo.Et ſignū pditionis religioſi eſt qñ propter ꝓprietatē ſepelitur in ſterquilinio.vt de ſta.mona.cum ad monaſterium.

¶ Syllabe error nō nocet.vt no.de fi.iſtru.ex pte.p glo.

¶ Signare eſt aliq̄: formā vel ſignū alicui ip̄rimere vel notam imponere.vñ teſtamētu3 ſignare.i.notare debet gs vt notū ſit illud qd in teſtamēto ſcriptū eſt ſm Iſid.li.v.eth.ſ3 ſubſignare eſt ſubſcribere vt ſi teſtes vocati ꝛ rogati a teſtatore ſubſcribant̄.

¶ Singillat.i.ſingulariter.ita exponit Hoſt.i.c.venerabili.de teſti.ꝛ Archi.i.c.pñti.§.teſtes.eo.ti.li.vi.fac̄ ad hoc de ꝟbē.c.ad hoc l3.xxix.di.c.ſingula.in p̄n.Ite3 in ſymbolo athanaſij.qcūq3 vult ſaluus eſſe.

¶ Significatio ſm Aço.de ver.ſig.ꝓprie ē demōſtratio facta ꝓ ꝓ noīe rei de q̄ q̄rit̄ attributo:ſ3 large ponit̄ ſi ꝓp̄ ū nomē nō īteruenīat:ſ3 tñ res p aliud verbū qd aliq̄ mō accedere poſſet ad oſtēſionē rei notificet̄.

¶ Silētiarij ſunt idē qd cōſiliarij vel ſecretarij p̄ncipis q ſilere debēt ꝛ occultare p̄ncipis cōſilia.vt.ff.de mino.l.verū.ꝛ glo.iij.l.illud.C.de colla.

¶ Silua cedua eſt que ad hoc vt cedat̄ deputata eſt.ꝛ dr̄ apta cedi:q2 facile ſucceſcit.

¶ Silua paſcua dr̄ que paſcuis pecudū eſt aſſignata.

¶ Silua palaris ex qua pali ꝛ podimēta ſumuntur.

¶ Similitudo eſt rerū differētiū cōpatio ſm Boe.ꝛ q̄ ſimilitudo ad ſpēm vel genus referat̄ eſt glo.notabilis i verbo curā aiaꝝ.in.c.nō pōt.de ꝟben.li.vj.

¶ Simile dici nō pōt vbi diſſimilitudo ſubeſt.xxviij.q.j.ſicut.n.ꝛ.l.iij.ff.de iniuſto rup.teſta.ꝛ q̄r interpretetur hoc verbum ſimile vide.c.olim.de ꝟbo.ſig.

¶ Symonia ſm Hoſ.ē ſtudioſa cupiditas vel voluntas emēdi vel vēdēdi ſpūale vel ſpūali ānexū qd ſpūale cēſet̄.ius.n.p̄cipiēdi ꝓuētus ꝟbendales.ſ.ꝟbēde rōne vel ꝟleture ſpūale nō eſt:ſ3 ānexū ſpūali.ſ.canonic ꝓpter res tpales q̄ illo iure ꝓueniūt.ſ.vt fructus.j.q.iij.ſi qs obiecerit.ſic ꝛ ius p̄onat⁹ dr̄ ānexū ſpūali ꝓpter quādā cōfederationē:q2 cadit i laicū a quo poſſidet̄.vt.c.d iure.e.ti.Et dr̄ a ſimone mago q fuit p̄mus auctor huius ſceleris i nouo teſtō.Ipſe.n.voluit emere grāz ſpūs ſci a beato petro.ſic ꝛ giezi i veteri teſtō voluit grāz ſanitatis naamā ſyro vēdere.vt.iiij.reg.v.Vñ ſimoniac⁹ dr̄ ꝓpe emptor ſpūaliū.ſ3 gieziticus vēditor eorūdē.j.q.j.q ſtudet Et ē ſimonia pctm̄ enorme reſpectu ei⁹ q p ſimoniā bñficiū acqſiuit:q p̄uiaz agere nō pōt bñficio retēto.vel dr̄ enorme.i.idiſpēſabile.q2 diſpēſari non pōt cū ſimōiaco niſi bñficio reſignato.ſicī ſimōiaco i ordine ↄtingit.vt xiij.di.nerui.ꝛ ſimoniac⁹ ēt occult⁹ i ordine ſuſcepto.q vitioſū h3 caracterē.vt.j.q.iij.in qbuſdā.ſuſpēſus ē quo ad ſe ꝛ q̄ ad alios.j.q.j.Reperit̄ ēt ſymonia ſola itētione abſq3 pacto vel facto cōmitti.vt in.c.qui ſtudet.ꝟalle.

¶ Symbolū ē q̄druplex.qddā apl'oꝝ qd ſm q̄ſdā theologos ↄtinet.xij.articulos fidei.pp.xij.apl'os xp̄i q vna ꝛ eadē hora iſtinctu ſpūs ſci ip̄m ↄpoſuerūt.vnde dicit̄ ſymbolū a ſin qd ē ſil' ꝛ bolus morſellus.q2 qlq3 apl'oꝝ ſuū bolū.i.ptē appoſuit.ſm alios theologos vi⁹ ē q̄ p̄ncipales articuli fidei noſtre ſūt tm̄.vij.ſ3 q̄ tm̄ ſeptē ſūt dona ſpūs ſci:quos gl3 xp̄ian⁹ ſcire tenet̄.clerici explicite.laici iplicite.vt p3 de ſū.tri.c.firmiter.i tex.ꝛ gl. Aliud ē ſymbolū mai⁹ qd canit̄ i miſſa ſcm̄ i ſinodo niceno ꝓp grecos q nō credebāt q̄ ſpūſſctūs ꝓcederet ab vtroq3:ſ3 a p̄re tm̄.de ↄſe.di.v.c.vlt.ꝛ pe. 3ᵐ ſymbolū ē athanaſij ſ.Quicūq3 vult ſalu⁹ eē.qd canit̄ in p̄ma. 4ᵐ ſymbolū eſt titulus.ſ.p̄m⁹ titulus de ſū.tri.ꝛ fi.ca.vt ait.Iſi.vij.lib.ethi.c.vij.in quo id qd de fide catholica ꝛ ſū.tri.in p̄dictis ſymbolis cōtinet̄ cōfirmat̄ ꝛ repetit̄.

¶ Simplex p̄ceptū ē cū p̄ter lit.ↄteſt.iudex ↄfeſſiōe partiū accedēte aliqd p̄cipit.vbi grā.ſi qs a reo i iudicio abſq3 libello cū iſtro debiti petat decē ꝛ ↄfiteat̄ ō plāo.tūc iudex ſine alia cāe cognitiōe vel ↄmiſſiōe ſibi p̄cipiet.vt certo termino ſoluat.ꝛ h dr̄ p̄ceptū ꝛ nō ſnīa.q2 ſnīa nō dr̄ niſi qñ ordo iudiciarius eſt ſeruatus.

¶ Siliqua eſt ſpēs monete.ꝛ q̄rta ps aſſis.ſumit̄ ēt p ſuperfluitatib⁹ relictis vino expreſſo de vuis.vñ.Miſcēs ſe ſiliquis cibus vult fieri ſcrofis.

¶ Sindicus ē ꝓcurator vniuerſitatis vel collegij ꝓ certo ſalario ad iudicia ↄſtitut⁹.ſ.q cām vniuerſitatis agit vel defendit.ꝛ dr̄ q̄ſi ſingulorꝝ cās dicēs.Eſt eni ſindicus grece dēfenſor latine.nā officiū ei⁹ ē agere vl dēfendere noīe vniuerſitatis cās p̄ſites vel emergentes.vt.ff.qd cuiſq3 iur.in rubri.ꝛ in glo.i.ꝛ in.c.vnico.eo.ti.ꝛ qñ dr̄ cā vniuerſitatis agi p ꝓcuratorē d3 exponi.i.ſindicū vel actorē vt de ꝓcur.c.q2 in cauſis.ꝛ de iura.calū.c.cū cā3.

¶ Synodus ex greco interp̄tat̄ comitat⁹ vel cet⁹.ꝛ inter cetera ↄcilia q̄tuor venerabiles fuerūt ſynodi q tota fidē cōplectunt̄ q̄ſi q̄tuor euāgelia ꝛ 4ᵒʳ ſymbola ꝛ totidē padiſi flumina.P̄ria nicena.cccxviij.epoꝝ.a cōſtātino impatore pacta.q̄ dānata eſt blaſphemia arriane p̄ſdie de ineq̄litate ſcē trinitatis:nā ſm glo.dicebat p̄rem maiorē filio.ꝛ filiū maiorē ſpū ſctō.Scda.cl.patrū ſub Theodoſio ſeniore ↄſtātinopol.ↄdēnās macedoniū negātē ſpm̄ ſcm̄ eſſe deū.ꝛ ↄſubſtāle p̄ri.ſ3 ſ3 gl.ſuū p̄ris ꝛ filij.i.q.i.eos qui.Tertia epheſina cētū epoꝝ ſb theodoſio iuniore.q dānauit neſtoriū aſſerētē duas pſonas in xp̄o.ꝛ btā3 ꝟginē nō dei:ſ3 hois tm̄ genitricē.Et hoc oſtēdit in duab⁹ naturis vnā xp̄i pſonā:ꝛ dr̄ p⁹ ad dānā3 ſinodi eius ſiue ſcdē:q̄ fuit reprobata.di.xvi.qm̄ ſancte.Quarta calcedonēſis ſexcētoꝝ ꝛ triginta ſacerdotū dānās euticē ↄſtātinopolitanū abbate3:verbi dei ꝛ carnis vnā nām ꝓnūctātē.ſ.diuinā poſt reſurrectione3 di.xvi.c.vi.ꝛ Dyoſcorū ei⁹ dēfenſorē quōdā alexādrinū epm̄.ꝛ neſtoriū epm̄ cū reliqs hereticis.De his ē tex.ad lrām.di.xv.c.canones:ꝛ.§.harū ꝟoꝝ.ꝛ ſm Grego.i.c.ſe.Et de eiſdē Gelaſius papa in.c.ſe.De his ēt vide tex.§.ſuſcipimus.ꝛ in epl'a iter claras.C.de ſum.tri.ꝛ fi.catho.

¶ Si de ꝓprio ſigñato iportat ↄdinonē.nō tñ ſemper ſignificat.Vñ qñq3 facit diſpōnē ↄditiōalē.Qñq3 executionē tm̄.Qñq3 ſigñat cām incerta3.qñq3 certam.qñq3 euentū incertū nō cōditionalē:q2 nō ſuſpendētē:qñq3 accelerationē:ꝛ qñq3 nihil ſigñat.Exēplū p̄mi ibi.ꝓmitto vel lego ſi nauis ex aſia venerit:vt in.l.itaq3.ff.ſi cer.peta.Scdi ibi iudex dicit.do tutore3 ſi ſatiſdederit:q2 ſenſus eſt q̄ pure datur:ꝛ immediate ſit tutor:ſ3 am miniſtrare non d3 niſi p̄mo ſatiſdederit:vt.l.muto.§.hāc aūt.ff.de tutel.vbi dr̄.Hāc āt cōditionē ſi ſatiſdederit cōditionē nō facere.rō eſt voluntas ꝓferētis.nā tutor a iudice nō poteſt dari ſub cōditiōe.c.actus legitimi.de reg.iu.li.vi.etiā q2 inuitus datur tutor.ergo nō ſtabit i

volūtate ſua ꝑ ꝯditionē nec iudices tn̄ decernēdo ſolēt facere iudicia ſua cōditiōalia. Exēplū tertij lego titio ſi negocia mea geſſerit. Et ē aliō expͥmere cām ꝑ qꝛ. ⁊ aliud ꝑ ſi. nā ꝑ qꝛ expͥmēdo falſa cā nō viciat. ſꝫ ꝑ ſi viciat. l. demōſtratio. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. niſi aliō appareret ex volūtate diſponētis. Etiā qñqꝫ ſi capit̄ ꝑ qꝛ. vt ibi. Si deꝰ ē. qꝛ hoc ſubeſt mā ⁊ fides catholica hꝫ q̄ deꝰ creatoꝛ ē oluꝫ certitudinalr̄. Quarti. qñ ille euētꝰ ē de p̄ſēti vel de p̄terito. vt ibi. ꝓmitto vel lego ſi rex eſt pariſiꝰ. vel ſuit tali die. vbi euētus eſt diſponētibꝰ vel diſponēti icertꝰ. nō tn̄ ꝯditiōalis. qꝛ nō ſuſpēdit. nā actus purꝰ ſtatiꝫ valet vel nō valet. vt. §. ſi. inſti. ð v̄bo. obl. ⁊ ſic accelerationē ſigt. Etiā qñqꝫ nihil ſigt. vt ibi. ꝓmitto ſi talis morieṫ. ar. l. pupillus. q. ſub ꝯditiōe. ff. de noua. ⁊ ðlega. qꝛ nō pōt ſignificare ꝯditionē q̄ eſt de euētu futuro icerto. Sed qꝛ nihil certius morte. ḡ mā ſuba nō patiṫ. Dicit tn̄ Bar. q̄ ī vltimis volūtatibꝰ operaṫ ꝯditionē. Dicēdo lego ſi heres morieṫ. vel ſi ſempronīꝰ morieṫ. nō ex eo q̄ mors ſit icerta. ſꝫ an legatariꝰ morieṫ añqꝫ heres vel ſēpꝛonīꝰ allegat. l. quibꝰ diebꝰ. §. cuidā titio. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. vbi dr̄ q̄ legatū tale. ſi mr̄ tua morieṫ ē ꝯditiōale. Petrꝰ dicit cōtra q̄ ē purū. Et ſi i tex. allegato dꝫ ſumi ꝓ cū: qō ſigt p̄ncipalr̄ tp̄s. ⁊ ꝑ ꝯſ̄s ꝯditionē. Itē nihil ſignificat. vt ibi ꝓmitto ſi volueris. lego ſi heres voluerit. l. ſub h̄ ff. de ac. ⁊ obli. qꝛ actꝰ in volūtate obligādi eſt. ⁊ ſic nulla ē diſpoſitio. vel reſtrictio fit niſi diſponēs videaṫ decidere. l. ſi ita exp̄ſſiſſet. ff. de ꝯdi. ⁊ demō.

¶ Si nō dederis. hoc ꝯplexū ſic applicatū duobꝰ ab eodē ſtipulātibꝰ vel ꝑ actū ſibi acquirētibꝰ dicēdo. Tu ꝓmittis mihi petro ſi non dederis henrico. ⁊ henricus ſimilr̄ dicat. tu ꝓmittis henrico ſi nō dederis petro capꝑā tuā. Senſꝰ huiꝰ dictiōis ē q̄ altero lit. cōt. deficit ꝯditio ꝑ alteꝝ appoſita. ⁊ exiſtit ꝯditio ꝑ ip̄m appoſita ſup re ſibi data. vt in. l. ſi titiꝰ. ff. de v̄. ob. Rō eſt volūtas ꝓferētis ſumpta ex hoc q̄ ille non vult rē hr̄e in caſu in q̄ iſte hebit. Itē ibi. ꝓmittis mihi ſtichū. ⁊ ſi eū nō dederis ꝓmittis mihi decē noīe pene vel loco eius: ſigt q̄ ſi nō deṫ ſtichus cū pōt dari: ſic q̄ eſt in mora dandi: exiſtat cōditio ⁊ ſtipulatio ſiue ꝯuentio penalis q̄ ꝑ dationem decēꝫ ꝓmittiṫ ſiue purificatur. vt. l. ſtipulatus. §. i. ff. de v̄. ob. Ratio eſt volūtas ꝓferentis ſumpta ex hoc q̄ ſtichus eſt in obligatiōe ꝑ deductus pure. Et ꝑ hoc agiṫ eū dari cū poterit. ⁊ ꝓmiſſoꝛ interpellabiṫ dare. ⁊ ſic de alijs. Finalr̄ aūt ſemꝑ ad mētē diſponētis recurrēdū ē. qꝛ ſepe ꝯtigit q̄ vna dictio vl̄ oꝛatio ꝑ vnū capiṫ in vno ſignificato. ⁊ ꝑ aliū in alio. Sūt ergo circūſtātie attēdēde ꝑ q̄s mēs ꝓferētis declaraṫ. vt ſūt. q̄litates. ꝑſōe ⁊c̄.

¶ Si capitoliū nō aſcēderis. ſi titio nō nupſeris. ſi nauis ex aſia nō venerit. Hec ꝯditio ꝑ cautionē ipleṫ ꝓut teſtatorē voluiſſe ꝯcludiṫ. ſicut cōditio ꝑ illum moduꝫ deficit vel exiſtit. ꝑ quē deficere vel exiſtere ꝓferēs ītelligit ꝓut ex ꝯditionis ſignificato ꝓꝑꝛio vel alio ꝑſonali medio ꝯcludiṫ ex euētu vel defectu.

¶ Si nō valet hoc iure valeat illo. ſi nō valet iure teſtamēti valeat iure codicilloꝝ ⁊c̄. Hec clauſula ſigt ſi nō pt valere ex defectu ſolēnitatis vt teſtm̄. ſ. q̄ nō ſūt. vij. teſtes vel nō ſigillauerūt eodē ꝯtextu valeat iure codicilloꝝ ſi ſint qnqꝫ teſtes. qꝛ diſponēs hoc voluit ⁊ lex admittit. ſignificat ḡ dictio ſi appoſita his verbis vel alijs qō volūtas diſponētis declarata ex verboꝝ ſignificato. vl̄ alias quouis modo dictat.

¶ Si peꝑit. h̄ dictio ſi applicata v̄bis diuerſimode ſignificat ꝓut diuerſimode applicaṫ. verbi grā dicēdo ſi tres peperit liber eſto ſignificat q̄ q̄rtus partꝰ ſit liber vt. l. aretuſa. ff. de ſta. homi. ſi ergo vnū ꝑ peperit. ⁊ ſcōo tres ex eodē vtero. vel p̄mo duos ⁊ ſcōo duos ex eodem vtero. tunc q̄ q̄rto naſciṫ eſt liber. nec pōt dici q̄ duo ſimul naſcunṫ: qꝛ natura hoc nō patiṫ. vt in. l. aretuſa. p̄al. alij dicūt ſi naſciṫ maſculus ⁊ femella maſculus p̄ſumiṫ p̄mo natus. qꝛ foꝛtioꝛ. ſꝫ hoc eſt in ꝯ̄riū: qꝛ femia citꝰ pubeſcit ⁊ ꝑficiṫ. alij dicunt q̄ omnes erunt liberi. l. cū mater. §. ſi. ff. de fideicōmiſ. liber. ſed hec nō fuit mens teſtatoꝛis. ergo p̄ᵐ dictū melius.

¶ Siue euenerit ſiue nō euenerit. he oꝛōnes ð ſe ſunt ꝯ̄riozum caſuū. ⁊ tn̄ ꝯiūcte ſignificāt puritatē. ſ. q̄ actꝰ qui diſponiṫ his v̄bis ſit purꝰ. Et ſumiṫ ſignificatū ex h̄ q̄ certū ē alteꝝ caſuū euēturū. ⁊ ſic diſpō redditṫ pura: fac. l. q̄ ſi petēte. §. vl. vbi hr̄ q̄ vēditio facta hoc mō. ſiue nauis ex aſia venerit ſiue nō ē pura. vt. l. pupillꝰ. §. q ſub ꝯditiōe. ff. ð noua. vbi hr̄ q̄ q ſtipulaṫ ſub ꝯditiōe ōis exitura pure ſtipulaṫ. vt. l. itaqꝫ. ff. ſi cer. pe. vbi conditio dr̄ cū in icertū ꝯfeṫ. Et ſic pꝫ q̄ h̄ ꝯditio nō reddit actū ꝯditiōalē de ꝑ ſe. ſꝫ h̄ oꝛ̄o applicata diſpōni vltͥ volūtatis eā reddet ꝯditionalē. vt. l. hꝰ. ff. q̄ñ di. le. ce. vbi dr̄: q̄ legatū hoc mō actū ſiue illud factū fuerit ſiue nō ē ꝯditionale. ⁊ itellige ſiue nō fuerit infra certū diē ne in infinitū expecteṫ. Et lꝫ certū ſit alteꝝ caſuū euēturū: tn̄ icertū ē an viuēte legatario vel nō. ⁊ hec icertitudo facit cōditionē i vltimis volūtatibꝰ. fa. l. i. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. ſecꝰ ſi i ꝯ̄ctu q pure trāſmittiṫ. ſiue factū exiſtat ſiue nō. ḡ ꝯ̄ctus factus cū ille morieṫ nō eſt ꝯditiōalis: ſꝫ in diē. l. iiā ⁊ ſi moꝛiar. ff. de ꝯdi. ⁊ dem. ⁊ ſumiṫ i his ſignificatū ex cōi mō itelligēdi niſi aliud certe apparet ex volūtate teſtatoꝛis vel contrahentum.

De So.

¶ Sobrini ⁊ ſobrine dr̄r q vel q̄ eſt patruelibꝰ fratribꝰ vl̄ ſoꝛoꝛibꝰ ꝯſobrinis vel amitinis ꝓgēiti vel ꝓgenite ſūt.

¶ Sobrinꝰ ꝓpioꝛ ⁊ ſobrina ꝓpioꝛ ſūt patrui magni vel amitte magne filij filiꝰ ⁊c. ⁊ ſobrinus naſciṫ ex ſoꝛoꝛe.

¶ Socer eſt pater mariti vxoꝛis. in. l. ſic aūt. ff. de re iudi. etiā eſt pater vxoꝛis mariti. vt ea. l.

¶ Socrus eſt mater mariti. proſocer. ꝓauus ⁊ ꝓſocrus proauia mariti.

¶ Societas. Regre. ð. actio ꝓ ſocio. nā vera ſocietas fraternitatē inducit. vt in. l. verū. ff. ꝓ ſocio.

¶ Solutio ſm̄ Hoſ. eſt rei q̄ debeṫ redditio. iſti. qui. mo. tol. ob. in p̄n. vel large eſt ab obligatione liberatio. ⁊ alia eſt naturalis ſiue vera que fit per redditionē eius qō debetur. alia ciuilis ſiue imaginaria. Et fit multipliciter per nouationem. delegationē. acceptilationeꝫ. vel compenſationem. de quibus in locis ſuis.

¶ Soluēdo eē ē hr̄e vñ ſoluat vel vñ ſoluere poſſit inſolidū ꝑ ſe vl̄ aliū. ff. de v̄. ſig. l. ſoluēdo. ⁊ ſic dr̄ quis eē ſoluēdo. ecōtra nō ſoluēdo diciṫ ille qui ſoluere nō pōt.

¶ Solēnitas ſumiṫ pro actu reali. vt ſolēnitas ſtipulatiōis dū quis fideiubēdo ſe obligat interrogatiōe precedēte ⁊ rñſione ſequēte. inſti. de fideiuſſoꝛibꝰ. §. ſi. Et eſt notandū ꝓ intellectu huiꝰ q̄ ſi ſcriptū reperireṫ aliquē fideiuſſiſſe ſub hoc verbo ſignificaṫ ſolēnitas ſtipulationis iuſt fieret in p̄ñā tali in q̄ efficax eſt ſimplex ꝓmiſſio ſilr̄ in auctētico inſtr̄o ſi reperiṫ ibi ſcriptū aliquē ꝓmiſiſſe ſub h̄ v̄bo includiṫ ſolēnitas ſtipulationis. l. i. C. de vſu. ⁊. §. ſi ita ſcriptū. iſti. de inu. ſtip. Et ſumiṫ ſignatuꝫ ex ſolēnitate iſtr̄i qō ſigt actū ibi ꝯtētū ſolēniter ſcm̄ ēē ex pte notariatꝰ. qꝛ notarij nō redigūt inſtr̄a in ſcriptis publicis niſi de actibꝰ corā eis ſolēniter celebratis. alās. ꝓmiſſio nō facit de ſe ſolēnitatē ſtipulatiōis. ſecꝰ de fideiuſſiōe dū ſaltē appet i q̄ꝫtū ꝑ q̄ ⁊ petes quē. alās ēēt nulla eēt fideiuſſio. l. cū de indebito. ff. ð ꝓba. §. ſi. iūcta. l. i. de fide iuſ. ⁊ ſic de alijs in qbꝰ includiṫ ſolēnitas vel nō.

¶ Solus eſt cui nullus eſt ꝯtrariꝰ. di. viij. ſi ſolus xp̄s audiēdus eſt nō debemus attēdere qō aliquis añ nos faci

ſolidus pro aureo ponit vide Indiſtincti furtum

endū putauerit.ꝛ.viij.q.i.ſciendū.in fi.

¶ Sola eſt que fidei poſſidet meritū obedientia.

¶ Solū idē eſt qḋ terra.vñ. Sit tibi terra ſoli q̄ pñt vincere ſolū.vbi pͫ ē ſubſtātiuū neutri gñis. 2ͫ adiectiuū maſculi gñis.vñ dı̄. Quicqd plantaṫ ſeriṫ vel edificaṫ. Oē ſolo cedit:radices ſi tñ egit.iſti.de re.diui.§.cū ī ſuo.

¶ Solidū.i.firmū. Et componiṫ cū in.vt in ſolidū.i. qlʒ coꝝ p ſe ſolū.vñ locū habet in ꝓmiſſiōibus ſtipulatiōe vallatis.que ſtipulatio cōcipiṫ p verba futura.ꝛ inſerit ſolidum ſe daturos vel ſeruaturos.

¶ Sors ē ars diuinādi. Diuinatio aūt ꝓprie in malo ſumitur. Itē ēt ſors idem eſt qḋ ſortilegiuʒ.vt ex̄.de ſorti. Item ſors eſt portio hereditatis:eo ꝙ p ſortes ſolēt diſtingui hereditatū portiōes.de pben.cuʒ ſm apſm.xxi.di.cleros.ſumitur ēt ꝓ fortuna vl̄ euētu.xxvi.q.ij.ſors. Itē ꝓ capitali capiṫ.vt de vſur.c.i.ꝛ.ij.de hoc vide glo. in ꝓhemio cle.in verbo ſortis.

¶ Sortilegiū eſt qñ aliqd p creaturā diuinaṫ. Et ſpēs diuinationis numeranṫ.xxvi.q.iij.c.igiṫ.ꝛ ea.q.v.ep̄i.ꝛ.c. nec mirū.etiā ois diuinatio q̄cūqꝫ mō fiat:ꝛ q̄liter cūqꝫ voceṫ eſt ꝓhibita ꝛ dānata.vt.xxvi.q.v.per totū.

¶ Sortilegi vel ſortilegiſſe ſūt diuinatores.vl̄ iſti q ſub noīe ficte religiōis p quaſdaʒ quas ſanctoꝝ vel apoſtoloꝝ vocāt ſortes vel diuinatiōes ſciaʒ vel ſciam ꝓfitentur.ſiue diuinatiōis:aut quarūcūqꝫ ſcripturarū inſpectiōe futura ꝓmittūt.vt.xxvi.q.i.ca.i.

¶ Sotulares dñr q̄ſi ſubtalares.a ſub ꝛ talo. Et aliō ſubboti.ē gen⁹ calciamēti.vt in cle.ne in agro.ꝺ ſta. mona.

De Sp.

¶ Spectacula ſūt q̄ fiunt in loco vbi ludebāt tragedi ꝛ comedi.vt dicunt greci.ꝛ habeṫ in auē.de conſulib⁹. Et ſpectaculū ꝓhibitū eſt.ꝓut importat effuſionē ſanguinis.C.de gladi.l.i.li.xi.ꝛ.l.legatū.ff.ꝺ vſu.ꝛ vſufru. Sʒ ludi pmittebanṫ ad letificationem ppl̄i.vt comedie.ꝛ ſimilia.l.i.ij.ꝛ.iij.C.de ſpecta.li.xi.

¶ Specus eſt altus locus ſupra terrā.p quē duciṫ aqua ff.de riuis.l.i.§.ſpec⁹. Itē poniṫ ꝓ foſſa q̄ colligiṫ aqua.ꝛ eſt āpla ꝛ rotūda.ff.de aqua plu.arcē.l.ſupra iter. Ibi glo.ponit drīaʒ inter ſpecus ꝛ cuniculū.vide.ſ̄.C.

¶ Spēs ſignificat terminū ſignificatiuū pluriū differētiū nuō.vt hō.q terminꝰ ſignificat oēs hoies īter ſe differētes nuō.q terminꝰ hō ſignificaṫ p hoc nomē ſpēs.ꝓut ē vnū de qnqꝫ p̄dicabilib⁹. Sʒ ſʒ legiſtas ſumiṫ ſpēs q̄nqꝫ ꝓ indiuiduo.vt ſeruus.ſtich⁹.fūdus.cornelian⁹ diciṫ ſpēs ꝓut ex ſignificato vel quouis alio medio ꝯcludiṫ ꝓferētē ſignificare voluiſſe vt ſi dicat teſtator. Titio lego oēs ſeruos.ſcio lego ſtichū.ibi ſeruus in ſticho p̄ſertur.l.vxorē.§.feliciſſime.ff.de leg.iij.nā ſpēs exp̄ſſi⁹ legaṫ q̄ʒ gen⁹.ꝛ legatuʒ ſpēi p̄ualet.ꝛ aliquid ſignificat ꝛ operaṫ. Similr̄ ibi. Lego titio vnuʒ de ſeruis meis. ſcio lego ſtichū ſeruus in ſtichū p̄ſerṫ.l.cuʒ ita.§.i.ff. de op.ꝛ elec.lega.nō obſtat.l.ſi heres.§.i.eo.ti.q2 ibi optauit de facto. Sʒ ibi. Lego titio fūdū ſempronianū: ſcio eiuſdē fundi vſufructū.ſei⁹ ī vſufructu nō p̄ſerṫ imo īter vtrūqꝫ cōicaṫ.l.ſi aliꝗ.ff.de vſufru.lega. Sʒ ſi iudex diuidendo dicit. Titio aſſigno fundū ſempronianū.ſcio ei⁹ vſufructū.ſolus ſei⁹ hēbit vſufructū.l.ꝛ puto.§.i.ff.famil. hercı̄ſ. Rō eſt:volūtas iudicis ſūpta ex nā diuiſionis.q̄ agiṫ recedi a cōione.nā ſi vſufruct⁹ remaneret cōis nō fieret diuiſio nec recederet a cōione. Et ħ diuiſio ꝛ ſnīa iudicis cēt euidēter iniqua.q̄ in fūdo eque vni adiudicaret tota ꝓprietas ꝛ cū hoc pos vſufruct⁹.iō ſumiṫ itellectus talis ꝙ vni⁹ ſit ꝓpetas:ꝛ ali⁹ vſufruct⁹.q2 hīc nulla appet ineq̄litas. Itē ibi.teſtator leget oēs ſeruos cuidā nō capaci.puta ꝺportato.ꝛ ſuū ſtichū titio capaci.titius hēbit ſtichū.nec derogaṫ legato gñis p legatū ſpēi q2 legatū gñis nullū ē ipſo iure.ꝛ ſic nō ei derogaṫ.vt.l.nā ꝛ ſi.ff.de in iuſ.rup.ꝛ ir.teſ.vbi.qḋ nullū ē rumpi nō pōt. Itē ibi.papa ꝯcedit gr̄aʒ alicui ad pͫ bñficiū vacaturū ī ꝓuincia.aliꝗ ad pͫ vacaturū ī dyoceſi.ēt poſ p̄ferṫ ad pͫ vacaturū ī dyoceſi pp ſuo ꝑuo acqſitū poſt cui papa p ſcōaʒ gr̄aʒ ſi vult derogare.nā papa ſpecifice voluit dyoceſini ad ipſi⁹ gr̄e reſtrictioneʒ.vt ī illa dyoceſi gr̄a tm̄ hēat effectū. Etiā q2 ħ gr̄a p̄t hře effcm̄ abſqꝫ ħ ꝙ deroget gr̄e gñali.ſec⁹ ī legatis vbi oēs ſerui vni leganṫ.ꝛ alteri ſtichus legaṫ.q2 niſi derogetur legato generis legatū ſpēi nō habebit effectū ꝛ nihil operabiṫ.

¶ Sperant.i.putant.in ſti.qui ꝛ a qui.manumit.nō̄ l.§. in fraudem.verſi.ſepe.

¶ Spoliatio ē a poſſeſſiōe rei īmobilis violēta ꝛ iniurioſa deiectio vel rei mobilis ablatio.dı̄ violēta.q2 ſi qs ſpōte poſſeſſionē ſnā renūciauerit locū nō hēbit ſpoliatio. s p ꝯñs reſtitutio. Nā reſtitutio ſpoliatoꝝ ē ablatoꝝ in iudicio reintegratio.ꝛ q2 credēdū ē canōes loq̄ ſano itellectu ſpoliat⁹ itelligiṫ ī caſu q̄ criminalr̄ accuſaṫ.q tota ſua ſuba vel maiori p̄te ipſi⁹ ſe p violētiā d̄ſtitutū affirmat.q2 nec nudi ꝯtēdere nec ſermes inimicicias opponere d̄bem⁹.hʒ eni ſpoliat⁹ p̄uilegiū vt nō poſſit exui ſi nudat⁹.vt ē ter.i.c.frequēs.de reſti.ſpo.li.vi.vñ. Cantabit vacuus corā latrone viator.vide Hoſ.in ſū.de reſti.ſpo.vbi p̄dictā diffōnē ſpoliatiōis ſubtilr̄ declarat.

¶ Sponſus ꝛ ſponſa ſunt qui inter ſe de futuris nuptiis promittūt per verba de futuro.a ſpondeo ſic dicti idest promitto.vt.l.iij.ff.de ſpon.

¶ Spōſa dicitur etiam quā pater ſpondet alicui futuraʒ ſponſam ſeu vxorem.vt.l.ij.ff.eo.ti.

¶ Spōſalia ſūt futuraꝝ nuptiaꝝ ꝯuētio ꝛ repromiſſio ff.eo.ti.l.i.ꝛ.xxx.q.v.nr̄ates.ꝛ ita iſte ꝯſēſus ē ꝺ futuro mr̄imōio.ꝯſenſus vō nuptiaꝝ ē ꝺ p̄nti mr̄imōio. Sʒ dicit Placē.eidē eē ꝯſenſū ſpōſaliū ꝛ nuptiaꝝ. Spōſalia aūt dicta ſūt a ſpōdeo.nā moris fuit veterib⁹ ſtipulari ꝛ ſpōdere ſibi vxores futuras:vt.l.ij.ff.e.ti. Inde ſpōſa q a pp̄o ſcā ē:ꝛ certe ſtipulatio p̄t interuenire: ſʒ ñ ē neciā. Et nota ꝙ ſpōſalia diſſolui pñt plib⁹ modis ſʒ Jo.an.ī tractatulo ſuo ſup q̄rto decreta.ꝛ no. ſup rubri. de ſpō.

¶ Spōſalitia largitas dı̄ qḋ dat ſpōſus ſpōſe: ſine aīo tñ recōpēſādi:ſʒ oīno ḡtis vel ex̄. Et iſta donatio dı̄ ꝯct⁹ iure ciuili. Et illoꝝ ſūt q̄tuor.ſ.ſtipulatio.lr̄aꝝ obligatio ꝯctus emphyteotic⁹.ꝛ ſpōſalitia largitas:vt in.§.ius autē gētiū.iſti.de iure natu.gē.ꝛ ciui.in glo.ſup v̄bo pene.

¶ Sportule ſunt ſalaria apparitorū: vel ſm aço.C.eo.ti. forte apparitores iſta non ſibi:ſed ꝓ fiſco recipiebant.ꝛ illa reponebantur in ſporta vel in aliquo ſili vaſe.vt corba quia conſueuerūt aliqua portari.ꝛ ita ſub tuta cuſtodia fiſco conſeruabanṫ:ꝛ ſic continētia ponunṫ ꝓ contentis:vt.C.de ſpor.ꝛ.ſ̄.l.iiij.in rubrica.

¶ Spurius eſt fili⁹ ex iceſtuoſis nuptiis nat⁹:ꝛ dı̄ a greca voce ſporas qḋ ē vulgo ꝯcept⁹ vel ſine p̄re nomē ſu̇pſiſſe:vt.ff.de ſta.ho.l.vulgo ꝯcepti.vel ē natus de ꝯcubina.vt de renū.c.niſi cū p̄dē.§.p ſone vō.in gl.q̄ diſtinguit nothum ſpurium manſerē ꝛ naturalem.

De St.

¶ Stabularū dicitur qui hoſpitiis ꝛ ſtabulis preponūtur a ſtabulis ſic dicti. Qui vero ſic receperūt hoſpites ꝛ ſine equis vocantur caupones.

¶ Stationarij dicunṫ milites q vt alicui teneāt ſtatiōem ſunt ꝯſtituti:poſſūt ēt dici libroꝝ vēditores.q2 ſtatiōes faciūt ꝓ libris vēdēdis. Itē dicunṫ elemoſynarum queſtores.vt i.c.cū ex eo.de peni.ꝛ remiſſio.vbi ꝓhibeṫ talibus predicare.ꝛ ponitur ibi forma de verbo ad verbū eorum que tales dicere debent populo.

¶ Stadiū ē octaua pars miliaris italici quod vt hiſtoriace

refert: hercules vno anhelitu currebat ⁊ poſtea anhela bat. ⁊ eſt ſpaciū centū ⁊ triginta paſſuū ſʒ Azo. iſti. de re. diui. §. vniuerſitatis. in glo. vſi. ſtadia.

¶ Stat⁹ eſt ↄditio hoīs in q̄ vtplurimū pōt vt ait plato.

¶ Statuliber. eſt libertas cōceſſa ſub conditione vt dicēdo. lego ſeruo meo libertatē ſi nauis ex aſia venerit. l. i. de verbo. obliga. ff. ⁊c̄.

¶ Statuimus bene ſignificat ſententiā diffinitiuā. vt. c. in his. de ver. ſig. Et importat cōmuniter nouū ius. ſecus decernimus ⁊ innouamus. vt in. c. decernimus. de iudi. ⁊. c. innouamus. de treu. ⁊ pace. Nam decernimus diſcuſſionē dubǐ. innouamus antiqui iuris renouationem: ⁊ ſtatuimus noui iuris ꝓmulgationē importat.

¶ Statutū eſt ius ab hoīe poſitū. vel diſpō ex q̄ ius ꝓducit. inſti. de iure na. gen. ⁊ ciui. ⁊ ſignificat ius ſtatuti ex verbis in ſtatuto poſitis q̄ ſigūt qḋ ſonāt: aut ſtrictius: aut extēſius: vel aliter ꝓut obſcuritas eoꝝ declarat: ſeu quouis medio ꝓbabili cōcludit. Nā in quibuſdā ſtatutis verba clare ſumunt in ſuis ꝓpriis ſignificatis nō reſtringēdo nec extēdēdo. vt ibi. ſtatutū imꝑatoris dicit. ꝙ iudex q dimittit ad adminiſtrationē nō ſoluat pecunias vſure ab eo debite: nec ab eo exigant. nec a fideiuſſore. l. conſtitutionib⁹. ff. ad municipa. ⁊c̄. Quãqȝ aūt reſtringunt ṽba ſtatuti. vt ibi. ſtatutū ē ꝙ vir ſi manumiſerit ſuū dotal' ē de volūtate mulieris teneat mulieri ſoluto mrīmonio reſtituere qcqd ꝑuenerit ad ipſum aliberto. ⁊ etiā heres eius ſi ad ipm ꝑuenerit: in quo ſtatuto ſolū cōphēdit vir ⁊ heres ei⁹. ſʒ nō ſocer pater viri l. ſi vir. §. de viro. ff. ſol. ma. Quãqȝ ſigt extēſius. ṽbi grā. Statutū eſt ꝙ ↄductores domoꝝ habitēt in illis. ⁊ nō ↄducāt aliis. nec alios ſecū in domo cōducta ꝑ p̄cio vel gratis teneāt. vir ↄduxit domū talē. certe extēdit. ꝙ pōt inhabitare cū vxore ⁊ familia ſua tota. nec fac̄ cōtra ſtatutū. vt. l. ſi ita ſtipulatus fuero. ff. de ṽ. ob. Bar. hic decidit hāc q̄ōnē. ſtatuto cauet ꝙ qcūqȝ fecerit effundi ſanguinē in palatio capite plectat. barbitonſor flebothomat aliquē an incidat in penā. Et dic̄ ꝙ nō. q: ſtatutū itelligit qcūqȝ iniurioſe ⁊c̄. Etiā pena nō dʒ iponi niſi ꝑ delicto. ſʒ barbitonſor in tali nō ↄmittit delictū. igit ⁊c̄. niſi appereret de mēte ſtatuētis ꝙ vellet ꝓhibere de ſe licitū. puta effundere ſanguinē: ēt licite ꝑ flebothomiā ꝑꝑ loci honeſtatē. nā tūc hñ ſtaret ṽbis ſtatuti. ⁊ ſic ↄfaciēs incurreret penā dāni. ⁊ nō lucri appoſitā. ſi ſtatutū velit ꝓhibere de ſe licitū in dubio nō eſt tenēdū niſi clare hoc pateat. Et p̄dicta itelligunt de extēſiōe vel reſtrictiōe vltra q̄ʒ ṽba ſignificant de ſe. Si aūt verbū hʒ plures ſignificatiōes: tūc illa eligit quā eligēdā ſignificatū verbi declarat. vt qñ lex dicit nāles filios eſſe in poteſtate patris. intelligit de nālib⁹ ⁊ legitimis: q: aliīs legib⁹ declarat ꝙ filij nāles tñ nō ſūt in p̄ris poteſtate. Et nō ꝙ ſigñatio ꝓpria ṽbi dī illa in q̄ cōīter capit ipm verbū vt in. l. labeo. ff. de ſuppelle. lega. Itē ſtatutū iponēs penā pecuniariā ꝓ adulterio vel homicidio. ꝓ quib⁹ ē pena mortis de iure cōi. vtrum valeat. archy. in. c. duo iſta noīa. xxiij. q. iiij. ⁊ in. c. ſi. ne cle. vl' mo. li. vi. ⁊ hoſt. ⁊ Jo. an. in. c. ſi. de ↄſue. decidūt ꝙ nō valet: q: ↄſtitutio dʒ eē iuſta equa vſis. iſi. di. ca. erat aūt lex. ſʒ iſta eſt iniqua. q: per eā datur occaſio facile delinq̄ndi. l. ſi vnus. §. illud vero. ff. de pac. c. quēadmodū. ⁊. c. ſi xp̄s. verſi. quedā. n. de iureiur. nil. n. magis appetim⁹ q̄ʒ ſaturare voluntatē noſtrā cū poſſumus. Cū ḡ quis ſcit ſe ꝓ homicidio nō moriturū citi⁹ facit. nec ſuā culpā pertimeſcit cū ſperat poſſe redimere eā. Bal. ſolus apud legiſtas in. c. i. §. iniuria. de pa. iur. fir. in vſi. feu. dicit ſine aliqua allegatiōe hoc ſtatutū inualidū eē qñ iponit penā pecuniariā paruā. ⁊ ſic ↄtemptibilē. alis. ſecus. ⁊ nihil allegat. ſʒ Lod. d̄ roma ꝓbat ꝑ tex. in. §. pena. inſti. de iniu. vbi dī ꝙ valida erat lex. xij. tabularū olim q̄ ꝓpter delictuʒ iponebat penā pecuniariā. ⁊ hoc ꝓpter magnā veterū paupertatem. Itē allegat glo. dicentē. Qui ruſtico aufert porcū aufert ſibi oculū. l. illicitas. ff. de of. p̄ſi. Iteʒ ruſtici nō audēt optare pecunias in comitatu florētinis. vt. l. dñi p̄dioꝝ. C. de ag. ⁊ cen. li. xi. Itē ſtatuta cōiter hñt ꝙ qui ſteterit in ciuitate ꝑ tot ānos efficit ciuis. qd ſi nō ſteterit cōtinue: ſʒ ꝓ maiori parte temporis an locuʒ habeat ſtatutū: tex. eſt ſingularis in. l. cū delamonis. §. ſabin⁹. ff. de fun. inſtru. inſtrumētoqȝ leg.

¶ Statutū ſiue lex puniēs vnū delictū ⁊ p̄ſupponēs aliud nō valet in illū in q̄ nō verificat delictū p̄ſuppoſitū. glo. vnica in. l. mancipia. in ṽbo aduocādū. C. de ſer. fugi. ṽbi grā. Statutū dicit. turbās aliquē in poſſeſſione puniat pena cētū ⁊ reſtituat poſſeſſionē. punit. n. turbātē ⁊ p̄ſupponit poſſeſſionē iniuſtā. Si ḡ qs nō abſtulit poſſeſſionē nō punit pena ſtatuti. ꝑ hoc dicit Lodo. de roma ꝙ lucratus fuit ſex florenos. Itē rome erat ſtatutū ꝙ qcūqȝ nō exequeret diſpōnē defūcti infra annū ꝑuaret oīb⁹ bñficiīs ſuis ⁊ excōicaret. ⁊ ſtatim reſtitueret bona teſtatoris. iux̄. c. ſi heredes. de teſtamē. quidā relictus executor ex teſtō nūq̄ʒ habuit bona in poſſe ſuo: ſʒ ſed erāt penes heredē. nō fuit execut⁹ infra ānū. ⁊ cum fuiſſet bñficiīs ꝑuatus ⁊ excōicatus dicit Lo. de roma ſe determinaſſe ꝙ male fuerat excōicatus. q: p̄ſuppoſitū ſtatuti. ſ. ꝙ habuerit bona in poſſe ſuo nō verificabat in eo. vbi dicit hoc bñ nōn̄. Itē ſtatutū cā cōꝓmitti non pōt. caſus eſt in. l. nō diſtinguem⁹. §. deliberati. ff. de arbi. ⁊. c. cā de in inte. re. pōt tñ de ea incidēter cognoſci. caſus eſt ſingularis in. l. cū ꝓponēs. C. de re. credi. q: ideʒ eſt in arbitro qḋ iudice. de quo in. l. q̄tiēs. C. de iudi. Itē ſtatutū ꝓhibʒ hñtē vnum offīm acceptare aliud. ſi acceptat pena hʒ vt careat acceptato. ⁊ priuat officiīs ſeu bñficiīs ⁊ ſalario p̄mi. tex. ſingularis eſt in. l. quiſqs. ff. de choar. ꝑn. li. xij. ⁊ ibi. ꝑ bar. Itē ſtatutū eſt. ꝙ credat teſtib⁹ deponētib⁹ de credulitate an valeat. dic̄ hoſt. ⁊ dñs ant. de butri. in. c. i. de appella. ꝙ non valeat. De hoc ſm Lodo. de ro. in. l. i. ff. de ven. inſpi. ⁊ in. l. qd tñ. ff. de arg. plene ꝑ dñʒ Anto. in. c. quotiēs. de teſta. vbi nō valet dictū teſtiū ꝑ verbū credo. Itē ſtatuta ciuitatis iudex ſua re iurat. querit an iudicās ↄtra ſtatutū ↄtinēs id quod ius cōmune ſit periurus. ⁊ recidit in hoc an ſtatutū cōtinens id quod ius cōe. ſit ius cōe municipale. Bal. l. ij. ff. de conſti. pe. dicit eſſe caſuʒ ſingularē. l. magiſtratus. ff. ad muni. ⁊ dicit Lodo. de Ro. hoc neſcio extēdere. Iteʒ ſtatutū ꝓhibet aliqñ ne doctores ſalariati vadāt ad allegandū ſeu aduocandū: ⁊ ſi faciūt debent deponi a matricula aduocatoruʒ: ⁊ priuentur ſalario illius anni ſm Bal. ſingulariter in. l. placet. in ſi. C. de epiſcopis. ⁊ cle. Imo dātes licentiā doctoribus. ſtipendiariīs reipub. aut armigeris cum nō poſſint: q: eorū officiū ad hoc nō extendit vt vadāt ad balnea nālia vel alia loca ſimilia. ſalariū illi⁹ tēporis quo licentiā dederūt ipſi officiales de proprio ſoluere tenent. caſus eſt ſingularis in. l. ꝑ hanc C. de eroga. militi. an. li. xij. ſm Lodo. de ro. Iteʒ no. ꝙ in ſtatutis. cōmuniter locū habet. ar. a contrario ſenſu. hoc tñ eſt limitandū niſi ar. illud ſumat ꝙ ſtatuētes in penam inciderent. tūc enī nō valet. vt eſt glo. in cle. i. ſuper verbo facere: ⁊ exquiſitiuis de vſuris.

¶ Stellio dī q alios icōſtās ⁊ vari⁹ ē ṽbo vel facto. vel q rē aliquā obligauit alicui ⁊ deinde ipignorat alij nō facta mētiōe de p̄. ⁊ gñalr qḋ i his criminalib⁹ caſib⁹ dī dolus in ciuilib⁹ dī ſtellionat⁹. ſtellio. n. ꝓprie ē aīal variis maculis plenū ⁊ venenatū ſimile lacerte. ⁊ ē corpe pictum lucentib⁹ guttis. vide de hoc. ſ̄. crimē ſtellionatus.

¶ Stichus eſt proprium nomen.
¶ Stigma eſt ſignū vel inſtrumētū quo brachia fabricē ſuū figurabanf cui erat impſſuz nomē impatoris. facies vero corꝫ nō figurabanf. vt. l. ſiquis. C. de pe. ſm Jo. an. c. ſi iudex laicus. de ſen. ex. li. vi. in glo. ṽbi. agnoſcitur. Stipes eſt pſona a qua alij originem dicunt.
¶ Stipulatio ē ṽborꝫ ꝯceptio qua qs aliqd ſe facturū daturūue ꝑmittit alteri ſup hoc ipſū īterrogāti. ⁊ dr̄a ſtipulon grece qḋ eſt firmū latine. denoiaf ēt a ſtipite. Conſtat aūt ſtipulatio ex iterrogatōe ꝑmiſſa ⁊ rñſione ſubſequēti: quēadmodū ꝯdictio ex affirmatōe ⁊ negatōe hoc mō ꝑmittis vel dabis mihi. x. ꝑmitto vel dabo tibi gnꝯ qꝫ dicif ſtipulat̄ ille qui ꝑmittit p ſtipulationē paſſiue. Uel ſic ſtipulatio eſt ſolēnis ꝑmiſſio facta iterrogatiōe ꝑcedente ⁊ reſponſione ſequente.
¶ Stipulationū alia eſt pura. alia ꝯditiōalis. ⁊ alia ī diē.
¶ Stipulatio pura eſt q̄ nec fit ſub ꝯditione nec in diem. Sed pure vt dicēdo. dabis hoc. dabo.
¶ Stipulatio ꝯditionalis habet fieri ſub cōditione hoc modo ꝑmittis mihi dare cētū ſi nauis ex Aſia venerit ⁊ reſpondes ꝑmitto.
¶ Stipulatio in diē fit hoc mō. dabis mihi. x. ī kalēdis Julij ⁊ reſpondes dabo.
¶ Stipulatio aquiliana eſt q̄ nouat oēꝫ ꝯctū. vt ſic qcqd mihi debes ex qcūqꝫ cā idē mihi ꝑmitt]. ſi. u. ex mutui datiōe mihi debitor ſis velimqꝫ acceptū ferre. i. p acceptilatione remittere: nō poterit res expediri niſi p obligatione q̄ in rem cōtrahif. Re. ſ. aquiliana actio.
¶ Stipatus. i. vallat⁹ ſulcitus ſm Jo. an. in cle. paſtoralis. verſi. notorii. de re iudi.
¶ Stinarij dicunf amatores. idem dicunf carnearij.
¶ Stratū dr̄ gnālr oē gen⁹ veſtis vel omne indumētuz. vt. ff. de ṽbo. ſig. ſed magis ꝑpe veſtes cubiculares dicimus ſtratū a ſterēdo. vñ ēt via publica ſtrata dicif.
¶ Stratores ēt a ſternēdo dñr. qꝛ cuſtodiētes in carcere reos ꝯdēnatos puniebāt. vel ſtratores dicunf eſſe iſti q ſtabulis vel equis ſtātib⁹ in eis pſunt. ⁊ dr̄ a ſtratorio ſꝫ Azo. C. de ſtrato. li. xij. in Rubri.
¶ Studiū vt dr̄ aꝫo. ē vehemēs ⁊ aſſidua ad aliquā rez agēdā cū ſūma volūtate occupatio ex q̄ volūtate labor in opus deferf ⁊ pdit laboris tediū ṽſus oblectamētū.
¶ Studiū liberale ⁊ latinū olim tm̄ erat rome ⁊ ꝯſtantinopolis. i aliꝭs aūt locis nō niſi ex ꝑuilegijs. vt. C. de ſtu. li. in rubro ⁊ nigro. li. xi. ⁊ l ꝑhemio. ff. §. hec aūt. hodie īmpio ſciſſo ſtudiū i multi] locis fit ⁊ maxime bononie q̄ legal ſtudij obtinet monarchiā. Sꝫ vtrū i feſtis ⁊ dieb⁹ dñicis liceat ſtudere. Jo. an. dicit ꝙ ſic. dū ſtudiū fiat ſine ſolēnitate. nō pp lucrū cū nō ſit op⁹ ſuile. ſꝫ cū ſolēnitate. puta ī publicis ſcholis nō licet. Anto. de but. dicꝫ ꝙ cā ꝯſilij dādi vbi nec̄itas ſuadet. l. qꝛ cā eſt tpe pitura vel de loco lōginq̄: tūc licet ſtudere ēt ad lucruz. alr̄s nō. nec ī ſciē. ijs poſitiuis q̄ ad lucrū vel honores tendūt. ſꝫ in theologia ⁊ ſpeculatiuis ſic. Et addit panor. ēt ī iure canonico cū ſit theologia practica. qꝛ talis laborat ī vinea dñi. ⁊ efficif p hoc ſpeculatiu⁹ ⁊ abſtrahif a vitijs nō aūt cult⁹ diuin⁹ vel offiū p hoc ꝑtermittaf. ſant⁹. n. ē maiorib⁹ ſtudere ⁊ mētes occupare q̄ꝫ oculis ſeq vel in lartis vagari. īmo meli⁹ eēt domi manere q̄ꝫ feſta eccleſiaꝝ ꝑpter dominas viſitare. vt no. c. i. de feri. ⁊. c. odi. ⁊ pisci feſtiuitates veſtras. xxiij. q. i. vbi etiā vidua q̄ in corbanū duo minuta poſuerat a ſaluatore oib⁹ prefert. qꝛ dñs nō ea que offerunf: ſed voſūtatē offerētiū reſpicit. Studeat ergo dilīgēs ſcholaris dieb⁹ feriatis ⁊ aliis. qꝛ non ſufficit diu fuiſſe in ſtudijs. ſꝫ bene ⁊ laudabiliter vixiſſe cōmendandū eſt. xij. q. ij. gloria epiſcopi. in fine. Nec gligs repēte fit ſūmus. de pe. di. ij. §. hec q̄ de charitate.

⁊ glo. in. c. cū ex lr̄is. de ī ite. reſti. Et nō pōt qs medico tpe multū adiſcere. lxviij. di. §. i. q̄ꝫuis igeniū in bn̄ ſtudētib⁹ iterduz ſuppleat tp̄s. lxxvij. di. monach⁹. vbi dr̄. Quātū de tpe decerpif morꝫ hoc docef hīc ꝑbitas qḋ plixior ꝯſuetudo nō ꝯtulit. Aduertat ēt dictū iuriſcō. ff. de fideicōmiſſa. li. iii. l. apō iulianū. vbi dicit. Si vnū pedē tenerē in ſepulchro adhuc diſcerem.
¶ Stup:ū eſt illicita virginis defloratio q̄ꝫuis ī vidua cōmitti dicaf niſi ſit meretrix. vel illicita concubina. ſm l. ff. de cōcu. l. in cōcubinatu. in ſi. Itez cōmittif ī puero ff. ad. l. iul. de adulte. l. ſtuprum.

De Su.

¶ Suarij. Require. ſ. Porcarij.
¶ Suaſio accipif ī bona pte vel in mala. ff. de ſuo corru. l. i. §. perſuadere. ⁊. C. de fur. ⁊ ſer. l. ſiquis.
¶ Subgrūda eſt vna pars tecti vniuſcuiuſqꝫ domus: q̄ incūbit extremis capitib⁹ tignorꝫ tectualiū. vt. ff. de his qui deiec. vel ef. l. ſi vero. §. ptor ait. Et alias dicitur ſubgrunda. vel ſubgrundia.
¶ Subrogare eſt aliquē in locū alteri⁹ ſubſtituere vel cōſtituere. vt officiales vel iudices alios ſurrogāt. ⁊ poteſt ſcribi. r. p. b. cōmutando. vt ſurrogare.
¶ Subornatio eſt informatio facta per aliquem de veritate tacenda: ⁊ falſitate dicenda ſm Guil. de mō. lau. in clem. teſtibus. de teſtibus.
¶ Subſignare ē ſubſcribere vt teſtes in cirographo ſolēt ſignare ⁊ quaſdā notulas ſubſcribere. Et qui ſubſcribēs ſe cōſentire dicaf ⁊ qn̄ nō eſt bona glo. in. c. ꝑſbyterorꝫ. in verbo. ſubſcripſerit. de reb. eccle. nō alie.
¶ Subſtitutio ē ſcḋa ꝯditionalis inſtitutio. qꝛ inſtitutio dicif ꝑmus gradus ⁊ ſubſtitutio ſecūdus. Et licet ſubſtitutiōes in īſtitutū de vno in aliū poſſint ꝑcedere: tn̄ ois īſtitutio poſt ꝑmā dr̄ ſubſtitutio. ⁊ ſcḋs gradus. ſicut ſecūde nuptie dicunf oēs q̄ ſequunf ꝑmas. Et diuidif qꝛ ſubſtitutionū alia ē directa. alia obliqua. Et nota differētiā inter verbū directū. obliquū ⁊ cōe. Uñ directū eſt qḋ ſignificat vt ille cui relinquif: vel ī quē diſponif: ſua manu recipiat vt ē ṽbū inſtituo. vt pꝫ. ff. de heredi. iſti. Itē illud heres eſto. vt ibidē. Itē accreſcat. ſimilr ṽbuꝫ capiat vel accipiat. ſꝫ ṽbū obliquū ē qḋ ſignificat vt ille in quē diſponif vel cui relinquif de manu alteri⁹ accipiat vt eſt verbū reſtituo. facit. l. īſtituta. ff. ad trebel. l. ſeper. c. t. Itē volo vt qn̄ p fideicōmiſſū ps hereditatis ē reſtituēda. l. pr̄ filiū. §. ſi. ff. de le. iij. Itē ṽbū rogo ⁊c̄. ſꝫ verbū cōe ē qḋ vtrāqꝫ ſignificationē hꝫ. ſiue de manu ſua ſiue de alteri⁹ recipiat: vt ē verbū ſubſtituo: ſic in. l. centurio ff. de vul. ſubſti. hꝫ. n. qñqꝫ directā ſignificationē. qñqꝫ obliquā. Subſtitutio directa dr̄ cū nullo mediāte quis capit hereditatē ōficiētl: ⁊ directe efficif heres ipſi teſtatori q īſtituit eū iſti. ō vul. ſbſti. §. q̄ caſu. Et hec ſubdiuidif: qꝛ alia ē vulgaris: alia pupillaris: alia exemplaris: alia breuiloqua. ſiue reciproca. alia compendioſa.
¶ Subſtitutio vulgaris dicif qꝛ de vulgo ⁊ a q̄libet fieri pōt. dū tn̄ hoc teſtm̄ facere: ⁊ ille ex teſtō capere poſſit. Et h̄ diuiditur: qꝛ quedā eſt vulgaris expſſa. ⁊ quedaꝫ tacita. Subſtitutio vulgaris expreſſa eſt q̄ fit verbis negatiuis expſſis hoc mō. Titi⁹ heres eſto. ⁊ ſi heres ille nō ſit: vel erit: ſeius heres eſto. i. ſit. ſic. n. inſtituo mihi titium heredē: ⁊ ſi voluerit: vel non potuerit eſſe heres: ſit heres ſeius. Subſtitutio vulgaris tacita fit p verba affirmatiua veluti cū ṽbo miles pṽberē ⁊ īpuberē heredes īſtituit. ⁊ cōi ṽbo eos ſubſtituit. h̄ mō. ſey īpubes ⁊ meui pubes heredes eſtote: vel ſūto. q̄s vnanimiter inuicē ſubſtituo. vel ſic ⁊ ī idē redibit. puberē ſeyū. ⁊ īpuberē meuiū heredes facio. ⁊ eos ſibi inuicē ſbſtituo. q̄ ſbſtitutiōe colligo ꝙ ſi vn⁹ nō fuerit heres: vl ſi vnus moriaf

Bononia monarcha legalis stud.

Nota scholaris

ali⁹ iſolidū ſit. Et dr̃ vulgaris: q: fit a quolibet de vulgo ſiue ſit i ptãte ſiue nõ. Et dr̃ tacita: q: puberē tacite vulgariter ipuberi ſubſtituit: q̃ ſubſtitutio magis eſſet pupillaris niſi pp adiũctã pſonã. Sʒ i milite talis ſubſtitutio pupillaris eſt pp p̾uilegiũ militis: q̃ ſubſtitutio q̃ttũ ad puberē vulgaris ē. q̃ttũ ad ipuberēʒ pupillaris: qm̃ ſi pubes hereditatē adeat ꝓ parte ſua nõ euaneſcit ſubſtitutio p̾us facta: ſed ĩ ipubes hereditatē adeat p̾uſq̃ʒ explenerit pubertatē. vñ ſub expſſa pupillari ꝯtinet tacita vulgaris. ff. eo. ti. l. nã ẜ iure.

¶ Subſtitutio pupillaris ē q̃ ſoli pupillo ⁊ ipuberi fit. Et ē ēt duplx. alia expſſa. alia tacita. ſubſtitutio pupillaris expſſa fit ẜ mõ. iſte fili⁹ me⁹ ipubes heres eſto: ⁊ ſi heres ñ erit aut ſi heres erit ⁊ ĩfra pupillarē etatē deceſſerit ille heres eſto. vl̃ ſic. iſtituo mihi i heredē. T. filiũ meũʒ pupillũ: ⁊ ſi ñ erit vl̃ ſi erit heres ⁊ ĩfra ãnos pubtatꝭ vel in pupillari etate deceſſerit ſubſtituo ei ſeiũ. hec dr̃ expſſa ſubſtitutio: q: in eo oĩa ṽba exp̃muntr̃ q̃ exp̃mi opʒ.

¶ Subſtitutio pupillaris tacita eſt ẜ. fili⁹ me⁹ ipubes heres eſto. ⁊ ſi ille ñ erit iſte heres eſto. vl̃ ſic. q̃ſq̃s mihi heres erit ſit heres filio meo. Hec dr̃ tacita: q: ṽba q̃dã nõ expſſa ẜ tacite ſubītelligũtr̃ q̃ exp̃muntr̃ i expſſa ſubſtitutiõe pupillari. Nã p hãc tacite intelligitr̃ q̃ ſi fili⁹ deceſſerit ipupillari etate ille q̃ erit heres pr̄i erit heres filio. Et debet ille pupillares ſubſtitutiões ſol̃ pupillis i ptãte parẽtũ exñtib⁹ ⁊ ab ipſis parẽtib⁹ fiũt. p q̃d euidẽter pʒ q̃ nõ a m̃re: ſʒ a ſolo pr̄e fiũt cũ m̃r filios nõ hẽat i ptãte. Sʒ mĩq̃ʒ ſubſtitut⁹ ex pupillari expſſa repellitr̃ a m̃re pupilli: ⁊ ſbſtitut⁹ ex tacita r̃pellitr̃ a m̃re pupilli: ⁊ ſuccedit ipſi pupillo m̃r. Itē q̃ ē ſbſtitut⁹ ex pupillari ſbſtõe ſit heres ipſi pupillo. Ille ṽo q̃ ē ſbſtitut⁹ ex vulgari ſit heres ipſi teſtatori. Itē pupillaris tacita itellitr̃ ēē vulgaris expſſa q̃ m̃r ſbſtituitr̃ pupillo. Et ẜ pp p̾uilegiũ m̃ris. Itēʒ eodē q̃ñ q: pupillo vl̃ alq̃ ſubſtituitr̃ pp adiũctã pſonã.

¶ Subſtitutio pupillaris ꝯpẽdioſa eſt q̃ fit ṽboꝝ ꝯpendio q̃ ṽba i pupillari expſſa ſunt ꝓlixiora. Et ex ẜ dr̃ cõpẽdioſa: ⁊ hʒ fieri ẜ mõ. Inſtituo ticiũ filiũ meũ mihi in heredē: ⁊ q̃ñcũq̃ʒ deceſſerit ſine filijs ſubſtituo ei Seyũ. vel ſic. Iſte fili⁹ impubes heres eſto ⁊ quocũq̃ʒ tp̃e deceſſerit ille heres eſto. que ſubſtitutio tantũ locũ hʒ in milite. de hoc in l. p̃cibus. C. de impub. ⁊ ali. ſubſti.

¶ Subſtitutio breuiloq̃ ſiue recip̾roca. Eſt q̃ ꝯtiet duas vulgares ⁊ duas pupillares ſubſtões vt cũ duo impuberes iſtituti a parẽte q̃ hʒ eos i ptãte iuicē ſubſtituũtur ẜ mõ. S. ⁊. T. filios meos ipuberes mihi iſtituo heredes ⁊ eos iuicē ſubſtituo. Uñ q: ꝯtiet expſſaʒ pupillarē ſi aliq̃s p̾dictoꝝ deceſſerit in ipuberi etate m̃r ipuberis deſcẽdẽtis oĩs repellitr̃ ⁊ ſuccedit ſubſtitutus. Et hãc ſbſtitutionē lex appellat recip̾rocã ⁊ oẽs 4ᵒʳ expſſe ſũt.

¶ Subſtitutio exẽplaris: vel exẽplaris. eſt q̃ fit a parentibus vtriuſq̃ʒ ſexus filio furioſo vel mẽtecapto. Et dicitr̃ exẽplaris: q: fit ad exẽplũ pupillaris ſubſtitutionis: q: ſicut pr̄ ꝓuidet filio pupillo qui teſtari nõ põt de herede. Ita ꝓuidet filio mentecapto vel furioſo. ⁊ fit ẜ modo. T. filiũ meũ furioſum vel mẽtecaptũ mihi heredē iſtituo. Et ſi deceſſerit furioſus vel mẽtecaptus anteq̃ʒ ad ſanã mentē p̾uenerit ſubſtituo ei talē filiũ ſuũ vel fratrem vel aliquem alienum ſi deficiat filius vel frater.

¶ Subſtitutio obliq̃ ſiue nõ directa: q̃ ē fideicõmiſſaria eſt illa q̃ fit p fideicõmiſſũ vt ẜ. q̃cũq̃ʒ ṽuʒ ſine libis deceſſerit rogo vt ei⁹ portio ad ſupſtitē p̾ueniat. Et q̃ñ q̃s iſtituit hẽdē ⁊ ei⁹ fidei ꝯmittit vt q̃ʒcito poſſit ei⁹ hẽditatē adeat ⁊ eã alteri certe pſone cui ⁊ q̃ñ teſtator voluerit reſtituat. vʒ. tali die vl̃ ſub tali ꝯditiõe ſi deceſſerit ſine liſis: vt ſi forte lex ꝯditõe fuerit q̃ teſtator magis diligat eũ ⁊ ex teſtõ ei⁹ directo nihil cape poſſit. puta q: directe

⁊ imediate capax ñ eſt q̃lis eſt ſpuri⁹. ſaltē hoc mõ aliq̃d capiat: ⁊ ꝯſequatr̃: ex hereditate vel totã ipſaʒ hereditatē. vt. C. ad trebel. ꝑ to. q̃ſi. ⁊. ff. eo. ti. in multis. ll. ⁊ i. c. Raynutius. ⁊. c. Raynaldus. de teſta. Et nota q̃ i ſubſtitutionib⁹ fideicõmiſſarijs locũ hʒ q̃rtaꝝ deductio. i directis aũt nõ. c. Si pater. de teſta. li. vj. vbi eſt caſus: ⁊ ibi vide glo. de his ſubſtitutiõib⁹ eſt glo. in. c. Raynucius. p̾alleg. ⁊ inſti. de vulga. ⁊ pupil. ſubſti. per totum.

¶ Subſtitutus heres. Req̃re ſup̾a heres ſubſtitutus. Et nota q̃ in oĩb⁹ ſubſtitutionib⁹ p̾mo p̾cedere dʒ inſtitutio: ſicut p̾mus gradus: ⁊ poſtea poni dʒ ſubſtitutio vt ſcd̃s. Hinc eſt q̃ dr̃ inſtitutus p̾mus heres: ⁊ ſubſtitutus ſcd̃s. l. cũ ꝓpones. C. de here. inſti.

¶ Subhaſtari. eſt rem venalē ꝓponi haſta ſuppoſita q̃d frequẽs eſt circa p̾dia q̃ nũciãtur vel cẽſentur fiſco vacare: ⁊ ſic p ſubhaſtationē plus offerẽti debetur.

¶ Subſidiaria actio. Re. ĩ. act. o ſubſidiaria.

¶ Subpũctare litterã eſt eã dãnare pũctis ſuppoſitis: vt quando littera ſuperflua inſertus pũctatur. vt habetr̃ ſup̾a de littera. C. in ṽſi. cancellare.

¶ Succeſſio q̃nq̃ʒ fit de capite i caput: ⁊ q̃nq̃ʒ de gradu i gradũ ſcd̃m Azo. in ſum. de ſucceſ. edic. C. ⁊. ff. eo. ti. l. j.

¶ Succeſſio de capite in caput eſt cum deficiẽte p̾mo capite liberoꝝ oritr̃ ſcd̃m caput agnatoꝝ: ⁊ iſto deficiente ſuccedit tertiũ caput cognatoꝝ: ⁊ cognatis deficientibus ſuccedit quarto. per ordinē. vñ vir ⁊ mulier ⁊ vxor vt. C. in titu. vnde vir ⁊ vx. in auten. preterea.

¶ Succeſſio de gradu in gradũ eſt q̃ñ plꝭs pſone ſunt i eodē capite in diuerſis gradibus. vna prior altera poſterior. nã priore repulſa ſpe vel repudiatione ſequẽs ſuccedit. vt. ff. de ſucceſ. edi. l. j. Et. C. eo. ti. p Azo. in ſum. Et ad pleniorē ſ. doctrinã ſucceſſionis ab iteſtato. ſic eſt diſtinguẽdũ. Aut dubitatr̃ qualr̃ deſcẽdẽtes ſuccedãt aſcẽdẽtibus. Aut q̃lr̃ aſcẽdẽtes deſcẽdentibus. Aut qualiter collaterales collateralibus. Primo caſu aut ſupſunt legitimi ⁊ nãles. Aut legitimi tm̃. Aut adoptiui. Aut nãles tm̃. Aut nati ex illicito coitu vt ſpurij ⁊c̃. Si legitimi ⁊ nãles: aut ſupſunt tm̃ filij p̾mi gradus aut vlterioris. Primo caſu aut oẽs emãcipati: aut oẽs in ptãte ſũt. ⁊ tũc iure veteri ⁊ nouo ſuccedũt equalr̃ ſublata dr̃ia ſexus. vt. l. xij. tab. ⁊ iſti. de here. que ab inteſta. deſe. §. emãcipati. C. de ſuis ⁊ legi. here. l. vlti. ⁊ auc̃. in ſucceſſiõe ibidē. Aut ſupſunt q̃dã emãcipati ⁊ q̃dã in ptãte: ⁊ tũc iure veteri digeſtoꝝ vocabãtur emãcipati de iure p̾torio exñtes in ptãte. ⁊ de iure ciuili oẽs equalr̃: lʒ diuerſis iuribus vocarẽtur. C. de legit. here. l. meminimus. ibi. Cũ igitr̃ p̾torē filiũ emãcipatũ ⁊c̃. ff. de bo. poſſ. l. ſed cum patrono. §. bonoꝝ. In iure ṽo antẽticoꝝ vocabãtur etiaʒ emãcipati cũ ſuis equalr̃. vt in auc̃. de here. q̃ ab inte. deſe. §. reliquũ ibi. In illis ⁊c̃. Si ṽo ſuperſunt vlteriores aut erãt ꝯcepti viuẽte eo de cui⁹ hereditate agitr̃: aut eo mortuo. ſi eo viuẽte: aut naſcuntur eo ſupſtite p quem ꝓtigũtur: ⁊ ꝯſtat eos excludi ſi velit ille adire hereditatē: q: p̾cedit eos in gradu: ſed ſi nolit: vel non poſſit: q: moritr̃ anteq̃ʒ adeat vocantr̃ vlteriores p eũ ꝓiuncti: ⁊ ſi ſoli ⁊ eodē gradu vocantr̃ equalr̃. ſi ṽo cũ patruis vocãtur in ſtirpes iure veteri ⁊ nouo. Idē ſi naſcuntur mortuo patre: q: paria ſunt eũ non eſſe mortuum. ⁊ repudiare: ⁊ eũ mori anteq̃ʒ repudiat. ſi non erant cõcepti mortuo eo de cuius hereditate agitur nec p̾torio nec ciuili iure vocãtur: nec excludunt ſequentes. vt hec oĩa euidenter ꝓbantr̃. C. de ſuis ⁊ legit. here. l. nepotes. ⁊ in auc̃. i ſucceſſione. ibidē. p̾al. ⁊ iſti. de here. que ab inteſta. deſe. §. cum filius: ⁊ in auc̃. de here. q̃ ab inte. deſe. §. reliquuʒ. p̾alle. col. ix. ⁊. ff. de iniuſt. rup. ⁊ irri. te. l. ſi q̃s filio. Sane tm̃ ẜ itelligantr̃ eſſe vera nõ eq̃litate tituli. C. de his q̃ eũ rap.

ta.l.vnica.ꝛ de cadu.tol.l.j.§.in nouiſſimo.eo caſu qñ ius ꝯpetebat adulto filio.vt.C.ad ſena.ꝯſul.orphi.l.vl. ꝑdicta ꝓcedũt ſi naſcunẜ eo exñte l ptãte ꝑ quẽ ꝯiungũtur.Si vo ſit emãcipat⁹ ꝛ nepotes reponanẜ.i.remaneant in ptãte aui⁹:de cui⁹ſucceſſiõe tractaẜ.ꝯſiderato iure ciuili ãtiq̃ ꝑferunẜ nepotes:ſʒ ꝑdictũ ꝺ ꝯiũgẽdis cum emãcipato libis ei⁹:vocãẜ fil.ꝛ tñ ꝯſequiẜ fili⁹ q̃ʒtũ oẽs nepotes ex eo nati.vt appet.ff.de ꝯiũgẽ.cũ emãci.l. ei⁹.§.iter ipm.ff.ꝺ ꝯ.tabu.l.j.§.q hẽant ꝛ.l.qui hẽt.ꝛ.l.qui emãcipat⁹.§.ſi pẽ.Sʒ iure nouo autẽticoꝝ ꝑferũẜ filij.q: potes i gradu.cũ ſublata ſit dr̃ia pñe ptãtis. Et ſic ẽ correct⁹ille titul⁹ ꝺ ꝯui.cũ emãci.vt no.e.l.j.i pn.ꝛ.C.de ſuis ꝛ legit.here.l.ſi.ꝛ auc.i ſucceſſiõe.ibidẽ.qꝺ itellige vt ibi dĩ.nã titulus ille adhuc hodie manet ſʒ Jaco.de rauen.alš ꝺ rauani.l.q̃ ad ſucceſſiões ex teſtõ.ſi aũt mortuo aſcẽdẽte ſupſũt ꝺſcẽdẽtes legitimi tñ.vt adoptiui.tc̃ ſi danẜ in adoptiões aſcẽdẽtib⁹ ꝑ lineã maſculinã vel femininã ſuccedũt eis ex teſtõ:ꝛ ab iteſtato.exheredati hñt q̃relã.Si dãẜ extneis i adoptiões:aut moriẜ pẽ adoptiu⁹ teſtat⁹ aut iteſtat⁹.ſi teſtat⁹ regulr̃ nihil reliq̃re cogiẜ.Fallit i caſu ſi arrogat⁹ ſit ipubes cui cogiẜ q̃rtã relinq̃re ex ꝯſtitutõe diui pij.vt.l.papinian⁹.§.ſiquis.§.ꝺ offi.teſt.ita ſimplr̃ dixit Cy.Sʒ qd ſi erat factus pubes an debeaẜ ſibi 4ᵃ:dic vt no.C.ꝺ adop.l.ij.Si aũt moriẜ pẽ adoptiu⁹ iteſtat⁹:aut ſine legitimis ꝛ nãlib⁹:ꝛ tc̃ ſm oẽs ſuccedũt adoptiui:aut extãtib⁹ legitimis ꝛ nãlib⁹:ꝛ tũc reprobata q̃rũdã opione q dixerũt ꝯ:ui vocãẜ ẽt cuʒ legitimis ꝛ nãlib⁹ eq̃lr̃.ſi tpe mor̃ repiãẜ in ptãte.h ꝓbanẜ.C.de ſuis ꝛ le.her.l.ſi.3°.caſu qñ mortuo aſcẽdẽte nãles tñ ſupſunt:aut extãtib⁹ legitimis:aut ſi extãtib⁹.ꝑ°.caſu aut decedit pẽ teſtat⁹:aut iteſtat⁹. Si decedit teſtat⁹.tc̃ põt eos iſtituere i vncia.vt i.l.ij.ꝛ i auc.ibi poſita.C.ꝺ natu.libe.ſi iteſtat⁹ i nihilũ ſuccedũt:ſed aliũtur vt in auc.de natu.libe.§.ſi vo.ꝛ.C.de nã.libe.auc.lʒ.2°.caſu qñ nõ extãtib⁹ legitimis filijs nãles ſupſũt extantibus parẽtib⁹ aut ſi extãtib⁹.ſi extãte.aut decedit teſtat⁹.ꝛ tũc põt nãles iſtituere i ſolidũ parẽtib⁹ reliquẽdo legitimã aut iteſtat⁹ ꝛ nõ ſupeſt ꝯiux legitia.ꝛ tũc ſuccedũt in duas vncias:vt i auc.lʒ.pal.4°.caſu qñ ſupſũt ſpurij aut tractaẜ de ſucceſſiõe linee pñe aut mr̃ne.ſi pñe ſpurij ex illicito coitu nati nulli ſuccedũt.in auc.Qui mo.na.e.le.§.vl.ſi mr̃ne aut tractaẜ de ſucceſſione mr̃is:aut ſucceſſiõe ꝯiũctoꝝ ꝑ mr̃eʒ.ſi mr̃is aut nõ ẽ illuſtris aut illuſtris.Si ꝑ^m.vʒ.nõ illuſtris:aut ſupſũt ſpurij vulgo q̃ſiti:aut ſupſũt ſpurij iceſtuoſi vl̃ nephari.Si ſunt vulgo q̃ſiti ſuccedũt mr̃i idiſticte.vt.ff.ad turpillia.l.j.§.j.Et iſti.e.ti.§.Nouiſſimo.Si ſũt ſuſcepti ex damnabili coitu nõ ſuccedũt.vt i auc.q.mo.na.effi.ſui.§.ſi.Si vo mr̃ eſt illuſtris tũc aut extãtibus iuſtis filijs aut nõ.Et dic.vt.C.ad ſenat.ꝯſul.orphi.l.ſiqs.Si vo de ſucceſſiõe ꝯiũctoꝝ ꝑ mr̃eʒ idiſticte ſuccedũt:ꝛ eis ſuccediẜ.vt.ff.vñ cogna.l.ſi ſpuri⁹.ꝛ.l.i hac pte.2°caſu ꝑnci^{li}.ſ.qñ agiẜ q̃lr̃ aſcẽdẽtes ſuccedãt:aut ſupeſt pẽ ꝛ mr̃ vl̃ mr̃ tñ:aut vterq̃ ſil̃ cũ fratrib⁹ vtriq̃ ꝯiũctis:aut cũ ꝯiũctis ex altera pte tñ:aut ſupſũt auus vel auia vna cuʒ fratrib⁹.ꝑ caſu iure veteri ꝑferebaẜ pẽ mr̃i ſi fili⁹ fuit i ptãte:q: oliʒ occupabat iure peculij:ꝛ q: erat agnat⁹:mater vero cognata:vt.ff.ad turbil.l.vl.Itẽ h erãt tũc dr̃a i nãli ꝛ legitimo pñe.ſec⁹ in nãli tñ:qui nõ hʒ i ptãte:ꝛ ſic nõ hʒ bñficiũ manumiſſoꝝ.Itẽ ſec⁹ in legitimo.vt.ff.ad turpil.l.ſi pẽm.hodie vo fili⁹ hʒ heredẽ ꝛ nõ occupat iur.pecu.vt i auc.de here.q̃ ab iteſt.ꝺſe.§.j.Itẽ ſblata ẽ dr̃ia agnatiõis.ꝛ cognatiõis.vt eo.ti.§.nulla.ꝛ idõ pẽ ꝛ mr̃ pariter vocanẜ.vt.C.ad turpi.in auc.defuncto.2°caſu locũ hẽt iſti.ad ſena.ꝯſul.orphi.§.j.hodie fil̃ vocanẜ i portões viriles.vt i auc.de here.q̃ ab iteſta.de.§.ꝯſis.ꝛ i autẽtica.

defuncto.pal.3°caſu ꝑferẜ pẽ ꝛ mr̃ fratrib⁹ ꝯiũctis ex altera pte tñ.vt in auc.palle.defuncto ꝛc̃.4°caſu eſt opinio iter Bulgaꝝ ex vna pte ꝛ martinũ ꝛ ioãnẽ ꝑnib⁹ ex altera.vt in ſã alle.auc.defũcto.3°caſu ꝑncipali cuʒ tractaẜ de ſucceſſione collateraliũ aut ſunt frẽs vtriq̃ ꝯiũcti tñ ꝛ ſuccedũt.vt.ff.ꝺ ſuis ꝛ legit.here.l.j.§.vlti.aut ſuperſunt ꝯiũcti ex altera pte tñ.vt vterini tñ vl̃ ꝯſanguiei tñ.tũc aut ſupſũt ex legitimo nati mr̃imonio aut nõ.Si ꝑ^m tũc ſuccedũt.vt.C.ꝺ ſuis ꝛ legi.here.auc.poſt frẽs.Si 2^m aut ſunt ꝯiũcti ꝑ patrẽ tñ ꝛ nõ ſuccedũt:vt i auc.q mo.na.effi.ſui.§.filij.Si ꝑ mr̃eʒ ſuccedũt etiã ſpurij vl̃ ex vulgo q̃ſiti:vt.ff.vñ cogna.l.ij.Aut ſupſũt vterini tñ ꝛ ꝯſãguiei tãtũ:ꝛ tc̃ pariter ſuccedũt i bõis a ſe q̃ſitꝭ:q: cognatio hodie ab agnatõe ñ differt:vt i auc.poſt frẽs.pal.Sʒ i bõis q̃ſitis a pñe ꝑferunẜ cõſanguiei ꝛ i q̃ſitꝭ a mr̃e ꝑferunẜ vterini:vt.C.ꝺ ſuis ꝛ legi.here.l.ꝺ emãcipatis.Et i h nõ remãet illa lex icorrecta:aut ſupſũt vtriq̃ ꝯiũcti:q ꝯſãguiei tñ vel vterini tñ ꝑferũtur i vtrisq̃ q̃ſitꝭ:vt i auc.Itaq̃.C.cõia ꝺ ſucceſ.Nã duplici iure vtiẜ:vt i corpe.vñ ſumiẜ.Aut ſupſũt frẽs ꝛ filij fratrũ:ꝛ tc̃ ſuccedũt eadẽ diſtinctiõe ſuata vtriq̃ ꝯiũctoꝝ ꝛ ñ ꝯiũctoꝝ:vt i auc.Ceſſãte.C.ꝺ ſuis ꝛ legi.here.dic vt ibi.Ul ſupſunt ẽt nepotes frʒ vel vlteriores.ꝛ tc̃ q pot eſt i gradu potior erit i iure.auc.poſt frẽs.pal.ſm Dy.cui⁹ fuit h diſtictio paucis ꝑ Cy.additis q hãc põit ad lr̃am.C.cõia.de ſucceſ.i auc.Itaq̃.pall.Et dãẜ ſup.c.auc te.de ꝯceſ.ꝑbẽ.li.vj.Et dictis de ſucceſſiõe hereditaria talis oriẜ qõ.Utrũ ꝛ q ꝑferanẜ in ſucceſſiõe iter pueros fr̃is ex mr̃e tñ ex vna ꝛ iter pueros filie ſororis pñs vl̃ pueros filie fr̃is pñs aut pueros filij ſororis pñs pri⁹ ex altera.In hac qõne laidẽs caſus eſt tal.qdã.b.fuit frat ex pte mr̃is tñ cuiuſdã g.vxoris b.idẽ b.cũ qdã k.famula ſua gñauit duas filias i ſtatu ſoluto.ꝺ poſt ꝯxit b.cũ k.mr̃imo^m.ꝛ ipſa k.in celebratiõe mr̃imõij ſuas tenuit filias ſub mãtello.ſurgit ex h qõ an iſte filie ſint legitimate:ꝛ poſſint ſuccedere vl̃ ne.Et rñdeẜ q ſic.vʒ.q ſint legitimate ꝛ ſuccedũt ac ſi fuiſſent legitime a ꝑnci⁹ gnõnis.ſa.§.dubitatũ.i auc.ꝺ leeſt.nup.coll.ꝺ.Q: legitimati ꝑ ſubſequẽs mr̃imo^m hñt oẽs ſucceſſiões q̃s hñt illi q ſũt ab initio legitimi ꝛ nãles:ita dic Bar.i.§.dubitatũ.pal.fac ẽt.§.trib⁹.in auc.qui.mo.na.effi.ſui.ꝺ.reliquũ.col.vij.vbi dicit bar.q tales ſic legitimati efficiũẜ ꝑmogeniti ſiue poſtea alij libi naſcanẜ ex eodẽ mr̃i ſiue nõ:ꝛ ſuccedũt illis perſonis q̃b⁹ ſuccedũt illi qui ab initio legitimi nati fuerũt.fac ad h.l.cũ quis.C.ꝺ nat.li.ꝛ iſti.de nup.§.ſi.vbi glo.ſup vbo lr̃e dẽm.cũ gl.pe.Itẽ i.c.tãto.i ꝑn.q ſi.ſint legi.Et ad qõnẽ ꝑncipalẽ:q: i caſu pñti pueri filie ſororis pñs ꝛ pueri filij fr̃is pñs:ꝛ pueri filij ſororis pñs ſũt i eodẽ gdu.tũc filia fr̃is ex vna pte ꝑferẜ in ſucceſſiõe pueris ſupradictis.pʒ h.C.de legi.here.auc.poſt fratres:cũ ſi.vbi dĩ.Q ſi defũct⁹ nõ relinq̃t fratrẽ vel ſororẽ ex vtroq̃ parẽte nec eorũdẽ fr̃is ꝛ ſororis libos ex tunc ꝑferunẜ in ſucceſſiõe frẽs ꝛ ſorores ex vna pte ꝛ eorũdẽ libi:ꝛ ſũt i gdu viciniori q̃: pueri ſupradci.ſ.filie ſororis pñs:ꝛ pueri filie fr̃is pñs:ꝛ filij ſororis pñs:vt i auc.de here.ab inte.veni.§.reliquũ:ꝛ.§.illud pal.Idẽ dic bar.ꝛ ſali.in auc.poſt frẽs.pal.ꝛ ꝓbaẜ.C.de leg.here.in auc.poſt frẽs.ij.vbi hẽẜ q poſt fratres ꝛ ſorores ꝛ eoꝝ liberos ſuccedẽt ꝑ aliq ſm gradus ſuos:nã puer fratris ex vno parente eſt in 3°gradu ꝯſanguinitatis:ſed ſupradicti pueri ſunt in 4°gradu:ꝛ qui vicinior eſt in gradu ꝑfertur in ſucceſſione.ꝛ ꝛc̃.

¶ Suffragiũ eſt ꝓprie patrociniũ qꝺ preſtat aduocat⁹:aut cõſiliũ:vel ſeruitium.xij.q.ij.ſuffragia.Quandoq̃ ponitur pro ſalario quod debetur aduocato ſʒ Azo.C.de ſuffra.Quãq̃ eſt ꝯſenſus in ſcriptis redact⁹.ſ.cũ diciẜ

ego b.noīe p.ſplatū:ꝛ ſic ſumit ꝺ ele.c.ꝑpetuo.li.vj. Eſt ēt auxiliū deſcātiōis ꝑ aiab⁹ ſcm̄. Et ſic ſt q̈ttuoꝛ modi ſuffragādi ꝑ aiab⁹ ad q̄s oēs aliȷ̄ ducūt.ſ.oro bt̄oꝝ hoīȝ. ſiue amicoꝝ.ieiuniū.elyma.ꝛ ſacrm̄ altaris.vñ. Miſſa. ꝑces.dona.ieiunia q̈tuoꝛ iſta. Abſoluūt aīas q̄s purgāt detinet ignis.ꝺ h̄ vide glo.in.c.cū creatura.de cele.miſ.

¶ Sup.h̄ ꝑpō ꝺ ſuo ſignato ſignat in iure hypothecatio nē:ꝛ p h̄ ſi teſtatoꝛ legat annua.x.ſup tali fundo:ſenſus ē ꝙ ipm̄ fundū hypothecat ꝑ illo legato:ꝛ idē in ꝑmiſſiōe.nā hypotheca dr̄ ab hypos.i.ſb:ꝛ theſis poſitio q̄ſi ſuppō. Itē dictio ſup q̄nq̄ nō ſignat hypothecationē.q̄ſi.ſ.aliqd īpedit.vbi gr̄a. Cōcedo tibi.x.annua ſup tali re trāſſerēdo l re dn̄uȝ ex hac cā ꝑ trāſlationē dn̄ij īpedit hypotheca.vt i.l.pign⁹.ff.ꝺ re iudi. Itē dictio ſup q̄nq̄ ponit ꝑ de.vt in.c.ſup ſpoliatiōe.de oꝛdi.cog.c.ſup l̄ris ꝺ reſcrip.c.ſup eo.de elec.ꝛ ſic dicit Alexāder. Lū ſup eſt ꝑ de ꝛc̄. Q̄nq̄ ponit ꝑ ꝑpter.vt nota.in dictis iurib⁹.

¶ Suffragari.i.auxiliari. Inde dn̄r ſuffraganei.i.auxiliarij dyoceſanoꝝ ep̄oꝝ.de ele.c.ſuffragāeis.vbi ep̄i ſuffraganei dn̄r archiep̄i metropolitāi:ꝛ pn̄t eo tn̄ ꝯfirato nō dū ꝯſecrato nec palliato ꝺ mādato ei⁹ ꝯſecrari.vt ibi dr̄.

¶ Supinū h̄ȝ duos caſus tn̄ accuſatiuū ꝛ ablatiū.i abla tiuo ſignat t̄minū a quo.vt minoꝛ natu.vt in.l.iij.§.mi norē.ff.ꝺ mio.nā tp̄s legis ꝯputat a tp̄e natiuitatis vt a termio a q̄. Sed in accuſatiuo ſignat terminū ad quē. Rō.q: volūtas ꝺſuēti.ſ.ei obtēꝑari ē termin⁹ ad quē:ꝛ nec iſto caſu nec p̄cedēti ſignat ꝯditionē:q: nihil qḋ ſuſpēdi poſſit ſubeſt. Supinū ḡ i vtroq̄ cāu.ſ.accuſatio ꝛ ablatiuo ſūptū ꝺ ſe ſolo nō iportat ꝯditionē niſi addat ei v̄bū vl ꝑticipiū futuri tp̄is.vt vētur⁹ vl itur⁹.tūc eni ex adiūcto qḋ ꝯtinet euētū:ꝯditionē ſignabit:ſȝ nō ex ſuo ꝑpꝛio ſignato q̄ tn̄ ſignificat terminū a quo vel ad quē.

¶ Supficiales edes ſūt q̄ i ſolo ꝯducto vl empto ſūt poſite.q̄ꝝ ꝑpꝛietas ſeu ꝑꝑetas ciuili ꝛ nāli iure ei⁹ ē:c⁹ ē ſolū.vt.ff.ꝺ ſupficie.l.ij.vl edificia ſup ſoli facieȝ ſcā.puta q: dn̄s ſoli ex locatiōe ꝯceſſit ſup ſolū ſuū edificia fieri.

¶ Supficies.de ſupficie l rē actio. Re.ē.de actionibus.

¶ Suppellex ē domeſticū p̄rīſfamilias iſtrm̄ i q̄ ꝯtinent mēſe.ſciphi.cephalia.ſubſellia.cultra.impiria.vaſa vinaria.aq̄ria.pleues.aquaria.traba.vaſa eſtiuaria.vulgaria.ſ.ad certū offm̄ attributa ꝛ cetera iſtr̄a dom⁹.vt ſcribit pōponi⁹. Dr̄ aūt ſuppellex vt labeo ait:q: hi qi legatiōe mittebant ſecū ſuppellectiles ꝺpoꝛtabāt.vt i.l.labeo.ff. de ſuppelle.lega. Que aūt cōꝑhēdāt ſub vocabulo ſuppellectilis determinat Bal.in.l.in legatis.C.de lega.

¶ Supplicarij dn̄r q ad aliqḋ delictū enoꝛme in publicū deuoluitur erariū q̄ deuolutio dr̄ bonoꝝ publicatio.

¶ Supplicatio.eſt petitio venie ꝑoꝛis erroꝛis. Uel eſt q̄dā benignitatis ipſius ſupioꝛis iploꝛatio. Et ponūtur tres drie īter ſupplicationē ꝛ appellationē. vt i glo.in.c.ex litteris de in inte.reſti. Et ſumit ſupplicatio ſtricte ꝑ ea q̄ poꝛrigit aduerſus ſniam q̄ petit reuocari. q̄uis alrs capiat large pꝛo ql̄ȝ p̄cū poꝛrectione. Et ponit But. quartā drīaȝ:q: nō lȝ tertio appellare:ſȝ bn̄ lȝ tertio ſupplicare.quā drīaȝ Jo.an.quē ſeqtur Bar.repꝛobat dicēs But.erraſſe:q: ſi itelligit ꝙ poſt duas ſupplicatiōes tertia admittit.tūc ē ꝯ caſum.l.ſi aduerſus.C.de p̄ci.īpe.offe.ſi vo itelligit ꝙ poſt duas ſniās latas i cā appellatiōis licet poſtea loco tertie ſnie facē ſupplicationē:ēt falſū ē:q: q̄ſi nō lȝ tertia vice appellare nec licebit ſupplicare. Alia drīa.lȝ l appellatōe a ſnia diffinitiua ſec⁹ tn̄ i iterlocutoꝛia nō ſit nece exꝑmi cām aliquā:tn̄ i ſupplicatione necio apponit cā ſaltē coloꝛata.alrs ſupioꝛ nō dȝ admittere ſupplicationē. Itē drnt:q: ſolus p̄ncepſ ſupioꝛ ꝯcedere h̄ȝ ſupplicationē ſȝ appellatio ēt ſit ab iferioꝛi.

Surreptio ē repētina ꝛ ſeſtis alic⁹ falſitatis ſuggeſtio.

Et dr̄ a ſub ꝛ repo.de h̄ notat in.c.ſup l̄ris.de reſcriptis.

¶ Suſpēſio excōicatio ꝛ exiliū drūt:q: p̄t ſuſpēſus ſine pcō cōicare alijs hoīb⁹ꝛ alij ſibi.ſec⁹ i excōicatiōe ꝛ exilio:q̄ tn̄ drūt īter ſe:q: excōicat⁹ p̄t manere i ciuitate.lȝ ꝑuet hoīuȝ cōiōe:ſȝ i exiliū miſſus repellit tā a ciuitate q̄ꝫ a cōione hoīuȝ:ꝛ ſuſpēſus celebꝛās ꝑpetuo ꝺpōi dȝ.c.clericoꝝ.ꝺ vi.ꝛ ho.cle.ꝛ.c.clerici.ꝛ latoꝛis.ꝺ cle.excō.mini.

¶ Suſpēſuȝ dr̄ id qḋ excedit domos vl vltra eas extēditur. Q̄ꝺ ſi ceciderit ꝛ alicui nocuerit vel dānū itulerit i via publica eūti tenebitur dn̄s dom⁹ illi⁹ ꝺ q̄ dānū illatū eſt:vt.ff.de his que deiec.vel effu.per totum.

¶ Suſpectus dicitur qui nō ex fide adminiſtrat. vt iſti. de ſuſpec.tuto.§.ſuſpectus.

¶ Suus ħs dicat. Lū dr̄ ħs ꝑſeq̄ iniuriā ſuoꝝ.vide l.c. ꝺ cetero.ꝺ teſt.ꝛ i.l.ſi femina.C.ad turpi.nā dr̄ ille q ēt admittit ad ſucceſſionē ab īteſtato ſiue iure agnatōis:ſiue cog̃tōis.de q̄ āt i.l.negāda.C.q accu.nō poſ.canōizatā.iij.q.xj.c.negāda. Bal.ꝛ moderni dn̄t illū eē ſuū ꝑ q̄ p̄t quis agere ſine mādato cuȝ ſola cautiōe de rato.vt ſunt oēs agnati cognati filij libti pꝛoni ꝛc̄. Cōtra q̄s nō pōt ħs ꝯpelli teſtificari i cā crimiali.vt notat in.c.de cetero. pal. Itē alr capit cū quis dr̄ eē ſu⁹.i.ſue mētis vel apud ſe.vt in.l.ſulcini⁹.§.adeo āt latitatio.ff.q ꝛ ex qui.cau.in po.ꝛ ē ibi pulcher modus loquēdi ꝙ furioſus ebrius dormiens pupillus ꝛc̄.dr̄ nō eſſe ſu⁹.nec patit vēditionē.alias vēdicationē de q̄ ibi. Nā nō ſe occultat qui ſuus nō eſt.vt in.§.adeo.pal. Itē ſuū eſt v̄bū ambiguū. Jō dicēs ſuū nō eſſe adijcere dȝ neq̄ ſibi cōe.ff.de v̄bo.ſig.l.pupillus in ſi.ꝛc̄.ꝛ ſi qḋ cōe eſt meū dici pōt.vt.l. ſerui electio.§.adeo.ff.de lega.j.

De Ta

Tabellarius ſiue tabellio. Eſt publica ꝑſona ſacrāmēto aſtricta in ciuitate vt rōnes ꝛ acta in foꝛmā publicā redigat:a pꝛincipe ad h̄ offm̄ ꝺputat⁹ꝛ ꝯfirmat⁹. Uel ſic.eſt ꝑſona publica h̄ns offm̄ ſcribēdi iſtr̄a ſup ꝯctib⁹ vel alijs reb⁹ ad faciendū fidē ſup eiſdē:ꝛ tabellionatus offm̄ ꝑ bn̄ficij ſubtractionē appellatiōe poſtpoſita īterdici dȝ clericis i ſacris oꝛdib⁹ ꝯſtitutis.c.ſic̄.T.ne.cl.vel mo. Et dat ibi gl. rōnē:q: gen⁹ negociatōis ē. Et finalr tȝ gl.ꝙ i cā eccliaſtica vl ſpūali pōt exercere offm̄.vt.c.q̄m de ꝑba.ꝛ.27. q.2.Multoꝝ. Itē tabellio dȝ eē reqſit⁹ ꝛ rogatus vt in Spe.ꝺ iſtru.edi.§.ij.v̄.Sȝ pōe.ꝛ.§.iij.i p⁹colū.vt ē glo.i v̄bo reqſitis.i cle.romana.de iu.iu. Itē tabellio ꝯpellit ꝯficere iſtr̄a ſi roget. Sȝ pone mādato ſupioꝛis nō vult ꝯficere qd erit: Rn̄det ꝙ ꝑuat offō tabellionat⁹ ſȝ bal.i.l.ꝑuidēdū.C.ꝺ poſt. Et ē rō:q: ē ſu⁹ public⁹.h̄ tn̄ limitat niſi vna cū offō notariat⁹ h̄eat aliḋ offm̄ ꝯnexū:ꝛ illud ꝑ q̄nquēniū exercuerit.ꝛc̄.ii.iuit⁹ rogari nō p̄t. Caſus ē vnic⁹ ꝛ ſinglaris vt ibi notat āgel⁹ i.l.j.C.ꝺ tabu.li.x. Sȝ q̄rit vtꝝ tabellio q̄ncūq̄ vult poſſit r̄nuciare offō tabellionat⁹:r̄ndet ꝙ nō.rō.q: nemo p̄t renūciare ſuo offō niſi i man⁹ ſupioꝛis ꝯcedēt.j.l.legātj.ff.ꝺ of.p̄ſi.c.admonet.ꝺ re.ꝛ.c.qḋ i dubijs.e.ti. Bal.ad h̄ idūc.l.filijs.ff.ꝺ fur. Itē q̄rit an tabellioī cui tp̄e rogat⁹ fuit ſolutū ꝺ mercede ꝯfectiōis iſtr̄i:debeat iterꝝ ſolui q̄ſi po velit h̄re copiā iſtr̄i. Rn̄det ꝙ ſic.glo.ē no.i l.ſi.§.exēplaria.C.ꝺ p̄n.agere.i re.li.xij.qḋ eſt mēti tenēdū ſȝ Lo.ꝺ roma.q: q̄tidiani. Cetera q̄ꝯ pl̄a vide.ē.ꝺ J.ꝛ N. Et q̄t ꝑſōis equaleat tabellio i fide ſcriptis adhibēda.ē gl.i v̄bo duos viros.i.c.q̄m ꝯ falſaȝ.de ꝑba. Et nō lȝ ſacerdos nō debeat exercere offm̄ tabellionat⁹.c.ſic̄ te.pal.tn̄ ſi ꝯficit valet. ſȝ bar.i.l.vniuerſis.C.de cdē. Sȝ pone ſacerdos ſcribit legatū ſue eccleſie vt tabellio:an talis ſcriptura valeat ꝛ ꝑbet.reſpōdetur ꝙ ſic.c.cum inter nos.de re.iudi. vbi

determinatio.an.⁊ ꝓbatur:q: pōt eē teſtis.c.ꝑuenit⁹.ꝺ teſt.nō ob.ꝙ pr̄ nō pōt ꝯficere iſtr̄ꝫ ꝓ filio.vt eſt glo.ſin gularis.i.l.ipuberis.§.j.ff.de fal.q: nō eſt eadē rō i pr̄e ⁊ ſacerdote.Jtē puniſ tabellio q accipit aliqd ēt a ſpōte ſol uēte vltra ꝓp:ũ ſalariũ:ſm bal.i auc.ſꝫ hodie.C.ꝺ epi.⁊ cle.Jtē ſcribēs falſũ iſtr̄ꝫ immunitatis dꝫ puniri pena ignis.caſus i.l.j.C.de mu.ꝯceſ.li.x.Et ſcribēs illicitũ iſtr̄ꝫ ꝑdit manũ.c.i ꝑiale.§.ſcriba.ꝺ ꝓhibi.alie.ꝑ Federi. Jtē ſcribēs iſtr̄ꝫ vſurariũ ē piur⁹ ⁊ nō pt̄ ampli⁹ ꝯficere:⁊ pt̄ ꝓnũciari īfamis ſꝫ hoſt.i ſum.ꝺ vſur.i ſi.§.ſi.vſ.qd de notario.⁊ Archidia.de hoc.xxxviij.diſ.c.ſicut.

℄ Tabularij etiam ſm Accur.ſunt qui faciendis publicis inſtr̄is publice ꝯſtunt in ſingulis ciuitatibus.Reg.ꝺ.Scribe.⁊.xxxvj.q.iij.§.pōt.ad ſi.⁊.C.de tabu.li.x.

℄ Tabernarius dr̄ qui tabernā exercet:vinũ vendens.

℄ Tabule teſtamēti ide vocate ſūt:q: añ cartaꝝ vſũ i tabulis tā teſta⁹ ꝗ̄ꝫ epl̄e ſcribebāſ.ꝗ̄ꝝ portitores tabularij vocabāſ ſꝫ Jſi.li.v.Et table teſti ꝓpe ſūt teſtũ editũ in ſcripti ſigtũ ⁊ ꝯſcrĩ.Sꝫ abuſiue ēt illa teſt⁹ vl̄ tablās appellam⁹ q̄ falſa ſūt ⁊ illicita ſꝫ azo.i ſũ.C.ꝺ re.tabu.exhi.

℄ Taciturnitas ē qñqꝫ blida ꝓ ꝯfeſſiōe.Etiāqñꝫ tacitũ hētur ꝓ exp̄ſſo.ff.ſi cer.pe.l.cũ qd.⁊.c.q̄ñ.ꝺ offi.dele.

℄ Tacere.ħ vbũ de ſe nec ſignat ꝯſenſuꝫ:nec diſſenſuꝫ:ſꝫ tꝫ me^m.vñ no.ꝙ ē dare ꝯſenſũ diſſenſũ ⁊ me^m:qꝺ nō eſt ꝯſenſus:nec diſſenſus:vel alr̄.nā hēmus velle ⁊ nolle ⁊ mediũ qꝺ nō ē velle:nec nolle.nā velle ē ꝯſentire.nolle ē diſſētire ſiue reſiſtere ꝑ motũ animi.vñ i vtriſqꝫ.ſ.velle ⁊ nolle ē mot⁹ aimi ad ħ qꝺ vult vel nō⁹ vult.i.reſiſtit.Sꝫ ñ velle.ſiue nō nolle ē cũ nullꝰ ē mot⁹ aimi ad vnũ vl̄ ad aliꝺ ꝓ.vel ꝯ.facit.l.j.i.§.ſciaꝫ.ff.ꝺ tributa.act.vbi dicit vulpi.Sciaꝫ ħ cā accip.m⁹ q̄ hꝫ volũtatem.Sꝫ vt ego puto nō volũtatē:ſꝫ paciētiā.nō.n.velle dꝫ dñs:ſꝫ ñ nolle.ſi igr̄ ſcierit:⁊ nō ꝓteſtāſ ⁊ nō ꝯdiē.teneſ tributoria actiōe.ſi vō diſſentit ñ teneſ illa actōe.teneſ āt ſi ꝯſentiaut ſi ñ ꝯſentir.ſi tñ nō diſſentit.vt ibi dr̄.Seqſ ꝙ tacere ꝺ ſe nec ꝯſenſuꝫ nec diſſenſuꝫ ſignat.Qñqꝫ aũt ſic.qñ ſignat aliud ſtipto q̄uis ꝓbabili me⁹ ꝯcludiſ tacētēꝫ ꝯſentire vel diſſentire.v.gr̄a.Fcā locatiōe ꝑdij ruſtici vl̄ qꝫ ad ānũ.finito āno tacēte locatore ꝯductor remāet in fundo.ꝯcludiſ rē recōduxiſſe ꝓ alio āno:⁊ ſi ꝑ⁹ locatio erat ad mai⁹ tꝑs.puta qnquēniũ.2⁹ vr̄ fcā tñ ꝓ illo āno. Jn ꝑdijs ēt vrbanis vr̄ fcā noua locatio:ſꝫ alr̄ q̄ꝫ i ruſticis:q: tñ ꝓ tꝑe q̄ ibi hītaſ.niſi ꝑ⁹ locatio eēt fcā in ſcriptis:q: tc̄ 2ª nō vr̄ fieri:eo ꝙ nulla ſcriptura īteruenit q̄ vr̄ regri ſic in ꝑ⁹.l.itē q̄rif.§.ſi.ff.ꝺ loca.⁊ ꝯduc.Pꝫ ḡ ex ħ ꝙ tacēs hr̄ ꝓ ꝯſentiēte.rō ſumiſ ex ſcīa ⁊ patiētia inhabitatiōis.Sꝫ ibi.fcā locatiōe ad ānũ.ſi i fine āni locator efficiſ furioſus:⁊ eo exñte furioſo āno finito ꝯductor remāet:diē tex.ꝙ ꝯductio nō renouaſ:⁊ ſic tacere non ſignat ꝯſenſuꝫ.l.cũ ad certa.ff.locati:q: nō pōt ꝯcludi in furioſo ꝯſenſus.certũ ē.n.ꝙ nō hꝫ ꝯſenſuꝫ ſaltē validũ ad diſponēdũ mĩ⁹ et patientia ſua ꝯcludiſ.Et lꝫ ex ꝑte ꝯductoris remanētis bñ ꝯcludaſ ꝯſenſus:nō tñ ſufficit ad ꝯctũ niſi ꝯcurrēte ꝯſenſu ꝑoris locatoris:q nō cōcurrit pp ſauorē.Jtē pr̄ ꝓ dote dotalitio noīe filie pōt agere ſi filia ñ diſſētit.Et ſi filia ē furioſa pt̄ agere:q: tc̄ nō diſſentit:lꝫ ēt ñ ꝯſentiat.l.ij.§.volũtate.ff.ſolu.mat. Nec ob.tex.ibi dicēs:ꝙ crediſ ꝯſentire:q: dꝫ itelli ꝙ viſile ē ꝙ ꝯſentiret ſi furioſa nō eēt vel cēſeſ ꝯſentire q̄ ad effcm̃:q: q̄ ad māꝫ ill⁹.§.idē ē effect⁹ ſi⁹ iā ñ diſſentire ⁊ eā ꝯſentire:cũ vtroqꝫ caſu pr̄ agere poſſit:lꝫ q̄ ad rei vitatē nō ꝯſentiat nec diſſētiat.Jtē res aio furādi ſurripitur tacēti:⁊ pone abñti.ħ tacere nō ſignat ꝯſenſuꝫ nec diſſenſũ:q: nihil mouet aiuꝫ ad ꝯſenſuꝫ vel diſſenſũ:⁊ tñ ħ nō ipedit furtũ ꝯmitti.lꝫ furtũ dicat ꝯctatio rei aliene dño iuito:ſꝫ ſubaudi vl̄ nō volēti.pꝫ q: furioſo dño fieri pōt

Ta.

furtũ:lꝫ vere iuitus nō ſit:ſꝫ vere nō volēs ē.Nec ob.§.vetare.i.l.ꝗ ꝑhas.ff.de fur.vbi dr̄.Uetare dr̄ qui nō conſentit.vt.ꝺ.ꝺ filia furio.q: vetare vr̄ q̄ ad effcm̃.vel dr̄ ꝙ re vera diſſentit diſſenſu gnāli q̄ quilibet vult res ſuas retinere ⁊ nō ſurripi.⁊ diſſentit ſibi eas auferri:⁊ iſte diſſenſus qui ſemel ſuit i aio ſemꝑ vr̄ ꝑſeuerare:⁊ ḡ abſens dormiēs ignorās furioſus diſſentire vr̄ diſſenſu gnāli:⁊ veniente caſu ꝑticulari habeſ ꝓ ꝑticulariter diſſentiē te:⁊ ſic in furto nec̄io nō requiriſ volũtas vel diſſēſus:ſed ſufficit nō ꝯſenſus.vt pꝫ i ſemꝑ furioſo ⁊ i iſante qui nūq̄ꝫ hūerūt motũ aimi i diſſenſum.Jtē ſi frater vn⁹ rē cōēꝫ cũ alio fr̄e ſuo ipſo ꝑñte ⁊ tacēte donat vxori ſue.l. donatio alter fr̄ tacēs vr̄ ꝯſentire.Et ſic valet donatio ꝓ donātis ꝑte illi⁹ tacētis ⁊ nō ꝓ ꝑte donātis:q: iter viꝝ ⁊ vxores ē.vt i.l.Si fr̄⁹ cōis.ff.ꝺ dona.inter vi.⁊ vxo.Jtē ſi ſciēte creditore ⁊ tacēte ꝺbitor vēdit pigī⁹ nō iō vr̄ creditor pign⁹ remittere.l.ſic̄.§.ñ vr̄.ff.q.mo.pig.vel hypothe.ſol.q: ex illo actu nō pōt iferri ꝯſenſus creditoris i iure pignris:nec ex illo actu ius creditoris lediſ.Jtē ſi vēdis fundũ in q̄ habeo ius ſuitutis paritater dñus.

℄ Tacite itellcm̃ diuerſimode capitur in iure.ſ.ꝑ modũ diſpōnis ꝯditōis:vel alr̄ ꝓut ex diuerſificatōe ſignati vl̄ clauſula ꝯcludiſ.v.gr̄a.in ꝯctu ſocietatis facta ꝯuētiōe ꝙ vn⁹ ſocioꝝ hēat duas ꝑtes lucri:itelligiſ etiaꝫ tacite ꝙ hēat duas ꝑtes dāni.Et ħ tacite itellcm̃ capiſ ꝑ modũ diſpōnis ſeu ꝯuētiōis.vt in.§.illud.iſti.de ſoc.Et ſumiſ ſignatũ ex eq̄li mēte paciſcētiũ i tacito ⁊ exp̄ſſo.Jtē ibi ꝯcedēdo aque hauſtũ itelligiſ ꝯcedi iter ad illũ.Et hoc tacite itellcm̃ ſumiſ etiā ꝑ modũ diſpōnis:ſꝫ nō ꝑncipalr̄ ſed acceſſorie ſeu ꝯſecutiue.vt in.l.iij.ff.ꝺ ſ.ru.ꝑ.Rō.q: in itinere nulla eſt vtilitas niſi inq̄ꝫtũ deſeruit ad aq̄ hauſtũ.Jtē ibi.ꝓmitto ꝑtũ filie:vl̄ fructũ fūdi:intelligiſ ſi naſcāſ.l.iterdũ.ff.ꝺ v.ob.q: niſi naſcitur nihil eſt in legato vel ꝯuentiōe:⁊ ſic vtilis eē nō pōt.Jtē ibi.ꝺbitũ ſub ꝯditōe acceptũ ferſ ſimꝑ:itelliſ tacite ſi ꝯditio debiti extiterit q̄ ad effcm̃ acceptilatōis ſi q̄ ad diſpōnē.vt.l.Sub ꝯditōe.ff.de accepti.Jtē ibi.ꝓmitto tibi.x.intelligiſ ſi petieris nō ꝑ modũ ꝯditōis ſꝫ ꝑ modũ āmonitiōis ⁊ iterpellatiōis vt añ nō ſim in mora poſtea ſic.l.ſi cũ petieris.ff.ꝺ v.ob.iūcta.l.mora.ff.de vſu.Rō.q: debitor nō ē in mora retinēdo debitũ volēte creditore:ſꝫ eo iuito qñ ſit iterpellatio.Jtē vbi patron⁹ opas ſtipulaſ a libto ſimpr̄ itelligiſ cũ ſuerit idicte q̄ adiectio requiriſ in opis:ſicut in alis ſtipulatiōe intelligitur cũ petieris:⁊ eſt rō:q: patronus ſtipulatur opas ad vtilitatē ſuam.

℄ Tacite inee.multipr̄ ꝯtingit.vbi gr̄a.ꝯuenio cũ ꝺpoſitario ꝙ pp amiſſionē rei ꝺpoſite ñ agā ꝯ ipꝫ:i iſta ꝯuētiōe tacite ieſt vl̄ ꝯtineſ remiſſio:q: ſi ꝑ dolũ ꝑdidit agere nō poſſũ depoſiti:ſꝫ pono.facio ꝯuētionē ꝙ ñ agā de dolo.diē tex.ꝙ nō valet ꝯuētio.Et ſic valet tacita remiſſio:⁊ exp̄ſſa nō.l.Si vn⁹.§.illud.ff.ꝺ pac.Et ſic exp̄ſſio eoꝝ q̄ tacite iſūt nihil ibi opaſ.iō q: exp̄ſſũ alr̄ ſignat:q: in ꝑ.caſu ſignaſ remiſſio doli non ſimpr̄ ſed ꝓut ꝯtinetur in obligatōe ſiue actōe depoſiti.Jō ꝓ dolo nō pt̄ agi actione depoſiti ſed alia actōe.ſ.rei vēdicatiōe:q: dolo deſijt poſſidere vel actione de dolo.Sed i ſcꝺo caſu dolus ſimpr̄ remittiſ.Et ſic ſi ꝯuētio teneret nō poſſet ꝓ dolo agi aliq̄ actiōe:⁊ ſic remaneret ipunitꝰ.Jō nō tenet cōuētio:q: dareſ occaſio deliquēdi.vt.l.ꝯuenire.ff.ꝺ pac.do.Jtē ibi ꝯcedo rē ꝑcario ſimplr̄:tacite itelliſ ꝙ durat donec voluero ſiue reuocauero.l.j.ꝺ ꝑcario.ff.Etiā morte mea nō finitur.l.iiij.ff.locati:q: i ꝑcario ſimꝑ ꝯceſſo itelligiſ volũtas.ſ.ꝙ ꝑ volũtatē ꝯriā ſiue reuocationem nō ꝑſeueret ⁊ ꝙ ꝑſeueret donec reuoceſ:ſꝫ morte nō reuocatur igitur ꝑſeuerat.Sed qñ ꝯceditur q̄ꝫdiu concedēs voluerit.tūc ſignat ꝙ durat quādiu volũtas adeſt

Sȝ morte quis deſinit velle. Jō tunc finitur precariuȝ. Jtē ibi iudex ꝯdēnat quē pena capitis ſiue deportatōis ad quā tacite ſequit̃ pena adēptōis bonoꝝ. Pone ꝯdēnatus appellat. pēdēte appellatiōe morit̃. Tūc morte illius pena ꝑncipalis. ſ. deportatōis tollit̃ ⁊ ēt acceſſoria. ſ. adēptio bonoꝝ. vt i. l. iij. C. ſi pē. app. mors īterue. Ratio. q2 tacitū itelligit̃ acceſſorie ⁊ ꝯſecutiue. mō ſublato ꝑncipali expͥſſo auferť ⁊ acceſſoriū. Sȝ dū duo expͥmūtur q̄ ambo ꝑncipalia ſunt: ad ſublationē vni⁹ nō auferť aliud: ſic dū pena īponit̃ in duob⁹ factis ⁊ vtrūq̧ eſt eque pn̄⁹. Alij dn̄t q̧ ēt i iſto caſu pena adēptōis tollať: q2 expͥſſio vt dicis nō fit niſi ad maiorē declarationem. Etiā pene i dubio ſunt molliēde. de pe. di. j. §. pene. licet forte ſec⁹ i vſuris. Eſt tn̄ in arbitrio iudicis cui⁹ mēs attēdi dȝ: q2 ſm̄ ei⁹ mētē vel arbitriū morte finitur vel non. Jtē vbi lego alicui ſimp' itelligit̃ pn̄ti die: ⁊ ſi ex ꝑmo in pn̄ti die. tūc ſigñat qd̄ vba ſonāt. ſ. q̧ p̄ns dies iſti legato apponit̃: ⁊ h̄ expreſſio ſi illud nō eſſet nihil operetur aliud q̄ȝ tacitū: nec aliud tacitū q̄ȝ expͥſſuȝ. Sed ex clauſula poſtea appoſita. ſ. legata qb⁹ dies nō ē appoſit⁹ volo ſolui ānua bina trina die: aliud ſigñat i tacito: aliud i expͥſſo: q2 ex tacito cui clauſula appo⁹ nō eſt vel dies ex clauſula ſecuta debent̃ ānua bina. Jn expͥſſo vbi dies ē appoſit⁹ dicēdo pn̄ti die ad ipȝ legatū ꝑdicta clauſula ñ referť: q2 iſti legato dies ē appo⁹. vbi aūt tacite itellit̃ ñ eſt appoſit⁹: lȝ idē opareť ſi aliud ñ ſeq̄reť. Sȝ ſi dicat legata qb⁹ appoſui vbū pure volo ſolui poſt ānū. tc̄ opať q̧ legatū relictū pure h̄ vbo expͥſſo debeať poſt annum vt legatū ſimp' relictū debeť ſtatiȝ: q2 h̄ ē mēs teſtatoris ſigñata ex vbis. Jtē ibi. lego tibi pure. intellit̃ ſi volueris. h̄ tn̄ nō fac̄ legatū ꝯditōale: nec īpedit trāſmiſſionē legati ſi legatari⁹ an̄ morit̃: ⁊ tn̄ expͥmēdo h̄ i legato dicēdo. lego tibi pure ſi volueris legatū ē ꝯditōale. l. ſi ita expͥſſuȝ. ff. d ꝯdi. ⁊ demō. Jtē ibi. Filiū meū exheredo. itelligitur tacite ꝯditio ſi heres adierit: ſȝ pone q̧ h̄ ꝯditio expͥmať. dic̄ tex. q̧ exheredatio vitiať. l. ſi q̄s. de her. iſti. Rō ſm̄ doc. q2 alr̄ itelligit̃ ⁊ alr̄ expͥmit̃. nā intelligit̃ q̄ ad effectum. ſ. vt exheredatio h̄eat effcm̄ ſi heres adierit. nō aūt itellit̃ q̧ exheredatio ſit ꝯditiōalis: ſȝ qñ expͥmit̃. tūc refertur ad diſpōnē: ⁊ ſic exheredatio ē ꝯditiōalis. iō vitiať: q2 ē act⁹ q nō recipit ꝯditionē. p. c. act⁹ legitimi. de reg. li. vj. Et eſt rō diuerſitatis i legato ⁊ i exheredatiōe: q2 viſilr nō vȝ teſtatorē legatū velle facere ꝯditiōale per expͥſſionē illi⁹ ꝯditiōis. ſi heres adierit. ſi apponať illa. ſec⁹ in exheredatiōe quā teſtator vȝ velle facere ꝯditiōalē dū apponit ꝯditionē talē vt magis reſtringatur. Sed p appōnē ꝯditiōis vitiatur lege poſitiua. iō nō valet. cōditio q̄ expͥſſa ad diſpōnē vitiat: ſȝ tacite itellecta ad effectū nō vitiat: ēt qñ appet de mēte expͥmentis q̧ p expͥſſionē vult aliud ſigñare. ſ. facere actū ꝯditiōalē qui nō eſt ꝯditionalis ex tacito itellectu. tūc actus eſt ꝯditionalis: q2 expͥmens hoc vult: qui ad hoc ꝯditionē expͥmit: ⁊ ſic tūc legatū relictū ſi heres adierit eſt ꝯditiōale: ⁊ viſimile eſt q̧ ꝯditio expͥmatur: ſicut itelligitur ad maiorem declaratiōnē: ⁊ ſic lȝ act⁹ non recipiat ꝯditionē. p illā tn̄ expͥſſionē nō dȝ vitiari: q2 ſolū qd̄ tacite ineſt expͥmitur: ⁊ lex poſitiua nō admittēs ꝯditionē vȝ itelligi de cōditiōe ex̄nea: ⁊ nō de illa que ineſt q̄ exprimitur ex abūdāti. Sic etiā exheredatio pōt eē ꝯditiōalis qñ teſtator ſic voluit: ſȝ q2 nō recipit ꝯditionē viciať: etiaȝ acceptilatio erit ꝯditōalis pp volūtatē acceptū ferētis: ſȝ q2 etiā nō recipit ꝯditionē vitiať. Et ita i his dȝ attēdi mēs diſpōnētis: ⁊ ſuari qd̄ vult: ⁊ prout vult: niſi vbi lex poſitiua h̄ ipedit. Jtē vbi iudex dat tutorē pupillo ſimp' itelligit̃ tacite q̧ miniſtret ſi ſati'dederit. Sȝ pono q̧ iudex i dādo tutorē h̄ expͥmat. dic̄ tex. q̧ valȝ datio: ⁊ eo mō itelli-

tur q̄ expͥmit̃. l. mutuo. §. hāc aūt. ff. de tu. Et hec. l. facit p ꝑdictis. Et ē rō h⁹ legis: q2 viſilr expͥmitur: ſicut itelligit̃ in dubio h̄ iucto q̧ ſi faceret ꝯditionē act⁹ vitiaretur qd̄ nō eſt dōȝ i dubio: maxie i hoc caſu pp piculū qd̄ pupillo imineret ſi tutoris datio nō teneret. Jtē ibi. ꝑmitto. x. ſimplr̄ intelligitur tacite q̧ ſoluā cū petieris. expͥſſe dic̄ tex. q̧ idē ſigñat nec aliud opať. vt. l. ſi cū petieris. ff. d v. ob. q2 ē itelligit̃ ſic expͥmit̃: nec hȝ aliud ſigñatū q̄ȝ expͥſſū ex cōi mō itellidi. Sȝ ibi. lego illi ſi capitoliū aſcēderit hec ꝯditio tacite ꝯtinetur ſi voluerit: q2 volēs aſcēdit: ⁊ tn̄ expͥmēdo hāc ꝯditionē aliō opať: q2 legatū viciatur: qd̄ nō viciaretur tacite itellecta. l. nōnūq̄ȝ. ff. d cō. ⁊ demō. Et ē rō. q2 aliud ſigñat ꝯditio ſi aſcēderit ⁊ ſi voluerit. nā legādo ſub ꝯditiōe expͥſſa ſi voluerit legatū ponit̃ i ſua libera ⁊ mera volūtate. iō viciatur p legē poſitiuā ſtatuētē q̧ legatū nō poſſit poni i liba volūtate. ſec⁹ in illa ꝯditiōe ſi aſcēderit: q2 ſi aſcēdit ſiue libe volēs ſiue nō: tn̄ ꝯditio ipletur: ⁊ ſic de alijs exēplis.

Tacitū ꝓpe ⁊ vere dī qd̄ nullaten⁹ eſt expͥſſuȝ: ⁊ h̄ i iure nihil ſigñat: eo q̧ non eſt ſigñatuȝ eius. nec apparet. Dī aūt i iure expͥſſuȝ qd̄ nō alr̄ q̄ȝ vbis expͥſſuȝ ē. nā iter mōs ſigñandi vba obtinēt ꝑncipatū. iō vbis expͥſſuȝ dī vere expͥſſum: ⁊ qd̄ dico vbis idē dico ſcriptis: q2 illa cōtin ēt vba. Alr̄ aūt expreſſum q̄ȝ vbis dī tacitū ad dr̄iaȝ expͥſſi vbis. Et h̄ ē tacitū iuris qd̄ nō eſt expͥſſū vbis. v. gr̄a. Mutuatū doliū vini. nō expͥmit̃ q̧ reddať vinum eiuſdē bōitat). h̄ tn̄ tacite itellit̃. l. cū qd̄. ff. ſi cer. pe. ⁊ ſumit̃ rō ex nā mutui: cui⁹ ē q̧ res reddať q̄ eadē i valore cū mutuata eē cēſeť: h̄ eſt ſi eſt eiuſdē nāe ⁊ bonitatis. h̄ tacite intellectū idē ſigñat ⁊ opať ac ſi eſſet vbis expreſſuȝ. l. cū qd̄ ꝑalle.

Taxare ē idē qd̄ eſtimare.

Tanq̄ȝ eſt nota ſilitudinis. c. ſolite. de ma. ⁊ obe. aliq̄ñ nota veritatis. c. ex parte. de ſponſa.

Talis. ſ. ille. C. de ſumma tri. ⁊ fide catho. l. j.

De Te

Teatrū ē loc⁹ in ciuitate cōis ⁊ public⁹ ad ſpectacula. ⁊ dī a theorādo. ſ. iſpiciēdo vt in foro vel palatio cōi.

Tegule ſunt q̄ lateres. differūt tamē: q2 tegule dicūt̃ a tego quaſi tegētes ⁊ nō ſūt cocte: ſȝ ligna ſub laterib⁹ poſita pro coꝝ ſuſtētatione. Sȝ lateres funduntur ex lapidib⁹ ⁊ archilla ⁊ coquuntur.

Telū nō dī tantū qd̄ ab arcu mittit̃: ſed etiaȝ qd̄ a manu: eo q̧ in longū mittatur. q̄ lapis lignū ferrū nomine teli ꝯtinētur. tex. eſt inſti. de pub. iudi. §. telū aūt ſm̄ Gy. interpretatione legis. xij. tabu.

Telū grece tributū dī latine. Jnde teoloniū idē eſt qd̄ tributū. Et etiā dī locus in quo exigit̃.

Teolonarius dī qui exigit teoloniū.

Temulēta eſt ebrietas. l. vnica. C. ſi q̄s imper. male.

Tēplarij ſūt ꝑceptores vl̄ cōmēdatarij ⁊ pſone religioſe. vt cle. d reli. domi. ⁊ cle. cū ex eo. de ſen. ex. p Jo. an. in rubr. d regula. ⁊ c. Eccl'ia ſcē marie. d ꝯſti. tales deputāt̃ ad adminiſtrationē eccl'iaſticā. Et ſic pn̄t agere ⁊ defendere iura eccl'ie. vt clem̄. j. d reſcrip. Et pn̄t ēt eē pſone icognite de lōgin q̄s ptib⁹. c. Cū deputati. d iudi. ⁊ q̄ñq̧ eligunt̃ ⁊ h̄n̄t eccleſias parochiales: ⁊ ſic auc̄tās dioceſani dȝ iteruenire. fac̄. c. vnicū. d capel. mona. li. vj. ⁊ notať in dicta cle. de reſcrip. q̄ñq̧ nō h̄n̄t eccl'ias parochiales: ⁊ ſui maiores h̄n̄t eos deputare ⁊ inſtituere ꝑter ꝯſenſum dyoceſani. Et ſȝ Jnno. i dignitate ꝯpant̃ iſtitorib⁹. c. qd̄ qbuſdā. d fideiuſſor. q2 iſtāt negocijs ſibi cōmiſſis: vl̄ ēt ꝯpant̃ viſitatorib⁹ ſiue vicarijs miſſis a ſupiorib⁹ ad aliqua officia exercēda: ⁊ ſi q̄rit̃ quis dȝ ꝑferri in agēdo p eccl'ia iter tēplariū vl̄ ꝑceptorē ⁊ deputatorē eius. ſic eſt diſtinguēdū aut agit̃ d ſubiectiōe eccleſie. ſic ad maiorē ꝑtinet defenſio. poteſt tamē inferior aſſiſtere iudicio. c.

expoſuit.de ðila.vbi ꝑ Jnno.aut agiť de iuribus ⁊ bonis eccłie:⁊ ħ z⁹: aut eccłia eſt ſubta q̄ ad bona ⁊ ad ꝓceptorē ipſi ſupiori q ꝑ libito ꝑt iſerioꝛē remouere.ſic ite rū ſupioꝛ ꝓferēdus eſt:aut nō eſt ei ſubta q̄ ad ꝓlatū.vʒ. q꞉ ꝑpetu⁹ eſt nec ad libitū remouibilis.ſic iſerioꝛ i agēdo ꝓferēdus eſt maioꝛi:q꞉ cōmodū ad ipm̄ ꝑncipaliter ſpectat.ar.§.bidui.ð.pala aūt.ij.q.vij.l.j.§.i ꝓpꝛia cā.ff. qñ appe.ſic.⁊ ħ ſi iſerioꝛ talis eſt idone⁹ad defendēduʒ. alias ſupioꝛ agit.c.lʒ ex trāſmiſſa.de fo.compe.hoc no. docto.in dicto.c.Cū deputati.

℃ Tempus continuum eſt qð continue currit dieb⁹ feriatis ⁊ no feriatis:ſiue in pñtia ⁊ abſentia ſit copia iudicis vel non.C.de pꝛeſcrip.long.tem.l.ſi.

℃ Tp̄s vō vtile nō currit dieb⁹ feriatis ⁊ abſentie ⁊ dieb⁹ qb⁹ nō ē agēdi copia. Et iſtð ē mltiplx.ſ.ꝯtinuū ⁊ vtile q̄ ad ſui ꝑn⁹ tm̄:nō q̄ ad ꝓgreſſū ⁊c̄.vt i gl.cl.vnice.ð in ſteg.reſti.vbi gl.remittit ð ꝯceſ.ꝓbē.c.ij.⁊.c.q꞉ diuerſitatē.i ſi.vñ tp̄s ad eligēdū ē vtile:q꞉ ſi currit ipedit].ð elec. ne ꝓ defectu.de ħ vide gof.i ſū.ð elec.§.ħ tp̄s.vbi ꝯcoꝛ.

℃ Tenoꝛ lrāꝝ ē idē qð ſnīa lrāꝝ. Re.ſ̄. Snīa lrāꝝ. ſʒ tñ tenoꝛē lrāꝝ dicim⁹ recte tenoꝛē text⁹ q̄ꝫuis titellis ſcribať.vñ tenoꝛ dꝛ ipſa ſnīa lrāl:licʒ rbeto⁹ ꝓlima ſcribaťˀ.

℃ Tepidariū ē idē qð balneū a tēpoꝛe aq̄ nomē trahēs.

℃ Tergiuerſatoꝛ dꝛ qui in vniuerſo ab actiōe recedit q̄ſi tergū vtēs.vt in.c.vl.ð collu.deteg.in glo.iiij. ⁊ ibi no. Et differūt tergiuerſatoꝛ pꝛeuaricatoꝛ ⁊ calūniatoꝛ.vñ nota bonos v̄ſus. Tergiuerſatoꝛ deſiſtit. pꝛeuaricatoꝛ Ueꝝ occultat.pꝛofert calumnia falſum.

℃ Tergiuerſari ē in totū ab actiōe deſiſtere ⁊ doꝛſū vtere.ff.de aboli.⁊ in glo.ꝓal.l.c.vl.de colluſi.detegē. Et ħ cū ſit loꝛdinate.nā ſi ſit oꝛdinate ē abſq꞉ vicio.ꝑ ſi i accuſatiōe ꝓceſſuʒ cog̃uit eē ſalſuʒ in q̄ accuſabat:⁊ ſic pari ꝯſenſu ſe abſoluūt accuſatoꝛ ⁊ re⁹.2⁹ ſi ꝑnceps ad quē ꝑtinet cura boni cōis qð ꝑ accuſationē itēdiť aboleuerit.

℃ Tergiuerſatio q̄nq꞉ eſt v̄ſutia vel calliditas q̄ q̄s iducit aliū vt deſiſtat ab ei⁹ iquiſitiōe:⁊ ſic capitur.in.c.vl.⁊ glo.ꝓal. Q̄nq꞉ ēt eſt fruſtratio deluſio vel colludiū.

℃ Termin⁹ ꝑēptoꝛi⁹ obtinere dʒ tm̄ tp̄is q̄ꝫtū tria edicta niſi aliud exigeret iuſtitia.vt in.c.delicti.de dilati.in gl.

℃ Terminos ꝓximi aliquis trāſgredi q̄nq꞉ modis pōt. ꝑmo cū parochianū alteri⁹ ad ſepulturā admittit.2⁹.cū alterius ſubditū excōicat:vel interdicit.3⁹ cū alteri⁹ parochianū ad penitētiā recipit.4⁹ cū fidei ꝯtrium ꝑdicat. 5⁹.cū terminos ꝓceſſionū euellit.c.j.ð ſepul.in glo.

℃ Territoꝛiuʒ eſt vniuerſitas agroꝝ.inẋ.i.itra fines cuiuſcuq꞉ ciuitatis ab eo dcīſi ꝙ magr̃atus eiuſdeʒ loci iter eos fines terrēdi.i.amouēdi vel ſūmouēdi ius hʒ.ff. ð.ſig.l.pupillus.§.territoꝛiū. Alibi ponitur ꝓ dyoceſi. xvj.q.ij.c.j.de ꝯſti.c.ij.li.vj.glo.in cle.ne romani.de elec.

℃ Teſtes ſūt q̄s ad iudiciū q̄ſq꞉ ſibi placitat:⁊ allegat ne poſſit libꝫ aut diſſimulare aut ſubtrahere ſe. Uñ ēt legati appellanť. Jtē teſtis ē rei geſte ꝓbatoꝛ. Sʒ teſtis cogēdus eſt q ad teſtimo⁹ faciēdū cogiť. Dr̃ ḡ teſtes:q꞉ teſtimoniū adhibere ſolēt:ſic̄ ſignatoēs q teſtm̄ ſignāt ſʒ Jſi.li.v. Jtē ātiq̄t⁹ ſupſtites dicebanť:eo. ꝙ ſup ſtatu cāe ꝓferebāť.nūc pte nois ablata ꝑ auſereſiʒ teſtes dr̄:⁊ ꝯſideranť ꝯditōe ipā ⁊ vita:vt l.c.ſoꝛus.ð vb.ſig.ad ſi. Et ē dignitas ferre teſtimo⁹.xxxij.q.v.ꝑceptū. Nam teſtis falſus trib⁹ ē obnoxi⁹.deo mētiēdo.iudici decipiēdo.⁊ demū inocēti.quē falſo ledit teſtimonio.ð cri.fal. c.j. Et debēt teſtes ſecrete ⁊ ſingilatiʒ examiari.vt no.ð teſti.c.l noie dñi.⁊.c.lʒ vniuerſis. De ꝯrietate teſtiū ē gl. bōn.iiij.q.iij.ſi teſtes.ð.ſi vō.⁊ ex his q̄dē. Teſtes ēt ꝯtiñenť ſub noie iſtroꝝ.c.ꝑuenit.ð teſti.cogē. Et teſtis familiaris nō admittiť.c.i lrīs.ð teſti. Et q̄lr teſtis abſens examīa.vide.c.ꝯſtitut⁹ de fideiuſſo. Nec teſtis ꝑꝑ ħ eſt i

famia:cui⁹ teſtimo⁹ ꝓhibeť.vt.i.l.Jūci⁹.ff.de his q no.l fa. Jtē teſtis iuiti detēti teſtimoniū nō valet.ff.qui teſta.fa.poſ.l.q teſtimoniū.§.vl.⁊ glo.ca.ſacris.ſup vbo.coactionē.de his q̄ vi mc.ve cau.ſi.

℃ Teſtamentū dꝛ id ꝙ niſi teſtatoꝛ mortuus fuerit ꝯfirmari nō pōt:nec ſciri quid i eo ſcriptū ſit.clauſū ⁊ ſignatū. Et eſt teſtm̄.q꞉ nō valet niſi poſt teſtatoꝛis monumētū. Et eſt teſtm̄.q꞉ nō valet niſi poſt teſtōꝛis monumētū ſm̄ Jſi.li.v.⁊ deſcribitur ſic. Teſtamentū eſt voluntatis noſtre ſentētia iuſta de eo qð quis poſt moꝛtē ſuā fieri vult.ff.eo.ti.l.j. Et addiť cum inſtitutione heredis inſti.de le.§.heredem autē:⁊ hoc de vniuerſo pꝛimonio vt excludatur ſingulare relictū:⁊ codicillus. Et dꝛ teſtamētū q̄ſi teſtatio mētis:vel vltimū eulogiū.ſeu vltima volūtas al's dcm̄.qua quis de rebus ſuis diſponit legatario legata aſſignādo. Et diuidiť:q꞉ aliud eſt teſtamētum nūcupatiuū:qð ꝯſiſtit in ſola nūcupatōe heredis. nō in ſolēnitate ſcripture:tñ ſeptē teſtes neceſſarij ſunt: ⁊ heredū noiatio.iſti.eo.ti.§.ſi. Aliud eſt in ſcriptis ꝯditū.qð ſilr exigit numeꝝ.ſubſcriptiōes.⁊ ſignacula ſepte teſtiū. Jtē teſtamenti aliā diuiſionē ponit Jſi.li.v.ſcʒ teſtamentoꝝ. aliud iuris ciuilis.aliud iuris pꝛetoꝛij.

℃ Teſtamentum iuris ciuilis eſt teſtamentum ſeptē teſtium.ſigillo ſignatū.ſubſcriptiōe firmatum. qð apud ciues fit. Et inde dicitur ciuile.

℃ Teſtm̄ iuris ꝓtoꝛiū eſt ſeptē teſtiū ſignis ſignatū:⁊ dicitur ſic.q꞉ fit apud ꝓtoꝛes.ſm̄ Jſi.ibidem.

℃ Teſtamētū olographū eſt manu teſtatoꝛis totū ꝯſcriptū.⁊ ſubſcriptū.vñ ⁊ nomē accepit ab olō.i.totū.⁊ graphos ſcriptura vel lrā.quaſi tota lrā.ſm̄ Jſi.

℃ Teſtamentum irrituʒ eſt ſi ille qui teſtatus eſt capite diminutus eſt vel captiuitate detentus:aut ſi nō rite ⁊ ꝯ legem factum eſt ſm̄ Jſido.

℃ Teſtm̄ ruptū iō vocatū eſt:q꞉ naſcente poſthumo:ne q̄ exheredato:neq꞉ herede noiato diſrumpiť.ſʒ Jſi.

℃ Teſtm̄ ſurreptū eſt qð in fraudē heredū ſeu legatariorum ⁊ libertoꝝ nō palā ꝓlatū eſt:qð ſi nō latet tñ dicte pſonis nō ꝓuide ſuppꝛeſſum videť. Erāt aūt oliʒ ⁊ tres alie ſpēs:q̄ hodie in vſu eſſe deſierūt. Quoddā erat pacificū teſtamētū:⁊ appellabať calatiſtomic⁹:a calos qð eſt bonū.⁊ camicus pax:q꞉ in bona pace fiebat:vł a calatiſtomicus.hoc eſt bonis ꝯuētibus.a calos bonū ⁊ comicie ꝯuēt⁹ vel ꝯuētiōes ſapientū. Bone enim ꝯuētiōes erāt que in pace fiebāt.nā faciebāt teſtamenta diebus feriatis ꝑꝑ penuriā hominū:q꞉ aliꝫs dieb⁹ nō feriat] erāt homines in domib⁹ diuerſis negocijs occupati. q̄re teſtes nō poterāt iuenire:vel diciť a calo.i.voco:q꞉ pſonarū vocatio fiebat. Aliud erat bellicū.qð ꝓcinctū dicebatur:eo ꝙ tp̄e ꝓlioꝝ cū in pꝛeliū exituri eſſent homines in ꝓcinctu faciebāt. Poſtea acceſſit tertia ſpecies.ſ.teſtamētū per es ⁊ librā qð per emācipationē.i.imaginariā quandā venditionē quinq꞉ teſtibus agebatur.⁊ librīpēde.i.eſtimatoꝛe.qui libꝛipendebat.i.eſtimabat familiā.i.hereditatem.⁊ emptoꝛ qui erat loco heredis.ciuibus romanis.i.liberis hominibus ⁊ puberibus parentib⁹. Prima dūo illoꝝ teſtamētoꝝ penitus aboluerunt. Tertij vō partiʒ remāſit in vſu:ſcilicet quo ad numeꝝ teſtiū:videlicet ſeptenariū. Erant eniʒ quinq꞉ teſtes libꝛipēs:⁊ emptoꝛ. Et pꝛedicta nomina teſtamētoꝝ ad ius ciuile referebantur:q꞉ ius ciuile inuenit illa.

℃ Teſtamētū iofficioſuʒ eſt qð fruſtra liberis exheredatis ſine officio pietatis libalis in extraneas pſonas redactum eſt.ſʒ Jſidoꝝ.li.v. Jtē teſtm̄ ſic etiā deſcribiť. Eſt diſpoſitio vlis directa in tp̄e moꝛtis ſolēnizata his q̄ ponit ⁊ requirit res ciuilis.vt in.l.j.ꝓalle.vbi gl̄a.q̄s heredem inſtituit vel legat ſub impoſſibili ꝯditiōe valet diſpoſitio ⁊ reijciť ipoſſibilis ꝯditio.l.obtinuit.ff.de cōdi.

⁊ demon. ⁊ inſti. de here. inſti. §. impoſſibilis: ⁊ ſumit̃ ſigni
ficatū ex vltima volūtate qua ↄcludit̃ teſtatorē voluiſſe
deridere: ⁊ ꝑ hoc illā ↄditionē ꝑ obliuionē vel alias nō
ex aīo appoſuiſſe: ⁊ ex magna ſolēnitate teſtamēti que ĩ
ipſo requirit̃: ⁊ ſignat ꝙ teſtator nō vult loqui fruſtra
torie: ſ3 ꝙ īpoſſis ↄditio viciat īſtitutionē filij. p3 in. l. fili
us. ⁊. l. ſi titius. ff. de ↄdi. inſti. ⁊. l. cū heres. §. j. ff. de ſtatu
li. hoc ſignatū capit̃ aliūde quo ↄcludit̃ viciare: īmo de
cōi mō ītelligēdi idē eſt ī oī īpoſſi ī teſtamento ⁊ ↄctu: q2
ſignat deriſionē ⁊ nō eē aīum diſponēdi. Jte3 aliquis le
gat vina q̃ ſunt in penu ſua: ēt vaſa vīr legari. l. nā qđ li
qde. ff. de le. ij. ⁊ ſumit̃ ſignatū ex nā vini qđ ꝑ ſe ſubſi
ſtere non pōt ſine dolio vel vaſe: etiā ex teſtamēto: q2 di
ſponēs ſolet eſſe liberalis: eo ꝙ plus bonis ſuis nō īdi
gebat. ſec9 ꝗ in ↄctu ſi quis donet vina q̃ ſūt ī penu ſua
nō veniūt vaſa: ſ3 venirēt ſūpto ſignato ex cōi mō ītelli
gēdi: ꝙ ꝑ ſe vinū ſine eis ſubſiſtere nō pōt nec cōmode
ſolui: dū tñ vaſa nō ſint maioris p̃cij. Jtē qlr vltima vo
lūtas teſtatoris eſt deābulatoria ⁊ an vltima tm̃ ſit ſuā
da nō obſtāte iuramēto de nō mutādo ꝓmā. c. cū3 mar
the. ꝺ cele. miſ. de ſuc. ab īte. c. vl. ⁊. xiij. q. ij. cap̃. vl. nemo
pōt facere qn leges hēant locū in teſtō ſuo. C. de teſta. l.
teſtādi. ⁊. ff. de le. j. l. nemo pōt. vbi tex. op. ſi obſtāte. auē.
de nup. §. diſponit. vbi di ꝙ volūtas teſtatoris hētur ꝓ
lege. ꝗ pōt derogare legi cōi: q2 intellr dū volūtas teſta
toris ſit vnita legib9: ⁊ facta ſ3 eās. alr̃ facta ↄ̃ eas nō cē
ſet vice legis. Jō ſi dicit teſtator nō ſum ꝑitus. volo ꝗ vl
timā volūtatē meā valere: ſ3 nō ſeruē ſolēnitates iuris:
nō valet diſpō vt teſtm̃: ſ3 ꝗtis valere poſſit iure codicil
loꝝ. vt in dicta. l. teſtādi. vbi glo. Jtē nō ꝙ ꝺ iure cano
nico in teſtō vel relicto ad pias cās ſufficiūt. ij. teſtes. c.
relatū. de teſta. ſm bar. ⁊ bal. in. l. j. C. de ſacroſan. eccle.
ius ciuile ſequit̃. Et t3 idē in p̄us cauſis ⁊ in terris ipī.
S3 in terris ecclie in alijs cauſis ſufficiūt duo teſtes cū
p̄ſb̄ro. c. cū eſſes. de teſtamē. nō aūt ī terris imperio ſubtis
ſufficiūt tres ſ3 requiruntur ſeptē. Et ſic nō in p̄ijs cāis
leges obſequunt̃ canonib9 ſ3 tenent̃ ad vnguē. Jtē ſta
tutū diſponit ꝙ teſtamēta ñ valeāt niſi ſint īſinuata ptā
ti vel officiali ciuitatis infra. iiij. mēſes a morte teſtato
ris. certe teſtator nō p̃t hoc ſtatutū tollere dicēdo volo
ꝙ teſtm̄ meū valeat ēt ſi nō īſinuet̃ īfra q̃drimeſtre of
ficiali. rō q2 talis īſinuatio ſtatuta eſt ad euitādū falſita
tē ⁊ ſciēdū v̄itatē teſti: ſ3 teſtator nō pōt renūciare legi
bus datis ad īquirēdū v̄itatē. facit. l. iubem9. C. de teſta.
l. ſi. C. de fideicōmiſ. pōt tñ teſtator tollere ypothecas. ⁊
ne dñiū trāſeat recta via: q2 hoc īroductū eſt vt ſua vo
lūtas celeriorē finē ſortiat̃: ⁊ ſic cōmodo ſuo pōt renun
ciare p̄uato. Jtē p̃t dare licētiā legatario īrādi poſſeſſio
nē ⁊ eā app̄hēdēdi ꝓpria auc̃te in legato: q2 ſiſr b̄ reſpicē
cōmodū p̄uatū ꝙ requirat̃ ordo iudiciari9 cui teſtator
renūciare pōt. vt hec oīa no. ff. de le. j. l. nemo pōt p̄alle.
Jtē no. de his qui teſtari nō pōt ⁊ qui ꝓhibent̃ a lege fa
cere teſtm̄: ⁊ ſūt īpuberes. ſ. maſculus minor. xiiij. ⁊ femi
na minor. xij. q2 nō hñt animi iudiciū. Jtē filiuſfamilias
nō pōt teſtari: etiā ſi pater ↄſentiat niſi de peculio caſtrē
ſi vel q̃ſi caſtrēſi. de qbus etiā p̄ter p̄ris volūtatē teſtari
pōt. vt in. c. licet. de ſepultu. in. vj. Jtē furioſus ⁊ mente
captus quādiu talis eſt. Jtē ꝓdigus cui bonoꝝ admi
niſtratio ē īterdicta. Jtē mut9 ⁊ ſurd9 nālr. i. a natiuita
te: ſ3 ſi accitalr eſt mutus ⁊ ſurdus bñ p̃t facere teſtm̄.
Jtē dānat9 ad mortē. l. q ↄdēnat9 ē vt efficiat̃ ſu9 pene.
⁊. l. j. C. de here. inſti. Jtē q dubitat ꝺ ſtatu ſuo. ſ. vtru3 ſit
liber vel ſuus. p̄ vel filiuſfamilias. Jte3 q dānatus eſt
ꝓ crimine famoſo: ſicͤ eſt crimē ↄ̃ nā3 vel aliud famoſū
crimē. Jtē monachus ſeu canonic9 regularis. Jtē q cō
miſit crimē leſe maieſtatis. Jtē heretic9. Jtē cec9 teſtari
nō pōt niſi q̃dā adhibita ſolēnitate ſp̄ali: q2 vbi v̄ſatur
mai9 ꝑiculū d3 adhiberi mai9 ↄſiliū. de teſtō v̄o ceci quo
fiat notat̃ in. l. hac conſultiſſima. C. qui teſta. fa. poſ. vbi
hic modus recept9 eſt. debēt. n. vocari. vij. teſtes ⁊ tabel
lari9: ⁊ cec9 corā eis exp̄mit ſe velle teſtari ſine ſcriptis: ⁊
d3 exp̄mere nōis īdicia ⁊ dignitates heredū q̄s īſtituit
ne ſola noīum cōmemoratio qcq̃3 ambiguitatis pariat: ⁊
d3 legata deſignare: ⁊ hec oīa ſunt ſcribēda a tabellario
tūc corā teſtibus. vt ſi eſſent añ ſcripta corā teſtibus re
citari debēt: ⁊ cec9 d3 ꝓfiteri illud eſſe ſuū3 teſtm̄: ⁊ ipm̄
diſpoſitū eſſe ex ſui animi ſnīa: ⁊ in fine d3 vnuſqſq3 te
ſtiū: ⁊ etiā tabellari9 ſe ſubſcribere: ⁊ teſtiū ⁊ tabullarij ſi
gnacula debent apponi: ꝙ ſi tabellari9 īueniri nō pote
rit octau9 teſtis d3 adhiberi: vt ꝑ eū capiat effcm̄ qđ per
tabellariū fieri debuit: ⁊ hoc teſtamentum dr̃ nūcupati
uum: ſ3 multā ſimilitudinē habeat cū teſtamēto in ſcri
ptis. Et in quibus caſibus eccliaſtica perſona de bonis
ab eccleſia ꝑceſſis poſſit teſtari. habes no. glo. in. c. p̄ſti.
de offi. ordi. in v̄bo reſeruari. lib. vj. vbi bona diſtinctio.
Jtē an clerici poſſunt ↄdere teſtm̄. xij. q. iij. c. j. de teſta. c.
q2 nos. ⁊. c. relatū. Et an clericus vel monachus poſſit
in teſtō poni tutor. lxxxvj. di. ꝑuenit. xxj. q. iij. cyprian9.
xvj. q. j. gnāĺr. Jtē teſtamētu3 rūpit̃ natione poſthumi:
q2 ſi morit̃ viuo teſtatore teſtamētū recōualeſcit. vt in. l.
poſthum9. ff. de iniuſto. rup. teſta. qđ eſt veꝝ ſi teſtator
viuit ciuiliter ⁊ nālr. ſecus ſi nālr tm̄ viuat ⁊ mor
tuus ſit ciuiliter. tūc. n. nō recōualeſcit. caſus eſt ſingu
laris in. l. qui vxorem. ff. de p̄ci. imp. offc. qui nō alle. in
mā. ⁊ eſt mirabilis caſus ille ſm Lodo. de ro. Jtem te
ſtamentū nouiſſimū imobile ꝑſeuerat: ⁊ teſtatoris obi
tu ↄfirmat̃. ca. cū marthe. §. cetez. de cele. miſ. Et teſtm̄
facere pōt qui h3 annos. xiiij. in auē. vt ſpōſa. largi. §. i.
Jtē alio mō. Teſtm̄ eſt lex diuina noua ſcripta: vel ve
tus: ⁊ ſic dicimus bibliā ↄtinere duo teſtamenta. v3. te
ſtamētū vetus ⁊ nouū. Et teſtamētū vetus ⁊ nouū eſt
recipiendū a nobis. quāq3 in paternis canonibus nul
lū eoꝝ ex toto teneat̃ inſertū. Et inuenit̃. c. inter canones
ſancti pape innocen. cuius auctoritate hec docet̃. vt ha
bet̃. l. c. ſi a romanoꝝ. §. itē ſi ideo. xix. di. vbi ſubditur.
Reſtat nimiꝝ ꝙ decretales epiſtole romanoꝝ pontifi
cū ſunt recipiēde: ⁊ ſi nō ſunt canonū codici compagi
nate ꝑ. c. beati leonis. xxv. q. j. oīa. qđ etiā attribuitur d9
maſo pape. vbi oīa cuſtodiri mandantur.

De Ti

Tignus vel tignū dicitur eſſe omne genus materie li
gnee. vt in. l. xij. tab[illegible] ꝯ2 eo. in ſum. eo. ti. ⁊ inſti. ꝺ re.
diui. vñ tignarij dicunt̃ omnes qui edificant.

Tignus iniunctus. Re. ſupra. actio.

Tiguli dicuntur foramina quibus exit fumus.

Tiro eſt nouus miles. vt. C. de tiro. li. xij.

Tirus ē ſerpēs veneNoſiſſim9. de q̃ fit tiriaca magna.

Titubatio eſt cū ego hinc inde duo ↄ̃ria ſciam: nec ta
men alicui eoꝝ: q2 dubito credulitatē applico. vnde ti
tubare dicitur quis quando ſuſpitionem habet ſup eo
de quo contenditur. vt in. c. in noſtra preſentia. de ꝓcu.
in glo. iij. Etiam titubare eſt defectiuoſe loqui. vel igno
rāter. vnde titubās pro ignorante habendus eſt. C. ꝺ cō
di. inde. l. vlti. ⁊. ff. de li. ho. exhib. l. iij. §. is qui. ar. ca. dñs.
de ſecundis nupti. vbi glo. pro ⁊ contra. ⁊ ca. propoſuit
de coniug. ſer. in glo.

Titulus qñq3 ſignū dr̃: qñq3 cā acgrēdi dñiū: qñq3 ipſa
eccl̃ia: vt titulus ſancti petri: qñq3 clericatus: qñq3 cano
nicat9 ī aliq̃ eccl̃ia. vñ dr̃ qs intitulari. i. clericari: vel ca
nonicari. Jtē qñq3 capit̃ ꝓ cauſa mobili ad dñiū tranſla
tionē. vt ꝓ locatiōe. vt. c. eccl̃ia ſcē. ij. vt lite pē. Jtē titu
lus ē iuſta cā poſſidēdi qđ noſtrū eſt: ⁊ ſic exigit̃ iuſtus

titulus in vſucapione ꝛ preſcrip.c.ſi diligēti de preſcri. ꝛ glo.ſũme.xvj.q.iij. Etiā titulus poſſeſſori cāꝫ tribuit pſcribēdi.vt.c.j.de pſcrip.li.vj.ꝛ eſt vnũ de pncipalibus requiſitis ad pſcriptionē. Dī ēt titulus quilibet ordo eccleſiaſtic⁹ ꝗlibet dignitas.vel platio.ꝛ ſic dī quis intitulari in aliq̄ eccleſia.i.ordinari: ſm ber.in.c.dudū.de elec. ſup vbo intitulatā:ꝛ.ff.ſi cer.peta.in rubricis.

¶ Titulus poſſeſſionis vel poſſidēdi eſt initiū poſſeſſionis ꝛ cā q̄re qs poſſideat: vt emptio.venditio.donatio. pmutatio:q2 p emptionē ꝛ ſilia icipimus poſſidere.

De To

¶ Tochi ſm Azo.dicuntur ſuſtentationes pauperum.

¶ Togatos dicimus aduocatos. a toga veſte nominatos quam habebant oliꝫ aduocati diuerſaꝫ a ceteris: vt per hoc cognoſcerētur.

¶ Tota.i.oīs.ff.de pac.l.ſi vn⁹.§.pact⁹. vbi idē dixim⁹.

¶ Torneamēta dñr quedaꝫ nūdine vel ferie in quib⁹ milites ex edicto ꝯuenire ſolēt ꝛ ad oſtēſionē viriū ſuarū ꝛ audacie temere ꝯgregari vł ꝯgredi.vt.c.j.ð tornea mē.ꝛ cauſa ꝓhibitiōis eſt periculū animaꝝ ꝛ mors hominū inde prouenientis.vt ibidem notatur.

¶ Tortura pōt qñqꝫ fieri in domo nō i iudicio qñ tabule teſtamēti pr̄is eoꝝ filioꝝ qui a familia iterfect⁹ dicebaf puſq̄ꝫ qō de ſuis haberef apte ꝛ recitate ſunt.vt i.l. ſi ea q̄ſtio.C.de his q.vt idi.ꝛ ibi no.do.c.circa.glo.ij.

¶ Tōſura in clerico.vide gl.i cle.qm̄ de vita ꝛ hone.cle. ꝛ.xxiij.di.c.prohibere.c.cleri.c.ſiquis ex clericis.c.non liceat quelibet.ꝛ.xij.q.j.duo ſunt.

¶ Torrēs eſt aqua in hymbre cū īpetu que in eſtate torreſcit.ſm glo.in cle.dudum.de ſepul.

De Tr

¶ Trapea ē veſtis ꝯſularis.vt.C.de ꝯſul.l.j.li.xij.qua veſte etiā vtebatur imperator.qui etiā ſe ꝯſulē vocabat.vt in auc̄.de conſuli.coll.iiij.

¶ Tractatorij erāt viri qui tractabāt ꝛ ꝯtrectabant.i.manibus cōtingebant ꝛ palpabant aīalia publica ꝛ equos ſacro vſui deputatos.vel dicũtur tractatoria littere impetrate p licētia vehendi aīalia.vel lr̄e date licentie ad tractādū ꝛ puniēdū criminoſos ſm Accur.C.eo.ti.in rub.

¶ Tradere duplicē hꝫ ſignificationē.vno mō eſt rē ſuaꝫ in alterum transferre. Corpalis.n.res tradi pōt ꝛ a dño tradita alienatur.hoc pꝫ per ethimologiā dictiōis.dicif eniꝫ trado q̄ſi trāſfero ꝯ dñium. Et ſic bñ dī in inſtrumento vēditiōis iure ꝓprio tradidit.i.trāſferēs tradidit ſeu dedit.alio mō tradere capif p inducere in poſſeſſionē ſiue p ipſa corporali pſtatione rei.vt cum dī poſſeſſionē tradidit vel ipm equū p frenum aut librum in manibus.

¶ Traha eſt inſtrumentū ruſticū quod equandis ceſpitibus vel feno colligendo aptatur.

¶ Traīcere eſt mare tranſire.vnde dicitur ſi in pontonibus mare traīcitur.i.trāſfretatur. Jnde traiectū eſt per mare tranſitus etiam alio modo eſt nomē ciuitatis.

¶ Traiecticia dicitur pecunia que locatur vel permittitur alicui per mare ad quēcũqꝫ locum tranſuehēda vel deportanda.de acti.ꝛ obliga.l.traiecticie.

¶ Trāſactio eſt de re dubia ꝛ lite icerta nōdū finita dato aliquo,pmiſſo vel retēto nō gratuita pactio.vt i ca.ſup eo.de trāſac.ꝛ eſt idē qō cōpoſitio īter aduerſarios.ꝛ litē ītelligo pñtē vel futurā:q2 añ li.ꝯte.pōt fieri tranſactio vt.ff.ð ꝯdi.idebiti.l.elegāter.§.ſiqs poſt. Jtē litē ſubaudio iuſtā vel iniuſtā.vt.C.eo.ti.l.ij.ꝛ ſiqs qñ agit credit ſe hre iuſtā cām.alias ꝯtrā.vt.ff.de ꝯdi.īde.in ſum.vt tñ inter īſiſtētē ꝛ reſiſtētē.vt ſi actor p calūniā īſiſtat nulla ſit trāſactio:ſed ſi reus p calūniā reſiſtat valeat trāſactio q̄ꝫtū ad eū.C.eo.ti.l.ſub ꝓtextu.licet p aliā viā hoc eſt p actionē de dolo vel replicationē doli cōſulaf actori. vt ibidē dī qñ reus dolo īduxit actorē ad trāſigēdū.ꝛ dī ī deſcriptione nō gratuita pactio.iō q2 fieri nō pōt gratis. īmo expedit ꝙ is cui fit trāſactio aliqd det vel dare pmittat trāſigēti.vñ fieri dꝫ aliq̄ dato vel retēto vel pmiſſo.alioqu trāſactio nō ꝓcedit:ꝛ in eo ꝙ dī aliq̄ itelligit etiā de modico:q2 ſi q̄ſtio erat de re valēte cētū pōt fieri trāſactio p decē vel p minori:nec pōt dicere trāſigens ſe deceptū:q2 trāſigit ſup īcerto. Jtē in eo ꝙ dī re dubia ꝛ lite icerta intrāſitiue ponit.vt ſit ſenſus de re q̄ dubia ꝛ incerta eſt lite.i.pp litēꝫ:q2 lis q̄ꝫdiu pendet facit rem dubiā ꝛ incertā. Nam euētus litis ꝛ iudicioꝝ incertus eſt.l.qō debef.de pecu.vñ ſup eo qō i qōne vertif lite pēdēte pōt fieri trāſactio.ꝛ ideo dī lite nōdū finita.nā ſi iudicatū eſſet nec appellari poſſet nec aliq̄ remedio ſnīa retractari:ita ꝙ de ſnīa nō dubitaref certe tranſactio non valeret.vt ſiquis ꝯdēnat⁹ ad.x.dicat veꝝ eſt me nō eē cōdēnatū eē ad.x.ꝛ veꝝ eſt ꝙ debeo:ſꝫ ſi vis eē ꝯtētus.v.dabo tibi icōtinēti.tūc trāſactio nulla eſſet:ꝛ ſi iudicatū negaret.adeo tñ līqda foret ꝓbatio.vt nō ſufficeret negare.adhuc eſt idē.vt.C.de pe.l.qui ſnīam.dī.n.trāſactio q̄ſi actionis in amicitiā ſeu amicabilē ꝯpōnē trāſitio.trāſeūt.n.a lite ꝛ ab actione q cōponunt inter ſe paciſcētes:cū tñ gratis nō remittif actio. ſecus ſi gratis remittif quo caſu nō fit trāſactio ſꝫ ſimplex p donationes pactio.qui eniꝫ trāſigit q̄ſi de re dubia ꝛ lite incerta necqꝫ finita trāſit.i.cōponit.vt in.c.ſup eo.ti.in glo.ij.ꝛ ſic is trāſit ab actione q trāſigit ꝛ is qui agit ꝓprie dī trāſigere.vt.C.eo.ti.l.ij.ſꝫ al.reus aūt īpropie. Jteꝫ in ſpūalibus nō valet trāſactio ꝓprio noīe dicta.c.ſi qñ clericis de offi.dele.ꝛ.c.ſup eo.ſꝫ al.ꝛ eſt tex.in.c.ꝯſtitutis.ꝛ.c.a. ꝓterea.eo.ti. Rō.q2 trāſactio ī ſpūalibus ꝯtinet ſpēꝫ ſymonie. Vbi grā.duo litigāt ſuper aliq̄ bñficio eccleſiaſtico.puta eccliā vel ꝓbēda:ꝛ etiā ſup iure pñtādi.talis trāſactio cū ſit ſup re ſacra nō valet qñ alter illoꝝ dat alteri.x.vel.xx.annuatiꝫ.vt ceſſet a lite:ꝛ alter obtinet eccleſiā ſeu ꝓbēdā ſeu ius pñtandi cū ſit annexū ſpūali. ergo ſpēs ſymonie eſt vbi aliqd daf vel pmittif ſiue retinef ī talib⁹ vt poſſideaf.alr̄ ꝓcederet in ſpūalib⁹ nullo dato retēto vel pmiſſo:ſꝫ tūc ꝓprie nō eſt tranſactio. Sꝫ circa ſpalia valet trāſactio tali mō ſumpta. ſumif aūt alr̄ ꝛ largo mō trāſactio ꝓut eſt amicabilis ꝯpō:ꝛ ſic pōt fieri in ſpūalib⁹.vt in.c.ſtatuimus de trāſac.ar.ca.niſi eſſent.de ꝓbē.ꝛ.c.vl.de reꝝ pmu.ꝛ h̄ diꝫ ex vtraqꝫ parte detur ſpūale:auc̄te tñ ſupioris:vt ſi aliq litigent ſup eccliis ꝛ epūs vel archiepūs cōponat eos iure. Jtem nō valet trāſactio ī ſubiectōe ſpūali.c.ꝓterea.ij.e.ti. Subiectio.n. ē ſpūale qd:ꝛ iō aliq̄ dato vel pmiſſo ſiue retēto remitti nō pōt.v.grā. Jſte ſubditus eſt p abbatie tali.ſ.eccl̄ie ſcti petri.mō vult tranſigere.i.dare.xxx.ſolidos vel aliud ī certo cēſu vt ſit exēptus ab abbatie ſubiectiōe:q cenſus eſt:lꝫ eēt recognitio debite ſubiectiōis.c.oīs aīa.de cēſi. tñ nō valet talis trāſactio pp ſubiectionē:ſꝫ ſi gratis vellet quis aliq̄ꝫ eccleſiā eximere ſubiectaꝫ bñ poſſet ex eo annuatiꝫ aliquid accipe:nec eſſet ſymonia.c.ꝯſtitut⁹. ð reli.domi.vel ſibi ꝯſtituere ſoluēdū cēſuꝫ in recognitionē dñij.vt in.c.oīs.ſꝫ al.vel ad indiciū pcepte libertatis.vt c.recepimus.ð priuil. Jtē in mr̄imonio ꝯpō vel trāſactio nō valet.c.ſi.de trāſac. Et nota duas regulas. Pri⁹ affirmatiua ꝙ in oī cā criminali:vel in oī crimine p quo venit iponēda pena ſanguinis licitū eſt trāſigere. excepto crimie adulterij. Rō h⁹ regule:q2 vnicuiqꝫ licꝫ redimere ſanguinē ſuū. Sꝫ rō exceptiōis eſt frequētia criminis adulterij.xxxij.q.vij.qd in oīb⁹ grau⁹.ꝛ ð iud.c.at ſi clerici.§.ð adulterijs. Scda regl̄a negatiua ꝙ ī alijs criminibꝫ is in qb⁹ nō venit pena ſanguinis nō eſt licitū trāſigere.excepto crimine falſi.ī quo pōt trāſigi. Rō regule

eſt: ne delicta maneant impunita. Ratio vero exceptionis. q2 nō pōt maius crimē imponi q̄ ſalſitatis. qḋ adimit oēm honorē. Et hec dicta ꝓcedūt de iure ciuili. iure nāq3 canonico ħ nō licet trāſigere ſic. q2 ibi nō venit pena ſanguinis ipponēda. Itē trāſigi nō pōt ſup alimentis niſi auctore p̄tore. ff. de trāſac. l. cū hi. in ſum. Ergo no. q2 qdā ſunt i q̄bus nec cōpoſitio. nec diſpēſatio. nec trāſactio locū h3. Quō eni poſſet fieri ꝑ amicabilē compoſitionē. vel diſpōnē. vel ꝑ trāſactionem vt vir dimiſſa vxore aliā ſupinduceret. vel vt monachus talis exño ꝓpriū hēret. de ſta. mo. cū ad monaſteriū. vel vt ſubditus i ſubiectione ꝑdurās dño nō obediret. vel ſupiori in licitis ꝛ honeſtis. In his ergo cū ſi. trāſactio locū nō hab3. vt. c. ſi. e. ti. Effectus aūt trāſactionis eſt vt oīa inſtrumēta ad cām ſpectāna ſup q̄ trāſactū eſt: ꝛ qcqd aliud ē qḋ opē partib9 ferre poterat hoc ſit vacuū ꝛ omni veritate caſſatū. Et ſola trāſactio, validū ꝑpetuūq3 robur obtineat. vt. e. j. co. ti. ſm Hoſ. in ſum. de tranſac.

Tranſfuga dicitur qui tranſit ad hoſtes.

Trāſlata legata dicuntur que teſtator legatario adēpta trāſfert in alium. ſ. auferēdo ab eo cui primo legauerat.

Trāſlatio eſt de ſede ad ſedē facta cōmutatio. vt cum ep̄s de vna ſede ad aliā trāſfert. vnde quod hic appellat̄ trāſlatio: alibi dr̄ mutatio. vt. vij. q. j. mutationes. vl̄ ſic. Eſt ab vna eccleſia ad aliā regulariter trāſitio. pōt enim aliqs de minori ecclia ad maiorē trāſferri. nā q ꝓuehit̄ de minore ad maius ꝓuehit̄. vt. xciij. di. legimus. in ſi. ꝛ hoc maxime de trāſlatione ep̄oꝝ. Uñ trāſlationu3 due ſunt cāe. p̄ma vtilitas cū in ſua eccleſia infructuoſus eſt. ſcḋa neceſſitas. vt cū ꝑſecutionē patit̄ ꝛ hoſtilitate3. Et ſunt tres cauſe tranſitus. prima leuitas. ſcḋa cupiditas. tertia humilitas. de hoc Hoſ. in ſum. eo. ti.

Tranſmigrare. eſt de loco ad locum tranſire.

Trapezeta. ideſt campſor. vel mercator. xxiij. diſtin. in nomine domini.

Treuga. eſt ſecuritas preſtita perſonis ꝛ rebus ad tempus diſcordia nondum finita. vt de treu. ꝛ pace. c. j. ſed par. Require ſupra. de. P.

Tribunal ſm Hoſ. eſt locus maioꝝ iudicū q habent merū imperiū ſm Azo. in ſum. C. de iuriſdi. om. iudi. vl̄ eſt locus vbi iudex pro tribunali ſedet. q alio forus vocat̄ de v̄bo. ſig. forus. ꝛ eſt glo. in. c. j. de re iudi. li. vj.

Tribunus plebis. eſt plebeus magiſtratus ſic dictus. q2 populus romanus olim erat diuiſus in tres partes. ꝛ ex ſingulis ſinguli tribuni procurabantur. vel q2 tribuni ſuffragio conſtituebantur.

Tribunus grītū. i. militū erat rege eiecto añ dictatores q p̄fuit eqtatib9 poſtq̄3 ꝑtim ex plebe. ꝛ ꝑtim ex p̄ribus. alo. ꝑtibus militū creati ſunt tribuni ꝯſulari ꝑtāte.

Tributū eſt cēſus q p̄ſtat̄ rōne ſoli ꝓprij a poſſidentibus. Dicit̄ aūt tributū. iō q2 militibus tribuebat̄. q expeditioni publice vacabāt. vñ ꝛ ſtipēdiū appellat̄. vt. ff. de v̄bo. ſi. l. ager. ꝛ. ff. de pub. ꝛ vecti. l. j. §. hic titulus. ſuper v̄bo ipendāt. in glo. Et in tribus nō h3 locu3 p̄ſcriptio. xvj. q. iij. §. pōt. ij. v̄ſi. adhuc. C. de p̄ſcrip. xxx. annoꝝ. l. cōpetit. nec cōpēſatio. C. de cōpēſa. l. in ea. ꝛ. l. p̄cedē. ꝛ. ff. ḋ iure fiſ. l. auferat̄. §. q cōpēſatio. vbi dicit̄ q2 in aliꝫ duobus menſibus probato debito ſit recompenſatio cum fiſco p̄terq̄3 in tributis. ꝛ in ſtipēdijs.

Tributarij dr̄ a tributo. qḋ a tribulatione deriuatur.

Tributaria actio. Require ſupra. de actionibus.

Triens eſt tertia pars aſſis quattuor ꝯtinēs vncias.

Triēniū ē tp̄s triū annoꝝ. vt. c. j. de p̄ſcrip. Et indicit̄ triēnalis p̄ſcriptio que cōiter currit in vſucapione.

Tricēnium eſt tempus. xxx. annorum. Inde tricennalis preſcriptio. vt. c. vigilanti eo. ti.

Triplicatio ē q̄ duplicationē infirmat ꝛ adiuuat actore3. Et ſic deinceps q̄druplicatio ꝛc̄. Re. ſ. Duplicatio.

Tripōdius. eſt as triplicatus. ſ. xxxvj. vncie.

Triūuiri capitales dn̄r qui carceris habebāt cuſtodiā quoꝝ interuētu aduertēdū erat in quoſq3 hoies facinoroſos. quos etiā dicimus ſtratores a ſtringēdo. q2 i carcere cuſtodiendos ꝛ reos damnatos puniebant.

Triumuiri monetales dicuntur videlicet eris ꝛ argēti vel auri conflatores.

De Tu.

Tuguriū dicit̄ eē tectū quod reb9 vrbāis vel ruſticis cuſtodiēdis eſt deputatū. vel dicit̄ omne edificiū quod magis ꝯpetit ruſticis q̄3 vrbanis edibus ꝛ dicit̄ q̄ſi tegulariū. eo q2 tegat. ff. de ver. ſig. l. domus.

Turtibuli. alo. tibuli ſiue tiguli. dicunt̄ foramina per que fumus caminoꝝ exit. ꝛ idem dicuntur feneſtre q2 bus calor balnei euaporat.

Turpia verba. i. diffamatoria. ſi ſunt ſpālia vitiāt legatum vel inſtitutionē: ſ3 nō exheredationē: ſ3 gnālia turpia ſunt apta puniti6i. iō diſpōnē punictē nō vitiāt. nō āt ſunt apta honori. iō diſpōnē honorātē vitiāt niſi vbi volūtatē diſponēdi ſignificāt. vbi grā. teſtator dicit ſic. Titio furi homicide vel adultero lego. x. legatū nō valet. vt. l. turpia. ff. de le. j. q2 his v̄bis teſtator diffamat legatariū. ꝛ ſic ſenſus eſt q2 vult eū magis grauare diffamādo q̄3 honorare. ſi volet valere legatū lex ciuilis non admittit hanc volūtatē in odiū diffamātis. vt in. l. turpia. ꝑalle. Sed ibi teſtator dicit. fili9 meus impiiſſimus male de me meritus heres eſto. valet inſtitutio. l. his ḋ bis. §. j. ff. de here. inſti. q2 ſiue ſit verū ſiue falſum q2 ſit impiiſſimus. ꝯſtat tamē de perſona. ꝛ ratio eſt diuerſitatis in hoc caſu ꝛ in p̄cedenti: q2 primus caſus eſt in verbis ſpecialibus. ſcḋs aūt in generalibus. alij dicūt q2 in caſu precedenti valet legatum ſicut in iſto. q2 conſtat ḋ perſona ꝛ de legato ei facto niſi aliud conſtet teſtatore3 voluiſſe. vel niſi lex ciuilis ſic diſponat vt. ſ. dictu3 eſt. Item ibi. filiū meū latronē ꝛ gladiatorem exheredo. valet exheredatio. l. ꝛ ſi peperit. in p̄n. ff. de li. ꝛ poſthu. Ratio q̄re valet exheredatio ꝛ nō legatū vel inſtitutio ſic facta. q2 verba diffamatoria apta ſunt exheredationi: cu3 ſint ad penam vel ad priuationē bonoꝝ: ſed ſecus in legato vel in inſtitutione.

Tūc ſignāt extremitatē tp̄is. l. ſi is legatum. §. ſ3 ſi ita ſcriptū. ff. de ꝯdi. ꝛ de. hoc facit ad q̄ōnē notādā. Si q̄s ita teſtat̄. ſi impator nō venerit in italiā īfra q̄nquēniū: heres meus tūc. x. det titio. ipator morit̄ ꝑ āno. an ticius pōt petere. x. Solutio. certe nō. niſi poſt q̄nquēniū. Ad hoc ſemꝑ allegat̄ tex. ꝑal. ꝛ hoc qñ tp̄s apponit̄ ꝯditiōi poteſtatiue. ſi vero in ꝯditione caſuali apponit̄ ſi ōficiat nō expectat̄. l. hoc iure. ff. de ver. ob. Fallit niſi addat̄ dictio tūc. ꝛ hoc exceptū eſt de elec. ꝯmiſſa. li. vj. vbi ḋ h.

Tutela ſm Azo. in ſum. eſt vis ꝛ ptās in capite libero ad tuēdū eū q ꝓpetatē ſuā ſpōte ſe tueri nequit a iure ciuili data ac ꝑmiſſa. vt inſti. de tute. §. eſt aūt. vis aūt dico de facto. ꝛ ptās de iure. vt talis ſit tutor q ꝓpria ībecillitate nō ipediat̄ nec a iuriſditiōe repellat̄. q̄les ſūt pupillus. furioſus. ꝛ qui ꝑpetuo morbo laborāt. illi ꝓpter ībecillitatē corpis vel inmitutores eſſe nō pſīt. S3 femine q̄ q̄uis ſciūt res adminiſtrare pupillares: ꝛ ad id expediēdū vires habeāt. tñ a iure inſtitutionū nō admittit̄.

Tutela teſtamentaria. Eſt quādo pater dat filio tutorem in teſtamento.

Tutela datiua. eſt quando vnus datus eſt tutor filio i teſtamento ꝛ non extantibus cōſanguineis idoneis ad tutelā: iudex ex officio ſuo dat tutorem.

Tutela legitima ē q̄ defert̄ a lege ſ3 quā nullus dat9 ē.

¶ Tutor filio in teſtamẽto. q primo loco deberet ei ſuccedere ab inteſtato teneť ſuſcipere tutelã huius.

¶ Tutele actio directa ⁊ contraria. Re. ſupra. Actio.

¶ Tutor eſt qui pupillũ vel pupillã morte pr̃is vel emãcipatione ſui iuris factũ vel factã tueť. differt aũt a curatore: q2 tutor dať ĩpuberi. curator v̾o puberi vel adulto .ſ. furioſo, ꝓdigo ſurdo mutuo ⁊ ſilibus: q reb⁹ ſuis p̃eſſe nõ pñt. Itẽ tutor q̃nq3 dať a iudice: q̃nq3 a teſtatore. Dať eni a teſtatore: ⁊ ↄfirmať decreto iudicis vel p̃ſidis. Et dať inuito: ſ3 curator nõ niſi volẽti p̃ter q3 ad litẽ. Item tutor nõ dať certe rei vel cãe. ſecus ĩ curatore: imo tutor p̃ncipalr̃ dať pſone ⁊ ſcd̃ario reb⁹. Sed curator primo ⁊ p̃ncipalr̃ dať rebus ⁊ ſcd̃ario pſone. Et nota ꝙ q̃daʒ eſt tutor legitimus. q̃dã fiduciarius. q̃dã teſtamentarius. q̃dã onerarius. tutor fiduciarius eſt q pupilli emãcipati: cuius pr̃ q eũ emãcipauit tutor erat legitimus: eo patre mortuo tutelã accipit cũ mortis tpe erat ĩ pr̃is ptãte v̾bi grã. tici⁹ duos filios habuit .ſ. Seyũ ⁊ meuiũ. Sey⁹ fuit maior in ãnis. meuius fuit pupill⁹. ſeyũ habuit ĩ ptãte ⁊ meuiũ emãcipauit ⁊ ipſe tutor eius erat ⁊ mortu⁹ eſt: eo pr̃e mortuo ſeyus frater meuij pupilli fiduciari⁹ tutor eſt. emãcipatiõe .n. pit ius agnatiõis ne fratris ſui frater legitim⁹ tutor eẽ poſſit tanq3 ꝓxim⁹ agnat⁹: ſed fiduciarius bene: ⁊ ſic tutor fiduciarius ẽ frater fratris ſui emancipati vt patuit: ſed ſi pr̃ emãcipet vnũ de filijs ſuis impuberẽ: eius ẽ legitimus tutor: ⁊ mortuo pr̃e filius alter maior fiduciarius tutor appellatur.

¶ Tutor legitimus ẽ q lege ꝑcipiẽte pupilli nãciſciť tutelã. q̃les ſunt ꝓximi agnati ⁊ cognati. Regulariter eni traditũ eſt ſc̃m leges vt ad quẽ ſpectat emolumẽtũ hereditatis alicuius pupilli ad eũdẽ ptineat ⁊ o͂is tutela ei⁹ niſi forte ſit mulier q̃ bñ vocať ad hereditatẽ moriẽtis: ſi tñ ad tutelã ſupſtitis: q2 tutrix eſſe non poteſt.

¶ Tutor onerarius ẽ q dať pupillo vt ipm̃ defendat a vexationibus alioꝝ: vl̾ dať nouitatis grã vt alios tutores inſtruat. c. venerabilẽ. de elec. in glo. ſup v̾bo aduocatis: vel honorari⁹ dr̃ datus cã honoris: nõ adminiſtrationis: ⁊ tales nõ hñt onus. vt reges. p̃ncipes. comites. barões. q̃bus dimittunť filij cã honoris. id illoꝝ tutela vacatio nẽ nõ p̃ſtat. iſti. de excu. tu. vel cu. §. itẽ tria onera.

¶ Tutor teſtamẽtari⁹ dr̃ q ex teſtamẽto tutor filio a pr̃e pupilli .ſ. qui actu in teſtamẽto nominať ⁊ aſſignať.

¶ Tutor ſuſpectus ſc̃m Azo. in ſum. C. eo. ti. dr̃ iſte q moribus talis eſt vt ſuſpectus ſit. nõ .n. facultas ⁊ paupertas: ſed fraudulẽta vel calida ↄuerſatio in rebus pupillaribus ſuſpectũ tutorẽ cõmẽdant vel cõmittũt. Itẽ auctoritate p̃ſtanda per tutorẽ expediẽs eſt vt loquať. facit. l. ſ. §. pe. de tute. ⁊ inſti. qui tutor in teſta. dari poſ. in gl. ſ. Et facit hoc ad ſubtilẽ q̃õnẽ ſc̃m Bar. Pone pupillo eſt delata hereditas extranei. q ſciẽte ⁊ patiẽte ipſo tutore habitauit in domo cuiuſdã defuncti: a quo delata eſt ſibi hereditas. q̃riť an ꝑ hoc probeť aditio hereditatis: ⁊ vtrũ patiẽtia: ⁊ ſcientia tutoris auctoritatẽ induxiſſe videať: ⁊ an in auẽte ſit neceſſe ꝙ tutor loquať. Et appet p̃mo ꝙ ſic. nã talis act⁹ habitãdi ĩ domo defuncti ĩ eo q põt ꝑ ſe adire hereditatẽ ĩduceret p̃ſũptionẽ aditionis. ꝓ hoc facit. l. gerit. ff. de acq. here. Sed pupillo q nõ p̃t adire ſine auẽte tutoris talis actus tutoris auẽte aditionẽ nõ inducit. vt. l. potuit. ff. de in. deli. Sol. dy. dicit. ꝙ ſcia aũt patiẽtia tutoris auẽtem nõ inducit: ⁊ ſic ex illo actu nõ ꝓbať aditio niſi forte tutor aliq̃ mãdaſſet pupillo: vt aliqd faceret in illa domo. nã talis expõſitio mãdati auẽtẽ ĩducit: vel niſi pupillus diu ſtetiſſet in domo .ſ. ꝑ ſpaciũ decẽ annoꝝ: q2 ꝑ hoc ꝓbať aditio quaſi omnia fuiſſent ſolẽniter acta auctoritate tutoris.

Uacantia bona dr̃r ea bona q̃ dominũ non hñt: vel q̃ fiſco vel dominio alicui⁹ applicanť: qḋ ↄtingit multis modis. Q̃nq3 ſi quis inteſtatus decedit vel q teſtari nõ põt: vel faciat ꝓpterea ꝙ heres ſuus ſuccedere nõ poteſt: vel ẽt vbi alſs de conſuetudine bona alicuius dominio applicantur. tunc dicuntur vacare bona.

¶ Uacans poſſeſſio. Require ſupra poſſeſſio.

¶ Uagabũdus eſt q nõ hʒ domiciliũ: ſ3 hodie h̾ eſt cras alibi. l. iij. §. ꝓtor. ff. de dã. infec. Sʒ quaſi vagabũdus ẽ q hʒ domiciliũ: ſ3 raro morať ĩ eo: ⁊ vagať hic ide. Q̃uo ↄueniãť iſti hẽtur iiij. c. ſi. de fo. cõpe. in glo. ſ. ⁊ ibi no.

¶ Ualitudo dr̃ infirmitas in vnõ ſignificato. c. qm̃ frequenter. vt lite nõ ↄtaꝑ Inno. ⁊ Hoſt. c. ſi. de teſti. l. ij. §. ſi v̾o. valitudine. ff. ſi q s cau. ⁊ l. vir qui morbo excuſ.

¶ Ualitudinarij dr̃r ĩfirmi q frequẽter egrotãt: vel q laborãt ꝑ lucida ĩteruella. vt q mõ ſani ſit p⁹ borã infirmi.

¶ Uaricoſus dr̃ curuus a varice neruo ↄtracto. q neruus ĩ ſenectute reddit hominem varicoſum ⁊ curuum.

¶ Uaſallagiũ ſc̃m Spe. ĩ ti. de ſeu. idẽ eſt qḋ homagium. Q. d. n. in frãcia dr̃ homagiũ in italia vocať vaſallagiũ.

¶ Uaſallus eſt ſeudatarius: ⁊ ſc̃m vulgare ꝓuincialium nobiles ſeudatarij vaſalli dñr. plebeus v̾o hõ medri⁹ nũcupať ſc̃m Spe. ⁊ vaſallus nõ põt vẽdere ſeudũ ſine voluntate dñi: ⁊ dũ vẽdit d3 rogare dñm ſuũ ꝙ ab eo recipiat ⁊ alterũ emptorẽ inueſtiat: ꝙ ſi dñs denegat ⁊ ei decorare nõ põt det emptori alia bona equalentia tali ſeudo iniuſte vẽdito. de hoc in. c. que in eccliarum. de ↄſti. ⁊ in vſi. ſeu. ꝑ to. Et hoc verũ niſi ille cui vaſallus ſeudũ alienat velit ſupportare omne grauamen. vt in. l. muniegꝯ lo. C. de munĩ. li. x. facit. l. ij. in p̃n. ff. ſolu. ma. ⁊ ſic vaſallus poſſit aliq̃ in ſeudũ dare ſuũ ſeudũ ẽt inuito dño. qḋ videť nõ eſſe verũ ↄ̃ caſum in. c. ſ. de duo fra. Sed q̃ritur a quo cognoſci debeat cauſa ſeudi: Pro quo no. ꝙ ſc̃m Iac. de bel. cui pre o͂ibus ſtať ĩ hoc diſtinguiť. Aut loquit de vaſallis minorib⁹: aut maioribus. ſi maioribus vt ſunt duces comites marchiones capitanei q im mediate ab imperatore inueſtiũtur. tũc de ↄtrouerſia imperator cognoſcit. c. ſ. de le. corradi. ĩ vſi. ſeu. Idẽ corã rege de imediate a rege ĩſeudatis. Si de minoribus q ab ĩferiore hñt ſeuda. vt militib⁹ aut nobilib⁹. h̾ tripl'r: aut ẽtiť qḋ ĩter duos vaſallos: aut ĩter duos. quoꝝ alter ⁊ alter nõ eſt vaſallus: aut ĩter dñm ⁊ vaſallũ. ſi p̃mũ: aut cõſtat ambos eſſe vaſallos. litigãt tñ de parte ſeudi: vel ſinib⁹. ſic ẽ ↄcl'ſo ꝙ corã dño cui⁹ ſunt vaſalli d3 cognoſci c. ſ. apud quẽ vel quos ca. ſeu. deter. aut ↄſtat ð vno tm̃: non tñ de altero qui nihil hʒ p̃ſũ id ð quo qḋ v̾tĩtur. tũc ꝑ pares curie d3 cauſa terminari. dicto. c. ſ. apud quẽ vl̾ quos. ⁊c̃. Aut nõ ↄſtat de aliquo hoꝝ pro certo: q2 ambo nihil habẽt in ſeudũ niſi illud de quo q̃ſtio eſt. Hoc dupl'r: aut p̃tẽdũt ſe inueſtitos ab eodem: vel a diuerſis dñis. Si ſcd̃m. iudex cõpetẽs erit ordinarius loci vl̾ delegatus. c. ij. de le. coram. in p̃n. in vſi. ſeu. Si p̃m̃ h̾ dupl'r: aut vterq3 dicit ſeudũ ſuũ ꝓpriũ. i. ſibi ↄceſſũ: ⁊ ſic iterũ ordinarius erit iudex. dicto. c. ij. aut vterq3 dic ſuũ ſe ſuoꝝ ꝓgenitoꝝ ſic dñs cũ curia ſua cognoſcit: nõ tñ ſol⁹ p̾al. c. ſ. Aut vn⁹ dicit ſeudũ nouũ .ſ. ipſũ inueſtitus. alter antiquũ .ſ. ſuoꝝ ꝓgenitoꝝ. ab eodẽ tñ dño: tũc oli ordinari⁹ cõpetẽs erat iudex. hodie ꝑ pares curie cognoſciť: ⁊ ſic finalr̃ ↄcludiť ĩ p̾dco caſu p̃ncipali ꝙ ſolũ vno caſu cognoſcat dñs de cã ſeudi .ſ. q̃ñ ↄſtat ãbos eẽ vaſallos. Scd̃o caſu p̃ncipali teneť glo. in. c. ceterũ. de iude. q̃ dicit ꝙ in cã ordinari⁹ loci in quo ſeudũ ſitũ eſt cognoſcere debet. Tertio caſu iterũ per pares curie ſi repiri poſſunt. ſi nõ diganť aliq̃. Et tales erũt iudices ordinarij q̃bus lex dat

iuriſdictionē ordinariā. Ideo ſedebūt pro tribunali ꝛ ſer uabūt iuris ordinē. Si nō habēt tribunal eligere pñt. ꝛ eo ipſo ꝙ dn̄s iudicat: ēt ſniam ꝓpriā executiōi māda re pōt: q2 feudū dr̄ ſuū territoriū. Itē ſm glo.c.romana ff.de ap.lib.vj.ꝯcludiſ ſi vltra dn̄m feudi eſt alius pri mus imediat⁹ ad hūc appellaſ a ſnīa dn̄i feudi. Si talis nō ſit tūc ad ordinariū loci i q̄ res ſituaſ ſpectat. q2 dn̄s feudi eſt tali ſubditus.vt.§.dz.pal. Tn̄ in vſi.feu.tex.ē ꝙ in tali caſu ad iperatorē appellādū ſit.ꝛ ſic ſentit Bal. in cite. Primū tn̄ magis placet doctoribus.vt notaſ in di cto.c.ceterū. Et itelligūtur p̄dicta qn̄ ē qō de feudo. Sz ſecus ē dū qō vtiſ de cognitione feudi.ſ.ad quē ptineat cognitio eius.talis.n.nō ptinet ad dn̄m feudi.ſiue ſit ec cleſiaſticus ſiue ſecularis. Alr̄ eſſet iudex in ſua cauſa. ꝛ p totū ti.C.ne qs in ſua cau.q2 ſic cognoſcēs de cogni tione feudi in caſu quo ſibi adiudicaret cognitionē talē deberet: ꝯſequēter de proprietate feudi ſibi adiudicaret. Pz ergo ſupior vel ordinarius vel alter d̄ hoc cognoſce re vel iudicare.vel partes arbitros eligere dēbēt q cogno ſcāt vt notaſ in.c.verū.in glo.iij.de fo.cōpe. Et ibi.glo. vltia determinaſ vtrū ꝛ qn̄ ſecularis iudex poſſit negli gētiā ſupplere eccleſiaſtici in cognitione tali.

¶ Uates modo ſacerdotem: modo prophetā. modo poe tam ſignificat.xxj.di.cleros.poſt columnam.

¶ Uaſa ire ſunt oēs peccatores.vt.xxiij.q.iiij. nabucho donoſor.vbi dicit.vaſis ire nunꝙ deus redderet interi tū ſi non ſpōtaneum inueniret homo habere peccatum.

De Ub.

¶ Ubaldini ſunt hoīes certi ꝛ ſignant clerici vel canoni ci terre vel eccl̄ie alteri⁹.de qb⁹ in.l.j.C.col.illi.vbi dr̄ ꝙ collegiū vbaldinoꝝ nō pōt ꝯſtituere ſindicū.

De Ue

¶ Uectigal ē tributū qō p̄ſtaſ de rebus que vehuntur vel oīb⁹ negocijs manuū a vehēdis mercibus dictum. Idem eſt qō naulum.vt.ff.de pub.ꝛ vecti.l.j.§.hic titu lus.Et ſm Azo.in ſum.C.eo.ti.vide ſupra. Tributū.

¶ Uector eſt portitor qui vehit. Et vectores ſunt nō ſolū qui vehunt: ſed etiam qui vehūtur in naui ſm Azo. in ſum.C.eo.ti.ꝛ.ff.ad le.ro.de iac.

¶ Uectores poſſunt dici ſiue habeāt merces ſiue nō: dū tamē operas ſuas magiſtro nauis exhibeant ad nauigā dū. Et ſunt.v.nomina que p̄ſtant actum ꝛ paſſionez. vt hoſpes zelotipus. Require ſupra. A.

¶ Uectura.i.vectigal ſiue naulum.

¶ Uehiculū ſm.l.xij.tab.eſt via in.viij.pedes ex trāſuer ſo.in anfractu.xvj.qō nō eſt neceſſariū in actu. Ius tra hēdi ligna ꝛ lapides nō pmittiſ habēti actū: ſed viā niſi ſpecialiter ꝯueniſſet.de hoc in actu.vide infra.via.

¶ Ue pro ꝛ ponitur interdum.vt in.l.ſi fundum ſub ꝯdi tione.§.his verbis.ff.de leg.j.

¶ Uel etiā ponitur pro ꝛ interdū.vt in.l.ſepe.ff.de verb.ſi. ꝛ.l.cū qdā.C.de verbo.ſigni. Etiā ponit alternatiue. vt in.c.inter cetera.ꝯ.de reſcrip.

¶ Uenatio qd ſit habes ſm Hoſ.in ſū.ti.d̄ cle.vena. Et eſt triplex.ſ.oppreſſiua. arenaria. ꝛ ſaltuoſa. Oppreſſiua eſt hominum de qua dr̄. Cepit nembroth eſſe robuſtus venator corā dn̄o.ſ.extinctor ꝛ oppreſſor. Et ſic venator eſt hoīum extinctor ꝛ oppreſſor q aliquē venatu oppri mit. Arenaria eſt que ſit in arena.vt cū quis locat ope ras ſuas vt pugnet in arena cū aliqua beſtia dentata.hāc q exercet peccat grauiter niſi eā exerceat grā virium ex periendarū.vt.ff.d̄ poſtulā.l.j.§.Itē ſenatus.ꝛ.iij.q.vij. tria.d̄.infames.circa pn̄.Et de hac loqtur.lxxxvj.di.qui venatoribus.cum duobus.c.ſequentibus. Saltuoſa ē q̄ ſit in ſiluis ꝛ ſaltibus ad capiēdas feras. Et hec eſt lici ta. Sed quō clericis liceat in proprijs perſonis venari deficiēte familia.ꝛ vēdere cū illud ſi ſit vagari: ſz neceſ ſitati ꝛ vtilitati eccleſie ſubuenire ad qō tenenſ clerici. vij.q.j.ꝑtiu.ꝛ glo.cle.ne in agro.de ſta.mo.i verbo ꝑſo nale.ꝛ ibi ꝯcor.ꝛ ꝙ venatio ſaltuoſa eſt illicita ex tpe ꝛ p ſona. Ex tpe vt i.xl.ꝛ ſabbatinis noctib⁹.xxxvj.di. am putatis. Ex pſona vt in clerico.in quo tn̄ diſtinguēdū eſt.qm̄ epō ſemp eſt illicita.xxxiij.di.quotidiē. Alijs ve ro clericis licita eſt cā neceſſitatis.vtilitat ꝛ recreatiōis cū retibus.laqueis ꝛ canib⁹.dū ſit cum ſilētio.ꝛ mode ſtia.nā ēt monacho licet tenere lina p piſcib⁹ capiēdis. vt de ꝯſecra.di.v.nunꝙ.vide Hoſ.in ſum.de cle.vena.

¶ Uēdere ē rē p certo pcio dare.ꝛ ſūt bona debitoris vē dēda ſi vrgeat eo alienū.ꝛ dilatio dānū ſit illatura credi torib⁹.vt in.l.ſulcim⁹.§.adeo aūt.ff.q.ex cau.i poſ.eat.

¶ Uēditio ē de re q̄ hz cōmerciū.ꝛ ſolet poni i inſtrīs ꝙ ꝓmittit vēditor emptori rē vēditā legitime d̄fendere au ctorizare ꝛ diſbrigare.q̄ vba dēbēt ſic intelligi ꝙ ſi de re ipſa lis fuerit facta.orta ſiue mota emptori vendītor te neaſ rē in ipſa lite legitime.ſ.ſm leges defendere.aucto rizare.i.auctor litis fieri.ſiue p ſe litē agere.vel diſbriga re.i.litē expeditā ab omni onere reddere. Itē no.qn̄ vē ditor ē certus ꝙ rei vēdite pars eſt ei ꝓpria.ꝛ pars cō ditiua.i.alicui ꝯditioni.vel alteri dn̄o ſubīa.ignorat tn̄ q̄.ꝛ q̄nta.tūc poniſ in inſtrō vēditionis ſic.qō propri um i ppetuū qō ꝯditiuū dn̄m ſubin.hoc eſt dicere.qō ē ꝓpriū i hac re habeas vt ꝓpriū i ppetuū.ſed qō ꝯditi uū habeas cū ea ꝯditione ad quā ptinet. Itez ſm Azo.i ſum.C.de pe.ꝛ cōmo.rei vē.ꝛ Hoſ.in ſum.de emp.ꝛ vē. tradiſ talis regula rotūda ꝛ q̄drata. Cū vēditio fit pure ſine ſcriptis certe ſpēi q̄ deguſtationē nō recipit: omne periculū ſpectat ad emptorem excepto caſu publicatio nis niſi pactū.culpa.mora.calliditas.vel traditio inter uenerit. Et quodlibet verbum huius regule habet in ſe pondus de quo vide Hoſt.in ſum.vbi ſupra.

¶ Uendicare eſt corā iudice dicere vel intendere rem eſſe ſuam vel allegare.vt quando quis dicit.hec res eſt mea ꝛ eſt idem quod intentare.ſ.ad hoc ſolum intendere vt res ſua declaretur.ꝛ ſibi dominium applicetur.

¶ Uelum eſt quadruplex.ſ.ꝯſecrationis. ordinationis. ꝑlationis.ꝛ ꝓfeſſionis. Profeſſionis ſuſcipiſ a v̄gine.vl corrupta cū profitetur de altari.vel de manu.in.xx.ano ad minus.xx.q.j.ꝛ.c.j.ꝛ.q.ij.puella. Cōſecrationis ipo niſ in.xxv.anno.vt ea.q.j.placuit.ꝛ.lxxvij.diſt.placuit. Pōt aūt ꝯſecratio virginū fieri in die epiphaniarum.i albis paſcalibus.i.tota ſeptimana paſchali.in apłoꝝ natalib⁹ niſi ſint graui lāguore detente. tūc enim alijs tēporib⁹ poſſunt. immo ēt alijs precipuis feſtiuitatibus ꝛ dieb⁹ dn̄icis.vt.in.c.j.de tē.ꝛ qua.or. Uiduas aūt nullus pon tificū velare preſumat.xx.q.j.de voto.in fi.ſed ipſemet velū ſuſcipiāt de altari.xxvij.q.j.viduas.q̄ capitib⁹ ſuis iponāt.ꝛ.c.p̄latū.de his que vi me.ve cau.vbi epūs cor rupte velū impoſuiſſe videſ.tn̄ ſolū iponere ſimulauit. velū aūt religionis vel veſtem religioſam de manu p̄e ſbyteri ſumere poſſunt.xx.q.j.viduas.ſecus de velo cō ſecrationis qō ſolēniter a ſolo epō ſoli v̄gini ſolēnibus dieb⁹ iponiſ. Tertiū eſt velū ordinatiōis qō oliz dabat dyaconiſſis in.xl.anno.xx.q.j. ſanctimoniales. xxvij.q. j.dyaconiſſam. Quartū eſt velū ꝑlationis quod oli da bat abbatiſſis in.xl.anno.x.q.j.iuuēculus.

¶ Uenditi actio. Require ſupra.actio venditi.

¶ Uenia etatis daſ mulieri in.xviij.āno.ꝛ viro in.xx.l.ſi. ꝛ.l.oēs adoleſcētes.C.de his qui veni.eta.impe.ꝛ tamē maior etas requiſ in abbatiſſa q̄z in abbate.c.indemnita tibus.de elec.lib.vj.iuncto.c.cū in cunctis.eo.ti. Ratio tn̄ in hoc pōt eē: q2 mulier auarior eſt viro.ar.l.ſz ſi ego. in fi.ff.ad vell.vbi dicit. Senatus enī obligate mulieri

ſuccurrere voluit nō donāti.hoc ideo q: facilius ſe mulier obligat alicui q̄ȝ dōat.ꝛ ideo gubernatio patrimonīj citius ſibi pōt cōmitti.de hoc p cardinalē in.c.indēnitatibus.ꝑalle. In ſcd̄o caſu ratio eſt fragilitas ſexus.ꝛ.q: ſpūalibus gubernādis nō eſt mulier.ita capax ꝛ habilis ſicut vir.ꝛ minoꝛ etas regrit̄ i muliere i eligēdo vl̄ eligēte q̄ȝ in viro.vt in.c.indēnitatib⁹.ꝑal.ꝛ in cle.vt hi.de eta.ꝛ quali.Et in minoꝛi etate pōt religionē ꝓfiteri q̄ȝ vir.ratio q: in vtroq̄ȝ caſu profeſſus eligit.ꝛ mulier citius profiteri poteſt.q: citius pubes eſt: ꝛ capax doli ideo citius etiam poteſt ſe obligare.

❡ Uenire diem debiti eſt poſſe pecuniam petere.

❡ Uenire.i.vēdi.vt in.l.ſulcinius.§.ſi in diē.ꝛ.§.multis eiuſdē.legis.ꝛ.l.ꝑce.ff.q.ex cau.in poſ.ea.cū ſi.Eſt enim verbū neutropaſſiuū ſub voce neutrali ſignificās paſſionē.vt Exulo ꝛc̄.Et differūt venire a venio: ꝛ venire a veneo.vn̄.Si vis venire cras mane debes venire.

❡ Uenter.Re.ſupra.Mittere in poſſeſſionē nomine vētris.Et nō q̄ vētris ingluuies ad luxuriā facile prouocat.ꝛ oē bonū opus diſſoluit.vn̄ venter ꝛ genitalia ſibimetipſis vicina ſūt.vt ex vicinitate mēbroꝝ ꝯſideratio intelligat̄ vicioꝝ.xliīj.di.Nō eni plus q̄ȝ neceſſe eſt debemus corpori ſeruire.ſed ſolū eius infirmitatē reficere vt ipſum ad vſum exercende virtutis habeamus.vt in.c.conuiuia.ea.diſti.vn̄ ſeneca.Non viuo vt comedā.ſȝ comedo vt viuā.Et iō Bar.comedebat ad pōdus:vt hēret intellectū pariter diſpoſitū.ꝛ nunq̄ȝ alteratū.Sic ꝛ nos moderate comedamus.ꝛ non nimia ciboꝝ egeſtate: vt in.c.non mediocriter.ꝛ.c.non dico.cū ſi.de conſe.di.v.

❡ Uerbū.In larga ſignificatione ponit̄ in iure pro qualibet parte orationis.a v̄berādo dictū:eo q̄ aerē verberat.vt dicēdo.in glo.ſup v̄bo inſtitutio.ſup v̄bo velociter.ꝛ ſup v̄bo infra.ꝛc̄.Non ergo capitur hic v̄buȝ ſicut in ioāne.c.j.In ꝑncipio erat v̄bū.ꝛ ſicut in donato.Uerbū eſt pars orationis.prout ē diſtincta ab aliīs partibus orationis.ſed ſignificat dictionē cuiuſcūq̄ partis orationis.Ad hoc aūt ſunt v̄ba ꝛ coꝝ ſignificata īpoſita.vt p ea ſignificet̄ mēs vel voluntas interioꝛ ipſius v̄bū proferētis.Ne dū aūt v̄bis ſignificat̄ mens hominis.ſȝ ēt factis.ſignis.ꝛ coniecturis.ſȝ inter modos ſignificādi v̄ba obtineant ꝑncipatū qd̄ clarius ꝛ euidentius ſignificant.vnde voluntas ſeu mens proferētis dat ſignificatū v̄bo.q: ſine mēte v̄bū nihil ſignificat.vt i furioſo.q: v̄bum ab eo prolatū non habet mētē.nec voluntatē.vt in.l.furioſus.ff.de reiudi.Et vſus cōmunis īponit ſignificatū v̄bo.ꝑȝ p.l.labeo.ff.ō ſuppel.lega.que dicit.Uerba accipiēda ſunt ex vſu communi.Et dicit ibi.Bar.q̄ vſus cōmunis eſt triplex.ſ.loqn̄di.intelligendi.ꝛ vtēdi.Unde cōmunis vſus loqnēdi.eſt q̄ equus certe qualitatis vocetur calofredus.Scd̄o i dictione hec res ſingularis numeri:ſignificatur pluralis numerus de vſu intelligēdi.vt.l.in vſu.ff.de ver.ſig.Et in vſu loqndi:ineſt vſus intelligēdi.Tertio de vſu vtēdi ponit exēplū.de ponderibus ꝛ mēſuris.vt in.l.excepto.cū ibi.alle.C.de loca.ꝛ cōduc.De hoc vocabulo verbū vide plura in vocabulario cuiuſdā doc.legū aurelieñ.ſm̄ dominū Jo.de matiſco.ꝛ incipit.Uerbū hic nō recipit̄.Ex q̄ opuſculo plures additiōes excerſi.quas his expoſitionibus terminoꝝ inſerui.Itē verba ſunt accipienda cum effectu.vt.c.relatū de cleri.non reſi.de pe.di.j.hec aūt.c.vl.de ſpon.ꝛ.l.j.§.hec aūt v̄ba.ff.q̄ quiſq̄ȝ iuris.Et debēt v̄ba deſeruire intētioni.non aūt intētio v̄bis cum p v̄ba exꝑmat̄ intentio.xxīj.q.v.humane aures.ꝛ.j.qd̄.ſ.marchio.c.itelligētia.de v̄bo.ſig.cum ſi.etiā v̄ba ſunt referēda ad cōmunē itelligētiā.ꝛ in.c.ex l̄ris.de ſpō.ꝛ.l.nō aliter.ff.de lega.iīj.Et v̄ba gn̄alia ſunt gn̄alr̄ intelligēda.vt in.l.j.§.generalr̄.ff.de le.ꝑſtā.ꝛ.c.q̄ṁ.de ꝯſug.le pro.ꝛ.c.maiores.v̄.ad id aūt.in fi.de bap.Nec v̄bis ēvtēdū.l.vt v̄boꝝ.C.q admi.ad bo.poſ.vbi dicit̄.Et v̄boꝝ inanium excludam⁹ captionē ꝛc̄.Uerba ēt cōmēdatoria nō obligāt.vt.l.ſi idē filiusfa.§.ſi adoleſcēs.in fi.C.q̄ ad eo.facit.c.cū veniſſent.de inſti.ibi.non ſolū de illo.ſed ō oīb⁹ redditibus faceret qd̄ placet.Sunt enim v̄ba dubia ꝯ̄ ſtipulatorē interp̄tāda.vt.l.ſtipulatio iſta.§.in ſtipulationibus.ff.de v̄.ob.ꝛ.l.qcq̄d.eo.tit.vbi dicit̄.Qd̄ nō eſt expreſſum cenſetur omiſſum.

❡ Uerboꝝ forma eſt cōſiderāda.nec ab ea recedēdum ſine certa cauſa.vt.c.ex litteris.de ſpon.ꝛ.c.ad audiētiā.de v̄bo.ſigni.In vltimis aūt volūtatibus v̄bum indifferens vt eſt habuerit ꝑteriti vel futurū trahi oȝ ad futurū.q: vltima volūtas ſemp de futuris eſt:alias a proprietate v̄boꝝ non eſt recedēdū niſi ꝯſtet loquētē aliud voluiſſe:vel etiā niſi res aliter ſalua eſſe non poſſit.Et ſic i proprietates nō ſunt ad ꝯſequētiā trahēde.ſed excuſāde ſm̄ Ber.in.c.preterea.de v̄b.ſi.Etiā dicit.l.j.§.ſi in q nauem.ff.de exer.ac.q̄ v̄ba ſunt itelligenda in proprio ſignificato.licet poſſint improprīari vt conueniant materie ſubiecte.ff.lo.l.ſi.īj.reſponſo.

❡ Uerbis dr̄ obligatio ꝯ̄hi.vt ꝯditio certi.vt.ō.de.C.

❡ Uerna eſt ſeruus ex ancilla in domo natus.Inde dicitur v̄naculus.ꝛ eſt paruus ſeruus diminutiuū.de le.īj.l.ſeruus.§.ſi.ff.de rei vē.l.cum ſuper.

❡ Uero q̄ṅq̄ȝ ſtat ꝑ ceptiue q̄ṅ nō ꝑcedit mā cui iungat ſequētē.vt de electionibus.ſup eo v̄o.Q̄ṅq̄ȝ aduerſatiue de hoc in auē.de here.ꝛ fal.in ꝑn.col.j.

❡ Uepres dicūt̄ ſpine que vi ꝑhēdunt ꝛ lacerāt carnes ꝛ veſtes ſm̄ Joan.an.in cle.dudum.de ſepul.

❡ Ueſanus dicit̄ qui ſine ſanitate eſt.ſicut vecors ſine corde.vt.ff.de v̄bo.ſig.l.mele.

❡ Ueſtiarīj ſunt qui veſtiū exercēt negociationē.

❡ Ueſtibulū ſm̄ Azonē eſt locus ante oſtiū vtriuſq̄ domus vel ꝑmus aditus ſeu introitus vl̄ porticus ꝛc̄.ꝛ tectus eſt quo vt veſtimēto tegit̄ homo.vl̄ dicitur.ab aue.i.ſalutatione que fiebat ibidē ſtantibus.

❡ Ueſtimētum dr̄ omne illud quod induimus.

❡ Ueſtimēta iterpolata dr̄ veteres veſtes iterū polite.

❡ Ueſtis v̄gata vel partita.ꝛ de caligis ſcbaccatis habet̄ in cle.īj.de vi.ꝛ hone.cle.

❡ Uidet̄ eſt v̄bū fictionis.vt.ff.de vi ꝛ vi ar.l.j.§.deieciſſe ꝛ p Bar.in.l.ſi is.qui de vſuca.ꝛ glo.in v̄bo habere videtur.in.c.non minus.de imu.eccle.

❡ Ueterani ſunt milites emeriti.i.extra militiam pp ſua merita poſiti.C.de vetera.in rubrica.Et in legenda ſancti martini.vbi dicitur q̄ imperator precepit q̄ veteranoꝝ filīj ſciētīs militaribus implicarētur.

❡ Uetus ius.Require ſupra ius.

De Ui.

❡ Uia eſt ius eundi.ambulādi:vehēdi vehiculū ꝛ iumētū ducēdi.ita q̄ ille cui cōpetit ius vie pōt illa facer̄.Et differt ab actu:q: plus continet via q̄ȝ actus:nā via iter actum ꝛ ius in ſe continet.Itē in eo contētus eſt actus vt iumētū agat quis ꝛ ſi non vehiculū.plus enim vehiculum occupat q̄ȝ iumētū.In via neceſſarium ē vtrūq̄ȝ poſſe agere.Itē via habet ius trahēdi lapides ligna vel trabes ꝛ ferendi erectaȝ haſtā.quod nō habet actus niſi de hoc ſpecialiter conueniſſet:licet a tergo ducer̄ vel let itinere non in collo:quod potius videtur rigoroſiuȝ q̄ȝ equum.Itē vie latitudo ad vehēdum vehiculum ſi latior vel anguſtior non deſignetur p contrahētes.l.xīj.tab.diffinit̄.ſ.octo pedū p rectū vbi via eſt recta non tortuoſa.ſed in anfractu.xvj.pedū.ideſt vbi reflexa ē.quod in actu non oportet.vide ſupra vehiculum.

¶ Vi bonoꝝ raptoꝝ. Re. actio vi bonoꝝ raptoꝝ.

¶ Vicarius ſm Hoſ. eſt qui vices alicuius gerit ſiue ī officio ꝯtētioſo ſiue non cōtētioſo. vt. C. de offi. eius q vicē gerit. p to. ⁊ de offi. vica. p totū. ⁊ de offic. archi. c. j. ⁊ de offi. archipſb. c. j. in fi. Et ſciēdū ꝙ illi vicarij de qbus in legibus ſub illis rub. poſitis tractatur: ſunt nō delegati ſed ſubdelegati vel ordinarij iudices. Nā eligebantur ī certū tēpus ordinarijs prefixū. vt ipſi vices ordinarioꝝ ꝑſentiū ⁊ viuētiū ſupplerēt. erāt ⁊ alij q gerebāt vices mortuoꝝ ⁊ abſentiū q ſuffraganei appellabanſ. hi oia poterāt agere q̄ ꝑtinebāt ad iuriſditionē ꝑter vltimum ſupplicium ⁊ mēbri abſciſſionē. vt. C. de offi. vica. l. ij. ⁊ vicarius eccleſie eſt ꝑſbyter q vice principalis rectoris deſeruit eccleſie. Et ſunt quattuor ſpecies vicarioꝝ. Quidā ſunt ꝑpetui ad parrochiales eccleſias ꝯſtituti. vt i. c. §. perpetuus. de fi. inſtru. ⁊ c. extirpande. de prebēdis. Quidā nō ꝑpetui: ſʒ ad aliquos actus ꝯſtituti. vt tēporales. de quib⁹ in. c. ꝑuenit. de app. Et iſti dicuntur mercionarij. vij. q. j. nihil. Quidā ſunt ſpeciales nō ad curā ſed ad certū locū. articulū. vel actū ꝯſtituti. de qbus in c. ij. de offi. vica. Quidā nec perpetui nec ad curā nec ad certū actū: ſed gnālr dātur ad oia vt vicarij in curijs epōꝝ. de hoc glo. optima in cle. que de eccleſijs de offi. vica. Et vide in lectura Jmole. Itē vicarij dicuntur illi qui vt cuiuſcunqꝫ vicē compleant vel gerant ſunt conſtituti. vnde vicarius dicitur quaſi vicem gerens.

¶ Vicecomes ſm Spe. eo. ti. dr̄ ille cui dn̄s ꝑpalis ꝯmittit executionē iuriſdictiōis ſue ī aliqb⁹ caſtris. ⁊ ſic tales vocāt vulgariter lōbardi ⁊ alij in ꝑrimonio beati petri.

¶ Vicedominus ſm Spe. eo. ti. ꝑprie ſm iura ē q ꝑeſt rebus epālibus. lxx. di. colonus.

¶ Victores ſerui ſunt quos qs hʒ victus pari ḋi gr̄a.

¶ Victus nomine. Intelligitur omne illud quod neceſſe eſt domini ad viuendum.

¶ Veſtis vicem hʒ victus. ff. de verb. ſig. l. victus.

¶ Vidua eſt. nō ſolū illa q̄ deſijt eſſe nupta. vt in. c. vidue xxxiiij. di. vbi reſpectus habeſ ad cōem vſum loquendi. verū ⁊ ꝓprie eſt illa q̄ nunqꝫ ſuit nupta vel q̄ nō habuit virū. ff. eo. l. manifeſtū. Et dr̄ vidua quaſi viro priuata vel ſine dualitate. vt. l. malum. §. viduā. ff. de vb. ſig.

¶ Ville dicuntur edificia ruſtica. ⁊ villa ponitur pro ciuitate. de cenſi. venerabili.

¶ Villici dicūtur ſerui q ad villā mittunſ vel ſunt qui in villis morātur. Itē villicus eſt gubernator.

¶ Videſ interdū eſt ſignū vitatis nō fictionis. l. ſeruum filij. §. ſi qs rē. ff. de legi. j. gl. v. ꝓcor. Et qñqꝫ videſ ſignificat ſniam diffinitiuā. vt. c. ꝑterea regſiti. de app. ⁊ vſidetur de iure per ipſum. vt. c. j. de iudi. li. vj.

¶ Vinū abſinthiatū eſt cū melle ⁊ abſintheo confectū.

¶ Vinū picenū ⁊ thiriacū dr̄ a locis. xxiiij. q. iij. pleriqꝫ.

¶ Viuariū dr̄ idago vbi fere ſunt icluſe: vl' dr̄ loc⁹ in quo piſces ſuanſ. vt ibi: viuūt ſm Jo. an. i cle. ne i agro. ḋ ſta. mo. Et differūt viuariū. ſaltus foreſta. garena. iſula ⁊c̄.

¶ Vinaria ꝓprie ſunt torcularia ſeu dolia ⁊ cetera vaſa vini. q̄ ēt ad aliū vſum tranſſ. rri poſſunt. Et tādiu vinaria dicunſ q̄diu vinū hn̄t. vt. ff. de vb. ſi. l. vinaria.

¶ Vinarij dr̄r ebrioſi. Etiā vinarius eſt ortus vbi creſcit vinū. l. ediles. §. pedius. ⁊. l. vinaria. ff. de edili. edicto.

¶ Vicini ſm Bar. in. l. ſi tertius. ff. de aqua plu. arcē. dr̄r quouſqꝫ vox hoīs exclamātis audiri pōt. l. j. §. eodē tecto. ff. ad ſille. Et itelligiſ de voce cōi non nimis gracili nec nimis tubali: ſicut vox tauri. Etiā dū clamans medio mō ſit nec in tecto vel apice turris nec in cellario.

¶ Vindicta dr̄ modus manumittēdi. ⁊ dr̄ a noīe vidicta ꝑtoris v̄ga qua ipſe caput ſui tāgebat hec v̄ba ſolēnia dicēs. abiuro te liberꝫ more qritū. Vñ Perſius. Vindicta poſtq̄ͫ meus a pretore receſſit.

¶ Vindicta ſm alios eſt ipſa libertas q̄ apud iudicē daſ. ⁊ dr̄ data ſuis a iudice ſuo vindilioꝝ. alis. liberoꝝ q vindicauit ciuitatē romanā: ꝯiurationē dn̄oꝝ ſuoꝝ ꝯtrem publicā factā detegēdo. ꝑpter qd̄ apud ꝯſiliū libertatē ꝯſecutus ē. ſiue libtate a pplo donatus. ſiue p cōmodum obtētū eſt. vt oīs illa libertas q̄ a pplo daſ. vel a magiſtratu q vicē ppli gerit dicaſ vindicta. hec Azo. in ſum. C. ḋ vindi. ⁊ liber. ⁊ apud cōſul. l. manumiſiſſet.

¶ Vir ⁊ vxor dicunſ illi q matrimoniū ꝯtrerūt. p verba de p̄ſenti. de futuro ſponſalia. Re. ſupra ſponſalia.

¶ Virginitas eſt in carne corruptibili ꝑpetua corruptionis cuſtodia. Itē virginitas corrupta reſtitui nō pōt. C. de rap. v̄gi. l. vnica. circa ꝑn. ibi maxime cū ⁊c̄. ⁊. xxxij. q. v. ſi paulus. vbi dicit Hiero. Audacter dicā. cū oia poſſit de⁹ ſuſcitare virginē nō pōt poſt ruinā. valet qdē liberare de pena. ſed nō valet coronare corruptā. Et infra ſubdit. rectius fuerat hoīem. i. v̄ginē ſubiiſſe ꝯiugium ⁊ ambulaſſe p plana q̄ʒ ad altiora tēdētē ī iferni ꝓfunda cadere. ⁊ ſi dicat. Deus pōt ex oculato reſtituere viſum. ergo corrupte virginitatē. Rñdeſ ꝙ nō eſt ſile. q: deus nō pōt facere qn illa corrupta ſit. q: factū nō pōt eē nō factū. vel dr̄ ꝙ nō refert ad carnis corrupte reſtaurationē. ſed ad virginalis palme retributionē. ⁊ ſic nō pōt. i. nō ꝯgruit eius potētie. ⁊ eſt ꝯtra iuſtitiā corruptā coronare aureola. Itē v̄ginitas florē nō amittit p violētiā ſuperata. vt. c. ita ne. ⁊ ſequētibus. xxxij. q. v. Etiā melior eſt v̄ginitas mētis q̄ʒ carnis. ⁊. c. tolerabilius. e. q. ⁊ pena capitis puniſ q tn̄ attētare cū effectu th: auſus fuerit v̄gines ſacratiſſimas nē cā mr̄imonij iūgēdi. vt. C. de epi. ⁊ cle. l. ſi quis non dicam rapere.

Cū dīa poſſit / Deus ſuſcitare / virginem nō pōt / poſt ruinā.

¶ Virtus ſm philoſophū. 2. ethi. eſt que habentē perficit. ⁊ opus eius bonū reddit. ⁊ dicaſ quaſi verū tuens a virtūs ꝑſeruās. de peni. di. ij. illa anima. ⁊. c. ſe. no. Jo. an. in cle. j. de ſum. trini. ⁊ fide catho.

¶ Viſitatio quomodo ⁊ quando fiat. per Archi. ⁊ q̄ crimina punienda ſunt. ⁊ in quib⁹ procuratio fiat. vide. c. j. de cēſi. lib. o. vj.

¶ Violator eccleſie dicitur quicūqꝫ ipſam eccleſiā frāgēdo oſtia. capiēdo res ſuas. ſubtrahēdo priuilegia ſua cuſtodiēda. vel corrūpendo offendit.

¶ Vis eſt rei maioris impet⁹ que repelli non pōt vel cui reſiſti nō pōt: ſupple cōmode. ff. qd̄ vi me. ve. cau. l. j. ⁊. ij. quod modis ſumaſ ⁊ quot actiones vel interdicta itroducat no. in. c. ad audiētiā. eo. ti. in glo. ij. Cuius glo. effectus infra patebit ⁊ eſt generalis qñqꝫ. vñ ſm Hoſt. ⁊ Azo. eo. ti. vis eſt qntuplex. ſ. impulſiua. ablatiua. expulſiua. ⁊ turbatiua. ⁊ inquietatiua. vide infra.

¶ Vis cōpulſiua eſt p quā cōpelliſ qs ad faciēdū illō qd̄ nō faceret ſi eēt liberi arbitrij. nec cōpelleretſ. q̄ imponit neceſſitatē cōtrariam volūtati ſpōtanee. ⁊ ex hac vi oriſ actio quod me. cau. ff. eo. ti. l. j. in fi.

¶ Vis expulſiua. Q. ſi quis eijciſ de poſſeſſione ſua. Et ꝑ iſtam inducif interdictū vñ vi. ⁊ eſt tantū rerū imobilium. vel de his que immobilibus coherent.

¶ Vis ablatiua. ē reꝝ mobiliū: ⁊ hec induc̄ actionē vi. bo. rap. i reb⁹ mobilib⁹. ē. n. circa mobilia tm̄: vt. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. ſi fundus. ⁊. §. ij. ⁊ iſti. vi. bo. ra. §. ſed nedū talia. p illā. n. alicui bona ſua vel res ſue violēter rapiūtur.

¶ Vis turbatiua eſt qñ quis turbatur i poſſeſſione ſua q̄ inducit interdictū vti poſſidetis in rebus ſoli. ſed in rebus mobilib⁹ īnducit interdictū vtrobi cū duo ſe poſſidere contendunt eandem rem.

¶ Vis ingetatiua eſt q̄ itroducit iterdictū qd̄ vi. aut clam ⁊ dr̄ ingetatiua. q: nō ſinit alui vti re ſua qete ⁊ arare vl' aliqd facere: vel qñ alter vult alio inuito aliqd edificare

in ſuo ſolo vel forte iā edificauit. hec diſtinguit in hoc īterdicto an iuſte vel iniuſte fecerit. vt ſi qs a me ꝓhibitus vel putās ſe ꝓhibēdū qd i meo faciat ſiue ius faciendi habuerit ſiue nō: vt. ff. qd vi aut clā. l. j. ⁊ dico ſʒ azo. i Rubrica: ꝙ me. cau. accipit vis ꝓut nullo° pōt reſiſti. ſʒ i rub. de his q̄ vi me. ve cau. ſi. accipit ꝓut pōt reſiſti: ſʒ cū piculo. ⁊ ē cōpulſiua. h ibi. Itē ē qdā vis publica q̄ fit cū armis. qdā ꝑuata ſine armis. ꝟ or. co. cū dilect° i gl. vij. Itē vis maior dr̄ ipet° rei cui reſiſti nō pōt. vt. ſ. de ni c. ⁊ de his q̄ vi me. ve. cau. ſi. c. ad audiētiā. in gl. ij.

¶ Vis negatiua eſt quando res alicuius inquietat.

¶ Vis publica eſt q̄ fit cū armis. ſʒ vis ꝑuata q̄ fit ſine armis. inſti. de pub. iudi. circa fi. in. §. itē lex iulia. de vi priuata. Vñ. Vis ꝑuata rep̄ deponit ab ordine rep̄. i. mulctabit in tertia parte bonoꝝ. Sed ōportat cū vis armata ꝓbata. vt in glo. j. c. ꝗ. de ordi. cog.

¶ Vis ſiue met° cadēs in ꝯſtātē viru. ē met° pene vel cruciatus ſiue ꝯmiſſiōis oīuʒ bonoꝝ. ⁊ iſta excuſat niſi poſtea ꝯſenſerit. vt i. c. de illis ij̄. de ſpō. Alia ē vis vel met° nō excuſans q̄ nō cadit i ꝯſtātē virū. vt i. c. veniēs. ⁊ c. cōſultatiōi. e. ti. Et nō ꝙ pōt qs viʒ vi repellere. vt. c. ſigniſti. ij̄. de homi. ⁊ c. ſi vo. de ſen. excō. ⁊ di. j. ius nāle. l. j. §. vim vi. ff. de vi ⁊ vi. ar. l. ſciam. §. q cū alter. ff. ad. l. aqui. Et hoc verū ſi repulſio fiat icōtinēti nō ex īteruallo. vt. l. idē ē. §. cū agit. ff. de vi ⁊ vi. ar. Dr̄ aūt ſic fieri icontinēti qñ fit flagrāti crimine. h ē donec aīus ꝯtinu° durat. ⁊ ſi diuertit ad alios act°. vt. §. vim vi. ꝑal. Scdo dʒ fieri cā defenſiōis nō offenſiōis vel vlciſcēdi. vt. §. pe. in. l. ſciam ꝑal. Tertio dʒ fieri cū moderamine iculpate tutele. C. vnde vi. l. j. c. ut fama. §. ult. de ſen. ex. Et dat ibi talis cōcluſio. ꝙ iſta ē dſenſio ē va ⁊ iuſta q̄ fit tm̄. ⁊ tūc q̄tuʒ ⁊ qñ ē oportunū. ut i gl. l. j. C. vñ vi. ꝑal. tn̄ ſi dſēdēs mo^m excedat ſi ex ꝓpoſito nō tenetur. xxiij. q. iij. nō īferēda. Alan° ⁊ Io. diſtiguūt. aut vis fit pſone. aut reb°. ꝟ h ut de gl. i. c. ſignaſti. ꝑal. ⁊ c. dilecto filio. de ſen. exc. li. vj. ⁊ i c. ſignificauit. de pe. ⁊ re. ubi ꝯſideratis circūſtātijs iponit pnia arbitraria illi q ſe defendēdo modum exceſſit. Quarto pōt fieri qñ hʒ iuſtū timorē offenſe. puta p minas alicui° q minas exeq ſolebat. aut p occurſū. nō. n. oʒ expectare q̄uſqʒ det p̄m° ictus. q: talis poſſet eē letal. Sʒ an qs excedēs modū in defendēdo ſe ut euʒ poſſet euadē uulnerādo occidit puniat ō occiſo. So. ſi uoluit occidē. nō tñ occidit nō tenet: ſʒ ut culpabilis punict ex arbitrio iudicis. ut. l. ſi adulteriū cū iceſtu. ff. de adulte. ⁊ Bal. ſingulariter. i. c. j. de pa. te. i uſu ſeudoꝝ. Itē ſi accuſat° de homicidio fecit articulū ꝙ hoiēʒ occidit. ſʒ fecit ad ſuā defenſionē. ⁊ ꝓbauit q̄ i articulo ꝯtinētur. an debeat abſolui p regulā i. l. ſniaʒ. §. ſi cū alt. ff. ad. l. acql. ⁊ l. j. C. unde ui. ⁊. §. ut uim. ⁊ i cle. ſi furioſus. de homi. Bal. ſingulariter dic ꝙ nō. ſʒ uenit poñ° puniēdus: ut. l. j. C. de ꝯſeſ. Rō. q: et i defendēdo dʒ ſuari moderamē iculpate tutele. Debet ergo adijcere i ꝓbatiōe defenſionē neciam: ꝑut no. Lodo. de roma. in ſingularib° ſuis.

¶ Vir nō hʒ ꝑtātē ſui corporis. ſʒ mlier. ut i. c. qdā. ō ꝯuer. ꝯiug. ⁊. xxvij. q. ij. ſunt q dīt. Nec pōt niſi ob cām fornicationis uxorē ſuā dimittere ſm iterꝑtationē ſacri eloquij. hoc uerū de his quoꝝ mr̄imoniuʒ carnali copula ꝯſumatū eſt. ut. c. ex publico. in fi. de ꝯuer. ꝯiug. nā uir. ⁊ uxor p copulā ꝯiugalē effecti ſūt una caro. ut. c. ad aplicā. ⁊ c. cū ſis ꝑdit°. eo. ti. Etiā uir cogitare dʒ qlr̄ placere poſſit uxori: ergo min° q̄ dei ſūt cogitare ualet. cū q̄ſi diuiſus i duo plenā ſui nō hēat poteſtatē. ut. c. diuerſis fallacijs. de cleri. ꝯiug. Et eſt caput mulieris. xxxiij. q. v. cū caput. xxxij. q. vij. ſi mechaberis. ⁊ c. duo pueri. de deſpon. ipu. ⁊ glo. in. c. j. de clandeſ. deſpon.

¶ Vix ōnotat q̄ſqʒ affirmationē. nā qd uix ſit fieri tñ dubiū ſi extitit. vt. c. ꝗ. ō cog. ſpi. li. vj. ff. de iudi. l. vix certis ex cauſis. ⁊. xv. q. j. merito q̄rit. Q̄ſqʒ ēt ſignat negationē. i. nullo mō. vt. ff. de leg. i. ſi ſeruus legatus. §. q q̄ſqʒ. Si ēt dr̄. Vix bono peguit exitu q̄ malo ſūt ichoata pricipio. lxj. di. miramur. ⁊. j. q. j. ꝑncipat°. ⁊. c. cū paulus.

De Vn

¶ Vncia eſt duodecima pars aſſis. vt nati ex cōcubinis in domo ſuccedūt in duab° vncijs. i. in duabus partib° xij. partiū aſſis ſi alij legitimi non ſuperſunt. Cetera nomina aſſis require ſupra. Aſſis.

¶ Vnde agnati ⁊ vnde vir ⁊ vxor. Req. ſ. Bonoꝝ poſſeſſio. Et no. Lo. de roma: ꝙ viro ducēti duas vxores vel mulieri nubēti duob° viris de iure ciuili eſt pena capitis. l. eū q duas. C. ō adul. Sed de iure canonico debent vxori iſcindi capilli ⁊ pāni anteriores ⁊ poſteriores. xxxij. q. j. de bñdicto. ſm expoſitionē verā ibi ⁊ approbatam.

¶ Vniuerſitas ſm Azo. in ſum. ꝙ cuiuſqʒ vniuer. no. eſt plurīū corpoꝝ īter ſe diſtātiū vno noīe ſpāliter eis deputato collectio. Eſt ēt ſtudiū vniuerſale ꝑuilegiatū. Sed querit. ſi vniuerſitas ꝯgregat: ⁊ aliqs beſtialis deridendo ⁊ ridendo ꝯturbat totā vniuerſitatē: q̄ pena talis puniet. Rñdet ꝙ excōicatione tridua ⁊ eiectione de collegio. tex. eſt ſingularis ſm Lodo. de ro. v. q. iiij. i loco benedictionis quē dicit eſſe nō alibi. Itē vniuerſitas ſcholarium vbi precipue per ſcholares regit diſponere pōt ꝙ aliquis q nō ſit de vniuerſitate det vocem. vt. c. ſcriptū. de elec. ⁊. lxiij. diſti. abeūtibus. cū ſi. Sed nunqd ſi vnus tm̄ in vniuerſitate ꝯdicat: ne ille admittat: valeat actus admiſſionis. Dñs Lodo. de ro. dicit. Tu q pauca ſcis: ſicut ego dicere hoc indubitatū p regulā ꝙ maior. ff. ad municip. l. plane. ff. ꝙ cuiuſqʒ vniuer. no. ⁊ de. ſ. de his q̄ ſi. a ma. par. ca. Sed ꝯtrū eſt verū. nā hoc caſu vnus quātūcūqʒ minimus ꝯdicēs reddit actū nulluʒ. hoc dictū ſingulare cōpoſtella. quē refert ⁊ ſequit Io. an. in. c. ſtrictū. ꝑalle. i nouellis ⁊c.

¶ Vno ꝯtextu fieri aliqd eſt fieri nullo alieno actu interpoſito niſi fiat ex neccītate ⁊ actu nāe vt ſupflui pōderis depoſitio vel medicine acceptio: vel breuis languor. vt C. de teſti. l. cum antiquis. hec Azo. ⁊ Hoſtie. eo. ti.

De Vo

¶ Volūtas coacta etiam eſt volūtas. xv. q. j. merito. ff. ꝙ me. ca. l. ſi mulier. §. ſi dos. §. ſi metu. Sed hoc itelligit ſic ꝙ nō eſt libere volūtas q̄ reqrit in mr̄imonio: vt in. c. gēma. de ſpon. cū ſi. l. tria. ff. de vb. ob. nā volūtas ⁊ ꝓpoſitū diſtinguūt maleficia. vt. ff. de fur. l. qui in iure. §. j. ⁊ l. diuus. ff. de ſic. ⁊ eſt glo. in. l. fulcinius. §. qd ſit latitare. in vbo. animus: que dat ēt q̄ttuor modos ꝓbandi aīum alicui°: ⁊ dicit lex. volūtates hominū varie ſūt. vt ff. ad trebel. l. q: poterat. i. rñſo. circa fi. vñ h nomē volūtas ſignificat gnālr. ſ. cū rōne vel ſine rōne. vt. l. cū qdaʒ ff. de leg. ij. Et in hoc differt ab arbitrio: qd ſignificat velle cū rōne. vbi aūt actus ponit i volūtate: volūtas ſignificat p modū ꝯditiōis: q: ſenſus ē ꝙ actus valet ſi velit ſicut cū ponit i arbitrio: ſenſus eſt ſi arbitret. vñ act° pōt poni in volūtate eius cui dʒ q̄ri ⁊ eſt ꝯditionalis: ⁊ purificat ꝯditio declarata ſua volūtate. vt. l. ſi ita expreſſum. ff. de condi. ⁊ demō. Sed in volūtate obligādi non pōt poni: q: obligatio ſua natura dʒ aſtrigere neceſſario qd non facit actu poſito in volūtate obligādi. in voluntate alicuius tertij incerti nō poteſt contractus poni. Et partes non videntur habere animū ꝯhēdi: ſic nec eo poſito in arbitrio: imo multo min°. l. ſi merces. i ꝑn. ff. de lo. ⁊ ꝯdu. In volūtate vero tertij poteſt contractus poni: ⁊ valet ſi velit. nō valet ſi nō declat ſe velle vt. l. ſi. de contrahē. emp. ⁊ vē. ⁊ ſi velit ſtabit eius dicto ſiue volūtati. Itē q: nō videt fieri iniuria diſponenti: q: ſic diſponit.

Itē q: fieret dīa inter arbitriū ꝛ volūtatē. Ultima autē volūtas nō pōt poni in volūtate. puta hr̄dis institutio vl' legatū: vt. l. illa institutio. ff. ð here. insti. l. nō nūq̄. ð ꝯdi. ꝛ de. Et hoc ē positiuū: q: aliis i simplici rōne p̄t poni: sicut ꝯct9. Ex hoc p3 q quo ad oīa idē est in ꝯctu ꝛ volūtate vltima. h excepto q̄ ponit in volūtate tertiū: q: contract9 valet vt ꝯditionalis. Ultima v'o volūtas nō val3. qð est positiuum. Jo. fabri. dīc q hoc nomē volūtas ex cōi vsu itelligēdi significat idē qð arbitriū. Significat ḡ finaliter volūtas vt sua ipositio. psona cui iniungit vl' lex ciuilis ei signatū dat: seu qð quouis mō pferētis dictat nisi lex ciuilis ipediat. Volūtas p̄ma derogatoria significat put v'ba sonāt. v'bi grā. Testator dīc. cui bis legauero semel deberi volo. postea titio legat bis. puta p̄do stichū: postea pāphilū: legatū tm̄ semel debet. vt. l. si ge. in p̄n. ð le. ij. q: clausula derogatoria significat ꝯsensus de esse in legato eidē scðo facto. Et ꝓtestatio p̄cedēs in facto seq̄nti nocet. vt. l. q in aliena. in fine. ff. de acqr. here. legatū ḡ 2m scm̄ qð alīs deberet nō debet: q: voluntas testatoris in eo deest ex voluntate p̄a derogatiua. si ḡ testator eidē ab eodē hr̄de in eadē scriptura legat bis eandē q̄ntitatē. semel tm̄ debet ēt nō p̄cedēte volūtate derogatoria. Si v'o testator dicat. cui bis ꝛc̄. vt. s. ꝛ addit nō obstāte volūtate p̄cedēte derogatoria: vl' sic adijcit. nō nolo clausulā derogatoriā h casu locū hr̄e. tūc valet vtrūq legatū: q: v'ba addita tollūt significatū clausule derogatorie: ꝛ faciūt volūtatē adesse vtriq̄ legato. Itē ibi. testator in testō dixit sic. nolo me posse facere aliō testm̄ ꝛc̄. Vl' sic. Nolo me posse imutare h testm̄: vl' nolo me posse penitere si fecero aliud testm̄: valet ēt nō expssa priore volūtate derogatoria. Hec bar. sic pbat: l3 p dicta v'ba testator: q̄ntū in ipso ē auferat sibi liberam testi factionē: tn̄ hoc nō pōt. l. stipulatio hoc mō. ff. de v'. ob. Et sic p̄dicta v'ba nihil pn̄t significare: q: talis voluntas nō admittit iure. Jð seq̄ns dispō valet ac si p̄dicta v'ba non p̄diceret. S3 si testator diceret. Si fecero aliud testm̄ nolo valere: q: h nō disponit circa ptātē testādi: s3 circa volūtatē suā3 quā dīc eē in futuro factor: tūc nō val3 2m testm̄ nisi reuocata clausula derogatoria. Rō. q: lege ciuili nō p̄t dari vl' adimi hr̄ditas in codicillis. l. j. C. ð codicil.

¶ Volo hoc v'btī significat put ei9 significatus vl' qðlibȝ adiūctū vl' q̄libet circūstantia signare dictat. Nā q̄n simpliciter pfert significat motū animi ad aliqd pseq̄ndū. Et cū nihil adiungit seu non appet id ad qð refert in iure nulli9 ē effect9. Etiā nō disponit p Bar. i apostilla p̄al. ꝛ ēt. C. ð fi. tri. ꝛ fi. ca. l. j. Et notat in. l. qui se pr̄is. C. vn̄ liberi: q volo ꝛ nolo nō sunt opposita: q: volo ad oē tp̄s refert: vt dicēdo: volo adire hr̄ditatē: s3 nolo ad p̄ns tp̄s tm̄ refert: dicēdo nolo adire. intelligit nūc: l3 postea velim. Et iō facit oronē ambiguā ð q̄ ambiguitate ð v'bo nolo no. do. Anto. ð bu. in. c. līris. i. ð spon. S3 ibi. si ille cui relicta ē electio dīc: volo eligere hāc rē significatū illorū v'bor est ambiguū: q: pōt intelligi 2r. Uno mō. i. primus motus me9 fert in hanc rē: nō tn̄ deliberate. Scðo mō p ipso actu acceptiōis. i. accepto hanc rē. Si ḡ q̄ris qð horū signif. sit retinēdū. rn̄det si ē tradit9 termin9 ad eligēdū seu deliberādū: ꝛ in fine termini rn̄des: volo eligere hanc rē. tunc signat electio: facit. l. s3 si alio. ḡ. rn̄so. ff. ad trebel. cū dīc post deliberationis tp̄s: ꝛ sic deliberatiōis dat significatū: facit. l. ois q. ff. co. ti. idē si ad interrogationē ei9: cui9 interest eodē mō rn̄des. s. volo eligere hāc rē significato sumpto ex v'bis p certo. maxie cū dicis p certo volo eligere hāc rē. si aūt nō ē aliud. vn̄ recipiat significatum nisi ex ipsis v'bis: tūc non signat electio: imo recipit p̄. i. p̄mus motus finit in hāc rē. Itē ibi legatari9 cui relicta ē electio. dīc volo hāc rē: significat electio: vt. l. ij. ff. ð op. ꝛ elec. le. q: motus cū significat p v'bum volo refert immediate ad rē per qð significat acceptatio rei: ꝛ idē si hr̄s institutus diceret volo hāc hr̄ditatē: q: p hoc significatur aditio. secus si diceret. volo eligere volo adire: q: tūc nō significaret acceptatio ꝛ aditio: q: motus animi nō fit immediate ad rē: s3 ad actum eligēdi vl' adeundi. Itē ibi institutus dicit volo eē hr̄s. significat aditio: vt. l. ui dubitari. ff. de here. insti. Et sic aliud est dicere volo adire: ꝛ volo eē hr̄s: q: per scða v'ba signat simplr̄ aditio: s3 per p̄ma nō. Et idem est dicere volo eē hr̄s: ꝛ volo hanc hr̄ditatē. Itē ibi. volo relinq̄re: significat. i. relinquo: vt in. l. pāphilo. §. ꝓpositū. ff. ð leg. iij. Et sumit significatū ex nā vltime voluntatis: cui9 est ꝓuidere in futurū ēt fauore eius vt valeat dispō. Itē dicēdo volo p talē geri negocia mea significatur mandatum. ff. mādati. l. j. Itē vēdere volēs dicit: volo rē vēdere. pro. x. ꝛ emēs dicit volo emere pro. x. significat emptio ꝛ vēditio: q: per v'bū presentis tp̄is significat cōsensus de p̄nti. secus dicēdo: vellem vēdere ꝛ vellē emere.

¶ Votū est alicui9 boni cū deliberatiōe fcā ꝓmissio: vl' facta pollicitatio. xvij. q. j. ð viduis. ij. Et dī boni: q: ð malo: nec ēt de re bona sine deliberatione nō ꝓcedit obligatio. nā de malo q̄s nō obligat: q: in male ꝓmissis rescinde fidē: ꝛ in turpi voto muta decretū. xxij. q. iiij. i malis. Dī cū deliberatiōe: q: votū qð ex facilitate animi poti9 q̄3 ex arbitrio discretionis emittit nō ē vsqueq̄q3 obligatoriū: vt ca. veniēs. co. ti. Et est triplex votū. Primū necessitatis qð quis necessario in baptismate ꝓmittit. vt abrenunciare dyabolo ꝛ pōpis ei9. tenere fidē: suare decalogū. ð ꝯse. di. iiij. c. j. Scðm ē volūtatis: qð q̄s voluntarie emittit sup his ad q̄ aū votū tenet vt cōtinētie: abstinētie ꝛc̄. Tertiū est votū mixtū ex his duob9. s. partis necitatis: ꝛ pti volūtatis. S3 votū volūtariū subdiuidit in votū solēne ꝛ simplex. vn̄ simplex est cui nulla solēnitas adhibet. Solēi autē votū ꝯtinētie solēnizat. Que aūt vota redimi ꝛ cōmutari pn̄t: vide Hos. in su. e. ti. Itē votū obligat quē deo: cui3 dī. Vouete ꝛ reddite: vt. c. ꝛ si xp̄o. ꝛ. c. debitores. ð iureiurā. ꝛ. c. magne. ð vo. post p̄n. S3 q̄rit p̄ nūq̄d votu3 aū ingressum religiōis dissoluat per ingressum ð volūtate abbatis: ꝛ vr̄ q non: q: abbas nō vr̄ posse tollere obligationē deo q̄sitā. S3 ꝯtrium est veru3 p Hoss. xx. q. iiij. mōacho. Scðo q̄rit an dissoluat per ꝯctū mr̄imonij accedēte ꝯsensu alterius coniugis. So. est. p glo. xxxiij. q. v. voluit. Tertio filiusfa. nō obligat ex voto nisi de volūtate pr̄is: vt. l. si qs rē. §. voto. ff. de pollicitatio. an hoc sit veru3 ð iure canonico. Sol. q nō p glo. xxx. q. ij. mulier: cui9 tres sunt rōnes. nā filiusfa. delinquēs et sine voluntate pr̄is dyabolo obligat: vt c. j. ð delic. puero. ḡ ꝛ deo obligabit. Scðo vouēdo filiusfa. ducit spū dei: ꝛ q̄ spū dei agunt nō sunt sub regula xx. q. ij. due sunt. ꝛ. c. lic3. ð regu. Tertio: q: votū est qd spūale ꝛ in spūalib9 pr̄ia potestas non curat: vt ca. si. ð iudi. li. 6. ꝛ glo. in. l. ait p̄tor. ff. ð mino. ꝛ in. c. ex parte. ð re. spo. Itē non vouere sanctius ē q̄3 votū prout melius p̄t non pficere. S: uiuus. n. puniunt q votum fecerūt ꝛ nō pfecerunt q̄3 si sine voto mortui sunt simplr̄. de fide. xij. q. j. §. quicuq3. Vl' describitur sic. Votum est animi conceptū cum deliberatione firmatum.

De Ur

¶ Urbs simplr̄ ꝓlata ppl'i romani ciuitatē significat anthonomasice. insti. de iu. nat. §. s3 quotiēs. Urbis aūt appellatio muris aut ꝯtinētib9 edificijs finit: vt. c. significauit. de peni. ꝛ remi. ff. de v'bo. sig. l. ij.

¶ Urbana p̄dia oīa edificia accipimus nō solū ea q̄ sunt in ciuitatib9 vl' oppidis ꝯstituta: s3 ēt i rure nisi forte stabula sint: q: locus nō facit predia vrbana: s3 mā: vt. ff. de

verbo.ſigni.l.i.vide ſup:a.p̄dium.

Urbanoꝝ p̄dioꝝ ſeruitutes. Re.ō.ſeruitutes.

De Uſ.

Uſuari⁹ eſt q alicui⁹ rei vſum h̄z.vt ſi tu q es d̄ñs bui⁹ ſui ꝯſenſeris ſiue ꝯceſſeris mihi vti miniſterio ei⁹ ſalua ꝓprietate ꝛ d̄ñio.vn̄ vſuarij dici pn̄t clerici q nō pn̄t vēde re nec teſtari ſiue donare de bōis eccl̄ie:ſ; victu tm̄ ꝛ ve ſtitu debēt ēē ꝯtēti.x.q.ij.ep̄s hēat:ꝛ cū ꝯſtat.de pig. ſ; Ber.ſ̄m aliquos ṽo clerici pn̄t vſufructuario cōparari:ad quē ptīet oīuz fructuū pceptoꝝ plenū ius:vt.l.q;tū vſu fructuarij ſ morte ꝛ i vita ſunt d̄ñi ꝛ eoꝝ debita ēt ex q̄/ cūq; cā ſoluere pn̄t:tñ fallit i p̄lato ſeculari⁹ q ō reddi tib⁹ ſuis ꝓuenientib⁹ eis rōne p̄latiōis ſoluere nō pn̄t de/ bita niſi ēēnt ꝑ vtilitate eccl̄ie contracta. Cōpetit ergo vſuario ius ꝛ vſus:ſ; nō pōt vēdere.locare. vel alienare: ſ; ſolū ad vſuz ſuū ꝛ familie ſue pōt vti ſuitute tali:vt in hortis.fundis ꝛ ſimilib⁹.ſi q̄s hēat in his ſuitutē vſus.

Uſus eſt ius vtēdi rebus alienis ſalua rerum ſubſtan/ tia.ꝓprietate ꝛ dominio.Et quō accipiatur. vide archi. de offi.dele.c.quāuis.lib.6.

Uſufructuarius eſt qui fruitur ꝛ vtitur rebus alienis vel qui res ſuas nemini furat.ff.de vſufru.l.in iure cōi.

Uſufructus eſt ius vtēdi.fruēdi alienis reb⁹ ſalua ſub ſtantia rerum:vt.ff.de vſufru.l.j.ꝛ eſt ius in corpe:quo ſublato ꝛ ip̄m tolli neceſſe ē.deſtructa.n.domo deſtrui/ tur ꝛ vſufru.qui hēt̄ur in ea.vt.ff.e.ti.l.q.ꝛ no. ſ; Azo. in ſum.C.c.t.q vſu.formalis dī ius.i.ſuit⁹:ſ; vſu.caſua lis ſ̄m quē aliq̄s h̄z cām d̄ñij.nō dī ſuitus. Et ponit̄ h̄ fruēdi:ꝛ nō in diffiōne vſus:q; differūt ius vtēdi ꝛ fruē di.vt infra patebit.Et vtēdi dī ad d̄ñiam creditoris q h̄z ius in pignore:nō pōt tñ eo vti:imo furtū cōmittit ſi eo vtit̄;vl ſ; Az.vtēdi ponit ad d̄ñā vtilis d̄ñij.qd h̄r in re b⁹ alienis:ſicut emphiteota ꝛ feudatari⁹ h̄nt:ſ; fruēdi ſ; acc.ꝛ ber.dr̄ ad d̄ñiaz nudi vſus:q; mun⁹ eſt in vſu q̄z in fructu.Dr̄ in reb⁹ alienis:q; ſua res nemini ſuit. Salua reꝝ ſuba dī ad d̄ñiaz ſupficiarij ꝛ emphiteote q nō tenē tur reficere edes.Sz vſufructuari⁹ tenet̄:ꝛ ēt tenetur ad tributū:q; ad euz ptinet fruct⁹. Un̄ ber.exponit ſalua re ruz ſuba.i.ne peat in toto ſuba. Acc.exponit ſalua ſuba q; tam diu durat vſufructus q̄diu durat ſuba. Et no. d̄ñiam inter eū qui h̄z ſuitutē vſus:ꝛ eū qui h̄z ſuitutē vſufru.q; is q h̄z ſolū ſuitutē nudi vſus: ita vtit̄ q fru ctus nō pcipit ſicut poſſum vti eq̄ tua.ita q fruct⁹ inde nō pcipiā.ſic q partus nō ſit me⁹.ſic ſilr̄ qui h̄z vſuz tm̄ alicuius fundi nō pōt vti pomis olerib⁹ ꝛ ceteris fructi bus ad vſum ſuū quotidianū.ille aūt cui cōpetit ſuitus vſufru.pōt oia hec facere.

Uſucapio ē acq̄ſitio d̄ñij vtilis directa rei aliene ꝑ cōti nuationē poſſeſſiōis tp̄is lege diffiniti.i.ꝑ ſpacium tp̄is a lege diffinitū.ff.e.ti.l.iij.vbi gl̄a. Emi rē mobilē a non d̄ño bona fide putās rē eē vēdētis:ꝛ ꝑ ꝯtinuū trienium poſſideo ſine interruptione:ip̄ſo iure efficior d̄ñs vtilis rei.directū aūt d̄ñiū h̄z verus ꝛ p̄ncipalis d̄ñs rei. Sz vti le d̄ñiū dī qn̄ q in ṽitate nō ē d̄ñs:ſ; h̄z vtilitatē rei.ac ſi eēt d̄ñs.vt feudatari⁹ vaſallus ꝛ ſiſcus. Et dī vſucapio:q; vſu q̄dā ꝛ ꝯſuetudine poſſidēdi cepi ꝛ acq̄ſiui d̄ñiū.Se cūdo in reb⁹ mobilib⁹ vl̄ ſe mouētib⁹.nā immobilia nō dr̄r vſucapi ꝓp̄e:ſ; poti⁹ p̄ſcribi.in immobilib⁹.n.p̄ſcriptio locū h̄z. [illegible] a lege diffinitū ē trienniū in vſucapiōe:ſ; in p̄ſcriptiōe ſtatuit̄ decēniū inter p̄ñtes:ꝛ vigēniū inter abſentes.[illegible]ſh.de vſuca. Et daē vſucapio:ꝗ̄ d̄ñia rerum ſunt incerto.ꝑ publico bono introducta.vt.l.j.ff.e. ti. Cōtra eq̄tatē nālē.ff.ō neg.ge.l.j.in fine.ꝛ ō cōdi. ꝛ de.l. nā nā.Nā locupletari nō d; q̄s cū alteri⁹ d̄ño ſ̄m regu lā locupletari.ō reg.iu.li.6.ꝛ ſic aliud ē equū ꝛ aliud bo nū.vt.C.ō pac.conuen.l.hac lege. Et q̄n opponit̄ eq̄tas

ſcripta p̄ſert̄ rigori ſcripto. Solo veꝝ eſt d̄ñ vtrūq; ſcri ptū ē in ſpē:ſ; in ſ̄al.l.nā nā. Eq̄tas eſt ſcripta in gn̄e:ꝛ h̄ rigor i ſpē.ḡ p̄ſert̄ rigor. Etiā in vſucapiōe vl̄ p̄ſcriptio ne vīaē q̄dāz eq̄tas nālis q̄ ſuadet poſtq; q̄s iuſto titulo bona fide certo tp̄is ſpacio rē tenuerit d̄ñiuz acq̄rere d; ꝛ imputet̄ d̄ño q negligēs ē tāto tp̄e rē ſuam q̄rere ꝛ cu ſtodire. Et ſic nēo d; locupletari.ꝛ cetera. niſi ſubſit cā vt h̄ pp cōez oīuz vtilitatē:ꝛ vt aliq̄n ſit litiū ſinis.l.ſi.ff. ꝓſo.vbi daē hec rō.iō exceptio p̄ſcriptiōis ē exceptio li tis finite:ꝛ opponit̄ ſicut alie litis finite exceptiones.

Uſq; ſtat q̄nq; incluſiue.vt.ff.de ſena.l.ſi.ꝛ in.c.de or. ab epi.qui re.q̄nq; etiaz excluſiue.vt.c.cū dilectis.de ſi. iſtru.vbi dī q vſq; ad diffinitiue ſnīe calculū p̄t vtraq; ps exhibere inſtr̄a.eſt ḡ dictio vſq; ſign̄atiua vltimi ter mini ad quē:ſic dictio a vl̄ ab p̄mi termini a q̄.itē ibi. vē do vl̄ dono huic fundū q eſt me⁹ vſq; ad cimiteriū: vl̄ vſ q; ad eccl̄iaz ſign̄at excluſiue. Rō q; mā ſubta nō patit̄ ſenſum incluſiōis:ſ; hoc ēt ageret̄ ꝑ diſponētē: ſ; ibi ab eccl̄ia vſq; ad cimiteriū eſt locus diuini iuris vl̄ religio ſus ſumit̄ incluſiue:q; mā ſubiecta ipoꝛtat ſenſuz inclu ſionis. Itē excluſiue vt ambulatoꝛia eſt vltima volūtas vſq; ad moꝛtē.vt.l.iij.ff.ō adi.leg. ſ; dicēdo vſq; ad vite exitū ṽba ponunt̄ incluſiue. Itē icluſiue ibi.munera def tutor vſq; ad pubertatem. Sed excluſiue ibi.vēdo tibi agrū vſq; ad illū fundū q eſt vicinꝰ:q; non diſponit q̄s de re aliena niſi hēat in mādatis. Itē incluſiue.ibi.do ti bi iter vſq; ad kalendas martij.ſ; excluſiue ibi. ꝓmitto tibi dare.x.quolibet die vſq; ad kalēdas ap̄lis. rō q; vo lūtas diſponētes ꝯiectarit̄ in p⁹ex fauore dilatiōis ꝛ de bitoꝛis.facit.l.arrian⁹.ff.ō acti.ꝛ obli. Sz in ſcōa ꝯiectu rat̄ ex obligatiōe q̄ ſtricte capit̄. Itē incluſiue ibi.do tibi in penitētiā dicere ſeptē pſalmos ſingulis dieb⁹ vſq; ad kalēdas iulij. Sz excluſiue ibi.ſnīa lata a iudice ō ſoluē do quolibet die vnū florenū vſq; ad kalēdas iulij.

Uſura ſicut cōiter dī ē q̄cq̄d p̄ter vſum ſorti accidit vl̄ accedit ſ̄m Hoſt.xiiij.q.iij.plerīq;. Et addit ipſe intētiō ne vl̄ pacto p̄cedēte. Sola.n.ſpe vl̄ expectatiōe vicium vſu rarij ꝯhit̄.vt.c.j.ꝛ.c.ꝯſuluit.ō vſu.ꝛ.xiiij.q.iij.ſi feneraui us. Et hoc cū p̄ncipalr̄ hēt̄ur ſpes expectatio lucri. alſ ſi ob charitate moueat̄ q̄s ad mutuādū.ꝛ ſcd̄ario ſpe ō aliq̄ retributiōe nō putatur vitioſuz.var.ad h̄.lxxxij.dī. In ſingulis.ꝛ.lxij.diſ.ſi officia.lxj.diſ.quid proderit. ſ; Hoſt. Itē vſura ē vbi plus recipit̄ q̄z datū ē:ꝛ diffinit̄ ſ̄m Azo.C.eo.ti.ſic. Uſura eſt qd pp vſum rei ꝯceſſe daē.cō ceſſe.i.date vl̄ mutuate. vn̄ vſura dī ab vſu ꝛ es eris q̄ſi vſuera.i.vſu eris data.ſ.pecunie:cū nomie pecunie q̄cq̄d hoies h̄nt ꝯtineat̄.j.q.iij.ꝑ totū ꝛ no. q olī vſura p̄ſtat̄ ſup facta dilatiōe ad annū.vn̄ q̄dā vſura vocat̄ cētēſima: illa.ſ.q̄ infra annū eq̄parat̄ ſorti. q̄dam vocat̄ ſextupla a ſex qd eſt totū ꝛ plica.i.ps vel medietas q̄ ēt alio nomie dī emilion ab emi qd eſt mediū:ꝛ olion qd eſt totū:ꝛ eſt illa vſura q̄ totū ꝯtinet ꝛ medietatē toti⁹. q̄dā ṽo eſt triē nis.ſ.q̄ p̄ſtat̄ vſq; ad tertiā partē cētēſime vl̄ ſortis. q̄dā ſemis q̄ p̄ſtat̄ ad medietatē ſortis. q̄dā bes q̄ p̄ſtatur ad duas partes ſortis. Itē q̄dam vſura eſt fenus ſortis:ꝛ q̄ dam fenus fenoꝛis. Nam vſura dī q̄ vltra ſortē recipit̄. vt.c.ſi.xiiij.q.iij.ſ; fenus dī lucrū ō vſura ſumptum: vel vſura vbi ad mutuū reſtituēdū nō fuit certū tp̄s deter minatū. Et fen⁹ vbi determinatū. Eſt tñ diſtinguēdū in ter vſurā ꝛ rē illā in qua vſura cōmittit̄.nā q̄ ab vſurario exigit̄ ꝓp̄e eſt lucrū qd vltra ſortē exigitur.ſ.lucrū reſti tuēdū. Sed res in q̄ vſura cōmittit̄ eſt mutuum de quo lucrū p̄dictū gignit̄. Sz vtrū de vſura cognoſcat iudex ſecularis:vl̄ eccl̄iaſticus not.plene per doc.in.c. cū ſit.ō ſo.cōpe.ꝛ.xj.q.j.in ſū.c.ex lr̄is.de iureiu.ꝛ eſt glo.no. q̄ icipit cū repetunt̄.in cle.diſpēdioſā.ō iudi.ꝛ.xiiij.q.iij.

qd dicaſ. Sed breuiter ſi qd vſurarū eſt qd facti iudex ſecularis cognoſcet. ſi qd iuris: ſolus iudex eccleſiaſticus cognoſcet. Et infra quātū tp̄s exceptio vſurarū debeat ꝓbari Hoſt. ⁊ Joā. an. ſingulariter in nouella dñt: q infra octo dies a die ꝓpoſite exceptiōis. ar. c. pia. de excep. li. vj. Et ꝓ certo eſt cōmunis induccio: vt dicit Lodo. de roma. nā ille tex. re vera loquiť in exceptiōe excōicatiōis. Hoc et cōfirmat lapus abbas in allegatiōib⁹ ſuis alleg. lv. ad fi. Et ſubdit Lodo. de ro. ego rome decidi ꝯtrā. vide pulchrā rōnē q immo infra. xv. dies ꝓbari debeat ſiaȝ qui vſurā exigit raptor eſt. latro. ⁊ ſpoliator. vt. c. ſi quis vſurā. xiiij. q. iiij. Sȝ exceptio ſpoliatiōis ꝓbaſ infra. xv. dies. vt c. frequēs. de reſti. ſpo. li. vj. igiť. ⁊c. qd eſt merito tenendū.

¶ Uſurari⁹ māifeſtus q̄s dicaſ. vide. c. j. ⁊ ij. de vſu. li. vj. ⁊ ꝯtra hoc dicit Matth. q ſit ille q vſurari⁹ ex libris ſuis cōuinciſ. allega. cle. j. de vſu. ⁊. c. ſi ſincera. xlv. di. c. ſane. xxiiij. q. ij. ⁊ l. j. §. editiōes. ff. de edēdo. Scdo ille q ꝯfiteſ corā ſacerdote ſe eē vſurariū: q: vſurarū iudex eſt ſacerdos: ⁊ ſic ꝯfeſſus corā ſuo iudice erit manifeſt⁹: vt. c. quē penitet. de peni. di. vj. Jo. an. dicit h verū ſi adſint teſtes. vt. c. quēquā de vſur. li. vj. Idē ſequiť Jo. de ligna. q: iudiciū fori penitēcialis nō iducit illos effect⁹ quos iudiciū fori ꝯtētioſi. q iō ſit manifeſt⁹: q: ꝯfiteſ corā iudice anie niſi adſint teſtes. Tertio dr̄ ille vſurarius manifeſtus q hȝ altare paratū. Sūt ḡ vſurarij triplices. Primi notorij. qui hñt altare ꝯtinue paratū ſemp mutuātes. Scdi nō notorij: ſȝ manifeſti: q nō hñt altare ꝯtinue paratum: ſȝ interdū mutuātes. Tertij ꝓ famā tm̄ manifeſti ſunt.

¶ Uſurpare eſt aliquē ꝯtra rōnem. uſ. vſum: vel conſuetudinē capere. inuadere. vł ꝑſumere. vide Albe. de roſa. in dictio. ſuo. quaſi vſurpatio vbi plene.

¶ Uſurpatio ē interruptio vſucapiōis: vt. l. ij. ⁊ in rubri. ff. de vſucapi. Et dicit ibi tex. q oratores vſurpationes frequentem vſum vocant.

De Ut

¶ Uti. ⁊ frui dr̄nt ſic: q: vti dr̄ ille q ita vtiť re q fructus nō pcip: ⁊ ſic poſſū vti ad vſū q̄tidianū ⁊ miniſteriū eq̄tuū: ita q fructū nō pcipiā. ſ. q partus nō ſit meus: ſȝ is q alicui⁹ fundi vſum hȝ pomis ⁊ olerib⁹ vti ad vſū q̄tidianū: nō tn̄ donare vł vēdere pōt. Frui vō dr̄ ille q fruct⁹ ꝑcipit: ⁊ ſic vſuari⁹ hȝ vſū rei: vt cui dñs nemoris ꝯſtituit vſum nemoris ad neccitatē ſuā ⁊ familie ſue vt accipiat ligna. olera. poma. flores ⁊c. q naſcitur in nemore ꝓ ſe ⁊ ſuis ꝯuiuis: nō tamē vēdere ꝑmittit ipm̄. alis fruere. q̄re clerici dici poſſunt vſuarij. vt. ſ. dictū eſt.

¶ Uti poſſidetis eſt quoddā interdictū: cum poſſeſſor inquietaſ a nō poſſidēte vt iudex pro ipſo det ſniam. Si vnus fuerit. tūc ꝓnūciare hȝ in ſingulari numero vt ita poſſideas vt poſſides. Si aūt plures tūc dȝ pronunciare in plurali nūero. vt vti poſſid. tis ita poſſideatis. Hodie tn̄ honoris cā cū hoies vni tm̄ loquunť plurali ſmone vtuuť dicentes bn̄ veneritis tranſite. Et ceperunt iſte honorabiles voces a iulio ceſare. vn̄ ⁊ illud diciť. Nos duo turba ſumus. Hec aço. in ſumma. C. e. ti. ⁊ vide gl. ante pe. in ca. licȝ. de proba.

De Uu

¶ Uulua ſm Archi. xiiij. q. iij. plerics. quandoqȝ illō eſt qd ex vulua naſcitur vel eſt venter porci: vel vber farcimen vł ilia: ſcȝ falſicia.

¶ Uulgaris ſubſtitutio dr̄ cū q̄s loco inſtituti: vł ei⁹ cui alſo. puta ab inteſtato ē ius adeūdi in caſu hr̄ditatis nō adite apponiť ſeu ſubrogaſ. vn̄ ꝯditio ē ſemp ſi hr̄ditas nō adeaſ. Et dr̄ vulgaris: q: in hūc caſum ſeu euētū fieri pōt a quolibȝ q teſtari pōt: ⁊ cuilibȝ q ius adeundi hȝ ex teſtō: vł ab inteſtato: q: volūtas talis diſponētis ſimpliciter admittiť iure ciuili. ſec⁹ i pupillari ⁊ alijs ſubſtitutiōib⁹ vbi nō ſimplr admittiť: imo reſtringiť ⁊ limitatur. Et q̄nqȝ penit⁹ nō admittiť i re ciuili ſcripto. Et nō q ꝯditio ibi appoſita ſi hr̄ditas nō adeaſ: pōt ꝯ̓ intelligi ſm q non adire ꝯ̓ ꝯtingit. ſ. vel ꝓpter nolle adire: vł ꝓp nō poſſe. Et iſtō nō poſſe multis modis pōt ꝯtigere: vł q: euenit furor vł deportatio: vel q: bonoꝝ acq̄ſitio īterdiciť. Uulgaris. n. ſubſtitutio ſp cōtinet ꝯditionē de euētu nō adite hr̄ditatis: ſȝ iam vnū caſum vł plures vł oēs ꝯtinere poſſit. Cetera vide. ſ. de ſubſtitutionib⁹.

De Ux

¶ Uxor ſortiť foꝝ mariti ⁊ ꝑticipat ꝑuilegiū ipſi⁹. vt. l. femine. ff. de ſena. Sȝ nō iō ꝯcubina ſequiť foꝝ ſui cōcubinarij. vt. l. de iure. in fi. ff. ad municip. ⁊ eſt rō. q: caſtitas mr̄imonialis aliq̄d mereri dȝ vltra q̄ȝ fornicatio: ſȝ. d. l. de iure nō hȝ locū in ꝯcubina clerici: q: talis ſequiť foꝝ clerici. De h ſunt due no. glo. Una. xxxij. di. c. eos. Alia xj. q. j. clericū. Rō. q: nō pōt negari q̄n cōcubina clerici ſit de familia ei⁹: ſȝ familia clerici ſeq̄ť ipſi⁹ foꝝ. vt ca. iudicatū. lxxxix. di. ⁊ in. l. ij. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in ꝓhemio. ff. hec Lo. de ro. in ſingularib⁹ ſuis. Itē vxor fugitiua reuerſa in breui nō diuertiſſe vr̄. vt. ff. de reg. iur. l. q̄cq̄d. q: calore iracūdie potius factū videť ſm Accur. ibidē. Et talē vxorē fugitiuā: ⁊ ꝓ ꝯſilio furtiuā licitū eſt ingrere in domo ſcholaris ſuſpecti aucte iudicis. vt glo. in. l. iij. C. de epi. audi. Et l. ſi quis in hoc genus. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ no. in. l. ij. C. de ſer. fug. vbi plenius per doc. ⁊ de inquiſitione cuiuſlibet rei furtiue.

De X

Xenia dr̄r munuſcula q̄dam q̄ danť eſculēta ⁊ poculēta q̄ vulgo dr̄r appertſationes. ceterarū vō reꝝ q̄ vſum edulij excedunt magis ꝓprie dr̄r munera. dr̄. n. fieri xenium de pomis cuȝ quis hȝ hoſpites ſm Archi. xiiij. q. j. plerics. in fi.

¶ Xenodochus eſt q xenonē alicui⁹ ciuitatis ꝓcurat.

¶ Xenon eſt domus in q̄ egrotātes recipiunť curātur ⁊ alimētis ſuſtētanť. vt. C. de epi. ⁊ cle. ꝑ totum.

¶ Xenodochiū ē domus ad hoſpitiū pegrinātiū deputata. vt q̄dā dicūt. Sȝ tn̄ xenō ⁊ xenodochium eadē domus dici pōt. ſ. in q̄ valitudinarij ⁊ ſenes. i. infirmi recipiunť ⁊ aluntť. Predictā aūt dr̄iam facientes ꝯenō ꝑ l̄raȝ ȝ. ⁊ ſenodochiū dicūt eē ſcribēdum ꝑ ſ. vide. c. iij. de reli. do. ⁊ varia noia taliuꝫ locoꝝ habes. xxiij. q. vlti⁹ ſancimus. vbi de h. ⁊. j. q. ij. ſi quis hoiem ad fi. in auc. de alie na. emphi. §. q̄ſi. in ꝑaū. col. ix. ⁊ de ec. ti. §. fi. ⁊ eſt glo. in cle. ꝑ litteras. de preben.

¶ Xp̄s eſt rex regū ⁊ dñs dominantium. vt in cle. paſto. de re iudi. c. ꝯtra morē. in fi. c. di. ij. c. tua. ij. de deci. ⁊ apoc. ij. c. vltra medium. i. ad thi. vj.

¶ Xp̄i actio nr̄a inſtructio dr̄aſ. de elec. c. ſignificaſti. de ſepul. c. j. xij. q. j. exēplū dñi accipite. fact. ij. q. j. deus oipotēs: ⁊ de ꝯſe. diſt. j. ſolēnitates. ij. Itē xp̄i ad belial nulla conuentio. lucis ad tenebras nulla ꝑticipatio. iuſtitie ⁊ iniq̄tatis nulla cōicatio. nullus cōſenſus tēplo dei cū idolis. de pe. di. j. c. ſi tanq̄ȝ. in fi. ⁊ di. ij. c. ſi enim ingt a ꝑn. poſt mediam columnā. Itē chriſtus venerat in ꝟginem poſt digeſtū infor. glo. eſt in. l. titia. §. ſeya. ff. ⁊ de au. ⁊ ar. le. vbi diciť. Ab hr̄dibus meis volo iubeoqȝ ſignū dei. glo. dicit vt crucē ſm hug. Itē xp̄s mortē elegit in cruce ꝓpter q̄ttuor. Primo vt in illa pēdēs in aere ſe inter deū ⁊ hominē mediatorē oſtēderet. dif. x. ca. qm̄. ⁊. j. thi. ij. Scdo vt damna obuenientia ꝓmis parētibus ꝑ lignū vetitū reſtauraret per lignū crucis. Tertio vt dyabolū qui vicit per lignū ſuparet per lignū. Quarto vt euidēter oſideret pro quib⁹ reſtauridis patiebaſ. ſ. ꝓ ſuperis angeloꝝ ruinis reparādis. ꝓ iuſtis de limbo educēdis. ꝓ amicis colligēdis ⁊ amādis. ꝓ inimicis recōciliādis.

Uſufructus ſeruitus eſt diuidua alie vero ſeruitutes indiuidue: ... certarum rerū. alie ſeruitutes incertes: & incertarū nō pōt certa ratio aſſignari.

gl. eſt ſup ꝟbo crucis. in cle. ſ. de ſum. tri. ⁊ fi. ca. Itē xp̄s tres mortuos ſuſcitauit: ſcʒ puellā in domo. per quā cogitatio intelligitur. Puerū in porta ciuitatis. per quem actus intelligitur. Et laʒarū in ſepulchro per quē conſuetudo mala notatur. Unde.

Mēs mala mors intus. malus actꝰ mors foris vſus.
Tomba. puella. puer. laʒarus iſta notant.
Hanc ꝟbo. hunc motu. lachrymādo ſuſcitat illū.

¶ Xp̄s in medio naſcitur eger homo. de pe. diſ. ij. ſi ſmo ⁊. ſ. tanquā. ⁊ c. ſicut tribus.

¶ Xp̄ianoꝝ nomē pmo ortum eſt ante antiochiam vbi ignatius fuit ep̄s. viij. q. j. mutationes. Nā pmo oēs fideles dicti fuerunt diſcipuli vl' fratres. Sed poſtquā apoſtoli fecerunt ꝯciliū anthiocenū. tunc dicti ſunt xp̄iani vt eſt gl. xxij. diſt. ſacroſancta: ⁊ ibi tex. Et ſi xp̄ianus factus eſt neceſſitate egritudinis non pōt eē clericus niſi in duobꝰ caſibꝰ. Primus eſt ſi deficiant clerici in ciuitate. Scḋs eſt ſi ſcitas ſuadeat ꝯtrū. puta per lapſum bienniū. vt. lo. di. ſi qs in egritudine. Itē xp̄iani facientes ſe iudeos qua pena puniant̄ habes in l. iudei. C. ḋ iude. ⁊ in ti. de apoſta. ⁊ in ti. ne ſanc. bap. rei. ſm Ludo. ḋ ro.

De Y

Conomus dicit̄ ille cui res eccl'ie gubernandi datur ſcʒ ep̄alis ⁊ ppꝛie res canonicoꝝ. Etiā qñqʒ eſt vicedominꝰ vl' pꝛepoſitus. j. q. iij. ſaluator. vt de glo. in. c. imperatorē. de iura. ca. vbi concor. Unde ſm Goffr. dr̄nt yconomus. ſindicus. procurator. ⁊ actor. Nam yconomus adminiſtrat res eccl'ie: ⁊ aliquando defendit in cauſa. Et qñqʒ in eccleſia vacāte fit ad pcipiendos puētus ⁊ ſeruandos ad futurū platū. Sindicus aūt in rebꝰ ⁊ negocijs cuiuſlibʒ corporis vel collegij. Et ſm leges nō differunt a defenſore: ⁊ eſt vniuerſitatis. Sed procurator eſt priuate perſone ad vnum negociū vel plura. Actor autē p vno vel pro vniuerſitate ad vnam cām ⁊ pſitem: ⁊ cū de certo cōſtituitur. alia vide. ſ̄. de ycono.

¶ Ydrephilagi. dicūtur ab idria: qḋ eſt vas quo aqua defertur. vl' ab ydros. i. aqua ⁊ philaxe cuſtodie quaſi cuſtodes aquarum ſm Joā. an. in. c. ſi iudex laicus. ḋ ſen. excom. lib. vj.

¶ Ymmo hec dictio ſignificat quādoqʒ correctiue: vt teſtator dicit. Titius imo ſeius hr̄s eſto. vt. l. ſi ita ſcriptū ff. ḋ her. inſti. ibi tex. dicit. Adijciētes ⁊ detrahentes: immo ⁊ mutuātes. Ponitur etiam copulatiue. vt. C. ḋ no. cōpo. l. j. ſ. qbꝰ. Et ſumit̄ ſignificatū ex copula adiūcta. ⁊ eēt idē dicere etiam. Sʒ ibi. Yconomus q hoc fecerit: imo fieri paſſus fuerit puen̄. ponit̄ alternatiue. vt. l. iubemus. ſ. yconomus. C. ḋ ſacroſan. eccl. q: hʒ bona: vl' ipſo alienante: vl' alienari patiēte. Pōt etiam ibi accipi correctiue: q: eadem vel maior eſt ratio in alienante q̄ in patiente alienari q̄ puniatur. Item quo ad deciſionem legis ponitur ibi copulatiue: q: pena hʒ locū ⁊ in alienante. ⁊ in patiente alienari.

¶ Ypocriſiarius quādoqʒ ponitur p ſindico. quādoqʒ p yconomo: vt not. Specu. in titu. de his qui alie. nō poſ. vel non licet.

¶ Ypocomus. dr̄ ab ypos qḋ eſt ſub. ⁊ comos villa. Inde ypocomi. q ſunt ſub villanis. ſm place. ⁊ accur.

¶ Ypoſtaſis. dr̄ ab ypos qḋ eſt ſub. ⁊ taſis ſtatus vl' ſtans q̄ſi ſubſtā̄s: ⁊ vtunt̄ greci: ſicut nos p pſona: q: hʒ ſubſtare oībꝰ accidētibꝰ: ⁊ oia accidētia ad ſe recipit: a nullo tū informat̄ ſm hugo. glo. eſt in cle. j. ḋ ſum tri.

¶ Ypotheca eſt res imobilis pignori obligata: vt domus ager fundus. Pignus aūt ē res mobilis. ppꝛie a pugno dictū: q: a pugno tradi pōt. Et ſic ypotheca nō ē aliḋ q̄ obligatio vl' pignoratio. Jus aūt hypothecaꝝ ē illḋ qḋ cōpetit creditori in bonis debitoris ſui ſibi obligatis p debito tacite vl' expꝛeſſe: ⁊ dicitur ab ypos. ſ. ſub ⁊ thicis poſitio q̄ſi ſuppoſitio. nā debitor rē pignoratā creditori ſupponit: ⁊ in ipſa ſibi ius ꝯſtituit. Qñqʒ ḡ rei pignorate vl' obligate non tranſit poſſeſſio in creditorē. Et dr̄ ypotheca rei: imo ſic pignꝰ rei mobilis q̄ creditori dat̄.

¶ Ypothecare eſt obligere: pignorare: vel ſupponere: vt pʒ per rubri. ff. ḋ re. eo. qui ſub tu. ⁊ cu. diū ſubditur. Si ne decretis nō pignori ſupponēdis. Et legato facto ſup rebus ypothecatis nō ſolū res ille intelligitur ypothecate: ſʒ omnia bona teſtatoris: vt. l. i. C. cōmu. de le. vide ſupra de dictione. Super.

De Ze

Zelotipia eſt ſuſpitio vel furor. ij. q. v. ſ. hoc aūt ſub. c. conſuluiſti.

¶ Zelotes. id eſt ʒelans vlciſcēdo: vt in. c. niſi cū pridē. de renun. ſ. perſone vero. ibi dicit̄. Ego ſuʒ inquit deus ʒelotes. i. requiſitor ⁊ exactor caſtitati. ſ. q. iij. ſ. hoc vltra. xxiij. q. j. ſ. j. viſitans peccata patrum in filios vſqʒ in tertiā ⁊ quartam generationē in his qui oderunt me. i. cōtra me paternum odium imitantur. Et ſunt ꝟba domini ad moyſen. exodi. xx. c.

¶ Ziʒania eſt ſeges vl' herba peruerſa: ſcilicet loliū. lvj. di. ca. naſci. xxiij. q. j. ca. quā. Et qñqʒ ponit̄ pro ſorde oīum ſegetū glo. bo. in cle. dudū. de ſepul. ⁊ c. licet. de elec. Et ita ſaluator dicit ad volētes eradicare ʒiʒaniā. xj. q. iij. c. nolite. i. poſt pn. ⁊ xxiij. q. j. ſ. j. ⁊ math. xiij. Sinite vtraqʒ creſcere vſqʒ ad meſſem. i. ad diē iudicij vbi mali eradicabunt̄ in ignē pijciētur. A qua eradicatione nos cuſtodiat qui ſine fine viuit ⁊ regnat. Amē.

Regiſtrum

A B C D E F G H I K Oēs ſunt quaterni: pter K q eſt ternus

¶ Explicit vocabularium iuris nouiſſime recognitum accurataqʒ diligentia caſtigatum: Impreſſum Venetijs per dominū Lucantoniuʒ de giunta florentinū Anno domini. 1517. die. x. Menſis Januarij.